Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

R 194155

LVCIANI SAMOSATENSIS OPERA, QVAE QVIDEM EXTANT, OMNIA, E GRAECO SERMONE IN LATINVM, PARTIM iamolim diuersis autoribus, partim nunc demum per Iacobum Micyllum, quæcunque reliqua fuere, translata.

Cum Argumentis & annotationibus eiusdem, passim adiectis.

UNIVERSIDAD DE NAVARRA BIBLIOTECA DERECHO



PIETAS AD OMNIA VTILIS.

Duplicado

BIBLIOTECA DE FILOSOFIA Y LETRAS

LVCIANVS in suumipsius Librum.

Lucianus scripsi hæc, antiquáq; stultáq; doctus.
Id quoque enim stultum est, quod tibi ualdè sapit.
Nil homini certum est, nec uoto uiuitur uno,
Sed ridens, eadem, hic eleuat, ille probat.

Cum Cæsareæ Maiest. gratia & priuilegio.

FRANCOFORTI, apud Christianum Egenolphum.

AVTORES, QVI IN HOC OPERE uertendo elaborarunt.

Erasmus Roterodamus.
Philippus Melanchthon.
Thomas Morus.
Petrus Moſellanus.
Bilibaldus Birckheimerus.
Anaſtaſius.
Vincentius Obſopoeus.
Ioannes Sinapius.
Martinus Bolerus.
Ottomarus Luſcinius.
Ponticus Virunius.
Iacobus Micyllus.

Chriſtianus Egenolphus.

Cautum eſt, Inuictiſs. Dn. noſt. Caroli V. Ro. Imper. Aug. Priuilegio atque edicto, nequis hunc autorem: aut quemuis alium cuiuſcunque linguæ aut diſciplinæ, librum, à nobis editum, intra quatuor annos à quotacunque editione noſtra proximos, excudat, excudiue faciat: aut etiam alibi excuſum intra Rom. Imp. fines importet, aut diſtrahat, pœna eorundem operum amittendorum, & quinque Marcarum auri, partim fiſco Imper. partim nobis fraudatis perſoluendarum, ab eodem conſtituta. Quod hic admonitos omnes ac ſingulos uolumus, nequis deinceps ignorantiam, aut imprudentiam, culpæ, ſi fortè in eam incurriſſet, prætexat.

IACOBI

IN LVCIANI OPVscula omnia Index.

a. priorem, b. alteram chartæ faciem notat.

A.

Abauchus & Gyndanes amici 195 a
Academici. 59 b
Accusatio deorum barbarorum 325 a
Adulatio dominorum doctos se uideri uolentium. 77 a
Adulatores & sectantes cœnas 6 a
Aegyptiorum scribæ 269 b
Aegyptiorum superstitio. 57 b
Aganthonius. 270 a
Agatho. 243 b
Agathocles & Dinias 188 b 270 a
Alcedinis cantus. 15 b
Alexander. 242 b
Amicitiæ fides 188 a
Amicitiæ Græcorum. 188 b
Amicitiæ Scythicæ. 190 b
Amoris indicia. 315 a
Anacreon. 271 a
Annulus magicus. 247 b
Anteas. 270 a
Antigonus. 270 a
Antiochi Soteris historia de pugna contra Galatas 100 b
Antipater. 270 a
Apellis & Regis Persarum factum. 259 b
Aphyæ piscículi. 66 b
Apollo quo pacto uaticinetur 317 b
Apollodorus. 271 a
Apophras quid. 263 b
Arabum Mithologi 269 b
Archelaus. 270 b
Arenæ usus & commoda. 238 b
Ariarathes. 270 a
Arignotus Pythagoricus. 248 a
Aristippi encomion 336 a
Aristobolus 271 a
Artabazus. 270 b
Artaxerxes. 270 b
Asander. 270 b
Aspectus pulchrorum alliciendi uim habet. 267 a
Assentatores & simulati amici 14 a
Astrologia ã quibus primum inuenta. 166 b
Astrologiæ utilitas. 167 b
Astrorum potestas ac uis. 167 b
Astrologiæ quæ quis sigillatim obseruarit 167 a
Athenarum encomium. 3 b
Athenienſium classes. 205 b
Athenodorus. 270 b
Athotæ. 269 b
Atreus & Thyestes. 167 a
Attica subsannatio. 3 a
Attalus. 270 a
Audaces atq; improbos fortunã iuuare. 11 a
Aula receptis quæ sustinenda. 73 b
Auri encomion. 213 b
Aurei Darici. 277 a

B.

Bachus exercitum ducit contra Indos. 252 a
Bardylis. 270 a
Belittas & Basthes amici. 192 a
Benè agendi doctrina. 7 a
Brachmanes. 269 b
Branchus & Apollo. 268 b

C.

Calamides statuarius. 287 b
Calumniæ finitio. 260 a
Calumniatorum arma. 261 a
Campus Acherusius siue Elysius. 50 b 218 a
Capita sine robore. 44 a
Carchesium. 172 a
Carneades. 270 b
Castor & Pollux natu gigantium numina. 276 a
Ceramicum locus Athenis. 62 b 288 a
Certaminum species & genera. 234 b
Χαίρειν uerbi usus. 80 b
Chaldæi. 269 b
Charixenus Sicyonius. 290 a
Chelidoneæ. 275 b
Chrysippus. 270 b
Ciuitatum propria studia. 219 b
Cinyra. 243 b
Cleanthes. 270 b
Cœlum, domicilium & & uictus deorum. 56 b
Colytta. 289 b
Combabi & Stratonices amor. 315 b
Concubitus Veneris & Martis. 167 b
Concertatio σῦγμα cum τῶν. 8 b
Concertatio Alcidamantis & Morionis. 310 a
Consilium de non admittenda calumnia. 262 a
Consilium de puniendis malis. 301 b
Contra apathian. 7 a
Crates. 243 a
Cratinus. 271 a
Critolaus. 270 b
Ctesibius. 270 b
Cuncta morti obnoxia. 55 b
Cynici. 58 b
Cypselus. 161 b
Cyrenacei. 59 a
Cyrus. 270 a

D.

Dandamis & Amizocas amici. 191 a
Dædalus. 167 a
De cœlo & rebus sublimibus. 217 b
Decretum contra diuites fastuosos. 51 a
De deo. 218 a
Defunctorum iudicia, accusatores & pœnæ. 50 a
De infinito. 218 a
Demetrius & Antiphilus amici. 190 b
Democritus. 270 b
Demosthenis & Homeri collatio. 319 b
Demosthenis laudes. 321 b
Demosthenis mors. 323 b

De mundo. 219 a
Deorum conuiuia. 220 b
Deorum gentilium confutatio. 331 a b
Derceto. 314 b
Deucalion, & de diluuio. 314 a
Deucalionis arca. ibi. b
Diasia Iouis festa. 334 b
Diogenes. 270 b
Dipsas, & eius natura. 273 a
Disputatio de prouidentia deorum. 209 a
Disputationis modus & lex. 236 a
Diuitiarum uerus usus in mediocritate. 11 a b
Diuitias stultis & improbis obuenire. 12 a
Diuitiarum accusatio. 13 a
Diuitiarum effectus. 12 b 13 b
Diuitiarum comites seu accidentia. 14 a
Diuitiarum confutatio. 277 b
Diuitias non liberalitate, sed parsimonia retineri. 10 b
Diuitijs plus oneris, q̃ uoluptatis inesse. 306 a
Diuitum fastuosorum hypotyposis. 6 a
Diuitum molestiæ. 215 a
Diuitum atq; potentum notatio. 317 a
Doctus ac sapiens unde iudicandus ac cognoscendus. 86 a
Duplex amor in animis humanis. 320 b

E.

ἐπικὼμ totius uitæ aulicæ. 77 b
Empedoclis æreæ crepidæ. 44 b
Empusa. 256 a
Endamidas Arethæus. 290 a
Endimion. 113 b 167 a
Ensis Perſei falcatus. 34 a
Ephestris. 288 b
Epicharmus. 271 a
Epicurei. 59 b
Epicurei athei. 221 a
Eratosthenes. 271 a
Europa Agenoris filia. 313 b
Euthydicus & Damon. 289 b
Exitus respondere principijs. 7 a
Exitus ac missio ab aula, ignominosa. 77 a
Extremarum uoluntatum stultitia. 7 a
Εὐπρόσῳπον. 81 a

F.

Fabula de Saturno. 303 b
Felicitatis finis quis. 169 b
Fons Sileni. 252 b
Fortuna, fatum & Parcæ an idem. 302 a
Frugalitas & uitæ modestia. 7 a

G.

Gallus in auem conuersus. 212 a
Gelonis os putridum. 88 b
Gloriam quam in hac uita maximi plerique appetunt, uanam esse. 51 a
Goësus. 270 b
Gorgias. 271 a
Gymnasium. 334 b

H.

Halcionis fabula. 25 b
Hecatæ sacrificium. 35 a
Hegesias. 343 a
Hellanicus. 271 a
Heraclitei. 59 a
Hercules apud Pholum. 309 b
Herculis & Thesei habitus. 327 a b
Herculis Gallici imago. 253 a
Hermes Agiræus. 209 a
Hesiodus ex pastore poeta. 242 b
Hieron. 270 a
Hieronymus. 271 a
Hippodamia & Proci. 336 b
Historiæ proprium, seu officium. 105 b
Historiam scribenti, quæ fugienda. ibid.
Historiographo quæ potissimum spectanda. 109 b
Historiæ proœmia &c. 111 b
Historia impotentis cuiusdam amoris. 173 b
Hominum tota genera. 269 b
Hominum ineptiæ circa cultum & religionem. 57 a
Hormum saltare. 255 b
Humanitatis imago & descriptio. 1 b
Hyperæ. 36 b
Hyporchemata. 256 a
Hippotyphia. 111 a
Hypsicrates. 271 a
Hyspasynes. 270 b

I.

Idomeneus Iouis parasitus. 232 a
Ignorantia & error hominum. 55 a
Imaginis pulchræ compositio. 281 a
Indi ex uino in furorem acti. 4 b
Indoctorum uana doctrina. 243 b
Inferorum descriptio. 50 a
Inferorum æqualitas. 50 b
Inguloſos. 7 b
Inmolles. 7 b
In philosophos amarum. 166 a
In tergore sedendi consuetudo. 193 a
In uoluptuarios. 7 a
Iouis origo, successus, & res gestæ. 56 b
Iouis inepta cura. 220 a
Isocrates. 271 a
Iusiurandum Scythicum. 192 a
Iustitiæ querela. 222 b

L.

Libertas historiæ. 110 a
Literas resoluerit qua arte Alexander. 149 b
Lunæ diuersorium. 218 b
Lunæ quærela de philosophorum contumelijs. 219 b
Lycurgi leges. 167 b
Lycurgus. 271 a
Lysimachus. 270 a

M.

Macetas, Lochares, & Arsacomas amici. 191 b
Magorum potentia & superstitio. 49 b 269 a
Mala cognoscenda ut facilius euitemus. 186 b
Masinissa. 270 b
Medea interficiens liberos. 269 a
Medici & Phrenetici congressus. 310 a

Meſori. 333 b
Minerua & Vulcanus. 269 a
Minous menſis. 118 a
Mithridates. 270 a
Mnaſcites. 270 b
Momus quæ in Vulcano reprehenderit. 86 a
Mortuus redituus. 248 a
Morum deſcriptio mulieris pulchræ. 131 b
Mulieres proſtituuntur. 313 b
Muſca Pythagoræ. 256 a
Muſcarum reuiuiſcentia. 255 b

N.

Nauis magnæ deſcriptio. 175 b
Negocioſa mathematica. 333 b
Neſſothes. 243 a
Neſtor. 269 b 270 b
Neſtor paraſitus. 232 a
Neuroſpaſta. 315 a
Niſæi equi. 110 a
Numa. 269 b

O

Operariæ imago & deſcriptio. 2 b
Opum confutatio. 327 a
Oracula etiam ad aſtrologiæ rationem relata fuiſſe. 167 b
Oreſtis & Pyladis hiſtoria. 187 b 268 b
Orion & Cedalion. 269 a
Orphei lyra quæ. 166 b

P.

Pangratium. 134 b
Panegyrici conuentus. 318 a
Pan, & eius de Marathone fabula. 223 a
Panos forma. 324 b
Paſiphaë. 167 a
Patroclus Achillis paraſitus. 232 a
Pauonis ſuperbia.
Pauperes immodeſti & intemperantes 307 b
Paupertatis effectus. 13 a
Pentele Pagus Atticus. 205
Peripatetici. 60 b
Perſeus & Andromeda. 268
Perſeus & Meduſa. 269 a
Phaëton. 113 b 167 a
Phalli. 317 a
Phallorum conſcenſores. 316 b
Pherecides. 271 a
Philemon. 271 a
Philæterus. 270
Philoſophiæ effectus. 6 a
Philoſophi & ruſtici altercatio. 97 b
Philoſophi moribus, quæ conueniant. 168 b
Philoſophi recentiores & fucati, qui ſolū quæſtum ex philoſophiæ profeſſione ſectantur. 299 b
Philoſophi ſimulati. 6 b
Philoſophorum deſcriptio. 221 a 123 a b
Philoſophorum contentio & pugna. 311 a 312 a
Philoſophorū incertę & diuerſę doctrinę. 49 a
Philoſophorum ignauia. 131 b
Philoſophandi uia quæ potiſſima. 85 a 87 b
Phryxus. 167 a
Pictura Actionis ſcitiſſima. 99 a
Pictura Hippocentauri. 106 a
Pictus equus inuerſus. 311 b
Pitys. 28 a
Πιτυοκάμπτης. 4 a
Platō. 270 b
Plebeiorum res ac ſtudia. 219 a
Podagrici heroes. 285
Pœcilum. 63 a
Polybius. 271 a
Poſſidonius. 270 b Potamus. 271 a
Priuatorum uita optima. 48 b
Prometheus. 3 a 56 b
Promethei affixio. 16 b
Prouidentia diuina. 218 a
Pſetta piſcis. 66 b
Ptolomęi ſpectaculū, camelus in Aegypt. 3 b
Ptolomæus. 270 a
Pythagoræ metamorphoſes. 112 a 214 a
Pythagoræ uanitas notata. 112 a
Pythagorici. 58 a

Q.

Quamdiu philoſophandum, ut felicitas ſummā illa comparetur. 83 b
Quatenus poetarum dicta accipienda. 174 a
Quæ ſapientis animū labefactare poſſint. 6 a
Quæ diſcenda ac facienda. 244 b
Quid in encomijs ſequendum. 320 a
Quid ex authoribus diſcendum. 258 a
Quomodo & quatenus philoſophandū. 311 a
Quo pacto philoſophi legendi. 91 a b

R.

Regum uita, & mores. 219 a
Rhea. 56 b
Rhetorices imago. 243 a
Rhetorices ueræ præcepta. ibidem.
Ritus peragendi feſta. 304 b

S.

Salæthi factum. 78 b
Salſatori quæ res neceſſariæ. 137 b
Sardanapalus. 243 b
Saturnus cur ligatus dicatur. 167 b
Saturnaliorum origo & cauſa. 303 b
Satyrorum formæ. 324 b
Sceptici. 60 b
Scientiarum commoda ac præmia. 2 a
Scorpius ſacer. 317 a
Scyphus Neſtoreus. 84 b
Semiramidis ſtatua. 318 a
Seres. 269 b
Seruius Tullius. 270 a
Sidonij mercatoris conſilium. 142 b
Sileni forma. 324 b
Simonides. 271 a
Simulachra Iouis & Iunonis. 317 a
Sinarthocles. 270 b
Socratis comprobatio. 178 b
Solon. 270 b
Somniorum ratio. 213 b
Sophiſtæ in ſapientiæ profeſſione quæſtum captantes. 14 b
Sophiſtæ quales, & unde, 299 b

So-

Sophocles 271 a
Sordidorum descriptio 11 a
Stat sua cuiq; dies 54 b
Stesichorus 271 a
Stoa contra uoluptatem 125 a
Stoica uia elata 85 b
Stoici. 59 b
Stratonices & Antiochi amor. 315 a
Studia ob inopiam non posthabenda. 2 b
Studia & cognitio liberaliū disciplinarū. 182 b
Studiorum & cupiditatum humanarum descriptio. 54 a
Sycophantæ, hæredipetæ & fumi uenditores. 14 a

T.

Tarquinius 270 a
Tartarus quis sit 167 b
Teres 270 a
Tereus 270 b
Thesei & Helenæ exemplum 336 a
Thesmopolis Stoici fortuna. 76 b
Thesmophoria Cereris festa. 286 b
Tigranes. 270 b
Timæus. 271 a
Tiresias. 167 a. 269 b
Toxaris & Sisinnes amici. 194 b
Tragicorum & Comicorum differentia. 237 b

V.

Vanum studium plura possidendi. 219 b
Veneris cognomina. 263 b. 289 b
Veneris Gnidiæ templum. 175 a
Viæ ad Rhetoricam duæ. 243 a
Viæ omnes cognoscendæ, ei qui ueram eligere uelit. 91 a
Victorum præmia. 136 a
Virtutis icon, & eius uiæ. 87 b
Virum bonum operi alicui intentum esse debere. 80 a
Vlysses fingens insaniam. 269 a
Vocis suauitas & sermonis. 182 a
Vota hominum examinantur. 270 b
Vulgi insciti. 217 b

X.

Xenocrates. 270 b
Xenophanes. 270 b
Xenophilus. 270 b
Xenophon. 270 b

Y.

ὑγιαίνειν. 81 d

Z.

Zeno. 270 b
Zenothemis & Menecrates amici. 190 a

OPERVM LVCIANI ELENCHVS.

(a) priorem, (b) alteram chartæ faciem notat.

Somnium seu uita Luciani. fol. 1. a
Contra eum qui dixerat: Prometheus es in uerbis. 3 a
Nigrinus, siue de moribus Philosophorum. 4 a
Iudicium uocalium 8 b
Timon, siue Misanthropos 10 a
Halcyon, siue de transformatione. 15 b
Prometheus siue Caucasus 16 b

DEORVM DIALOGI.

Promethei & Iouis 19 a
Cupidinis & Iouis 19 b
Iouis & Mercurij 19 b
Iouis & Ganymedis 19 b
Iunonis & Iouis 20 b
Iunonis & Iouis 21 a
Apollinis & Vulcani 21 b
Vulcani & Iouis 21 b
Neptuni & Mercurij 22 a
Mercurij & Solis 22 b
Veneris & Lunæ 22 b
Veneris & Cupidinis 23 a
Iouis, Aesculapij & Herculis 23 b
Mercurij & Apollinis 23 b
Mercurij & Apollinis 24 a
Iunonis & Iatonæ 24 a
Apollinis & Mercurij 24 b
Iunonis & Iouis 25 a
Veneris & Cupidinis 25 a
Deorum Iudicium 25 b
Martis & Mercurij 27 b
Panos & Mercurij 27 b
Apollinis & Bacchi 28 a
Mercurij & Maiæ 28 b
Iouis & Solis 29 a
Apollinis & Mercurij. 29 b

DIALOGI MARINI.

Doridis & Galatheæ 30 a
Cyclopis & Neptuni 20 b
Alphei & Neptuni 30 b
Menelai & Protei 31 a
Panopes & Galenes 31 a
Tritonis, Amymones et Neptuni. 31 b
Noti & Zephyri 32 a
Neptuni & Delphinum 32 a

Neptuni & Nereidum 32 b
Iridis & Neptuni 32 b
Xanthi & Maris 33 a
Doridis & Thetidis 33 a
Neptuni & Enipei 33 b
Tritonis & Nereidum 33 b
Zephyri & Noti 34 a

MORTVORVM DIAL.

Diogenis & Pollucis 35 a
Pluto, seu Contra Menippum 35 b
Menippi, Amphilochi, & Trophonij 35 b
Mercurij & Charontis 36 a
Plutonis & Mercurij 36 b
Terpsionis & Plutonis 36 b
Zenophantæ & Callidemidæ 37 a
Cnemonis & Damippi 37 b
Simyli & Polystrati 37 b
Charontis & Mercurij 38 a
Cratetis & Diogenis 39 a
Scipio 39 b
Diogenis & Alexandri 40 a
Alexandri & Philippi 41 b
Antilochi & Achillis 42 a
Diogenis & Herculis 42 b
Menippi & Tantali 43 a
Menippi & Mercurij 43 b
Aeaci, Protesilai, Menelai, ac Paridis 43 b
Menippi & Aeacis 44 a
Menippi & Cerberi 44 b
Charontis & Menippi 45 a
Plutonis & Protesilai 45 a
Diogenis & Mausoli 45 b
Nirei, Thersitæ & Menippi 46 a
Menippi & Chironis 46 a
Diogenis, Antisthenis & Crate. 46 b
Menippi & Tiresiæ 47 b
Aiacis & Agamemnonis 48 a
Minois & Sostrati 48 a
Menippus, seu Necyomantia 48 a
Charon, siue Contemplantes 52 a
De Sacrificijs 56 a
Vitarum auctio 57 b
Piscator, seu Reuiuiscentes 61 b
Cataplus, siue Tyrannus 67 a
De ijs qui mercede conducti, in diuitum familijs uiuunt. 71 a
Pro eo, quòd inter salutandum uerbo lapsus fuerat 80 b
Hermotimus, siue de sectis 83 a
Herodotus, uel Aetio 98 b
Zeuxis uel Antiochus 99 b
Harmonides 101 b
Scytha, uel Hospes 102 b
Quomodo historia scribenda sit. 104 b
Historia uera 112 b
Tyrannicida 122 a
Declamatio Lucianicę respõdens. 125 a
Abdicatus 139 a
Phalaris primus 143 b
Phalaris secundus 146 a
Alexander, seu Pseudomantes. 147 a
De Saltatione 154 a
Lexiphanes 161 b
Eunuchus, seu Pamphilus 165 a
De Astrologia 166 a
Demonactis uita 168 a
Amores 171 b
Imagines 180 a
Toxaris, siue de amicicia 187 a
Lucius, siue Asinus 198 b
Iupiter confutatus 201 b
Iupiter Tragœdus 204 b
Somnium, seu Gallus 211 b
Icaromenippus, siue Hypernephelus 217 a
Bis accusatus, seu fora 222 a
De parasito, siue quòd ars sit, parasitica. 227 b
Anacharsis, seu de Gymnasijs 234 b
De luctu 239 b
Rhetorum præceptor 242 b
Philopseudes, siue incredulus 243 b
Hippias, seu Balneum 250 b
Allocutio, seu Bacchis 252 a
Præfatio, seu Hercules Gallicus. 253 a
De Electro, seu cygnis 254 a
Muscæ encomion 255 a
Aduersus indoctum, librorũ longa supellectile tumentẽ, Sermo. 256 a
De non temerè credẽdo calũnię. 259 b
Pseudologista, siue de Apophrade, hoc est, diatro. 262 a
De domo 266 a
Macrobij 269 b
Patriæ encomion 271 b
De dipsadibus 272 b
Dissertatio cum Hesiodo 274 a
Nauigium, seu uota 275 a
Tragopodagra 280 a
Ocypus 284 b

DIAL. MERETRICII.
Glycera & Thais 286 b
Myrtium, Pamphilus & Doris 286 b
Mater & Philinna 287 a
Meliſſa & Bacchis 287 b
Clonarium & Leæna 288 b
Crobyle & Corinna 289 a
Mater & Muſarium 289 b
Ampelis & Chryſis 289 a
Dorcas, Pannixis, Philoſtratus, Polemon. 290 b
Chelidonium & Droſe 291 a
Tryphæna & Charmides 291 b
Ioëſſa, Pythias & Lyſias 291 a
Leōtichus, Chenidas & Hymnis. 293 a
Dorio & Myrtale 294 a
Cochlis & Parthenis 294 b
~~Demonax~~ Peregrini 295 a
Fugitiui. 299 b
SATVRNALIA.
Sacerdos & Saturnus 303 a
Chronoſolon, id eſt, Saturnalium legum lator. 304 a
EPISTOLAE SATVRNALES.
Ego Saturno Salutem. 305 a
Saturnus mihi chariſſimo. 306 a
Saturnus diuitibus. 306 b
Diuites Saturno 307 b
Sympoſium uel Lapithæ 308 a
De Syria Dea 213 b
Demoſthenis encomion 319 b
Deorum Concilium 324 a
Cynicus 326 a
Pſeudologiſta 338 b
~~Philopatris, ſeu qui docetur,~~ 331 a
Charidemus, ſiue de pulchritudine. 334 b
Nero, ſiue de foſſione Iſthmi. 338 b
Palinurus 339 b
Virtus Dea. 346 b

τέλος.

LVCIANI VITA, EX SVIDA.

LVCIANVS Samoſatenſis, cognomento blaſphemus, ſiue maledicus, aut atheos potius appellatus, eo quòd in Dialogis ſuis ridicula etiam illa eſſe proponit, quæ de rebus diuinis & ſacris prodita ſunt. Dicitur autem uixiſſe temporibus Traiani Cæſaris, & deinceps. Cæterum fuit ab initio cauſidicus, Antiochiæ, quæ in Syria eſt, ſed cum ea res illi non ſatis ex ſententia ſuccederet, ad ſcribendum ſeſe conuertit, ſcripſitq; adeo infinita. Obiſſe autē ipſum fama eſt, a canibus laceratum, quoniam & contra ueritatem ueluti rabiem exercuiſſet. Namin uita Peregrini Chriſtianiſmum quoque inſectatur, & ipſum Chriſtum contumelioſē inceſſit, ſceleſtus ille. Quare & rabiem ſtius pœnas ſufficientes in præſenti uita dedit, & in futurum, hæres æterni ignis, una cum ſatana erit. Hæc ille. Addit autem Volateranus, neſcio quo autore, cum ab initio Chriſtianus fuiſſet, poſtea eiuſdem religionis deſertorem factum eſſe, dictitantem ſe nihil ex ea conſecutum, quàm quòd nomen ipſius corruptum eſſet, ex Lucio, Lucianus, factum. Fuit autem Samoſata, ut hoc quoque addamus, urbs non longè ab Euphrate ſita, Comagenes metropolis, ut Plinius & Stephanus.

LVCIA.

UNIVERSIDAD CENTRAL
BIBLIOTECA
DERECHO

LVCIANI SAMOSATENSIS OPERA.

DE SOMNIO SEV VITA LVCIANI, IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Occasio huius narrationis uidetur sumpta esse ex 2. Xenophontis, de dictis Socratis, ubi Prodicus Sophista eodem modo Herculi pueritiam egressso, narrat uirtutem ac uoluptatem apparuisse: & utranq; illum ad se pertrahere contendisse. Consilium autem & scopus in fine ab ipso Luciano explicatur. Nam ut adolescentes præ inopia deficientes, & ad deteriora animum applicantes, reuocaret, & ad literarum studia conuerteret: sermonem hunc ait à se institutum esse.



DESIERAM nuper in ludum ire, factus iam ætate adolescens, cum pater unà cũ amicis cõsilium capiebat, quam nam artem potissimum discendam mihi proponeret. Plerisque igitur uidebatur humanitas seu literarum studium, & labore multo, & tempore longo, & sumptu nõ exiguo, denique & fortuna quadam, opus habere. Nostras autem res cum paruas esse & modicas, tum uero celere quoddam auxilium postulare. Quòd si igitur artem aliquam mechanicam didicissem, fore, ut principio, statim ab ipsa arte, necessaria uitæ comparare possim: neq; necesse haberem, adeo ætate iam prouectus, domi, deq; paterna mensa uiuere: sed non multo pòst etiam ipsum patrem exhilaraturum esse me, referendo domum semper aliquid ab arte quæsitum. Alterius itaq; consultationis caput propositum inde est: Quæ nam ars & optima, & ad discendum facillima, & homine libero maximè digna foret. Deinde & minori sumptu atque instrumento egeret, multum autem & sufficientem quæstum suppeditaret. Proinde alio aliam laudante, prout quisq; animo affectus, aut usu expertus erat, Pater ad auunculum aspiciens (aderat enim is quoq;, statuarius tum habitus optimus, & poliendo marmore inter præcipuos laudatus) minime fas, inquit, est, aliam artem hic uincere, te præsente: sed hunc acceptum (meq; demonstrabat) abduc tecum, & doce, lapidum artificem probum, & eorundem compositorem, ac statuarium nobis esse. Poterit enim & hoc, natura, ut scis, præditus felici ac dextera. Fecerat autem hanc de me coniecturam pater ex ludicris à me aliquando è cera cõfictis. Quando enim à præceptoribus domum dimittebar, abradens ceram, nunc boues, nunc equos, interdum per Iouem & homines fingebam, non omnino ineptè, ut tum uidebar patri. Ob quæ tum à præceptoribus quidem plagas accipere solebam, hic autem ad probandam ingenij dexteritatem hæc quoq; in parte laudis ducebantur. Atque adeo bonam ex eo spem de me omnes concipiebant, ut qui breui adeò artem hanc, secundum fingendi illam facilitatem, perdiscere possem. Simul igitur & idonea dies uidebatur ea esse, auspicandæ arti, & ipse tradebar auunculo, non admodum, per Iouem, iniquè aut grauiter ferens: sed mihi etiam lusum quendam non insuauem ipsa res uidebatur habere: & apud æquales ad ostentationem & laudem facturum esse, si & deos sculpere, & parua quædam simulachra, cum mihi, tum illis, quibus uellem, adornare possem. Ac tum primum quidem illud, & incipientibus solitum fiebat. Celtem enim quandam auunculus mihi tradens, paulatim tabulam lapideam, quæ in medio posita erat, contingere, atq; artem auspicari iubet, tritum illud admonens:

Dimidium facti, qui cœpit, habet.

Cæterum durius impingente me, præ imperitia, ut fit, tabula rumpitur. Auunculus autem indignatus, & scuticam quandam propè iacentem corripiens, nequaquam manſuetè, aut uti docentem conueniebat, excepit atque initiauit me, ita ut mox in lachrymas proœmium artis mihi uerteretur. Aufugiens igitur inde, domum redeo, continuoq; ululando, & lachrymis oculos opplendo, commemorabam ſcuticam, demonſtrabam uíbices, nimiamq; illius crudelitatem accuſabam. Hoc quoque addens, quòd inuidia quadam iſta feciſſet auunculus, uidelicet metuens, ne ſe in arte ſuperarem. Iraſcente itaq; matre, & multa fratri conuicia faciẽte, poſtea quam nox ſuperuenit, dormiui, plenus adhuc lachrymarum, totamq; noctem cogitabundus iacens. Atq; hactenus quidem quæ diximus, ridicula puerilia q; ſunt: quæ uero deinceps audietis, ne quaquam contemnenda ſunt, ò uiri, ſed quæ admodum auſcultandi cupidos auditores quoque requirant. Nam ut iuxta Homerum dicam: Venẽre mihi diuino ſomnia nutu Almam per noctẽ. ita clara & manifeſta, ut nihil ab ipſa ueritate diſtarent. Adhuc igitur etiam poſt tantum temporis interuallum, & habitus eorũ, quæ mihi tum apparuere, in oculis hærent, & ipſa uox auribus quaſi inſonat, adeò tum plana fuerunt omnia. Duæ mulieres manibus corripientes, trahebant me in diuerſum, utraque ad ſe uidelicet, uiolentè admodum & ualidè: parum itaq; abfuit, quin me diſcerperent, dũ inter ſe ambitioſe adeò contendunt. Nam modo hæc ſuperabat, & propemodum totum tenebat me: modo altera, eademq; me ad ſe retrahebat. Clamabant autem ambæ, accuſabantq; mutuo ſe ſe: Hæc, quòd me ſuum uidelicet, illa poſſidere uellet: illa uero, quòd hæc fruſtrà aliena ſibi uſurparet. Erat autem altera quidem operaria & uirili aſpectu, ſqualida coma, manus callo paſſim obductas habens, ſuccincta ueſte, & marmoreo puluere oppleta, qualis & ipſe auunculus eſſe ſolebat, tunc cum lapides poliebat. Altera uero facie admodum honeſta, habitum decentem præ ſe ferens, & ueſtes ornatas ac mundas induta. Poſtremo autem permittunt meo iudicio, ut utri earum conuerſandum mihi putem, ſententiam ipſe feram. Ac prior quidem dura atque uirilis illa ſic cœpit: Ego, chare puer, ſtatuaria ſum, ea quam tu heri diſcere cœpiſti, familiaris adeo tibi & cognata à parẽtibus. Nam & auus tuus (addens nomen aui materni) marmorarius fuit, & auunculus pariter & patruus tuus eandem artem exercuere, & per nos inter præcipuos celebrati ſunt. Quòd ſi igitur uoles, delirijs ac nugis, circa quas iſta uerſatur (indicans alteram) abſtinere, ac mecum degere, principio generoſe educaberis, humeroſq; habebis ualidos, & ab omni inuidia alienus eris, neque unquam in terras alienas atq; externas hinc abibis, relicta patria, atque domeſticis tuis. neq; etiam ob uerba & orationem modo laudabunt te omnes. Neq; uero auerſeris corporis hãc fragilitatem, aut ueſtium ſorditiem. Nam ab his initijs profectus etiam Phidias ille, Iouem ſpectãdum exhibuit, & Polycletus Iunonem fabricauit: præterea Myron laudibus uectus eſt, & Praxiteles in magna admiratione fuit. Adorantur itaq; nunc illi cum ipſis illis Dijs, quos ſculpſere. Quòd ſi igitur horum unus tu quoque fores, quomodo nõ celebris & ipſe apud omnes homines fieres? Patrem certe beatum efficeres, & patriam tuam omnibus ſpectabilem redderes. Hæc atq; etiam plura his, balbutiendo, & pleraque barbarè pronuntiando, dixit Statuaria, ualde ſanè ſtudioſe, omnia connectens, & me in ſuam ſententiam adducere cupiens. ſed non ultrà memini, plurima enim memoriam iam effugerunt. Cæterum ubi tandem finem fecit, tum altera illa in hunc fermè modum orditur: Ego uero, ò fili, Humanitas ſum, iam nunc cõ ſueta ac nota tibi, tametſi ad finem aut plenum nõdum periculum mei feceris. Quanta igitur bona Statuaria iſta tibi præſtatura ſit, ſi eam artem didiceris, ipſa modo enumerauit. Nihil enim aliud niſi operarius eris, corpore laborans, & in eo totam ſpem uitæ poſitam habens, obſcurus ipſe degens, modicum & minimè

minimẽ generoſum quæſtum faciens, deiectus animo, tenuis ac pauper reditibus. Denicq; neq; amicis expetibilis, neq; inimicis formidabilis, neq; etiam inter ciues beatus habitus: ſed hoc ſolum, opifex uidelicet quiſpiam, & ex multa atq; promiſcua plebe unus, præſtantiorem te ſemper formidans, & dicendo tra lentem præ oculis habens ac palpans. Et in ſumma, leporis quandam uitam agens, potentioriſcq; lucrum exiſtẽs. Quòd ſi etiam Phidias uel Polycletus fias, preclaraq; & admiratione digna multa opere præſtiteris, artem quidem laudabunt omnes: at qui ex aſpicientibus tibi ſimilis eſſe optarit, nemo erit, qui modo mẽtem habebit. Qualis qualis enim fueris, nihil niſi rudis quiſpiam opifex, manibus laborans, & iiſdem uictum queritans, cenſeberis. Contrà autem ſi mihi obſequeris, principio tibi oſtendam multa ueterum uirorum præclara opera, & res admiratione dignas. Deinde & orationes illorum tibi renunciando, & omnium (ut ſic dicam) expertum te reddendo, animum (quod præcipuũ in te eſt) exornabo tibi multis ac præclaris ornamẽtis: Modeſtia ſcilicet, Iuſticia, Pietate, Manſuetudine, æquitate, Prudentia, Fortitudine, amore honeſti, & pulcherrimarum quarumcunq; rerum deſiderio. Hæc enim animi ornamenta ſunt uerè ſyncera atq; perpetua. Neq; autem latebit te, neq; ueterum quicquam, neq; eorum quæ in præſens geri debent. Sed ea, quæ agi conueniet, quæq; decent, me duce longè antè proſpicies. Et in ſumma, omnia quæcunq; ſeu diuina ſeu humana ſunt, paruo tempore docebo te: & qui nunc pauper atq; inops es, iſtius neſcio cuius filius, qui de arte adeò illiberali, neſcio quid conſultas, haud ita multò poſt, nimium felix, nimiumq; beatus omnibus uideberis, dum & honoribus afficieris, & laudibus effereris, & pulcherrimarũ quarumcunq; rerum gloria celebraberis. illis etiam, qui diuitijs ac genere cæteris antiſtant, in te animis atq; oculis conuerſis. Ac ueſtitum quidẽ talem geres (demonſtrans ſuũ, gerebat autem admodum ſplendidum) magiſtratibus uero, & primo in conſeſſu honore ante alios dignus exiſtimaberis. Et ſiquãdo aliquò peregre abiens profeciſceris, etiam in aliena terra non ignotus aut obſcurus eris. Talibus ſcilicet ornamẽtis ego te inſignem atq; conſpicuũ reddam. Vt eorum quoq; qui te aſpicient, quiſq; proximè aſtantem leniter impellens & commonens, digito te demonſtret, atq; hic eſt ille, dicat. Iam ſiquid ſtudio dignum accidet, quod uel ad amicos, uel etiam ad ipſam ciuitatẽ pertinebit, omnes in te oculos atq; ora conuertent. Atq; ſi tũ aliquid fortè dixeris, plericq; hiantes auſcultabunt, admirãtes & prædicantes tũ te ob dicendi uim, & orationis poteſtatẽ, tum etiam patrẽ tuum, ob felicitatem prolis. Et quod dici uulgo ſolet, quòd ex hominibus quidã immortales redduntur, id quoq; tibi dabo. Nam poſtquam ipſe ex hac uita deceſſeris, nunquam deſines conuerſari doctis, & conſuetudinem habere cum optimis. Demoſthenem illum certè uides, cuius filius fuerit, & quantum ego eundem reddiderim. Vides & Aeſchinem, qui Tympaniſtriæ cuiuſdã filius erat, & tamẽ propter me, etiam Philippus rex illum palpauit. Socrates aũt, qui & ipſe inter ſtatuariã hãc artem enutritus fuit, ſimulatq; primũ intelligere cœpit meliora, & relicta illa, transfugit ad me, nimirũ audis, ut nunc ab omnibus decantetur. Igitur relinquens tantos ac tales hoſce uiros, res adeo ſplẽdidas, orationes tã graues ac illuſtres, ueſtiũ ornamenta, honorem, famam, laudem, primos aſſeſſus, potentiã, imperia: denicq; & illam, quam ex dicendo conſequeris gloriam, & qua te omnes ob prudentiã prædicabunt, felicitatẽ, tuniculam aliquam indues ſordidã, habitumq; aſſumes ſeruilem, uectes præterea & celtes & id genus cætera ſculpendi cedendiq; inſtrumẽta in manibus habebis, deorſum inclinatus in opus, humi repẽs, demiſſus, denicq; modis omnibus abiectus & cõtemptus, nunq; autem neq; expergiſcens, neq; uiríle aut libero homine dignum quicq; cogitans: ſed in opera intentus, ut illa uidelicet proportionibus ſuis conſona, & benè formata tibi reddatur, De te ipſo autẽ ut & concinnus & ornatus

ἐνσμικρότερα παράσκευος legendum, nõ παράσκ. ut opinor.

incedas, minimè curam gerens, sed te ipsis istis saxis contemptiorem reddens? Adhuc igitur dicente hæc illa, non expectato orationis fine, surgens sententiã tuli, & relicta deformi & operatrice illa, transiui ad Humanitatem, admodum gaudens, præcipue postquã mihi etiam in mentem uenit scuticæ, & quòd plagas statim non paucas incipienti mihi pridie illa inflixisset. Porrò relicta illa, principio quidem indigne ferebat, complodebatq; manus, & dẽtibus infremebat, postremo autem, quemadmodum Nioben audimus, ita hæc quoq; dirigu it, & in saxum mutata est. Quòd si igitur incredibilia passa esse uidetur, ne miremini, Somnia enim mirifica sunt, & mira operari solẽt. Altera autem ad me respiciens, proinde, inquit, ego tibi hanc iusticiam rependam, quoniam causam hanc benè & rectè iudicasti. Veni igitur & ascende uehiculum hoc, (commonstrato quodam uehiculo, quod alatis equis quibusdam, Pegaso similibus uehebatur) ut uideas qualia ac quanta ignoraturus fuisses, si me nõ secutus esses. Cæterum postquam ascendi, illa quidem agitare atq; aurigari cœpit, Ego uero ubi iam in sublime sublatus fui, obseruabam & contemplabar, ab oriẽte incipiens, usq; ad occidentem, urbes uidelicet, & populos, non aliter quàm Triptolemus olim, spargens quiddam in terram, quanquã non amplius memini, quidnam illud fuerit, quod tum spargeba m, nisi hoc solum, quòd sursum aspicientes homines laudabant me, & ad quoscunq; uolando perueneram, cum multa prædicatione & gratulatione me prosequebantur, & quasi deducebant. Porrò ubi illa hæc tanta mihi, & meipsum collaudantibus illis demõstrasset, reduxit rursum, non amplius eadem uestẽ illa indutum, quam habueram ab initio auolãs, sed uidebar mihi tum admodum delicatus & splendidus redire. Deprehendens igitur & patrem astantem atq; expectantem me. Commonstrauit ei uestem illam & me ipsum qualis redirem, submonuitq; eum, quàm parum abfuerit, quin minimè digna de me ille cum amicis suis statuisset. Atq; hæc quidem memini uidere me, cum primum è puericia egressus essem, plagarum metu, ceu mihi uideor, tum exturbatus. Sed interea dum hæc dicuntur, ò Hercules, inquit quispiam, quàm longum hoc somnium, & iudiciale est. Deinde alius quidã hoc eludens: Hiemale, dixit, somnium est, quando nocte s sunt longissimæ. Aut fortasis etiam trinoctiale, qualis & ipse Hercules est. Quid igitur in mentem uenit illi, nugari talia nobiscum, mẽtionemq; facere puerilis istius noctis, somniorũq; ueterum, & ætate iam obsoletorum. Frigida enim & ingrata est omnis inepta ac futilis oratio. An fortè somniorum quorundam quasi quosdam interpretes esse nos credidit? Nequaquam, ò bone. Quoniam neq; Xenophon quondam exponens somnium illud, quo pacto ipsi uisum fuerat in domo paterna, & deinceps: nostis enim ut coniectationem quandam proponẽs, uisionem suam, aut quòd ita nugari statuisset, narrauit: præsertim in bello & summa rerum desperatione constitutus, circumstantibus undiq; hostibus, sed quòd utilitatem quandam secum habebat illa narratio. Proinde & ego somnium hoc uobis exposui ea uidelicet gratia, ut adolescentes ad meliora studia conuerterẽtur, & humanitatem amplecterentur, & maximè siquis eorum præ inopia & paupertate peius de seipso statuit, animumq; ad deteriora declinat, ingenium non illiberale, illiberaliter perdendo. Confirmabitur enim talis aliquis, sat scio, & quasi conualesceret, ubi sermonem hunc audierit, idoneum atque sufficiens exemplum me sibi proponens, ubi uidelicet ipse secum cogitabit, qualis ego ab initio existẽs ad optima prouectus fuerim, humanitatemq; appetiuerim, minimè deiectus aut fractus animo ob eam paupertatem, in qua tũc fui. Deinde qualis & huc ad uos ascenderim, qui certè ut nihil aliud aut amplius, nullo tamen statuariorum istorum inferior aut obscurior euasi.

Videtur somniũ hoc intelligere, quod est lib 3. Anabaseos, quo uidit Xenophõ per quietẽ domum suã paternã fulmine totam colluce re etc.

CONTRA

CONTRA EVM, QVI DIXERAT, PROMETHEVS ES IN VERBIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Apologia quædam est contra eum, à quo Prometheus in uerbis, appellatus fuerat, qua quantum hanc collationem in se admittat, & quantum non, cum acerba quadam regestione, respondet. Vt autem in superiore narratione somnij, generis, educationis, ac studiorum suorum rationes exposuit, ita hic uidetur dictionem & dicendi genus suum, quale, & ad quod exemplum comparatum esset, indicare uoluisse. Nempe, quod ad materiam & res attinet, Comœdiam: quod autem ad compositionem & ipsam orationis figuram spectat, Dialogos, quales scilicet Platonis sunt, sese imitari.



PROMETHEVM igitur me esse ais? Siquidem ea ratione, ò optime, quasi & mea opera lutea sint, agnosco collationẽ, ac fateor me similem illi esse, nec recuso, lutifigulus etiam ipse dici: tametsi lutum mihi uilius sit, quale scilicet extriũs colligitur, scœnũ propemodum ac fœtulentum quoddam. Quòd si uero adeo extollens orationẽ meam, perinde ut artificiosam & fabrefactã, doctissimi illius Titanum nomine eam cohonestas & laudas. Vide nequis Ironiã dixerit, & quasi quandã Atticam subsannationẽ subesse huic laudi. Aut unde enim adeo fabrefactum est, quod ego facio? Quæ uero ista nimia & Promethea sapientia in scriptis meis? Nam mihi certè illud satis fuerit, si nõ omnino terrena atq; fictilia tibi uideãtur, aut digna adeo Caucaso. At uero quãto iustius uos comparari Prometheo poteratis, quicũq; in iudicijs & caussis agendis celebres estis, cum ueritate certamen instituentes? Viua enim reuera, atq; animata uobis opera sunt. Et per Iouem etiã calor illoꝝ ignitus est. Quod ipsum quoq; ex Promethei rebus sumptum uideri possit, nisi si sic decidatis hic, quod minimè ex luto fingatis uos, sed quod aurea uobis plerisq; figmẽta sua sint. Nos autem qui ad uulgus prodimus, atq; ibi tales nostras auscultationes iactamus, nihil aliud quã simulachra quædam rerꝝ spectanda exhibemus. Et in summa, circa lutum quidẽ, quemadmodũ paulo ante dixi, ipsa hæc figulina uersatur, perinde ut & aliorꝝ figulorꝝ, præterea aũt nec motus similis ineſt, nec animæ seu uitæ aliqua significatio, sed delectatio quædã inanis, & quasi quidã lusus, totũ illud negociũ est. Vt interim etiam cogitare incipiã, num ita me Prometheũ dicere uolueris, ut Comicus ille Cleonem, nosti siquidẽ: Cleon, inquit, Prometheus ille, post negocia est. Cæterũ etiam ipsi Athenienses figulos ollarꝝ, & furnorũ constructores, & quicũq; circa lutũ uersantur, Prometheos uocabant olim, alludentes ad lutũ, opinor, & ad illã, quæ fit in igne, uasorꝝ assaturam. Quod si etiã hoc sibi uult Prometheus iste tuus, admodũ directè ac certò iaculatus es, & omnino secundũ atticam illã mordendi acerbitatẽ, dixisti. Quoniam & nostra opera fragilia sunt, perinde ut illoꝝ ollulæ, & modicũ quispiam lapillũ injiciens facile contriuerit omnia. Atqui dixerit aliquis, cõsolando nos: nequaq; ista assimilasse Prometheo, sed nouitatẽ hanc, & ea quæ nullo alio exemplo facta, aut ad mutationẽ cõparata sunt, laudare uoluisse te. Quemadmodũ & ille, nõdum existentibus hominibus excogitatos, atq; de nouo inuentos illos tũ finxit, talibus animalibus effigiatis & exornatis, quæ & mouerent facile, & aspectu gratiosa forẽt. Et in summa, architectus ipse erat, sed cooperabat tamẽ etiã Minerua illi, quæ & lutũ inspirabat, & figmẽta illa animata reddebat. Talia quidẽ ille aliquis dicere posset, atq; ita in meliorẽ partem dictũ istud exponere. Et fortassis hæc sententia etiã dicti fuit: Sed mihi nõ ita satis est, si uidear noua fingere. Quoniam nec uetustius aliquid dicere quisquã poterit eo figmento, ad cuius

mutationem ac formam hoc deductum & quasi progenitum est. Sed tamē nisi & gratiā quandā atq; uenustatem præ se ferat, puderet me sanè, sat scias, illius, & conculcando abolere cuperem. Neq; enim illi eò profuerit apud me nouitas hæc, quo minus conteratur, si deforme existat. Et si quidem non ita sentiam, dignus mihi uideor, qui à sedecim uulturibus attondear, ut qui non intelligā, q; multò deformiora ea sunt, quæ hoc ipsum quod sunt, cum peregrinitate quadam coniunctum habent. Ptolomeus igitur Lagi filius, cū aliquando duas res nouas in Aegyptum adduxisset, Camelum uidelicet Bactrianā totam nigram, & hominem bicolorē, cuius altera pars planè nigra, altera aūt excellenter candida erat, per totum corpus æqualiter distincta atq; diuisa. Congregatis in theatrum Aegyptijs, exhibuit illis cum alia multa spectacula, tū inter postrema hæc quoq;, camelum uidelicet, & semialbum hominem, putauitq; se magnā admirationem isto spectaculo conciaturum esse. At illi ad cameli quidem conspectum perterriti sunt, & parum abfuit quin exilientes profugissent, quanq; tota ea auro exornata, ac purpura instrata erat, frenum autem etiam gemmis cōpactum habebat, ex Darij alicuius, aut Cambysis, aut etiā ipsius Cyri thesauris depromptum. Ad hominis autem intuitum, plerique ridebant, alij autem etiam ut monstrum aliquod ipsum auersabantur. Quare Ptolomæus intelligens se illis non adeo laudem conciliasse sibi, neq; nouitatē apud Aegyptios in admiratione esse, sed præ ipsa quod concinnum atq; compositū, iustaq; forma præditum foret probari, transtulit illos inde, hominemq; nō amplius eodē honore habuit, quo antea. Ac camelus quidem, neglecta atq; relicta tum, mortua est. Hominem autem illum duplicem, Thespidi cuidam tibicini, cum ad pocula benè cecinisset, dono dedit. Porrò uereor, ne & mea, camelus in Aegypto, sint, homines autē adhuc frenum illius, & purpuram admirentur. Quoniā neq; illud, ex duobus optimis compositum, Dialogo uidelicet & Comœdia, per se ipsum satis ualet, ad formam & elegantiā, nisi & compositio inter se consentiens, iustaq; proportione temperata, fuerit. Licet quippe ex duobus pulchris, compositionem alienam atq; peregrinam fieri, quale illud uulgatissimum est, Hippocentauri. Non enim facile dixeris, amabile aliquod animal esse hoc, sed potius contumeliosissimum, si modo conuenit pictoribus credere, exhibentibus temulentiā & cædes illorum. Quid ergo? an nō rursum quoq; benè formatum ac pulchrum aliquid ex duobus optimis compositum fieri potest? Vt ex uino & melle commistū & temperatum, suauissimum equidem aio esse. Quanq; de meis compositionibus hoc contendere nō ausim, quod ipsæ quoq; tales sint: sed metuo, nè utriusq; pulchritudinem, ipsa temperatura corruperit. Neq; enim omnino cōsueta inter se atq; affinia ab initio Dialogus & Comœdia fuere. Siquidem ille domi & secū ipse, me Hercle, in ambulacris cum paucis quibusdā, disputationes suas habebat. Comœdia aūt tradens se totā Dionysio, in theatro conuersabatur, simulq; ludebat, & ridicula erat, gaudebat salibus & dicacitate, & cū numerositate quadam ad certamen & palmā ueniebat. Interdum etiā anapęsticis uersibus prorsum in sublime erecta, Dialogi sectatores ac socios, ut plurimum, irridebat ac subsannabat, curaq; exercitores, ac uanos sublimium rerum disceptatores, & id genus alia uocitando. Quin & unam hanc adeundi uiam habebat, fugillando illos, & Dionysiacam istā libertatem in ipsos effundendo, nunc in aëre ambulantes, & cum nubibus congredientes illos exhibens, nunc pulicum saltus metientes fingens, ut qui scilicet de aëreis & sublimibus istis rebus nimis exiliter argutarentur. Dialogus autem contrā maximè graues ac uenerabiles disputationes habebat, cum de natura rerum, tum de uirtute philosophorū, ita ut Musicorum illud: ἄλλοτε δ' ἄλλη πάσῶν, hoc est, bis per omnes chordas siue distātias tonorū, nempe à summo atq; acutissimo ad imum atq; grauissimū usq; inter eos diseconueniret. Et tamē ausi fuimus nos, hæc ita sese habentia, inter sese coniungere &

Qualia de Socrate, & eius discipulis fingit Aristophanes in nubib.

qua

quasi conciliare, eaq; mutuo coaptare, quæ neq; omnino obsequuntur, neq; facile communionem & societatem aliquam sustinent. Vereor itaq;, ne denuo simile aliquid Prometheo isti tuo fecisse uidear, ut qui fœmininum cum masculino commiscuerim, & ob idipsum nunc reus agar. Imò etiam ne quid aliud tale uidear, decepisse fortasse auditores, atq; ossa apposuisse ipsis, pinguedine obducta ac tecta, risum scilicet comicum, sub philosophica grauitate. Hoc enim furti fuerat. Absit hoc unum modo, ut ne in nostris ineſſe, dici possit. Aut unde enim furaremur tale aliquid, nisi uero quispiam nos latet, qui eiusmodi pinuũ incuruatores, & Hircoceruos & ipse composuerit. Veruntamen quid facerem? Per sistendũ enim est in ijs, quæ semel cœperis, quandoquidem mutare consilium, Epimethei opus, non Promethei est.

περιφόνιος, quo nomine Scinis appellatus fuit quem occidit Theseus, incuruantem pinus, & ex ijs alligatos homines, et in sublime emissos dilaniantem, &c.

NIGRINVS, SIVE DE MORIBVS PHILOSOPHORVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc Dialogo uitam ac mores Philosophorum describit, conferendo inter se uerè Philosophos & simulatos, Et quòd ijs qui serio philosophari cupiunt, urbis Romæ consuetudo & luxus nequaquam conueniant, ostendendo. Cuius rei exemplum, Nigrinum, Platonicum philosophum, & turbas istas adulatorum, cœnas & lucrum sectantium, inter se componit. Quanquam haud scias, an etiam uerè Philosophiæ sectatores hic laudando, pro more suo ironia utatur. Valde autem quadrat hic Dialogus in nostræ quoq; ætatis homines eos, qui ornatu & habitu ueterum istorum, quasi successores quidam sunt.

EPISTOLA AD NIGRINVM.

LVcianus Nigrino Salutem. Noctuas Athenas, inquit prouerbium, quasi ridiculum sit, si quis eò noctuas apportet, quoniam illis ibi abundent. Ego uero, si quidem potestatem ac uim uerborum exhibere uelim, atq; ita Nigrino scribens, librum mitterem, obnoxius equidẽ huic ridiculo forem. Nunc autem quando solum sententiã meam declarare tibi uolo, quomodo uidelicet nũc animatus sum, & quòd non obiter ac leniter oratione tua correptus atque affectus fui, effugero sanè meritò etiam Thucidídis illud, quo dicitur: Imperitia audaces, res autem cogitata atq; considerata, timidos efficere. Manifestum enim est quòd non imperitia solum, uerum etiam amor ac studium orationis, huiusmodi audaciæ causſa est. Vale.



Occasio dialogi ab incessu & moribus philosophi.

T uero grauis nobis admodũ & sublimis redijsti? Non igitur neq; aspicere nos amplius dignaris, neq; cõuersationem aliquam nobiscum habere, neq; etiam similibus, atq; ijsdem uerbis nobiscũ uti, sed repente immutatus es, & omnino eiusmodi quispiã uideris, qui cæteros omnes præ se contemnat. Lubẽs igitur audierim ex te, unde ad hoc insolentię perueneris, & quæ eius rei causſa sit. PHIL. Quid enim aliud, ò amice, q̃ felicitas? LV. Quid ais? PHI. Nam præter consiliũ atq; propositũ meũ, uenio tibi felix atq; beatus factus, adeoq; illud quod in scena usurpari solet, ter beatus. LV. Papæ, adeo breui? PHI. Atq; admodum. LV. Quid aũt ultrà hic est, propter quod etiã superbis, ut non summatim modo lætemur, sed & accuratè scire possimus, audito toto negocio? PHI. An non admiratione dignũ tibi uidetur, per Iouem, pro seruo liberum, pro paupere diuitẽ, idq; adeo uerẽ, pro stulto aũt & insano redire modestũ. LV. Maximè igitur. Sed nondũ tamen planè intelligo, quid nã illud sit, quod dicis. PHI. Profectus in urbẽ rectà fui, ut ibi oculoꝝ aliquẽ medicũ circumspicerẽ. Nã malũ illud, quo ex

Narratio continens occasionem encomij.

oculis laborabam, magis ac magis ingraueſcebat tũ mihi. LVC. Scio equidẽ ſin gula, ideoq; etiam optaui, ut in bonum atq; peritũ aliquem incideres. PHI. Cum igitur uiſum mihi eſſet, Nigrinum quoq; illũ, Platonicum philoſophũ, ut quem longo ipſis interuallo non uideram, cõpellare, mane ſurgens, ad ipſum abeo, et pulſata ianua, cũ puer intrò de me renunciaſſet, accerſitus ſum. Atq; ita ingreſſus in ædes, deprehendo, ipſum quidẽ, manibus librum tenentẽ, circum aũt un diq; multas ueterũ atq; doctor̃ hominum imagines iacentes. Poſita aũt in me dio erat etiam tabella quædã, in qua Geometricæ quædã figuræ deſcriptæ e rant. Ac ſphæra calami illius, ad exemplũ & imitationẽ uniuerſi, ut uidebatur, cõpoſita. Admodũ igitur benignè & comiter me amplexatus ille, interrogat quidnam agerẽ. Quibus omnibus illi expoſitis, & ego quoq; per uices ex eo ſci re poſtulabã, & quid ipſe ageret, & nũquid apud ſe ſtatuiſſet, in Græciã denuo

Exordium, à cõmendatiõe ipſius Nigri ni, et à ſuauitate ac ui oratio nis illius. Hoc eſt, philo melas. Docilitas.

nauigare. Ibi uero ille, ò amice, poſteaq; cœpiſſet de hiſce rebus mecũ colloqui, ſuamq; ſententiã explicare, tantam quãdam uerbor̃ ambroſiam mihi affudit, ut mihi planè uideretur Sirenes illas, ſiquæ unq; fuerunt, & Aëdonas, & Lotũ illum Homeri antiquũ referre. Adeo diuina quædam loquebatur. Eò enim uer bis euaſit, ut & philoſophiã laudaret, illamq; quæ ex hac proficiſcitur libertatẽ & contrà iſta, quæ uulgo pro bonis habent̃, irrideret, utpote diuitias, gloriã, re gna, honores: præterea aurũ quoq; & purpurã, & cętera quæ admodum ſpecta bilia pleriſq;, antea uero etiã mihi uidebantur. Quæ quidẽ animo ipſe intento atq; aperto accipiens, continuo equidẽ ita affectus fui, ut cui, quod mihi tũ acci derat, comparare poſſem, nõ habere, ſed omnino uarius reddebar, atq; in oẽs partes rapiebar. Ac nũc quidem dolebam, q; confutari atq; refelli uidebam, ea quæ mihi cariſſima fuerant, diuitias uidelicet, argentum & gloriã, ac tantũ non lachrymabar damnatis atq; reiectis illis. Nũc uero eadẽ ipſi mihi uidebant̃ uilia atq; ridicula eſſe, gaudebamq; rurſum tanq; ex tenebroſo quodã aëre prioris ui tæ, ad ſerenitatẽ & magnam aliquã lucem reſpiciẽs. Quare ſanè & oculorum, (quod tum abſurdiſſimũ erat) & eor̃ infirmitatis obliuiſcebar, animo aũt acu tus & perſpicax paulatim magis magisq; fiebã. Nam ad id tempus minimè ani maduertens, cæcutientem atq; obtuſam illã circumtulerã: progreſſus aũt inde, ad id tãdem adductus ſum, cuius nomine tu paulo ante me criminabaris. Nam & elatus oratione illius, & tanq; in ſublime euectus ſum, & omnino paruũ atq;

Amplificatio à ſimili.

humile, nihil quicq; cogito. Videtur em̃ ſimile quiddã mihi accidiſſe circa phi loſophiam quale Indis circa uinũ accidiſſe fertur. Nã cum primũ illi uinum bi biſſent, nempe natura calidiores, accedente potu adeo forti, continuo admodũ in furorẽ uerſi ſunt, ac duplo q; cæteri magis ex mero inſanire cœperunt. Eodẽ pacto & ipſe tibi, quaſi quodã furore captus, ac uerbis ebrius obambulo. Quan q; hoc quidẽ non eſt ebriũ, ſed ſobrium atq; temperantẽ eſſe. LV. Ego uero opta rim, ſi fieri poſſit, ipſam illã audire orationẽ. Neq; em̃ contemnere ipſum, opi nor, fas eſt, præſertim ſi ille qui audire cupit, & amicus eſt, & circa ſimilia ſtudiũ atq; operã aliquando poſuit. PHI. Confide ò bone, nã iuxta Homericũ illud, feſtinantem per ſe ipſum hortaris. Ac niſi præuortiſſes, iã ultrò rogaſſem, ut me narrantem audires. Teſtẽ enim te relinquere apud pleroſq; uolo, q; non præter rẽ inſanio. Præcipue cũ & ipſum illius crebro meminiſſe, uolupe mihi ſit, & hãc

II. Exordiũ à cõmendatiõe orationis & eius effectu, quamq; ad ma teriã ſiue ſub iectũ attinet.

iam quaſi quandã exercitationẽ apud me inſtituo. Nã etiamſi nemo mihi adſit, tamen ſic quoq; bis uel ter per diẽ reuoluo mecũ ipſe dicta illa. Et quemadmo dum amatores puer̃, abſentibus illis opera aliqua & ſermones ab ipſis habi tos, memoria repetunt, in ijſq; immorando morbũ fallunt, perinde ac ſi illi ipſi amati adſint. Quidam rero etiam colloqui ſecum illos putant, atq; ijs, quæ tum ſibi audire uidentur, quaſi paulo ante reuera dictis, gaudent, animumq; memo

Amplificatio à ſimili.

riæ præteritorum applicantes, neque quieſcere poſſunt, ob ea quæ pro pedi bus & in mora ſunt, ſeſe angendo. Eodem igitur pacto etiam ipſe, philoſophia

non

non præsente, uerba quæ tum audiui, recolligens, & mecum ipse crebro repetens, non paruum capio solatiũ. Et in summa perinde ac si in pelago, & per noctem alicubi ferar, ad hanc quasi quãdam facẽ aspicio, omnibus illis rebus quæ à me geruntur, uirum illum coram adesse existimans, semper aũt uelut audiens ipsum eadẽ illa sua ad me dicentem. Interdum uero & maximẽ quando animũ erigo, & in illũ quasi infigo, etiã uultũ illius uidere mihi uideor, & uocis ipsius sonus in auribus mihi relinquitur. Etenim iuxta Comicũ, reuera aculeũ quendam in auditoribus reliquit. LVC. Desine, ò admirande parumper præludere ac dic ab initio repetens iam tandẽ dicta illa, quoniã non mediocriter me expectatione ista excrucias, dũ uerbis ita suspendis & circũducis. PHI. Rectè dicis, atq; ita facto opus est. sed illud quæso, uidisti ne aliquãdo siue Tragicos, siue etiam, per louẽ, Comicos histriones malos, istos dico, qui sibilo excipiũt, quiq; pomata agendo corrũpunt, ac postremo theatris ejiciuntur, tametsi ipsæ fabulæ sæpenumero benè se habeant, ac palmã etiam reportent. LVC. Multos noui tales, sed quorsum hoc? PHI. Vereor ne interim, & ipse illos imitari uidear, alia quidẽ inordinatè connectens, interdum aũt etiam ipsam sententiã præ imbecillitate ingenij corrũpens, atq; ita progressus, paulatim etiã ipsam damnem fabulam. Ac quantũ quidem ad me ipsum attinet, nõ admodũ ægrè id feram. Cæterum argumentũ illud non mediocri dolore me affecturũ esse uidetur, si mecum unà rejciat, measq; partes dehonestet. Proinde hoc per totã memineris mihi orationẽ, quòd Poëta quidẽ ipse talium peccatorũ uobis innocens sit, ac procul à scena seiunctus alicubi sedeat, neq; quicq; ea curet, quæ in theatro agunt. Ego uero mei ipsius periculũ tibi faciam, qualis scilicet histrio sim, quantũq; memoria ualeã, quod ad cætera attinet, nihil à nuncio Tragico distans. Quare si quid etiam minus aut parcius iusto uidebor dicere: Vulgare illud tibi, & quod ubiq; in promptu est, occurrat, q; scilicet melius hoc fierat, & quòd ipse poëta aliter fortassis idem dixerat. Me uero si exibilaueris etiã, non admodum quicq; molestè feram. LVC. Vt benè sanè, ita me Mercurius amet, atq; adeò iuxta Rhetorum leges exordium hoc tibi peractũ est. Videris igitur etiã illa additurus fuisse, quòd non ita diu inter uos mutuo cõuersati estis, & quòd neq; ipse uenis ad dicendum paratus, & quòd satius fuerit ipsum illum dicentem audire. Te enim pauca quædam, & quantũ possibile tum erat, memoria collecta & quasi cõportata habere. An nõ hæc quoq; dicturus eras? Nihil igitur opus illis amplius tibi est apud me. Existimes autẽ huius rei gratia, quod ad prooemiũ atque præfationem attinet, omnia te uerbis complexũ, atq; consecutum esse. Quoniam ego iam & uociferari & applaudere paratus sum. Quod si uero longius etiã differes, malignitatis eius inter ipsum certamen meminero, ac tũ acutissimẽ sibilabo. PHI. Equidẽ & hæc quæ tu modo commemorasti, dicta mihi uelim, & illa quoq;, quòd neq; ordine, neq; ut ille, iusta quadã & continua oratione de omnibus dicturus sum. Omnino em̃ hoc nobis impossibile est, neq; rursum illius personæ attribuendo sermonẽ, ne alio ac nouo etiam modo histrionibus illis similis fiam, qui sæpenumero aut Agamẽnonis, aut Creontis, aut etiam ipsius Herculis persona assumpta, ac uestibus auro contextis induti, & graue quiddam tumentes, mox ore in immensum diducto, exiguũ & gracile, adeoq; muliebre quiddam loquũtur, ipsa etiam Hecuba aut Polyxena multò demissius. Ne igitur & ipse eodem modo cõuincar, maiorẽ omnino, quàm pro capite meo, personam induisse, ipsumq; ornatum dehonestare, ex nuda tibi uolo, meaq; propria persona colloqui, ne cadẽs alicubi, ipsum illum Heroëm, quem ago, mecum unà conuellam ac lacerem. LVC. Homo hic nunquã cessabit hodie contra me crebra illa scena atq; tragœdia uti. PHI. At uero cesso quidẽ, Ad illa aũt, de quibus cœperã me nunc conuertã. Principiũ igitur orationis illius, cõmendatio quædam fuit Græciæ, & eorũ hominum, qui Athenis cõmorantur, q; cum philosophia scilicet

Alia à simili.

De Pericle hic uersus ex Euopli citatur: ἡ μόνον τῶν ῥητόρων τὸ κεντροβοῦν ἐγκαταλιπὼν τοῖς ἀκροωμένοις.

III. Exordium ab extenuatione suæ, referẽtis uidelicet personæ.

Propositio.

Encomiū Athenarū, & eorū qui ibi philosophantur.

licet, & paupertate unā educarentur, & neq; ciuium neq; peregrinorum quenquam oblectarentur, aspicientes, qui uoluptatem importādo ad illos, antiquā illorum honestatē uiolaret. Sed si quis etiam ueniret ad illos, ita affectus, paulatim & transformarent ipsum, & ueteres mores atq; animos dedocerent, ac ad puritatē sobrietatemq; uitæ transferrent. Memorabat itaq; quendā ex purpuratis istis, & multo auro fulgētibus, qui cū uenisset Athenas, admodum insignis & conspicuus, magna comitantiū turba stipatus, auro, uariaq; ueste exornatus, ipse quidē Atheniēsibus omnibus existimabatur ualde beatus esse, & perinde ac deus quispiam suspiciendus: istis aūt miser atq; infelix quispiā uidebatur homuncio ille, statimq; erudire illū aggrediebantur, nō acerbè, neq; etiā apertē interdicentes, ne in libera ciuitate, quocunq; ipse pacto uiuere uellet, sed postq; & in gymnasijs, & in balneis quoq; molestus erat, obterens seruis suis, & in angustum cogēs, obuios, ex occulto quidā submissa uoce, quasi lateret, neq; tamen illum perstringere uellet, subiecit: Metui, inquiens, ne ille inter lauandū periret. Atqui pax certè longa balneū iam tenet, proinde nihil opus erat isto exercitu. Ille aūt audiens, quę res erat, interea erudiebatur. Rursum aūt ubi uestem illam uariam atq; purpureā exuebat sese, urbanè admodum floriditatē atq; nitorem istum colorq; irridentes, iam uer adest, dicebant, &, unde nobis pauo hic, &, fortassis matris ipsius hæc est, & id genus similia. Atq; eodē pacto etiā cætera illius cum risu carpebant, nunc annulorq; multitudinē, nunc comæ superuacaneā curam, nunc uictus intemperantiā atq; luxuriā notantes. Quare paulatim ad sobrietatem atq; modestiā reuocatus est, & longè melior, publicē ita emendatus ac doctus inde abijt.

A temperantia & honestate uitæ, & à doctrinæ effectu.

Doctrinæ cōfirmatio ab exemplo.

Continentiæ ac paupertatis cōfirmatio eiusdē ratiōis

Quòd aūt non puderet eos etiam paupertatē confiteri, referebat mihi uocem quandam, quā aiebat publicè ab omnibus emissam, audisse se in ludis Panathenaicis. Deprehensum em quendā ex ciuibus fuisse, & ad præsidem ludorq; abductum, eo q; in ueste tincta ad spectaculum uenerat. Cæteros aūt, qui hominem uidebant, misertos illius, ac ueniā precatos esse. Atq; ubi præco iam proclamaret, quòd in leges cōmisisset, quia tali cū ueste ludos spectaret, omnes una uoce, quasi antea super hoc deliberassent, exclamare cœpisse, ut uenia daretur talibus induto. Neq; enim aliam uestē habere illū. Hæc igitur prædicabat ille mihi, & præterea libertatē quoq; eam, quæ illic esset, ac uictus frugalitatem, necnon & ociū, & quòd homines minimè curiosi atq; auidi rerq; essent, cuius generis uirtutes infinitę apud illos sunt. Ac pro certo indicabat mihi, cōuersationem eorq; hominū philosophiæ ipsi consonā esse, moresq; puros ac sobrios cōseruare posse, studioso uidelicet homini, & qui diuitias cōtemnere didicisset, Et qui secūdum ea, quæ natura honesta sunt, uiuere secū ipse statuisset. ei illorq; hominū uitam q; maximè aptam atq; accommodā esse. At qui diuitias amaret, auroq; delectaretur, præterea purpura atq; potentia felicitatē metiretur, qui & libertatem nunq; gustasset, & cū seruitute enutritus esset, aut qui uoluptati toto animo incumbens, huic uni inseruire atq; obsequi statuisset, amans epularq; ac mensæ opiparè instructæ, indulgens uino ac rebus uenereis, plenus præstigiarum, deceptionis atq; mendacij. Aut rursum qui delectaretur audiendo cytharaq; sonitus, alioq; instrumentorq; lasciuos crepitus, gauderetq; cantilenis perditis & eneruatis, talibus uidelicet hominibus cōuenire, loci huius consuetudinem. Ibi enim rerum charissimarum ipsis, omnes plateas, omniaq; fora referta esse.

Collatio, & reprehensio Romanæ urbis, & eius intēperantiæ, ut quæ philosophas minimè cōueniat.

Ac licere ipsis omnibus quasi portis uoluptatem recipere, partim quidem per oculos, partim autem per aures & nasum, partim etiam per gulam, & per uenerea. Qua præterea fluente, perenni ac turbulento quodam flumine, omnes, inquit, uiæ complanantur. Siquidem in unū conueniunt & adulteriū & auaricia, & periurium, & id genus reliquum uoluptatum. Relaxatur aūt atq; auertitur, animo submerso atq; obruto undiq;, omnis uerecūdia, & uirtus, & iustitia, quibus locus ille desertus & uacuus redditus, siti aūt semper impletus, suppullulat multis ac feris cupiditatibus. Ac talē quidem describebat mihi urbē, taliumq; magi-

magiſtram bonorum. Ego itaq́, inquit, quando primum ex Græcia reuerſus fueram, atque iſta iam propius aſpiciebam, reuocans me ipſum, & quaſi uerbis compellans, rationem poſcebam aduentus huc mei, Homerica illa uidelicet mecum ipſe dictitans: Cur autem infelix, deſerto lumine Phœbi, (Græcia nempe, & felicitate illa atq́ etiam libertate,) Veniſti, ut uideas, loci huius tumultus, ſycophantas uidelicet, ſalutationes ſuperbas, cœnas, adulatores, homicidia, teſtamẽtorum expectationes & amicitias ſimulatas? Aut quid tandem facere decreuiſti, cum neq́ diſcedere hinc, neq́ cõſuetis & inueteratis haiſce uti poſſis? Hoc igitur pacto mecum ipſe conſultans, & quemadmodum Iuppiter Hectorem illum, ita meipſum ẽ telis, ut dicitur, ſubducens,

Verba Tireſiæ ſunt ad Vlyſſem, ex Odyſſ. M.

Eq́ hominum cæde atq́ tumultibus, eq́ cruore, de cetero domi continere me ſtatui, atq́ hanc muliebrem quandam uitam & timidam pleriſq́ uiſam, proponẽs mihi, cum ipſa philoſophia, Platone, & ueritate colloquium habeo. Ac meipſum quaſi in quodã amplo ac populoſo theatro collocans, ex ſublimi admodũ inſpicio atq́ contẽplor ea quæ geruntur, quæ partim eiuſmodi ſunt, ut multũ delectationis ac riſum exhibere poſſint: partim etiã, ut uirum uerẽ cõſtantem ac firmũ tentare ac labefactare aliquo modo queant. Nam ſi malorum quoq́ encomiũ aliquod dicere conuenit, ne credas maiorẽ ullam uirtutis paleſtram eſſe, aut ueriora uſq́ animorũ experimenta fieri, quãm in hac ciuitate, & in ea qua hic uiuitur conſuetudine. Neq́ enim parũ eſt reſiſtere tot quidẽ cupiditatibus, tantis autẽ ſpectaculis atq́ auriũ illecebris undiq́ attrahẽtibus ac detinentibus, ſed oportet omnino Vlyſſis exemplo, præternauigare illa, non quidem ligatis manibus, ut ille, nam hoc formidoloſum foret: neq́ etiã auribus cera obturatis, ſed audientẽ atq́ liberum, & uerẽ animũ ſupra hæc elatum habentem. Licet autem & Philoſophiam mirari, conferendo cũ illa tantam hominũ amentiã atq́ ſtultitiã: Bona q́ iſta fortunæ contemnere, ubi aſpexeris, uelut in quadã ſcena, ac multiplici, perſonarq́ uarietate, fabula, aliũ quidẽ ex ſeruo dominũ prodire, alium autẽ ex diuite pauperem fieri: contrã aliũ ex paupere ſatrapam aut regẽ. rurſus alium amicũ huius, alium inimicũ, alium etiam exulẽ eſſe. Nam hoc certè uel grauiſſimũ eſt, quòd, licet fortuna ipſa teſtetur ſeſe in humanis rebus ludere, fateaturq́ nihil illarq́ certum ac ſtabile eſſe, nihilominus tamen, quotidie iſta aſpicientes, & diuitias expetũt & potentiã: ac pleni obambulant omnes earum rerq́ ſpe, quarum euentus nunq́ ſequatur. Quod autem uidelicet dixi, quòd ei ridere ad hæc, quæ alibi geruntur licet, atq́ animũ oblectare, illud tibi iam exponã. Quomodo enim non ridiculi ſint diuites ipſi, qui & purpuras ſuas ſpectandas exhibent, & digitorq́ annulos oſtentant, & omnino multas præ ſe ferunt ineptias. Quod autẽ omnium abſurdiſſimũ eſt, etiam obuios alienà uoce ſalutant, & hoc quaſi magno aliquo, cõtentos eſſe uolunt, ſi ſolum ipſos aſpexerint. Quidã uero faſtuoſiores adorari etiã cupiunt, non à longe, neq́ ut Perſis mos eſt, ſed neceſſe eſt, propius accedentem, & ſeſe incuruantem, animo à longe demiſſo & humiliato, illiuſq́ affectu etiã corporis ſimilitudine declarato, pectus aut dextrã deoſculari, quod ſanè beatũ atq́ ſpectabile uidetur, etiã iis qui honorẽ hunc nunq́ aſſequũtur. Ille uero ſtãt in longũ tempus ſeipſum præbens decipiendũ. Vbi & hanc illorq́ laudo inhumanitatẽ, quòd neque ore nos approbãt aut cõpellant. Ceterũ his multò ridiculi magis ſunt, ipſi ſectantes atq́ obſeruãtes, qui de media nocte ſurgẽtes circũcurſant totã ciuitatem, & à ſeruis excluſi foribus, canes & adulatores, & id genus alia audire ſuſtinent. Premiũ uero huius tã acerbæ circuitionis, ipſis oneroſa illa atq́ multorq́ malorũ cauſſa cœna eſt. In qua quidem illi, quãm multa ingurgitantes: q́ multa autem potantes, q́ multa etiam, quæ proloqui nõ decet, reprehendentes poſtremo, aut ægreferentes diſcedũt: & uel ipſam criminantur cœnã, uel contumeliã aut ſorditiẽ accuſant. Pleni autẽ & angiportus ſunt uo mentibus ipſis, & circa

Amplificatio cœptæ deſcriptionis per diſtributionẽ I.

Quæ animũ ſapientis labefactare poſſint.

Conſolatio & effectus philoſophiæ.

II.

Quæ ridicula ac ſtulta.

Adulatorum & ſectantiũ cœnæ.

circa utilissima quæq; prostibula depugnantibus. Et complures ipsorum in multum diem decumbentes, circumeundi causſam medicis præbẽt. Quidam enim id quod absurdissimum est, neq; egrotando quiescunt, aut ocium ducunt. Ego uerò multò adulatores ipsos magis perditos esse, quàm quibus adulantur, existimo, & propemodum authores illis existere superbię ac fastus istius. Nam cũ illorum opulentiam & rerum omnium abundantiam admirantur, aurum laudibus extollunt, uestibula mane complent, & accedentes ipsos quasi dominos appellant, quid quæso etiam cogitare illos consentaneum est? Quòd si uero cõmuni decreto uel paululum modo abstinerent ab hac uoluntaria seruitute, an non putas è diuerso ipsos diuites ad fores pauperum atque mendicorum uenturos esse, ultro rogantes ne ignobilem atque obscuram, & quasi absq; teste latentem ipsorum felicitatem relinquerẽt. nẽue paterentur ut inutilem, & ab omni usu remotam, & mẽsarum pulchritudinem, & domorum magnitudinem perire. Neque enim sic ipsas diuitias amant, ut propter diuitias beatos atq; felices sese existimari. Atq; ita sane res habet, ut nulla sit utilitas possidenti, neque pulchrarum ædium, neq; auri, neq; eboris, nisi sit qui illa admiretur. Oportebat igitur tali aliqua uia diminuere ipsorum existimationem, & extenuare potentiam, obijciendo, & quasi propugnaculum aliquod opponendo diuitijs, despicientiam istam atq; contemptum. nunc uero colendo contrà & obseruando ad stultitiam atq; amentiam illos adducunt. Atq; homines quidem indoctos, & ignorantiam manifestè confitentes, huiusmodi factitare, tolerabilius meritò existimetur. At uero eos, qui philosophari quoq; se simulant, multò etiam ineptiora his, magisq; ridicula facere. illud tandem omnium grauissimum est. Quomodo enim me putas animo affectum esse, quoties uideo istorum aliquẽ, maximè eorum qui ætate prouecti sunt, adulatorum turbis immisceri, & illorum aliquem, qui honores gerunt, satellitum modo deducere atq; sectari. deinde & cum ijs, qui ad cœnam uocare solent, colloquia serere, insigniorem autem, magisq; conspicuum cæteris, ob ornatum & habitum esse. Quod uel maximẽ indignari soleo, quòd nõ itidem personam ac habitum mutãt, cum utiq; quod ad cætera attinet, eodem modo fabulam agant. Nam quæ in conuiuijs operantur, cui quæso adulatorum illa cõparabimus? an nõ replentur cibo, multò quàm cæteri minore molestia? an non inebriantur magis quàm alij manifestè: à conuiuio autem surgunt omnium ultimi: deinde & plura alijs auferre secum uolunt: si qui uero ipsorum urbaniores paulò sunt, sæpenumero etiam cãtare incipiunt. Atq; hæc quidem pro ridiculis ille censebat. Præcipue uero etiam eorum mentionem faciebat, qui pacta mercede philosophãtur, uirtutemq; ipsam uenalem tanquam de foro proponunt. Ergastula igitur & cauponas illorum scholas uocabat. Censebat enim eum, qui diuitias contemnere, alios docere uellet, principiò se ipsum lucris & quęstu superiorem gerere debere. Quoniam & ipse reuera talia agebat, non solum gratis conuersando ac differendo cum uolentibus, sed & indigentibus necessaria subministrando, omnemq; omnino diuitiarum abundantiam contemnendo. Ac tantum aberat ab expetendo ea, quæ ad ipsum nihil spectabant, ut ne suarum quidem rerum, quæ illi interim corrumpebantur, curam aliquam gereret, ut qui & agrum, quẽ non procul ab urbe habebat, multis iam annis ne inuisere quidẽ dignatus fuerit. Quin & principio neq; suum esse illum constituebat. illud, opinor, distinguens ac distputans, quòd natura quidem istarum rerum nullius domini sumus, lege autem & per successionem usum earum in tempus incertum acquirẽtes, temporanei seu momentanei possessores habemur. Ac, posteaquam terminus ille constitutus præterierit, tunc rursum alius easdem à nobis accipiens, nomine illo fruitur. Non parua autem etiam illa præbẽt imitari uolentibus exempla, uictus scilicet frugalitas, exercitiorum iustus modus, personæ ipsius uenerabilitas, et uestitus

Amplificat adulatorũ dementiã ab effectu & consequentia.

Commonitio ex cõtrario.

Alia amplificatio à personarũ qualitate siue conditione.

Descriptio simulatorum philosophorum.

Ab intemperantia.

Ab auaritia.

Redit ad Nigriniũ, quẽ ut ueri philosophi exemplũ proponit. Et ut antè illius orationẽ, ita hic doctrinã ex uitã eius commendat.

ſtitus mediocritas,& ſuper omnia hæc aptum ad omnia mentis attẽperamentum,morumq; facilitas. Monebat autem eos,qui cum eo uerſabantur,ne cunctarentur,aut in certos dies extraherẽt,benẽ aliquid facere, id quod multi ſolerent,prefinientes ſibi,uelut diem aliquam conſtitutam,aut feſtiuitates ſacrorũ, aut ſolemnes conuentus,tanquã ab illis auſpicaturi,mendacia uitare,& conuenientia facere. Volebat enim liberum,& ab omni cunctatione remotum eſſe illum ad honeſta impulſum ac mentis impetum. Manifeſtò autem apparebat, quòd & tales philoſophos damnarat, qui uirtutis meditationẽ eam putabant, ſi multis neceſſitatibus atq; laboribus adoleſcẽtes reſiſtere,exercitatione ac uſu aſſuefeciſſent. Atq; ob id multi ligare atq; uincire ſe iubebant, alij autem flagellis uerberabant. Qui uero elegantiores paulò erant,etiam ferro ſuperficiẽ corporis radebant. Putabat enim ille multò prius in animis duritiem iſtam,& firmitatem contra dolores ac perturbationes,parandam eſſe. Et qui optimẽ inſtituere atq; erudire homines uellet,partim animi,partim corporis,partim etiam ætatis,& prioris educationis rationẽ atq; obſeruationem quandam habere debere,ut ne,ea quæ uires excederent,imponendo, reprehenſionem incurreret. Multos itaq; & mortuos ex eo eſſe dicebat, dum præter rationẽ ita ſupra uires intenderentur. Vnum autem etiam ipſe uidi, qui cum iam ea apud illos malà deguſtaſſet,quamprimũ ueros ſermones,ueramq; doctrinam audiuit,irreuocabili curſu aufugiens inde,ad ipſum peruenit,uidebaturq; multò quàm antea quietiore animo eſſe. Iam uero digrediens ab iſtis, aliorum rurſus hominum mentionem faciebat,perſequendò uerbis & eos qui in urbe fiunt tumultus,& quo pacto alij ub alijs impellũtur. Præterea & theatra,& Circum, & equeſtres ſtatuas,& equorum ipſorũ nomina,deq; ijs ipſis in angiportis colloquia. Multa enim reuera equorum paſſim ibi inſania eſt. Iam & multos eorum,qui pro ſtudioſis ac grauibus habentur, reprehendebat. Poſt hæc autem quaſi alterã fabulæ partem attingebat,notando ea, quæ circa funera mortuorum & teſtamenta agitantur,hoc addẽs,quòd unam hanc uocem, Romanorum pueri per omnem ætatem ueram emittant, eam intelligens, quæ in teſtamentis uſurpatur,qua petũt,ne à ſua ueritate depellantur. Illa uero etiam, interea cum ab eo dicerentur,riſu proſequi coactus ſum,quòd & ſecum ſepeliri ignorantiam ſuã uelle eos aiebat,& ſtultitiam ſuam apertẽ ſcripto etiam teſtari, dum alij ueſtes, quibus in uita precioſioribus uſi ſunt,comburere eodem rogo ſecum mandãt: alij autem & ſeruos certos ad ſepulchra adſtare. Rurſum alij cippos ſiue columnas quoq; coronari ſertis præcipiunt,ſtolidi uidelicet etiã in ipſa morte manentes. Coniecturam igitur inde fieri,uolebant,inquit,quid in uita ab illis actum ſit,quando talia de ijs quæ poſt mortẽ ſecutura ſint,teſtamentis mandant. Hos enim illos eſſe,qui precioſa ac chara obſonia emere ſolent, uinumq; in cõuiuijs cum plauſu & odoribus effundunt,qui media etiam hyeme opplentur roſis,raritatemq; illarum & intempeſtiuum amant. Illud autem quod ſuo tempore & ſecundum naturam fit,pro uili & abiecto faſtidiunt. Hos illos eſſe, qui & unguenta bibunt,quo nomine uel maximè eos carpebat,quòd ne uti quidem cupiditatibus ſcirent,ſed & in hiſce peccarent,finesq; earum confunderent. Vndiq; permittentes uoluptatibus animum proterẽdum & conculcandũ. Et hoc quod in Tragœdijs atq; Comœdijs dicitur, Iam & præter caſam incitati. Soloeciſmum igitur uocabat hoc genus uoluptatum. Cæterum ex eadem ſententia etiam illa dicebat,prorſus Momi illius uerba imitatus. Vt enim ille reprehẽdebat tauri artificem deum,qui non præpoſuiſſet oculis cornua: ita ſcilicet & ipſe accuſabat eos,qui coronas geſtabant,quòd locũ,ubi eas adhibere deberent,ne ſcirent. Nam ſi afflatu atq; odore, inquit, uiolarũ roſarumq; delectantur,ſub naſum eos potiſſimũ coronari oportebat, iuxta ipſam, quã proximè fieri poteſt, reſpirationẽ,ut quàm plurimum inde uoluptatis attraherẽt. Eodem modo &

II. *Doctrina de benè agendo.*

Contra apathiam.

De frugalitate & uitæ modeſtia.

De ſtultitia circa extremas uoluntates.

Exitum reſpõdere principijs.

In uoluptuarios.

Sic Eraſmus hunc locum uertit, in prouerbio: Ita fuge, ne præter caſam.

In guloſos.

illos irridebat, qui miram quandam diligentiã in apparandis cœnis adhibent, dum liquamentorũ uarietaten, & bellariorum curioſam atq; immodicam cõpoſitionem ſectantur. Nam rurſum & hos dicebat breuis ac modico tempore duraturæ uoluptatis amore, multa negocia ſuſtinere. Indicabat autẽ, quatuor illos digitorum cauſſa, totum hunc ſuſcipere laborem ſolere. Tot enim digitorum menſuram æquat uel longiſſimum hominis guttur. Nam neq; antea, quã eorum quæ tam charo emuntur, quicq; ederunt, ullam uoluptatem eos capere, nec rurſum poſtea quàm illa deuorata atq; abſumpta ſunt, ſuauiorem cęteris, illam, quæ fit ex tam præcioſis & charis iſtis, repletionẽ reddi. Reſtare igitur ut illam, quæ uelut in tranſcurſu percipitur, uoluptatẽ, tam grandi pecunia mercentur. Conſentanea autem ipſis dicebat accidere ob inertiã atq; imperitiam iſtam, quòd ueriores illas uoluptates ignorarent, quas omnes Philoſophia ſuppeditat, & quaſi ſub miniſtrat ijs, qui laborare uolunt. Cæterum de ijs quæ in balneis aguntur, multa ſanè cõmemorabat, & de multitudine proſequentiũ, et de cõtumelijs, & de ijs qui ſeruis impoſiti geſtarentur, ac tantum non efferrentur. Vnum autẽ maximè ac præter cętera odiſſe uerbum uiſus eſt, frequens autem in ciuitate hoc eſt, & in balneis propemodum familiare ac patriũ. Prætereuntes enim quoſdã ex ſeruis clamare oportet, & admonere, ut pedibus proſpiciant, ſi quid extantius paulò, aut cauũ ſubituri ſint, atq; ita cõmonefacere eos, (id quod abſurdiſſimum eſt) quo ſcilicet meminerint, ire ſeſe. Graue igitur atq; intolerandum putabat eſſe, ſi cum ederent alieno ore non indigerent, aut manibus, neq; cum audirent, alioꝝ auribus uterentur, oculis autẽ aliorum, ualentes ac ſani, ad proſpiciendum opus haberent. Ac ſuſtinerent uoces audire, quæ miſeris hominibus & excœcatis cõuenirent. Hæc enim ipſa accidere illis in foro, & medio die, & hoc ciuitatem atq; remp. ipſis uelut humeris ſuis ſuſtinẽtibus. Hæc atq; huiuſmodi multa alia uerbis perſecutus, dicendi finem fecit. Ego uero hucuſq; cum admiratione ac ueluti ſtupefactus auſcultabam illum, metuens ne cõticeſceret. Vbi uero hic loqui deſijt, illud nimirum, quod Phæacibus olim accidit, ego quoq; paſſus ſum. Longo enim tẽpore ad ipſum aſpiciens quaſi delinitus atq; permulſus, deinde multa cõfuſione atq; uertigine correptus, partim ſudore manabam, partim loqui uolens, deſtituebar uiribus, ac retrò inhibebar. Ipſa q; uox deficiebat me, neq; lingua iam amplius officio ſeruiebat ſuo, poſtremo præ dubio atq; inopia agendi lachrimabar. Neq; enim ſummam dũtaxat cutem perſtrinxerat, aut fortuito aliquo leuiq; ictu, oratio illa tetigerat me, ſed altius, & omnino ad uiuum uſq; plaga hæc peruenerat. Ac certo admodum, ſcitèq; librato iactu emiſſa oratio ipſum, ſi ita dicendum eſt, animũ intercidit. Si enim decet, nonnihil & me iam philoſophicos attingere ſermones, ita equidẽ de hiſce exiſtimo. Videtur mihi animus hominis ſollertis & ingenioſi, admodum ſimilis eſſe ſcopo alicui tenero ac molli. Sagittarij autem in hac uita multi, qui plenas quidem pharetras, uarijs atq; omnis generis orationibus habent, cętera non omnes certò iaculantur ac deſtinata feriunt, ſed alij ipſoꝝ, neruo nimium intento, uehementiori impetu q; ſatis eſt, telum emittunt. Et apprehendunt quidem etiam iſti uiam, ſagittæ autẽ ipſorum in ſcopo non manent, ſed præ uehementia ictus penetrantes ac tranſuolantes, pertuſum modo atq; hiantem uulnere animum relinquere ſolent. Rurſum alijs diuerſo huic pacto euenit. Nã præ imbecillitate uiriũ, & quòd laxiore neruo iaculantur, ſagittæ ipſis ad ſcopum uſq; non perueniunt, ſed ſoluto impetu, ſæpenumero in medio curſu deficiunt ac decidunt. Quòd ſi uero interdũ etiam ſcopum contingunt, ſummum illum quidem, & in ſuperficie tantũ perſtringunt, altiorem autem plagã nequaq; infligunt, neq; enim ualido impulſu atq; impetu emiſſæ fuerunt. At qui bonus iaculator eſt, atq; huic noſtro ſimilis, principio quidem diligenter circumſpiciet ſcopum, ne nimis mollis, neue nimis ſolidus, & tranſmittẽdo telo durior

In molles.

Cõcluſio, quà ut à principio rurſum commẽdat orationem à re & effectu.

Amplificatio effectus à ſimili, & efficatione.

ſit,

sit. Sunt enim & scopi quidam qui omnino ne uulnerari quidem possunt. Vbi aũt hęc omnia perspecta habet, tum demum tincta atq; infecta sagitta, nõ ueneno, quemadmodum Scytharum sagittæ tinguntur, neq; resina, perinde ut Curetum, sed sensim mordicante pariter & dulci pharmaco inuncta, uerè iaculari solet. Illud autem quod iactum est, benè adeo & pro modo suo satis fortiter impulsum, eoq; penetrans ut iam transiturum esse uideatur, citrà tamen desinat, et manet pariter, & multũ medicamenti illius de se emittit, quod uidelicet dispersum, totum circumquaq; animum ambit & complectitur, atq; hoc illud est, quo & oblectantur, & cur lachrymas inter audiendum emittunt. Quod & mihi accidit, paulatim ac tacitè medicamento illo animum mihi obeunte. Succurrebat igitur mihi Homericum illud ad ipsum dicere:

Sic iace, siqua uiris per te noua lux oriatur.

Quemadmodum enim qui Phrygiam tibiam audiũt, non omnes insaniũt, sed quotquot ipsoꝝ à Rhea corripiuntur, atq; ij audito carmine, prioris affectus ac perturbationis reminiscuntur. Ita & qui philosophos audiunt, non omnes atro nitì ac saucij abeunt: sed illi solum, quibus quasi fomes aliquis, philosophiæ cognatus, iam antea, natura insitus atq; innatus fuit. LVC. Quãm grauia & admiratione digna, atq; adeo diuina, ò amice, uerbis commemorasti. Multaq;, reuera, ambrosia & loto saturatus, me non aduertente, fuisti. Quare & interim dum tu ista dicis, nescio quid animo meo accidit, & nunc desinente atq; tacente te, mœrore afficior. Acut tuo uidelicet exemplo dicam quoq;, saucius sum. Neq; uero mireris, nosti enim quòd & illi, qui à canibus rabiosis mordentur, non ipsi solũ rabie corripiuntur, sed & siquos alios ipsi in ea insania, eodem illo modo afficiunt ac ledunt, etiam illos mente deiici, atq; in furorem uerti solere. Nam simul cum morsu etiam affectionis istius quiddam in alium transfertur, ac morbus ille fœcunditate quadam subindè alios atq; alios de se procreat, fitq; insaniæ istius omnino multiplex successio. PHIL. Itaq; etiam ipse nobis iam amare consitèris? LVC. Prorsus igitur, teq; iam etiam oro, ut communem aliquam medicinã nobis excogites atq; inuenias. PHI. Ergo Telephi illud necesse erit facere. LVC. Quodnam illud dicis? PHI. Vt ad eum, à quo uulnerati sumus, redeamus, & ab illo medicinam petamus.

IVDICIVM VOCALIVM.

MARTINO BOLERO INTERP.

ARGVMENTVM.

EST (autem) lusus ualde festiuus atq; elegans, ad exemplum iudicialis actionis compositus. Queritur enim σῖγμα de ui & iniuria τοῦ, quòd ab eo plurimis dictionibus spolietur, & quasi de sua possessione deijciatur. Exordio beneuolentiam captat simulatione modestiæ, & excusando necessitatẽ suam. Deinde per translationem ad θέσιν uenit. Nullam literarum suo loco et ordine mouendam esse. Hinc Iudicibus admonitis ut pro officio suo agant, & cæterarum ordinem atq; dignitatem ciuiusq; conseruent. Narratiunculam subiungit, quæ confirmationem caussæ continet. Hanc postea longa primum enumeratione aliorum damnorum eidem sibi illatorum amplificat: deinde etiam collatione modestiæ suæ, & illius petulantiæ tum erga se, tum erga cæteros etiã hominꝫ, & quàm idem etiam hominibus inuisum ac detestabile sit, docet.

IMPERANTE ARISTARCHO PHALEREO SEPTIMA Octobris, actionem instituit σῖγμα aduersus τοῦ.

Constitutis iudicibus septem uocalibus, de ui & rapina, spoliari se dicens omnibus illis uocibus, quæ duplici τοῦ proferri solent.

Exordium, à simulatiõe modestiæ et excusatione necessitatis.



ACTENVS quidem ô iudices Vocales, nõ admodum grauí iniuria adfectus ab hoc τῷ, quod meis rebus abutebatur, & inde auferebat, unde minimè conueniebat, quod quidem damnum non grauiter tuli, nonnulla etiam quæ dicebantur, audiuisse me dissimulabam, propter modestiam, quam uos ipsi nostis me seruare, cum erga uos, tum erga alias syllabas: postquam uero ad tantam auariciam & amentiam peruenit, ut non modo non sit contentũ ijs quę ego sæpe dissimulaui, uerum iam maiorem uim inferat, ipsa me necessitas cogit ut accusem ipsum apud uos, quí utrunq; nostrũm nouistis. Non autem exiguus metus propter istam miseriam me inuasit. Nam cum prioribus iniurijs, maiores semper addat, prorsus me è domestica sede expellet, ita ut parum iam absit, dum ego ista dissimulo, quin ne inter literas quidem amplius numerer, & in similiquodam uerser metu. Est itaq; æquum, non modo uos iudices, sed omnes etiam reliquas literas huius doli curam gerere. Nam si, ut libet unicuiq; licebit è suo ordine, in alium uiolenter irrumpere, idq; uos, sine quibus nihil omnino scribitur, permiseritis, nõ uideo quomodo, sua quique ordines, iura, iuxta quæ à principio constituti sunt, tuebuntur. Sed non existimo uos unquam ad tantam incuriam uel negligentiam peruenturos, ut ea feratis, quæ cum æquo & iure pugnant. Et ut uos certamen omiseritis, tamen mihi, qui iniuria adfectus sum, negligendum non erit. Atque utinam aliarum quoque literarum audacia ab initio statim, cum cœperunt contra leges delinquere, esset repressa, neque enim litigaret ad hunc usque diem λάμβδα cum ῥῶ, disceptans de uoce κίονησις & κεφαλαλγία. Neque etiam τῷ γάμμα esset cum κάππα certamen, neque tam sæpe ad manus propè uenissent in fullonia, de dictionibus γναφεῖω & γνάφω disceptãtes. Quin cessasset etiam hoc γάμμα cum λάμβδα contendere, dictionem μόγις illi surripiens, imò suffurans. Adeoq; reliquæ autem literæ, quieuissent seditiones mouere contra leges. Est enim pulchrum unamquamq; literam in eo ordine, quem primum sortita est, manere, transcendere uero eò quo non oportet, eius est, qui ius & æquum soluit. Et qui primus uobis has leges finxit & formauit, siue Cadmus fuerit ille insularis, siue Palamedes Nauplij filius, quanquam nonnulli hanc prudentiam Simonidi tribuant, non ordinem tantum, per quẽ sua quibusq; literis, præsidentiæ dignitas, firmiter permanet, definierunt uidelicet quæ debeat esse prima, quæ secunda, sed qualitates etiam & uirtutes, quas habent singulæ nostrũ constituerunt. Et uos quidem, ô iudices, honore adfecerunt præcipuo, propterea quòd uestro Marte, potestis sonum efficere. Semiuocales uero secundo loco dignati sunt, eo quòd sine uestro accessu exaudiri nequeunt. Ex omnibus etiam literis, quibusdam, omnium postremum locum, decreuerunt, mutis scilicet & uoce carentibus. Has itaque leges per uos uocales conseruari decet. Hoc uero τῷ, neque enim possum ipsum turpiori nomine adpellare, quãm quo nominari solet, per Deos, nisi duæ quædam bonæ ex uobis & aspectu decenti, ἄλφα scilicet & ὖ ψιλὸν se illi coniunxissent, ne audiretur quidem solum. Hoc inquã mihi maiorem uim quàm nullæ unquam literæ, inferre ausum est. Nã nominibus & uerbis patrijs me extrudere, præterea ex ipsis etiam coniunctionibus & præpositionibus expellere tentat, adeo ut istam immodicam auariciam porrò ferre nequeam. Verum iam tempus est dicere unde & à quibus res initium sumpserit. Peregrinabar aliquando in Cybelo, id oppidulum est non iniucundum, colonia, sicuti fertur, Athenensium, adducebãq; uero mecum fortissimum ῥῶ ex uicinis meis optimum. Diuertebam uero ad comicum quendam poëtam, huic nomen erat Lysimacho, & à maioribus, quantum adparebat, genere erat Bœotius, sed tamen, de se dici uolebat, quòd in media Attica natus esset. Apud hunc hospitem ego huius τῷ auariciam deprehendi.

Amplificatio à futuro periculo.

A trãslatione

Exemplũ damni antea illati aliis quoq;.

Locus coïs.

Propositio.

Narratio, cõtinens causæ cõfirmationẽ

prehendi. Equidem cum hactenus paucis quibusdam manus intulisset, dicendo τετταράκοντα, priuans me meis cognatis, existimabam eam esse consuetudinem literarum, quæ unà mecum essent educatæ. Præterea cum τήμερον & similes quasdam uoces mihi detraxisset, diceretq; eas esse suas, audiebam patienter, nec uehementer admodum me ea res mordebat, uerum cum ab eis initium sum pisset, atque postea ausum esset etiam dicere κατῆτερον & κάττυμα & ῶιττα, deinceps abiecto omni pudore, βασίλιττα quoque nominare, haud leuiter sum commotus, & ira accensus, timens ne quis temporis successu etiam σῦκα, τῦκα appellet, oro autem uos per Iouem, ut mihi indignanti, & iusta ira commoto, præterea omni ope & auxilio destituto, ignoscatis. Neque enim paruum hoc, aut leue est periculum in quo uersor, cum præter quàm quòd assuetis & familiaribus literis me spoliauit, etiam κίοσσα, id est, picam auem meam loquacissimam, ex medio sinu, ut dici solet, abreptam κίττα appellauit. Quin & φάσσα, id est, palumbum, unà cum νήσσας, id est, anatibus, & κοσσύφοις, id est, merulis, abstulerat, interdicente Aristarcho. Eripuit etiam non paucas apes. In Atticam uero ueniens ex media illa regione ὑμηττόν præter ius raputit, idq; uobis ipsis & aliis quibusdam syllabis uidentibus. Verum quid ego ista commemoro, cum me tota Thessalia expulerit, uelitq; eam Thettalian dicere? toto insuper mari sum exclusum. Neque ã betis hortensibus sibi temperat, ut iam, quod dici solet, ne paxillus quidem mihi reliquus sit. Quod uero litera sim, quæ nulli nocere studeam, uos ipsi mihi testes estis, neq; enim unquam accusaui literam ζῦτα, quæ mihi σμάραγδον abstulit, & totam σμύρναν surripuit. Nec ipso etiam ξῦ omnia fœdera & pacta rumpenti, litem intendi, ipso etiam Thucydide opem illi ferente. Etenim uicino meo ξῶ uenia danda quòd morbo adfectum sit, & meas apud se μυρρίνας, id est, myrtus, plantarit, & quòd melancholiæ malo laborans me in faciem percusserit. Et talis quidem litera sum ego. Hoc uero τῶ quàm sit natura uiolentum aduersus reliquas omnes literas, & quãm à nullis omnino abstinuerit, cõsideremus, sed & δ'ελτα & θῆτα & ζῆτα & propè omnia literarum elementa iniuria adfecit. Accerse mihi læsas literas. Auditis uocales iudices, ipsum δ'ελτα, dicere: surripuit mihi meam ἐνδ'ελέχειαν, pro qua uult ut dicatur ἐντελέχδα, quod sanè contrarium est omnibus legibus. Auditis uociferari θῆτα, & capiti capillos euellere, eo quòd priuatum est cucurbita. Auditis ipsum etiam ζῆτα suis uocibus συρίζειν & σαλπίζειν spoliatum esse, adeo ut ne χρύζειν quidem, id est, mutire, illi porrò liceat, quis ista quæso ferat? aut quæ pœna satis magna erit tam scelesto? Verum hoc non tantum cognatum sibi elementorũ genus lædit, sed iam ad homines etiam, ijsdem moribus se contulit. Neque enim permittit ut rectà ferantur linguis. Imò uero Iudices, interim enim res humanæ rursus me admonuerunt γλώσσης, id est, linguæ, Nam expulsum me hac quoque parte, γλῶσσαν facit γλῶτταν. ò reuera linguæ pernicios us morbus τοῦ. Verum rursum me conferam ad illud, quod cœperam, atque homines defendam in ijs, in quibus aduersus eos delinquit. Nam conatur illorum uoces quibusdam uinculis constringere & discerpere, ita ut si quis pulchrum quidpiam uidens, idq; καλὸν adpellare uelit, hoc τοῦ statim irruens τὸν ipsum dicere cogit, adeo cupit in omnibus præsidentiam obtinere. Rursum alius quispiam dicit, πρὶ κλήματος, id est, de palmite, hoc uero, est enim reuera τλῆμον, id est, miserum, τλῆμα facit quod erat κλῆμα. Et quidem non plebeios tantum homines iniuria adficit, sed iam etiam magno illi regi, cui fama est ipsam terram & mare cessisse, atque naturas suas reliquisse, insidias tendit, & ex ipso cum κῦρος sit, τῦρον quendam efficit. Atque in hunc modum uocem hominum lædit. Quomodo uero re ipsa & opere, eosdem lædat audite, plorant homines, atque suæ fortunæ uices deflent, atque ipsum sæpe Cadmum execrantur, quòd τοῦ in literarum genus induxerit, aiunt enim Tyrannos eius literæ corpus secutos, at-

Amplificatio cõfirmatiõis à magnitudine iniuriæ, quã præcedẽtiũ enumeratione amplificat.

Alludit ad dictiones θάλασσα, σεῦτλον ῥήτταλος.

Collatio suæ modestiæ & aduersarij petulantis.

Alludit ad κόρση & κόρρη.

A testimonijs aliarum.

Alludit ad uocẽ κολοκύνθη, quæ interdũ p θ. interdũ p τ. scribitur.

Quomodo p eo συρίσσειν & σαλπίσσειν Dores dicũt.

Causã suã probabilem facit ex ijs quæ idẽ τοῦ etiam in alios peccarit

Amplificatio à personæ qualitate.

que figuram imitatos, postea simili figura ligna fabricasse, in quibus homines
Epi ozus. suspendant. Atq; ex hoc, huic tam pernicioſæ fabricæ, pessimum nomen obue nisse. Propter ista omnia quot mortibus ipsum τοῦ dignum esse iudicatis? Ego quidem existimo meritò hoc solum ad supplicium ipsius τοῦ relinqui, ut pœnã in sua illa figura sustineat, propterea quòd crux ab ipso fabricata est, & ab eo nomen illi homines imposuerunt.

TIMON SIVE MISANTHROPOS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ORNATISSIMO IVRIS VTRIVSQVE DOCTORI THOMAE Ruthallo Secretario regio, pòst episcopo Dunelmensi, Erasmus Roterodamus, S. P. D.

VIDE quantum audaciæ mihi suppeditet singularis quædam ingenij tui, morumq; facilitas, humanissime Ruthalle: qui cum neutiquam ignorem te inter Aulicos primores, uel autoritate, uel gratia, uel splendore, uel eruditione præcipuum esse: tamen non uerear meas nugas rudes adhuc, uixq; è prima scheda repurgatas ad tuam excellentiam mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauita, uentos & æstum nulli seruire clamitans. Itaque ne nihil mei apud hominem tam nostri studiosum relinquerem, id quod tum fortè erat in manibus: Misanthropum misi, nimirum ad uirum unum omnium Philanthropotaton. Is est Luciani dialogus, quo uix aliquis lectu, uel utilior, uel iucundior, uersus quidem ille iampridem ab alio nescio quo: sed ita uersus, ut interpres hoc modo demonstrare uoluisse uideatur, sese neque Græce scire, neque Latine, nec temere adeo quis suspicetur eum interpretem subornatum esse ab ijs, qui Luciano male uolunt. Tu nostram hanc audaciam boni consules, & Erasmum in eorum numero pones, qui tui sunt amantissimi. Vale, Londini. An. M. D. IIII.

ARGVMENTVM.

HOc Dialogo de Diuitijs tractatur. Quis scilicet uerus Diuitiarum usus sit, & quomodo retineantur: Quibus potissimum obueniant, & quales reddant possessores. Occasio Dialogi à persona Timonis sumpta est, quem Athenienses, quòd inhumanus planè esset, hominumq; congressus ac societatem uitaret, imò etiam publicis malis gauderet, μισάνθρωπον appellarunt, cuius mortui quoque sepulchrum (ut scribit Suidas) inaccessum & inuium factum fuit, cum mare, tanquam ipsum quoque perosum illius inhumanitatem, inundationem eam terræ partem, ubi sepultus erat, à reliqua abstractam secluſisset. In quo & tale epitaphium inscriptum fuisse fertur.

Hic iaceo uita miseráq; inopiq; solutus,
Nomen ne quæras, sed male tute peri.

Huic igitur Timoni similes reddi & diuites, uidetur intelligere uelle Lucianus, utpote quos diuitiæ & fastuosos & insolentes, & planè barbaros, efficere consueuerunt. Fingit autem ab initio diuitem fuisse, sed ob liberalitatem, & quòd absque iudicio in quosuis benignus esset, ad paupertatem redactum esse. Quam rem cum Iupiter ex ipsius querela, qua cum illo expostulando, in hominum malitiam & ingratitudinem à principio inuehitur, cognouisset, misertus illius, eò quòd & in deos pius fuerat, & multa illis sacra peregerat, diuitem denuo facere statuit, ac Plutum cum thesauro ad ipsum mittit. Qui principio ire detrectat, ostendens illum sua culpa pauperem factum esse, & cum talibus hominibus minimè perdurare se posse, atque æquè odisse eos, ut sordidos atq; auaros illos, qui nunquam omnino se utantur. Mediocritate enim utendi se gaudere, Atq; hic locus usum diuitiarum, & quomodo conseruari eædem debeant, docet. Deinde cum Iupiter in sententia persisteret, atque ita Plutus ducente Mercurio ad Timonem proficisceretur, inter eundum fingitur claudicare, ibi, interrogante Mercurio, causſam eius rei reddit, quòd quoties à Ioue mittatur tardè incedat, neq; uideat quorsum eat, neq; norit ad quos eat: quoties autem à Dite mittatur, etiam alatum esse. Quo figmento significare uidetur, improbos ac malos semper melioribus successibus frui, probos autem, & à Ioue dilectos aut nunquam, aut tardè in hac uita felices ac diuites fieri. Postremo interrogatus à Mercurio cur deformis ac pallidus, tantopere fugiatur ab hominibus, respondet, Insciti ac cæcitate illorum hoc fieri. Atque ibi cum hos, tum alios effectus suos exponit, quæ omnia postremo actione, & quasi ipsa re comprobantur, dum Timonem ab initio, Plutum reiicere atque auersari fingit, utpote ex paupertate modestum ac temperantem iam factum, & agnoscentem superiora mala, in quæ ex Diuitiarum copia inciderat. Mox eundem acceptum cum summa cura asseruare, humilemq; & insolentem

solantem, omnes alios hominum uiuere atque contemnere. Additis ad finem etiã Adulatoribus, scurris, assentatoribus, sycophantis, fumi uenditoribus, & id genus alijs, qui ut corpus umbra, sic ipsi diuitias atque fortunam comitantur.



IVPITER Philie, hospitalis, sodalitie, domestice, fulgurator, iusiurandice, nubicoge, grandistrepe: & si quod aliud tibi cognomen attoniti Poetę tribuunt, maximè quum hærent in uersu. Nam tum illis tu multinominis factus, carminis ruinam fulcis, metricę expleshiatum. Vbi tibi nunc magnicrepum fulgur, grauifremum tonitru? Vbi ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc omnia iam palàm apparet nugas esse, fumumcę poeticum, nec omnino quicquam præter nominum strepitum. Sed decantata illa tua arma eminus ferientia expromptacę, nescio quomodo penitus extincta sunt, frigentcę adeo, ut ne mininam quidem scintillulam iracundiæ aduersus nocentes reliquam obtineant. Itacę citius quiuis ex his, qui peieraturi sunt, extinctum elichnium metuerit, quàm flammam fulminis cuncta necantis: usque adeo titionem quempiã in sese uibrare te putant, ut incendium aut fumum ab illo proficiscens, nihil quicquam formident: uerum hoc solum uulneris inferri posse iudicent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factum est, ut iã Salmoneus tibi sit ausus etiam obtonare: neque id admodum ab re: quippe aduersus Iouem usqueadeo ita frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciacę tumidus. Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac sub mandragora stertis: qui neque peierantes exaudias, neque eorum qui flagitia committunt, respectum agas? Cæcutis autem lippitudine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt: auresę iam tibi obsurdueruut, instar horum, qui ætate defecti sunt. Quandoquidem quum iuuenis adhuc esses, acricę animo, uehemensę ad iracundiam: permulta in homines maleficos ac uiolentos faciebas. Neque tum unquam tibi cum illis erant inducię. Sed perpetuò fulmen erat in negocio: perpetuò obuibrabatur Aegis, obstridebat tonitru: fulgur continenter iaculorum in morem, densissimè ex ædito loco deuolantium torquebatur. Terræ quassationes, cribri instar frequentes: ad hæc nix cumulatim, neque non grando saxorum in morem: atque ut tecum grandius loquar imbresę rapidi & uiolenti, ac flumen quotidie exundans. Hinc tantum repente Deucalionis ætate naufragium ortum est: ut omnibus sub aqua demersis, uix unica scaphula seruaretur: quæ in montem Lycorem appulit, humani generis quasi scintillulas quasdam seruans, unde sceleratius etiam genus in posterum propagaretur. Nimirum igitur dignum secordia præmium ab illis reportas: quum iam nec sacra faciat tibi quisquam, nec coronas offerat: nisi si quis obiter in Olympicis: ac ita ne is quidem rem admodum frugiferam facere uideatur: sed priscum quendam ritum magis referre, ac penè Saturnum, ò deorum generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templum tuum sacrilegio compilarint: quum tibi etiam ipsi in Olympiacis manus admoliti sunt. Atque interea tu altifremus ille pigritaberis, uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrentes illos comprehenderent, quum etiamdum ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, Gigantumque extinctor, & Titanum uictor sedebas: quum tibi cæsaries ab illis circuntonderetur, decemcubitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, ò præclare, quis tandem erit finis, quæ tu adeo securè despicis? Aut quando de tantis maleficijs pœnas sumes? Quot Phaëtontes, aut Deucaliones, satis idonei sint ad expiandum tam inexhaustam morum iniquitatem? Etenim ut de communibus fileam: de ijs quæ mihi acciderunt dicam:

Expostulatio cũ Ioue, q. hominũ prauitatem et malicitiam iustam si nat.

A consequentibus & exemplo.

Ab anteactis.

A consequẽtibus et euentu

Descendit à generali querela ad speciē

quum tam multos Athenienſes in ſublime euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim: cunctiſq; quotquot opus haberent, ſuppeditarim, imò ſemel uniuerſas opes in amicos iuuandos effuderim: ſimulatq; his rebus ad inopiam deueni, iam ne agnoſcor quidem ab illis, nec aſpicere dignātur me, qui dudum reuerebantur, adorabant, meoq; de nutu pendebāt. Quòd ſi quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorum quempiam incidero, perinde ut euerſam hominis iam olim defuncti ſtatuam, ac temporis longitudine collapſam prætereunt, quaſi ne norint quidem. Porrò alij procul conſpecto me aliò ſeſe detorquent: exiſtimantes ſeſe inauſpicatum, abominandumq; uiſuros ſpectaculum, quem non ita pridem ſeruatorem & adiutorem ſuum eſſe prædicabant. Itaque prementibus malis ad extrema redactus conſilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis conductus obolis: atque hic cum ſolitudine, cumq; ligone philoſophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quòd poſthac non intuebor pleroſque præter meritum ſecundis fortunæ ſucceſſibus utentes. Nam illud uel maximè urit. Iam igitur tandem aliquando Saturni Rheæq; proles excuſſo profundo iſto, grauiq; ſomno (nam Epimenidem quoque dormiendo uiciſti) denuo iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenſo, ingenti reddita flamma, irā aliquam ſtrennui illius ac iuuenilis Iouis oſtende, niſi uera ſint quæ ā Cretenſibus de te, tuaq; ſepultura feruntur. IVP. Quis hic eſt Mercuri, quem audio ſic uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac ſquallidus, pelleq; hircina amictus? fodit autem ut arbitror, nam pronus incumbit. homo loquax & confidens, mirum ni philoſophus eſt, neque enim alioqui adeo impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. MERC. Quid ais pater, an non noſti Timonem Echecratidis filium Colyttenſem? Hic nimirum eſt, qui nos ſæpenumero in ſacris legitimis conuiuio accepit, ille repente diues factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem ſplendidè Iouialia feſta conſueuimus agitare. IVP. Hem quæ nam iſta rerum commutatio? hiccine honeſtus ille? diues, quē tam frequentes cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc ſit habitu? ſquallidus, erumnoſus, foſſor conductitius, uti conijcio, quum tam grauem ligonem gerat? MERC. Ad hunc modum illum quodammodo probitas euertit, atq; humanitas, & in omnes quicunque egerent miſericordia. At reuera uecordia potius facilitasq;, nullusq; in ſuſcipiendis amicis delectus, quippe qui neutiquam intellexerit. ſeſe coruis lupiſq; largiri. Quin magis quū ā uulturibus tam multis miſero iecur eroderetur, ob id amicos eos neceſſariosq; iudicabat, quaſi beneuolentia erga ſeſe afficerentur, quum illos epulæ magis caperent. Ergo poſteaquam oſſa penitus nudaſſent, circunroſiſſentq;, deinde ſi qua medulla ſuberat, hanc quoq; admodum diligenter exuxiſſent, aufugerunt, exuccum & radicitus defectum deſtituētes: adeo ut poſtea ne agnoſcant quidem, aut aſpiciant, tantum abeſt ut ſint qui ſuppeditent, impartiantq;. Has ob res foſſor, & ſago, ut uides, opertus pelliceo urbem præ pudore fugiens, mercede terram exercet, aduerſus ingratos atra bile ſtomachatur, qui quidem ſua benignitate ditati, admodum faſtuoſò nunc prætereant, ac ne nomen quidem an Timon uocetur nouerint. IVP. Atq; profecto uir neutiquam faſtidiendus, neq; negligendus, et iure optimo indignatur, qui iſs tantis in malis agat. Quare ſceleratos iſtos adulatores ipſi quoque fuerimus imitati, ſi eum uirum neglexerimus, qui tantum taurorum & caprarum pinguiſſimas quaſq; nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etiamdum mihi in naribus reſidet. Tametſi propter negocia maximā quæ turbam peierantium, tum ui, non iure agentium, neque non aliena rapientium, præterea ob formidinem, quam mihi pariunt ſacrilegi, qui quidem tum multi ſunt, tum obſeruatu difficiles, adeo ut ne minimum quidem nos conniuere ſinant. Iampridem profecto ad Atticam regionem oculos detorſiſſem, maximè poſteaquā philoſophia & de uerbis digladiationes apud iſtos increbuerunt

Epilogus p exhortatione

Perſonæ deſcriptio et occaſio Dialogi

I.

Nō liberalitate, ſed parſimonia diuitiæ retineri.

Digreſſiuncula in Athenē ſiū mores & philoſophos, continēs excuſationē negiecti Timonis.

crebuerunt, ita ut pugnantibus inter se istis uociferantibusq; ne exaudire quidem mortalium uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut dirumpi ab eis, conficiq;, qui uirtutem quandam, & incorporea quædam, merasq; nugas ingenti uociferatione connectunt: hęc in caussa fuerunt, ut hunc quoque neglexerim, quum haud mediocriter de nobis sit meritus. Quod reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantum potes ad istum abeas. Porrò Plutus unà secum ducat & Thesaurum, & utrique apud Timonem perseuerent. Neque usqueadeo facile demigrent, etiam si quàm maximè rursum illos per bonitatem ex ædibus exegerit. Cæterum de palponibus illis, atq; ingratitudine qua in hunc sunt usi, in posterũ cõsultabo: pœnasq; daturi sunt, simulatq; fulmen instauruero. Nam fracti sunt in eo retusa cuspide duo è radijs maximi: quum nuper audirem in sophistam Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, qui dij uocaremur. Ac illum quidem errore non feriebam, propterea quòd Pericles obtenta manu eum protexerit. Cæterum fulmen in Castoris ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit, tum ipsum parum abfuit, quin ad saxum comminueretur. Quanquam interim uel id supplicij satis magnum in istos fuerit, si Timonem conspexerint egregiè locupletem factum. MERC. Quantum habet momenti altum uociferari, & obstreperum audacemq; esse? Idq; non ijs modo qui caussas agũt, uerumetiam qui uota faciunt conducibile. En mox è pauperrimo dives euaserit Timon, qui se in precando clamosum & improbum præstiterit, Iouemq; reddiderit attentum. Quòd si silentio fodisset incuruus: etiam nunc foderet neglectus. PLVTVS. At ego Iupiter haudquaquam ad istum rediturus sum. IVP. Quid ita non rediturus optimè Plute, præsertim ã me iussus? PLV. Quoniam per Iouem iniuria me affecit eijciens, & in multa fragmenta dissecans: idq; quum illi paternus essem amicus, ac me penè dixerim, fusciuis ex ædibus extrusit, nec aliter q; ij, qui è manibus ignem abijciunt. Num rursus ad istum ibo, parasitis, adulatoribus & scortis donandus? Ad eos me mitte, ô Iupiter, qui munus intellecturi sint, qui amplexuri: quibus equidem in precio sim, & maiorem in modum exoptatus. At hi stupidi cum inopia commercium habeant, quam nobis anteponunt, ut ab ea accepto sago pelliceo, ligoneq; sat habeãt, quum quatuor lucrantur obolos, decem talenta contemptim dono dare soliti. IVP. Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timon, quippe quem ligo abundè satis corripuerit, ni si prorsus nullum dolorem sentiunt illius ilia, te uidelicet potius, quàm inopiam esse præoptandam. At tu mihi querulus admodum uideris esse, qui nunc Timonem incuses, quòd tibi patefactis foribus liberè permiserit uagari, neque includẽs, neq; zelotypus in te. Porrò aliàs diuersa de causa in diuites stomachabare, quum diceres te ab illis repagulis, clauibus, ac signorum obiectaculis impressis ita fuisse conclusum, ut ne prospicere quidem in lucem tibi liceret. Id igitur apud me deplorabas, affirmans præfocari te nimijs tenebris: eoq; pallidus nobis occurrebas, & curis confectus, digitis etiamnum ex assiduo colligẽdi, coaceruandiq; usu contractis, contortisq;: quòd si quando daretur opportunitas, aufugiturum quoq; ab illis te minitabare. In summa rem supra modum acerbã iudicabas in æreo ferreóue thalamo, Danaës exemplo, uirginem asseruari, atq; ã scelestissimis educari pædagogis, fœnore & computo. Proinde absurdè facere aiebas hos, quòd te præter modum adamarent: neq; (quum liceret) frui auderent, neq; quũ ipsis esset in manu, amore suo securè uterent: sed uigiles obseruarent, ad signũ ac seram oculis nunq; conniuentibus, neq; usquam dimotis, semper intuentes, abundè magnũ fructum arbitrantes: non quòd ipsis fruendi facultas adesset, sed q; nemini fruendi copiam facerẽt, non aliter quàm in presepi canis: nec ipsa uescẽs hordeis, nec equum famelicum id facere sinẽs. Quinetiam ridebas istos, qui parcerent, asseruarentq;, & (quod esset absurdissimum) ipsi quidem

Mandatum Iouis.

Alia excusatio, cur nõ statim puniat nocentes iocosa.

Epiphonema Audaces atq; improbos fortunam iuuare

Detrectatio Pluti, à qualitate personæ. I.

Est aũt collatio prodigorum et auarorũ, ostendens uerũ usum diuitiarũ in mediocritate ũtẽdi consistere.

Sordidorum descriptio.

quidem ſibi ſubtraherent, uererenturq; contingere, non intelligerent autem fore, ut aut ſceleratiſſimus famulus, aut diſpenſator, aut liberorum pædagogus furtim ſubiret, ludibrio habiturus infelicem & inamabilem herum, quem poſtea ſinat ad fuligineſam, & oris anguſti lucernulam, ac ſiticuloſum ſcirpulum uſuris inuigilare. Quid itaq; an non iniquum, quum hæc quondam incuſaueris nunc in Timone diuerſa his criminari? PLV. Atqui ſi rem uerè perpenderis, utrunq; me iure facere iudicabis. Nam et Timonis iſta nimia lenitas, negligentia potius, haud beneuolentia, ſtudiumq;, quod ad me pertinet, meritò uideatur. At è diuerſo, qui me oſtijs ac tenebris incluſum ſeruabant, id agentes, quo ſcilicet craſſior, ſaginatiorq;, ac uehementer corpulentia onuſtus euaderem: quum interim neq; ipſi contingerent, neq; in lucem producerẽt, ne uel aſpicerer à quopiam, hos dementes & cõtumelioſos in me iudicabam, quippe qui me nihil cõmeritum tot in uinculis cogerent ſitu cariẽq; putreſcere, haud intelligẽtes, quo mox demigrent, me alij cuipiã, cui fortuua fauerit, relicturi. Nec hos igitur probo, ſed ne illos quidem, qui nimium facile mihi manus admouẽt. Sed qui (quod eſt optimum) mediocritate utantur, uti nec prorſus abſtineãt, neq; penitus profundant. Etenim illud per Iouem conſidera Iupiter: Si quis ubi puellulam & formoſam lege duxiſſet uxorem, poſtea neq; obſeruet, nec ulla omnino zelotypia proſequatur, uidelicet ſinens illam noctu atq; interdiu quocunq; libitum ſibi ire, & quicunq; uoluiſſent cũ his habere rem, uel producat potius ultrò ut adulteretur, fores aperiens, proſtiturusq;, et quoslibet ad illam inuitans, num hic amare uidebitur? profecto hoc tu nequaquam dices Iupiter, qui ſæpenumero amorem ſenſeris. Rurſum ſi ingenuam lege domum deducat, uti liberos legitimos progeneret, cæterum nec ipſe contingat florentem ætate, decoramq; uirginem, nec alium ſinat aſpicere: ſed incluſam, orbam, ſterilemq; in perpetua uirginitate contineat, idq; præ amore ſe facere prædicet, & hunc quidem præferat, pallore, corpore exhauſto, oculis refugis, num fieri potis eſt, ut huiuſmodi non deſipere uideatur? quippe qui quum liberis oportuerit operam dare, fruiq; coniugio, puellam adeo formoſam atq; amabilem ſinat emarceſcere, per omnem uitam, tanquam Cereri ſacerdotem alens. Huiuſmodi & ipſe indignè fero: quum à nonnullis ignominioſe cædor calcibus, lanioriq;, atque exhauriior: à nonnullis contrà perinde ut ſtigmaticus fugitiuus compedibus uincior. IVP. Quid eſt autem quod aduerſus illos indigneris, quandoquidem utriq; pœnas egregias luunt? Alteri quidem dum Tantali in morem, neq; bibere ſinuntur, neque edere: ſed ore ſicco duntaxat inhiant auro. Alteri uero dum his ceu Phyneo cibos Harpyiæ ipſis è faucibus eripiunt. Sed abi iam, Timone multò poſthac uſurus cordatiore. PLV. An ille aliquando deſinet me ceu foraminoſo cophino, priuſquam omnino influxerim, data opera exhaurire, quaſi conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne ſi copioſius infundar, ipſum undis obruam? Quo fit, ut in Danaidum doliũ aquam mihi uidear allaturus, fruſtraq; infuſurus, uaſe non continente liquorẽ: imò prius propemodum effuſo quod influit, quàm influxerit. Adeo latus dolij hiatus ad effuſionẽ ac liber exitus. IVP. Proinde ni hiatum iſtum obturauerit, perpetuamq; perſtillationẽ ſiſtere ſtuduerit, te propediem effuſo, facile rurſum ſagum, & ligonem in dolij fece reperiet: ſed interim abite, atq; illũ diuitem reddite. At tu Mercuri fac memineris, ut rediens Cyclopas ex Aetna tecum adducas, quo fulmen cuſpide reſtituta reſarciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. MER. Eamus Plute. Quid hoc? Nũ claudicas? Equidem ignorabam ò præclare: te non cæcũ modo, uerumetiam claudũ eſſe. PLV. Atqui non hoc mihi perpetuũ Mercuri: uerum ſi quando proficiſcor à Ioue miſſus ad quempiam, tum neſcio quo pacto tardus ſum, & utroque claudus pede, ita ut ægrè ad metam pertingere queam: ſene nonnunquã interim facto, qui me operiebatur. Porrò quũ diſcedendũ eſt, alatum uidebis multò

Mediocritas.

Amplificat ſi militudine.

eo auibus celeriorem. Vnde fit, ut uix iam arroto repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu stadium transmensus, ne uidentibus quidem aliquoties spectatoribus. MERC. At ista quidem haud uera narras: imò ego tibi permultos commemorare queam, quibus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendidè uiuant: albis quadrigis uehantur, quibus ante ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen purpurati aurumq; manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere possunt, quin per somnium diuites sint. PLV. Isthæc alia res est Mercuri: neq; enim tum meis ipsius ingredior pedibus: nec à Ioue, sed à Dite ad istos transmittor: qui & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam nomine declarat. Itaq; quoties est mihi ab alio ad alium demigrandum: in tabellas inijciunt me, ac diligenter obsignantes sarcinæ in morem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in ædium tenebricosa parte iacet, uetere linteo in genua iniecto tectus, de quo feles digladiantur. Porrò qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quàm hirundinẽ aduolantem stridẽtes pulli. Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille funiculus incisus, apertæq; tabellæ, iamq; nouus dominus pronunciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscœnus, qui puerili obsequio fauorem emeruerit, etiam tum mento subraso, pro uarijs & opiparis uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmium ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nonnunq; me ipsis cum tabellis arreptum, fugiens adportat commutato nomine: ut qui modo Pyrrhias, aut Dromo, aut Tibius: iam Megacles, aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Cæterum illos nequicquam hiantes, secq; mutuum intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quòd eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui nõ parum magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens, homo uitæ mundioris atq; elegantioris rudis, pingui, illotaq; cute, qui compedes etiam dũ horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quicq; pistrinum, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscum uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cædit: experiens, num sibi quoq; similia liceant, donec aut scortulo cuipiã irretitus, aut equorum alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiorem esse, Cecrope Codróue generosiorem, callidiorẽ Vlysse, unum autem uel sedecim pariter Crœsis opulentiorem, momento temporis se mel profundat infelix, quæ minutatim multis experiurijs, rapinis, flagitijs fuerant collecta. MER. Ista fermè sic habent uti narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, qui tandem cæcus quũ sis, uiam inuenire soles? Aut qui dignoscis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundent? PLV. Enimuero, credis me reperire istos ad quos mittor? MER. Per Iouem haudquaquam. Neq; enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Calliam accessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo quidem æstimandos. Cæterum quid facis quandoquidem es emissus? PLV. Sursum ac deorsum circumcursans oberro, donec imprudens in quempiam incurrero: hic autem quisquis ille sit, qui fortè primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto uenerans atq; adorans. MERC. Num ergo fallitur Iupiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui ditescerent? PLV. Et iure quidem optimo fallitur ò bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret, emittat uestigatum rem usq; adeo repertu difficilẽ, & iam olim è uita sublatã, quam ne Lynceus quidem facile inueniret, quæ nimirũ adeo obscura sit, ac minuta. Itaq; quũ rari sint boni, improbi porrò in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. MER. At qui fit, ut quoties eos deseris,

11. *Quibus diuitiæ potissimũ obueniãt, improbis et stultis uidelicet, raro ac tardè bonis ac modestis. id qd' si significare uoluit, dũ à Ioue claudũ & cœcũ exire, & ad ignotos fingit: contrà autem à Dite elatum etiam.*

ſeris,celeriter aufugias,quum uiæ ſis ignarus? PLV. Tum demum acutum cerno,pedibusq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. MER. Iam illud quoq; mihi reſponde,qui fit,ut quum ſis oculis captus (dicendum enim eſt) præterea pallidus,poſtremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defigant oculos? & ſi potiantur,felices uideantur: ſin fruſtrentur, non ſuſtineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui ſic perdite te amarint, ut ſe aëreo è ſcopulo piſcoſi in æquoris alta,præcipites abiecerint,rati faſtidiri ſeſe abs te,propterea quòd illos nullo pacto reſpexiſſes. Quanquam ſat ſcio,tu quoque fateberis, ſi quo modo tibiipſi notus es, furere iſtos, qui eiuſmodi amore ſunt dementati. PLV. At enim credis me,qualis ſum, talem iſtis uideri, nempe claudum, aut cæcum, aut ſi quid aliud adeſt mihi uitij. MER. Quid ni ò Plute? niſi

III. *Effectus diuitiarum.*

fortè & ipſi omnes cæci ſunt. PLV. Haud cæci quidem, ò optime, uerum inſcitia erroreq; quæ nunc occupant omnia, illis offundūt tenebras: ad hæc ipſe quoque ne per omnia deformis ſim, perſona uehementer amabili tectus inaurata,

I. *Inſcitia & error.*

gemmiſq; picturata,ac uerſicoloribus amictus eis occurro: at illi rati ſeſe natiui uultus uenuſtatē aſpicere,amore capiuntur,diſpereuntq; niſi potiantur. Quòd ſi quis me toto corpore renudatum illis oſtenderit, dubio procul futurum ſit, ut ſe ipſi damnent,qui tantopere cæcutierint,adamantes res neutiquam amandas ac fœdas. MERC. Quid ergo poſteaquam eò peruentum eſt,ut iam diuites euaſerint,iamq; perſonam ſibi circumpoſuerint,rurſum falluntur? Adeo ut ſi quis illis detrahere conetur,penè caput potius,quàm perſonam abijciant? Neque enim ueriſimile eſt etiam tum illos ignorare, auro bracteatam eſſe formā, quum intus cuncta inſpexerint. PLV. Ad id non parum multæ res, ò Mercuri,mihi ſunt adiumento. MER. Quænam? PLV. Simulatq; quis me primum nactus eſt,apertis foribus exceperit,clanculum unà mecum introit elatio,uecordia,iactantia,mollities,uiolentia,dolus,atq; alia item innumerabilia: à quibus

II. *Vecordia,ſuperbia,proteruitas,&c.*

omnibus poſteaquam eſt animus occupatus, iam admiratur quæ neutiquam ſunt admirāda,& appetit ea quæ ſunt fugienda,meq; cunctorum illorum quæ introierant,malorum patrem ſtupet,illorum ſatellitio uallatum,quiduis potius paſſurus, quàm uti me compellatur reijcere. MERC. Vt leuis ac lubricus es Plute,retentu difficilis,ac fugax,neq; ullam præbens anſam certam quo prenſus teneare: ſed neſcio quomodo anguillarum ac ſerpentum in morem inter digitos elaberis. At è diuerſo paupertas, uiſcoſa, prenſu facilis, totoq; corpore mille uncos gerit hamos,ut qui tetigerint,illico hæreant,nec facilè queāt euelli. Verum interea dum nugamur,rem haud paruam omiſimus. PLV. Quam? MER. Nempe quia theſaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus. PLV. Iſthac quidem ex parte bono ſis animo. Nam non niſi in terra relicto illo ad uos aſcendere ſoleo: iuſſoq; intus manere foribus occluſis,neq; cuiquam aperire,niſi me uociferantem audierit. MER. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me conſequitor chlamydi adhærens,donec extremam uiam attigerimus. PLVT. Rectè facis Mercuri,quum me per uiam ducis. Etenim ſi me deſereres, forſan oberrans in Hyperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic ſtridor ceu ferri ſaxo impacti? MER. Timon hic eſt,qui proximē montanum & petricoſum

Collatio Paupertatis, & eius effectus.

fodit ſolum? Papæ: adeſt & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorum turba: quorum omnium agmen Fames cogit,longē præſtantius quām tui ſint ſatellites. PLV. Quin igitur quàm ocyſſime diſcedimus Mercuri? Neq; enim ullum operæ pretium fecerimus cum homine eiuſmodi uallato exercitu. MER. Secus uiſum eſt Ioui? quare ne metu deterreamur. PAVPERTAS. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? MER. Ad hunc Timonem,ad quem à Ioue ſumus ire iuſſi. PAV. Ita ne rurſum Plutus ad Timonem? poſteaquam ego hunc antea delitijs malē corruptum ſuſcepi: commendansq; Sapientiæ & Labori, ſtrenuū, multiq; precij uirum reddidi? Adeo

ne

ne despicienda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, quæ mihi unica erat possessio, eripiatis, iam exactissima cura ad uirtutẽ excultum: ut Plutus hic ubi denuo susceperit, per contumeliam & arrogantiam illi manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mollem & ignauum, ac uecordẽ: rursum mihi restituat, ubi iam nihili factus erit, & rejiculus? MER. Sic ò Paupertas Ioui placitum est. PAV. Equidẽ abeo. At uos Labor & Sapientia, reliquiq; consequimini me. Porrò hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quam nũc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarum doctrix. Qui cum donec habuit cõmercium, sano corpore, ualentiq; animo perseuerauit: uirilem exigẽs uitam, & ad sese respiciens: superuacua autẽ & uulgaria ista aliena, ita ut sunt, existimans. MER. Discedunt illi, nos ad eum adeamus. TIM. Quinam estis ò sceleste? aut qua gratia huc aduenistis homini operario mercenarioq; negõciũ exhibituri? uerum haud quaquã læti abibitis, sceleste ut estis omnes: nam ego uos illico glebis & saxis petitos cõminuam. MER. Nequaquam ò Timon, ne fe rito, neque enim feries mortales: uerum ego sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, uotis tuis exauditis. Quare, quod benè uertat, opes accipe, desistẽs à laboribus. TIM. Atqui uos iam plorauerit is, etiam si dij sitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes, tum deos tum homines. Sed hunc cæcum quisquis hic fuerit, mihi certum est ligone impacto cõminuere. PLV. Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidem hic homo mihi uidetur non mediocriter insanire, ne malo quopiam accepto discedam. MER. Nequid ferociter Timon: quin exue potius penitus istam ferocitatem, asperitatemq;, ac manibus obuijs excipe bonam fortunã: rursum dives esto: rursum Athenien sium princeps, & ingratos illos despicito, quũ solus florebis. TIM. Nihil mihi uobis est opus, ne obturbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatissimus sum, si nemo propius ad me accesserit. MER. Adeone quæso inhumaniter?

Hæc ego sæua Ioui refero atq; immania dicta? Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuisos, ut qui tam multa indigna in te commisissent: deos odio te prosequi nequaq; erat consentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. TI. At tibi Mercuri, Iouiq;, quod me respicitis, plurimam equidem habeo gratiam: cæterum hunc Plutum nequaq; recepero. MER. Quid ita? TI. Quoniam pridem innumerabilium malorũ hic mihi fuit autor, quum me assentatoribus proderet, insidiatores in me inuitaret, conflaret odium, illecebris corrumperet, inuidiæ obnoxiũ redderet: denicq; quũ me adeo perfidè ac proditoriè destituerit. Contrà, paupertas optima, me laboribus uiro dignissimis exercens, mecumq; uerè & liberè cõuiuens, & quibus opus erat suppeditauit laboranti, & uulgaria ista docuit cõtemnere, effecitq; ut mihi uitæ spes omnis ex me ipso penderet, demonstrans quænam essent opes uerè meæ: nempe quas neque adulator assentans, neq; sycophanta minitans, neq; plebes irritata, neq; cõcionator suffragiorũ autor, neq; tyrannus intentus insidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus ob laborẽ, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neq; quicquam eorũ quæ sunt in ciuitate malorum aspicio, abunde magnum & sufficientem uictum mihi ligo suppeditat. Quare tu Mercuri, quam ueneristi uiam remetiens, recurre, unà tecum Plutum adducẽs ad Iouem. Illud mihi fat fuerit, si effecerit, ut omnes mortales per omnẽ ætatem eiulent. MER. Nequaq; ò bone, neq; enim omnes ad eiulandum sunt accommodi. Quin tu iracunda pueriliaq; ista missa face, ac Plutũ excipe: non sunt rejicienda munera, quæ à Ioue proficiscuntur. PLV. Vin' Timon ut contra te partes defendam meas, an grauiter feres, si quid dixero? TIM. Dicito, ne multis tamen, neq; cum procœmijs, quemadmodum perditissimi isti solent Oratores. Nam huius Mercurij gratia te feram paucis dicentem. PLV. Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus abste accusato. Attamen uide, num quain rete quemadmodum ais, læserim:

lã eorũ, quæ quasi uerbis hactenus dispu. auit, exemplum quoq; & actionem subijcit.

Effectus paupertatis, modestia scilicet & diuitiarũ contemptus.

Accusatio dẽ uitiarũ ab effectu & accidentibus.

Defensio per remotionem criminis in malè utentē.

qui quidem dulcissimarum quarumq; rerum tibi extiterim autor, opifexq;, auctoritatis, præsidentiæ, coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera conspicuus eras, celebris & obseruandus. Cæterum si quid molesti ab adulatoribus accidit, non mihi potes imputare: quin ipse magis abs te sum affectus contumelia, propterea quòd me tam ignominiose uiris illis execratis suppeditaris: qui te mirabantur, ac præstigijs dementabant, mihiq; modis omnibus insidias struebant. Porrò quòd extremo loco dixisti, te à me proditum, desertumq; fuisse: istud criminis in te possum retorquere, quū ipse sim modis omnibus à te reiectus, præceptisq; exactus ex ædibus. Vnde pro molli chlamyde, sagum istud charissima tibi paupertas circumposuit. Itaque testis est mihi hic Mercurius, quantopere Iouem orauerim ne ad te uenirem, qui tam hostiliter esses in me debacchatus. MER. At nunc uides Plute, in cuiusmodi hominem sit commutatus. Proinde audacter cum illo consuetudinem age. Tu uero fode ita ut facis. Tu interim thesaurum sub ligonem adducito. Audiet enim si tu accersiueris. TIM. Parendum est Mercurio, rursusq; diteſcendum. Quid enim facias quū dijs compellant? tamen uide, in quas turbas me miserum conijcies: qui quidem quū ad hunc usq; diem felicissimè uixerim, tantum auri repente sum accepturus, nihil commeritus mali, tantumq; curarum suscepturus. MER. Sustine Timon mea gratia, tametsi graue est isthuc, atq; intolerandum: quo uidelicet palpones illi præ inuidia rumpantur. Ego porrò superata Aetna im cœlum reuolauero. PLV. Abijt ille quidem sicut apparet. Nam ex alarum remigio facio coniecturam. Tu uero hic operire, siquidem digressus Thesaurum ad te transmittam, sed ferisortius: tibi loquor auri Thesaure, Timoni huic audiens esto, offerq; te met eruendum. Fodi Timon altius impingens. Cæterum ego à uobis digredior. TIM. Age iam ò ligo, nunc mihi tuas uires explica, neq; defatigere, dum ex abdito Thesaurum in apertum euocaris. Hem prodigiorum autor Iupiter, amici Corybantes, ac lucrifer Mercuri, undénam auri tantum? Num somnium hoc est? Metuo ne carbones repertiturus sim experrectus. Atqui aurum profecto est insigne, fuluum, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Effectus diuitiarum. Festus scilicet inhumanitas & insolētia, & τὸ μισάνθρωπον

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus. Quippe quod ignis in morem ardes, noctesq; & dies renides. Ades ò mihi charissimum desideratissimumq;, nunc demum credo uel Iouem ipsum olim aurum esse factum. Etenim quæ tandem uirgo non exporrecto sinu usque adeo formosum amatorem excipiat, per tegulas illapsum? ò Mida Croeseq;, ac munera Delphico in templo dicata: ut nihil eratis si cum Timone, cumq; Timonis opibus conferamini: cui ne Persarum quidem rex par est. O ligo, sagum charissimum, uos huic Pani suspendi commodum est. At ego quàm maximè semotum mercatus agrū, turriculaq; seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uixero: sepulchrū item ibi mihi defuncto parare est sententia. Hæc igitur decreta sunto, placitaq; in reliquum uitæ: seiunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omneis. Porrò amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiæ, meræ nugæ. Tum commiserari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniquitas, ac morum subuersio: at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon: cæteri omnes hostes, & insidiarum machinatores. Cum horum quopiam congredi, piaculum: adeo ut si quem aspexero duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habentur loco, quàm signa saxea, æreaue: neq; fœcialem ab illis missum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Solitudo terminus esto. Cæterum tribules, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quædam & sterilia nomina, stultorumq; mortalium gloriæ: solus Timon dives esto: despiciat omnes: solus ipse secum oblectetur, liber ab assentationibus, & onerosis laudibus Dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excutiens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus seipsum comiter accipiat, si moriendum sit, aut

necesse

neceſſe habeat ſibi ipſi coronam admouere. Nullum q̃ nomẽ ſit dulcius, quàm Miſanthropi, id eſt, hominum oſoris. Morum autem notæ, difficultas, aſperitas, feritas, iracundia, inhumanitas: quod ſi quem conſpexero incendio conflagrantem, obteſtantem quo reſtinguam, pice oleoq; reſtinguere: rurſum ſi quẽ flumen undis abſtulerit, iſq; manus porrigens, imploret ut retineatur; hunc quoq; demerſo capite propellere, ne poſſit emicare: hunc ad modũ par pari relaturus eſt. Hanc legem Timon tulit Echecratides Colyttenſis: & concionis ſubſcripſit ſuffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta ſunto: hæc fortiter tueamur. Cęterum magno emerim ut id omnibus innoteſcat, quòd opibus abũdo: nam illa res illos præfocauerit: ſed quid illud? Hem quæ trepidatio? undique concurrunt, pulueruleuti atq; anheli, haud ſcio unde aurũ odorati. Vtrum igitur hoc conſcenſo colle ſaxis eos abigo, è ſublimi deiaculans: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut ſemel cum illis congrediamur: ut magis angantur, faſtiditi, repulſiq;? Ita ſatius eſſe duco. Itaq; reſtemus quo illos excipiamus. Age proſpiciam: primus eorum iſte quis eſt? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nuper cœnam petenti, funem porrexit, quum apud me ſæpenumero ſolida dolia uomuerit. Sed benẽ eſt quòd ad me uenit: nam primus omnium uapulabit. GNATO. An non dixi Timonem uirum bonum non negleƈturos eſſe deos? Salue Timon formoſiſſime, iucundiſſime, conuiuator belliſſime. TIM. Sicet & tu Gnatonides, uulturum omnium edaciſſime atq; hominum perditiſſime. GNA. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi compotamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper didici dithyrambis. TIM. Atqui elegos canes admodum miſerabiles, ab hoc doƈtus ligone. GNA. Quid iſtuc? Feris ò Timon? Atteſtor, ò Hercules: hei hei in ius te uoco apud Areopagitas, qui uulnus dederis. TIM. Atqui ſi cunƈtere pauliſper, mox cædis me reum ages. GNA. Nequaquam, quin tu planẽ uulneri medere, paululo auri inuncto. Mirum enim in modum præſentaneum id eſt remedium. TI. Etiam manes? GNA. Abeo. At tibi malè ſit, qui quidem ex uiro commodo tam ſæuus factus ſis. TIM. Quis hic eſt qui accedit recaluaſter ille? Philiades, aſſentatorũ omnium execratiſſimus. Hic quum à me ſolidum acceperit fundum, tum filiæ in dotem talenta duo, laudationis præmium, quum me canentem reliquis ſilentibus omnibus ſolus maiorem in modum extuliſſet, deierans me uel oloribus magis canorum, ubi me pridem ægrotum cõſpexiſſet: nam adieram oraturus ut mei curam ageret: plagas etiam egregius ille uir impegit. PHILIADES. O impudentiam, nunc demum Timonem agnoſcitis: nunc Gnatonides amicus & cõuiua: enimuero habet ille digna ſe, quandoquidem immemor eſt atque ingratus. At nos qui iam olim conuiƈtores ſumus, æquales ac populares: tamen modeſtè agimus, ne inſilire uideamur. Salue here, fac ut iſtos adulatores ſacrilegos obſerues, qui nuſquam adſunt niſi in menſa: præterea à corũis nihil differunt. Neque poſt hac huius ætatis mortalium ulli fidendum eſt. Omnes ingrati, & ſceleſti. At ego quum tibi talentum adducerem, quo poſſes ad ea quæ uelles uti, in uia accepi, te ſummas quaſdam opes eſſe nactum. Proinde acceſſi his de rebus admoniturus te, quãquam tibi forſitan me monitore nihil erat opus, uiro nimirum adeo prudenti, ut uel Neſtori ipſi, ſi neceſſe eſt, conſilium dare queas. TI. Ita fiet Philiades, ſed age, accede quo te ligone comiter accipiam. PHIL. Viri, caput mihi comminutum eſt ab hoc ingrato, propterea quòd eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TI. Ecce tertius huc orator Demeas ſe recepit, tabulas dextra geſtans, aitq; ſe mihi cognatum eſſe. Hic una die de meo ſedecim talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus. At quum ſoluendo non eſſet, ego miſertus illum redemi. Porrò quum illi ſorte obueniſſet, ut Erechtheidi tribui diſtribueret ærarium, atq; ego adiens, id quod ad me redibat poſcerem, negabat ſe ciuem noſſe me. DEM. Salue Timon: præcipuũ

Comites, ſeu accidentia diuitiarũ, Adulatores & ſcurræ.

Aſſentatores & ſimulati amici.

Sycophantæ, Hæredipetæ, & fumi uenditores.

generis tui præsidium, fulcimentum Athenienſium, defenſaculum Græciæ. Profectò iamdudum te populus frequens, & utraque curia operitur. Sed prius decretum audi, quod de te conſcripſi: Quandoquidem Timon Echecratidæ filius, Colyttenſis, uir non modo probus & integer, uerumetiam ſapiens, quantum alius in Græcia nemo, nunquam per omnem uitam deſtitit optimē de Rep. mereri: Tum autem in olympicis uicit pugil, & lucta curſuq; die eodem, ad hæc ſolemni quadriga, equeſtriq; certamine. TIM. Atego ne ſpectator quidem unquam in olympicis ſedi. DEM. Quid tum? ſpectabis poſthac, ſed iſta communia addi ſatius eſt. Tum anno ſuperiore apud Acharnēſes pro Rep. fortiſſimè ſe geſſit, & Peloponenſium duas acies concidit. TIM. Qua ratione? Quippe qui nec unquam arma geſſerim, neque unquam militiæ dederim nomen. DEM. Modeſtè tu quidem de teipſo loqueris, nos tamen ingrati futuri ſumus, niſi meminerimus. Præterea ſcribendis plebiſcitis, & in conſultationibus, & in adminiſtrandis bellis non mediocrem utilitatem attulit Reipub. His de cauſſis omnibus uiſum eſt, curiæ, plebi, magiſtratibus tributim, plebeijs ſingulatim, communiter uniuerſis, aureum ſtatuere Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextera tenentem: radijs tempora ambientibus, utq; ſeptem aureis coronis coronetur, hæc; coronæ hodie in Dionyſijs per Tragœdos nouos promulgentur. Siquidem hodie, illi Dionyſia ſunt agenda. Dixit hoc ſuffragiū Demeas orator, propterea quòd cognatus illius propinquus, ac diſcipulus eius ſit. Nam & orator optimus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur tibi ſuffragium, ſed utinam & filium meum ad te pariter adduxiſſem, quem tuo nomine Timonem appellaui. TIM. Qui potes Demea, quum ne uxorem quidem duxeris unquam, quantum nobis ſcire licuit? DEM. At ducam, nouo ineunte anno, ſi deus permiſerit, liberisq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem maſculus) Timonem nuncupabo. TIM. An uxorem tu ſis ducturus, equidem haud ſcio, tanta à me plaga accepta. DEME. Hei mihi. Quid hoc eſt rei? Tyrannidem Timon occeptas? pulſasq; eos qui ſunt ingenui, ipſe nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediem pœnas daturus, quū alijs nominibus, tum quòd arcem incenderis? TIM. Atqui non conflagrauit arx ſceleſte. Proinde palām eſt, te calumniatorem agere. DEM. Verum effoſſo ærario dives effectus es. TIM. Atqui non effoſſum iſthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEM. Verum effodietur poſthac, ſed tu interim omnia quæ in eo condita, poſſides. TIM. Alteram itaq; plagam accipe. DEM. Hei ſcapulis meis. TIM. Ne uociferare, alioqui & tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, ſi quum inermis duas Lacedæmoniorū acies fuderim, unum ſceleſtum hominem non protriuero. Tum fruſtra uicerim in olimpijs, & pugil & palæſtrites. Sed quid hoc? An non philoſophus Thraſycles hic eſt? profecto ipſus eſt, promiſſa barba, ſubductiſq; ſupercilijs, & magnum quiddam ſecum murmurans accedit, Titanicum obtuens, cæſariem per ſcapulas fluentem uentilans, alter quidam Boreas, aut Triton, quales eos Zeuſis depinxit. Hic habitu fragilis, inceſſu moderatus, amictu modeſtus, mane mirum quām multa de uirtute diſſerit, damnans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem laudans, at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq; ingentem illi calicem porrexit, meraciore autem maxime gaudet, perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis diſputationibus diuerſiſſima quæ ſint exhibet, dū miluī inſtar præripit obſonia, & proximum cubito oppoſito arcens, mento interim condimentis oppleto, dum canū ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: perinde atq; in patinis uirtutem inuēturum ſeſe ſperet, dumq; uſqueadeo diligenter catinos extergit indice digito, ut ne paululum quidem reliquiarum ſinat adhærere, nunquam non querulus, tanquā deteriorem partem acceperit, uel ſi totam placentam, aut ſuem ſolus omnium accipiat, qui quidem edacitatis

Sophiſtæ in ſapientiæ profeſſione quæſtum capiūtes.

&

& insatiabilitatis est fructus, temulentus, uinoq; bacchatus, non ad cantum modo, saltationemq;, uerum ad conuicium usq;, & iracundiam. Ad hæc multus inter pocula sermo (tum enim uel maximè) de temperantia, sobrietateq; atq; ista quidem loquitur, quum iam à mero malè affectus ridiculè balbutit. Accedit his deinde uomitus. Postremo sublatum eum de conuiuio efferunt aliqui, ambabus manibus tibicinæ inhærentem. Quanquam alioqui ne sobrius quidem ulli primariorum cesserit, uel mendacio, uel confidentia, uel auaricia. Quin & inter assentatores primas tenet, peierat promptissimè, anteit impostura, comitatur impudentia. In summa prorsus admirãdum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactum, uariéq; absolutum: proinde non eiulabit clarius uidelicet, quum sit modestus. Quid hoc? papæ, tandem nobis Thrasycles? THR. Nõ hoc animo ad te uenio Timon, quo plerique isti, qui nimirum opes admirati tuas, argenti, auri, opiparor; conuiuiorum adducti ipe concurrũt, multaq; assentatione deliniũt te, hominem uidelicet simplicem, facileq; impartientẽ id quod adest. Siquidem haud ignoras offam mihi in cœnam sat esse, tum opsonium sua uissimum cæpe aut nasturciũ, aut siquando lubeat lautius epulari, pusillum salis. Porrò potum fons Athenis nouem saliens uenis suppeditat. Tum pallium hoc quauis purpura potius. Nam aurum nihilo magis apud me in precio est, q̃ calculi, qui sunt in littoribus. Sed tua ipsius gratia huc me contuli, ut ne te subuerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulentia: quippe quæ multis sæpe numero immedicabilium malor; extiterit caussa. Etenim si me audies, potissimum opes uniuersas in mare præcipitabis, utpote quibus nihil sit opus bono uiro, quiq; philosophiæ possit opes perspicere. Ne tamen in altũ ò bone, sed fermè ad pubem usq; ingressus, paulò ultra solum fluctibus opertũ, me quidẽ uno spectante. Quòd si hoc non uis, tute igitur eas potiore uia ex ædibus eijcito, ac ne obolũ quidem tibi facias reliquum, uidelicet largiens ijs, quicunq; opus habent, huic quinq; drachmas, illi minã, alij talentũ. Porrò si qui erit philosophus hunc æquum est duplam aut triplam ferre portionẽ: quanquam hoc quidẽ mihi non mea ipsius gratia postulo, sed quo amicis, si qui egebunt, donem: sat est, si modo peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentũ, modestumq; conuenit esse eum qui philosophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. TI. Equidem ista quæ dicis probo Thrasycles: ergo si uidetur, priusquã peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaq; ligone sum mensus. THR. O libertas, ò leges, pulsamur ab impurissimo libera in ciuitate? TI. Quid stomacharis ò bone Thrasycles? num te defraudaui? Atqui adijciam ultra mensurã Chœnices quatuor: sed quid hoc negocij? Complures simul aduenium. Blepsias ille, & Laches, & Gniphon, breuiter agmen eor; qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligonem quidem iamdudum fatigatũ, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis cõgestis saxis, procul eos lapidũ grandine peto. BLEP. Ne iace Timon, abimus eñ. TI. At uos quidẽ nec citra sanguinẽ, nec absq; uulneribus.

BIBLIOTECA DE FILOSOFÍA Y LETRAS

HALCYON SIVE DE TRANSFORMATIONE

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

In hoc dialogo de potestate diuina disputat Socrates, quòd scilicet Deo possibilia sunt omnia, & quòd nos illius operum atque effectuum caussas, intellectu ac ratione consequi non possumus. Esse enim nos, quod ad collationem Dei & rerum æternarum attinet, pueros ac ueluti cæcos. Quod autem Deus multa facilè efficiat, quæ nobis impossibilia uidentur, probat primum à signo siue exemplo tempestatum, quæ illius prouidentia seu administratione, ex maximis & turbulentissimis subitò in summam tranquillitatem & serenitatem cõuertuntur, Item ab incremento & collatione ætatum hominis, cum æquè mirum sit ex puero imbecilli ac paruo, uñ

rum tantum & tam fortem fieri. Postremo ab effectis & ui naturæ, quæ cum Deo longè inferior sit, tamen ea quæ nobis ratione scilicet ac sensu omnia metientibus, impossibilia uideri poterant, operatur. Occasio Dialogi sumitur à cantu & obiectu Alcedinis: Disputationis autem, à fabula quæ de transformatione illius narratur.

CHAEREPHON.

Occasio Dialogi, à cantu Alcedinis.



VIusmodi uox aures nostras accessit ô Socrates, eminus à littoribus, & illo promontorio: quàm dulcis ac iucunda auditu. Quod uero animal cantillans istud dixerim? ferè enim muta esse consueuerũt, propter undas in ripis degentia. SOC. Marina quædam auicula est, ô Chærephon, multum lugẽs atq; lachrymans, qua de iam olim homines istã commenti sunt fabulam: fuisse hanc, aiunt, quondam desponsam Aeoli Græci filiam, suum ipsius maritum iuuenem, luctu ac mœrore

Fabula Halcyonis, occasio disputationis.

prosequi iugalis amicitiæ desiderio, Ceyca illum Trachinium Eosphori Astere nati pulchri patris pulchrum filium. Deinde, diuino quodam cõsilio pennatam factam, alitis in morem circumuolitare maria, quærentem illum, poste aquam per omnes terras oberrando, inuenire non potuit. CHAERE. Est uero hoc Halcyon quod dicis? nunquam ante hunc diẽ illius uox mihi inaudita est, sed profecta ut peregrina quæpiam, auribus meis allapsa est. Proinde & lugubrem & querulum edit sonum bestiola. Quantulam autem illam auiculam est credibile est ô Socrates. SOC. Haud magnam admodum, magnum tamen propter amorem, qua maritum complexa est, ã superis honorem cõsecuta est. Quo enim tempore nidulatur, producendi fœtus gratia, & homines eos dies festiuitate celebrant, quos uocant Halcyonios, in media etiam tempestate ab aliis serenitate differentes. Quorum omnium etiam hodiernus dies maximẽ unus existimandus est. Nonne uides quanta in cœlo constet serenitas, & mare ab omnibus undis & fluctibus sedatè & tranquillẽ stet, stratum & placidũ, speculo, ut ita loquar, non absimile. CHAE. Rectè dicis, omnino enim adparet hodiernus dies esse Halcyonius, tum etiam heri talis erat. Sed per Deos age, ô Socrates, qui nam credibile esse potest, aut quomodo priscis hominibus fides habenda est, pro certo confirmantibus, ex auibus mulieres unquam factas esse,

Propositio.

aut contrà aues ex mulieribus? Prorsus enim nullo modo tale aliquid fieri posse uidetur. SO. O amice Chærephon, de rebus possibilibus & impossibilibus uidemur in uniuersum hallucinantes & cæcutientes esse iudices. Quippe rerum causas iuxta humanam potentiam expendimus, quæ nobis ipsis incognita esse solet, atq; incerta & intuisibilis. Inde permulta nobis apparent rerum factu facilium difficillima, & minimè arduorum ardua. Tum quædam propter imperitiam multa, multa autem propter mentis & intelligentiæ infantiam. Reuera enim omnis homo puer est, maximè uero senex, quoniam omne uitæ nostræ tempus modicum est, & ferè nihil aliud quàm puericia, ad uniuersum æuum comparatum. Quid ergo ô bone, Deorum ac dæmoniorum uim atq; potentiam ignorantes, certi aut explorati hac de re pronunciare possint? Vidisti

Argumentũ assigno.

haud dubiè Chærephon, die ab hinc tertio, quanta tempestas sæuierit? adeo ut eam animo saltem repetens, uehementer inhorrescam. Vidisti præterea horrenda illa fulgura & tonitrua, tum inusitatos uentorum impetus atq; turbines? Suspicatus fuisset quispiam totam terram corruituram. Paulò uero postea admiranda subitò obortæ serenitatis immutatio facta est, quæ etiam in hoc usque tempus perdurauit. Vtrum igitur maius existimas atq; operosius ex tantis furentium uentorum procellis & turbinibus talem per uniuersum mundum inducere serenitatem, quàm mulierculæ formam transmutatam in auiculæ speciem traducere? Nam & nostrates pueruli ex luto aut cera formas ducere non imperiti, ex eadem materie in manus sumpta sine negocio multas specierum na-

Epilogus amplificatur à numeri.

turas

turas transformando effingunt. Cæterum Deo magna & incomparabili præstantia præpollenti ad nostras uires comparato, promptum ac facilè est omnia talia effecta reddere. Quanto enim totum cœlum tibi uidetur teipsum antecellere magnitudine? Haud dubiè enim dixeris. CHAE. Et cuius hominis intelligentia tanta est, ò Socrates, qui talium rerum aliquid perspicere, aut explicare possit? Neq; enim ista humana uoce explicari possunt. SO. Proinde, maximas quaspiam hominum uires inter se compositas contemplemur in potẽtia, & imbecillitate excellentes. Etenim uirilis ætas, ad pueros omnino infantes à natiuitate quinq; aut decem annos nõdum egressos immane quantum & quàm admirandum discrimen habet, quod ad robur & imbecillitatem attinet, in omnibus fermẽ quæ sunt in uita actionibus. cum in his quæcunque per artes illas celebres & uarias, tum quæcunq; corporis & animi uiribus perficiuntur. Hæc enim puerilis ætas, ut dixi, imbecillitate mentis & intellectus obstante, ne capere quidem potest. Iam unius maturæ & adultæ ætatis uiri robur, inæstimabile quanto interuallo præcellat omnium puerorum uires. Siquidem horum multa millia unus uir haud difficulter subigeret. Etenim puericia in totum omnĩ expers est, ac sub initium ipso naturæ ductu, inualida atq; inutilis homines consequitur. Quando ergo homo, ut uidetur, hominem in tantum præcellit, quid putabimus uniuersum cœlum nostris uiribus collatum adpariturũ ijs, qui hæc contemplando assequuntur. Itaq; multis persuasum, atque credibile uidetur, quanto mundi magnitudo Socratis aut Chærephontis excellit speciem, tanto & ipsum potẽtia, sapientia & cogitatione similiter anteire, & nostras actiones. Proinde, & tibi & mihi, alijsq; quàm plurimis nostri ordinis hominibus, multa facta sunt impossibilia. Quoniam & tibia canere canendi imperitis, aut legere, aut scribere illiteratis interea impossibilius est, dum imperiti fuerint faciendi mulieres ex auibus, aut contrà aues ex mulieribus. Cæterũ, ipsa natura propemodum assimilans animantem sine pedibus, nec alatam, suppositis pedibus & adiectis alis, pulchraq; & omnigena colorum uarietate exornans, apem solertem & industriã absoluit, diuini mellis opificem & constructricem. Ex ouis autem mutis & inanimatis, quod auium effingit genera & uolatilium & pedestrium, & animalium extra aquas degẽtium, ad quæ diuinis quibusdam, ut fermo est, artibus magni ætheris abutitur. Proinde, Deorum immortalium uirtutes, quæ magnæ sunt & incomprehensibiles, nos mortales & modici existentes, neq; ut omnes reliquas res paulò maiores, & humanæ rationis captum excedentes: sed ne paruas quidem perspicere possumus, in pluribus hæsitantes. Et cum nihil firmiter aut constanter de ijs, quæ nobis accidunt, passionibus referre possumus, neque de Halcyonibus aut philomelis quicquam certi narrare nobis concessum est. Præclaram uero hanc fabulam, quemadmodum à patribus accepimus, & liberis meis ò auicula lamentationum modulatrix traditurus sum super hymnis tuis. Ac tuam cum pietatem, tum amorem erga maritũ uxoribus meis Xantippæ & Myrto magnificis uerbis celebrabo, cũ alia multa, tum in primis, quem à Dijs immortalibus honorem præcipue consecuta sis commemorans. Nunquid & tu Chærephon pari studio eiusmodi quiddã mecum facturus es? CHAE. Neque uero aliter facere conuenit, ò Socrates.

Ab incremẽto hominũ & ætatũ collatione.

A quotidiana uitæ usu quàm alius alio differt.

Ab effectis naturæ à minore.

Conclusio.

Et quæ iam à te sapientissimè disputata sunt, exhortatione duplici ad æquabilem conuersationem uiros atque mulieres uidentur impellere. SOC. Proinde, consalutata Halcyone, tempus est, ut ẽ Phalarico ad urbem nos recipiamus. CHAE. Istud ergo ipsum in præsens faciamus.

PROMETHEVS SIVE CAVCASVS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

VIdetur hoc dialogo Lucianus, id quod & in sequentibus facit, Deorum gentilium uanitatem, & ineptã de illis persuasionem hominum reprehendere atq; irridere uoluisse. Occasionem autem sumpsit ex fabula Promethei, quem poëtæ fingunt, eo quòd Iouem in distributione carnium decepisset, deinde & homines formasset: postremo autem è cœlo ignem surreptum terris intulisset, à Ione Caucaso alligatum, aquilamq; immissam, quæ epar illius carpendo attereret. Fingit itaq; hic interea dum rupibus affigitur, causam dicere, & apud Mercurium & Vulcanum, de criminibus obiectis purgare. Primum de distributione carnium, per extenuationem, dicendo iocum fuisse conuiualem non fraudem, neq; tantum supplicium mereri, ex aduerso priora sua merita referendo. Secundo loco de plastice, ubi bifariam respondet, & super eo: an homines in uniuersum finxisse, Dijs damnosum fuerit: & super modo & forma, ostendens non modo nihil incommodi fictionem hominis attulisse Dijs, uerumetiam utilem & propè necessariam fuisse. Deinde & hac forma, ita ut Deos referrent facie, & rationis participes essent, necesse fuisse creari. Vltimo de furto ignis respondet, neq; cœlesti igni quicquam ademptum esse, & ad officium Deorum pertinere, ut homines iuuent: præsertim cum ea re ipsi neq; opus habeant, neq; utantur, homines autem sacrificando indigeant, & ad ipsorum Deorum ministerium adhibeant. Occasio apologiæ sumitur ex eo, quòd, cum Prometheus sui misereri Mercurium iuberet, ille contrà meritò eo-
um pati hæc dixerat.

MERCVRIVS.



Exordiũ Dialogi ab occasione loci.

N tibi Caucasum ò Vulcane, cui miser hic Titan affigendus est. Itaque circumspiciamus, sicubi locus pateat in præcipiti nudatus niue, cui firmius infigantur uincula, & unde suspensus ipse magis promineat, & fiat conspicuus. VVLCANVS. Circumspectandum profectò Mercurio nobis est, ne humili loco, ac prope terram affixus, plasmatis sui (nempe hominum) experiatur auxilia, aut rursus in sublimi propendens, ijs qui in montis radice uersantur, minimè appareat. Quamobrem nisi aliter tibi uisum fuerit, hic in montis medio, supra conuallem, passis hinc atque illinc è regione manibus, cruci affigatur. MERC. Rectè dicis, prærupta enim hic undique sunt saxa, & nemini accessa, quippe propendentia parumper in præceps, tanta proinde angustia, ut nullum penitus recipiant uestigium, quum uix summis hic insistas pedibus. Denique quàm maximè opportuna, in quibus furca fiat. Ne igitur cuncteris Promethee, sed ascende, & præbe te monti affigendum. PROMETH. At uos saltem, ò Mercuri & Vulcane, miserescite mei, qui citra ullam prorsus noxam calamitatem istam incidi. MERC. Miserescite ais, Promethee? Tanquam parum sit tibi Caucaso alligari, nisi nos quoque ambos Iupiter eidẽ pœnæ mox destinet, ueluti mandato suo immorigeros? Sed tu porrige dextram, Vulcane tu reclude & affige, malleo potenter immisso, Prębe læuam, quo & illa ritè implicetur. Benè actum, iam nunc deuolutura tibi aquila iecur depascet, ne quippiam tibi unquam desit premij, pro opere illo tuo, tum pulchro, tum ingenioso. PRO. O Saturne, ò Iapete, & tu tellus parens, Infelix ego quibus afficior pœnis? qui neque facinus unquam graue admiserim. MERC. Nullum facinus ais Promethee? qui primo quidem distribuendarum carnium obiens munus, mirum quàm uafrè egeris atq; improbè, opimam enim partem tibi subducens, Ioui ossibus candido adipe uelatis, imposuisti. Hesiodi ipsius mihi iam in mentem uenit, qui me hercle de hac re uerba facit. Deinde & homines effinxisti, animantis genus, quo non est aliud uersutũ magis ac callidum, & quidem maximè omniũ mulier. Super omnia autẽ ignẽ thesaurum deorũ multò omnium præstantissimũ furtim surripuisti, hominibus

Actio & affixio Promethei, unde occasio dramatis petitur.

Accusatio Promethei.
I.
II.
III.

eiusce

eiuſce uſum tradens. At uero quum tanta admiſeris flagitia, mirum quomodo dicere auſis te quaſi inſontem, & nemini prorſus iniurium uinculis implicari. PROME. Videris quoque & tu mihi Mercuri, iuxta poëtam incuſare innocuum, quando talia mihi obiicis, quæ ego iure optimo me feciſſe contenderim, ob quæ equidem in Pritaneo publicè alendum me, ſi pro merito mecum ageretur, cenſuiſſem. Verum ſi uacat tibi audire ex me defenſionem minimè iucundam, ego detortam in me culpam facili conatu diluere curauero, Simul atq; perſpicuum fuerit oratione mea, quàm iniquè aduerſum me Iupiter pronunciauerit. Tu uero quandoquidem tam eloquio polles, quàm iuris ſcientia, Iouis partes tuearis, Denique effingas ut lubet, quòd me haud iniuria prope portas Caſpias Caucaſo iſti affigendum iudicarit, quo miſerrimum Scythis omnibus fiam ſpectaculum. MERCV. Inanem inſumis operam Promethee, ſi prouocare uelis ã Iouis in te lata ſententia, tentare enim iſthuc, prorſus exiſtimo inutile. Verum quando alioqui tantiſper mihi hic manendum eſt, dum ex arduo aduolet aquila, quæ epatis tui curam gerat, occaſionem nimirum hæc nobis mora miniſtrabit te auſcultandi declamantem, qui præter aſtũ quo cunctos mortales ſuperas, rhetoricen quoque probè calles. PROME. Primum igitur Mercuri tu uelim dicas, quibus de rebus mecum pater tuus expoſtulet, quas dein exaggerare tibi licebit, & longè grauiſſimas facere. Caueto autem imprimis, ne prætermiſſum tibi aliquid excidat. Cæterum tu Vulcane cenſor eſto, ac de cauſſa cognoſcas uelim. VVLCAN. Ita me ãmet Iupiter, pro iudice accuſator tibi futurus ſum, eo quòd compilato igni, gelidam mihi officinam reddideris. PRO. Partiri igitur uos conueniet actionem, ut tu quæ ad furtum pertinent, in unum congeras: at Mercurius quæ hominum formationi conueniunt, carniumq; diſtributioni impugnare conetur. Nihil autem uideo quod uos remoretur, quum ambo ſitis egregij artifices, & ad compoſite dicendum impendio inſtructi. VVLCAN. Mercurius meam obibit prouinciam, cui hæc non obiter curæ ſunt, utpote rhetori. Nam ego quum haud quaquam in iudicialibus diſſertationibus uerſor, ſed magis circa focum, ibiq; nõnihil eſt quod meæ poſſint uires, quo pacto oratorem agã non uideo. PRO. Nihil eſt quòd Mercurium de furto dicturum ſuſpicer. Quomodo enim furti me ſuggillauerit, cuius ipſe autor eſt? Vnde neceſſitudo quædam mihi cum Mercurio intercedit, propter idem artificium. Atqui tempus expetit ô Maiæ ſoboles, ſi me culpæ cuiuſpiam arguere uelis, ut modo proponas accuſationem. MERC. Si mihi propoſitum ſit malefacta tua inſectari, longa profectò oratione opus fuerit, & apparatu aliquo, neque enim quaſi compendio quodam recenſere crimina ſatis eſt. Quo pacto uidelicet commiſſo tibi diſtribuendarum carnium officio, regem meliori parte fraudaueris, atque illam pro te ſeruaris. Quodq; homines, quos eſſe minimẽ decebat, effinxeris. Denique quòd ignem quoque ã nobis ſuſtuleris, ad illos eum perferens. Qua in re abuſus es profectò uir optime, Iouis benignitate, ac uiſus es mihi eam parum intellexiſſe. At uero ſi hæc inficiaberis te admiſiſſe flagitia, longiore tecum utemur ſermone, quo ſimul & dicta tua refellamus, & ut ueritas quàm maximẽ fiat perſpicua, laboremus. Cæterum ſi ea conceſſeris, quæ de carnium diuiſione diximus, hominibus recens formatis, atq; ablato igni, abundẽ iam mihi in hac accuſatione ſatisfactum eſt. Quid enim pluribus opus? quando aliter dicere iam planè ſit nugari. PRO. Siquidẽ iſthuc an ſit nugari poſthac uiderimus. Nunc uero quoniam abſoluta tibi eſt aduerſum me (ut ais) accuſatio, Ego prepotens Mercurij hæc obiecta facilè amoliri tentauero: Et primo quidem audi obſecro quę dicam de carnibus: Cœlũ teſtor, ſi me non Iouis loco nũc pudet, ut recenſeã q̃ ille ſit puſillanimus & querulus, non tam aliam ob cauſam q̃ quia minutula quædam oſſa in portione, quæ ſibi forte obtigerat, offendit, &

Præparatio ad defenſionẽ, ſeruiens dialogi decoro, eademq; uice ex ordij.

Repetit capita accuſatiõis II. III.

Apologia Promethei. Ad I. caput de carnium diſtributione

& huius rei gratia me tanto nũc tempore à cunctis pro deo habitum, palis huc affigendum misit: Immemor sanè quibus eum iuuerim beneficijs, neque satis probè perpendens cuius momenti sit tantæ indignationis origo atq; materia. Nam quis non uidet puerilem hanc esse iram, ut excandescas, & iniquo feras animo, quia maiorem partem non acceperis? Verũ quanto foret æquius Mercurì conuiualium huiuscemodi fraudum deinceps ne recordari quidem? Et dimissa ira, symposij delictum ueluti lusum æstimare atq; iocum. Quippe quum in crastinum continere odium, & meminisse iniuriæ ueteris, haudquaquam reges deceat, ne dicam deos. Sed agedum tollamus è conuiuijs lepores illos & sales, risum & subdolas captiones, Quid, oro, præter temulentiam, edacitatem, & silentium fiet reliqui? Quæ quum tristia admodum sint, & parum iucunda, decentius exulare crediderim huiuscemodi à conuiuio. Nam Iouem in posterum diem recordaturum, quis oro, putaret huiusce distributionis carnium? in qua nil præter iocum notares ac lusum. Vt ne interim dicam, quòd molestè nõ nihil esset laturus, tanquam his rebus leuiculis potuerit offendi. Nil enim aliud explorare uolebam in ea diuisione, quàm in delectu partium, meliorẽ num Iupiter ab alijs dignosceret. Sed age Mercuri, ut sibi iam aliquid concedamus, minorem portionem ei tradidimus in partitione: adde quòd fœdam, quòd horrendam atq; molestam, & si lubet, finge me omnino portionẽ sustulisse, Quid tum? Nunquid ideo decebat ut cœlum (ceu prouerbio dicitur) terræ miscere tur, uincula excogitarentur, & cruces, totusq; caucasus, aquilæ dehinc demitterentur, quæ epar dilaniarent? Fallor si hæc non sunt aperta pusillanimitatis indicia, animiq; ignobilis & propensi in iram. Nam quum hæc agit ob pauculas carnes, quid oro fecisset, si bos integer illi fuisset ademptus? Videre iam licet homines in pari negocio, longè modestius affectos, qui quum dijs immortalibus natura sint inferiores, acrius illos excãdescere par erat quàm deos. At qui nemo hactenus fuit, qui coquum crucì adiudicarit, eam ob caussam, quòd carnes elixans, immissum iusculo digitum uisus sit circumlambere, aut ex ueru nõ nihil tostarum carnium uellens uorarit: Magis enim ueniam illis impertiunt, nisi uehementer fuerint irati: tunc enim incutiunt coquo pugnum, aut uerberant genas: uerum qui in crucem ullum sustulerit, inuenias neminem. Et hæc de carnibus, uilis sanè defensio: sed unde multò uilior planè ac turpior in Iouẽ redundet accusatio. Tempus nunc monet, ut de plasmate & hominibus à me formatis, differatur. Qua in re geminam constat sitam esse accusationem, Neque satis compertum habeo Mercuri, cuius nam culpæ me primo reum agas: Num illius, quòd homines haud quaquam procreari debuerint, qui moueren-tur: sed conducibilius foret terram ipsam, unde sunt progeniti, prorsus esse ociosam: An uero, quòd formari quidem homines haud fuerit absurdum, sed lõgè aliter, & fermè ad aliam figuram ac formam, quàm ego illos fabricarim. Ego ad utrumq; facile respondeam, simul atq; ostendere tentauero, quòd nõ modo nulla penitus iactura malóue deorum homines in uitam sunt adducti. uerũetiam quòd in rem eorum ísthuc potissimum cedat, magis quàm si (ut iam olim fuit) tellus deserta, & hominibus, qui eam colerẽt, destituta maneret. Sic enim nullo negocio palàm fiet, num ego deliquerim, in hac formæ humanæ renouatione, quam solam constat diuinam esse, & planè cœlestem. Quum itaq; tellus inculta, rudi ac hirta sylua horresceret, ac squaleret situ, adeo ut neq; uspiã gentium uideres aras deorum, templum, statuam, simulachrum, aut aliud huiuscemodi, quemadmodum summa diligentia iam undiq; apparent hæc elaborata, non sine eximia deorum ueneratione. Ego quũ alioqui propensus sum ad prouidendum in communi, ne quid desit, quod ad incrementum rei diuinæ, decus, ac uenustatem pertineat, Tacitus mecum reputaui, nec quicquam posse fieri melius, quàm si pusillum luti acciperem, & inde animãtia effingerem nobis

à persona.

à circũstanti bus facti.

à cõsilio facti

Amplificatio κατ' ἐνάργειαν.

à collatione humanorum morum.

Transitio ad II caput de plastice, ad quã bifariam respondet.

I. Nihil damni ex hac fictiõe accessisse Ioui

à consilio & causa finali.

dijs

dijs, forma non admodum absimilia. Quippe uel id erat unicũ, in quo mihi natura diuina deficere uidebatur, quòd nullius collatione felicior appareret atq; perfectior, ueluti modo si eam cum homine conferas, prudentia, ingenio, ac rerum optimarum captu intellectũue præstante, sed mortalitamẽ. Cæterum iuxta Poëtæ dictum terram aquæ commiscens ex liquida molliq; effinxi homines, Mineruam interea adhortatus, ut in opere absoluendo mihi ferret suppetias. Hæc sunt magna illa & ardua, quibus nos deos offendimus, totiusq; mali ut uides, hæc summa est, ex luto perfecta nobis sunt animantia, & quod ante hac immotum erat, nos ad mobilitatem perduximus. Iam uero mirum quãm indigne tur Iupiter, ex tali terrestrium animantium formatione. Quasi uero deinceps deorum sustinere cogatur penuriam, & procreatis hominibus, iam futurũ sit, ut dijs suis orbetur: uerum quis unq; tam demens extiterit, ut solitudinem in Iouis curia propter generatos homines aliquando ueri simili ter futuram formidare queat? Nisi fortè id ueretur, ne defectionem moliantur homines, & armis deos lacessant, id quod olim fecerunt gigantes. Itaq; neminem fugit, qua ego sim modestia, ut iam iniquè de me quispiam queratur, uel operibus mea industria absolutis, quòd inde dij immortales offensi sint, ac damnum acceperint. Quin tu Mercuri minimum aliquod profer, et ego conticuero ueluti meritò has daturus sim pœnas. Atqui in promptu est cognoscere, quanta hinc dijs accedat utilitas. Si cõtempleris terram, quæ prius informi situ ac squalore obducta erat, urbibus, agriculturis & mitioribus plantis exornatam, mare nauigatum, insulas habitatas, undique aras & delubra, sacrificia & festiuitates, adeo ut iam passim uiæ & fora, denicq; quocũq; te uertas, prorsus omnia Iouis plena sint. Quòd si ego rei priuatæ intentus, solũ mihi homines rem adeo præclarã effinxissem, profecto quantũ ex fructu conijcere licet, qui ad me inde rediret, uos dij immortales opibus & ditione ne mihi quidẽ conferendi sitis. Verum ego in cõmuni deorũ utilitati consulens, ac cõmodi proprij negligentior, in rem uestrã homines potissimũ produxi. Nam si quæ ad Remp. attinent, ego attenuare molior, quo res meas promoueã. Velim mihi cõmonstres templum Promethei, quẽad modum Iouis & Apollinis, nusq; non uideas. denicq; & tibi Mercuri quædã delubra sunt sacra. Cæterũ isthuc interea tecum expendas uelim, num tibi bonum aliquid appareat, sine omni penitus teste, & nũ oblectare queat habentẽ, possessio, aut opus quod nemo uideat, nemo laudet, nemo admiretur? Quod ideo dixerim, quia nisi fierent homines, iam futurũ erat, ut omnis cunctarũ rerum decor esset sine teste, & opes nostræ ne à nobis quidẽ ipsis haberentur in precio, quum nemo alius sit, qui harũ admiratione caperetur. Adde, quòd nemo ex nobis felicitatem suã sit intellecturus, si non liceat se cõferre cum illis, qui respectu quodam sunt inferiores, quippe bonorũ nostrorũ expertes. Nam quis unquam rem quandã ceu magnam æstimarit, si non cũ exigua illam dimetiatur? Verum enimuero, quũ optimo iure honorem à uobis pro rebus benẽ gestis in Rep. sperare debuerim, in crucem à uobis leuatus, mercedem capio mei tam salutaris cõsilij. Sed ais, flagitiosi quidam sunt inter homines, puta mœchi, bellatores, sororum mariti, & parentum acerrimi hostes: tanquam apud deos non æquè liceat reperire hanc scelerũ multitudinem, & huius rei gratia in cœlum culpam reijcias, ac terram unde dij fuerunt prognati. Nec uero est, quòd dicas hominũ formationem dijs immortalibus facessere negocijũ, & augere curã, alioqui ocioſis. Sic enim eandẽ ob causam pastor qui gregem curãdam susceperit, in pluuia eã non continebit, quãdo operosum sibi istud uidebitur, quũ alioqui cura ille propter coniunctã exercitationẽ, non admodũ appareat esse iniucunda. Sed adime obsecro, dijs omnẽ sollicitudinẽ, ut iam nihil sit cui prouideant, quid iam aliud agant, q; torpeant ocio, nectar imbibãt, & uentrẽ distendant ambrosia? Cæterũ malẽ me habet, q; inuehendo in opus à nobis elaboratũ, fœminas potissimũ repro-

II. *Multũ uero etiã utilitatis inde promanasse à consequentibus & effectis.*

Obiectio, quã exemplo deim de diluit.

Alia, quã per inuersionem à simili.

Elegãs amplificatio obiectionis per regestionem.

reprehenderitis, quas tamen impendio adamatis, & modo tauri, modo satyri, & cygni effecti, ad illas uos demittitis, ut ne interim dicam, quòd in cœlum admissas, diuinitatis consortes redditis. Atqui non erat, ais, absurdum ut fierent homines, si modo ad nostram hanc formam similitudine quapiam non accederent. Ego si exemplar aliud nouissem, quod forma præcelleret, ad illius instar homines effigiassem, nisi beluinum magis deceret esse, & prorsus agreste istud animantis genus: sed si hoc dixeris, nõ uideo quomodo uos diuino honore afficerent, aut accumularent sacrificijs. Quæ quàm grata sint uobis, conijcere licet ex eo maximè, quòd non grauamini uel ultra oceanũ summa celeritate proficisci, post inculpatos Aethiopas, siquando senseritis uobis afferri ab illis hecatombas: uerum me qui honorũ huiuscemodi ac sacrificiorũ autor sum atq; origo, nescio quo iure in crucem sustuleritis. Hæc sunt quæ de hominum plasmate sat fuerit commemorasse. Ad ignem transeamus direptum (si placet) fœdã nimirũ & inexpiabilem rapinã. Per Deos autem imprimis te orauerim, ne cum cteris, sed mox mihi respondeas, nunquid ex igne Dij quippiã perdiderint, ex quo ille fuit apud homines? quod quidem uix unq; dixeris: quando sic natura cõparatum est, ut ignis nihilo fiat minor, si quis etiam cum alio cõmunicet, denicq; non extinguitur ideo, quia alius inde flammã transtulerit. Itaq; euidentissimum hinc colligo argumentũ inuidiæ, q; quum citra ullam iacturam, igne carere potueritis, ab eius tamen usu arcere in animũ induxeritis eos, qui hoc potissimum egere uidentur. Quo contra oportebat Deos omnes esse bonos, bonarũ rerum largitores, & ab inuidia longè abesse. Sed quid si omnem prorsus ignẽ suffuratus, detulissem in terrã, adeo ut nihil uobis fecissem reliqui, qua nã, oro, iniuria uos affecissem? quibus ignis haud quaquam potest esse usui, quum neq; coquere uobis necessum sit, neq; frigidare ambrosiam, Ad hæc non egetis artificioso lumine: uerum hominibus quum ad alia necessaria ignis habendus est, tum maximè ad sacrificia, quo uidelicet in biuio nidorem uobis parẽt, thura incendant, & pecudum coxas adoleant in aris, uerum quum (ut uideo) ingẽtem uobis lætitiam pariat fumus ille, nihil proinde tam gratum, quòd in epularum uicem uos reficiat, quàm ubi nidor simul cum fumo uolutatus ad cœlũ usq; permeat. Itaq; parum appositè profectò, & nimium absurdè uidemini uaporẽ huiuscemodi nunc incusare. Miror autem cur soli potestatem facitis lucendi hominibus, neq; illi uitio uertitis, quòd in administrando deorum bono tam prodigus sit, atq; intemperans, quum ignis illi sit multò quàm hic noster diuinior & candens magis. Dixi. Vestrum erit Mercuri ac Vulcane, ea quę perperam à me proposita sunt, ad rectitudinem perducere, & rationibus quibus potestis nostra hæc impugnare: dehinc rursus ad respondendum accingemur. MERC. Haud facilè est Promethee cum tam generoso oratore certare: uerum uehemẽter ex re tua fuit, quòd hæc abs te non audiuit Iupiter. Id enim certè scio, sedecim uulturibus negotium dedisset, qui posthac uisceribus tuis pascerẽtur, adeo grauiter ipsum criminatus es, aliud fermè agens, nam defensionem pro te dicere instituebas. Mirum autem profecto quum uates sis, quomodo præsagire nequieris, has te modo daturum pœnas. PRO. Præsciui hęc Mercuri, neq; me prę terit, quòd rursus liberabor. Et nũc Thebanus quidam ueniet tibi amicus, qui eminus iaculetur aquilã, quã supernè polliceris deuolaturam. MER. Vtinã hęc eueniant, solutum te à uinculis uidero, nobis conuiuã additũ, at non carnes partientem. PRO. Bono sis animo, epulabor uobiscũ, & Iupiter me liberabit, nõ exi quæ felicitatis gratia. MER. Ne, oro, graueris dicere, quæ sit illa felicitas. PRO. Nostin Mercuri Thetin? Sed quid uerbis opus? prestat eñ cælare arcanũ, quo me maneat premiũ post solutã pœnam. MER. Quandoquidẽ id præstat, tecum recondas licebit. Quin nos Vulcane abimus, iam eñ non longè abest aquila, at tu Titan prestolare tantisper, dũ tibi Thebanus (ut ais) sagittarius contingat, qui te ab alitis huius laniatu quietum reddat ac liberum.

Altera pars huius capitis qua & de modo figmenti respondet.

Transitio. III. Caput, de igne è cœlo sublato.

à natura rei.

Ab officio Deorum.

Ab usu ignis

Ab utili ex cõsequẽtibus.

Amplificatio ab exemplo.

Amarum.

DEO-

DEORVM DIALOGI.

ARGVMENTVM IN DIALOGOS DEORVM.

Dialogi, qui sequuntur, tam superorum quàm inferorum Deorum, quasi quandam syluam ac summam continent, omnium ferè fabularum, quæ partim apud Homerum & cæteros Epicos Poëtas, partim à Tragicis, Aeschylo, Euripede, Sophocle & reliquis tractantur. Sunt autem uti breuiores, ita argutiores quoq; siue res, siue uerba & compositionem spectes. A deoq; germanam illam Atticæ eloquentiæ festiuitatem & gratiam exprimunt. Videtur autem Lucianus non hoc tantum agere uoluisse, ut Deorum gentilium & Homericorum uanitatem argueret, atq; irrideret. Quis enim ueterum, saltem mediocriter sapientum atq; doctorum unquam fuit, qui huiusce modi nugis ullam fidem adhiberet, aut numen nostris & humanis affectionibus obnoxiũ esse crederet? Verum illud quoq;, ut (quod in Prometheo ipse de se dicit,) Heroicam illam Dialogi personam, & Tragicam grauitatem, Comico risu temperaret. Et quia in omni genere scriptorum uersatum esse oportet eum, qui ueram ac solidam eloquentiæ atque doctrinæ laudem assequi cupit, quemadmodum ipse infrà in Lexiphane præcipit, existimo equidem etiam exempli, & exercitationis caussa ad hunc modum in hoc genere illum sese exercuisse: Nam ut hic Tragicorum & Homericorum fabulas, ita infrà Comicorum quoq; argumenta retractat, & ad Dialogorum festiuitatem reuocat. Interim tamen etiam seria obiter monet ac docet, ut in Cupidine, ubi tacitè illud indicat, quod Cicero pro Cælio multis uerbis commemorat: Studiosos, puta, & literarum amantes nullis externis ac prauis cupiditatibus alligari ac uinci. Quod idem & Theocritus de Musis apertè dicit:

Nam quos aspiciunt illæ (inquit) exhilarantq; uidendo
Nulla uenenosæ lædunt hos pocula Circes.

PROMETHEI ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



PROMETHEVS.

SOLVE me Iupiter, grauia enim iam passus sum. IVP. Soluam te, ais, quem oportebat grauiores pedicas habentem, & Caucasum totum super caput incumbentem, à sedecim uulturibus non solum corrodi epar, sed & oculis carere effossis, Eo quòd talia nobis animalia, homines uidelicet, effinxeris: & ignem furtim surripuisti: & mulieres fabricatus es. Nam quibus me ipsum decepisti, in distributione carnium, ossa pinguedine obducta, mihi apponens, & meliorem partiũ tibijpsi seruans, quid attinet dicere? PRO. Igitur sufficientem iam pœnam exolui, tantum tempus Caucaso affixus, pessimam auium perditam aquilam, nutriens epate. IVP. Ne minimum quidem hoc eorum, quæ te oportet pati. PRO. Atqui non sine mercede me solues Iupiter, sed tibi significabo ualde necessarium. IVP. Blandiendo decipis me Promethee. PRO. Et quid plus habebo? Non enim ignoras rursus ubi Caucasus est? neq; indigebis uinculis, si quo modo uersutias agẽs deprehendar. IVP. Dic prius, quam nam mercedem persolues necessariam nobis existentem? PRO. Si dixero ad quem locum uadis nunc, fide dignus ero tibi & de reliquis uaticinans. IVP. Quomodo enim non? PRO. Ad Thetin, coiturus cum ipsa. IVP. Hoc quidẽ nosti. Quid igitur postea? uideris enim uerum quiddam dicere. PRO. Nihil ò Iupiter rei habeas cum Nerine hac: si enim ipsa grauida reddetur ex te, fœtus similia faciet tibi, qualia & tu fecisti Saturno. IVP. Hoc ais, expulsurum me regno? PRO. Vtinam ne fiat, ò Iupiter. Veruntamen tale aliquid coitus ipsius minatur. IVP. Valeat igitur Thetis: te uero Vulcanus ob hæc soluat.

CVPIDINIS ET IOVIS

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CVPIDO.

AT ſiquid etiam peccaui, Iupiter, ignoſce mihi, puer enim admodum ſum, & adhuc imprudens. IVP. Tu puer autem Cupido? qui antiquior multo Iapeto es? An quia neq; barbam habes, neque canos produxiſti, propterea etiam infans putari cupis? ſenex & uerſutus adeò cum ſis? CVP. Qua uero iniuria affecit te, ego ſenex ille, ut tu ais: cur me uincire quoque cogitas? IVP. Specta, ò ſceleſte, an parua? qui me ita ludibrio habes. Itaq; iam nihil eſt, quod me non effeceris: Satyrum, taurum, aurum, cygnum, aquilam, omnia hæc feciſti me. At quæ me uiciſſim amaret, nullam planè unquam feciſti: neq; intellexi me, etiam uxori, propter te gratiorem fuiſſe. Sed oportet me præſtigijs uti ad illas, & meipſum abſcondere. Illæ autem taurum, aut cygnum exoſculantur: me uero ſi aſpiciant, moriuntur præ formidine. CVP. Meritò, neq; enim ferunt, ò Iuppiter, ut quæ mortales ſint, aſpectum tuum. IVP. Quomodo igitur Apollinem Branchus ille & Hyacinthus tantopere amant? CVP. At Daphne etiam fugiebat illum, qua muis comatum & imberbem. Quod ſi autem uoles amabilis eſſe, neq; concutias Aegidem, neq; fulmen geras: ſed quàm ſuauiſſimum te ipſum per hibe, utrinq; demiſſo capillo, eoq; mitra reuincto: ueſtem ſume purpuream, crepidas ſubliga auratas, ad tibiam & ad tympana compoſito greſſu incede, & uidebis quòd plures te ſequentur, quàm Bacchum Mænades. IVP. Apage. Equidem nolim amabilis eſſe iſtoc pacto, ut talem meipſum exhibeam. CVP. Proinde & amare nolis. Nam hoc certè facile eſt. IVP. Quin amare quidem uolo, minore autem negocio illo potiri. Atq; ob hæc nunc dimitto te.

Hoc eſt, Thoracē ſeu loricam. ſic enim Martialis exponit li. 7. ep.

IOVIS ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



IVPITER.

ILLAM Inachi puellam pulchram noſti Mercuri. MER. Etiã, Iò dicis. IVP. Non amplius puella illa eſt, ſed iuuenca. MER. Monſtroſum hoc. Quomodo mutata eſt? IVP. Zelotypia mota Iuno, transformauit ipſam. Sed & nouũ aliud quoddam malum inſuper excogitauit. Infelici illi bubulcũ quendam multioculum, Argum nomine, cuſtodẽ addidit, qui iuuencam paſcit, inſomnis ac peruigil ipſe exiſtens. MER. Quid igitur nos oportet facere? IVP. Deuolans in Nemeam ſyluam, illic alicubi Argus paſcit, illum quidem interficito: ipſam uero Iò per pelagus in Aegyptum abducens, Iſim facito, & decætero pro deo ab incolis habeatur, Nilumq; attollat, & uentos immittat, & præterea nauigantes ſeruet.

IOVIS ET GANYMEDIS

IACOBO MICYLLO INTERP.



IVPITER.

GE ò Ganymedes, peruenimus enim quo oportebat, oſculare me iam: ut uideas non amplius roſtrum aduncum me habere, neq; ungues acutos, neque alas, qualis uidebar tibi modo, cum uolucris eſſe apparebam. GA. Mihomo, an non aquila modo fuiſti? ac deuolans rapuiſti me à medio

ouili

ouili? Quo pacto igitur alæ illæ ablatæ tibi sunt? tu uero ipse alius quispiam subito appares? IVP. Sed neq; homo quem uides adulescentule, neque aquila, sed omnium rex Deorum ego ipse sum: qui meipsum ad tempus ita transformaui. GAN. Quid ais tu? Pan ille es? deinde, quomodo fistulam non habes, neque cornua, neq; hirsutus es crura? IVP. Solum enim illum existimas Deum? GAN. Etiam. Atq; adeo sacrificamus ipsi, coleatum hircum ad speluncam agentes, in qua ipse positus est. Tu uero plagiarius quispiã uideris mihi esse. IVP. Dic mihi: Iouis uero nomen non audisti? neq; etiã aram uidisti illius in Gargaro, pluentis scilicet atq; tonantis, & fulgura facientis? GAN. Tu te optime uir ais esse, qui pauloante effudisti nobis copiose grandinem, qui habitare supra nos diceris, faciens strepitum, cui arietem pater sacrificauit. Deniq; quidnam improbẽ tentantem me sursum rapuisti rex Deorum? Iam uero & oues fortassis lupi diripuerunt, desertas illas inuadendo. IVP. Adhuc enim cura est tibi ouium immortali facto, & hic conuersaturo nobiscum. GAN. Quid dicis? An non deduces me tandem in Idam hodie? IVP. Nequaquam. quoniã frustra aquila fuissem pro deo factus. GAN. Igitur inquiret me pater, & indignabitur non inueniens, uerberaq; postea capiam relinquens ouile. IVP. Vbi ille uidebit te? GAN. Nequaquam, desidero uero iam ipsum. Quòd si uero dimittes me, promittõ tibi, & alium hircum ab ipso imolatum iri, redemptionis precium pro me uidelicet. Habemus autem triennem illum, & magnũ, qui præit cæteris in pascua. IVP. Quãm simplex hic puer est & minimè malus, atq; idipsum solum, puer adhuc. Verum ò Ganymedes, illa quidem omnia ualere sine, & obliuiscere ipsorum, ouilis uidelicet & Idæ. Tu autem (iam enim cœlestis es) multa benẽ facies hinc & patri & patriæ. Ac pro lacte quidem & caseo, Ambrosiam edas, & Nectar bibas. Hoc tamen & alijs nobis ipse infundendo præbebis. Quod autem maximum est, non amplius homo, sed immortalis eris, atq; etiam sydus tuum apparere faciam pulcherrimum, & omnino felix eris. GAN. Si uero ludere cupiam, quis colludet mecũ? in Ida enim multi coætanei eramus. IVP. Habebis & hic colluſorem tibi hunc Cupidinem, & astragalos ualde multos. Confide solum, & lætus sis, & nihil desideres inferiorum. GA. Quid uero uobis utilis ero? An oues pascere oportebit & hic? IVP. Non, sed ministrabis uinum, & ad nectar paulopost ordinaberis, & procurabis conuiuium. GAN. Hoc quidem non difficile, scio enim ut oporteat effundere lac, & coronare poculum pastorale. IVP. Vide, rursus hic lactis meminit, & homibus se ministrare putat. Hoc uero cœlum est, & bibimus, quemadmodũ dixi, nectar. GAN. Dulcius ò Iupiter lacte? IVP. Scies post pusillum, & cũ gustaueris, nõ amplius desiderabis lac. GAN. Porrò ubi dormiam nocte? An cum coætaneo Cupidine? IV. Non, sed ob hoc te rapui, ut simul dormiremus. GAN. Solus enim non possis, sed suauius dormire mecum? IV. Profecto, cum tali qualis es tu Ganymedes, sic pulcher. GANY. Quid enim te ad somnum iuuabit pulchritudo? IVP. Habet quoddam incitamentum suaue, & facilius inducit ipsum. GA. Atqui pater meus indignabatur mihi condormienti, & narrabat mane, quomodo turbarem ipsius somnũ uolutatus per lectum, calcitrans, & aliquid loquens interea quando dormirem: qua propter ad matrem remittebat me dormiturum sæpiuscule. Quare, si ob hoc, ut ais, rapuisti me, tempus tibi est, ut me denuo in terram deponas, uel molestia afficieris nihil dormiendo. Turbabo enim te continuè, huc atq; illuc me reuoluens. IVP. Atqui hoc ipsum suauissimum mihi feceris, si tecum uigilare cogas. Osculabor enim interea te eò sæpius & amplectar. GAN. Ipse uideris, ego uero dormiam te deosculante. IVP. Videbimus tunc quid agendum. Nunc uero abduc ipsum Mercuri, & posteaquam de immortalitate biberit, duc ut ministret nobis, docens prius quemadmodum oporteat porrigere cyphum.

LVCIANI

IVNONIS ET IOVIS

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



IVNO.

Et quo adulescentulum hunc Iupiter, Phrygium istum di co, ab Ida raptum huc adduxisti, minus aduertis mihi animum. IVP. Etiam ob hunc, Iuno, zelotypa iam es, simplicem adeo, & minimè molestum? Ego uero putabam mulieribus solis difficilem te esse quæcũq; conuersantur mecũ? IV. Neq; illa quidem rectè facis, nec conuenientia tibi ipsi, qui omnium deorum dominus existens, relinquens me legitimam uxorem, in terram descendis, ibiq; adulteria exerces in aurum uel taurum conuersus. Veruntamen illæ mulieres tibi in terra manent, Ideo autẽ hoc puero rapto, etiam in cœlum subuolasti, Deorum generosissime. & nũc ille nobiscum habitat, ante oculos mihi adductus quasi æmulus, scilicet ut pocillaret tibi, sic enim aiunt. Itá ne uero carebas pocillatoribus? aut defessi adeo sunt & Hebe & Vulcanus ministrando? Tu uero etiã calicem non aliter ab eo accipis, quãm simul & osculatus fueris ipsum antea, omnibus aspicientibus. Et deosculatio ista suauior tibi est ipso Nectare. Atq; ob id sæpenumerò, neq; sitiens, petis bibere. Interdum autem etiam ubi degustasti solum, porrigere ipsi soles. Deinde bibente ipso arripis calicem, & quantum in illo reliquum restat, omne ebibis, ea etiam parte, unde ipse bibit, & ubi applicuit labia, ut & bibas simul & osculeris. Nuper uero rex ille atq; omnium pater, depositis Aegide ac fulmine, sedisti talis ludendo cum illo, barbam ipse tantam & tam promissam habens. Omnia igitur uideo hæc, quare ne te putes latere. IVP. At quid adeo graue hoc, ò Iuno, adolescẽtem adeo pulchrum inter bibendũ deosculari, oblectariq; utroq; illo, & osculo uidelicet, & nectare. Quid si igitur uel semel committam ipsi, quo & te osculetur, non amplius accusabis me, quòd osculũ illius præstantius nectare puto. IV. Pædiconum uerba hæc sunt. Ego uero non ita insaniuerò, ut labia mea adplicẽ, molliculo isti Phrygi, adeoq; effœminato, IVP. Necõ uicieris, generosissima tu, amores meos. nam mulierosus, & barbarus, & molliculus iste, suauior & desiderabilior, nolo autem dicere amplius, ne te magis irritem. IV. Vtinam uero & in uxorem illum duxisses, mei gratia. Memineris igitur, qualibus mihi, propter egregium istum pocillatorem, temulenter insultas. IVP. Imò uero Vulcanum istũ, filium tuum oportebat nobis pocillari, claudicãtem uidelicet, & à fornace uenientem, plenũ adhuc fauillis, deposito paulo antè forcipe. Et ab illis ipsis digitis, accipere nos calicem, attractumq; ipsum interea osculari: quẽ nec mater tu libenter osculata fueris, præ fuligine quasi tota illius exusta facie. Nimirum suauia hæc, adeoq; multum etiam pocillator iste, conhonestat deorũ conuiuium, nonne? Ganymedes autem hic iterũ in Idam hinc ablegandus est, quippe purus ac candidus est, & digitos habet roseos, etiam scitè porrigit poculum: &, quod te omnium mordet maximè, osculatur dulcius ipso nectare. IV. Nunc tibi & claudus, ò Iupiter, Vulcanus est, & refertus fuligine, atq; nausea afficeris, cum aspicis ipsum, ex quo formosum & capillatum istum Ida enutrijt. Olim autem non uidebas ista, nec tum fauillæ, nec fornax ipsa absterrebat te, quo minus bíberes illo porrigente. IVP. Aegritudine Iuno, te ipsam afficis: nihil aliud agis, & mihi amorẽ eò magis incendis, quia zelotypa es. Quòd si uero grauaris, à puero formoso accipere poculum, tibi quidẽ filius ministret potũ. Tu uero Ganymedes, mihi soli imple calicem, & cum quo libet bis osculare me, & cum plenum porrigis, & cum rursum à me illum accipis. Quid ita lachrymaris? Ne metue, Malum enim feret, siquis tibi molestus esse uoluerit.

IVNO.

IVNONIS ET IOVIS
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

IXIONEM hunc uides Iupiter, quibus nam moribus affectum putas? IVP. Hominem esse utilem Iuno, & combibonem: non enim conuersaretur nobiscum, si indignus conuiuio foret. IVN. At indignus est, contumeliosus certè existens: quapropter non amplius cõuersetur uobiscum. IVP. Quid autem contumeliæ intulit? oportet enim (ut puto) & me scire. IV. Quid uero aliud. Etenim erubesco dicere ipsum, tale est quod sibi sumpsit. IVP. Atqui ob hoc tanto etiam magis dicere debebas, in quantum ille turpia quoq; conatus est. Num igitur sollicitauit aliquam ad stuprum? intelligo enim cuiusmodi turpe sit, quod reformidaueris dicere. IV. Ipsam me, non aliam quampiam Iupiter, longo iam tempore. Ac primum quidem ignorabam quid rei esset, cur attentè adeo in me aspiceret. Ille autem etiam ingemiscebat & sublachrymabatur. Et si quando bibens tradidissem Ganymedi poculum: hic petebat ex eo iam ipso bibere, & capiens osculabatur interea, & ad oculos admouebat, & rursus prospectum in me intendebat: hæc intelligebam amatoria esse, & multo quidem tempore uerecundabar dicere ad te, putabãq; cessaturum à furore hominem. Postquam uero & sermones ausus est mihi adhibere, ego dimittens illum adhuc lachrymantem, & ad genua prouolutũ, obturatis auribus, ut ne contumelias supplicãtis illius audirẽ, abij ut tibi dicerem. Tu uero ipse uide quomodo explores uirum. IVP. Euge, sceleratus ille, in me ipsum, & usq; ad Iunonis nuptias etiã: adeóne inebriatus est nectare. Cęterum nos autores horũ sumus, & ultra modũ amatores hominum, qui quidem & cõuiuatores nostros ipsos fecimus. Digni igitur uenia sunt, si bibentes similia atque eadem nobiscum: deinde & aspiciẽtes cœlestes istas formas, & quales nunquam uiderunt in terra, concupiuerunt frui illis, amore capti uidelicet. Est autem amor uiolentum quiddam, & nõ hominibus solum imperat, sed & nobis ipsis interdũ. IV. Tuus quidem & ualde hic dominus est, & ducit te, & fert naso (ut aiunt) trahens, & sequeris ipsum quocunq; duxerit te, & immutaris facilè in quodcunq; iusserit, & prorsus possessio & ludus Amoris es tu. Et nũc Ixioni, scio, quòd ueniam tribuis, ut qui & ipse adulterio cognoueris aliquando illius uxorem, quæ tibi Pirithoum peperit. IVP. Adhuc enim tu meministi illorum, si quid ego lusi in terram descendens. Sed nosti, quid mihi uideatur de Ixione, multandum quidem ipsum nequaquam, neq; à conuiuio extrudendum esse, rusticum enim foret. Sed quia amat, & ut ais, lachrymatur, & intolerabilia patitur. IV. Quid nam ò Iupiter, metuo enim ne & tu contumeliosum aliquid dicas. IVP. Nequaquam. Sed simulacrum ex nube fingentes tibi simile, postq; solutum fuerit conuiuium, & ille uigilat (ut par est) præ amore, ad concubitũ adhibeamus ipsi afferentes. Sic enim ab angẽdo animo fortassis desistet, putãs se consecutum esse desiderium. IV. Apage, ut nunq; quiequam tempestiuũ illi contingat, quando ea ita, quæ super ipsum sunt, concupiscit. IVP. Attamen patere ò Iuno. Quid enim adeo graue tibi accidet ex hoc figmento, si cũ nube Ixion congredietur? IV. Sed nubes ego esse apparebo, & turpitudinẽ istam in me committet propter similitudinem. IVP. Nihil istud dicis, neq; enim nubes hęc unq; Iuno erit, neq; tu nubes. Ixion autem solũ decipietur. IV. Sed (ut omnes homines arrogantes sunt) gloriabitur descendens forsitan, & narrabit omnibus, dicens: coijsse cum Iunone, & Iouis riualẽ esse: forsitan etiam dixerit, me ipsum amare: illi uero credetur, quando non uiderunt, quomodo cũ nube coierit. IVP. Igitur siquid tale dixerit, in infernũ precipitetur, ac rotæ miser alligatus, cum ipsa perpetuò circumuoluetur, & laborem nunquam cessaturum sustì

nebit, pœnas uidelicet has pro amore dependens. IV. Non enim graue hoc quidem, ob iactantiam.

APOLLINIS ET VVLCANI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS.

VIDISTIN' Apollo Maiæ infantulum illum, nuper genitum? ut formosus est, & arridet omnibus, & iam quoq; tale quiddam præ se fert, quasi in magnum aliquod bonum euasurus sit. APOL. Illum ne ego infantem dicam, ò Vulcane, aut in magnum aliquod bonũ euasurum? qui ipso Iapeto antiquior est, quantum ad fraudulentiam attinet. VVL. Et quem adeo iniuria afficere potuerit, iam primum in lucem æditus? APOL. Interroga Neptunum, cuius tridentem suffuratus est: aut Martem, nam & huius subtraxit clàm è uagina gladiũ: ut interim de me ipso non dicam, quẽ & arcu spoliauit & sagittis. VVL. Hæccine infantulus & modo natus ille: qui uixdum mouebatur in cunis inter inuolucra. APOL. Scies Vulcane, si modo ad te aliquando uenerit. VVL. Atqui uenit iampridem. APOL. Quid igitur. habes ne omne fabrile instrumentum, nec dum quicquam illius tibi amissum est? VVL. Omne Apollo. APOL. Attamen inspice diligenter. VVL. Per Iouem, forcipem non uideo. APOL. Sed uidebis illum alicubi inter inuolucra in cunis infantis. VVL Adeó ne aduncas manus habet. perinde ac si in ipso uentre iam tũ meditatus esset furandi rationẽ? APOL. An non audisti ipsum loquentem quoque iam arguta ac uolubilia quædam. Atque hic etiam ministrare nobis uult. Heri autem uocato ad se Cupidine, statim illum palęstra superauit, nescio quo pacto pedes illi subtrahens. Deinde cum à cæteris laudaretur, interea Veneri surripuit cingulũ, cum illa amplexata ipsum fuisset ob uictoriã. Ioue autem ridente, sceptrũ illius sustulit. & nisi grauius fuisset, et plus ignis habuisset, ipsum quoq; fulmen subtraxisset. VVL. Celerem atq; agilem quendam puerum mihi narras. APOL. Quinimo & Musicum præterea. VVL. Vndé nam huius rei cõiecturam facis. APOL. Testudine mortua alicubi inuenta, instrumentum ex ea compactũ dedit, Brachijs enim adaptatis, & iugo super inducto, deinde calamis (chordarũ ansulis uidelicet) infixis, fundoq; infrã, & quasi quodam dorso subiecto, atq; inde septem chordis suspẽsis & intentis, iucundũ adeo quiddam modulatur, & concinnum, ut ego quoq; illi iam inuideam, qui iam olim personando cytharam me exerceo. Cæterum ipsa Maia illud quoq; dicebat, quòd ne que in cœlo noctu maneret, sed præ nimio agendi studio ad inferos usq; descẽderet, furaturus scilicet etiam inde aliquid. Alatus autem quoq; est, ac uirgam quandã apparauit, mirificam potestatẽ ac uim habentem, qua animas euocat, & educit mortuos. VVL. Ego illam dedi ipsi, ut esset quasi ludicrũ. APOL. Proinde & mercedem istam tibi rettulit, forcipem uidelicet. VVL. Rectẽ sanè admonuisti: quare ibo, ut illum recipiam, si cubi ut ais, inter inuolucra in cunis inueniri poterit.

VVLCANI ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS.

QVID me oportet facere, Iupiter? uenio enim ita ut iussisti, securim habens acutissimam, etiam si lapides opus sit uno ictu dissecare. IVP. Rectẽ sanè Vulcane. Sed iam impacta illa, diuide mihi caput in duas partes. VVL. Tentas me, num insaniam? Impera igitur uere, quod uis tibi fieri. IVP. Diuidi mihi Caluariam uolo: si

mero

uero non obedieris mihi, me experieris non nunc primum irascentem. Verum tamen ferire oportet audacter, & præsenti animo, neque cunctari. Pereo enim præ doloribus, qui mihi cerebrum inuertunt. VVL. Vide Iupiter, ne quid mali faciamus. Acuta enim securis est, & non absq; sanguine, neque etiam ad Lucinæ morem, tibi obstetricabitur. IVP. Incute modo Vulcane, audacter. Ego enim noui, quid sit conducibile. VVL. Inuitus quidem, sed tamen feriam. Quid enim agat aliquis, te iubente? Sed quid hoc, puella armata hæc est. Magnum ò Iupiter, malum habuisti in capite. Meritò igitur iracundus fuisti, tantam intra cerebri panniculum, uirginem uiuam nutriens, idq; armatam. Nimirum castra non caput habuisti, non aduertens. Hæc uero etiam saltat, & cum armis tripudiat, clypeum concutit, ac hastam uibrat, & quasi quodam furore concitatur. Et, quod maximum est, formosa admodũ, ac maturis nubilis annis, breui adeo iam facta est. Ceruleos quidem oculos habens, Sed tamen & huic gratiam addit galea. Quare ò Iupiter, obstetricandi premium hoc mihi refer. Desponde mihi illã. IVP. Impossibilia petis, Vulcane, perpetuò enim uirgo manere uult. Ego certè, quantum in me est, nihil repugno. VVL. Hoc uolebam. Reliquum quod est, ipse curabo. Ac iam simul rapiam hinc ipsam. IVP. Si tibi facilè adeo hoc, facias licet. Veruntamen illud scio, quòd amas ea, quæ tibi contingere ne queunt.

NEPTVNI ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



NEPTVNVS.

ICET ne Mercuri, conuenire Iouem nunc? MER. Nequaquam Neptune. NEP. Attamen intrò renuncia de me ipsi. MERC. Ne molestus sis, inquam, Importunum enim hoc. Quare non poteris ipsum uidere in præsentia. NEP. Num igitur cum Iunone concumbit? MER. Non, sed diuersum quiddam est. NEP. Intelligo, Ganymedes intus est. MER. Neq; hoc, sed ipse infirmus aliquantulum est. NEP. Vnde hoc Mercuri? Nescio enim quid graue narras. MER. Pudet dicere, tale quidpiam est. NEP. At nihil eo tibi opus est apud me, patruus utiq; cum tibi sim. MER. Peperit paulo antè, Neptune. NEP. Apage. An peperit ille? Ex quo? Iraq; latuit ille nos Hermaphroditus existens? At neque uterus eius tumorem aliquem præ se tulit. MER. Rectè dicis. Neque etiam ille partum intra se habebat. NEP. Noui, rursum ex capite peperit scilicet, quemadmodum & Mineruam. Habet enim ille caput quoddam puerperum. MER. Neque illud, sed in fœmore gestauit partum, illum uidelicet ex Semele receptum. NEP. Euge generosus, ut ille totus nobis, & ex omni parte corporis impregnando, idoneus atque fœcũdus est. Sed quænam Semele ista est? MERC. Thebana mulier, ex filiabus Cadmi una. Huic congressus prægnantem eam reliquit. NEP. Deinde uero ipse pro illa peperit? MERC. Atque admodum. Etiamsi tibi alienum ac mirum uideatur. Nam Semelen dolis aggressa Iuno, (nosti autem ut sit zelotypa hæc) persuadet illi, ut petat à Ioue, quo cum fulmine ac fulgure ad se ueniat. Quæ cum uerbis huius inducta credidisset, uenisseq; Iupiter fulmen secũ portans, conflagrauit tectũ, ipsaq; Semele ex igne periit. Me autẽ iubet Iupiter, ut incisa illius aluo, partum ad se asserã, imperfectũ illum quidẽ adhuc, & intra septimũ mensem conceptũ. Quod ubi fecissem, ille dissecto fœmore suo, intrò illum recipit, ut ibi perficeretur. Atq; ita iam tertio, postquam factum illud est, mense, denuò illum peperit, & nunc ex doloribus aliquantulũ languidus est. NE. Vbi igitur

infans ille iam est? MER. In Nysam hinc ablatum, tradidi illum nymphis enutriendum, Dionysium cognominatum. NEP. Ergo utrumq; Dionysij huius & pater & mater ille est. MER. Ita uidetur. Abeo igitur, ut illi aquam ad uulnus afferam, ac cætera ea, quæ ex more atq; consueto fieri solent, quasi puerperæ procurem.

MERCVRII ET SOLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

AVDIVI ò Sol, ne hodie currum agas, inquit Iupiter, neque in crastinũ neque etiam in diem perendinum: sed intus mane, fiatq; interea perpetua una nox longa. Quare equos quidem iterum soluant Horæ, tu uero restingue ignem, & nunc tandem post longum interuallum temporis te ipsum recrea. SOL. Noua hæc atque omnino aliena denuncians uenis. Sed nunquid transgredi, siue peccare uisus sum inter agendum, & extra fines cursum habuisse? atque id nunc irascitur ille mihi, noctemq; triplo maiorem die facere statuit? MER. Nihil tale, neq; hoc etiam perpetuo fiet: sed ipse nunc opus habet, noctem sibi fieri consueto longiorẽ. SOL. Vbi autem etiam ille est: aut unde ipse emissus es, ut hæc nuntiares mihi? MER. Ex Bœotia, ab uxore Amphitryonis, cum qua concumbit. SOL. Amator illius? atq; ita illi satis non est nox una? MER. Nequaquam. Nasci enim quendam oportet ex hoc concubitu, magnum, atq; multorum certaminum uictorem, deum. Hoc igitur una nocte absolui ac perfici impossibile est. SOL. Sed absoluat atq; ad exitum perducat ille, quod faustum felixq; sit. Veruntamen hæc Mercuri, temporibus Saturni non fiebant, (soli enim hic nos sumus.) Nequ: ille tum ab uxore Rhea diuertebat, aut seorsim cubabat: neque etiam relicto cœlo Thebis dormiebat. Sed dies quidem tum dies erat, nox autem ad suum certum spacium, secũdum proportionem horarum agebatur: peregrinum uero aut immutatum nihil. Neque ille tum unquam cum muliere mortali quicquam rei habuit. At nunc infelicis mulierculæ caussa, oportet omnia sursum & deorsum uerti. Ac equos quidem præfractiores & difficiliores fieri, ob ocium & desidiam, uiam autem asperiorem, eò quòd toto triduo nõ usurpabitur. Homines præterea miserẽ in tenebricoso uiuere. Hoc boni ex amoribus Iouis consequentur illi scilicet, sedebuntq; expectantes, donec ille athletam istum, quem dicis, absoluerit sub longis tenebris. MER. Tace ò Sol. Ne quid mali pro his dictis tuis nanciscare. Ego uero ad Lunam hinc abiens, & ad Somnũ, renunciabo etiam illis, quæ Iupiter mandauit: illi quidem, ut ne procedat citius: huic autem, ut ne remittat à se homines, quò ignorent longam adeo noctem hanc fuisse.

VENERIS ET LVNAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VENVS.

QVID hæc ò Luna, facere te aiũt, quoties ad Cariam peruenis, ut currum sistas, ac desuper aspectes Endymionem, dormientem sub dio tanquam uenatorem aliquem: interdum autem etiam descendas ad ipsum ex media uia? LV. Interroga ò Venus filium tuum, qui mihi harum rerum autor est. VEN. Sine. Cõtumelioſus ille est. Me quippe matrem ipsius, quibus modis affecit? nunc quidem in Idam adigens Anchisæ caussa Troiani: nunc autem in Libanum ad Assyrium illum adolescentem, quem & Proserpinæ desiderabilem fecit, & me ex dimidia parte, amoribus meis priuauit. Quare iam sæpe illi interminata sum, ni desinat talia facere, fracturam esse

esse me ipsius & arcus & pharetram, amputaturam autem etiam alas. Iampridem uero & plagas ipsi in nates incussi sandalio, sed ille, nescio quo pacto, tum quidem statim metuens ac supplicans, paulo post omnium obliuiscitur. Verū dic mihi, formosus ne Endymion iste est. Nam hoc quidem solatio fuerit malo huic. LVN. Mihi quidem etiam admodum formosus ò Venus, uidetur, & maxime quando instrata super rupem chlamide dormit, læua tenens sagittas, paulatim è manu prolabentes. Dextra autem circa caput sursum uersus reflexa, decorem affert faciei, cui circūfunditur. Ipse uero solutus somno, anhelat ambrosium illum halitum. Tunc igitur tacitè equidem & sine ullo strepitu descendes ac summis digitis insistens, ut ne expergefactus ille, perturbari possit. Scis igitur quid tibi post hæc dictura fuerim, sed pereo equidem amore.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.



VENVS.

VPIDO gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor, quæ te impulsore mortales in terra, uel in se quisque uel inuicem alij in alios faciunt: uerum de his ago, quæ apud superos quoq; designas, qui quidem Iouem ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcunq; tibi pro tempore uisum fuerit, eum uertēs: tum Lunam è cœlo deuocas. Quin & Solem aliquoties compellis lentum apud Clymenem cessare aurigandi muneris oblitum: nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tuto facis. Verum tu quidem ò deorum omnium confidentissime, Rheam insuper ipsam iam anum, præterea deorum tam multorum parentem, eò perpulisti, ut pusionem adamet, atq; in Phrygium illum adolescentulum depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisq; leonibus, hibitis item Corybantibus, quippe qui & ipsi furore quodam sunt afflati, per dam montem sursum ac deorsum oberrat, ipsa quidem Attis amore eiulans. Cæterum Corybantum alius suum ipse penem ense desecat, aliis demissa coma per mōtes fertur insanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perstrepit: breuiter, omnis undiquaq; Ida tumultus atq; insaniæ plena est. Proinde cuncta timeo: metuo ne tale quid accidat, quandoquidem te produxi, ut siquando resipiscat Rhea, uel potius si pergat insanire, Corybantibus imperet, ut te correptum discerpant, aut leonibus obijciant. Hic me sollicitat metus quòd uideam tibi periculum imminere. CVP. Ocioso animo esto mater, siquidem leonibus etiam ipsis iam familiaris sum factus, ita ut sæpenumero, cōscensis eorum tergis, prehensaq; iuba, equitis ritu insidens, illos agitem. At uero illi interim mihi caudis abblandiuntur, ac manum ori insertam receptant, lambuntq;, deinde mihi reddunt innocuam. Porrò Rheæ ipsi, quando tandem uacauerit, ut me ulciscatur, quum in Atte sit tota? Postremo quid ego pecco, qui res pulchras, ut sunt, offero ac demonstro? Vos ne appetite res pulchras, quare his de rebus ne in me crimen conferte. Num uis ipsa tu mater, uti neque tu posthac Martem ames, neque ille te? VENVS. Vt es peruicax, & nulla in re non superas. Attamen horum quæ dixi, aliquando memineris.

IOVIS,

IOVIS, AESCVLAPII ET HERCVLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



IVPITER.

DESINITE, ò Aesculapi & tu Hercules, contendere inter uos iurgijs, perinde ut homines. Indecora enim hæc, & à conuiuio deorum aliena. HER. At uis, ò Iupiter, medicamentarium istum priore loco accumbere, quàm me? AES. Quid ni, per Iouem, melior quoq; enim sum. HER. In quo igitur ò Atronite: an quòd te Iuppiter fulmine aliquando percussit, eò quòd, quæ nefas erat, feceras: nunc autem ex misericordia iterum immortalitatis particeps factus es? AES. Oblitus uero etiam tu es Hercules, quòd in Oeta conflagrasti, quandoquidem mihi ignem objicis? HER. Nequaquam æqualia atque similia sunt, quæ uterq; in uita egimus: ut qui ipse quidem Iouis filius sim, tãtos autem labores sustinuerim, expurgata uita, deuictis bestijs & hominibus contumelioſis, uindicta ac pœna affectis. Tu uero radicum incisor es, & circulator, ægrotantibus fortassis hominibus utilis medicamenta adhibendo: uirile autem nihil quicquam opere præstitisti. AES. Rectè dicis, quoniam & inustiones tuas curaui, quando paulo antè ascendisti ad nos semiustulatus, corpore utrinq; corrupto ac perdito, & à tunica ista, & post illam, etiam à flamma. Ego uero quid si nihil aliud, tamen neq; seruiui, quẽ admodum tu, neque lanificium exercui in Lydia, indutus purpura, & ab Omphale uerberatus sandalio aureo, neque uero etiam insaniens, occidi liberos & uxorem. HER. Nisi desinas conuiciari, statim admodum senties, quòd nõ multum tibi profutura sit immortalitas. Quoniam sublatum hinc, è cœlo præcipitem dabo te, ut ne ipse quidem Pæon curauerit te, diminuto atq; effracto tibi cerebro. IVP. Desinite, inquam, & ne perturbate nobis conuersationem hanc, aut ambos hinc ablegabo uos è conuiuio. Quanquam etiam æquum est ò Hercules, priore loco accumbere Aesculapium, quippe qui & prior mortuus est.

MERCVRII ET APOLLINIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



MERCVRIVS.

VID uero tristis es Apollo? APOL. Quoniam ò Mercuri, miser atq; infelix circa amores sum. MER. Dignum quidẽ mœrore hoc: sed tu quo pacto miser atq; infelix es? An ad huc dolore afficit te, id quod cum Daphne accidit? APOL. Nequaquam, sed Amasium doleo, Laconem illum Oebali filium. MER. An mortuus est Hyacinthus? dic mihi. AP. Atq; admodũ. MER. Vnde Apollo? aut quis ita ab omni amore alienus fuit, ut occiderit formosum illum puerum? APO. Meum ipsius factum hoc est. MER. Quid igitur, insaniuistin' Apollo? APO. Non, sed infortunium quoddam inuito mihi accidit. MER. Quomodo? cupio enim audire rationem hanc. APO. Discoludere discebat, atq; ego unà cum illo ludebam. Cæterum uentorum omnium pessimè perditus, Zephyrus amabat quidem longo iam tempore etiam ipse illum. Verum neglecto eo, & contemptum istum non ferente. Ego quidem, quemadmodum consueueramus, discum in altũ sursum uersus iaculabar. Ille autem deorsum à Taygeto spirans, ablatum hũc in caput puero inflixit, ita ut ex ea plaga & cruor manaret affatim, & ipse puer statim moreretur. Sed ego tum Zephyrum quidem statim ulciscebar, insectando eũ sagittis

sagittis, fugientemq; ad montem usq; persequendo. Puero autem, & tumulum extruxi in Amyclis, quo loco discus eum prostrauit, & florem ex cruore illius, terram induere feci, suauissimum illum quidem Mercurii, atq; omnium fragrãtissimum: præterea & literas quasdam habentem, quæ mortuum ipsum quasi deplorant. Num tibi igitur præter rationem mœstus fuisse uideor? MER. Sane uero, Apollo, Noras enim mortalem te comparasse amasium tibi. Quare dolere non debes, mortuo iam illo.

MERCVRII ET APOLLINIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

TAN' autem Vulcanum, cum & claudus ipse sit, & artem adeo fabrilem & contemptam exerceat Apollo, pulcherrimas duas uxores duxisse: Venerem atque Gratiam? APOL. Felicitas quædam hæc, Mercuri. Veruntamen illud equidem demiror, quòd cum illo rem habere sustinent, & maximè quando uident sudore fluentem, in fornacem demittere atque incuruare sese, multa adeo fuligine facie illius oppleta. Et tamen talis ipse cum sit, amplectuntur ipsum, & osculantur, & unà dormiunt. MER. Hoc & ipse indignor, & Vulcano inuideo. At tu comã nutri, Apollo, ac cytharam persona, animum ob pulchritudinem elatum atque superbum præ te ferens: ego autem etiam ob habitudinem corporis & lyram. Cæterum ubi cubitum eundum fuerit, soli dormiemus. APOL. Ego uero aliàs quoque habeo Venerem minus propiciam, ad res amatorias. Quippe etiam, quos duos maximè præter cæteros amaui, Daphnen & Hyacinthum, illa quidem aufugit, atq; odit me, adeo ut in lignum conuerti maluerit, quàm mecum rem habere: hic autem à disco interfectus est, & nunc pro illis, coronas habeo. MER. At ego iam aliquando Venerem, sed non oportet gloriari. APOL. Noui, atque etiam Hermaphroditum istum ex te aiunt peperisse ipsam. Veruntamẽ illud mihi dic, si nosti: quomodo non æmulatur Venus Gratiam, aut contrà illa Venerem? MER. Quoniam, Apollo, illa in Lemno cum ipso consuetudinẽ habet, Venus autem in cœlo. præsertim autem hæc cum Marte plerumq; uersatur, atq; illum amat. Quapropter non ita multum fabrum istum curat. APOL. Atq; hæc putas ipsum Vulcanum scire. MER. Scit. sed quid agat? cum genero sum adeo adolescentem, & præterea militarem ipsum esse uideat. Quare sílẽtium agit, nisi q; minatur quidem, uincula quædam excogitasse contra illos sese, ijsq; ipsos comprehensurum esse, circundato ueluti retibus quibusdam lecto. APOL. Nescio sanè. optarim uero ipse ille, qui sic cõprehenderetur, esse.

IVNONIS ET LATONAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



IVNO.

VLCHROS enim uero Latona & liberos procreasti Ioui. LA. Non enim omẽs, ò Iuno, tales parere possumus, qualis Vulcanus est. IV. At hic claudus quidem, utilis certè tamen est, artifex optimus existens. ac cœlum nobis exornauit quoque, Venerem q; uxorem duxit, à qua & studiosè obseruatur.

tur. Contrà autem tuorum liberorum, altera quidem uirilis ultra modum, & montiuaga est, & postremo in Scythiam quoq; profecta, omnes sciunt, qualia comedat, hospites mactando, ac Scythas ipsos imitando, qui humano carne uescuntur. Apollo autem simulat quidem omnia scire sese, & iaculari, & cytharacanere, & medicum esse, & uaticinari, Et erectis uaticinandi tabernis hic in Delphis, illic in Claro & Didymis, decipit consulentes se, obliqua, & in utranque partem quæstionis propositæ inclinantia respondendo, ne uidelicet erroris possit damnari: atq; ita ex hoc quęstum facit & ditescit. Multi enim amentes sunt, secq; ipsos exhibent præstigijs deludendos. Verum non ignoratur uticq; à prudentioribus, quòd pleraq; falsa ac ficta dictitet, quippe ille ipse uates ignorabat, quòd interfecturus amasium suum esset disco: neq; prædixerat ipse sibi, q̃ fugitura ipsum esset Daphne, idq; adeo formosum atq; comatum. Quare non uideo, qua caussa pulchriores liberos te quàm Nioben illam, procreasse putaris. LAT. At uero liberi hi, hospitum mactatrix ista, uidelicet, & mendax uaticinator ille, scio, quo pacto mordeant te, dum conspiciuntur inter deos, & maximè quando hæc quidem ob pulchritudinem laudatur, ille autem cytharam personat in conuiuio, omnibus ipsum admiratione prosequentibus. IV. Nequeo risum continere Latona. Illũm ne admirantur? Quem Marsyas, si iustè modo iudicare Musæ uoluissent, excoriasset meritò, ut qui ipse in Musica uicerat. nunc autem circumuentus miser ille, perijt, iniustè sane damnatus. Hæc autem formosa tua uirgo, ita formosa nimirum est, ut posteaquam animaduertit sese conspectam ab Acteone fuisse, uerita ne adolescens ille, turpitudinem ipsius euulgaret, immiserit illi canes. Vt interim non dicam, quòd neq; parturientibus obstetricatura fuisset, si uirgo uticq; & ipsa foret. LAT. Valde animo elato es Iuno, eò quòd cum Ioue concumbis, & unà cum eo regnas: & propterea absque metu contumeliosa es. Veruntamen uidebo te non ita multo post rursum lachrymantem, quando te relicta in terram descenderit ille, in taurum aut cygnum conuersus.

APOLLINIS ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



APOLLO.

VID rides Mercuri? MERC. Quoniam maximè ridiculæ Apollo, uidi. APOL. Dic igitur, ut & ipse auditis illis, tecũ ridere possim. MER. Venus cum Marte concumbens, deprehensa est, ac Vulcanus comprehensos illos uinculis cõstrinxit. APOL. Quomodo? Suaue enim quiddam dicere uideris. MER. Longo iam tempore, opinor, cognitis his, quæ agebãtur, expiscatus est illos, & lecto occultis quibusdam uinculis circũdato, abiens ad fornacem opus faciebat. Post hæc Mars ingreditur secretò, ut quidem ipse putabat. Videt autem ipsum ex alto Sol, & rẽ ad Vulcanum defert. Vbi igitur lectum conscendissent, & in opere essent, & iã intra retia tenerentur, circumuoluũtur ipsis quidem uincula, astat autem Vulcanus. Illa igitur (nam & fortè tum nuda erat) pudore affecta, non habebat, quo se tegeret. Mars uero, ab initio fugere tẽtabat, sperabatq; se uincula illa disrupturum esse. Cæterum posteaquam intellexit, se undiq; captum teneri, neq; effugere quoquam posse, supplicare cœpit. APOL. Quid igitur, soluit ne ipsos Vulcanus. MER. Nondum. sed conuocatis dijs, spectandũ ipsis exhibuit adulterium. Illi autem nudi ambo, & colligati mutuo, inclinatis deorsum capitibus erubescebant. Atq; adeo spectaculũ hoc dulcissimum mihi uisum est, cum tantum

tumnon ipſum opus exhiberent. APOL. At faber ille, an non pudore afficitur etiam ipſe, cum ſpectandam ita exhibet coniugij ſui turpitudinem. MER. Non per Iouem, quippe qui etiam arrideat ipſis aſtans. Ego uero, ſi opus eſt uerum dicere, inuidebam Marti, non ſolum quòd cum formoſiſſima dea adulterium exercuiſſet: ſed etiam, quòd colligatus cum ipſa unà eſſet. APOL. Proinde & tu ligari hoc pacto ſuſtineres? MER. Tu uero non, Apollo? Aſpice modo & accedens, collaudabo enim te, ſi non eadem ipſe quoq; optabis, ubi uideris.

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.



QVIDEM erubeſcerem ò Iupiter, ſi mihi talis eſſet filius, effœminatus adeo, & perditus ebrietate. Mitra quidem religata coma incedens, utplurimum autem cum inſanis mulieribus conſuetudinem habens, mollior ipſis illis, ad tympana, & tibias, & cymbala choreas agens: & in ſumma cuiuis magis, quàm patri tibi ſimilis. IVP. At uero hic mitratus, & mulieroſus, non ſolum, ò Iuno, Lydiam ſubiugauit, & eos qui ad Tmolum habitãt, cepit: præterea & Thraces ſub ſe redegit, uerumetiam cõtra Indos profectus, cum muliebri iſto exercitu, & elephantos cepit, & terra potitus eſt, ipſumq; regem, qui aliquantulum reſiſtere auſus fuerat, captiuum abduxit. Atq; hæc omnia fecit, ſaliens pariter & choream ducens, haſtis utendo hederaceis, ebrius interea, ut ais, atque furore correptus. Quod ſi uero quiſpiam illum conuiciari aggreſſus ſit, cõtumelioſe de ſacris illius loquendo, etiã hunc ulciſci ſolet, uel palmitibus ipſum implicando, uel à matre, perinde ut hinnulum, lacerari faciendo. Vides quàm uirilia hæc, & me patre minimè indigna. Si uero luſibus quoque & delicijs inter hæc indulget, non eſt, quòd inuideas, & maximè ſi quis cogitet, qualis hic ſobrius futurus erat, quando etiam ebrius hæc facit. IV. Tu mihi uideris etiam laudare inuentum ipſius, uitem uidelicet, & uinum: & hoc cum uideas, qualia inebriati iſti faciant, titubantes, & ad contumeliam prolabentes, & in ſumma, inſanientes præ uino. Itaque & Icarium illum, cui primo donauit palmitem, ipſi compotores interfecere, ligonibus cæſum. IVP. Nihil hoc dicis. Non enim uinum hęc, neq; ipſe Dionyſius efficit, ſed immoderatus potus, & ultrà quàm decet & ſatis eſt, repleri mero. Cæterum ſiquis moderatè bibat, hilarior ille quidem, & ſuauior fieri ſolet. Qualia uero Icarius paſſus eſt, tale nihil ulli compotorum facilè fecerit. Sed tu adhuc zelotypia affici uideris, ac Semeles reminiſci, Iuno, Siquidem eas res Dionyſij calumniaris, quæ ſunt omnium pulcherrimæ.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

VENVS.



VID tandem in cauſſa eſt, Cupido, ut quũ reliquos deos omneis adortus expugnaris, Iouem ipſum, Neptunum, Apollinem, Iunonem, me denique matrem ab una Minerua temperes, utq; ad uerſus hanc nec ullum habeat incendium tua fax, & iaculis uacua ſit pharetra, tum & ipſe arcu careas, neque iaculari noris? CVP. Equidem hanc metuo, mater: eſt enim formidabilis trucu

lentoq; aspectu, ac ferocitate quadam supra modum uirili: proinde si quando tenso arcu petam illam, galeæ cristam quatiens, expauefacit me, moxq; formidine tremere occipio, sic ut arma mihi è manibus excidant. VEN. Atqui Mars an non erat hac formidabilior? & hunc tamen superatum exarmasti. CVPI. Imò ille cupidè me recipit, atque ultrò etiam inuitat: Verum Minerua semper adductis supercilijs obseruat: quin aliquando temerè ad illam aduolaui, facem propius admouens: at illa, si quidem ad me accesseris, inquit, per parentem Iouem, quouis modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut pedibus arreptū in tartara dabo præcipitem, aut ipsa te discerpam. Plurima item id genus comminabatur. Ad hæc acribus obtuetur oculis, postremo & in pectore faciem quandam gestat horrendam, uiperis capillorum uice comatam, hanc nimirum magnopere formido: territat enim me, fugioq; quoties eam aspicio. VEN. Esto sane, Mineruam metuis, ut ais, atq; huius gestamen gorgona reformidas, idq; quum Iouis ipsius fulmen non formidaueris. Cæterum Musæ quam ob causam abs te non feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? num & hæ cristas quatiunt, aut gorgonas prætendunt? CVP. Has quidem reuereor mater, sunt enim uultu pudico ac reuerendo: præterea semper aliquo tenentur studio, semper cantionibus animum intentū gerunt: quin ipse etiam non raro illis assisto, carminis suauitate delinitus. VEN. Esto, nec has adoriris, propterea quòd sint reuerendæ: at Dianam qua tandem gratia non uulneras? CVP. Vt breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem usquam sum potis, quippe perpetuò per montes fugitantem: ad hæc alterius cuiusdam sui cupidinis illa tenetur cupidine. VEN. Cuius ò gnate? CVP. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorum, quos insectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota rerum huiusmodi studio tenetur: tametsi fratrem eius, qui nimirum arcu ualet & ipse, feritq; eminus. VEN. Teneo gnate, eum sæpenumero sagitta uulneraſti.

DEORVM IVDICIVM.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVPITER.

πρὸς τὸν Ἑρμῆν.

MERCVRI, accepto hoc pomo, abi in Phrygiam, ad Priami filium, pastorem armenti, pascit autem in Ida monte, qua parte Gargarum uocant. Ac dic illi: Iupiter, inquiens, ò Pari iubet te, posteaquam & ipse formosus es, & rerum amatoriarum doctus, sententiam ferre inter deas, quænam illarum omnium formosissima sit, Certaminis autem præmium, ea quæ uicerit, pomum accipiat. Porrò tempus iã est, ut & ipsæ uos abeatis ad Iudicem. Ego uero ablego ã me arbitrium, ut qui ex æquo omnes uos amem, ac, si modo possibile foret. libenter omnes uos victrices uidere uellem, præsertim quando & necesse est, qui uni pulchritudinis summam adiudicabit, eum omnino in odium cæterarū plurium incurrere. Quare equidē ipse uobis idoneus iudex non sum, adolescēs autem ille Phrygius, ad quem hinc abitis, regio quidem genere prognatus est, & Ganymedis huius cognatus. Geterꝙ simplex & mōranus, necꝙ quisq; illū cognitione hac indignū meritò putauerit. VENVS. Ego uero Iupiter, etiam si Momū ipsum præstituas nobis Iudicē, præsenti animo itura sum, ad documētum mei præbendū. Quid enim adeo reprehenderit ille in me? Sed oportet etiam hisce placere

placere hominem. IVNO. Neq; nos, Venus, timemus quicq̃, etiam si Mars iste tuus electus sit arbiter: sed recipimus & hunc Parim, quisquis etiam fuerit. IVP. Num igitur & tibi, eadem hæc, filia, placent? quid respondes, auertis te, & erubescis? Est quidem peculiare hoc uirginibus uobis, uerecundia affici erga talia, sed tamen annuis. Abite igitur. Ac uidete, ne infensiores fiatis iudici, quæcũq; uictæ fueritis, neue malum aliquod inferatis ipsi adulescentulo. Neq; enim fieri potest, ut æqualiter omnes formosæ sitis. MERC. Procedamus ergo rectà uersus Phrygiam. Ac ego quidem præibo, uos autẽ non lentè & sequimini me, & bono animo este. Noui ego Paridem hunc: adolescens est formosus, & quòd ad cætera attinet, amori deditus, & ad talia disceptanda maximè idoneus: neq; ille facile iudicauerit malè. VEN. Hoc quidem totum benè, adeoq; pro me narras, iustum uidelicet esse nobis iudicem. Vtrũ autem & uxore adhuc caret hic, an & mulier quæpiam ipsi cohabitat? MER. Non omnino absq; uxore est Venus. VEN. Quomodo hoc dicis? MER. Videtur quædam cum eo habitare mulier Idæa, sic satis formosa. Cæterum rustica, atq; inter montes malè consueta. Sed non admodum adhibere animum ipsi uidetur. Cuius igitur gratia hæc interrogas? VEN. Nullius sanè rei, sed ita temerè in mentem uenit. MINERVA. Malè legationem obis, heus tu, qui priuatim cum hac consilia confers. MERC. Nihil mali, Minerua, hoc: neque etiam contra uos. Sed interrogabat me, an uxore adhuc careret Paris. MIN. Quamobrem igitur hoc superstitiosè adeo illa curat? MER. Nescio. Aiebat igitur, quòd temerè ita in mentẽ uenisset hoc, neq; ex composito interrogasset me. MIN. Quid ergo, caret ne uxore adhuc? MER. Non uidetur. MIN. Quid autem, Bellicæ ne rei studio aliquo tenetur, atq; amans gloriæ est, an nihil aliud quàm bubulcus est? MER. Verum quidem non possum dicere. Coniecturam autem facere licet, iuuenis cũ sit, etiam has res consequi illum cupere, ac uelle præcipuum in prælijs esse se. VEN. Vides? nihil ego nunc conqueror, neq; crimini uerto tibi, quòd cum hac seorsim nunc loqueris. Querulorum enim hoc, non Veneris. MER. Etiam hæc fermè eadem interrogauit me: quamobrem grauiter ne feras, nẽ ue putes eò minus consecuturam esse te, quòd huic quoq; simpliciter & absq; dolo respondi. Verum interea dum sermones cedimus, iam multum progressi, reliquimus post nos stellas, & propemodum Phrygiam contingimus. Ego uero etiam Idam uideo, adeoq; totũ Gargarum exactè: &, si non fallor, ipsum quoq; iudicem uestrum, Paridem. IVNO. Vbi autem is est, neq; enim ipsa etiam uideo illum. MER. Hac uersum, Iuno, ad sinistram respice, non ad summum montem, sed secundum latus, ubi antrum illuc, & armentum uides. IV. At non uideo armentũ. MER. Quid ais? an non uides buculas secundum meum hunc digitum, ex medijs rupibus progredientes, & quendã à scopulo deorsum currentem, pedum manu tenentem, & prohibentem, ne longius dispergatur armentũ. IV. Video nunc tandem, si modò ille est. MER. Ille uero. Sed quia propè iam sumus, in terrã, si uidetur, demissi, pedibus faciamus iter, ne cõturbemus illum, supernè ex improuiso deuolando. IV. Rectè dicis, atq; ita faciamus. Cęterum posteaq; descẽdimus, tuum iam est Venus, ut præeas, ac uiam nobis ducendo commonstres. Tu enim, ut cõsentaneum est, locorũ perita es: quippequæ sæpius, ut fertur fama, huc ad Anchisem descenderis. VEN. Non admodũ, Iuno, me tua ista mouet dicacitas. MERC. At igitur ego uos ducam, nam & ipse frequenter in Ida uersatus sum, quando Iupiter amabat adolescentulũ istum Phrygium: ac sæpius huc ueni, ab illo missus, ut quid ageret puer, obseruarem. & cum iam in aquilam conuersus esset, unà quoq; cum ipso aderam, & unà formosum illum subleuabam. Et si modo satis memini, ab hac ipsa rupe illum in sublime abripuit. Nam hic quidẽ forte tũ fistula canebat ad ouile. Iupiter autẽ à tergo ipsi deuolans, leniter admodũ unguibus circumiectis, et ore in tiarã, quam super caput habebat, impresso, in altũ

ſuſtulit puerum, perturbatum, & ceruice reflexa in ipſum intuentem. Tum igitur ego fiſtulam ſuſtuli, abiecerat enim illam præ timore. At enim arbiter hic propè eſt, quare compellemus ipſum. Salue bubulce. PARIS. Et tu certè adoleſcens. Quis autem ipſe es, qui huc ad nos aduenieris: aut quas nam has adducis mulieres? Non enim eiuſmodi apparent, quæ in montibus uerſari cõmodè queant, formoſæ adeo cum ſint. MERC. At non ſunt mulieres. Iunonem uero, Pari, & Mineruam, & Venerem uides, & me Mercuriũ uidelicet, Iupiter ad te miſit. Sed quid tremis & expalleſcis? ne metue, nihil enim periculi hic. Iubet autem te Iudicem eſſe pulchritudinis ipſarum. Quandoquidẽ enim, inquit, & formoſus ipſe es, & doctus rerum amatoriarũ, cognitionem hanc tibi commendo: certaminis autẽ præmium ſcies, lecto hoc pomo. PAR. Cedo, ut uideã, quid ſibi etiam uelit: Pulchra, inquit, capiat. Quo pacto igitur, ò here Mercuri, potero ego, mortalis cum ſim ipſe ac ruſticus, iudex eſſe tam inopinati ſpectaculi, & maioris adeo, cũ pro bubulci captu. Nam huiuſmodi cauſſas diſceptare, delicatorũ atq; urbanorũ magis eſt. Quod autem ad me attinet, utra capella formoſior altera ſit, & iuuenca num alia aliã ſuperet, fortaſſis ex arte dijudicare poſſim. Hæ uero & formoſæ pariter omnes ſunt, & nõ uideo, quo pacto aliquis ab una ad aliã tranſferendo, aſpectũ auellere queat. Non enim facilẽ abſiſtere uult, ſed cuicunq; ſe primo applicat, ei inhæret, & quod preſens eſt, laudat. Inde ſi ad alia ud trãſierit, etiã illud formoſum uidet, & immoratur, & ſemper ab ijs, quæ propiora ſunt, ceu per ſucceſſionẽ excipitur. Et in ſumma, circumfuſa mihi eſt pulchritudo ipſarũ, & totum me cõplexa tenet. Ac doleo, quòd non & ipſe, quẽadmodum Argus ille, toto corpore uidere poſſum. Videor autẽ mihi, benẽ tum iudicaſſe, ſi omnibus pomum hoc reddidero. Nam & rurſum illud quoq; accedit, quòd hæc quidem Iouis ſoror & coniunx eſt: illæ uero filiæ. Quomodo igitur non periculoſum etiã hoc pacto iudiciũ hoc fuerit? MER. Neſcio, niſi quod non licet detrectare Iouis imperiũ. PAR. Vnum igitur hoc, Mercuri, perſuade ipſis, ne ſuccenſeant mihi duæ illæ reliquæ, quæcũq; uictę fuerint: ſed quicquid peccatũ uidebit, id ſolis oculis imputent. MER. Ita facturas ſe aiunt. Tempus autem iam tibi eſt, ut peragas iudicium. PAR. Faciemus periculũ. Quid enim agat quiſpiam? Cęterum illud primũ ſcire uolo, utrũ ſatis erit ſpectare ipſas, ut nũc ſunt ueſtitas: an uero etiã exuere ſeſe neceſſe erit, ut diligentius inſpici atq; examinari eò poſſint. MER. Hoc tuũ officiũ erit, uidere, utpote Iudicis. Ac imperes ipſis licet, quomodocunq; etiã uoles. PAR. Quomodocũq; etiã uolo? Nudas igitur uidere uolo. MER. Exuite, heus, uos. Tu uero inſpice eas. Ego interim auertam me. VEN. Rectè ò Paris. Atq; prima certè exuam me, ut noris, q; non ſolum lacertos habeã candidos, neq; etiam magnos & auguſtos oculos præ me ferendo, ſuperbiã, Aequaliter uero ſum tota, & uniformiter pulchra. MIN. Ne prius ipſam exueris, ò Paris, quàm Ceſtum ã ſe depoſuerit. Incãtatrix enim eſt, ne te præſtigijs circumueniat per illum. Et certè quidem oportebat, neq; etiam ſtudioſe ita exornatã hic adeſſe, neq; tot coloribus fucatam eſſe, perinde ac uere meretricem aliquã, ſed ipſam formã nudam exhibere ſpectandam. PAR. Rectè ſanè admonent illud deceſto, atq; etiã depone illũ. VEN. Cur non igitur & tu Minerua, galea depoſita nudum caput ſpectandum exhibes: ſed concutis conũ, & perterres iudicem. An uereris, ne tibi obijciat & reprehendat cœruleum iſtud oculorum, ſi dempto terrebili iſto aſpiciatur? MIN. Ecce tibi galea hæc ablata. VEN. Ecce tibi & Ceſtus hic. IVNO. Sed exuamur tandem. PAR. O Iuppiter monſtrifice, quod ſpectaculum? quæ pulchritudo? quæ uoluptas? qualis uirgo hæc? ut uero regalis illa & uenerabilis effulget, adeoq; uerè digna Ioue. Tuetur autem ſuaue quiddam & iucundum, ac blandum & illecebroſum, etiam arriſit. Sed iam ſatis habeo felicitatis huius. Si uidetur autem, etiam ſeorſim unamquamq; inſpicere uolo: quoniam nunc certè ambiguus ſum, neq; ſatis

ſcio

ſcio ad quid etiam me referam, uiſu in omnes partes diſtracto. VEN. Ita faciamus. PAR. Abſcedite igitur uos duæ. Tu uero Iuno hic mane. IV. Maneo. Ac poſteaquã me diligenter inſpexeris, tempus tibi erit & cætera iam ſpectare, nũ pulchra victoriæ meæ dona propoſita tibi. Nam ſi me, Pari, formoſiorem eſſe iudicaueris, uniuerſæ eris Aſiæ dominus. PAR. At non donis noſtra hæc geruntur. Sed tamen abi, Mox enim agetur, quicquid æquũ uiſum erit. Tu uero accede Minerua. MIN. Adſum tibi. Quod ſi igitur me ò Pari, formoſam eſſe, iudicio declaraueris, haud unquã ex pugna victus abibis: bellatorem enim te, & victoriarum compotem efficiam. PAR. Nihil, Minerua, opus mihi eſt bello, & pugnis. Pax enim, ut uides, in præſentia tenet Phrygiam ac Lydiam, & ab hoſtibus quietum eſt patris imperium. Sed tamen confide, nec enim eò minus feres. tametſi ob munera nequaquam iudicium feramus. Sed induere tandem & impone galeam, ſatis enim te inſpexi. At nunc Venerem adeſſe tempus eſt. VEN. Eccam meipſam tibi. Ac contemplare ſingillatim unumquodq; diligenter, nihil curſu præteruehendo, ſed immorãdo ſingulis etiam membris. Quod ſi uero placet, ô formoſe, etiam hæc mea dicta accipe. Ego enim iamdudũ aſpiciens te iuuenem adeo et formoſum, qualẽ neſcio an ullum alium nutriat Phrygia, beatum quidem te puto ob pulchritudinem: reprehendo autem, quòd non relictis hiſce rupibus & ſaxis, in urbe alicubi uitã degis, ſed corrumpi pulchritudinem iſtam ſinis in ſolitudine. Quid enim te montes iſti iuuant? aut quid proficiunt pulchritudine iſta tua boues? Decebat autem te iam & uxorem duxiſſe, non tamen ruſticam aliquam & indigenam, quales per Idam paſſim mulieres ſunt, ſed ex Græcia aliquam, uel Argiuam, uel Corinthiam, uel Lacænam, cuiuſmodi Helena illa eſt, adoleſcentula & formoſa, & nulla parte me ipſa inferior, &, quod maximum eſt, amori quoq; dedita. Nam illa, ſi ſolum etiam aſpiciat te, ſatis ſcio, relictis omnibus, ſecq; ipſa ceu in deditionem tradita, ſequetur, & cohabitabit tecum. Prorſum autem & tu audiſti iam aliquando de ipſa. PA. Nihil etiam, ò Venus. Nunc autem lubens audiero, omne quicquid eſt, de illa, te narrantem. VEN. Eſt hæc filia quidem Ledæ, formoſæ illius, ad quam Iupiter ẽ cœlo deuolauit, in cygnum conuerſus. PAR. Qualis autem aſpectu eſt? VEN. Candida quidem, qualem conſentaneum eſt eſſe, è Cygno prognatam: tenera autem, ut quæ in ouo enutrita fuerit, nuda plerumq; exercens ſeſe, & palæſtricæ rei dedita. Adeo igitur magno opere ab omnibus paſſim expetitur, ut & bellum ipſius cauſſa ſuſceptum fuerit, cum Theſeus nondum nubilem illam rapuiſſet. Poſtea uero cum iam ad florem ætatis peruenisſet, optimus quiq; Achiuorum, ad petendas illius nuptias ſeſe obtulerunt. Antepoſitus autem reliquis tum Menelaus fuit, ex genere Pelopidarum natus. Quod ſi autem uoles, ego tibi conficiam has nuptias. PAR. Quid narras? eius ne quæ iam nupſit alteri? VEN. Iuuenis adhuc es, & ruſticus. Ego uero noui, quo pacto talia perficere conueniat. PAR. Quo modò, cupio enim & ipſe ſcire. VEN. Tu quidem proficiſcẽris ad perluſtrandam Græciam, atq; ubi Lacedæmona perueneris, uidebit te Helena. Poſt illa uero, meum iam opus erit, efficere, quo illa amore tui capiatur, tecq; ſectetur. PAR. Hoc ipſum etiam incredibile mihi uidetur, ut illa relicto coniuge, cum homine barbaro atq; hoſpite è patria nauigare, in animum inducat. VEN. Bono animo eſto. Nam huius certè rei gratia, liberos duos habeo pulchros, Amabilitatem & Cupidinem uidelicet, quos tibi tradam, qui tibi duces itineris futuri ſint. Ac Cupido quidem, totus ſubingrediens illã ui coget amare mulierem. Amabilitas autem tibi ipſi circumfuſa, id quod ipſa eſt, & expetibilem te reddet & amabilem. Deinde autem & ego unà præſens, rogabo Gratias, quo & illæ comites ſe præbeant, atq; ita omnes ipſam, ad hoc quod uolumus, impellemus. PAR. Quomodo fortaſſis hoc procedet, incertum adhuc, Venus eſt. Veruntamen amo iam Helenam, & neſcio quo pacto etiam

uidere ipſam mihi uideor, & nauigo rectã uerſus Græciam, & in Sparta peregrẽ abſum, & redeo unà cum uxore, & doleo quòd non omnia hæc iam nunc facio. VEN. Ne prius amaueris Pari, quàm pronubam me & ſponſæ concilia trícem, iudicio hoc remuneratus fueris. Decet enim & me uictoriæ compotem factam adeſſe uobis, & celebritatem peragere nuptiarum pariter & uictoriæ. Omnia enim licet tibi hæc, & amorem, & formam, & nuptias pomo iſto mercari. PAR. At metuo, ne me poſt latum iudicium negligas & contemnas. VEN. Vis igitur, ut iurem tibi. PAR. Nequaquam, ſed tantum promitte denuo. VEN. Promitto igitur, Helenam traditurã me eſſe uxorem tibi, & futuram comitẽ proficiſcenti ad ipſam: deinde & Ilium uenturã eſſe ad uos. Atq; adeo ipſa præſens adero, & ad omnia opitulabor. PAR. Etiam Cupidinem & Amabilitatẽ, & Gratias tecum adduces? VEN. Bonum animum habe: quin & Deſiderium & Hymenæum præterea comites aſſumam. PAR. Ob hæc igitur do tibi pomum, ob hæc accipe.

MARTIS ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.



MARS.

VDISTIN' Mercuri cuiuſmodi nobis minatus ſit Iupiter? quàm ſuperba, quamq; dictu abſurda? Ego, inquit, ſi uoluero, cathenam ex æthere demittam, undeſi uos ſuſpenſi me uidetrahere conemini, luſeritis operam: nunc enim me deorſum trahetis. Contrà ego uos, ſi uelim, in altum attrahere, non uos modo, uerumetiam tum terram ipſam, tum mare pariter ſubuectũ in ſublime ſuſtulero. Ad hæc alia permulta, quæ tu quoq; audiſti. At ego, ſi quidem cum uno quolibet ſingulatim conferatur, ita præſtantiorem eum eſſe, uiribusq; ſuperiorem, haudquaquam negauerim: uerum unum tam multis pariter in tantum antecellere, ut eũ ne pondere quidem uincere queamus, etiam ſi terram ac mare nobis adiunxerimus, id neutiquam crediderim. MER. Bona uerba Mars. Neq; enim ſat tutum eſt iſta loqui, ne quid forte mali nobis hæc petulantia conciliet. MARS. An uero credis apud quemlibet hæc dicturum me? imò apud te ſolum id audeo, quẽ linguæ continẽtis eſſe ſciebam. Sed quod mihi maximè ridiculum uidebatur, tum quum hæc minitantem audirem, haud queam apud te reticere. Etenim me mineram, quum non ita multo antè Neptunus, Iuno ac Pallas, mota aduerſus eum ſeditione, machinarentur comprehenſum illum in uincula cõijcere, quantopere formidarit, utq; in omnem ſpeciem ſeſe uerterit, idq; cum tres duntaxat eſſent dij. Quod ni Thetis miſericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accerſiuiſſet, ipſo pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamq;. MER. Tace, bona uerba: neq; enim tutum eſt iſta uel tibi dicere, uel audire mihi.

PANOS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



PAN.

ALVE, pater, Mercuri. MER. Salue utique & tu. Sed quo modo ego pater tuus ſum? PAN. An non Cyllenius ille Mercurius es tu? MER. Atque admodum. Quo pacto igitur filius meus es? PAN. Adulterinus ſum, ex amore tibi natus

tus. MER. Per Iouem Hirci fortasse cuiusdam, qui capram per adulterium cognouit. Nam meus quomodo fueris, qui & cornua habes, & nasum talem, & barbam hirtam, & pedes bifidos, hircinosq; præterea & caudam super natibus? PAN. Quæcunq; in me conuiciando dicis, ijs tuum ipsius filium, pater, probrosum ac turpem declaras. imò potius teipsum, qui eiusmodi generas, & tales liberos procreas. Ego uero extra culpam sum. MER. Quam autem etiam matrem tuam ais esse? Num ignorans, alicubi cum capra adulterium exercui ego? PAN. Non cum capra, sed tibi ipse in memoriam reuoca, num in Arcadia quandoq; puellã liberam per uim stupraris. Quid mordendo digitum, quæris, ac diu dubitas? Icarij filiã dico Penelopen. MER. Quid igitur illi accidit, quòd pro me, hirco similem te peperit? PAN. Dicam tibi, quæ ex illa ipsa audiui. Quando enim me in Arcadiam ablegabat: O puer, inquit, Mater quidem tua ego sum, Penelope, ex Sparta nata. Cæterum patrem noris habere te deum, Mercurium illum Maiæ ac Iouis filium. Quòd si igitur cornutus ipse es, ac pedes hircinos habes, ne id ægrè feras. Quando enim mecum rem habebat pater tuus, hirco seipsum assimilauerat, quo facilius lateret: & ob id similis hirco tu quoq; euasisti. MERC. Per Iouem, memini me tale quiddam facere. Ego igitur formosus ille, qui ob formam ac pulchritudinem animũ elatũ præ me fero, qui adhuc imberbis ipse sum, pater tuus uocabor? & ab omnibus risu accipiar ob præclaram liberorum procreationem? PAN. At uero dedecori tibi pater, non sum. Nam & Musicus sum, & fistula cano, admodum pleno spiritu. Et Bacchus ille, nihil absq; me facere quicquam potest, sed & socium, & consultatorẽ fecit me, & duco ipsi chorum. Iam & ouilia mea si uideas, quot & per Tegeam & per Parthenium habeo, admodum delectaret te. Impero autem & Arcadiæ toti. Nuper uero etiam Athenienſibus auxilium ferens, ita præclarè rem gessi in Marathone, ut ceu donum militare quoddam, rettulerim, antrũ illud, quod est sub arce. Quod si igitur Athenas ueneris, cognosces quantum ibi sit nomẽ Panos. MER. At dic mihi, duxisti ne uxorem iam? Hoc enim opinor, dictitãt te. PAN. Nequaq;, pater, amator enim sum, neq; cum una aliqua rem habere contentus forẽ. MER. Capras uidelicet conscendis. PAN. Tu quidẽ irrides me, at ego tamen & cũ Echone, & cum Pity rem habeo: præterea & cum omnibus Bacchi Mænadibus, atq; admodum studiosè ab illis obseruor. MER. Seis igitur, quid te gratificari mihi, fili, primum omnium uelim? PAN. Impera pater, nos autem uidebimus, hæc uti fiant. MER. Et accedas ad me, & prehenses licet: patrem autem uide ne me appellaris, quoquam audiente.

Pityi pinus est, tamen si ea Larice ut tat hac ... Pan coronari solebat.

APOLLINIS ET BACCHI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

QVID igitur, dicendũ ne est, Bacche, fratres esse Cupidinem, Hermaphroditum & Priapũ? adeo dissimiles forma & studijs cum sint? Nam hic quidẽ formosus omnino & iaculator est, et potest, te nõ parua cõparata sibi, omnibus imperat. Ille autẽ mulierosus ac semiuir, ambiguã quoq; faciem præ se ferens, ut non facile dignoscas, adolescens ne sit, an uirgo. Tertius uero, etiã supra modum uirilis est, Priapus, uidelicet. BAC. Ne mireris Apollo, non enim ipsa Venus in caussa est, sed patres, qui diuersi fuere. Quandoquidem & ij qui eodem patre, eademq; matre nascuntur, sæpenumero alius uir, alius fœmina, quemadmodum & uos. nascuntur. APO. Ita sane est, ut dicis: sed nos tamẽ similes sumus, & circa eadẽ studia uersamur, Sagittarij enim ambo sumus. BAC. Quantũ quidem ad arcũ & sagittas attinet, eadẽ ambo exercetis, Apollo: Illa uero similia nequaquã sunt, q; Diana quidem

hoſpites mactat apud Scythas, tu autē uaticinaris, & medicaris ægrotantibus. APOL. An tu putas ſororem delectari Scythis? quæ quidem etiam adornauit, ſi quis Græcus aliquando in Tauricam aduenerit, ut cum eo inde enauiget, iam olim peroſa mactationes illas. BAC. Rectē ſane illa. Sed hic Priapus? Ridiculum enim quiddam narrabo tibi, quod cum Lampſaci nuper eſſem, mihi accidit. Ego quidem ad urbem acceſſeram, ille autem me recepit, hoſpitio apud ſe præbito. Poſteaquam igitur quieti nos dedimus, in conuiuio affatim madefacti, circa mediam propē noctem exurgēs generoſus ille: ſed pudet dicere. APO. Sollicitauit ne te? BAC. Huiuſmodi quippiam eſt. APOL. Quid tu autem porro ad hæc? BAC. Quid enim aliud, quām riſi. APOL. Rectē ſanè, quòd neq; acerbē, neq; ruſticè quicquam. Venia enim dignus eſt, ſi te formoſum adeo ſollicitauit. BAC. Huius igitur gratia, etiam te, Apollo, ſollicitatum meritò uenerit. Formoſus enim & tu, & præterea comatus, ut uel ſobrius Priapus ille aggredi te queat. APOL. Sed non aggredietur Bacche, me facile. Nam præter comam etiam arcum gero.

MERCVRII ET MAIAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.



MERCVRIVS.

EST uero mater, deus quiſquam in cœlo me miſerior? MA. Caue ne quid iſtiuſmodi dixeris Mercuri. MER. Quid nō dicam? qui quidem tantum negociorum ſolus ſuſtineam, quibus delaſſor, in tam multa miniſteria diſtractus? Nam mane protinus ſurgendum eſt mihi, ſtatimq; uerrendum cœnaculum, ubi dij compotant. Tum ubi curiā in qua conſultant, undiq; ſtrauero, ac ſingula ita, ut oportet, compoſuero, Ioui neceſſum eſt aſſiſtere, ac perferendis illius mandatis toto die ſurſum ac deorſum curſitare. inſuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Ambroſiam apponere cogor. Porrò priuſquam nouitius iſte pocillator aduenīſſet, ego nectar etiam miniſtrabam. Quodq; eſt omnium indigniſſimum, ſoli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoq; temporis neceſſe habeo defunctorum animas ad Plutonem deducere, maniumq; gregi me ducem præbere, tum autem & tribunalibus aſſiſtere. Neq; enim mihi ſufficiebant ſcilicet diurna negocia dum uerſor in palæſtris, dum in cōcionibus præconis uices ago, dum oratores inſtruo, ni hæc quoq; prouincia accedat, ut ſimul etiam umbrarū res diſponam. Atqui Ledæ filij alternis inter ipſos uicibus apud ſuperos atq; inferos agitant. Mihi neceſſe eſt quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi Alcmena ac Semele miſeris prognati mulieribus, ocioſi in conuiuijs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis miniſtro ſcilicet. Quin nūc quum recens Sidone ā Cadmi filia reuerſus eſſem: nam ad hanc me legarat, uiſum quid ageret puella: priuſquam reſpiraſſem, & adhuc anhelum de uia, rurſum ad Argos emandauit uiſurum, qui cum Danaē ageretur. Rurſum inde in Bœotiam profectus, inquit, obiter Antiopam uiſito: adeo ut planē iam pariturum me negarim. Quod ſi mihi licuiſſet, lubens profectò feciſſem, id quod ſolent ij, qui in terris duram ſeruiunt ſeruitutem. MA. Miſſa facīſta gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quum ſis iuuenis: ac nunc quò iuſſus es, Argos contende, deinde in Bœotiam, ne ſi ceſſaris, fueriſq; lentior, plagas etiā auferas: nam iracundi ſunt qui āmant.

Hi duo Dialogi qui sequuntur, in alijs circa finem posterioris tomi ponuntur. Quos nos, quia & ipsi Deorum superiorum sunt, cum superioribus coniungendos putauimus.

IOVIS ET SOLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.



VALIA feciſti autem, Titanum peſſime, qui quæ in terris ſunt, perdidiſti omnia, adoleſcentulo fatuo ac ſtulto, commiſſo curru, qui alia quidem exuſſit, nimis prope terram curſu delatus: alia uero præ frigore corrumpi fecit, longius ab ipſis abſtracto igne. Et in ſumma, nihil non conturbauit & commiſcuit. Ac niſi ego animaduerſis ijs quæ gerebantur, deturbaſſem ipſum fulmine, nullæ ne reliquiæ quidem hominum manſiſſent. Talem nobis puchrum iſtū aurigam atque rectorem currus emiſiſti. SOL. Peccaui, Iupiter, ſed ne offenſior eo fias, ſi credidi puero multa ſupplicanti. Nam unde uel ſperare potui hoc tantum futurum eſſe malum? IVP. An non noras, quām multa opus habebat diligentia negocium hoc? & ut, ſi quis etiam modicum excidat à uia, pereant protinus omnia? Ignorabas autem etiam equorum uehementiam, ut oporteat ui quadam continere frenum? Siquis enim permittat illis, arrepto eo continuo diuerſi abeunt, quemadmodum uidelicet & iſtum tranſuerſe abripuerūt, nunc quidem ad læuam, paulò autem poſt ad dexteram, interdum etiam in cōtrarium, eius quem cœperant, curſus. & in ſumma ſurſum ac deorſum, quocunque ipſis libitum fuiſſet. Ille autem ignarus neſciebat, quomodo utendum ipſis eſſet. SOL. Equidem omnia hæc ſciebam, & propterea reſiſtebam quoq; aliquandiu, neque illi aurigationem committere uolebam. Poſtquam autem impenſius obſecrabat, lachrymando quoque, & mater Clymene unà cum ipſo in currū impoſitum, ſubmonui, quo pacto oporteret inſiſtere uiæ ipſum, quantum in ſublime agitantem, ſurſum ferri. deinde rurſum per decliue deorſum uergere, & uti habenas regere, neque impetum permittere equis deberet. Dixi autem etiam quantum periculum foret, ſi non recta uia ageret. At ille, puer enim erat, conſenſo tanto igne, & uaſtæ adeo profunditati ſuperne incumbens, ut conſentaneum eſt, obſtupuit. Equi uero, ut ſenſerunt, non me eſſe eum, qui conſcendiſſet, contempto adoleſcentulo, ē uia diuerterunt, & hæc tanta mala perpetrarunt. Ille autem dimiſſis habenis, metuens, opinor, ne excideret ipſe, iugum currus apprehendit ac tenuit. Sed & ille iam pœnas ſuas dedit: & mihi, Iupiter, ſatis ſupplicij, luctus hic eſt. IVP. Satis autem: qui talia auſus ſis? At nunc quidem ueniam tibi tribuo, decætero autem ſi quid ſimile deliqueris, aut talem aliquem ſucceſſorem tibi emiſeris, ſtatim ſenties, quanto ignē tuo fulmen noſtrum plus ignis habeat. Quare illum quidem, ſorores ipſius ſepulchro tradant iuxta Eridanum, quo loco etiam decidit, curru excuſſus, electrum ipſi illachrymantes. Deinde & in populos conuertantur præ dolore. Tu uero compacto curru, fractus enim temo ipſius eſt, & altera rotarum comminuta, aurigare, iunctis denuo equis. Ac uide ut memineris horum omnium.

APOL.

LVCIANI

APOLLINIS ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



APOLLO.

OTES ne mihi dicere, Mercuri, uter iſtorum Caſtor eſt, aut uter Pollux? Nam ego quidem nõ facile diſcreuero ipſos. MERC. Ille qui heri conuerſatus nobis eſt, Caſtor erat, Hic autem Pollux eſt. APOL. Quomodo dignoſcis, ſimiles enim ſunt. MER. Quòd hic quidem, Apollo, habet in facie ueſtigia uulnerum, quæ aliquando ab iſs accepit, quibus cum pugillatu certauit, & maximè, quibus à Bebryce Amyce filio uulneratus fuit, quando cum Iaſone in Colchum nauigabat. Alter autem nihil tale præ ſe fert, ſed purus eſt atq; integer facie totus. APOL. Operæ preciũ feciſti, qui diſcrimina, quibus internoſci queant, docueris me. Nam cætera certè omnia, æqualia ſunt, oui pars dimidia, & ſtella ſuperne imminens, & iaculũ in manu, & equus utriq; candidus. Quare ſæpe equidem appellaui hunc Caſtorem, qui Pollux erat: & rurſus Caſtorem Pollucis nomine. Sed & illud mihi dic: Cur non ambo pariter nobiſcum uerſantur, ſed ex diuiſo nunc quidẽ mortuus, nunc autem Deus eſt alteruter ipſorum. MER. Fraterno amore hoc faciunt. Nam cum oporteret alterum ex Ledæ filijs mortem obire, alterum autem immortalem eſſe, diuiſerunt ita inter ſe ipſi immortalitatem. APOL. Non ſanè prudenti, Mercuri, diuiſione. Siquidem nec aſpicient ſeſe mutuo, hoc pacto, quod uel maximè, opinor, deſiderabant. Aut quo modo enim? cum alter apud deos, alter apud manes exiſtat? Veruntamen, quemadmodum ego uaticinor, Aeſculapius medetur, tu palæſtricam doces, puerorum exercitator optimus, Diana autem obſtetricatur, atq; aliorum ſuam quiſq; artem habet, uel Dijs, uel hominibus utilem, hi uero quid agent nobis: an inertes atq; ocioſi conuiuabuntur nobiſcum, tam grandes cum ſint? MER. Haud quaquam. ſed iniunctum illis eſt, Neptuno ut miniſtrent & ſubſeruiant, & obequitare ipſos oportet pelagus; & ſicubi nautas tempeſtate periclitãtes aſpexerint, inſidẽtes nauigio, præſtare incolumes nauigantes. APOL. Bonam, Mercuri, & ſalutarẽ narras artẽ.

DIALOGI MARINI

ARGVMENTVM IN DIALOGOS MARINOS.

NEque horum Dialogorum diuerſa aut alia ratio eſt, quod ad occaſiones & argumenta pertinet, quàm ſuperiorum. Nam & ipſi ex Homericis ac Tragicis fabulis deſumpti ſunt, & eadem elegantia ac feſtiuitate nitent. Niſi quòd omnes (quod idem tamen & in ſuperioribus propè fit) de rebus amatorijs tractant. Vnde illud quoq; ueriſimile eſt, Lucianum oſtendere uoluiſſe, quod quæcunq; ſub hac tota mundi machina mouentur & uiuunt, inter cæteros affectus, præcipue amori obnoxia ſint, ac uoluptatem appetant. Illumq; adeo generalem quendam omnium tam deorum quàm hominum domitorem eſſe. Quòd autem Deos maximè ex amore deſipere atq; inſanire: deinde & uoluptatibus deditos eſſe fingat, ex profeſſione ſua facere uidetur. Fuit enim quam quam omnibus Philoſophorum factionibus ex æquo propè infeſtus, ad Epicuream tamẽ magis quàm cæteras, inclinatus, qui & uoluptatem, finem bonorum aſſerebant, & Deorum prouidentiam negabant. Id quod cum alibi paſſim, tum in Demonacte, & in Concilio Deorum animaduertere licet.

DORIDIS

DORIDIS ET GALATEAE

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

DORIS.



ORMOSVM amantem Galatea, nempe Siculum istum pastorem aiunt amore tui deperire. GALA. Neride Doris: etenim qualis qualis est, Neptuno patre prognatus est. DOR. Quid tum postea, si uel Ioue ipso sit progenitus, quū usqueadeo agrestis atq; hispidus appareat, quodq; est omnium deformissimum, unoculus? An uero credis genus illi quicquam profuturum ad formam? GAL. Ne isthuc quidem ipsum, quòd hispidus est atq; agrestis, ut tu uocas, illū deformat, quin uirile magis est. Porrò oculus media in fronte decet etiam, quo quidem nihilo segnius cernit, quām si duo forent. DOR. Videris Galatea non amantem habere Polyphemum, sed illum potius adamare, sic eum prædicas. GAL. Equidem haud adamo, sed tamen insignem istam uestram insultandi op probrandiq; petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidentia quadā isthuc facere uidemini, propterea quòd ille quum forte aliquando gregem pasceret suum, noscq; è littorali specula in littore ludentes cerneret in prominentibus Aetnæ pedibus, quà uidelicet inter montem & mare littus sese in longum porrigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omnium una uisa sim formosissima, eoq; in unam me coniecerit oculum. Ea res uos male habet: nam argumentum est, me forma præstantiorem esse ac digniorem, quæ amer: uos contrà fastiditas esse. DOR. An istud tibi putas inuidendum uideri, si primum pastori, deinde lusco formosa uisa sis? quanquam quid aliud ille potuit in te probare, præter cādorem? Is illi placet opinor, quòd caseo & lacti assueuerit: proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iudicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie: de scopulo quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit, despectans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil nisi perpetuum candorem: uerum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. GAL. Atqui ego illa immodicè candida, tamē eiusmodi habeo amantem, quum interim è uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: cæterum Polyphemus (ut alia ne dicam) etiā canendi peritus est. DOR. Tace ò Galatea, audiuimus illum canentem, quum nuper pruriret in te: sed ò sancta Venus, asinum rudere dixisses: nam lyræ corpus simillimū erat ceruino capitis ossibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebant, ijs iunctis, inductisq; fidibus, quas ne collope quidem circuntorquebat, agreste quiddam & absonum cantillabat, quum aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis nequiuerimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quum sit adeo garrula: imò puduisset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delicias suas, ursi catulum pilis hirtum, ipsi non dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicum istū Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicum nobis commonstra, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? DOR. Mihi quidem nullus est amator, neque me hoc nomine iacto, quasi sim uehementer amabilis, ueruntamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus, nempe totus hircū olens, tum crudis uictitans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

CYCLO

CYCLOPIS ET NEPTVNI

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CYCLOPS.



PATER, qualia passus sum ab execrabili isto hospite, qui me inebriatum excæcanit, somno grauatũ aggressus. NEP. Quis uero est, qui isthæc facere ausus fuit, Polypheme? CY. Principio quidem seipsum Neminem uocabat, postquam autem effugit, atq; extra tela, ut dicitur, fuit, Vlyssem nominari se aiebat. NEP. Noui, quem dicis, Ithacensem illum, ex Ilio autem nauigabat. Sed quo pacto hæc peregit, cum alioqui non ita audax atq; animosus sit? CYC. Deprehendi in antro, è pascuis domum reuersus, multos quosdam, insidiantes uidelicet pecuarijs. Posteaquam autem apposui foribus operculum, (saxum autem quoddam mihi est, perquàm magnum) atque ignem resuscitaui, accensa arbore, quam de monte mecum ferebam, uisi sunt, abscondere sese parare. Ego uero comprehẽsis ipsorum quibusdam, ut par erat, deuoraui, ut qui prædones essent. Hic igitur uersutissimus ille, siue Nemo, siue Vlysses fuit, dat mihi bibere, infuso quodam ueneno, dulci illo quidem, & fragranti, cæterum ad insidias struẽdas præsentissimo & maximè turbulento. Nam statim omnia uidebantur mihi, posteaquàm bibissem, circũagitari, & antrum ipsum inuertebatur, & prorsum, apud me amplius ipse non eram. Postremo autem somno correptus iacui. Ille uero exacuato uecte, eodemq; igne succenso, insuper etiam excæcauit me, dormientem. Et ex eo iam tempore cæcus tibi sum Neptune. NEP. Vt altè nimis dormisti, fili, qui non interea exilueris, cum excęcareris. Vlysses igitur ille, quo pacto effugit? Non enim, sat scio, potuit dimouere saxum à foribus. CYC. At ego amoui ipsum, quo facilius illum comprehenderem inter egrediendum. Ac collocato me ipso ad fores, extentis manibus uenabar, solis dimissis in pascua ouibus, & arieti negocio dato, quænam ipsum agere pro me oporteret. NEPT. Intelligo rem. Sub illis latuit te, clàm se subducens. At cæteros certè Cyclopas conueniebat te inuocare contra ipsum. CYC. Conuocaui illos, pater, atq; etiam uenerunt. Sed postquam me interrogassent insidiatoris nomen, atq; ego dicerem Neminem esse, insanire me arbitrati, relicto me iterum discesserunt. Ita imposuit mihi execrabilis ille, nomine. Et quod omnium maximè mihi ægrè fuit, contumelioſe obiecta mihi clade hac: Ne pater quidem Neptunus, inquit, leuabit te hoc malo. NEP. Confide fili, ulciscar enim ipsum, ut sentiat, etiamsi ęq citatem oculorum mederi non queam, nauigantes certè tamen seruare uel perdere, penes me esse. nauigat autem adhuc.

ALPHEI ET NEPTVNI

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.



VID hoc, Alphee, quòd tu solus aliorum, in mare delapsus neq; cum salsugine misceris, perinde ut solent cætera flumina omnia: neq; cohibes teipsum, aquis diffusis, sed per mare, uelut cõcretus, ac dulci custodito fluore, incorruptus etiam & purus cursu laberis? Nescio quo locorum in profundum te ipso, quemadmodum gauiæ atque ardeæ faciunt, submerso. Ac uideris rursum emergere quoq; alibi, et te ipsum iterum spectandum exhibere. ALP. Amatoria quædam res hæc est, Neptune,

Neptune, quamobrem, ne mihi uicio uertas. Amasti autem & ipse sæpenumero. NEP. Mulierem ne, Alphee, an nympham amas, an etiam Nereidum ipsarum unam aliquam? ALP. Non. uerum fontem Neptune quendam. NEP. Vbi igitur terrarum ille manat? ALP. Insularis est, in Sicilia, Arethusam ipsum uocat. NEP. Scio. Non deformem sanè, Alphee, Arethusam amas: sed & liquidus fons ille est, & perpurum scaturiendo ebullit: atque ipsi aquæ etiam calculi gratiam addunt, supra quos tota ea uelut argentea appareat. ALP. Vtuere nosti fontem hunc, Neptune, ad illum igitur abeo nunc. NEPT. Sed abi quidem, & feliciter utere amore. illud autem mihi dic, ubi tu Arethusam cõspicatus es, Arcas ipse cum sis, fons autem ille, in Syracusis manet? ALPH. Properantem me moraris Neptune, curiose nimis interrogando. NEP. Probè dicis. Abi igitur ad amatum. Ac emergens iterum è mari, eodem alueo cum fonte illo misceaaris, & in unam aquam redigamini.

MENELAI ET PROTEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENELAVS.



AT in aquam conuerti te Proteu, incredibile adeo non est, marinus utique cum sis: etiam arborem fieri, tolerabile: præterea & in Leonem aliquando muteris licet, tamen neque hoc supra fidem est. Quòd si autem & ignem fieri te possibile est, cum in mari habites, hoc omnino miror, nec adducor ut credã. PRO. Ne mireris Menelaë, Fieri enim soleo. MEN. Vidi equidem ipse, ueruntamen uideris mihi (dicetur enim hic apud te) præstigias quasdam adhibere rei, atq; intuentium oculos decipere: cum interim ipse nihil tale fias. PRO. Et quæ nam adeo deceptio, in rebus sic manifestis, fieri queat? An non apertis oculis uidisti in quã multa ipse me transformauerim? Quòd si uero nõ credis & res hæc tibi falsa uidetur, nempe apparentia quædam inanis ante oculos obuersans, posteaquam ignis factus fuero, applica mihi, heus generose tu, manũ. Nimirum senties, uidear ne tantum ignis, an & urendi uim habeam. MEN. Periculosum est experimentum hoc Proteu. PROT. At tu Menelaë uideris mihi nec Polypum uidisse unquam, nec etiam quid pisci huic accidere soleat, scire. MEN. Verum Polypum ipsum quidem uidi, quæ uero accidant illi, libenter ex te cognouerim. PRO. Cuicunq; saxo accedens, acetabula sua applicuerit, atque affixus in hæserit cirramẽtis, illi seipsum similem efficit, mutatq; colorem, imitando saxum, quo uidelicet lateat piscatores, nihil ab illo uarians, neque ob hoc manifestè apparens, sed omnino saxum referens. MEN. Ferunt hæc. Sed tuũ hoc multò magis omnem opinionem excedit Proteu. PRO. Nescio Menelaë, cui nam alteri facilè credas, qui tuis ipsius oculis nõ credas. MEN. Videns equidem uidi, sed tamen res ipsa monstro similis est, eundem uidelicet ignem atque aquam fieri.



PANOPES ET GALENES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PANOPE.

VIDISTI ne, Galene, heri, qualia fecit Eris ad cœnã in Thessalia, propterea quòd non & ipsa uocata fuerat ad conuiui-

um? GALE. Haud conuiuata equidem uobiſcum tum fui. Nam me Neptunus iuſſerat, tranquillum interea, Panope, ſeruare pelagus. Sed quid fecit Eris, cū præſens non adeſſet? PAN. Thetis ac Peleus conceſſerant intrò in thalamum, deducentibus ipſos Amphitrite ac Neptuno. Interea autem Eris, clam cæteris omnibus (id quod facilè illi tum fuit, aliis bibentibus, quibuſdam autem applaudentibus, uel Apollini cytharam perſonanti, uel Muſis ore modulātibus adhibendo animum.) proiecit in conuiuium, pomum quoddam admodum pulchrum, atq; aureum, Galene, totum. Inſcriptum autem erat his uerbis: Formoſa accipiat. Dum igitur uolutatur hoc, tanquam excompoſito iactum, peruenit eò loci ubi Iuno, & Venus, & Minerua accumbebant. Deinde ubi Mercurius ſublato illo, legit ea, quibus illud inſcriptum erat: Nos quidē Nereides cum ſilentio ſedebamus: quid enim agendum erat, illis præſentibus? Illæ uero inter ſe cōtendebant, ac quælibet ſuū illud eſſe uolebat. Et niſi Iupiter ſeipſum interpoſuiſſet, etiam ad manus uſq; res hæc proceſſiſſet. Verum ille, ipſe quidem, inquit, nō feram iudicium de hoc, tametſi illæ ipſum iudicare uellent, ſed in Idam ad Priami filium abite, qui & diſcernere nouit, quę nam formoſior ſit, utpote elegantiæ ſtudioſus & ipſe, & non facile, talis cum ſit, iudicauerit malè. GAL. Quid igitur ad hæc Deæ illæ, Panope? PANO. Hodie, arbitror, in Idam abeunt. GAL. Et quis ueniet paulo poſt, qui nobis renunciet eam, quæ uicerit. PAN. At iam nunc tibi affirmo, quòd nulla alia uincet, ueniēte in certamen Venere, niſi arbiter ipſe omnino cæcutiat.

TRITONIS, AMYMONES, ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERP.

TRITON.



D Lernam, Neptune, quotidie uenit aquatum uirgo, pulchra omnino ſpecies. Haud equidem ſcio, formoſiorem ullam puellam uidiſſe me. NEPTV. Liberām ne dicis, Triton, an uero ſerua quæpiam eſt, quæ aquam ferre ſolet. TRI. Minimè uero, ſed Danai illius filia, una exquinquaginta iſtis etiam ipſa eſt, Amymone nomine. Interrogaui enim, & quæ uocaretur, & genus ipſius. Danaus autem duriter admodum educat filias, & opus manu facere ipſas docet, & ad aquam hauriendam mittit, & ad alias res agendas inſtituit, impigræ ipſæ ut ſint. NEPT. Solā ne autem uenire ſolet longam adeo uiam, ex Argis ad Lernam uſque? TRIT. Sola, nam ſiticuloſum ipſum Argos eſt, ut noſti. Quare neceſſe eſt, ſemper aquatum uenire illam. NEPTVN. Non mediocriter affeciſti me animo, ò Triton, qui mihi hæc de puella narraris. Quare eamus ad ipſam. TRIT. Eamus, iam enim tempus quoq; eſt, cum aquatum ire ſolet. Ac propè mediam circa uiam alicubi eſt, petendo Lernam. NEP. Proinde currum iunge, uel, an hoc lōgiorem rebus moram inijciet, ſubmittere equos iugo, & currum apparare? Tu uero potius delphinem mihi aliquem, ex ueloci bus illis, huc ſiſte, inequitādo enim illi quām celerrimè prouehar. TRI. Ecce tibi hunc delphinum omnium uelociſſimum. NEP. Probè ſanē. prouehamur igitur. Tu uero iuxtā natando, conſequere me, Triton. Ac poſteaq; ad Lernam iam aduenimus, ego quidē hic in inſidijs erò: tu autē ſpeculando obſerua, quando illam accedentem ſentias. TRI. Eccā tibi, propè eſt. NEP. Formoſa, Triton, & in ipſo ætatis flore, puella hęc, ſed cōprehendenda nobis eſt. AMY. Heus homo, quò me hinc correptā abducis? plagiarius quiſpiam es, ac uideris ab Aegypto,

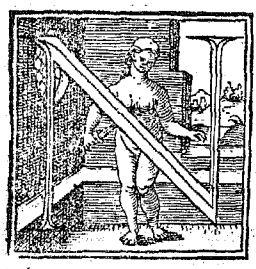
patruo

patruo noſtro, allegatus eſſe, quare clamando patrem uocabo. TRI. Tace Amymone, Neptunus hic eſt. AMY. Quid Neptunum mihi narras? Cur mihi ô homo, uim facis, atq; hinc in mare abſtrahis? Ego uero ſuffocabor miſera, ſubmerſa aquis. NEP. Bono animo ſis. Nihil graue patiaris, faciam: ſed & fontem cognominem tibi emanare hic ſinam, percuſſo tridente ſaxo, hoc iuxta æſtuarium, & tu ipſa felix atq; beata eris, ac ſola ſororum obita morte, aquam non geſtabis.

NOTI ET ZEPHYRI.

IACOBO MICYLLO INTERP.

NOTVS.



VM hanc, Zephyre, iuuencam, quam per mare in Aegyptum Mercurius ducit, Iupiter, amore captus, uiciauit? ZEPH. Hanc ipſam, Note, ſed iuuenca tum non erat, ſed puella, Inachi fluuij filia. Nunc autem Iuno talem ipſam effigiauit, æmulatione amoris commota: propterea quod uidebat Iouem illam prorſus deperire. NOT. Proinde etiam nunc bouem illam amat? ZEPH. Atq; admodum. & propterea in Aegyptum ipſam miſit, nobiſq; edixit, ne contur baremus mare, donec illa tranſnataſſet, ut quæ illic paritura ſit: fert autem utrum modo, Deuſq; fiet, cum ipſa, tum quod ex ea partum erit. NOT. An iuuenca Deus? ZEPH. Atq; admodum, Note, imperabitq;, inquit Mercurius, nauigantibus, ac noſtra erit domina, ut quemcunq; noſtrum uolet, emittat, uel prohibeat ſpirare. NOT. Colenda igitur obſeruandaq; nobis erit, Zephyre, iam, domina certè cum ſit. Nam, per Iouem, beneuolentior eo pacto nobis erit. ZE. Sed enim iam traiecit, & in terram enatauit. Vides, ut non amplius quadrupes incedat, ſed erectam ipſam, Mercurius denuo mulierẽ, formoſam prorſus reddidit. NOT. Mira nimirum hæc Zephyre, nuſquam amplius neq; cornua illius, neq; cauda, neq; tibiæ bifidæ, ſed amabilis puella eſt. Cæterum Mercurio quidnam accidit, qui ſeipſum mutauit, & ex adoleſcente factus eſt quiſpiam, canina faciem præ ſe ferens. ZEPH. Ne curioſius perſequamur iſta, quandoquidem melius ille, quæ facienda ſint, nouit.

NEPTVNI ET DELPHINVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.



AVDO, rectè facitis Delphines, quòd ſemper amantes hominum eſtis. Nam & olim Inonis filium in Iſthmum portaſtis, exceptum à Scironijs ſcopulis: unde cũ matre præcipitatus fuerat. Et nunc tu Citharœdo iſto Methymnenſi, cum ipſo ornatu & cithara recepto, in Tenarum enataſti, neq; paſſus es indignè à nautis perire illum. DELP. Ne mireris, Neptune, ſi hominibus benè facimus: nam & ipſi ex hominibus piſces facti ſumus. NEP. Atq; equidẽ ob id reprehendo Bacchum, q uos nauali prælio ſuperatos ita transformauit, cum deberet captiuos ſolum in deditionem accipere: quemadmodum & ceteros in poteſtatem redegit. Sed quo pacto cum Arione hoc, quod accidit, ſeſe habet? DELPH. Periander iſte, puto, delectabatur homine, ac ſæpe illum ad ſe accerſe-

bat,artis gratia. Ille autem diues iam factus à tyranno,concupiuit,nauigando in patriam, Methymnam uidelicet, spectandas ibi diuitias suas exhibere. Ac conscensa ad trajciendum naui, hominum quorundam sceleratorum, posteaquàm cognitus est, multum auri secum ferre: ubi ad medium fermè Aegeum peruentum fuit,insidiari illi nautæ cœperunt. Ille uero (nam auscultabam omnia, iuxta nauigiũ natando) quoniã hoc uobis ita uisum est, inquit, at me saltem assumpto ornatu,& decantato prius mihi ipsi funebri aliquo carmine,uolentem sinite præcipitare meipsum. Concesserunt nautæ. Tum ille assumpsit ornatum, & cecinit ad modum lene ac blandum quiddam, atq; ita in mare præcipitauit sese,tanquam statim omnino moriturus. Ego uero excepto atq; imposito illo,enataui unà cum ipso in Tenarum. NEPT. Laudo studium erga Musicam tuũ. Dignam enim mercedem rettulisti ipsi pro eo quod auscultaras.

NEPTVNI ET NEREIDVM.

IACOBO MICYLLO INTERP.

NEPTVNVS.



RETVM hoc quidem angustum, in quod puella delapsa, submersa est, Hellespontus ab ipsa uocetur, Cadauer autẽ ipsum, uos Nereides acceptũ, in Troadem auferte, ut ibi ab incolis sepeliatur. NER. Nequaquam, Neptune, sed hic in cognomini pelago sepeliatur. Miseremur enim ipsius, ut quæ miserabilia maximè à nouerca passa fuerit. NEP. At hoc quidem, Amphitrite, fas non est, neq; etiam aliàs honestum, hic illam alicubi sub arena iacere. Sed quod dixi, in Troade, in Chersoneso mox sepelietur. Illud autẽ pro solatio ei erit, quòd paulo post eadem, ipsa quoque Ino patietur, & præcipitabitur, persequente illam Athamante, in pelagus, ex summo Citherone, qua in mare porrigitur, unà cum filio, quem in ulnis gestabit. NER. Sed & illam seruare conueniet, gratiã hanc Baccho faciendo, Educauit enim illum Ino, eademq; nutrix illius fuit. NEP. Non decebat, adeo prauam. Sed tamen Baccho non gratificari, Amphitrite, indignum foret. NER. Sed quid accidit huic, quòd ab ariete decidit? frater autẽ eius, Phryxus, tutò uehitur? NEP. Meritò, adolescens enim est, & contra impetum obsistere potest. Illa uero, eò quòd insueta eius rei erat, conscenso uidelicet uehiculo nouo & inopinato, & despiciẽdo in profundum immẽsum, perculsa animo, & pauore pariter attonita, præterea & uertigine correpta, præ uehementia & impetu uolatus, retinere cornua arietis amplius non potuit, quibus se eò usq; sustentauerat, atq; ita in mare decidit. NER. An non igitur matrem ipsius Nephelen decebat, opem ferre cadenti? NEPT. Decebat sanè, sed Parca quàm Nephele multò potentior est.

IRIDIS ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



IRIS.

Alludit ad nomen ἄλσος, quo ipsa Insula dicta est.

INSVLAM istam errantẽ Neptune, quæ à Sicilia reuulsa atque undis submersa, mari innatat. Eam, ita iubet Iuppiter, consistere facias iam atque apparere, & ut tantundem manifesta atque conspicua in medio Aegæo inconcusse ma-

maneat, fundata firmiter admodum illa. Opus enim illa nonnihil habet. NEP. Fiet hoc, Iri, sed tamen quem usum illi præbebit, manifesta apparens, & nō amplius fluctuans? IRIS. Latonem in ipsa oportet parere, iam enim malè habet à doloribus. NEP. Quid igitur? an non sufficit illi cœlum, ut in eo pariat? Quod si minus autem illud, at certè nec tota terra partus illius recipere poterat? IRIS. Non, Neptune. Nam Iuno obstrinxit iureiurando magno Tellurem, ne præberet Latonæ parturienti ullum receptaculum. Hæc igitur insula, iuramento non tenetur, Abscondita enim tum fuit. NEPT. Intelligo rem. Igitur subsiste Insula, atq; emerge iterum ex profundo, & nō amplius fluctues aut titubes, sed immota maneas. Ac suscipe, ō felicissima, fratris mei liberos duos, deorum omnium pulcherrimos. Et uos, Tritones, traijcite Latonē in ipsam, omniaq; tranquilla sint. Serpentem autem istum, qui nunc uelut astro exagitat illā, perterrefaciendo, ipsi infantes, posteaquam in lucem editi fuerint, aggredientur, ac matrem uindicabunt. Tu uero uade, renuncia Ioui, omnia bene habere. Stabilita est Insula. Veniat Latona ac pariat.

XANTHI ET MARIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

XANTHVS.



VSCIPE me, ō Mare, grauia enim passus sum, extingue mihi uulnera. MAR. Quid hoc rei est Xanthe? quis te deussit? XAN. Vulcanus. sed igne candesco prorsus, miser, & efferuesco. MAR. Cur autem iniecit tibi ignem? XAN. Propter filium Thetidis. Postquam enim occidentem illum Phrygas, supplex deprecatus sum. Ille autem ab ira nihil remisit, sed occisorum corporibus etiam obstruxit mihi alueū, ego misertus miserorum, occurri, ut aquis inundarem atq; inuoluerem illum, quo eo periculo absterritus, ab occidione uirorum cessaret. Ibi igitur Vulcanus, (nam tum forte quadā propè aderat) uniuerso igne, quantum, opinor, usquam habebat, quātumq; & in Aetna, & siquibus alijs locis, illius est, allato, processit obuiam: ac exussit quidem ulmos, & myricas, assauit autem & infelices pisces & anguillas. Me uero, cum efferuescere fecisset, parū abfuit, quin totum aridum ac siccum reddiderit. Vides nimirum quo pacto exustionibus istis deformatus sim. MAR. Turbidus es, ō Xanthe, & calidus, ut cō sentaneum est, cruore, à cadaueribus: calore autem, ut ais, ab igne ueniente. Ac meritò, Xanthe, ut qui contra filium meum impetum feceris, nō uerítus, quòd Nereidis filius ille esset. XAN. An non igitur decebat misereri me Phrygum, uicinorum adeo meorum? MAR. Vulcanum uero, an non contrà decebat misereri Achyllis, Thetidis adeo filij?

Fortassis, nempotem legendum, id est, pro ἐμοῦ, ἐμαυτοῦ.

DORIDIS ET THETIDIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



DORIS.

VID lachrymaris Theti? THE. Pulcherrimam Dorí, puellam uidi, in arcam à patre coniectam, tum ipsam, tum infantem ab eo pauloantē genitum. Iussit autem pater nautas, arcam illam acceptam, postquam in altum à terra prouecti essent, in mare abijcere, ut ita periret & misera illa, & infans

unà cum ea. DO. Quamobrem autem, ò soror, hoc? quandoquidem comperta habes exactè omnia. THE. Pater illius Acrisius, quia pulcherrima erat, in æreum quendam thalamum inclusam, perpetuæ uirginitati destinarat. Deinde, uerum quidem dicere non possum, Iouem autem aiunt, conuersum in aurum, delapsum per impluuium ad ipsam esse. Accipiente autem illa in sinum demanantem deum, grauidam ex eo factam fuisse. Quod cum pater animaduertisset, utpote durus quidam & zelotypus senex, grauiter indignatus est. Et quia ab aliquo stupratam fuisse illam arbitratus est, conjecit in arcam hanc, cum paulo antè peperisset. DO. Cæterum illa quid agebat Theti, quando abripiebatur? THE. Pro se quidem nihil dicebat, Dori, sed tacitè ferebat damnationē, pro infante autem deprecabatur, ne morti traderetur, lachrymãdo, atq; illum auo ostentando pulcherrimum sanè puerum, Dori. Ille autem præ ignorantia malorum, etiã arridebat mari. Oppleor rursum lachrymis, cum in mentem illius uenit. DO. Et me fiere fecisti. Sed nunquid iam mortui sunt? THE. Haud quaquã, natat enim adhuc arca circa Seriphum, uiuis illis custoditis. DO. Cur igitur nõ conseruamus ipsam, piscatoribus istis Seriphijs, in retia immittendo? Qui extractos illos, incolumes præstabũt scilicet? THE. Rectè dicis, atq; ita faciamus. Non enim perire decet, neq; ipsam, neq; infantem adeò cum sit formosus.

NEPTVNI ET ENIPEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ENIPEVS.



INIMĒ uero præclara hæc, Neptune (dicetur enim uerũ) qui circumuenta amica mea, assimilatus in formam meã, uiciasti puellam. Putabat enim illa mecum rem esse sibi, et ob id exhibebat sese. NEP. Tu enim, Enipeu fastuosus es & tardus, qui puella adeo formosa quotidie ad te nante, ac præ amore pereunte, despexeris illam, & gauisus sis, si posses illi ægrè facere. Illa uero iuxta ripas mœrore affecta, atq; ibi inambulans, seseq; lauans, non semel optabat in conspectum sibi uenire te. At tu fastuosus deludebas illam. ENI. Quid igitur? an propterea oportebat te prærípere amorem mihi, & uelut histrionem alíquem pro Neptuno, Enipeum te gerere, atq; ita decipere Tyrõ istam, puellam adeo simplicem? NEP. Sero nunc uero nunc zelotypus es, Enipeu, cum prius superbum & contemptorem te gesseris. Ipsa autem Tyro nihil graue passa est, quando se putauit à te uiciatam esse. ENIP. Nihil autem? Dixisti enim abiens Neptunum esse te, quod uel maximè dolore affecit ipsam: atq; ipse eò abs te iniuria affectus sum, quòd & quæ mea esse debuerat, eam uoluptatem percepisti tu, & præterea composito circa uos fluctu purpureo, sub quo absconditi iacuistis cum puella pro me tute rem habuisti. NEP. Tu enim non uolebas Enipeu.

TRITONIS ET NEREIDVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



TRITON.

ALAENA ista uestra, Nereides, quam cõtra filiam Cephei Andromedam emisistis: neq; puellã ipsam iniuria aliqua affecit, perinde ut uos putatis, & ipsa iam mortua est. NER. A quo, Triton? Num Cepheus, tanq; illectamento aliquo proposita puella, aggressus illam occidit, ex insidijs cum multa ui adortus? TRI. Non. Sed nostis, arbitror, Iphianassa, Perseum illum,

Dana

Danaës puerum illum parũ, quem unà cum matre in arca abiectum in mare ab auo materno, conseruastis, misertæ illorum uidelicet. IPHI. Noui quem dicis. Consentaneum uero, illũ iam adolescentem factum esse, atq; admodum generosum, & pulchrum aspectu. TRI. Hic occidit Balenam. IPHI. Quamobrem Triton? Neq; enim huiusmodi conseruationis præmia persoluere nobis debebat? TRI. Ego uobis exponam omnem rem, ita ut gesta est. Missus hic fuit ad Gorgonas, ut hoc quasi quoddam certamen regi perageret. Postquam autem peruenit in Libyam. IPHI. Quomodo, Triton, solus ne, an & alios secum socios abduxit. nam alioqui difficile hoc iter. TRIT. Per aërem profectus est, alatum enim ipsum Minerua reddidit: postquam autem eò loci uenit, ubi illæ agebant, illæ quidem dormiebant, opinor. At hic amputato Medusæ capite, iterum auolauit. IPHIG. Quo pacto autem aspexit illas? Aspici enim nequeũt, uel quisquis illas aspexerit, non amplius quicquam posthac aspicit. TRIT. Minerua illi clypeo uelut face aliqua, prælato. (Talia enim audiui ipsum narrantem apud Andromedam, postea & apud Cepheum.) Minerua igitur, inquã, in clypeo refulgente, tanquam in speculo aliquo, exhibuit ipsi spectandam Medusæ imaginem. Postea sinistra, arrepta illius coma, & inspecta imagine, dextra autem sublata harpe, abscidit caput ipsius: atq; ita priusquã sorores reliquæ expergiscerentur, auolauit. Porrò ubi circa maritimam hanc Aethiopiæ oram uenit set, terræ iam propinquior, aliquanto uolans, uidet Andromedam, expositam, in rupe quadam prominente palo affixam, pulcherrimam, ò Dij, promissa coma, & seminudam, longè usque infra ubera. Ac primum quidem misertus fortunæ illius, interrogat caussam damnationis huius. Paulo autem pòst, amore captus, (oportebat enim incolumem seruari puellam) opem ferre illi statuit. Atque ubi iam balena accessisset, terribilis admodũ, & quasi mox absorptura Andromedam, in altum sublatus adolescens, manu ad capulum admoto, harpam tenens, altera quidẽ ferit, altera autem Gorgona spectandam proferens, in lapidem illam conuertit. Illa igitur mortua est, & diriguere ipsius membra omnia, quæcunq; Medusam aspexerũt: at hic solutis uinculis, quibus uirgo alligata fuerat, suppositaq; manu, suscepit illam, summis pedum digitis descendentem è rupe, ardua illa quidem atque procliui: & nunc cum eadem nuptias peragit in ædibus Cephei, abducetq; illam secum Argos. Quare pro morte, nuptias neq; eas ulgares illa inuenit. NER. Equidem non ita ualde ægrefero factũ hoc. Quid eñ adeo nobis iniuriæ fecit puella, si mater ipsius superbè extulit sese tunc, ac pulchrior nobis esse uoluit? TRI. Quòd hoc pacto magnum dolorẽ perceptura fuisset ob filiam, mater certè illius cũ sit. NER. Ne meminerimus Dori, istorq; amplius, si quid barbara mulier, suprã, q; decebat, loquax fuit. Satis enim supplicij tulit, quæ tanto in metu, filiæ causa constituta fuit. Gratulemur igitur nuptijs.

Ensis falcatus Perſei fuit.

ZEPHYRI ET NOTI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ZEPHYRVS.



VNQVAM equidem pompam magnificentiorem uidi in mari, ex quo ego sum, & spiro. Tu uero an non uidisti Note? NOT. Quam nam hanc dicis Zephyre pompam? aut quinam sunt qui illam duxerunt? ZEPH. Suauissimo spectaculo caruisti, & quale non facilè aliud unquam uideris. NOT. Iuxta rubrum mare occupatus fui, afflaui autem & partem Indiæ nonnullam, quantum uidelicet eius terræ mari adiacet. Proinde nihil eorum noui, quæ tu dicis. ZEP. Quid? Sidonium illum Agenorem uidisti? NOT. Etiam, Europæ patrem, scilicet. Quid tum? ZEPH. De illa ipsa narrabo tibi. NOT. Num, quòd Iuppiter iam

olim amare puellam cœpit? Nam hoc etiam pridem sciui. ZEPH. Igitur quod ad amorem attinet, nosti. Quæ uero postea consecuta sunt, ea nunc audi. Descenderat Europa ad littus, ludendi gratia, assumptis secum æqualibus suis. Iupiter autem in formam tauri assimulatus, ludebat unà cum ipsis, pulcherrimus tum apparens. Nam & candidus erat, ut nihil suprà, & cornua habebat reflexa pulchrè, uultumq; præ se ferebat admodum mansuetum ac placidum. Saltabat igitur & ipse in littore, & mugiebat suauissimè, ita ut Europa etiam conscende reipsum iam sustineret. Cæterum ubi hoc factum est, citato cursu Iupiter quidem unà cum illa in mare prorupit, atq; ibi, uti inciderat, natabat. Illa uero admodum perculsa animo ex hac re, sinistra apprehẽdit ac tenuit cornua, ut ne delaberetur: altera autem manu, diffluentem uento uestem continebat. NO. Dulce hoc spectaculum, Zephyre, uidisti, & amatorium, natantem uidelicet Iouem & ferentem secum amores suos. ZEPH. At uero quæ consecuta sunt, suauiora multò, Note. Nam & mare statim compositis fluctibus quietũ fuit, & tranquillitate ultrò attracta, placidum ac planum se ipsum præbuit. Nos autem omnes silentium agentes, nihil aliud quàm spectatores tantũ, eorum quæ fiebant, quasi quidam comites, sequebamur. Cupidines uero iuxtà uolitantes, paulum supra mare, ita ut interim summis pedibus contingerent aquam, accensas ferentes faces Hymenæum cantabant. Nereides autem emersæ undis, delphinũ tergis insidentes obequitabant applaudentes, seminudæ pleræq;. Præterea & Tritonum genus, & si quid aliud marinorum, aspectu metuendum non est, omnia illa circum puellam quasi choream ducebant. Nam ipse quidem Neptunus cõscenso curru, & quasi pronubus incedẽs, unà cum Amphitrite lætus præibat, ueluti uiam aperiens natanti fratri. Supra omnes autem, Venerem duo Tritones uehebant in concha recubãtem, ac flores omnis generis aspergentem sponsæ. Atq; hæc à Phœnicia usq; in Cretam fiebant. Postquam autem in Insulam ascendit, ipse quidem taurus non amplius adparebat. Iupiter autem apprehensam manu Europam, in antrum Dictæum abduxit, erubescentem, atq; oculos demittentem. Intelligebat enim iam, ob quam rem ita duceretur. Nos autem incumbentes mari, alius aliam illius partem fluctibus agitabamus. NOT. O beatum Zephyre, te, qui isthæc uideris. Ego uero interea Gryphas & elephantos, & nigros homines aspiciebam.

MORTVORVM DIAL-

ARGVMENTVM IN DIA-

LOGOS INFERORVM.

QVanquam ex eadem occasione & hi Dialogi, quibus inferorum querelæ, iudicia, pœnæ, & id genus alia describuntur, exceptis paucis quibusdam, quorum argumenta de suis temporibus sumpsisse Lucianus uidetur, cum superioribus prognati sunt: alium tamen atq; diuersum ab illis finem habent, aliaq; monent ac docent. Suprà enim amores & affectus deorum tractantur, ac hic illud indicatur, atq; etiam oculis penè subijcitur, quòd apud Inferos, & eos Iudices, quorum sententiæ post hanc uitam subijciendi omnes sumus, nulla personarum ratio, nulla potentiæ, diuitiarum, honorum, famæ, aut cuiuscũq; fortunæ æstimatio futura est: sed quòd omnes, quod ad conditionem attinet, æquales futuri, & pro eo ac quisq; in hac uita se gerit & meretur, supplicium aut præmium accepturi sumus. Tametsi illud quoq; non ignorem, Lucianum ex ironia magis pleraq; hæc quàm quòd ita animo senserit, dixisse uideri posse, utpote Epicureum, & ut ab aliis uocatur, ἄθεον, qui neq; de dijs, neq; de immortalitate animarum rectè quicquam senserit. Veruntamen etiã aliàs, cum de ueris moribus Philosophorum scribit, ut in Nigrino, Demonacte, & cæteris quibusdam, eiusmodi de præsentis uitæ rebus & actionibus præcipit, & tradit, quæ illum haud dubiè de futura quoq; non nihil cogitatione ac sensu præcepisse confirmare possint. Vtut autem hæc se habent, digni tamen dialogi isti sunt, qui legantur, & ob oculos quàm sæpissi-

me

κθιος. renuncupat Luciang. 1. sine deo

mè reuocentur: uel ob hoc ſolum, ut à cupiditatibus ac rerum externarum deſiderio mentem auocemus, & ad illud reſpiciamus, quod poëta dixit: Puluis & umbra ſumus, quodq; poſt hanc uitam, neq; opes, neq; potentia, neq; ullæ aliæ fortunæ deſinctos ſequentur, aut iuuabunt.

Puluis & umbra ſumus

DIOGENIS ET POLLVCIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

DIOGENES.



OMMENDO tibi, Pollux, quam primum ad ſuperos aſcenderis (tuum enim eſt, ni fallor, cras reuiuiſcere) ut, ſicubi uideris Menippum, canem illum, (inuenies autem ipſum Corinthi, circa Craneum, aut in Lycéo deridentẽ contendẽtes iſtos inter ſe Philoſophos, dicas illi: Menippe, inquiens, iubet te Diogenes, ſi ſatis ea, quæ ſuper terrã ſunt, deriſiſti, quo & huc ad inferos deſcendas, ubi multò plura, quæ rideas, habiturus es, Illic enim in ambiguo tibi adhuc riſus fuit, et frequẽs illud obiici potuit. Quis enim omnino ſcit, quæ poſt uitam futura ſint? Hic autem, non deſines conſtanter atq; perpetuò ridere, quemadmodum ego quoq; nunc facio. Et maximè poſtquam uideris, diuites iſtos ac ſatrapas & tyrannos ita humiles & obſcuros eſſe, ſoloq; eiulatu ab alijs dignoſci. Tum quòd & molles & ignaui ſunt, reminiſcentes eorum quæ in uita gerũtur. Hæc illi quæſo ut dicas, & ut præterea etiam pera ueniat impleta & multò lupino, & ſicubi in triuio poſitam inuẽniat, Hecates cœnam: aut ouium ex luſtratione relictum, aut ſimile quippiam. POL. At renunciabo hæc illi, Diogenes. Sed quo melius illum agnoſcere queam, cuiuſmodi facie eſt? DIOG. Senex eſt, caluaſter, pallio indutus lacero, & uento cuiuis peruio: præterea & diuerſorum pannorum aſſumentis uariegato. Ridet autem ſemper, ac plerumque arrogantes iſtos philoſophos acerbè perſtringit. POL. Facile erit inuenire illum, ex his utique ſignis. DIOG. Vis ne ut ad ipſos quoque philoſophos illos aliquid tibi mandem? POLL. Mandes licet, non enim graue neque hoc mihi fuerit. DIOGEN. In uniuerſum, adhortare illos, ut deſiſtant à nugis ſuis, neque de toto contendant, neque cornua ſibi mutuo affingant, neque crocodilos faciant, neque huiuſcemodi ſterilia atque ieiuna interrogare, animum inſtituant. POLL. At indoctum me & ineruditum eſſe dicent, qui doctrinam illorũ reprehendã. DIOG. Tu uero plorare illos meo nomine iube. POL. Et hæc nunciabo illis. DIO. Diuitibus autem, ò lepidiſſimum caput, hæc noſtro nomine annuncies quæſo: Quid, ò uani, inquiens, aurum tantopere cuſtoditis? quid autem excruciatis uos ipſos? ſupputantes uſuras, & talentum aliud ſuper aliud accumulantes: quos non plus quãm unum obolum habentes, uenire huc paulo poſt oportet? POLL. Dicentur & hæc ad illos. DIOG. Sed & formoſis iſtis, & robuſtis dicas, Megillo puta Corinthio, & Damoxeno paleſtritæ, quòd apud nos neque flaua cõma, ne cœrulei nigriue oculi, neq; rubor faciei, amplius ullus eſt: neq; præterea nerui intenti & robuſti, neq; humeri laborum tolerantes, ſed omnia, uanus puluis, ut aiũt, nobis, caluaria forma nudata ſcilicet. POL. Non moleſtũ erit, neque hęc ad formoſos & robuſtos illos dicere. DIO. Etiã pauperibus ò Lacon, dicas licet, (multi autẽ ſunt, quibus & ea res perq; moleſta eſt, & inopiã lugẽt) ut neq; lachrymentur, neq; plorent, expoſita illis æqualitate hac, quæ hic eſt: & quod uidebunt, eos qui illic diuites ſunt, nihilo meliores, quãm ſeſe hic eſſe. Lacedæmonijs autẽ tuis, hæc ſi uidetur, nomine meo obijcias, molles & eneruatos ipſos eſſe dictitãs. POL. Ne de Lacedæmonijs, Diogenes quicq; dicas, nõ enim

Mos erat diuinitibus ut ſingulis menſibus Hecatæ ſacrificãdo in triuijs panes atq; alia quædã ponerẽt, quæ poſtea à paupertibus auferebãtur, hanc Hecates cœnã dicebãt. Suidas. & Athenæus libro 7. Athenienſes aũt & theatra & cõciones & cæteros cõuentus hominum luſtrare ſolebãt adhibitis paruis et uilibus quibuſdã hoſtijs. Vt Suidas tradit, ed uidetur hic alludere.

enim feram. Sed quæ ad cæteros mandasti, ea illis renunciabo. DIOG. Missos igitur faciamus hos, quando tibi ita uidetur. Tu uero quibus antea dixi, ad eos sermones hos meos defer as.

PLVTO, SEV CONTRA MENIPPVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CROESVS.

NON poterimus ferre, Pluto, Menippum hunc, canem, cohabitantem nobiscum. Quapropter aut illum hinc amotum alio loco collocа, aut nos hinc alio commigrabimus. PLVT. Quid autem uobis mali adeo facit, quando eodem modo mortuus est, ac uos? CROE. Postquam nos ploramus & ingemiscimus, illorum reminiscentes, quæ apud superos habuimus, utpote: Midas hic, auri, Sardanapalus autem multæ uoluptatis, Ego uero, thesaurorum, irridet, & cum conuicijs exprobrat ea nobis, mancipia & piacula nos uocitando. Interdum autem etiam cantando, conturbat ploratus nostros, & in summa, ualde nobis molestus est. PLVT. Quid hæc audio de te, Menippe? MEN. Vera Pluto. Odi em ipsos, ignaui ac perditi adeo cũ sint, quibus nõ satis fuit, uixisse malè, sed etiã mortui, insuper cogitatione atq; animo illis, quæ apud superos sunt, inhærent. Delector itaq; ægrè ipsis faciendo. PLVT. Sed non decet. Dolent em, non exiguis rebus priuati. MEN. Etiam tu deliras Pluto, qui gemitus istor; tuo quoq; calculo approbas? PLVT. Haud quaq;, uerum nolim uos discordes ac seditiosos esse mutuo. MENIP. At uero, ò pessimi Lydorum, Phrygum & Assyriorum, ita de me cognoscite, ut qui neq; unquam desiturus sim. Nam quocunq; abieritis hinc, eodem sequar, ægrè faciẽdo, cantando atq; irridendo uos. CROE. An non hæc contumelia est? MEN. Non. sed illa contumelia erant, quæ uos facere solebatis: quando & adorari uos uolebatis, & hominibus liberis pro libidine abutebamini: neq; tum mortis quicquam memores eratis. Proinde plorate nunc, omnibus illis despoliati. CROE. Multis certè, ò Dij, & magnis possessionibus. MID. Quanto equidem ipse auro? SARD. Quanta uero ego uoluptate? MEN. Rectè sane. ita facite: lugete uos quidem, ego uero tritum illud: Nosce te ipsum identidem connectendo, uobis occinam. decet enim huiusmodi ploratus, si crebrò illis accinatur.

MENIPPI, AMPILOCHI ET TROPHONII.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MENIPPVS.

VOS nimirum Trophoni atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, uatesq; credimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrãtur. TRO. Quid? an nobis igitur imputandum, si per insciciam illi de mortuis huiusmodi opinantur? MEN. Atqui nõ ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiueretis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanquam futurorum fuissetis præscij, quasiq; prædicere potuissetis, si qui percontarentur. TRO. Menippe, nouerit Amphilochus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Cæterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit. At tu uidere nunquam omnino Lebadiam adijsse, neq; enim alioqui ista non crederes.

MEN.

MEN. Quid ais? equidem nisi Lebadiam fuissem profectus, ac linteis amictus, offam ridiculè manu gestans, per angustum aditum in specum irrepsissem, nequaquam fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscerem perinde atque nos, solaq; præstigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinandi artem, quid tandem est Heros? neque enim intelligo. TROPH. Est quiddam partim ex homine, partim ex deo compositum. MEN. Nempe quòd neque sit homo, quemadmodum audio: neque deus, uerum pariter utrunque. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nunc recessit? TROPH. Reddit oracula Menippe, in Bœotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, nisi quòd illud plane uideo, te totum esse mortuum.

MERCVRII ET CHARONTIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

RATIONEM supputemus portitor, si uidetur, quantum mihi debeas iam, ne denuo aliquando de eo inter nos contendamus. CHA. Supputemus Mercuri, Satius enim est maturè id agere, deinde & minoris negocij. MER. Anchorã ut mandaras, comparaui tibi quinq; drachmis. CHA. Carò, dicis. MER. At per Plutonem, quinq; emi illam: & præterea lorum, quo remum alligares, obulis duobus. CHAR. Pone quinq; drachmas, & obulos duos. MER. Et pro resarciendo uelo quinque obulos, ego exolui. CHA. Etiam hos appone. MER. Et ceram, ad oblinendas nauigij rimas tibi emi: & clauos præterea, & funiculum, unde Hyperam feci sti, omnia hæc duabus drachmis. CHA. Rectè, laudo, hæc uili emisti. MERCV. Hæc sunt, quæ tibi exposui: nisi siquid reliquum est, quod me fugit inter computandum. Quando autem hæc redditurum te promittis? CHA. Nunc quidem, Mercuri, non possum. Si uero pestis aliqua, aut bellum, cõfertos & frequentes huc demiserit aliquos, licebit mihi tum allucrari aliquid subtracto clãm nonnihil exportorio. MER. Proinde ego nunc sedebo, pessima quæq; ut eueniant, precando, ut inde fructum aliquem capiam? CHA. Fieri aliter non potest, Mercuri. Nam pauci nunc, uides, ad nos descendunt. Pax enim est. MER. Satius est ita esse, etiam si ob hoc abs te prorogatur nobis debiti istius solutio. Verum enimuero prisci illi, Charon, nosti quales aduenire solebant, quãm fortes atque animosi omnes, cruore madidi, & uulneribus pleni plerique? Nunc autem aut ueneno aliquis à filio interfectus, aut ab uxore: aut præ nimia uoluptate, tumefacto uentre & cruribus aduenium. Pallidi enim omnes, & ignaui, neque similes prioribus illis. Plurimi autem ipsorum etiam pecuniarum caussa ueniunt, factis, ut uidetur, mutuo sibi insidijs. CHARON. Omnino enim expetibiles illæ sunt. MERCVR. Proinde neque ego uidear peccare grauius aliquid, si uel acerbius abs te exigam, ea quæ mihi debes.

Hyperæ funiculi sunt, quibus antemnarum cornua traducuntur. Vnde prouerbium: Omissa Hypera, pedẽ queris. Vide Erasmum & Suidam.

PLV-

LVCIANI

PLVTONIS ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PLVTO.



ENEM ne nosti, istum ætate omnino confectum dico, Eucratem diuitem, cui liberi quidem nulli sunt, hereditatis autem captatores plus quàm quinquaginta millia. MER. Noui. Sicyonium illum dicis. Sed quid postea? PLVT. Viuere illum quidem, Mercuri sine, ultra eos quinquaginta annos quos ætate peregit, alteris totidē accumulatis, si modo possibile sit, atq; etiam pluribus. Adulatores autem ipsius, Charinum adolescentem, & Damonem, & cæteros abripe huc ordine omnes. MER. Atqui absurdum hoc uideri queat. PLVT. Haud quaq; imò iustissimum. Quam enim ob caussam illi adeo optant illum mori? nisi quia pecuniam illius ambiunt, nulla propinquitate iuncti. Quod autem omniū sceleratissimum est, interea cum talia precantur, tamen obseruant & colunt manifestē utique illum. Ac quæ ægrotante illo, apud se consultent, nemo ignorat: attamen sacrificaturos sese promittunt, si conualescat denuo: & in summa, uaria quædam adulandi ratio illorum hominum est. Quamobrem ipse quidē immortalis sit, illi autem præ ipso abeant frustra hiantes. MER. Ridicula patiantur, scelerati cum sint. Sed tamen & ille admodū scitè circumducit illos, & spe pascit inani, & in summa, semper morituro similis, multò ualidus magis est, q̄ quisquam iuuenis. Illi autem hæreditate inter se diuisa, pascuntur, uitam quandam beatam secum ipsi animo præcipientes. PLVT. Proinde ipse exuta senectute, quemadmodum Iolaus ille, in iuuenem redeat. Illi autem in ipsa media spe, diuitijs illis, quasi per somnū spectatis, destituti, abeant iam huc, mali malè mortui. MER. Alias res cura, Pluto, iam enim accersam tibi illos, alium super aliū ordine, septem autem, opinor, sunt. PLVT. Deducas licet. Ille autem mittat singulos præ se, ex sene iterum in adolescentem conuersus.

TERPSIONIS ET PLVTONIS.

P. VIRVNIO INTERP.

TERPSION.



VSTVM ne hoc est ò Pluto, me quidem ē uita obisse triginta cum sim annorum? Tu critum uero senem septuagenarium, & ultrà, adhuc uiuere? PLV. Iustissimum quidem ò Terpsio. Nam & si ipse uiuit, certē ad nullius tamen mortem affectus est: tu uero omni tempore illius hæreditatem expectans, eum mori auidissimē cupiebas. TERP. Nonne opus fuerat, quum senex sit, nequeatq; decætero suis uti diuitijs locum dare iuuenibus? PLV. Nouas ò Terpsio statuis leges: quum ad uoluptatem diuitijs uti nequeat, ipsum ē uita decedere. Aliter autem & Parca & natura statuisse uidetur. TERP. Proinde hanc ob huiusce modi accuso ordinem, decebat enim has res successione graduq; fieri, senē primo, deinde qui in ea ætate sequeretur mori. Haud quaq; autē exerceri, aut uiuere, qui senectute decrepitus esset, qui tres duntaxat dentes habeat, cui uix deseruiunt oculi, qui curuatus à quatuor famulis deducitur, deguttantes nares, lipposq; oculos habens, nihil deniq; uoluptatis degustans, haud aliter existens, q̄ animatum quoddam sepulchrum, ab ipsa iuuentute derisum. Et contrà mori opti-

optimos atq; robustimos adolescentes. Nam hoc perinde esse uidetur, ac si flumina sursum deferantur. Aut saltem scire necesse foret, quando & senum quilibet obiturus esset, nequos, prout eis mos est, fallerent. Nunc uero illud accidit, quod prouerbio dici solet: Quadriga bouem sæpissimè ducit. PLV. Hæc quidē ò Terpsio, prudentius fiunt, quã tibi profectò uidentur. Verũ & uos quid passi estis? quòd rebus alienis gaudetis, & senibus, filijs orbatis, uosmet tãtopere in adoptionem tradatis: quamobrem in derisum adducti, ab illis sepelimini, quod quidem plurimis fit periucundum. Nam quanto uos magis mori illos peroptatis, tanto plus omnibus quàm gratissimũ est, si ante eos uos mori cõtingat. Ete nim nouam quandam in medium adducitis artem, aniculas atq; decrepitos cũ amatis: præsertim quidem, si liberis sint orbati. qui uero liberos habent, illorũ uobis non est cura. Atqui ex ijs qui amãtur plurimi, minimè uestri ignari æstus etiam si ipsis liberos esse cõtingat, illos odisse dissimulant, ut & ipsi habeãt amatores. Inde ijs in testamento exclusis, qui munera diutissime obtulerunt, liberi, sicuti profectò dignum est, omnem eorum substantiam consequũtur: at illi tristitia affecti, suaq; spe delusi, dentibus fremũt. TER. Omnia hæc uera sunt quæ de me & Tucrito autumas. Quantum enim meorum ille deuorauit, quum semper eum mori putarem. Ac quoties ad eum ingrediebar, gemẽdo, & internum quiddam, perinde atq; ex ouo pullus aliquis immaturus, stridendo ægritudinẽ simulabat. Vnde quanto citius eum ad sepulchrum duci existimabã, tanto plus illi donorũ mittebam, ut ne ij, qui amore concurrebant, muneribus me præclaris uincerent. Plerumq; etiam pre nimia sollicitudine insomnis iacebam, singula enumerans, ac unumquicq; disponens. Eaq; etiam caussa interitus mihi fuit, curæ uidelicet & uigiliæ. Ille autem deglutito hoc illectamẽto meo tanto, adstitit mihi, quando sepeliebar paulo ante, arridens. PLV. Euge ò Tucrite, diutissi me uiuas, unà & diuitijs abundans, & huiuscemodi homines deridẽs: neq; prius moriaris, quàm hos blanditores cunctos præmittas. TER. Hoc quidẽ ò Pluto periucundum mihi foret, si ante Tucritum Chariades uita decederet. PLVT. Boni animi sis ò Terpsio, & Phido etiã, & Melanthus, & omẽs penitus ipsum præcedent, suis ipsorum curis confecti. Hæc ego summopere laudo, ò Tucrite diutissime uiuas.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ZENOPHANTES.



AT tu Callidemides, quo pacto interisti? Nam ipse quemadmodum Diniæ parasitus quum essem, immodica ingurgitatione præfocatus fuerim, nosti, aderas enim morienti. CAL. Aderam Zenophantes. Porrò mihi nouum quiddã atq; inopinatum accidit. Nam tibi quoq; notus est Ptœodorus ille senex. ZEN. Orbum illum dicis, ac diuitẽ, apud quem te assiduè uersari conspiciebam? CAL. Illum semper captabam, colebamq;, id mihi pollicens fore, ut meo bono quamprimum moreretur. Verum quum ea res in longum proferretur, sene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuente, compendiariam quandam excogitaui uiam, qua ad hæreditatem peruenirem. Siquidem empto ueneno, pocilla tori persuaseram, ut simulatq; Ptœodorus potum posceret, bibebat autem prolixius, præsentius in calicem iniiceret, haberetq; in promptu, porrecturus illi. Quod si feciisset, iureiurando confirmabam, me illum manumissurum. ZENO. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris. CAL. Vbi iam loti uenissemus, puer duobus paratis poculis, altero Ptœodoro cui ue

nenum erat additum, altero mihi, nescio quo modo errans, mihi uenenũ, Ptœo doro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego protinus humi porrectim stratus sum, supposititium uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta? Atqui nõ conuenit amici malis illudere. ZEN. Rideo profectò, nam elegãter ac lepidè tibi hæc res euenit. Porrò senex ille, quid interim? CAL. Primum ad casum subitũ atq; inexpectatum sanè cõturbatus est. Deinde simul atq; intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, risit & ipse. ZEN. Rectè sanè. Tametsi non oportuit ad compendium illud diuertere, siquidem uenisset tibi populari, uulgata q; uia, tutius certiusq;, etiam si paulò serius.

CNEMONIS ET DAMIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

CNEMON.



HOC illud est quod uulgo dici consueuit: Hinnulus leonem. DAM. Quid istuc est, quod tecum stomachare Cnemon? CNE. Quid stomacher rogas? Equidem hæredem reliqui quendam præter animi sententiam, uidelicet æstu delusus miser, ijs quos maximè mea cupiebam habere, præteritis. DAM. Sed istuc quinam euenit? CNE. Hermolaum nobilem illum diuitem, quum orbus esset, imminente morte captabam, assidens atq; inseruiens. Neq; ille grauatim officium meũ admittebat. At interim illud quoq; mihi usum est scitum, consultũq;, ut testamentum proferrem ac publicarem, quo illum rerum mearũ in solidum hæredem institueram, nimirum ut ille uicissim idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAM. At quid tandem ille? CNE. Quid ille suo in testamento scripserit, id quidem ignoro. Cæterum ego repente atq; insperato è uita decessi, tecti ruina oppressus. Et nunc Hermolaus mea possidet, lupi cuiuspiam in morẽ ipso hamo cum esca pariter auulso. DAM. Imò non escam modo cum hamo, quin etiam te quoq; piscatorem simul abstulit. Itaq; technam istam, in tuum ipsius caput struxeras. CNE. Sic apparet, idq; adeo deploro.

SIMYLI ET POLYSTRATI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

SIMYLVS.



ENISTI tandem & tu Polystrate ad r[illegible] quum annos uixeris haud multò pauciores centum, opi[illegible]us h[illegible]os POL. Nonaginta octo Simyle. SIM. Sed quinam trigint[illegible]os annos egisti, quibus mihi fueras superstes. Nam ipse [illegible]rij te fermè septuagenario. POL. Quàm suauissimè profectò, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. SIM. Mirum uero, siquidem tibi primum seni, deinde inualido, postremo etiã orbo quicquam poterat esse in uita suaue? POL. Principio nihil erat quod non possem, præterea pueri formosi complures aderant, tum mulieres nitidissimæ, unguenta, uinũ mirè fragrans, postremo mensæ uel Siculis illis lautiores. SIM. Noua narras, nam ego te planè sordidum ac parcissimũ esse sciebã. POL. Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi subscatebãt. Tum diluculo protinus quã plurimi mortales ad fores meas uentitabãt, simulq; ex omni rerũ genere, quæ terrarũ ubiuis pulcherrimæ reperiuntur, munera deportabantur.

SIM.

SIM. Num me defuncto regnum gessisti? POL. Minimè, uerum amantes habebam innumeros. SIM. Non possum non ridere: tũne amantes, tantus natu quũ esses, uixq; tibi dentes supereſſent quatuor? POL. Habebam per Iouem equidẽ optimates ciuitatis: quumq; essem tum senex, tum caluus, sicuti uides, præterea lippiens etiam, ac senio cæcutiens: postremo naribus muccosis, tamen cupidissimè mihi inseruiebant, adeo ut is felix uideretur, quem cũq; uel aspexissem modo. SIM. Num tu quoq; quemadmodum Phaon ille, Venerem aliquam è Chio transuexisti, ut ob id optanti tibi illa dederit rursum ad iuuentam redire, ac denuo formosum atq; amabilem fieri? POL. Haud quaquam, quin magis quũ talis essem, qualem dixi, tamen supra modum adamabar. SIM. Aenigmata narras. POL. Atqui notissimus est hic amor, quum uulgo sit frequẽs, nempe erga senes orbos ac diuites. SIM. Nunc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie, nimirum ab aurea illa Venere. POL. Veruntamen non parum multas commoditates ab amantibus tuli, Simyle, propemodum etiam adoratus ab illis. Porrò sæpius etiam quasi procax illis illudebam, excludens interdum nonnullos eorum: interim illi inter sese decertabant, & in ambiendis primis apud me partibus, alium alius anteire nitebatur. SIM. Sed age, de facultatibus tuis quid tandem statueras? POL. Palãm quidem affirmabam, me unumquenq; illorum relicturum hæredem: idq; illi quum crederent futurum, certatim se quisque obsequentiorem atq; adulantiorem præbebat. Cæterum alteras illas ueras tabulas, quas apud me seruaueram, reliqui, in quibus omnes illos plorare iussi. SIM. At postremæ illæ tabulæ quem pronunciabant hæredem? num ẽ cognatis quempiam? POL. Non per Iouem, imò nouitium quendam ex formosis illis adolescentulis, natione Phrygem. SIM. Quot annos natum Polystrate? PO. Viginti fermè. SIM. Iam intelligo quibus obsequijs ille te demeruerit. POL. At tamen multò illis dignior qui scriberetur hæres, etiam si Barbarus erat ac perditus, quem iam ipsi etiam optimates colunt captantq;. Is igitur mihi extitit hæres, iamq; inter patricios numeratur, subraso mento, barbaroq; cultu ac lingua quin eum Codro generosiorem, Nireo formosiorem, Vlysse prudentiorem esse prædicant. SIM. Non laboro, uel totius Græciæ sit imperator, si libet, modo ne illi potiantur hæreditate.

CHARONTIS ET MERCVRII.

MARTINO BOLERO INTERP.

INTERLOCVTORES. Charon, Mercurius, Mortui, Menippus, Charmoleus, Lampichus, Damasias, Philosophus, Rhetor.

CHARON.



VDITE quo loco sint res nostræ. Equidem parua est nobis, quemadmodũ uidetis, & carriosa nauicula, & quæ undique perfluit: quòd si in alteram partem se inclinarit, planè submersa peribit, atq; uestrũm tam multi simul confluunt, & singuli plurimas sarcinas adferunt. Quòd si cum his nauiculã conscenderitis, uereor ne postea uos facti pœniteat, maximè uero eos, qui nandi sunt imperiti. MORT. Quid igitur faciendum erit, ut sine periculo nauigemus? CHAR. Ego uobis dicam: nudos uos ingredi oportet, atq; ista omnia quæ superflua sunt, in littore relinquere. Nam sic etiam uix capiet uos nauicula. Tibi uero Mercuri deinceps curæ erit, neminem ex illis recipere, nisi nudus sit, & supellectilem abiecerit. Itaq; ad ipsas scalas te statuas, ipsosq; cognoscito, & suscipito, nudosq; ingredi cogito. MER. Rectè dicis, atq; sic faciemus. Quis est ille

primus? MENIP. Ego Menippus ſum. Ecce autem peram & baculum in paludē abieci: uerum rectē feci, qui pallium non acceperim. MER. Ingredere ò Menippe uir optime, primumq; apud gubernatorem nauis, locum accipe, in ipſa ſummitate, quo omnes poſſis intueri. Verum quis ille formoſus eſt? CHAR. Charmoleus ſum Megarenſis ille amator, cui oſculum unum duobus talentis conſtitit. MER. Exue igitur iſtam pulchritudinem, & labia unà cum oſculis, iſtam etiam denſam comam, & genarum ruborem, adeoq; totam cutem. Benè ſe res habet, expeditus es, ingredere nunc. Quis uero ille eſt purpuratus & diademate præcinctus, grauitatem quandam præ ſe ferens? Quis es tu? LAMP. Lampichus ſum Geloorum tyrannus. MERCV. Quid igitur cum tot ſarcinis ueniſti? LAMP. An ne nudum aduentare conueniebat tyrannum? MERC. Nequaquam tyrannum, ſed mortuum, itaque depone iſta. LAMP. Ecce abieci diuicias. MER. Sed ſuperbiam ò Lampiche & faſtum etiam abijce, nam iſta ſi in nauiculam co incidant, uehementer grauabunt eam. LAMP. Igitur ſine ut diadema habeam ſaltem & ſtragulum. MERC. Nequaquam, imò & hæc relinquito. LAMP. Sit ita. Quid præterea uis? Nam omnia, ut uides, abieci. MERCV. Crudelitatem etiam, & amentiam, & uiolentiam, & iracundiam, atque his ſimilia depone. LAMP. Ecce nudus ſum. MERC. Ingredere nunc. Tu uero pinguis admodum & carnoſus quis es? DAMA. Damaſias ego ſum athleta. MERC. Certè, uideris ille eſſe, ſcio enim te ſæpe in paleſtris à me uiſum. DAMA. Ita eſt ò Mercuri, uerum accipe me, nudum exiſtentem. MER. Nequaquam ò bone uir, nudus es tanta carne circundatus: itaque exue eam. Nam ſi uel alterum tantum pedem in nauem poſueris, ſubmerges eam. Sed & coronas iſtas & præconia abijcito. DAMA. En planè nudus ſum, ut uides, & ſimili cum alijs mortuis ſtatura. MER. Sic præſtat leuem eſſe, itaque inſcende iam. Et tu ò Crato diuitias abijce, præterea molliciem & delicias, neque feras tecum Epitaphia, neque maiorum tuorum dignitates. Relinque etiam genus, & gloriam. Item ciuitatum de quibus ſcilicet benè meritus es, publica præconia, ſtatuarum inſcriptiones. & dicas, ne tibi magnum ſepulchrum conſtruant, nam & hæc grauant, ſi in memoriam reuocentur. CRATO. Inuitus certè, ſed tamen abijciam, quid enim faciam? MERCV. Papæ, Quid tibi uis armatus? aut quid iſtud trophæum tecum circumfers? CRAT. Quia uici, Mercuri, & res præclaras geſſi, propterea ciuitas hoc me honore adfecit. MERCV. Relinque trophæum in terra, apud inferos enim pax eſt, neque ullis armis opus eſt. Verum quis ille eſt, ipſo habitu grauitatem quandam præ ſe ferens? elatus, & contractis ſupercilijs, propter curas, longa barba, quis eſt ipſe? MENIP. Philoſophus quidam eſt ò Mercuri, imò præſtigiorum & nugarum plenus. Itaque & hunc exue, uidebis enim multa, eaq; ridicula, ſub palliolo occulta eſſe. MERC. Depone tu hunc habitum primum, deinde hæc quoque omnia. O Iupiter, quantam ille arrogantiā, quantam inſcitiam, & quantum contentionum, & inanis gloriæ, quantum quæſtionum dubiarum, quantum ſpinoſarum diſputationum, & cogitationum perplexarum, circumfert? imò quàm multos uanos labores, & deliramenta non pauca, quantas item nugas, & quantam curioſitatem. Sed per Iouem, aurum etiam hoc, & uoluptatem, & impudentiam, iracundiam, delicias & mollicie ſecum habet: neq; enim latent me iſta, etiam ſi ſtudioſe celas. Verum abijce mendacia etiam & ſuperbiam, & opinionem illam, qua exiſtimas te omnibus reliquis præſtantiorē eſſe. Nam ſi cū rebus omnibus ingrediaris, quæ quinqueremis te acciperet? PHILO. Depono igitur ea, quandoquidem ſic iubes. MEN. Sed & barbā hanc deponat Mercuri, grauem equidē & hirſutam, ut uides, capilli ſunt trium minarū ad minus. PHIL. Sed quis abradet? MER. Menippus ille, ſecurim accipiens, quibus naues fabricantur, eam reſecabit: utetur autem ſcalis naualibus, quibus ſuperpoſita barba, reſecetur. MEN. Nequaquam Mercuri,

ſed

ſed da mihi ſerram, hoc enim erit magis ridiculum. MER. Sufficiet bipennis. MEN. Euge, Humanior nūc adpares, depoſito hircino fœtore: uis ne ut parum etiam de ſupercilijs auferam? MER. Maximè. Nam has ſuper frontem etiam attollit, neq; ſcio quò ſeipſum extendat. Quid hoc rei eſt? Etiam ploras ſceleſte? & mortem times? ingredere igitur. MEN. Vnum quiddam adhuc grauiſſimū geſtat ſub alis. MER. Quid Menippe? MEN. Adulationem Mercurij, quæ illi, dum uiueret, multum profuit. PHILO. Igitur & tu Menippe, tuam abijce libertatem, & loquendi audaciam, lætitiam, animi magnitudinem & riſum. An tu ſolus alios omnes ridebis? MER. Nequaquam, ſed retine iſta, leuia enim ſunt & planè facilia portatu, & ad nauigandum proſunt. Tu uero Rhetor, abijce iſtā tantam uerborum contradictionem & antitheſes, & ſimilitudines, item periodos & Barbariſmos, atq; alia ſermonis pondera. RHETOR. En abijcio. MERC. Benè ſe habent res. Itaque ſolue funem, attollamus ſcalas, attrahatur anchora, expande uelum, tuq; nauta clauum dirige, Simus hilares. Quid ploratis ò uos amentes? præſertim tu Philoſophe, qui paulo antè tua barba ſpoliatus es. PHI. Quia exiſtimabam immortalem eſſe animam. MEN. Mentitur, nam alia ſunt, quæ uidentur eum mœrore adficere. MER. Qualia? MEN. Quia non amplius tam opiparas cœnas habebit, neq; noctu exiens, clām omnibus circumuoluto palliolo capiti, ordine omnia accedet ſcorta, nec mane deceptis adoleſcentibus ſua ſapientia, pecuniam accipiet, hæc ſunt quæ illi dolent. PHILO. An tibi moleſtum non eſt, Menippe, quòd mortuus es? MEN. Quomodo poſſet eſſe moleſtum mihi, qui ad mortem feſtinaui, nemine uocāte. Verum nonne clamor quidam interim dum nos confabulamur, exauditus eſt? ueluti quorundam in terra uociferantium. MER. Certè Menippe, uerum non uno tantum loco exauditur clamor, ſed quidam in unum cœtum conuenientes, cum uoluptate deridēt mortuum Lampichum, & illius uxorem mulieres circumſtrepunt, atque illius pueri nuper admodum geniti, multis lapidibus à pueris obruuntur. Quidam Diophantum Rhetorem laudant, in Sicyone funebres orationes recitantem, de hoc Cratone. Et per Iouem Damaſiæ mater ululans, lamentationem inceptat unà cum mulieribus pro Damaſia. Te uero, Menippe, nemo eſt qui deploret, & ſolus iaces tranquillus. MEN. Nequaquam, nam haud ita multò pòſt, au dies canes miſerabiliter latrantes propter me, & coruos alas concutiētes, quando ad ſepeliendum me conuenient. MERC. Fortis es, Menippe. Sed quia iam transfretauimus, abite uos rectà per hanc uiam ad forum iudiciale. Ego uero & nauta alios tranſuectabimus. MEN. Feliciter nauigate ò Mercuri, nos quoque progrediemur. Verum quid præterea de uobis futurum eſt? Iudicium de uobis ferre oportebit, & quidem aiunt pœnas eſſe graues, rotas, aquilas, & lapides, uniuſcuiuſque autem uita examinabitur.

CRATETIS ET DIOGENIS

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

CRATES.

MORICHVM diuitem, nouerásne Diogenes? illum, inquā, ſupra modum diuitem, illum Corintho profectum, cui tot erant naues onuſtæ mercibus, cuius conſobrinus Ariſteas quum ipſe quoq; diues eſſet, Homericum illud in ore ſolebat habere:

Aut me confice tu, aut ego tete. DIOG. Cuius rei gratia ſeſe captabant inuicem Crates. CRAT. Hæreditatis cauſſa, quum eſſent æquales, uterq; alterū captabāt.

Iamq; testamenta publicauerant ambo, in quibus Mœrichus (si prior moreretur) Aristeam omnium rerum suarum dominum relinquebat, Mœrichum uicissim Aristeas, siquidem ipse prior è uita decederet. Hęc igitur quum essent in tabulis scripta illi inter sese captabant, & alter alterum adulationibus obsequiisq; superare contendebat. Porrò diuini, haud scio utrum ex astris id quòd futurum sit coniectantes, an somnijs, quemadmodum Chaldæi faciunt: quin & Pythius ipse, nunc Aristeam uictorem fore pronunciabat, nunc Mœrichũ, ac trutina quidem interim ad hunc, interim ad illum propendebat. DIOG. Quid igitur tandem euenit? nam audire est operæprecium, Crates. CRAT. Eodem die mortui sunt ambo: cæterum hæreditates ad Eunomium ac Thrasyclem deuenerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiam accideret. Etenim quum Sicyone Cirrham uersus nauigarent, medio in cursu, obliquo orto Iapyge, euersa naui perierunt. DIOG. Rectè factum: at nos quum essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq; enim ego unquam optabam ut moreretur Antisthenes, quo nimirum baculus illius ad me rediret hæredem (habebat autem egregiè ualidũ, quem ipse sibi parauerat oleaginum.) neq; tu Crates opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionum mearum successionem uenires, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini chœnices inerant duæ. CRAT. Neq; enim mihi quicquam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: siquidem quæ ad rem pertinebant, quæq; tu Antisthenis succedens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea nimirum multò sunt potiora, multoq; splendidiora, quàm uel Persarum imperium. DIOG. Quænam sunt ista quæ dicis? CRA. Sapientiam, inquam, frugalitatem, ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. DIOG. Per Iouem memini me in istiusmodi opum hæreditatem Antisthenis successisse, tibiq; eas longè etiam maiores reliquisse. CRA. Verum reliqui mortales hoc possessionũ genus asperabantur, neq; quisquam nos ob spem potiundæ hæreditatis obsequijs captabat, sed ad aurum omneis intendebant oculos. DIOG. Nec iniuria: neque enim habebant, quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimosi iam, uiciatiq; delicijs, non aliter quã uasa carie putria. Quo fit, ut siquando quis in illos infundat uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatem, effluat illico perstilletq;, fundo quod immissum est continere non ualẽte. Cuiusmodi quiddam & Danai filiabus aiunt accidere, dum in dolium pertusum hausta aquam important: at ijdem aurum dentibus & unguibus, omniq; ui seruabant. CRA. Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes: illi simulatq; huc uenerint, obulum duntaxat secum ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

LVCIANI SCIPIO.

P. VIRVNIO INTERP.

INTERLOCVTORES, ALEXANDER, HANNIBAL, MINOS, SCIPIO.

ALEXANDER.



LIBYCE, me decet præponi, melior equidem sum. HAN. Imò uero me. ALEX. Iudicet ergo Minos, qui semper iustissimus iudex est habitus. MIN. Quis es tu? ALEX. Hic est Hannibal Carthaginiensis: ego autem Alexander Philippi regis filius. MIN. Per Iouem utriq; glorioſi. Sed quadere uobis altercatio est? ALEX. De præstantia: dicit enim se sese meliorem quàm ego ducem exercitus fuisse: ego uero quemadmodum omnes sciunt, nõ hoc solum sed omnibus fermè qui ante meam ætatem fuere, in re militari præstantiorem me esse affirmo.

firmo. MIN. Dicat ergo uterq; uicissim pro uirili: tu uero ò Libyce prius loquaris. HAN. Vnum hoc me iuuat, quòd & hic sermonem græcum didicerim, ut neq; etiam hac in re Alexander me superet. Porrò illos maxime laudis dignos puto, qui quum parui à principio fuere, propria uirtute ad magnam gloriam euasere: potentesq; per se ipsi facti, & principatu digni habiti. Ego igitur cum paucis quibusdam Hispaniam primũ inuadens, quum subcõsul essem, fratri additus, maximis rebus idoneus atq; optimus iudicatus. Ibi tũ Celtiberos cœpi, atq; Gallos ipsos deuici. Et quum magnos montes transmigrassem, omnem Eridanũ transcurri, multasq; ciuitates euerti, et planã Italiam subiugaui, & usq; ad suburbia Romę grassatus sum, totq; uno die Romanos occidi, ut eorũ annulos modijs mẽsurari oportuerit, & ex cadaueribus põtes fluminibus fecerim. Atq; hæc omnia peregi nec Ammonis dictus filius, neq; deũ me fingens, aut matris insomnia narrans: sed me hominem fatebar, pugnabamq; cõtra duces magna prudentia, contra milites magna audacia atq; fortitudine prędítos. Non aduersus Medos, aut Armenos, qui anteq; quispiam sequatur, fugiunt, & facilẽ cuiuis audenti uictoriam tradunt, Alexander uero regni patris successor, & id fortunæ quod ã impetu ampliauit. Qui quum deuicto misero illo Dario, apud Issum & Arbelas uictoriam cepit, antiquam ex patre consuetudinem omittens, adorari sese uoluit, seseq; ad Medorũ delicias inuitari libenter tulit: atq; in conuiuijs amicos interemit, interficientibusq; auxiliũ tulit. Ego autem patriæ dominatus sum, quæ quumme reuocaret, hostiũ magna classe aduersus Libyam nauigante, parui: continuoq; me hominẽ priuatum dedi, & damnatus æquo animo rem tuli. Atq; hæc egi barbarus cũ essem, omnisq; Græcorũ disciplinæ expers, & neq; Homerum, ut hic, edidici, neq; Aristotele sophista magistro eruditus fui, sed solum mea natura optima sum usus. Hæc sunt quibus me meliorẽ Alexandro esse puto. Si uero ea causa mihi hic præferẽdus est, quòd caput diademate ornauerit, id decorum forsan apud Macedones est: non tamen ob id præstantior hic uideri debet generoso duce, & uiro, qui mentis sententia magis quãm fortuna est usus. MIN. Hic certè orationem neq; ingenerosam, neq; ut Libicum decebat, dixit: tu uero Alexander, quid ad hæc inquis? ALEX. Oportet quidem ò Minos, homini adeo temerario nihil respõdere. Sola enim te fama satis edocere potest, qualis ego rex, qualis hic latro habitus fuerit. Aduerte tamẽ, an parum ipsum superauerim, qui cũ adolescens adhuc essem rẽ aggressus, regnum obtinui, & de patris mei interemptoribus supplicium sumpsi. At quum Thebas subuertissem, toti Græciæ terror fui, ab ea dux electus. Neq; dignum putaui, Macedonum regno me contentum esse, quod pater reliquerat, sed totũ terrarum orbem sitiui: durumq; putans, nisi rerũ omnium dominus essem, paucos quosdam mecum agens, in Asiam exercitũ traduxi, & apud Granicum magna pugna uici: Lydiam, Ioniam, & Phrygiã cepi. Et tandẽ quæcunq; transieram subiugans, ueni ad Issum, ubi Darius me expectabat, infinitos exercitus secum agens. Post hæc ò Minos, uos ipsi scitis, quot ad uos uno die mortuos miserim. Dicit enim Charon, tunc sibi scaphã non suffecisse: sed ratibus compositis, illorũ pleroscq; se transportasse: atq; hæc confeci meipsum periculis opponẽs & in pugna uulnerari non timens. Et ut quæ apud Tyrũ & Arbelas gesta sunt omittam, usq; ad Indos ueni, atq; Oceanum mei regni terminum feci, & illorũ hominum elephantes cepi, ac Porum captiuum abduxi. Scythas uero homines certè non spernendos, Tanaim transiens, magna equitũ pugna uici, ac amicos meos remuneraui, inimicos autẽ ultus sum. Si uero Deus hominibus uidebar, parcendum illis erat. Nam rerum magnitudine ut tale aliquid de me crederẽt, inducti sunt: tandem mors me rẽgem occupauit. Hic autem Hannibal apud Prusiam Bithyniæ exulauit, ut crudelissimo & pessimo homini conueniens erat. Nam quo pacto Italos uicit, omitto dicere: nam nõ uirtute, sed malicia atq;

perfidia & dolis id peregit: nunquam autem alicuius claritudinis aut iusti memor. Sed quoniam, quòd delitiose uixerim, uituperauit, oblitus mihi uidetur eorum, quæ apud Capuã admiserit. Ibi enim mulieribus deditus fuit, & uoluptatibus uir iste mirabilis, belli gerendi occasiones prodidit. Ego uero nisi ea quæ sub occidente sunt, parua quidem putans, uersus Orientẽ me impulissem, quidnam adeo magni perfecissem? Qui Italiam absq; sanguine capere, ac Libyam, omnemq; eam oram usq; ad Gades, sub potestatem redigere facilè potuissem? Sed hæc ego tanta contentione digna non putaui, præsertim iam antea illis perculsis, ac dominum me agnoscentibus. Dixi. Tu uero, Minos, iudica. Nam & hæc è multis protulisse, satis est. SCIP. Non, nisi me quoq; prius audias ô Minos. MI. Quis tu uir optime es? aut unde? quòd hisce claris ducibus te cõferre audes? SCI. Scipio Romanus, qui Carthaginem deleui, & Afros multis magnis prælijs deuici. MI. Audiendus quippe es. SCI. Ego, ò Minos, hæc
„ non dicam, quò præferri uelim. Nunquam enim huiusce generis honoris auidus fui, sed semper esse, quàm uideri maluí: nec ut, quod isti utriq; fecerunt, in
„ me laudando alios uituperem. Iam puero mihi omne uitium displicuit, & bonis artibus à primis annis deditus, humanitatiq; inseruiẽs, scire solum turpe putabam: sed opere semper perficere quicquid magnificũ à maioribus natu, aut
„ literis didicissem, conatus sum. Ita adolescens uixi, ut maxima patriæ spes fuerim. Quæ illam frustrata non est. Nam quum Senatus maximo timore, an esset patria relinquenda, consultaret: uix iuuenis (quũ ei ætati non liceret) in medios senes prosilij, & stricto ense, hostem me habiturum profiteor eum, qui deserendæ patriæ sententiam protulisset. Quare uix quartum & uigesimum annum agens, dux electus, non cum magno exercitu uersus Carthaginem iui: atque Hannibalem secutus uici, eum quoque in turpem fugam conuerti. Et deuicta Carthagine non rei felicitate elatus sum: eundem me amici, eundem me
„ patria post uictoriam habuit. Diuites uero in bonis amicis esse putaui, non in
„ auro. Nam per quatuor & quinquaginta annos, quibus uixi, nihil unquã emi,
„ aut uendidi. Ex foro quoq; nunquam diuertissem, nisi quempiam mihi aliquo
„ modo amicum fecissem: & ut mercatoribus pecunias lucrari studium est, ita mihi ut adipiscerer homines, omni metallo præstantiores, cura erat. Quibus qualis fuerim, T. Liuius, cæteriq; historici testari possunt. Ac ex Carthagine reuersus triumphum egi, censorq; factus sum. Aegyptum, Syriam, Græciam percurri. Iterumq; absens consul electus, bellum maximum confeci, & Numantiam
„ euerti, atq; alia egi. Nunquam me quis aut in prosperis eleuantem fortunã, aut
„ in aduersis opprimentem uidit: quin tanta animi liberalitate usus sum, ut quũ
„ grandis dominus esse potuerim, quatuor & uiginti solum libras argẽti relique
„ rim. Illud non tacebo scilicet, me nunquam iniustum aut crudelẽ fuisse, aut alicuius generis uoluptate corruptum. Et hæc uti insipiens dixi, non ea ratione,
„ quòd præferri uelim retuli, sed graue erat non monstrare, ut est, Romanos omni genere uirtutis cæteras gentes superasse. Itaq; ut uiuus pro patria pugnaui, patriæq; pietatem mihi & rebus cæteris prætuli, sic nunc apud te ô Minos
„ pro patria hæc dicta sunt. MIN. Per Iouem, ô Scipio, & recte, & uti Romanum
„ decet locutus es. Itaq; quum disciplina militari, rebusq; bellicis hisce æquatem,
„ aut te præstantiorem discamus, te præferendum censeo: & Alexander secun-
„ dus sit, & tertius Hannibal, nec hic quidem spernendus est.

Hæc omnia (quæ signaui) in Græcis exemplis non habentur, sed à Virunio, uel quisquis alius hic fuit, affecta uidentur. Nam statim post editum Scipionis nomen ac titulum, in Græcis exemplis, ita sequitur:

MI. Quid igitur & tu dicis? SCIP. Alexandro quidem minorem esse me, Annibale autem præstantiorem. ut qui ipsum persecutus fuerim, & ad turpem fugã compulerim. Quomodo igitur non impudens iste uideatur, qui cum Alexan-

dro

dro ſeſe comparet, cui ne ipſe quidem Scipio, qui iſtum deuici, cõparare me au-ſim. MIN. Per Iouem æqua dicis, Scipio: quapropter primus quidem iudicetur Alexander, deinde poſt illum tu, atq; tum, ſi placet, tertius hic Hannibal, quip-pe qui nec ipſe contemnendus exiſtat.

DIOGENIS ET ALEXANDRI

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

DIOGENES.



VID hoc rei Alexander, ita ne defunctus es tu quoque, per-inde atque nos omnes? ALEX. Vides nimirum Dioge-nes: tametſi mirandum non eſt, ſi homo cum fuerim, de-functus ſim. DIOG. Num ergo Iupiter ille Hammon men-tiebatur, quum te ſuum eſſe filium diceret, an uero tu Phi-lippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubiè Philip-po. neque enim obiiſſem, ſi Hammone parẽte fuiſſem pro-genitus. DIOG. Atqui de Olympiade, etiã conſimilia quæ-dam ferebantur, puta draconem quendam cum ea fuiſſe congreſſum, uiſumq; in cubiculo, ex eo grauidam peperiſſe te: porrò Philippum errare, fallíq;, qui ſe tuum patrem eſſe crederet. ALEX. Inaudieram quidem & ipſe iſta, quemad-modum tu. at nunc uideo, neque matrem, neque Hammonios illos uates, ſani quicquam aut uere dixiſſe. DIOG. Attamen iſtud illorum mẽdacium, Alexan-der, ad res gerendas haudquaquã tibi fuit inutile, propterea quòd uulgus te ue-rebatur, metuebatq;, quum deum eſſe crederet. Sed dic mihi, cuinam tam in-gens illud imperium moriens reliquiſti? ALEX. Id equidem ignoro Dioge-nes: celerius enim ẽ uita ſubmouebar, quàm ut eſſet ocium de illo quicquam ſta-tuendi, præter id unũ, quòd moriens Perdiccæ anulum tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid ni rideam? an non meminiſti quid Græci fece-rint, quum nuper tibi arrepto imperio adularentur, principemq; ac ducem ad-uerſus Barbaros deligerent? nonnulli uero in duodecim deorum numerum referrent, ac phana conſtituerent: denique ſacra facerent tanquam Draconis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te ſepelierunt Macedones? ALEX. Etiamdũ in Babylone iaceo tertiũ iam diem: porrò Ptolemæus ille fatelles meus, ſi quan-do detur ocium ab his rerum tumultibus, qui nunc inſtant, pollicetur in Aegy-ptum deportaturum me, atq; inibi ſepulturum, quo uidelicet unus fiam ex diis Aegyptiis. DIOG. Non poſſum non ridere Alexander, qui quidem te uideam etiam apud inferos deſipientem, ſperantemq; fore, ut aliquando uel Anubis fi-as, uel Oſiris. Quin tu ſpes iſtas omittis ò diuiniſſime, neque enim fas eſt reuer-ti quenquam, qui ſemel paludem tranſmiſerit, atque intra ſpecus hiatum de-ſcenderit, propterea quòd neque indiligens eſt Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Verum illud abs te diſcere peruelim, quo feras animo quoties in mentem redit, quanta felicitate apud ſuperos relicta, huc ſis profectus, puta cor-poris cuſtodibus, ſatellitibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: præterea Babylone, Bactris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quòd eminebas conſpicuus, dum uectareris, dum amiculo can-dido caput haberes reuinctum, dum purpura circumamictus eſſes? nunquid hæc te diſcruciant, quoties recurſant animo? Quid lachrymas ſtulte? an non id te ſapiens ille docuit Ariſtoteles, ne res eas quæ à fortuna proficiſcantur, ſtabiles, ac firmas exiſtimares? ALEXANDER. Sapiens ille, quum ſit aſ-ſentatorum omnium perditiſſimus? Sine me ſolum Ariſtotelis facta ſcire, quàm multa à me petierit, quæ mihi ſcripſerit: deinde quemadmodum abuſus

ſit

sit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cæteris præstare, quum mihi palparetur interim, ac prædicaret me, nunc ob formam tanquã & ipsa summi boni pars quædam esset, nunc ob res gestas atq; opes: nam has quoq; in bonorum numero collocandas esse censebat, ne sibi uitio uerteretur, quòd eas acciperet. Planè præstigiosus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ò Diogenes: quan quam illud fructus scilicet ex illius sapientia fero, quòd nunc perinde quasi summis de bonis excrucior, ob ista quæ tu paulo antè cõmemorasti. DIOG. At scin' quid facies? ostendam tibi molestiæ istius remedium. Quandoquidem in his locis ueratrum non prouenit, fac ut Lethei fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac sæpius bibas: atq; eo pacto desines de bonis Aristotelicis discruciari. Verum enim Cletum etiam illũ & Calisthenẽ uideo, cumq; his alios cõplureis raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, pœnasq; sumant ob ea quæ quondam in illos commisisti. Quare fac in alteram hanc ripam te cõferas, & crebrius, ut dixi, bibas.

ALEXANDRI ET PHILIPPI.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

PHILIPPVS.



ON igitur inficiaberis Alexander ex me prognatum te esse filium, nam ad Iouem Hammonem genus paternum referens mortem non obijsses. ALEX. Neq; uero nescius eram pater, Philippi Amyntime esse filium: sed quia ad res gerendas sic mihi uisum erat cõducere, commento hoc usus sum uaticinij. PHIL. Quid ais? Conducibile id tibi uisum, ut uatibus impostoribus fallendum te exponeres? ALEX. Non isthuc, sed barbaros in mei admirationem tractos, facilius hoc prętextu nostro subdidimus imperio: quum nemo unus uiribus nostris hactenus restiterit: quippe hac sola opinione ducti, quòd aduersus deum sibi esset præliandum. PHIL. Quos tu igitur tanto conatu dignos, usquam uicisti? qui cum timidis illis arculis, peltarijs, ac gerris uimineis pugnare solitis, semper congressus es? Atqui Græcos armis domare, Bœotios, Phocenses, Athenienses, & id genus alios, operis fuerat strennui atq; magnifici. Arcadum insuper sustinere armaturam, equitatum Thessalum, Eleorum iaculatores, Mantineos peltis instructos, aut cum Thracibus, Illyricis, Pæonibusue manum conserere, operosum profecto atq; arduum id fuisset imprimis. Cæterum Medos, Persas & Chaldæos delicatos ac plurimo auro conspicuos, nõ satis compertum habeo, quonam modo ante te, duce Clearcho mille uiri bello adorti expugnarint, fœdè in fugam actos anteaquã ad manus uentum fuisset. ALE. At uero Scythæ, pater, & Indici elephantes res sunt non usqueadeo abiectæ & contemptibiles. Et tamen neq; concitatis inter ipsos intestinis odijs, neq; per proditionem mihi uenundari passus sum uictoriam. Sed neq; deieraui unquam, aut per nugas à pollicito recessi, fidemq; solui uictoriæ gratia. Adde, quòd & Græcos alios sine sanguine in deditionẽ accepi, Thebanos autem, fortassis ipse audisti, quomodo aggressus fuerim. PHI. Noui hæc omnia ex Clito, quem tu inter epulas, eò quòd nomen meum celebraret, & meas res gestas cum tuis cõferre auderet, traiecto per corpus telo, tum iugularas. Tu uero & Macedonicam chlamydem abijciens, candyn, Persicum amictum, recepisti (ut aiunt) & tiaram rectam. Vt ne interim cõmemorem, quòd à Macedonibus, uiris utique liberis, adorari debere te, in animũ duxeris. Et qui, quod maximè omnium erat ridiculum, hominum abs te uictorum mores imitatus es. Tempero mihi, ne memorem alia, quæ turpiter admiseris,

ſeris, uiris doctis in leonũ clauſtra incluſis, & nuptijs talibus peractis. Quõdque Epheſtionem plus quãm eſſet ſatis, amaris. Vnum eſt quod ſolum laudo abs te geſtum, in Darij uxore uidelicet, forma præſtante, quia ab illius complexu abſtinueris, & genitricis illius, atq; filiarum, ne uim paterentur, curam ſuſceperis. Regium certè id opus extitit, quod tum factitaſſe te accepimus. ALEX. Quomodo autem tibi non probatur, pater, quòd in Oxydracis, gente Indica, lubens me in periculum coniecerim, atq; acceptis plurimis uulneribus, muros primus omnium tranſilierim? PHIL. Non probo, Alexander. Neque id quia pulchrum eſſe negem, uulnerari quandoque imperatorem, & in ſubeundis periculis prætentare uiam: ſed quia ex re tua iſthuc erat minimè. Siquidem pro deo habitus, quos, oro, riſus præbebas ſpectatoribus, quando poſt acceptum uulnus, ab exercitu magno tumultu direptus, mœrens ac eiulans ſanguine fluí tabas? Adde quòd Iupiter Hammon, tanquam præſtigiator quiſpiam, & uanus propheta, reus mendacij palàm tum arguebatur. Non enim uideo qualiter riſum contineat, qui Iouis filium uiderit animum deijcere, & in deſperatione rerum efflagitare medicorum auxilia. Denicq; quum iam tandem mortẽ obieris, quem credas obſecro, qui confictam illam adoptionem, qua Iouis dictus es filius, non carpat maledictis? Potiſſimum ubi dei iſtius cadauer porrectum iacere, turgidum ſanè, & iuxta alior̃ corporum morem contactu ſuo omnia labefactans, aſpexerit. Cæterum quòd ais Alexander, tibi fuiſſe conducibile, quo facilius rerum potireris: id profectò multum tibi gloriæ ex benè etiam ac ſtrenuè geſtis eripuit. Nam quanquam inſigniter multa, tamẽ diis longè inferiora agere uiſus, uacillare ob hoc iudicatus es, & tota ratione deficere. ALEX. Haud quaquam de me iſthuc ſentiunt mortales. Sed cum Hercule me & Baccho conferunt, ueluti æmulum, pariq; cum illis gloria certantem. Nam & Aornum, ã neutro etiam illorum armis ſubactum, ego facilẽ cepi. PHI. Etiamdum uideris iſta ut Hammonis filius dicere? quando nec Baccho quidem cedis, aut Herculi. Sed nec erubeſcere noſti Alexander, ſolitamũe dediſcere arrogantiam, teipſum dein noſcere, uel iam tandem ſapere, etiamſi ſerius, ubi fato occubueris.

ANTILOCHI ET ACHILLIS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ANTILOCHVS.



VAENAM ſunt illa Achilles, quæ tu Vlyſſi iamprimum commemorando in mortem executus es, ut minimè generoſa, ac Chirone atque Phœnice, quibus tu aliquando uſus es præceptoribus, parum digna. Audiui enim magis ex re tua futurum tibi uideri, ſi uilis agricolæ munus obiens, inopi, cui nec uictus ſuppetat, loces operam, quã ut omnibus uita functis domineris. Quæ ſi rudis quidam plebeius, ex media Phrygia ortus, atq; immodicus inſuper etiam uitæ affectator diceret, ferendum fortè id eſſet, atq; condonandum nonnihil ruſticitati. Verum ex Peleo prognatum, & ex omni heroũ numero periculor̃ contemptorem acerrimũ, in tam abiectam & humilẽ de ſeipſo deſcendere opinionem, fœdũ ſanè atq; pudendũ imprimis. Denicq; iis quæ in uita ſtrẽnuè geſſeris equidẽ haud ſcio quomodo iſta conueniant. Nam dum in Phthio regnare tibi ad ſenectam uſq; licuiſſet, citra gloriã tamen, tu glorioſam oppetere mortẽ maluiſti, quàm potiri regno. ACHIL. At ò Neſtoris fili, nondum etiam tum fecerã rer̃ ear̃ periculum, & quid cui præferrem ignorans, gloriolam hanc infelicem propo-

proponebam uitæ. Atqui sero iam tandem intelligo quàm egerim imprudenter. Apud uiuos enim reperias fortè, qui res benè gestas celebrent literarũ monumentis: sed hic apud manes non uideo quàm frugiferum opus effecerim, ubi unus est honos omnium. Sed neq; uires iam adsunt corporis Antiloche, aut forma, interciderunt omnia, pari rerum statu uiuuntur omnia, nullum sapientiæ, aut alterius rei discrimen est. Adde quòd nulli iam ex Troianorum mortuis formidabilis sum, nemini Græcorum uenerandus, prorsus omnium de mortuis existimatio est: siue boni fuerint, siue improbi. Hæc sunt quæ me angunt, & miserè sollicitant, & ob quæ doleo, quòd non potius loco operas & uiuo.

ANTI. At uero Achilles, quid agat quispiam? quando sic natura comparatum est, ut omnes prorsum cogantur semel uitam relinquere, quæ lex quum in uniuersum iam obtinuit, nec abrogari ullo modo queat, patienter hanc feras oportet. Cæterum aspice nos, quotquot penes te sumus: deniq; & Vlysses quoque post pusillum adueniet. Vnde solatium tibi meritò afferet societas: id quod & alijs in rebus plerũq; usu uenire solet. Non enim solus uideris in hæc mala conjectus. En tibi Herculem, Meleagrum, & alios pleroscq;, qui nõ parum multos in admirationem traxere: qui quidem (ni fallor) haud quaquam in uitam uidẽtur redituri, si quis eos ad inopes & uictu indigos mittat, ut illis p mercede seruiant.

ACHIL. Sociorum hæc quidem admonitio est: uerum haud scio quo pacto eorum, quæ in uita agũtur, memoria, impendiò me excruciat. Arbitror autem & ueſtrũ unumquenq; ita affici, etiamsi non palàm confiteamini: nequiores sanè in eo, quòd tacitè huiuscemodi per quietem toleratis.

ANTI. Non equidem Achilles, sed longè tibi præstamus: quippe qui intelligimus, quàm sit inutile, de ijs rebus uerba facere. Silere enim & æquo animo sustinere omnia, quæ accidunt, datum nobis est, ne tibi affectu isto similes ipsi quoq;, ridiculi omnibus meritò uideamur.

DIOGENIS ET HERCVLIS.

P. VIRVNIO INTERP.

DIOGENES.



VNQVID Hercules hic est? Haud quisquam me hercule alius. Arcus, claua, pellis leonina, magnitudo ipsa, totus denique Hercules est. Igitur è uita decessit, qui Iouis erat filius? Dic quæso ò uictorioſe, mortuus ne es? Ego enim quũ terræ superessem, tibi haud secus quàm deo sacrificaui.

HER. Rectè quippe sacrificasti. Hercules enim ipse in cœlo unà cum dijs immortalibus cõsistit, Heben apud se habens cruribus formosissimã. Ego uero qui te alloquor, sua sum umbra.

DIOG. Quidnam dicis amabo? umbra ipsius dei? Fieri enim potest, altera eundem ex parte deum esse, altera uita decessisse?

HERC. Vtiq;. Ille enim nequaquam mortuus est, sed ego dũtaxat imago ipsius sum.

DIOG. Intelligo rem. Te uirum pro uiro Plutoni pro se dedit, & tu nunc pro illo mortuus es.

HERC. Sic res se habet.

DIOG. Quo pacto igitur callidissimus cum sit Aeacus, te nequaq; illum esse non nouit, sed admisit tanquam supposititium Herculem.

HER. Quoniam ille ipse esse uideor.

DIOG. Vera autumas: nam ita persimilis es, ut si ille ipse sis. Caueas igitur ne contrà sit: ut tu quidem Hercules existas, imago uero apud deos immortales Heben in uxorem duxerit.

HER. Audax nimium es atque loquax: & nisi à scommatibus, quæ in me iacis, abstinueris, senties quãprimum qualis dei imago sim. Arcus enim nudus est atq; paratus.

DIOG. Cur autem deceterο te timeam, quum semel mortuus sis? Sed per tuum Herculem dic

quæso

quæſo, dum ille uiuebat eras ne unã cum ipſo, & tunc imago exiſtens: aut unus quidem eratis in uita, poſteaquam autem è uita deceſſiſtis ſeparati: ille quidem ad deos immortales aduolauit, tu uero umbra, ut dignum uidetur, ad inferos adueniſti? HERC. Etſi fas equidem foret, nequaquam reſpondere uiro ſophiſti cè percunctanti: attamen aures quoque ad hoc porrigas. Quicquid enim Amphitryonis in Hercule erat, idipſum morte affectum eſt, quod nempe ego ſum (ut dixi) totum: quod autem ex Ioue erat, cum dijs immortalibus conuerſatur. DIOG. Perſpicuè nunc intelligo, autumas enim eadem uice Alcmenam duos peperiſſe Hercules: unum quidem ex Amphytrione, alterum uero ex ſummo Ioue: ex quo factum eſt, ut gemini in unius matris utero latueretis. HER. Nequaquam ò inſane, idem profectò ipſi eramus ambo. DIOG. Nec adhuc ad intelligendum id facile eſt, duos Hercules in unum eſſe compoſitos, niſi quis diceret, uos tanquam Hippocentaurum in unum fuiſſe copulatos, hominem uidelicet, & deum. HER. An non & homines eodem pacto ex duobus componi tibi uidentur, animo uidelicet & corpore? Vnde quid prohibet animum quidem ipſum ex ſummo Ioue natum, adeſſe cœlo, me uero mortalem ad inferos ueniſſe? DIOG. Vtique eleganter hæc diſſeruiſſes, ò optime Amphitryoniade, ſi corpus hac tempeſtate eſſes, ſed incorporea es imago: itaq; periculum eſt, te triplicem iam feciſſe Herculem. HERC. Quonam modo triplicem? DIOG. Hoc quidem modo: nam ſi unus in cœlo exiſtit, tu uero apud nos imago, corpus autẽ in Oeta, iam in puluerem uerſum, hæc tria iam ſunt. animaduertas igitur uelim, quẽ tertium corpori eſſe intelligas patrem. HER. Audax es, atq; ſophiſta: ſed quod nomen tibi eſt? DIOG. Diogenis Sinopei imago: ipſe autem, per Iouem, minimè cum dijs immortalibus, ſed cum mortuorum optimis conuerſor, Homerũ atq; huiuſcemodi fabulas deridens.

MENIPPI ET TANTALI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.



QVID eiulas ò Tantale, aut quid tuam deploras fortunam, ſtagno imminens? TAN. Quoniam ſiti enecor Menippe. MEN. Vſqueadeo piger es atq; iners, uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? TAN. Nihil profecero ſi procumbam: refugit enim aqua ſimulatq; me propius admoueri ſenſerit, quòd ſi quando hauſero, oriq; coner applicare, prius effluxit, quàm ſumma rigem labia. Atq; inter digitos effluens aqua, haud ſcio quomodo rurſus manum meam aridam relinquit. MENIP. Prodigioſum quiddam de te narras Tantale: uerũ dic mihi iſthuc ipſum, quorſum opus eſt bibere, quum corpore careas: nam illud quod eſurire poterat, aut ſitire, in Lydia ſepultũ eſt. Cæterum tu quum ſis animus, quinã poſthac aut ſitire queas, aut bibere? TAN. Atqui hoc ipſum ſupplicij genus eſt, ut anima perinde quaſi corpus ſit, ita ſitiat. MENI. Age, hoc ita habere credamus, quandoquidem affirmas te ſiti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Nũ metuis ne potus inopia moriare? At equidem haud uideo alteros inferos, ſi quis hos relinquat, neq; locum aliũ in quem morte demigret quiſpiam. TANTA. Recte tu quidem dicis: uerum hoc ipſum ſupplicij genus eſt, ſitire, quum nihil ſit opus. MENI. Deſipis Tantale, et uti uerũ tibi fatear, nõ alio potu uideris egere q̃ ueratro mero: nã diuerſum quiddã pateris, ijs quos canes rabioſi momorderint, ut qui nõ aquã, quem admodũ illi ſed ſitim horreas. TAN. Ne ueratrũ quidem recuſa: im bibere Me

nippe, si liceat modo. MEN. Bono es animo Tantale, certum habens nũquam fore, ut uel tu, uel reliquorũ Maniũ quispiam bibat: Nec enim fieri potest: quan quam non omnibus quemadmodũ tibi, pœna adiudicata est, ut sitiant, aqua illos non expectante.

MENIPPI ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MENIPPVS.



AT ubinam formosi illi sunt, ac formosæ Mercuri? ducito me doceto q̃, utpote recens huc profectum hospitẽ. MER. Haud mihi licet per ocium Menippe, quin tu isthuc ipso ẽ loco dextrorsum oculos deflecte. Illic & Hyacinthus est, & Narcissus ille, & Nireus, & Achilles, & Tyro, & Helena, & Leda, breuiter quicquid est ueterum formarũ. MEN. Equidem præter ossa nihil uideo, caluarias q̃ carnibus renudatas, inter quæ omnia nihil sit omnino discriminis. MERCVR. Atqui hæc sunt quæ poëtæ cuncti mirantur ac celebrant, ossa scilicet quæ tu uideris contemnere. MENIP. At Helenam saltem mihi commonstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere. MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. MER. Et huius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuersa Græcia, acto delectu, sunt impletæ, tantaq̃ tum Græcorum, tum Barbarorum multitudo conflixit, tot urbes sunt euersæ? MER. Cæterum Menippe non uidisti mulierem hanc uiuã, quod si fecisses, forsan diceres tu quoq̃, uitio dandum non esse,

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq̃ contempletur, posteaquam coloris decus abiecerint, deformes nimirum uideantur. At ijdem donec florẽt coloremq̃ obtinent, sunt speciosissimi. MEN. Proinde illud iam demiror Mercuri, si Græci non intellexerunt sese pro re usque adeo momentanea, quæq̃ tam facile emarcesceret, elaborare. MER. Haud mihi uacat tecum philosophari, quare delecto loco ubicunq; uelis, prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

AEACI, PROTESILAI, MENELAI AC PARIDIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

AEACVS.



QVAMOBREM, Protesilaë in Helenam irruens, strangulas illã? PRO. Quia huius caussa Aeace, imperfecta quidem domo relicta, & uidua uxore quã nuper duxi, reddita, mortuus sum. AEA. Accusa igitur Menelaũ, qui uos omnes pro tali coniuge recuperanda, contra Troiã duxit. MEN. Nequaquã me, sed multò iustius Paridẽ, qui hospiti mihi, uxorẽ contra omne ius eripuit. Hic enim non modo abs te, uerum ab omnibus tum Græcis tum Barbaris meritò strangulari debebat, ut qui tam multis, mortis caussa extiterit. PROT. Melius hoc. Proinde malè nominate, Pari, nunquam te dimittam è manibus. PARIS. Iniuriam adeo num facis Protesilaë, idq̃ eo magis, quòd eandem tecum artem exerceo. Nam & amori etiã deditus ipse sum, & ab eodem deo quasi iũctus teneor. Nosti autẽ quòd quædam sunt, quę inuitis nobis geruntur, & nescio quis deus

nos

nos ducit, quocunq; ipsi placet, atque impossibile est, illi repugnare. PROT. Rectè dicis. Vtinam igitur Cupidinem ipsum hic comprehendere mihi liceat. AEAC. At ego etiam pro Cupidine tibi respondebo, quæ iusta uidentur. Sic enim ille dicet: Sese quidē Paridi fuisse fortassis caussam amandi, sed mortis caussam tibi, fuisse neminem alium, quàm teipsum, Protesilaë, qui clàm uxore nuper ducta, postquam appropinquabatis Troadi, ita omni contempto periculo, & uelut desperatus ante reliquos omnes in littus exilijsti, gloriæ nimirum cupidus, propter quam & primus, in egressu nauium occisus fuisti. PROT. Proinde & ego pro me ipso, tibi, Aeace, respondebo, multò iustiora, quàm tu. Neque enim ego mihi horum caussa fui, sed fatum: & quòd iam inde ab initio ita prædestinatum fuerat. AEAC. Probè. quid ergo istos accusas?

MENIPPI ET AEACI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.



ER Plutonem, ò Aeace, expone mihi, quæso, hic quæ apud inferos sunt, omnia. AEAC. Haud facile, Menippe, omnia. Verū quæ summatim & ueluti per capita indicari possunt, hæc accipe: Hic quidem, quòd Cerberus sit, nosti. Deinde & portitorem hunc nosti, qui te traiecit: præterea & lacū, & Pyriphlegethontem iam uidisti, cum ingressus es. MEN. Noui hæc, & præterea te quoque, quòd hic in uestibulo sedes, atq; aditum obseruas. Etiam regem ipsum uidi, & Furias. Homines uero priscos, quæso, ostende: & maximè eos, qui inter cæteros nobiliores fuere. AEAC. Hic quidem Agamemnon est, ille autem Achilles. Rursum hic Idomenes, qui propius assidet. post hunc Vlysses. Deinceps Aiax & Diomedes, & cæteri Græcorum præstantissimi. MEN. Papæ Homere, ut tibi Rapsodiarum tuarum capita, humi proiecta iacent, ignobilia atque obscura, Cinis ac puluis omnia, & nugæ meræ, denique uerè, ut abs te dictum est capita infirma & caduca. Sed hic, Aeace, quisnam est? AEAC. Cyrus est, ille autem Crœsus, & iuxta ipsum Sardanapalus. Vltra hos autem Midas, & deinceps ille, Xerxes. MEN. Et te, ò sceleste, tota exhorruit Græcia? iungentē pontibus Hellespontum, & per ipsos montes nauibus traijcere affectantem? Qualis uero & ipse Crœsus est? Cæterum, Sardanapalo, quæso, huic Aeace, permitte, ut demulceam caput, inflicto colapho. AEAC Nequaquam. Commiueres enim ipsi caluariam, muliebris ac fragilis adeo cum sit. MEN. At certē tamen amplexabor illum, utpote semiuirum ac mulierosum planè. AEAC. Vis ne tibi ostendam, & doctos illos? MEN. Per Iouem etiam. AEAC. Primus en hic tibi Pythagoras est. MEN. Salue Euphorbe, siue Apollo, siue denique quodcunque uoles. PYTH. Ita sanè, & tu utique Menippe. MEN. Quid? an non amplius aureum istud femur habes? PYTH. Non. sed age cedo, siquid manducabile tibi habet pera ista. MEN. Fabas habet, quare nihil hic est, quod tu manducare queas. PYTH. Da modo. Nam hic apud manes alia dogmata atque instituta didici: nempe, quòd nihil hic inter se similes sunt, fabæ & patrantium testiculi. AEAC. Porrò hic Solon est, filius Execestidis. præterea ille Thales, & iuxta ipsos Pittacus, & cæteri illi, septem autem omnes sunt, ut uides. MEN. Læti hi sunt Aeace, soli atque alacres, præter cæteros. Sed hic oppletus cinere, tanquam subcinericius panis aliquis, hic crebris pustulis quasi sufferue factus, quisnam est? AEAC. Empedocles, Menippe, semicoctus ab Aetna mōte huc profectus. MEN. O Aeripes optime, quid obsecro acciderat tibi, cur teipsum in crate

ἀμενηνὰ κάρηνα, capita sine robore, clausula frequens apud Homerum.

res Aetnæ iniiceres? EMP. Insania quædam, Menippe. MEN. Non, per Iouẽ, sed inanis quædam gloriæ affectatio, & fastus, & multa dementia. Hæc te conflagrare fecerunt, unà cum ipsis crepidis, cum dignus minimẽ esses. Veruntamen nihil tibi commentum istud profuit, deprehẽsus enim es & ipse mortuus. Cæterum Socrates ille, Aeace, ubi locorum tandem est? AEAC. Cum Nestore ac Palamede ille plerunq; nugatur. MEN. Cuperem tamen uidere ipsum, sicubi locorũ hic foret. AEA. Vides ne caluum illum? MEN. At omnes hic calui sunt, quare omniũ æquẽ notatio hæc fuerit. AEA. Simum istum dico. MEN. Etiam hoc simile omnium est. Nam & simi omnes sunt. SOCR. Mene quæris Menippe? MEN. Te ipsum Socrates. SOCR. Quo pacto res Athenis se habent? MEN. Multi iuniorum philosophari se profitentur. Ac habitum certè ipsum, & incessum si quis aspiciat, meri philosophi uidentur, admodum multi. Cætera autem uidisti opinor, qualis & Aristippus huc ad te uenerit, & Plato ipse, alter quidẽ olens unguenta, alter autem in Sicilia tyrannis adulari doctus. SOC. At de me quid sentiunt? MEN. Beatus, Socrates, quispiam es: quod ad huiusmodi res utique pertinet. Omnes itaq; te admirabilem fuisse uirum existimant, atq; omnia cognouisse hæc (decet enim opinor, uerum hic dicere) cum nihil scires. SOC. Et ipse dicebam hæc ad illos, sed illi tum simulationem quandam, eam rem esse putabant. MEN. Sed quinam isti sunt, circa te? SOC. Charmides, Menippe, & Phædrus, & Cliniæ filius ille. MEN. Euge, Socrates, quoniam & hic artem tuam exerces, neq; formosos istos negligis. SOC. Quid enim aliud quod quidem suauius sit, agerem? Sed huc propius nobiscum recũbe, si uidetur. MEN. Non, per Iouem. Ad Crœsum enim & Sardanapalũ, redeo, prope illos habitaturus. Videor quippe mihi, non pauca habiturus ibi esse, quę rideam, quando plorantes illos audiam. AEAC. Et ego quoq; iam abeo, ne quis mortuorum clãm nobis subducat sese. Pleraq; autem alia uidebis Menippe, quando iterum conueniemus. MEN. Abeas licet, nam & hæc Aeace, uidisse sufficit.

Alludit ad id q, Empedocles dicitur æreis crepidis usus fuisse, ut est apud Diogenem.

MENIPPI ET CERBERI

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MENIPPVS.



EVS Cerbere, quandoquidem mihi tecum cognatio quædam intercedit, quum & ipse sim canis, dic mihi per Stygiam paludem, quomodo sese habebat Socrates, quum huc accederet? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latrare modo, uerumetiam humano more loqui, si quãdo uelis. CER. Quum procul adhuc abesset Menippe, uisus est constanti atque interrito adire uultu, perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerum simulatque despexit in hiatum, uiditq; profundum atque atrum antri recessum, simulq; ego cunctantem etiam illum aconito mordẽs pede correptum detraherem, infantium ritu eiulabat, suosq; deplorabat liberos, nihilq; nõ faciebat, in omnem speciem sese conuertens. MEN. Num igitur fucatè sapiens erat ille, neque uerè mortem contemnebat? CER. Haud uerè: cæterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam præ se ferebat, quasi uero uolens id esset passurus, quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miraculo. Equidem illud in totũ de uiris istiusmodi uerè possim dicere, ad fauces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porrò intus quum sunt, nihil mollius

neq;

neq; fractius. MEN. Cæterum ego quonam animo tibi uisus sum subijsse specū? CER. Vnus mortalium Menippe, sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erat genere, & prior te Diogenes, propterea quòd neutiquam adacti subieritis, aut intrusi: uerum tum ultronei, tum ridentes, atq; omnibus plorare renunciãtes.

CHARONTIS ET MENIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

CHARON.

REDDE naulum sceleste. MEN. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHA. Redde, inquam, quod pro traiectione debes. MEN. Haud quaquam auferre queas ab eo qui non habeat. CHAR. An est quisquam, qui ne obulū quidem habeat? MEN. Sit ne alius quispiã præterea, equidem ignoro, ipse certè non habeo. CHAR. Atqui præfocabo te per Ditem impurissime, ni reddas. MEN. At ego illi so baculo tibi comminuam caput. CHAR. Num ergo te tã longo traiectu gratis transuexero? MEN. Mercurius meo nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecum agatur per Iouem. siquidem futurum est, ut etiam defunctorum nomine persoluam. CHAR. Haud omittam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge, ut facis, nauim trahere: quanquã quod non habeo, quinam auferas? CHAR. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidem, uerũ non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semper in uita manendum? CHAR. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectum? MEN. Haud gratis ò præclare, siquidem & sentinã exhausi, & remum arripui, & uectorum omnium unus non eiulaui. CHAR. Ista nihil ad naulum, obolum reddas oportet, neq; enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me rursum in uitam reuehe. CHAR. Belle dicis, nimirum ut uerbera etiam ab Aeaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergo molestus ne sis. CHAR. Ostende quid habeas in pera. MEN. Lupinum si uelis, & Hecatæ cœnam. CHAR. Vnde nobis hunc canem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat inter nauigandum? uectores omnes irridens, ac dicteriis incessens, unusq; cantillãs, illis plorantibus. MER. An ignoras Charon quem uirũ transuexeris: planè liberum, cuiq; nihil omnino curæ sit. Hic est Menippus. CHAR. Atqui si unquã posthac te recepero. MEN. Si receperis ò præclare: ne possis quidem iterum recipere.

PLVTONIS ET PROTESILAI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PROTESILAVS.

DOMINE, ò rex, ò noster Iupiter, & tu Cereris filia, ne despicite preces amatorias. PLV. Tu uero quid precaris à nobis, aut quis denique es? PROT. Equidem Protesilaus sum, filius Iphicli, patria Phylacensis, qui cum reliquis Græcis in expeditione ad Troiam profectus, ac primus omniũ contra Ilium pugnãdo, occisus sum. Precor autem ut dimissus hinc, modicum temporis, in uitã redire denuo permittar. PLVT. Hunc amorem, Protesilaë, omnes mortui amãt: sed nullus tamen ipsorum potitur eo. PROT. At non uitam, ò Pluto, tantopere amo, uerum equidem uxorem, quam nuper ductam, domi reliqui, atq; in bellũ

BIBLIOTECA DE FILOSOFÍA Y LETRAS

nauigando profectus sum, Deinde infelix, in egressu nauium, ab Hectore occisus sum. Amor itaq; iste uxoris, non mediocriter me, ò Domine, enecat, uoloq; si uel paululum ab ipsa conspectus fuero, rursum huc descendere. PLVT. Non bibisti, Protesilaë, aquam Letheam? PROT. Bibi equidem, sed hæc res, præualuit pondere. PLV. Igitur expecta, adueniet enim & illa quandoq;, neque nunc opus quicquam erit, iterum ascendere te. PROT. Sed morã hanc ferre nequeo. Amasti autem tu quoq; aliquando, ac nosti, qualis res, Amor sit. PLV. Et quid adeo iuuabit te, unum diem reuiuiscere? deinde autem paulo post eadem hæc lugere? PROT. Spero me etiam illam adducturum esse, ut huc ad uos sequatur me: quare pro uno mortuo, paulo pòst duos recipies. PLVT. Haud fas est, ista fieri, neq; etiam simile unquam factum est. PROT. At ego in memoriam tibi reuocabo, Pluto. Nam Orpheo ob ipsam hãc causam Euridicen uxorẽ reddidistis, & cognatam meam Alcestim emisistis, Herculi gratificantes. PLV. Optaris autem cum ista nuda atque deformi caluaria, formosæ illi sponsæ tuæ in conspectum uenire? Quo pacto autem illa etiam aspiciat te? quæ ne dignoscere quidem amplius te poterit? Terrebitur enim, sat scio, atq; aufugiet, tuq; frustra tantum iter exanclaueris. PROSERPINA. Proinde mi uir, tu isti quoque rei medicinam aliquam adhibe. Ac Mercurium iube, ut postquam ad lucem peruenerit Protesilaus, contactum uirga, mox in adolescentem formosum conuertat illum, qualis uidelicet antea fuit, cum ex sponsæ thalamo prodiret. PLVT. Quoniam, Proserpina, & tibi hoc uidetur, age perductum hunc iterum ad superos, Mercuri, sponsum facito. Tu uero memineris, non amplius quàm unũ diem tibi permissum esse.

DIOGENIS ET MAVSOLI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

DIOGENES.



HE tu Car, quare tandem insolens es tibiq; places, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus anteponare? MAV. Primum regni nomine ò tu Sinopensis, quippe qui Cariæ imperauerim uniuersæ, præterea Lydię quoque gentibus aliquot: tum autem & insulas nonnullas subegerim: Miletum usque peruenerim, pleriscque Ioniæ partibus uastatis. Ad hæc formosus erã ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Postremo, quod est omnium maximum, in Halicarnasso monumentum erectum habeo, singulari magnitudine, quantum uidelicet defunctorum alius nemo possidet, neq; pari etiam pulchritudine conditũ, uiris scilicet atq; equis, pulcherrimo è saxo, ad uiuam formam absolutissimo artificio expressis, adeo ut uel phanum aliquod simile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor has ob res mihi placere atq; efferri? DIOG. Num ob imperium ais, ob formam, atque ob sepulchri molem? MAV. Per Iouem ob hæc inquam. DIOG. Atqui ò formose Mausole, neq; uires iam illæ, neque forma tibi iam adest, Adeo ut si quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquam dicere potis sit, quamobrem tua caluaria meæ sit anteferenda: siquidem utraque pariter tum calua, tum nuda: utrique dentes pariter ostendimus, pariter oculis orbati sumus, pariter naribus simis ac sursum hiantibus deformati. Cæterum sepulchrum ac saxa illa præciosa, Halicarnasseis forsitan iactare licebit, & hospitibus gloriæ caussa ostentare, tanquam qui magnificam quandam apud se structuram habeant: uerum quid hinc commoditatis ad te redeat, uir egregie, nequaquam uideo, nisi forsan illud commodum uocas, quòd

plus

plus oneris atq; nos ſuſtines, ſub tã ingentibus ſaxis preſſus ac laborans. MAV. Itáne nihil illa mihi conducunt omnia? planeq; pares erunt Mauſolus ac Diogenes? DIOG. Imò haud pares, inquam, uir clariſſime: nam Mauſolus diſeruci abitur, quoties earum rerum in mentem ueniet, quibus in uita florere conſueuit: at Diogenes interim eum ridebit. Atq; ille quidem de ſuo illo monumento, quod eſt in Halicarnaſſo, memorabit, ab uxore Artemiſia atq; ſorore parato: contrã Diogenes ne id quidem ſuo de corpore nouit, nunquid habeat ſepulchrum. Neq; enim illi res ea curæ eſt, uerum apud uiros excellentiſſimos ſui memoriam famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignam, tuo monumento Carum abiectiſſime celſiorem, ac tutiore in loco ſubſtructam.

NIREI, THERSITAE ET MENIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

NIREVS.



CCE denicq; uel Menippus hic iudex erit, uter noſtrũm ſit formoſior. Dic Menippe, an non tibi uideor forma præſtantior? MEN. Imò quinam ſitis, priusq; arbitror indicandum, nã hoc opinor, ſcito eſt opus. NIR. Nireus ac Therſites. MEN. Vter Nireus, uter Therſites, nondum enim uel hoc ſatis liquet. THER. Iam unum hoc uinco, quòd tibi ſum ſimilis, neq; tantopere me præcellis, quantoper te cæcus ille Homerus extulit, unum omnium formoſiſſimũ appellans: quin ego faſtigiato uertice, rariſq; & impexis capillis ille, nihilo te inferior uiſus ſum arbitror. Iam uero tempus eſt, uti pronuncies Menippe, utrũ altero formoſiorem exiſtimes. NIR. Mirũ ni me Aglaia Charopeq; prognatũ,

Qui uir pulcherrimus unus,
Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.

MEN. Atqui non item ſub terram opinor, pulcherrimus ueniſti, quippe qui reliquis quidem oſſibus alijs appareas aſſimilis: porrò caluaria hoc uno inſigni à Therſitæ caluaria dignoſci poſſit, quòd tua delicata eſt ac mollicula: quandoquidem iſthuc habes effœminatum ac neutiquam uiro decorum. NIR. Attamen Homerum percontare, qua ſpecie tum fuerim, quum inter Græcorum copias militarem. MENIP. Tu quidem ſomnia mihi narras: at ego ea ſpecto quæ uideo, quæq; tibi adſunt in præſentia: cæterũ iſta norunt, qui id temporis uiuebant. NIR. Quid igitur tandem? an non ego formoſior Menippe? MEN. Neque tu, neque quiſquam alius formoſus hoc loco: ſiquidem apud inferos æqualitas eſt, paresq; ſunt omnes. THER. Mihi quidem uel hoc ſat eſt.

MENIPPI ET CHIRONIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.



QVIDEM inaudiui Chiron, te deus quum eſſes, tamen optaſſe mortem. CHIR. Vera nimirum ſunt iſta quæ audiſti Menippe, planeq; mortuus ſum, ſicuti uides, quum mihi licuerit immortalẽ eſſe. MENIP. At quænam te mortis cupido tenebat, rei uidelicet, quam uulgus hominum horreat? CHIR. Dicam apud te, uirum neutiquam ſtultum atque imperitum: Iam mihi deſierat eſſe iucundum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iniucundum erat te uiuere, lucemq; tueri?

CHIR. Erat inquam Menippe, nam quod iucundum uocant, id ego neutiquam ſimplex, ſed uarium quiddam eſſe arbitror. Verum quum ego ſemper uiuerē, atq; iiſdem perpetuò rebus uterer, ſole, luce, cibo, tum horæ eædem recurrerēt reliqua item omnia, quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirent, atq; aliis alia per uices ſuccederent, ſatietas uidelicet eorū me cepit. Neq; enim in eo uoluptas eſt ſita, ſi perpetuò fruaris iiſdē, ſed omnino in permutando poſita eſt. MEN. Probè loqueris Chiron: cæterum hæc quæ apud inferos agitur uita, quinam tibi procedit, poſteaquam ad hanc tanquam ad potiorem te contuliſti? CHIR. Haud inſuauiter Menippe: ſiquidem æqualitas ipſa quiddam habet admodum populare. Nihil autem intereſt, utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; ſitiendum eſt nobis quemadmodum apud ſuperos, neque eſuriendum, ſed eiuſmodi rerum omnium egentia uacamus. MEN. Vide Chiron ne temet ipſe inuoluas, neue eōdem tibi recidat oratio. CHIR. Quamobrem iſthuc ais? MEN. Nempe ſi illud tibi faſtidio fuit, quòd in uita ſemper iiſdem ſimilibusq; rebus utendum erat, quum hic itidē ſimilia ſint omnia, eundem ad modum parient faſtidium. At de integro tibi quærenda erit uitæ commutatio, atq; hinc quopiam aliam in uitam demigrandum, id quod arbitror fieri non poſſe. CHIR. Quid igitur faciundum Menippe? MEN. Illud nimirum, uti ſapiens quum ſis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, præſentibus rebus ſis contentus, boniq; conſulas quod adeſt, neq; quicquam in his eſſe putes, quod ferri non queat.

DIOGENIS, ANTISTHENIS ET CRATETIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

DIOGENES.

QVIVM nunc agimus, Antiſthenes, & tu Crates: quare, cur nō, obſecro, imus deambulatum, rectà, ad ingreſſum & fauces orci, ut ibi ſpectemus eos, qui deſcendunt, qui nam ſint, & quid quiſq; eorum agat? ANT. Eamus Diogenes. Etenim ſpectaculum hoc iucundum fuerit, uidere alios quidem ipſorum lachrymari, alios autem ut dimittantur, ſupplicare: quoſdā autem ægre deſcendere, &, quanquam ceruicem urgente ac impellente Mercurio, reluctari tamen, & reſupinos obniti, nulla neceſſitate aut commodo ſuo. CRA. Ego uero etiam exponā uobis, quæ ipſe uidi in uia, quando huc deſcendebam. DIOG. Exponas licet, Crates, uideris enim quædam omnino riſu digna dicturus eſſe. CRA. Cum alij multi nobiſcum deſcendebant, tum uero inter ipſos maximè nobiles, Iſmenodorus ille diues, ex noſtris, & Arſaces Medorum præfectus, & Armenius Orates. Iſmenodorus igitur, (occiſus enim fuerat à latronibus circa Citheronem, quando Eleuſinē, ut arbitror, proficiſcebatur.) & gemebat, & uulnus in manibus præ ſe ferebat, liberos ſuos paruos, quos reliquerat identidem uocando, ſibiq; ipſi ob audaciam ſuccenſendo, qui cum Citheronem tranſiſſet, ac loca illa circa Eleutheras, deſerta, ac bellis uaſtata, peragraſſet, non amplius quàm duos ſeruos ſecū adduxiſſet, idq; etiam, cum phialas quinq; aureas, & cymbia quatuor, ſecum haberet. Arſaces autem (ſenior enim iam erat, & per Iouem, pro Barbarico illo ritu, facie non adeo inhoneſta aut contemnenda,) grauiter ferebat atq; indignabatur, quòd pedibus incederet, uolebatq; ſibi equum ſuum adduci. Nam & equus unā cum eo mortuus fuerat, una plaga ambobus tranſfoſſis, à Thracenſi quodam ſcutato, in eo prælio, quod cum rege Cappadocum ad Araxem fluuium commiſſum fuerat. Nam Arſaces quidem, infeſto curſu in hoſtem ferebatur, longē, ut quidē

ipſe

ipſe narrabat, ante alios euectus. Thrax autem expectato illo ſubſiſtens, ac ſcutum præ ſe tenens, uenientem Arſacis haſtam excutiendo diuertit, ipſe autem ſubmiſſa parumper ſariſſa ſua, & equum & inſidentem illum tranſuerberat. ANTIS. Sed quo pacto fieri potuit, Crates, ut uno ictu ambos tranſuerberaret? CRA. Facillimè Antiſthenes, Nam ille quidem curſu ferebatur, contũ quẽdam uiginticubitalem prætentum habens, Thrax autẽ ubi pelta obiecta, plagam ex cuſſiſſet, & iam cuſpis ipſum præteruecta eſſet, in genu procumbens, excipit ſariſſa uenientis impetum, ac equum ſub pectus uulnerat, quo mox præ furore ac uehementia curſus ſe ipſum tranſadigente, eadem haſta etiam Arſaces per inguina utrinq; ad nates uſq; penetrante, tranſfoditur. Intelligis nimirum quo pacto acciderit, cum non uiri, ſed equi magis hoc opus fuerit. Veruntamen indignabatur ille, quòd non ampliore honore, quàm cæteri, habebatur, uolebatq; eques huc deſcendere. Orates autem, priuatus quiſpiam erat, atq; admodum debilis pedibus, quippe qui neq; ſtare humi, nedũ incedere ullo modo poterat. Accidit autem hoc prorſum Medis omnibus, ut poſtquam ab equis deſcenderint, ueluti qui ſuper ſpinas ingrediuntur, ſummis pedũ digitis, uix atq; ægrè incedãt. Quamobrem, cum per ſe ipſum humi deiectus iaceret, neq; ullo prorſum pacto reſurgere uellet, bonus ille Mercurius ſublatum in ſe hominẽ, ad cymbã uſq; portauit, ego uero ſequens ridebam. ANTIS. Et ego porrò, quando huc deſcendebam, neq; admiſcui me ipſum cæteris, ſed relictis plorãtibus illis, ad cymbam accurrendo, præoccupaui mihi locum, quo commodius nauigarem. Inter nauigandum uero, alij quidem lachrymabantur, alij autem nauſeabant: ego uero inter ipſos ſedens admodum oblectabar. DIOG. Tu quidem Crates & tu Antiſthenes, huiuſmodi ſortiti eſtis itineris comites. Mecum autem Blepſias ille fœnerator, ex Piræo, & Lampis Acarnan, qui mercenarios milites ducta-uerat, & Damis diues ille Corinthius, ſimul deſcendebant. Quorũ Damis quidem à puero ueneno interemptus fuerat. Lampis autem ob amorẽ Myrtij meretricis, ſe ipſum iugularat. Blepſias uero fame miſer periſſe dicebatur, & apparebat ſanè adhuc pallidus ſupra modum, ac tenuis maximè. Ego uero quanq; antea noram, interrogabam tamen, quo pacto quiſq; mortuus eſſet. Ac Damidi quidem accuſanti filium, nõ iniuſta uero, inquam, paſſus es ab illo, qui talenta cum haberes coaceruata mille, ac ipſe in delicijs uiueres, annos nonaginta natus, adoleſcẽti illi quatuor obulos ſcilicet ſuppeditabas. Tu uero Acarnan, (gemebat enim & ille, ac deuouebat Myrtium) quid amorem accuſas, inquam, & non potius te ipſum? qui hoſtes quidem haud unquam perhorrueris, ſed te ultro periculis offerendo, ante alios in prælium deſcenderis. A puella uero uulgari illa quidem ac fortẽ oblata, & ã lachrymis atq; ſingultibus fictitijs, genero ſus ipſe tu captus fueris. Nam Blepſias quidem ipſe ſeſe accuſat, ob nimiã ſtultitiam, quòd pecuniam uidelicet cuſtodierit hæredibus nulla neceſſitudine ſibi coniunctis, dum uanus ipſe in perpetuum uicturum eſſe ſe putat. Verum mihi quidem non uulgarem uoluptatem præbuerunt tunc lamentantes iſti. Sed iam circa fauces ſumus. Aſpicere nos illuc oportet, atque ã longẽ contemplari aduenientes. Papæ, multi certè, & uarij, omnes q; lachrymantes, præter pulſos iſtos & infantes. Quin & ætate nimia confecti illi lugent. Sed quid hoc? nũ philtro aliquo uitæ tenentur? Iſtum igitur decrepitũ interrogare lubet: Quid ploras heus tu, tam prouecta ætate mortuus? Quid indignaris bone uir, præſertim cum ſenex huc aduenieris? Eccubi rex fuiſti? MENDICVS. Haudquaquam. DIO. Verũ ſatrapa? MEND. Neq; hoc. DIO. Num igitur diues fuiſti: ideoq; malè te habet, q; relictis multis delicijs ac uoluptatibus mori coactus fueris? MEND. Nihil tale. ſed annos quidem circiter nonaginta natus fui, uitã aũt difficilẽ egi, arundine & linea uictũ quæritans, ultra modũ egenus ac pauper, liberis cãrens,

& præterea claudus quoq;, & parum oculis uidens. DIOG. Et uiuere cupiebas cum talis esses? MEND. Certè equidem, dulcis enim erat lux. Mori autem graue & horrendum. DIOG. Deliras ò senex, & iuueniliter te geris erga necessitatem, & hoc, cum sis coæqualis portitori huic. Proinde quid iam de adolescentibus dicamus, quando etiam decrepiti isti tantopere uiuere cupiunt? quos decebat ipsam mortem etiam consectari, tanquam remedium quoddam, eorum malorum, quæ secum fert senectus? Sed abeamus iam, nequis & nos suspicetur tales esse, qui hinc aufugere cupiamus, quando circa fauces hic nos oberrare uiderit.

MENIPPI ET TIRESIAE

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.



AN uero & cæcus sis, Tiresia, nõ amplius cognitu facile est. Nobis enim cunctis, æquẽ sunt uacui oculi, ac solæ illorũ sedes relictæ: quod autem ad cætera attinet, non facile dixeris, qui Phineus, aut qui Lynceus fuerit. At uero, quòd uates fueris, & quòd utrumq; solus teipsum perhibueris, marem ac fœminam, auditis aliquando poëtis, noui. Proinde, per deos, dic mihi, utram uitam expertus es suauiorem, uirne quando fuisti, an cum fœmina? TIRE. Potior multò fuit, Menippe, muliebris uita, expeditior enim, & dominantur quoq; uiris mulieres: neq; ipsis necesse est in bellum proficisci, neq; ad propugnacula stare, neq; in concionibus dissidere, neq; in foro atq; iudicijs contendere. MENIP. Quid? annón audisti, Tiresia, Euripidis Medeam, qualia dixerit, cum mulierum genus deplorando commemorat, quàm miseræ sint, & intolerabilem parturiendo laborem sustineant? Verum dic mihi, (commonefecerunt enim me uersiculi isti Medeæ) peperisti ne etiam aliquãdo, cum mulier esses: an uero sterilis, & absq; semine uitam illam degisti? TIR. Quid hoc, Menippe, interrogas? MEN. Nihil acerbè, Tiresia, Verum responde, si tibi molestum non est. TIR. Non fui sterilis quidem, sed neq; peperi tamen. MEN. Sufficit hoc. Vtrũ enim & uuluam habuisses scire uolebam. TIR Habui scilicet. MEN. Successu autem temporis, uuluane illa euanuit, & membrum muliebre obturatum est, mammillæq; iterum complanatæ, deinde uirile succreuit, & barbam produxisti: an uero repente ex muliere uir factus prodijsti? TIRE. Non uideo quid sibi uelit interrogatio hæc. Videris autem mihi pro dubio habere, factũ ne hoc ita sit an non. MEN. Quid? an non dubitare, Tiresia, de huiuscemodi rebus conuenit? sed perinde ac fatuum aliquem, non perpensis, fieri ne possint, an non, protinus pro ueris recipere? TIR. Tum tu igitur neq; cætera credis hoc pacto contigisse, puta cum audieris, ut quædam ex mulieribus aues factæ sint, aut arbores, aut ferę. Philomela uidelicet, aut Daphne, aut Lycaonis istius filia. MEN. Quòd si quando & in illas incidero, tum quid ipsæ dicant quoq; scibo. Tu uero ò optime, ecquid, cum mulier esses, uaticinatus quoq; es tum, quemadmodum & postea, an uero pariter & uir & uates didicisti esse? TIR. Vides? ut cuncta ea quæ de me feruntur, ignoras: puta quo pacto & litem quandam deorum diremi, & Iuno uisu me priuauit: Iupiter autem in solatium damni eius, uaticinandi artem mihi dedit. MEN. Adhuc ne Tiresia, mendacijs istis caperis? Sed facis hoc more uatum. Consuetum enim uobis hoc est, nihil sani dicere.

AIACIS

AIACIS ET AGAMEMNONIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

AGAMEMNON.



I tu, dum furore correptus fuisti, Aiax, te ipsum interfecisti, nos autem cunctos etiam membris, ut putabas, detruncatis, deformasti, quid quæso Vlyssem accusas? Ac paulo antè neq; aspicere ipsum uoluisti, cum uenisset huc uates cõsulturus, neq; alloqui dignatus es uirum cõmilitonem ac socium, sed superbè admodum ac grandi incedens gressu, prætersisti. AIAX. Meritò Agamemnon. Ille enim mihi furoris huius autor extitit, ut qui solus mecum pro armis iudicio contendere ausus fuerit. AGAM. An uero dignum censebas te, qui absq; aduersario, atq; absq; puluere, ut dicitur, superares omnes? AIAX. Quid ni? in tali uticq; causa. Nam armatura ea, cognationis quodam iure ad me pertinebat, cum fratris mei patruelis certè fuerit. Deinde uos cæteri, qui multò quàm ille, præstantiores eratis, detrectastis certamen, & cessistis mihi arma. Iste autẽ Laertæ filius, quem ego non semel in summo periculo seruauti, cum iam à Troianis propè concideretur, melior esse me uoluit, ac dignior qui armis illis potiretur. AGAM. Accusa igitur, ò generose, Thetim, quæ cum tibi debuisset armorum successionem ac hæreditatem, utpote cognato, tradere, in medium allata illa posuit. AIAX. Haudquaquam, sed Vlyssem, ut qui solus sese mihi opposuerit. AGAM. Ignoscendum, Aiax est, si homo, cum esset, appetiuit gloriam, rem dulcissimam, cuius gratia etiam nostrum quilibet obire pericula sustinet, præcipue quando & uicit te postea, & hoc, Troianis ipsis iudicibus. AIAX. Noui ego quæ me damnarit, sed fas non est, de dijs aliquid dicere. Vlissem igitur aliud quàm odisse, non possum, Agamemnon, non si mihi ipsa Minerua hoc imperet.

MINOIS ET SOSTRATI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MINOS.



RAEDO hic quidem, Sostratus, in Pyriphlegetontem præcipitetur, Sacrilegus autem ille à Chimera discerpatur, Tyrannus uero iste, Mercuri, iuxta Tityum, in longum extentus, arrodendum & ipse epar præbeat uulturibus. Vos autem, boni ac probi, abite quàm celeriter in campum Elysium, insulasq; beatorum habitate, pro ijs, quæ rectè ac iustè in uita fecistis. SOST. Audi, ò Minos, num tibi iusta dicere uidear. MIN. An ego denuo nunc audiam? An non conuictus es Sostrate, quòd & malus fueris, & tam multos occideris? SOST. Conuictus quidem fui, sed uide, num iustè ob id supplicio afficiar. MIN. Atq; admodum, si modo id iustum est, pro merito quenq; suo pœnam dependere. SOS. At tamen respõde mihi ò Minos, Breue enim quiddam interrogabo te. MIN. Dic sed ne prolixè modo, quo deinceps & cæteros dijudicare possimus. SOS. Quæ cunq; in uita egi, utrum uolens eā feci, an ita à Parcis agglomeratum mihi fuit? MIN. A Parca scilicet. SOST. Proinde & boni pariter omnes, & nos, qui mali uidemur, eadem agimus, dum illi obsecũdamus. MIN. Ita profecto. Clotho uidelicet illi parentes, quæ unicuiq; iniungit, cum primum natus est, quæ agenda ipsi

ipsi sunt. SOS. Siquis igitur ui compulsus ab alio, occiderit aliquem, cum non possit illi contradicere, a quo compellitur. ut uerbi gratia: si carnifex, aut satelles quispiam, alter iudici parendo, alter, tyranno: quemnam cædis istius reum ages? MIN. Quem alium, nisi iudicem aut tyrannum. Quoniam neque ipsum gladium accusare possumus, subseruit enim hic, tãquam instrumentum quoddam, animis atque furori accommodatum illius, qui primo caussam hanc præbuit. SOS. Rectè sanè ò Minos, laudo quòd hęc etiam exemplo, quasi quodam auctario locupletas. Siquis autem, mittente hero, ueniat ipse aurum uel argentum afferẽs, utri nam ea gratia haberi debet, aut utri beneficium hoc acceptum referendum est? MIN. Ei, qui misit, Sostrate: nam ille qui attulit, minister tantum fuit. SOST. Vidẽs ne igitur quàm iniusta facis, dũ supplicio afficis nos, qui ministri tantum fuimus eorum, quæ Clotho nobis imperauit: & rursum, dum honore prosequeris eos, qui in alienis bonis ueluti dispensatores quosdam sese gesserunt. Non enim illud dicere quisquam poterit, quòd contradicere, aut imperata detrectare licitum fuerit in ijs, quæ cum omni prorsum ui ac necessitate imperata fuere. MIN. Multa, ò Sostrate, & alia uideas licet, minimè secundum rationem fieri, si diligenter expendas. Verũtamen tu ex hac quæstione hoc boni consequẽris, quandoquidem non prædo solum, uerumetiam sophista quidam esse uideris. Solue ipsum Mercuri, néue deinceps amplius puniatur. Cæterum illud uide, ne & cæteros manes similia interrogare doceas.

MENIPPVS SEV NECYOMANTIA.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc Dialogo Lucianus illud maximè commendatum uoluisse, quod in fine, Menippus ait à Tiresia in aurem sibi dictum fuisse. Priuatorum uidelicet hominũ uitam optimam atq; tutissimam esse, quod idem Græci noto illo prouerbio dictitant: Θεῶν, λαθὲ βιώσας Nam diuitias, potentiam, gloriam & cætera, quæ mundus appetit, uana omnia & incerta esse: præcipue autem diuitum atq; magnorum hominum, ut uitam ipsam periculosam, & pompis solennibus, item tragicis quoq; fabulis similem esse, ita miseros plerumq; sortiri exitus. quod eo decreto uidetur intelligere uelle, quòd apud inferos conera diuites factũ fuisse dicit, quo & corpora illorum supplicijs destinaneur, & animi in asinos migrare iubenur. quod & ipsum nimirum eam significationem habet, quòd diuitum animi plerumq; inertes, & omnis doctrinæ expertes esse soleant. Inscribitur autem Necyomantia, quasi dicas, ab inferis seu mortuis petitum responsum. quo uel maximè apparet, eum Dialogi scopum habendum esse, qui responso isto Tiresiæ proponitur. Semper enim ex titulis alter nobiliorem Dialogi personam, alter argumenti quasi quandam ὕλην indicat, Platonico more, quem maximè in hoc Lucianus imitatus est Constat autem perpetua quadam narratione, qua & caussam & modũ sui ad inferos descensus, & præterea occasionem, qua edictum illud de diuitibus audierit, commemorat. In hac præcipui quidam loci sunt & maximè illustres: de incerta doctrina Philosophorum, de Magorum superstitione & potestate, De inferorum locis, supplicijs & æqualitate, & postrema illa collatio uitæ humanæ cum pompa solenni, & cum fabulis Tragicorum. Occasio & exordium Dialogi ab habitu & percunctatione Menippi sumuntur.

MENIPPVS PHILONIDES. MEN.



Occasio Dialogi, ab incessu & habitu Menippi.

ALVE atrium, domusq; uestibulum meæ: Vt te lubẽs aspicio luci redditus. PHIL. Num nam hic Menippus est canis ille? Non hercle alius, nisi ego fortè ad Menippos omneis hallucinor. At quid sibi uult habitus huius insolentia? clauа, lyra, leonis exuuiæ? Adeundus tamen est. Salue Menippe. Vnde nobis adueneisti? diu est quòd in urbe non uidimus. MENIP.

Adsum reuersus mortuorum è latibulis,

Fori-

Foribusq; tristium tenebrarum nigris:
Manes ubi inferi manent superis procul.

PHIL. O Hercules clām nobis Menippus uita fūctus est, reuixitq; denuo? MEN. Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHIL. Quænam causa tibi fuit nouæ huius atq; incredibilis uiæ? MEN. Iuuenta me incitauit, atque audacia,
Quām pro iuuenta haud paululum impotentior.

PHIL. Siste ò beate Tragica, & ab iambis descendens, sic potius simpliciter eloquere, quęnam hęc uestis, quæ causa tibi itineris inferni fuit, quum alioqui neq; iucunda, neq; delectabilis sit uia? MEN.
Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,
Consulerem manes ut uatis Tiresiai.

PHIL. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres apud amicos consarcinatis uersibus. MEN. Ne mireris amice, nuper enim cum Euripide atq; Homero uersatus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum, ut numeri mihi in os sua spōte confluant. Verum dic mihi, quo pacto res humanæ hic se habent in terris? & quidnam in urbe agitur? PHIL. Nihil noui. Sed quemadmodum prius actitabant, rapiunt, peferant, fœnerantur, usuras colligunt. MEN. O miseri atq; infelices. Nesciunt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos decreta sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos calculi, quos per Cerberum nullo pacto poterunt effugere. PHIL. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos nostris de rebus decretum est? MEN. Per Iouem, & quidem multa, uerum prodere nō licet, neq; arcana quæ sunt, reuelare, ne quis fortè nos apud Rhadamanthum impietatis accuset. PHIL. Nequaquam Menippe, per Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam apud hominē tacendi gnarum, & initiatum pręterea sacris edisseres. MEN. Dura profectò iubes, & neutiquam tuta, uerum tui gratia tamen audēdum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaën seruantes abstrusum. PHIL. Ne prius ò beate, quæ sunt decreta dixeris, quām ea percurras omnia, quæ abs te audire libentissime uelim. Quæ uidelicet descensus causa fuerit, quis itineris dux, deinde ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidendi curiosus sis, eorum quæ usu aut auditu digna uidebantur, nihil omnino prætermisisse. MEN. Parendum etiam in his tibi est. Nam quid facias, urgente amico? Ac primū sanè tibi expediam, quæ res animū meum ad hunc descensum impulerit. Ego igitur quum adhuc puer essem, audiremq; Homerum atq; Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, adulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrū expulsiones, & fratrum & sororum nuptias: hæc me Hercle omnia bona pulchraq; putabam, & studiose erga ea afficiebar. Postquam uero in uirilem iam ætatem peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poëtis apprime contraria, neq; uidelicet adulteria committere, neq; seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic igitur hæsitabundus constiti, incertus omnino quo me pacto gererem. Neq; enim deos unquā putaui mœchaturos, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neq; rursus legumlatores his aduersa iussuros, nisi id conducere existimarent. Quoniam igitur in dubio eram, uisum est mihi philosophos istos adire, atq; his me in manus dedere, rogareq; uti me utcunque liberet, uterentur, uitęq; uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent. Hæc igitur mecum reputās ad eos uenio, imprudens profecto, quòd me ex fumo (ut aiunt) in flammam cōiicerem. Apud enim hos maximē diligenter obseruans, summam repperi ignorantiam, omniaq; magis incerta, adeo ut præ his ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius etenim soli me iussit uoluptati studere, atque ad eum scopum uniuersum uitæ

Occasio argumenti.

Narratio continens causam descensus ad inferos.

Philosophorū incertæ et diuersæ doctrinæ.

cursum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatem. Alius rursus omnino labo rare, corpusq; siti, uigilijs, ac squalore subigere, miserè semper adfectum, contu meliosq; obnoxium assidue, Hesiodi sedulò inculcans celebria illa de uirtute carmina, & sudorem uidelicet, & accliuem in uerticem montis ascensum. Alius contemnere iubet pecunias, earumq; possessionem indifferentem putare. Alius contrà bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat. De mundo uero quid dicam? de quo ideas, incorporeas substantias, atomos, & inane, ac talem quandam pugnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam, & quòd absurdorum omnium maxime fuit absurdum, de contrarijs unusquisque quum diceret, inuincibiles admodum ratiões ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderet, contrà quicquam hiscere potuerim, atque id, quum tamen manifestè cognoscerem fieri nũquam posse, ut eadem res calida simul frigidaq; sit. Prorsum igitur tale quiddam mihi accidebat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdũ contrà abnuerem. Præterea quod multò eratistis absurdius, uitam eorum diligenter obseruans, comperi eam cum ipsorum uerbis præceptisq; summopere pugnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniam, auidissimè conspexi colligendis diuitijs inhiare, de fœnore litigantes, pro mercede docentes: omnia denicq; nummorum gratia tolerantes. Ii uero qui gloriam uerbis aspernabantur, omnem uitæ suæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rursus omnes fermẽ palàm incessebant; clanculum uero ad eam solam libenter confluebant. Ergo hac quoque spe frustratus magis adhuc ægrè molesteq; tuli. Aliquantulum tamen inde memet consolabar, quòd unà cum multis & sapientibus & celeberrimis uiris ipse insipiensq; essem, atque uerè adhuc ignarus obrarem. Peruigilanti mihi tandem, atque hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in mentem, ut Babylonem profectus, magorum aliquem ex Zoroastri discipulis ac successoribus conuenirem. Audieram siquidem eos inferni portas carminibus quibusdam ac mysterijs aperire, & quem libuerit, illuc tutò deducere, ac rursus inde reducere. Optimè ergo me facturum putaui, si cum horum quopiam de descensu pacisceus, Tiresiam Bœotium consulerem, ab eoq; perdiscerẽ, (quippe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima, quamq; sapientissimus quisque potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quàm poteram celerrimè Babylonem uersus rectà contendi. Quò quũ uenio, diuersor apud Chaldæorum quendam hominem certè sapientem, atque arte mirabilem, coma quidem canum, admodumq; promissa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes: orans igitur obsecransq; uix exoraui, ut quauis mercede uellet, in illam me uiam deduceret. At tandem homo me suscipiens, primum quidem dies nouem ac uiginti cum luna simul incipiens abluit ad Euphratem, mane solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiam longum mussitans, quem non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti solent) uolubile quiddam atque incertum proferebat, nisi quòd quosdã uisus est inuocare dæmones. Post illam igitur incantationem ter mihi in uultum spuens deducit rursus, oculos nusquam in obuium quenquam deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atq; mulsum, & Choaspi lympha: lectus uero in herba sub dio fuit. At posteq; iam præparati satis hac dicta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit simul atque abstersit, faceq; lustrauit ac squilla, tum pluribus itidem alijs, & magicum simul illud carmẽ submurmurans, deinde totũ me iam incantans, ac ne à spectris læderer, circumiens, reducit domũ, ita ut eram, reciprocantem: ac reliqua noctis parte nauigationi nos præparauimus. Ipse igitur magicam quandam uestem induit, Medorum uesti ut plurimũ similem: ac me quidem his quæ uides, ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuuijs, atque insuper lyra. Iussit præterea

II. *Modus descensus. Magorũ potentia & superstitio.*

terea ut nomen ſi quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, ſed Herculẽ, Vlyſſem, aut Orpheum. PHIL. Quid ita, ò Menippe? nec enim cauſſam aut habitus, aut nominis intelligo. MEN. Atqui perſpicuum id quidem eſt, ac neutiquam arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui deſcenderant, putauit ſi me his aſſimilaret, fore ut facilius Aeaci cuſtodias fallerem, atq; nullo prohibente tranſirem, utpote notior tragico admodum illo cultu emiſſus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingreſſi in receſſum incumbimus. Parata ſiquidem ab illo fuerant, cymba, ſacrificia, mulſa, & in id myſterium deniq; quibuſcunque opus erat. Hæc poſtquam ergo quæ prompta erant, impoſuimus, tum nos quoq;

Ingredimur triſtes lachrymisq; implemur obortis.

Atque aliquantiſper quidem in fluuio ferimur: deinde in ſyluam delati ſumus, ac lacum quendam, in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; tranſmiſſo, in regionem quandam peruenimus ſolam, ſyluoſam atq; opacam, in quam deſcendentes (præibat enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues iugulamus, & foueam ſanguine conſpergimus. At magus interim accenſam facem tenens, haud amplius iam ſummiſſo murmure, ſed uoce quãm poterat maxima clamitans, dæmones ſimul omnes conuocat, Pœnas, Erynnes, Hecaten nocturnam, excelſam mq; Proſerpinam, ſimulq; polyſyllaba quædã nomina barbara atq; ignota cõmiſcet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmine ſolũ ducere, ac porrò Cerberi latratus audiri, & iã res planè triſtis ac mœſta fuit.

Poëtica hypotypoſis orci carminibus magicis excitati.

Vmbrarum at timuit rex imis ſedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorum patebant pleraque, lacus Pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum deſcendentes hiatum, Rhadamanthum prope modum metu reperimus extinctum. Ac Cerberus primum quidem latrabat, commouitq; ſeſe. At quum ego lyram celerrimẽ correptam pulſaſſem, cãtu ſtatim ſopitus, obdormit: deinde poſteaquam ad lacum uenimus, tranare ferè nõ licuit. Iam enim onuſtum erat nauigium, & eiulatu certè plenum. Vulnerati quippe in eo nauigabant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiam membro luxatus, uſqueadeo, ut mihi certè ex bello quopiam adeſſe uiderentur. At optimus Charon, quum leonis uideret exuuias, eſſe me ratus Herculem, recepit, transq; uexit libens, tum exeuntibus quoque nobis monſtrauit ſemitam. Sed quoniam iam eramus in tenebris, præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autem à tergo continuus illi comes adhæreo, quoad in pratum quoddam ueni mus maximum, aſphodelo conſitum, ubi circumfuſæ undiq; mortuorum ſtridulæ nos ſequuntur umbræ. Tum paulò procedentes longius, ad ipſum Minois tribunal acceſſimus. Erat ipſe quidem in ſolio fortè quodam ſublimi ſedens. Aſtabant autem illi Pœnæ, Tortores, mali Genij, Furiæ. Ex altera parte plurimi quidam adducti ſunt ex ordine, longa funeuincti. Dicebãtur autem adulteri, lenones, mœchi, homicidæ, adulatores, ſycophantæ, ac talis hominũ turba quiduis in uita patrantium. Seorſum autem diuites ac fœneratores prodibant, pallidi, uentricoſi ac podagrici, quorum quiſque trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talentorum impoſito. Nos igitur aſtantes, & quæ fiunt omnia conſpicimus, & quæ dicuntur auſcultamus. Accuſant autem noui quidã atq; admirabiles rhetores. PHIL. Quinam ergo hi, per Iouem, ſunt, ac ne iſthuc quidem te pigeat dicere. MEN. Vmbrãsne unquam iſtas noſti, quas oppoſita ſoli reddunt corpora? PHIL. Quid ni? MEN. Hæ nos igitur quũ primum functi uita ſumus, accuſant, teſtantur, atque redarguunt, quicquid in uita peccauimus, & ſanè quædam ex his dignæ admodum fide uidentur, utpote nobiſcum uerſatæ ſemper, noſtriſq; nuſquam digreſſæ corporibus. Minos igitur curioſe quemlibet examinans, impiorum relegabat in cœtum, pœnas ibi ſceleribus ſuis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dum uiue

Deſcriptio Inferorum.

Iudicia & accuſatores, & pœnæ defunctorum.

rent,ac dignitates inflauerant,quicq; adorari se ferè expectabant,nimirum breui perituram eorum superbiam fastumq; detestatus: quippe qui non meminissent mortales ipsi quum sint,sese bona quoque mortalia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia,diuitias inquam, genus,munia,nudi ac uultu demisso steterunt,tanquam somnium quoddam,humanam hanc felicitatem recogitantes,adeo ut hæc dum conspicarer nimis quàm delectatus fuerim. Et si quem eorum fortè agnoueram,accessi,atq; in aurem silenter admonui, qualis in uita fuerat,quantoperecq; fuerat inflatus: tum quum plurimi mane fores eius obsidentes,pulsi interim excluſiq; à famulis,illius expectabãt egressum. At ipse uix tandem illis exoriens puniceus,aureus aut uersicolor,felices ac beatos se facturum salutantes putabat, si pectus dextrámue porrigens, permitteret osculandam. Illi uero audientes ista molestè ferebant. At Minos quiddam etiam iudicauit in gratiam. Quippe Dionysium Siciliæ tyrannum multis & atrocibus criminibus & à Dione accusatum,& graui Stoicorum testimonio cõuictum, Cyrenęus Aristippus interueniens (Nam illum ualde suspiciunt inferi,eiusq; plurimum ibi ualet autoritas) fermè iam Chimæræ alligatũ absoluit à pœna,asserens illum eruditorum nonnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedentes,ad supplicij locum peruenimus. Vbi ô amice & multa, & miseranda audire simul,ac spectare licuit. Nam simul & flagrorum sonus auditur, & eiulatus hominum in igne flagrantium, tum rotæ & tormenta, catenæ, Cerberus lacerat, & Chimæra dilaniat, cruciantur q; pariter omnes, captiui, reges, præfecti,pauperes,mendici, diuites. & iam scelerũ omnes pœnitebat. Et quosdam quidem eorum,dum intuemur,agnouimus,uidelicet qui nuper ẽ uita discesserant. At hi se pudentes tum occulebant,nostroq; subtrahebãt aspectui. aut si nos aliquando respiciebant, id seruiliter admodum abiecteq; faciebant, atq; hi quidem quàm olim putas onerosi fastosiq; in uita? At pauperibus malorum dimidium remittebatur,& quum interquieuissent,denuo repetebantur ad pœnam. Sed illa quoq; quæ fabulis feruntur,aspexi. Ixionem,Sisyphum,Phrygiumq; grauiter affectum Tantalum, genitumq; terra Tityum, Dij boni,quantum? Integrum stratus agrum occupabat. Hos tandẽ prætereuntes,in campũ uenimus Acherusium,ubi semideos, heroidasq; reperimus, atque aliam simul mortuorum turbam,in gentes tribusq; dispositam, alios quidem uetulos quosdam ac marcidos,atq; (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles & integros,& hos potissimum ob illam condiendi efficaciam Aegyptios. Verum dignoscere quemlibet haud proclive fuit,adeo nudatis ossibus omnes erant inuicem simillimi, nisi quòd uix tandem eos diu intendentes agnouimus. Quippe conferti considebant obscuri atque ignobiles, nullumq; seruantes amplius pristinæ formæ uestigium. Cum igitur multi simul ossei consisterent, inuicem omnino similes, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbes transpicerent,dentesq; nudos ostenderent,hæsitabam certè mecum,quonã signo Thersitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mẽdicum Irum à Phæacum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone. Quippe quibus iã nihil ueteris permansit indicij,sed ossa fuerunt inter se similia,incognibilia, nullis inscripta titulis, nullicq; unquam dinoscenda. Hæc igitur spectanti mihi, persimilis hominũ uita pompæ cuipiam longæ uidebatur, cui præsit ac disponat quæcq; fortuna, ex his qui pompam agunt,diuersos uariosq; cuicq; habitus accommodans. Alium siquidem fortuna deligens, regijs ornat insignibus, & tiaram imponens, & satellites addens,& caput diademate coronans. Alium serui rursus ornatum induit,hunc formosum effigiat, hũc deformem atq; deridiculũ fingit: nam omnigenũ,ut opinor,debet esse spectaculum. Quin habitus quorũdam plerũq; in media quoq; pompa demutat,neq; perpetuò eodem sinit ordine cultuq; progredi,quo prodierant. Sed ornatu commutato, Crœsum quidem coëgit serui captiui

Cãpus Acherusius siue Elysius.

Aequalitas in ferorum.

tiuiq; ueſtes induere. Mæandrium autem olim inter ſeruos incedentem, Polycratis uicißim ornat tyrannide. Et aliquantiſper quidem eo cultu permittit uti, uerum ubi iam pompæ tempus præterijt, apparatum quiſq; reſtituens, & cum corpore ſimul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differẽs. Quidam tamen ob inſcitiam, quum ſuos fortuna cultus exigit, ægre ferunt atq; indignantur, tanquam propriis quibuſdam bonis priuati, ac nõ potius alienis, quibus pauliſper utebantur, exuti. Quin in ſcena quoq; uidiſſe te plerunq; puto hiſtriones iſtos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poſcit) modo Creontes, modo Priami fiunt, aut Agamemnones. Idemq; (ſi fors tulerit) paulo antè tam gratiter Cecropis aut Erechthei formam imitatus, paulo pòſt ſeruus, poëta iubente progreditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quiſq; auratas illas ueſtes exutus, perſonam deponens, & ab altis illis crepidis deſcendens, pauper atq; humilis obambulat, haud amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menœcei filius, ſed Polus filius Chariclei Sunienſis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic ſe mortaliũ rẽs habent, quemadmodũ mihi tum ſpectanti uidebatur. PHIL. Dic mihi Menippe, iſti qui magnificos altosq; tumulos habent ſuper terram, & columnas, imagines, titulos, nihilone ſunt apud inferos plebeis quibuslibet umbris honoratiores? MEN. Nugaris tu quidem, nã ſi uidiſſes Mauſolum, Carem illum dico Pyramide celebrem, ſat ſcio, nũquam ridere deſijſſes, ita in antrum quoddam abſtruſum deſpectim abiectus eſt, in reliqua mortuorum turba delitescens. Hoc tantũ commodi mihi uidetur ex monumento referre, quòd impoſito tanto pondere, laborat magis & premitur. Nam quũ Aeacus ò amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui plurimum haud amplius pedem, neceſſe eſt eo iacere contentũ, ſeſeq; ad loci modum contrahere. At uehementius multò riſiſſes, õpinor, ſi reges hoſce noſtros, ſatrapasq; uidiſſes apud eos mendicantes, & aut ſalſamenta uendentes, aut primas ipſas literas urgente inopia profitentes, & quemadmodum contumelijs à quouis afficiantur, atq; in faciẽ cædantur, perinde atq; uiliſſima mancipia. Itaq; Philippum Macedonem conſpicatus, continere me certè non potui: oſtenſus eſt mihi in angulo quodam, detritos calceos mercede reſarciẽs. Quin alios præterea multos erat uidere mendicãtes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHIL. Admiranda narras iſta de regibus, peneq; incredibilia. Socrates aũt quid facit ac Diogenes? & ſi quis eſt ſapientum alius? MEN. Socrates profecto etiã ibi obuerſatur, omnesq; redarguit: uerſantur aũt cum illo Palamedes, Vlyſſes & Neſtor, & quiſquis eſt alius inter defunctos garrulus. Inflantur aũt illi etiam num, atq; intumeſcunt exhauſto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Aſſyrio, Midæq; Phrygio, atq; aliis item pluribus exiſtorũ ſumptuoſorum numero manet, quos quũ eiulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac ſupinus cubans, ut plurimũ cantat, aſperа nimis atq; iniucunda uoce illorũ eiulatus obſcurans, adeo ut id ægrè ferẽtes, nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda ſede deliberent. PHIL. De his iam ſatis quidem: cæterũ quod nam illud decretum eſt, quod initio dixeras aduerſus diuites eſſe ſancitum? MEN. Benè admones: neſcio enim quo pacto quũ hac de re dicere propoſuiſſem, ab inſtituto ſermone procul aberraui. Dum igitur ibi uerſabar, magiſtratus concionẽ aduocauerunt, his uidelicet de rebus, quę in cõmune conducerent. Conſpiciens ergo multos concurrere, me quoq; cũ illis ſimul immiſcens, unus de numero eorũ qui in cõcione aderant, efficior. Agitata ſunt igitur & alia multa: poſtremo uero de diuitibus negociũ, in quos poſtea quam plurima fuiſſent obiecta, uiolentia, ſuperbia, faſtus, iniurię, aſſurgens tandem ex populo primas quidam, huiuſmodi decretũ legit: Quoniã, inquit, multa diuites perpetrant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopesq; omni modo deſpectui habentes, Curiæ populoq; uiſum eſt, ut quũ functi uita fuerint, cor-

Obiectio.

Vanã eſſe ex gloriã, quam in hac uita maximi plerique appetunt.

Decretũ contra diuites factum.

pora quidem eorum pœnas cum alijs sceleratorum corporibus luant: animæ uero sursum remissæ in uitam, in asinos demigrent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum millia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera ferentes, atq; à pauperibus agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hanc sententiam dixit Caluarius, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur lege recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, autenticaq; fiunt. Quæ igitur in concione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia ueneram, Tiresiam adeo, atq; illi re, uti erat, ordine narrata supplicaui, ut mihi diceret, quodnam optimum uitæ genus putaret. Hic uero subridens (est autem seniculus quispiam cæcus, pallidus, uoce gracili) ò fili inquit, caussam tuæ perplexitatis scio à sapientibus istis profectam, haudquaquam idem inuicem ijsdem de rebus sentientibus, uerũ haud fas est id tibi proloqui: siquidem quòd Rhadamanthus interdixit. Nequaquam, inquã, ò pater cule, sed dic amabo, neq; me contemnas, qui in uita te etiam ipso cæciór oberro. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinans: Optima est, inquit, idiotarum priuatorumq; uita, ac prudentissima. Quamobrem ab hac uanissima sublimium consideratione desistens, mitte principia semper ac fines inquirere, & uafros hosce syllogismos despuẽs, atq; id genus omnia nugas æstimans, hoc solum in tota uita persequere, ut præsentibus benẽ compositis minimè curiosus, nulla re sollicitus, q̃ plurimum potes hilaris uitam ridensq; traducas. Hæc quum dixisset, rursus in Asphodelorum pratum sese corripuit. Ego igitur (nam & nũc uesper erat) age, inquam, ò Mithrobarzane, quid cunctamur? ac nõ hinc rursus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit, ò Menippe, breuem quippe facilemq; tibi monstrabo semitam: & me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebricosam, manu procul ostendẽs subobscurum tenuemq;, ac uelut per rimam influens lumen: illud, inquit, Trophonij templum est, atq; illac ad inferos è Bœotia descenditur, hac ascendes, atque illico eris in Græcia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago, difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pacto in Lebadiam perueni.

Summa et scopus totius Argumenti.

CHARON SIVE CONTEMPLANTES.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Eiusdem fermè argumenti est hic Dialogus cum superiore. Nam ut illic Menippus apud inferos uidere atq; audire supplicia & miseros exitus diuitum atq; potentum fingitur. Ita hic Charon apud superos hominum dementiam contemplatur, stulta illorum consilia & actiones deridendo. Quippe qui in his quæ incerta ac momentanea maximè sunt, puta robustate corporis, potentia, diuitijs, fortuna, gloria, & id genus alijs omnem spem atq; fiduciam collocent. Mortis uero, quæ omnium certissima, & mox consecutura est, nullam rationem habeant. Id quod ipse Charon in fine Dialogi apertis uerbis indicat, & paulò suprà quoque, ubi homines stulticiæ suæ admonet, & ad meliorem mentem reuocat. Tractantur autem hæc primo per speciem, propositis exemplis Milonis, Cyri, Crœsi, Polycratis, & aliorum: mox & in genere descriptis hominum & priuatorum & regum affectibus studijsq;, postremo etiam confutata opinione, quam multi de defunctorum honoribus habebant, Et in summa non hominum modo res & corpora, uerum & ciuitates & flumina, denicq; omnia morti subiecta esse ostenduntur, quam eo faciliorem cuiq; esse, quo mundanis istis rebus ac opibus minus impeditus aut captus fuerit. Prior pars Dialogi etiam προαγωγικὴ est, dum Mercurius iam exoratus à Charonte, monet alios alijs imponit, & locum unde prospectus in omnes terras pateat, extruit.

MERCVRIVS, CHARON. MER.

Quid



VID rides ò Charon? aut cur deserto nauigio in hanc lucẽ ascendisti, non admodũ assuetus superum rebus interesse? CHA. Cupido me cepit ò Mercuri, uidendi, & quænam in uita gerantur negocia, & quibus studijs homines teneantur: tum etiã quibus bonis exuti plorent omnes, ubi ad nos descenderint. Nec enim ex ipsis quisquam citra lachrymas traiecit. Quare exemplo illius Thessali adulescentis, cõmeatu à Dite impetrato, ut unum saltem diẽ à naue abesse liceret, in lucẽ ascendi, ac mihi uideor in ipso plane tempore in te incidisse. Nam peregrinus cũ sim, sat scio, te non grauari, quin obambulando me ducas, singula q; demonstres, ut qui uniuersa iam habeas cõperta. MER. Non est ociũ ò portitor. Nam abeo iam nunc, negocium quoddam, quod ad mortaliũ statum pertinet ab Ioue summo datũ, expediturus. Ille aũt ad iracundiam propensior est, ut plane uerear, ne cunctantẽ me, uel totum uestræ sortis esse permittat, caligini uide licet addictũ, uel quemadmodũ nuper Vulcanũ, ita & me correpto pede, è summo deiiciat cœlo: nimirũ, quo & ipse pocillatoris munere fungens, claudicãdo risus moueam. CHA. Despicies ergo me temere & indecore in terra oberrantẽ, præsertim amicus & nauigationis socius, tũ & nostræ reipub. ex parte legatus? Atqui conueniret, ò Maiæ proles, illo; te etiam nũ meminisse, quòd te uel sentinam exhaurire, uel remũ agitare ne unq; quidem iusserim. Quin tu interim, quanq; adeo robustus es humeris, in nauigij dorso porrectus stertis, aut, si quã fortè ex Vmbris loquacem offenderis, cum hac inter nauigandũ perpetuò confabularis. Ego uero quantumuis senex, remigium agens duplex, solus remigo. At te per patrem obsecro, ò charissime Mercuriole, ne me deseras, sed ut nouo aliquo conspecto, redeam, indica quænam in uita geruntur. Quod si tu me neglexeris, nihil planè ab ipsis cæcis differre uidebor. Vt enim illi lubrico gressu per caliginem titubant, ita rursus ego ad lucem tibi hallucinabor: quin tu hanc mihi das gratiã, ò Cyllenie, perpetuò memori futuro. MER. Hæc profecto res uerberum mihi causa existet, adeo, ut iam hinc commonstrationis huius mercedem non sine tuberibus nobis fore prospiciam: obsequendum tamen. Quid enim facias ubi amicorum quispiam impellat? Principio ergo, ut omnia singulatim & examussim cõspicias, frustra laboras, ò portitor, nam hoc multorũ annorum fuerit negocium: deinde & ipsi mihi uerendũ, ne interim tanquã transfugam Iupiter me abdicet. Tibi uero quo minus mortis munia peragere posses fuerit impedimento, nec; non Ditis imperio detraxerit, cum uidelicet longo adeo tempore umbras aduehere nullas. Postremo & Aeacus, qui portorio colligendo præfectus est, stomachabitur, ut qui tanto tempore ne obulum quidem lucrifecerit. Verum qua uia ipsa rerum capita uidere possis, iam consilium nobis erit captandum. CHA. Ipse ò Mercuri, quod optimum facto fuerit, uideris. Ego uero peregrinus cum sim in terra, quid rerum hic agatur, nescio. MERC. Breuiter, ò Charon, editiore aliquo loco opus erit, ut inde cuncta queas prospicere. Cæterum si in cœlum subuolare tibi foret facultas, non laboraremus. Cũ autem te, cui semper cum mortuorum simulachris commercium fuit, Iouis regiam calcare minimè liceat, iam tempus fuerit, excelsum aliquem montem disquirere. CHAR Nosti, ò Mercuri, quæ ad uos inter nauigandum dicere consueuerim, siquidem ubi & procellosus uentorum flatus obliquo uelo incubuerit, ut in sublime tollantur fluctus. Ibi uos, quæ est uestra imperitia, iubetis uel uelum trahere, uel pedem paulisper accommodare, uel etiam ipsius uenti cursum sectari. At ego quietem uos agere iubeo, ipsum enim me, quod optimum sit, non ignorare. Quin ergo & tu idem imitaris, & in præsentia quum sis gubernator, quæ tibi conuenire uisa fuerint, facito. Ego uero, ut est uectorum conditio, tacitus sedebo, per omnia tibi iubenti obsecundans.

Propositio.

Exhortatio à facili & cõditione personæ

à merito & re cõpensatione

Exordium aliud à rei magnitudine ac difficultate.

Consilium de capiẽdo loco unde prospectus pateat.

MER. Rectè admones ò Charon, ipse enim quid facto opus sit, sciero ac speculã nobis idoneam inuenero. Num ergo Caucasus idoneus, aut hoc altior Parnassus, aut utroq; eminentior Olympus ille? Atqui in Olympum mihi intuenti nõ contemnendi cuiusdam consilij in mẽtem uenit. Verum ad hanc rem tuo & labore & obsequio pariter erit opus. CHA. Tuum ergo fuerit imperare ò Mercuri, equidem pro mea uirili in omnibus parere conabor. MER. Homerus poeta dicit Aloëi filios, cum & ipsi duo essent, ad hæc pueri, statuisse olim unà cũ radicibus Ossam euulsum Olympo superimponere: deinde & huic Pelion, q̃ arbitrarentur hoc pacto sufficientem se gradum & ascensum in cœlum habituros. Verum hi adulescentuli, cum impij essent, audaciæ suæ pœnas dederunt. Nos autem qui hæc in deorum iniuriam minimè molimur, cur non & ipsi eadẽ uia ædificamus montem monti adglomerando? quo uidelicet exactiorem & commodiorẽ habeamus prospectũ. CHA. Et duobus nobis ò Mercuri, uires sufficerint ad loco mouendũ uel Pelion, uel etiã Ossam? MER. Quid ni ò Charon? an tu nos abiectiores, magisq; imbecillos infantulis illis iudicas? maximè quũ simus dij? CHA. Nequaquam, sed res ipsa incredibilem quandam magnifici operis ostentationem continere uidetur. MER. Non iniuria, rusticus enim es, et in elegantia poëtica minimè uersatus. At egregius Homerus duobus statim uersibus accessum nobis parauit in cœlũ, adeo facile congestis montibus. Porro demiror hæc tibi prodigiosa uideri, quũ tamen Atlanta non ignores, qui uel solus cœlum ipsum fert, uniuersos nos sustinens. Sed & de fratre meo Hercule fortè audisti, quomodo ipsi illi Atlanti in officiũ successerit, ipseq; se oneri tantisper, dum ille interquiesceret, supposuerit? CHAR. Audio sanè huiusmodi. An autem uera sint, tu & poëtæ uideritis. MER. Verissima ò Charon. Alioqui qua gratia uiri illi sapientes mentirentur? Itaq;, quod felix faustumq; sit, primum Ossam eruamus, quemadmodum carmen præscribit, & ipse architectus Homerus: At super Ossam Pelion arboribus densum. Vides quãm citra negocium pariter & quãm poeticè effecerimus? Age hac mole conscensa dispiciam, num aut hæc faciant satis, aut plura superstruere oporteat. Papæ, quid hoc? Hæremus adhuc in ipsa cœli radice. Etenim ab oriente sole uix Ionia & Lydia conspiciuntur. Ab occidente uero non amplius Italia ac Sicilia. Porrò à septentrione ea solũ, quæ Istro adiacent, apparent. Illinc autem Creta, necq; hæc admodum aperte. Quare, sicuti uidetur, et Oetam transponere oportet. Postremo omnibus superimponendus Parnassus. CHA. Sic faciamus. At hoc solũ uide, ne plus æquo attenuando, opus ipsum tenuius, fragiliusq; reddamus, ita ut tandẽ unà cum ipsa mole deturbati, Homericam illã ædificandi rationem nimis amaram experiamur, nimirum caluarijs ex casu perfractis. MER. Bono animo es ò Charon, res omnis in uado erit: tu Oetam transpone, aduolutetur & Parnassus. En iterum conscendam, benè habet, cuncta iam conspicio: & tu nunc ascende. CHA. Manum mihi porrige ò Mercuri, neq; enim paruam ac humilem molem me facis ascendere. MER. Si singula contueri gestis ò Charon, discriminis te cõmittas, oportet. Non enim ita comparatum est, ut simul & extra periculum sis constitutus, & tamen, quæ cupis, liceat spectare. Postremo hac mea dextra nitere, ac pedetentim scandẽdo, ne in lubrico pedem figas, caue. Nunc omni ex parte res bene se habet, quum & tu superaris. Iam uero, quoniam bicipiti uertice prominet hic Parnassus, uterque altero occupato consideremus. Tu autem nunc oculis in orbem mihi ductis, intuere uniuersa. CHA. Terram uideo amplam, ac paludem quandam ingentẽ, quæ undiq; terram circumfluit. Tum montes ac fluuios & Cocyto & Phlegethonte ampliores. Ad hæc homines admodũ exiles, pariter & horæ nidulos quosdã. MER. Vrbes illæ sunt, quos tu nidos arbitraris. CHA. Vides quãm nihil nobis tanto labore sit effectum? Quin frustra sede mouimus Parnassum unà cum Castalia, tum Oetam, cæterosq; monteis omneis.

Accedit ad rẽ et contẽplationẽ omniũ quæ in terris uel geruntur, uel appetũtur

Breuis hypotypoſis terræ

MER.

MER. Quid ita? CHAR. Equidem è sublimi exactè despicio nihil. Desiderium autem erat non urbes solum, neq; montes ipsos tanquam in tabula depictos intueri, uerum & homines ipsos, tum quæ faciant, quæq; loquantur exaudire, haud secus ac prius cum tu obuius mihi factus ridentem conspiceres, ac quidnã riderem, percunctareris. Nam cum ridiculũ quiddam audirem, mirum in modum delectabar? MER. Quod nam hoc erat? CHA. Cum quidam ab amicorum quopiam ad cœnam, opinor, uocatus esset, in posterum, inquit, diem ueniã maximè. Atq; interim dum hæc diceret, regula quædam, nescio quo deturbante, à recto in caput huic irruens, ipsum necauit. Risi ergo hominem, ut qui promissa minimè præstaret. Sed & nunc quo magis audiam, magisq; uideam, descẽdendum mihi censeo. MER. Quietus es. nam & huic malo remedium inuenero. Atq; incantatione quadam ab Homero accepta, uide ut aciem acutissimã tibi uel breui reddidero. Ac posteaquã carmina ipsa pronunciarò, memor sis non amplius hallucinari, uerum apertè cuncta contueri. CHA. Dic solum. MER.

Dimoui nubem, uisum quæ texerat antè,
Vt tandem agnoscas, qui sint hominés ue deíue.

Tacitã reprehẽsio per collationem.

CHA. Quid est? MER. An non iam uides? CHAR. Maximè, cæcus sanè Lynceus ille, si mecum componatur. Itaq; dei nceps hoc primũ me uelim doceas, mihiq; percunctanti respondeas. Sed heus tu, uin' & ipsum me Homericis uersibus tecum agere, quo uidelicet intelligas, neq; ipsum me ab Homeri elegantia abhorrere? MER. Vnde tu quæso illius aliquid scire posses, nauta cum sis, & cũ remis rem habeas? CHA. Vides, opprobria sunt hæc in artem. At ego, cum illum uita iam functum traijcerem, multa ex ordine canentẽ audiui, quorũ nonnulla adhuc in memoria hærent. Porrò tempestas non mediocris tum nobis incubuit. Etenim posteaquã cantilenam quandam nauigantibus non admodum prosperam, neque salutarem fuisset auspicatus, carminum ui impulsus Neptunus & nubes conuocauit, atq; tridente uelut unco quodam hamo iniecto, cum fluctuũ procellas excitauit, tum alijs multis turbis uniuersum miscebat mare, adeo, ut parum abfuerit, quin tempestas, quæ una tum densa caligine imminebat, nauẽ nobis subuertisset. Tum ergo & ille nauseabundus bonam carminũ partem Scyllæ & Charybdi euomuit. Sed & Cyclopi. MER. Non ergo difficile fuit ex tanto uomitu paucula aliqua reseruare. CHA. At dic mihi

Digressio de Homeri uersibus.

Crassus & ille quis est uir magnus conspicuusq;,
Vertice sublimi, atq; humeris latissimus amplis.

MER. Milo Crotoniata, hic est athleta, applaudunt autem ei Græci, quòd taurum sublatum solus per medium ferat stadium. CHA. At quanto iustiori causa ò Mercuri ipsum me laudibus ueherent, qui paulo pòst ipsum tibi Milonem quantus est, correptum in nauiculam imponam: nempe ubi à morte inuicti simo aduersario, lucta superatus, ad nos uenerit, quando nec ipse planè intelliget, qua cruris implicandi ratione sit deiectus. Tum profectò nobis plorabit, recordatus & harum coronarum, & huius applausus. Nunc autem quia propterea quòd taurũ gestarit, est admirationi, grandia sapit, ac mirificè sibi placet. Quid ergo de ipso arbitrabimur? Num quòd mortem etiam aliquando sibi imminere speret? MER. Quid? ille mortis recordaretur in tanto flore? CHA. Missum hunc face, ò Mercuri, risum nobis haud ita multò pòst exhibiturum, quando uidelicet nobiscum nauigans, ne culicem quidem amplius, nec tãtum taurum ferre poterit. Sed illud tu mihi dicas uelim, quis alius ille uir grauis, ac seueritate quadam uerendus. nec tamen Græcus, quantum ex peregrino habitu conijci potest? MER. Cyrus ò Charon, Cambysis filius, qui imperiũ quod olim Medi obtinebant, ad Persas transtulit. Atq; idẽ Assyrios nuper deuicit, & Babylonem expugnauit. Ad hoc exercitũ in Lydiam traducere iã parat, hoc iam in animo destinans, ut Crœso superato imperium habeat in omneis. CHA. At

I.
Robur corporis.

II.
Potentia.

Crœ-

III. Diuitiæ.

Crœsus ubi tandem ille? MER. Illorsum oculos deflecte in magnam illam arcem, quæ triplici muro est septa, Sardis ille. An non Crœsum ipsum uides in aureo sedentem solio, accumi Solone illo Atheniense differentem? Vis auscultemus quæ de re uerba faciant. CHA. Volo ò Mercuri. CROE. O hospes Athenienſis, quia iam diuitias nostras uidisti, thesauros scilicet, & quantum nobis auri sit rudis, tum & aliam suppellectilem præciosam, dic mihi, quem nam omnium hominum felicissimum arbitraris? CHAR. Quid tandem dicet Solon? MER. Ocioso es animo, nihil ò Charon uel ingenerosum, uel contemnendum. SOL. Felices quidem admodum pauci. Verum ex his quos ego noui, Cleobin & Bitonem sacerdotis filios arbitror felicissimos extitisse. CHA. Argiuæ sacerdotis hic dicit, qui nuper postquam matrem nehiculo insidentem ad sacrarium usque, ipsi iugum subeuntes, adduxissent, è uiuis statim excesserunt? CROE. Esto, habeant illi felicitatis primas. At quis tenebit secundas? SOL. Tellus Athenienſis, qui præterquam quòd benè uixit, mortem etiam pro patria obire non recusauit. CROE. Ego uero, ò scelus, non tibi uideor felix esse? SOL. Non dum ò Crœse statui, quòd necdum ad uitæ metam peruenerís. Rectissimus enim eius rei index ac certissimus mors ipsa existit, & uita ad finem usq; feliciter perducta. CHAR. Optime facis ò Solon, quòd nostri non es oblitus, quoniam cymbam ipsam his de rebus iudicare cẽses. Sed quinam illi, quos Crœsus emittit, aut quid humeris gestant? MER. Aureos Pythio lateres dicat, oraculi eius mercedem, cuius beneficio paulo pòst peribit. Est enim uir ille plus æquo uatibus deditus, adeo ut omnino ex ipsis pendeat. CHA. Et illud est aurum splendidum scilicet, quodq; subpallidum refulget ruboret: nunc enim, quum antè iã sæpe de eo audierim, ipsum primum uideo. MER. Hoc celebre illud est nomẽ, cuius gratia tantopere pugnatur. CHA. Atqui non uideo quonam precio commendetur: nisi hoc fortè ad rem pertinet, quòd, qui ferunt, eo grauantur. MER. Non enim nosti, quot huius gratia bella, quot insidiæ, quot latrocinia, quot periuria, quot cædes, quot uincula, quamq; longinqua nauigatio, quot mercaturæ, quot seruitutes. CHA. Propter hoc ne ò Mercuri, quod parum ipsi æri præstat? Nam æs noui, ut qui à singulis uectoribus, quod & tu ipse non ignoras, obulũ cum delectu accipiã. MER. Est ita, ut dicis, ò Charon. Verum æs, quia magna est eius copia, non est in precio. Aurũ uero, & huius quidem parum, hi quiterræ uenas scrutantur, ex immenso profundo effodiunt. Attamen ex terra prouenit, quemadmodum & plumbum, & reliqua metalla. CHA. Insignem quandam hominum stulticiam narras, qui tanto amore prosequuntur rem tum pallidam, tum etiam grauem. MER. At Solon ille, aurum minimè mirari uidetur, ut & planè uides. Nam cum Crœsum ipsum, tũ uero maximè hominis barbari iactantiam deridet, adeò ut uideatur etiã mihi hac ipsa de re Crœsum uelle percunctari. Quamobrem auscultemus. SOL. Dic mihi, ò Crœse, putãs ne laterũ horum indigere Apollinem? CROE. Per Iouem, nullum enim ipsi est donariũ Delphis suspensum tam magnificum. SOL. Arbitraris ergo te deum beatum reddere, si inter alia multa, tuo beneficio & aureos lateres possideat? CROES. Quid ni? SOL. Magnam mihi paupertatẽ in cœlo narras, ò Crœse, si deos, cum fortè desiderent aurum, ex Lydia aduehere oportebit. CROES. Vbi enim alibi auri proueniret tantum, quãtum apud nos? SOL. Rursus illud mihi dicito: ferrum in Lydia nascitur? CROES. Non temere. SOL. Potioris ergo rei indigi estis. CROE. Quinam ferrum præstantius auro? SOL. Si citra stomachum respõdere uelis, facile quidem intellexeris. CROE. Interroga tu modo ò Solon. SOL. Vtri præstantiores, an qui seruant ac defendunt, an qui seruantur & defenduntur. CROES. Qui seruant profectò. SOLON. Quid ergo. Si quemadmodum quidam narrant, futurum, Lydos Cyrus adortus fuerit, aureos ne gladios militi tuo facies, an ferro tum erat opus? CROES. Ferro sanè, ferro. SOL.

Locus cõmunis de felicitate, & contra diuitias.

Alius locus, de donarijs dijs consecratis.

Et

Et si huius copiam non apparaueris, futurum ut egregium illud aurum captiuum ad Persas abeat. CROE. Bona uerba ò homo. SOL. Dij meliora uelint, quã ut hæc hoc modo fiant. Verum tu hac uia uideris ferrum auro nobilius fateri. CROES. Ferreos ergo lateres Deo me consecrare iubes, aurum autem reuocare? SOL. Neque ferro ille indiguerit. Sed siue æs siue aurum dicaris, alijs sanè futuram prædam ac possessionem suspenderis, & id quidem aut Phocensibus, aut Bœotijs, aut Delphis ipsis, aut etiam prædoni alicui tyrãno. deus autem artifices tuos planè nihil moratur. CROES. Semper tu quidem diuitias mihi inuides & oppugnas. MERC. Non fert delicatus hic Lydus, ò Charon, uerborum & libertatem & ueritatem. Quin ei peregrina quædam res & noua uidetur hominem obscuro loco natum ac pauperem, ea quæ urgeant, intrepidè dicere. Atqui haud ita multò post Solonis recordabitur. Nimirum quando eum à Cyro captum, in constructum rogum oportebit conscendere. Nam quæ cuique Parcarum fuso sint decreta, ipsam Clotho nuper legentem audiui, in quibus & hæc erant scripta: Crœsum quidem à Cyro captiuum duci, ipsum autem Cyrum à Massagetide illa necari. Viden' Scythicam illam fœminam, candido uehentẽ equo? CHA. Per Iouem. MER. Tomyris ea est, quæ sua ipsius manu Cyri caput detruncatum in utrem cruore refertum intrudet. Sed & filium Cyri uides adolescentem? Cambyses ille est. Is patre defuncto in imperium succedet. Ac ubi mille modis errarit, & in Lydia & in Aethiopia, tandem insania correptus, occiso à se Api, migrabit è uita. CHAR. O risum inexhaustum. Sed num quis uel aspicere sustineat ipsos, adeo sibi præ cæteris placentes? aut etiam cui credibile uideri poterit, illum scilicet paulo pòst fore captiuum? Hunc autem caput in utre sanguine pleno habiturum? At qui nam is est ò Mercuri, cui pallam purpuream fibula nectit? quem corona adornat, cuiq; cocus piscis uentre dissecto, annulum exhibet, in gente mari septa, regis se nomine iactat? MERC. Belle ò Charon, quod interim occinis. Cæterum Polycratem Samiorum tyrannum uides, qui ipse se modis omnibus felicem putat. Verum & hic tandem ab assistente famulo Mæandrio, Oroëtæ satrapæ proditus, in crucem suffigetur. Miser sanè, qui uel temporis momento ex uniuersa felicitate excíderit. Nam & hæc nuper ex Clotho audiui. CHAR. Præclarè, ò Clotho, ita & ipsos in crucem suffige, & eorum capita generosè detrunca, quo se homines tandem agnoscant: sed & tuo beneficio in sublime adeo ferantur, nimirum ut postea quanto altiori ruina, tanto grauiori dolore decidant. Porrò quod ad me attinet, quemcunque horum nudum in nauigio agnouero, eum maximè ridebo. Quando neque purpuram, neque regium capitis tegmen, denique neque solium secum adferat aureum. MERC. Et horum quidem fortuna sic se habebit. Sed & uastam quandam multitudinem uides, atque ex hac alios naniganteis, alios bella gerenteis, alios in foro litiganteis, alios terram aratro proscindenteis, alios fœneranteis, postremo alios mendicanteis? CHA. Turbam quandam uideo uariam, ac promiscuam, & uitam perturbationum plenam. Ad hæc ciuitates conspicio apum examinibus similes, in quibus proprium quendam peculiaremq; singuli habent aculeum, quo sibi uicinos pungunt. Quinam autem ex ipsis uelut crabrones, aguntq; feruntq; imbecilliorem, ac uiribus inferiorem. At agmen illud, quod ex improuiso ipsos circumuolitat, qui nam sunt? MERC. Spes, ò Charon, & metus, & amentia, tum uoluptas, auaricia, ira, odium, atque id genus alia. Ex his autem, ignorantia infimæ turbæ est permissa. Atque in eadem cum ipsis repub. degit ira, odium, æmulatio: tum & imperitia, hæsitantia, auaricia. Porrò metus & spes ipsos supernolitantes: ille quidem horrorem incutit, aliquando uerò tantũ trepidare facit: hæ autem supra caput in altũ uergentes, ubi quispiã apprehendere conetur, in sublime uolantes, aufugiũt, illis inhiantibus relictis, quod ipsum & Tantalũ

IIII. Fortuna.

Cõmunis descriptio fatuitatis & cupiditatis humanarum, & primo priuatorum.

apud

apud inferos ab aqua pati uides. Quòd si in aciem intenderis, conspicies in alto & Parcas ipsas expenso singulis adnere tenuia quędam fila, quibus uniuersum mortalium genus subnixum dependet, uideri quasi quosdam araneorum nexus ab ipsis fusis in singulos demissos? CHA. Equidem filum ut plurimum, admodum tenue ac fragile cuiq; ē sublimi innexum uideo, hoc quidem illi: illud uero alij. MERC. Rectè uides ò portitor. Nam ab ipso fato imminet interitus: illi ab hoc, huic autem ab alio. Atque hunc hæredem fore eius, cuiuscunque filum fragilius fuerit. rursus autem illum huius. tale enim quiddam connexio illa portendit. Vides ergo cunctos à tenui filo suspensos. Atq; hic quidem exipsis in altum subtractus, sublimis est. uerum paulo pòst, ubi ponderi tanto sustinendo non amplius par fuerit, filo dirupto decidens, ingentem excitabit strepitum. Alius autem, qui paululum tantum à terra fuerit subductus, tametsi cadat citra tamen strepitum iacebit, adeo ut ruinam uix ipsi exaudiant uicini. CHA. Nimis quàm ridicula sunt hæc ò Mercuri. MER. Atqui ne uerbis quidem ullis pro dignitate consequi possis, quàm sint ridicula, maximè ardua ipsorū studia, & quòd nonnunquam, interea dum multa spe aluntur, intereunt, ab optima scilicet morte arrepti. Cuius nuncij & ministri, ut cernis, ad modū sunt multi, puta febres, tum feruidæ, tum frigidæ (latinis ueteribus querceræ dictæ) tabes, pulmoniæq;, tum gladij latrocinia, aconita, Iudices quoq; ac tyranni. Etho rum nihil omnino mentem eorum subit, tantisper sanè, dum conatus eorum feliciter processerint. At si quando sua se spe falsos senserint, tum illud ohe frequens inore pariter & eheu, eheu, & hei mihi, hei mihi. Quòd si iam inde ab initio secum perpenderent, mortales se esse, ac posteaquam paululum hoc temporis in uita fuerint peregrinati, hinc relictis rebus terrenis omnibus, uelut è somno migraturos, profecto & prudentius circumspectiusq; uitam ducerent, & cum emoriendum esset, minus angerentur. Nunc autem, quia præsenti rerum statu usuros se perpetuò sperant, cum minister aut uocarit, aut abducere fuerit conatus, irretitos uel febre, uel tabe, stomachantur, & ducenti renituntur. Propterea sanè quòd abstrahendos se ē bonis præsentibus ne expectarint quidem. Sed enim quid non faceret ille, qui domum magno studio ædificando operari os urget, si prospexerit eam quidem finē habituram, ipsum autem se cum iamdudum fastigium imposuerit, decessurum. domo ita relicta hæredi, ut is fruatur: ipse autem miser, ne semel quidem in ea cœnet. Iam qui stirpe uirili auctus conuiuio excipit amicos, patris nomen, nempe suum, puero imponit. si præsciret puerum septem annos natum, emoriturum. nunquid ob prolem tibi uideretur gaudio ferri tam immodico? Verum in caussa est, quod in eum quidem intuetur, cui in filio res prosperè cadunt, cui patrem esse contingit, uel athletæ, uel eius qui uicerit olympia. Vicinum autem, qui natum cremandum effert, nō inspicit, neq; nouit quo funiculo, quámque tenui sibi sit suspensus. Quin & eorum qui de finibus digladiantur, quanta sit turba, uides, & quàm multi coaceruent pecunias, qui tamen, antequam ipsis frui liceat, ab imminentibus, quos dixi, tum nuncijs, tum ministris auocantur. CHA. Video ista hæc omnia, & mecū ipse cogito, quidnam sit eis in uita iucundum, aut quid tandem sit illud, quo spoliati tantopere stomachentur. MER. Quin etiam si ipsorum reges, quos uel omnium felicissimos esse apparet, introspiciat quispiam diligenter. Nimirum, prę terquam quòd instabili & ancipiti fortunæ ludo iactantur? inuenerit eis inhærere tristia longè plura iucundis: tot timoribus, tot turbis, tot odijs, tot insidijs, tot iris, tot adulationibus, miseri illi inuoluuntur. Prætermitto & luctus, & morbos, tum & affectus, qui ex æquo tum uulgo & his dominantur? usque adeo, ut non minoris fuerit & temporis & negocij, horum hic recensere mala, quàm & priuatorum. CHA. Tibi ergo ò Mercuri dicere uolo, cuinam mortales adsimiles mihi uideantur, atque horum uita omnis: Vidistin' aliquando bullas illas

Stat sua cuiq; dies, breue et irreparabile tempus Omnibus est uitæ

Tollūtur in altum, ut lapsu graniore ruant.

II. *Publicarum personarum.*

illas in aqua, torrente aliquo cum ſtrepitu ſcaturiente, exiſtentes? Tumores illos inflatos dico, quibus cogitur ſpuma. Earum ſanè quædam ſunt paruæ & exiles, quæ iam ſtatim diſſolutæ euaneſcant. Aliæ uero diutius durant, atque aliis ad ſe coactis, uehementer inflantur, ac in maximum ſurgunt tumorem. Tandem & hæ diſſoluuntur omnino, pereuntq;. Neque enim ſecus fieri poterit. Hæc tibi hominum uita. Singuli flatu tumeſcunt, ita ut alij ſint maiores, alij autem minores. Poſtremo alij quidē momentaneam, moxq; deficientem ſentiant inflationem, alij uero prius deficiant, quām omnino conſtituantur. At omnes deſtrui & euaneſcere neceſſe eſt. MER. Nihil tu quidem infelicius, hominū naturam, ſimilitudine expreſſiſti, quām uel ipſe Homerus, qui uniuerſum mortalium genus arborum foliis comparat. CHA. At cum tam fragilis ſit eorū conditio, uides tamen, ut inuicem auidè contendant pro imperijs, pro honoribus, poſſeſſionibusq; certando: cum tamen ipſos, uniuerſis his poſt ſe relictis, unico tantum obulo onuſtos ad nos uenire oporteat. Vis igitur, quoniā in edito conſiſtimus loco, quām poſſum magna uoce acclamando, eos adhorter: Primum quidem, ut à conatibus & ſtultis & uanis abſtineant, Deinde, ut mortem ſemper præ oculis habentes, hunc uitæ curſum tranſigant. In hanc ſententiam uerba proclamans: O ſtulti, quid tanto ſtudio in his rebus molimini? Deſiſtite à laboribus, neque enim perpetuò uiuetis. Nihil ex his, quæ hic præclara habentur, perpetuum eſt: nec aliquid iſtorum, quum moriendum eſt, ſecum auferre quiſquam poterit. Quin neceſſe eſt, hominem quidem (quiſquis is tandem fuerit) nudum abire, domum autē atque agrum, & aurum in aliorū tranſire manus, ſemperq; dominum mutare. Hæc atque eiuſmodi alia, ſi, unde exaudiri poſſint, ipſis inclamarem, an non putas uitæ eorū magnæ fore utilitati: ita, ut etiam prudentiores longè inde fieri queant. MER. O beate, neſcis quām fortiter eos, tum ignorantia, tum error occupauerit? adeo ut eorū aures ne terebro quidem ampliùs aperire queas. Tāta obturarunt cera, haud aliter, ac ſociorum aures & Vlyſſes, ueritus ne Sirenū cantus exaudirent. At quinam audire poterint, etiam ſi uocem in tantū intendas, ut rumparis? Nempe quod apud uos obliuionis fons poteſt, idem hic præſtat ignorantia. Quanquam ſunt in eis & pauci quidam, qui, quoniam ceram in aures non accipiunt, ad ueritatem ipſam declinant, atq; in ipſis rebus cernentes acutū, quales ſint, agnoſcant. CHA. Vel illis ergo ſolis acclamarem. MER. Superuacaneū fuerit, ea quæ ſciunt, ad eos dicere. Vides quomodo à uulgi turba ſemoti, rideant, quæ alij factitarint. Tū neutiquam conuenit ipſis cum uulgo, adeo, ut iam nunc appareat, ipſos fugā è uita ad nos adornare. Verū omnibus odioſi ſunt, eo quòd iſtorū imperitiam redarguant. CHA. Belle ò generoſi uos, tametſi ò Mercuri, admodū ſunt pauci. MER. Vel hos eſſe fuerit ſatis. Sed nunc deſcendamus. CHA. Vnum adhuc diſcere deſideriū eſt, quod ubi docueris, perfectam ſanè doctrinam dederis. nam contueri geſtio, in quæ cadauera reponant, dum in terrā defodiunt. MER. Sepulchra, conditoria & monumenta hæc uocant. Cæterū tumulos illos ante urbes uides, tum columnas, & pyramidas. Omnia illa mortuorū ſunt receptacula, cadauerumq; tentoria. CHA. Quid ergo ſaxa illi coronant, unguentoq; inungunt? alij præ tumulis cōſtructo rogo, ac fouea effoſſa ſumptuoſas illas exurūt cœnas, & uinū mulſumq; (quantū coniecturis aſſequi poſſum) in ipſas foueas infundunt? MER. Equidem ignoro, ò Portitor, quid hæc ad eos, qui apud inferos agunt, pertinent. Verū illis perſuaſum eſt, umbras ab inferis reduces cœnare quidem, utcunq; liceat, circū nidorē uolitando, bibere autem è foueis mulſum. CHA. Illos adhuc bibere, uel eſitare, quarū caluariæ ſunt ariditſimæ? At qui ridiculū eſt, me tibi hæc dicere, qui quòd quotidie ipſos deducas, probè noſti an, ubi ſe mel terrā ſubierint, denuo uelut poſtliminio iure ad ſuperos remeare queant. Quin & ipſe maximè ridicula paterer, tot negocijs occupatus, ſi eos

Amplificatio per collationē.

Commoditas Charontis.

Ignorantia et error, quibus hominū animi excæcātur.

Cōfutatio opinionis de defunctorū honoribus.

traiſciendo non deducere ſolum, ſed reducere oporteret, ſiquando uellent bibere. O ſtulti, quæ eſt hæc amentia? Non ſcitis & late diſtantibus finibus uiuentium & mortuorum res ſunt ſeiunctæ, quoq; pacto ſe res habeant apud nos. Vbi

Mortuus eſt æque tumuli qui neſcit honorem,
Et qui ſortitur ſpectandi funera ſaxi.
Atq; honor unus adeſt & regi Agamemnoni, & Iro
Therſitæ, & ſimilis Thetidos formoſus Achilles.
Vmbræ nam pariter ſiccæ nudæq; pererrant
Aſphodeli campos confracto uertice cunctæ. MER.

Papæ, quàm multa ex Homero hauris. Sed quia me ſubmonuiſti, Achillis ſepulchrum tibi uolo indicare. Vides illud quod prope mare ſitum eſt, illic Troianum eſt Sygeum. E regione autem conditus eſt Aiax in Rhetæo. CHA. Non magnifica neq; inſignia ſunt monumenta. Verum celebriores urbes mihi commonſtra, de quibus inferne tam magnifica audimus, Ninum ſcilicet Sardanapali urbem, Babylonem, Mycenas quoq; tum & Cleonas ſimul, & Ilium ipſum, nam illinc oriundos multos memini traiſcere, adeo ut totis iam decem annis neque nauem ſubduxerimus, neq; ea interim refrixerit. MER. Ninus quidem, ô portitor iam eſt euerſa ita ut ne ueſtigium eius ſit reliquum, neq; ubi ſita fuerit olim facile dixeris. Babylon autem tibi illa eſt tot turribus bene munita, quæq; magno illo ambitu eſt ſepta, haud ita multò pòſt & ipſa deſideranda, quemadmodum nunc Ninus. At Mycænas & Cleonas me ſane commoſtrare pudet. Omnium uero maximè Ilium, alioquin, ubi deſcenderis, ſat ſcio, præfocaris Homerum, propterea quòd tam magnificis uerſibus has nugas decantare non eruberit. Verunta men & quondam extiterunt felices, nunc autem mortuæ ſunt & ipſæ urbes. eñ ô Portitor, perinde ac homines emoriũtur. Et quod longè mirabilius, ſolidi etiã fluuij, ita ut Inachi ipſius in Argo ne monumentum quidem reliquum appareat. CHA. Vah quæ laudes Homere, quanq; ſuperba nomina

Ingens Ilium ac
Mœnibus amplum. Tum
Structæ belle Cleonæ.

Non hoïes tantum, uerũ & urbes, & propè cũcta mortis obnoxia eſſe

VI. *Monumẽta et gloria rerum geſtarum.*

Sed interim dum fabulamur, qui nam illic dimicant, & qua pro re ſe mutuo cedunt? MER. Argiuos uides & Lacedæmonios ô Charon, atq; ſemimortuũ Imperatorem Othryadem ſuo ipſius nomine trophæum inſcribentem. CHA. At pro quo eis eſt pugna? MER. Pro eo ipſo agro, in quo pugnant. CHA. O hominum amentiam, qui haud ſciunt ſe, etiam ſi nunc quiſq; eorũ totum Peloponneſum poſſideat, unius tamen uix pedis locum ab Aeaco acceptum. Campũ autem aliãs alij colent, ſæpe etiã hoc trophæo per aratrũ reuulſo. MER. Hæc quidem hoc modo ſe habebunt. At nos iam hinc deſcendamus, ac montibus his in ſuas ſedes repoſitis, regrediamur. Ego quidẽ quo ſum ire iuſſus, tu uero ad nauem. Equidem poſt paulum ueniam, & ipſe tibi umbrarum gregem mecũ adducens. CHA. Probè feciſti ô Mercuri, atq; in eorum album adſcriberis, ã quibus beneficio me affectum perpetuò agnoſcam: quandoquidem tua ope in hac peregrinatione plurimum ſum adiutus. O qualia infelicium hominum ſtudia. Reges, lateres aurei, magnifica ſacrificia, prælia, Charontis aũt nulla habetur ratio.

Epilogus & ſcopus Dialogi.

DE SACRIFICIIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

DErident hoc ſermone Lucianus uanitatem & ſuperſtitionem hominũ circa colẽdos deos, ut qui primũ de dijs impia quædã opinentur ac ſentiant. Deinde eoſdẽ multò ineptiore ac alienore cultu, q̃ pro natura

de dignitate numinis prosequantur. Propositio est, Ridicula esse ea, quæ homines tum sentiunt de Dijs, tum circa illorum cultum faciunt. Id confirmat expositione, primum earum opinionum, quæ de dijs traduntur, quam ueluti causſam superstitionis istius esse ostendit. Deinde & rituum, quibus tum Græci, tum Aegyptij, quos cæteris multò ineptijs istis anteire indicat, uti solent. Et hunc quasi quendam effectum, ex superioribus opinionibus sequi, uidetur uelle intelligere.



NIMVERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales factitant in sacris, in festis diebus, in adeundis salutandisq; dijs: tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntq;, equidē haud scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usqueadeo mœsto, quin risurus sit, ubi perpenderit negocij, tũ absurditatem, tum amentiam. At multò ante quàm ridere incipiat, opinor, secum illud expendet: utrum pios istos appellari conueniat, an contrà dijs inimicos, atq; infelices, ac Genios malos, qui quidem numen ipsum rem usqueadeo humilem atq; abiectam existimāt esse, ut humanis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat: rursum ut stomachetur, atq; iracundè ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydoniorum calamitates, totq; hominum cædes, ad hæc & Meleagri interitum, hæc omnia à Diana autore profecta esse prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret, quòd ab Oeneo non esset ad sacrificiū adhibita. Vsqueadeo nimirum altè dolor hic animo illius insederat, quòd sacris epulis esset frustrata. Quin illam iam mihi uidere uideor, ut erat id temporis, in cœlo solitariam, reliquis dijs ad Oenei conuiuiū profectis foras, miseris modis gerentem sese, ac miserabiliter eiulantem, quòd ab eiusmodi festo esset abfutura. Contrà Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiam referret pro humanitate, quam in initio poēmatis Homerici in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq; quū reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuiū ueniret. Vsqueadeo nihil, ut apparet, quicquid faciunt illi, gratis faciunt: uerum sua bona uendut mortalibus, atq; emere quidem ab illis licet omnia, puta bonam ualetudinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnū bobus centum. Præterea sospitem ab Troia in Pylum reditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatem regia puella. Nam alius quidam ne id temporis urbs caperetur, ā Minerua mercatus est bobus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præterea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimi queant. Hæc igitur quū non ignoraret, opinor, Chryses ille, utpote tum sacerdos, tum senex, diuinarumq; rerum egregiè peritus, posteaquam re infecta rediisset ab Agamemnone, tanquam qui pridem Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposcit uicem, quin cōuiciatur etiam propemodum, nempe quū sic ait: Equidem Apollo egregiè, templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoronatū, sæpenumero coronis ornaui, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorū, pariter atq; caprarum, At tu contrà, me negligis, quū huiusmodi patiar iniurias, proq; nihilo ducis hominem benē de te meritum. Qua quidem oratione intantum ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac suprà nauium stationem sese collocans, pestem in Grecorum copias iacularetur, ne mulis quidem et canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mentio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem, quoties quàm infeliciter amarit, non Hyacinthi cædem, neq; Daphnes superbiam, uerum quemadmodum damnatus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factū, ut è cœlo in terram demitteretur, humana iam sorte usurus, nostrisq; malis factus obnoxius. Præterea autem quemadmodum in Thessalia mercenariam operam*

Propositio.

Amplificatio propositionis à finitione numinis.

Cōfirmatio p expositionē, quæ & causſam cōtinet tā tæ superstitionis.

Epiphonema

Amplificatio à cōsequētib.

Redit ad expositionē, & propositæ rei cōfirmationē

ſuam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atq; apud hunc quidem haud ſolus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egeſtatem lateres componerent, inq; conſtruendis mœnibus operam præſtarent. Ac ne mercedem quidem ſolidam à Phryge illo tulerunt, uerum debebat illis adhuc de ſumma, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomiſmatis. Quid enim? An non hæc in Deorum honorem fabulantur poëtæ? atque his etiam multò diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rhea, denique de uniuerſa fermè Iouis familia, idq; inuocatis, ut adſint canentibus in exordio poëmatum, Muſis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod appareat, huiuſmodi quædam cantant. Quemadmodum Saturnus ut primum Cœlum patrem ſuum execuiſſet, ipſe in eo regnauerit, deinde liberos ſuos deuorarit, ſicuti ferunt feciſſe & Argiuum illum Thyeſtem. Deinde quemadmodum Iupiter furtim occultatus à Rhea, ſaxũ pueri loco ſubijciente, in Cretam ſit ablegatus, atq; inibi à capella nutrice ſit alitus, itidẽ uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Perſa, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Poſtea quẽadmodum expulſo patre, atq; in uincula coniecto, ipſe potitus ſit imperio. Duxerat autem uxores complureis quidem alias: ſed poſtremo loco Iunonẽ germanam idq; iuxta Perſarũ & Aſſyriorum inſtitutum. Tum autem quod eſſet in amores propenſus, atq; in Venerem effuſus, facile cœlum liberis expleuerit. Quorum alios ex ſuæ ſortis deabus crearit: alios contrà nothos, ex mortali terreſtriq; genere ſuſtulerit. Quũ interim generoſus ille, nunc in aurum, nunc in taurũ, nunc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in ſumma plures ſibi formas aſſumeret, quàm uel Proteus ipſe. Porrò Mineruam è ſuo ipſius capite progenuit, hãc plane ſub ipſo cerebro complexus. Nam Bacchum imperfectum adhuc (ut aiunt) è matre etiamnum cõflagrante ſurreptum, in ſuum femur illatum defodit. Deinde urgente partu, execuit. Nec his diſſimilia de Iunone etiam canunt. Nempe hanc citra uirilem congreſſum, ſubuentaneo cõceptu grauidam puerum ædidiſſe Vulcanum: atq; eum quidem non admodum fortunatum, uerum excuſorem ac fabrum ærarium: quiq; perpetuò tum in igni, tum in fumo uerſetur, ac ſcintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum autem ne pedibus quidem integris: claudicare enim è ruina, quum à Ioue præceps datus eſſet è cœlo. Quod ni Lemnij pro ſua bonitate eum, dum adhuc ferretur in aëre, ſuſcepiſſent, perierat nobis Vulcanus: non aliter quã Aſtyanax è turri deiectus. Quanquam quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur. Cæterum de Prometheo, cui non cognitum eſt, quàm atrocia ſit paſſus, propterea quod ſupra modum humanæ gentis amans fuerit? Siquidem hunc Iupiter in Scythiã deportatum, ſuper Caucaſum montem cruci ſuffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius aſſidue circumroderet. Hic itaque pœnas pendit. Porrò Rhea (nam ſunt hæc quoque ſimul referenda) an non indecorè atque indignè facit? Iamanus quum ſit, & ætate exacta, ijſq; rebus intempeſtiua: deinde tam multorum mater deorũ, dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia proſequitur: dumq; Atten ipſum leonibus ſecum circumuectat, præſertim quum iam utilis eſſe nõ queat? Itaque quinam poſthac uitio uertat aliquis, uel Veneri quòd adulteretur: uel Dianæ, quòd ad Endymionem frequenter medio è curſu diuertens deſcendat? Sed age miſſas faciamus has fabulas: atque ipſum cœlum conſcendamus, poëtico illo more ſubuolantes: ea nimirum uia, quam unam pariter cum Homero Heſiodus commonſtrat, contemplaturi, quem in modum ſingula apud illos ſint ordinata. Ac primum quidem quòd forinſecus ſit ferreum: uel ab Homero, qui id ante noſtram ætatem dixit, audiuimus. Quòd ſi ſuperas, ac ſublato paulum capite ſurſum aſpexeris, ac planè in ipſum quaſi dorſum perueneris, ibi ſimul & lumen apparet candidius, & ſerenior ſol, & aſtra fulgentiora, nihilq; uſquam oculis occurrit niſi clarus dies, ac ſolum undique aureum.

III. *De Iouis origine, ſucceſſione & rebus geſtis.*

IIII. *De Prometheo.*

V. *De Rhea.*

VI. *De Cœlo, & domicilio, et uictu deorũ.*

Cæte-

Cæterum introgredienti, primo loco manſitant Horæ: quippe portas ſeruant. Poſt eas Iris ac Mercurius: utpote miniſtri ac Iouis & internũcij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigeno referta artificio. Poſtea deorum ædes, ac Iouis ipſius regia: quæ quidem omnia Vulcanus pulcherrimè fabricatus ſit. At uero dij iuxta Iouem aſſidentes (conuenit enim opinor, ut in ſupernis illis ſedibus magno ſtrepitu, faſtuq; uiuatur) in terram deſpiciunt: & quoquo uerſum intento capite, circũſpectant, ſicũde ſubuolantem ignem uideant, aut nidorem in aere ſurgentem, circaq; fumum rotantem ſeſe. Quod ſi quis fortè ſacrum faciat, epulantur omnes fumo inhiantes, ac muſcarum in morem ſanguinem exugentes circum aras effuſum. Alioqui ſi domi cibum capiant, nectare atq; ambroſia uictitant. Nam olim homines etiam ab illis in conuiuium ſunt adhibiti, unaq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi quoniam uim & raptũ parārent, eſſentq; futiles & garruli: ob id in hunc quoq; diẽ pœnas luunt. Porrò reliquo mortalium generi cœlum iam inacceſſum eſt, atq; occultum. Et in hũc quidem modum uiuitur à dijs. Proinde uidelicet & iam mortales ipſi in colendis illis conſimilia quædam atq; iſtis conſentanea moliuntur. Nam primum lucos illis attribuerunt, tum & montes dicarunt, præterea aues conſecrarunt: deinde ſuam cuiq; arborem aſſignarunt. His factis per regiones illos diſtributos colunt, eosq; uelut in ciuitatem ſuam receptãt. Nempe Apollinem Delphi Deliq;: Mineruam Athenienſes, quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipſo uocabulo ſe ei Reip. familiarem eſſe teſtatur. Argiui Iunonem: Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rurſum autem Cretenſes Iouem affirmant, non modo uixiſſe apud ſeſe, nutritumq; fuiſſe: uerum etiam ſepulchrum illius oſtendunt. At nos ſcilicet interim tam multis iam ſeculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, pluere, reliquaq; omnia peragere. Et illud nos latuit, eum iam olim fuiſſe defunctum, & apud Cretenſes ſepultum. Deinde uero phanis in honorem illorum erectis, ne tectis uidelicet aut penatibus careãt, formas illorum exprimũt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidẽ artifices, haud ſcio ubinam uiſam, eorum effigiem repræſentant. Ac Iouem quidem barbatum fingunt, Apollinem uero ſemper puerum. Mercurium iam puberſcentem, primamq; ducẽtem lanuginem. Neptunum nigro capillitio, cæſijs oculis Mineruam. Attamen qui templa ingrediuntur, non iam arbitrantur ſe ſe uidere, uel eburab Indis aduectum, uel è Thracum uenis effoſſum aurum: uerum ipſum Saturni Rheæq; filium à Phidia in terram hoſpitem adductum, iuſſum Piſanorum in ſolitudine cuſtodem ac ſpeculatorem aſſiſtere: idq; hoc contentum præmio, bonicq; conſulentem, ſi intra quinq; perpetuos annos, dum olympia celebrantur, interim obiter illi ſacrificet aliquis. Tum autem conſtitutis aris, deſignatis ſacrorum ſeptis, puris uaſis collocatis, uictimas offerunt: bouem aratorem agricola, agnum opilio, capram caprarius. Eſt qui thus, eſt qui placentulam offerat. At ſi quis pauper: is ita deo litat, ut dexteram duntaxat ſuam ipſius exoſculetur. Iam uero quum immolant (nam ad illos redeo) primum ſertis coronat pecudem, multoq; antè explorant, num legitima ſit, & ſacris idonea: ne quid fortè mactent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac ſub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugiẽtem, beneq; ſicuti licet conijcere, ominatam: denicq; uoce iam leuiore ad ſacri tibias reſpondentem. Quis uero non facile coniectet gaudere deos, quum iſta ſpectent? Quin & in frontiſpicio poſita ſcriptura denunciat, ne quis intra pura uaſa cõſiſtat, qui manibus ſit impuris. Atqui ſacrificus ipſe ſanguine fœdatus, neq; aliter quàm Cyclops ille pecudem incidit, inteſtina educit, cor reuellit, cruorem aræ circũfundit. Et quid tandem non obiens, peragensq; quod ad pietatem, ſacrorumq; ritum pertineat? Poſt omnia demum incenſo igni, capram ipſam pariter cũ pelle deportatam imponit: ipſam item cum lanis ouem. Nidor interim ille ſacer

Hactenus opiniones uanas de dijs recẽſit, tanq; cauſſam ſuperſtitionis tã & hominũ inepti as circa cultũ & religionẽ tanq; effectum deſcribit.

Amplificatio uanitatis à re pugnantibus

atq; diuinus ſurſum fertur, atq; in ipſum uſq; cœlũ ſubnectus, paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hoſtijs omiſſis, ut quas uiles atq; humiles exiſtiment, ipſos homines mactant Dianæ, atq; eo ritu deam placant. Verum hæc fortaſſis modeſta uideantur: cumq; his ea quæ factitant Aſſyrij, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum, ſi in Aegyptum proficiſcaris: ibi demum, ibi uidebis permulta religioſa, planeq; cœlo digna. Puta Iouem arietino uultu: Mercurium illum optimum facie canina: Panem uero totum hircum. Ad hæc alium Ibim, alium Crocodilum, alium etiam Simiam. Quod ſi his quoq; de rebus

II. Aegyptiorũ ſuperſtitio.

Quo planè pernoſſe queas didiciſſe libebit,

complureis ſophiſtas audies: tũ ſcribas, ac prophetas, mento raſo, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici ſolet: Fores occlude prophane.) Quemadmodum uidelicet quondam ea ſeditione territi, quam mouerant hoſtes atque gigantes, in Aegyptum deuenerint: ut illic in poſterum tuti ab hoſtibus latitarent. Et ob eã cauſſam alius hircum induerit, alius arietem, nimirum præ formidine, alius feram, alius auem. Atq; hinc eſſe, ut dij nunc etiam eas obtineant formas, quas id temporis aſſumpſerant. Nam hæc diligenter mandata literis, idq; ante annos plus decies mille in adytis illorum repoſita ſeruantur. Porrò ſacrorum peragendorum idem fermè apud illos ritus, niſi quòd hoſtiã luctu proſequuntur: iamq; mactatæ circumfuſi membra laniant. Sunt qui ſepeliãt duntaxat, poſtea quàm occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos eſt maximus, ſi quando moriatur, quis uſqueadeo magni faciat cæſariem ſuam, qui non eam detondeat, ac nudo capite luctum præ ſe ferat: etiam ſi uel purpuream Niſi comam habuerit? Eſt autem hic Apis deus ex armento iam antea ſuffragijs deſignatus: utpote multò formoſior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus. Hæc igitur quum ſic habeant, & tamen à uulgo uera ſeriaq; credantur: mihi quidem poſtulare uidentur, non qui reprehendat, ſed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret inſcitiam.

Epilogus.

VITARVM AVCTIO.

MARTINO BOLERO INTERP.

ARGVMENTVM.

ARgumentum huius Dialogi planum eſt, uel ex ipſa inſcriptione. Deridet enim philoſophos, enumerando omnes propè illorum ſectas, & exagitando ea, quæ in unaquaq; earum ridiculè maximè docentur. Fingit autem uenales illas proponi hominibus à Ioue, mercatorum exemplo, ut, quemadmodum illi, cum mancipia, iumenta, aut etiam alias res uendunt, uſum ac pretium cuiuſq; indicant, ita ipſe quoq; occaſione hac mores, doctrinam, ac totam denique uitæ omnium rationem, maiore licentia exponere atq; irridere poſſet.

INTERLOCVTORES. Iupiter, Mercurius, Mercator, Pythagoras, Diogenes, Democritus, Heraclitus, Socrates, Chryſippus, Philoſophus.

IVPITER.

Exordiũ ab ipſa actione & more uendentium.



TV quidem compone ſcamna, & locum adorna, his qui aduenium, tu uero uitas (id eſt philoſophorum ſectas) adducito eaſq; ordine ſiſte. Veruntamen exornatas prius, ut formoſæ adpareant, & quàmplurimos emptores alliciant. Tu autem Mercuri, quòd felix fauſtumq; ſit, proclama, & aduoca emptores, ut iam adſint ad forum, proclamabimus autẽ omnis generis Philoſophicas uitas, & uariarum ſectarum.

Quòd

Quòd si quis in præsentia pecuniam numerare nequit, is saltem constituto aliquo, qui pro se sponsor sit, in futurum annum soluat. MERCV. Multi accedunt, itaque non oportet differre, neque diu detinere eos. IVPI. Vendamus igitur. MERCV. Quem uis ut primum producamus? IVPI. Ionicum illum comatum, grauitatem enim quandam præ se fert. MERC. Heus tu Pythagorice, descende, tecq; conspiciendum præbe, his qui cõgregati sunt. IVP. Proclama. MER. Optimam uitam, maximecq; uenerandam, uendo: quis emet? quis maior homine esse uult? quis cupit uniuersitatis, adeocq; omnium rerum harmoniam cognoscere? quis uult reuiuiscere? MERCAT. Forma certè est non illiberali: uerum quid potissimum scit? MER. Arithmeticam, Astronomiam, prodigiorum scientiam, Geometriam, Musicam, præstigiorum artem, uatem uides summum. MERCA. Licet ne eum interrogare? MER. Quod faustum sit, interroga. MERCA. Cuias es tu? PYTHAG. Samius. MERCA. Vbi uero institutus es? PYTHAG. In Aegypto apud sapientes, qui illic sunt. MERCAT. Age quòd si te emam, quid me docebis? PYTHA. Nihil equidem docebo te, uerum commonefaciam. MERCA. Quomodo? PYTHA. Primum quidem animam tuam puram faciam, repurgans eam à sordibus, quibus nunc immersa est. MERCAT. Equidem finge me iam purum esse, quis modus est commonefaciendi? PYTHA. Principium quidem est, longa quies & taciturnitas, & totis quinque annis nihil loqui. MERCA. Ergo, bone uir, Crœsi te filium erudire conuenit, ego enim loquax, non statua esse uolo: uerum quid post illud silentiũ, & quinquenniũ fiet? PYTHA. In Musica, & Geometria exercebere. MERCA. Rem sanè gratam narras, si prius quàm sapiens fiam, citharœdum me esse oportet. PYTHAG. Post hæc numerandi artem addisces. MERCAT. Nunc etiam numerare scio. PYTHAG. Quomodo numeras? MERCAT. Vnum, duo, tria, quatuor. PYTHAG. Vides decem esse ea, quæ tibi uidentur quatuor, & perfectum trigonum, nostrumq; iusiurandum. MERCAT. Per maximum igitur iuramentum quatuor, nunquam neque diuiniores neque sanctiores sermones audiui. PYTHAGO. Post hæc uero hospes, de terra, aëre, decq; aqua & igne scies, cuiusmodi sit illis impetus, quam habeant formam, & quomodo moueantur. MERCAT. Formam ne habent ignis, aër, & aqua? PYTHAGO. Certè minimè obscuram, neque enim sine specie & forma moueri possent. Præterea ipsum etiam Deum numerum esse, & harmoniam cognosces. MERCA. Mira narras. PYTHAGO. Ad hæc teipsum quoque unum uideri, scies, neque pro eo, qui es, conspici. MERCA. Quid narras, alius sum, & non is, qui nunc tecum colloquor. PYTHAGO. Nunc quidem ille es, quondam uero, in alio corpore, & alio sub nomine uidebaris, & temporis progressu rursum aliud corpus indues. MERCAT. Itá ne dicis? Immortalem me fore, subinde alias atque alias formas induendo, uerum de his satis. Iam quod ad rationem uictus adtinet, qualis es? PYTHAGO. Nullum quidem animal edo, reliqua uerò omnia, præter fabas. MERCAT. Quamobrem odisti fabas? PYTHAGO. Nullo quidem odio illas prosequor, uerum quia sacræ sunt, & mirabilem quandam naturam obtinent, ab illis abstineo: primum quidem planè genitales sunt. Et si fabam adhuc uiridem exuas, uidebis eam omnino uirilibus membris similem naturam habere: elixam autem si deponas, certis noctibus sanguinem feceris. Et, quod maius est, Athenienſium lex est, fabis magistratus eligere. MERCA. Præclarè & religiosè omnia dicis, uerum exue te uestibus. Nam nudũ te uidere cupio. O Hercules, aureum illi femur est, deus aliquis, & nõ mortalis esse uidetur: itaq; omnino illum emam. Quanti illũ æstimas? MER. Decẽ drachmis. MERCA. Habeo, tanti acceptũ. IVP. Scribe nomẽ emptoris, & unde sit. MER. Ex ea parte Italiæ esse uidetur, quæ circa Crotonem & Tarentum, atq; eius loci

t. Pythagorici.

Græciam ſita eſt. Atqui non unus tantum, ſed propè trecenti communiter ipſum emerunt. IVP. Abducant, alium adducamus. MER. Vis ſqualidum illũ ex Ponto? IVP. Omnino quidem. MER. Heus tu peram dependentem habens ex humeris, accede, & totũ hũc conſeſſum circumeas. Vitam uendo planè uirilem, uitam optimam & generoſam, uitam liberam, quis emet? MERCA. Quomodo inquis, preco, an liberum tu uendes hominem? MERCV. Maximè. MERCA. An non times, ne te accuſet tanquam plagiarium, aut in Areopago litem intendat. MER. Non eſt illi curæ quòd uenditur, omnino enim ſe liberum eſſe putat. MERCA. Quis autem illius tam ſordidi & miſerè adfecti uſus eſſe poteſt? niſi foſſorem fortè, aut lixam ex ipſo facere aliquis uelit. MER. Non hoc tantum, imò ſi ipſum quoq; cuſtodem domus conſtitueris, multò fidelior erit, quàm ulli canes, ſiquidem & ille canis appellatur. MERCA. Cuias autem eſt? aut quam artẽ profitetur? MER. Ipſum interroga, iſtud enim præſtiterit. MERCA. Timeo uultum ipſius ſeuerum admodum, & triſtem, & ne me accedentem allatret, aut per louem mordeat. Non ne uides quomodo lignum ſuſtulerit, & cõtractis ſupercilijs minaciter frementi & irato ſimilis appareat. MER. Ne time, cicur enim eſt. MERCA. Primum quidem ò bone, dic unde es? DIOGENES. Vnde uis. MERCA. Quomodo dicis? DIO. Mundi ciuem uides. MERCA. Quem uero imitaris? DIO. Herculem. MERCA. Cur igitur & leoninam non induis? Nam baculo illum quidem refers. DIO. Hoc quidem palliolum leoninæ pellis uice mihi eſt, pugno autem non ſecus atq; ille aduerſus uoluptates, idq; nemine imperante, ſed mea ſponte facio: ſic enim uitam meam repurgare conſtitui. MERCA. Euge quàm præclarum inſtitutum, uerum quid maximè te ſcire dicamus, aut qualem artem nouiſti? DIO. Homines liberos facio, præterea medeor illorum adfectibus. In ſumma, ueritatis & audaciæ in loquendo propheta eſſe uolo. MERCA. Age ò propheta, ſi te emam, qua re me exercebis? DIO. Primũ cum te accepero, exutum deliciis palliolo amictum in egeſtatem concludam. Poſtea ad labores compellam, tum humi dormire, aquam bibere, atq; ijs rebus quæ caſu offeruntur, ueſci faciam. Quòd ſi pecuniam habes, hanc, meo conſilio in mare abijcies. Neq; tibi uxor, liberi, aut patria curæ eſſe debebunt: quin iſta omnia tanquam deliramẽta exiſtimare oportet, & relicta patria domo, ſpecum aut deſertam turriculam, aut dolium inhabitabis: peram præterea lupulo & libris opiſtographis refertam habebis: hoc modo inſtructus, uel magno aliquo rege felicior eris. Quòd ſi uapulabis, aut ab aliquo torquebere, nihil horũ mole ſtum eſſe putabis. MERCA. Quid narras? num cæſus non dolebo? neq; enim teſtudinis aut carabi cutem circumfero. DIOG. Iſtud Euripedis imitari te oportet, paucis tantum immutatis uerbis. MERCA. Qvale hoc eſt? DIO.

II. Cynici.

Id eſt, locuſtæ marinæ.

Dolente mente, lingua ſit dolens nihil.

Hæc uero ante omnia tibi adeſſe neceſſe eſt, impudentem te eſſe oportet & audacem, & omnibus ſine delectu, rẽ regibus quãm priuatis maledicere, ita enim fiet ut omnes in te oculos conijciant, teq; fortem eſſe exiſtiment. Barbara quoq; uox, & abſonus ſonitus tibi ſit, quicq; canino planè ſimilis exiſtat. Vultus ſit intentus, tum ingreſſus ſit, qui talem uultum deceat. In ſumma beluini & agreſtes planè ſint tibi mores, pudor autem & manſuetudo & modeſtia procul abſint, ruborem quoq; omnem de facie abſtergas, loca autem quæq; celeberrima, & in quibus maxima eſt hominum frequentia, accedito, & in his ipſis ſolus, ſine ullo commercio eſſe uelis, neq; amicum, neq; hoſpitem accedẽdo, his enim rebus hoc regnum ſolueretur. In conſpectu uero omnium ea facias, quæ ne priuatim quiſquam alius facere auderet, & in re uenerea exercenda, ea quæ ſunt maximè ridicula eligito. Poſtremo, ſi tibi uidetur, crudum aliquem Polypum, uel Sepiam deuorando, morere. Hæc eſt illa felicitas, quam tibi procuramus. MERCA. Apage, ſceleſta enim & inhumana ſunt iſta quæ narras. DIOG. Sed heus tu, ne

mo

mo non iſta facillimè aſſequi poteſt. Neque enim ad gloriam conſequendam opus erit eruditione, orationibus, atque his nugis: uerum compendiaria ad illam uia eſt, etiamſi ex uulgo aliquis fueris idiota, coriarius uidelicet, aut ſalſamentarius aut faber, aut numularius, tamen nihil uetat, quo minus te mirentur, ſi modo inſigniter impudens & audax fueris, atque omnibus egregiè conuiciari didiceris. MERCAT. Ad has artes tui minimè indigeo. Nauta uero, aut hortulanus fortaſſe per occaſionem fieri poſſes, præſertim ſi te ille ad maximum duobus obulis uendere uelit. MERCA. Recipe eum, etenim libenter liberamur ab illo, qui clamoribus ſic nos obtundit, prorſuſq; omnes iniuria & contumelijs adficit. IVPI. Alium accerſe, Cyrenæum illum purpura amictum, & coronatum. MERCV. Agite, animum aduortite omnes. Res ſumptuoſa eſt, quæq; diuitibus indiget, Vita eſt hæc iucunda, uita ter beata. Quis cupit delitias? quis emet molliſſimum? MERCAT. Accede tu, & dic quid noris, emam enim te ſi utilis fueris. MERCV. Ne obturba, ò bone, neque interroga ipſum, ebrius enim eſt, itaque non poterit tibi reſpondere, lingua, ut uides, titubans. MERCAT. Quis mentis compos, emat tam corruptum & immodeſtum mancipiũ? quodq; tot unguenta olet. quàm uero greſſu lubrico & ratione carente incedit. Sed utique Mercuri dic, quibus artibus præditus ſit, aut quæ tractare ſoleat. MERCV. In ſumma, conuiuator eſt, & compotor egregius: quin ad exercendas impudicas & laſciuas ſaltationes, unà cum tibicina, admodum idoneus eſſet amatori cuidam & perdito hero. Quod ad alia adtinet, parandorum bellariorum gnarus eſt, & in adornandis eduliſs exercitatiſſimus. Breuiter, uoluptatis artifex eſt: inſtitutus enim eſt Athenis, atque Siciliæ tyrannis ſeruiuit, apud quos in magno precio fuit. Summa uero propoſiti ſui ſeu doctrinæ eſt, omnia contemnere, & omnibus rebus uti, undique uoluptatem conquirere. MERCA. Tempus eſt ut alium emptorem, nempe diuitem, & multas habentẽ pecunias, quæras, ego enim minimè idoneus ſum, qui tam hilarem uitam emam. MER. Ille ò Iupiter, quantum apparet, ineptus nobis manebit. IVPI. Traducito, atque alium adduc, uel potius duos iſtos, quorum alter, Abderites ſcilicet, ridet: alter uero Epheſius, plorat, ſimul enim uendi uolunt. MER. Deſcendite in medium. Optimas uitas uendo, omnium ſapientiſſimos proclamo. MERCAT. Ò Iupiter quanta diſſimilitudo: alter enim non deſinit ridere, alter autem aliquem lugere uidetur, omnino enim plorat. Heus tu, quid hoc ſibi uult, cur rides? DEMOCRITVS. Interrogas? quia mihi omnia, quæ uos facitis, ridicula uidentur, adeoq; uos ipſi etiam. MERCA. Quid narras, nos omnes tu derides? atque omnia noſtra opera nihili facis? DEM. Sic ſanè eſt. Nam in illis nihil eſt præclarum, aut ſtudio dignum. Inania enim ſunt omnia, & atomorum cumulus, & infinitum quidpiam. MERCA. Nequaquam, imo tu uanus es reuera, & experientia cares. O contumeliam, nondũ deſinis ridere? Tu uero, ò bone, quid plora? multò enim melius erit, ut exiſtimo, tecum quãm cum Democrito loqui. HERACLITVS. O hoſpes, ego omnes humanas res calamitoſas & deflendas eſſe exiſtimo, atq; in illis nihil non eſſe fato obnoxium, ideoq; miſeret me ipſarum, & deploro eas. Neq; magnifacio præſentia, futura uero puto planè ærumnoſa fore: conflagrationes dico, & totius mundi calamitatem: iſta ſunt quæ ego deploro, quòdq; nihil ſolidum eſt, ſed quodammodo omnia in cyceonem conuoluuntur, tum quòd eadem res delectat & offendit, eſtq; cognitio, ignorantia, magnum, paruum, atque ſurſum deorſum feruntur omnia, & per uices mutantur in ludo huius ſeculi. MERCAT. Quid eſt ſeculum? HERA. Puer, ludens, ludens talis, contendens. MERCAT. Quid uero homines ſunt? HERA. Dij immortales. MERCAT. Quid uero Dij? HERA. Homines immortales. MERCAT. Heus tu ænigmata loqueris, an griphos componis? planè enim tam quam Apollo, nihil explicas. HERACLIT. Nihil uos curo. MERCAT. Igitur

III. Cyrenaici.

IIII. Heraclitei.

Pòtio eſt ex multis compoſita.

neq;

neque quiſquam mentis compos te empturus eſt. HERA. Ego uero â pueris iubeo plorare omnes, tam eos qui me emunt, quàm qui non emunt. MERCAT. Hoc certè malum parum differt ab inſania, neutrum horum emam. MER. Et illi quoq; apud nos manebunt, cum non ſint uendibiles. IVP. Alium accerſe. MERCV. Vis ne Athenienſem illum facundum? IVPIT. Maximè. MERCV. Heus tu huc ueni. Vitam bonam & prudentem proclamamus, quis emet ſanctiſſimum hominem? MERCAT. Dic mihi, quam potiſſimum noſti artem? SOCRATES. Pæderaſtes ſum, & in rebus, quæ ad amorem ſpectant prudens. MERCAT. Quanti igitur emam te, nam pædagogo indigeo, eſt enim mihi puer egregius. SOC. Quis magis idoneus me eſſe queat, qui cum formoſo puero uerſetur. Neq; enim corporum amator ſum, Animam enim formoſam eſſe exiſtimo, & quanquam ſub eodem palliolo mecum recumbant, audies illos, uel ipſis teſtibus, nihil graue à me perpeti. MERCA. Incredibilia ſunt quæ dicis, pæderaſtes cum ſis, tamen nulla de re te eſſe ſollicitũ, quàm de anima, præſertim cum copia fiat, ut ſub eadem ueſte iaceatis. SO. Atqui per canem & per platanũ iuro, rem ſic habere. MERCA. Hercle, quanta abſurditas deorum. SO. Quid ais? An non uidetur tibi canis eſſe deus? Nonne uides quantus ſit in Aegypto Anubis, atq; ille in cœlo Sirius, necnon apud Inferos Cerberus? MERCA. Recte dicis. Ego uero peccaui, uerum quale habes genus uitæ? SO. Mihi ipſi ciuitatem quandam extruo, peregrina autem utor politia, measq; præſcribo leges. MERCA. Vnum aliquod ex tuis dogmatibus audire cupio. SO. Audi ergo maximum quidem illud, in quo mea de uxoribus ſententia comprehenſa eſt: uidetur mihi nullam debere cuiuſquam eſſe propriam, uerum unamquanque paſſim debere accedere ad eum, qui eam adpetat. MERCA. Quid ais? Num abrogandæ ſunt leges de adulterio? SO. Per Ioutem non illas ſolum, uerum omnes reliquas nugas ea de re conſtitutas. MERCA. Quid uero tibi de pueris iam maturis uidetur? SO. Et illi quidem optimatibus, qui aliquid præclari geſſerunt, præmium erunt, ut eos ament ſcilicet. MERCA. Papæ quanta libertas, quæ ſapientia? uerum quæ eſt tuę doctrinæ ſumma? SO. Ideæ, & eorum quæ exiſtũt paradigmata. Quæcunq; enim uides, terram ipſam, quæq; ſuper terram ſunt, cœlum, mare, horum omnium imagines obſcuræ exiſtunt extra totius uniuerſitatem. MERCA. Vbi autem exiſtunt? SO. Nuſquam. Nam ſi alicubi eſſent, non eſſent. MERCA. Non uideo iſta, quæ tu dicis paradigmata. SO. Meritò, cæcus eſt enim tibi animæ oculus, ego uero omnium uideo imagines, & te latentem & me alium: in ſumma, duplicia uideo omnia. MERCA. Ergo emendus es, ſapiens cum ſis, & acutè cernas. Age ſcire uolo, quid tu à me exigas pro ipſo. MERCV. Da duo talenta. MERCA. Emi ita ut dixiſti, pecuniam uero inpoſterum numerabo. MERCV. Quod igitur tibi nomen eſt? MERCA. Dion Syracuſius. MERCV. Age quod felix fauſtumq; ſit, recipe eum. Te iam uoco Epicure. Quis emet illum? Eſt enim illius riſoris diſcipulus, necnon illius qui ebrius eſt, quos haud multò antè proclamauimus, unius autem cuiuſdam rei cognitione illos uincit, multò magis enim impius eſt quàm ulli. Quod uero ad cætera adtinet, ſuauis & gulæ amans eſt. MERCA. Quo precio uenditur? MERCV. Duabus minis. MERCA. Accipe: uerũ ut hoc quoq; ſciam, quibus delectatur eduliis? MERCV. Dulcia edit & mellita, maximè uero ficus. MERCA. Benè ſe res habet, emam enim illi totas maſſas caricarum. IVP. Alium accerſe, illũ corpore hirſuto, uultu ſeuero, ex Stoa. MER. Rectè dicis, uidetur enim magna ipſum multitudo, quæ ad forum adcurrit, expectare. Ipſam uirtutem uendo, uitam perfectiſſimam. Quis cupit omnia ſcire ſolus? MERCAT. Quid tu dicis? MER. Quia ſolus ille ſapiens eſt, ſolus bonus, ſolus iuſtus, fortis, rex, rhetor, diues, legiſlator, & quæcunq; alia ſunt his ſimilia. MERCA. Num, ò bone, & coquus ſolus eſt, & per Iouũ coriarius, & faber, & his ſimilia? MER. Sic uidetur.

V. *Academici.*

VI. *Epicurei.*

VII. *Stoici.*

MERCA.

MERCA. Accede, ò bone, & dic mihi tuo emptori, qualis nam sis? ante omnia autem, num tibi doleat, quòd uenderis & seruis. CHRYS. Nequaquam, neque enim in nobis hæc sunt, quęcunq; uero in nobis non sunt, ista indifferentia esse solent. MERCAT. Non intellígo quid dicas. CHRYS. Quid ais? non intellígis, quòd horum quædam sunt prælata, quædam uero rursus non prælata. MERCA. Ne nunc quidem intellígo. CHRY. Merito quidem, neq; enim assuetus es nostris nominibus, neq; imaginationem habes, quæ facile adprehendat. Verũ studiosus Dialecticæ contemplationis, non hæc tantum nouit, uerum etiam qualiter & quantũ accidens, & præter accidens inter se differant. MERCA. Per Philosophiam quæso, ne inuideas explicare quidnam accidens sit, & præter accidens, nescio enim quomodo perculsus sim præ numero uocum istarum. CHRY. Citra inuidiã dixero, Si quis claudus existat, illiso; pede, quo claudicat, ad lapidem ex inopinato uulnus acceperit, is certè accidens habet claudicationẽ, uulnus autem præter accidens accepit. MERCAT. O argutiã, præter ea uero quidnam scire te potissimum profiteris? CHR. Retia sermonum, quibus capio & obstringo, denicq; tacere cogo, eos qui contra me disputant, planè frenũ quoddam illis imponẽs, isti uero tantæ orationis ui nomẽ est Syllogismus celeberrimus. MERCA. Hercle fortè quendam & inexpugnabilem syllogismũ refers. CHRY. Vide ergo, est ne tibi puer? MERCA. Quid ni? CHR. Quid si hunc ad flumen forte ambulantẽ Crocodylus rapiat, postea uero se redditurũ pollicẽatur, hac lege ut illi uerum dicas, quidnam de puero reddendo apud se decreuerit: quid tu dícis ipsum in animo constituisse. MERCA. Quæstionẽ rogas, ad quam difficile admodum est respondere, dubito enim utrũ dicere debeam, quo puerũ recípiam. Sed per Iouem quæso te, responde tu, & puerũ mihi serua incolumẽ, ne pręuortat, ipsumq; deuoret. CHR. Bono es animo: etenim & alia quædam docebo te, quæ plus admirationis habent. MERCA. Quænam sunt ista? CHR. Istum inquã colligentem sermones, tum quoq; illũ dominantem, præterea illam quæ supra omnes est, Electram, tandem opertũ illum sermonem. MERCA. Quis ille opertus sermo, aut quæ illa tandem Electra est, de quibus dicis? CHR. Electram illã dico Agamemnonis ualde celebrem, quæ quidem eandem rem simul norat & non norat. Astante enim illi Oreste adhuc incognito, nouit quidẽ Orestem suum esse fratrem, quòd uero ille Orestes est, ignorat. Rursus uero opertum illũ adeoq; omnino mirabilem audies sermonem. Responde mihi: nostin' tuum patrem? MERCA. Maximè. CHR. Quid igitur, si prope te statuerem aliquem coopertum, atq; interrogarem: Nostin' hunc? quid diceres? MERCA. Scilicet me nõ nosse, dicerem. CHR. Sed ille ipse pater erat tuus. Itaq; si istum non nosti, palàm est te patrem tuum non nouisse. MERCA. Nequaquam, uerum ego detracto uelo, num uerum sit explorabo. Sed quisnam tuæ sapientiæ finis est? aut quid tandem facturus es, si ad uirtutis summum perueneris? CHR. In his quæ in natura prima sunt, uersabor. Dico aũt: diuitias, sanitatem, & his similia. Primum autem oportet multos labores impendere, libris enim exiguis literis descriptis incumbere oportet, & interpretationes congerere, & Solœcismis & absurdis uocibus impleri. In summa, nequaquam decet sapientem fieri, prius quàm ter ex ordine helleborum bibas. MERCAT. Egregia sunt ista tua, & forti uiro digna: Verum auarum fœneratorem esse, ista enim tibi inesse uideo, num illa dicemus esse uiri, qui helleborum biberit, & iam ad uirtutem idoneus sit? CHRY. Certe, solum enim sapientem fœnus exercere decet. Quandoquidem enim illius proprium est, syllogismis concludere: usuras autem colligere, & fœnus computare, atque Syllogismis colligere, parum differre uidentur. Sed quemadmodum hoc solo studioso competit, ita quoque illud, nec decet illum fœnus simpliciter, quemadmodum alij solent, accipere, uerumetiam alterius quoque fœnoris fœnus. Nisi fortè ignoras, fœnus aliud esse primum, aliud

προηγμένα & ἀποπροηγμένα Cicero, producta & præcipua uertit. uide 3. de finib. bonorum.

secundum

secundum, uelut quandam illius progeniem. Vides aũt, & syllogismum quendam uulgo iactari, Si primum fœnus acceperit, accipiat etiam secundum. Verum accepit primum, igitur & secundum accipiet. MERCAT. Num ergo & de mercede quem tu ã iuuenibus quos instituis, capere soles, similia dicenda sunt? quippe cum manifestum sit solos studiosos mercedem ã uirtute accepturos esse. CHRY. Discis, certè non mea caussa accipio, uerum illius gratia qui dat. Nã cum alius sit effusor, alius uero comprehensor, me quidem ipsum comprehensor ut sim, præparo, discipulum uero ut fiat effusor. MERCAT. Atqui contrarium dicis, iuuenem esse comprehensorem, te uero qui solus diues es, effusorem. CHRYS. Heus tu scommate me perstringis? sed uide tu ne te petam syllogismo ineuitabili. MERCA. Quid uero mali ex hoc telo accidet? CHRYS. Dubitatio, & silentium, præterea mentis & intellectus subuersio: & quod omnium est maximum, si uoluero, in lapidem te conuertam. MERCAT. Quomodo lapidem feceris, neque enim Perseus, ô bone, mihi esse uideris. CHRY. Hoc modo. Lapis est corpus. MERCA. Certè. CHRY. Quid uero? Nonne & animal corpus est. MERCAT. Imò maximè. CHRY. Tu uero animal es. MERCA. Sic uidetur. CHR. Lapis igitur es, cum corpus sis. MERCAT. Nequaquam, Sed per Iouem solue me, & de nodo hominem me fac. CHRYSIP. Non est difficile factu, igitur rursus sis homo, dic uero mihi: Nonne omne corpus animal est? MERCAT. Non. CHRY. An uero lapis animal est? MERCA. Non. CHRY. Tu uero corpus ne es? MERCA. Maximè. CHRY. Corpus autem cum sis, animal ne es? MERCA. Euge effecisti, ut iam mea crura non aliter atq; Niobis refrigerata & saxea facta sint, uerum coëmam te. Quantum pro ipso numerabo? MER. Duodecim minas. MERCA. Accipe. MERCV. Solus ne ipsum emisti? MERCA. Non per Iouem, uerum illi omnes quos uides. MERCV. Certè multi sunt, & fortes habentes humeros, & digni sermone colligente. IVP. Quid moraris? alium aduoca. MER. Peripateticum accerso, te inquam honestum & diuitem. Age, te quidem aptissimum qui uendaris, quippe qui omnia solus noris. MERCAT. Qualis nam ille est? MERCV. Modestus, æquus, uita benè composita: &, quod maximum est, duplex existit. MERCA. Quomodo dicis? MER. Alius quidem foris apparet, quàm intus esse uidetur. Itaque si ipsum emes, memento, ut hunc internum, illũ uero externum adpelles. MERCA. Quid uero potissimum nouit? MER. Nouit triplicia esse bona: animæ scilicet, corporis, & rerum externarum. MERCAT. Humana sapit. quanti uero uenditur? MER. Viginti minis. MERCAT. Pluris certè. MER. Nequaquam, equidem & ipse pecuniam habere uidetur. Itaq; non est quòd in illo emendo possis esse celerior, quàm deceat: præterea non ita multò post disces ab eo, quamdiu uiuat culex, & quàm profundè sol radios immittat in mare: denique qualem animã habeant ostrea. MERCA. O Hercules quanta argutia. MER. Quid si audias alia multa his acutiora, de semine uidelicet & generatione, deq; embryonis formatione in utero, & quo modo homo risibilis sit, asinus uero animal, quod neque ridere, neque ædificare, neq; nauigare possit. MERCA. Plane admiranda sunt ea quæ narras, & ualde utilia dogmata. Itaque emam ipsum uiginti minis. MER. Quis adhuc reliquus est? Scepticus ille. Heus tu Pyrrhia accede, ilico proclamandus es, iam enim multi abeunt & diffluunt, atque in paucis erit uenditio. Veruntamen quis emet illum? MERCA. Ego. Sed primum dic mihi, quid nosti? PHILOSOPHVS. Nihil. MERCA. Quid ita? PHIL. Quia omnino nihil mihi uidetur existere. MERCA. Igitur neq; nos aliqui sumus. PHIL. Nec hoc quidem scio. MERCA. Neque tu aliquis existis? PHIL. Hoc ego multò magis ignoro. MERCA. O ignorantiam. uerum quid si bi uolunt hæstateræ? PHIL. Sermones in illis trutinor, & ad æqualitatem redigo: postquam autem illos planè similes & æquale pondus habere cognouero, tunc ignoro, quis horum uerior sit. MERCA. In alijs autem rebus, quid potissimum

Id est, digni q colligãt manipulos, aut opus in agris faciãt, alludsione facta ad significatiõem propriam, & θερίζειν.

VIII. *Peripatetici.*

IX. *Sceptici.*

mum facere soles? PHILO. Omnia facio, præterquam quòd fugitiuos non persequor. MERCAT. Quid? An ne hoc tibi impossibile est? PHILO. Quia ò bone non comprehendo. MERCAT. Iure, tardus enim & piger esse uideris. Verum quis tuæ sapientiæ finis est? PHILO. Ignorantia, & nihil neque audire neque uidere. MERCAT. Num ergo & surdus simul & cæcus es? PHILOSO. Imò sensu etiam & iudicio careo: breuiter nihil à uerme differo. MERCAT. Propterea emendus es. Quanti illum æstimas? MERCVR. Attica mina. MERCAT. Accipe. Heus tu quid ais? ego te emi. PHIL. Non est certum. MERCA. Nequaquam, emi, & pecuniam numerauí. PHILO. De eo nunc cogito, atq; istud considero. MERCAT. Atqui sequere me, quemadmodum seruum decet. PHILOS. Quis nouit num uera sint quæ dicis? MERCA. Præco, & Attica mina, & illi qui adfuerunt. PHILO. An aliqui etiam nobiscum sunt? MERCA. At ego te iam cõiectum in pistrinum, persuadebo tibi secundum peiorem causam, me tuum esse herum. PHILO. Ea de re nunc mecum delibero. MERCA. Sed per Iouem iam pronunciaui & sententiam tuli. MERCV. Tu quidem desine te huic opponere, atq; sequere eum, quandoquidem te emit. Vos autem cras aduocabimus, proclamaturi idiotas, & fabriles, atq; uiles uitas.

Alludit ad λόγος ἀγῶνα & κρεττῶ quos uocant.

PISCATOR SEV REVIVISCENTES.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hic Dialogus, quasi quædam Apologa superioris est, quantũ ad Luciani personam attinet. Exponit enim ille causam hic, cur toties in Philosophos inuehatur: Nempe quòd plerique simulato nomine, pro ueris falsos se gerant, quæstumq; magis, quàm ueritatem sectentur. Series argumenti ita se habet: Finguntur Philosophi illi uetustiores, Pythagoras, Socrates, Plato, Aristoteles, Chrysippus, Diogenes, atq; alij, ad ulciscendum Lucianum cum propter alia conuicia, tum quòd proximo Dialogo uenales eos proposuerat, idq; etiam uilissimo precio, ab inferis redire, ac reuiuiscere, commeatu in unum diem impetrato. Qui cum illum saxis persecuti, in fugam conuersum cepissent, occidere primum statuerunt. Ille uero prouocando ad ipsam Philosophiã, eoq; obtento, ut causam sibi dicere liceret, postquam à Diogene, utpote Cynico, & cæteris liberiore, communi omnẽ cum nomine accusatus esset, tanquam qui contumeliosissimè omnes Philosophiæ cultores, uiros de tota uirtute & rebus mortaliũ optimè meritos, proscidisset, ita se defendit, ut diceret se minimè negare obiecta, sed consilio & ratione adductum, & hæc, & plura etiam his fecisse: non quidem in ueros philosophos, sed in eos, qui nomine tantum illo se iactarent, cum interim non modo Philosophiam ueram ignorarent, sed planè diuersa etiã à præceptis & regulis illius factitarent. Proinde se non modo supplicio nullo dignum esse, sed contrà etiam præmijs tanquam ueræ Philosophiæ amatorem atq; assertorem donari debere. Hoc iudicio ita peracto, cum ille non solum ab accusatione liberatus, uerumetiam in societatem eorum, à quibus ante accusabatur, ascitus fuisset, à Philosophia deinceps & falsi illi philosophiæ simulatores citantur, ut suæ professionis causam redderent. Qui cũ iudicium hoc omnes fermè declinassent, mittitur Lucianus unà cum Elencho, ut illos inquirant, ac bonos quidem honoribus afficiant, malos autem adempto habitu stigmate inurant. sed priusquam id fieret, Lucianus seu Parrhisiades (ita enim se apud Philosophiam appellat) puta quo iam re ipsa comprobaret, quod uerbis antea dixerat, accepto hamo, eoq; auro, Carycis & placentis abscondito, quasi piscator aliquis, allectos & attractos simulatores istos capit, captos autem de communi reliquorum consensu de saxo præcipites mittit. Habet autem Dialogus hic duos titulos, quorum alter ab ijs, quæ à principio geruntur nomen accepit, alter ab exitu seu Catastrophe sumptus est. Simillimusq;, quod ad argumentum & eius tractationem attinet, alicui ueteris Comœdiæ fabulæ est.

SOCRATES.



NIICE, iníice lapides crebros execreandum in hunc, proi ce glebas, adíice teſtas, percute fuſtibus calumniatorem, ui de ſis ne effugiat, & tu Plato iacta, & tu Chryſippe, tu quoque, agite, omnes pariter in illum obarmemur.

Pera ut reddat opem per æ, baculusq; bacillo,

Siquidem communis eſt hoſtis, nec quiſpiam ē nobis exiſtit, quem non iniuria affecerit: tu uero ò Diogenes, ſi unquā aliàs, præcipue nunc baculo utere, non deſinas, dignas conuiciator pœnas luat, quid hoc rei eſt? nūquid Ariſtippe defeſſi eſtis? atqui minimè oportebat,

Eſte Cati, atq; acris nemo nunc immemor iræ.

Ariſtoteles, accelera, quin propius accede, benè habet, capta eſt fera, deprehenſus ne es ſcelerate? porrò confeſtim intelliges quos nam uiros maledictis tuis laceſſieris, uerum quale nam fatum ipſum manebit? ſiquidem uarium quoddā mortis excogitabimus genus, crudelitate cuius omnes exaciari ualeamus, etenim æquum eſt, ſepties eum ſingulis nobis morte pœnas expendere. PLATO. Mihi quidem per Iouem erutis oculis, abſciſaq; lingua, cruci fuffigendus uidetur, prius tamen flagris cæſus. Tibi uero Empedocles quid? EMPEDOCLES. In Aethnæ crateras præcipitandus, ut meliores cōuicijs inceſſandos haud eſſe ad diſcat. PLATO. Quinimo optimum eſſet, ſi Penthei uel Ophei inſtar, inter petras diſlaniatus inueniretur, ita ut particulam unuſquiſq; digrediens ſecum auferre poſſet. LVCIANVS. Minimè, uerum mihi parcatis obſecro. SOCRATES. Arctius aſtringe, amplius non dimittēris, num quid Homerus dicat, uides:

Non eſt tuta fides hominum generiq; leonum.

LVCIA. Atqui & ego quoq; per Homerum uos oro, forſitan enim illius reuerēmini carmina, meq; uerſus connectentem haud ſpernetis.

Me uiuum capite haud hominem prauum, hæc quoq; dona
Suſcipite, æsq; aurum, quæ curant & ſapientes.

PLATO. Verum neq; nobis aduerſum te Homerica deerit reſpōſio, audi igitur.

Nec mihi mente fugam tu perſuadere ualebis,
Poſtquam te teneo, & licet aurea uerba loquaris.

LVCIA. Hei malorē, ſiquidem ſpes maxima Homerus, nos fruſtratur, ad Euripidem igitur mihi confugiendum erit, ſiquidem ille me forſitan ſaluabit,

Ne ſupplicem interficite, haud fas occidere eſt.

PLATO. Atqui nunquid & hæc ſunt Euripidis?

Sceleſta qui patrarunt, mala decet pati.

LVCIA. Igitur iuxta uerba hæc me interficietis? PLATO. Rectè per Iouem, inquit enim ille idem:

Effrenioris & exlegis clementiæ extremum infelicitas occupat.

LVCIA. Proinde quoniam omnino me interficere decreuiſtis, nullumq; mihi reſtet effugium, Agite, ſaltem hoc mihi indicate, qui nam eſtis, quæue tam intoleranda à nobis perpeſſi ſitis, ut tam intoleranter iraſcamini, ac me mortis cauſa ceperitis. PLATO. Quibus nos affeceris contumelijs, ā teipſo ſceleratiſſime perquire, bellulisq; illis tuis ſermonibus, in quibus Philoſophiā ipſam cōuicijs laceſſiuiſti, erga nosq; iniurius fuiſti, cū tanquam ex conciliabulis, uiros ſapientes præconio diuulgares, & quod maximum eſt, liberos: quapropter indignatione moti, ꝓpter te emerſimus, ac tantiſper inferos dereliquimus, Chryſippus iſte, ac Epicurus, Ego quoq; Plato, & Ariſtoteles ille, ſilensq; hic Pythagoras, necnō Diogenes, omes denicq; quos ſermonibus tuis infamaſti. LVCI. Reſpira ui, ſiquidē non me interficietis, ſi intellexeritis qualis nam ego erga uos extiterim, quapropter lapides abijcite: quin potius reſeruate, nā contra meritos uſui erunt. PLATO. Nugaris, te etenim hodie perire neceſſe eſt, iamq; adeo ob perpetrata

petrata scelera, lapideum indues amictum. LVCIA. Atqui uiri optimi, quem so lum ex omnibus laudare oportebat, familiarem uestrum, beneuolum, & cõue nientem, quin si proloqui molestũ non est, studiorum uestrorũ procuratorem, ut intelligatis, interficietis, si me occideritis, qui tot propter uos labores exan claui, uidete igitur ne instar philosophorũ qui nunc sunt agatis, ut ingrati, iracũ di, ac perfidi erga uirum beneficũ uideamini. PLATO. Proh impudentiã, num quid tibi ob cõuicia gratias debemus? uerè hic cum mancipijs sibi rem esse exi stimat, quandoquidẽ ob tantas iniurias, uerborumq; debacchationẽ, beneficia nobis enumerare conatur. LVCIA. Vbi nam ego, uel quãdo uos iniuria affeci, qui semper Philosophiã admiratus, ac uosipsos summis extuli laudibus, cũ ser monibus quoq; à uobis derelictis assiduè cõuersatus sum, quin & hæc ipsa quę proloquor, unde quam à uobis accepi, ac instar apiculæ decerpens, hominibus ostendo? at illi laudant, ac uniuscuiusq; florẽ, unde, à quo, & quemadmodũ col legerim agnoscunt, meq; oratione ob florigeram hanc messem cõmendant. sed uerius uosipsos, ac prata uestra amœnissima, qui tam uaria & uersicoloria pro duxistis, extollunt: quæ si quis rectè secernere, connectere, ac cõcinnare noue rit, ita ut minimè alterũ ab altero discrepet, nunquid cũ tam egregie quis à uo bis affectus fuerit, obloqui conabitur uiris benefactoribus, quorũ gratia existi mationis alicuius esse reputat? ni eiusdem sit naturæ, cuius et Thamyris uel Eu ritus, ita uel musas, à quibus canẽdi normã acceperit, canendo, uel Apollinem iaculationis præceptorẽ, iaculando prouocare audeat. PLA. Verum generosę, hæc omnia Rhetorũ more, ac maximè rebus cõtraria protulisti. siquidem pro teruiorem tuã ostendunt audaciã, manifestamq; præ se ferunt iniusticiam ac in gratitudinem, si cũ à nobis, ut ipse fateris, iacula acceperis, ea contra nos iacula tus es, hunc unũ scopum obseruans, ut nos omnes cõuicijs lacesses, talem siquidem à te cõsequimur gratiã, quoniam prata illa florida tibi reseruauimus, nec ut decerperes, sinuq; repleta discederes inhibuimus, ideo maximè ob hãc noxam mori dignus es. LVCIA. Videte, iræ aures præbetis, & quæ iusta sunt minimè consideratis: ego uero me nunq; in Platonis, uel Chrysippi, seu Aristotelis, aut reliquorũ uestri ordinis iram incidere posse existimassem: sed longe ab illis mi hi distare uidemini, uerũ ò admirandi, ne indemnatũ, causaq; nõ cognita me in terficiatis. quamuis & id uos deceat, ne uehementia ac manifesta uiolentia gras sari uideamini, iure scilicet cõtrouersias dissoluere, rationes dãtes pariter & ac cipientes, iudicem eligere, meq; uel una omnes accusare, aut qui ominum uice id agat eligere. Ego uero obiectis respondere sum paratus, & si aliqua in re iniu rius esse cõuictus fuero, ac ita de me statuerit iudicium, merita expendam sup plicia, uosq; uiolentum nil peperrabitis: si uero crimina diluere uidebor, ac in sons et ab omni culpa alienus esse inueniar, me iudices dimittent, uos uero in eos qui uos deceperunt, ac contra nos instigarunt, iram conuerteris. PLA. Hoc illud est, equum in campum ut iudices eludere queas, educere conaris. siquidẽ te Rhetorem & causidicum uehementem, in oratiõibusq; admodum callidum esse dicunt. Proinde quemnam iudicem fieri cupis? quem muneribus, ut pro te sentẽtiam ferat (qualia iniusta multa perpetrare cõsueuistis) corrumpere haud ualeas. LVCIA. Confidite, huius enim rei gratia nullum arbitrum suspectũ, uel ancipitem, seu qui pro me iniuste calculũ ferat, mihi euenire desidero, & ut cer tius id cognoscere possitis, Ego Philosophiam ipsam unã uobiscũ iudicem eli go. PLA. At quisnam accusabit, si nos iudicauerimus? LVCIA. Vosmetipsi ac cusate & iudicate, neq; enim illud timeo, quoniã tam iusta antecello causa, tãq; luculenter & abundè me responsurum confido. PLATO. Quid faciemus ò Py thagora et Socrates? nam uir iste quoniam iudicio experiri dignum ducit, haud absurdè prouocare uidetur. SOCRATES. Quid uero aliud quàm ut ad iudicium pergamus, assumptaq; Philosophia, quid nam responsurus sit audiamus. nam

absq; cognitione quid cõari, non ad nos, sed potius ad miros quosdam iracundos, & qui iusticiam in manibus sitam cõtinent, spectare uidetur, præbebimus enim occasionem obloqui uolentibus, si uirum lapidabimus, nec pro se respondere permittemus, & hæc nosmetipsi iusticiæ ualedicentes. Proinde quid Anito & Melito accusatoribus meis, uel qui me tum damnarunt iudicibus, respondebo, si hic inauditus occubuerit, & aquæ omnino compos nõ fuerit. PLA. Recte ò Socrates, admones, ad Philosophiam igitur pergamus, & illa quidem diiudicet, nos uero quicquid statuerit, amplectemur. LVCIA. Euge uiri sapientissimi, meliora hęc & iustiora, lapides uero, ut dicebam, seruate, siquidem paulo pòst in iudicio indigebitis. Verũ ubi nam Philosophiã quis inueniet? ubi enim habitet non noui, quamuis longo circumerrauerim tempore, domũ ut eam cõuenire possem quærens, inde in quosdã, uilibus amictos uestibus, barbasq; promissas gestantes incidi, qui cum ad eandem se pergere assererent, eos scire existimans, interrogaui. at illi, quoniã me longẽ plus ignari essent, ne de ignorantia redargui possent, uel omnino nil respondebant, uel ianuã aliam pro alia ostendebant: ego uero in hunc usq; diem, domũ reperire haud quiui. Sæpius uero ipse suspicans, uel ductore quopiam, ad quasdam ianuas perueni, certissimè tũ inuenisse sperans, à multitudine ingredientiũ & egredientiũ cõiecturam sumẽs, qui omnes seueritatem quandam præ se ferebant, forma erant decora, uultu uero meditabundi: hosce insecutus, & ipse quoq; sum ingressus. ibi uiraginem cõspexi quandam, nõ incuriose, sordidẽ, uel inconcinnè excultam: uerum quã primum deprehendi, eam dependulos cincinnos minimè ornando negligere, uestitusq; cultum studiose affectare. & quamuis tam exquisitis mundicijs ornata esset, cultum tamẽ decoris gratia dissimulare nitebatur, apparebat & fucus quidam, lenocinium q;, & uerba perquã meretricia: ab amatoribus uero laudata, admodum gaudebat, & si quis aliquid dedisset, auide suscipiebat: opulentiores quoq; iuxta se locabat, amatores autẽ inopes nec aspicere dignabatur. Sæpius quoq; cũ se casu denudasset, torques aureas, anguillis crassiores conspiciebam. Hæc cum uidissem, cõfestim ad pedes sum conuersus, oppido q; miseratione cõmotus, ob infelices illos, non naribus sed barbis ad illã pertractos, ac Ixionis instar, pro Iunone Idolo cõgredientes. PLA. Hæc quidem rectè dixisti, nõ enim manifestum nec cunctis notum est hostium, atq; haud necesse erit ad illius accedere domum, hic enim in Ceramico ipsam opperiemur, illa uero iam aderit, ex Academia reuertens, ut etiam in Pœcilo obambulet, id enim quotidie facere cõsueuit. quin potius iam præsto est: uides ne ex effigie decorem, mansuetudinẽ ex aspectu, ipsam uero cogitabundam placidè incedere? LVCIA. Multas effigie, incessu, & uestitu similes uideo, atqui inter has omnes solum una uera est Philosophia. PLATO. Rectè loqueris. uerum quænam sit, cum solum loqui cœperit, ostendet. PHILOSOPHIA. Papæ, cur Plato, Chrysippus quoq;, & Aristoteles nec nõ reliqui omnes, ipsa mea disciplinarum capita apud superos? Cur rursus in uitam? ecquis uos ex inferis læsit, iracundis similes estis. quisnam hic existit, quem comprehensum ducitis? nunquid fur est? seu homicida? uel sacrilegus? PLATO. Ita per Iouem ò Philosophia, & omnium sacrilegorum inquinatissimus, qui te sanctissimã maledictis incessere conatus est, pariterq; nos omẽs, quotquot abs te quippiam didicimus, ac posteris utendũ dereliquimus. PHILO. Itaq; maledicente quopiã indignamini? cum sciatis quæ nã ego à Comœdia in Dionysijs audire soleo, attamen ipsam amicã esse duco, nec q; in ius uoco, seu accedens incuso, uerũ conuenientia, & festo cõgruentia ludere permitto: noui enim quòd nil ob scõmata redditur deterius, sed econtra quodcunq; bonũ existit, tanq; aurũ cum erutum incidit, clarius relucet, fitq; splẽdidius. at uos nescio quem admodũ iracundia ac indignatione accensi estis? proinde cur eũ strangulatis? PLA. Vnum hunc postulãtes diem, cõtra illum emersimus, ut ob cõmissa male facta

Oratores ad aquæ mẽsurã perorabant.

Ceramicus locus Athenis, ubi q; in bello ceciderant, sepelicbantur. à uarietate picturarũ Pœcilus dictus porticus, nam ibi bella uaria quæ Athenięnses aduersus hostes gesserãt depicta erant. meminit Pausanias.

facta dignas persoluat pœnas. Fama etenim cognouimus, qualia contra nos in uulgus sparserit. PHILO. Igitur eum indemnatum ac inauditum interficieris? atqui dicere quid uelle uidetur. PLATO. Minimè. uerum negocium omne tibi committemus, ut cognita causſa, quicquid uisum fuerit, statuas. PHILO. Quid tu ais? LVCIA. Hoc idem ò Hera Philosophia, quandoquidem sola ueritatem inuenire potis es, uix enim multis obtinui precibus, ut tibi causſa delegaretur. PLATO. Nunc ò execrande, ipsam dominam appellas, paulòante uero rem esse turpissimam philosophiam asserebas, cum in tanto theatro, etiã pro duobus obulis unumquemq; singulatim uenalem proponeres, meministi ne sermonis? PHILO. Atqui uidete ne non philosophiam iste, uerũ præstigiatores uiros, sub uestri nominis obtentu multa ac fœda committentes maledictis insectatus sit. LVCIA. Quamprimum cognosces, si saltem respondentem audire uelis, tãtum modo ad Arium abeamus pagum, seu potius in arcem ipsam, ut tãquam ex specula, cuncta pariter quæ in urbe sunt, manifestè pateant. PHILO. At uos ò amicæ, in Pœcilo tantisper deambuletis porticu, adero etenim quàmprimum dijudicatum fuerit. LVCI. Quæ nam ò philosophia, hæ sunt? nam & ipsæ admodũ ornatæ esse uidentur. PHILO. Virilis hæc uirtus ipsa, illa uero modestia, penes quam iusticia: at antesignana disciplina, dubio uero colore, & uix apparens illa, ueritas est. LVCI. Non uideo quam nam dicis. PHILO. Nonne inornatam illam cernis, nudam inquam, subterfugientem semper ac subterlabentem? LVC. Vix nunc tandem cerno. uerum cur & non has ducis? ut penitus repleatur cõsessus: siquidem ueritatem, & patrocinium ad iudicium pariter ascẽdere uolo. PHILO. Rectè per Iouem: sequimini igitur & uos, non enim difficile erit unicũ iudicare iudicium, præcipue cum de nostris agetur. VERITAS. Abite uos, nil enim mea refert ea audire, quæ pridem qualia sint noui. LVCI. Verum ò Veritas, ut iudicio adsis, ac singula diligenter exquiras, maximè nostra interest. PHILO. Nunquid famulicium hoc, mihi admodum beneuolum deducam? LVC. Valde quidem, & quemcunq; uolueris. PHILO. Sequimini ò ingenuitas, loquẽ dicq; libertas, ut miserum hunc homuncionem amatorem nostrum, ac nullo prętextu iusto periclitantem, saluare possimus: at tu Elenche illic remane. LVCIA. Minimè ò Hera, quin ille quoq; ueniat, & si quis alius. haud enim cum fortuitis necesse est me depugnare feris, uerũ cum arrogantibus difficillimæq; redargutionis hominibus, & qui semper effugia quædam inueniant, ita ut necessarius sit Elenchus. PHILO. Igitur & admodum necessarius, melius si & Demonstrationem tecum assumas. VER. Sequimini omnes, quandoquidem ad iudicium necessarij uidemini. ARIST. Cernis ne ò Philosophia? quemadmodũ propter nos Veritati subblanditur. PHILO. Nunquid ò Plato, Chrysippe, & Aristoteles, uereminine sui causſa, cum Veritas sit, mentiatur? PLATO. Non hoc, sed admodum callidus est, & blandiculus, ita ut illi persuadere posset. PHILO. Confidite, nil iniqui, cum Iusticia hæc adsit, fieri poterit, abeamus igitur: uerũ dic mihi tu, quod tibi nomen est? LVCI. Mihi Parrisiades, Alethionis Elenxiclei. PHIL. Patria uero quænam? LVCI. Syria ò Philosophia, iuxta Euphratẽ. Sed quid hoc est? noui enim quosdam ex his meis aduersarijs, nõ minus quàm ego sim, barbaros genere, moribus uero, & disciplina, non Solenses, uel Cyprios, seu Babylonios, aut Stagiritas. Siquidem quãtum ad te pertinet, nil refert, si quis uoce sit barbarus, dummodo iustè ac rectè sentire uideatur. PHILO. Benè dicis. uerum & hoc quæro: quam nam artem nosti? quoniam & id scire decet. LVCIA. Arrogantiæ sum osor, & uersutiæ osor, & mendacij osor, & insolentiæ osor, omnesq; eiusmodi coinquinatorum hominum odi species, sunt enim, ut nosti, perquam multæ. PHILO. Hercules, odij plenam exerces artem. LVCIA. Recte dicis. cernis etenim quibus nam odio sim, & quemadmodũ propter eam periclitor, uerum & contrariam admodum probè noui artem, eam

Locus Athenis ubi Orestes causſã dixit, & ubi quæ adremptæ spectabant se uerissimè administrabãtur.

Audax locutor ueridici gloriosi redargutoris filius.

adhuc reliqui eſſet, tãquam ex fluctuatione ac tempeſtate, in tranquillum quendam ſubiens portum, ſub tua protectione uiuere expetebam. ac poſteaquam ad ueſtra tantum modo tranſgreſſus eſſem, te quidem pro ut cõueniens erat, ac reliquos omnes, qui uitæ optimæ inſtitutores fuiſſent, admirabar, tanquam qui manus ad eos feſtinantibus porrigerent, ad optimaq; & utiliſſima adhortarentur. Si quis ſolum ea tranſgreſſus non eſſet, ſeu neglexiſſet, uerum firmiter regulas quas tuliſſetis inſpexiſſet, ad illasq; uitam ſuam direxiſſet, ac inſtruxiſſet, quod quidem per Iouem inter nos pauci facere conſueuerũt. Cum uero quãm plurimos cernerem, philoſophiæ amore minimè teneri, uerũ ob huius rei gloriolam ſolam, prompta hæc ac uulgaria, & quæcunq; omnino faciliter imitantur, admodum rectè, bonorum inſtar uirorum aſſimilare, barbam inquam, ac inceſſum, necnon induuium. Cæterum uitam ac eorum actus formæ contradicere, uobisq; penitus contraria exercere, ac profeſſionis dignitatem corrumpere, indignabar, uidebaturq; mihi res admodum ſimilis eſſe Tragico mimo, qui mollis eſſet ac muliebris, Achillem uero, ſeu Theſeum, uel Herculem ageret ipſum: cum tamen neq; heroicè incederet, uel loqueretur, uerum ita ſub tali laſciuiret perſona, ut nec Helena uel Polyxene, cum id eam modeſtiæ minus conueniret, tolerare poſſent. taceo Herculem Callinicum, ,ut mihi uidetur, quam primum conuerſus, claua talem uerberaſſet, ipſum inquam ac perſonam illam, quæ tam effœminate eum repræſentando contaminaſſet. Talia igitur cum uoſ ipſos quoq; ab illis perpeti uiderem, non tuli hypocriſeos impudentiam, ſi cum Simiæ eſſent, heroum perſonas aſſumere, uel Cumanum illum aſinũ imitari auderent, qui leonina indutus pelle, leo quoq; ipſe uideri uolebat, cũ aduerſus Cumenſes ignaros admodum horrendè & aſperè rugiret, donec hoſpes quidam ipſum non leonem, ſed aſinum eſſe deprehendiſſet, uerbis redarguiſſet, fuſtibusq; inſecutus uerberaſſet. Proinde quod maximè intolerandum mihi uidebatur, id erat: nemo non hominum, ſi quempiam ex illis flagitioſum, ſeu turpe aut impudicum aliquid committere uidiſſet, confeſtim Philoſophiam ipſam, ſiue Chryſippum, aut Platonem, ſeu Pythagoram, uel cuiuſcunq; cognomen, nõ doctrinam delinquens ille aſſumpſerat, accuſabat: & quoniam ille coinquinatè uiuebat, homines malè quoq; de uobis, multis antea ſeculis defunctis, coniectabantur. non enim de uiuentibus uobis inquiſitio fiebat, ſed iam expedibus ſublatis, omnes uero manifeſtè cernerent, quãm moleſta & impudica ille committeret, uos quoq; indicta cauſſa condemnabant, ac pari calumnia dilacerabant. Ego uero cum hæc cernerem, ferre non potui, uerum eos redarguebam, à uobisq; ſecernebam: uos uero honore propter hæc me dignum, in iudiciũ rapitis. Nunquid igitur ſi initiatum quempiam uiderem, occulta deorum prodentem, ac in publicum efferẽtem myſteria, ideoq; indignarer, & reprehenderẽ, me impium eſſe exiſtimaretis? atqui minus iuſtè, quandoquidem certaminũ quoque præfecti, Mimos qui uel Palladis, aut Neptuni ſeu Iouis aſſumpſere perſonam, non tamen cõmode, nec ex deorum egere dignitate, flagellare conſueuerunt: at ij minimè iraſcuntur illis, ſi flagelliferos, quempiam perſona ornatum, ſeu forma decoratum, uerberare iuſſerunt, uerum ut arbitror uapulantes potius laudare conſueuerunt. Seruum enim, uel nuncium, minus aptè repræſentare, paruus error. At Iouem ipſum, ſeu Herculem haud pro dignitate ſpectatoribus oſtendere, turpe ac piaculo ſimile eſſe uidetur. quinimo & hoc omniũ eſt abſurdiſſimũ, quòd cum multi ex eis dogmata ueſtra exactè calleant, ita tamen uiuunt, ac ſi ideo tantum illa legerint, ac meditando operã impenderint, ut contraria exercere poſſint. Cancta enim quæ dicunt, ueluti pecuniæ, ac gloriæ contemptum, ſolumq; honeſtum bonum eſſe arbitrari, ira uacuum eſſe, & ſplendida quæq; deſpici debere, bonis æqualiter perfruendum eſſe, honeſta per deum admiranda, ſapientiæ & ueritatis ſunt plena: at ij qui hæc ipſa ſub mercede docent

Herculem ſaltantẽ & Cerberũ ab inferis extrahentem meminit Heſychius.

cent,& diuites admirantur,& argento inhiant,caniculis iracundiores, leporibus timidiores,simijs blandiores,asinis petulãtiores,felibus rapaciores, gallis contentiosiores,ita igitur affecti, quid aliud quàm risum mouẽt, inuicem circa diuitum ianuas se cõculcantes,cœnasq; diuersas appetentes, & in illis ipsis molestẽ laudantes,ac ultra honestatem se ingurgitãtes,cuncta reprehendentes, & inter calices illepida & absona philosophantes, merũ denicq; minimè ferentes. Idiotæ uero,quos conuiuio interesse contingit, rident scilicet, ac Philosophiæ quoniam piacula talia producat, insultant. Est & illud omnium absurdissimũ, quòd cum unusquisq; nullius se rei indigere affirmat, sed solũ sapientem diuitẽ esse uociferatur,paulo tamen pòst accedens postulat,& si non accipit indignatur, pariter ac si quis regiè ornatus, arduam gestat Tiaram,necnõ diadema, & reliqua signa regia, friuolarum tamẽ rerũ indigus mendicet. Proinde cum ipsi quid accipere debent, multus quod omnia communia esse conueniat sermo, & quòd indifferentes diuitiæ,& aurum uel argentum nil à littoralibus differat lapillis. At cum uetus quispiam amicus & familiaris, auxilij indigens accedit, & paucula quędam ex multis postulat,taciturnitas,& indigẽtia,& ruditas,& dictorum in contrarium palinodia,uarijq; de amicicia sermones illi, necnon uirtus ac honestum,quo nam abeant ignoro:sunt enim uerba hęc uerè pennata,et penitus euanescentia,quę illi frustra in quotidiana conuersatione,umbratili inter sese iactitant pugna. eo usq; enim unusquisq; eorum amicus existit, quousq; nec de argento, neq; de auro, seu de cõmodo agitur, quod si quis obulum tantũ modo ostenderit,confestim pax soluitur,ac omnia turbantur implacataq; reddunturlibri excidunt,& uirtus aufugit. quemadmodum & canibus euenit,inter quos si quispiam os proiecerit,confestim exiliunt,ac inuicem mordent,& illi qui prior os rapuit,allatrant.Fertur Aegyptius rex quidã Simios ut tripudiarent instituisse,animaliaq; (nam admodũ ad res humanas imitandas sunt apta) celerrimè didicisse, ut personata ac purpurata saltarent, eratq; admodũ uisu res digna,donec spectator quispiam urbanus,nuces è sinu depromptas,in medium abijceret,id Simiæ uidentes,tripudij oblitæ,id quod erant,Simiæ pro saltatoribus euaserunt, personas conterebant, uestitum discerpebant, inuicemq; pro fructibus depugnabant,ita ut Pyrriches ordo dissolueretur, à theatroq; rideretur. talia & hi perpetrant, quos ego conuicijs insectatus sum, nec unquam redarguere, & comicis morsibus impetere desinam. uerùm non ita insanio, ut in uos,seu uobis similes (sunt enim sunt profectò nonnulli qui uerè philosophiam amplectantur) blasphemiæ quid, uel siniſtrum euomam, quamuis si quid haberem quod dicerem, nunquid hoc uos ad uitam reducere deberet? at uero ut glorioſi illi, ac deo inimici odio habeantur, admodum dignum existimo. Proinde tu Pythagora, & Plato, & Chrysippe, & Aristoteles, nunquid tales uobis congruere, uel in humanæ uitæ usum familiare, seu conueniens quid ostendisse dicitis? ita per Iouem inquiunt, Hercules & simia, an quia barbas nutriunt,& seueritatem præ se ferre,philosophiam quoq; exercere uidentur,ideo uobis similes erunt? quinimo pertulissem si ad simulationem ipsam quoq; apti fuissent,nunc uero citius uultur luscíniam imitabitur,quàm illi philosophos. Proinde quæ pro meipso dicẽda erant exposui,at tu ueritas, nunquid uera sint testificare. PHILOS. Nunc longius ò Parrisiade absiste,quid nobis agendum erit, quomodo uobis uir dixisse uidetur? VIRTVS. Ego quidem ò Philosophia interim cum iste peroraret,terram subire optabam,adeo uera omnia protulit. Siquidem audiens unumquemq; qui talia faceret,agnoscebam,interimq; dicta aliqua in hunc,alia uero in eum,qui grauia perpetraret, referebam. etenim per quàm manifestè uiros, tanquam pictura quadam cuncta conferens, expressit, ac non solum corpora, sed & animas ipsas admodum exactè designauit. PHILOSOPHIA. Et ego quoque ò uirtus admodum erubui, uos uero quid dicitis?

RHE-

RHESVS. Quid aliud, quàm à crimine eum absolui, inter amicos q̃ & benefactores nostros asscribi debere. planè etenim nobis idem quod Iliẽsibus euenit, qui hunc tanquam Tragœdum quempiam aduersus nos excitauimus, qui Phrygũ decantaret calamitates. Canat igitur, & dei inimicos tragicè exagitet. DIOGE. Et ego quoq̃, ò Philosophia, admodum uirum laudo, ac cuncta quæ illi obieci, execror: & quia generosus est, amicum eum facio. PHILO. Euge ò Parrisiades quoniã in omnibus superior euasisti, ab accusatione te absoluimus, dehinc uero noster eris. PARRIS. Hanc primam adorauit uerum aliud magis Tragicum opus mihi superesse puto. Siquidem ò ualde ueneranda Victoria, quotidie uitam meam uenerabilem reddis, nec coronare desinis. VIRTVS. Nunquid igitur & illos citemus, ac à secũdo iam ordiamur crateres ut pœnas ob ea, propter quæ in nos iniurij fuere, expendant, Parrisiades autem unumquèq̃ accusabit. PARRIS. Rectè, ò Virtus, elocuta es: quapropter heus tu minister Syllogisme, ocyus in urbem deflectere, Philosophosq̃ ut præsto sint, citare pergas. SYLLOGISMVS. Audi, tace, philosophos ut in arcem ascendant, ac de uirtute, philosophia, ac iusticia rationem reddant cito. PARRI. Vidēs ne? pauci citationi obedientes conueniunt, partim uero iudicium timent, at plurimi ociosi non sunt, circa diuites enim uersantur: si uero cunctos aduenire cupis, de ijs præconium ò Syllogisme, pronuncia. PHILO. Minimè. uerum tu Parrisiade ex arbitrio tuo illos conuoca. PARRIS. Atqui minimè hoc difficile erit. Audi, tace, quicunq̃ se philosophos esse dicunt, & quicunq̃ nomen hoc ad se spectare arbitrantur, ad distributionem in arcem ueniant, singulis enim minæ dabuntur duæ, sesaminaq̃ placenta. Quicunq̃ uero barbam profundam ostenderit, ille & caricarum massam accipiet: nemo uero, seu modestiam, uel iusticiam, aut continentiam afferat, siquidẽ hæc si non aderint, necessaria sunt minimè. quinq̃ præterea syllogismos unusquisq̃ apportet, non enim fas absq̃ his sapientem esse. duo de nicq̃ auri talenta in medio exponentur, quibus illum donabimus,

Qui uerbis omnes possit contendere contrã.

Papæ, quàm refertus est impellentium multitudine ascensus, quemadmodum ob duas tantum accelerant minas, apud Pelasgicum quidam, & iuxta Aesculapij templum alij, circa Arion pagum quoq̃ multi, nonnulli & penes Tali sepulchrum, quin reliqui admotis scalis, per geminorum ædẽ turmatim, ut pœnas dent, irrumpunt, & per Iouem apum instar racematim, ut Homeri uerbis utar, sed & hinc quàm plures, illinc quoq̃ innumeri,

Loca Athenis iuxta arcẽ

Quot folia & flores nascuntur tempore uerno.

Atqui breuiter considentium clangore repleta est arx, ac undiq̃ pera, barba, assentatio, impudentia, baculi, gulositas, Syllogismus, auaricia, ac pauci illi, quicunq̃ ad primum illud conuenerant præconium latẽtes, & ignoti reliquorum multitudini intermixti, sub aliarum formarum similitudine delitescunt. Est & hoc ò Philosophia molestissimum, & in quo te maximè quis reprehendere queat, quòd minime notas & signa illis inusisti. siquidem præstigiatores isti, sæpius ad persuadendum, uerè philosophantibus sunt aptiores. PHILO. Paulo pòst hoc fiet, uerum iam animum aduertamus. PLATONICVS. Primos nos Platonicos ipsos accipere decet. PYTHAGORICVS. Minimè, sed nos Pythagoricos, prior enim erat Pythagoras. STOICVS. Desipitis, præstantiores nos, qui à porticu. PERIPATETICI. Minimẽ quidem, uerum nos ex Peripato, in rebus sumus priores. EPICVREI. Nobis Epicureis placentas date, & caricarũ massas, de minis uero expectabimus, donec ultimi accipere debeant. ACADEMICI. Vbi duo sunt talenta? siquidem nos Academici ostendemus, quantum alijs simus contentiosiores. STOICI. Non nobis Stoicis præsentibus. PHILO. A contentionibus desistatis, uos uero Cynici ne inuicem impellatis, néue baculis uerberetis, nam propter alia uocati estis: ego enim Philosophia, nunc unà cum Virtute &

Veri-

cent, & diuites admirantur, & argento inhiant, canículis iracundiores, leporibus timidiores, símijs blandiores, asinis petulãtiores, felibus rapaciores, gallis contentioſiores, ita igitur affecti, quid aliud quãm riſum mouẽt, inuicem circa diuitum ianuas ſe cõculcantes, cœnasq; diuerſas appetentes, & in illis ipſis moleſtẽ laudantes, ac ultra honeſtatem ſe ingurgitãtes, cuncta reprehendentes, & inter calices illepida & abſona philoſophantes, merũ denicq; minimè ferentes. Idiotæ uero, quos conuiuio intereſſe contingit, rident ſcilicet, ac Philoſophiæ quoniam piacula talia producat, inſultant. Eſt & illud omnium abſurdiſſimũ, quòd cum unuſquiſq; nullius ſe rei indigere affirmat, ſed ſolũ ſapientem diuitẽ eſſe uociferatur, paulo tamen pòſt accedens poſtulat, & ſi non accipit indignatur, pariter ac ſi quis regiè ornatus, arduam geſtat Tiaram, necnõ diadema, & reliqua ſigna regia, friuolarum tamẽ rerũ indigus mendicet. Proinde cum ipſi quid accipere debent, multus quod omnia communia eſſe conueniat ſermo, & quòd indifferentes diuitiæ, & aurum uel argentum nil à littoralibus differat lapillis. At cum uetus quiſpiam amicus & familiaris, auxilij indigens accedit, & paucula quędam ex multis poſtulat, taciturnitas, & indigẽtia, & ruditas, & dictorum in contrarium palinodia, uarijq; de amicicia ſermones illi, necnon uirtus ac honeſtum, quo nam abeant ignoro; ſunt enim uerba hęc uerè pennata, et penitus euaneſcentia, quę illi fruſtra in quotidiana conuerſatione, umbratili inter ſeſe iactitant pugna. eo uſq; enim unuſquiſq; eorum amicus exiſtit, quouſq; nec de argento, neq; de auro, ſeu de cõmodo agitur, quod ſi quis obulum tantũ modo oſtenderit, confeſtim pax ſoluitur, ac omnia turbantur implacataq; reduntur, libri excidunt, & uirtus aufugit. quemadmodum & canibus euenit, inter quos ſi quiſpiam os proiecerit, confeſtim exiliunt, ac innicem mordent, & illi qui prior os rapuit, allatrant. Fertur Aegyptius rex quidã Simios ut tripudiarent inſtituiſſe, animaliaq; (nam admodũ ad res humanas imitandas ſunt apta) celerrimè didiciſſe, ut perſonata ac purpurata ſaltarent, eratq; admodũ uiſu res digna, donec ſpectator quiſpiam urbanus, nuces è ſinu depromptas, in medium abijceret, id Simiæ uidentes, tripudij oblitæ, id quod erant, Simiæ pro ſaltatoribus euaſerunt, perſonas conterebant, ueſtitum diſcerpebant, inuicemq; pro fructibus depugnabant, ita ut Pyrriches ordo diſſolueretur, à theatroq; rideretur. talia & hi perpetrant, quos ego conuicijs inſectatus ſum, nec unquam redarguere, & comicis morſibus impetere deſinam. uerùm non ita inſanio, ut in uos, ſeu uobis ſimiles (ſunt enim ſunt profectò nonnulli qui uerè philoſophiam amplectantur) blaſphemiæ quid, uel ſiniſtrum euomam, quamuis ſi quid haberem quod dicerem, nunquid hoc uos ad uitam reducere deberet? at uero ut glorioſi illi, ac deo inimici odio habeantur, admodum dignum exiſtimo. Proinde tu Pythagora, & Plato, & Chryſippe, & Ariſtoteles, nunquid tales uobis congruere, uel in humanæ uitæ uſum familiare, ſeu conueniens quid oſtendiſſe dicitis? ita per Iouem inquiunt, Hercules & ſimia, an quia barbas nutriunt, & ſeueritatem præ ſe ferre, philoſophiam quoq; exercere uidentur, ideo uobis ſimiles erunt? quinimo pertuliſſem ſi ad ſimulationem ipſam quoq; apti fuiſſent, nunc uero citius uultur luſciniam imitabitur, quàm illi philoſophos. Proinde quæ pro meipſo dicẽda erant expoſui. at tu ueritas, nunquid uera ſint teſtificare. PHILOS. Nunc longius ò Parriſia de abſiſte, quid nobis agendum erit, quomodo uobis uir dixiſſe uidetur? VIRTVS. Ego quidem ò Philoſophia interim cum iſte peroraret, terram ſubire optabam, adeo uera omnia protulit. Siquidem audiens unumquemq; qui talia faceret, agnoſcebam, interimq; dicta aliqua in hunc, alia uero in eum, qui grauia perpetraret, referebam. etenim per quãm manifeſtè uiros, tanquam pictura quadam cuncta conferens, expreſſit, ac non ſolum corpora, ſed & animas ipſas admodum exactè deſignauit. PHILOSOPHIA. Et ego quoque ò uirtus admodum erubui. uos uero quid dicitis?

RHE-

RHESVS. Quid aliud, quàm à crimine eum absolui, inter amicosq; & benefacto res nostros asscribi debere. planè etenim nobis idem quod Iliẽsibus euenit, qui hunc tanquam Tragœdum quempiam aduersus nos excitauimus, qui Phrygũ decantaret calamitates. Canat igitur, & dei inimicos tragicè exagitet. DIOGE. Et ego quoq;, ò Philosophia, admodum uirum laudo, ac cuncta quæ illi obieci, execror: & quia generosus est, amicum eum facio. PHILO. Euge ò Parrisiades quoniã in omnibus superior euasisti, ab accusatione te absoluimus, dehinc uero noster eris. PARRIS. Hanc primam adoraui: uerum aliud magis Tragicum opus mihi superesse puto. Siquidem ò ualde ueneranda Victoria, quotidie uitam meam uenerabilem reddis, nec coronare desinis. VIRTVS. Nunquid igitur & illos citemus, ac à secũdo iam ordiamur cratere? ut pœnas ob ea, propter quæ in nos iniurij fuere, expendant, Parrisiades autem unumquèq; accusabit. PARRIS. Rectè, ò Virtus, elocuta es: quapropter heus tu minister Syllogisme, ocyus in urbem deflectere, Philosophosq; ut præsto sint, citare pergas. SYLLOGISMVS. Audi, tace, philosophos ut in arcem ascendant, ac de uirtute, philosophia, ac iusticia rationem reddant cito. PARRI. Vidẽs ne? pauci citationi obedientes conueniunt, partim uero iudicium timent, at plurimi ocioſi non sunt, circa diuites enim uersantur: si uero cunctos aduenire cupis, dejjs præconium ò Syllogisme, pronuncia. PHILO. Minimè. uerum tu Parrisiade ex arbitrio tuo illos conuoca. PARRIS. Atqui minimè hoc difficile erit. Audi, tace. quicunq; se philosophos esse dicunt, & quicunq; nomen hoc ad se spectare arbitrantur, ad distributionem in arcem ueniant, singulis enim minæ dabuntur duæ, sesaminaq; placenta. Quicunq; uero barbam profundam ostenderit, ille & caricarum massam accipiet: nemo uero, seu modestiam, uel iusticiam, aut continentiam afferat, siquidẽ hæc si non aderint, necessaria sunt minimè. quinq; præterea syllogismos unusquisq; apportet, non enim fas absq; his sapientem esse. duo de nicq; auri talenta in medio exponentur, quibus illum donabimus,

Qui uerbis omnes possit contendere contrã.

Papæ, quàm refertus est impellentium multitudine ascensus, quemadmodum ob duas tantum accelerant minas, apud Pelasgicum quidam, & iuxta Aesculapij templum alij, circa Arion pagum quoq; multi, nonnulli & penes Tali sepulchrum, quin reliqui admotis scalis, per geminorum ædẽ turmatim, ut pœnas dent, irrumpunt, & per Iouem apum instar racematim, ut Homeri uerbis utar, sed & hinc quàm plures, illinc quoq; innumeri,

Locd Athenis iuxta arcẽ

Quot folia & flores nascuntur tempore uerno.

Atqui breuiter considentium clangore repleta est arx, ac undiq; pera, barba, assentatio, impudentia, baculi, gulositas, Syllogismus, auaricia, ac pauci illi, quicunq; ad primum illud conuenerant præconium latẽtes, & ignoti reliquorum multitudini intermixti, sub aliarum formarum similitudine delitescunt. Est & hoc ò Philosophia molestissimum, & in quo te maximè quis reprehendere queat, quòd minime notas & signa illis inusisti. siquidem præstigiatores isti, sæpius ad persuadendum, uerè philosophantibus sunt aptiores. PHILO. Paulo pòst hoc fiet, uerum iam animum aduertamus. PLATONICVS. Primos nos Platonicos ipsos accipere decet. PYTHAGORICVS. Minimè, sed nos Pythagoricos, prior enim erat Pythagoras. STOICVS. Desipitis, præstantiores nos, qui ã porticu. PERIPATETICI. Minimè quidem, uerum nos ex Peripato, in rebus sumus priores. EPICVREI. Nobis Epicureis placentas date, & caricarũ massas, de minis uero expectabimus, donec ultimi accipere debeant. ACADEMICI. Vbi duo sunt talenta? siquidem nos Academici ostendemus, quantum alijs simus contentiosiores. STOICI. Non nobis Stoicis præsentibus. PHILO. A contentionibus desistatis, uos uero Cynici ne inuicem impellatis, neue baculis uerberetis, nam propter alia uocati estis: ego enim Philosophia, nunc unà cum Virtute &

Veri-

ueritate dijudicabimus, qui nam sint qui uerē philosophentur, inde qui nostris institutis uiuere inuenientur, felices erunt, & optimi esse iudicabuntur. At sub dolos illos, nilq; ad nos spectantes, malos malē perdemus, ne dum sibijpsis contraria committunt, arrogantia tamen efferantur. uerū quid hoc est? fugitis nē? ita per Iouem, multi per confragosa desiliunt, adeo ut penitus euacuata sit arx, præter paucos illos, qui iudicium haud formidantes remansere. uos uerò mini stri peram, quam Cyniculus fugiēdo abiecit, tollatis. Sed quid in illa latet? num quid lupini? seu libri? uel panes tosti? PARRIS. Minimè, sed aurum hoc, & unguentum, ac culter sacrificulus, speculum quoq; & tali. PHILOS. Euge ò generose, hæc tibi exercitij erant uiatica? cum illisq; omnibus conuiciari, ac alios docere audebas? PARRISIA. Nobis itaq; illi tales, cæterarum uos considerare decet, quo pacto error hic tollatur, ac homines cognosci queāt, qui nam ex illis boni, & qui rursus alterius uitæ existant. tu uero ò ueritas inquire, tua enim interest, ne tibi mendacium prævaleat, néue propter errorem, uiri mali, bonis inter mixti, deliteant. VERITAS. Hac in re ex Parrisiadis arbitrio, quoniam probus ac nobis beneuolus esse uidetur, teq; Philosophia præcipue admiratur, ita agemus. secum Elenchum assumat, & omnes qui se philosophari profitentur, conueniat, ac quemcunq; inuenerit, legitimū & uerę Philosophiæ alumnum, illum corona coronet oleagina, & in Prytaneum cōuocet, Si uero alicui (quemadmodum multi sunt) uiro execrando, ac Philosophiæ hypocritę, obuiam factus fuerit, attritam dilaceret uestem, barbamq; Tragica abradat nouacula, frontiq; stigmata imprimat, uel inter media inurat supercilia. sit uero deustionis figura, uulpis uel Simia. PHILOS. Euge Veritas, siquidem Elenchus ò Parrisiade talis erit, quales & aquilarum pulli, contra solem esse feruntur, non per Iouem tamē ut ij quoq; luminis splendore probentur, ac æstimentur, uerum coram illis aurum, gloriam, ac uoluptatem exponas, & quemcunq; uideris ea negligere, ac minimè eorum aspectu moueri, Is erit qui oleagina coronetur. quem uero fixē intuentem, manumq; ad aurum protendentem uidebis, hunc ut inuretur, abducas, abrasa tamen prius barba. PARRISIA. Hæc ò Philosophia ut censes erunt, ac confestim perquàm multos eorum, simia, uel uulpecula notatos uidebis, paucos uero coronatos, quinimo si placuerit, non nullos per Iouem uobis huc reduxero. PHILOSO. Quid ais? nunquid fugientes reduces? PARRIS. Et maximè, si sacerdos parumper funiculum hunc & hamum, quos ex Pyræo piscator sacrauit, mihi commodare uoluerit. SACERDOS. En accipe, pariter & calamum ut cuncta habeas. PARRIS. Nunquid ò Sacerdos & Caricas aliquas mihi suppeditabis, ac auri pauxillum? SACER. Accipe. PHILOSO. Quidnam uir hic facere intendit? PARRIS. Hamum placenta & auro inescare, in summitateq; muri considens in urbem demittere. PHILOSO. Quid agis ò Parrisiade? nunquid ex Pelasgico lapides piscari decreuisti? PARRISI. Tace ò Philosophia, ac præda expecta, tu uero Neptune uenator, ac optime Amphitrite, uarios nobis mittito pisces, uerum lupum quendam maximum cerno, quin potius auratam. LIBERTAS. Minimè, sed felis, hians enim ad hamum natare uidetur, auruin subolet, propè iam adest, tetigit, captus est, attrahamus. PARRISI. Et tu ò Elenche pariter nunc funiculum apprehende, attractus est. Age ò optime, inspiciamus quis nam piscis existat, hiat iste, Hercules quales nam dentes, quid hoc rei est? nunquid ò generose circa petras liguriendo discurrens, captus es? ubi prædari sperabas, ibi tu præda facta es. at nunc omnibus à branchijs appensus, manifestus eris. extrahamus illecebras huic, & hamum, uacuus en hamus, placēta iam cum auro inuentrem descendit. DIOG. At per Iouem euomuit, quapropter & alios inescemus. PARRI. Benè habet. quid ais ò Diogenes? tu hunc quis nam siet nostin? num ad te attinet? DIOGEN. Minimè. PARRISIAD. Proinde quo precio

Lupus marinus. meminit Aristoteles et Plinius.

Felis galeus Gaza mustelam interpretatus est, piscis rapax.

precio dignum hunc asserere oportet? ego etenim paulo antè duobus obulis eum appreciaueram. DIOG. Nimium dicis, mollis enim est, & turpis, & morosus, & iners, uerso capite, hunc tu à petra præcipitato, & alium demisso hamo attrahe. atqui uidesis ò Parrisiade, ne tibi calamus inflexus abrumpatur. PARR. Confide ò Diogenes, tenues sunt & Aphyis leuiores. DIOG. Et per Iouem leuissimi quoq; subinde tamen extrahe. PARR. En quis nam alius hic latus, tanquam semisectus piscis accedit? Psetta quædam in hamum impegit, degluti-uit, capta est. DIOG. Attrahatur. quis nam est? PARR. Platonicum se asserit. PLATO. Et tu execrande ad aurum accedis? PARR. Quid ais ò Plato? quid cũ illo agamus? PLATO. Ab hac eadem petra & ille. DIOG. Ad alium capiendum consideas. PARR. Proinde perquàm bellulum quendam accedere uideo, uelu ti in profundo apparet, colore uario, ac uittas quasdã aureas in humeris habentem, cernis ne ò Elenche? Aristotelem hic refert, accessit: atqui rursus abijt, diligenter arbitratur: iterum redit, degustauit, captus est, extrahatur. num hic tibi Aristoteles cognitus est? ARISTOT. Ne me ò Parrisiade de ipso interroga, nã quis sit ignoro. PARRIS. Nunquid igitur & hunc ò Aristoteles per petras? ARISTO. Et maximè. DIOG. Sed ecce multos hic conspicio pisces, paricolores, spinosos, in superficie asperiores, Echinis magis aculeatos, uerriculo aliquo opus esset, uerum non adest, satis erit si unum ex grege tantum extrahamus, atqui ad hamum accessit, qui ipsorum est ferocissimus. ELENCHVS. Conside, si uidetur, ac prius funiculum longè ferro circumda, ne dentibus adrodant, & aurũ deglutiant. PARRIS. Desedi, at tu Neptune capturam secunda, Papæ, pro illecebris depugnant, partim congregati Caricas circumrodũt, alij uero deuorantes, ab auro detinentur, benè habet, adhæsit quidam admodum robustus. Age dic, cuius tu cognomen refers? Atqui ridiculus sum, piscem loqui cogens, muti siquidem sunt. Cæterum tu Elenche dic quem nam hic magistrum habet? ELEN. Chrysippum hunc. PARRIS. Intelligo, quoniam aurum, ut arbitror, nomini conuenire uidetur. At tu Chrysippe per Mineruam refer, nosti ne uiros, uel talia ipsos facere doces? CHRYSIPPVS. Contumelioſe per Iouem ò Parrisiades interrogas, qui nobis quicquam cum ijs, qui tales existant conuenire suspicaris? PARRIS. Eugẽ generosus es ò Chrysippe, igitur & iste cum alijs in caput præcipitetur, quoniam spinosus est, ac timendum, ne si à quopiam comestus fuerit, guttur offendat. PHILOS. Satis ò Parrisiades piscatus, ne quis (ueluti multi solent) abrupto auro & hamo aufugiat. indecq; sacerdoti abs te repetere sit ne cesse. Proinde nos ad deambulationem pergamus, tempus quoque instat, ut & uos eò, unde uenistis, reuertatis, ne ultra præscriptum tempus moram ducere uideamini. tu uero Parrisiades, & Elenche per Gyrum ad cunctos accedatis, & quemadmodum iussi, aut illos coronate, aut inurite. PARRI. Fient hæc ò Philosophia. ualete uirorum optimi, nos uero ò Elenche proficiscamur, ac iussa exequamur, uerum quo primum pergere necesse erit? nũquid in Academiam uel Stoam? ab Lyceo exordium faciamus, nil hoc refert, attamẽ hoc noui, quocunque gentium perueniemus, paucis equidem coronis, multis uero indigebimus cauterijs.

Aphyæ pisciculi, quos parit limus, uermiculorũ instar scaturientes. meminit Aelianus. Plinius uero Aquas à latinis appellari dicit q; ex aqua et pluuia procreentur.

Pseta pisces latus. meminit Aristoteles et Suidas.

Echinus latinè Erinaceus spinis aculeatus.

CATAPLVS SIVE TYRANNVS.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

VTi suprà in Menippo, diuitum exitus ac pœnas descripsit, recitato etiam decreto, quo animæ illorum in asinos migrare iubentur, ita hic sub Megapenthis persona, Tyrannorum uitam, mores, exitus, & quæ tandem post hanc uitam, animorum supplicia & cruciatus illos manent, exponit. Amplificatis his etiam antithesi

theſi quàdam, dum ſutorem Micyllum, & Philoſophum Cyniſcum, uirumq; pauperem, alterum etiam uirtutis ac ſapientiæ deditum, cum illo cpõnit. Illud uidelicet innuens, quòd, qui potentiam & diuitias ſectantur, & uitam plerumq; peſſimam atq; nequiſſimam agant, & mortem quàm grauiſſimam animo patiantur. Contrà autem, qui à rebus iſtis mundanis, iiſdemq; malorum omnium principijs & cauſsis, animum remotum ac liberum habent, quiq; uirtutem præ ijs, quæ uulgus appetit & miratur, colunt, illos & mortem contemnere ſolere, neque ullis conſcientiæ flagris facilè perterreri. Tractat autem hæc, pro more ac inſtituto ſuo, fabuloſo rurſum dramate quodam, ficta umbrarum transfretatione apud Acherontem. in qua dum & tyrannus hic traijciendus foret, mora cæteris, renitente ac mortem deprecante illo, injicitur. Quam rem Charonte atq; alijs grauiter ferentibus, tandem Mercurius collo attractum illum, in nauem compellit, adiuuantibus ad id pauperibus illis Cyniſco & Micyllo. Porrò ubi iam traiectum eſſet, rurſus apud Rhadamanthum eodem pacto iudicium ſubterfugere uelle idem fingit. ſed tamen & ibi in medium protractus, & à Cyniſco accuſatus, extremo tandem ſupplicio damnatur.

CHARON. CLOTHO. CHARON.

AGE uero ò Clotho, nauis quidem hæc iamdudum nos expectat parata, & ad nauigationem commodè admodum inſtructa. Siquidem & ſentinam exhauſimus, & malum ereximus, tum & uelum eſt paſſum, ac remi ſuo loco collocati omnes, ita ut, quod in me eſt, obſtet planè nihil, quin anchora ſubtracta iam hinc ſoluamus. Verum Mercurius qui iam diu adeſſe debuiſſet, ſolus eſt in mora. Itaque, quin hodie iam ter traiecisſe licuiſſet uectoribus, ut uides, adhuc uacuum eſt nauigium. Et iam ad ueſperam uergit dies: nos autem nondum ne obulum quidem demeruimus. Porrò Pluto, ſat ſcio, me huius moræ autorem ſuſpicabitur, idq; quum apud alium ſit negocij culpa. Ille autem bonus & egregius umbrarum dux, quemadmodum & alius quiſpiam ex umbris hauſto apud ſuperos obliuionis fonte, ad nos redire oblitus eſt. Et ut conijcio, cum ephœbis luctatur, aut cytharam pulſat, aut fabulas aliquas denarrat, ſcilicet quàm ſit bellus nugator oſtentans. Vel etiam interim, dum regreditur inter uiam furãdi ſtudio forſan occupatur. Nam ex artibus quas profitetur, hæc uel præcipua eſt. Ad hunc ergo modum pro ſuo arbitrio liberè nobiſcum agit, nihil etiam ueritus, quòd media ex parte eſt noſter. CLO. At quid noſti ò Charon, an negocio aliquo detineatur, Ioue uidelicet poſtulante, ut in procurandis Superum rebus plus quàm iuſtum tempus inſumat? Herus autem eſt & ille. CHAR. At non ita ut ultra iuſtum modum communi mancipio debeat impetitare: quando nos, cum abeundi tempus eſſet, ne unquam quidem eum detinuimus. Sed ego rei cauſam propemodum coniecturis aſſequor: nempe apud nos malua tantum eſt cum libamentis, & placentulæ, ſilicerniaq;. Cætera uero caligo, & nebula, tenebræq;. In cœlo autem, præterquam quòd clara ac lucida ſunt omnia, Ambroſia multa, pariter & Nectar affatim ſuppetit, adeo, ut mihi quoq; hoc nomine ſuauius lubentiusq; apud illos cũctari uideatur: quin & à nobis ſubuolare conſueuit, perinde ac ſi è carcere aliquo aufugeret. Vbi uero deſcendendi fuerit tempus, lentè admodum, & pedetentim uix tandem accedit. CLO. Mitte iram iſtam ò Charon, ſiquidem hic propè adeſt, complureis ſecum adducens: imò ut cernis, denſam turbam uelut gregem uirga præ ſe agit. Sed quid hoc? uinctum herclè quendam in ipſis conſpicio? Tum alium riſu diffluentem. Porrò alium quendam pera ſuccinctum, ac baculum manu geſtantem, aſperumq; ac toruum quiddam obtuentem. Deniq; alijs, ut gradum addant à tergo imminentem. An non & Mercuriũ ipſum uides ſudore perfuſum, pedibus puluere conſperſis, tum & cerebro anhelantem, adeo, ut os ei ſuſpirijs ſit diſtentum? Quid hoc rei eſt ò Mercuri? Hem quæ eſt hęc trepidatio? Nobis certè uehementer perturbatus uidere. MER. Quid aliud ò Clotho, quàm quòd, dum

ſceleſtum hunc aufugientem proſequor, penè acciderit, ut ego ad hanc nauem hodie non fuiſſem rediturus. CLO. At quí nam eſt, aut quid ſibí quærens, conatus eſt transfugere? MER. Hoc quidem eſt uel cuiuis manifeſtum, quòd diutius uiuere cogitauit. Eſt autem uel rex quiſpiam, uel tyrannus, quantum ex eius eiulatu conijcere licuit. Nam ingenti quadam ex felicitate ſe deiectum querebatur. CLO. Et quum filum, quod ei erat innexum, iam defeciſſet, ſtultus tamen ille, quaſi ſuperuiuere queat, aufugit? MER. Aufugit narras? Quod ſi non generoſiſſimus hic, qui baculum manu geſtat, mihi fuiſſet auxilio, ſicq; ipſum comprehenſum uinculis alligaſſemus, è noſtrís profectò manibus egregiè effugiſſet. Etenim ex quo eum mihi tradidit Atropos, per omnem uiam retrahere, atque obniti nunquam deſtitit. Quin pedibus ſolo oppoſitis, ita ſe affirmauit, ut inter ducendum nobis non parum negocij exhibuerit. Aliquoties autem ſupplicabat, ac deprecabatur, ingentia daturum ſe pollicens, ſi uel paululum dimitteretur. Ego uero cum hominem ea quæ contingere non poſſent, ambire uiderem, ut & me decuit, minimè dimiſi. At ubi iam ad ipſum hoſtium uſq; peruenijſſemus, ipſeq; umbras ut moris eſt, Aeaco adnumerarem, & ille uniuerſas ad ſummam à ſorore tua tranſmiſſam, recenſeret, perditiſſimus hic, neſcio quomodo clàm nobis aufugerat. Itaque quum ſummæ unus deeſſet, Aeacus adductis ſupercilijs, non in omnibus, inquit, paſſim tu furandi artificium intende. Satis tibi ſit, quod eiuſmodi ludos in cælo reddere conceditur. Vmbrarum autem res omnino ſunt planè, neque quicquam nos aliqua uia fallere poteſt. Quatuor ſupra mille, ut uidet, ſumma habet inſcriptos, tu uero uno minus adducis? Niſi forſan excuſas, quòd te circũuenerit Atropos. Ad hunc ego ſermonem rubore perfuſus, quæ in uia acciderant, in memoriam reuocare cœpi. Et cum oculis in orbem ductis, hunc nuſquam cernerem, facile animo collegi, eum transfugiſſe. Quare uiam quæ rectà ad Tænarum reducit, quàm potui celeriter, remetior, hic autem optimus uir ſua ſponte me comitabatur. Itaque uelut è carceribus emiſſi celeri curſu uolantes ipſum iam in Tænaro deprehendimus, uſqueadeo parum abfuit, quin effugiſſet. CLOT. Et nos ò Charon Mercurium adhuc ignauiæ damnamus? CHAR. Quid ergo diutius cunctamur? quaſi non ſatis ſit moratum? CLOT. Probè dicis, inſcendant. Ego uero, ſumpto in manus libello, ingrediẽtes ſingulos, qui & unde nati, quoq; modo uita functi ſint, ex more dignoſcam. Tu autem ò Mercuri ipſos excipe, & omnes ſuo ordine collocato. Verum tu infantulos iſtos primum inijce, quid enim mihi interroganti quiuerint reſpondere? MER. En tibi ò Portitor ſunt hi numero trecenti, præter eos qui à parentibus ſunt expoſiti. CHAR. Papæ, quæ eſt hæc ſolifertilitas, egregius es umbrarum ductor, uuas immaturas nobis adducis. MER. Vin tu ò Clotho, ab his, indefletos introducamus? CLOT. Vetulos iſtos dicis? maximè. Quid enim attinet, ut quæ ante Euclidem hucuſque contigerunt ſciſcitando, ipſa mihi negocia faceſſam? Vos qui plus ſexaginta annos nati eſtis, adeſte. Sed quid hoc? Itan' eorum aures annis ſunt obturatæ, ut me non exaudiant inclamantem? forſan & hos ſublatos importare oportebit. MERCVR. En duodequadraginta flaccidi omnes & apprime maturi, ac in ipſo planè tempore decerpti. CLOTHO. Per Iouem quandoquidem iam omnes ſunt uuæ paſſæ. Saucios ò Mercuri, nunc adducito. Vos quo mortis genere, uitam clauſeritis, mihi primum dicite. Sed cur non ipſamet, quæ cuique ueſtrum ſint inſcripta, inſpicio? Octoginta in prælio cadere heri apud Medos decretum erat, atque unà cum his & Oxeartis filium Gobarem. MERCVR. Adſunt. CLOTHO. Præ amoris impatientia ſibijpſi mortem conſciuere ſeptẽ. In primis autem Theagenes philoſophus, propterea quòd ſcorto Megarenſi, cuius amore flagrabat, potiri non poſſet. MERC. En tibi propè adſunt. CLOT. Porrò ubi illi, qui de imperio certando, mutuis ſe cædibus confecere?

MER.

MER. Hic aſtant. CLO. At quem adulter, in hoc iuuante uxore, neci dedit, is ubi eſt? MER. En tibi hic adeſt. CLOT. Quos iudicum ſententia capitis damnauit tandem adſint, eos inquam, qui carnificinam ſenſerunt, quiq; in crucem ſunt adacti. Tum ſexdecim illi, qui à latronibus ſunt iugulati, ubi ſunt ò Mercuri? MER. Adſunt faucij illi, quos uides. Mulieres porrò non & eas unà uis adduci? CLO. Maximè, pariter & eos, qui naufragio perierunt. Simul enim & eadem mortis ratione, uitam exiuerunt. Sed & quos febris interemit, hos ſimul adducito. Tum Agathoclem medicum. Sed ubi nam philoſophus Cyniſcus quem Hecates cœna ac ouis luſtralibus, cumq; his ſepia cruda deuoratis uitam finire decretum erat? CYN. Iamdudum hic tibi aſſiſto ò tu præclariſſima Clotho. Verum hoc interim mecum admiror, quonam iniuriæ genere maieſtatem tuam læſerim, quod me tam longo tempore apud ſuperos errare permiſeris. Nam uniuerſum colum ferè uni mihi adglomeraſti. Ipſe certè quãquam filum ipſum dirumpere ſæpe ſum conatus, tamen quũ neſcio quomodo infragile eſſet, quod moliebar, efficere non potui. CLO. Equidem te humanorum peccatorum uelut inſpectorem ac medicum relinquebam. Iam autẽ quod felix faustumq; ſit, inſcende. CYN. Minimè gentium, priuſquã uinctum hunc inſcendere compulerimus: uereor enim ne te precibus ſuis à ſententia dimoueat. CLO. Age, uideam quis eſt. MER. Megapenthes Lacydæ filius, tyrannus. CLO. Inſcende tu. MEGAPENTHES. Nihil minus ò regina Clotho, potius autem ad ſuperos me remeare pauliſper ſinito. Quod ſi feceris denuo, ultro me huc recipiam, uel nullo uocante. CLO. At quid nam eſt, cuius gratia tantopere in uitã redire geſtis? MEGA. Equidem domum ſemiperfectã reliqui, quam ut prius per te liceat ad faſtigium perducere, uehementer oro. CLO. Nugas agis, quin mox inſcendis? MEGAP. Non multum temporis flagito ò Parca, diem hunc ſaltem mihi apud ſuperos agendum concede., quo tempuſculo de pecunijs noſtris uxori nonnihil iniungam, atq; ubi defoſſum theſaurum habuerim, demonſtrẽ. CLO. Fruſtra laboras, ſtat ſententia. MEGA. Ergo tantum auri peribit? CLOT. Quin tu hac gratia animo es ocioſo: Nam Megacles potietur tuus conſobrinus. MEGAPEN. O inſignem contumeliam, ille mihi inimicus, quem ego præſegnicia non occidi? CLO. Ille ipſe, qui non modo non paulo plures, quàm tu uiuet annos, uerum & pellices tuas, & ueſtes, & quicquid eſt auri nanciſcetur. MEGA. Præter æquum facis õ Clotho, quõd hominibus inimicis, & hoſtiliter infeſtis meas fortunas attribuis. CLOT. Quaſi uero tu non eadem hac uia quæ Cidimachi erant, nactus eſſes, non ſolum ipſo occiſo, ſed & liberis eius in conſpectu ſpirantis adhuc & palpitantis mactatis. MEGAPEN. Sed iam tum mea erant. CLOT. Itaque tui dominij tempus iam effluxit. MEGAPEN. Auſculta õ Clotho, quę tibi priuatim ſemotis arbitris dicere uolo: uos hinc pauliſper abſcedite: Si me effugere permiſeris, auri puri mille talenta me tibi hodie daturum repromitto. CLOT. Ridiculum caput, adhuc aurum, & talenta habes in memoria. MEGAPEN. Sed enim, quando ita uis, duos crateras addam, quos occiſo Cleocrito mihi uendicaui. Eorum uterque auri puri, defecatiq; centum æquat talenta. CLOT. Corripite hominem: neque enim apparet eum ſua ſponte ingreſſurum. MEGAPEN. Teſtor uos, murus manet imperfectus, & nauium ſtatio inchoata: Quæ omnia, ſi quinque ſaltem dies amplius uiuere licuiſſet, ad faſtigium perduxiſſem. CLOT. Securus es, alius extruet. MEGAP. Atqui hoc ſaltem æquum poſtulare uideor. CLO. Quid hoc? MEGAPEN. Vt tantiſper ſupereſſe liceat, dum Piſides ſub iugum miſero, & Lydis tributum imperauero, dumq; mihi ipſi magnificentiſſimo monumento erecto, inſcripſero, quæcunque in uita geſſi, uel magna, uel egregij Imperatoris uirtute digna. CLO. Quid? tu non unam poſtulas diem, ſed fermẽ uiginti annorum moram. MEGAPEN. Atqui ſponſores uobis exhibere ſum paratus, & tam breuis moræ, & mei re-

ditus. Quinetiam, si cordi fuerit, obsidem pro me relinquam Agapetum. CLO. O scelestum, eum ne, quem relinquere in terris superstitem semper tibi in uotis erat? MEGAP. Olim is erat animus. nunc autem, quod melius est, uideo. CLOT. Veniet & ille tibi haud ita multo pòst, ab eo, qui nunc regem agit, è medio sublatus. MEGAP. Cæterum illud saltem non negabis ò Clotho? CLOT. Quid hoc tandem est? MEGAP. Equidem scire gestio, ut sese res mea habitura sit post me. CLOT. Auscultà, tametsi, ubi audieris, sat scio, animo magis angeris. Principio uxore tua Midas seruus potietur, quam iam antè quoque non semel constuprauerat. MEGAPEN. Ille ne sceleroſus, quem equidem dum uxori gratificari studeo, manumisi. CLOT. At filia tua in pellicum gregem, eius qui iam tyrannidem exercet, adnumerabitur. Porrò imagines & statuæ, quas olim ciuitas tibi erexit, iam euersæ omnes, spectantibus risum mouent. MEGA. Hoc mihi expedias uelim: Nullus amicorum meorum illis, qui hoc faciunt obsistit? CLOT. At quisnam tibi amicus erat, aut ex qua causa iusta quempiam tibi conciliaras? Nescio quòd qui uos uelut deos adorant, & quæcunque uel feceritis, uel dixeritis, laudant: aut timore, aut certè sui compendij spe ea omnia faciunt. Nimirum imperij ipsius amici, ac interim tempori seruientes. MEGA. Atqui si quando in conuiuijs ex more unum libarent, magna uoce omnia mihi bona præcabantur, adeo ut si fieri posset, unusquisque eorum etiam pro me mortem subire paratus esset. In summa, per nihil aliud, quàm nomen meum iurabant. CLOT. Propterea ex cœna, quam heri cum quodam eorum cœpisti, statim mortem oppetijsti. Nam poculum tibi postremo temperatum, huc te demisit. MEGAPEN. Hoc illud est, quòd amarum quiddam gustaram. Sed quid ex eo scelere sibi uoluit? CLOT. Nimis multa percunctaris, quum iamdudum inscendendi tempus fuisset. MEGAPEN. Vnus adhuc restat scrupulus, qui me omnium maximè sollicitat, cuiusq; gratia in uitam uel tantillum respicere gestiebam. CLOT. Quid hoc tandem est, ingens enim aliquod fore apparet? MEGAPEN. Carion famulus meus statim, ut me mortuum aduertit, circa uespe ram conclaue, in quo iacebam, ingressus, cum deserta omnia offendisset (neq; enim quisquam mei curam gerebat) attractis foribus tanquam nemo adesset, pellicem meam Glycerium subegit, cum qua opinor, iam multo antè rem habere consueuerat. Postea uero cum iam animum uoluptate explesset, oculis in me defixis: Tu quidem, inquit, homuncio sceleste, sæpe mihi nihil commerito uerbera non pauca inflixisti. Et cum dicto, comam mihi uellicabat, ac caput tuberibus opplebat. Tandem autem, quum rictu ampliter diducto, in me despuisset, ac ut in impiorum regionem facesserem, iussisset, abiuit. Ibi ego, quanquam ira succendebar, tamen, quia iam frigidus & exanguis eram, hominem ulcisci non potui. Porrò sceleſta famula, cum aduenientium quorundam strepitum sensisset, scilicet ut me lugere uideretur, oculis sputo inunctis, eiulando, nomenq; meum lugubri uoce inclamando, abscedebat: quos si prehendero. CLOT. Quin tu minis omissis celeriter inscendis? Iamdudum enim tempus, ut in iudicium concedas. MEGA. At quis contra hominem regem pronunciare audebit? CLOTHO. Contra regem quidem nemo. Verum contra umbram Rhadamanthus, quem in sententijs, pro cuiusque merito ferendis, mox æquissimum experieris. Quare in præsentia non amplius cunctare. MEGAP. Priuatum saltem, & unum expauperibus istis facias, licebit. Imò pro rege seruum, modo reuiuiscere sinas. CLOTHO. Vbi is, qui baculo armatus est, & tu Mercuri. Quin hominem correpto pede intrò trahitis? Neque enim uoluntarius inscenderit unquam. MERCV. Sequere nunc fugitiue, cape hunc Portitor unà cum illo altero, atque ut malo fortiter adalligetur, cura. MEGA. Atqui conuenit honestissimo me sedere loco. CLOT. Quid ita uero? MEGAP. Quòd rex fuerim, per Iouem, & satellites habuerim complureis. CLOT. Et iniuria te uelli-

uellicabat Carion, hominem sæuum adeo, ac intractabilem? Iam certè tyranni dem admodum acerbam experieris, nimirum huius gustato baculo. MEG. Et Cynisçus mihi baculum illidere audebit? Non ego te nuper, quòd liberius & asperius quàm pro maiestate, obiurgasses, tantum non cruci adfixi? CLO. Propterea & tu nunc hic manebis malo astrictus. MICYLLVS. Dic mihi ô Clotho, quando uobis mei nulla est cura, an quia pauper sum, propterea me postremũ inscendere oportet? CLO. Tu uero quis tandem es? MICY. Equidem sum Micyllus sutor. CLO. Quid? quòd tam grauiter fers moram? Non uides quã multa se daturum polliceatur hic Tyrannus, si uel paulum in uitam remittatur. Vnde mirari succurrit, cur non & tibi mora sit iucunda. MIC. Ausculta rem paucis Parcarum optima. Non admodum me delectat munus illud Cyclopis, uide licet in hunc modum polliceri.

Post omneis alios, tandem ipse uorabitur Vtis.

Siue enim primum siue postremum, ijdem me dentes manent. Sed enim neq; aliàs meæ res, ut diuitum se habent. Nostra enim & illorum uita (quemadmodum aiunt) perpendiculo inter sese distant. Quandoquidẽ tyrannus, qui in uita horrendus omnibus & suspiciendus uidebatur, nunc auro, argento, uestibusq; exutus: tum & equis, cœnis, pueris floridis, & mulieribus formosis post se relictis, eorum desiderio non iniuria cruciatur, ac ã tot commodis se abstrahi fert grauiter: quibus, nescio quomodo, anima ipsa, uelut glutino hæret affixa, neq; se facilẽ sinit auelli, ut quæ eis iamdiu inhæserit. Quin magis tanquam uinculũ aliquod est infragile, cui ipsos illigari irretiriq; contingit, adeo, ut ubi quispiam eos abducere pararit, plorent. Ac cum in cæteris sint feroces, in hac tamẽ uia quæ ad inferos ducit, meticulosi deprehenduntur. Itaq; subinde dant terga & ad ea quæ procul in luce apud superos gerũtur, respicere gestiunt. Sicut stultus hic faciebat, qui non solum in itinere aufugere conabatur, uerum etiam hic mortem frustra deprecatur. At ego, ut qui in uita pignus haberem nullum, nõ agrũ, non domũ magnificè extructam, non aurum, non supellectilẽ, non nominis gloriam, non imagines, ad mortẽ expeditus meritò eram. At statim ut mihi solũ innuit Atropos, abiectis & subula, & loro geniculari, tantũ crepidã quandam manu portans uoluntarius sequebar. usqueadeo haud grauatim, ut dum præ festinandi studio subsulto, neq; calceos subligarim, neq; atramentũ absterserim: imò uero præcurrebam, quæ ante me essent, spectare gestiẽs. Neq; enim ã tergo mihi erat relictum quidquam, quod me uel conuertere, uel reuocare potuisset. Et per Iouem, quæcunq; hic apud uos uideo, mirum quàm mihi placeant: nam pares honorum gradus hic dari, nec quẽquam uicino præstare, res mihi omnium longè suauissima uidetur. Deinde cõiecturam facio, ne æs quidem alienum hic à creditoribus reposci, neq; tributum cuiquam pendi, neque, quod omnium maximum est, hyberno tempore quenquam rigere, neq; ægrotare, neque potentiores in humiliores pugnos ingerere. Postremo pace consistunt omnia, & in contrarium tota uitæ ratio uersa. Siquidem nos pauperculi ridemus, discruciantur autem & plorant diuites. CLO. Ergo quum iamdudum ridẽtem te conspexerim, quid tandem sit, quod potissimum tibi risum mouerit, audire percupio. MIC. Ausculta dearum mihi maximè uerenda. Cum apud superos propter tyrannum habitarem, quæ apud eum fierent, nimis quàm accuratè in spectabam. Ac tum quidem feliciter ex æquo cum dijs uiuere mihi uidebatur. Nam cum purpuræ florem spectarem, & comitãtium turbam numerarem, aurum ac pocula gemmis distincta mirarer, lectos argenteis pedibus suffultos sturperem, beatum planè hominem prædicabam. Ad hæc eorum, quæ in cœnam apparabantur, nidor sæpe me prurire faciebat. Iam uero quum pro maiestate in publicum prodiret, & se ipse subinde erigens, uelut resupinaret, obuijsq; sturporem inijceret, cæteris mortalibus pulchrior, & fortunæ beneficio toto penẽ

regio cubito ſublimior uidebatur. Sed ubi iam uita functus eſſet, ipſe quidem iſtis delitijs exutus, ridiculo fuit omnibus, ego uero meam ſtulticiã multò magis ridebam, qui eiuſmodi non hominem, ſed hominis probrum, ad ſtuporem uſq; miratus fuiſſem, cuius felicitatem ex epularum tãtum nidore æſtimaſſem: quenque ob ſanguinem, qui Laconici maris teſtudinibus innaſcitur, beatum prædicaſſem. Neque uero hic ſolum mihi ludo fuit, uerum etiam cum Gnipho nem illum fœneratorem gementem uiderem, & quòd pecunijs, dum licuiſſet, uſus non fuiſſet, propriam ſortem deplorantem: imò, quòd ne ſemel quidem illis ã ſe guſtatis, uerum luxu perdito Rodochari relictis, ẽ uiuis exceſſiſſet (hic enim quia genere proximus erat, in hæreditatem lege uocabatur) Hæc inquã, cum cernerem, riſum ſiſtere nullo modo potui, præſertim recordatus, quàm in uita pallidus ſemper & ſqualidus obambulaſſet, & uultu, præ curarum magnitudine, triſti. Deinde, quòd ſolis digitis opulentus fuiſſet, quibus talenta & milliones ſupputare conſueuiſſet, ea paulatim & minutatim corradendo, quæ fortunatiſſimus Rodochares, haud ita multo põſt, fuerat egregiè diſtracturus. Sed quid iam non hinc ſoluimus? Etenim ſi quid reliquum eſt, hoc inter nauigandum ridebimus, quando & hos plorantes uidere licebit. CLO. Inſcende tandem, ut anchoram Portitor ſubtrahat. CHAR. Quid hic? quò fertur? iníbi operire. Cras te prima luce traijciemus. MIC. Iniquus es ò Charon, qui me umbram iam penè exoletam relinquis. Age, age, ut lubet. Equidem tibi diem dicam apud Rhadamanthum. Hei miſero mihi, iam nauigant, at ego hic ſolus relinquor. Atqui cur non ad eos natando contendo? Neque enim cũ iam antè ſim mortuus, periculum eſt, ne denuo ſubmerſus præfocari queam. Deinde, ut maximè nauigare liceat, ne obulus quidem eſt, quo naulum reddam. CLO. Quid hocrei ò Micylle, quin iſthic manes? haud fas eſt Micyllum iſta ratione transfretare. MICYL. Et quid ſi citius quàm uos, ripam attigero? CLOT. Nequaquam. Potius naue adacta, eum recipiamus. Tu Mercuri corripe hominem. CHAR. At ubi nunc ſedebit, cum, ut cernis, plena ſint omnia. MERCVR. Si uidebitur, Tyranni humeris inſidat. CLOT. Quãm hoc appoſitè Mercurio uenit in mentem. Aſcende ergo, atque ſceleſti huius dorſum fortiter proculca. Nos autem proſperiter nauigemus. CYNISCVS. Aequum fuerit ô Charon, ut iam hic tibi, quod uerum eſt, detegam: Equidem obulum, quem pro traiectu debebo, ſoluere non potero, quando præter peram, quam uides, & baculum, habeo planè nihil. Cæterum ſi uel ſentina ſit exhaurienda, uel agendus remus, en tibi adſum paratus. Porrò Charontem Cyniſci non pœnitebit, dummodo agilem & firmum dederis remum. CHAR. Remiga. Nam à te uel hoc lucri facere, fuerit ſatis. CYN. Non & cantu remiges accendere profuerit? CHA. Per Iouem, ſiquidem nauticam aliquam cantilenam tenes. CYNIS. Teneo, & quidem multas. Verum, ſicuti tute uides, obſtrepunt hi plorando, ſicut cantus ipſe interturbetur. DIVES. Hei mihi, quæ reliqui prædia. ALIVS. Heu quàm fertiles agros. Me miſerum, qualem reliqui domum. ALIVS. Ve, ue infantulis meis. AGRICOLA. Quis nunc uuas decerpet ẽ uitibus, quas hoc anno plantaui? MER. Tu uero Micylle, nihil ploras? Atqui fas non eſt quenquam citra lachymas pernauigare. MIC. Bona uerba. Nam cum ſecundo flatu nauigem, quid plorem, non uideo. MER. Attamen pro more pauliſper ingemito. MIC. Quin hac gratia, quando ita uis, plorabo. Hei mihi quot lora reliqui, hei crepidas antiquatas. Eheu marcidos calceos. Non ego infelix poſthac à mane ad ueſperam uſq; ſine cibo peragam. Nec hyemis tempore ſine calceis & ſeminudus oberrabo, dentes præ frigoris acerbitate complodendo. Quis tandem meam habebit ſubulam? quis aciculam? Satin' lamentatum ò Mercuri? Iam enim iam ripam fermè attigimus. CHAR. Age uero prius naulum

reddite

reddite. Tu redde, ab alijs omnibus habeo. Obulum redde Micylle. MIC. Io caris ò Charon, aut quemadmodum aiunt, in aqua scribis, qui à Micyllo obulum expectes. Ipse certè antequam huc uenissem, quadrangulus ne esset obulus, an rotundus, ne noueram quidem. CHA. Egregiam uero & quæstuosam nauigationem hodiernam. Abscedite tamen. Ego uero ad equos, boues & canes, reliquaq; id genus animalia me recipiam. nam & ea traijcere oportet. CLO. Mercuri, tu hos exceptos abducito. Equidem in aduersam ripam renauigabo, Indopatem & Heramitrem aduectura, quandoquidem hi de agrorum finibus rixando, mutuo se confecerunt. MER. Heus uos, progrediamur. imò uero omnes uno agmine me sequimini. MIC. O Hercules, quæ est hæc caligo? Vbi nunc formosus ille Megillus? Aut quo nam indicio quis Phryne formosiorem Symmachen hic dignosceret? Hic enim paria & eiusdem coloris omnia, adeo ut nihil sit neque formosum, neque formosius. Quin palliastrum meum, quod ante hac fœdum uidebatur, æquè nunc est in precio, & ipsa regis purpura. nempe quòd ambo sint obscura, ac eisdem tenebris obducta. Tu autem Cynisce ubi tandem es? CYNIS. En tibi Micylle hic adsum, sed si commodum uidetur, pariter eamus. MIC. Probè dicis, dextram mihi injice. Dic mihi, quando Eleusinijs sacris initiatus es, non tibi hæc similia uidentur illis, quæ istic fiunt? CYNIS. Rectè confers. En adeo quædam facem gestans accedit, obtuens terrificum quiddam & minabundum. An non est Erinnys? MIC. Apparet certè ex habitu. MERCVR. Excipe hos ò Tisiphone, supra mille quatuor. TISIPHONE. Atqui iamdudum Rhadamanthus hic uos expectat. RHADAMANTHVS. Adducipsos ò Erinny. Tu uero Mercuri, ut est præconis munus, editis nominibus, singulos accerse. CYN. O Rhadamanthe, per patrem te obsecro, meam caussam primum omnium cognoscas. RHADA. Qua gratia? CYNIS. Omnino gestit animus accusare quendam de malis, quæ in uita me conscio commisit. Alioqui ni prius qui sim, & qua ratione uitæ cursum transegerim, fiat manifestum, non dignus ero, cui fides adhibeatur. RHADA. Quis ergo es? CYNIS. Cynicus sum, ò præclare, professione Philosophus. RHADAM. Huc ades, & primum ad iudicium assiste. Tu uero accusatores accerse. MERCV. Si quis Cynici huius est accusator, huc prodeat. RHADA. Nullus accedit, quanquam hoc satis non est, ò Cynisce, sed uestimenta detrahe, ut de te, notis tuis inspectis, pronunciem. CYNIS. At ubi Cynicus notis esset inustus? RHADAM. Quot scelera quisque uestrum in uita patrarit, tot notas, sed quæ non facile appareant, in anima circumfert. CYNIS. En tibi nudus assisto, quare notas quas dicis, inuestiges licebit. RHADAM. Hic per omnia est purus, præter treis quatuór ue cicatrices admodum obliteratas, ac uix dum conspicuas. At at quid hoc? uestigia certè, & inustionum signa. Verum haud scio quomodo sunt deleta, imò uero in totum excisa. Quid hæc ò Cynisce? aut qui denuo purus es factus? CYNIS. Equidem rem tibi indicabo: Olim cum per imperitiam uitiosus essem, atque hoc nomine complureis commeruissem notas, sapientiæ studio me ipse dedere cœpi. Cuius beneficio, haud ita multò pòst uniuersas maculas ex animo absterси. RHADAM. Bono profecto & præsentissimo es usus remedio. Sed iam hinc in Beatorum Insulas abito (illic enim inter optimos locum habebis) si prius Tyrannum, de quo dicis, accusaris. Alios aduoca Mercuri. MIC. Quod ad meam causam attinet, parum sanè est, & breui cognitione indiget. Iamdudum enim hic tibi nudus adsum. Quare me introspicias, licebit. RHA. At quis tandem es? MIC. Sum Micyllus sutor. RHA. Euge ò Micylle purus es omnino, & ne pũctulo quidẽ notatus. Concede & tu ad hunc Cynicũ. Accerse nunc tyrannũ. MER. Megapenthes Lacydę filius prodeat. Quorsum te agis? accede, te uoco tyranne, quin ipsum ò Tisiphone, in me

dium proiscis, capite in terram statuto. Benè habet. Tu nunc ò Cynisce, & hominem de sceleribus conuince. Iam enim hic tibi propter adest. CYN. Principio quamuis in accusando ne uerbis quidem opus fuisset, quandoquidem cuius monetæ sit, uel ab ipsis notis agnoscere potes, tamen quo res fiat sole clarior, & ipsum tibi uirū detegere, sermoneq; depingere conabor. Ac flagitia quæ ter sceleſtus nebulo tantisper dum priuatam agebat uitam, peregit, equidē censeo prætermittenda. Sed ubi partim hominum perditissimorum atq; audacissimorum, quos in hoc sibi conciliarat, fauore, partim satellitum collecta manu, tyrannidem arripuit, plus sexcentos indicta causa trucidauit. Deinde cum hac uia singulorum ciuium opes exhauriendo, diuitias summas corrasisset, nullā libidinis speciem intentatam reliquit. Quin genus omne cum iniuriæ, tum crudelitatis in miseros ciues exercuit, uirgines uitiando, adulescentes stuprando. Breuiter, modis omnibus in subditos debacchando. Iam pro fastu, pro superbia, proq; eius in obuios omneis fremitu, supplicium factis dignum sumere nō possis, quando minori periculo in solem, quàm in hunc defixis oculis tueri licuisset. Porrò noua supplicia & ad crudelitatem eius explendam recens inuenta, quis poterit recensere? qui ne ab intima quidem familiaritate coniunctis abstinuerit? Quod si ab eo interemptos huc aduocaris, facile comperies hæc haud quaquam à me calumniandi studio confingi. Imò uero non uocati & uoluntarij, ut uides, hic adsunt, ipsumq; circumsistentes malè urgent. Hi omnes ò Rhadamanthe, huius crudelitate uitam amiserunt: quorum alij formosarum uxorū gratia, insidijs sunt circumuēti: alij quòd liberorum suorum, quos ad iniuriam uiolenter abducebat, nomine stomacharentur, sunt trucidati: alij, quòd opibus illorum insidiaretur. Porrò alij, quòd boni essent & prudētes, quibus haud quaquam cum illius factis conuenire poterat. RHAD. Quid ad hæc dicis sacrilege? MEG. Cædes, quas dicit, equidem perpetraui. Cætera uero omnia, nempe adulteria, læsam puberum pudicitiam, uirginum stupra, hæc omnia Cynisscus falsò criminatur. CYN. Quin & horum testes proferam ò Rhadamanthe. RHAD. Quos eos dicis? CYN. Mercurii eius mihi Lucernam aduoca & Lectum. Hæc enim in medium progressa, quæ sese consciis hic ter sceleſtus patrarit, testabuntur. MER. Et Lectus & Lucerna Megapenthis huc assint. Benè sane quòd obsequuntur. RHAD. Exponite ergo uos, quæ uobis testibus commiserit hic Megapenthes. Tu Lecte dic prior. LECTVS. Vera planè sunt omnia, de quibus à Cynisco accusatur. Me tamen ò here Rhadamanthe, hæc dicere sane pudet, eiusmodi sunt, quæ supra me patrauit. RHAD. Iraq; cum testimonio tuo apertissime damnas, cum eius facinora ne dicere quidem sustineas. Et tu iam Lucerna da testimonium. LVCERNA. Equidem quæ interdiu sint facta, nescio: neq; ēm aderam. Verum quæ noctu uel in alios fecit, uel ipse est passus, horreo dicere. Cæterum nephanda multa, & quouis iniuriæ genere superiora sæpenumero spectaui, adeo ut & ipsa quidem aliquoties extingui gestiens, oleum ultro non adbiberim. At ille, quo mihi lucem modis omnibus conspurcaret, etiam abominandis facinoribus me inuitam adhibuit. RHAD. Satis est testimoniorum. Sed purpuram hanc exue, ut & notarum numerum cōspiciamus. Papæ, hic totus est liuidus & insignis, imo præ cicatricum crebritate cœruleus. Nūc autem quo tormenti genere est puniendus, in Phlgethontem ne iniiciendus, an tradēdus Cerbero? CYN. Minimè, sed si tibi est cordi, nouum quoddam supplicium & hoc planè dignum, indicabo. RHAD. Dic modo. Nam ego tibi uel hoc nomine magnam habebo gratiam. CYN. Mos est ni fallor, ut qui moriuntur, ex obliuionis fonte bibant? RHAD. Est quidem. Sed quid tum? CYN. Hic ergo solus à potu arceatur. RHA. At qua gratia? CYN. Hac uia graueis sanē & molestas dabit pœnas. Videlicet cum recordabitur, & qui fuerit, quantaq; apud superos potentia præualuerit. Inprimis autem ubi delitias illas suas in animo

recolere

recolere cœperit. RHADA. Probè dicis. Itaq; ad eum modum damnatus esto. Et ad Tantalum uinculis alligator, semperq; in animis uersato, quæ, dum uixit, peregit iucundè.

DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI, IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

AVlicæ uitæ molestias & incommoda, oratione hac depingit Lucianus, quamq; indigna ea sit homine, præsertim docto & liberaliter instituto, exponit. Cõfutatis etiam caussis ijs, quibus sese tuentur, qui hoc uitæ genus sectantur, & in seruitutem ultrò sese præcipitant. Exordium ab attentione incipit, amplificando rei magnitudinem, fidemq; faciendo dictis, ab eorum persona, qui in eadem uita aliquandiu uixerunt. Mox & beneuolentiam captat, Timoclis, eius ad quem scribit ab officio amiciciæ, indicans se hæc propterea illi scribere, ut quia illum iam olim de hac uitã suscipienda, consilia agitare intellexerit, ne quid olim, si res malè cadat, & illius consilij sui pœnitere incipiat, accusare sese possit, ut à quo admonitus, aut reuocatus nõ fuerit, præsertim quando sciat hanc uitam non modo per se difficilem atq; periculosam esse: uerum etiam homini philosopho, aut quocunq; denique disciplinarum genere docto, minimè conuenire. Exordio in hunc modum peracto, confutationẽ statim subiungit earum caussarum, quibus sese tueri solent qui hoc uitæ genus ultrò amplectuntur. Diluit autẽ omnes eas per inuersionem, ostendens ea maximè uel sequi, uel negari, quæ illi cumprimis euitare, uel consequi student, ac postremo etiam turpe esse homini docto & ingenuo, ob solam spem uoluptatis alicuius, in uoluntariam seruitutem sese dare. Atq; hinc iam ad ipsam rem accedit, propositis per diuisionem ijs, de quibus dicturus sit. Principio igitur recensẽt quanta incommoda, quantæq; molestiæ perferendæ sint, antequam in aulam recipiaris. Deinde, quæ & quanta toleranda, atq; adeo deuoranda, ubi iam receptus fueris, circa prima conuiuia, circa pactionem mercedis, circa seruitutem reliquam, quæ mox exceptum atq; perdomitum, paulatim in contemptum adducit, & ad adulandum impellit. Præterea & metu periculisq; inuoluit, ob quæ uariæ eximde quærelæ, & uitæ mutatæ pœnitentia sequuntur. Atq; hæc omnia non domi solum perferenda esse indicat, uerum etiam foris, ubi interim multò sordidiora ministeria imponuntur, etiam à mulieribus, quibus æquè ac uiris adulandum est. Post hæc & circa munerum compensationes, quo pacto nuncij ac dispensatores conciliandi, & circa mercedis solutionem, quanta cum molestia exigenda illa, quantaq; aliorum etiam inuidia accipienda sit, & postremo, quàm ignominiosi exitus plerosq; maneant, senes iam & exhaustos, cum clàm aut turpiter ab aula profugiunt, aut reijciuntur. Quæ omnia ad finem, uelut in tabella quadam proposita, breui sed eleganti admodum imagine depingit, & ob oculos ponit, amplificatis etiam in media passim oratione ijs, quæ maximè urgere aut commendare uoluit.



QVID tibi primum amice, aut quid postremum, quem admodum uulgo dici consueuit, recensẽam, ex his quæ tũ facere, tum pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos, conuictumq; tradunt alienum, quiq; in locupletum istorum amicicíam accensentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicicíam appellare? Noui enim permulta, atque adeo pleraque omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per louem quòd ipse ea experimento cognorim (neque enim mihi unquam experiũdi incidit necessitas, ac ne quando incidat, Dij prohibeant) sed quòd complures, qui in hoc uitæ genus inciderant, apud me soliti sint commemorare: partim qui in ipsis etiamdum malis constituti, quæ & quanta ferrent, deplorabant: partim qui tanquam è carcere quodam profugi, non absq; uoluptate recordabãtur cõmemorabantq; ea, quæ fuerant perpessi. Imò iuuabat reuocare ob oculos, quas ærũnas effugissent. Atque hi quidẽ digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberetur: ut qui eius sacri ritus (ut ita dixerim) omnis omniaq; mysteria perdidicissent, cũctaq; ab initio ad finem

Exordium ab attentione et rei magnitudine.

Fidẽ expositione parat à conditione personarum.

finem uſq; perſpexiſſent. Hos igitur haud quaquam indiligẽter, nec õſcitanter audire ſoleo, ueluti naufragium quoddam, ac prẽter ſpem obiectam ſalutem enarrantes. Cuiuſmodi ſunt iſti, qui in templis deraſo capite, cõplures ſimul obambulantes, immanes undas, procellas, ſublatos in cœlum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulſa narrant. In primis autem geminos Caſtorem & Pollucem apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut alium deum quempiam repente, quemadmodum in fabulis fieri conuenit, exortum: ſummiſq; antennis inſidentem, aut iuxta clauum adſiſtentem: qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurum eſſet, ut & ipſa paulatim ac lentẽ ſolueretur: & ipſi tutò in ſolum deſcenderent, idq; ope fauoreq; diuino. Atq; iſti igitur permulta id genus ad præſentem commoditatẽ exaggerantes, commemorant: quo uidelicet à pluribus ſtipem accipiant: ſinõ calamitoſi modo, uerumetiam diis chari eſſe uideantur. Porrò ij dum eas quas in tectis tulerunt tempeſtates referrẽt, atq; immanes illas undas, quinetiam decumanos fluctus, ſi fas eſt dicere: & quemadmodum primũ à littore ſoluerint mari tranquillo: quantumq; moleſtiarum perpetua nauigatione ſint perpeſſi: dum ſitiunt, dum nauſeant, dum ſalo perfunduntur. Denicq; quemadmodum infelici nauigio in cautem quampiam ſub undis latentem, aut in ſcopulum aliquem præruptum, & aſperum illiſo, fractoq; miſeri ægrè enatarint, nudi, cunctarumq; rerum inopes. Hæc inquam quũ referrent, mihi quidem uiſi ſunt per multa præ pudore ſubticere, uolentesq; ac ſcientes obliuiſci. At ego etiam illa, præterea autem & alia nonnulla ex illorum narrationibus coniectans deprehendi quicquid ærumnarum cum eiuſmodi conuictibus coniunctum eſt. Quæ quidem omnia haud grauabor optime Timocles, tibi percenſere. Iampridem enim mihi uideor animaduertiſſe, te de capeſſenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quum his de rebus ſermo incidiſſet: mox ex his qui præſentes erant, quiſpiam mercenarium hoc uitæ genus laudare cœpit: fortunatiſſimos eos affirmans, quibus contigiſſet horum uti familiaritate, qui apud Romanos eſſent optimates: tum conuiuijs adeſſe opiparis, idq; immunes: præterea ſplendidis in ædibus diuerſari: tum peregrinari omnigena cũ commoditate, uoluptateq;, alba interim in rheda (ſi forte libeat) reſupinatos. Inſuper ob hanc amiciciam, obq; commoditates quibus afficiuntur, etiam mercedẽ capere: id uero non mediocre uideri. Iſtis enim haud dubiè citra ſementem ac culturam (quod aiunt) cuncta prouenire. Hæc igitur atque id genus alia quum audires, animaduerti quemadmodum ad ea inhiaueris, quamq; uidẽ ad eſcam os apertum porrexeris. Proinde ne quid mihi certẽ in poſterum poſſis imputare, neq; expoſtulare queas: quòd quum te conſpiceremus tantum unà cum eſca deglutientem hamum, non reuocaremus, neq; priuſquã in guttur demergeretur, reuulſerimus, neq; præmonuerimus: uerum poſteaquam ceſſaſſemus, donec eo iam adacto atque infixo trahi iam, ac ui duci conſpiceremus, tum quum nihil opis afferri poſſit, fruſtra adeſſe nos atq; illachrymari. Hæc inquam, nequando poſſis dicere: quæ ſi dicantur, meritò profectò dicantur, neq; à nobis refelli poſſent, quo minus peccaſſe uideremur, ut qui prius iſta non indicaſſemus: audi nunc ordine omnia. Acrete quidem ipſum cuiuſmodi ſit, quamq; nullũ habeat exitum, non intus mediis in ſinibus inuolutus, ſed foris tutò atq; per ocium antẽ contemplator, unci æris aculeum, reflexã hami aciem, ac tridentis cuſpides manu tentans, malaq; admotas experiens. Quod niſi uehementer acuta, niſi ſic illigantia, ut ef fugiẽdi nulla ſit facultas, niſi dira uulnera facturа uideantur, acriter trahentia, & inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter formidoloſos, atq; ob id etiam pauperes, famelicoſq; adſcribito: ipſe uero ſumpta fiducia, uenatum iſtum, ſiui detur aggreditor, Lari in morem totam eſcam hiatu deglutiens. Atque in uniuerſum quidem forſitan tua cauſa omnis hic ſermo dicetur. Quanquam non ſo-

Amplificatio ex contrario.

Beneuolẽtiæ captatio à perſonæ eius cui ſcribit inſtituto, et ſua erga illum beneuolentia.

Aſſeueratio.

lum

lum de uobis philosophis, aut his quicunq; uitæ institutum sibi delegerunt cũ uirtutis studio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, musicis: breuiter de omnibus, qui in doctrinæ professione uersari, quæstũq; facere proposuerunt. Cæterum quum omnia sint inter istos communia, eademq; prorsus accidant omnibus, palãm est philosophorum conditionem non esse à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius ista contingere, quum sint cum alijs communia, si ij qui conducunt, non alijs præmijs eos quàm reliquos dignos iudicent, nihiloq; magis quàm cæteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narratio nis series aperiet, eius culpam potissimum in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciunt: deinde in eos, qui talia sustinent. Ego uero culpari nõ debeo, nisi forte ueritas & libertas in cõmemorando reprehensionem mereatur. Ac reliquũ quidem hominum uulgus, puta palæstricos quospiam, aut adulatores imperitos, sordidoq; animo, ac suopte ingenio humiles & abiectos homines, ne operę precium quidem fuerit ab eiusmodi conuictu dehortari, quippe nequaquã obtemperaturos: neq; rursum æquum sit illis uitio uertere, quòd non relinquant suos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eã uitæ rationẽ accommodati, factiq;, neq; ea uidelicet indigni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, & in quo sese exerceant, adeo ut si quis eam uitã illis adimat, ignauiæ illico, consilijq; inopes, desidiosi atque inutiles reddantur. Quam rem nec ipsi rem aliquam indignã patiantur, nec illi contumeliose facere uideantur: si (quod aiunt) in matellam immixerint. Etenim ad eas ipsas contumelias iam inde initio præparati, conferunt sese in familiam, atq; hæc sola illis ars suppetit, ferre & perpeti quicquid acciderit.

Amplificatio à personæ officio.

à collatione psonarũ & cæterorũ, & in aulis seruitute.

Cæterum eruditorum nomine, de quibus iustitueram loqui, meritò indignandum, enitendumq;, ut quàm maximè fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem rectè facturus, si quibus de causis se quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas causas excussero, parumq; idoneas, atq; efficaces esse demonstrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripietur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur plerique paupertatem & rerum necessariarũ inopiam proponunt: atque eam umbram satis idoneam existimant, qua suum factũ prętexant, quòd ultrò ad eam uitam accesserint. Ac sibi sufficere credunt, quum aiunt, se quidam ignoscendum facere: qui id quod est in uita molestissimum, nempe paupertatem, studeant effugere. Postea in promptu Theognis, atque illud plurimum in ore:

Accedit ad causã, & primo confutatis causis, quibus plerique adducti seruiũt, instituũq; defendunt.

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Paupertas prima Causa

Et si quæ alia terricula abiectissimi quique poëtæ de paupertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uerè contingere, non admodum anxiè cũ eis de uehementer amplectenda libertate disceptarem. At posteaquam eiusmodi quædam accipiunt, cuiusmodi sunt ægrotantium alimenta (quemadmodum egregius ille dixit orator) qui queãt effugere, quo minus in hoc ipsum parum rectè sibi consuluisse uideantur, nimirum semper illis manente eodem uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas, semper accipiẽdi necessitas, nihil quod seponat, nihil supersit quod reseruetur. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuersum etiam capiatur, prorsus omne insumitur, ita tamen, ut ne id quidẽ in usus sufficiat. Rectius autem futurum fuerat, si nequaquam causas eiusmodi comminiscerentur, quæ paupertatem seruãt aluntq;, atq; eatenus duntaxat opitulantur, uerũ quæ illam tandem aliquando tollãt. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quum diceres eam in altum mare, ac præruptis de scopulis præcipitẽ dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, cũ semper mercede cõductus mereat, hoc ipso sese arbitretur au fugisse paupertatem; non uideo qui fieri possit, quo minus

Diluitio per Inuersionem.

Cõmonitio & contrario.

hic

I. Cauſſa. Cõditio uitæ uel ætas uel ualetudo corporis.

hic ipſe ſeſe fallere uideatur. Rurſum alij negant ſeſe paupertatem formidaturos, ſi modo reliquorum hominum in morẽ poſſint ſuo labore, ſuaq; induſtria ſibi uictum ſuppeditare. At nunc ſibi fractas eſſe corporis uires, ſeu ſenio, ſeu morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; cõmodam confugere. Age igitur, inſpiciamus num uera prædicent, & num ea quæ dantur ex facili illis ſuppetant, non multo, neq; adeo maiore labore cõſtent, quàm uulgo ſuus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra ſudorem, nullo negocio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc ab ſint à uero, iſtud profecto ut dignum eſt, ne dici quidem ſatis poteſt: tantum laborum, tantum ſudorum in eiuſmodi conuictibus exhauriendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par ſit, quippe quum quotidie ſexcenta non deſint negocia, quæ corpus conficiant, adq; extremam uſq; defectionem delaſſent. Verum hæc ſuo loco dicemus, quum etiam reliquas illorum incommoditates commemorabimus. In præſentia ſat erat oſtendere, qui ſe aiunt hac de cauſſa in ſeruitutem addicere ſeſe, ne iſtos quidem uera dicere.

Dilutio per inuerſionem.

Supereſt iam ut eam cauſſam referamus: quæ quidem ut eſt ueriſſima, ita ab illis minimẽ profertur. Nempe ipſos uoluptatis gratia, et amplis illis ſpebus incitatos, ultro inuadere familias diuitum, auri argenti q; uim & copiam admiratos: præterea quòd felices ſibi uideantur ob conuiuia, reliquas eius uitæ delitias: ſperantes futurũ, uti mox, nemine uetante, affatim aurum biberent. Hæc nimirum ſunt quæ illos adducunt: atq; ex liberis ſeruos conſtituunt. Non rerum neceſſariarum uſus, quem præterexebant: ſed rerum non neceſſariarum cupiditas, atq; ingentium illarũ & amplarum opum admiratio.

III. Cauſſa. Spes uoluptatis diuitiarũ.

Dilutio I. Quòd neq; hæc illos perficiat: argumẽto à ſimili amplificato

Enimuero quemadmodum miſeros iſtos, atq; infelices amantes, callidi quidam & ueteratores amaſij receptant & faſtidienter ducunt, lactantq; uidelicet, quo iugiter amantes, ambiant ipſos atq; inſeruiant. Cæterum ex amoris fructu, ne ſummo quidẽ oſculo impertiunt. Intelligunt enim copia facta diſſoluendũ amorẽ. Id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; ſui copiam ſubtrahunt. Alioqui ſpe ſemper retinent amantem: metuentes, ne deſperatio minuat cupiditatis ardorem: amantemq; ab ſe alienet. Proinde ſemper arrident, pollicenturq;, ſemper facturi ſunt, ſemperq; gratificaturi: ſemperq; ingentium ſumptuum rationem habituri: donec imprudentes ambo ſenuerint, atq; utriq; iam præterierit ætas: huic ad amandum, illi ad dandum. Atq; ita omni uita nihil illis peractum eſt ultra ſpem meram.

II. Argumẽtum ab inhoneſto. per hypotheſin.

Atqui uoluptatis cupiditate nihil non ferre, id quidem forſitan non uſqueadeo uitio uertendum: quin magis uenia danda, ſiquis uoluptate capiatur, & hanc undequaq; conſectetur, quo poſſit ea potiri: quanquã turpe forſan ac ſeruile, ſi quis ea gratia ſemet in ius tradat alienum: propterea quòd uoluptas, quæ ex libertate percipitur, multò ſuauior eſt, quàm ea quã ille libertatis iactura ſectatur. Attamen hoc quoq; aliquo pacto ignoſcendum illis ſit, ſi modo conſequantur. Verum enimuero ob ſolã uoluptatis ſpem, multas perferre moleſtias, equidem & deridiculum arbitror, & ſtultum: maximẽ quum uideant labores certos eſſe, manifeſtos & ineuitabiles: porrõ illud quod ſperatur, quod quidem nihil aliud tandem eſt quàm uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigiſſe. Præterea autem, nec ueriſimile uideri, ut contingat aliquando, ſi quis modo rem recta reputet uia.

Amplificatio p collationem à contrario.

At Vlyſſis quidem ſocij, dulci quadam guſtata loto, reliqua negligebant, ac preſenti uoluptate deliniti, honeſta contemnebant, ut non prorſus cum ratione pugnarit in illis honeſtatis obliuio: nimirũ animo uoluptatis illius ſenſu occupato. Verum ſi quis famelicus alij cuipiam loto ſeſe ingurgitanti, neq; quicquã inde impertienti, aſſiſtat, idq; ſolam ob ſpem, quòd credat fore, ut & ipſi aliquando deguſtandam lotum porrigat: aſſiſtat, inquam, ad hunc modum, recti atq; honeſti oblitus, dij boni quàm hoc ridiculum, planeq; uerberibus quibuſdã Homericis dignum. Ergo quæ iſtos ad diuitum conuictum adducunt, & quibus impulſi

pulsi sese illis dedunt, ad quodcunq; lubitum fuerit utendos, hæc sunt, aut his fermè simillima. Nisi si quis & illos commemorandos esse iudicat, quos hæc una res ad id commouet, quod gloriosum arbitrantur, cum illustribus atq; opulentis uiris habere consuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq; præclarum ac magnificum supraq; plebem esse existiment. Nam ego quidē, quod ad me proprie attinet, recusarim uel cum Persarum rege conuiuere duntaxat, conuictorq; uideri, si nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaq; caussa eius uitæ suscipiendæ sic illis habeat, age iam consideremus apud nosmetipsos: primum cuiusmodi sint illis perferenda priusquam admittantur, priusquam obtineant. Deinde cuiusmodi in ipsa iam uita constituti patiantur. Postremo quæ tandē catastrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neq; enim illud dicere possunt: hæc tametsi molesta sint, tamen assuescī facile, neq; ad id multo opus esse labore, sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factu fore facilia. Imò necesse est, ut primum diu sursum ac deorsum cursites, mane excitatus assidue pro foribus obuerseris, ut perdures, quum protuderis, quum excluderis, quum improbus interdum atq; importunus uideris, cum ianitori malē Syrissanti, ac nomenclatori Libyco subijceris, quumq; nominis tui memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiam uestitus tibi est apparandus suprà tuæ rei facultatem, pro dignitate eius cuius conuictum ambis, delegēdus color, quo ille potissimum gaudeat, uti ne discrepes, neue oculos illius offendas. Postremo utì gnauiter assectere necesse est, uel antecedas potius, à famulis protrusus, ac ueluti pompam quandam expleas. at ille interim complures iam dies ne aspicit quidē te. Quòd si quando res tibi felicissime uerterit, si te respexerit, si accersiuerit, dixeritq; quicquid illud fuerit, quòd illi forte in buccam uenerit, tum denique, tum plurimus sudor, tum multa oculorum caligo, tum intempestiua trepidatio, tum sannæ eorum qui adsunt, hæsitantiam tuam ac perplexitatem ridentium. Qua quidem non raro accidit, ut quum oportuerit respondere, quis fuerit rex Achiuorum, mille naues illis fuisse respondeas. Atque id si qui sunt modesti pudorē uocant: immodesti timiditatem nominant: improbi insciciam. Ita fit, ut tu primam hanc diuitis comitatem, tibi periculosissimā expertus, ita discedas, ut tantam animi tui imbecillitatem ipse condemnes. Porrò ubi multas iam noctes insomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helenæ gratia per Iouem, neq; ob Priameia Pergama, uerum spe quinque obulorum, contigerit autem & deus quispiam tragicus, qui tibi sit auxilio: iam illud restat, ut exploreris excutiarisq;, num literas noris. Atq; ea quidem disceptatio non inducunda est ipsi diuiti: quippe qui laudatur interim, ac felix esse prædicatur. Cęterum tibi uidetur, de uita ipsa, decq; omni fortuna tum certamen esse paratum: propterea quòd tibi uenit in mentem, idq; meritò, futurum ut alius nemo sit ad missurus, si prius ab hoc reiectus ac repudiatus uideare. Interim in uarias curas distraharis oportet: dum inuides ijs qui pariter ex æquo tecū examinantur. Fingē enim & alios esse, qui eiusdem fortunæ tibi sint competitores: te uero tibi uideri cuncta parum absolutè respondisse, metuentem interim simul & sperantē ac miserè de illius uultu pendentem: qui si quid parū probet eorū quæ dixeris, periisti. Sin arridens auscultat, hilarescis & spe bona fultus consistis. Porrò consentaneum est, esse non paucos, qui tibi aduersentur, atq; alios in tuum locū uelint inducere. Horum unusquisq; clanculū uelut ex insidijs in te iaculatur. Iam uero illud considera: quale sit uirū promissa barba, cana coma, examinari, num quid bonæ rei didicerit, & alijs quidē didicisse uideri, alijs secus. Superior interim uita, & omnis anteacta ętas tua curiosius disquiritur. Quod si quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de caussa prouocatus te deferat, & adulterū dicat uel pæderastēn: is protinus, iuxta uetus illud prouerbium, ex Iouis tabulis testis. Porrò si pariter omnes benè de te prædicēr, suspecti, leues, ac largitione

IIII. Causse. Gloriæ cupiditas, quā cō futat regestiōe eorū quæ perferenda sunt.

Propositio sequentis orōis p diuisionem

I. Quæ faciēda ferendaq; anteq; in familiā admittantur.

I. Salutatio & assectatio.

II. Exploratio uitæ, & an is donetis satis sit.

III. Inuidia cōpetitorum et delationes. Amplificatio à conditione persone.

redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi cõstent oportet. Nihil prorsus sit, quòd tibi queat obsistere, alioqui nunquã obtinueris. Age sanè, hoc quoque contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi feliciter cesserunt, & probauit ipse doctrinam tuam, & amicorum præcipui, quibuscp ille huiusmodi in rebus plurimam habet fidem, non dehortantur. Ad hæc uult etiam uxor. Non referatur domus præfectus, necp item dispensator. Nemo tuã insimulauit uitam, dextra omnia & omni ex parte benè promittunt sacra. Vicisti igitur ò fortuna te, & coronatus es Olympia. Quin Babylonem magis cepisti, aut Sardium arcem occupasti. Habebis copiæ cornu & gallinaceum lac emulgebis, iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicet, & quæ laboribus tantis respondeant, ne corona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces haud quaquã contemnenda præstituatur, eacp commodè ad usum citracp negocium persoluatur, utcp reliquus item honos tibi præter ministrorum uulgus suppeditetur. Cæterum à laboribus illis, à luto, à cursitationibus, à uigilijs, in ocium te recipias, uti id quod uulgo solent optare mortales, porrectis pedibus dormias, nihilcp iam facias præter ea sola, quorꝫ gratia primũ receptus es & in quæ cõductus, ita em̃ consentaneũ fuerat Timocles, necp ingens malũ erat futurũ, si quis subdita ceruice ferat iugum, leue nimirũ et portatu facile, quodcp est omniũ maximum, auro illitum. Atqui longè secus res habet, imò nihil horum reperietur. Siquidem in medijs ipsis id genus conuictibus, sexcentæ res accidunt, uiro ingenuo neutiquam tolerandæ. Quæ quum audieris, ipse tecum ordine reputato, num quisquam ea perpeti queat, cui quidem cum eruditione uel minimum commercij fuerit. Exordiar autem, si uidetur, à primo conuiuio, unde consentaneum est, te consuetudinem illam auspicaturum. Primum igitur, adest tibi quispiam, qui te iubeat ad conuiuium accedere, famulus non incomis, qui tibi prius placandus, datis in manum, ne uidearis inciuilis, ut minimum quincp drachmis. At ille Accissans, secp quum maximè cupiat, cupere dissimulans: Apage inquit, Egõne quicquam abs te? Addit & illa, absit, dij prohibeãt. Tandem flectitur atcp obtemperat, ac discedit, te latè diducto rictu subsannans. Tu porrò nitida sumpta ueste, mundissimecp cultus, lotus accedis, sollicitus interim, ne prior alijs aduenias: nam id inurbanum, quemadmodum postremum uenire, graue. Proinde media inter utrũcp obseruata opportunitate ingrederis, tecp sanè quàm honorificè excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulò suprà diuitem, inter duos fermè ueteres amicos. At tu perinde atcp in Iouis ædes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur, suspensus inhias, propterea quòd noua tibi atcp inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat, omnescp qui præsentes sunt, quid agas obseruant. Necp uero ea res curæ non est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negocium dederit, ut oculis obseruent, quemadmodũ te geras in pueros aut in uxorẽ, num subinde ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatcp te uident propter imperitiam ad ea quæ fiunt attonitum, ac stupefactum, derident clanculũ, coniectantes te nunquam antea apud aliũ quempiã cœnasse, nouumcp tibi esse, ut mantile apponatur. Proinde, sicuti ueri simile est, præ hæsitantia sudes oportet, ac necp cũ sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare: necp uarijs appositis opsonijs, & in ordinẽ quendam extructis, scire possis, cui prius aut posteri us manum admoueas. Quare ad eum qui proximus accumbit respectes necesse est, atcp eundem imitatus, cõuiuij rationem & ordinẽ discas. Alioqui anceps sedes, & uarians, animocp penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupescens. Atcp interim quidẽ, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim & eboris, tantascp delicias. Interim tuam ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquã & illud in mentem uenit, fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas uitam, quippe qui sis omnibus

Transitio cũ amplificatiõe gratulationis

II.

Quæ in ipsa aula receptis iam sustinenda sint.

Insolentia cõuiuiorum.

Amplificatio à cõsequẽtib.

omnibus delitijs illis fruiturus, cunctorumq; ex æquo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum. Quin & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio arridentes, suauius in posterum hoc uitæ genus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in ore habere:

Haud uitio uerti debet si Troia pubes
Armaticq; simul Danai, sub Marte laborum
Pondera tanta ferant: Ob tantam uidelicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiunculæ ad bibendum. Ac postulato perquam ingenti scypho quis piam, prębibit tibi, præceptorem, aut aliud quiddam denicq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respõdere, propter eiusmodi morum imperitiam ignoras, iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Cæterum ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in te concitauit, è quibus non nullos iamdudum tuus accubitus clanculum urebat, quòd modo cum aduenerís, ijs anteponare, qui multorum annoq; seruitutem exhauserint. Protinus itaque talia quædam de te inter illos dicta feruntur: Illud scilicet malis nostris derat, ut etiam ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur. Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid habent, quamobrem nobis debeant anteponi? Num mirificam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula quædam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non uidisti, quantum biberit, quemadmodum cibos appositos auide corripiens deuorarit? Homo inelegans ac fame enectus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit albo pane saturatus, multò minus alite Numidica, aut Phasiano, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porrò tertius, fatui, inquit, priusquam quinq; abeant dies, uidebitis hunc nihilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc quidem non secus atq; calcei noui solent, in precio est, & habetur charus: uerũ ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoq; deformatus, tum miserè sub lectică abijcietur cimicibus, quemadmodũ nos, opletus: Atq; inter illos talia permulta de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tũ etiam ad calumniandum insimulandumq; te incitantur. Omne igitur illud cõuiuium tui plenum, ac plericq; de te sermones. Tu uero propter insolẽtiam atq; insuetudinem plus quàm sat est, hauris uini tenuis & acris, eoq; iamdudũ aluo tibi cita discruciaris: uerum neq; decorum tibi ante alios è conuiuio discedere, neq; rursum manere tutum. At producta interim in longũ potatione, dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur in conuiuium (nam uniuersum fortunæ suæ strepitum tibi cupit ostentare) nõ mediocriter discruciaris, cui non liceat, neq; uidere quæ geruntur, neq; auscultare, si quis uoce citharáue canat egregiè dilectus adolescentulus. At laudas tamẽ inuitus: cæterum animo illud optas, ut aut terræmotus repens ortus ea cũcta discutiat, aut incendium aliquod renuncietur, quo simul conuiuium tandem aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet & suauissimum conuiuiũ, quod mihi quidem haudquaquam suauius sit cepis, cãdidoq; sale, libere quum uelim ex his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi cõmemorem ructus acidos, qui deinde sequũtur, ut ne nocturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo præsentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considere iusso, sic loqui incipit: Facultates nostræ cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quàm nullus in his fastus, sed citra ostẽtationem, moderata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculum profecto, si quum charissimam possessionum mearum partem, puta meã ipsius uitam, aut per louem, liberorum etiã (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex æquo dominum ac possessorem existimem. Cæterum quando certi quippiam est præfiniendum, equidem uideo uitæ tuæ frugalitatem, & animum paucis

Ab æmulatione & inuidia aliorum.

A periculo ualetudinis.

II.
Pactio mercedis.

contentum. Neq; non intelligo haud mercedis adductum spe, te in nostram ue nisse familiam: uerum aliarum gratia rerũ, puta nostræ in te beneuolentiæ causa, tum honoris, qui tibi præter omnes continget. Attamen præfiniedum est aliquid. Quin ipse magis quod uidebitur statuito, habita ratiõe, uir amicissime, munerum etiam illorum quæ quotannis festis diebus à nobis accepturus uideris. Neq; enim uel ista nobis fuerint neglectui futura, etiam si nunc hæc pactione non complectamur. Scis autem complures per annum eiusmodi munerum occasiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirũ præmium nobis præscribas. Præterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicens, totumq; te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem reddidit. Tu porrò qui dudum talenta, ac multa nummũm millia somniaras, solidos agros, & familias, sentis quidem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniam: nihilominus blanditur tibi pollicitatio tamen, atq; illud: communia futura sunt omnia, ratũ & uerũ fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta:

Summis è labijs, non imo è corde profecta.

Tandem præ pudore ipse statuendi ius defers. Verum ille facturũ sese negat. Cæterum examicis præsentibus quempiam in eo negocio ueluti mediũ intercedere iubet, qui salarij modum pronunciet eum: qui neque ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus: neq; rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atq; is seniculus quispiam, diuitis æqualis, unà cum illo à pueris adulando educatus: Eho tu inquit, num infacias ire potes, quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omniũ fortunatissimus, cui primum contigerit, quod pluribus miserè cupientibus, uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut communes penates habeas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Crœsi talenta, tum Midæ diuitias superat, si modo modestus esse noris. Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupijssent, etiam si quid ultrò dandum fuisset, gloriæ duntaxat causa, cum isto uiuere, & familiares apud hũc atq; amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædicem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantum accipias, simulq; pronunciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neq; enim iam possis effugere, quum intra retia tenearis. Frenum igitur recipis, mussitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quod nõ admodum te torqueat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quòd te conspiciant intra cancellos uersantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorsus præclaris illis opibus delitijsq; domesticum quendam ac familiarem esse factum. At ipse nondum uidere potes, quamobrem illi te felicem existiment, nisi quòd gaudes tamen teq; ipse fallis, semper futura meliora fore existimans. Cæterum contrà atq; speraris euenit, & quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negocium procedit, in singulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim uelut in luce dubia, tum demũ dispiciens intelligere incipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, quàm ampullas quasdam inauratas, labores autem esse graues, feros, ineuitabiles, ac perpetuos. Sed quinam isti sint, forsitan me rogabis. Neq; enim uideo inquies, quid in hac consuetudine sit adeo molestũ, neq; intelligo ista quę commemoras, grauia atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie, nõ molestiam modo negocij perpendens, uerũ fœditatem, humilitatem, prorsusq; seruilitatem, uel præcipue interim considerans. Principio memineris ex eo tempore, te iam neque liberum, neque ingenuum posse uideri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatem,

III. *Seruitus cõse quens cõditionẽ acceptã.*

pro-

progenitores ante limẽ relinquere, quũ in huiusmodi seruitutem temetipsum addicens in ædes ingrederis. Siquidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam indignam, tam humilem tẽ conferenti. Seruus itaq; (tametsi nomine ipso grauiter offenderis) seruus inquam, uelis nolis, futurus es: neq; unius seruus, uerum complurium, operamq; seruilem præstare cogeris, obstipo capite, ã diluculo in uesperam usq;, idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quòd ne placebis quidem admodũ, neq; domino satisfacies, neq; ab illo magnifies, ut qui non à puero fueris ad seruitiũ institutus, sed sero didiceris, atq; ætate multum aliena cœperis ad id erudiri. Excruciat autem te pristinæ libertatis memoria, animo recursans, facitq; ut interdum resilire conere, reluctereisq;, atq; ob id ipsum fit, ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi fortè illud tibi ad libertatem sufficere putas, quòd non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus: aut quòd non sic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egregie, cum instante nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij seruuli protendis, capisq;: quodcunque illud tandem est quod datur, hæc uidelicet est auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipsus sui fuerit præco, quiq; ipse ultrò sibi multo tempore dominũ ambierit. Age iam ò sceleste (cur enim non dicam, præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigandum captũ, aut si quis præda in seruitutem tradidisset, teipsum deplorares, tanquam indignam fortunæ iniuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbè ferres, &, ò terra, ò dij, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quũ ipse te, ob paucos obulos, id ætatis in qua etiam si seruus natus esses, tamẽ tempestiuũ fuisset, iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sapientia ultrò adductum uendideris, nihil illa reuericus, quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristotele disseruntur, quũ libertatem laudant, seruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines assentatores, & emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum illis æstimaris, quũ in tanta Romanorũ turba, solus peregrino in pallio uersaris, quumq; Romanam linguam perperam ac barbarè sonas: præterea, quum agitas conuiuia tumultuosa, magna hominum turba conferta, quorum plerisq; collectitij, quidam sunt & improbi? Atq; inter hos laudas odiose, bibisq; præter modum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, discussa ab oculis dulcissima somni parte, unà sursum ac deorsum circumcursas, hesterno luto etiamdum tibijs adhærente? Vsq; adeò ne te lupini, aut holerum agrestium tenuit penuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per desperationem ad ista deuenires? Haud puto. Quin potius palàm est, te, non frigidæ aquæ, neq; lupini, sed bellariorum, atq; opsoniorum, uinisq; odorati cupiditate captũ eò uenisse. Quæ dum lupi piscis in morem auidius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fauces transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantiæ, gulæq; aut toramenta. Ac perinde atq; simia à trunco reuinctus collo, reliquis quidem omnibus risui es: at ipse tibi delitijs affluere uideris, cui contigerit, affatim expleri caricis. Cæterũ libertas, ingenuitas, unà cũ ipsis gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta, atq; istarũ rerũ ne memoria quidem ulla: quanquam hoc quoq; ferendum, si uita ista cum hac turpitudine duntaxat esset coniuncta, quod è libero seruũ uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa seruorum colluuie communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur, leuiora sint his, quæ Dromoni aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat te in familiam suã aecersisse sese, perquàm exigua illi cura est. Quid enim (ut dici solet) commercij asino cũ lyra? An non uides uidelicet, quàm miserè macerentur immodico desiderio, uel Homericæ sapientiæ, uel Demosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonicæ sublimitatis? Quo-

Obiurgatio amplificata à minori et personæ qualitate

Amplificatio seruitutis ab accidentibus, & causse inuersione.

rum me hercle exanimis si quis aurum, argentum, atq; harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquũ, præter fastum, molliciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiã. Atq; ad ista nihil prorsum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propendet à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam & uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico decenter amictus es, norunt q; iam omnes te grammaticũ esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrum ille sibi putat, ut & eiusmodi quispiam, anteambulonum suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurũ enim hac re, ut Græcanicarũ disciplinarum studiosus reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neq; rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirãdas illas artes, quin magis ob barbam pallium q; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neq; absis unquã, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulitio temet exhibeas conspiciendum, neq; locum in acie deseras. Porrò ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid fortè in mentem inciderit, de hoc te cum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidem ingrediens, incuriosus sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq;, nunc descensim (nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quũ tibi interim locus desit, ubi uel assidere queas, librum uidelicet stans in manũ sumis, quoq; fallas tædium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemq; nox occupauit, incommodè lotus intempestiuè, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neq; conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaq; in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum maluæ folium, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus. Audi iam & aliud cõtumeliæ genus. Quid quòd ne ouum quidem soli tibi apponitur. Neq; enim conuenit, ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atq; ignotis ministrantur, quandoquidem hæc tua sit inscitia atque inurbanitas. Neq; auis eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs, uerum diuiti illi pinguis & succulenta. tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atque insipidus, non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibriumq;. Neq; uero raro fit, ut siquando desit alibi, minister repente te inspectante submouẽs ea, quæ tibi erant apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod si quando interim dissecetur, uel porca fœta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitium habeas oportet, aut certè Promethei partem feres: nempe ossa adipe circumtecta. Nam quòd ei qui supra te accumbit patina sinitur adstare, quoad satiatus repudiet, te contrã tam celeriter prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuiq; tãtum insit bilis, quantum uel ceruis adest? Atq; illud equidem nondum dixi, quod reliquis suauissimum ac uetustissimũ uinum bibentibus, tu solus malum quoddam & pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro argentóue bibas, ne colore prodente, palàm fiat, te usq; adeo contemptum neglectumq; esse conuiuam, quanquam benè tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatem usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposcerís, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse fermè, quod non sit acerbũ, maximè quũ tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te fit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit, Alexandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria submistrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quopi

IIII. *Quotidianus uictus.*

V. *Cõeptus et reiectio post Cinædos & saltatores.*

quopiam conuiuiũ latibulo tectus, præcp pudore abstrusus, suspiras, uti conlectandum est, tecp ipsum deploras, ac fortunam incusas tuã, quæ tibi ne pauxillulum quidem lepõris ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas cantiones: aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas dignè canere. Vides enim quibus in rebus situ est, ut quis efferatur, plurimicp fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quocp, aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere, qui amplas hæreditates, qui imperia, qui cumulatas opes pollicentur. Quando quidem hos quocp uides nõ mediocriter à diuitibus amari, plurimicp fieri. Eocp uel unũquodlibet horũ fieri percupias, uti ne prorsus rejiculus, atcp inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidẽ docilis es infelix: proinde submittas te oportet, mussitescp ac tacitus feras, clãm apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium non laudaris puerũ heræ saltantem, aut cithara canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impendet. Quapropter terrestris in morem ranæ sitiens uociferereris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sæpicule, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæcp multam sapiat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiascp, unguentis collini, ac uertice gestare coronã. Siquidem id temporis non dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositacp corona, ipsi & bibunt, & edunt apparatas epulas. Porrò si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintcp illi uel pueri formosi, uel uxor puella: necp tu prorsus à Venere Gratijscp fueris alienus, profecto nõ satis tuta res, necp periculum negligendũ: propterea quòd regis plures sunt oculi, qui quidem non uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cumulũ, ne conniuere uideantur. Quas ob res uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiuijs fierimos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam conijcientem oculos: moxcp alter eunuchus, cui iamdudũ arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuio, ubi paululum dormieris, ad galli cantum expergefactus: O me miserum inquis, ò infortunatum, cuiusmodi quondã conuictus: quos amicos reliqui: tum uitam tranquillam & ocij plenam, somnum quem meapte cupiditate metiri soleo, deambulationes líberas, atcp ex his in quale barathrũ memet præcipitem dedi? Et deum immortalem: cuius tandem rei gratia? Aut quod nam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam aliãs plures commoditates suppeterent, quãm tum suppetebant. Tum autem accedebat líbertas, atcp omnia pro meopte arbitrio faciendi facultas. Nunc porrò iuxta id quod prouerbio iactatum est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circumferor. Quodcp omnium est miserrimum, maximecp deplorandũ, necp efficere possum ut placeam, neque gratiam emereri queo: propterea quòd harum rerum sum imperitus ac rudis, maximè compositus collatuscp cum his, qui hæc uelut artem profitentur. Proinde iniucundus sum, ac neutiquam aptus conuiuijs, quippe qui ne risum quidem concitare norim. Quinetiam sentio me non raro molestum esse & importunum, quum adsum, maximè, quum ipse seipso festiuior esse conatur, nam illi tetricus uideor. In summa, nullam inuenio uiam, qua me illi accommodem. Etenim si meam ipsius autoritatem ac seueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodum horrendus ac refugiendus. Contrà si risero, uultumcp quam possum maximè ad hilaritatem composuero, fastidit illico ille, & auersatur. Ac prorsus tale quiddam mihi uidetur, quale sit, si quis in persona tragica Comœdiam agere tentet. Postremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, posteaquam hanc

VII. Adulatio ridiculorum.

VII. Pericula & metus.

VIII. Pœnitentia.

præsentem alteri uixerim? Dum hæc tecum loqueris, iam sonuit tintinabulũ, iamq; ad eadem tibi redeundum est, obambulandum, standum, sed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq;, si modo uelis par esse certamini, præmioq; tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadem apparatũ hora. Iamq; adeo diuersa uiuendi ratio superioriq; contraria, tum insomnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffossis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exhulcerationem, uel intestini tormina, uel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen sedulo, ac frequenter quũ ualetudo poscat, uti lecto decũbas, ne hoc quidem licet, eo quòd assimulari morbus, quo munia officiaq; iusta defugias, existimatur. Hinc præter omneis perpetuò palles, semperq; iamiam morituro uidere similis. Et hactenus quidem de his quæ domi ferenda sunt. Quod si quando fuerit peregrinandũ (ut ne interim referã alia incommoda) sæpe fit, ut pluuio cœlo, ubi postremus ueneris (nam is locus tibi forte contigit) uehiculũ operiaris, donec nullo iã reliquo loco ubi diuerseris, proximè coquũ, aut heræ comptorem te reclinãt, ne stipulis quidem affatim substratis. Neq; uero tibi referre grauabor, quod mihi Thesmopolis iste Stoicus narrauit sibi accidisse, rẽ profecto nimis quãm ridiculam, quæ tamen eadem possit & alij cuiuis accidere. Conuiuebat enim cũ opulenta quadã ac delicata muliere ex illustribus istis & urbanis. Eam, quũ aliquando peregre proficisceretur (nam id primum aiebat sibi maximopere deridiculum accidisse) in curru sibi uiro nimirũ philosopho adiunxisse cinædũ quempiam, picatis cruribus, derasa barba. Quem illa honoris (ut conijcio) gratia secũ ducebat. Quin nomen quoq; cinædi commemorabat. aiebat enim Chelidoniũ uocari. Iam primũ illud cuiusmodi fuerit, uide: iuxta uirum seuerum tetricũq;, tum senem canoq; mento (Scis autem quãm profundam ac uenerabilem barbã habuerit Thesmopolis) assidere nihili hominem & effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidonem per Iouem, id est hirundinem, sed uulturẽ magis, reuulsis barbæ plumis. Quod ni magnopere illũ fuisset deprecatus, ne faceret, futurũ fuisse ut flammeũ etiam in capite gestans assideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere molestias innumerabiles pertulisse sese, illo cantillãte garrienteq;, demũ (nisi idem hominem coërcuisset) in rheda etiã saltante. Addebat secundo loco tale quiddã sibi fuisse mandatũ. Accersito illi mulier, Thesmopoli inquit, ita tibi dij benè faciant, magnũ quoddã officium abs te requirã, quod caue recuses, neq; expectes ut quicq; te sim rogatura studiosius. Atq; hoc (ut est credibile) omnia se facturum pollicito: hoc inquit, te rogo, quandoquidem uideo te uirum probũ, diligentem & amantem. caniculam, quam nosti, Myrrhinam, in uehiculũ recipe, eamq; mihi serua, curans ne quid illi desit. Nam misera grauida est, atq; adeo propemodum iam propinqua partui. At isti sceleſti & immorigeri ministri, non dicam huius sed ne mei quidem ipsius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putes mihi mediocre beneficiũ facturum, si charissimã mihi iucundissimamq; caniculam seruaris. Recepit Thesmopolis quũ illa tantopere rogaret, ac propemodum etiam fleret. Porrò spectaculum erat supra modum ridiculum. Canicula è pallio prominens prospectãsq; paulò infra barbam ac subinde immeiens (tametsi hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans (huiusmodi enim catellæ iam in delitijs sunt) neq; non philosophi mentũ oblingens, maximè si quid pridiani iuris inhæreret. Porrò Cinædus assessor ille, quum non insulse super conuiuium dicteria quædam iecisset in eos qui aderãt, ac deniq; & ad Thesmopolim usq; dicacitas peruenisset: de Thesmopolide, inquit, unum hoc possum dicere, eum è Stoico Cynicum iã nobis esse factum. Equidem audiui caniculam etiam peperisse in Thesmopolidis pallio. Huiusmodi delicijs illudunt, uel (ut uerius dicã) huiusmodi contumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cũ ipsis uiuunt, paulatim eos cicures ac mãsuetos ad ferẽdas cõtumelias

IX. *Transitio ad ea quæ foris ferenda, atq; hæc sub exemplo Thesmopolis Stoici cõmemorat.*

melias reddentes. Præterea autem & Carcharorum Oratorem noui, qui iussus super cœnam declamabat, neutiquam inerudite per Iouem, imò grauiter & absolutissimè, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum non ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atq; eam molestiã, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis utcunq; toleranda. Porrò si dires ipse, aut poëticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudeat: tum uero maximè futurũ est, ut discrucieris ac dirũparis. Nempe quum admirari, quũ assentari, quum nouos quosdam laudandi modos comminisci necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant admirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nũc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis naris nonnunquam cubitali hiet specũ. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas Dyonisiacas asportaberis, tãquam qui illi tum inuideas, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiã rustice quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ atq; Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quanquam quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quiq; sese mercede assectentur) quandoquidem hoc quoque ad reliquum cultum elegantiamq; pertinere putant, si dicantur eruditæ, si philosophi, si carmina componere Sapphicis haud multò inferiora, ob hæc sanè hæ quoq; conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circunferũt. Hos autem audire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quũ uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in conuiuio: Nam alias non suppetit illis ocium. Porrò sæpenumero fit, ut interim dum Philosophus quippiã disserit, interueniens ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac præclari illi de pudicicia sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atq; ita redeat ad auditionem. Porrò siquando post multum tẽporis instantibus saturnalibus, aut panatheneis, misera quępiam umbella tibi mittatur, aut tunicula semiputris ac detrita, tum denicq; plurima missitentur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultarit, herum id facere destinantẽ, præcurrit, ac primus rei index, abiensq; non exiguũ precium aufert qui renũciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportãtes nuncij: quorum quisq; commemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaq; donati præmio discedunt, at non sine murmure tamen, qui non plura dederis. Porrò salarium ipsum sex fermè obolorum. Idq; si tu postules, grauis atq; importunus haberis. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi hero aduleris, supplexq; fias necesse est: deinde captandus & dispensatoris fauor, nam hoc quoq; quoddam est seruitutis genus. Neque uero negligendus is, quem in consiliũ adhibet, neq; item amicus. Deinde quod acceperis, iamdudum debebatur uel uestiario, uel medico, uel cerdonicui piam. Vnde fit ut sera atq; intempestiua, eoq; inutilia præmia tibi accedant. Cæterum inuidia ingẽs. Iamq; etiam calumniæ quædam paulatim struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, siquid aduersum tẽ dicat. Quippe qui perspiciat te laboribus assiduis iam detritũ, & ad obeunda munia famulatus claudicantem, atque obaudientem, ac podagra subinde grauari. Proinde posteaquam id quod erat in te florentissimum decerpsit, æuiq; partem maximè frugiferam ac præcipuũ corporis uigorem detriuit, iamq; te lacerum panniculum reddiderit, tum modis omnibus circumspicit in quod sterquilinium te portatum abiiciat, atq; alium perferendis laboribus idoneum, in tuũ substituat locũ. Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius tentaris: uel quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel alio quouis impositio crimine, noctu obuolutus ac præceps datus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atq; omni-

X. *Adulatio dominorum dotes se uideri uolentium.*

Mulierum.

XI. *Compensatio munerum.*

XII. *Difficultas exigendæ mercedis.*

XIII. *Exitus ac missio ignominiosa.*

omnium inops rerum optimam podagram unà cum ſenecta comitem ducens. Cùm interim quæ quondam ſciueris, tanto temporis ſpacio dediciceris, tũ uentrem culeo reddideris ampliorem, tibiq; paraueris inexplebile quoddam & implacabile malum. Etenim gula ea quibus aſſueuit, flagitat. Quæ cùm negantur, indignatur. Adde quòd præterea nemo te poſthac recepturus eſt in familiam, utpote cuius iam præterierit ętas, quicq; ſimilis euaſeris equis ſenio affectis, quorum ne pellis quidem perinde ut aliorum animantium eſt uſui. Quin ex hoc ipſo quòd eiectus es, calumnia quàm poteſt proximè ad ueri ſimilitudinem conficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus, aut aliud quippiam tale uidearis. Nam accuſatori uel tacenti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leuibus, & ad omne facinus facilis. Siquidem huiuſmodi nos omnes eſſe ducunt, idq; iure optimo: uideor enim mihi cauſſam aduertiſſe, quamobrem eiuſmodi de nobis obtineant opinionẽ. Nam plerique qui in familias accedũt, propterea quòd alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuinationẽ ac maleficia profitentur, cõciliationem amoris, abductiones in hoſtes, atq; id quũ faciunt, doctos ſeſe affirmant, pallijs ſa micti, barbiſq; neutiquã contemnendis onuſti. His rebus fit, ut non iniuria eandem de reliquis omnibus habeant opinionẽ, quãdo eos quos præcipuos eſſe iudicant, uideant tales. Maximè uero, poſteaquã animaduerterint, quã ſint in cõuiuijs, reliquoq; conuictu adulantes, quàm ad lucrũ humiles ac ſeruiles: deinde eiectos eoſdem iam oderunt, neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdant, ſi quo modo poſſint. Verentur enim, ne cuncta illa uitæ ſuæ myſteria in uulgus efferant, quippe qui nihil non exactè norint, quicq; illos nudos conſpexerint. Ea res igitur illos malè angit. Omnes eñ ſimiles ſunt pulcherrimis iſtis libris: quorum aurei quidẽ umbilici, purpurea foris pellis: cæterum intus aut Thyeſtes eſt liberos in cõuiuio comedẽs, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cũ duabus pariter ſororibus rẽ habens. Eiuſmodi ſunt & illi, ſplendidi, conſpicuiq;. Porrò intus ſub purpura uarias occulunt Tragœdias. Quorum unumquemq; ſi euolueris, explicueriſq;, fabulã non mediocriter longam reperies, Euripidis cuiuſpiam, aut Sophoclis. Contrã foris nihil niſi purpura ſplendida, aureiq; umbilici. Harũ itaq; rerũ ſibi conſcij oderũt illos, atq; inſidias parant, ſi quis penitus ab illis defecerit, qui eos probè cognitos depingat, qualesq; ſint, euulget. Iam uero libet mihi Cebetis illius exemplo & imaginem quandã huius uitæ tibi depingere, ut eam contemplatus ſcire queas, nũ exuſus tuo ſit eam adire. Equidẽ magnopere cupiã uel Apellem quempiã, uel Parrhaſium, uel Aetionem, uel Euphranorẽ ad hanc depingendam tabulã adhibere. Verum quoniam fieri potis non eſt, ut aliquẽ artificẽ tam egregium atq; abſolutum nanciſcamur, in præſentia tenuẽ quãdam pro mea uirili imaginẽ adumbrabo. Ergo pingatur ueſtibulum ſublime atq; inauratũ, neq; id humi ſitum in ſolo, uerum procul à terra in ædito collis faſtigio. Præterea inacceſſum fermè & abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerunq; qui ſe iam ad ſummum uſq; uerticem penetraſſe ſperant, lapſo pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia ſedeat, tota (ſicuti uidetur) aurea, maiorem in modum formoſa, atq; amabilis. Porrò amator ubi uix tandem cõſcendit, iamq; ad fores acceſſerit, obſtupeſcat, oculis in aurum defixis: deinde Spes, quæ & ipſa ſpecioſo uultu eſt, ac uerſicoloribus amicta, manu prehenſa introducat, mirẽ iam ipſo ingreſſu attonitum. Atq; ab eo quidem tempore Spes uſq; illum antecedat, ducatq;, tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq;, tradant Labori. Atis miſerum penitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidũ, colorecq; commutato. Poſtremo Contumelia, arreptum illum ad deſperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes auolans euaneſcat. Tum ille non per aureum illud atrium, per quod ingreſſus fuerat, ſed per poſticum quoddam, & occultum exitũ extrudatur nudus, uentricoſus, pallidus, ſenex, læua quidẽ pudorem

ἐικὼν τοῦ ὅλου βίου ἀνωτέρω γεγραμμένη.

rem occultans, dextra uero seipsum strangulans. Occurrat autem exeunti Pœnitudo frustra lachrymans, & miserum bis etiam conficiens. Atq; hic quidem esto picturæ finis. Cæterum tu Timocles optime, ipse diligenter consideratis singulis expende, num è re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longè dissimiles tam turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

APOLOGIA PRO IIS, QVI MERCEDE CONDVCTI, SERVIVNT.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Haec Apologa est, non in genere omnium eorum, qui mercede conducti seruiunt, sed libri seu Orationis superioris propriæ, & autoris ipsius, Luciani. Nam post scriptum illud æditum, senior iam in aulam atq; familiam Cæsaris sese contulerat, & conditionem procuratoris, ut uidetur, principis, in Ægypto acceperat, ut infrà ex ipsa Oratione quoq; patet. Hoc igitur factum suum, quia cum superiore scripto prorsus pugnare uidetur, defendit primum à diuisione seu diuersitate conditionum, quòd longè alia res sit, principi operam suam locare, quàm apud diuitem aliquem priuatum seruire. Deinde quòd non omnes mercenarios miseros dixerit, sed solum eos, qui prætextu doctrinæ & literarum, seruiunt: se uero alio pacto mercedem accipere, quã illos, nempe cum præter salarium ingens, etiã in magna existimatione uiuat, publicisq; rebus procurandis præstitutus, tam certam quoq; spem, totius alicuius prouinciæ, aut regni aliquando administrandi, propositam habet. Denique quòd cum nemo quicquam ferè gratis faciat, & tamen bonum uirum conueniat, certo alicui operi intentum esse, neq; ignauiter feriari, neq; ipse adhuc dum eò perfectionis uenerit, ut omnem mercedem, aut honorem prorsus contemnere queat. Atq; huic defensioni, præmittit Sabini (eius ad quem scribit) accusationem per prosopopeiã, qua seipsum fingit ab illo grauiter accusari, ut qui suprà quidem de seruitute apud diuites, optimè atq; utilissimè scripserit, nunc autem contrà, quasi mutata sententia, idem uitæ genus ingressus sit, perinde quasi aliud lingua sonare uoluerit, aliud animo senserit, exaggerata hac uitæ, scriptorumq; diuersitate ac repugnantia, multis uarijsq; tum simulibus tum exemplis. Exorditur autem per præoccupationem, à simulatione admirationis, quam & ipsam à circumstantijs ætatis & caussæ amplificat.



Exordium à præoccupatione & simulatione admirationis.

AMDVDVM apud me ipse cogito, præclare Sabine, quæ tibi nostrum de ijs, qui mercede conducti seruiunt, libellum legenti uerisimile est in mentẽ ueniſſe, quæq; credibile est te dixisse. Nam quòd in eo legendo risum non tenueris, mihi uel in primis constat. Sed quæ inter legendum ad singula à te subinde sint obiecta, ea nunc nostris à te iam lectis conor accommodare. Quare si non frustra diuinandi artem didici, audire mihi uideor te sic tecum submurmurantem: Et quis hic tandem est, qui cũ hæc ipse scripserit, & graui adeo accusatione aulicam uitam inceſſat, postea tamen omniũ oblitus, uelut testula, quod aiunt, transmutata sua sponte in seruitutem manifestariam adeo & illustrem, se ipse conieçit. Quot Midæ? quot Crœsi? quot Pactoli uel toti hunc hominem à sententia diducere adeo potuerunt, ut dulcissimam illam libertatem, in qua iam inde à pueris est enutritus, repudiet, & tametsi iam non procul ab ipso abest Aeaco, imò tantum non alterum pedem in Charontis cymba habet, tamen præbeat sese alieno arbitrio huc atque illuc distrahendum, perinde ac si collario quopiam aureo foret innexus, non aliter quàm à diuitum illorum ac delicatorum collo amuleta illa, & corallia dependent. Longè ergo latéque, hoc uitæ genus, in quo nunc es, à scriptis dissidet tuis,

Amplificatio ab ætate.

iamq;

iamq; hoc sanè uideri posset, quod prouerbio dicunt: flumina sursum incedere, omniumq; rerum ordinem inuerti, atq; cuncta in deterius recantari, Idq; nō Helenæ placandæ gratia per Iouem, neq; eorum quæ apud Ilium gesta sunt nomine, sed quòd uerba, quæ antè probè dici sunt uisa, nūc ipso autoris opere subuertantur. Hæc sanè te ueri simile est tecum dixisse. Nec pigebit forsan te, & ad meipsum eius generis consilium adferre, idq; non intempestiuum, neq; importunum, sed amicum, & quale tibi uiro, cum bono, tum erudito congruat. Itaq; si tuam personam, quam induere iam paro, feliciter gessero, optimè quidem nobiscum actum putabo, atq; in hoc eloquentiæ præsidi Mercurio sacrificabo. Si uero quod sequor, parum assequor, tuæ partes erunt, quæ mihi desunt, explere. Iam ergo fuerit tempus, ut quasi scena transformata, & actoribus permutatis, ipse quidem uocem teneam, meq; tibi salutis gratia secandum, et, si et hoc necesse fuerit, urendum præbeam. tu uero medicinas adornes, simulq; acum, unà cum ustorio habeas in promptu. Nunc igitur tu, ò præclare Sabine, dicendi uice à me accepta, sic mecum agis: Olim quidē, ò amice, hic tuus libellus non immeritò erat in precio, & quemadmodum, qui tum audiuerunt, nobis narrarunt, cum uulgo ceu magnum quiddam ostentabatur, tum præcipue eruditorum manus occupabat, quotquot eiusmodi rerum studiosi, literas tractare operæprecium ducunt. Neq; id admodum est mirum, quandoquidem, præterquā quòd ipse dictionis tuæ color culpa caret, & narratio planè est uaria, miraq; est rerum experientia,, maximam quoq; habet gratiam, quòd omnia à te non scitē solū, sed & dilucidè recensentur. Super omnia uero est, quòd quæ scripsisti utilia sunt, cum omnibus, tum maximè eruditis, uidelicet, ne per rerum insciti in seruitutem posthac sese conijciant. At cum iam sententia planē in diuersum mutata, aulicam hanc uiuendi rationem præstare statueris, & libertati longum ualere dixeris, tum iambicum illud seruile nimis, & generoso animo indignū, sumpseris imitatione exprimendum.

A fine.

Accusatio sub persona Sabini.

A collatione superioris orationis & præsentis uitæ.

Vbi est lucrum natura adacta seruies.

Videndum tibi erit, ne quispiam te id libelli legentem fortè auscultet, imò summa ope curandum, ne cuiquam exijs, qui præsentem uitæ tuæ statum norunt, tua scripta legenda exhibeas. Ad hæc feceris operæprecium, si à Mercurio illo inferorum legato, uotis impetres, quo is omniū aures, qui antè de hoc libello quippiam audiuerunt, obliuionis fonte aspergat. Alioqui simile quiddam tibi accidet, quod iuxta fabulam illam Corinthiam Bellerophonti. Vt enim ille literas in suam perniciem tulit, ita tu librum aduersum te ipse scripsisti. Quod ad me attinet, qua defensionis facie saltem æqua, aduersum accusatores uti possis, non uideo: præsertim, si actionem suam nonnihil iocis & ridiculis condiant. Nimirum ut scripta tua, atq; item libertatem, quā præ se ferunt, laudent: te uero scriptorem seruientem uideant, & sponte tua collum iugo subdentem. Itaq; non iniuria agerent, si libellum ipsum, uel altero generosiori scilicet, assererent, te uero interim uelut Graculum alienis exultare plumis; uel si tuus esset, similē quidem tuam esse caussam dicerent Salæthi illius iudicio, qui cum contra adulteros legem durissimā Crotoniatis tulisset, et per hoc multis admirationi esset, paulo pòst cum fratris sui uxore in adultetio fuit deprehensus. Quare non inepte quispiam te Salæthum illum diceret, nisi quòd illius factum non paulò est tolerabilius, qui q̄d fecit (ut & ipse dum caussam diceret, fatebatur) amore captus fecit, et uoluntarius, nihil reluctās, in ignē animo magno insiliit. Tametsi Crotoniatæ hominis miserebantur: &, si luberet, exulandi facultatē permittebant. At tuum negocium multis partibus est absurdius, qui uitæ quidem eiusmodi seruilem conditionem accuratè etiam libris æditis es persecutus, & grauiter incusas, si quis in diuitis alicuius famulitiū incidat, seq; ipse uelut uinculis astringi sustineat, interim nihil non molestum, cum faciens, tum patiens, attamē ipse

Amplificatio ab exemplo Salæthi.

in

in extremo ſenectutis gradu, & certè longè ultra limen illud Homericum progreſſus, ingeneroſum adeo & abiectũ ſeruitutis genus elegiſti, atq; obid tantũ non ſerio triumphas. Ergo qui tibi male uolunt, quanto magis inſignis ac conſpicuus appares, tanto te aiunt magis omnium riſui obnoxium: uita nimirum tua tantum ſcriptis ipſis reclamante. Et quid attinet nouã accuſandi rationem aduerſum te quærere, poſt celebrem illam & admirandã Tragœdiã, quę dicit:

Sapientem eum odi, qui ſibi ipſe non ſapit.

Tametſi & alia multa, quibus te adoriantur, accuſatoribus tuis ſuppetũt. Nempe alij ſimilem te facient Tragicis actoribus, quorum quiſq; in ſcena quidem eſt uel Agamemnon, uel Creon, uel etiã Hercules ipſe, foris aũt depoſitis perſonis, fiũt Polus aut Ariſtodemus, ſcilicet ad agendas fabulas mercede conducti, qui, ut uiſum fuerit ſpectatori, iã eiiciuntur, iam exibilant, interim aliqui & flagris cæduntur. Porrò alij idem tibi contigiſſe dicent, quod ſimiæ, quam magna illa & celebris Aegypti Regina Cleopatra habuiſſe dicitur. Ea enim ſaltationũ genera probè edocta, cum aliquandiu compoſitè modulateq;, non ſine magna ſpectantium admiratione, ſaltantis habitum exhibuiſſet, ac decorum ſeruaſſet, iamq; Hymenæum uoce ac cithara canentibus reſpondiſſet: poſteaquam caricas ne an nucem neſcio, procul iacentem conſpexiſſet, perſona abiecta, imò præ feſtinatione diſcerpta, modulis, & ſaltationibus longũ ualere iuſſit, nucem uero correptam arrodere cœpit. Non aliter & tu non hiſtrio quiſpiã, ſed ipſe pulcherrimarum rerum autor, & uelut legumlator, oſtenſo alterius uitæ ſplendore, quaſi nuce quadam, te ipſe ſimiam eſſe prodidiſti, ut qui ſummis tantum labiis ſis philoſophus, quiq; nihil quidem ueritus inferorũ portas, alia quidem mẽte occultes, alia uero lingua depromas. Vt nõ immeritò quis de te diceret, quæ ſcribas, quibusq; te uendites, ea labra quidem tua rigaſſe, palatum autem interius aridum reliquiſſe. Quam ob rem ſtatim ante pedes quoq; ultricem pœnã ſiſti, qui cum antè audacia procaci humanarum rerũ neceſſitatibus inſultaris, ipſe tamen haud ita multo poſt, libertatem uelut ſub præconibus abiturarís. At qui apparet Adraſteam, iam tum tibi à tergo aſſiſtẽtem, ea quibus tu partim te ipſe uenditabas, partim alios incuſabas, egregiè riſiſſe. Quippe, quæ dea cum ſit, non ignorarit futurum, ut & ipſe mutata ſententia in ſimile uitæ genus transires. Tum quòd nõ prius in tuum ipſius ſinum inſpueris, quàm eos accuſares, qui ob uarias fortunæ uiciſſitudines eiuſmodi facere ſuſtinent. Iam ſi quis, uerbi gratia, Aeſchinem poſt grauem illam orationem, qua Timarchũ accuſauit, fingat ipſum in idem incidiſſe ſcelus, ac per hoc in ſimile crimen uocatũ, quantus quæſo hinc ſpectantium riſus fuerat futurus, quòd Timarchũ quidem eius peccati gratia, ad quod hominem ætas tulit, grauiter inceſſuit, ipſe uero iam ſenex eadem in ſeſe commiſit? Deniq; ſimilis uideris illi Pharmacopolæ, qui cũ remediũ contra tuſſim uenditaret, & qui eo uterentur, eos ſtatim eo malo liberari polliceretur, miſer tamen ipſe, eius morbi uehementia interim concuti cernebatur. Hæc atq; id genus alia quiſpiã accuſando tibi obijceret, præſertim in hac materia adeo copioſa, quæq; mille anſas aduerſario præbeat. Cæterũ nunc apud me ipſe cogito, quam uiam me expurgandi mei apud te inuenire queam. Num ergo optimũ fuerit, ut me ad malum hoc, mea uolũtate coactũ confitear, dorſum uerberaturo aduertam, improbitatem non negem, ſed ad communem illam excuſandi rationem confugiam, nimirũ fortunæ fatiq; ineuitabilem neceſſitatem meo facto prætexens. Atq; interim ab obiurgantibus ueniam deprecer; ob id, ſpero, noſtræ cauſſæ æquioribus, quòd non ignorent, quãm nihil ſit in noſtra ipſorũ manu, quodq; potẽtioris alicuius numinis, Fortunę ſcilicet aut Fati arbitrio, uel contra noſtram uoluntatem impellimur, adeo, ut crimen nullum in nos hæreat, quantũuis aliquid, uel dicamus uel faciamus. Aut hæc uia nimis eſt uulgaris, ut ne tu quidem (quanquam amiciſſimus) huiuſmodi excuſa-

A collatione Tragicorũ hiſtrionum.

A conſilio & euentu.

Ab exemplo κατ' ἐνάντιον.

Reſpõſio per occupationẽ.

A facto.

tionis obtentu me ſinas elabi, etiamſi patronum habeam Homerum, eiuſq; carmina hæc decantem.

Fatorum nexus fugiſſe, haud dixero quenquam

Tum illud:

Filum Parca dedit naſcenti matris ab aluo,

Itaq; ſi hac ratione tanquam parum proba, neq; fide digna poſthabita, illud dicerem, neq; pecuniæ cauſſa, neq; ſpe aliqua alia ineſcatum me, præſentem ſeruitutem ferre, ſed ipſius principis prudentiã, fortitudinem & magnanimitatem, admiratũ, rebus eius intereſſe uoluiſſe, hic uereor ne ad prioris criminis inuidiam adulationis quoq; nota accedat, uidearq;, quod aiunt, clauũ clauo pellere, & crimen minus maiori uelle obſcurare, quatinus adulatio malorum omniũ maximè eſt ſeruile, & ob hoc peſſimum cenſetur. Quid ergo, ſi neq; hæc neq; illa uidentur dicenda, nobis reſtat: niſi ut ingenuè fateamur, nihil nobis eſſe ſincerum ac ſanum, quo deinceps uitium noſtrum palliemus? Vna forſan anchora ad hoc nobis ſupereſt, quam in aquam nondum dimiſimus, uidelicet, ſenectutem noſtram ac morbum in miſerationem uocare, pariterq; paupertatem cauſari, quæ ut euitari queat, hominem nihil non tum facere, tum pati perſuadet. Quo loco non intempeſtiuũ fuerit Medeam illam, quæ eſt apud Euripidem, in auxilium aduocare, quæ huc progreſſa lambica illa nõnihil huc detorta, pro me tibi occinat:

Haud neſcio quàm ſint mala hæc, quæ nunc paro,
Sed mentis imperio reclamat pauperies.

Nam illud Theognidis quis ignorat, tametſi nullus citem, non uitio dare, ſi quis ſeipſe, uel in profundũ mare demergat, uel è rupe præcipitet, modo paupertatis onus hoc pacto excutiat. Hæc ferè ſunt quæ quis in eiuſmodi cauſſa pro ſe dicere poſſet, etiamſi nihil eorum admodum decoram gerat perſonam. Tu uero ò amice, quantum ad me attinet, bono animo es, quandoquidem in mea defenſione id genus auxilijs nullis ſum uſurus. Neq; enim, ſpero, tanta fames unquam urgere poterit Argiuos, ut de caua Arabia ſerenda cogitẽt, neq; ipſi nos iuſta adeo excuſatione deſtituemur unquam, ut ſi quando accuſemur, eiuſmodi latebras quærere cogamur. Quin illud mihi conſidera, quã magno hæc inter ſeſe diſcrimine diſtent, uidelicet in prædiuitis alicuius familiam adſcriptũ, ſeruire ſeruitutem, eaq; omnia perferre, quæ libellus ille meus recenſet, & publicè rem populi tractantẽ, ac pro uirili remp. adminiſtrantem, hoc nomine ab Imperatore ſalariũ accipere. Age contemplare hæc, & utrũq; per ſe, ac ſeorſim perpende. Reperies certè res ipſas, iuxta illud Muſicorũ prouerbiũ: δὶς δέκα πανσόφῳ, hoc eſt, longiſſimo interuallo inter ſeſe diſſidere. Tum duas has uitæ rationes tantũ inter ſe conuenire, quantum eſt affinitatis plumbo cum argento, æri cum auro, anemonæ cũ roſa, homini cum ſimia. Siquidem ut illic, ita & hic merces accipitur, & accidit utrobiq;, ut alteri ſit parendum. Cæterũ in ipſa negocij ratione ingens eſt diſſonantia. Quandoquidem illic ſeruitus eſt manifeſta, & qui illorum conditionem accipiunt, emptícijs illis & manuarijs ſeruis, non admodũ præſtant. At qui remp. tractant, & in uſum ciuitatis nationumq; totarũ ſtrenuam operã collocant, nullo iure, ob ſolam mercedem in calumniã uocari poterint, inq; crimen cũ illis commune trahi. Alioqui fieri non poterit, quin hac ratione & præfecturæ omnes exautorentur, ut neq; tot ac tantæ gentium pręſides, neq; ciuitatum rectores, neq; ordinum militariũ ductores, imò nec ipſi totius exercitus imperatores, rectè facere uideãtur. Quando horũ omnium laboribus propoſita ſunt præmia. Cæterum unius mercedis nomine, non oportet, opinor, uel bona omnia euertere, uel mercedẽ accipientibus, æqualem conditionis gradũ tribuere. Denicq; mercenarios miſeræ uitæ obnoxios illic dicebam, non omnes, ſed qui doctrinæ prętextu in diuitũ famulitio ſeruiunt, eos tanquã ærumno-

Apſona & qualitate prĩcipis. II.

Ab ætate et in opera rerum. III.

Reiectio quadam ad uerã et propriam defenſionẽ facti tranſit.

I. Argumẽtũ à diuiſiõe et diuerſitate conditionũ.

Amplificatio à cõſequẽtib.

II. Interpretatio dicti, & quo modo mercedẽ accipiat.

ærumnosos miserabar. At nostrum negocium, ô amice, modis omnibus est diuersum. Quanquam enim quæ ad domesticam uitam pertinent, nobis cum illis sunt cõmunia, publicè tamen summi imperij participes sumus, eiusq; administrandi prouinciam cum rege partimur. Ipse ego, si diligenter expendas, Aegyptiaci regni portionem non minimam sub manibus habeo. Dum nunc pœnas statuo, nunc iusta tributa impero, nunc dictorum factorumq; omnium rationaria conscribo, nunc litigantium acta certa lege perpendo. Ad hæc principis ipsius decreta ad certissima simul, & rectissima quæque summa fide perduco, eademq; diligenter adseruata, subditis trado, reipub. cura in omne ævum conseruanda. Deinde proponit merces non uulgaris, sed à principe: nec ea exigua, sed talẽtis numerata. Post hæc, modo recta uia res procedat, superest spes, neq; hæc contemnenda: uidelicet, ut prouinciæ alicui quasi iam emeritus præficiaris, aut Regium aliquod negocium tibi demandetur. Iam uero gestit animus in hac loquendi libertate paulò magis progredi, & crimen ab accusatoribus supra modum exaggeratum, itidem copiosius refellere. Equidem apertè pronuncio, neminem quicquam facere gratis, ne si uel maximarum rerum administratores obieceris: quãdo nec ipse princeps mercedis est expers. Non hic dico tributa, nec uectigalia, quæ per singulos annos à subditis penduntur: uerum principi maxima fuerit merces, si ã laudatis laudetur, si nomen eius ab omnibus celebretur, si beneficiorum nomine numinis uice adoretur. Porrò imagines, templa & aræ, & quæcunq; eius generis ã subditis suis habent, mercedis loco sunt & ipsa. Nimirum procuris, procq; solicitudine, qua communem ciuium bonum procurant, cunctaq; in melius prouehunt. Et, ut magnis parua componam, si initio iam inde ab ipsius uelut acerui cacumine sumpto per singula quibus compositus assurgit, descendas, uidebis sanè nos non nisi magnitudine & paruitate, à summis differre: cætera mercenarij simul omnes sumus. Itaque si hanc tulissem legem, neminem quicquam facere debere, non iniuria iniquitatis reus essem. Sin hoc in nullo libelli nostri angulo à me est dictum, & bonum uirum operi alicui intentum esse decet, qui posset operam suam collocare quis rectius, quàm ut ad optima quæq; promoueat amicos, ac in medio omnium luce q; de se det periculum, quanta fide, quaue diligentia, qua postremo animi beneuolentia, negocia commissa queat expedire. Ne uidelicet locum habeat illud Homericum:

Telluris inutile pondus.

Locus eoꝝ: Neminẽ quicquã gratis facere, & tamẽ bonũ uirũ operi alicui intentũ esse debere.

Atqui meos obiurgatores meminisse oportet, quòd cum me reprehendunt, haud quaquam sibi res est cum sapiente quopiam (si modo est aliquis hoc dignus nomine) Sed eo qui sit unus è media plebe, ex literarum exercitatione mediocrem nominis celebritatem nactus: attamen qui ad supremam illam uirtutem, quo non nisi summatibus datur adytus, non ad modũ sit institutus. Quam quam ne hoc quidem nomine grauius dolere debeo per Iouem, cum in nullum unquam inciderim, qui omnes sapientiæ, quam profitebatur, numeros expleret. Te uero, quòd hanc uiuendi rationem nobis uitio uertis, non possum non mirari, qui iam olim eidem crimini obnoxium non obiurgaris, cum non sine ingenti mercede dicendi facultatem, publicè agendis causis locarem. Quo tempore tu peragrata simul Gallia, ad occidentalis oceani spectaculum profectus, forte fortuna in nos incidisti, cum inter quæstuosos Rhetores & nobis erat locus. Hæc sunt, mi amice, quæ obijcienti tibi, quanquam mille negocijs districtus, utcunq; respondi. Nimirum ut uideas, quàm non in postremis habeam, si tuo suffragio candido plenoq;, nostra causa probetur. Nam quod ad alios pertinet, etiamsi simul omnes accusent, mihi tamen sufficerit illud:

Haud curat Hippoclides.

III. *A conditione personæ & qualitate.*

LVCIANI

PRO EO, QVOD INTER SALVTANDVM VERBO LAPSVS FVERAT.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

RESpondet hac Apologia, pro errato, quòd inter salutandum ipsi accidérat, cum mane & in prima salutatione, quando χαῖρε, hoc est Aue seu Salue dicendum fuerat, ipse ὑγίαινε, hoc est, Vale dixisset. Orationis status est iuridicialis assumptitius. Fatetur enim & ipse peccasse se, quia ordinẽ inuerterit, & quod postremum dici conueniebat, à principio usuparit. Sed tamen culpam hanc mitigat atq; eleuat. Primũ usu ac potestate ipsorũ uerborum, ostendens τὸ χαίρειν nõ in principijs tantum à ueteribus, sed etiã in fine atq; discessu usurpatum fuisse, ὑγιαίνειν aũt utroq; loco frequenter à multis, à quibusdam etiã in principio semper positum fuisse, deinde & efficatiorem atq; auspicatiorem uim ac significationem habere. idq; probat multis & poëtarũ & aliorum testimonijs adductis. item historiarum exemplis, ubi uel eodem errore, ὑγιαίνειν pro χαίρειν positum fuisset uel alias usurpatum, commodum aliquod utentibus attulisset. Post hæc ordinis inuersioni opponit euentum erroris, quòd tale uerbum, pro alio, dixerit, cuius uis seu potestas, hoc est, ualere seu sanum esse, cuiuis tempori, nisi matutino tantum, conueniat, & quòd hæc salutatio cæteris potior atq; efficatior sit. Denicq; & principes hoc idem primum atq; præcipuum suis mandant, ut salutis seu ualetudinis curam gerant, & priuati quoq; in resalutando saluos esse iubeant. Hinc & causſam erroris siue euentus huius, in Deum aliquem transfert. Animi autem consternationem, quæ causſam errori dederit, à consueto, & obiecto seu causſa defendit. Deinde & uoluntatem principis pro se interpretatur ficta conformatione, idq; argumento à consequentibus, & exemplo ducto. Ad finem, ficta alia ac noua obiectione, orationem in uotum seu precationem desinit. Exordium à loco communi sumitur.

Exordiũ à loco communi.

DIFFICILE sanè est, homo cum sis, alicuius Dei impulsionẽ ac uim euitare. Multò autem difficilius defensionem inuenire errati eius, quo quis præter rationem, & ceu numine quodam impellente, lapsus est. quod utrunq; mihi nunc accidit, qui cum ad te uenissem, quo te ex more, primo mane salutarem, deberemq; cõsueta ista uoce uti, ac te saluere iubere, ego aureus ille, nescio quo pacto oblitus, ualere te iussi, uerbo & ipso non malo, aut ominoso, sed intempestiuo tamen, ut quod uesperi, non aurorę conueniat. Ipse igitur confestim sudaui atq; erubui, uariecq; meipsum gessi, cum quid agerem, non haberem: At cæteri quitum aderant, alij quidem lapsum me esse lingua, ita ut consentaneum erat, alij præ ætate delirare, alij uero ex hesterna crapula repletum atq; ebrium adhuc esse existimabant: tametsi tu ipse, animo maximè æquo accipiebas id, quod tum acciderat, ne risu quidem modico, notando linguæ erratum. Visus igitur mihi sum, operæ quoddam precium facturus esse, si consolationem aliquam mihi ipsi componerem, ne nimis ægrè ob lapsum hunc animo afficerer, néue intolerabile putarem, si senex aliquis, præsentibus tot testibus, nonnihil ab eo, quod decorum fuerat, aberrando deflexissem. Nam quantum quidem ad ipsam linguã attinet, defensione aliqua opus, puto, non erat, præsertim quando in tam bonã & auspicatam precationem errando prolapsa fuerit. Incipienti itaq; mihi, ab initio statim uidebar in difficilem quæstionem incursurus esse. At uero ubi iam progressus aliquantulum fuissem, offerebãt se multa, quæ comodè dici posse uidebantur. Quæ tamen non antea dicam, quãm de ipso uerbo Saluere, de uerbo Bene agere, & de uerbo ualere, quæ consentaneum atq; æquũ erit, exposuero. Verbum igitur χαίρειν (quod saluere nos dicimus) antiqua uox est, & in salutationibus iam olim usurpata, ueruntamen non mane tantum, neq; in primo solũ congressu, sed etiam cum, qui antea se mutuo nunquam uiderant, alius in alium incideret, salutatione hac uti solebant. Quale illud est:

Propositio.

I. χαίρειν & eius usus.

Verbũ χαίρειν ubiq; saluere exposuisse.

Salus

Salue, ô, ſoli, rex, iſtius Tirynthij.

Deinde & ā cœna, cum iam ad mutuas confabulationes uentum eſſet, ut apud Homerum:

Salue Pelide, nil cœnæ æqualis eges nunc

quo tum Vlyſſes uſus eſt, quando in legatione miſſus, oratorio modo mandata illi exponebat. Præterea & cum à ſe mutuò iam diſcedere uellent, eadem utebantur. Quale eſt illud:

Saluete, atq; deum me agnoſcite, morte carentem.

[a] Certum autem tempus nullum præfinitum fuit ſalutationi huic, neq; ut nūc, matutino ſolum tempore uſurpabatur, quandoquidem & in infauſtis et abominabilibus rebus, eadem aliquando uſi quidam reperiuntur. Vt apud Euripidē Polyníces, iam moriturus:

Saluete (inquit) nam totus tenebris iam tegor.

Neq; etiam amicorum inter ſe nota tantum, ſiue indiciū erat, ſed & ad eos, quibus infenſi erant, adhibebatur, cum ſignificare uellent, nihil rei ſibi mutuo cū illis poſthac fore. [b] Nam hoc, cum μακρὰν χαίρειν, hoc eſt, longum ſaluere dicunt, intelligunt, nempe nullam amplius curam alterius alteri futurā eſſe. Primus autem hoc uerbo uſus fertur Philippides, is qui uno eodēq; die, narratur, ex Marathone curſu itinere peracto, Athenas uictoriā annunciaſſe, et ad magiſtratus quo loco conſederāt, atq; anxij de euentu pugnæ cogitabāt, dixiſſe: [c] SALVETE, Vincimus, eoq; dicto, ſtatim concidiſſe mortuus, peracto iam nuncio, unà cum ipſo illo uerbo expirans. In epiſtolæ autem initio Cleon ille, Athenienſium tribunus, cum ex Sphacteria ſcriberet, primus omniū, hoc uerbum præpoſuit, gratulari uidelicet illis uolens, ob uictoriam eo loco partam, & quòd Spartanos captos, in poteſtatē redegiſſet. Ac prorſus certè, poſt illū, Nicias dux, cū ex Sicilia ſcriberet, antiquam epiſtolarū formam retinuit, ſtatim ab ipſis rebus exordiendo. Quin & admirabilis ille Plato, uir fide dignus ac legiſlator huiuſcemodi rerum, uerbum hoc ſaluere, planè ualere iubet atq; omnino improbat, ueluti malum ac prauū, & quòd nihil ſerium aut dignum præ ſe ferat. Contrā autem τὸ εὖ πράττειν, hoc eſt, benè agendi uerbum pro eo introducit, tanq; cōmune, tam corporis quàm animi benè rectēq; affecti, ſymbolum, ſiue indiciū. Ac miſſis ad Dionyſium literis, reprehendit ipſum, q; cum ad Apollinem uerſus quoſdam cōpoſuiſſet, deum ipſum ſaluere iuſſiſſet, quippe q; hoc ipſo Pythio indignum foret, & nō modo dijs, uerumetiā ne hominibus quidem paulò dexterioribus decorum. Diuinus certè quidem Pythagoras ille, tametſi ipſe nihil propriū ſuorū ſcriptorum nobis relinquere poſt ſe uoluerit, quantū tamen ex Oecello, Lucano & Archita, & cæteris ipſius diſcipulis, coniecturā facere licet, nec uerbum Benè agere, ab initio literis ſuis præmiſit, ſed ab ὑγιαίνειν, quod eſt, ualere ſeu ſanum eſſe, exordiri iubebat. Cuncti itaq; illi, qui profeſſionem atq; doctrinā ipſius ſecuti fuere, quoties miſſis inter ſe mutuo literis graue aut ſeriū aliquid ſcriberēt, Valere ſiue ſanos eſſe ſeſe, ſtatim ab exordio iubebant, tanq; et hoc ipſum uerbum tam animę q; corpori accōmodatum maximè foret, ſummatimq; comprehenderet, uniuerſa hominis bona. Præterea & triplex ipſorū triangulus iſte qui alternatim inter ſe iunctus, quinquelinearē figuram conſtituit, quo ſymbolo, ac ueluti nota quadam, ijdem ad eos, qui eiuſdem profeſſionis erant, eandēq; doctrinam ſectabant, uti ſolebant, Valetudo ſiue Salus ab ipſis appellatur. Et in ſumma, ipſum quidē Valere, putabant, eſſe, uerum neq; Benè agere, neq; ſaluere omnino idem quod ualere. Sunt aūt & qui Quaternionē, maximum ipſorum iuſiurandū, aut perfectiſſimum ipſis numerū perficere * dicant, alij uero etiam ſalutis ſeu ualetudinis principium uocarunt, inter quos & Philolaus eſt. Et quid attinet uetuſtiores cōmemorare, quando & Epicurus, qui alioqui τὸ χαίρειν, hoc eſt, gaudendi uerbo, admodum gaudebat, uoluptatemq; cæteris rebus

imus, ppter cōmodū uerſionis, quanq; nō ignorē à Martiale atq; alijs frequētius per Aucre reddi, quando ſalutātis eſt. Nā alioq; et Gaudere ſignificat, interdū et ualere, ut infrà, cum diſcedētiū mutuo eſt. Vt et τὸ ὑγιαίνειν, quod nos ubiq; ualere uertimus, et ſaluū ſiue ſanū eſſe interim ſignificat. ad quas ſignificatiōes infrà in græcis teſtimonijs, quæ citātur crebræ alluſiones fiūt, præſertim, cum à principio ponitur.

[a] Atq; in his exēplis, Saluere eodem modo ponitur ut apud Virgil. Salue æternū mihi maxime Palla etc.

[b] Atq; hoc Latini lōgū ualere uertūt, ut Virg. Et lōgū fórmoſe uale, uale inq; etc.

[c] Quanq; hic τὸ χαίρειν nonnihil & ad gaudēdi ſignificatiōnē alludit, ut et in ſequenti exemplo.

II.

Εὖ πράττειν.

Et hic ad gaudēdi ſignificationē Plato alludit, uide epiſtolas.

III.

ὑγιαίνειν.



* Et huc fortaſſis pertinet, quod in carmine illo Pythagoræ, aureo legitur. καὶ μὲν

τὴν ἀμείνονα ψυχὴν παθαίνεται τετράκτυν παγὰν ἀενάου φύσεως. &c.

omnibus anteponebat, in epistolis, quas de rebus paulò grauioribus scribebat (sunt autem earum perquàm paucæ, & nō nisi ad præcipuos amicorum datę) sta tim ā principio ualere iubebat. Frequens autē & in Tragœdia & Comœdia, ueteri illa quidem, reperias idem hoc uerbū, à principio fermè positū. Nā illud

Vale, & multum mihi salue

docte prudenterq; ualendi uerbum, auere, siue saluere illi præpositum habet. Alexis autem

O here, uale (inquit) ut tardè admodum aduenis.

Quo loco ὑγιαίνειν ponitur, ut apud latinos, Saluus sis. ut et in sequenti exēplo. Hoc est χαίρειν, qđ et gaudere significat, ut suprà quoq;.

Et Achæus:

Venio peracta re graui, at tu mihi uale.

Philemon quoq;:

Primum (inquit) ualere cupio, dein agere benè,
Saluere tertio, ultimo debere nil.

Nā qui cōuiuiale illud carmē cōposuit, cuius et Plato meminit, an nō et ille ait:

Equidem hoc iudico primum,
Valere, dein pulchrum uideri,
Post esse ditem.

Verbi autem saluere siue auere, omnino ne meminit quidem. Et ut notissimū quoq; illud, & quod omnibus in ore est, tibi dicam.

Superūm antiquissima diua salus,
Tecum, mihi liceat
Viuere quod supereſt.

Quare si antiquissimis salus seu Valetudo est, meritò etiam ipsius opus, hoc est ualere, saluumq; ac sanum esse, reliquis omnibus anteponendū est. Infinita autem & alia exempla, tum ex poētis, tum ex historicis & philosophis, cōmemorare tibi possim, ubi idem hoc uerbū, ualere, antepositum reliquis atq; prælatū reperitur. Quæ tamen omnia in præsentia omittā, ne mihi scriptum hoc in loquacitatem quādam ineptā ac puerilem adeo prolabat, uidearq; ipse clauo alio alium trudere uelle. Pauca uero ueteris historię, quantū adhuc memoria teneo quantumq; ad hanc præsentē causam pertinere propriè uidetur, non incōmodum hūc adscribi posse existimaui. Nam cū Alexander Magnus pugnā illam ad Issum initurus esset, quemadmodū Eumenes Sardianus in epistola ad Antipatrum refert, mane in tabernaculum eius ingressus Hephestio, siue tū ita oblitus sui fuerat, siue consternatus, quemadmodū & ego, siue etiā numine aliquo impellente, idem tū, quod ego, dixit: ὑγιαίνειν βασιλεῦ, hoc est, Vale rex. tempus iā est in aciem educi exercitum. Conturbatis aūt cæteris, qui tū aderant, ob inopinatam ac nouā salutandi formam, ac ipso Hephestione, propemodū præ metu emoriēte, Alexander respondens, recipio, inquit, omen. Nā nos, saluos atq; integros è pugna reuersuros esse, hoc uerbū mihi nunc pollicetur. Antiochus aūt, cognomento Soter, quando cū Gallis conserturus prælium esset, per quietem uidit astare sibi Alexandrū, & iubere, ut tesserā hanc ante pugnam militibus daret, ὑγιαίνειν uidelicet. Ac sub hac tessera seu nota militari, præclarā illam uictoriam mox consecutus est. Præterea & Ptolomęus, Lagi, missis ad Seleucū literis, planè ordinem inuertit, ā principio quidē epistolæ ualere illum iubens. Pro eo aūt ubi alij Vale scribunt, in fine τὸ χαίρειν, hoc est, auere subscribens, quē admodum Dionysodorus tradit, is qui epistolas illius collegit. Non iniquū autem fuerit & Pyrrhi Epirotæ illius mentionē facere, qui post Magnū Alexandrum, secundas in re militari tenuit, uariasq; fortunę mutationes ac uices pertulit. Hic igitur, cum deos, precando, sacrificando, donariaq; consecrando quotidie ueneraretur, nunq; tamen uel uictoriā ab illis, uel regni alicuius ampliorem maiestatem, uel gloriam, uel diuitias ac abundantiam, postulauit, sed unum hoc ὑγιαίνειν, hoc est, ualere ac sanum esse, precari solebat, ut qui putaret, quamdiu hoc

Hactenus de usu uerborū, et eui tēpori à quibusq; accōmodata fuerint. Iā et exempla eorum recēset, q. uel simili errore aliqñ lapsi sue temere uel meditato, eodē quo ipse, uerbi usi magnū ex eo cōmodum cōsecuti sunt.

I. Hephestionis et Alexādri.

II. Antiochi.

III. Ptolomæi Lagi.

IIII. Pyrrhi.

hoc uno frueretur, & cætera facillimè euentura sibi esse. Ac rectissimè, opinor, sentiebat, illud nimirum secum reputans, quòd cæterorũ bonorũ omnium, nullus fructus foret, quãmdiu unũ τὸ ὑγιαίνειν, hoc est, sanitas ista corporis atq; animi sola abesset. Sed iam satis de eo, quo quisque horum uerborũ tempore, pro priè dici, solitum fuerit, ã nobis expositum est. Fortassis aũt dixerit quispiam: Tu uero, immutato ordine illo, etiã si nihil aliud dixisses, tamen iure optimo accusandus ac reprehendẽdus fores, pinde ac si quis galeã tibiæ, aut rursum ocreas capiti alligatas imponat. Verum: ò optime (responderem & ego illi) meritò sanè hæc diceres, si quod in uniuersum tẽpus foret, quod sanitate siue salute opus non haberet. Nunc autem & Mane, & meridie, & noctu quoq; salute ac sanitate semper opus est, & maximè principibus uobis, qui multis occupati negociis estis, eòq; ad plura corpore integro ac sano necesse habetis. Præterea autem ille qui χαῖρε, hoc est, Aue, seu gaude, dicit, auspicato tantum principio utitur, ipsaq; res non aliud, quàm precatio siue optatio quædam est: at qui ualere iubet, ille & utile quiddam facit, & omnium eorum admonet simul, quæ ad sanitatem siue salutem aliquid conferunt, neq; solum comprecatur, uerum etiam denunciat atq; imperat. Quid autem, an non & in libello mandatorum seu negociorum, quod semper & à rege quoq; accipitis, hoc primum esse solet, quod uobis præcipitur, quo sanitatis atq; salutis uestræ curam habeatis? Ac meritò sanè. Neq; enim ulla uestri utilitas, ad res cæteras obeundas foret, nisi integri ac salui essetis. Sed & ipsi uos, si modo Romanum sermonem, ego quoque non nihil intelligo, cum salutantes, uicissim uerbis accipitis, salutis nomine plerunque respondere illis soletis. Atq; hæc omnia dixi, non quòd de industria, omisso uerbo χαίρειν, pro eo τὸ ὑγιαίνειν dicere studio quodã affectarim, sed quia hoc ipsum inuito mihi accidit. Aut quomodo enim non ridiculus forem, si & alienа lingua loquerer, & tempora salutationum immutarem? Gratiam autem & Dijs ago, quòd mihi erratum hoc, in aliud longè auspicatius uerbum conuersum fuit, atque ipse in melius, errando prolapsus sum. Et quid si hoc Salutis, aut etiam Aesculapij ipsius prouidentia quadam factum est? qui tibi per me salutem ac sanitatem promittere ita uoluerit? Nam quo pacto ipse equidem, nisi Deo aliquo impulsus, quicquam eiusmodi committerem, qui antea per omnem ætatem nullo simili pacto turbatus atque animo perculsus fuerim? Quod si uero & humanam quandam defensionem pro eo quod accidit, afferre conuenit, nihil nouum aut peregrinum, hoc est, si, cum admodum in eo elaborauerim, ut ex optimo atque potissimo tibi notus fierem, deinde ex nimia cupiditate ac festinantia in diuersum, animi consternatione quadam, incido? Iam & à recta cogitatione atque animi conceptu, facile etiam deturbauerit aliquem, militum multitudo atque frequentia, quorum alij quidem aduersos protrudunt & impellunt, alij autem ordinem salutantium impediunt & disturbãt. Tu uero, sat scio, quantumuis alij dementiã, aut inscitiam, aut etiã delirationẽ quandam, factum hoc interpretantur, pro uerecundiæ & simplicitatis quodam symbolo atque indicio ipse accepisti, animiq;, nihil forense aut uafrum, nihil artis aut calliditatis, habentis signum esse existimasti, quando certè nimia in his rebus audacitas, nõ multum à temeritate atq; impudentia distat. At ipse quidem optarim, ut ne unquam contingat mihi in hunc modum errare: q; si uero aliquando contingat, ut id in faustam & auspicatã comprecationem aliquam semper euadat. Temporibus igitur primi Augusti, etiam tale quiddam accidisse dicitur, Nam cum ipse forte quadam iudicio cuidã præsedisset, ac causa recte atq; legitimè iudicata, hominẽ quendam iniustè calumnioseq; delatũ, à maximo quodam crimine absoluisset, ille, gratiam agere uolens, alta uoce proclamauit: Gratiã tibi, inquiens, Imperator habeo, q; malè atq; iniustè iudicasti.

Obiectio immutati ordinis, cui respõdet, primo à ui et potestate uerbi, q; ea oẽ tempori conueniat.

II. *A collatione salutationum*

III. *A proprio exẽplo et usu eorũ, à quibus reprehenditur.*

II. *Intelligit, qd cũ saluere alique latine iubet, illi cõtrà saluũ esse, qd et ipsum ὑγιαίνειν significat, iubent. Trãslatio erroris, in deũ aliquem. Alia defensio, qua et perrore et animi perturbatione respondet.*

I. *A consueto.*

II. *A remotione causæ. Conformatio, qua uoluntatem principis ipse interpretatur à consequentibus. Ab exemplo.*

Ibi cum cęteri qui circa Augustum erant, grauiter indignarentur, hominemq; discerpere ac lacerare uellēt: Desistite, inquit ille, ab indignatione. Neq; enim linguam ipsius, sed animum examinare atq; inspicere æquum est. Ita tum ille. At tu, siue animum inspicere & cōtemplari uoles, beneuolum reperies, siue linguam, neq; ipsa inauspicatum aut ominosum aliquid dixit. Cæterū uideor hoc loci iam constitutus, non immeritō & aliud quiddam uereri debere. uidelicet, ne qui me putent ex composito erasse hoc pacto, quo hanc apologiæ scribendæ causam haberem. Atq; utinam quidem, ò optime Aesculapi, eiusmodi hęc appareat oratio, ut non apologiæ speciem, sed ostentationis alicuius captatam occasionem præ se ferat.

Alia obiectio καθ' ὑπόθ. cui respōdendo oratiōē concludit κατ' ὄγκ.

HERMOTIMVS, SIVE DE SECTIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hic Dialogus didacticus est. Disputat autem de sectis philosophorum, quænam optima sit, & ad felicitatem, quam omnes promittunt, certissimè ducat. Et quia impossibile apparet, ex tam multis, tamq; diuersa sentientibus, quid optimum atq; uerissimum sit, eligere, tandem concluditur, Satius esse non philosophari, quàm frustra ætatem ac operam in eo, quod assequi nequeas, consumere. Series Dialogi ita se habet. Occasionem & exordium ab incessu & habitu Hermotimi, Stoicæ philosophiæ sectatoris, sumitur, qui, quoniam uigesimum iam annos perpetuos philosophos audierat, neq; tamen adhuc mediam ad uirtutem uiam superauerat, disputandi occasionem & materiam subministrat. Prima igitur quæstio tractatur, quanto omnino tempore opus sit, ad uirtutem & felicitatem consequendam, Luciano longitudinem illius ut nimiam accusante, Hermotimo autem cōtrà præmia, & mercedem tanti laboris opponente. Atq; hoc disputationis prohœmio, & quasi quadam sylua præmissa, mox ad principalem quæstionem uenitur, puta quænam philosophorū secta certissima atq; optima sit, & quomodo eadem deprehendi debeat. Ibi Hermotimo Stoicam præferente, eiusq; rei rationes quasdam non satis idoneas adhibente, à Luciano deridetur magis quàm confutatur. Idem autem mox totam hanc disputationem quasi de integro orditur. Ac primo quidem Virtutis Icone quadam proposita, ostendit, cum multi adeo sint, qui uiam ad illam pollicentur, in tam diuersa turba, tamq; graui causa optimum & certissimum ducem quærendū atq; eligendum esse. Quem cum alter ex Stoicis sumendum esse, rursum diceret, eiusq; rei argumentum etiam hic non satis idoneum afferret, Lucianus per prosopopœiam reliquorum philosophorum, se ipsos immeritō, caussa indicta, damnari, ac Stoicis, istis recentioribus, præponi, querentium, apologiam subiungit, Hermotimumq; reprehendit. qui quos nunquam cognouit ac legerit, temere adeo damnet. Et hunc locum ita concludit, ut dicat, quoniam in incerto sit, quænam philosophandi uia alijs præferri debeat, omnes æquè relinquendas esse. Hinc uarijs similitudinibus utrinq; res agitur, Hermotimo defendente Stoicam uiam, & contendente, apud unum aliquem deprehensa ueritate, non esse opus, alios ultrà consulere, contrà autem opponente Luciano, sed apud uniū aliquem, nondum inuentam ac deprehensam illam esse, & ob id pariter omnes perscrutandos & cognoscendos esse. Quo obtento, iam & de tempore agitur, quo ad cognoscendos omnes opus sit, quod tam longum præfinitur, ut impossibile uideatur, uel partem illorum, etiam per omnem ætatem ab uno aliquo euolui atq; cognosci posse. Rursum igitur quod suprà concluditur, quoniam impossibile sit omnes euoluere, & tamen idem necessarium, si ueram uiam ad uirtutem deprehendere uelis, satius esse in totum ab illis abstinere. Et hinc quoq; ad similitudines deueniunt, Hermotimo contrà hanc longitudinem temporis contendente, non esse necesse, ut omnium omnia scripta euoluantur, sed ex parte cognosci ac iudicari totum posse. Luciano autem contrà negante, nisi si totum idem uniformē sit, & antea aliquando, quale sit, uisum ac cognitum fuerit, Nam philosophiam ipsam non unius generis esse, sed de multis ac diuersis rebus tractare. Post hæc idem alijs quoq; argumentis ostēdit difficultatem eligendi & iudicandi, tum de ipsis uijs, tum de ducibus & præceptoribus. Deinde ut maximè de uia & duce constet, inanem tamen ac uanam spem propositam esse. & hæc multis similitudinibus passim amplificantur. Postremo per fictionem concesso eo, ut Stoicorum optima uia sit, testimonio ipsius Hermotimi comprobat, neminem adhuc illorum inuentum fuisse, qui, quod promitteret alijs, ipse præstitisset. Deniq; & mores & uitam illorum eum officio & effectu uirtutis pugnare, quod & exemplo cuiusdam Stoici præceptoris confirmat. Concludit igitur philosophandum hoc pacto non esse, id quod mox Hermotimus facit, ex pœnitentia, priore uita atq; habitu reiecta.

Quantum

LVCIANVS:



VANTVM cum ex codice, tum properandi ſtudio coniecturam facere licet, Hermotime, ad præceptorem gradum maturanti ſimilis eſſe uideris. Volutas uero ſedula agitationem inter progrediendum aliquid in animo, cum ipſa labia cõmouere ſoleas ſenſim & tacitè ſubmurmurando. Quinetiam ipſam manum iã in hanc iam in alterã partẽ tranſſers, quaſi orationem aliquam apud te digeras. Quæſtionem autem aut alioqui ex obliquis illis captiunculis quiddam componis, aut etiam diſceptationem ſophiſticam comminiſceris. Ita, ut neq; per uiam incedens otium agere ſuſtineas, neq; ſemper in negocio feruens & ſedulus nunquam non quid piam ſeriæ rei cõficis, adeo, ut itineris quoq; laborem ad diſciplinarũ exercitiũ referre ſoleas. HER. Sanè per Iouem Luciane, tale quiddam eſt quod dicis. Cõmodum enim heſternæ diſputationis conuerſationẽ, quæq; ille ad nos diſſerebat ſingula recogitando inter eundũ in memoriam reuocabã. Aequum uero eſſe opinor, ne quod tempus uacuũ laboris temere & negligenter prætereamus, præſertim cum nobis obſcurum non ſit ueriſſimũ eſſe quod medicus dixit Hippocrates, nimirum hanc uitam angustis circumſcriptã eſſe terminis, ipſam uero artem infinitę prolixitatis. Sed enim hoc ipſum ille de arte Medica protulit, quæ quidem res multò minore labore perdiſcitur. Cæterum Philoſophia multo tempore haud ita comprehẽſu facilis eſt, niſi quis ſumma uigilantia inconnuenter & perpetuò oculos habuerit in eam coniectos. Atqui neq; de paruis rebus aut ludicris in periculũ uenimus, aut eñ oportet miſeram & ærumnoſam in promiſcua priuatorũ multitudine ætatem agere, aut philoſophiæ ſtudijs exultum, uitã felicem degere. LVC. Enimuero ipſa præmia quæ dixiſti, o Hermotime, admirationis plena ſunt, et quantiuis precij exiſtimãda. Porrò opinor illa ipſa fermè te contigiſſe, neq; ita procul à te eſſe ſepoſita, ſi quo modo fas eſt coniecturã facere ex temporis longitudine, quod in philoſophiæ ſtudijs perdiſcendis contriuiſti. Inſuper etiã ex labore, quẽ mihi non mediocrẽ iam olim impendiſſe uiſus es. Quippe, ſi rectè cõmemini, hic fermè annus eſt uigeſimus, ex quo te nihil aliud rei facere conſpexi, cũq; præceptores frequentantẽ, & quàm plurimum libris prono & obſtipo capite intentũ. Adhæc diſſertationũ philoſophicarum cõmentarios deſcribentẽ, ſemper diutinis curis & cogitationibus pallidum, et exucco corpore prorſus aridũ, adeo ut ſomni quoq; parciſſimus mihi uiſus ſis, ea tua eſt in ſtudijs urgendis frequentia & ſedulitas. Hęcitaq; cũ mecum memoria repeterẽ, breui fore ſpero, ut exoptatã felicitatẽ apprehendas, atq; adeo, niſi nobis ignaris impoſueris, iãdudum cũ illa cõuerſatus es. HER. Vnde nã hanc animo ſpẽ cõcipis, ò Luciane, qui ad uiã prolato iam primũ capite proſpicere incipio. Ipſa porrò uirtus, ſi qd Heſiodo credimus, ualde procul ſita eſt, ad quã pertingendã, ut uia eſt longa, ita nõ minus ardua & aſpera, non parũ ſudoris & laboris uiatoribus exhibens. LVC. Ergo nondũ ſatis tibi ſudatũ eſt, neque ſatis confectũ itineris? HER. Mihi quidẽ non uideꝛ, nihil eñ præpedimento mihi eſſe uiderẽ, quo minus non p̃ omnia felix eſſem, ſi unq; mihi conceſſum fuiſſet in ſummo faſtigio cõſiſtere, nũc uero Luciane tantũ adhuc incipio. LVC. Atqui principiũ ille ipſe Heſiodus dimidiũ totius eſſe dixit. Itaq; ſi iuxta mediũ te ingreſſum eſſe dixerimus, fortaſſe nõ multũ à uero aberrabimus. HER. Nullo modo, ne hoc quidem dixeris, quantumuis multũ nobis confectum ſit. LVC. Proinde ubi tandem in itinere te conſtitutum eſſe rectè dixerimus? HER. In ipſo montis radice conſiſtentem, ò Luciane, modo porrò ire conantem. Eſt uero omnino uia lubrica & aſpera, ac planẽ eo opus eſt, qui manu protenſa aſcendentem ſubleuet. LVC. Nunquid igitur præceptor tuus ad hoc tibi ſatis idoneus eſt, quemadmodum Iupiter Homericus, cathena quadã aurea ex ſummo demiſſa, ſuas ipſius orationes, opinor, quibus te uidelicet ſubductũ, cum ad ſe, tũ

Exordium ab occaſione.

Occaſio diſputationis ex diuturna auſcultatione.

Ratio auſcultationis à deſcriptione utilitatis.

ad Virtutem ſubleuare queat, præſertim cum ipſe multò ante aſcenderit. HER. Hoc ipſum profecto Luciane quod dixiſti, à præceptore ſedulò factum eſt. Etenim quantum ad illius operam attinet, iam olim ſubductus ſum, & cum illis cõuerſationem habui, quantũ uero ad me attinet, nondum aſcẽdi. LVC. Atqui bonum animum habere oportet, optima ſpe mente concepta, ad itineris finem & felicitatem in ſummo propoſitã conſpicientem, maximè uero illo animoſis inclamationibus cohortante & inclamante. Veruntamen ualde ſcire poſſim, quę nam ſpes ab illo tibi oſtenſa ſit, ſuperato iam cacumine? An mox futurũ coniectandum ſit, te in ſummo fore poſt myſteria, aut omnino poſt Panathinea. HER. Perexiguum eſt quod dicis, Luciane. LVC. An poſt quinquennium iam ſubſequens? HER. Et hoc quidem modicũ eſt cum ad uirtutem exercendam, tum ad felicitatis poſſeſſionem conſequendã. LVC. Proinde ad ſummum poſt decennium. Niſi extremè pigri & lenti haberi uelitis, cum neq; tanto tempore ad uirtutis faſtigium aſcendere queatis, quanto unus aliquis ter à columnis Herculeis ad Indos uſque haud difficulter ire atque redire poſſit, & ſi non recta aut cita intermiſſionem perpetua profectione iter faceret, uerũ apud populos iacentes in medio pauliſper cõmoratus oberraret. Et quo nam modo tandẽ credibile eſt, petrã, ſupra quam uobis Virtus habitare creditur, altiorem decliuioremq; eſſe illa Aorna Indica, quæ paucis in diebus ab Alexandro ſummã ui euerſa eſt funditus. HER. Diſſimile prorſus eſt quod adfers ô Luciane, neq; eñ eadẽ res eſt quã tu confingis, quæ tam in exiguo temporis ſpacio conficiat aut capi queat, non ſi infiniti Alexandri ad unũ omnes ſuas uires coniunxerint. Quoniã multi qui cõſcendere moliebant, fuerunt, iam uero non parũ multi ualdè fortiaſcẽdunt animo, & proficiunt partim quidem non nimiũ, partim uero altius. Cæterum, ubi mediũ itineris iã attigerint, multis perplexi difficultatibus, protinus omnia faſtidiunt, et reuertunt̃ grauiter anhelantes, multoq; ſudore perfluẽtes, itineris laboribus abſterriti. Quicunq; aũt omnibus nauiter ſuperatis incõmodis & diſcriminibus in finẽ uſq; animoſe perdurauerint, illi tandem ad faſtigiũ uſq; conſcendũt, & ex illo felices facti, uitam quandã admirandam per reliquã ætatem exigunt, alios quidem mortaliũ non ſecus atq; formicas è ſublimi contemplantes. LVC. Papæ ô Hermotime, quantulos homunciones nos eſſe oſtendis, qui neq; Pygmæis quidem ipſis nos conferre dignaris, ſed in totum humi repentes, in cauernis terræ degere cõfingis, nõ iniuria alta, & quæ ſurſum ſunt ſapis. Nos uero infimæ plebeculæ extrema fex, & quotquot per humũ repẽtes ſumus, poſt deos etiã uos ſupplicibus uotis deueneramur in alto cõſtitutos, animũq; properandi addentes conſcendentibus. HER. Vtinã ſaltem aſcendendi facultas unq; nobis daretur, uerum multũ adhuc uiæ conficiendæ ſupereſt. LVC. At tu nondũ expoſuiſti, quanto tẽporis ſpacio opus ſit, ut in cõplexu uirtutis interquieſcas. HER. Neq; ipſe admodũ hoc ipſum exacte calleo ô Luciane, opinor tamẽ nõ minus uiginti annis peropus eſſe, quibus exactis, omnino me in ſummo faſtigio futurũ eſſe confido. LVC. O Hercules, perlongũ eſt quod dicis. HER. Siquidẽ de maximis rebus nobis labor eſt propoſitus. LVC. Fortaſſe illud uerũ eſſe nõ ualde negauerim. Quòd aũt uiginti annos adhuc uicturus ſis, quo nã modo præceptor tuus certũ te reddidit, nedũ ſapiens exiſtens, uerũ etiã fatidico ſpiritu præditus, aut unus ex illis, qui Chaldaica diſcipliua ſunt imbuti? Aiunt itaq; & hęc ſciri poſſe, neq; eñ ueriſimile eſt, adeoq; iniquũ eſſet, ut tu uitæ tuæ incertus, nũ unq; in humanis agens uirtutẽ amplecturus ſis, tantos labores temere ſuſciperes, tot ꝓpeſſis diu noctuq; difficultatibus, præcipue uero cũ prorſus ignores, nũ in ꝓpinquo ſummitatis te conſiſtentẽ imminẽs Parca pede correptũ, atq; ab omni ſpe potiundæ uirtutis deiectũ deorſum detractura ſit. HER. A page iſta, qppe nefas et irreligioſũ eſt talia loqui ô Luciane. Atq; abũdè ſat eſt, ſi unicã tm̃ diecula ſapiẽs factus, felicitate illa ꝓfruar. LVC. Ergo ꝓ tantis exant

Eleuatio ſtudij tãq; inanis à ſimili.

Dilutio à negatione, et euentu.

Redit ad primã quæſtionẽ ꝗdiu philoſophandũ ſit, ut felicitas ſũma illa cõparetur.

exantlatis laboribus unius dieculæ ſpacium tibi ſatis eſſe uidetur? HER. Mihi equidem breuiſſimum etiam tempuſculum ſatis eſt. LVC. Cæterum illam ſupernè contingendam felicitatem, cuiuſmodi nam ſit, cuius gratia dignum exiſtimas nihil non perferendum eſſe, unde nam habes perſpectam & cognitam, neq; enim ipſe unquam in uirtutis uſq; cacumen aſcendiſti? HER. At ego præceptori diſſerenti fidem habere ſoleo, cui hæc ad unguem explorata eſſe dubiũ non eſt, cum præ omnibus ſit in ſummo uirtutis faſtigio excelſiſſimus. LVCIA. Dic uero per Deos, qualia nam illic eſſe, aut cuiuſmodi tandem felicitatem gnauiter aſcendentes manere adfirmabat? Nunquid confertas diuitias? an dignitatem & gloriam? aut uoluptates quaſpiam non aſtimandas? HER. Bona uerba ò amice, neq; enim hæc quicquam faciunt ad uitam uirtuti uacantem. LVCI. Quæ igitur ſunt illa bona, ſi ne hæc quidem hi, qui ad exercitij finem deuenerunt habituri ſunt? HER. Sapientiã, animi magnitudinem, ipſiuſq; honeſti et iuſti pretium, præterea autem omnium rerũ exactam & abſolutã cognitionem certò & conſtanter perſuaſum nihil ſapientem deſideraturũ. Porrò diuitias, dignitates, uoluptates, & cætera quæcunq; ſunt corporis, hæc inquã, in uniuerſum infrà relinquit. Quibus exutis & abiectis, omni euicta difficultate, in ſummitatem emergit, non ſecus atq; Herculem in Oeta monte combuſtũ, ad Deos migraſſe tradunt, et ipſum deum factũ. Etenim illecum à ſe abieciſſet, quicquid ã matre humani atq; mortalis contractũ acceperat, ſeruata pura & incorrupta diuinitate, probẽ prius extructæ pyræ incendio purgatus, in cœlũ ſubuolaſſe creditur. Ad hunc modum illi quoq; philoſophiæ opera & adminiculo tanquã igni quodam perpurgati, omnibus illis reciſis, & à ſe amputatis, quæ uulgi animis digna precio & admiratione uidentur, parũ recto & ſano utentis iudicio, conſcenſo cacumine felicem & beatã degunt uitam, diuitiarũ, dignitatum & uoluptatum ne memores quidẽ amplius. E ſublimi deridentes eos potius, à quibus hæc alicuius momenti eſſe ducuntur. LVCI. Ita ſanè per Herculem Oeteũ Hermotime, eſt quædã animi excellètia, magnitudoq; & felicitas, quæ penes ipſos eſt. Cæterum hoc mihi quæſo ediſſere, an nunq; ẽ faſtigio illo Virtutis, ubi uelint, regrediantur poſtliminio, rebus quas à tergo reliquerunt uſuri? An omnino neceſſarium eſt ſemel delatos in uerticem, ibidem perpetuã uitam agere, cum ipſa Virtute ſuauiter conuerſantes, medio ungue oſtenſis diuitijs, honoribus & uoluptatibus. HER. Non ſolum hoc illis liberũ eſſe ſcias ò Luciane, ſed quencunq; Virtute conſummatum conſpexeris, eundem neq; iracundiæ, neq; timori, neq; ullis cõcupiſcentijs turpiter deditũ eſſe aut ſeruire putato. Nõ, ſi rebus inſigniter dubijs iactetur, aut triſtitia affectus fuerit, ullũ animo dolorem concipit. LVC. Sed enim ſi fas foret, me nihil reueritũ ueritatem proloqui: uerũ ſatius eſſe opinor, optabiliora & iucũdiora afferre in mediũ, neq; religioſum eſſe accuratiore indagine ea perquirere, quæ fiunt à ſapientibus. HER. Nequaq;, imò quicquid habes audacter dicito. LVC. Vide mi amice, quã omnibus modis ad dicendũ pigrè & cunctanter affectus ſim. HER. Atqui nihil eſt ò generoſe, quod apud me ſolũ dicere reformides. LVC. Enimuero alia omnia, quæ dixiſti Hermotime, haud difficulter perſuaſus, ita ſe habere credidi, nimirũ ſapientes eſſe philoſophos, & magno animo præditos, neq; non æqui ſeruantes. Et me hercule nõ mediocrẽ tua oratione perſenſi dulcedinẽ. At ubi eoſdẽ affirmabas & diuitiarũ contemptores, atq; etiam dignitatis & uoluptatũ negligentes eſſe, neq; moueri iracũdia, neq; triſtícia cõturbari, non potui (ſoli em̃ ſumus) nõ uehementer addubitare, cũ in mentẽ ea mihi uenirẽt, quæ nõ multò antè uidebãtur fieri. Atq; em̃ ſi placet, producã quendam? & ſi hoc non parũ tibi eſſe uidet, etiã nullo ædito nomine? HER. Nunquã facias, uerũ nominatim perſtringe eundẽ, quicunq; tandẽ fuerit. LVC. Ille ipſe præceptor tuus, uir cũ aliàs quidẽ ueneran-dus, tum ætate penè confecta. HER. Quod igitur ſe indignum admiſit ſceleris?

LVC.

Cauſſa tanti laboris & effectus.

Effectus eſſe tatio ab exemplo.

LVC. Hospitem illum Heracleotem, qui multò iam tempore in ijsdem philoso phiæ studijs discipulus eius fuit, flauicomum & contentiosum illum nouisti? HERM. Noui quem dicis, Dioni, ni fallor, illi nomen est. LVC. Illum ipsum dico, proinde cum fortasse non reddidisset illi mercedem in tempore, ad prætorē paulò antè rapuit miserum, pallio eius collo iniecto uociferans & excandescēs admodum. Et nisi è familiaribus quidam è manibus furiosi adolescentem eripuissent, qui fortè fortuna ei rei interfuerāt, periculū erat, ne nares misero mordicus auulsisset senex, adeo impotenter debacchabat incensus iracundia. HER. Semper quidem & aliàs durus & implacabilis esse consueuit, si quis non in tempore pactam mercedem Luciane numeret, nunquam tamen aduersus illos non paucos, quibus usuræ pendendæ gratia mutuo dedit utendam pecuniam, quic quam tale designauit, siquidem ad præscriptum tempus præsentaria pecunia semper reddunt fœnora. LVC. Quid? sunt ne ò beate, qui illi pendant fœnora? An dum etiam illi à philosophia diligentissimè perpurgato earum rerum faciendarum cura est, quibus in Oeta relictis nihil opus habet? HER. Equidē hæc sui gratia, ut tu fortasse falso suspicaris, non facit, sed sunt illi infantes pueri, quorum, ne olim pressi inopia grauiter egeant, curam habere cogitur. LVC. Atqui conueniebat ò Hermotime, ut & illos ad uirtutem subduceret, quo communi cum illo felicitate posthabitis diuitijs unā fruerentur. HER. Non est mihi sanè hisce de rebus tecum disputādi otium Luciane, accelero enim ut ipsum iam audiam, ne per omnem ætatem in obscuro mihi delitescendum sit. LVCIA. Bono animo esto ò bonè, quippe hodie à philosophicis commentationibus uacatio promulgata est. Itaq; quod reliquū est itineris, tecū unà conficiam. HER. Quomodo dicis? LVCI. In præsentia quidem ipsius tibi non dabitur uidendi aut audiendi copia, si qua fides inscriptioni habenda est. Siquidem tabella quæ piam præ foribus suspensa literis maiusculis in hunc loquebatur modum: Hodie philosophicis dissertationibus non uacabimus. Porrò tuum præceptorem apud Eucratem, filiæ suæ natalitia celebrantem, hesterna nocte cœnitasse dicebant. Multa præterea in symposio super rebus philosophicis commentatū esse, ad hæc aduersus Euthydemū peripateticum nonnihil exasperatū esse, suscepta cū eo ipso his de rebus contentione, pro quibus nunquam non cum Stoicis digladiari solent Peripatetici. Præ nimia uero uociferatione, etiam capitis dolorem, & uehementem quidem cōtraxisse, & in multam usq; noctē sudasse, producta in longū disputatione. Quinetiam iusto largius, ut arbitror, poculis semet inuitauerat, cū hi qui aderant frequentius, ut par est, præbibentes eundem philotesijs prouocassent. Insuper in ipsa cœna immodestiori crapula quà seni conuenerat, semetipsum onerauit, adeo ut domū reuersus multa euomere coge retur. Solas uero carniū portiunculas, quas puero à tergo assistēti in conuiuio adseruandas dederat, numeratas recepit, ne quē intromitteret magnopere interminans. Hæc itaq; è Mida famulo eius audiui, discipulis quibusdā commemorante, qui & ipsi, cum illorū essent non pauci, domum regressi sunt. HERM. Vter uero illorū Luciane, obtinuit uictoriam, præceptor meus an Euthydemus? Nunquid etiam tale quippiā Midam commemorantē inaudisti? LVCI. Initio quidem Hermotime, aiebat illos penè per omnia fuisse pares, ipsum uero finem uictoriæ tandem penes uos fuisse, ita ut senex longè fuerit in pugna superior. Euthydemum porrò incruentum haud quaquam abisse, nempe qui per magnum in capite inflictū uulnus haberet. Cū enim immodicè esset arrogans, & contentiosus, nec persuaderi uolebat, neq; seni se præberet facile redarguendum atq; conuincendū, præceptor tuus ille uir optimus eidem iuxtà accūbenti inusitata magnitudine & pōdere scyphum Nestoreū, quem fortè tenebat in manibus, fortiter incutiendo, in caput illisit, atq; hac quidem ratione uictoriæ palmam superato aduersario obtinuit. HERM. Macte animo præceptor, atqui haud

Dilutio exempli à causſa.

Inuitat ad disputationē, ficta opportunitate ocij, cū descriptione quadā præceptoris Hermotimi, cuius exemplo, mox ad cōfutādos Stoicos utetur.

Iliad. λ. Vide Nestorei poculi descriptionem.

haud ſanè alio modo æquum erat agere cũ his qui recuſant cedere melioribus. LVC. Probabilia quidem admodum ſunt quæ dicis, Hermotime, Quorſum enim attinebat, ut Euthydemus hominem ſenem exaſperaret, alienum ab iracũdia, animoq; longè præſtantiorem, ſcyphum inſuper tam grãdem & grauem tenentem in manibus. Sed enim otium iam agimus, quid obſtat, quo minus mihi tuo familiari exponis, quo nam modo ſub initium philoſophari inceperis, ut & ipſe, ſi fieri poſſit, communem uobiſcum profectionem ſuſcipiam, nunc primum facto ad eandem exordio? Neq; enim temere me excludetis à communi itinere hominem familiarem. HER. Si modo hæc res tibi cordi eſſet Luciane, breui uidebis quantum excellas omnes cæteros, pueros, ſat ſcio, opinaberis omnes alios præ te, tantum ipſe ingenio & intelligentia præpollebis. LVC. Mihi uero abunde ſatis eſſet, ſi poſt uiginti annos iam exactos, talis euaderem, qualis tu nunc es. HER. Profecto & ego ipſe cum in tua eſſem ætate, tunc primum ad philoſophiam animum appuli, iam fermè annos quadraginta natus, à quibus te non multum abeſſe arbitror. LVC. Rem ipſam putaſti Hermotime, tot enim annos iam habeo. Quare ſi eam iam comprehenſam tenes, age & me adducito, haud enim iniuſta poſtulo. Et primum quidem, hoc mihi reſponde, eſt ne philoſophiæ candidatis relicta & cõceſſa contradicendi libertas, ſi quod parum rectè dictum illis uidebitur, aut non hæc libera eſt natu iunioribus? HER. Haud admodum. tibi tamen ſi quid uolueris, interea & quærendi & contradicendi facultatem liberam facio, ita enim facilius perdiſces ſingula. LVC. Euge ſanè per Mercurium, ò Hermotime, dic mihi: eſt ne unica uia ad philoſophiam adducens uidelicet Stoicorum ueſtrorum. Niſi enim falſa audierim, etiã alios complures eſſe certum eſt. HER. Et ualde quidem multi ſunt, uidelicet Peripatetici & Epicurei, & qui Platonis titulo philoſophiam profitentur. Sunt item complures quoq; Diogenis & Antiſthenis aſſeclæ, tum etiam ipſius Pythagoræ imitatores, & alij his quoq; lõgè numeroſiores. LVC. Vera ſunt hæc, omnino enim illorum magnus eſt numerus. Vtrum autem Hermotime, eadem omnes uno ore dicant, an diuerſa? HER. Diuerſiſſima. LVC. Prorſum tamen unũ alicubi eſſe uerum, in quo conſentiant omnes, credibile eſt: ita, ut non omnia pugnent, quæ ab illis pro uero affirmantur. HER. Admodum. LVC. Proinde agè ò amice, hoc mihi expedi, cui nam fidem habuiſti tu ſub initium, quando ibas philoſophiæ operam daturus, cum multas uideres ianuas tibi apertas & patentes, omnibus alijs progrediendo deuitatis, in Stoicorum potiſſimum diuerteris, tanquam hæc ſola uera fuerit, ac illa quæ compendioſam ad uirtutem uiã ingredientibus exhiberet, alijs omnibus in obliqua & deuia ducentibus? Quibus nam argumentis, aut coniecturis hæc tum potuiſti deprehendere? ac mihi nõ eum qui nunc es, in animo cõcipe ſiue ſemiſapientẽ, ſiue abſolutæ ſapientiæ Hermotimũ, qui nunc præ multis millibus optima diſcernere & iudicare poſſit. Sed ita reſponde ac quiſpiã homo idiota, qualem tunc agebas, aut ego nunc poſſim. HER. Quid ſibi hæc tua uerba uelint Luciane, haud intelligo. LVC. At qui non admodum obliquũ eſt quod percontabar, cum multi ſint philoſophiæ principes, uidelicet Plato, Ariſtoteles, Antiſthenes, præterea maiores noſtri Chryſippus & Zenon, alíq; complures quotquot tandem ſunt, cui nam inquã credidiſti, poſthabitis & omiſſis alijs, ut ea ex omnibus deſumens, quę quidem à te ſelecta ſunt, ſuſtineas iuxta illa philoſophiæ ſtudijs incumbere? Nunquid etiam te, ut Cherephontem, Apollo Delphicus, ad Stoicorum placita delegauit, ubi prædixiſſet oraculo illos ex omnibus longè eſſe optimos? Siquidem illi mos erat, alium ad aliam philoſophiæ rationem & formam cohortandi, quippe cui probè perſpectum erat, ut opinor, quæ cuique potiſſimum congrueret. HER. Nihil tale eſt ò Luciane, neque de his unquam deum cõſului. LVC. Quid? an indignam æſtimabas hanc rem diuina conſultatione, aut ipſe ſufficiens tibi

II. *Quæ nã philoſophãdi uia potiſſima ſit, & quæ certiſſime ad uirtutem & felicitatem ducat.*

uidebare, qui quod optimum erat & præstantissimum, per te ipsum possis eligere, non consulto Deo monitore. HERM. Ita mihi quidem uidebar. LVCIA. Quin igitur & nos isthuc ipsum doces, quo nã modo statim ab initio queamus noscere, quæ optima sit & ueriss ima philosophandi ratio, & quã quispiam, prætermissis alijs, rectissimè eligeret. HER. Ego haud quaquam isthuc dicere grauabor, cum multos uiderem ad eandem certatim uiam affectantes, facile æstimabam Stoicam philosophandi rationem cæteris esse præstantiorem. LVCIA. Quorum igitur numerosior erat turba, Epicureorum, an Platonicorũ, an Peripateticorum? Proinde illos numerasti ueluti in ferendis colligendisq; suffragijs usuuenire solet. HER. Atqui non numeraui, sed coniecturis deprehendi. LVC. Vt quid igitur me tantopere cupientem non doces, sed uana spe lactas, ac decipis, affirmans de tantis rebus coniectura & multitudine fretum iudicasse. HER. Non solum hoc quidem ò Luciane, sed omnes quoq; cæteros mortales sæpenumero affirmantes audiui: Epicureos quidem esse corruptos delitijs, uoluptatumq; extremè amantes. Peripateticos autem ad rem attentiores, parandis cumulandisq; diuitijs inseruire, & quosdam ex illis immodicè cõtentiosos. Porrò Platonicos arrogantes, & nimio fastu turgidos, gloriæq; cupientissimos. Cæterum de Stoicis multorum semper idem fuit testimonium, uidelicet quòd uiriles essent, masculo animo prædi ti, & nihil illos fugeret. Et quòd eam uiam ingressus, solus rex, solus diues, solus sapiens, breuiter in uniuersum nihil non esset. LVC. Videlicet ista tibi de illis dixerunt alij. Neq; enim ueri simile est hæc illis de se ipsis prædicantibus, suaq; superbè collaudantibus te credidisse. HER. Non. uerum hæc ab alijs prædicata audiui. LVC. Facile tamen conijcio hæc diuersæ sectæ & opinionis affirmasse neminem. Quare an illi quos tu te audiuisse prædicas, è numero philosophantium fuerint, nescio. HER. Ne ij quidem. LVC. Proinde homines idiotas hæc dixisse credibile est. HER. Et ualde quidẽ. LVC. Vide obsecro, ut iterum me deceptum ab omni spe deijcere soleas: neq; uerum sermonem exponis, sed existimas te cum Margito quopiam insulso & stupido uerba facere, ut plane persuasum haberem, Hermotimum uirum singulari prẽditum cum ingenio tum industria, annos nũc natum quadraginta, hominibus tamen idiotis de sapientiæ studio, deq; uiris philosophiæ candidatis credidisse, illorumq; inductum testimonio & prædicatione rectiore uia philosophantium electionem fecisse, neq; enim ista tibi prædicanti facilè crediderim. HER. At ne hoc quidem te fugiat Luciane, me non solum credidisse alijs, uerum mihi quoq; ipsi. Etenim conspiciebam illos honestè & ornatè incedentes, splendido & decenter amictos, nunquam non certis commentationibus cogitabundo animo intentos, aspectu tetricos & terribiles, demissa barba, & longa coma uenerandos, nihil molle aut parum uirile, aut citra delectum aliquid admittentes, quod quidem alijs stuporem induceret, aut planè uideretur impudens & Cynicum: sed in media & regia uia constitutos, quæ quidem ab omnibus affirmabatur esse optima. LVC. Nunquid igitur & hæc illa, quæ paulo antè præceptorem facientem, me uidisse testabar, ipsos designantes uidisti? uidelicet fœnori & usuræ seruientes, amarulenter & contentiosè mercedem à discipulis exigentes, in conuiuijs aut colloquijs immodestè & pertinaciter digladiantes, aliaq; quæcunque indecorè plerumque peccare consueuerant. Aut fortasse harum rerum nullam curam habendam esse existimas, modo uestitus sit probè mundus, & nitidè compositus, & barba profunda, prolixaq; in capite cæsaries? Quare in posterum, ut uideo, hic nobis certus erit canon & regula, rectò philosophantes exactè cognoscendi, quem uidelicet proponit Hermotimus, oportetq; omnino ex habitu mũdiore, grauioreq; incessu, & capillo prolixiore optimorum cognitionem sumere. Itaque cui hæc deesse uiderimus, neque ille tetricus fuerit, aut perpetuis intentus cogitationibus obambulauerit, reprobandus

Ratiões quibus adductus Stoicã uiam prætulerit.

Cõfutatio ab absurdo.

Alia ratio.

Confutatio eiusdẽ ratiõis.

III. *Ratio.*

Confutatio à superiori exemplo.

bandus & nihili æstimandus est. Sed uide Hermotime, ne & hæc illudendi gratia ad me dixeris, periculum faciendo, num deceptum me esse sentiam. HER. Quorsum istud dicis? LVC. Quòd hæc, ò bone, rectius statuarum sit cognitio atque indagatio, quàm tu ab habitu sumendam esse dixisti. Omnino enim illæ habitu ferè sunt elegantiore, & amictu ornatiore, quas aut Phidias quispiam, aut Alcumenes, aut Myron ad pulcherrimum absolutæ formæ archetypũ expresserit. Quòd si etiam maximè inde coniectura capienda est in illis dignoscendis, quid ille aget, qui uisu captus philosophiæ perdiscendæ desiderio tenetur? Qui enim fieri posset, ut in habendo delectu non tota uia aberret, cum neque habitus neque incessus perspiciendi facultatem habeat. HER. Ego uero ò Luciane, non ad cæcos uerba facio, neque illorum mihi quicquam curæ est. LVCIA. Atqui conueniebat, ò bone, ut tantarum rerum, adeoq; omnibus necessariarum cognitu, communis quædam esset cognitio. Sed enim quando ita tibi uidetur à Philosophiæ commercio, cæci excluſi maneant, posteaquam orbati sunt oculis, tametsi cum primis operæ pretiũ mihi uidebatur, illos præ omnibus aliis Philosophiæ studio incumbere, ne acceptam amissi uisus calamitatem ferrent immoderatius. Cæterum illi qui probè uident, etiamsi fuerint perspicacissima oculorum acie præditi, quo nam pacto ea quæ in animo tecta sunt, peruidere possunt, ab illa externa uestitus mundicie? Nisi enim me fallat animus, tale quiddam est quod dicturus sum, nimirum te parandæ & colligendæ sapientiæ cupidine, cum istiusmodi uiris conuersari, utq; ea indies aucta cumulatius euadas melior. HERMO. Et maximè quidem. LVCIA. Qui igitur tibi promptum fuit, atque adeo factu possibile, ut ab ijs ipsis, quas dixisti cognitionibus, philosophantem aut secus perspiceres? Neque enim ista perinde solent propalàm esse conspicua, sed sunt abstrusa ualde, atque adeo in obscuro reposita, quæ multis uix orationibus & congressibus, postremum uero operibus consimilibus licet animaduertere. Qualia enim Momus in Vulcano reprehenderit, opinor aliquando inaudiuisse te: quod si me fallit opinio, audi iam nunc, sic enim habet fabula: nimirũ Mineruam, Neptunum, & Vulcanum contentionem inter se suscepisse, de artificij principatu & præstantia, atque ipsum quidem Neptunum taurum effinxisse, Mineruam uero domum excogitasse, porrò Vulcanus hominem composuit, fabricauitq;. Cæterum ubi iam ad Momum uentum esset, quem certaminis arbitrum & expensorem elegerant, & ille singulorũ opera diligentissimè inspexisset, in alijs quidem, quæ reprehenderit superuacaneum fortasse foret referre. Illud tamen in hominis opificio potissimum calumniatus est, atq; ipsum quidem Architectum Vulcanum non mediocriter perculsit, quòd artifex non in pectore ostiola quædam addidisset, quibus apertis & reclusis, perspicuum fieret omnibus, quid ille uelit, aut in animo strueret & cogitaret: num mentiretur, an uerum diceret. Atque ille quidem uelut cæcutiens, sic de hominibus statuit. Tu uero nobis ipso etiam Lynceo es perspicatior, qui, sicuti uidetur, per pectus ipsum, quæ intus sunt cernis, suntq; tibi aperta omnia, adeo ut non solum certò teneas, quid quisque uelit aut cogitet, uerumetiam uter sit melior aut deterior. HERMOT. Tu quidem Luciane ludos ex me facis, ego uero Apollinis ductu & auspicio delectum habui, neque prorsus electionem moror, atque hæc quidem satis Hermotimo. LVCIA. Attamen ne sic quidem mihi dignaris exponere, ò amice, sed me in ima uulgi fece uersantem superbè contemnis. HERMOT. Nihil fortasse illorum tibi placebit, quæ dixero. LVCIA. Nequaquam, ò bone, uerum nihil eorum uis dicere, quod me delectaturum esset. Et quia tu me cælas de industria, nobis inuidens, ne fortè tibi pares euadamus, si Philosophiæ indagandæ studio operam nauaremus, periculum faciam, si quo modo fieri possit, ut per me exactam iudicandi rationem, minimeq; fallibilem delectus habendi uiam inue-

Alia p absolutionem.

Vnde iudicãdus ac cognoscendus sit doctus ac sapiẽs.

Amplificat fabula.

Redit ad caput quæstiõis latius ac plenius exponẽs

do illam, ficta Ioue Virtutis et eius uiæ

niam. Quocirca tu, si uolueris, arrectis auribus attento fac sis animo. HERM. Prorsus isthuc uolo, ò Luciane, fortassis quiddam scitu dignum dicturus es. LVCIAN. At uide, ne naso me suspendas, si illud omnino rusticè & ineptè proposuero. Ita enim facto opus esse uideo, posteaquam tu, qui harum rerum es multò peritior, illud manifestius & disertius explicare grauaris. Itaque Virtutem urbis instar esse fingas uolo, quæ ciues habeat honestissimè & integerrimè Rempub. administrantes, quemadmodum tuus quoque præceptor, qui isthuc aliquando peruenit, idē hoc affirmare non dubitat: præterea summa sapientia uiros exornatos, magno infractoq; animo præditos, iustitiæ seruantissimos, modestia admirandos, parum infra Deorum conditionem consistentes. Cuiusmodi multa apud nos designantur, rapina, uiolentia, iniuria, habendi cupidine, eorum flagitiorum, ne tantillum quidem quenquam audere in ea urbe conspiceres. Sed pacati & concordes Reipublicæ munia simul obeunt & administrant. Nec iniuria, ea enim quæ aliis in urbibus seditionum, & factiosarum contentionum concitandarum occasionem suppeditant, quorumq; gratia alter alterum clandestinis petit insidijs, ea, inquam, omnia è medio illorum sublata & remota sunt. Neque enim aut aurum, aut uoluptates, aut honores habent in precio, tanquam alicuius momenti ista apud illos habenda sint, uerum iam olim hæc in uniuersum, tanquam parum necessaria existimantes, ad benè gerendam Rempublicam, urbe eiecerunt. Itaque tranquillam quandam & omnibus modis felicem degunt uitam, bonis legibus, æqualitate, libertate, & omnibus denique bonis institutam. HERMOT. Quid igitur ò Luciane, an non tibi uidetur æquissimum esse, ut omnes certatim eius urbis ciues fieri desiderent, ita ut itineris tam laborioſi molestiam pro nihilo reputent, neque temporis longinquitate uicti, animum despondeant, certò & constanter persuasum habentes, se omni euicta difficultate in ciuium numerum relatum iri, eiusq; politiæ se participes futuros. LVCIA. Sanè per Iouem, ò Hermotime, omnibus omnes neruos in hoc intendendos esse arbitror, cætera uero negligenda, ne patriæ tenaciter nobis inhærentis magna cura habenda est. Neque ualde moueri decet, aut frangi animo parentum, aut liberorum nos detinentium complorationibus. Sed & illi pari opera ad eandem profectionem nobiscum suscipiendam cohortandi sunt. Quòd si aut sequi nos recusauerint, aut per ætatem non potuerint, illis relictis & posthabitis, rectà ad urbem omnium felicissimam animose tendendum erit, reiectis etiam uestimentis, si eisdem amicti detineremur, illic haud dubie conuestiendi. Neque enim periculum est, ne quis te eo nudo corpore delatum excluſurus sit. Iam enim & alias uirum multa canicie reuerendum differentem audiui, qui nam illic se res haberent, meq; magnopere cohortabatur ille, ut me ei ad urbem eunti comitem adiungerem, si quidem pollicebatur itineris ducem se fore, & quòd me ciuitate donare uellet, unumq; ex tribulibus facere eius adscriptum sodalitio, adeo ut nulla non ex parte benè & feliciter agerem. Cæterum ego id ætatis rectè monenti non obtemperabam, stulticia & rudibus annis dehortantibus, nondum enim egressus eram annum quintum & decimum, fortassis si secutus fuissem, iam in suburbio aut præportis consisterem. Porrò de ciuitate, si rectè commemini, cum alia multa, tum hæc quoque prædicare solebat, quemadmodum omnes eius urbis incolæ essent aduenæ & peregrini, nec ullus esset indigena. Quin etiam illud addebat, non parum multos in eadem Repub. uersari barbaros, & seruilis conditionis homines informes, modicos, pauperes, breuiter neminem non eius Reipub. fore participem, quem penes modo uoluntas esset, eò tendendi. Quandoquidem illis morem ciuitate donandi aduenas affirmabat non sumi, aut ab externa cultus & uestitus elegantia, aut à corporis proceritate & formositate, neque à generis splendore, aut claris maioribus, sed ea pro nihilo

nihilo æstimari apud illos. Oportere tamē eos, qui ciuitatis ius indipiſci uelint, intelligentia inſtructos eſſe, rerumq; honeſtarum tangi cupidine, labore non frangi, nullis uoluptatum illecebris capi, neque effœminari, aut emolleſcere rebus dubijs & difficilibus inter eundum ingruentibus. Quiſquis itaq; hæc præſtiterit, expoſuitq;, ubi primum urbem attigerit, actutum in ciuium communionem aſſumitur, quicunque tandem fuerit parem experturus honorem. Porrò peior, an melior, an nobilis, an ingenerosus, an ſeruus, an liber, aut an prorſus infimæ ſortis & conditionis homo ſit, in ea ciuitate, ne nominantur quidē. HERMO. Hinc perſpicere pores Luciane, quòd non temerè, aut pro rebus ficulneis, tantos ſudores perferam, cum adeo felicis & exoptatæ Reipub. ciuis fieri concupiſcam. LVCIA. Et ego quidem harum rerum communi tecum cupiditate teneor, atque haud ſcio, an quicquam ſit, quod perinde præ his mihi uotis expetendum putem. Iam ſi in propinquo urbs ſita foret, & omnium proſpectui expoſita, iam olim, ut ſcis, nulla animi ambiguitate præpeditus, eam fuiſſem ingreſſus, inq; ea multum iam temporis uerſando contriuiſſem. Poſteaquam uero, quemadmodum uos perhibetis, nimirum tu & Heſiodus ille rapſodus, ualde procul hinc remota eſt, operæpretium mihi eſſe uidetur, ut & uiam ipſam, quæ rectà nos ad urbem ducat, inueſtigemus, nec minus operæ & ſtudij in duce quàmoptimo deligendo ponamus. An non ita quoque tibi faciendum uidetur Hermotime? HERMOT. Et quī nam alia ratione eò quis perueniret? LVCIA. Nonne uides igitur immenſam multitudinem promittentium & affirmantium, ſe uiæ peritos eſſe? Multi enim ad hoc parati circūſtant, quorum nemo non ſe indigenam eſſe perſancte deierat. Cæterum non eſſe unam tantum uiam, illud apparet liquidò, ſed innumeras & ualde diuerſas, nec quicquam habentes, in quo inter ſe conueniant. Nam hæc quidem ad occidentalem plagam uergit, illa ad ſolem exorientem, mox altera ad Septentrionem uiatorem ducit, altera uero rectà ad meridiem. Rurſus, hæc quidem per florida prata, & molles plantas ſub umbra amœna & delectabilis, nihil habens aſperitatis aut difficultatis. Altera autem petricoſa, & omnibus modis aſpera, multum exhibens uiatoribus, cum ſitis, tum ardoris, tum etiam laboris & moleſtiæ. Et tamen omnes illæ cum multæ ſint, ad eandem urbem, quæ una eſt, tendere perhibentur, tametſi ſint inter ſe diuerſiſſimæ. Inde incredibilis animum meum habet perplexitas & hæſitantia, etenim in quancunq; forte fortuna incidero, uirum quempiam circa ingreſſum diuerticuli conſiſtentem offendo, antiqua Virtute & fide admirandum, ſtatim in introitu accedenti manus porrigentem, uehementerq; cohortantem, ut ipſius uiam ingrediar, uſq; adeo certatim unuſquiſq; illorum ſe compendioſæ uiæ gnarum eſſe iactat idē tidem. Alios uero tota uia aberraſſe, neq; unquam eò peruenīſſe, neq; aliorū inſequentium duces eſſe poſſe. Tandem ubi proximum acceſſero, audio & illum de uia ſua magnifice pollicentem, aliosq; malitioſe uituperantem. Ad eū quoq; modū facit is, qui huic uicinus eſt, & ſic deinceps omnes reliqui. Hinc itaq; uiarū multitudo & diuerſitas non mediocriter me conturbant, animūq; meū incertum diuerſe diſtrahunt, maximè uero duces ipſi præter modum uociferantes, dum quiſq; ſua immodicis laudibus deprædicat. Neq; enim calleo in quam declinās, aut quem potiſſimum ex ducibus ſecutus, urbem accedere queam. HER. At ego te Luciane, ab omni hæſitatione liberabo. Etenim haud facile, ſi ijs qui ante nos idem itineris confecerunt, fidem habueris, aberrabis. LVC. Quibus tu habendum fidem dicis? aut quem ex ducibus ſequuti ſunt, aut per quam uiam ingreſſi ſunt? Iterum enim nobis ſub alia forma eadem apparet animi perplexitas, à rebus ad homines translatis. HERMOT. Quo nam modo iſthuc dicis? LVCIA. Quoniam quidem qui in Platonis uiam digreſſus eſt, & illo duce ſe in uiam dedit, illam haud dubiè laudaturus eſt. Rurſus qui Epicurum ducem ſi-

Hactenus uitutis Imagnē deſcripſit, iā ēr de uia ad ipſam.

Redit ad quæſtionē ſuperiorē, quæ nam uia philoſophandi potiſſima ſit.

bi ſequendum elegit, Epicuri, ita omnino alius aliam commendabit. Tu uero ueſtram omnibus aliis præferes. Aut non ita futurum eſſe Hermotime credendum eſt? HERMOT. Et cur non? LVCIA. Proinde, ab ancipiti animi perplexitate me non liberas, cum etiamnum ignorem ex uiatoribus, cui nam potiſſimũ fides adhibenda ſit. Video enim unumquenque illorum, & ipſum & ducem eius unius tantum uiæ feciſſe periculum, ac illam laudare affirmantem, hanc ſolam eſſe quæ perducat ad urbem. Ego autem num uerum dicat, ſcire non poſſum. Quòd enim ad finem aliquem delatus ſit, & ciuitatem quandam conſpexerit, fortaſſe illi haud difficulter conceſſerim. Cæterum num illam uiderit, quam oportebat, in cuius Repub. ego & tu uerſari concupiſcimus, in Corinthum delati, ille autem Babylonem profectus, Corinthum ſe uidiſſe putarit, quod quidem etiamnum mihi incertum eſt. Neque enim ille qui aliquam ciuitatem uidit, ſtatim & Corinthum uidit, ſiquidem non ſola Corinthus eſt ciuitas. Quod autem omnium maximè me facit animi incertum & ambiguum, illud eſt, quòd ſciam neceſſario unam atque adeo ueram eſſe uiam, ſiquidem nec plures quàm una Corinthus eſt, aliæ autem quoquo gentium magis uiatorem quàm in Corinthum perducunt. Niſi quis uſque adeo delirus eſſet, & mente captus, ut putaret, & eam quæ ad Indos tendit, & in Corinthum recto tramite perducere. HER. Quonam pacto hoc fieri poſſet ò Luciane? cum alia, aliò tendat. LVCIA. Proinde, ò bone Hermotime, non mediocri opus eſt conſilio in eligendis, cum uijs, tum ducibus. Neque illud uulgo iactati prouerbij committendum eſt, ut quocunque nos pedes duxerint, eo inconſultò abeamus, quomodo ita haud dubiè præcepti pro Corintho ad Babylonios, aut Bactras abiremus. Atqui ne hoc quidem ualde mihi conſultum factu uidetur, ut fortunæ tantam rem committamus, tanctq; optimam fortaſſe adprehendentes, ſi citra omnem uiarum exactam perueſtigationem, in unam aliquam quamcunque tandem temerè irrueremus. Nihil enim obſtat, quo minus & fieri poſſit, & fortaſſe iam olim in tanta temporis longinquitate factum eſt. Haud quaquam uero æquum eſſe opinor, ut tam inconſideranter de rebus adeo magnis ſpem abijciamus, aut ita in anguſtum coactam conſtringamus, uirgultea ſcapha (quod aiunt) Aegeum aut Ionium tranſmittere uolentes. Neque enim recte aut probabiliter fortunã incuſaremus, ſi ſagittando & iaculando non prorſus aſſecuta ſit ueram illam uiam, unam nimirum inter tot infinitas, falſas & erroneas exiſtentem. Quod nec Homerico quidem ſagittario conceſſum fuit, qui cum debuiſſet columbam arcu fixam deijcere, linea uincula rupit, opinor autem fuiſſe Teucrum. Sed enim hoc multò magis rationi conſentaneum eſt, ſpem habere multa uulnerandi, & iaculo petendi, quàm omnino illud unum ex omnibus. Quoniam periculum non mediocre eſt, ſi pro recta & compendioſa uia, in unam ex erraticis & deuijs imprudentes incideremus, ſperantes fortunam meliorem pro nobis electuram eſſe: opinor autem in tali re comparatione utendum & demonſtrandum eſſe. Neque enim promptum & facile eſt reuocare curſum, ſaluumq; & incolumem retrò euadere, ſi quis ſoluta nauí mari ſeſe mel commiſerit: uerum neceſſarium eſt, in pelago fluctuum arbitrio iactari & circumferri, nauſeantem ut plurimum, & metu perculſum, capiteq; marinis fluctibus grauatum. Aequum uero fuerat, ſub initium priuſquam uela uentis permiſiſſet, conſcenſa ſpecula explorare ſi mare eſſet nauigabile, & ſecundus flaret uentus, Corinthum nauigare uolentibus. Et per Iouem quidem gubernator quiſpiam optimus ſummo cum iudicio illi deligendus fuerat, præterea nauis ſatis firma conquirenda, quæ tantis fluctibus & curſui par eſſe poſſet. HERMOT. Eſt quidem Luciane, quod dicis non improbandum. Verum enimuero hoc ſatis certò ſcio, quòd ſi etiam per circulum omnes ad unum

Amplificatio à ſimili.

Alia à fine.

acceſ-

acceſſeris, non tamen alios inuenies, neque duces meliores, neque gubernatores maiori peritia prædito s quàm Stoicos. Atque ſi animus tibi eſt aliquando Corinthum perueniendi, illos ſequendos eſſe putabis, per Chryſippi & Zenonis ueſtigia incedendo, alioqui fruſtra hanc uiam tentabis. LVCIAN. An non ſentis, ò Hermotime, commune quiddam te dixiſſe, haud dubiè enim hoc ipſum dixerit, & quiſque qui communem cum Platone uiam ingreditur, & qui Epicurum ducem ſequitur: inſuper & alij, me uidelicet Corinthum nunquam uenturum, niſi cum illorum aliquo itineri memet accingam, ita ut neceſſarium mihi eſſe uideam, aut omnibus ſine diſcrimine credere, quod abſurdiſſimum eſt, aut omnibus iuxtà diffidere, quod quidem multò tutiſſimum eſſe opinor, donec uera pollicentem inuenerimus. Age uero, ſi quemadmodum nunc ignarus ſum, etiamnum certum non habens, qui nam ex omnium philoſophantium ordine & numero uerum diceret, ueſtræ ſectæ me addicerem, habita tibi fide uiro amico & familiari, attamen Stoicæ ſaltem philoſophiæ perito, tantumq; unicam illam uiam ingreſſo. Poſteà uero Deorum aliquis ab inferis in uitam reuocaret Platonem & Ariſtotelem, præterea etiam alios omnis generis philoſophos. Illi autem circumſiſtentes interrogarent, & per Iouem quoque in ius pertractum contumeliæ accuſarent, dicentes: Quid uero paſſus es optime Luciane, aut à quo perſuaſus Chryſippum & Zenonem nobis, qui multò antè fuerimus, propoſueris, homines heri & paulo antè natos, cum nos neque ſermonis participes feceris, neque prorſus quæ loquamur tentaris. Quòd ſi hæc ab illis dicerentur, quid nam illis reſponderem? An ſatis mihi fore exiſtimas, ſi dixero me ab Hermotimo uiro familiari ità perſuaſum eſſe? Atqui dicerent, ſat ſcio, nos uero Luciane, quis ille ſit Hermotimus iuxta cum imperitis ignoramus, ſed neque ille nos nouit. Quare æquum non fuit, omnibus in totum repudiatis, nos indictâ cauſſa condemnare, fidem dantem uiro unicam tantum in philoſphiâ uiam, ſed neque illam fortaſſe exactè ſatis perſpectam habenti. Sed enim legum conditores ò Luciane, ad hunc modum non imperant faciendum iudicibus, nimirum ut altero tantum audito, alteri facultas pro ſe loquendi ea quæ ex uſu ſuo eſſe intellexerit, non cõcedatur. Verum utrunque iuxtà audiendum eſſe præſcribunt, quo facilius diuerſis ſermonibus inter ſe examinatis & perpenſis, quæ uera, quæ falſa ſint inuenire queant. Quòd niſi ſic factitatum fuerit, permittit lex adpellandi libertatem, ut in aliud iudicium ea tranſferantur, quæ illos loqui par eſt. Aut ſi quiſpiam fortaſſe illorum me interrogaret: Dic mihi, inquiens, ò Luciane, ſi quis Aethiops qui nunquam alios homines conſpexiſſet, quales nos ſumus, propterea quòd nunquam peregre extra patriã profectus ſit, in quadam corona & conuetu Aethiopum pertinaciter affirmaret, diceretq;, nuſquam gentium homines albos aut flauos reperiri, neq; ullius alterius coloris quàm nigros, nũquid alijs fidem ſuis dictis faceret? Diceret autem ad illum quiſpiã ex ſenioribus Aethiopibus, Tu uero unde hæc cognita & explorata affirmas audaciſſime, neq; enim unquã à nobis ſuſcepta ad exteros populos profectione peregrinatus es, neq; per Iouẽ qualia apud exteras nationes ſint unquam perueſtigaſti, aut præſens oculorum teſtimonio didiciſti. An uero hunc ſenem non rectè & grauiter ſentire prædicarem? Aut quid tu conſilij in mediũ adfers Hermotime? HER. Imò uero tuę ſentẽtiæ aſſentior, iuſtiſſime enim mihi uidetur eius temeritas ità poſſe compeſci. LVC. Et quidem mihi ò Hermotime. Cæterũ quod poſthac dicturus ſum quomodo tibi mecum conueniat, ſcire non poſſum. Mihi quidem & illud iam ualde perſuaſum eſt. HER. Quale nam illud eſt? LVC. Nempe uir ille probabili inductiõe inferet dicturus, ergo abſurdè propoſitus eſt nobis quiſpiã Luciane, qui ſaltẽ Stoicorũ placita calluerit, quẽadmodũ amicus ille tuus Hermotimus. Cum aũt nunq; peregre profectus, neq; ad ad Platonis Academiã ſe cõtulerit,

Redit ad id, qd ſuprà propoſitum fuit, Stoicã uiã eſſe optimam. Confutatio à reiectione cauſſæ.

Proſopopœia cæterorum philoſophorũ ſeſe contra Stoicos defendentium.

A iuſto et formã iudiciorũ

Ab abſurdo ex ſimili.

A modo et officio iudicantis.

neque apud Epicurum diuerterit, neque omnino cum alio quoquam familiaritatem contraxerit. Itaque si dixerit, nihil ita pulchrum, aut ita uerum inueniri apud omnes reliquos, qualia Stoicorum sunt, & quæ ab illis asseruntur, an non iure optimo temerarius & audax tibi uideri debeat, de omnibus definiendi & pronunciandi autoritatem sibi sumens, maxime uero cum tantum unius sectæ peritus sit, neque unquam ex Aethiopia, uel alterum pedem protulerit. Quid uero existimas illi respondendum esse? Num uerissimũ illud nos uidelicet Stoicis addictos, illorum philosophiam perdiscere, iuxta quam dignum putemus philosophari. Neque tamen nobis obscura sunt ea, quæ dicuntur ab alijs. Siquidem præceptor noster & illa inter differendum proponit, refellens subuertensq; illa satis argutè. Num uero existimas hoc responso audito, tacituros esse Platonicos & Epicureos, tum etiam alios? An non in risum soluti iure optimo ad me dicerent, qualia nam facit familiaris tuus Hermotimus, ò Luciane? qui dignatur aduersarijs de rebus nostris fidẽ habere, prorsus existimans, eiusmodi esse omnia nostratia, qualia ipsi falsò confingunt & dictitant, quorũ aut ipsi imperiti sunt, aut ipsam ueritatem de industria cælantes obfuscant improbi. Aut igitur si uiderit aliquem ex athletis exercentem se priusquam in harenã descenderit, calcitrantem in aëra, aut pugnis inanem quampiam plagam inferentem, quasi cæderet aduersarium, illum ideo statim proclamabit præfectus certaminis esse inuincibilem? Aut non potius existimabit perfacile & tutum esse, ita puériliter & iuueniliter Thrasonem gloriarum plenum agere, nullo aduersario illi repugnante: ipsam autem uictoriam tũc primum decernendam esse, quando aduersarium fortiter deuictum prostrauerit, & superior certando euaserit, altero lassitudine confecto, alioqui uero nequaquam. Proinde, ne que Hermotimus ab his, quibus præceptores sui aduersum nos absentes, in umbra dimicant atque digladiantur, illos uictores esse putet, aut ea quæ à nobis asseruntur, tam sine negocio posse refelli, aut subuerti. Quoniam illud persimile esset puerorum ædiculis, quos illi ut infirmas parare solent, ita protinus subuertunt ac diruunt. Aut per Iouem etiam his, qui exercitio sagittandi sunt occupati, qui stipulis quibuspiam colligatis, & super contum fixis, nec ita procul positis emisso telo iaculantur: ac si quando forte fortuna collimantes scopũ tetigerint, stipulasq; præfixas iaculo penetrauerint, ilico exclamant, quasi re magna peracta, si telum per sarmenta euolarit. Cæterum nequaquam ad hunc modum Persæ facere consuenerunt, sed neque Scythæ quotquot illorum arcu & arte iaculandi præcellunt: uerũ initio ipsi equis insidentes, obequitando emittunt iaculum. Deinde etiam ea ipsa faciunt mobilia, ad quæ arcu collimant, non stabilia, aut sagittam expectantia donec inciderit, sed cum plurimum fugientia, nempe feras, & maxime uolucres feriunt. Quod si nonnunquam scopus quoque feriendus est, emissi teli firmitate & impetu, lignum transuersim obiectum, aut scutum bouinis corijs confectum præponentes, transfigunt: at tunc quidem bonam spem habent, fore, ut eorum tela etiam per arma, ubi usus erit, penetrent. Quapropter ò Luciane, dic nostris uerbis Hermotimo, præceptores eius sarmentorum seu stipularum fasciculos, propositos telis petere: deinde ambitiose gloriari homines armatos se deuicisse: insuper aduersus imagines nostras depictas pugilum more depugnare, quibus etiam, ut par est, superatis, nos prostratos esse existiment. Atqui unusquisque nostrum ad illos dicere possemus, quod ab Achille dictum est de Hectore: Ille meam haud quaquam galeam, cristasq; comantes Aspicere audebit. Hæc quidem uno ore dicturi sunt omnes, singulatim autem alius alia. Plato haud dubiè mihi uidetur aliquid narraturus, eorum quæ facta comperit in Sicilia, quorum non pauca habet comperta. Siquidem perhibent Geloni Syracusiorum Tyranno os fuisse putridum, infectumq; graueolentia, id quod per multum temporis illum

Obiectio cui respõdet, à personæ qualitate.

Amplificatio à simili.

Alia à collatis omnibus.

Alia ab exemplo Gelonis.

latuit

statuit, cum nemo auderet ob hoc ipsum reprehendere uirum præpotentem tyrannide, donec illi mulier peregrina adducta, rem ut se haberet, sumpta audacia exposuisset. Qua re ille inflammatus iracundia, uxorem suam accessit, grauiter cum ea expostulans, quòd illi non palàm fecisset fœtidi oris graueolentiam, cum eius uiciosæ animæ probè fuisset conscia. Illa uero orauit sibi habendam esse ueniam, propterea quòd nunquam antea ullum alium uirum sit experta, neque cum quoquam tam propè congressa, ita ut pro certo putarit, in uniuersum omnes uiros, non aliam ànimam ore exhalare. Itaque Hermotimus, quia cum solis Stoicis commercium habuit, proculdubio diceret Plato, non iniuria nescius est, qualia nam aliorum sint ora. Non dissimilia fortasse & Chrysippus diceret, & his etiam multò plura, si illo indemnato & indicta causa relicto, ad Platonis Academiam à quodam eius assecla persuasus me reciperem. Iam, ut tandem paucissimis uerbis totius rei summam complectar, ita statuo, dum quidem in incerto fuerit, quæ nam uera sit secta philosophandi, nullam esse eligendam: propterea quòd non careat contumelia, si hac electa, aliam neglexerit. HERMOT. Per societatem domesticam Luciane age, Platonem quidem & Aristotelem, quin etiam Epicurum, & alios missos faciamus. Neque enim ex dignitate mea est, ut aduersus illos ego conflicter. Cæterum nos duo, ego inquam & tu, accuratè discutiamus, num res philosophica tale quiddam sit, cuiusmodi ego esse affirmo. Aethiopas autem, aut Gelonis uxorculam, quorsum nam opus erat, ex Syracusis usque ad nostrum colloquiũ accersere? LVCIA. Sanè illos quidem missos faciamus, quandoquidem tibi ad nostram disceptationem, parum utiles & superuacanei uisi sunt. Tu uero dic modo, apparesne enim similis quiddam admirandi dicturo. HERMO. Mihi equidem prorsus uidetur Luciane, omnibus modis fieri posse, cum, qui tantum modo Stoicorum dogmata perdidicerit, ex illis ad unguem cognitis, uerum nosse, tametsi aliorum decretis posthabitis nequaquam singula perdiscendo excusserit. Considera uero, tecum ad hunc modum ratione inita, si quis hoc tantum ad te dixerit, duabus dyadibus numerum quaternarium absolui. Ergo tibi iam circumeundum est, & uiritim exquirendum ab aliis omnibus, quotquot arithmeticæ non sunt rudes, ne fortè quispiam inter illos sit qui dicat, bis duobus quinque aut septem constitui? An non ilico tibi planum sit eum uirum uera dicere? LVCIA. Ilico quidem, ò Hermotime. HERMOT. Qui igitur tibi fieri posse non uidetur eum, qui solum in Stoicorum scholam inciderit ueritatem dicentium, illorumq; sermonibus planè persuasum, aliarum non amplius egere ductu & auspicijs, cum certus iam factus sit, nunquam fore, ut quatuor quinque fiant, non si infiniti Platones, aut Pythagoræ diuersum affirmauerint. LVCIA. Nihil aduersum, quod aiunt, dicis, ò Hermotime, cum ea quæ omnibus iamdudum sunt certa & persuasa, rebus dubijs & incertis assimulare non dubites, longè lateq; inter sese dissidentia. Quid autem respondes? esse ne aliquem quo cum tu sermonem sociaris contendentem duas dyadas coniunctas, aut septenarium, aut undecenarium numerum constituere? HERMOT. Haud quaquam ego, nisi fortasse per insaniam deliraret, negans ex his non nisi quatuor excrescere. LVCIAN. Quid autem incidisti ne aliquando (& per Gratias uerum dici uolo) in Stoicum aliquem, & Epicurum, de rerum principijs, & bonorum fine inter se non dissidentes? HERM. Nunquam. LVCIAN. Proinde etiam atque etiam uide, ne tuis falsis & euanidis rationibus me fraudulenter decipias, maximè uero amicum tuum existentem. Cum enim nos subinde quæramus, quinam in Philosophiæ studijs uera loquantur, tu nihil cunctatus hoc præoccupatum Stoicis artribuisti, dicens, illos esse, qui bis duo quatuor esse statuerint, quod quidem obscurum est, num ita se res habeat, fortasse enim dicerent Epicurei, aut Platonici, uestram hanc esse compositionem, nos autem quinque, aut septem illa esse diximus.

Finis & scopus disputationis.

III.

Alia defensio Stoicorũ, continẽs hãc quæstionẽ: an ex una aliqua ueritas cõparari possit, an omnes cognoscendæ.

Confutatio ab inæqualitate similitudinis.

An

Ab exemplis dogmatum.

An non uidentur hoc ipſum tibi egregiè præſtare, cum uobis hoc ſolum quod honeſtum eſt bonum eſſe putantibus, Epicurei uoluptatem ſummum bonum eſſe ſtatuant. Et cum uos pertinaciſſimè contendatis, omnia eſſe corporea, Plato tamen eius opinionis eſt, ut cenſeat in rerum natura, nonnihil quoq; eſſe incorporeum. Et quod primo loco dixi, nimium auidè illud, quod in dubio uerſatur, tanquam minimè dubitanter proprium illud Stoicis habendum tradidiſti. Iam cum alij hoc ſibi uendicent, dicantq; illud eſſe, ſanè ibi tum ſummo iudicio opus eſſe opinor. Porrò autem ſi apud omnes in confeſſo eſſet, ſolos Stoicos uerè autumare, bis duo eſſe quatuor, aliis mea quidem ſententia concedendum eſt. Quamdiu uero ea de re inter ipſos contentioſe digladiãtes anceps eſt controuerſia, omnes ex æquo audiendi ſunt, aut compertum habere uideri, nos ad gratiam ferre iudicium. HERM. Non uidere mihi Luciane intellexiſſe, quid dicere uoluerim. LVCIA. Ergo craſſius & manifeſtius explicandum tibi erit aliud quippiam dicturo, tantum uide ne tale aliquid dehinc adducas.

Alia defenſio p diuiſionẽ à ſimili.

HERM. Scies actutum cuiuſmodi ſit quod dico. Ponamus enim duos aliquos in Aeſculapij, aut Dionyſij fanum ingreſſos, deinde phialam quandam è rebus ſacris eſſe ſublatam, atque deperditam, haud dubiè iam ſummopere neceſſarium eſt, ut ambos inueſtigatione habita perſcrutemur, uter nam illorum phialam in ſinu abditam habeat. LVCIA. Maximè. HER. Omnino autem alterum habere neceſſe eſt. LVCIA. Et cur non, ſiquidem deperdita eſt. HERM. Proinde, ſi apud priorem amiſſam phialam inueneris, alterum nequaquam exuendũ eſſe putas, iam enim palãm eſt illam non habere. LVCIA. Sanè palãm eſt. HER. Et ſi in prioris ſinu reperta non fuerit, alterum habere ſanè conſentaneum eſt, neque hic longa perſcrutatione opus eſt. LVCIA. Certè enim habet. HERMO. Ergo nos quoque, ſi apud Stoicos phialam iam inuentam habemus, alios perſcrutandos eſſe ſuperuacuum & indignum exiſtimamus, habentes quod dudum tantopere quærebamus: aut quam ob rem inani labore nos ipſos amplius defatigaremus? LVCIA. Nullius profectò gratia, ſi reperta phiala penes uos fuerit, illaq; incerta pro certo compertum habetis, illud ipſum eſſe, quod erat deperditum: aut planè uobis cognitum eſt donarium. Iam uero, ò amice, non ſaltem duo ſunt, qui templum ingrediuntur, ut neceſſarium ſit alterum habere rem furto ſubtractam, uerum profecto illorum magna eſt copia. Deinde non minus obſcurum eſt, quid illud tandem ſit, quod deperditum eſt, num phiala quæpiam, num ſcyphus, num corona. Quotquot enim ſacerdotes ſunt, ſubinde alius aliud eſſe affirmat: quippe qui neque de ipſa materia unanimiter conſentiunt, uerum hi ex ære, alij ex argento factum, partim autem aureum, partim uero argenteum illud eſſe dictitant. Itaque planè operæ precium eſſe uides, detractis ueſtimentis omnes in templum ingreſſos exui, ſi animus eſt rem amiſſam inuenire. Quanquam enim apud primum aurea phiala tibi reperta fuerit, nihilo ſecus tamen & cæteri pari opera ſunt exuendi. HERMO. Quam ob rem, ò Luciane. LVCIAN. Propterea quòd incertum ſit, num phiala illud ipſum ſit, quod erat amiſſum. Tametſi uero & hoc uno ore omnes confeſſi fuerant, haud tamen omnes auream fuiſſe phialam confirmabunt. Porrò autem ut maximè inter omnes conſtet, auream phialam eſſe amiſſam, tamen ne ſic quidem alios perſcrutandi finem facies, neque enim tibi conſtabit, num Dei ſit illa ipſa, aut non reputas infinitas eſſe phialas aureas. HERMOT. Sanè cenſeo. LVCIAN. Igitur omnibus modis neceſſarium eſt perſcrutantem omnes accedere, & illis quæ apud quenquam inuenerit in medium depoſitis, conijcere, quid nam ex eiſdem diuinum donarium potiſſimum ſit exiſtimandum. Etenim quod omnium maximè dubio inuoluit animum, illud eſt, quod unuſquiſque exutorum aliquid apud ſe habeat, hic ſcyphum, ille phialam, alius coronam, & hic quidem ex ferro fabricatam, alter autem

Confutatio ab inæqualitate ſimilitudinis.

tem auream, tertius argenteam. Nondum uero clarum est & perspicuum, num hæc sit res sacra, quòd habetur. Quare magnam tibi impositam esse uides necessitatem dubitandi, quem nam ex tanto numero sacrilegij insimules. Vbi uero omnibus essent paria & similia, iuxta foret incertum cognitu, qui nam diuina donaria sustulisset, sunt enim harum rerum possessiones etiam priuatæ. Cæterum ignorantiæ causſam unam esse arbitror, quòd nullo titulo inscripta sit deperdita phiala. Ponamus enim amissam esse phialam, quę si Dei nomine, aut eius qui illam templo dicatam consecrauit, foret insignita titulo, minori in perscrutando labore defatigaremur, & ea quæ inscriptiuncula notata foret reperta, finem faceremus alios exeundi & perturbandi. Opinor autem Hermotime, iam te sæpenumero gymnicis certaminibus interfuisse. HERMOT. Et rectè quidem opinaris, iam enim persæpe interfui. LVCI. Nunquid igitur etiam aliquando iuxta Athlothetas consedisti? HERMOT. Per Iouem nuper in Olympijs Iquum latus iudicum sedendo claudebam, Euandrida Elei filio inter ciues suos spectaculum mihi præoccupante. Cupiebam enim singula propius inspecta cognoscere, quæ fierent circa iudices. LVCIA. Proinde, etiam illud exploratum habes, qua sortiendi ratione uti soleant, cui nam cum quoq; luctandum, aut Pancratio decertandum sit. HERM. Planè perspectum habeo. LVC. Longè itaque promptius & melius tu expedies, qui ista propius & curiosius sis contemplatus. HERM. Apud priscos quidem præsidente in certaminibus Hercule, laurea folia. LVC. Ne mihi quæso priscorum institutа percenseas, Hermotime, sed quæ ipse cõram conspexisti, cedo. HERMOT. Initio quidem urna argentea Deo sacra in medium proponitur, in eam paruæ quædam sortes conijciuntur, fabacea fermè magnitudine literis inscriptæ. Inscribuntur autem duæ utraque uidelicet litera α, deinde in alteras duas scribitur β, mox in alias γ, ac deinceps iuxta eandem rationem inscribuntur, & reliquæ pro numero athletarum, si plures fuerint, ita ut semper binæ sortes ijsdem sint insignitæ literis. Accedit deinde quisque ex athletis susceptis uotis Ioui supplicans, immissaq; in urnam manu, unam ex sortibus extrahit, & post illum alius. Quibus singulis assistens flagellifer protensa manu obstat, ne legantur literæ, quæ à singulis extractæ sunt. Cæterum ubi iam singuli singulas sortes habuerint, tum demum Alytarches, ut ego opinor, aut unus ex iudicibus, neque enim amplius memoria teneo, circumeundo contemplatur, & explorat sortes in circulo consistentium. Atque ita eum quidem, qui α habuerit, cum altero sortem α inscriptam habente, aut luctu, aut Pancratio decertaturum committit. Deinde pari ratione etiam eum, qui β habet extractum cum altero eiusdem literæ, qui tenor committendi seruatur, etiam in alijs consimilium literarum sortes habentibus. Et hæc est ratio componendorum athletarum numero illorum æquali seu pari existente. nimirum si octo aut quatuor, aut duodecim illorum fuerint. Quòd si dispares accesserint, quinque uidelicet, aut septem seu nouem, tum litera quæpiam superuacua sorti inscripta, unà cum alijs in urnam mittitur, non habens literam sibi respondentem. Quicunque ergo illam extrahendo consecutus fuerit, alijs ad ultimum usque præsidet, expectans donec alij finitis certaminibus decertauerint, neque enim habet literam suæ oppositam. Estq; illa non mediocris athletæ felicitas, quippe qui ad huc uiribus integer, cum defessis congressurus sit. LVC. Iam quidem paulisper interquiesce: etenim illud est, cuius egebã maximè, ergo illorũ iam nouẽ sunt, omnesq; immissa in urnã manu, sortem extraxerunt, tu uero age iã circũeundo (prospectatore eũ certaminis iudicis officiũ tibi deferam) contemplare literas. Haud quaq; eũ credo prius te cogniturũ, quis ex illis præses dicẽdus sit, cũq; ad omnes ueneris, & illos inter se cõposueris. HER. Quorsũ uero ista dicis Luciane.

Superiori similitudini opponit aliam.

LVC.

LVC. Horsum uidelicet, quòd nullo modo fieri posse uideatur, ut illico reperiatur litera illa declarans præsidem, fortasse enim inuenire potes literam, incertus tamen eris, num illa sit, neq; enim ulla exceptiõe prædictum est κ, aut μ, aut ι, fore eam literam, quæ præsidem sit constitutura. Atqui ubi in α incideris, alius α habens tibi quærendus est, quo inuẽto, illos inter se ad congrediendum cõponis. Deinceps in β prolapsus, alterũ β ubi sit studes inuestigare, quod inuento aduersum est. Ac ita quidẽ agis cum cæteris omnibus, donec ille tibi relictus fuerit, qui solitariam habuerit literam, nullum aduersarium indicantem. HER. Quid autem si ad illũ forte fortuna prima, aut secunda uice delatus fueris, quid tum faciendum tibi uidetur? LVC. Nihil equidem, uerum tu græcorum iudex scire possim quid facturus sis, an actutum eundem pro præside sis proclamaturus, aut potius putes omnes in circulo necessario accedẽdos & inspiciendos esse, num uspiam consimilis penes aliquem relicta esset litera, ita ut nisi omnium sortes uiritim tibi inspectæ fuerint, nunquam cognosces præsidem. HER. At qui perfacile scire possum Luciane, nouem illorum existentibus. Etenim si primo aut secundo loco inuenero, planè certus sum, eum fore præsidem, qui eo sortem inscriptam habuerit. LVC. Quo nam pacto ô Hermotime? HERM. Ad hunc quidem modum, illorum enim duo α habere certum est, consimiliter etiam alij duo β, sibi uendicant. Iam cum adhuc quatuor sint reliqui, duos illorũ γ, alteros δ, extraxisse, dubium non est. Et iam qnatuor literæ in octo athletas distributæ & absumptæ sunt. Pro certo igitur constat tantummodo superesse ε, quod qui extraxerit, præses haud dubiẽ constituitur. LVCIA. Vtrum igitur Hermotime, collaudem ne ego te ob singularem ingenij tui industriam, an placet, ut ea refellam, quibuscunq; tandem probabiliter cõtradici posse reor? HER. Ita per louem, uehementer enim animi pendeo, etiam atq; etiam cogitans, quid nam his ratione probabili possis contradicere. LVC. Equidem tu, quemadmodum literæ pinguntur ex ordine, dixisti, ueluti primo loco α ponitur, secundo β, ac deinceps aliæ, secundum illarum seriem, usq; ad unam illam, in qua terminatur athletarum numerus. Et sanè facile assentior tibi ita fieri in Olympicis certaminibus. Quid autem si non seruato literarum ordine quinq; ex omnibus indiscriminatim eligeremus, uidelicet ipsum χ, deinde σ, mox ζ, postremo κ, & ι. Quatuor itaq; literæ octo sortibus inscribentur, ipsum autem ζ super nonã solum, quo præses nobis indicabitur. Quid ergo iam facies statim sub initium literula ζ, inuenta? Quomodo uero cognosces præsidem existentem eum qui illam habuerit, nisi omnes accedens, nihil huius simile inueneris? Neq; enim tibi integrum erit, quemadmodum nunc ex illarum ordine cognoscendi præsidis coniecturam facere. HER. Rem arduam ex me interrogas, ad quam ut tibi respondeam, mihi promptum non est. LVC. Age si placet hoc ipsum alia ratione considerandum tibi proponam. Quid si nullis literarum figuris, sed signis quibusdam & characteribus sortes connotarentur, cuiusmodi permulta literarum loco depingunt Aegyptij, puta homines caninis, aut leoninis capitibus. Aut illa quidem, si uidetur, missa faciamus, cũ sint peregrina & exotica, & à nostro instituto prorsus aliena. Age uero simplicia illa & uniformia sortibus inscribamus, quemadmodum fieri potest assimulantes, nimirum binis sortibus homines, deinde binos equos alteris binis, mox duos gallos, postremo duos canes. Porrò nonæ, tanquam præstantissimę, leonis imago insculpta sit. Proinde si mox initio in sortem leoninam ferentem imaginem incideris, quibus nam cõiecturis persuasus, dices eam esse, qua præses designatur, nisi omnes accuratè circunspiciendo perlustraueris, num quis etiam alius præter hunc adsit, habens sortem leoniferam. HER. Nihil habeo Luciane, quod tibi ad hæc respondeam. Non iniuria, neq; enim uideo, quid possit apte respondi, adeo, ut si animum induxerimus, aut eum inuenire, penes quẽ sacra sit phiala, aut quæ inter athletas præsi-

præſidis loco habẽdus ſit, aut cuius ductu & auſpicio feliciſſimẽ in Corinthum urbem illam florentiſſimam peruenire queamus, omnes neceſſario accedendos eſſe putem, ſummaq; diligentia detractis ueſtimentis, omnibus tentatis ſolertiſſimẽ exquirendos, etenim uix etiam ſic ueritatem indagantes perueſtigabimus. Quod ſi quis mihi unquam futurus eſſet cõſiliarius fide dignus ſuper rebus philoſophicis, contendens omnino operã eſſe nauandam philoſophiæ ſtudijs, ille demum ſolus erit, quem eorum quę dicuntur ab omnibus, ad unguem peritum eſſe cognouero. Reliquos autem omnes ut inutiles, & nulla re dignos contemnam, nihil fidei illis habiturus, donec etiam unius fuerint neſcij, quæ fortaſſe ex illis eſſe poſſit omnium optima. Neque enim ſiquis adducto homine formoſo dicat, hunc ex omnibus hominem eſſe formoſiſsimum, ſtatim ille ſuis uerbis mihi fidem facturus eſt, ut credam eum uera loqui, niſi certum habuero, omnes homines illi uiſos eſſe: fieri enim fortaſſe poteſt, ut hic homo nõ ſit contemnendæ elegantiæ: quod autem ſummæ ſit inter omnes formæ & ueuſtatis, ſcire haud quaquam poſſum, nondum uiſis omnibus. Nos porrò nõ formoſo tantum egemus, ſed formoſiſſimo, quem niſi inuenerimus, parũ ſudatum, & nihil actum eſſe putabo. Non ẽm contenti erimus, in qualemcunq; tandem amabilis & honeſtæ formæ hominem inciderimus, uerum ſummam illã qua maior eſſe non poteſt, formæ elegantiam perueſtigamus, quam neceſſariò unam eſſe negare non potes. HER. Vera ſunt hæc. LVCIA. Quando ergo aliquem mihi produces, totius in philoſophia itineris peritum, quemq; ea non fugiant, quæ cum à Pythagora, tum à Platone, præterea quę ab Ariſtotele, Chryſippo & Epicuro, aliſq; omnibus dicuntur & affirmantur. Denique, qui una uia ex omnibus electa experimẽto edoctus pro certo cõpertum habeat, eam ſolam eſſe uiam, quæ rectã ducat uiatores ad felicitatem tanto perquæſitam. Etenim, ſi talem quempiã quærendo cõſecuti eſſemus, deſineremus nos moleſtis onerare negocijs. HER. Haud quaquam Luciane, eiuſmodi uir inuentu facilis eſt. LVC. Quid igitur faciemus Hermotime, neque enim animus abijciendus eſt, propterea quod eiuſmodi ducis inopia in præſentia laboramus. Ergo illud aggrediamur, quod factu mihi uidetur multò cõſultiſſimum & tutiſſimum, ut quiſque ab initio exorſus, omnes ſectas percurrat, eaq; accurata & diligenti indagine cõſultando examinet, quæ dicta ſunt ab omnibus. HERM. Quantum quidem tua uerba intelligo, ita facto opus eſſe uidetur, niſi quòd illud quod nõ multo antè à te dictum eſt, cum his mihi pugnare uidet, uidelicet arduũ & graue eſſe, eũ qui uni uiæ iam ſeſe tradiderat expanſis denuo uelis recurrere. Quo modo enim fieri poteſt, ut is qui in priori iam occupatus detinetur, reliquas omnes percurrat. LVCI. Illud equidem paucis tibi expediam, nimirum Theſei inſtitutum imitabimur, filoq; à tragica illa Ariadne accepto, nullum non Labyrinthum ingrediemur, nec dubito quin ſine negocio, tantum ductu fili ita nobis licebit regredi: HERMO. At unde tandem nobis illa Ariadne comparebit, aut unde filum parabimus? LVCIA. Bonum habe animum ò amice, iam enim uideor mihi reperiſſe, cuius ductum ſequuti haud dubiè egrediemur. HERMO. Quod nam igitur illud eſt? LVC. Certè meum non eſt quod dicturus ſum, ſed cuiuſdam ex ſapientibus uiri ſummi, nempe illud: ſobrius eſto, & memẽto diffidendum eſſe. Etenim, ſi minimè leuiter & facile perſuaſi, quibuſuis auditis fidem habuerimus, ſed more iudicum, aliſq; quoque fandi copiam conceſſerimus, fortaſſe haud difficulter horum Labyrinthorum inextricabiles errores effugiemus. HERMO. Benè ſanè dicis, illud quoque nobis faciendum intelligo. LVCIA. Videlicet, cæterum ad quem illorum omnium primum nos conferemus? aut non permagni illud intereſſe putas? Ab eo tandem quicunque ſit incipiamus, nempe à Pythagora, quandoquidem ita ceſſit. Quantum uero temporis ſtatuemus omnibus Pythagoricæ philoſophiæ placitis perdiſcendis ſuf-

Adapidiuo ſi militudinis et finis quæſtionis. Oẽs eſſe cognoſcẽdas uias, ei qui uerã eligere uelit.

Amplificatio à ſimili.

γνῶθι σεαυτὸν, quo monet quo pacto philoſophi legendi ſint.

Quo et quanto tẽpore qui q; philosophi cognoscendi. et hic locus finẽ disputationis seu scopũ (de quo supra) confirmat, uidelicet q; impoßibile sit, omnes philosophorũ doctrinas & uitas cognoscere, ut ex ijs quæ uera sit, eligatur.

fecturum? Volo autem annos, in quibus sub initium Pythagoricæ sectæ candidatis consilescendum est, excipi. Opinor omnino cum illis quinq; satis fore triginta, aut ad minimum omnibus modis uiginti peropus est. HERM. Ponamus ita esse, deinceps uero totidem alij Platonici concedendi sunt, ac mox nihilo pauciores Aristoteli. LVC. Non pauciores profecto. HER. Chrysippo aũt quot impendendi sint, non est q; multis te interrogẽ. Iam enim certus, antea ex eam diui quadraginta uix suffecturos esse. LVCI. Ita sanè. Deinde Epicuro & alijs. Quòd aũt non nimium illis tribuere uidear, hinc perdisces facillime, apud animum tuũ considerando, quot nam sint octogenarij cum Stoici tum Epicurei, atq; etiam Platonici ingenuẽ fatentes, nondũ cuncta suę sectæ sibi esse explorata & cognita, ita ut in disciplinarum cognitione, nihil in ipsis desiderari queat. Quòd si alij in hoc tergiuersari uidentur, nõ tamen, ut opinor, hoc negabit Chrysippus & Aristoteles & Plato. Potissimum aũt præ cunctis Socrates, illis certo nõ postponendus, qui omnium testimonio professus est, se nõ tantum omnia, sed in uniuersum nihil nosse, aut hoc tamen se scire, quod nesciret. Computemus igitur subducta ratione ab initio, uiginti Pythagoræ attributi sunt, deinde totidem alij Platoni, mox nihilo pauciores alijs concessimus. Quot ergo in summa isti sunt anni simul comprehensi, si decem saltem in philosophia disciplinarum sectas constituerimus. HER. Plures quàm ducenti ò Luciane. LVC. Ergo si tibi consultum factu uidetur, quarta pars annorum auferatur, saltem quindecim studijs nostris satisfacere putantes, aut omnino partem dimidiam. HERMOT. Tu quidem multò melius hac de re, quid faciendum sit, statues. Ego hoc probè perspicio, perquàm paucos, ad hunc modum, omnes sectas percursuros, tametsi statim ab ineunte puericia philosophiæ studium exorsi fuerint. LVCIA. Quid autem faciendum suades Hermotime, cum ita se res habeat? An subuertenda & refellenda ea existimas, quæ iam antè haud dubitanter confessi sumus, neminem uidelicet unquam electurum, id quod ex multis omnium est præstantissimum, nisi omnium facto periculo singula degustauerit. Adeo ut qui magistra experientia delectum nõ habuerit, ei oraculo magis aut responso Veritatem inuestigandam esse. An non istiusmodi inter nos dicta sunt? HERMOT. Sanè. LVCIA. Proinde summopere necessarium esse uideò, tantum temporis nos ætatem agere, si unquam omnibus pertentatis rectè eligere cõsilium est, iamq; facto delectu philosophiæ incumbere, qua percepta & cognita felicem uitam uiuere queamus. Prius uero quàm ita fecerimus, in tenebris, quod aiunt, saltaremus, in quæcunque inciderimus illiso pede impingimus. Et quodcunque primum in manus nobis uenerit, illud quod quærimus esse existimabimus, propter ueritatis ignorantiam. Quòd si etiam maximè bona fortuna ad illud delati fuerimus, constanter tamen nunquam sciemus, num id sit quod tantopere à nobis quæsitum est. Sunt enim non parum multa his ipsis similia, singulis affirmantibus hoc ipsum esse multò omnium ueriſſimum. HERMOT. Haud scio, ò Luciane, quàm mihi uideare argumenta persuasionis bonarumq; rationum plena inter disputandum producere, uerum enimuero non mediocriter me perturbas ista differendo, nimiumq; argutè & anxiè disquirendo, quod ad rem parum attinet. Fortasse autem uideor etiam inauspicatò hodie pedem domo extulisse, cum egressus tibi obuiam uenerim, qui me prope spei portum consistentem, ineuitabilem animi desperationem iniecisti, Veritatis inuentionem impossibilem esse ostendens, tantum uidelicet temporis requirentem. LVCIAN. Cur ergo hoc ipsum, ò amice, non multò iustius cum patre tuo Menecrate, & matre tua, quodcunque tandem illi nomen fuerit, neque enim teneo, expostulas? aut potius cum natura omnium nostrum parente, quòd te quoque non ut Tithonum annosum & longæuum constituerit, sed præfinito destinarit homini uitam etiam

longi-

longissimam centum annorum numerum non excedentem. Cæterum, ego te cum considerando repperi, quod è disputatione nostra potissimum potuit elici. HER. Nequaquam, uerum tu semper quidem conuiciator es, atq; haud scio qui nam factum sit, ut tu extremè odio habeas philosophiam, eosq; qui sapientiæ studijs sunt addicti, salibus & dicterijs delusos naso suspendas. LVCIA. Cuiusmodi nam res sit Veritas ò Hermotime, uos lõgè melius & promptius, qui sapientia ornati estis, expedietis, nimirum tu & præceptor tuus. Ego saltem hoc me planè scire arbitror, hanc non nimium auditu iucundam, & dulcem esse mortalibus, quoniam longè lateq; mendacio est inferior & utilior. Est enim hoc apud homines multò in speciem formosius & præcellentius, atque hoc nomine quoque auditu iucundius & dulcius. Illa uero, quia nihil in se habet insynceritatis aut adulterini, cuius sibi esset conscia, magna cum libertate disserit inter homines, eamq; ob rem plerisque intolerabilem adfert molestiam. Quemadmodum & tu nunc indignaris, nec mea dicta fers humaniter, quibus tecum super hisce rebus Veritatem erui, tibiq; planè indicium feci, cuiusmodi ea sint, quorum utrique iuxtã immodico & amore & desiderio teneamur, quã prorsus illa nactu non sint facilia. Veluti si statuam aliquam non informem infando amore deperires, eaq; te posse potiri, in animum induceres, suspicans esse hominem. Ego uero intuitus, aut lapideum, aut æreum esse simulachrum pro mea in te beneuolentia tibi significarem, rerum quarum potiundarum nulla esset relicta copia, te amore capi, ac tu iniquum tunc & maleuolentem me tibi censeres, quia nolim te decipi absurda & monstrosa, nec spei consentanea sperantem. HERM. Eò igitur hæc tibi dicta sunt Luciane, quasi putes nullam operam philosophiæ studijs nobis nauandam esse, sed oportere nos socordiæ & inertiæ addictos priuatam uitam in terris agere. LVCIA. Et quando aut ubi ista me dicentem audiuisti? Ego quidem non eò, quasi non sit philosophandũ ista dico, uerum quandoquidem omnino philosophiæ studendum est, uiæ autem ad illam sint non paucæ, quarum nullum non perhibetur compendiosissimum esse ad Virtutem diuerticulum, tametsi etiam num in incerto sit, quæ ex illis uera sit, diligentem & exquisitam diuisionem faciendã esse existimo. Qui enim fieri posse sperem, multis nobis propositis, ex illis eligere quod optimum est, nisi quis omnia faciendi periculi gratia accesserit. Deinde, num longa adhuc supersit peregrinatio, aut an finis iam instare uisus sit. Cæterum quid tibi uidetur? iam enim de integro te interrogabo, num eum qui sub initium tibi occurrerit, sequeris? cumq; illo communibus philosophiæ disciplinis intigilabis atque ille te certum faciet? HERMO. Quid uero tibi amplius respondeam? qui neges quenquam rectè discernere posse, nisi phœnicis annos uixerit, omnesq; per orbem periculum faciendo accesserit. Neque dignum ducis fidem habere illis, qui iam olim harum rerum sunt expertissimi, neque multis illis ista collaudantibus, suoq; testimonio comprobantibus. LVCIA. Quos tu mihi multos illos narras, num qui harum rerum sunt probè gnari, & ijdem iam omnium facta indagine periti. Quòd si quispiam talis esset, mihi quidem uel unus sufficeret, neque multis opus haberem. Porrò si imperitos dixeris, nunquam illorum multitudine adduci potero ad credendum, donec de omnibus nullius ignari definiendi facultatem sibi parauerint. HERMOT. Proinde, tu solus Veritatem perspexisti, cæteri uero quotquot philosophantur, in uniuersum omnes uecordes sunt, & sine iudicio. LVCIA. Tu quidem Hermotime, falso me mendacij coarguis, cum dicere nõ uerearis, quòd me ipse cæteris omnibus anteponam, aut omnino in numero eruditorum haberi contendam, parumq; memor esse uidere eorum, quæ per me antè dicta sunt. Neq; quidem me præ aliis Veritatem dinoscere contentiose uociferor, uerum ingenuè fateor, me cũ alijs omnibus iuxtà ignarum esse. HER. Atqui Luciane, quòd ais omnes acce-

Redit ad propositionẽ mitigando illam diuisione.

dendos esse, eorumq; experimentum sumendũ, quæ dicuntur ab alijs, neq; aliã rationem meliorẽ eligendorum supereſſe, fortaſſe non ualde improbarim. Cæterum cuiq; experiẽtiæ tot annos impendi oportere, perquã ridiculum mihi uidetur, quaſi uero non & ẽ paucis cuncta perdiſci queant. Mihi equidem iſta perpendenti, haud quaquam graue, aut operoſum hoc uidetur, quodq; multo exercitio eget minimè. Siquidem aiunt quendam ex ſtatuarijs, opinor autem fuiſſe Phidiam, tantum ab ungue leonis conſpecto æſtimaſſe, in quantam magnitudinem totus leo exurgeret, ſi iuxta unguis rationem fuiſſet ſculptus atq; formatus. Neque mihi dubium eſt, quin & tu, ſi quis tantum hominis manum tibi commõſtraret, reliquo corpore obuelato, nihil cunctatus actutum ſcies hominem eſſe, quod abſconditum eſt, & ſi totum corpus non uideris. Ita quoque rerum capita, de quibus multus eſt multorum ſermo, ſine negocio in exiguo etiam puncto diei perdiſces. Accurata autem, & exacta harum rerum cognitio, cui conſequendæ longa perquiſitione opus eſt, nullo modo ad electionem melioris requiritur, uerum etiam ab illis quæ dixi, indicium facere licebit. LVCI. Papæ, quàm firma ſunt & fortia quæ dixiſti Hermotime, contendens ex partibus totum cognoſci poſſe. Quanquam ego me tuæ ſententiæ diuerſum audire memini, ut qui totum cognouerit, etiam partem perſpectam habeat. Porrò qui partem ſaltem, is non ſtatim etiam totum habet cognitũ. Iam tu hoc mihi quoq; reſponde, quomodo Phidias, quondam leonis ungue cõſpecto, cognoſcere potuit leoninum eſſe unguem, niſi antè aliàs totum leonem uidiſſet? An uero tu hominis manu ſaltem uiſa dicerè poſſes hominis eſſe, cũ antea hominẽ neq; uidiſſes neq; cognouiſſes unq;? Cur aũt taces? Nunquid uis, ut ego pro te reſpondeam, ad quæſtionẽ tibi propoſitam, uidelicet, quòd nullo modo poſſes? adeo ut periculum ſit, ne Phidias infecta re abeat, leone ne quicquam incepto & exculpto. Nihil enim iſta ad Bacchum, quæ à te proponuntur, faciunt. Aut quomodo hæc inter ſe ſunt ſimilia? Neque enim tibi & Phidiæ alia cognoſcendarũ partium cauſſa fuit, quàm prior totius cognitio, hominis dico & leonis. Cæterum in philoſophia, nempe quam tradunt Stoici, quonã pacto ex aliqua parte cognita, etiam reliqua cognoſces? Aut quomodo illa ut honeſta & pulchra demonſtrabis? Neque enim totum nouiſti, cuius illa ſunt partes. Quòd autẽ dicis, totius philoſophiæ capita, auditu facile poſſe comprehendi, etiam immodica diei portiuncula, nimirum quæ rerum ſint principia, qui fines, quam opinionem de Diſs habeant philoſophi, præterea quid animam eſſe ſentiant. Et quod nonnulli omnia corporea eſſe affirment, rurſum alij etiam pleraque incorporea eſſe contendant. Tum quod pars illorum uoluptatem, pars autem neſcio quod honeſtum, ſummum bonum, felicitatemq; eſſe ſtatuant, atque id genus ſexcenta alia. Hæc, inquam, auditu facile diſcerni & definiri poſſe, nihilq; in his excutiendis & ſtatuendis eſſe operæ, noſſe autem eum qui uera dicat, uide ne unius ſaltem dieculæ particulam requirat, ſed multorum potius dierum opus & labor ſit. Aut quid animi illis fuiſſe putas, qui de his ipſis rebus, aliquot librorum centurias & Chyliades conſcribere non grauati ſunt, nimirum non ob aliam cauſſam, quàm ut perſuaſum facerent omnibus uera eſſe, ut mea fert opinio, pauca illa & modica, quæ tibi uidentur facilia, nulloq; labore comprehenſibilia. Iam uero omnino uate tibi opus eſſe opinor ad meliorum electionẽ faciendam, niſi, ut dixi, exercitij impigro ſtudio illud conſecutus fueris, ut in deligendo accuratè uniuerſa diſcutias, & unumquemque totum ad unguem exploratum cognoueris. Haud enim ualde negauerim hoc pacto philoſophiam in compendium contrahi poſſe, neque habituram multas uariarum rerum comprehenſiones, neque ullam moram aut cunctationem, ſi conſtitutum uatem omnium rerum capita percenſentem audieris, & inter audiendum ad ſingula mactatis hoſtijs ſacra feceris. Hoc enim pacto infinitis

labo

Confutatio tẽporis, quod à Luciano præfinitũ fuerat ad ſingulos cognoſcẽdos.

Diluit obiectionẽ ab ipſius argumẽti ſerie, et ab inæqualitate exempli.

Amplificatio à ſigno.

laboribus Deus te ſubleuabit, poſteaquam ex oblatis extis tibi commonſtrauerit, quæ nam potiſſimum tibi eligenda ſint. Quòd ſi autem uolueris, & aliud multò minoris negocij compendium eligendi tibi ſubijciam, quod ſecutus, neq; uictimæ tibi offerendæ ſunt, neq; ullus ex ſacerdotibus magna mercede conducendis tibi aſciſcendus eſt: uerum coniectis in urnam literulis, cuiusque philoſophorum nomina habentibus, iube puerum aliquem impuberem floreſcente ætatula, ad urnam accedentem extrahere, eam literam, quæcunque primum illi ſub manum uenerit, ac tandem inſpecta literula ducem cognoſces, quem tibi in philoſophia ſequendum exiſtimo. HERM. Iſta quidem Luciane, ſcurrili dicacitate à te, & non ex animo, dicta ſunt. Tu uero reſpõde mihi, nũquam ne ipſe uinum commercatus es? LVCIA. Et perſæpe quidem. HER. Nun quid ergo per orbem circuire ſoles, quotquot in urbe ſunt caupones, deguſtãs, licitans, atque expendens uina? LVCIA. Nequaquam. HERM. Opinor enim illud, cui ſub initium bono & digno incideris, auferendum tibi eſſe. LVC. Ita per Iouem. HERM. Proinde ã modica illa & tenui deguſtatiuncula, pronunciare iam potes de toto uino cuiuſmodi ſit. LVC. Haud dubiè poſſum. HERMO. Porrò ſi diceres, aſſiſtens cauponibus, poſteaquam uini ſeſtarium coëmere ſtatuerim: Agite ò amici, date quæſo unuſquiſq; ueſtrum totum dolium mihi ebibendum, ut omnibus exhauſtis certum habeam, qui nam ueſtrum generoſiora uina uenalia habeat, & unde mihi uinum ſit commercandum. Quòd ſi hæc inquam, diceres, an non iure optimo pro inſano ab illis deridendus eſſes? atq; ſi illos acriter inſtando perturbandi finem non faceres, fortaſſe etiam aqua ab illis perfundére. LVCI. Sanè opinor, & profectò meritis meis digniſſima paterer. HER. Non ſecus ſe quoq; habent res philoſophicæ, quid enim neceſſarium eſt totum uas exhaurire potando, cum etiam à modica illa deguſtatiuncula nobis promptum ſit noſſe, quale ſit futurum. LVC. Quàm lubricus es, ò Hermotime, quanq; tergiuerſando laberis è manibus, uerum profectò tua tergiuerſatione parum promouiſti, cum enim ſperares te effugiſſe, in eaſdem plagas incidiſti. HER. Quorſum iſta dicis? LVC. Quoniam rei per ſe planæ & indubitatæ, omnibus certæ & cognitæ, nempe uino, longè diſſimillima aſſimulando comparas, & ea quidem de quibus nemo non incertus animi ambigit in obſcuro conſiſtentibus. Ita ut ego me Hercule dicere nequeam, quatenus tibi uinum & philoſophia ſimilia uideantur. Niſi fortaſſe in hoc ſolo, quòd & philoſophi in quæſtu habeant diſciplinas uænum expoſitas, quemadmodum caupones uinum, quas quidem commiſcentes doloſe & fraudulenter adulterant, & maligna menſura diuendítant. Ad hunc uero modum, quod dicis, conſiderabimus. Ais aũt uinum in uaſe exceptum, totum eſſe ſui ſimile, & profectò nihil abſurdi in hoc à te dictum eſt. Atquiſi quis etiam deguſtauerit illud, hauſto ſaltẽ modico, ſtatim compertum habet, quale totum ſit dolium, & hoc in confeſſo eſt apud omnes, nec eſt quòd quicquam tibi in his contradicam: uide uero etiam poſthac, philoſophia eiusq; alumni, nempe præceptor tuus, num eadem quotidianis prælectionibus ad uos differit, ijſdemq; de rebus nunquam non uerba facere conſueuit, an non ſubinde alio tempore alia uobis ſolet præponere? Eſſe enim non parum multa philoſophiæ abſtruſa myſteria, iam olim amice, nemini obſcurum eſt. An non uero tu etiamnum, ut par eſt, inſtar Vlyſſis apud illũ perduras circumeundo & oberrando, ſi ſemper ſonat eadem, per eadem, at forſaſſe ſatis eſt, ſi ſemel quippiam inaudieris. HERM. Et cur non. LVC. Qui nam igitur fieri potuit, ut tu primo guſtu ſtatim noſceres uniuersa? Neq; enim ſemper eandem cantilenam nobis ſolet occinere, ſed ſubinde noua nouis differendo agglomerat. Non ò amice, ut uinum quod ſemper idem eſt, adeo ut niſi totum uas ſtrenue exhauſeris, nequicquam inebriatus obambulabis. Planè eũ in ſũdo mihi uiſus eſt Deus philoſophiæ adyta abſtruſiſſe, ſub ipſam fecẽ uſq;

Irriſio.

Aliud ſimile, quo idẽ cõicidit ex parte cognoſci totũ poſſe.

Reſpõdet eadem ut ſuprà ratione, inæqualẽ eſſe collationem.

Itaq́, totum dolium poſtremo exhaurias neceſſe eſt, ſi unquam conſilium tibi fuit nectaream illam potionem inueniendi, quam aridis faucibus iam olim aui diſſimẽ ſitire mihi uiſus es. Porrò autem eam perſuaſionem tibi perſuaſiſti, ut putes tale quippiam eſſe philoſophiam, ut ſi ſaltem leuiter illam primoribus, quod aiunt, labris deguſtaueris, ſtatim fore, ut omnibus ſapientię numeris eua das abſolutiſſimus. Quemadmodum perhibent de diuinatrice illa in Delphis quæ ſimulatq́ ſacra fluenta deguſtauerit, actutum afflata numine accedentibus reſpondet oracula. Atqui non ita ſe habet philoſophiæ ſtudium. Itaque te, quẽ ultra medium iam dolij ebibiſſe conſtat, adhuc incipere perhibeas. Quare uide ne rectius huic philoſophia comparari queat. Dolium enim & cauponem, ad huc tibi ſinemus, nihil autem inſit uini, ſed potius, omnium frugum confuſum quoddam ſeminarium, in ſummo quidem triticum, cui ſubſint fabæ, quibus deinde ſubiectum ſit hordeum, mox lentes, quinto cicera, poſtremo aliæ quæ piam diuerſorum ſeminum ſpecies & genera. Iam ſi inſtitorem accederes, ſeminum mercatorum gratia, illęque à ſummo tritici aliquot grana inſpicienda in manum tibi traderet, poſſes ne igitur conſpectis granis dicere, cicer eſſe mundum, & lentes probẽ purgatas, fabas autem inanes. HER. Nullo modo. LVCI. Proinde, neque philoſophiam ab unõ aliquo eorum quæ quis dixerit uni uerſam pernoſces, cuiuſmodi tota ſit. Neque enim una aliqua res eſt, quale eſt uinum, cui quidem tu illam, tametſi ualde inæquali comparatione contuliſti, contendens ſimilem eſſe totam primo guſtui. Quod autem diuerſum quiddam uiſum eſt, curioſa perſcrutatione non eget. Etenim, ſi quis uinum aceto ſum, aut alioqui malum emerit, duorum obulorum iacturam facit. Porrò autem in media plebe uerſari, ſicut & tu dixiſti ſtatim initio nõ mediocre malum eſt. Alioqui qui totum uas epotare uoluerit, ut uini ſeſtarium coẽmat, damno cauponem afficiet, tam inciuiliter & inſolenter deguſtando. Nihil autem tale philoſophia patitur, uerum tametſi nimis multa biberis, uas tamen non immi nuitur, neque ullam iacturam facit cauponam exercens. In idem enim loci flu it exhauſtum negotium laborq́, iuxta prouerbium, & contra fit atq́ in Danaidũ dolio, illud em quicquid infuſum fuerit, non continet, ſed protinus hac atq́ illac perfluit. Hinc uero etiã ſi multa abſtuleris, multò tamen plura relinquuntur. Cæterum aliud quiddã non diſſimile de philoſophiæ guſtu tibi proponã, tu uero caue putes, in philoſophiæ cõtumeliam iſta me dicere, ſi dixero illam ſimilem eſſe exitiali & pernitioſo pharmaco, cuiuſmodi eſt cicuta, aut aconitum, aut aliud tale quippiam. Neque enim illa tametſi ſint lætalia & mortifera, ſtatim mortem inferunt, ſi quis modico quopiam de illis ablato, ſummo ungue de guſtauerit: uerum ſi non tantum, quantum ad conſciſcendam mortem neceſſarium eſt, & qua ratione fieri oporteat, & cum quibus ſumendum ſit certè non moreris. Tu autẽ contendis ad totius cognitionem parandã minimum quodq́ ſufficere. HER. Sint ſanè iſta Luciane, quemadmodum ipſe uolueris, quorſum igitur centum annos nobis uiuendum autumas, & tantorum negociorũ molem ſuſtinendam, quaſi uero alioqui nobis philoſophari non foret integrum. LVC. Non profectò Hermotime, neq́ hoc tibi graue & arduũ auditu uideatur. Etenim ſi ſub initium uera dixiſti, uitam uidelicet breuem eſſe, artem uero longã, nunc neſcio qui fiat, ut tu grauiter ſuccenſere ſoleas, niſi, priuſquam ſol diurni curſus penſum abſoluerit, nobis Chryſippus, aut Plato, aut Pythagoras euadas HER. Inſidioſe imponis mihi ò Luciane, meq́ in anguſtum conſtringis, nihil unquam mali à me paſſus, nimirũ præ inuidia, quòd ego quidem in diſciplinis nonnullum operæprecium fecerim, te ipſum uero nihili pendens dare ſoles nglectui, nullis diſciplinis liberalibus animum excolens tantus ætate exiſtens. LVCI. Scis igitur quid faciendum tibi putem? Mihi quidem tanquam

Superiorẽ ſimilitudinẽ diluit alia.

Aliud acerbius paulò, cũ præfatiũcula

atra

atra bili percito, & insanienti ne dicto audiens esto, neue metem adhibeas, sed sine nugari me liberè. Tu uero ut quidem iam facis in præsentia, porrò, perge uiam tuam, atq; ad illa quæ initio decreuisti persequi, alacriter contende. HER. Atqui tu nullam mihi permittis deligendi copiam, tam uehementer & uiolenter me urges nisi omnium experimentum sumpsero. LVC. Si quidem plane peritum esse oportet, ut ne quid interim dicam aliud. Quod autem me uiolentum dicis, uidere mihi insontem & inculpabilem iuxta Poëtam incusare, nisi dum altera tibi inuenta fuerit oratio pro te faciens, nunquam quod iam illatū est aufertur à uiolentia. Ecce his multò etiam uehementiora tibi proponeret oratio, tu uero illa omissa me fortasse incusares. HERM. Qualia nam? demiror enim si quid etiamdum abstrusum illi relictum sit. LVC. Parum esse ait, neq; sufficere, omnia perspexisse, illaq; obiter perlustrasse, ut possis iam optimum eligere, uerum adhuc opus esse re quapiam maxima. HER. Qua tandem? LVC. Critico quopiam ò admirande, excussoq; iudicio, menteq; acuta & solerti, intelligentia insuper summa & acri, qualem esse summopere necessarium est, de rebus tantis iudicantem. Aut semel nequicquam uniuersa uisa sunt, quinetiam permultum temporis huic rei tribuendum esse confirmat, quod omnibus exactè & diligenter excutiendis & indagandis sufficiat, omnibusq; in medium propositis, eligere oportere cunctantem & tardantem, nullo modo autē differentis annos spectandos esse, neque habitum suspiciendum, neque opinionem sapientiæ reuereri oportere, sed in morem Areopagitarum cuncta esse facienda, quibus mos est, noctu & in tenebris cognoscendis causis dare operam, ut non in dicentes, sed in ea quæ dicuntur defigant oculos. Ad hunc quidem modum tibi eligenti promptum erit philosophari. HER. Iuxta uitæ rationem tu dicis, ex his enim quæ dixisti, nullius hominis uita satis longa esse potest, ut omnia percurrat, & unumquodq; non oscitanter perspiciat, perspectaq; iudicet, iamq; iudicata eligat, delectuq; habito, philosophetur. Hac enim sola ratiõe, uerum inuenire posse contendis, alioqui nequaquam. LVC. Vereor ad te dicere ò Hermotime, ne hoc quidem satis esse, uerum adhuc mihi uidemur nosmetipsos fallere, existimantes aliquid certi et firmi nobis inuentum esse, cū tamen nihil inuenerimus. Quemadmodum hoc ipsum non raro usuuenire solet piscatoribus, qui cum in capturam retia eiecerint, & aliquid graue ac ponderosum senserint, attrahunt rete, sperantes piscium copiosam multitudinem concluſam esse. Deinde, postquam attrahendo nimium delassati fuerint, aut ingēs lapis, aut uas aliquod arena refertum, præter spem illis adparet. Proinde, etiam atq; etiam tibi considerandum est, ne & nos tale quippiam subtraxerimus. HER. Non intelligo quid quid sibi ista uelint retia, planè tamen ipsden me irretitum inuoluis. LVCIAN. Proinde ego te rursum extricare conabor. Neque enim mihi dubium est peritia natandi te præcellere, si quis etiam alius. Etenim ego, etsi ad uniuersos uenerimus experimenti sumendi gratia, & illud aliquando fecerimus, nondum tamen planum & certum esse existimo, penes quem illorum, illud quod quærimus delitescat. Possibile enim est, ut eius omnes in totum ignari sint. HER. Quid agis? an opinaris penes nullum illorum esse? LVCIAN. Incertum est, nunquid non uidetur tibi fieri posse, ut mentiantur omnes, ipsaq; ueritas alia quæpiam res sit, quæ penes nullum horum inueniri queat? HERMO. Qui nam fieri posse credam? LVCI. Ad hunc modum, sit enim nobis certus aliquis numerus ex composito constitutus, nempe uiginti. Iam si quis uiginti fabas in manum sumeret, & ea clausa decem quospiam interrogaret, quot nam fabas in manu sua concluſas haberet. Illi autem ducti cōiectura, hic quidem septem, ille triginta, alter uero decē aut quindecim, prorsusq; alius aliū numerū diuinaret. Possibile ēm est aliquem forte fortuna uerū dicere, an nō uerisimile tibi uidet? HER. Sanè. LVC. Ergo ne hoc quidem factu impossibile credendū est, ut omnes

Aliud argumentū à difficultate.

Aliud ab eiusdē rationis.

Amplificatio à simili.

ex æquo alius alium numerum dicat, falsum tamen, & à quo longè lateq; abſit certus ille numerus, adeo ut nullus ex illis dicat uirum in manu ſua habere uiginti fabas. Quid autem tu ad iſta reſpondes? HERM. Fieri poſſe. LVC. Non alia ratione quotquot philoſophantur felicitatem quærere inſiſtunt, cuiuſmodi nam tandem res ſit, planeq; alius aliud quiddam eſſe ſomniando confirmat. Hic quidem uoluptatem, ille honeſtum, alius alia quæpiam de illa comminiſcitur. Conſentaneum autem eſt, unum quiddam ex illis eſſe felicitatem. Contrà ueriſimile eſt, præter hæc omnia aliud quiddam eſſe. Ac nos planè uidemur cõuerſo rerum ordine, ſecus quàm oportet, ante inuentum principium ad finem feſtinare. Oportebat autem prius, ut mea fert opinio, manifeſtum eſſe, ueritatem eſſe cognitam, eſſeq; ex philoſophantium numero aliquem, qui eandẽ certò cognorit. Deinde primum quærere, cui potiſſimum fides adhibenda ſit. HERM. Ergo ea iſta dicis Luciane, quòd & ſi omnem philoſophiam excuſſerimus, nunquam tamen facultatem nobis parabimus ueritatem inueniendi. LVC. Quid me interrogas, ò bone, quin potius iſtum ſermonem exquiris, & fortaſſe reſpondebit tibi, nunquam hoc fore, quoad incertum fuerit, Num unum quiddam illorum ſit, de quibus illi uerba faciunt. HERM. Proinde nunquam, ut tu contendis, philoſophiæ dabimus operam: ſed neceſſarium omnino eſſe uideo, ea abdicata, priuatam quandam uitam cum uulgo nos agere. LVCIA. Illud quidem accidit, quod dicis philoſophari promptum non eſſe, eſtq; ei qui quidem homo ſit ineuitabile. Iubes enim, ut is qui philoſophiæ operam daturus ſit, ſtatim initio optimam quanq; deligat. Ipſius autem delectus habendi, ratio in hoc ſolo accuratè tibi uidetur cõſiſtere, ſi tota philoſophia perluſtrata, elegerimus quàm ueriſſimam. Deinde numerum quoq; annorum computando, quantus unicuiq; perſcrutãdæ ſatis eſt, longè lateq; excidiſti omni ſpe fruſtratus, ipſum negocium producens, atq; reiiciens in aliud ſeculum, ita ut ipſa ueritas uniuſcuiuſq; uitæ ultra præſtitutum tempus uix deprehendi queat. Poſtremo, ne hoc quidem ut ambiguum unquam perpendiſti, cum incertũ eſſe dicas, num à philoſophis iam olim inuenta ſit ueritas, nec ne. Cæterum tu Hermotime, poſſes ne iureiurando interpoſito confirmare, ab illis inuentam eſſe? ego quidem nequaquam iurare uelim. Non illibenter uero & alia multa tacens prætergredior, quæ & ipſa indagatione non indiligenti diſcutienda forent. HER. Qualia nam ſunt illa? LVC. Nonne audis Stoicos aut Epicureos, aut Platonicos dicentes, eſſe partim quidem, qui teneant omnium rerum rationes: partim uero illarum prorſus eſſe rudes & imperitos, ex quibus permulti ſunt fide longè ſpectatiſſima. HER. Vera ſunt hæc. LVC. Proinde, diſcernere peritos, ab imperitis, ſemet tamen peritos perhibentibus, nonne res tibi uidetur plena laboris & negocij? HER. Ita profectò. LVC. Oportebit itaq; te, ſi uolueris Stoicorum optimum cognoſcere, tametſi non ad omnes, ad plurimos tamen illorum accedere eorundemq; periculum facere, melioremq; præceptorem præſtituere, qui prius multis ſit exercitatus, quiq; cenſoria quadam eligendorum præceptorum facultate animum tuum imbuat, ne uidelicet tibi imponat, deterior per electionem cæteris prępoſitus. Atqui hoc tibi quoq; conſiderandum uenit, quantum hoc requirat tẽporis, quod ego de induſtria prætermiſi, ueritus, ne tu meis uerbis commotus ſtomacharere. Et ſanè quòd maximum iuxta ac ſummopere neceſſarium eſt, in talibus puta rebus hiſce dubijs & ambiguis, unum illud eſſe opinor. Inſuper ſola fides & ſpes non fallax & inconſtans tibi relicta eſt ueritatis, eiusq; inuentionis cõſequendę, alioquí nihil aliud, quàm ut diſcernere queas, & ſeiungere à ueris quæ falſa ſunt, utq; poſſis in morem argentariorum diſcernere ea quæ proba ſunt, & non adulterina, à fucatis & factitijs. Hanc inquã facultatem & artem conſequutus, conferre te potes ad ſupradictorum perpenſionem: ſin minus, planè tibi perſuaſum eſto, nihil obſtaculo eſſe, quo minus nõ

Aliud argumentũ, à difficultate eligendi præceptoris.

ab

ab unoquoq; nare (quod aiunt) traharis, aut prælatum & floreſcentem oliuæ ramum te ſequi, perinde ut oues. Magis autem aquæ cuius in menſa uſus eſt aſſimulabere, in quamcunque enim partem te quiſpiam traxerit, ſummo digito duceris. Aut per Iouem arundini cuipiam fluuiali iuxta littus enatæ, ad quemcunq; flatum ſemet flectenti, & ſi tenuis & permodica quæpiam aura flauerit, illam ilico commouere ſolet. Non ſecus tecum quoq; agetur præceptore quopiã inuento, qui de demonſtrationibus & rebus dubijs diſcernendis alicuius artis gnarus te docuerit, ceſſabis haud dubiè temetipſum onerare negocijs. Siquidẽ actutum quod optimum eſt tibi comparebit, ipſaq; ueritas arte illa compendiaria & demonſtratiua eruetur, neque non mendacium deprehenſum redarguetur. Tuq; iam certo & conſtanti iudicio delectu habito philoſophiæ perdiſcẽdæ nauabis operam, atq; ter exoptatam felicitatem conſequutus, conuerſationem cum illa ſociabis iucundiſſimam, uniuerſis bonis in totum ſemel fruens et abundans. HER. Euge ò Luciane, quanto iam præſtantiora, & ſpem non mediocrem oſtendentia quàmdudum dixiſti. Eſtq; nobis omnino, ut par eſſe uidetur, eiuſmodi uir quiſpiam ſtudioſe conquirendus, cuius opera earũ rerum cognitionem & iudicium nobis paremus, & quod maximum eſt, infallibilem demonſtrationem. Hoc pacto confido fore, cætera deinceps comprehenſu facilia nec nimium operoſa aut laborioſa futura, quæq; non multũ ſint requiſitura exercitij. Atq; ego quidem magnas tibi iam habeo gratias, propterea quòd nobis tandem compendiariam quandam & optimã uiam inueneris. LVC. Atqui iure optimo nullæ mihi abs te habendæ ſunt gratiæ, neq; enim quicquam meo labore inuentũ tibi demonſtraui, quo ſpem tibi firmiorem, aut ei te uiciniorẽ feciſſem: ſed multò magis ab omni ſpe remoti excidimus, quàm ante fueramus. Ac prorſus iuxta uulgo iactatũ prouerbium nobiſcum agitur: Cum multũ laborauerimus, in eodẽ loco ſumus. HER. Quorſum iſthuc Luciane? uidere quidam ſupra modum triſte & admirandum dicere. LVC. Quoniã ò amice, tametſi inuentus nobis fuerit is, qui polliceatur ſe quandam ſcire demonſtrationem certam & infallibilẽ, ſeq; docturum alium, non ſtatim propterea, ut opinor, illi fidem habebimus, ſed alium aliquẽ quærere conabimur, qui iudicio exactè habito, diſcernere ualeat, nũ uir ille uera polliceatur. Iam ubi etiã illum ex ſententia nacti erimus, nihilo ſecus tamen etiamdum incerti erimus, num ille quẽ ad cognoſcendum aſciuimus, probè cognoſcere poſſit rectè iudicantẽ, nec ne, & ſic iterum deinceps ad priorem alio ad cognoſcendum appoſito nobis opus erit. Nos enim, unde nam tanta prædíti intelligentia, ſciremus diſcernere eum, qui optimorum iudicium habere poſſit? Vides ne quouſq; protendatur, & q; immenſum fiat, anxio & ſuſpenſo animo eſſe eum, qui comprehendere nequeat. Quandoquidem ipſas quoque demonſtrationes, qualeſcunque tandem inueneris, dubias & incertas eſſe comperies, nihil habẽtes in ſe firmitudinis. Plurimæ igitur ex ipſis per alias non minus dubias ad perſuadendũ nos certè eſſe per uim adigentur. Aliæ autem rebus omniũ confeſſo manifeſtis obſcuriſſima coniungentes, & ne tantillum quidem cum illis participantia, illorum tamen demonſtrationes eſſe perhibentur. Veluti ſi quis contenderet, ita demonſtrari poſſe Deos eſſe, quòd in illorũ cultum & honorẽ aræ paſſim conſtructæ cernerentur. Proinde, ò Hermotime, neſcio quo nam modo, quemadmodum ij, qui in circulo currunt, ad ipſius initij carceres, & omnium rerum deſperationem deuenimus. HERMO. Quàm inſigni me afficis iniuria Luciane, cum pro theſauro non niſi carbones mihi exhibeas. Et quemadmodum ueriſimile eſſe uidetur, tot anni quos ſtudijs philoſophiæ impendi, mihi planè ſine fructu periere: inſuper etiam labor ille, & ſudor immodicus nequicquam exhauſtus eſt. LVCIAN. Sed enim ò Hermotime, multò minus animo perturbato diſcruciaberis, ſi cogitaueris te non ſolum rerum ſperatarum deſiderio fallí et fruſtrari, uerũ

Aliud ab inutili doctrina philoſophorũ, & ſpe fallaci diſcentiũ

uerum omnes, ut habet prouerbium, de asini umbra digladiantur philosophi. Aut, potest ne quispiam per hæc omnia, quæ dixi uagari & discurrere, quod quidem nullo modo fieri posse iam ante ipse confessus es. Nunc autem non ab simile quiddam mihi uidere facere, quàm si quis perfundendo lachrymas fortunam culparet, quòd illi in cœlum non liceret conscendere. Aut, quòd non perinde ut monstra natantia mare ingressus à Sicilia natãdo apud Cyprum emergeret. Aut, quòd non in sublime sublatus remigio alarum uno die è Græcia ad Indos usq; extremos peruolaret. Caussa autem eius tristiciæ ea est, quòd sperauerit, ut opinor, aut uisum aliquando somnium eiusmodi, aut rem à seipso ita sibi confictam, cum parum sub initium expenderit, num ea in optatis habuerit, quæ consequi poterat, neq; essent præter hominis naturam. Præcipue uero te ò amice, multa & admiranda uersantem in somnijs, cum pupugisset ratio, è somno te exilire fecit. Deinde in illam commotus, excanduisti, uixdum aperiens oculos, somnumq; non facile discutiens præ uoluptate eorum quæ uidisti. Patiuntur idem tecum persæpe, qui inanem quandam uoluptatem & euanidam sibi confingunt, cum interea sibi uidentur ampliter esse nummati, effodientes thesauros, regnantes & dominantes, breuiter, quantum ad omnia alia attinet, felicem uitam agentes. Qualia perquãm multa Dea illa sine negocio operatur, nempe uotum existens liberale & magnificum, nulli rei quamlibet absurdæ contradicens, adeo ut si quis alatus fieri concupiscat, aut Colossea mole esse conspicuus, aut optet montes prorsus aureos inuenire. Quòd si igitur hęc ab illis in animo uersantibus puer accedens postularet aliquid rerum necessariarum, uidelicet unde panis esset coëmendus, aut quid nam responsi dandũ sit, pro locatis ædibus pensionem flagitanti, qui multo iam tempore expectasset, adeo inflammantur iracundia, ac si ab interrogante & odiose interturbante omnibus illis bonis uel cum puluisculo sint exuti atq; dispoliati, ac propemodũ pueri interpellantis nasum solent mordicus abripere. Veruntamen, ò amice, ne ad hunc modum uelis quoq; erga me animatus esse, si te thesauros effodientem & uolantẽ, cogitationesq; quaspiam naturæ nostræ non consentaneas animo concipientem, eaq; sperantes, quæ nullo modo te cõsequi posse uideo, amicus tibi existens, non patiar aut permittam per omnem uitam, nequicquam somnio iucundo fortasse illo & dulci, somnio tamen congredientem oblectari, cum uehementer cupiam te regressum ad sanitatem agere quiddã, quod magis ex usu tuo esset. Cumq; te emittere cogitem, ut reliquum ætatis, quod superest ad communes cum alijs uitę actiones sapientius institutum componeres. Nam quod hactenus fecisti, & nũc facis, atq; etiam tecum uersaris in animo, nullo discrimine à fabulosa Hippocentaurorum & Chimerarum, Gorgonumq; narratione discerni potest. Præterea quæcunq; alia cum à somnijs offeruntur, tum à poëtis & pictoribus confinguntur, quæ neq; fuerint unquam, neq; pòst unquã fieri possunt, quibus tamen promiscua uulgi multitudo credit, et non mediocri uoluptate ista uidendo aut audiendo adficitur, quia peregrina sunt, & auditu admiranda, nec passim obuia. Et tu, fabulatore quopiam audito confirmante mulierem quandã esse supra modum formosam, quippe quæ ipsas Gratias pulchritudine superet, quæq; planè cœlesti quadam forma prædita sit, non prius apud animum tuum expendens, num uera diceret, & num uspiam gentium esse putanda sit, eiusmodi tam amabilis formæ mulier, statim eandem miserè deperires, quemadmodum perhibent Medeam ex solo somnio exarsisse in amorem Iasonis. Hoc autem quod maximè ad amorem te illexit, aliosq; quotquot eius simulachri desiderio inflammati sunt, illud erat, ueluti mihi coniecturam facienti res apparet, quòd is qui de muliere memorabat, posteaquam statim initio narrationis creditus est uera dixisse, priori orationi non aliena aut dissimilia induxisse uideretur. In hoc enim solum attenti estis, & per hoc nare uos trahit

Amplificatio à collatione.

Alia à caussa impellente.

hit, posteàquam semel illi sub initium ansam suppeditaſtis, uosq; ad dilectam perduxit, per eam quam prædicebat rectam uiam. Nulla enim difficultate conficiuntur, & reliqua, ut ego quidem opinor, neque quisquam ex uobis iuxta ingressum cõuersus exquirebat, num uerus sit, & an obliuione seu errore ductus eam uiam ingressus esset, quam deuitare oportebat. Verum ille eorum qui præcesserunt sequendo insistit uestigijs, ueluti oues præcedentem pastorem, aut arietem consequuntur; cum æquum fuerat statim in ingressu perpendere, num quid in eam uiam diuertendum fuerat. Illud autem quod dicturus sum, manifestius fortasse & facilius intelliges, si tale quiddam non absimile priori perspexeris. Quòd si enim quispiam ex pœtis Herculea audacia nihil non affirmare audentibus diceret, olim fuisse tricipitem quendam & senis manibus instructũ hominem. Iam si statim initio ista non gratiatim credenda susceperis, neq; habita ratione discusseris, num fidei consentanea dixerit, sed nihil cunctatus, constanter credis ita se habere, pari ratione & reliqua inferet, uidelicet quòd etiam senos habuerit oculos, neque non senas auriculas, præterea quòd tres uoces semel pariter emiserit, quodq; per tria ora cibum sumpserit, quòd triginta digitos habuerit, non quemadmodum quisque nostrũ decem in utrisque manibus. Tum quoties illi belligerandum erat, tres manus tenebat unaquæque aut peltam, aut parmam persicam, aut clypeum. Tres autem aliæ, illa quidem securim ancipitem ferebat, altera hastam uibrabat, tertia gladio utens depugnabat. Et quisnam hæc illi affirmanti fidem habere dedignabitur? Valde enim hæc omnia principio sunt similia & consentanea, de quo statim sub initium considerandum fuerat, num ista omnia citra contradictionem suscipienda & concedenda erant, ita se constanter & pro certò habere. Porrò autem si semel illa concesseris, etiam cætera consequuntur. Nec iam facile est illis fidem denegare, postequam ista à principio prius concesso, non discrepant, sed planè cum illo conueniunt, cuiusmodi & uos patimini. Siquidem præ magnitudine amoris & alacritatis, non expendentes ea, quæ circaquenque ingressum uobis obijciuntur quo pacto cuncta se habent, subinde porrò progredimini, rerum consequẽtiæ ductu protracti, parum, aut nunquàm in deliberationem sumentes, num quod priori uidetur consentaneum etiam falsum esse possit. Velut, si quis diceret, bis quinq; septem esse, & tu illi fide habita, persuasus, apud te non numeares, haud dubiè consimili quoq; ratione inferet, ter quinq; esse quatuordecim, quod quidem faciet, quousq; libuerit, aut sibi usum fuerit. Qualia permulta ad miranda illa geometria facitare cõsueuit. Etenim illa ab his qui primum eam artem exordiuntur, cum postulata quæpiam exotica & absurda efflagitet, eaq; ipsa sibi concedi contendat, nullo modo subsistere queuntia signa nõnulla indiuisibilia, literulasq; quaspiam informes, aliaq; eius generis consimilia eiusmodi fundamentis putridis substruit, uolens ad demonstrationem faciendam uera adducere, tametsi à falsis facto initio, artem exordiatur. Non secus uos quoque unamquanq; sectam exorsi, cæteris quibusq; deinceps sequentibus fidem habetis, ueritatis certam cognitionem illorum consequentiam, licet falsam esse existimãtes. Interea partim quidem uestrum spebus, ne quicquam amplis & magnificis animo cõceptis, immoriuntur ante aliquanto, quàm ueritatem cõspexerint, eosq; à quibus illis turpiter impositum est, didicerint. Partim uero tametsi sagaciter subodorati fuerint, se miseris modis deceptos esse, sero tamen cum iam penè senio sint confecti, piget illos ab incepto regredi, uerentes ne tanti natu cum sint, confiteri cogantur, se puerilibus negotijs hactenus fuisse occupatos. Proinde, pudore obstante in studijs semel cœptis perseuerant, ea immodice collaudantes & commendantes. Et quoscunque persuadere possunt, ad ea pertrahunt, ut non ipsi soli decepti uiuant, sed consolationem habeant ex his, qui eadem fraude illecti, communibus cum illis malis conflictantur.

Amplificat ſi militudine quadam.

Etenim

Etenim & illud acutè perſpexerunt: quòd ſi ueritatem ſemel ingenuè fatere-
tur, fore, ut non amplius uenerandi haberentur, quemadmodum in præſentia,
neq; ſupra plebeiam ſortem in ullo precio æſtimarentur: ſed ne tantillum qui-
dem, ut prius, ullo honore habito, honeſtè conſalutarentur. Quare haud quaq;
libenter iſta fatendo commemorant, cum non ſint neſcij à quibus rebus illis ex
cidendum foret, & æquali cum alijs omnibus, honore & ſorte fruendum. Vix
enim fieri poteſt, ut in perquàm paucos illorum incidas, qui magnitudine ani-
mi præditi, ſe deceptos eſſe confirmare audeant, alioſq; ab inauſpicato inſtitu-
to auertere atque dehortari ſimilia tentare quæ ſtatuiſſent. Quòd ſi in eiuſmo-
di uirum unquam incideris, illum ſanè, ueritatis amantem, & uirum bonum,
& iuſtum, atque etiam ſi uis, philoſophum compellato. Hunc enim ſolum hu-
ius nominis cõpellatione dignum exiſtimauerim. Cæteri uero aut nihil de ue-
ro compertum habent, utcunq; ſibi eius gnari & periti eſſe uideantur, aut ſi ali
quid explorati habuerint, illud tamen præ paruitate animi & pudore, & deſi-
derio, quo præ alijs in præclara hominum opinione & precijs haberi concupi-
ſcunt, occultant ſedulo. Et ſanè per Mineruam, quęcunq; hactenus à me diſpu
tata ſunt, miſſa faciamus hoc ipſo loco abiecta, & ſit ſempiterna quædam omni
um illorum obliuio, qualem fuiſſe perhibent earum rerũ, quæ ſub Euclide du-
ce Athenis peractæ ſunt. Cæterum ponamus philoſophiam Stoicam præ om
nibus alijs ueram & rectam eſſe, diſpiciamusq; num illam ullo modo queant cõ
ſequi, aut num hi fruſtra laſſitudine afficientur malè locata opera, quicũq; eius
conſequendæ deſiderio capti ſunt. Etenim promiſſiones magnificas, & illas
quidem admirandas audio, uidelicet per omnia felices & beatos fore, quicun-
que ad ſummum philoſophiæ faſtigium unquam conſcenderint. Solos enim il
los omnibus bonis haud dubiè ſemel potituros perhibent. Sed enim quod de-
inceps dicturus ſum, tu me longè exactius ſcire potes, num unquam cum eiuſ-
modi Stoico tibi commercium fuerit, atq; inter Stoicos ſummo illo, nimirum
quem nullus adfectus animi, ulla triſticiæ nebula perturbaret, quem nullæ uo-
luptatum illecebræ commouerent, qui non inflammatus iracundia, aliquando
in furorem erumperet, qui inuidiæ contagio nõ eſſet infectus, qui diuitiarum
amore & deſiderio non tangeretur, ſed illas pro nihilo duceret, breuiter qui q;
omnia felix eſſet, quam regulam & amuſſim certiſſimam eſſe oportet, uitæ pla-
nè uirtuoſę. Etenim in quo uel minimum quiddam deſideratur, ille etiamdum
imperfectus habendus eſt, tametſi cæteris omnibus abundet, hoc tamen cum
conſecutus non ſit, nondum exoptatæ & tantopere quæſitæ felicitatis parti-
ceps dicendus eſt. HERMOT. Nullum quidem talem unquam me uidiſſe, mihi
ſum conſcius. LVCIA. Euge Hermotime, quandoquidem lubens mendacium
non dixeris. Ad quem ergo finem intentus, philoſophiæ perdiſcendæ impen
dis operam, cum neq; præceptorem tuum, neq; illius, neq; ullum alium ex prio
ribus, neq; ſi ad decem retrò ſecula deſcenderis, quẽquam Stoicorum perfectè
ſapientem uideas, & per hoc quoq; fuiſſe felicem? Neque enim, ut opinor, hoc
à te rectè dicetur, ſufficere, ſi quis ſaltem felicitati proximus fuerit, poſteaquã
nihil inde fructus & utilitatis capi poſſit. Nihilo ſecus enim extra uiam ſub dio
uerſatur is, qui iuxta oſtium foris ſtat excluſus, quàm qui eminus adhuc labore
itineris conficitur. Niſi, quod ueriſimile eſt, illum non mediocri perturbatio-
ne diſcruciari, uidẽtem in propinquo ea quibus priuatus eſt. Deinde, ut quàm
proximè etiam felicitatem accedas (illud enim tibi concedam) tanta laborando
perfers, temetipſum miſeris modis abſumens & conficiens, atq; ita tantum æta
tis per ſocordiam & ſupremam negligentiam tibi elapſum eſt, immenſo labo-
re & uigilijs multis attenuato, & obſtipo capite in terram defixo. Quinetiã de
integro, ut ais, alios uiginti annos ad minimum laboribus temetipſum exerce-
bis, ut euadas octogenarius. Quis autem oſtricta fide ſponſor tibi factus eſt, te

certò

Redit ad Stoicã uitã κατ' ἐνάργειαν, oſtendens, etiã illa uera et optima exiſtẽte, tamen nõ eſſe fruſtra adeo in illa tempus terendũ, quia nihil re ipſa præſtẽt, eorũ quæ uulgo pollicentur.

Anthypopho ra per ſimile.

certò tot annos uicturum? Nihilominus tum eorum in numero habeberis, qui felicitatis nondum sunt compotes, nisi tu solus putes illud te constanter consecuturum, & insectando capturum, quod ante te non parum multi & boni, multoq; uelocitate præstãtiores omnibus uiribus consectantes comprehendere nõ potuerunt. Sed esto, si uidetur te comprehendisse, iamq; uotis tuis optata omnino contigisse, tamen omnium primum bonum illud cuiusmodi nam sit, non possum perspicere, num tantis laboribus pro illo consequendo impensis & exhaustis, dignum & conueniens æstimari debeat. Deinde, non uideo quàm illo per reliquam ætatem iucundè & dulciter frui possis, tantus natu cũ sis, quippe iam incuruatus senio, & ad omnem uoluptatem capiendam parum aptus, & accommodus, iam capulo uicinus, & alterum pedem (quod aiunt) loculo insertum habens. Nisi fortasse, ô generose Hermotime, ad aliam uitam uarijs laboribus temetipsum exerceas, ut in illam iam delatus uiuas mollius & suauius, certior iam factus, quemadmodum uita in posterum instituenda sit. Quod mihi perinde uidetur factum, atq; si quis deambulatiuncula & exercitijs quibuspiam se præpararet atque instrueret, quo maiore cum uoluptate cœnaret, donec nescius præ fame necaretur. Cæterum ne hoc unquam mihi animaduertisse uidere, ut opinor, solidam uirtutem in actione consistere, uidelicet in rectè & sapienter factis, & ijs quæ fiunt magno animo. Vos autem summi nempe philosophi, quos per uos quoties dixero innuere soleo, posteaquam in his inuestigandis & faciendis parum estis occupati, uoculas quaspiam miseras consectantes meditamini, connectentes syllogismos & perplexitates, atque in his maiorem uitæ partem sine fructu conteritis. At quicunq; in connectendis promptior fuerit & dexterior, huic uictoriæ palmam unanimi consensu defertis. Quo nomine, ut ego quidem opinor, etiam præceptor tuus tantopere uobis est in admiratione & existimatione multa, uir quidem ætatis decrepitæ, quia suos asseclas unà secum sermonem sociantes, perplexis & captiosis quæstiunculis probè calleat inuoluere, tenens quid quærendum, & quo quisque pacto Sophisticis nugis sit circunducendus, optimus nimirum dolose & callidè agendi, incq; non euitabiles laqueos conijciendi magister exercitatissimus. Hoc planè nihil aliud esse confirmare ausim, quàm neglecto fructu circa corticem occupatos esse, adeo ut tantum folia in disputationibus uestris uicissim decutere uideamini. Aut fortasse alia quæpiam sunt Hermotime, quæ uos à summo mane ad uesperam usque facere credendum est? HER. Non profecto, sed ea ipsa sunt quæ factitare solemus. LVC. An non igitur rectè quis dixerit, uos relicto corpore solam umbram uenari, aut neglecto uiui serpentis tractu, saltem exuuium consectari? Aut potius huic persimiles in agendo, qui infusam in mortarium aquam ferreo pistillo magno conatu tunderet, rem quampiam summopere conducibilem se facere existimans, ignarus tamen quòd etiam si humeros, ut aiunt, uerberando decutiat, tamen aquam quamlibet contusam manere aquam. Permitte uero, ut ego te deinceps liberè interrogem: dic mihi, num in uotis habeas exceptа eruditione in ceteris omnibus per omnia præceptori tuo esse similis, nempe ut ita sis ad iracundiam propensus, ita morosus, ita sordidus, ita contentiosus, denicq; intantum uoluptatibus deditus, tametsi per Iouem ita paucis esse uideatur. HER. Quibus tandem. LVCIA. Si placuerit Hermotime, ea tibi commemorabo, quæ uirum quempiam multa canicie infectum super philosophia differentem audiui, ad quem permulti iuuenes sapientiæ comparandæ gratia certatim commigrant. Cum enim à quodam ex discipulis mercedem exigeret, uehementer incanduit, affirmans ultra præscriptum tempus solutionem debiti sibi prorogari, quod ante decimum sextum diem dissoluendum fuerat. Ita em pactum esse, & ob hoc quidem indignabatur. Cum autẽ forte fortuna astaret ibidem eius iuuenis auunculus, homo rusticus, & nostrarum rerũ minimè pe-

Alia confutatio ab eleuatione præmij propositi.

Amplificatio à simili.

Alia à uirtutis effectu seu fine, cũ qua effectus Stoicæ philosophiæ comparat.

Amplificatio collationis.

Cõprobat exẽplorei gestæ.

ritus, Desine, inquit, uir admirande, te magna iniuria adfectum esse contestari, si uoculas à te commercantes, nescio quas, mercedem tibi nondum reddiderimus. Ea enim quæ nobis fecisti, etiamdum ipse integra habes & possides, neq; quicquam tibi imminutum est ex disciplinis tuis. In cæteris autem quibus sub initium adolescentem tibi offerens, eundem desiderabam imbui, nihilo melior tua opera factus est. Quippe qui mei uicini Echecratidis filiæ raptæ per uim uicium intulit: & sanè pœnam dedisset damnatus iudicio, nisi ego à uicino paupere talento mulctam redemissem. Porrò autem ipsi matri nuper incussit alapas, quòd ipsum in manifesto furto deprehēdisset, sub sinu cadum efferentem, ut haberet, nisi fallor, unde cum sodalibus bibens deponeret symbolū. Etenim quantum ad iracundiam & furorem, & impudentiam, & audaciam, & proloquenda mendacia, aliaq; uicia attinet, superioribus quidem annis longè melius sese habebat, quām nunc, cum his ipsis sit omnium contaminatissimus. Atqui planè mihi persuaseram in hisce uitandis & dediscendis, illum præcipue à te adiutum & formatū iri, magis quidem, quām quòd illa perdisceret, quæ quotidie ille ad nos, quibus illa audire superuacaneum est, in mensa consueuit disserere, quemadmodum Crocodilus rapuisset puerum, patriq; pollicitus esset se redditurum, si respondisset nescio quid. Aut, quòd cum dies sit, necesse esset noctem non esse. Nonnunquam & cornua nobis affingere solet generosus ille, nescio quo pacto sermonem connectens. Nos autem his auditis ridere solemus, maximē uero quando obstructis auribus, sedula agitatione secum meditatur, habitus & dispositiones quaspiam, præterea Catalepses & imaginatiões, multa denique id genus nomina percurrendo. Quinetiam non raro ipsum dicentem audiuimus: Deum in cœlo non esse, sed per omnia certatim penetrare, nimirum per ligna, per lapides, per animantia usque ad ea, quæ sunt omnium despectissima. Cæterum matrem illum interrogantem, cur ad hunc modum deliras ista secū nugaretur, subsannare solet. Sed si eas nugas, inquit, exactè perdidicero, nihil uideo obstare mihi, quo minus non solus diues, non solus rex sim, cæteri uero mihi collati, mancipia & hominum purgamenta existimandi sunt. Hæc cum dixisset uir ille, uide mi Hermotime, cuiusmodi responsum ille dederit philosophus, quām uero maturum & senile. Atqui nisi me ille, inquit, accessisset, nonne putas quod longè peiora flagitia admisisset, aut per Iouem etiam traditus fuisset torquendus carnifici. Nunc autem frenum quoddam illi iniecit Philosophia iuxta ac uerecundia, & ob hoc ipsum modestior uobis nostra opera factus est, & moribus adhuc tolerabilis. Illud enim pudorē illi incutit, quòd indignus habitu & nomine philosophiæ appareat. Cæterū quæ à nobis abstulit, ea illum in disciplina continent, ita ut iustus esse uideat, si mercedem à uobis accepero, etsi illum haud multò meliorem reddiderim, nam in his quæ nōdum admisit, philosophiam reueritus est. Posteaquam nutrices quoque talia de pueris dictitare soleant, nempe præceptoris ædes illis adeūdas esse. Siquidem nusquam alibi locorum pueris relicta est copia bonum quiddam perdiscendi, sed neq; mali quippiam unquam in se admittunt, quamdiu sub præceptorum custodia militauerint. Ego quidem omnes officij mei partes in excolendo iuuene mihi implesse uideor, iam quicunque tibi placuerit nostrarum rerum non imperitus, illo tecum assumpto cras me accedas, & uidebis quàm promptē & expeditè interroget alios, quamq; ingenioſe & argutè ad quæsita respondeat, tū quantam eruditionem sibi mea opera pararit, & quos iam libros euoluerit, de prologis ac syllogismis, de complexionibus & officijs, decq; aliis multis & uarijs. Cæterum quòd matrem pugnis ceciderit, atq; etiam raptas uirgines uiciarit, quid ad me attinent? neq; enim me illi pro pædagogo constituistis. Hæc quidem homo senex de philosophia disserebat. Tu fortasse & ipse Hermotime diceres, abunde satis esse, si ob hoc ipsum philosopharemur, ne quid eorum quæ

mala

mala & uiciosa sunt faceremus. An non uero initio longè ampliori spe inducti philosophandum nobis esse existimabamus: non ob hoc saltem, quòd paulò quàm priuatus quispiam ex uulgo honestiores essemus. Cur igitur non & ad hoc dignaris dare responsum? HERMO. Quid uero aliud tibi respondeam, quàm quòd propemodum etiam mihi lachrymandum esse intelligo, usq; adeo me commouit oratio tua nimium uera. Et iam quidem grauiter lugeo, me miserum tantum temporis frustra insumpsisse & contriuisse, ad hęc mercedem tã grandem pro laboribus impendisse. Iam enim tanquam ex ebrietate profunda ad sobrietatem reuersus uideo, cuiusmodi illa sint, quorum amore capiebar tum quantas ærumnas pro illis consequendis ego miser exhauserim. LVC. Flectu quidem & lachrymis haud opus est, ò bone, longè autẽ præstabilius & prudentius esse opinor, quod in fabulis Aesopus commemorat. Ait enim quendã in maris littore consedisse, conatem singulas undas pernumerare: cumq; undarum mutuo se trudentium, multitudine obrueretur, animoq; grauiter angeretur, quòd eas numero complecti non posset, adueniens callida uulpes, non inidoneo consilio hominis perturbationẽ subleuauit. Quid discruciaris, inquit, propter undas quæ prætergressæ sunt, hinc numerare incipias oportet, illas missas facito. Et tu, quandoquidem ita tibi uidetur, posthac magis ex usu tuo feceris, si communem cum alijs uitam uiuere decreueris, ac ita quidem cũ multis in Repub. uersaberis, nihil absurdum aut fastuosum animo concipiens aut sperans. Nec est quòd pudore afficiaris, quòd ia primum decurso uitæ spacio, recte sapere incipias, aut mutato consilio ad meliora te recipias. Proinde hæc omnia, ò amice, quæcunque à me dicta sunt, nolim putes me de industria præmeditatum & instructum aduersus Stoicos, quasi mihi cum illis essent suscepta inimicicia, dixisse, sed communem aduersus omnes orationem esse putato. Neque alia contra te protulissem, si aut Platonis, aut Aristotelis te sectatorem esse testatus esses, cæteris indicta caussa; contemptis & posthabitis. Nunc autem posteaquã Stoicos cæteris omnibus anteferebas, aduersus Stoicam omnẽ disputationem quoq; nostram instituimus, nihil alioqui simultatis, aut dissidij aduersus illam susceptum habentes. HERM. Benè sanè dicis. Iam itaq; abeo, ut ego me totum unà cum uestitu & habitu commutem. Videbis igitur in breui, non ueluti nunc me neque barbatam densa & profunda horridum, neque ita afflictam & asperam uictus rationem, uerum molliora omnia, magisq; libero homine digna sequentem, fortasse neq; purpuram induere grauabor, ut omnibus fiat perspicuum, mihi priores nugas non amplius curæ esse. Atque utinam etiam ex intimis cordis penetralibus euomere ea omnia possem, quæcunque ab illis unquam audita deuorauí. Et ut pro certo scias, neque helleborum ebibere formidabo, propter hoc ipsum contrã quàm Chrysippus cõsueuit, ne quid eorum unquam posthac, quæ dixerunt, mihi in mentem ueniat. Cæterũ tibi Luciane, non mediocrem habeo gratiam, quòd me hactenus iactatum & circumlatum à turbido torrente & aspero, iuxtaq; fluxum una cum undis fluitantem extraxeris, assistens iuxta Tragœdorum prouerbium: Deus ex improuiso ostensus. Videor autem mihi non absurdè facturus, si & caput rasero, quemadmodum facere soliti sunt, qui & naufragijs enatant incolumes, ita ut salutis meæ festiuitatem hodie concelebrem, posteaquam tantarum nebularum caligo ab oculis meis discussa est. Porrò autem conspectum philosophi posthac, & si inuitus inter eundum alicui obuiam uenero, non secus deuitabo extra uiam declinando, quàm rabiosos canes fugere soleo.

Cõclusio qua fingitur Hermotimus pœnitentia ducti prioris uitæ adeo frustra consumptæ.

Mitigatio & translatione.

LVCIANI

HERODOTVS VEL AETIO

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Ostendit hac præfatione Lucianus, se exemplo Herodoti, & post hunc Aëtionis pictoris adductum, ut in conuentu totius Macedoniæ, exhibere se, ac specimen aliquod sui præbere uolucrit. Esse enim compendiosiorem hanc uiam ad laudem & gloriam comparandam, quàm singulas ciuitates circumeundo, magno negocio, multoq; tempore tandem inclarescere. Exordium à uoto incipit, pòst narratione utriusq; & Herodoti, & Aëtionis exemplum exponit, quæ quia maiorem scripti huius partem absoluit, utriusq; nominis titulum quoq; dedit. Hinc Adaptatio sequitur, qua suum institutum cum superioribus exemplis comparat, amplificata per collationem, præsenti conuentu cum Olympico, à loci & hominum qualitate. Postremo petit, ut illorum exemplo, se quoque pro aliquo mediocri Oratore habeant, non cum optimis ac uetustissimis illis, sed cum præsentibus conferendo.

Exordium à voto.

VTINAM uero & alias Herodoti uirtutes mihi imitari concessum fuisset, non omnes dico, quibus ille præditus præcelluit, maior enim uoto hæc res fuerat: uerum unam ex omnibus, uidelicet aut orationum elegantissimarum mundiciem, aut illarum numerosam concinnitatem, aut propriam & naturalem linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum grauitatem & præstantiam, aut quæcunq; alia, quæ & infinita sunt & elegantia, ille uno quasi fasciculo cõprehensa possidet, omnem imitationis spem excedentia. Cæterum, quæ cum libris à se elucubratis fecerit, tum quemadmodũ passim in breui temporis spacio apud Græcos in notitiam uenerit, mihi & tibi & alteri cuicũq; tandem imitatu haud quaquam fuerit difficile. *Narratio.* Cum enim relicta patria soluisset ex Caria, recto cursu in Græciam delatus est, ubi de se ipso eam cogitationem suscepit, quo pacto cẽ celerrimè & minimo cum negocio inclarescceret, ac famigerabilis fieret, cum ipse, tum eius quoq; elucubratæ uigiliæ. At enim obambulantem nunc quidem Athenienſibus, nunc autem Corinthijs recitare historiarum monumenta à se condita, mox Argiuis aut Lacedæmonijs, partim laboriosum esse existimabat & longum: partim cunctationem & moram non mediocrem in illo fore prospiciebat. Voluit ergo negocium omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, noticiam modicè & pedetentim congregans & colligens. Callidè uero obseruabat, si uspiam locorum Græcos unà congregatos omnes deprehenderet. Commodũ itaq; instabant magna olympia, Herodotus autem, hanc solam sibi uenisse occasionem arbitratus, cuius maximẽ erat cupidus, frequentissimis ludis obseruatis, iamq; ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus progressus in Opisthodomum, non spectatorem sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suauitate demulcens, donec & Musarum nominibus eius libri nobilitari & uocari cœpti sint, & illis nouem existentibus. Proinde, iam omnes illum nouerant multò profecto magis quàm Olympicorum certaminũ uictores. Nec quisquam erat, cui Herodoti nomen inauditũ fuerat, quem non nulli ipsi audiuerant in Olympia, alij uero ex ijs, qui ex ludis regressi fuerant audita et ipsi perceperunt. Tum uero ubicunque in publico saltem apparuisset, certatim commonstrabatur digitis: Hic ille est Herodotus, qui pugnas Persicas lingua Ionica condidit atque conscripsit, qui uictorias nostras uenustissimè concelebrauit. Talem ipse laudem historiarum nomine consecutus est, in uno conuentu ab omni populo totius Græciæ communem nactus suffragium, non ab uno per Iouem præcone ebuccinatus est, sed in omnibus quaqua uersum ciuita-

tibus

tatibus, unde quisq; erat eorum, qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animaduertissent postea ad parandam cognitionem uiam esse compendiosissimam & Hippias illius gētis Sophista, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, alijq; complures, orationes semper habuerunt, & illi in ludis publicis, unde breui notitiam sibi parauerunt. Quorsum uero tibi priscos illos percenseo, & scriptores, cum & hæc inter uetera commodè locū habere possint. Etenim perhibent Aëtionem quoq; pictorem Roxanes & Alexandri depictas in tabula nuptias, in Olympiam pertulisse, ac imaginem spectandam ostentasse, adeo ut Proxenides, quem tunc certaminum iudicem Græci constituerant, artis præstantia delectatus, Aëtionem generum sibi asciuerit. Sed quæret aliquis, quod nam tantum adfuerit picturæ miraculum, per quod adductus Proxenides, Aëtioni peregrino filiam suam nuptum tradiderit. Est equidem imago in Italia, quam egomet uidi, adeo ut tibi quoque de ea comper tam ueritatem dicere possim. Thalamus est supra modum elegans, & lectus nuptialis uestimentis instratus. Hunc iuxta locata est Roxane uirgo corpore & facie uenustissima, terram modestè intuens, Alexandri assistentis præsentiam honorificè reuerens. Cæterum Cupidines quidam ridentes, alter quidem à tergo stans digitis redimiculum aufert à capite, ac Roxanen sponso cōmonstrat. Alter nimium seruiliter à plantis aufert sandalium, ut iam decumberet. Alius Alexandri chlamyde inuolutus, illum ad Roxanen pertrahit, ualde uiolenter annixus: Sed enim ipse rex coronam quandam puellæ porrigit. Adest præterea & Parochus sponsæ ductor Hephæstion, ardentem facem tenens in manibus, formoso admodum adolescēti innixus, hunc ego hymeneum esse opinor, neq; enim nomen adscriptum fuerat. Ex alia autem parte tabulæ, alij Cupidines in armis Alexandri colludebant, duo quidem hastam illius ferētes, eos imitabantur, qui ferendis oneribus grauari uidentur. Alij duo unum aliquem iacentem super clypeum, penè ipsum, ut regem trahunt, scuti loris inuoluti. Porrò unus in thoracem supinè iacentem ingressus, insidias tendenti similis esse uidetur, ut illos ex improuiso perterrefaciat, ubi trahendo ad se peruenissent. Neq; uero hæc ludicra sunt aut puerilia, & in quibus exprimendis temere elaborasset Aëtion, sed quibus Alexandri ad res bellicas amorem adumbrare uoluit, & quòd eadem opera & Roxanes amore flagrarit, & armorū curam per obliuionem non abiecerit. Quanquā uero & alias ipsa imagine nuptiale quiddam reuera ostensum est, nempe Proxenidę natam antè Aëtioni fuisse desponsam, illaq; in matrimonium ducta abijt, lusis succisiua opera Alexādri nuptijs, sub rege sponsæ ductore, pro nuptijs colore & penicillo expressis ueras nuptias præmium reportans. Proinde Herodotus, regredior enim ad illum, satis superq; sufficere Olympiorum ludos existimauit, ad faciendam fidem Græcis eum scriptorem esse admiratione non indignum, qui Græcorum gesta illis recitaret, quemadmodū ipse factitare solitus est. Ego uero, ac per Iouem Philiū uos precor, ne insanire me suspicemini, neq; mea me cum illius conferre uelle. Propitius sit mihi uir ille. Verum hoc mihi cum illo nō dissimile accidisse arbitror. Etenim quo tempore primum in Macedoniam suscepta peregrè profectiōe ueni, apud me ipse cogitabam, strennuè mihi aduigilādum esse, eaq; iam tenebar cupiditate omnibus innotescendi, ac quām plurimis Macedonum uigilias meas ostendendi. Porrò autem singulas adeuntem ciuitates, interea ingraueſcente ætate conseneſcere, haud quaquam facile factu apparebat. Sed enim, si conuentu uestro obseruato, deinde progressus in mediū, orationem propalām habuissem, sperabam omnibus ex sententia succedentibus uoti me compotem futurum. Vos itaq; conueniſtis, ex singulis equidem ciuitatibus quiq; præstantissimi, neq; non ipsa summa uniuersorum Macedonum delectissima. Excepit uestrum uestrum conuentum ciuitas omnium optima, qua cum nulla ex parte Pisa

Aëtion.

Tabula & pictura Aetiōis

Adaptatio sui instituti ad exēpla superiora.

Collatio præsentis cōuentus et Olympici ueteris.

conferenda est, neque ea, quæ illic est loci angustia, neque tabernacula aut turba est, guria & suffocatio. Iam nec conuentum celebrantes uulgaris sex aut turba est, magis cupida spectandi athletas, nempe uulgus Herodoti negligens, sed profecto cum rhetorum tum scriptorum atq; Sophistarum omnium celeberrimi, adeo ut parum mihi deesse uideatur, quo minus & mea actio perinde ut Olympiorum celebris habenda sit. Cæterum si me cum Polydamante, aut Glauco, aut Milone compositum contemplamini, ualde audax homo uobis esse uidebor. Sin uero ab illis memoria longè latecq; auocata, in hoc solum intenti fueritis, fortasse non admodum uobis flagellandus esse uidebor, ita ut in tanto stadio & hoc mihi sufficiat.

A conditione hominum.

Petitio.

ZEVXIS VEL ANTIOCHVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Apologa quædam, scriptorum Luciani, est, qua ille ostendit non tantum nouitati seu peregrinitati studere se, sed & rerum, sententiarumq; elegantiæ, deinde & aptæ compositionis harmoniæ. Cæterũ quòd sola nouitas illorum in admiratione sit, fieri communi quadam hominum natura, qui sola nouitate plerũq; delineantur, interim aliorum nulla habita ratione. Idem enim & Zeusidi olim in pictura Centauri, in quam præter nouitatem argumenti, multã artem impenderat, & Antiocho, in pugna contra Galatas accidisse, hostibus nouitatem & insolentiam elephantorum, non ipsius apparatum pertimescentibus. Tractatur autem eadem firmè ratione, qua & superior oratio: nisi quòd hic ipsa caussa à principio ponitur, exempla autem, eaq; amplificata sequuntur. Etiam tituli eadem ratione, ut suprà, impositi sunt.

Orditur statim ab expositione ipsius caussæ.



HABITA nuper in conseſſu uestro oratione, domum mecõ ferebam. Permulti autem exijs, qui orationi interfuerant me accesserunt. Nihil enim prohibere opinor, quin & ista uobis meis iam familiaribus exponam. Itaque accedentes porrecta dextra me consalutabant, & admiratione prosequentibus similes esse apparebant. Multo autem itinere comitatu suo me deducentes, alius aliunde exclamabat, laudabatq;, donec pudore quoq; me suffunderent, uerentem, ne longè latecq; à dignitate laudum, quas in me congerebant relinquerer. Caput autem & summa laudationum hæc illis fuit. Et omnes uno ore unam eandemq; sententiam præ se ferebant, confirmantes orationum mearum compositionem & sententiam peregrinam esse, ac multum in sese complecti nouitatis. Multò uero satius est, eadem illa uerba commemorare, quibus illi tum usi fuere. O nouitatem, inquiunt. O Hercules dictionem inauditam. Homo promptus & agilis. Certè nemo dixerit quicquam orationum tuarum cogitatione perinde esse nouum. Equidem illi id genus uerba permulta faciebãt, prout quisq; inter audiendum oratione mea affectus aut cõmotus fuerat. Aut quæ alioqui talia mentiendi & assentandi aduersus me caussam habuissent, hominẽ peregrinum, quem aliãs contemptui habentes, non magnifaciebant. Verum ea men ego, necq; enim tacitum dissimulabo, non mediocriter illorum laude discruciabar. Tandem uero illis abeuntibus, cum ad me redissem, mente atq; animo sic mecum agitaui. Ergo tantum hac gratia & uenustate scripta mea condita sunt, quòd ad consuetam dicendi rationem formata non sint, nec iuxta communem loquendi uiam fluant, uerborum uero elegantium nihil in illis admixtum est, ad ueterem sermonis regulam & canonem positorum, nulla præterea sententia argutè dicta exornata sunt, nulla industria, nulla Atticę linguæ uenere perpolita, aut compositionis harmonia, aut arte ad amussim elaborata, sed ab his

his omnibus longè latèq; discrepant. Neq; enim hæc ipsa à præsentibus laudata sunt, sed uerborum nouitas illorum iudicio peregrina & aliena uisa est. Ego uero stolidus hoc ipso eos, si unquam ad mè collaudandum subsilirent, potissimũ adductum iri putabam. Verissimum enim illud Homeri esse persuasum habebam: nouam quamq; cantilenam audientibus esse gratissimam. Non tamen tantum laudis neq; adeo summam, nouitati concedi uolebam. Verum hanc non aliter atq; cumuli loco adiici, & nõnihil sanè ornatus ad gloriam afferre. Sed ita ut quæ uera laude & auditorum applausu digna haberentur, illa essent. Itaq; nõ modicè commouebar, penè eò adductus, ut illis fidem haberem, unum atq; adeo solum inter Græcos esse cõfirmantibus. Atq; id genus alia. Thesaurus autem iuxta prouerbium, nobis carbones erant. Ac propemodum ut præstigiator quispiam ab illis laudor. Volo itaque uobis pictoris institutum denarrare. Zeuxis ille omnium pictorum præstantissimus, populária & communia illa nequaquam pingere solitus est, aut admodum pauca, nempe heroas aut Deos, aut bella, semper autem noui aliquid comminiscendi illi consuetudo fuit. Cæterum inter alia audaciæ suæ egregia facinora & Hippocentaurum fœminam ipse Zeuxis adumbrauit, alentem adhuc uberibus pueros Hippocentauros geminos nimium infantes. Illius picturæ exemplum nunc Athenis repositum conseruatur, ad ueram imaginem accuratissimè expressum. Ipsum porrò archetypum Sylla Romanorum Imperator una cum alijs rebus aliquot præcioſis in Italiam misisse ferebatur. Deinde iuxta Maleam Laconiæ promontorium, ut opinor, fracta naui oneraria atq; submersa perijsse omnia, atque ipsam etiam picturam. At enim ueræ imaginis imago mihi uisa est. Ac ipse, quoad eius fieri poterit, eandem oratione uobis adumbrabo, non per louem, quòd pingẽdi uall de peritus sim, sed quòd adhuc in recenti mihi hæreat memoria, quippe quã nuper admodum Athenis in pictoris cuiusdam ædibus uiderim. Ipsa quoque admiratio, qua tunc artem diligenter cõtemplando prosequebar, non parũ nunc mihi adferet adminiculi ad cuncta manifestius declaranda. In cespite nimium floreſcente & uiridi Centaurus ipsa facta est, ea parte qua equam refert, tota humi posita, pedes posteriores retrò extendit. Qua uero parte mulieris gerit imaginem, ea sensim subsurgit, usq; ad cubiti longitudinem. Pedes anteriores nempe liquidem porrectim extensi sunt, ueluti iacentis in latere, uerum alter quidem geniculatim inflexo similis est, ungula retrò tracta incuruus existens. Alter autem contrà exurgit, & solum attingit, quemadmodum ferè sunt equi, subsilire molientes. Cæterum infantes, alterum quidem ante se habet in ulnis complexum, quem humano more nutrit, muliebrem mammam in os illi inserens. Alterum uero ex equino lactat ubere, quemadmodum pulli à matribus lactari solent. In superiore parte tabulæ, ueluti è scopulo Hippocentaurus quispiam, ut delicet mulieris illius infantes utrinq; nutricantis maritus, prominenti capite ridens prospicit, haud quaquam toto adparens corpore, uerum media parte equi, leonis catulum in dextra retinens, quem sustollit in hoc, ut pueros reludicra cum risu perterrefaceret. At reliquæ picturæ partes, propter quas non ubique accurata artis præstantia nobis idiotis comparere solebat, nihilo secus tamen summa industria erant elaboratæ, uidelicet linearum ductibus atque extensionibus rectissimis, colorum commixtionibus scientissimis, neque non tempestiuarum adiectionum circumductionibus. Insuper decentibus inumbrationibus, neque neglecta magnitudinis ratione, & mensurarum totius operis æqualitate atque harmonia, quæ omnia admirari solent pictores, quibus studium est, ea omnia cognoscendi. Ego uero eam in Zeuxide uirtutem & industriam præcipua laude extollebam, quòd in uno eodemq; argumento habita diuersitatis ratione, artis discrimen egregiè indicarit. Virum quidẽ per omnia adornauit horridũ atq; terribilẽ, ac uehementer agrestẽ, horrentẽ capillitio

Odyss. lib. 1.

Adaptatio ex emplorũ, quibus ostendit uulgo nouita tẽ placere, et præ ea cætera negligi.

Tabulæ & pictura eiusdẽ.

Amplificatio artis à modo.

cute hirtum & hiſpidum, non per equinam tantum partem illius, ſed per alterã quoque, qua humanam refert ſpeciem. Plurimum autem ſublimibus illum fecit humeris, uultum ridentis præ ſe ferentem, prorſus tamen ferinum & monſtruoſum ac immanſuetum. Talí quidem imagine uirum expreſſum extulit. Porrò, fœminam ad equæ pulcherrimæ imaginem adumbrauit, quales cum primis ſunt illæ Theſſalæ indomitæ, necdum ſeſſoris patientes. Dimidiam uero mulieris partem, ſumma formauit elegãtia, extra ambas auriculas, eas ſolas informes reliquit, & horridas. Porrò autem corporum iunctura atque commixtio, quatenus muliebris pars cum equina coit atque coniungitur, ſenſim & nõ denſè ſubſurgens, atque ex lento acceſſu deriuata, ſpectantium fallit oculos, ex altero in alterum perducta. Alter autẽ ex infantibus, non ſecus atq; pater agreſtis eſt, & iam in ætate tenera aſpectu ſæuus atq; terribilis. Neque hoc, ut mihi perpendenti uiſum eſt, admiratione ſingulari carebat, tum quòd admodum pueriliter ad leoninum catulum reſpicerent, interea uterq; dependens ab ubere, colore matrem referentes. Hæc ergo cum ſingulari artificio Zeuxis expreſſiſſet, ipſe quidem in eam ueniebat cogitationem, ut putaret ob artis eximiã præſtantiam atque excellentiam, omnes in ſtuporem & admirationem ſpectantes ſe ducturum. Illi autem actutũ exclamabant. Aut quid aliud facerent, pulcherrimo incidentes ſpectaculo? Enimuero laudibus certatim extollebant omnes, quemadmodum & nuper me illi, nempe inuentum peregrinum, neq; non nouum picturæ conſilium ignotum prioribus. Vt uero Zeuxis animaduertit, q̃ argumenti nouitate tantum illorũ detinerentur animi, eosq; ea ipſa ab arte perpendenda abduceret, ita, ut neglectui darent exactam rerum expreſſarum diligentiam, affatus diſcipulum: Age, inquit, ò Miccion, inuolutam picturam atque ſublatam domum auferte, etenim illi nos tantum ob inſuetam artis materiam collaudant, eorum uero quorum elegãtia exornata eſt, quæq; arte magiſtra abſoluta ſunt, nullum illi dignantur habere reſpectum: ſed uincit operis diligẽtiam argumenti nouitas. Ad hunc quidem modum Zeuxis, & fortaſſe quãm par erat, commotius. Cæterum Antiocho, cui cognomen erat Soteri, & illi non diſſimile quiddam accidiſſe fama eſt, in ea pugna quam ipſe aduerſus Galatas habuiſſe dicitur. Si uultis, & hanc uobis hiſtoriam ordine, ut geſta eſt, percenſebo. Cum non ignoraret & corporis uiribus & audacia Galatas eſſe præditos, inuſitatamq; illorum multitudinem uideret, tum phalangem fortiter cõiunctam, à tergo uero æneis thoracibus indutos bellantes, præterea in profundum ſemper armatos uigintiquatuor ordinatos, in utrunq; autem cornu equitatum, qui uiginti millibus equitum conſtabat, diſpertitum eſſe, porrò è medio octoginta currus falcatos erupturos, ac cum illis bigas bis totidem, Hęc inquã cum uideret, ſpem ualde malignam animo concipiebat potiundæ uictoriæ, tanquam illis inuictis exiſtentibus. Siquidem ipſe modicè inſtructo exercitu, neq; ampliter, neq; pro belli dignitate & adparatu aut magnitudine, ſanè perquãm paucos ducens aduenerat, ac illos quidem ut plurimũ ſcutatos & nudos. Sed enim ex ijs qui nudi erant, plures quãm dimidia pars exercitus numerabantur. Itaq; iam de petendo fœdere, ferendisq; pacis conditionibus, & bello conuenientiſſimè componendo ſecum agitabat. Atqui Theodatas Rhodius, uir excelſi & generoſi animi, inſtruendæ aciei non imperitus, cum præſto eſſet, regẽ perturbato animo eſſe nõ ſinebat. Et erãt Antiocho undecim in exercitu elephanti. Hos Theodatas iuſſit interea, quoad eius fieri poſſit, habere quãm occultiſſime, ne ex acie apparentes conſpicui fierent hoſtibus. Vbi uero tuba ſignum datum eſſet, ac iam infeſtis ſignis concurrendum, & manus conſerendæ foret, ac hoſtium equitatus impreſſionem faceret, & Galatæ aperta phalange currus immitterent, tunc una cum quatuor elephantis utrinque equitibus eſſe occurrendum docebat. Octo autem reliquos aurigis & curribus eſſe immittendos.

Alterũ exemplũ Antiochi

Hoc

UNIVERSIDAD CENTRAL
BIBLIOTECA
DERECHO

Hoc enim facto, inquit, illorum equi perterrebuntur, ac retrò fugientes in ipsos Galatas illapsi impetum facient. Nec opinionem eius rei prædictæ euentus frustratus est. Cum enim antea nullum elephantum uidissent cum ipsi Galatæ, tum equi illorum, adeo nouo & inopinato elephantorum spectaculo animis consternati sunt, ut longè adhuc à beluis constituti, posteaquam solum rugientes audissent, dentesq; candore relucentes uidissent, ueluti ex toto nigro corpore, tum etiam proboscides ad prædam & direptionem faciendam sublatas, prius quàm ab arcubus tela extorsissent, uersis retro habenis, nullo q; seruato ordine aufugerunt. Sed enim pedites aliquantisper alterna cæde semet hastis confodientes, conculcabantur ab equitibus in illorum ordinẽ illapsis. Cur rus autem subuersi, & illi deinceps denuo in suos non citra sanguinem ferebantur, ac planè iuxta illud Homerit *Amplificatio periculi per hypotypoſim*

Subuersi currus passim iacuere supini.

At uero equi posteaquam semel à recta uia auersi declinassent, elephantorum impetum non sustinentes, sessores dorso excutiebant. Currus strepebant prò scindentes per Iouem atque dissecantes acutis falcibus, quoscunq; ex amicis cõprehendissent. Non pauci uero ut in tali tumultu eiecti prosternebantur. Hos elephanti insequebantur, pedibus proterentes atq; conculcantes, simul atq; in altum proijcientes proboscidibus, unaq; rapientes, ac dentibus correptos transuerberantes. Ad extremum illi summa ope annitentes Antiocho uictoriam pepererunt. Cæterum Galatæ, alij quidem dimicando occiderunt ingenti clade edita, alij autem uiui capti in uictoris potestatem peruenerunt, exceptis perquã paucis, quotquot præuenientes fuga in montes semet abdiderant. Porrò autem Macedones quicunq; cum Antiocho in prælium descenderant Pæana canebant, ac alius aliunde accurrentes regem coronabant uictorem & clamãtes. At ille profusis, ut fertur, lachrymis: Pudore afficimur, inquit, ò milites, quibus salus in hisce undecim stetit beluis, adeo, ut nisi spectaculi nouitas hostium animos perculisset, quid nos erga illos futissemus? In tropheum nihil aliud quã elephantum iussit sculpere. Itaq; iam hora est considerandi, ne & mea perinde censeantur, ut Antiochi adparatus bellicus. Etenim omnia alia pugna digna æstimanda non sunt. Quidam aũt elephantes & peregrina terriculamenta spectantibus metum & trepidationem incutientia, ac plenà præstigij, ea ab omnibus laude extolluntur. Porrò, quibus ego confidebam, ea non admodum in illorum sunt sermone. Sed quia mulier centaurus depicta est, hoc solum est quod mentis stuporem, & admirationem inducit spectantibus, & quemadmodum est nouum & monstrosum illis esse uidetur. Cætera uerò ne quicquam à Zeuxide facta sunt. At non frustra, etenim uos cum fingendi & pingendi artificij rudes non estis, singula arte magistra spectantes, expendite, num solum ista digna sint, ut theatro spectanda commonstrentur.

HARMONIDES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Commendat se amico, ex principibus cuidam suo, adductus, ut ipse fingit, exemplo Harmonidæ, qui cũ magistrum suum de paranda gloria & immortalitate consuluisset, monitus ab eodem fuerit, ut artem quam à se didicisset, non omnibus Græcis, nam id impossibile fore, sed optimatibus ac præstantissimis quibusq; ostentaret, sic enim fore, ut cum illi ipsi laudati fuerint, ubicunq; ipsum laudarent, ueram ex eo gloriam ac laudem consequeretur. Statuisse igitur se, eodem pacto, et huic commendari se, suaq; debere. ut qui primum ea præstantia, eoq; iudicio sit, ut quod ipse suo calculo approbasset, deinde & cæterorum omnium probaretur, amplificando hanc personæ illius excellentiam, per collationem. Deinde & ex eadem patria secum natus sit, ut

uel

uel eo nomine fauere ac patrocinari sibi debeat. Postremò & à scriptorum ratione facilitatem ac meritum causæ ostendit. Ordiur statim ab expositione exempli, cuius occasione adductum ac motum sese fingit. Concludit autem Orationem per comprecationem & uotum, à Dijs precando, ut cœptam laudem suam crescere ac perpetuam esse uelint. Titulus eadem ratione, qua in superioribus inditus est.

Occasio commendationis ab exemplo.



HARMONIDES tibicen quodam tempore Timothem magistrum suum interrogauit, Dic mihi, inquit, ô Timothee, quomodo mea arte possum euadere clarus et nobilis? Aut quid faciendum mihi existimas, ex quo in uniuersæ Græciæ cognitionem uēturus sim? Nam alia quidem omni me studio & beneuolentia iam edocuisti, nempe exquisitum tibiæ & accommodum usum. Mox lingulam tenui & modulanti spiritu insufflare, infrà autem digitos apte adhibitos crebro sustollere ac deprimere. Deinde ad numeros ingredi, & modos facere concinnos, chorōq; congruos. Postremo, conseruare singulorum concentuum proprietates. Quiddam in Phrygio attonitum, in Lydio turbulentum, grauitatem in Dorico, in Ionico suauitatem. Hæc, inquam, omnia te magistro didici. At enim quæ maxima sunt, & quorum gratia tibiæ cognoscendæ desiderio laboraui, nondum uideo, quomodo ab illa mihi paranda sit gloria, & apud multos celebris opinio, utq; in multitudine cum existimatione aliqua clarus & conspicuus obambulem, ac prætereuntium digito commonstrer. Tum sicubi propalàm apparuero, statim omnium oculi in me conuertantur, ac me nominatim collaudantes dicant: Hic ille est Harmonides tibicen omnium præstantissimus. Quemadmodum quo tempore & tu, ô Timothee, primum ab ædibus patrijs ē Bœotia profectus, tibicinē agens Pandionidi, uictoriam in Asiace furente reportabas, ac melodiā tuo cognomine nobilitaras, nemo fuit, qui nomen tuum ignorasset, ac Thebanum illum Timotheum. Sed & nunc ubicūque saltem in publico apparueris, certatim ab omnibus ad te currītur, ueluti ad Noctuam reliquæ auiculæ sturnatim & graculatim conuolitant. Et hæc sunt, quorē nomine aulœdus fieri optauerim, tum quorē gratia tantū laborem strenuè exhausérim. Quandoquidem tibia canere per se citra famæ & existimationis accessionem, haud ualde concupiscerem, si in obscuro mihi delitescendum foret, tametsi hac arte ad amussim exornato, non si Marsyæ aut Olympo similis euasurus essem delitescens. Siquidem incelebris & occultæ, quod aiunt, musices nullus est respectus aut utilitas. Atqui tu, inquit, & ista me doce, quo modo mihi me ipso rectè utendum sit, tum etiam arte. Ac tibi duplici nomine habebo gratiam, cum propter tibiæ peritiam, qua me excoluisti, tum, quod maximum est, propter gloriam, quam ex illa consecuturus sum. Ad hæc autem illi ita respondit Timotheus: Atqui, ô Harmonide, rei, inquit, non uulgaris aut mediocris amore & cupiditate ardes, id quod scire potes, nempe laudis & gloriæ, utq; fama celebris sis ac uulgo notus. Hanc autem quanquam tibi ad hunc modum in medium multitudinis progresso, artem ostentando, consequi in animo est, multi ac longi laboris opus aggrederis, tamen nesic quidem uniuersi te cognoscent. Etenim ubi gentiū, aut theatrum, aut stadium ita magnum inueniri potest, in quo omnes Græci tibia canentem te audiant? Vt aūt aliquo pacto illis innotescas, ac tui uoti desiderio tandem potiaris, & hoc ego tibi subijciam. Vtere tu quidem arte tua, & in theatris nonnunq;, parum tamen tibi curæ sit promiscua uulgi multitudo. Porrò compendiaria & facillima ad parandam gloriam uia hæc est. Si collectis Græciæ optimatibus, & paucis illorum, quicunque dignitate & autoritate præcellunt cæteros, atque indubitanter uiri magni sunt, & admirandi, & aliorum omnium antesignani,

quorū

quorum fides in utraque fortuna spectata sit, ijs, inquam, si artis tuæ egregium specimen exhibueris, illicq; laudis suæ testimonio te cohonestauerint, omnibus græcis in puncto temporis te longè, lateq; innotuisse putato, & passim inclaru isse. Et uide in quod compendium tantam rem tibi contraxerim. Nam si ij, qui omnibus noti sunt, & quos nemo non admiratur, tibicinem præclarum & celebrem te esse cognoscet, quorsum tibi uulgi iudicio aut opinione opus est, tantum eos sequentis, qui meliores sunt rerum expensores & iudices? Siquidem popularis ista multitudo, ferè semper quæ optima sunt ignorat, cum maior illius pars manuarij sint opifices. Cæterum, quemcunque illi laudibus illustraverint, qui reliquos uitæ splendore et dignitate anteeunt, eundem nequaquam temere laudari planè persuasum habent. Itaque magnorum uirorum inducti præconio, laudant & illi. Quippe in ipsis quoque certaminibus multi spectatores athletis nonnunquam clarè solent applaudere, non raro etiam sibilis illudere, penes tamen septem, aut quinque, aut quocunque tandem fuerint iudicandi, potestas reposita est. His magistri sui consilijs parum obsecutus est Harmonides. Etenim inter tibias, ut fertur, cum primum in musices certamen descendisset, magna contentione insufflans, in ipsam tibiam inspirando exhalauit animam, & incoronatus atque exanimis eadem ratione prima & ultima uice tibia canendi usus in scena corruit, celebrante populo Dionysia. At sanè Timothei tam prudens oratio, non tibicinibus, neque solum Harmonidæ mihi dicta esse uidetur, uerum omnibus quicunque appetentes sunt gloriæ, ingenij aut artis suæ specimen publicè exhibentes, ac multitudinis laudem supplicitèr ambientes. Quare, quo tempore & ipse non dissimilia de rebus meis agitabam animo, quæremq; quo pacto quàm ocyssime apud omnes inclarescerem, prudentissimum Timothei consilium secutus, considerabam, qui nam in Repub. omnium foret præstantissimus, cuicq; plurimum fidei apud alios foret repositum, tum qui præ omnibus alijs esset acceptissimus. Proinde, talis tu nobis apparere debebas iusto omnium sermone, ueluti uniuersæ uirtutis caput & summa, ac talium rerum gnomon & recta regula. Porrò, si mea tibi spectanda & excutienda offerrem, tuq; ea prosecutus esses laudibus, essent haud dubiè ita apparitura. Egoq; iam uotis tantopere speratis potitus essem in uno calculo omnes assecutus. Aut quem tibi in eligendo præferens, non iure optimo deliquisse in habendo delectu existimarer. Itaque iuxta prouerbium, in uno uiro iecimus aleam. Sed me hercle non aliter factum est, atque si omnibus ubique hominibus meam in dicendo facultatem ostendissem. Quippe in confesso est, quòd & separatim singulos & collectim uniuersos ipse solus morum bonitate atque ingenij gloria exuperaris. Lacedæmoniorum reges alijs omnibus unicum tantum calculum ferentibus, ipsi soli præ cæteris duos ferre solíti sunt. Tu uero & Ephoros, præterea & senes, in summa, uniuersos calculorum multitudine in disciplinis excedis. Quin etiam in primis tu candidum & saluti ferè semper suffragantem calculum addere consueuisti, quod non mediocrem in præsentia mihi addit animum, alioqui propter audacis facti magnitudinem iure optimo metuenti. Sed & illud per Iouem non uulgariter me consolatur, quòd mea non prorsus à te sint aliena, qui & ex ea urbe sum oriundus, quam tu persæpe primum quidem priuatis officijs tandem etiam publicis iuuisti perbenignè et liberaliter. Itaq; sicubi et nunc in peiorem mihi partem calculi uergerint in oratione, ac paucior erit meliorum & candidorum numerus, tu adiecto Minerua suffragio, ex te ipse defectum suppleto, tuiq; familiaris censorem & correctorem te egisse putato. Atqui ne hoc quidem contentus ero, si antehac multi me admirati sint, si iam per ora uirum clarus ego, & celebris uolitem, si orationes meæ audientium laudibus respondeant. Omnia illa uetusta & euanida,

Propositio qua se cõmendat amico ex principibus unus.

Ratio I. à præstantia eius iudicio psonæ eius tibi scribit.

Amplificatio psonæ à collatione.

II. à cõmuni patria.

III. *A ratione scriptorum.*

ut est in prouerbio, sunt somnia, & uerborum umbræ. Cęterum ipsa ueritas in præsens certissimis argumentis declarabitur. Ille exactus erit mearum lucubrationum finis & terminus, nec amplius ambiguitati locus relinquetur, ne tantū quidem, quod uel ullius mentem aliquo dubio distrahat, sed aut optimum iuxta disciplinas æstimandum est, quod tibi apportet gloriam, aut omnium. Sed meliora proferenda, & magis ominatiora, ad tantum certamen eunti. Videamur uero ò superi, hominum opinione & existimatione non indigni, ac eā quę nobis ab alijs euentura est, laudem confirmate, ut in posterum fidēti animo, ad ampliorem perueniamus. Quippe omne studium minus reformidandum est ei, qui magna olympia deuicerit.

Conclusio τῶν ὑπομνημάτων.

SCYTHA SEV HOSPES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Laudat Macedonicos quosdam ciues, patronos, ut uidetur, suos: ut à quibus maximē adiutus atque apud cæteros promotus fuerit. Facit autem hoc collatione quadam Anacharsidis Scythæ & Solonis Atheniensis, ad quem cum alter Athenas profectus, à Toxare, populari suo adductus fuisset, & humaniter acceptus ab illo, & breui toti ciuitati notus atq; acceptus factus est. Eodem igitur pacto & se, cum in Macedoniam uenisset ab omnibus, ut ad illos, de quibus encomium hoc instituit, diuerteret, ijsdemq; se commendaret, admonitum fuisse, ait. Vt enim apud Athenienses aliquando Periclem, Aristotelem & Solonem, quasi cæterorum omnium instar fuisse, ita hos inter Macedonas reliquos excellere. Titulum, ex eadem ratione, qua superiores, hæc quoq; oratio habet. Cætera plana sunt.

Exempli narratio, quā quos laudare instituit, cū ueteri Solone cōparat, eosq; quasi omniū aliorū instar quoddā facit.



ON fuit primus Anacharsis, qui ex Scythia Athenas usque peregre profectus est, græcanicæ disciplinæ perdiscēdæ desiderio, sed ante illum & Toxaris, uir & multæ sapientiæ, & elegantiæ ac rerum optimarum studiosus admodū. Sed qui domi nō erat de sanguine regio, nec ex ijs qui tyaras gestare solent, uerum unus è uulgo Scytharum & popularium, cuiusmodi sunt, qui apud illos uocantur Octipedes, quo significant aliquem duorum boum & unius plaustri esse dominum. Hic ergo Toxaris haud iterum postliminio ad Scythas regressus est, sed Athenis manens diem suum obijt, ac non multō pòst etiam heros esse uisus est, atq; hunc peregrinum medicum Athenienses non secus, atq; unum colunt ex heroum numero. Hoc enim nomen cum heros esse declaretur, pòssidere cœpit. Sed enim causam cognominis, & quam ob rem in heroum catalogum relatus sit, unusq; ex Aesculapianis uisus sit, non alienum fortasse est percensere ut cognoscatis. Non Scythis tantū moris est immortalitate donare homines, & ad Zamolxim ablegare mortuos, sed Athenienſibus quoque licitum est in Græcia Scythas Deos facere. Quo tēpore sæua pestilentia populus Atheniensis infestabatur, uidere uisa est Architelis uiri Ariopagitici uxor sibi Scytham astitisse, dixissecq; fore, ut Athenienses à pestifero contagio liberarentur, si angiportus uino conspergerent. Hoc cum sæpius fieret, necq; enim Athenienses mu sierculæ uerba audita dederunt neglectui, factum est, ut non amplius pestis in eos grassaretur, siue uaporibus quibusdam noxijs uini odore extinctis, siue aliud quiddā maioris efficaciæ norit heros Toxaris, quippe medicus existens ista Athenienſibus facienda suaserit. Itaq; curationis merces etiam nunc illi persoluitur, nam niuei coloris equus ad eius monimentum quotannis immolatur. Quo loci monstrauit Dimænete illum accedentem ea quæ de uino spargendo diximus imperasse. Et inuentus est eo loco Toxaris esse sepultus, ipsa inscripti

one

one cognitus, tametsi non integra appareat. In primis uero quòd super columnam uir ornatu scythico sculptus fuerat, læua arcum intensum, dextra uero, ut uisus est librum tenens. Etenim adhuc plus quàm dimidio corpore conspicitur, & arcus totus unà cum codice. Reliquas uero partes statuæ unà cum fronte temporis longinquitas iam deuastauit. Est autem non procul ab ædibus Dipyli, à lęua in Academiam ingredientibus tumulus non magnus, & statua humi sita, uerum subinde recentibus sertis redimita. Aiuntq; nonnullos febre laborantes iam ab illo subleuatos esse, & per Iouem à uero non abhorret, quippe qui totam ciuitatem quõdam peste grauatam liberauerit. Sed regrediamur ad id, cuius gratia illius mentionem fecimus. Adhuc quidẽ in uiuis erat Toxaris, Anacharsis autem cum nuper soluisset è patria, ex Pyreo in urbem uenit, uelut hospes & barbarus, non mediocriter animo perturbato, omnia ignorans, ad multa meticulosus & trepidus, pendens animi quid ageret. Siquidem non obscurè intelligebat à uidentibus, se haberi ludibrio, propter habitus peregrini insolentiam, & eandem linguam sonare callentem inueniebat neminem. In summa, iam illum susceptæ profectionis pœnitebat, constitutum habens in animo, uisis tantum Athenis, actutum retrò abire in patriam, conscensoq; nauigio iterum soluere in Bosphorum, unde non multum itineris illi conficiendum restabat in Scythiam. Ad hunc modum hæc secum reputanti, Anacharsidi dæmon quispiam bonus illi fit obuiam, ut reuera credendum est, nempe Toxaris in Ceramico. Ad quod primum illum pertraxit habitus, quem uidebat sibi esse patrium. Deinde haud difficulter cogniturus erat, & ipsum Anacharsis, nempe ex illustri ortum genere, quicq; inter Scytharum primates non infimum locum obtineret. Porrò autem, Anacharsis unde cognoscere potuisset popularem sibi esse Toxarim, more Græorum exornatum, mentum habentem detonsum, incinctum, nullo ferro munitum, iam multa facundia facetum, & lepidum, atque ex ipsis Atticis unum indigenam? Adeo iam transformatus erat longinquitate temporis. Verum Toxaris Scythica lingua affatus illum: Nonne tu, inquit, Anacharsis ille es Dauceto patre prognatus? Lachrymatus est præ gaudio Anacharsis, propterea quòd eiusdem linguæ hominem inuenisset, planeq; callentem quis esset, aut quem apud Scythas dignitatis locum obtineret, & interrogauit: Tu uerò unde me nosti, ò hospes? Cui ille, inde ego sum, inquit, è uobis oriundus ex Scythia, nomen mihi est Toxari, non exclaris illis ducenti generis originem, ut per hoc tibi notus esse queam: Num, inquit, ille tu es Toxaris, de quo ego inaudiui, Toxarim quendam amore uisendæ Græciæ, relictis domi uxore, & infantibus filijs, Athenas esse profectum, & nunc ibi uersari, inq; magno esse precio apud optimates? Ego, inquit, ille ipse sum, si qua etiam nunc apud uos de me fama superstes est. Proinde, inquit Anacharsis, scias me tuum factum esse discipulum, ac amoris tui æmulum, quo huc perductus es scilicet ut uiderem Græciam. Itaque huius negociationis gratia peregre profectus, uenio infinitis malis perfunctus apud gentes in medio sitas. Et nisi tu mihi factus fuisses obuiam, iam decretum erat, priusquam sol occidisset, me retrò ad natem uoluisse referre gressum, usq; adeo consternatus eram animo, peregrina & incognita omnia conspiciens. Sed age per Acinacem & Zamolxim deos nobis penates, tu me assumptum ò Toxari, ut hospitem circumducito, ac mihi pulcherrima quæque, quæ Athenis sunt, commonstrato. Deinde, siqua etiam passim in reliqua sunt Græcia admiranda & uisenda, cum leges optimè constitutas, tum uiros quoscq; integerrimos. Ad hæc mores & ludos publicos, & uitam illorum, & Rempub. Quorum indagandorum gratia prior tu, exin ego post te tantum itineris exhausimus. Et ne permittas ut his omnibus nondum uisis mihi retrò pes mouendus sit. Hoc equidem, inquit Toxaris, minimè amanter dixisti, uix tactis

pede liminibus, mox te rediturum post liminio. Atqui bonũ habe animum, ne que enim, ut tu tecum cogitas, abibis, neque te facile dimissura est ciuitas. Neque uero adeo modica habet erga retinendos hospites demulcimenta aut illecta menta, uerum multò magis te susceptum ita tractabit, ut neque uxoris amplius, neque liberorum, siquos interea nobis absente susceperis, admodum memor futurus sis. Cæterum, ut quàm celerrimè uniuersam Athenienſium urbem uisam cognoscas, aut potius omnẽ Græciam, & ea quæ apud Græcos maximè uisenda sunt, ego tibi effectum reddam. Agit hic uir multæ & admirandæ sapientiæ, & quidem indigena: sed qui diu multumq; susceptis peregrinationibus, & in Asiam & in Aegyptum profectus sit, ac cum optimis quibusq; mortalibus uitæ consuetudinem habuit. Cætera homo non admodum diues, uerum infimæ penè fortunæ mendicus. Videbis senem adeo populariter exornatum. Veruntamen cum propter sapientiæ excellentiam, tum aliarum uirtutum, quibus præditus est, præstantiam, ab omnibus certatim colitur, adeo ut etiam pro legum autore eo utantur in constituẽda Repub. neque iuxta eius præcepta uiuere dedignantur. Hunc si amicicia tibi iunctum possederis, ac planè cuiusmodi uir sit, perdidiceris, uniuersam Græciam in te habiturũ haud dubitanter existima. Et quod caput est nosse, sic habe, ex omnibus bonis hic repositis, non maiori me tibi gratificari posse, aut officio aut obsequio, quàm si huic te quàm commendatissimum reddidero. Ne igitur cunctemur, ò Toxari, inquit Anacharsis, sed me assumens quantotius ad illum ducito. Sed enim illud uereor, ne difficilis accessu sit, tuumq; erga me studium tanquam superuacaneum respuat. Bona uerba, inquit ille, uideor enim illi rem omnium gratissimam facturum, beneuolentiæ erga hospitem ostendandæ occasionem sibi offerens. Tantum uero me sequere, statimq; qua sit erga hospites reuerentia, tum quàm à comitate non auersus, tum quæ alia eius bonitas, & ingenij amœnissimi suauitas, cognosces. Quin potius bona fortuna duce ille ipse nos accedit, nempe illi, qui cogitabundus secum loquitur. Et cum dicto Solonem allocutus: Venio, inquit, maximum tibi munus adducens, uirum peregrinum, egentem amiciciæ. Est autem genere & natione Scytha, unus apud nostrates, ex nobilibus & summo loco natis. Omnibus uero in patria relictis, huc uenit nobiscum conuersaturus, eaq; quæ per Græciam sunt præstantissima uisurus. Porrò ego eius rei compendium illi inuentum curaui, quo pacto facillimè simul & expeditissimè uniuersa perdisceret, & optimis quibusq; innoteſceret. Aliam uero ad hæc consequenda uiam compendiosiorem non tenebam, quàm si hunc tibi adductum familiarem feciſſem. Itaque, si Solonem ego planè pernoui, sic facies, ac illum in bonorum notitiam & studium perduces, & germanum ciuem Græciæ esse ostendes. Et quod tibi paulo antè dixi, Anacharsi, omnia iam uiso Solone conspexisti. Hoc sunt Athenæ, hoc est ipsa Græcia. Neque amplius hospitem te esse puta, omnes te nouerunt, omes certatim amore te prosequuntur. Tantum tibi in hoc sene bonorum repositum esse ne dubites. Omnium in Scythia relictorum te capiet obliuio, iuncta cum illo conuersatione. Habes peregrinationis tuæ præmia, ac amoris finem tantopere desideratum. Hic tibi græca est regula, neque non Atticæ philosophiæ index certissimus. Quare hoc tibi persuade, eum esse multò felicissimum, quicunque cum Solone uersatus fuerit, eoq; amico utitur, Perlongum esset referre, quantum cum Solon sit delectatus munere, tum quibus uerbis responderit, ita ut in reliquum tempus dulcissimè simul, & coniunctissimè conuixerint, alter quidem illorum, nempe Solon, docens & instituens rebus pulcherrimis, & amicum Anacharsin in omnium familiaritatem aggregans, Græcorumq; optimatibus adducens, tum per

omnia

omnia diligentissimè curam agens, quo pacto quàm iucundissimè in Græcia in precio habitus præcelleret. Alter autem admirandam illius sapientiam atto nito animo admiratus, ne altero quidem pede uolens à senis latere discedebat. Itaq; quemadmodum illi pollicitus fuerat Toxaris, ex unico Solone in puncto temporis uniuersa cognouit, ac omnibus innotuit, & illius gratia à cunctis fa miliariter colebatur. Neque enim mediocri laude Anacharsis uirtutes solebat extollere Solon, uerum hominibus & hoc moris erat, ut quemadmodum Solo ni legislatori libenter dicto audientes erant, amore quoq; & beneuolentia pro sequebantur, quoscunque ille aliquo precio dignos esse existimabat, ac prorsus eosdem in reliquum uiros optimos esse credebant. Solus uero ex Barbaris A nacharsis initiatus est, ac ciuitate donatus, si Theoxeno fides habenda est, qui præter cætera & hoc de illo literis ac memoriæ prodidit. Sed neq;, ut opinor, retrò ad Scythas Anacharsis abiit, nisi Solone mortuo. Vultis igitur fabulæ fi nem iam imponam, ne sine capite obambulet? proindè iam tempus est cogno scendi ciues, cuius rei gratia mihi Anacharsis ex Scythia, & Toxaris in presen tia uenerunt in Macedoniam, ad quos Solonem quoq; adultæ ætatis hominem ab Athenis adduxi. Siquidem aio, & me non dissimile quiddam cum Anachar side passum esse. Ac per Gratias uos obsecrò, ne indignabundo animo mihi ui cio uertatis similitudinem, si uiro regio memetipse comparauero. Barbarus e nim ille fuit. Cæterum nos Syros ulla in re Scythis deteriores non facilè dixe ris. Atqui neque res meas cum regia magnificentia componere annitor simili tudine, nisi quantum ad ea quæ diximus. Nam cum primum in uestram urbem hospes immigrassem, statim animo obstupefactus sum, uisa & eius amplitudi ne & pulchritudine, ac incolarum multitudine, aliaq; potentia & splendore o mni cognito. Itaque multo tempore animo hærebam attonitus ad hæc, nec po teram cuncta abundè satis admiratione prosequi. Cuiusmodi quiddam & insu laris ille iuuenis conspectis Menelai ædibus passus est. Neque uero alium ego obtinebam animum intuitus urbem tanto uigore uigentem, ac iuxta poetam il lum omnibus bonis florentem, quibus ciuitas felix & beata solet affluere. Hoc iam affectus animo, deinceps de iis quæ agenda forent mecum deliberabam. Iam enim olim constitutum habebam, oratione uos & laudibus illustrare. Qui bus enim aliis ostendi, silentio tam præclaram ciuitatem præteriens? Quippe quærebam, neque enim ueritatem prudens celabo, siqui essent, qui reliquos di gnitate anteirent, & quos aggressus aliquis, ac historia de illis memoriæ prodi ta, adiutoribus uteretur ad omnia. Ibi uero mihi nõ unus, quemadmodum A nacharsidi, & ille quidem barbarus Toxaris, sed plures, aut potius omnes eadẽ tantum non iisdem syllabis respondebant. Multi quidem & alij præclari & in dustrij uiri, ò hospes, in hac urbe habitant, nec temere alibi eiusmodi uiros inuẽ nies perinde bonos. Duo tamen cum primis sunt longè optimi & præstantissi mi, generis splendore & dignitate omnibus longè superiores. Cæterum disci plinarum cognitione ac dicendi facultate Atticæ Musæ eos non absurdè com paraueris. Populi mirus erga illos fauor, & studium singulare existit. Et hoc quoque quod in ciuitate optimum & præstantissimum esse constat, illorum bo nitatem & obuiam erga hospites humanitatem, nullamq; in tanta magnitudi ne inuidentiam, ac reuerentiam cõiunctam cum beneuolentia, tum animi man suetudinem & morum facilitatem quibusuis accedẽtibus expositam, ipse haud dubiè alijs uerbis celebrabis, paulo post harum rerum facto periculo. Atque ut mireris impensius ex una eademq; familia sunt pater & filius. Alter quidẽ non alius, quàm si Solonem, aut Periclem, aut Aristidem animo conceperis. Alter uero filius, te saltem conspectum actutum domum abducturus est. Adeo præ stanti corpore uisendus est, & mascula quadam forma decorus & amabilis. Quòd si modo ore in uocem soluto loqui inceperit, ducet te reuinctum ab auris

Adapiatio suæ causæ.

Telemachus scilicet.

Collatio & Amplificatio personarum.

bus, tantam dicendi uenerem, & uerborum ſuauitatem iuuenis in lingua ſitam poſſidet. Quinetiam uniuerſa ciuitas ad audiendum inhiat, quoties ad populū uerba facturus progreditur. Cuiuſmodi aiunt Athenienſibus quondam accidiſſe in Cliniæ filio adamando, præter quām quòd non multo pòſt eos amoris ſummè pœnituerit, quo Alcibiadem complexi fuerant. Porrò hunc non ciuitas ſolum arctiſſimè dilígit, uerumetiam reuerenter habere non dedignatur. In ſumma, unicum hoc nobis populare bonum eſt hic uir, & ingens commoditas omnibus. Hic, ſi te & eius pater ſuſceperint, & tecum amicíciam & ſocietatem fecerint, totam ciuitatem deuinctam habebis. Tantum autem ad illum manus extendenda eſt, nec amplius res tuæ erūt in ambiguo. Hæc per Iouem ab omnibus dicebantur, etſi iureiurando oratio mea mihi confirmanda ſit. Ac mihi iam earum rerum facienti periculum, ne minimam quidem partem dicendo aſſecutus eſſe uideor. Itaque neque deſidiæ, neque moræ indulgēdæ locus eſt, ut ait Poëta Ceius, uerum omnes rudentes pariter mouendi ſunt, præterea nihil non dicendum & faciēdum, quo in amicíciam illorum inſinuemur. Quod quidem ſi ex ſententia conſecuti fuerimus, tranquilla ſunt omnia, & nauigatio non improſpera, ac mare placidum, & portus in propinquo conſtitutus.

QVOMODO HISTORIA SCRIBENDA SIT.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Didaſcalicus liber eſt, continens præcepta ac regulas de hiſtoria ſcribenda. Diuiditur autem in duas partes. In priore expoſito fine ſeu officio Hiſtorici, & conſtitutis iis, qui duplicem Hiſtoriæ finem faciunt. Vtile uidelicet & Delectabile, mox uicia recenſet, quæ tum in uerbis, & compoſitione, tum in ipſis rebus uitanda ſint, & hoc ſub exemplis aliorum, quo quisq; modo aut genere peccarint, oſtendendo. In poſteriore autem parte primum, quæ afferre ad hanc rem, quæq; antea quaſi domi ſuæ comparata habere debeat, is, qui ad ſcribendam Hiſtoriam accedit, exponit. Deinde regulas primum de rebus, deinde de expoſitione & phraſi uerborum, poſtremo & de partibus operis tradit. Etiam hic exemplis aliorum præcepta ſua confirmando. Orditur autem ab Occaſione, quam collatione Abderitici morbi amplificat.

Exordium à collatione.



BDERITIS, aiunt, Lyſimacho iam regnante, morbum incidiſſe, optime Philo, huiuſcemodi quendam: Febricitari principio quidem cœpiſſe, per urbem uniuerſos, primo ſtatim die febri continua ac ualida grauiter correptos. Circa ſeptimum autem diem alijs quidem multus ē naribus profluens ſanguis, alijs uero exortus ſudor, etiam ipſe immodicus, febrim diſſoluit ac finijt. Cæterum ridicula quadam perturbatione mentes illorum, idem hic morbus inuoluit. Omnes enim quaſi ad Tragœdias agendas impellebantur, & Iambica perſonabant, multumq; uociferabantur. Maximē autem Euripidis Andromedam, cantícis referebant, & Perſei ſermonem per uices recitabant. Plenaq; adeo ciuitas erat pallidis, & macilentis illis, ſeptimanis Tragœdis, notum illud

At ò tyranne hominumq; diuorumq;, Amor. & cætera quæ ſequuntur, magna uoce exclamantibus, & hoc in longum uſque, donec ſuperueniente iam hyeme, frigus nimium obortū ab inſania ac nugis iſtis, cohiberet ipſos. Cauſſam uero eius rei uidetur mihi præbuiſſe, Archelaus Tragicus poeta, qui illis temporibus celebris erat, qui media æſtate, multoq; æſtu, Andromedæ fabulā ipſis egerat. ita ut multi ex theatro redirent febricitātes, & mentibus euerſi, poſtea in eandem Tragœdiam delaberentur, obuerſante illorum memoriæ

Andro-

Andromeda,ac Perseo unã cum Medusa, singulorum animis & cõgitationibus obuolante. Vt igitur alterum cum altero comparetur, quemadmodũ uulgo dicunt, Abderiticum illud malum etiam hoc tempore plerosq; doctorum inuasit: non ut ipsi quoq; Tragœdias agant, nam in hoc minus delirarent, alienis Iambicis, ijsq; haud malis occupati: sed ex quo obuia illa, & uelut ante pedes exposita, semel moueri cœpere, puta bellũ istud aduersus Barbaros, & uulnus in Armenia acceptum, continuæq; uictoriæ illæ, nemo unus iam est, qui non historiam scribere uelit. Imò uero Thucidides, & Herodoti, & Xenophontes, cuncti nobis facti sunt: &, ut apparet, uerum illud tandem fuit, quod dicit: Bellum omnium pater est, quandoquidem & historiarum scriptores tam multos procreauit, idq; una hac plaga. Hæc igitur, o amice, posteaquam uiderem atq; audirem, Sinopensis illius in mentem uenit. Quando enim Philippus rex festinabatur cum exercitu iam aduentare, Corinthij omnes trepidi, turbare cœperũt, & pro se quisq; sedulò facere, alius quidẽ arma apparando, alius aũt saxa cõportando, alius muros ciuitatis reficiendo, alius propugnacula & turres suffulciendo, denicq; alius aliud aliquid, quod ad rem pertineret subministrando. Diogenes autem, cum hæc aspiceret, quoniam ipse nihil haberet, quod ageret: nemo enim ipsum ad ullum aliquod ministerium adhibebat, cincto circum se pallio, seriò admodũ & ipse dolium suum, in quo tum fortè habitabat, sursum ac deorsum per Cranium uolutare cœpit. Ac rogante quopiã, ex familiaribus, et, quid hoc, inquiente, Diogenes agis? Voluto, respondit ille, etiam ego dolium meum, ut ne solus ociose feriari uidear, inter tot laborantes. Et ego igitur, ô Philo, ut ne solus mutus forem, in hoc loquaci ac strepero seculo, neque perinde ac comicum aliquod satellitium, cum silentio hians præterueherer, non abs re facturum me esse arbitratus sum, si, quoad possibile mihi esset, etiam ipse dolium uolutarem: nõ historiam scribendo, neq; etiam ipsas res gestas commorando, non ita temerarius equidem sum, neq; etiam hoc de me timeas licet. Noui enim quantum periculum hoc sit, si quis per saxa ac rupes uolutet, & maximè tale, quale meum est doliolum, ne ualidè quidem satis etiam fictum ac coctum, adeo ut siquis exiguum aliquem lapillum ipsi illidat, statim admodum testæ colligendæ illi sint. Quid igitur decretum mihi est? & quo pacto bellum tutò capessam, ipse extra teli iactum constitutus? Dicam equidem tibi. A fumo quidem, & fluctibus, & curis, quæcunq; historiam scribentem circumstant, abstinebo meipsum. Admonitionem autem quandam paruã, & præceptiones hasce modicas scribentibus subministrabo, ut exædificationi saltem unà cum illis adsim, etiamsi ab inscriptione abfuero, summo tantum digito uidelicet lutum attingendo. Quanquam neq; admonitione plerisq; opus esse sibi ad hanc rẽ putant, non magis, quàm arte aliqua ad uadendum, aut uidendum, aut edendum sed planè facillimum ac promptum, et cuiusuis hominis esse existimant, historiam scribere, si quis modo exponere uerbis possit, quod utcunq; in mentem uenit. Cæterum nosti & ipse, ô amice, quòd hoc neq; facillimorum quippiam sit, neq; eorum, quæ negligenter ac temere componi possunt, sed si quid aliud usquam, inter ea quæ oratione traduntur, multa cura opus habet, hoc certè habet, si quis, ut Thucidides ait, historiam quasi perpetuam possessionem adornet. Scio igitur paucos fore, quos mea hæc oratio conuertet, imo quibusdã etiam molestus uidebor, illis maximè, quibus iam opus suum absolutum est, & historia in publicum emissa. Quòd si uero etiam laudata est ab ijs, qui tum audierunt eã, insania profecto fuerit, sperare illos immutaturos aliquid, aut transcripturos esse, eorum, quæ iam semel edita atq; autorata, & quasi in regiam aulam relata sunt. Sed tamen non abs re fuerit, etiã eos ipsos admonere hic, ut si quando bellum aliud exortum fuerit, uel Galatarum cõtra Getas, uel Indorum contra Bactrianos, neq; enim aduersum nos puto quisquam aliquid mouere susti-

Adaptatio exempli.

Occasio colligendi.

Propositio operis.

Attentio à difficultate rei.

nebit, cunctis iam perdomitis & ſub iugũ miſſis, melius ac rectius componere tamen poſſint, adhibita hac quaſi quadam regula, ſi modo recta eadem ipſis uti debitur: ſin minus, ipſi quidẽ tamen eodem cubitu, quemadmodũ & nunc, metiantur negocium, medicus autem non admodum ægre feret, ſi omnes Abderitæ iſti, uolentes ac ultrò Andromedæ fabulam agant. Porrò quando duplex huius conſilij opus eſt, alia enim eligere ac ſequi docet, alia uero uitare. Principio age dicamus quæ nam fugienda ſint ei, qui hiſtoriam ſcribet, & à quibus integrum ac purum maximè prębere ſe debeat. Deinde quibus rebus utendo nõ aberrauerit à recta uia, & eò quo tendit, ducente: nempe quo exordio incipiendum ſit, quo ordine res quæq; iungẽdæ inter ſe, & componẽdæ ſint, quis modus ſingulis adhibendus, quæ ſilentio prætereunda, quibus immorandum, & quæ curſu prætereuehi ſatius ſit, quomodo exponenda eadẽ, & coaptanda ſint. Atq; hæc quidem & his ſimilia, poſteriore loco tractabimus, nunc autem uicia ea cõmemorabimus, quæ malè ſcribentes, aut componẽtes ſequi ſolent. Quę igitur communia ſcriptorum uicia ſunt, in uerbis, in ſonoritate, in ſententia, & cæteris malè & inſcitè compoſitis, longum fuerit perſequi, & à præſenti inſtituto etiam alienum. Nam cõmunia, ut dixi, omnium ſermonũ uicia ſunt, quæ in uerbis & concinnitate uocum peccantur. Quæ uero in hiſtoria peculiariter quidam peccant, ea facile deprehendas, obſeruãdo, id quod & mihi ſæpenumero uſu uenit inter auſcultandum, & maximè ſi omnibus illis aures apertas præbueris. Sed non intempeſtiuũ fuerit, interea etiam, exempli cauſſa, quædam eiuſmodi, repetere & commemorare, quæ iam ita compoſita atq; edita habẽtur. Ac primum quidem illud, quantum peccent, conſideremus. Nam pleriq; ipſorum, neglecto eo, ut rem ipſam, perinde ut geſta eſt, exponant, in laudibus Imperatorum & ducum immorantur, ſuos quidem in cœlum extollentes, contrà autem hoſtes, ultra modum deprimentes, ignari uidelicet, quòd non anguſto aliquo Iſthmo diuiſa & interſepta ſint, hiſtoria & encomium, ſed magno quodam muro per medium eũte, diſtincta. Et, muſicorum illud, δὶς διὰ πασῶν, hoc eſt, bis per omnes chordas: quod dici ſolet, inter ſe diſtãt. Siquidem ille qui Encomium ſcribit, hoc unũ ſpectat, ut quibuſcunq; modis poſſit, eũ quem laudandum ſuſcepit, extollat atq; oblectet, etiã ſi per mendaciũ fortè id conſequatur, quò tendit, parũ id curat. At contrà hiſtoria, nihil falſum inſeri ſibi, ne pauxillum quidẽ permittit, non magis, q̃ arteriam dicunt medicorũ pueri, eam quæ trachęa ſiue aſpera uocatur, quicq; potus aut cibi in ſe recipere. Rurſum neſcire ijdem uidentur, & poëtice quidẽ & poëmata, aliud promittunt, aliud hiſtoriæ regulasq; diuerſas habẽt. Nam illic quidẽ libertas nullius alterius arbitrio ſubiecta eſt, unaq; hæc lex eſt, quicquid poëtæ ipſi uiſum fuerit, Diuino enim ſpiritu agitur, & à Muſis dependet, illarũ numine afflatus, & ſiue equos alatos curruí iũgere uoluerit, ſiue alios ſuper aquam, aut in ſummas ariſtas, curſuros per illas attollet, nemo uetat, neq; etiam quando Iupiter ipſorum ex una cathena aliquot ligata, in ſublime attraxerit pariter terram & mare, quicq; ex eo ſibi metuũt, ne uidelicet dirupta illa, conterantur ac pereãt omnia illa deorſum præcipitata. Sed & ſi Agamemnonẽ laudare uolunt, nemo prohibet quo minus illũ Ioui ſimilẽ faciant, & quod ad caput, & quod ad oculos pertinet: quod aũt ad pectus attinet, fratrí ipſius Neptuno, & quod ad balteum, Marti: & omnino compoſitũ quendam ex omnibus dijs oportet eſſe, filium illum Atrei & Aëropes. Neq; enim ſufficit Iupiter, neq; Neptunus, neq; Mars, ut ſinguli illius pulchritudinẽ ac formam compleant. At uero hiſtoria, ſi quam huiuſcemodi adulationẽ recipiat, quid aliud, quàm pedeſtris quædam poëtice redditur, grandiloquẽtia iſta uerborum carens. Cæterum reliquas illas præſtigias ac uanitates nudas, abſq; uerſibus, & ob hoc etiam magis conſpicuas, oſtentans. Magnũ igitur hoc, imò magis, plus quàm magnum uicium fuerit, ſi quis neſciat ea quæ hiſtoriæ pro-

Diuiſio.

Quæ uicia fugienda ſunt hiſtoriã ſcribẽti

Propriũ, ſiue officium hiſtoriæ.

pria

pria ſunt, ab iis quæ ſunt poëtices, ſeparare, ſed introducit in hiſtoriam, alteriꝰ ornamenta & fucum, fabulas uidelicet & laudes, & eos, qui in his rebus ueritatis exceſſus fiunt. non ſecus, ac ſi quis athletæ alicui iſtorum ualidorum, & uehementer robuſtorum, purpuram induat, ac cęteris ornamentis meretriceis eum exornet, præterea & fuco, & ceruſſa faciem eius oblinat. Vt enim, Dij boni, omnino ridiculū redderet, deformando ipſum ornatu illo? Atqui nō hoc dico, quaſi non & laudandum in hiſtoria interdum ſit, ſed ſuo loco & tēpore laudandum, modumq; rebus adhibendum eſſe cenſeo, ne qua moleſtia afficiantur, ij qui in poſterum hæc eadem aliquando legēt. Et in ſumma, ita hæc omnia moderanda ſunt, quaſi poſteris, non præſentibus ſcribātur, ut & paulò pòſt oſtendemus. Porrò qui putant rectè diuidi in duo hiſtoriam, puta in iucundum & utile, & ob hoc & encomium in eam introducunt, tāquam quod & iucundum ſit, & delectet legentes: uides nimirum, quantum à uero aberrēt. Primum qui dem diuiſione mala atq; adulterina utentes. Vnum enim opus eſt hiſtoriæ, & unus finis, utilitas, quæ ex ſola ueritate conciliatur. Iucūdum uero, ſi & ipſum ſequatur, melius quidem hoc, perinde ut ſi forma ſeu pulchritudo athletam: ſin minus, nihil uetat ab Hercule prognatum eſſe Nicoſtratum illum, Iſidoti filiū, generoſus cum ſit, & utroq; colluctatore ſuo fortior, etiam ſi ipſe quidē, quod ad faciem attinet, turpiſſimus uideatur. Alcæus autem formoſus ille, Mileſius colluctetur cum eo, amaſius quoq;, ut aiunt, ipſius Nicoſtrati exiſtens. Quare hiſtoria, ſi quidem obiter, & uelut auctarij modo, iucunditatem additam habeat, complures amatores ad ſe alliciet: ſed quatenus perfectum atq; integrū, idq; ſolum habet, quod peculiare ac proprium ipſius eſt, ueritatis expoſitionem dico, non magnam pulchritudinis rationem aut curam habet. Præterea etiam illud dicere non indignū fuerit, quòd neq; iucundum adeo in hiſtoria, quod ualde fabuloſum eſt, & ad laudem maximè inclinat, utrobiq; auditoribus eſſe ſolet, dum non de fece hominum, ac multa promiſcuaq; plebe hoc intelligamus, ſed de iis, qui iudicantium more, atq; adeo, per louem, ſycophantarum modo auſcultant, quos nihil ſubterfugere facile poteſt, utpote ipſo etiam Argo acutius ac toto corpore undique omnia intuentes, menſariorum autem more, ſingula eorum quæ dicuntur, accuratè ac diligenter explorantes, ita ut alia quidem uelut adulterina reijciant, ea uero quæ proba ſunt & legitima, & quæ typum ſeu formam accuratè & expreſſe referunt, recipiant atque approbent. Ad quæ etiam reſpicere decet, eos qui hiſtoriam componunt, aliorum autem nullam aut paruam habere rationem, etiam ſi rumpantur laudatores. Si uero ne glectis hiſce, ſtudebis hiſtoriam ſupra modum delectabilem facere, admixtis fabulis, laudibus, & cæteris huiuſcemodi adulationibus, celerrimè ſimilem illam reddes Herculi in Lydia. Vidiſſe enim alicubi te conſentaneum eſt, pictum illum Omphalæ ſeruientem, atque admodum alieno ornatu ac habitu indutum. Illa uidelicet pelle ipſius Leonina ueſtita, & clauam manu tenente, eoq; Herculem ſcilicet præ ſe ferente. Ipſo autem in crocoto & purpura, lanam trahente, & uapulante ab Omphale ſandalio, &, quod turpiſſimum ſpectaculū eſt, ueſtitu cum corpore non cōueniente, neq; ad proportionem illius quadrante, atq; ipſo deo uirilem illum corporis habitum, turpiter adeo effœminātē. Ac multi quidem fortaſſis etiam hæc tua laudabunt, pauci uero illi, quos tu contemnis, ſuauiter admodum, & ad ſatietatem uſque ridebunt, aſpicientes indoctam ac diſſonam, maleq; cohærentem rei compoſitionem. Nam quod uniuſcuiuſq; rei proprium eſt, id pulchrum eſt. Hoc ſi mutaueris, deforme idipſum, uſu reddetur. Omitto hic dicere, quòd ipſæ quoque laudes, uni fortaſſis alicui iucundæ ac delectabiles ſunt, ei puta, qui laudatur: cæteris uero moleſtæ, & maximē, ſi immodicos ueri exceſſus ſiue Hyperbolas habuerint, quales

Reſpōdet eōrū obiectioni q̄ duplicē hiſtoriæ finem faciunt.

I.
A remotione.

II.
Ab ipſius hui⁹ effectis.

III.
A perſona eorū q̄ laudantur.

ipſas plerique faciunt, dum beneuolentiam eorum, quos laudant, uenantur, & eò uſque immorantur illis, donec omnibus adulationem hanc manifeſtam reddãt. Neque enim ſecundum artem hoc facere norunt, neque adulationem tegunt, ſed ir ruentes, conferta omnia & incredibilia, & nuda expuunt, quare neque illud conſequuntur, quod maximè intendunt. Nam qui laudantur ab ipſis, oderunt multò magis ipſos, & auerſantur, ut adulatores, rectè ſanè faciẽtes, & maximè ſi uirili ac generoſo animo præditi ſunt. Quemadmodum Ariſtobulo accidit, qui ſingulare certamen Alexandri & Pori conſcripſit. Eo enim ipſo legente, hunc potiſſimum locum, quo pugnam hanc deſcripſerat (putabat enim ſe maximam apud regem gratiam hoc pacto initurum eſſe, aſſignatis illi falſò rebus quibuſdam præclariſſimè geſtis, & effictis operibus ueritatem excedentibus) Alexander accepto libro (nam tum fortè in flumine Hydaſpi nauigabant) proiecit præcipitem in aquam, & te, inquiens, eodem modo decebat Ariſtobule, præcipitari, qui talia pro me ſingulari certamine pugnaueris, & elephantos ſagitta interfeceris. Et certè indignaturus ita fuerat Alexander, ut qui nec architecti illius audaciam ferre potuerit, pollicentis ſe montem Atho, ad illius imaginem efficturum eſſe, montemque ipſum illius ſimilitudine exornaturum, ſed ſtatim pro adulatore homine illo agnito, non amplius, neque ad cæteras res, eodem, ut antea, uſus eſt. Vbi igitur delectabile illud, in hiſce manet? niſi ſi quis uehemẽter amens adeo foret, ut oblectaretur huiuſcemodi laudibus, quarum uanitas & cõfutatio ante pedes, & in promptu eſſet, perinde ut homines deformes interdũ ſolent, & præcipue mulierculæ, quæ pictoribus mandant, ut ſe quàm pulcherrimas pingant. Arbitrantur enim melius habituram ſibi eſſe faciem, ſi pictor ipſis & plurimum ruborem illinat, & multum candoris intermiſceat pigmento. Tales plerique ſcriptorum hodie ſunt, qui & proprium & utile, quod ex hiſtoria ſperandum fuerat, palpando tractant, quos odio habere conueniebat, ut qui in præſenti adulatores manifeſti & inertes ſint, & in poſterum, ſuſpectum reddant totum negocium propter nimios ueritatis exceſſus, & incredibilitatem. Quòd ſi uero quiſpiam exiſtimat, omnino iucunditatem per totam hiſtoriam admixtam eſſe debere, præſtet cętera illa, quæ reuera delectabilia ſunt, inter reliqua ornamenta orationis, quibus plerique neglectis, ea quæ nihil ad rem pertinent, ingerunt atque inuoluunt. Ego uero etiam narrabo, quæ non ita multò antè meminí me audire, cum in Ionia hiſtoriarum ſcriptores, atque adeo per Iouem in Achaia quoque nuper quoſdam auſcultarem, idem hoc bellum exponentes. Ac per Gratias, nequis pro dubijs aut incertis ea habeat, quæ dicentur. Nam uel iureiurando affirmare auſim, ſi modo urbanum foret, iuſiurandum inſerere commentario, uera illa eſſe. Ac unus quidem ipſorum, ſtatim à Muſis exordiebatur, inuocando deas, ut ipſæ ad opus hoc deſcribendum adeſſe uellent. Vides ne quàm ſcitum principium, & in promptu hiſtoria, & tali orationis figuræ conueniens? Deinde paulum progreſſus, Achilli quidem, noſtrum Imperatorem comparabat, Therſitæ autem regem Perſarũ: ignorans uidelicet, quòd Achilles multò melior futurus ipſi fuerat, ſi Hectorem potius quàm Therſitẽ interfeciſſet, & ſi prior quidem bonus quiſpiam fugeret, perſequeretur autem ipſum multò clarior alter. Poſthæc adducebat & pro ſe ipſo encomium quoddam, & quòd dignus eſſet, qui conſcriberet res geſtas, adeo præclaras ac ſplendidas, uideri ſe uolebat. Hinc autem deſcẽdens, etiam patriam ſuam, Miletum laudabat, illud addens, quòd rectius faceret ipſe quàm Homerus, quoniam ille nuſquam patriæ ſuæ mentionem feciſſet. Poſtremo ad finem Proœmij pollicebatur nominatim, ac planis uerbis, ſeſe noſtras res in maius ſublaturum, Barbaros autem contrà, etiam ipſum per ſe debellaturũ atque oppreſſurum eſſe. Ac hiſtoriam quidem in hunc modum incipiebat, ſimul & cauſſas, unde id bellum cœpiſſet, commemorando: Nam ſceleſtiſſimus ac peſſimè perditus iſte, Volo geſus,

Probat exemplo Alexãdri

Subijcit exẽplaniciorum

gesus, bellum mouere cœpit, ob talem causſam. Atq; hic quidem in hunc mo-
dum. Alter uero quidam Thucididis imitator ſummus quiſpiam, & ad arche-
typum ſeu primum exemplar, admodum benè comparatus, etiam principium
perinde, ut ille, ſuo proprio nomine appoſito, fecit, feſtiuiſſimum illud quidem
omnium principioꝝ, et atticum animum planè ſpirans. Vide enim, Creperius
inquit, Calpurnianus Pompeiopolita, conſcripſit bellum Parthoꝝ ac Roma-
norum, quo pacto illud inter ſe geſſerunt, ſtatim ab eo exorſus, quãdo illud pri
mum moueri cœptum eſt. Quare poſt tale utiq; principium, quid tibi cætera
amplius dicã? quo modo uidelicet in Armenia perorauerit, Corcyrenſem illũ
oratorem ſe ipſum exhibendo, aut qualem Niſibenis peſtẽ immiſerit, quia par-
tes Romanoꝝ ſequi noluerãt, à Thucidide mutuatus omnia prorſus, excepto
ſolo Pelaſgico, & longis muris, in quibus tum habitarunt illi, qui temporibus
illis peſte laborabant. Cætera uero etiã ab Aethiopibus exorſus eſt: quare & in
Aegyptum deſcendit, & in terram regis multam, in illaq; ibi manſit, rectè ſa-
nè faciens. Ego itaq; relicto illo, ſepelientẽ adhuc miſeros Athenienſes Niſibe,
abij, ſatis ſciens, etiam ea quæ, me digreſſo, dicturus poſtea eſſet. Nam rurſus
etiam illud abundè multum nunc eſt, putare, hoc eſſe Thucididi cõſentanea at
que ſimilia dicere, ſi parum reuerítus, ea quæ ſunt ipſius illius dixerit quiſpia-
am. ut, μικρὰ κἀκεῖνα, hoc eſt, parua & illa. &, ὡς καὶ αὐτὸς ἂν φάναι, id eſt, ut eti-
am ipſe dixeris. &, οὐ δι' αὐτὰ νὴ Δία, id eſt, non ob eam cauſſam, per Iouem.
&, κἀκεῖνα ὀλίγου δεῖν παρέλιπον. hoc eſt, Etiam illa parum abfuit, quin præterirẽ.
Nam idem hic ſcriptor, multa quoque armorum & tormentorum genera ijſ-
dem nominibus, quibus ea Romani uocant, perſcripſit, & foſſam, itidem ut il
li, & pontem, & ſimilia, dixit. Ac mihi cogita, quanta hæc hiſtoriæ dignitas,
& quàm Thucididi hoc conueniens ſit, inter Attica nomina, Italica iſta, perin
de ut purpuram interponi, exornantia, & decentia, & omnino conſonantia.
Alius uero quiſpiam ipſorum, quaſi quoddam commentarium actorum, nu- 111.
dum, in ſcripta relatum, ualde pedeſtre ac humi ſerpens: perinde ac ſi miles ali
quis, aut faber, aut caupo, qui unà cum exercitu circumuagaretur, ea quæ in ſin-
gulos dies acta fuiſſent, annotaſſet, compoſuit, niſi quòd priuatus hic modeſti
or certè fuit, quippe qui ipſe quidem ſtatim qualis eſſet, manifeſte apparuerit,
alteri autem alicui, maiori gratia prædito, quiq; hiſtoriam aliquando aggredi
poſſet, materiam ſubminiſtrarit. Hoc unum in eo reprehendere ſoleo, quòd ita
Tragicè inſcripſit libros ſuos, magis, quàm pro ipſorum ſcriptorum fortuna,
in hunc uidelicet modum: Callimorphi, medici haſtatorum legionis ſextæ, hi
ſtoriarum Parthicarum &c. & ſubſcriptus in frà erat unicuiq; libro numerus:
Ac per Iouem, etiam Proœmium plus quàm frigidum fecerat, ita colligẽs, Fa
miliare ac proprium Medici eſſe, hiſtoriam ſcribere: ſiquidẽ Aeſculapius A-
pollinis filius foret, Apollo autem Muſarũ dux, & omnis eruditiõis princeps.
Deinde q & Ionica lingua exorſus ſcribere, mox, neſcio qua ſententia, quoue
animo ſtatim admodum ad cõmunem tranſijt, ἰατρικὴν, hoc eſt, medicam artem,
& experientiã, & quæcunq; & morbum, pro ἰατρικὴν, & πεῖραν, & ὀπάλλε, & νόσον
& πείρην, & ὀκόσα, & νοῦσον dicens, cætera autem cum multitudine conſueta atq;
eadem, ac plurima etiam uelut extriuio deſumpta. Si uero & ſapientis uiri me 1111.
miniſſe me decet, ipſum quidem nomen in obſcuro poſitum ſit, ſententiam au
tem dicam, & ſcripta paulo antè Corinthi edita, omni ſpe potiora. A principio
enim ſtatim, in prima exordij periodo, diſputabat cum lectoribus, ſermonẽ o-
mnino eruditum ac ſapientem exhibere ſtudens, q ſoli uidelicet ſapienti cõue-
niret hiſtoriam ſcribere. Deinde poſt paulũ, ſequebatur alius ſyllogiſmus, dein
de itẽ alius, & prorſus per omnes figuras diſputando rationabatur, illi exordi
um iſtud adulatoriũ uidelicet uſq; ad ſatietatem, & encomia iſta moleſta ac ual-
de ſcurrilia, ſyllogiſtica tamẽ & diſputatoria, & cõtracta ſeu cõdenſata etiã illa.

Et

Et ſane etiam illud perquàm ineptum uidebatur mihi, & uiro philoſopho, & barba cana promiſſaq; minimè dignum, quòd in proœmio dicebat, principem noſtrum hoc præter cæteros præcipuũ & quaſi ſeorſim habiturum eſſe, quòd eius res geſtas etiam philoſophi iam memoriæ prodere dignarentur. Nam tale, ſi modo fieret, conueniebat cogitandum nobis relinqui potius, quàm ipſum
V. dicere. At uero neq; illius fas eſt obliuiſci, qui tali principio exorſus eſt: Venio dicturus de Romanis ac Perſis. & paulo pòſt: Neceſſe enim erat Perſis ma
„ lẽ euenire. Et rurſum: Fuit Oſroës, quem Græci Oxyroën nominant. & alia
„ id genus multa. Vides igitur, ut ſimilis hic illi fuerit, in eo, quòd ille Thucidi-
VI. dem, hic autem Heſiodum bene admodum aſſimulabat. Iam alius quidam, celebris & decantatus ob dicendi uirtutem, Thucididi & ipſe ſimilis, aut etiã melior paulò illo, omnes ciuitates, & omnes montes, campos præterea & fluuios interpretatus eſt, quàm planiſſimè ac ualidiſſimè, ut ipſi uidebatur. Illud autem in inimicorum capita uertat malorum auerruncator Hercules. Tanta enim frigiditas inerat, quæ & Caſpias niues, & glaciem Gallicam ſuperaret. Clypeus igitur Imperatoris uix toto libro ab illo deſcribebatur, & Gorgon in umbone, & oculi eius ex nigro & albo & cœruleo compoſiti: præterea & balteus arcum cœleſtem imitans, & dracones inter ſe implicati, & capillorum more dependẽtes. Nam Vologeſi bracca, aut frenum equi, ò Hercules, quot millia uerſuum unumquodq; horum abſoluebat. deinde qualis fuerit coma Oſroæ, natantis p Tigrim, & in quale antrum effugerit, tectum uidelicet, ex Hedera, & myrto, et lauro, quæ eodem loco creuerant, & quaſi in unum coaluerant, atq; idem illud opacum & umbroſum fecerant. Conſidera igitur, quàm hæc ad hiſtoriam neceſſaria ſint, & quãm non abſq; his, ea quæ illic geſta ſunt, ſcire potueramus. Nam præ imbecillitate, quæ inter ea quæ utilia ſunt cognitu, diſcernẽdo laborant, aut præ ignorantia, dum quid potiſſimum dicendum ſit, neſciunt, ad huiuſcemodi locorum & antrorum deſcriptiones diuertũtur. Ac quoties in multas ac præclarè geſtas res incidunt, ſimiles eſſe uidentur, ſeruo recens locupleti facto, qui domino ſuo nuper in bonis ſucceſſit, qui neq; ueſtem nouit, quo pacto induere debeat, neq; cœnam ex more ac legitimè capere nouit: ſed ſæpenumero irruens, gallinis, & ſuillis, & leporinis appoſitis, pro ijs pulmento aliquo aut ſalſamento opplentur adeo, dum ingurgitando rumpantur. Hic igitur, de quo anteà dixi, etiam uulnera deſcripſit admodum incredibilia, & mortis genera aliena, puta quo pacto in digitum pedis maiorem uulneratus quidam, cõfeſtim deceſſerit: & quod, inclamante ſolum duce exercitus, Priſco, ſeptem & octo hoſtium mortui fuerint. Præterea & in numero occiſorum, ab hac parte, etiam contrà quàm in Imperatorum epiſtolis ſcriptum continet, mentitus eſt. Nam circa Europum hoſtium quidem cecidiſſe millia trecenta ſeptuaginta, & ſex ſupra ducentos ait, Romanorum autem non amplius duobus, ſaucios autem factos fuiſſe nouem: quæ haud ſcio, an ullus ſanæ mentis, ferre queat. Iam & illud dicendum, quod neq; ipſum paruum eſt. Nam præ nimio ſtudio Atticæ elegantiæ, & quod uideri cupiebat, uocem omnino ad eius linguæ proprietatem quàm accuratiſſimè emundaſſe, uolebat eodem pacto & Romanorum nomina efferre, eademq; inter Græca tranſcribre. Vt Cronon quidem Saturnum uocabat, Phrontin autem Frontonem: Titanium, Ticianum, & id genus alia multò magis ridicula. Præterea idẽ hic, de morte Seuerianí ſcripſit, quòd cæteri quidem omnes decepti ac falſi ſint, qui putarunt ipſum gladio interfectum eſſe, quando inedia & cibi abſtinentia perierit. Nam hanc mortem illi facillimam, & minimè grauem uiſam fuiſſe, neſciẽs uidelicet, quòd totum illud, quod ille paſſus eſt, trium, opinor, dierum fuit. Qui autem inedia moriuntur, etiam in ſeptimum uſq; diem plerisq; ſufficiunt. Niſi ſiquis hoc credere uolet, quòd Oſroës aſtiterit expectans, donec Seuerianus fame interiret, & ob hoc

ante ſeptimum diem, in aciem non eduxerit. Porrō eos, qui & poēticis nominibus, optime Philo, in hiſtoria utuntur, quo nam loco ponamus? eos puta, qui dicunt, ἐλέλιξε, hoc eſt, ſtridorem dedit machina impulſa, & murus cadens, uehementer ἐδούπησε, id eſt, fragorem dedit. Et in altera parte præclarę huius hiſtoriæ, Edeſſa igitur, ita armis περιεσκεφαγῆτο, hoc eſt, circumcirca perſonabat, & ὄχλος erat, hoc eſt, fremitus, qualis maris intempeſtuoſi eſſe ſolet. Et, omnia illa κόφος, id eſt, tumultus ac ſtrepitus erant. Et, ipſe dux ἐμερμήριζεν, hoc eſt, animo huc atq; illuc uerſabat, quo pacto potiſſimum muros inuaderet. Deinde autem inter hæc, adeo humilia & abiecta nomina, adeo plebeia & mendicis conuenientia multa infarta erant, in quibus uelut rimæ aut lacunæ cęteręq; obturarentur, quale eſt illud: ἐπιτέτραπτο δὲ στρατοπεδάρχης θεῷ κυρίῳ, hoc eſt, ſcripſit caſtrorum præfectus, domino. Et, οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐγχώρια, id eſt, milites emebant neceſſaria. Et, ἀπηλλυμένοι πρὸς αὐτοὺς ἐγίγνοντο. hoc eſt, iam loti, ad ipſos uenerunt, & id genus alia. Vt mihi hæc res perſimilis uideatur eſſe Tragœdo, qui altero quidem pede, calciamento alto & grandi incedat, alterum autem ſandalio ſubligatum habet. At uero & alios quoſdam reperias, qui prōœmia ſplendida ac tragica, & excellenter longa compoſita habent, ut ſperes ex eo, quæ ſequentur, omnino mirabilia quædam auditurum te eſſe. At mox corpus ipſum hiſtoriæ exiguum quoddam & ingeneroſum ſubtexunt. Vt & hoc non diſſimile uideatur puero aut infanti alicui, ſicubi fortē uidiſti cupidinem ludentem, perſonam Herculis amplam & magnam, aut etiam Titani alicuius induentem. Statim igitur, qui auſcultant, acclamare ipſis ſolent, notum illud, Parturiunt montes &c. Decet autem non ita, ſed ſimilia inter ſe omnia, & eiuſdem coloris eſſe, & capiti reliquum corpus, reſpondere, ut non aurea quidem ſit galea, Thorax autem omnino ridiculus, ex pannis alicunde uetuſtis, aut pellibus putribus conſutus: deinde & clypeus ſalignus, & tibiæ marinis conchis munitæ. Videas enim perquàm multos huiuſmodi hiſtoriarum ſcriptores, qui Rhodij illius Coloſſi caput, nanī alicuius ſeu pumilionis corpori imponāt. Vt rurſum alios, qui corpora ſine capitibus introducunt, abſque prooemijs, & ſtatim ab ipſis rebus incipientes, qui & Xenophontis ſectatores in hoc uideri uolunt (quoniam & ipſe ſic exorſus eſt. Darij & Paryſatidis filij naſcuntur duo &c.) & aliorum ueterum, ignorantes, quòd quædam prooemia uti ſeu poteſtate ſunt, quæ pleroſque latent, ut alibi oſtendemus. Quanquam hæc omnia adhuc tolerabilia ſunt, quæcunque uel circa compoſitionem uerborum, uel reliquam diſpoſitionem peccantur. At uero circa ipſorū quoq; locorum deſcriptiones mentiri, idq; nō ſolum paraſangas aliquot, ſed & totas māſiones, quantum unius diei itinere caſtra promoueri ſolent, illud quæſo cui honeſto aut pulchro comparabimus? Vnus igitur quidā, adeo oſcitanter ac deſidioſe res ipſas collegit, utpote neq; Syro aliquo cōſulto, neq; notū illud, quod uulgo dici ſolet, Epicureorū fabulis de his ipſis rebus auditis, ut cum de Europo mentionē faceret, in hunc modū dixerit: Europus, inquiens, ſita quidē eſt in Meſopotamia, manſionibus duabus ab Euphrate diſtans: deduxerunt aūt eam coloniā Edeſſæi. Neq; hoc illi ſatis fuit, ſed & patriā meam Samoſata, idem generoſus ille, in eodem libro ſublatā, unà cum ipſa arce et muris in Meſopotamiā tranſtulit, ita ut tota ambireī ac terminaretur utroq; flumine, utrinq; altero, quaſi cūtē illius prēterlabendo radente, & tantū non ipſos muros alluente. Ridiculū aūt etiam foret, ſi tibi nunc Philo, apologiā aliquā cōtexam, quod neq; Parthus, neq; Meſopotamita ſim: inter quos relatum me, egregius iſte ſcriptor collocauit. Quin & illud ualde ſcilicet credibile, idem hic de Seueriano dixit, appoſito etiam iureiurando, quod quæ dicat ex quodam audierit eorum, qui ex ipſo eo opere effugerunt. Neque enim gladio illum mori uoluiſſe, neq; uenenum bibere, neq; laqueo collum innectere, ſed mortem quandā excogitaſſe Tragicam, & quòd

In Anabaſi Xenophōtis.

Hactenus de uicijs uerborū et cōpoſitionis, ſed quæ in rebus peccantur.

1. Vicium, mendacium.

Id eſt, duorū dierū itinere.

ad

ad audaciam attineret, omnino externam ac peregrinam. Fortè nim habuiſſe ipſum admodum magna uitrea pocula, ex uitro pulcherrimo facta. Poſtquam igitur omnino decretum illi fuiſſet mori, fracto ex ſcyphis maximo, uno quodam cruſtorum uſum eſſe ad cædem, inciſo uidelicet gutture, uitro. Atq; ita neque gladium, neq; lanceam repperit, quo moreretur, dūmodo uirilis ipſi, & heroica mors obtingeret. Poſtea aūt, quoniam Thucidides funebrem orationem quandā habuit, pro ijs, qui primi tum eo bello occubuerunt, ipſe quoq; Seuerianō talem habendam eſſe cēſuit. Omnibus enim ipſis cum Thucidide, eo, qui nihil in culpa fuit eorum malorum, quæ in Armenia acciderant, æmulatio atque contentio eſt. Sepulto igitur Seuerianō, magnificè, adducit ad tumulum Afranium quendam Centurionem, æmulū Periclis, qui talia ac tanta rhetorico more de illo perorauit, ut ego, per Charites, multum admodum lachrymarum præriſu effunderem, & maximè, quando rhetor iſte Afranius, ad finem Orationis lachrymans pariter, cum miſerabili ploratu ſumptuoſarum cœnarum, & propinationum illarum mentionem faciebat, deinde & Aiacis quendam colophonem imponebat. Nam gladio euaginato, generoſè admodum, & ut Afranium decebat, aſpicientibus omnibus, ſeipſum ad tumulum iugulauit, non indignus per Bellonam, qui multo antè mortuus fuiſſet, ſi talia rhetoricatus eſſet. Atque hoc dixit idem aſpicientes omnes, tum qui aderant, admiratos fuiſſe, laudaſſeq; Afranium ſupra modum. Ego uero etiam cætera illius damnabam, ut qui tantum non offarum & ollarum meminiſſet, & placentarum memoria illachrymaretur. Hoc tamen præter cætera reprehendi, quòd non ſcriptore ipſo & actore fabulæ huius, ante ſe iugulato, mortuus fuerat. Multos autem & alios conſimiles his, commemorare tibi, amice Philo, poſſem, ueruntamen paucis quibuſdam adhuc additis, ad alteram promiſſionis partem, tranſibo, puta ad id cōſilium, quo pacto rectius ac melius hiſtoriam ſcribere quiſpiam debeat. Sunt enim quidam, qui, quæ rerum geſtarū maximæ, & memoria dignißimæ ſunt, prætermittant, aut quaſi in tranſcurſu tantum attingant, præ imperitia autem & ineptitudine, & ignorantia eorum quæ dicenda uel tacenda ſint, ea quæ minima ſunt, admodum prolixè & laborioſe immorando uerbis exponunt, non aliter ac ſi quis Iouis Olympici, uniuerſam pulchritudinē ac formam, quę tanta ac talis eſt, non uideat, nec laudet, neq; etiam ijs, qui de ea neſciunt, quicquam narret, ſed ſubſellij rectitudinem, & expolitionem, et crepidinis concinnitatem admiretur, & hæc admodum cum multa diligentia & cura exponat. Equidē audiui quendam, qui pugnam eam quæ ad Europum cōmiſſa fuit, ne totis quidem ſeptem uerſibus prætercurrebat, uiginti autem menſuras, aut etiam amplius, aquę conſumpſerat in frigidam, & nihil ad nos pertinentem narrationē, quo uidelicet pacto Mauritanus quidam eques, Mauſacas nomine, præ ſiti errans per montes deprehenderit Syros quoſdam, agreſtes, prandium apponentes, et quòd principio illi metuerint ipſum: deinde uero, intellecto, quòd examicis unus eſſet, receperint ad ſe hominem, & cibum præbuerint. Nam et illorum fortè quendam, aliquando in Mauritaniam profectum fuiſſe, cum ipſius frater in ea terra militaret. Poſt hæc fabulæ longæ, & narrationes, quo pacto ipſe in Mauruſia uenatus eſſet, & ut uidiſſet elephantos multos in eodem loco paſcentes, & quòd parum abfuerit, quin à leone deuoratus fuiſſet: deinde & quantos piſces emerit Ceſareæ. Atq; ita egregius iſte hiſtoricus, relictis tot cædibus circa Europum factis, tot præliorum motibus, & fœderibus neceſſarijs, & cuſtodijs, alijs alijs oppoſitis, uſq; in profundam ueſperam ſubſtitit aſpiciens Malchionem, Syrum iſtum, Cæſareæ ſcaros ingentes uidelicet ementem. Et niſi nox occupaſſet ipſum, fortaſſis & ad cœnam cum illo ueniſſet, ſcaris iſtis iam apparatis. Quæ, niſi ille tam diligenter hiſtorię tradidiſſet, magnas nimirum res ignoraturi nos fuiſſemus, & damnum hoc Romanis intolerabile fuiſſet, ſi Mau-

ſacas

II. Vicium, præteritio neceſſariarū et tractatio nō neceſſariarū.

facas iſte ſiſtens, potum non inueniſſet, ſed inccenatus ad caſtra reuerſus eſſet. Atqui quàm multa alia longè magis neceſſaria, uolens ego nunc prætereo: quemadmodum & tibicina quædam uenit ex propinquo uico ad eos, & ut dona mutuo inter ſe dederunt, Mauritanus uidelicet ille Malchioni lanceam, hic autem contrà Mauſacæ fibulam: atq; alia multa talia, quæ pugnæ illius ad Europum ipſa adeo capita & ſummaria ſunt. Proinde meritò dixerit quiſpiam, tales ſcriptores, roſam quidem ipſam non uidere, ſpinas autem quæ iuxta radicẽ enaſcuntur, diligenter contemplari. Iam alius quidam, ò Philo, admodum & hic ridiculus, qui alterum pedem ne extra Corinthum quidem unquam protulerat, neq; ad Cenchreas uſq; peregre profectus fuerat, nedum Syriam aut Armeniam conſpicatus, in hunc modum exorſus eſt, memini enim: Aures, quàm oculi minus fide digni ſunt. Proinde ſcribo quæ uidi, non quæ audiui. atq; ita diligenter omnia uiderat, ut diceret, dracones Parthorum (ſignum autem hoc multitudinis ipſorũ eſt, mille enim dracones uiuos, draco producit) ingẽtes eſſe, generariq; in Perſide paulò ſupra Iberiam. Hos autem antea quidẽ ex haſtis ſiue longuriis ſuſpenſos illos, in altũ attollere, eoq; terrorem iis qui à longe aduentarent, facere ſolere, in ipſo uero prelio, quando iam congreſſi ſunt, ſolutos illos in medios hoſtes immittere: nimirum multos noſtrorum hoc pacto deuoratos eſſe, alios autem implicantibus & compungentibus ipſos, illis, ſtrangulatos & confractos: aſtitiſſe autem ipſum atq; hæc uidiſſe, in tuto tamẽ, nempe ab arbore quadã excelſa ſpectando. Et rectè ſanè fecit, quòd propius ad feras iſtas non acceſſit: neq; enim nos tam egregium ſcriptorem, & qui eminus ipſe, præclara ac magna adeo in hoc bello effecerit, nunc haberemus. Nam & pericula multa ſubiit, & uulneratus eſt circa ſuram, à Cranio uidelicet iter faciẽs ad Lernam. Atq; hæc Corinthiis audientibus recitabat, ſatis ſciẽtibus illis quidem, q̃ne in pariete pictum quidem bellum unq; uidiſſet. Sed nec arma ille quidẽ norat, neq; machinas, quales eſſent, neq; ordinum aut acierum nomina, prorſus enim ſtudio habuit πλαγίαν, hoc eſt, obliquam, uocare, phalangem, ἐπικάρσιος autem, hoc eſt, protentis cornibus, id, quod exporrecta fronte educere dicitur.

Aliud exemplum.

Aliud exemplũ eiuſdem uicij.

Alius autem ſuauiſſimus quidam cuncta à principio ad finẽ uſq; geſta, quęcũq; in Armenia, quæcunq; in Syria, quæcunq; in Meſopotamia: præterea quæ ad Tigrim, quæq; in Medis acciderant, ne totis quidẽ quingentis uerſibus cõplexus ſcripto edidit, eoq; facto hiſtoriam compoſuiſſe uideri uolebat. Inſcriptionẽ uero, parum abfuit, quin lõgiorem ipſo libro inſcripſerit, uidelicet hoc modo: Antiochiani certaminis, Apollinis ſacri, uictor (nam curſus certamine, quod Dolichum uocant, puer olim uicerat) eorum quæ in Armenia, in Meſopotamia, & in Medis à Romanis nunc geſta ſunt, hiſtorica narratio. Iam & quendam ego audiui, qui quæ futura eſſent, hiſtoriæ cũmendarat, & Vologeſi capti uitatem uidelicet, & Oſroæ cędem, quemadmodum leoni obiiciendus eſſet, & poſtremo omnium etiam multoties ullum deſideratũ à nobis triumphũ. Adeo omnino uatis in modum ſeſe gerens, properabat iam tum ad finem ſcribendi. quin & ciuitatẽ idem iam in Meſoporamia condidit, magnitudine maximam, & pulchritudine pulcherrimam: adhuc tamen ſpeculatur & deliberat, an eam Nicæã à uictoria conueniat nominari, an uero Homonœam, an etiã Irenœam. Et ob hoc quidem adhuc in dubio pendet, & ſine nomine præclara illa ciuitas nobis eſt, nugis multis & faſtu hiſtorico referta. Quæ uero in India poſthac agentur, etiam ea promiſit ſe iam nunc ſcripturum eſſe: præterea et deſcriptionẽ maris exterioris, nauigantibus traditam. Neq; promiſſiones modo hę ſunt, ſed & prœmium Indicæ hiſtoriæ iam compoſitum eſt, & tertium tagma, ſeu tertius liber. Ac Galli quidem & Maurorum pars quædam modica, cũ Caſſio, omnes iſti iam Indum fluuium traiecerunt. Cæterũ quid facturi ſint, aut quomodo excipient elephantorum incurſus, non multo poſt egregius iſte ſcriptor, à Mu

furidæ, aut ex Oxydracis, ad nos scribet. Huiuscemodi multa, præ inscitia & imperitia nugantur, ea quæ usu dignissima sunt, neq; uidentes, neq; etiam si uideant, pro dignitate exponere scientes. Excogitantes autē & effingentes, quic quid temerè in linguam, ut aiunt, uenerit. Etiam numero librorum præterea superbientes, & maximē inscriptionibus. Nam rursum & hæ omnino ridiculæ sunt, ut istius, nescio cuius, Parthicarū uictoriarū libri tot, uel tot. & rursum: Parthidos primus, secūdus, &c. ut Atthidos scilicet. Alius etiam urbanius pauló. Nam legi Demetrij cuiusdam Sagalassensis Parthonicica. Non quòd prorsus habeam, & illudam historijs adeo præclaris, sed utilitatis causa hæc cōmemoro, quòd quisquis hæc atq; huiusmodi alia euitarit, is bonam partē historiæ rectè scribendæ consecutus iam sit, imò pauca adeo illi etiam desunt, si modo uerum illud est, quod Dialectica tradit, quòd eorum, inter quæ medium nullum est, altero eleuato, alterum contrà deprimitur. At uero area ipsa, dixerit quispiam, purgata probè iam est, ac spinarum, quicquid fuit, & rubi excisi, reliquorum aut ruinæ ac rudera, iam exportata sunt, & siquid asperum antea fuit, id totum sublatum & complanatum est, quare tempus iam est, ut ædificium aliquod superstruas, etiam ipse, quo ostendas, non modo aliorum euertendis, generosum esse te, uerum etiam per te ipsum excogitando atque inueniendo tale aliquid præstare posse, quod & dexteritatem quandam præ se ferat, & à nemine, ne Momo quidem, reprehendi ac carpi queat. Aio igitur, eum qui optimè conscribere Historiam uolet, duo hæc precipua domo secum & de suo afferre debere: Prudentiam quandam siue intellectum ciuilem, & potestatem dicendi. Quorum alterum quidem, nulla doctrina traditum, naturæ donum quoddam est. Dicendi autem potestas, multa exercitatione, assiduoq; labore, & imitatione ueterum comparanda erit. Atq; hæc quidem extra artem sunt, neq; me consultore opus habent. Neq; enim prudentem siue intelligentē & acutum reddere eum, qui non natura talis fuerit, libellus hic meus promittit, quoniā magni sanè æstimandus, imò omnibus anteferendus foret, si transformare, & quasi nouo quodam ornatu induere, huiuscemodi, ille posset, puta uel ex plumbo, aurum reddere, uel ex stanno argentum, uel ex Conone, Titormum, uel ex Leotrophide, Milonem efficere. Verum artis & consilij utilitas ea est, non ut ea suppeditent, quæ antè adsunt, sed ut illis rectē ac conuenienter uti doceant. Quo pacto nimirum & Iccus, & Herodizes, & Theon, & siquis alius artis palęstricæ magister, atque exercitor fuerit, pollicerentur tibi. Perdiccam hunc acceptum (si modo hic est ille, qui nouercam amauit, & ex eo contabuit, & non potius Antiochus Seleuci filius, Stratonices illius amore captus.) Olympionicen reddere, qui cum Theagene, Thasio illo, aut Polydamante Scotussæo, certamine congrederetur, non ut naturam & ingenium ad eam rem suppeditarent, sed ut materiam iam antè à natura datam, & ad hanc palæstræ exercitationem suscipiendam idoneam atque habilem, per artem multò meliorem redderent. Quamobrem absit & nobis hæc inuidia promissionis, ut artem aliquam rei adeo magnæ ac difficili, nos inuenisse dicamus. Neque enim quemuis acceptum, reddere historicum nos uelle dicimus, sed ei, qui natura intellectu bono præditus, & ad dicendum quàm optimē exercitatus fuerit, uiam quandam ostendere rectam (si modo talis ulla apparet) qua utendo, citius atque aptius ad finem & scopum usque quo tendit, peruenire possit. Non enim neque illud dixeris, eum, qui intelligentia præditus fuerit, arte ac doctrina earum rerum, quas ignorat, opus non habere. Nam si absque doctrina & institutione, cythara ludere posset, etiam tibia canere, ac cætera omnia sciret. Nunc autem, nisi doctus ab aliquo, nihil quicquam eorū manu facile attingit, at demonstrante aliquo uiam ac ratione, & discit facillime, & rectè idem administrat per se ipsum. Proinde nobis quoq; nunc talis discipulus tradatur

Vulgo sic. Posito contrariorum altero, tollitur alterum.

II Pars. *Quæ scribēti historiā potissimū spectanda sint.*

Titormus Aetolus qdā fuit, corpore pcero, et robustate incredibili, q et Milonē uiribus superauit. uide Cœliū lib. 11. cap. 70. Leotrophides uero corpore tenui ac macilēto fuit, unde et prouerbiū Macilentior Leotrophide, huius & Suidas meminit.

tradatur, qui & ad intelligendas res, & ad dicendum non sit degener. sed actum tueatur, possitq; rebus uti, si committantur illi, ac animum habeat militarem, sed tamen cum ciuilitate coniunctum: & experientiam, quam ducis militaris esse conuenit. Denique, per louem, & in castris aliquando uersatus sit, & milites ipsos, seu cum ad prælia exercentur, seu cum re ipsa in acie educuntur, conspicatus sit: præterea & arma norit, & machinas quasdam, & quid sit diductis cornibus, & quid, exporrecta fronte instruere aciem, quomodo cohortes, & quomodo turmæ constituantur, unde, & quid, erumpere, & quid item circumducere equitem, sit, sciat. Et in summa, neque eorum quispiam sit, qui domi desidentes, nusquam foras ipsi progrediuntur, neque facile credat, ijs, quæ solum ab alijs narrari audiet. Maximè autem, & ante omnia, libero animo sit, ut neque metuat quenquam, neque ab ullo speret quicquam, quoniam similis hoc pacto foret, malis iudicibus, qui uel ad gratiam, uel ad odium, accepta mercede sententiam ferunt. Quin neque curet magnopere, neque Philippum oculo ab Astere, Amphipolitano isto sagittario priuatum circa Olynthum, sed talem, qualis re ipsa est, spectandum proponat: neque illi Alexander grauiter se excruciet, ob Cliti cædem, crudeliter in ipso conuiuio perpetratam, si planè ac manifestè coloribus suis depingendus sit: neque item Cleon illum perterrefaciat, eò quòd multum in concione potens sit, & suggestum, siue tribunal quasi possessionem suam detineat, quo minus hominem exicioſum, & insanum hunc esse dicat, denique neque tota Athenienſium ciuitas, absterreat illum, ne non, ubi de cladibus in Sicilia acceptis historiam composuerit, omnia ista commemoret, quo pacto, & Demosthenes captus fuerit, & Nicias mortem obierit, quomodo exercitus siti laborarit, & qualem aquam biberint, & ut inter bibendum plerique trucidati fuerint. Existimabitur enim (id quod iustissimum est) ab ijs qui sana mente præditi sunt, non ipse in culpa esse, si ea, quæ infeliciter, aut stultè gesta sunt, ita ut gesta sunt, narrabit. Non enim ipse talia fingit, sed uerbis tantum indicat, atque exponit. Quare etiam siue prælio nauali superati fuerint, non ille tamen is est, qui eos submergit: siue in fugam conuersi fuerint, neque idem ille est, qui eos persequitur: nisi si, cum optandum fuerat, nequid tale eueniret, ille hoc intermisit. Quandoquidem, si tacendo hæc, aut in diuersum narrando, corrigi aut emendari possent, facillimum fuerat Thucididi, uni ac tenui calamo, inuertere quidem Epipolarum munitiones, submergere autem Hermocratis triremem, & execrabilem istum Gylipum confodere interea, dum uias obstruit, & fossis intercludit. Denique & Syracusanos in Lapicidinas conijcere, Athenienſibus uero copiam facere, tum Siciliam, tum Italiam, cum prima illa Alcibiadis spe, circumnauigandi. Verum enim, opinor, ea quæ semel facta sunt, neque Clotho reuoluet denuo, neque Atropos in diuersum mutabit. Proinde Historici opus unum est, ut quæque perinde ac facta sunt, exponat. Hoc autem facere non poterit, donec uel Artaxerxem metuerit, medicus ipsius existens, uel sperat Candyn purpureum, & torquem aureum, & equum ex Nisæis illis aliquem, se accepturum esse, mercedem uidelicet laudum earum, quæ scriptis inseruisset. At neque Xenophon illud faciet, iustus scriptor, neque Thucidides, sed siue priuatim oderit quosdam, multò magis necessarium putabit esse, id quod publicum est, ueritatem pluris faciet, quàm inimiciciam, siue etiam amauerit, tamen non parcet illi, quisquis peccauerit. Vnum enim hoc, ut dixi, proprium historiæ est, ac soli immolandum ueritati, ei qui ad Historiam scribendam accedet, cætera uero omnia postponenda. Et in summa, Vlna una, & mensura certa est, aspicere non ad præsentes auditores, sed ad eos, qui in posterum in his scriptis legendis uersabuntur. At si quis continuò beneuolentiam & fauorem captat, meritò

1. Præcepta de libertate.

De Epipolis, Hermocrate, & cæteris, Thucidides lib. 6. & 7.

Nisæi equi uelocitate cõmendantur, à loco Persidis Nisæo uocati. Suidas.

in parte adulatorum recenſebitur, quos olim Hiſtoria ſtatim ab initio auerſata eſt, non minus, quàm Comendi artem, Gymnaſtice. Alexandri igitur hoc quoque dictum refertur: Libenter, inquit, in uitam pauliſper redirem ò Thneſicrates, poſt mortem, ut cognoſcerem quo pacto hæc legerent homines, qui tum erunt. Nam ſi nunc ea laudant, & amplectuntur, mirum non eſt, putant enim non paruo illectamento uidelicet iſto, quiſque ſibi beneuolentiam apud me conciliaturos eſſe. Homero itaque, quanquam fabuloſa plurima de Achille ſcripſerit, nonnulli tamen eò adducuntur, ut illi iam & fidem adhibeant, unum hoc argumentum ad demonſtrationem ueritatis magnũ exiſtimantes, quòd non de uiuo illo ſcripſit. Non enim cauſam aliquam uident, cuius gratia mentiretur. Talis igitur mihi ſit Hiſtoricus ille, ut & metu careat, & nullis muneribus corrumpatur, & liber ſit, & dicendi libertatem, ac ueritatem amet, & quemadmodum Comicus ille ait: Ficus ficus, ligonem ligonem nominet, non odio, neq; amicicię quicquam tribuens, non parcens, aut miſereſcens, aut erubeſcens, aut exorari ſe facile patiens, æqualis iudex ac beneuolus omnibus, eò tamen uſque, dum ne alteri plus æquo aliquid tribuat, hoſpes in libris, ac peregrinus, ſuis legibus uiuens, nullius imperio ſubiectus, non quid huic, aut illi placiturum ſit, ſecum cogitans, ſed id quod actum eſt, exponens. Thucidides igitur, benè admodum lege hoc conſtituit, & uirtutes ac uicia Hiſtoricorum inter ſe diſcreuit, qui cum uideret Herodotum in ſumma admiratione eſſe, adeo ut & Muſæ uocarentur ipſius libri, poſſeſſionem tamen ait ſe ſcribendo compoſiturum eſſe, quæ in perpetuum duret, potius, quàm quæ ad præſens certamen comparetur, neque ſe id quod fabuloſum ſit, amplexurum, ſed ueritatem rerum geſtarum relicturum poſteris eſſe: deinde & utilitatem addit, & quem finem is, qui rectè ſapit, hiſtoriæ ſtatuere debeat, ut ſi quando etiam rurſus ſimilia quædam incidant, inquiens, ad hæc deſcripta reſpicientes, rebus ciuitatis rectè uti poſſint. Ac animo quidem & ſententia tali præditus, hiſtoricus ille mihi accedat. Voce autem & expoſitionis ui, uehementi illa quidem, & aſpera, & circuitionibus continua: deinde & aggreſſionibus, flexa & rotunda. Præterea & reliqua oratoriæ facultatis grauitate, non ita ualde inſtructus, & acuminatus, ſcripturam exordiatur, ſed ſedacior paulò & tranquillior ſit. Ac ſententiæ quidem inter ſe iunctæ ac ſociatæ & denſæ ſint: dictio autem, plana & ciuilis, quàm ſignificantiſſimè manifeſtans, id cui adhibetur. Nam ut menti ſcriptoris ſcopum hunc proponimus, libertatem dicendi uidelicet, & ueritatem, ita & uoci eius unus hic ſcopus & primus propoſitus ſit, ut planè indicet, & quàm lucidiſſimè rem ipſam declaret: uerbis, neque obſcuris, & extra communem uiam poſitis, neque etiam uulgaribus iſtis, & tabernariis, ſed ita, ut & à pleriſque intelligantur, & ab eruditis laudentur. Iam uero & figuris, & exornationibus utatur, minimè moleſtis, minimeq; affectatis: quoniam perinde ut ius aliquod, orationem quoque rectè conditam exhibere debet. Ac ſententia quidem etiam cum poëtice communicet, eiusq; partem aliquam contingat, in quantum grandiloqua & in ſublime elata etiam illa eſt. Et maximè quoties aciebus & pugnis, & naualibus prælijs concurret. Opus enim tunc erit poëtico quopiam uento, qui ſecundo flatu uela impleat, & ſublimem, ac per ſummos fluctus nauem ſublatam prouehat. At dictio tamen, humi incedat, cum pulchritudine quidem ac magnitudine eorum quæ dicuntur ſimul elata, & ijſdem quàm maximè licet, aſſimilata, cęterum neq; peregrinitatem præ ſe ferens, neq; intempeſtiue exultans, quaſi quodam furore concitata. Periculũ enim eſt ipſi, ne, quod uel maximum eſt, prorſus de ſtatu mentis emoueatur, & in Corybantem iſtum poëtices impingat. Quare maximè tamen fidendũ freno eſt & ratione utendũ,

Alludit ad ea cum Platonis in Gorgia, q Comĕdi artĕ gymnaſticæ opponit, inter adulatoriæ artes uidelicet.

II.

Quæ in uerbis et cõpoſitione ſpectari debent.

illud

illud ſcientes, quod & in uerbis non mediocre malum Hippotyphia eſt. Proinde ſatius fuerit, ſententia tunc ſuper equo incedente, expoſitionem ſeu dictionem humi iuxta currere, ephippio adhærentem, ut ne à tergo relinquatur, cur ſu præteruecta. At uero & compoſitione uocum temperata, ac media quadam utendum eſt, ita ut neq; nimium diſtrahantur ac diſſocientur, nam hoc aſperũ foret, neq; rurſum numeroſe omnia, id quod plericq; ſtudent, continuentur. Alterum enim uicioſum, alterum autem auditoribus moleſtum eſt. Ipſæ uero res non ut fortè ſeſe offerunt, ita conſtruendæ ſtatim ſunt, ſed diligenter ac labori oſe de ijſdem ſæpius etiam interrogare decet, ac maximè præſentem & coram intuentem. Quòd ſi autem hoc fieri nequeat, tum ijs aduertere animũ, qui ſyncerè & incorruptè magis narrare uidebũtur, & quos putaueris minimum uel ad gratiam, uel odio detracturos aliquid, aut etiam addituros eſſe, rebus geſtis. Iamq; etiam hic quiſpiam ſit, qui & coniecturis colligere facile, & quod probabilius fuerit, conſtituere poſſit. Ac poſteaquam iam omnia, aut etiam plurima collecta habuerit, principio capita rerum, & quaſi ſummarium aliquod, contexat, delinietq; corpus quoddã rude & informe, & nullis adhuc articulis expreſſum. Poſtea autem ſuperaddito ordine, & formam inducat, & colorem dictione adhibeat, & ſingulis explicandis immoretur, & eadem numeroſitate quadã concinnet: & in ſumma, ſimilem ſe tum gerat Homerico Ioui illi, qui nunc quidem equeſtrium Thracum terram aſpicit, nunc autem rurſum ad Myſorũ terram oculos deflectit. Eodem enim pacto & ipſe nunc quidem ad res Romanorum ſeorſim aſpiciat, indicetq; nobis quales eę apparuerint, ex alto intuẽti ſibi: nũc autem rurſum ad res Perſarũ ſe conuertat, poſtea etiam utroſq; pariter contempletur, puta cum inter ſe pugna congreſſi fuerint. Etiam in ipſa acie non ad unam tantum partem reſpiciat, neq; ad unum aliquem equitem, aut peditem, niſi Braſidas quiſpiam fuerit, qui de naui proſiliat, aut Demoſthenes, qui ſcalas reſcindat, & aſcenſum in terram prohibeat. Ac duces quidem primum omnium intueatur, & ſi quid hortati fuerint, illud quoq; audiat, & quomodo, & qua ſententia, atque conſilio aciem inſtruxerint, uideat. Poſtquam autem iam manus conſertæ fuerint, communis utriuſq; partis contemplatio ſit, ac tum uelut in trutina appendeat & examinet, ea quæ geruntur, ſimulq; & perſequatur fugientes, & fugiat cum cedentibus. At omnibus hiſce modus quiſpiam adhibeatur, ne ad ſatietatẽ uſq;, neue ineptè, neue etiam iuueniliter progrediatur, ſed cum facilitate quadam abſoluat ſeſe. Atq; his hic alicubi ſubſiſtere iuſſis, ad illa tranſgrediatur, ſi feſtinat. Deinde rurſum huc redeat, abſolutus atq; paratus futurus, quandocunq; illa reuocauerint. Ac ad omnia feſtinet, & quatenus fieri poteſt, eadem tempora omnibus tribuat, tranſuoletq; ex Armenia quidẽ in Medos, hinc autem curriculo uno in Iberiam, inde in Italiam, ita, ut nullam occaſionem prætermittat. Præcipue autem ſpeculo ſimilem animum gerat, liquido uidelicet ac ſplendido, & qui centrum accuratè impreſſum habeat, & quaeſcunq; operum formas receperit, tales eaſdem etiam ſpectandas exhibeat. Perſuerſum autem & obtortum, aut colore diuerſum, aut ſpecie mutatum nihil reddat. Non enim perinde ac oratoribus ſcribunt, ſed ea quidem, quæ dici debent ſunt, & mox dicentur: facta enim iam ſunt. Cæterum ordinare oportet, & exponere ipſa. Quare non, quid dicant, quærendũ ipſis eſt, ſed quomodo dicant. Prorſus autem putandum eſt, eum qui hiſtoriam ſcribit, Phidiæ, aut Praxiteli, aut Alcameni, aut alteri cuipiam illorum ſimilem eſſe oportere. Non enim neque illi aurum, aut argentum, aut ebur, aut aliam materiam faciebãt, ſed illa antea præexiſtebat, & quaſi ad eam rem præparata erat, ſuppeditantibus illam Eleis, aut Athenienſibus, aut Argiuis. Illi uero fingebant tantum, & ſecabant ebur, & poliebant, & conglutinabant, & concinnabant, atq; auro incruſtabant. Et hoc artis illorum erat, materiam uidelicet commodè exædificare. Idem fer

Hippotyphia Græci pro ingenti faſtu & nimia gloriæ affectatione accipiunt. Nam ἵππος in compoſitione augeti, τύφος aũt ſuperbiã & faſtũ ſignificat.

III. *Collocatio rerum.*

Intelligit ea quæ in oppugnatione Pyli acciderũt. de quibus Thucidides libro 4.

mè igitur & Hiſtorici opus eſt, ut uidelicet ea quæ facta ſunt benè ac rectè componat, & quàm fieri poteſt clariſſimè ſpectanda exhibeat. Ac quando is, qui ea ſic ſcripta, recitari audiuit, putat ſe poſtea etiam uidere, quæ dicta ſunt; atq; inde ea laudat. tum demum opus hoc exactum & abſolutum erit, propriamq; ac ueram laudem hiſtorico illi Phidiæ, ſiue artifici ſuo rettulit. Porrò omnibus ſic ita adornatis atq; paratis, etiam abſq; procœmio interim exordiri licebit, quando uidelicet non admodum urget ac poſtulat ipſa res, præoccupari quædam, & quaſi ad futurum opus præfatione aliqua præparari. Potentia uero ſeu tacitè etiam tunc procœmio utetur, indicante uidelicet ac manifeſtum faciente, de quibus rebus dicendum ſit. Quando aũt etiam apertè procœmio utetur, à duabus rebus tantum exordium ſumat, non ut Rhetores à tribus, ſed beneuolentiæ loco prætermiſſo, attentionem & docilitatem pariat auditoribus. Aduertent enim ipſi animum, ſi oſtenderit, quàm de magnis, aut neceſſarijs, aut ad ipſos pertinentibus, aut utilibus denicq; rebus dicturus ſit. Docibilia aũt & plana poſteriora faciet, ſi cauſſas præmittet, ac rerum, quæ geſtæ ſunt, capita ac ſummas quaſdam præſcribet. Atq; huiuſmodi procœmijs optimi hiſtoriarum ſcriptores uſi ſunt. Vt Herodotus quidem: Ne res geſtæ longinquitate temporis
» interirent, magnæ adeo, & admiratione dignæ, & præterea Græcorum uictorias & barbarorum clades declarantes &c. Thucidides aũt, quòd magnum etiam ipſe bellum illud futurum exiſtimaret, et memorabile maximè, & maius, q̃ omnia ea quæ antea geſta fuiſſent. Magnum autem procœmium erit, quando rebus æquale & conſonum erit, ſiue productum fuerit, ſiue abbreuiatum.

IIII. De procœmijs hiſtoricis & cæteris partibus.

Tranſitio uero ad narrationem mollis ac placida ſit. Nam omnino omne reliquum corpus hiſtoriæ, longa quædam narratio eſt, quare & narrationis uirtutibus exornari debet, leniter atq; æqualiter procedens, atq; ipſa ſui ſimilis, ita ut neq; extet alibi, neq; hiatus aut concauitates aliquas habeat. Deinde & perſpicuitas eluceat, dictione, quemadmodum dixi, & complexione rerum adornata. Abſoluta enim & perfecta omnia faciet, & primo ad finẽ perducto, mox ſecundum inferet, continuatum illi, & in morem cathenæ coaptatum, ut neq; pertuſum, aut interruptum ſit, neq; narrationes plures, mutuo ſibi adiacere uideantur, ſed ſemper quod primum eſt, ſecundo non modo uicinum ac proximum ſit, uerum etiam cum eo communicet, & per extrema commiſceatur. Breuitas in omnibus utilis eſt, & maximè ſi non inopia quadam fuerit rerum dicendarum, & hanc ſuppeditari oportet, non tam à nominibus ac uerbis, quã ex ipſis rebus. Dico autem, ſi præterueharis curſu, ea quidem, quæ parua ſunt, & minus neceſſaria, exponas aũt & explices copioſe ea quæ ſunt magna. Imo uero & prætermittenda multa. Neq; enim ſi conuiuio accipias amicos, atq; omnia apparata fuerint, ob hoc inter media bellaria, & auiculas, & patinas tã multas, & ſues feros, & leporina, & ſumina uel uuluas, ſaperdam quoq; appones, & pulmentum, etiamſi & illud apparatum & coctum habeas, ſed quæ uiliora ſunt, miſſa facies. Maximè autem temperantia quædam adhibenda eſt, in deſcriptionibus montium, aut murorum, aut fluuiorum, ut ne uim ac poteſtatem uerborum ineptè ac præter rem oſtentare uelle uidearis, tuumq; ipſius negocium agere, hiſtoria omiſſa, ſed modicè adhibitis illis, utilitatis & perſpicuitatis tantum gratia, mox inde digrediaris. Viſco ſeu glutino quod in hac re eſt, atq; uniuerſa tali guloſitate euitata. Quemadmodum et Homerus utpotè magnanimus fermè, ut uides, facit. Quanquã enim poëta eſt, prætercurrit tamen Tantalum, & Ixionem, & Tityum, & reliquos. At ſi Parthenius, aut Euphorion, aut Callimachus eadem tractaret, quàm multis, putas, uerſibus aquam ad uſq; labia Tantali adduxiſſet? deinde quàm multis idem Ixionem uoluta ſſet? Quin & Thucidides ipſe modicè hac orationis figura uſus, uide, quàm mox ab eadẽ iterum recedat, quoties uidelicet aut machinamentum aliquod exponit, aut ob

V. De modo adhibendo.

ſidionis

fidionis ſpeciem, quæ neceſſaria, atq; utilis ſit, declarat, aut etiam ciuitatum formas, aut Syracuſanum portum deſcribit. Nam cum peſtem illam narratione proſequitur, atque etiam longior eſſe uidetur: tum ipſas res conſidera, cognoſces enim hoc pacto breuitatem, & ut fugientem illum, res geſtę tum apprehendant, ac retineant, ut quæ multæ ſint. Quòd ſi quando autem & dicentem aliquem introducere opus erit, curandum eſt ut maximè perſonę decora, & rei conuenientia ac propria dicat, deinde ut quàm planiſſimè etiam hæc. Niſi quòd tibi permittitur tunc rhetoricari quoq;, & oſtentare uerborum & orationis gratiam. Nam laudes quidem, aut reprehenſiones, omnino parcæ, & circumſpectæ, & calumnijs minimè obnoxiæ: præterea & cum demonſtratione quadam, & breues, & non intempeſtiuæ texendæ ſunt. Nam extra iudicium ac forum illi ſunt, de quibus hæ dicunt. Alioqui in eandem cum Theopompo culpã incurres, qui inuidioſe nimis accuſat plurimos, & eam rem in ſtudium & exercitationem quandam uertit, ut accuſare magis, quãm hiſtoriæ tradere, res geſtas uideatur. Iam uero & fabula, ſiqua fortè incidat, dicenda quidem erit, nõ tamen credenda omnino, ſed in medio relinquenda, ijs, qui quoquo modo uolent, coniecturam de ea facturi ſint. Tibi uero, extra periculum ſit, neq; in hanc uel in illam partem magis inclinet. In uniuerſum autem, illud memineris (ſæpius autem idem dico) & non ad præſens ſolum tempus reſpiciens, ſcribas, ut ij qui nunc ſunt, te laudent, & honoribus afficiant, ſed in omne æuum intentus illis potius, qui in poſterum uicturi ſunt, hiſtoriam componas, atq; ab illis mercedẽ ſcriptionis depoſcas, ut dicatur et de te aliquando: Ille uero uir liber fuit, & ad dicendum fiducia plenus, nihil neque adulatorium, neq; ſeruile, ſed ueritatem in omnibus ſecutus. Atque hoc ſi quis modeſtè ſapiat, ante omnes præſentium ſpes merito ponat, breues adeo ac momentaneas exiſtentes. An non uides Gnidium illum architectum, cuiuſmodi fecerit? Cum enim extruxiſſet illam in Pharo turrim, maximum atq; pulcherrimum operum omnium, ut ex ea faces incenſæ nauigantibus uiam dirigerent, in multum uſque maris, & ne deferrentur illi in Paretonium, locum omnino (ut aiunt) periculoſum, & unde non facilè redire atque effugere licet, ſi quis intra anguſtias ac ſepta illius delatus fuerit. Hoc igitur opus poſtquam exædificaſſet, intus quidem in ſaxis, ſuum ipſius nomen inſcripſit, ſuperne autem calce illita, atque ita priore inſcriptione occultata, nomen eius, qui tum regnauit, ſuperinſcripſit, ratus id, quod & euenit poſtea, paruo admodum tempore futurum eſſe, ut literæ iſtæ foris inſcriptæ, unà cum calce illita reciderent, & euaneſcerent, appareret autem interior titulus, hic uidelicet: Soſtratus Dexiphanis filius, Gnidius, Dijs ſeruatoribus, pro ſalute nauigantium, &c. Hoc pacto neque hic ad illud tempus quod tum erat, neque ad uitam ſuam, quæ modica ac breuis erat, reſpiciebat, ſed ad hoc præſens, & in perpetuum, donec turris ea ſuperſtes futura eſt, ars quoq; illius manebit. Oportet igitur & hiſtoriam eodem modo componi, cum ueritate magis in futuram ſpem, quàm cum adulatione ad gratiam & dulcedinem ijs, qui eam in præſentia nunc laudant. Atque hæc tibi regula & amuſſis hiſtoriæ iuſtæ. Qua quidem ſi qui examinando ac perpendendo utentur, benè res habet, & commodum hæc ã nobis ſcripta ſunt: ſin minus, uolutatum eſt in Cranio dolium.

Libro

De hac turre uide Strabonẽ lib. 17. Fuit aũt Paretoniũ locus paulò ſuprà Alexandriã uerſus Libyã, ut Plinius ait.

LVCIANI

HISTORIAE VERAE

LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM.

VT suprà Historiæ præcepta & regulas tradidit, ita in his duobus libris, exemplum eiusdem proponit, non quidem rerum uerè gestarum, sed fictarum, simul ut formam aliquam operis, ceu uidetur, proponeret, simul ut animos à rebus seriis auocatos, paulisper reficeret & delectaret. Quid autem in his narrationibus potißimũ spectandũ sit, nempe qua occasiõe, quóue consilio argumentũ hoc tractarit, ipse in proœmio exponit.

Præfatio.

MOS est athletarum, ac eorum, qui summa diligentia corpus exercent, non modo bonę habitudinis, ac exercitationis habere rationem, uerumetiam, quod magnam exercitationis uim habere arbitrantur, nonnunquam remissioni corporis acquiescere. Idem literarum studiosis fieri oportere censeo, ut cum grauibus ac seriis legendis defatigati fuerint, ad animi laxamentum aliquantisper declinẽt, donec ad futurum laborem robustiores ac uegetiores efficiantur. Maximum uero ex hoc ocio atque quiete fructum caperent, si talium rerum lectioni uacarent, quæ non modo tenuem ac ieiunam, uerum nec rudem, nec inconcinnam speculationem præ se ferrẽt, quale quiddam & de his scriptis sensuros suspicor. Nec enim solum materiæ nouitas atq; festiuitas, nec id quòd multa ac uaria mendacia uerisimiliter ac probabiliter confingũtur, eos ad legendum alliciet, uerum id præcipue, quòd omnis fermè narratio, neminem, aut ex antiquis, aut scriptoribus aut philosophis, qui monstruosa quædam, & fabulis similiora quãm ueris, literis mandarunt, sine morsu reprehensionis prætermisit. Quorum quidem omnium nomina subiecissem, nisi ea tibi ex ipsa lectione perspicuum & manifesta fore, intelligerem. Ctesias enim Ctesiochi filius Cnidius mira quædam de Indorum regione conscripsit, atque ea quidem quæ nec ipse audiuerat, nec ab alio qui uera narraret, acceperat. Iambulus quoq; de his quę in mari magno sunt, multa præter fidem ac opinionem hominum suis libris inseruit, omnibus quidem apertum commentus mendacium, non tamen insuauis materiæ compositor. Multi præterea hos imitati in eadem ratione scribendi uersati sunt, qui errores suos ac peregrinationes, ac immensa beluarum corpora, & feritates hominum, & inusitatos mores enarrarunt. Huius uero scurrilitatis artifex & inuẽtor extitit Homericus ille Vlysses, qui apud Alcinoum uentorum seruitutem, & unoculos, crudaq; uorãtes homines, & multorum capitum animalia, sociosq; meretricum ueneficijs permutatos, multaq; monstris similia rudi Phæacum populo est ementitus. In quæ quidem cum incidissem, non multum sanè his ob mendacium succensebam, quum hoc genus sermonũ ab his, qui se philosophos esse profitentur, usurpari uiderem. Illud uero non parum in eis admiratus sum, si quum falsa dicerent, id alios latere existimarent. Quapropter & ipse præ rerum nouarum studio, uolens posteris aliquid relinquere, ne solus expers sim libertatis in fabulis dicendis (nihil enim memoratu dignum, quod uerè narrare possem, mihi contigerat) ad mẽdacium me transtuli, atq;, ut mea quidem fert opinio, multò tolerabilius quãm cæteri. Nam quum hoc ipsum, quod mentior, uerè dicam, idcirco me aliorum reprehensiones iure ac merito effugere existimaui, quoniam nihil me ueri narraturum polliceor. Ea igitur scribo, quæ nec ipse uidi, nec passus sum, neque ab alijs audiui, quæ præterea omnino non sunt, nec ab initio esse potuerunt. Quare qui hoc legerit, nullam his fidem adhibeat oportet.

Narrationis initium.

Egressus olim ab Herculeis columnis, & in occidentalem Oceanum delatus secun-

ſecundis quidem uentis nauigabam. Cauſa autẽ peregrinationis, & argumentum, animi curioſitas, & nouarum rerum deſiderium, quodq; ſcire cupiebam, qui ſit Oceani finis, quiq; homines ultra Oceanum inhabitent. Huius igitur gratia, commeatum & ſupellectilem multam impoſui, aquamq;, quantum ſatis erat, ac coætaneos quinquaginta eiuſdem animi mecum adiunxi, & armorum copiam paraui, gubernatoremq; optimum magno precio conducens accepi in nauem. Erat autem nauis mediocris, ad magnam ac uiolentam nauigationem robuſta. Die igitur & nocte ſecundẽ nauigantes, terra adhuc apparente, non adeo multa ui agebamur. Sequenti die ſimul ſole oriente uentus increuit, & fluctus intumuere, caligoq; ſuborta eſt, neq; iam demitti uelum poterat. Cum uento igitur conuerſi, & committentes noſipſos tempeſtati, hyemauimus diebus nouẽ & ſeptuaginta. Octuageſima uero die, oriente iã ſole, repente conſpicimus non longẽ Inſulam ſublimẽ, & arboribus conſitam. Circa eam fluctus non aſperi frangebantur, etenim procellæ iam maxima pars quieuerat. Adeuntes igitur & deſcendentes, ut ex multa maris moleſtia, ſuper terrã ſtrati diu iacuimus. Tandẽ exurgentes, ex nobis ipſis ſtatuimus triginta quidẽ cuſtodes, qui nauí adſtarent, uiginti aũt mecum qui aſcenderent, quæ in Inſula erãt exploratũ. Progredientes igitur circiter ſtadijs tribus à mari per ſyluam, uidemus columnam quandã æream, græcis literis inſcriptã, caducis tamen, & conſumptis, quæ indicaret eò uſq; Herculẽ & Bacchũ deueniſſe. Erant aũt & propè ueſtigia duo in ſaxo, unum quidẽ inſtar iugeris magnũ, alterum aũt minus, ut mihi quidẽ uideretur, Bacchi fuiſſe quod minus erat, Herculis aũt quod maius. Venerantes igitur locum proceſſimus. Non iam longẽ aberamus, quũ ecce flumini adſtetimus, uino fluenti ſimillimo, profecto illi quod in Chio Inſula naſcitur. Erat & fluxus inundans & multus, ita ut alicubi nauibus eſſet tranſitus. Nobis ergo maior addita eſt fides, ut literis crederemus, quas antea ſculptas in columna uideramus, animaduerſis ſignis de Bacchi peregrinatione. Cupiẽs tamen & fluminis initiũ inueſtigare, aſcendebam contra fluctum, & fontẽm quidem nullũ, multas tamen ac magnas uites uuis onuſtas inuenimus. Earum aũt cuiuſq; radicitus uinum ſcatebat lucens, quod in unũ confluens flumen efficiebat. Videbamus & in eo piſces, & colore & guſtu uino ſimiles. Nos igitur cũ cepiſſemus ex illis aliquot ac uoraſſemus, cõtinuo temulenti euaſimus, quos etiam præcidentes, fece plenos inueniebamus. Deniq; re animaduerſa cõmiſcentes eos, qui ex aqua naſcunt piſces ac comedentes, uinalẽ uehementiã temperauimus. Tunc et flumen traijcientes, qua uadibile fuit, uitiũ portentoſam rem inuenimus. Nam truncus inferior, qui à terra ſurgebat, ferax erat & craſſus, ſuperior aũt mulieres erant, ab utero ferè ſurſum perfecta omnia habentes. Talẽ apud nos Daphnem ſcribunt, Apolline iam cõprehendente in arborẽ uerſam. A ſummis aũt eaꝝ digitis exoriebantur palmites uuis pleni. Quin & capitibus pro comis inerant clauiculi, & folia, & uuæ. Eæ ergo ad nos accedentes ſalutabant, et dextras protendebant, quædam quidẽ Lyda, quædam Indica, plurimq; Græca lingua loquentes, orecq; nos deoſculabantur: uerũ qui oſculum ſuſcepe-rat, ilico ebrius ac nutabundus reddebatur. Fructum aũt decerpi non ſinebant ſed eo euulſo dolebant, & quidem cum clamore. Gliſcebant autem uehemẽter nobis commiſceri, duoq; ex nobis cum illis coiuiſſent, ab eis nõ amplius ſoluti, ſed ex pudendis connexi ſunt. Traxerunt enim repente ex eadem ſpecie naturam, & conradicati manſere. Iam & ipſis palmites digiti emittebant, & clauiculis circumplexantibus uuæ plenæ erumpebant. Derelinquentes igitur eos in nauim confugimus, & cum conueniſſemus, iſs qui ibi remanſerant cum alia, tum et derelictorum comitum commixtionem cum uitibus enarrauimus. Acceptis ergo amphoris aquas hauſimus, item & è flumine uinum, inq; uicino littore noctem duximus. Mane autem ferebamur, & non uiolentis flatibus.

Circa

Circa meridiem uero, non iam apparente insula, repente turbo factus est, qui nauem circumuoluens, & in sublime eleuãs, ad ter mille ferẽ stadia non iam in pelagus deposuit, sed sublatam suspendit, ingruensq; uelis uentus, et sinu facto deferebat carbasum. Septem igitur dies, ac totidem noctes per aëra decurrentes, octaua die inspicimus terram quandam magnam in medio aëris, uelut insulam lucidam, & circularem, multa luce micantem. Ad hanc ergo delati, portumq; ingressi descendimus. Explorantes autem regionem, inuenimus eam habitatam, & cultam: & die quidem nihil uidebamus, nocte autem apparebãt & aliæ non procul insulæ, quædam ut uidebantur maiores, minores quædam, igni colore similes. Erat & alia subtus terra, urbes in se habens & flumina, & maria, & syluas, & montes, quam hanc, quæ à nobis incolitur, imaginabamur. Volentes ergo ulterius procedere, comprehensi fuimus, in Equiuultures (sic enim illos dicunt) incidentes. Hi autem Hippogypi homines sunt, equorum loco uulturibus insidentes. Magni etenim sunt uultures, & ut plurimum tribus capitibus innixi. Hinc autem discat quis illorum magnitudinem. Malo etenim onerariæ nauis unaquæque ala maior, & robustior est. His igitur Equiuulturibus imperatum est circũuolantibus terram, si quis aduena inueniretur, ad regem agere, qui & nos comprehendentes ad regem duxere. Is uero ut inspexit, ex ipsis, ut opinor, uestibus coniecturã capiens: Græci certè, inquit, uos aduenæ. Assentientibus autem nobis, quomodo, inquit, aduenistis, tantum aeris superantes? Et nos illi omnem rem retulimus. Tum ille incipiens, nobis, quæ sibi contigerant, narrabat. Endymion. Quòd uidelicet homo esset, nomine Endymion, in nostra ortus terra, raptusq; olim dormiens eò delatus fuerit, ubi & regioni imperaret. Esse autem terram illam dixit, quæ infrã à nobis Luna uidetur. Sed bono animo nos esse iussit, neq; periculum ullum suspicari, etenim, ait, cuncta uobis aderunt necessaria. Si autem uicero bellum, inquit, quod nunc solem incolentibus infero, omnium felicissimè apud me uiuetis. Hinc nos interrogauimus, qui essent hostes, & quæ odiorum causſæ. Phaëthon. Tum ille: Phaëthon, inquit, eorum qui in sole sunt, Rex, etenim ille etiam habitatur, quemadmodum & luna, multo iam aduersum nos bellum gerit tempore. Cœpit autem ea, quam audietis ratione. Ego olim pauperrimis quibusq;, qui in meo erant regno, collectis, uolui coloniam in Luciferum deducere, desertum tunc & nullis habitatũ. Phaëthon autem inuidia stimulatus, transitum prohibuit, medio in itinere occurrens, Equiformicis aduectus. tunc quidem uicti (non enim apparatu æquales eramus) secessimus. Nunc autem iterum uolo bellum inferre, & coloniam emandare. Quòd si uultis mecum communicare cum exercitu, ex regijs uulturibus dabo unum unicuiq;, & cæteram armaturam. Cras autem faciemus exitum. Ita, inquam, quando tua hæc est sententia, fiat. Tunc apud eos conuiuio excepti mansimus. Mane autem exurgentes statuebamur in aciem, nunciabãt enim exploratores, hostes appropinquare. Magnitudo quidem exercitus centum milia erant, absq; peditibus & externis auxilijs, item absq; impedimentis & machinarum fabris. Horum autem octuaginta millia Equiuultures erant, qui autem ab Lachanopteris ferebantur, uiginti millia. Est autem ales hæc maxima, oleribus pennarum loco obsita. Qui uero ex his uelociores erant, pennas habebant lactucæ foljs maximè similes. Ibi uero & cum his Cenchroboli ordinati sunt, & Scorodomachi. Aduenerunt & à septentrione auxilia Psyllotoxotæ quidem numero triginta millia, Anemodromi autem quinquaginta millia. Horum sanè psyllotoxotæ magnarum pulicum sessores sunt, unde & appellati onem trahunt. Pulicum uero magnitudo, ut duodecim elephantes. Porrò Anemodromi pedestres quidem sunt, feruntur autem uento absq; alis per medium aëra. Modus autem quo feruntur talis est, Subcingunt se talares tunicas, easq; uento sinuantes, uelorum in morem, ac uelut naues aguntur. Hi in pugna

scutis

ſcutis ad mari plurimum ualent. Dicebantur autem aduẽtare ab his, quæ ſupra Cappadociam ſunt ſtellis, Struthobalani quidem numero ſeptuaginta millia, Equogrues quinquaginta millia. Hos ego non uidi, non enim uenerant, quare neq; eorum naturas ſcribere auſim. Portentuoſa quędam, ac incredibilia de his dicebantur. & is quidem erat Endymionis exercitus. Omnium autem armatura eadem erat. Galea quidem è fabarum ſpolijs. Magnæ autem apud illos fabæ & duriſſimæ. Thoraces autem ſquamei omnes, & ſquamis quidem lupinis. etenim lupinorum ſiliquas conſuentes thoracas faciunt. Sunt aũt ſiliquæ ipſæ, ut cornu, duræ, ſcuta & enſes quales Græcorum. Vbi uero occaſio data eſt, ſic in aciem deducti ſunt. In dextro quidẽ cornu Equiuultures, & rex optimos quoſque circa ſe habens, cum quibus & nos eramus, in læuo uero Lachanopteri. Porrò inter utrumq; auxilia, ut cuique magis placuit. Erat & peditatus myriadum ſex millium. Hunc ſtatuere in aciem in hunc modũ, araneę apud illos mul tæ, ac magnæ ſunt: nam Cycladibus Inſulis unaquæque multò maior. Has iuſſit intexere medium aëris, quod à Luna in Luciferum diffunditur. Idq; ut primum perfecerunt, campus ſubſtratus apparuit, in quo peditatum ſtatuunt. Ducebat autem hunc Nycterion Eudianactis filius. Hoſtium autem læuum quidem Equiformici, & in his medius Phaëthon. Beſtiæ autem magnæ ſunt alatæ, hiſq; quæ apud nos ſunt formicis, præter magnitudinem, non diſſimiles. Harum maxima duorum iugerum menſuram implet. Pugnabant autem non ſolum qui deſuper inſidebant, ſed & ipſæ cornibus maximè. Dicebant eſſe horum numerum penẽ quinquaginta millium. In eorum autem dextro Aëroculices ferẽ quinquaginta millia, ſagittarij omnes magnis in culicibus inſidẽtes. Poſt hos autem Aërocordaces, expediti quidem illi ac pedeſtres, uerum bellicoſi. Etenim procul raphanos iaculabantur maximos, percuſſuſq; neque parum ſubſiſtere poterat: moriebatur enim confeſtim uulnere quodam fœtore infecto. Namq; ſagittas maluæ ueneno delibutas ferebant. Hos iuxta Caulomycetes poſuerunt armis accinctos, & cominus pugnantes, numero decem millia. Dicuntur autem Caulomycetes, quoniam ſcutis quidem fungeis utuntur, haſtilibus uero aſparagorum uirgultis. Steterunt autem poſt hos & Cynobalani, quos ij miſerunt, qui canem ſtellam inhabitant, quinquaginta millia numero, & hi uiri non humanis, ſed caninis uultibus ſuper alatas glandes pugnabant. Dicebant autem ab ipſis hoſtibus, & alia auxilia defeciſſe à lacteo orbe emittenda, iaculatores ſcilicet ac Nubecentauri: ſed hi commiſſo iam prælio, aduenerunt, quod utinam non feciſſent. Qui uero funda utebantur, omnino non aduenerunt. Quare iratum Phaëthonta tradunt, omnem illorum regionem igne uaſtaſſe. Et is quidem Phaëthontis exercitus erat. Poſtquàm uero ſigna erecta ſunt, & aſelli ruditu undique conſtrepuere (nam his tubarum loco utuntur) committentes prælium, pugnabant, & Solarium quidem læuum confeſtim fugit. Neque enim ſufferre ualuit inſtantes Equiuultures, noſq; inſequebamur cædentes, dextrum autem illorum cornu ſuperius euadebat, noſtro, quod in læuo erat, propulſato. Exeuntes autem Aëroculices inſequebantur uſque ad peditatum. Hinc auxiliantibus illis, defecerunt è regione declinantes, idq; maximè, ubi ſenſerunt ſuos, qui in læuo fuerant, manifeſtè deuictos. Fuga uero inſigni facta, multi quidem capti, plurimi uero confecti occubuere, in ipſasq; nubes ſanguis multus defluebat, ut inficerentur, ac rubræ apparerent, quales apud nos uidentur occidente ſole. Multus & in terram decidit, ut cogitarem, num tale aliquid olim contigiſſet, quum Homerus ſuſpicatus fuerit, Iouem in Sarpedonis morte ſanguineas guttas pluiſſe. Conuerſi autem à cæde duo trophæa ſtatuimus, unum quidem in aranearum telis, & pedeſtris pugnæ, alterum autem pugnæ in aere ſupra nubes. His iamdudum exactis, nunciatum eſt ab exploratoribus,

Iliados 8.

Nubę

Nubecentauros aduentare, et irrumpere, quos Phaëtonti antea adueniſſe oportuerat. Iiq; ubi aduenere ſpectaculum præbuere inſolitum & inexpectatum, homines erant alatis equis commixti. Magnitudo quidem hominum quãta Rhodiorum coloſſi ã medietate ſurſum, equorum autem ſimilis ualidæ onerariæ nauis. Equidem eorum numerum non ſcripſi, ne cui incredibile id fiat, tantus erat. Ducebantur autem à ſagittario, qui eſt in zodiaco. Vbi autem amicos deuictos ſenſere, ad Phaetõtem quidem miſerunt ut iterum rediret, ipſi autem in aciem ſtructi in lunares turbatos irruunt, inordinatos quidem, ob eam quã hoſtibus fecerant fugam, & iam ſpolia diuidentes, omnemq; noſtrorum multitudinem in fugam uertunt. Ipſum autem regem inſequuntur uſq; ad ciuitatem, atq; ex illius auibus conficiunt plurimas. Deiecerunt autem & trophæa, ac omnem aranearum contextum. Campum decurrerunt, mecq; ceperunt, & è comitibus duos. Iam autem & Phaethon aderat, & ſub illis alia trophæa ſtatuerunt. Nos autem ad ſolem ipſo die ducebamur, araneæ telæ fragmento manibus poſt tergum ligatis. Hi ciuitatem obſidere omnino noluerunt, conuerſi uero medium aëris uallauerunt, ut de cætero ſplendor à ſole ad lunam minus peueniret. Vallum autẽ erat duplex, nubeum, ut lunæ defectio manifeſta fieret, & iam continua nox cuncta teneret. Qua in re preſſus Endymion, mittens oratuit, ædificium demolirentur, neq; ſe paterentur in tenebris uerſari. Promiſit autem & tributa perſoluere, ſecq; auxiliarem & amicum fore, neq; in poſterum bellaturum: inſuper & obſides offerebat. Phaethon uero congregato bis cõcilio, primo quidem in ira perſtitit, poſtremo mutauit ſententiam, ac pacis conditiones acceptæ ſunt huiuſmodi: Fœdus inierunt Solarij & horum Socij cum Lunarijs, eorumq; ſocijs his legibus, ut intermurale deijciant Solarij, neq; poſthac Lunam inuadant, ſtatutoq; precio captiuos reddant. Lunarij autem dimittant ſtellas liberas, armaq; poſthac Solaribus non inferant: uiciſſim autem auxilientur, ſi quis inuaſerit, uectigalium conditionem pendat, annuatim rex Lunariorum amphoras roris decem millia, obſidesq; è ſuis det decies mille. Colonia in Luciferum communis fiat, & ex utriſque qui uolet, participet. Sculpantur autem fœdera columna electrina, eriganturq; in medio aeris in confinijs. Qui uero pepigere ex Solarium quidem parte Pyronides, & Therites, & Philogius; Lunarium autem Nyctor, & Menius, & Polylampes. & talis quidẽ pax ſequuta eſt. confeſtim murus euerſus eſt, & captiuos reſtituere. Vbi autem ad Lunam ipſi regreſſi ſumus, obuiauerunt nobis ſocij, & cum lachrymis ſalutauerunt nos, & Endymion ipſe. Atqui ſuadebat is quidem, nos ibi ſecum maneremus, & in colonia communicaremus, ſe enim daturum filium in uxorem mihi pollicebatur ſuum quem habebat. Nam apud eos mulieres nullæ ſunt. Ego autem haudquaquã parui, ſed petebam dimitti in mare. Qui ut perſuaderi non poſſe animaduertit, ſeptem conuiuio acceptos diebus, tandem dimiſit. Quæ interea in Luna uerſatus uiderim, quæue noua & inaudita cognouerim, dicam. Primum quidem eos non generari ex mulieribus, ſed maribus, nam maſculis nuptijs utuntur, ſed nec quid ſit fœmina omnino ſciũt. Nam ad quintum & uigeſimum uſq; annum omnes mulierum habentur loco, eo autem ſupra non habentur, ſed habent. Concipiunt non in uentre, ſed in crurium poſteriori parte. Vbi autem fœtus conceptus eſt, tumet crus, tandem ſuo tempore præcidẽtes educunt mortua, tum eadem ad uentum hiantia exponentes mulcent, & ad uitam excitant. Inde & mihi uidetur ad Græcos illud gaſtrocnemiæ uocabulũ deueniſſe, quod apud illos uentris loco ſura concipit. Maius quiddam & his enarrabo: Genus hominum apud illos eſt, qui dicuntur arborei, idq; hoc modo naſcitur: Teſticulum hominis præcidentes, in terram plantantium more defodiunt. Inde autem exoritur arbor carnea maxima, ut phallus. Ramos quidem habet & frondes, fructus uero cubitales glandes. Vbi autẽ eæ maturæ fuerint

decer-

decerptas cudunt, atq; in homines effingunt. Pudenda autem habent appositi tia, quidam eburnea, pauperes autem lignea quibus coeant, & uxoribus misce antur. Postquam autem senuerit aliquis non moritur, sed ut fumus solutus eua nescit in aerē. Cibus est omnibus unus: structo etenim igne, ranas assant super prunas. Mulsæ apud illos sunt ranæ per aëra circumuolantes. His autem assa tis circunfusi uelut ad mensam lambūt euaporatum ex illis fumum, ac uescun tur, & cibo quidem tali aluntur. Potus autem illis est aer expressus in calicem, liquorem ex se ut rorem reddens. Non egerunt autem, neq; mingunt, neq; per fossi sunt ea parte qua nos: sed ne pueri quidem natibus rem obscœnam præ stant, uerum poplitibus supra suram. nam illic perfossi sunt. Pulcher apud il los habetur caluus, & sine coma, comatos autem abominantur. Apud eos uero, qui cometas inhabitant stellas, comati contrà formosi habentur. Ad uenerunt enim quidam qui nobis illorum mores narrauerunt. Barbam autem ad genua demittunt, & in pedibus ungues non habent, sed unodigiti sunt om nes. In speciem caudæ brassica natibus cuiusq; illorum innascitur prolixa, sem per germinans, quę & resupino cadente non frangitur. Emungunt & mel ama rissimū, qui siquando uel labori insudant, uel luctantur, corpus lacte oblinunt, ut & caseus ex eo coaguletur, melle paululum distillante. Oleum autem è cepis educunt, maximē pingue, ac redolens ut unguētum. Vineas habent plurimas, & aquæ feraces: uuarum autem acini sunt uelut grando quæpiam, & mihi qui dem uidetur ubi uētus inciderit, uites illas quati, fractisq; uuis grandinem huc ad nos mitti. Ventre ut sacculo utuntur, in eum quantum cupiunt mittentes. Apertilis etenim uenter est illis, & iterum clausilis, neq; in illo intestinum ullū, aut epar apparet, solum autem densus est intus & pilis obsitus, ita ut & paruu li ubi frigent, in eum subeant. Amictus autem diuitibus quidem uitreus & mol lis, cæteris æreus contextus. Nam ea loca metallorum sunt fœcunda, idemq; a qua macerata metalla ut lanam exercent. Quales autem habeant oculos omni no non ausim scribere, ne fortē me quis mentiri putet ob sermonis absurdita tem, tamen & id quidem dicam. Oculos exemptiles habent, ut qui uelit suos ex emptos seruet eos apud se donec illis ad uisum egeat, quos cum reposuit, cer nit. Et multi cum fortē proprios perdiderint, ab aliis mutuantur, & uident. Sunt & locupletes qui plures habeant, occultos quidem & reconditos. Aures illis sunt platani folia, præter eos qui ex glandibus formantur. illi enim solum ligneas habent aures. Cæterum & miraculum aliud in regia conspicatus sum: Speculum maximum supra puteum positum est, non adeo altum. In puteum si quis descenderit, omnia audiet, quæ apud nos in terra dicuntur. Si uero specu lum intueris, omnes quidem urbes, omnesq; gentes uides, non secus ac si om nibus interesses. Tunc & ipse meos uidi, & patriam omnem: an uero & illi me uiderint, satis exploratum non habeo. Quod si fortē quis non credet hæc ita se habere, cum eò perueniet sciet, me uera dixisse. Tunc salutato rege & ijs, qui circa illum erant, nauem ascendentes ferebamur. Abeunti autem mihi dona dedit Endymion, uestes quidem uitreas duas, æreas autem quinque, lupine amq; panopliam, quæ omnia postea in ceto amisi. Misit & nobiscum Equiuul tures mille, qui nos deducerent stadijs quingentis. Nauigantes autem circa ter ram illam, prouincias quidem plurimas & alias præterlapsi sumus, appulimus uero ad Luciferum nuper inhabitatum, ubi descendentes aquas hausimus. Hinc zodiacum introeuntes, ad læuam quidem solem prætergrediebamur, cir ca illius terræ marginem nauigantes. Neq; enim descendimus, & quidē socijs id summè cupientibus. Erat enim uentus, qui nos à terra propelleret, quan quam uideremus regionem fœcundam, ac pinguem, & irriguam, ac bonorum multorum plenam. Atqui Nubecentauri, hi uidelicet qui Phaethonti militā bant, speculati nos longè, ac delapsi uolauerunt ad nauem, quum q; socios esse

didiciſſent, abiere, iam enim & Equiuultures diſceſſerant. Nauigantes autem ſequenti nocte ac die, circa ueſperam peruenimus ad lucernarum urbem (ſic enim illam uocant) iam iter noſtrum ad inferiora ſecantes. Hæc autem ciuitas medio inter Pleiades, ac Hyadas ſtellas aëre ſita eſt, zodiacoq; multò inferior. Deſcendẽtes autem neminem quidem inuenimus, lucernas uero multas decurrentes, & in foro & ſecus portum deambulantes nonnullas quidem paruas, & ut ita dicam, egenas, ex magnis autem ac potentibus paucas, & has ualde illuſtres ac nobiles. Domus illis, & lychneones ſeorſum unicuique erant, & hominum more appellabantur, & uocem emittentes audiebamus, neque nocebant, ſed potius ad diuertendum inuitabant. Nos tamen formidare, nec noſtrum uel unus apud illos cœnare, aut capere ſomnum eſt auſus. Palatium aũt illis in media ciuitate extructum eſt, ubi per totam noctem earũ ſedet princeps, nomine unamquanq; compellans. Quæcunque uero non paret, condemnatur ad mortem ut tranſfuga: mors autem eſt extingui. Aſtantes autem nos conſiderabamus quæ fiebant, ſimulq; lucernas reſpondentes audiebamus, cauſasq; quare abfuiſſent dicentes. Hic & lucernam noſtrã agnoui, et allocutus rogabã, quomodo ſe haberent domeſtici noſtri, ea autem mihi omnia enarrauit. & noctem quidem illam ibi manſimus. Sequenti uero die ſoluentes, ſecus nubes nauigabamus. Hic & Nephelococcygiam uidimus urbem, uidentesq; admirati ſumus, neq; in eam deſcendimus, non enim permittebat aura. Imperat autem illis Coronus Cortyphionis filius. Tum ego Ariſtophanis poëtæ recordatus ſum, hominis quidem ſapientis & ueri, ac in his quæ ſcripſit fruſtra non credi-

Ariſtophanes In Auibus.

ti. Tertia autem ab illa die, & oceanum iam manifeſtè uidebamus, terram aũt nuſq;, præter aërias illas, quæ iam ipſæ quidem igneę & micãtes mihi uidebantur. Quarta autem die circa meridiem molliter aſpirante aura & ſubſidente in mare deponimur. Vt uero aquam attigimus, mirè ac ſuprã modum lætifumus, & omnibus prandium exijs quę ſuppetebant exhibuimus, & deſcendentes natabamus. erat enim tranquillum mare. Sed ut uidetur, ſæpenumero mutatio in melius, maiorum malorum conſueuit eſſe principium. Etenim nobis duos tantum dies feliciter nauigantibus, illucente tertia ad orientem ſolem, repente beluas uidemus, & cete cum multa alia, tum omnium maximũ, & quingentorum & mille ſtadiorum magnitudine, adueniebat autem hians, & mare procul turbans, ſpumaq; undique circumfuſum. Dentes exerebat phallis noſtris multò longiores, acutos omnes, ut pali, ac ebore candidiores. Nos igitur cum poſtremum nobis mutuo uale dixiſſemus, & amplexi eſſemus, præſtolabamur, & cum reſorberet, unà cum naui ipſa nos deglutiuit. Non autem contigit in dentes offendere, ſed per eorum raritatem nauis delapſa intrò decidit. Vbi autem intus fuimus primo quidem obſcurum erat, & uidebamus prorſus nihil. Tandem eo hiante uidemus cetum magnum, undiquaque altum latumq;, & ciuitatis capacem, quæ uel decem hominum milia capere poſſit. Erant præterea paſſim & parui piſces, & alia quædam animalia conciſa multa, nauiumq; uela, & ancoræ, & hominum oſſa, & onera. Circa medium uero & terra & colles erant, ut conijcio, ex eo quem abſorpſerat limo, accumulati. Igitur & ſylua in his innata erat, & arbores omnigenæ, oleraq; accreuerant, ac cuncta cultis agris ſimilia. circuitus autem terræ ſtadij ducenti & quadraginta. Erat autem uidere & marinas aues, laros, & alcyonas in arboribus nidificantes. Tunc uero plurimum lachrymati ſumus. Deniq; cũ ereXiſſem comites, nauem fulcimus, ipſiq; è ſilicibus excitantes ignem, & accẽdentes, cœnam ex his quæ aderant fecimus. Aderant enim omnigenum piſcium cárnes, aquamq; ad huc ex Lucifero etiam habebamus. Sequenti uero exurgentes die, ſi quando hiaſſet cetus, nonnunquam montes uidebamus, quandoque ſolum cœlum, quandoq; Inſulas, nam ſentiebamus eum concitè ferri ad omnem pelagi partẽ.

Poſt-

Postquam autem mansione iam assueti eramus, accipiens è comitibus septem, deambulabam per sylua m, cuncta lustrare ac explorare uolens. Necdum quinque stadijs totis digressus, inueni sacellum quoddam Neptuni, quemadmodū testabatur inscriptio, ac paulo pōst & sepulchra multa, & columnas desuper, ut xtaq; fontem perspicuæ aquæ, & canis etiam latratum audiuimus, longeq; apparebat fumus, & domum quampiam conijciebamus. Festinanter igitur accedentes, offendimus senem & adolescentem, sedulè ac diligenter sulcum quendam facientes, ac per eum aquam de fonte deriuantes. Læti ergo simul ac terri ri constitimus: illi uero idem & nobiscum meritò passi, sine uoce stetere. Tandem uero aliquando: Qui uos estis aduenæ, inquit senex, num ex marinis estis dijs, an infelices homines nobis similes? Etenim nos homines, & in terra nutriti, marini nunc sumus, fluctuamusq; hac belua circūcluſi, neq; quid de nobis sit, satis nouimus: mori quidem uidemur, uiuere tamen arbitramur. Ad hæc ego, & nos, inquam, ò pater, adsumus hic homines aliunde profecti, ipsa cum naui nuper absorpti. Accessimus autem nunc uolentes scire, quæ in sylua sint, quomodo se habeant, multa enim nobis & densa uisa est. Deus autem, ut uidetur, nos duxit te ut uideremus, sciremusq; nos in hac belua inclusos esse, non solos. Sed narra nobis tuam ipsius fortunam, quisquis es, & unde huc introieris. Is autem inquit: non dicam, neq; quæ apud me sunt scietis, ni prius hospitio recepti, ex præsentibus bonis fruamini, simulq; aceptos nos duxit in domum. Cum autem nobis olera & glandes apposuisset, ac pisces, uinumq; infudisset, postquā saturi fuimus, rogabat quid nobis accidisset. Cui ego omnia, ut sese habebant enarraui, nimirum tempestatem illam, & quid in insula contigisset, tum nauigationem in aëre, atq; bellum, cum reliquis alijs, usq; ad id quòd à ceto absorpti fuerimus. Ille uero supra modum admiratus, & ipse ex parte quid sibi contigisset enarrabat, aiebatq;: Genere quidem hospites, sum Cyprius. Egressus autem ad mercatum cum filio quem uidetis, alijsq; meis familiaribus multis nauigabam in Italiam, naui quidem magna, ac uarijs mercibus onusta, quā fortē in ore ceti dissolutam uidistis. Igitur in Siciliam usq; feliciter nauigauimus. Inde uiolento flatu ablati post tertiam diem in oceanum delati fuimus, hic in cetum incidentes, & ipsa cū naui ac comitibus absorpti, ceteris morientibus duo nos euasimus. Sepultis autem socijs templum Neptuno ereximus, eam quam uidetis agimus uitam. Olera quidem ex horto legimus, uescimur uero piscibus ac glandibus. Multa autem, ut uidetis, est sylua, & sanè uineas habet plures, è quibus nobis uinum exoritur dulcissimum, fontemq; nō minus optima quàm frigidissima aqua. Lectulum autem substernimus ē frondibus, ignemq; succendimus copiosum, aduolantesq; uolucres aucupamur, piscamur & uiuos pisces, ad beluæ branchias sollicitatos. ubi abluimur, si quando cupimus. etenim stagnum salsum est non procul, uiginti stadiorum circuitu, quod uis piscium genus continens, in quo & namus, & nauigamus parua in cimba, quam ipse compegi. Annos autem ā ceti absorptu septem & uiginti numeramus, & alia quidem utcunq; ferre possemus: sed incolæ, & uicini molesti uehementer sunt & onerosi, ferici & agrestes. Papæ inquam ego, & alij etiam sunt in ceto? multi quidē inquit, & inhumani, ac uisu deformes. Nam occidentalem, & extremam sylua partem, Tarichanes inhabitant, gens oculis anguillinis, & facie Carabea, bellatrix, temeraria ac mordax. Aliam quæ ad dextrum est latus, Tritonomendites tenent, superioribus quidem partibus hominibus similes, inferioribus uero sebus. Atqui alijs minus immites sunt. Ad læuam uero Carcinochires, & Thynocephali, mutua inter se amicicia & fœdere iuncti. Mediterraneam deniq; Paguradæ ac Psittopodes, genus bellicum, ac celerrimum. Quæ ad orientem, ad beluæ uidelicet os uergunt, deserta ut plurimum sunt, & ā mari stagnantia: tamen & hæc ego teneo, uectigal pendens Psittopodibus, ostrea quingenta.

Hæc autem ſic ſe habet regio. Nos autem proſpicere oportet, quomodo poſſimus tot cum gentibus congredi, & quo iure uiuere. Quot, inquam ego, omnes hi? Plures, inquit, mille. armis autem quibus utuntur? nullis, inquit, niſi piſcium oſſibus. Igitur, inquam ego, feliciter dimicabimus, ſi nos his bello congrediamur, utpote nos armati cum inermibus. Si eñ eos ſuperabimus, poſthac ſine timore uiuemus. Quæ ut probauimus, abeuntes ad nauem accingebamur. Belli autem cauſa futura erat, quòd penſio non perſolueretur, iam pacti tempore imminente. Et illi quidẽ miſere, tributa poſtulantes: is uero ſuperbè reſpondens, nuncios perſequutus eſt. Primi igitur Pſittopodes & Paguradæ Scintharo (ſic enim uocabatur) indignati, cum tumultu ingruebant. Nos uero aggreſſum præuidentes, ſtetimus armati, inſidias ſtatuentes hominum quinq; & uiginti. Præceptum autem erat his qui ex inſidijs erant, ubi prætergreſſos hoſtes uidiſſent, inſurgerent, quod & fecere. Nam inſurgẽtes à tergo cædebant illos, nos uero et ipſi uiginti quinq; (ſiquidem Scintharus eiusq; filius cõmilitabant) obuiauimus, committentesq; manum ira & uiribus decernebamus. Denique conuerſos in fugam, ad ſuas uſq; latebras inſequuti ſumus. Cæſi autem ex hoſtibus ſunt nonaginta, ẽ noſtris uero unus, & gubernator, tergũ triglæ coſta perfoſſus. Die igitur illa & nocte manſimus in prælio, trophæumq; ſtatuimus, arida Delphini ſpina in ſublime erecta. Sequẽti uero die aderant & alij, quæ facta fuerant ſentientes. Dextrum quidem cornu Tarichanes, quos & Pelamus ducitabat, læuum Thynocephali, medium Carcinochires tenebant: nam Tritonomendites quieſcebant, neutri parti addicti. Nos uero congreſſi apud Neptuni templum obuiauimus, manumq; conſeruimus, multo clamore uſi. Reſonabat autem cetus, ut antra ſolent. His item in fugam uerſis, erant enim expediti undiq;, & in ſyluam fugatis, ex illo terra potiti ſumus, neq; poſt multum præconem miſſo, ſuſtulerunt ſuos in bello mortuos, fœdera & amicicias poſtulantes. Nobis uero de amicicia uel fœdere non eſt uiſum, ſed poſtera die conuerſi in eos, funditus omnes cecidimus, præter Tritonomendetes. Siquidem hi ut uidere quæ contigerant, dilapſi per ceti branchias deſiliere in mare. Igitur prouinciam ingreſſi iam hoſtibus uacuam de cętero abſque timore habitabamus, palæſtris, alijſq; gymnaſijs plurimum ac uenationibus dediti. Quandoque uineas exercebamus aut ex arboribus poma legebamus, omnino his ſimiles, qui in maximo & ineuſtabili carcere concluſi delitijs & uoluptatibus indulgent. Annum autem & menſes octo ibi exegimus. Nono autem menſe, quinta die menſis, circa ſecundum oris hiatum (tunc enim id ſemel unoquoque anni tempore faciebat, ita ut nos coniectura aſſequeremur, quatuor ea eſſe anni tempora) Ad tertium igitur, ut prædiximus, oris hiatum, confeſtim uocem ac tumultum audiebamus, ut nautarum præcipientium ac remigantium. Turbati igitur ad ipſum beſtiæ os prorepſimus, ſtantesq; intra dentes aſpiciebamus omnia, ſpectaculum, quod quidem uiderim inuſitatiſſimum: Homines magnos dimidij ſtadij ſtatura, magnis Inſulis, non ſecus quàm triremibus nauigantes. & quanquam ſciam me non ueriſimilia narrare, dicam tamen. Inſulæ erant in longum quidem porrectæ, arduæ tamen, ſingulæ centum ſtadiorum ambitu, in quibus nauigabant ex uiris illis circiter uiginti octo. Horum aliqui utrinque Inſulæ lateribus inſidentes ordine remigabant, cupreſſis magnis, ipſis cum ramis ac frondibus, tãquam remis. Ponè autẽ ad ipſam puppim, ut uidebatur, gubernator, ut in colle quodam ſublimi ſtabat, æreum regens gubernaculum, longitudine ſtadij unius. Ad prorã uero ex his armati circiter quadraginta pugnabãt, hominibus, præter comã, omnino ſimiles. Ipſa enim coma ignis erat, & ardebat, ut galeæ uſu non ſanè opus eſſet. Pro uelis uero uentus in ſyluam incidens, quæ plurima cuique inerat, ſinuabat inſulam & deferebat, quò gubernator ipſe cupiebat. Erant & in his præfecti ad remigium incitantes,

ac ocyus mouebantur, quemadmodum longæ naues consueuerunt. Primum igitur duos uidebamus aut tres, postremo autem sexcenti apparuere, stantesq; seorsum committebant prælium ac pugnabant. Multæ quidem inter se commissæ obtritæ sunt, multæq; dissolutæ submersæ sunt. Aliæ connexæ certabãt fortiter, neq; facile ab inuicem soluebantur. Qui autem ad proram constituti pugnabant, omnem ostendebant industriam, conscendentes & cædentes, neminem autem uiuum ceperunt. pro ferreis autem rostris polypos magnos inuicem connexos iaciebant, qui & syluis complicati tenebant insulas. Iaciebãt etiam ac cædebant ostreis, quorum unum currum impleat, & spongijs iugereis. Hos autem ducebat Aeolocentaurus, illos Thalassopota. Pugnare autem ipsis ut uidebatur, contigit prædæ gratia. etenim dicebatur Thalassopotes multos Aeolocentauri delphinorum greges surripuisse, ut erat audire, ex eo quod sibi inuicem exprobrarent, & regum nomina conclamarent. Tandem uicerũt qui ab Aeolocentauro stabant, & Insulas submerserunt centum circiter & quadraginta, trescq; ipsis unã cum hominibus ceperunt. cæteræ uero puppi collisa fugerunt. Sanẽ hi paululum illos insecuti, uespere facto ad naufragia cõuersi, plurima obtinuere, suaq; recepere. etenim Insulæ non minus octuaginta perierãt. Statuerunt autem trophæum insularis pugnæ in capite ceti, unam ex hostium Insulis suspendentes. Nocte quidem illa circa bestiam commorati sunt, retinacula ad illam alligantes, & ancoris non procul iactis. Nam utebantur ancoris magnis uitreis fortissimis. Postera autem die supra ceti tergum litantes, suosq; ibi tumulantes, abiere læti, & ut pæana canentes. Hæc igitur in insulari pugna gesta sunt.

HISTORIAE VERAE
LIBER SECVNDVS.



INTEREA non iam amplius illum ferens in ceto uictum, mansionisq; illius tædio affectus, quærebam qua nam arte nobis pateret exitus. Et primum quidem non inutile uisum, ad dextrum latus fodere, perq; defossum foramen tentare fugam. Incipientes igitur pertundebamus. Vbi uero progressi ad quinq; stadia effodimus, nihil proficientes, ab opere destitimus. Tum syluam exurere uisum est, ut sic cetus moreretur. quod si fieret, facile liceret egredi. Igitur ab extremitate incipientes comburebamus, & dies quidem septem, ac totidem noctes calorem nõ sensit. Porrò octaua ac nona intelleximus illum ægrotare, quia hiabat non solita cum uehementia, cum neq; hiatum suspendebat ac protrahebat, sed confestim comprimebat. Decima autem & undecima moriebatur, ac malè olebat. At duodecima uix sensimus periclitari nos, & in cadauere concludi, ni hiante ceto cuneos submitteremus, quo fauces in posterum non præcluderẽtur. Itaq; maximis trabibus illius diuulso ore nauem parabamus, aquæ plurimum inferentes, & ad necessitatem cætera. gubernator futurus erat Scintharus. Postera autem die iam ille mortuus erat. Nos uero attrahentes nauem, & per raritatem dentium educentes, ac explicantes, leniter in mare demisimus. Ascendentes autem in dorsum apud trophæum Neptuno immolauimus, ibiq; tribus diebus mansimus (erat enim tranquillitas) quarta uero nauigantes abscessimus. Hinc nos multis ex nauali pugna cadaueribus obuiauimus, & impegimus, ubi & corpora dimensi mirabamur. Diebus autem quibusdam nauigauimus multa aëris temperie usi, tandem uiolento spirante Borea frigus magnum secutum est, ab eoq; totum glacie astrictum est pelagus, nõ modo in superficie, sed & in profundum & altè, ad passus trecẽtos, ut descendentes super gla-

ciem curreremus. Quum autem uetus perstaret, nec amplius ferre possemus, tale quiddam commenti sumus. Qui uero in ea re consilium dederat, erat Scintharus. Igitur in aquam antrum maximum fodientes, in eo latitauimus diebus triginta, ignemq; accendebamus, ac uescebamur piscibus: siquidem fodiendo plurimos inueniebamus. Vbi uero commeatus defecit, egressi infixam nauem euulsimus, ac uelum expandimus, trahebamurq;, ut nauigantes molliter ac leniter per glaciem delapsi. Quinta autem die tepore glacies soluebatur, iterumq; omnia in aquam soluta. Iam uero & circiter stadia trecenta nauigaueramus, quum ad Insulam delati, non adeo magnam, & eam desertam aquas hausimus (iam enim defecerant) taurosq; syluestres ibi duos arcu confecimus. Ipsi autem tauri cornua non in fronte, sed in ipsis habebant oculis, ut Momo placuit. Momus. Post paulum in pelagus deuenimus, non aqueum, sed lacteū, & in ea insula apparebat alba referta uitibus. Erat autē Insula caseus maximus uehementer coagulatus, quemadmodum postea comedentes didicimus. Eius autem circuitus stadiorum uiginti quinq;, & uites uuis scatebant, ex quibus lac, non uinum expressimus. Templum aūt erat in media Insula Galateæ Nereidi sacrum, sicut ostendebat epigramma. Quamdiu igit in Insula consedimus, escam quidem nobis ac cibum terra suppeditauit: lac aūt ex uuis expressum, potum. Regnare autem in regionibus illis dicebatur Tyro Salmonei filia, cum è uita discessisset eo à Neptuno honore accepto. Exactis aūt in Insula diebus quinq;, sexta egressi sumus portum, tranquillo quidem mari ab undis, ac aura quadā impellente. Porrò octaua die nauigantes non amplius per lac, sed in salsa ac cœrulea aqua, uidemus homines multos supra mare decurrentes, omnino nobis similes & corporibus & magnitudine, præter solos pedes, siquidem hos suberinos habebant. Quare, ut existimo, & Phellopodes appellati sunt. Mirabamur autem cum uideremus eos nō demergi, sed supra fluctus extare, intrepideq; incedere. Qui & accedentes salutarunt nos Græca uoce, dicebant aūt se in Phello patriam suam properare. Comitabantur aūt aliquousq; nos præcurrentes, postea conuersi ab itinere ibant, felicem nobis nauigationem cōprecati. Post paululum uero & Insulæ multæ apparuere. Propè quidem ā læua Phellò, ad quam illi properabant, quæ ciuitas super magno ac rotundo subere habitabatur. Longè autem, & ad dextram magis, quinque maximæ insulæ, & altissimæ, ubi ignis accendebatur multus. Ad proram autem una lata & humilis, distans stadijs non minus quingentis. Iam uero non procul aberamus, cum mira quædā nos afflauit aura, dulcis & odorifera, qualem historicus Herodotus à felice Arabia spirare dicit. nā qualis à rosis, narcissis, hyacinthis, lilijs, uiolis, myrto, uel lauro redolere consueuit, talis nobis odor aspirauit, à quo deliniti, boniq; aliquid longis ex laboribus sperantes, iam in Insulam prope aduenieramus. Hic & portus uidemus plurimos tranquillos, & magnos, nitentiaq; flumina leniter in mare prorumpere, prataq; & syluas, & canoras aues, partim quidē per littora canentes, multas autem super ramis. Aër autem lenis, ac placidè spirans regioni circūfundebatur. Hinc suaues quędam auræ spirantes leniter syluā mouebant, ut ex motis ramis dulces, & perpetui cantus æderentur, similes ijs qui in locis desertis obliquis fistulis reddi solent. Atqui audiebat uox quædam promiscua non tumultuosa, sed qualis in cōuiuio reddi posset, cum quidā fistula canunt, alij probant, alij ad fistulam, aut citharam saltant. His illecti deferebamur in portum, egressiq; nauem, Scintharum in ea & ex socijs duos dimisimus. Procedentes autem per florens quoddam pratum in custodes incidimus, ac ministros, qui nos roseis uinculis uincientes (id enim apud eos maximum est uinculum) ad principem adduxere, à quibus & per uiam intelleximus, eam esse beatorum Insulam, regnare q; in ea Creticum Rhadamanthum: ad quem ubi adducti fuimus, stetimus in ordine iudicandos quarto loco. Erat aūt prima causa de Aiace Telamonio, an

illi

illiin heroum numero esse liceat, an non. Accusabatur autem quòd furijs actus, seipsum necasset. Denicq; multò prius habito sermone uisum est Radamantho, hausto elleboro, ac demum resipiscentẽ, tradere eum Hippocrati Coo medico, indecq; iam in heroum conuiuium recipi. Secunda autẽ causa amoris erat, Thesei scilicet ac Menelai pro Helena certantium, utri illa cohabitare debeat. Et Rhadamanthus quidem eam Menelao adiudicauit, qui conijugij huius gratia tantis olim laboribus sese obiecerit, periculisq;. Etenim Theseo ipsi alias esse mulieres, Amazonem ac Minois filias. Tertia uero de præeminentia inter Alexandrum Philippi filium, & Hannibalem Carthaginiensem: uisum est Alexandrum præcellere, eiq; sedes posita est apud Cyrum Persem primũ. In quartam autem causam nos adducti sumus, & is quidem interrogauit, quidnam in causa esset, quòd adhuc uiui ad sacrum illum locum deuenissemus. Nos autẽ ex ordine cuncta illi enarrauimus. Tum nobis paululum è loco summotis, secum diu pensitabat, & de nobis communicabat cum assessoribus. Consederant aũt ei cum alij multi, tum & Atheniensis Aristides, cognomento iustus, cui ut placuit decreuit, ut daremus pœnas curiositatis, & peregrinationis, postquã moreremur. Nunc uero præscripto tempore licere nobis in insula apud heroas uersari, indecq; abire. Præscripsit autem recessus terminum, non amplius quã mensium septem. Hinc sua sponte defluentibus sertis à nobis, soluebamur, ac in urbem adducebamur, ad beatorum cõuiuium. Ipsa autem ciuitas tota aurea, murus uero smaragdo lapide cingitur. Porrò portæ septem sunt, omnes ex integro ligno & amomo. Pauimentum uero ciuitatis, & quæ intra mœnia est terra eburnea: omnium autem deorum templa beryllo lapide cõstructa sunt, & altaria in eis maxima, uno è simplici lapide Amethysto cõstant, in quibus & dijs immolant. Circa ciuitatem uero fluuius defluit unguento optimo, huiusq; latitudo regalium cubitorum centum: altitudo, ut commodè nare posses. Porrò ipsius balnea, domus magnæ sunt uitreæ, cynamomo succensæ. Atqui proaqua ros tepidus in peluibus seruatur. Vtuntur autem uestibus purpureis, tenuissimis aranearum telis. Ii corpora non habent, sed & impalpabiles sunt, & absque carne. Formam autem & effigiem solam habent ac ostendunt. Incorporei tamen cum sint, stant, mouentur, intelligunt, uocemq; emittunt, omninoq; uidetur eorum anima nuda quædam circũuagari, corporis similitudine circundata. Si quis autem non tetigerit, non credet quòd uidetur non esse corpus. Sunt enim ut umbræ rectæ non nigræ. Senescit nemo, sed ea ætate, qua se eò contulit, permanet. Denicq; hic haudquaquam est nox; neq; dies admodum clara, sed quale crepusculum esse solet, iam aurora apparente ante orientem solem. talis lux terram habet. quare & unum solum anni tempus nouere. Semper eñ apud eos uer est, unusq; uentus spirat zephyrus. At locus cunctis quidem floribus, omnibus mansuetis plantis & umbrosis uiret. Quæ illic sunt uineæ duodecies quotannis ferunt, & singulis mensibus uuas reddunt: mala uero granata ac malos, cæteraq; poma terdecies ferre dicebant. Nam mense, qui apud eos Minous appellatur, bis ferre fructum. pro frumẽto uero spicæ in summitate paratos panes emittunt, ut fungos. Fontes sunt per ciuitatem, aquæ quidẽ quinq; & sexaginta, ac trecenti: mellis uero alij totidem, unguenti quingenti. Verũ & hi minores sunt: flumina lactis septem, & uini octo. Conuiuium aũt celebratur extra ciuitatem in campo, qui Elysius uocatur. Etenim pratum est pulcherrimum, & circa illud nemus omni arborum specie consitum, umbram discumbentibus faciens: stratum autem substernunt è floribus. Ministrant quidem ac cuncta afferunt uenti, præterq; quòd uinum non miscent, siquidẽ eo non indigent. nam circũ conuiuiũ arbores sunt uitreæ magnæ, è micante uitro: harũ fructus pocula sunt omni specie operis ac magnitudinis. Vbi aũt quis ad conuiuiũ accesserit, unũ uel ex illis duo decerpta mensis apponit: ea confestim uino replentur. Pro

Minous mẽsis

Elysius campus.

sertis

sertis uero luscinię, canoræq; uolucres, cæteræ flores è proximis pratis orelegentes, cum cantu eos superuolant, aspergunt q. Porrò unguntur ad hunc modum: Densæ nubes unguentũ combibentes è fontibus ac flumine, supraq; conuiuium sparsæ, sensim exprimentibus uentis, tenuissimum quiddam uelut rorem distillant. In cœna autem musicæ & cantilenis uacant. Canuntur autem in primis Homeri uersus, qui & ipse adest, et cum illis conuiuatur, supra Vlyssem discumbens. Choreę aũt sunt è pueris & uirginibus. præsunt uero illis & concinunt Eunomus Locrus, & Arion Lesbius, & Anacreon, & Stesichorus. Nã & hunc apud eos uidi iam ipsi Helena reconciliata. Vbi autem ij quieuerunt, secundæ choreæ succedunt è cygnis, philomenis, ac hirundinibus. Postquam & illæ canere cœperint, iam tota sylua resonat præsidentibus uentis. Hoc autẽ maximum ad lætitiam habent, fontes duo sunt circa conuiuium, unus quidem risus, alter uero uoluptatis. Ex horum ambobus in initio conuiuij omnes bibunt, deinde reliquum læti ac ridentes exigunt. Volo & ex insignibus uiris, quos apud eos uidi, dicere. Omnes quidem semideos, & qui sub Ilio militauere, præter Locrensem Aiacem, nam hunc solum dicebant in impiorum loco supplicio affici. Barbarorum autem utrunq; Cyrum, Scythamq; Anacharsim, & Thracem Zamolxim, Numamq; Italicum, necnon & Lacedæmonium Lycurgum, & Phocionem, & Tellum Athenienses, & præter Periandrum sapientes omnes. Vidi & Socratem Sophronisci filium cum Nestore & Palamede nugantem: circa quem Hyacinthus Lacedæmonius, & Thespieus Narcissus, Hylas, alijq; formosi. Videbatur autem Hyacinthum amare, idq; multis argumentis. Ferebatur autem illi succensere Rhadamanthum, & sæpenumero cõminatum, si pergeret ineptire, se illum ex insula eiecturum, aut nisi omissa simulatione conuiuaretur. Solus Plato non aderat, sed conditam à se ciuitatem habitare dicebatur, ubi repub. & legibus quas tulerat, uteretur. Porrò Aristippus & Epicurus primi apud illos habebantur, cum hilares essent & læti, compotoresq; suauissimi. Aderat & Phryx Aesopus, quo homine pro morione utuntur. Atqui Diogenes Sinopensis tantum à pristinis moribus degenerauerat, ut Laidem meretricem duceret uxorem, & subinde surgeret ac temulentus saltaret, debacchareturq;. Stoicorum autem aderat nemo: nam adhuc illos rectũ uirtutis uerticem ascendere aiebant. Quin & id de Chrysippo audiuimus, illi non prius fas esse ut Insulam ingrederetur, quàm iam quartò se elleboro purgaret, Academicos dicebant uelle quidẽ uenire, continere se tamen, & adhuc considerare: neq; enim satis adhuc capere, num usquam talis Insula sit, nec ne. Verum, ut conijcio, Rhadamanthi iudicium haud dubiè metuerũt, utpote qui forum iudiciarium sustulerint. Quanquam non paucos ex illis excitatos fama erat, ut eos qui illuc præcesserant subsequerentur, uerum præ pigritia defecisse neq; potuisse assequi, sed è medio itinere redijsse. Hi igitur inter eos qui aderãt erant maximè memorabiles. Enimuero Achillem, & post illũ Theseum in primis colunt. Quod uero ad coitum & Venerem pertinet, commiscentur fœminis simul & maribus palàm, & spectantibus omnibus, idq; haudquaquam turpe arbitrantur. Solus uero Socrates deierabat, se innocẽter cum iuuenibus uersari, & quidem cum omnes illum peierare scirent. Siquidẽ Hyacinthus & Narcissus fatebantur, ille autem negabat. Fœminæ sunt omnibus communes, neque quisquam uicino inuidet, sed sunt certè in hac re maximè Platonici. Pueri quoq; uolentibus se exhibent, nihil reluctantes. Vix autem duos, aut tres totos dies ueneram, cum accederem Homerum poëtam: nam utriq; ocium erat, & cũ alia multa, tum illud rogabam, cuias esset, dicens, illud maximẽ apud nos ad hunc usq; diem esse in controuersia. At ille se nescire respondit. Nam quidam Chium, alij Smyrneum, alij Colophonium eum arbitrantur, ipse uero se Babylonium esse aiebat: siquidem à ciuibus suis non Homerum, sed Tigranem uocatum

tum fuiſſe, poſtea uero cum apud Græcos obſidis officio functus eſſet, priſtinã appellationem mutaſſe. Rogabam præterea, num & ij uerſus, qui uulgo reijci untur, ab ſe conſcripti eſſent, nec ne. Ille autem omnes ſuos eſſe aſſeuerabat. Ibi ego Zenodoti & Ariſtarchi grãmatici frigidas ratiocinationes non potui nõ damnare. Vbi autem hæc abundè diſſeruit, iterum rogabam, quamobrem ab ira poëmatis ſui initium ſumpſerit. Sic enim, inquit, mihi in mentem uenit, nihil ſtudio agenti. Tum & illud ſcire cupiebam, an, quod multi uolunt, Odyſſeam Iliade priorem ſcripſiſſet. Ille uero negabat. Nã quòd cæcus non eſſet, quod & de eo affirmant, mox cognoui. Videbam enim, quare nõ erat opus illum percontari. Quin idem aliàs ſæpe agebam, ubi illi uacare uiderem. Cum autem illum adirem, rogaremq;, ipſe contrà promptè ad omnia reſpondebat, maximè uero poſt cauſſam quam uicit. Nam illũ calumniæ Therſites accuſauerat, quòd ſe in poëſi conuicijs agitaſſet. Vicit autem Homerus, cauſſam agente Vlyſſe. Aduenit & circa illa tempora Pythagoras Samius ſepties mutatus, qui in tot animalibus uixit, & animæ errores cõſumauit. Erat autem eius dextra pars aurea. & uiſum eſt, ut communi cum illis republica uteretur. Dubitabatur autem adhuc, utrum Pythagoræ, aut Euphorbi nomine appellandus eſſet. Empedocles uero, nam & ipſe uenit ſemielixus, & toto corpore excoctus, non receptus eſt, quanquam id multis precibus poſtularet. Procedente autem tempore inſtabat certamen, quod apud illos Thanatuſia appellantur. Præfuit Achilles iam quintum, Theſeus uero ſeptimum. Porrò quid in totum actum ſit, ſõgum eſſet commemorare: uerum ſummam, ac capita rerum perſtringam. Lucta quidem uicit Carus, qui ab Hercule ſtabat, & pro corona cum Vlyſſe decertabat. Pugilum æqualis fuit pugna, Arij Aegyptij, qui Corinthi ſepultus eſt, & Epij, qui ſibi mutuo congreſſi erant. Nam apud eos Pancratij nullum præmiũ proponitur. Porrò quis curſu uicerit, non ſatis memini. Ex poëtis, ut uerè dicã, quanquam longè excelleret Homerus, uicit tamen Heſiodus. Præmia aũt omnibus erat corona ex pauonum pennis contexta. At iam abſoluto certamine nunciatum eſt, eos qui in impiorum loco plecterentur, ruptis uinculis, & ſuperata cuſtodia, in Inſulam irrumpere. Eorum duces eſſe Phalaridem Agrigẽtinum, & Buſyridem Aegyptium, Diomedem Thracẽ, & Scironem, & Pityocampten. Vt uero hæc animaduertit Rhadamanthus, ſtatuit heroës in aciẽ ſuper littus. Ducebat autem exercitum Theſeus & Achilles, & Aiax Telamonius iam iam ad ſe reuerſus. Commixti ergo inter ſe pugnabant, uiceruntq; heroës, Achille uel in primis rem ſtrennuè gerente. Fortiter ſe geſſit & Socrates in dextro cornu conſtitutus, multoq; fortius, quàm quum adhuc apud Delium pugnaret. Nam ingruentibus hoſtibus haudquaquam fugit, ſed uultu intrepido cõſtitit. quamobrem præmio donatus eſt, nimirum luculento & amplo horto, in quem conuocatis aliis diſſerebat: quem locum Necracademiam appellauit. Comprehenſos igitur & colligatos eos, qui uicti fuerant, remiſerunt multò grauius puniendos. Eam autem pugnam ſcripſit & Homerus, & mihi abeũti libellos dedit ad noſtros homines deferendos. Verum hos unà cum reliquis poſtea amiſi. Erat poëmatis initium ferè in hũc modum: Nunc mihi Muſa refer pugnam heroum extinctorum. Cum igitur fabas coxiſſent, quemadmodum illis mos eſt, ubi bello rem præclarè geſſerint, Epinicia celebrarunt, & feſtum ſolenne egerunt. Solus Pythagoras à conuiuio illo abſtinuit, & ieiunus procul deſidebat, abominatus fabarum eſum. Iam uero menſibus ſex exactis, ſeptimoq; ad medium deducto, res nouæ ac inſperatæ exortæ ſunt. Nam Cinyrus Scinthari filius, iã grandis & formoſus, Helenam multo iam tẽpore deperibat. Ipſa aũt cõtrà manifeſtè adoleſcentẽ ad inſaniã uſq; redamabat. Siquidẽ in cõuiuio ſubinde alter alteri annuebat et prębibebat, ſolicq; ex cęteris ſurgẽtes in ſylua deerrabant. Tandẽ præamore & impatiẽtia conſiliũ cepit Cinyrus rapiẽdi Helenã.

Thanatuſia.

Necracademia.

Illa

Illa uero hoc probabat, ut cederent, ac in uicinam quampiam ex insulis proficiscerentur: nimirum in Phellō, aut Tyroëssam. Addiderunt & huic cōsilio conīuratos ē meis comitibus tres audacissimos. Nam hæc patri non indicauerat. Sciebat enim quòd ab illo acriter increparetur. Itaq; cum ipsis oportunum uisum esset facinus perpetrarunt. Vbi enim nox aduenit, nam tum fortè non intereram, sed in conuiuio distertebam, illi clam alijs correpta Helena, maturè se proripuerunt. Menelaus autem, cum circa medium noctis excitatus, thorum uacuum sensisset protinus clamore sublato, & fratre secum accepto, ad regiam Rhadamanthi profectus est. Porrò illucescēte die aiebant exploratores nauem procul distantem apparere. Itaq; Rhadamanthus, cum quinquaginta heroës in nauem Asphodelinā, & ex integro & solido ligno cōstructam, collocasset, iussit eos persequerentur. At illi cum magna alacritate remis incumberent, tandē circa meridiem eos deprehendunt, cum iam in lacteum Oceanū subirent, haud procul à Tyroëssa insula. tantum enim aberant ut elaberentur. Cum igitur nauem rosea catena reuinxissent, reuersi sunt. Helena itaq; flebat & erubescebat, operiebaturq;. Verum Rhadamanthus habita prius cum Cinaro diligentique stione, num & alij quipiam conscij fuissent, postquam ullum fuisse negauit, uinctum hominem ex pudendis, & malua prius benē cæsum, in impiorum locum amandauit. Decreuerunt & nos ante præscriptum tempus ex Insula ablegare, data unius proximæ diei mora. Ibi ego grauiter ferre, & lachrymari, utpote qui eiusmodi felicitate relicta, rursus erraturus essem. At illi cōtrà consolabantur me, quòd futurum dicerent, ut propediem ad se essem rediturus. Iamq; mihi in futurum sedem & locum optimis quibusq; uicinum ostendebant. Ego uero accedens Rhadamanthum obnixè orabam, ut quæ mihi futura essent prædiceret, & de nauigatione certiorem redderet. Is autem me quidem in patriam rediturum respondit, uerum multis prius erroribus & periculis exantlatis. Tempus autem quo essem rediturus addere noluit, sed ostensis uicinis Insulis, apparebant autem numero quinq;, & alia sexta longius, hæ, inquit, adiacentes sunt impiorum, in quibus uides ignis plurimum accensum. Sexta autem illa somniorum est ciuitas. Post hanc & Calypsus est Insula, uerum nondum tibi adhuc apparet. Vbi uero has præternauigantes, tum deuenies in magnam illam continētem, quæ è regione est ei quæ à nobis incolitur. Illic multa passus, multasq; gentes prætergressus, & inter Barbaros incultosq; homines peregrinatus, tandem in alteram terram deuenies. Hæc ubi dixisset, euulsam è terra maluæ radicem mihi porrexit, iubens ut hanc adorarem, cum in maximis periculis uersarer. Admonuit autem, si unquam in hanc terram incolumis redirem, ignem gladio ne foderem, néue lupinis uescerer, néue puero suprà decem octo annos nato congrederer. quorum si memor essem, benè sperarem de reditu ad Insulā. Ibi demum quæ ad nauigationem pertinent paraui, cumq; oportunum esset cū illis cibum cepi. die deinde proxima accedens Homerum, orabam, ut mihi dorum uersuum epigramma conderet. Quod ubi fecit, columna beryllilapidis erecta iuxta portum inscripsi. Erat autem epigramma huiusmodi:

Lucianus charus diuis hæc cuncta beatis
Vidit, & hinc iterum patrias remeauit ad oras.

Manens autem & diem illam, sequenti proficiscebar, deducentibus heroibus. Hic & Vlysses accedens nesciente Penelope, mihi literas dat in Insulam Ogygiam ad Calypso ferendas. Misit & mecum Rhadamanthus portitorem Nauplium, ut si ad insulas appelleremus, nemo nobis manum injiceret, uelut ijs, qui ad mercatum quempiam alium nauigarent. Vbi uero progressi odoratum aërem præteriissemus, continuò nos teterrimus, nescio quis odor, excepit, uelut bituminis, & sulphuris, picisue, cum simul ardent. Nidor autem erat grauis, intolerabilisq;, uelut ab exustis hominibus. Erat et aër obscurus & caliginosus, à quo distil-

diſtillabat ros quidam piceus. Quin & uerberū ſtrepitus exaudiebatur, & mul torum hominum eiulatus. Ad alias igitur non applicuimus. Illa uero quā aſcen dimus talis erat. Tota in girum præceps eſt, & exuſta, cautibus & ſaxis aſpera. Arbor autem aut aqua ne inerat quidem. Irrepſimus tamen per præcipitia, & per ſpinoſam, & aculeis plenam ſemitam euaſimus, tranſiuimusq; regionis te tram fœditatem. Procedentes autem ad carceres, & ſupplicij locum. Primum quidem loci naturam admirati ſumus. Siquidem uniuerſum ſolū gladijs & mu cronibus efflorebat, circum quod fluuij duo decurrebant, unus cœno, alter ue ro ſanguine, & item alius intus igne, & quidem ingens & immenſus: fluebat autem uelut aqua, & inſtar maris agitabatur. Habebat etiamnum & piſces per multos, quorum aliquot torribus erant ſimiles, nonnulli uero minuſculi car bonibus igniti, quos Lychniſcos uocabant. Aditus autem unus erat, & perquā anguſtus. Ianitor adſtabat Timon Athenienſis. Ingreſſi tamen duce Nauplio, uidebamus eos qui ſupplicio afficiebātur, inter quos reges & priuati erant plu rimi, quorum etiam nonnullos agnouimus. Vidimus & Cinyrum fumo enec cari, & à pudendis pendere. Addebant & ductores ſingulorum uitas, & cauſ ſas ob quas ſupplicio afficerentur. Maxima uero omnium pœna eos imminē bat, qui in uita quippiam mentiti eſſent, neq; ueritatem literis mandaſſent. In ter quos erat Cteſias ille Cnidius, & Herodotus, & alij non pauci. Hos ergo cū uiderem, bono animo eſſe cœpi. nam nullius mendacij mihi conſcius eram. Ita que ad nauem maturè reuerſus, neq; enim tale ſpectaculum ferre amplius pote ram, ſalutato Nauplio diſceſſi. Neque ita multum poſt apparebat non procul ſo mniorum inſula, obſcura illa & uix uiſu conſpicua. Habebat autem & ipſa ſom nijs aliquid ſimile. cedebat enim accedentibus nobis & ſubterfugiebat, ac lon gius ſe ſubducebat. Cum ergo tandem eam cōprehendiſſemus, & in portū qui ſomnus dicitur, delati eſſemus, prope eburneas portas, ubi ædes eſt Gallinaceo ſacra, ſub obſcurā ueſperam deſcendimus, cumq; in portā progreſſi fuiſſemus, ſomnia multa, uariaque, uidebamus. Verum de ipſa ciuitate libet ante omnia commemorare, quoniam de ea nemo adhuc conſcripſit, ſolus autem Homerus eius meminit. non ita accurate exacteq; deſcripſit. Circa hanc undique circum iacet ſylua. Arbores autem ſunt papauera procera, & mandragoræ, in quibus magna uis ueſpertilionum ſedet. Sola enim hæc auis in ea inſula naſcitur. Flu men autem iuxta præterlabitur, quod ab illis Nyctiporus appellatur. Sunt & fontes duo iuxta portas, quibus & nomen eſt, uni quidem Negretus, alteri ue ro Pannychia. Ipſa autem ciuitatis mœnia alta ſunt, uariaq;, iridis colore ſimilli ma. Enimuero portæ ſunt, non duæ, ut uoluit Homerus, ſed quatuor. Nā duæ Mollicici campum reſpiciunt, hęc quidem ferrea, illa uero teſta conſtructa, per quas horrenda, & ſæua, immitiaq; ſomnia emitti aiebant. Duæ uero alteræ ad portum & mare, ex quibus quædam corneæ erant, quædam, per quas tranſiui mus, eburneæ. Ingreſſis autem ciuitatem ad dextram eſt templū Noctis. Nam illam ex deis in primis colunt, & Gallinaceū, cui iuxta portū ſacellum dedicatū eſt. Ad ſiniſtram uero Somni regia. Is enim apud eos regnat, duobus à ſe ſatra pis & præfectis cōſtitutis, Taraxione Mataeogenis, & Pludocle Phantaſionis filio. In medio autem foro fons eſt quem Careotin appellant, delubra duo ad iacent, Impoſturæ uidelicet & Veritatis. Vbi & illorum eſt adytum & ora culum, cui præfectus erat Antipho ille ſomniorum hiſtrio, hunc apud Som num honorem ſortitus. Somniorum autem neque natura, neque forma ea dem eſt. Nam quidam procera erant & formoſa, ſuauiaq;, quidam uero bre uia & deformia. Nonnulla etiam aurea, ut uidebantur, ſordida item & abiecta nonnulla. Erant & inter illa alata aliquot, & monſtroſa, alia uelut in pom pam inſtructa, nimirum in Reges, aut Deos, aut aliquid eiuſmodi. Quin & ex illis non pauca agnouimus, utpote ea, quæ olim apud nos uideramus.

Quæ-

Quædam etiam nos accedebant, salutabantq́, uelut familiaria iam & domesti ca, qui cum nos excepissent, ac sopiuissent, splendidè planè, ac eleganter tracta uerunt, apparato magnifico alio diuersorio, pollicita reges aut satrapas ex nobis se factura. Nonnulla & in suam quemq́ patriam abduxere, & domesticos ostendere, rursusque eadem die reduxere. Diebus ergo triginta, & totidem noctibus dormientes, commessantesq́ apud ea mansimus. Hinc tonitru cum ingenti fragore repente ædito excitati ac consternati, saturi discessimus. Inde post tertiam diem in Ogygiam delati descendimus. Hic ego primum resignatis literis, quæ scripta erant legebam. Erant autem fere huiusmodi:

VLYSSES CALYPSONI S.

NOlim te ignorare, quod ubi primum abs te discessissem, rate instaurata postq́ naufragium feci ssem, et uix à Leucothea in Phæacum regionem seruatus fuissem, à quibus domum remissus fui, me multos uxoris procos deprehendisse, qui rebus nostris abuterentur ad uoluptates suas, quos cum omnes confecissem, tandem ipse à Telogono, quem ex Circe susceperam, è medio sublatus sum. Nunc autem in beatorum sum insula, uehementer dolens ob relictam, qua apud te usus sum, consuetudinem & oblatam abs te mihi immortalitatem. Quod si per occasionem licebit, hinc arrepta fuga, ad te ueniam. Et hęc quidem quæ per literas significabantur. de nobis præterea, ut hospitio excipe remur. Ego autem procedens parumper à mari, inueni antrum tale quale Homerus descripsit, ipsamq́ lanificio dantem operam. Postq́ uero literas accepit, admisitq́, primum quidem abunde fleuit, tum nos ad hospitium inuitauit, splẽ dideq́ excepit, interim de Vlysse multa sciscitata, & Penelope cuiusmodi forma esset. Num ita casta esset, quemadmodum de ea Vlysses iactauerat. Nos autem ea, quibus potissimum eam delectari cõiiciebamus, respondimus. Digressi igitur ad nauem prope littus obdormiuimus. Mane autem soluimus uehemẽtius uento insurgente. Tandem post biduitempestatem, die tertia, incidimus in Colocynthopiratas. Homines autem immanes sunt hi, feriq́, qui ex uicinis insulis nauigantes infestant. At uero naues magnas habent cucurbitinas, sex cubitorum longitudine. Nam ubi exaruerint, excauata una, & medulla illius egesta nauigant, siquidem malis harundineis utuntur, & pro uelo cucurbitæ folio. Impetu ergo in nos facto, duabus instructis classibus oppugnabant, & è nostris complures sauciabant, uice lapidum cucurbitarum grana iaculati. ut plurimum enim comminus depugnabant. Circa meridiem uero à tergo Colocynthopiratas uidemus ad nauigare Caryonautas. erant autem inter se hostes ut postea declauerunt. Nam ut eos adesse senserunt, nobis neglectis in eos conuersi, nauibus conflictabantur. At nos interea sublato uelo, illisq́ pugnantibus inter se relictis, cepimus fugam. Manifesto autem uidebantur superiores futuri Caryonautæ, utpote qui numerosiores essent. Nam illis classes erant quinque, pugnabantq́ nauibus aliquanto fortioribus. Siquidem naues habebant corticeas, è putamine nucum per medium secto excatauóque. Magnitudo autem putaminis cuiusq́ in longum decem & octo cubitos protendebatur. Vbi uero ab ijs subducti fuimus, eos qui saucij fuerant, curauimus, & postea in armis ferè stetimus, semper insidias quaspiam subueriti, neq́ id quidem immerito. Nondum enim occiderat sol, cum ab Insula quadam deserta circiter uiginti uiri, delphinibus prægrandibus insidentes nobis adequitabant. Erant autẽ hi prædones, quos firmos ac stabiles ferebant Delphines, perinde ac equi subsultantes, & hinnientes. Cum autem iam propè adstarent, hinc atq́ hinc diuisi, nos atidis sepijs, & cancrorum oculis feriebant. Verum cum nos sagittaremus & iacularemur, non potuerunt subsistere, sed magna parte eorum saucia, ad Insulam confugerunt. Circa mediam uero noctem cum tranquillum esset mare, non aduertentes in Alcyonis nidum miræ magnitudinis incidimus. Erat enim

eius

eius circuitus stadiorum sexaginta. Insidebat autem illi Alcyon, fouebatq; ouã nido haud multò maior, quæ cum auolaret, parum abfuit quin alarũ uento nauem submergeret. fuga enim se proripuit, edita tristi quadam & lamentabili uoce. Nos igitur iam die apparente uidemus nidum ingenti nauisimilem ex arboribus congestum. Inerant autem & oua, quorum unumquodq; Chio dolio erat capacius. Atqui & pulli iam intus conspiciebantur, & crocitabant. Cum igitur unum ex ouis securibus præcidissemus, pullum implumem uiginti uulturibus ampliorem eduximus. Vbi uerò propè ducentis stadijs à nido digressi fuimus, mira & inusitata prodigia nobis obuenere. Nam qui in prora erat, cheniscus subitò alas emisit, & exclamauit. Porrò gubernator Scintharus cum iam caluus esset, capillos produxit, & quod est omnium inusitatissimũ, ipse malus nauis germinauit, & ramos propagauit, atq; in uertice fructum edidit. Erãt autem eius fructus fici, & uuæ permagnæ, necdum satis maturæ. Hæc posteaq; uidimus, non iniuria turbati sumus, deos precati, ut portentosam uisionem auerterent. Nondum autem quingentis stadijs processeramus, cũ uideremus syluam magnam & frondosam pinis & cupressis. Nos autẽ arbitrabamur continentem esse, uerum erat gurges, cui fundus non erat, arboribus quæ radices non haberent totus consitus. Ipsæ tamen arbores immobiles stabant ac erectæ, ac si supernatarent. Cum ergo accessissemus propius, & totam rem animaduertissemus, dubitabamus quidnam fieri conueniret. Nam per arbores nauigare haud facile erat, quòd densæ ac cõtiguæ essent, neq; reuerti facile uidebatur. Itaque ascendens in altissimam arborem, contẽplabar quomodò se haberent quæ sequerentur, atq; syluam uideo supra quinquaginta stadia, aut paulò pauciora porrectam, aliumq; uidi Oceanum succedere. Tum ibi uisum est nobis nauem in arborum frondes, erant enim densæ, & si fieri posset, in aliud mare transferre. quod & fecimus. Nam nauem magno fune colligauimus, ac in arbores conscendimus, eamq; ægrè in altum eduximus, quam cum super ramis demisissemus, explicatis uelis uelut in mari uento impellente nauigabamus. Hic & mihi Antimachi poëtæ uersus in mentem uenit. Nam & quodam loco ille ait: *Antimachus.*

Iis qui syluosum tentant per cœrula cursum.

Superata tamen aliquando sylua ad aquã deuenimus, ubi demissa naui per puram & lympidam aquam nauigabamus, donec ad hiatum quendam magnum qui aqua hinc atq; hinc diuisa contigerat, peruenimus, quemadmodum in terra à terræmotu nonnunquam uoragines fieri uidemus. Nauis autem mox detractis uelis facile constitit, quanquam parum abfuit quin in præceps delaberetur. At nos prospicientes uidemus uoraginem perquã horrendam & incredibilem, ad mille ferè stadia patere. Nam aqua uelut utrinq; diuisa stabat. Circũspicientes autem ad dextram uidemus procul pontem extructum, aqua duo maria iungente, quantum ad superficiem attinet, & ex alio mare in aliud defluente. Incumbentes igitur remis ad illud delati sumus, ac multo labore præter spẽ traiecimus. Hinc nos suscepit mare placidum ac mite, Insulaq; non magna, ad quam facilis erat accessus. Hanc autem incolebant Bucephali homines feri ac agrestes, cornutiq;, cuiusmodi apud nos Minotaurum fabulantur fuisse. Descendentes igitur ibamus aquatum, & si usquam fieri posset, commeatum comparaturi. iam enim nobis defecerat. Et aquas quidem illic non procul inuenimus, & præterea nihil apparebat, nisi fortasse quòd mugitus creber non longè exaudiebatur. Arbitrati igitur boum esse gregem, paululũ procedentes in homines incidimus. At illi ubi nos uiderunt, mox insectati sunt, & tres ẽ comitũ numero ceperunt, reliqui uero ad mare confugimus. Hinc nos unà omnes armis instructi, neq; enim socios inultos negligere consiliũ erat, irruimus in Bucephalos, qui iam interfectorum carnes inter se diuidebant. Terrefactos igitur ad unũ persequuti sumus, & circiter quinquaginta interfecimus, captis ex illis

duobus uiuis, ac iterum reuersi sumus, captiuos nobiscum trahentes. Porrò cõ meatus nihil offendimus. Quare nonnulli suadebant, ut captiui iugularentur. At mihi non probabatur, uerum uinctos seruaui, donec legati à Bucephalis repeterent, redimerentq; captiuos. Intelligebamus autem eos ex nutibus, & tristi quodam mugitu, quem edebant, uelut supplicantes. Erat autem redemptionis precium, multi casei, & sicci pisces, & cepe cum ceruis quatuor, quorum unicuiq; tres duntaxat essent pedes, duos quidem in parte posteriore: nam qui in anteriore erant in unum concreuerant. His conditionibus redditis captiuis, unum tantum diem commorati, recessimus. Iam inde nobis pisces apparebant, & aues præteruolabant, & eiusmodi alia, quæ terræ uicinæ signa solent esse, occurrebant. Neque uero multum pòst homines uidimus, qui nouo & insolito more arte nautica uterentur. Ipsi enim simul & nautæ & naues erat. Libet autem nauigationis modum indicare: Resupinati super aquam iacebant, erectis in altum pudendis: nam illa grandia ferunt, ex illis linteum extendebãt, & manibus pedem tenebant, ac incidente uento nauigabant. Pòst hos & alij suberibus insidentes, iunctis duobus delphinis remigabant equitabantq;, alij præcedentes subera trahebant. Hi nulla nos iniuria affecere, neq; fugerunt, sed intrepidè & pacatè uehebantur, nauis nostræ figuram admirati, & undiq; circumspectantes. Sub uesperam autem appulimus ad Insulam non admodum magnam, quæ, ut arbitrabamur, à mulieribus græca lingua loquentibus habitabatur. Nam nos accesserunt, & exceperunt, salutaruntq;, meretriciè admodum comptæ, ornatæq;, ac formosæ omnes & iuuenculæ, talares tunicas secum trahentes. Insulæ quidem nomen erat Cabalusa, ciuitatis uero Hydamardia. Susceperũt itaq; nos mulieres, & secum quemq; singulæ abduxerunt, ac hospitem fecerunt. Ego uero cunctabundus substiti, nihil enim fausti ominabar: circumspiciens diligentius, uideo multorum hominum ossa, & caluas passim iacere. Vt autem clamorem suscitarem, & socios conuocarem, ac ad arma prosilirem, non placuit: uerum accepta in manus malua enixè orabam eam, ut ex præsentibus malis euaderem. ac paulo pòst cum ministraret hospita, uidi non mulieris crura, sed ungulas asini. Ibi mox & eam educto gladio corripio, & uinctam de omnibus interrogo. Illa autem, & si inuita, fassa est tamen se mulieres esse marinas, quæ Onoscelеæ appellantur, uescíq; peregrinis hospitibus. Vbi ẽ inquit, eos iam temulentos reddidimus, illis concumbentes dormientes inuadimus. Hæc postquam audissẽm ego, illam quidem uinctam reliqui, uerum supra tectum ascendi ipse, & uociferabar, comitesq; conuocabam. Qui ubi conueniissent illis totam rem indicabam, & ossa ostendebam, atq; intrò ad uinctam ducebam. At illa protinus in aquam uersa est, & euanuit. Ego uero experiri uolens gladium in aquam condidi, illaq; mox sanguis effecta est. Ocyus igitur nauem repetentes abnauigauimus. Hinc postquam illuxit dies conspecta terra, coniecimus esse eam, quæ nostro orbi opposita est. Procidentes itaque atq; precati, quid esset futurum dispiciebamus. Quibusdam autem placebat ascendere duntaxat, & rursum redire: alijs uero illic relicta naui, ad terræ meditullium proficisci exploratum incolas. Interea cum hæc cogitaremus, oborta uehemẽs tempestas, nauem littori impactam comminuit. Nos uero ægrè enatauimus, armis, & quod quisque poterat, secum correptis. Hæc autem & huiusmodi fuere, quæ mihi, donec ad alteram terram uenirem, contigere: nimirum quæ in mari, & inter nauigandum, in Insulis, & in aẽre, & quæ postea in ceto, & cum ab illo exissemus, quæ apud heroës & Somnia. Postremo quæ apud Bucephalos & Onoscelеas, cætera autem, quæ in terra acciderunt, sequentibus libris enarrabo.

Tyran-

TYRANNICIDA.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

QVod ad Argumentum Declamationis attinet, infrà ab ipso autore ponitur. Cæterum genus orationis iudiciale est. Status Qualitatis. De eo enim potissimum quæritur: Dignus ne sit præmio Tyrannicidæ, qui filium tyrannum occidit, an non. Incidit tamen legalis quoq;. Nam & de eo, qui tyrannicida uocandus sit, & de legis sententia disputatur. Exordium attentione & docilitate comparandâ fermè cõsumitur, dum & summam petitionis, & rei magnitudinem pariter ac nouitatem exponit. Nisi quòd interim & beneuolentiam sibi ex merito facti, & aduersario ex suspitione inuidiam parat. Narratione, grauitatem atq; fœuitiã tyrannidis primum persequitur, etiaq; omnem caussam in filium tyranni transfert, ut uideatur uidelicet certo consilio filium ante patrem aggressus esse, deinde & modum peractæ cædis & consilium suum exponit. Hinc Propositio siue petitio sequitur. Post quam Confirmatio, in qua principio petitionem suam commendat amplificatione euentus & bonorum, quæ ex hoc facto secuta sint, cum aduersarij obiectione comparata. Deinde uerbis legis opponit diffinitionem tyrannicidæ, à genere comprobatam, puta quòd non solum is, qui sua manu & gladio tyrannum occidit, hoc nomine dicendus sit, sed etiam qui per alium, & quocunq; modo illũ tollit. Postea etiam à fine legis argumentatur contrà scriptum. Vltimo locum, quem Rhetores à summo ad imum uocant, si ue etiam communem, tractat: in quo consilium siue uoluntas, conatus, actio, eaq; per comparationem, aut effectionem amplificata, postremo & euentus considerantur. Perorditio autem locis patheticis constat, nam ipse quidem pro se affectus mouet à modo & instrumento actionis, à tyranni autem personâ, hypotyposi quadam, seu descriptione dictorum ac factorum illius. Ad finem Propositionem repetit, & sui beneficij ueluti memoriam quandam in auribus auditorum relinquit.



VVM duos eodem die tyrannos occiderim Iudices, alterũ quidem ætate iam affecta, alterum æuo florentem, & ad sceIerum successionem capessendam paratum, unicum tamen pro ambobus præmium petitum uenio, qui quidem unus omnium quotquot unquam tyrannicidæ fuerũt, unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, necíq; dederim, filiũ uidelicet ense, patrem indulgenti charitate, qua filium adamabat. Itaq; tyrannus pro his quæ commisit, abunde magnas pœnas nobis dependit: quippe qui & uiuus aspexerit, filium prius morte sublatum, & quod est omnium maximè nouum, compulsus sit denique ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, cæterum occisus alteram ad cædem operam mihi suam commodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdẽ post mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaq; sum is qui tyrannidem sustuli, pariterq; mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cædis ordinem commutarim, ac morem modũq; nouarim conficiendi sceleratos: nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens, porrò senem soli gladio reseruans. His igitur de caussis & amplius quiddam à uobis me consequuturum arbitrabar, præmiaq; latiorum, quæ numero æquarent eos qui essent interempti: utpote qui non præsentibus modo malis uos leuarim, uerumetiam futurorum formidine, quicq; stabilem pepererim libertatem, nullo relicto qui scelerum capessat successionẽ. Verum interim tantis rebus strenuè peractis, in discrimen adducor, ne præmio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus nõ feram mercedem, quam leges ãme seruatæ præstituunt. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reipub. studio (quemadmodum ait) hoc facere, sed quod extinctos esse illos grauiter ferat, atque eum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur Iudices, mihi paulisper attendite, dum tyrannidis mala, tametsi ipsi optimè nostis, commemoro. Siquidẽ hoc pacto futurum est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capiatis uoluptatis, reputantes nimirum quibus sitis leuati

Exordiũ, quo dociles & attentos facit.

Beneuolentiã captat à sua persona.

Aduersario inuidiã cõcitat

malis. Neq; enim quemadmodum alijs quibuſdam ſæpenumero accidit, itidē & nos ſimplicem tyrannidem atq; unicam ſeruitutem ſuſtinebamus, nec uniuſ domini uiolentiam tolerabamus: uerum ſoli omnium quos ſimilis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias diſtrahebamur infelices. Porrò ſenex multò erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad ſupplicia ſegnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui iam ætas uehementiam impetus cohiberet uoluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad ſuſcipienda malefícia filij inſtinctu nolens impelli ferebatur, ipſe alioqui non admodum tyrannicus, niſi quòd illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium ſuprà q; credi queat, erat, id quod rè declarauit, ita ut filius illi eſſet omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iuſſerat: ſupplicio afficiebat quoſcunq; præceperat, ac prorſus in omnibus illi obſequundabat. In ſumma, filius in patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatū ſatelles erat. Tametſi huic propter ætatem honorem cedebat adoleſcens, ſoloq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipſe. Et quanquam tutamentum præſidiūq; principatui ab illo mutuaretur, ſcelerum tamen emolumentis ſolus fruebatur. Ille erat qui ſatellites continebat, qui cuſtodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes è medio tollebat, qui inſidias formidabat, ille qui caſtrabat ephebos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum ſi quæ cædes, ſi quæ exilia, ſi quæ pecuniarum expilationes, delationes, contumeliæ, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porrò ſenex illi obſequebatur, comitemq; ſcelerum ſeſe præbebat, ac comprobabat duntaxat filij ſui flagitia. Itaque quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quòd quum animi cupiditatibus ex imperio poteſtas accedit, nullum flagitijs modum imponunt: tum illud i primis diſcruciabat, quòd proſpiceremus diuturnam, uel æternam potius ſeruitutem eam futuram, & per ſucceſſionem alij poſt alium domino tradendam Rempub. populumq; homini ſceleſto hæreditatis inſtar obuenturum. Nam id alijs ſpem non exiguam facit, quod apud ſeſe reputant, quòd inter ſeſe dicunt: at mox ea cercebitur, at mox demorietur, paulo pōſt liberi ſumus futuri. Verum de his nihil eiuſmodi ſperabatur, quin potius iam intuebamur paratum tyrannidis hæredem. Vnde factum eſt, ut ne aggredi quidem quiſquam fortium ciuium, & qui eadem quæ ego, animo ſtatuiſſet, auderet. Sed deſperabatur ab uniuerſis libertas, atque inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum eſſet cum tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil iſta deterruerunt, neque perpenſa negocij difficultate refugi, neque ad ſuſcipiendum diſcrimen trepidaui: uerum ſolus, ſolus inquam, aduerſus adeo ualidam uariamq; tyrannidem: uel non ſolus potius, ſed gladio comite conſcendi: quippe qui mihi ſit auxiliatus, mecumq; ex parte tyrannum interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obuerſabatur: at è diuerſo perpendenti, quòd publicam libertatem mea cæde redempturus eſſem. Ergo ubi in primam irruiſſem cuſtodiam, neque mediocri negocio ſatellites ſubmouiſſem: occidens interim, in quem incurriſſem, & quicquid obſiſteret amoliens, ad ipſum negocij caput ferebar, ad unicum tyrannidis robur, ad noſtrarum calamitatum fontem, atque irrupto arcis propugnaculo, quum uiderem illum fortiter tuentem ſeſe, multisq; uulneribus reſiſtentem, tamen occidi. Et iam tum erat ſublata tyrannis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore liberi omnes, niſi quòd reliquus adhuc erat ſenex ſolus, inermis, nudatus cuſtodijs: iamq; amiſſo magno illo ſuo ſatellite deſertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipſe Iudices, hæc animo reputabam. Cuncta mihi pulchrè habent, cuncta confecta ſunt, cuncta eò quò deſtinaram, perducta. At eum qui reliquus eſt, quo tandem modo pœnas dare conuenit? Me quidem meaq; dextera nequaquā eſt dignus, præſertim ſi poſt ſplendidum facinus iuuenile atque magnificum interimatur, priorem illam cædem

dedeco

Narratio, qua magnitudinē tyranni dis exaggerat & oēm eius cauſam in filium transfert.

Conſiliū & modus cædis.

dedecoraturus. Carnifex aliquis quærendus est illo dignus, iterum post calamitatem, ne uel hanc ipsam lucrifaciat: uideat, discrucietur, appositum habeat ensem, huic reliqua mando. Hæc ubi mecum statuissem, ipse quidem illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannum occidit, summamq; meæ imposuit fabulæ. Adsum igitur, popularem administrationem uobis adportans, cunctisq; bono iam ut animo sint edicens, ac libertatẽ annũcians. Iam meis fruimini factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat nemo, quin & magistratus creare liberum est, & causas agere, & ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaq; fortitudine, ui delicet ex una illa cæde, postquam pater iam uiuere non quibat. Æquum itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmium donetur, non quod lucri auidus, aut sordidus quispiam sim, nec is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim: uerum quòd præmio cupiam officia mea comprobari, neque repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmioq; indigni iudicentur. At hic contradicit, negatq; æquum facere me, qui decorari munere, præmiumq; ferre cupiam. Necq; enim tyrannicidam esse me, necq; quicquã à me pro legis sententia confectum esse, uerum facinori meo deesse quiddam, ad hoc ut præmium postulem. Percontor igitur illum, quid præterea requiris à me? nonne uolui? nonne ascendi? nonne occidi? nonne libertatem peperi? num quis imperat? num quis iubet? num quis minitatur dominus? num quis nocentium manus effugit meas? haudquaquam dixeris, sed omnia plena pacis omnes restitutæ leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines absq; periculo, publicaq; felicitatem solennibus ferijs celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis est qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquã præ me dignus honore sit, cedam præmiũ, desistam à petendo munere. Quòd si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendens, interimens, excrucians, alterũ ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quur facis ut populus parũ erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porrò lex tyrannicidæ præmiũ decernit. Verum dic mihi, num quid interest utrum ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerũ hoc solũ spectauit legis conditor, libertatem, Democratiam, sceleratorũ sublationẽ. Huic honorem decreuit, hoc præmio dignum iudicauit, quòd quidẽ inficiari non potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille non poterat uiuere, nimirũ ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaq; ne discepta de cædis modo, necq; illud expende quemadmodũ interierit, uerũ an iam perierit, & an quod periit, id à me sit profectũ. Quandoquidẽ & illud excussurus mihi uideris, atq; his aduersus benè de Reipub. meritos calumnijs usurus, Si quis non gladio, uerum lapide, lignoue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porrò si fame tyrannũ obsedissem, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoq; requisiturus eras à me cædem, mea ipsius manu peractã? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factũ à me satis uideatur? atq; id quũ sceleatum acerbius etiã atq; atrociore mortis genere trucidassem? Vnum hoc dũtaxat specta, hoc require, hoc excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatũ uestigium? Quòd si purgata omnia, si pacata, profecto sycophanticũ est, modum rei gestæ calumniantẽ præmio frustrari uelle, quòd ijs quæ uirtute confecta sunt, debeatur. Equidẽ & illud memini dissertum in legibus, nisi fortè propter diutinã seruitutem oblitus sum eorũ quæ ab illis dicuntur. Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occidat: aut si non ipse quidem occidit, necq; manu facinus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasionem. Ex æquo & hunc quoque lex censet supplicio affici oportere, idq; iure optimo. Necq; enim statuit minus ualere oportere audaciam quàm facinus: ac postea superuacaneum est cædis ra

Petitio.

Confutatio

Frequentatio

1. Argumẽtũ à finitione tyrannicidæ.

Amplificatio à collatione effectus.

Finitionẽ probat à genere & causa efficiente.

tionem uiamq; ſpectare. Deinde hunc qui ſic occiderit, tanquam hõmicidam pœnas oportere dare cenſebis, ac nequaquam abſoluẽdum eſſe. At me qui per omnia conſimili modo Remp. iuui, non cenſes ea capere oportere, quæ ijs debentur, qui beneficio iuuerũt. Neq; enim illud dicere poſſis, me quidem impru-
A uoluntate. dentem feciſſe, ſed exitum quendam commodum fortuito fuiſſe conſequutum præter animi ſententiam. Nam quid præterea iam formidaſſem, eo qui ualidior erat interempto? Cur autem gladiũ in uulnere reliquiſſem, niſi planè quod erat euenturum, idipſum prædiuinaſſem? Niſi forſan illud dices, hunc qui extinctus eſt, tyrannum non eſſe, neq; hanc appellationem in illum competere: neque uos multum præmij hoc nomine, ſi ille fuiſſet occiſus, decreturos fuiſſe. At qui iſtud dicere non queas: an tyranno interempto, ei qui cædis cauſſam miniſtrauit, præmium negabis? O curioſitatem, de illo laboras quo pacto inter e-
II. Argumẽtũ. A fine legis. rit, quum interim libertate fruaris? Aut ab eo qui Democratiam reſtituit, neſcio quid ſuperuacaneũ præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei geſtæ ſpectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia miſſa facit, neq; iam ultrà cu-
à minore. rioſius excutit. Quid enim, an ſi tyrannum exegerit quiſpiam, non is iam tyrannicidæ præmium cepiſſet? cepiſſet opinor, idq; iure optimo: ſiquidẽ & hic proferuitute libertatem peperiſſet. At id quod à me patratum eſt, non exilium habet, non in poſterum inſtaurandæ tyrannidis metum: uerum abſolutam ſublationem, totiusq; generis internitionem, omneq; malum radicitus exciſum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem uſq; (ſi uidetur) rem totam perpendite, nũ
III. quid eorum quæ ad leges pertinent ſit prætermiſſum, & num quid in me deſi-
Locus à ſummo ad imum. deret ex his, quæ tyrannicidæ oportebat adeſſe. Principio mentem prius opor-
I. tet ſuppetere fortem & amantem Reip. quæq; pro communibus cõmodis pe-
Voluntas & conſilium. riculum adire non recuſet, quæq; priuato ſuo interitu multitudinis incolumitatem auſit redimere. Num hac parte quicquam mihi defuit? Num frangebar animo? Num quum præſcirem per quæ pericula mihi perrumpendum eſſet, per ignauiam refugi? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum commorare, atq; æſtima, an non uel uoluiſſe tantum iſta, ac ſtatuiſſe, præclarũ facinus futurum fuiſſe uideatur. Ac putato me ſolius animi, uoluntatiſq; argumento præmium poſtulare, tanquam qui beneficio iuuerit. Tum ſi uoluntati meæ facultas defuiſſet: uerum alius poſt me tyrannum occidiſſet, dic mihi: nũ abſurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Minimè. Si dicerem, ciues, uolui, ſtatui, aggreſſus ſum: uoluntatis experimentum dedi, ſolus dignus ſum qui præmium feram. Quid tum reſponſurus fueras? Nũc porrò non hoc
II. dico, ſed inſuper aſcendi, periclitatus ſum, atq; innumerabilia priuſquam iuue-
Conatus. nem occiderem, patraui. Neq; enim uſq; adeo facilem, factuq; procliuem eſſerẽ exiſtimetis, cuſtodias perrumpere, ſatellites opprimere, unumq; hominem tã multos amoliri. Quin iſthuc penè maximum eſt omnium quæ ſunt in tyrannicidio, totiusq; negocij caput. Nam ipſe iam tyrannus non magna res eſt, neq; expugnatu, neq; confectu difficilis: uerum ea quæ tuẽtur continentq; tyrannidem, quæ quidem ſi quis ſuperarit, is nimirum cuncta quæ deſtinauit, peregerit, & perpuſillum eſt, id quod ſupereſt. Sed ad tyrannos peruenire nunquam mihi contigiſſet, ni prius qui illum cingunt cuſtodes oppreſſiſſem, omnesq; ſatellites antè debellaſſem. Nihil adhuc addo: uerum in his rurſum immoror. Cuſtodiam oppreſſi, ſatellites ſuperaui, tyrannum incuſtoditum, inermem, nũdum reddidi. Vtrum his rebus confectis, non tibi uideor honore dignus? an adhuc cædem ipſam à me requires? Quinetiam ſi cædem quæris, ne ea quidem deſiderabitur. Non ſum incruentus: uerum cædem peregi, magnam ac ſtrenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atq; omnibus formidandi, per quem ille ab inſidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium ſatellitũ inſtar erat. An non igitur, quæſo te, præmio dignus uideor. Sed tantis rebus geſtis hono-

rę

re fraudabor? Quid enim si satellitem unum, atque adeo quid si Tyranni ministrum quempiam interemissem? Quid si seruum aliquem charum? an non hoc quoque magnum usum fuisset, conscendisse, mediaq; in arce, mediis in armis, aliquem è tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit, considera. Filius erat tyranni, uel tyrannus potius crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad contumelias uiolentior, quodq; est maximum, hæres ac successor omnium, quicq; in longum nostras calamitates posset prorogare. Vin' hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero tyrannum uiuere adhuc, fuga ereptum? Iam horum nomine præmium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An non & illum uerebamini? An non dominus, an non grauis, an non intolerandus erat? Porrò nunc negocij caput de nicq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quàm fieri potuit, pulcherrime confeci, tyrannumq; aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tantorum facinorum sibi conscio, sed posteaquam illum prius multo dolore excarnificassem, tum quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratum coram oculis ostendens: puta filium in ipso æui flore, tametsi sceleſtũ quidem illum, attamen & ætate uigẽtem, & patri similẽ, sanguine taboq; oppletum. Hæc nimirum sunt parentum uulnera, ij gladij ueroq; tyrannicidarum, hæc mors digna crudelibus tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus congruit. Cæterum protinus interire, protinus excidere sibi, neq; huiusmodi ullum spectare spectaculum, profecto nihil habet tyranni co supplicio dignum. Neq; enim ignorabam uir egregie, non ignorabam inquam, neq; quenquam alium latuit, quãta ille charitate filium sit prosequutus, adeo, ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddã, idq; meritò, quippe qui cõspiceret illum unicũ esse qui curaret seruaretq; tyrannidem, quicq; solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaq; si non ob charitatem, certè ob rerum desperationem sciebam illum protinus exiturum ẽ uita: perpensurum enim, iam nihil esse quur uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirum effeci, ut hæc omnia illum agminatim circunsisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quicq; in posterum immine bant metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremum illum cõsilium adegi. Interijt itaq; uobis orbus, excruciatus, plorans, lachrymans. Luxit luctum, non illum quidem diuturnum, uerum qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimum, ipse sibi necẽ conscitit, quod quidem mortis genus, præ cæteris miserrimum, multoq; atrocius, quàm si per aliũ inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eũ agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis eum ad illum misit? O ensis particeps, successorq; meorum egregiè factorum, post tanta pericula, post tantas cædes contemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantum nomine præmium à uobis postularem: si sic dicerem Iudices: Tyrannum quum mori uellet, quũ id temporis inermem se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad consequendã libertatem auxilio fuit uniuersis, hunc quoq; laude, præmioq; dignum iudicassetis. Porrò domino tam popularis rei non gratiam retulissetis? Nónne inter eos qui de Republica benemeriti sunt, scripsissetis? Nónne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum Deos uenaremini? Nunc mihi considerate, quæ ueri simile est fecisse Tyrannum, quæ dixisse, priusquam sibi mortem consciſceret. Quum iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus confoderetur, idq; in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisque sint oculis obuiæ, uidelicet ut quàm maximè discruciaret eum,

III. *Amplificatio rei per cõparationem.*

IIII. *Euentus.*

Amplificatio à modo.

Peroratio amplificata affectibus.

Conformatio.

Hypotypoſis & pathopœia patris.

qui genuerat, quoq; primo statim conspectu perturbaret, miserabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atq; inualidus: uerum domesticarum cladium spectatorem. Nam ego interim discesseram, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquens actori caduer, scenam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant. At ille astans ubi filium conspexit, quem habebat unicum: semiuiuum, sanguinolentum, cæde conspersum, tum uulnera perpetua, plurima ac lætalia, hunc ad modū exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus, tanquam tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudum propter occisum te filium extinctus, nisi fortè me tanquā senem contemnit, ac lento supplicio me conficit: producitq; mihi mortē, reddítq; mihi cædem longiorem. Atq; hæc locutus ensem quærebat. Nā ipse inermis erat, propterea quod per omnia filio fideret: uerūne is quidem deerat, ut qui iamdudū fuerit à me paratus, atq; ad facinus futurum relictus. Euulso igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto, ait: Dudum me occidisti, nunc finē malis impone gladio. Adespatri lugenti solamen, senilemq; manum & infelicem adiuua, iugula. Tyrannum occide, luctu libera: utinam prior in te incidissem, utinam in cæde priorem occupassem locū. Occidissem quidem, sed tanquā tyrannus duntaxat, sed qui crederem mihi superesse ultorem: nunc autem tanquam orbus occumbo, nūc tanquam cui desit etiam mactator. Atq; hæc ubi diceret, gladiū adegit, tremens neque sat potens. Cupiebat quidem, uerum non suppetebant uires ad facinus exigendū. Quot hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot tyrannicidia? Quot præmia? Postremo spectastis omnes iuuenem dudum prostratum, nec exiguum profecto, neq; mediocrium uirium opus, ac senem huic circumfusum atq; amborum sanguinem commixtum, libertatis illam & uictorialem uictimā meiq; gladij facinora. At gladius ipse in medio amborum: declarans quàm nō indignum se domino præstitit: testansq; quòd mihi fidam nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratum, minus fuerat futurum. Nunc autem illustrius est ipsa nouitate. Atq; ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Cæterum actio in multos est distributa, quemadmodum in fabulis fieri consueuit. Ac primas quidem partes egi ipse. Secundas autem filius. Porrò tertias Tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inseruiuit.

Concludit repetitione petitionis, et commemoratione meritii sui.

DECLAMATIO D. ERASMI ROTERODAMI, NON ILLA QVIDEM VERSA, sed quæ superiori Declamationi è Luciano uersæ respondeat.

ARGVMENTVM.

EIusdem generis hæc cum superiore, eiusdemq; status est, sed aduersaria. Vt enim illic contenditur præmium esse dandum tanquam tyrannicidæ, ei qui filium tyranni interfecerat: ita hic negatur eum satisfeciſſe legi, aut tyrannicidam esse, qui non ipsum tyrannum, sed filium tyranni occidisset. Exordio beneuolentiam captat, à persona Iudicum, deinde calumniæ aduersarij, qua in suspitionem adductus fuerat, quasi ipse quoq; tyranni di faueret, quia illi præmium dandum negabat, respondet per absolutionem primum, deinde & per insinuationem ex locis coniecturalibus, eleuata interim illius persona, atq; ipso uicißim in suspitionem, ex modo actionis uocato. Post exordium Propositio sequitur cum attentione, & admonitione Iudicis, quorsum in hac causſa maximè spectare debeat, atq; inde ad confutationem uenitur. In qua primum refelluntur ordine capita illa, quæ alter in argumento ab imo ad summum tractarat, puta Voluntas, Conatus et Effectus. Ac uoluntati quidem opponit uoluntatem legis, ut quæ non quid quisq; uoluerit, sed quid effecerit, spectet, neque cogitationes, sed facta præmijs compenset. Conatum uero eleuat uarijs ac multis similibus & exemplis, ostendens in nullo pacto, aut contractu, aut certamine, aut alijs denicq; id genus rebus satis esse, conari aliquid & cœpisse, sed præ

ſtari

ſtari oportere. Effectum conditione ſequi, non conatum. Et quòd alter etiam conatum in legibus ſpectari dixerat, id diſtinguit, oſtendens diuerſam eſſe rationem præmiorum & pœnarum. In maleficijs interim & uoluntatem puniri, in beneficijs autem nunquam præmium dari, niſi ei, qui quod lex proponit, re ipſa effecerit. Poſtremo & patriæ gratis inſeruire ac officium præſtare ciues debere, & illum ſatis mercedis pro conatu ſuo rettuliſſe, laudem & gloriam. Effectum autem refellit, quia non ſimpliciter id effecerit, quod lex iubet, ſed fortuna ſeu numine ita ferente, cædem filij, mortem patris conſecutam eſſe. Non enim quia ipſius gladio tyrannus poſtea ſe ipſum confecerit, ob id ipſius hoc factum eſſe. Deinde etiam incertum fuiſſe exitum, & quid nam pater, occiſo filio facturus fuerit, & hic conſilium quoq; petituris ſubuerit, primo ut incertum et periculoſum, neq; certis rationibus firmatum. deinde etiam ut fictum, & poſt euentum rei, demum ſimulatum. Denicq; non idem eſſe occidere, id quod lex iubet, & mortis cauſſam qualemcunq; præbere. idq; iterum multis ſimilibus probat. Atq; hoc loco diſputationem ſupra cœptã renouat, de eo quatenus uoluntas in legibus ſpectatur, & in quibus per ſe ſufficiat, nempe in maleficijs & non in beneficijs, & ob id neq; hic præmium illi deberi, ut qui ceperit, non abſoluerit beneficium. Confutatis igitur hoc pacto uoluntate, conatu & effectu, quarto loco id aggreditur, quod petitor in narratione potiſſimum amplicat, puta filium fuiſſe caput & cauſam tyrannidis, eoq; ſublato, etiam tyrannidem ſublatam fuiſſe. Ac primo quidem filium oſtendit non fuiſſe tyrannum, neq; tyrannidis caput, confutatis ſignis, & cæteris rationibus, quæ alter ad eam rem probandam adduxerat. Deinde, ut maximè fuerit, legem iubere ipſum tyrannum, non ut quiſq; tyranno ſimilis, aut nocentior etiam eſt, occidere. Et hic multis uerbis de autoritate legum diſputat, & quod non temere uerba legum huc aut illuc deflectenda ſint, alioqui multa pericula et incommoda ex eo ſecutura eſſe. Poſtremo etiam ipſe locum ab imo ad ſummum tractat, & ut alter uoluiſſe, egiſſe, effeciſſe ſe dixerat, ita hic contrà neq; animum ad rem gerendam habuiſſe illum, neq; recta uia aggreſſum eſſe, neque denicq; id quod lex iubet, perfeciſſe oſtendit. Et ſub hæc orationem concludit, breui ἀνακεφαλαιώσει, & conformatione ſeu proſopopœia, legum, reipub. & deorum quoq;, expoſtulantium cum petitore, ut iniquè & præter meritum, præmium petente.



I MIHI cauſſa hæc Iudices, apud concionem populárem, quæ ſtudijs potius, quãm exacto rerum iudicio duci conſueuit, eſſet agenda, ac non magis apud Iudices ex honeſtiſſimis ordinibus delectos, nimirum grauiſſimos ſapientiſſimoſq;, nonnihil profectò uererer, ne omnium animis noua hac & inſperata lætitia geſtientibus, atque (ut ita dixerim) exultantibus, nec ſatis attentos, nec dociles eſſem auditores habiturus. Porrò fauentes, beneuoloſq; multò minus: quippe qui frontem modo, quaſiq; perſonam huius negocij intuentibus, non faciem ipſam propius contemplantibus uideri fortaſſe poſſim, in communi totius ciuitatis gaudio, tum autem in cauſſa tam populari, uelut importunius obſtrepere atque obturbare. Enimuero quum omnis affectus inutilis eſt ad rectè iudicandum, tum ingens, intemperans, atque exundans lætitia, non ſolum iudicium omne funditus tollere ſolet, uerumetiam noſtri ſenſus non raro nobis eripere: præſertim (ſi quemadmodum hæc noſtra) poſt graues diuturnasq; calamitates, ac ueluti tempeſtatem ſæuiſſimã repente præterq; ſpem (quaſi portus quidam) fuerit obiecta. Quid aũt tam acerbum liberæ multitudini, q; ſeruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quàm libertas? Itaq; nõ rebus modo ipſis, ſed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quidlibet impelli: maximè primis his aliquot diebus, dum gaudiorũ adhuc uelut æſtus quidam impotens, omnia ſurſum ac deorſum miſcet, dum lætitiæ temulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum inſtituere non ſinit. Verum ueſtra Iudices ſingularis ſapientia perſpicacitasq;, non hoc tantum ſcrupulo me leuat, uerum & hanc mihi fiduciam ſuppeditat, uti ſperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidentia, nec fauore in Tyrannidem (ſicut iſte calumniabatur) ſed ſolita mea, & (ut opinor) nota Reipub. charitate ſuſcepi, uobis non modo nõ inuidioſum, ſed fauorabile, plauſibileq; uideatur. Etenim poſtquam uiderem manifeſta quadam Deorum beneuolentia, poſt diuturnam ac miſerrimã illam

Captat beneuolentiã à perſona Iudicũ.

Locus cõmunis.

Reſpõdet aduerſarij calũniæ, per abſolutionem.

illam seruitutem, toties Reip. uotis expetitam libertatem aliquando contigisse, nihil prius curandum nobis esse iudicaui, quàm ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas esset profecta, quo uidelicet munus suum huic urbi proprium, perpetuumq; facere uellent, & constabilire, tuericq; quod largiri non essent grauati, meminissemusq; ijsdem in manu esse, ut eriperent ingratis, quod optantibus dedissent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus: si beneficium acceptum agnoscamus: si celebremus, si ad illos autores referamus. Necq; mihi committendum putaui, ut dum nimium candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati impijq; reperiamur. Necq; enim isthoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accrescat (quanquam id quoq; longa iam tyrannide exhaustius est, quàm ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur, ne dij immortales, qui huius malè consulta, nobis uerterunt benè, hoc tantum munus à nobis tanquam ingratis reposcant, si, quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominem obsecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit, atq; hac temeritate sua restitutæ libertatis periculosam occasionē modo præbuerit, idq; adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimum tyrannicidæ titulum dijs eripere, sibi arrogare: Reipub. diem dicere, ac leges ipsas in ius uocare: ciuitatem ingratitudinis reamagere, nisi sibi totam hanc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem iudices facinus speciosius tyrannicidio, nullum dijs dignius: uerum hoc impudentior, qui sibi laudem tam eximiam usurpat immeritus. Nullum præmium honestius illustriusq;, quàm quod tyrannicidæ debetur. Sed hoc impensius accuratiusq; spectandum, ne temere decernatur indigno. Permulta siquidem, permulta ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino præmio dignus quis esse uideatur: quorum nihil in hūc competere, paulo pòst euincemus. Proinde quum non tolerandæ improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat, eum à legibus præmium omnium maximum petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiam si unum ex huius arbitrio dependerint, tamē multa insuper isti creditori sint debituræ. Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxiæ Reip. quoties libido sit, possit improperare. Tum illud utrum risu potius, an odio dignum existimem, quòd in tribunalibus, quòd apud ornatissimum seueriss imorum iudicum consessum, Thrasonem quendam nobis è comœdia retulit? Sensistis iudices, ut è corona plerique risum tenere nequierint, dum personatus iste Hercules tragœdiam illam suā nobis recitabat: de sese terq; quaterq; tyrannicida, de sapiente illo gladio commilitone suo, qui per se prudens senem interemit: digno uidelicet, qui inter sydera collocetur, domino in deorum numerum relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis suum ornauit, iactauit, exaggerauit? quàm militari iactantia, quàm Stentorea uoce, quàm fastuoso uultu, quàm arrogantibus supercilijs, quàm stupidis oculis, suum ipse uobis encomium detonabat? Quæso Iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: nonne uobis minitari uidetur? nonne dicere? ni mihi præmium decreueritis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortissimo gladio, qui uel sine me, meas uices, ubi lubebit, acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiam, uel in eo, qui uerè tyrannum occidisset? Hæc quoq; me caussa Iudices (neque enim inficiandum est) commouit, ut huius obsisterem petitioni, uel magis, ut immoderatam arrogantiam, ut odiosam huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim

Amplificatio à loco communi.

Eleuat pſonā aduersarij & factū ipsum.

Suspitionem mouet eidē à modo actionis.

Efficio.

tatim uniuersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataretur, ut hic sese ira tumes in medium ingesserit, quàm indignè tulerit uictimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc honorem eripi, sese unicum esse restitutae libertatis autorem proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica, priuatacq; suae dextrae, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurum denicq; Iudices auguramini, si ad huius intolerabilem iactantiam, uestra autoritas, uestra comprobatio, si praemiū quasi pignus accesserit? Quid, nisi ut tyranno submoto, alter quidam huic ciuitati paretur, qui uentosae linguae, gloriaecq; quasi tyrannidem quandam exerceat? Qui quotidie nobis odiosam istam suam tragoediam ingerat, quotidie dextram istam Herculanam, & gladium prodigiosum minitetur? Vtrum est hoc Iudices tyrannide liberari, an mutare Tyrannum? Videtis ipsi quām minaci fronte me iam obtueatur. Quid mihi succenses? Quid minitaris oculis? Quid terres supercilio? An mihi non licebit libertate in cōtradicendo (tuo sci licet munere) uti, quum tu sic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiam in proscenio leges fieri uetant) crimen tam atrox, tam capitale in ciuem impingere, tantum quia libuit, idq; apud Iudices iratos, in tam frequenti ciuium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare argumento. Siquidem quām reliqua gloriose, tam illud impudenter dicebas, mihi nullam fuisse causſam, quare tibi contradicendi partes susciperem, nisi quo tyranni necem, quae me discruciaret scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuū istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuicium, me longē minus etiam territabat, quàm (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim praeterquam quòd neq; affinitas, neq; cognatio, neq; necessitudo, neque emolumentum, neq; prorsus alia res ulla mihi cum tyranno interceſſit, quur mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quenquam criminis haerere suspitionem, tu quoque scires, nisi nunquam tribunalia uidisses, ac nisi hodie deuium te lucelli spes fecisset iureconsultum: equidem arbitror, meam fidem, integritatem, pietatem, totamq; meam uitam sic huic Reipub. spectatam esse, ut isto crimine tibi potius improbitatis odium, quàm mihi suspicionem ullam conciliaris. Vides quàm multis adductus sim causſis, ut tibi obsisterem. Denique (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissimè flagitauit, ut sui patrocinium aduersum te capesserem, negantes sibi uideri tyrannide liberos sese, nisi te à tyrannicidae praemio deiicerem. Non quòd pudeat homini debere hanc felicitatem: tametsi id quoque durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arroganti, sanè quàm molestum est: at debere, cui non debeas, isthuc uero non grauissimum modo, uerumetiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promereatur: sed obnoxium esse tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miserum est, bis stultum est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quām qui quod non dedit, id uult dedisse uideri. Sed finge mihi nullā esse causſam quur tibi me opponerem, nisi quia sic animo lubitum sit meo, profecto nihil habes quod mihi iure succenseas. Etenim quum apud Iudices tam sanctos agatur: si uere praemium meruisti, non tibi honorem eripio, uerum etiam uehementer illustro, quando non paulò magnificentius est tyrannicidae praemium euicisse, quàm tulisse. Sin minus, aequus ueniam dabis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Remp. debiti praemij ream defendo, si stulticiae crimen, si imprudentiae infamiam à ciuitate depello, si non sino, ut nostro omnium periculo haec urbs in deos existat ingrata. Postremo si deorum immortalium causſam ago, quibus honorem debitū tu conaris interuertere, ut uel hinc satis liqueat, quanta religione reliquā causſam egeris, qui statim ingrediens tam impudenter sis calumniatus: Contradicit, igitur contra Remp. fauet tyranno.

Apostrophe, qua calumniae aduersarij respondet, uterū ex locis conjecturalibus.

Translatio, qua actionem suā defendit.

Frequentatio causarum.

Quan

Quanquam ego illud quoq; liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel tyrannorũ causas citra fraudẽ agere licere. Neq; tamen à uobis postulo Iudices, ut uel mihi prosit in caussa hoc meum erga Remp. studium, uel huic obsit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inuidentiæ suspitionem, non refugio uel atrocissimam illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut tyranno fauisse uidear, nisi certioribus, quàm ut à quoquã refelli possint, argumentis euincò nisi demum & aduersario persuadeo, modo ne tergiuersetur, ut quàmmaximè ciuiliter quis agat, nullum ei deberi præmium: Sin exactius, seueriusq; pœnã etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quàm potest breuissimè facio, quæso Iudices, ut me attentis animis atq; auribus audiatis. Meministis Iudices, ut iste inter dicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unum spectare iusserit, quantis malis tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quòd grauem seruitutem toleràssemus, nunc optata libertate frueremur. Nimirum id tantum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudiciũ nihil attinebat. Neque enim hoc in quæstionem uenit, quàm misera sit tyrannis, quàm optãda libertas. Sed de illo cognoscitis Iudices, quũ libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeatur, & an id quod euentu cũ huius facto coniunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autem eadem uestigia, quibus ipse in caussam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirum agens, ut quemadmodum ingenioси conuiuatores ijsdem carnibus alio atq; alio modo coquendis, condiendisq; efficiunt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrãnicidia, Repetam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suum sibi uisus est mirificè attollere, & in quibus identidem restitabat. Quòd si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorem pronunciet licebit.

Propositio cũ admonitione, quorsum animus in hac causa intendẽ debeat.

Diuisio capitum.

Confutatio I. Voluntatis, cui opponit uoluntatẽ legis, quæ facta nõ cogitationes spectet.

Quot tyrannicidia, inquit, quot præmia? Primũ quòd uolui, deinde quòd conatus sum. Tum autem quòd filium occidi plus quàm tyrannum. Postremo, quòd pater ob mortem huius sibi necem conscíuit. Principio quòd uoluit Iudices, quis non leuius esse uideat, quàm ut sit refellendum? nisi quòd iste tanta uoce intonabat, toties inculcabat, quòd tyrannum uoluisset occidere, atque id (ut nihil iam accideret) tamen præmio dignum asseuerabat. Quid autem tam ridiculum, quàm nudæ uoluntatis præmium à lege flagitare? quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuant homines, ut neque pœnam irrogent, si quid uelis modo perperam: neq; præmium ostendant, si quid officiose uelis: uerum id unumquenq; uoluisse interpretantur, quod nulla uico actus effecerit. Ergóne, inquies, non magna facti pars est uoluisse, quod quidem arduis in rebus uel solum sufficere solet? Rectè sanè. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est, quid nolis aut uelis, ab his præmium expectandum, si quid præclarum animo conceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspicioса, sed ne ea quidem admittat quæ populari sunt opinione famaq; iactata. Postremo ut non nisi compertare cipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamanthiq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferto. Quòd si nulla lex ullí flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quæ tandẽ est impudentia, pro merito quod præstare uolueris duntaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi præmium postulare? Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coërceat, multoq; magis ad eius partes pertineat,

noceri

nocentibus erogare pœnam, & bene merentibus largiri præmia (id q̃d mox co piosius demõstrabimus) posteaq̃ in criminibus non accipit insimulationẽ mẽ te uoluntatis, queso te, in petendis præmijs ostentationem uolũtatis admittet? Quis aũt est ciuiũ uel quantũlibet ignauus, qui non uelit tyrannũ occidere, si tu tò liceat? Quis nõ uel leno, saltẽ emolumenti causa uelit? Denicq̃ quis nõ facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præmiũ gratis auferat? Vis itaq̃ dicam, quantũ hoc totũ habeat momẽti, uoluisse occidere? Nempe perinde est, quasi te somniaris occidisse. Par pari pensari cõuenit. Qui præstitit beneficiũ, ei lex benefactiũ repẽdit: at q̃ benè uoluit tantũ, ei quid debet, nisi ut uicissim benè uelit resp. I nunc, & hoc in gradu nos iube consistere. Rem tã eximiã, inquis, animo uersaui, statui, decreui: an præmiũ negabitis? Non fraudaberis præmio, si isthoc nomine postules: uerũ illud interim præmij feres, uelut homo nimiũ perfrictæ frontis, irrisus, explosus, exibilatus discedes, quẽ non puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidẽ ausit à quoq̃ petere, ut rem pro uoluntate auferat, nemo tam uecors qui concedat, ut uoluntatẽ nescio quam, hoc est, minus q̃ uerba precio redimat. At nõ uolui tantũ, inquis: uerũ & periclitatus sum, ascendi, submoui satellites. Primum isthuc tu quidem consultè facis, q̃ de gradu illo desiliisti, in quo nimis profecto incõmodè stabas, quanq̃ ne in hoc quidem multò cõmodius constiteris. Nam etiã si paulò minus absurdum uideat, haud ita multò minus impudens tamen est, quũ lex palàm præmiũ decernat ei, qui factum præstiterit, te q̃d conatus modo sis, præmium poscere. Ergo ne hoc quidẽ iuris erit apud te legibus, q̃d per illas est ciui priuato cum ciue priuato? Age quid si quis ciuium tecũ iniisset contractum, ita ut ille pecuniã stipulatus, tu condtionem pactus esses, mirũ ni suo uterq̃ periculo, atq̃ is nondũ præstita conditione, nummos his uerbis abs te petat: Cedo mercedẽ, conatus sum, tentaui, adnisus sum: an non protinus impudenti homini respondebis: Cedo conditionẽ? Nã de tuo conatu quid mea refert? quando quidẽ effectum abs te pactus sum, non conatũ. Puta totidem uerbis tibi nunc respondere legẽ: Agnosco contractũ, non muto pacta: debeo præmiũ, sed si tu conditionem præstitisti, si tyrannũ occidisti. Verbis aut obligantur, aut absoluunt homines. Si conato pollicita sum præmium, non grauabor dare: sin ei qui facinus peregisset, q̃d tãdem ius est te ferre quod es stipulatus, me non ferre quod sum pacta. In priuatis ac minutis contractibus nemo tã improbus inuenitur, ut lucrũ conditione promissum postulet, non præstita cõditione, nemo tam stultus ut det, si quis postulet: & tu à Rep. maximum omniũ præmium postulas, q̃ conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas adfers, donec illud unũ audiã, quod te præstare oportebat. Volui, inquis, ascendi, perrupi custodias, submoui satellites, quantulum iã est illud quod superest? Quid adhuc desideras? Nempe nihil in te desidero præter illud, cui soli debebat præmium. An non intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculũ: quorum alterum ad hunc tãtum, alterũ ad illum propriè pertineat: uidelicet persoluendæ mercedis, & præstandæ conditionis. Ego meo periculo præmij dependendi onus recipio, nec tua referre putes, nec refert q̃ angusta mihi res, unde corradendum quod debeã precium. Tu itidem conditionẽ tuo suscipis periculo, nec mea quicq̃ interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstanda. Totam istam curã, totum hoc negocium tibi relinquo. Quòd si ego iã præstita abs te conditione cõmemorem tibi in agris meis malè pueniisse segetes, merces naufragio periisse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio conflari posse pecuniam, quã tibi debeã, dic obsecro, nonne nugas agere me dices, negans horum quicq̃ ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Nec quisquam est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateatur. Et mihi pulchrè satis factum existimas, si tu mihi tragœdiã adferas, quantũ adieris periculi, quantum sudorum, quantum uigiliarũ exhauseris, dum studes

II. *Conatus cui opponitur pactorum.*

A simili.

A minori.

Aliud simile.

prestare conditionẽ? Res est (mihi crede) calumniosior, scrupulosiorq́, q̃ ut legibus tam occupatis conueniat, alienã expendere uoluntatem, alienos pensiculari conatus: quorũ suos quisq́ nimio solet æstimare, non suos difficile est adamussim perpendere. At facti, facilis est æstimatio. Proinde ea in legis cognitionem cadit: hinc reliqua omnia cõsueuit metiri. Tametsi non piget interdũ æqui bonique rationẽ habere. Verum in his litibus, quæ de uetere illa formula pendẽt inter bonos benè agier oportet: at in cõtractibus, quę neq́ ui, neq́ dolo coierũt, quid est quod à præscripto recedatur, nisi quis uelit omnino à pactis discedere?

Ab exemplo certantiũ in ludis solẽnib.

Quid uis? Circũspice, & si potes usq́ inuenire exemplum, non nego prẽmium. Sæpenumero in pugilũ Olympicis, sæpe in certamine spectator (opinor) sedísti. Credo, num quando uidisti quenq́ tam impudentem, qui palmã sibi hoc nomine uẽdicaret, q́ strenuè certasset? Non arbitror, atq́ id in re penè ludicra, certè ad uoluptatẽ cõparata. Et tu in tam serio omniumq́ splendidissimo negocio id tibi postulas, q̃d in scenicis illis pudeat uel impudentissimũ tẽtare? Age quoties & illud uidisti euenire, ut qui sese fortissimè, doctissimeq́ gessisset in cursu, is à præmio longissimè abesset, & ignauissimo faueret euẽtus? Habeat ille sanè, q̃d causetur, excidisse habenas, consternatũ equum, fractã rotã, iactet se uel arte, uel uiribus tanto præcellentiorẽ, quanto Thersitæ præstitit Achilles, nisi metã prior attigerit, profecto postulandi prẽmij ius nullũ habebit, fortunã suã incusare licebit. Cæterũ Agonothetæ non indignabit: propterea q́ hoc animo in certamen descenderit, ut eius utere ex cõdicione, id est, ita demũ prẽmium ferret, si uirtuti fortuna fauente uicisset. Alioqui si conatui, non tantũ effectui prẽmium deberet, tot palmis esset opus, quot in Olympicum certamen uenissent. Quanq́ in huiusmodi ludis, qui solennitatis uoluptatisq́ gratia proponunt, fit interdum, ut uictis quoq́ præmia statuant, non honoris, sed solatij gratia: uerũ seriis in rebus, atq́ adeo periculosis, quænam obsecro lex unq́ mercedem statuit, nisi si quis facinus peregisset: & ita peregisset, ut omneis numeros implerit? A quo tu quantũ absis, mox audies: nã nunc de conatu tantũ agimus. Lex igit

Ab exemplis militarium donorum.

ciuicam promittit coronã ei, qui ciuem in bello seruarit. Quis unq́ ad hunc honorem uel aspirauit, q́ se telis obiecerit, quòd non sine multis uulneribus discesserit? Profecto nisi ciue seruato, nemo ciuicã petit. Quis unq́ his uerbis muralem petijt: Acriter contendi Iudices, ut mœnia superarẽ. Omnia feci, sed depulsus sum. Quantumlibet enisus sit, nisi conscenso muro, nemo tã inuerecundus ut muralem coronã sibi deberi dicat. Obsidionalem nemo flagitat, nisi depulsa obsidione. Postremo nullus honos petit, nisi ab eo qui id effecerit, ad q̃d honor

A simili aliud

inuitat. Qui nauim in tempestate desertã ad littus perduxerit, huic ex lege uendicatio est earũ rerũ, quæ naui uehebant. Quorsum attinet hic tuam iactare peritiam, sudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauẽ in tutum reduceres, sed uictus tempestate deseruisti, audebis quicq́ ex his quæ sunt in naui, tibi uendicare? Aut si ausis, futurũ speras, ut quisq́ te uel pilum sinat attingere? Nõ opinor. Si quis unq́ ouationẽ, supplicationem, triumphũ obtinuit, q́ ad uictoriam omnibus neruis esset enisus, q́ gnauiter se gesserit in bello, nisi superior discesserit, nisi prescriptũ à lege numerũ hostium fuderit, aude & tu tibi prẽmium promittere, q́ tyrannicidiũ sis aggressus. Quòd si nemini hominũ memoria cõtigit, desine tibi noua spe blandiri, desine inaudito exẽplo postulare, q̃d sperare sit improbissimum, dare postulanti stultissimũ. Noli nobis cõmemorare, quanto capitis periculo murũ arcis conscenderis, qua uirtute satellitium tyrannicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quorũ maximam partem tibi liberũ est fingere. Ad obtinendũ tyrannicidę prẽmiũ, duobus duntaxat uerbis est opus, tyrannũ occidi. Quantũuis conatum exaggeres, alleues, attollas, nõ nisi tyrannicidæ debet prẽmium. Alioqui quid dices si eodem illo die, quo tu arcem conscendisti, p̃ multi pariter aggressi, sua quisq́ uirtute freti: quorũ nemo tamẽ

tyran

tyrannum interemisset: utrum omnes tyrannicidæ præmio potientur ex æquo, nempe quia conati? Age quid si multis strenue rẽ aggressis, uni cuipiam, qui sit omniũ ignauissimus (ut non semper uirtuti respondet fortuna) eum contingat interficere, an nõ præteritis reliquis hic unus honorẽ auferet? Quamobrẽ tandem? Non quia plus adierit periculi, sed quoniam id cõfecit, cui lex honorẽ decreuit. Hic tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptã operã, negabis æquũ esse uirtutis egregios conatus merito fraudari præmio, nisi fortunę suffragio adiuuent. Sed quæ tandẽ potest esse iniqua conditio, quam nemo compelli tur accipere, nisi cui cordi sit? Quantũlibet iniqua conditio proponit, eam nimirum facit æquissimã, quisquis suapte sponte recipit. In aleę ludo (si fas est hoc exemplum conferre) quid iniquius, ꝙ uel summum artificẽ ab imperitissimo superari, si modo iactus cõmodè cadat. Atꝙ id adeo nemo tanꝙ iniquum causatur: propterea quòd cui lusus huius lex non probat, ei liberum erat non suscipere. Iracꝙ lex quid præstari uelit, id palãm atꝙ in medio, pponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendũ. Illa nihil mauult, ꝙ ut res quãmoptimè cadat: ꝙ si postea ꝙ nihil iam intentatũ reliqueris, quo minus effeceris, per fortunã stetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunã, si ita lubet, in ius uoca, cũ lege nihil tibi rei: quę ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Necꝙ uero existimemus Iudices, istud à maioribus qui hanc legẽ tulerunt, sine summa ratione fuisse factũ, ut conato præmiũ non esse statuendũ putarint: uidelicet illud cauerũt, non tantũ ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inuitarent, uerumetiã ꝙ intelligerent tyrannicidij conatũ non posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurũ prospiciebant, ut si conatui præmiũ statuissent, temeritate conantiũ resp. subuerteret potius quã restitueretur. Etẽ tyrannis quid aliud est ꝙ graue capitaleꝙ ciuitatis hulcus? huic si quis medeat, ei merces digna proposita est, quã ita demũ ferat, si remediũ præsentaneum attulerit. Verũ huic malo neminẽ oportet admoliri manũ, nisi certũ artificẽ, qui sua diligentia peritiaꝙ fretus, non sinat hoc licere fortunæ, ut dum ipse salutẽ dare conat, illa uitam penitus eripiat. Quid? utrũ tu igitur in eiusmodi discrimine conatũ præmio iudicas inuitandũ esse: an potius pœna deterrendũ, nisi quod conatus est quispiã, idem præstiterit? Nec illud te subleuat, ꝙ mihi uidebare ratiocinando colligere, quũ lex in maleficijs pœnã irroget simplici sceleris molitioni, par esse ut multò magis in benefactis conatus habeat rationem: nam oportere legẽ multò propensiorẽ uideri ad cõpensandam uirtutẽ ꝙad retaliandam culpam. Atꝙ uide ꝙ hic tota erras uia. Principio nõ animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis discedere, propterea ꝙ aliorum molitio cum priuato molientis periculo modo coniuncta est: huius cũ publico reip. discrimine copulata, ut temere moliri tyrannicidiũ nihil aliud sit, ꝙ temeritate priuata rem omniũ prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualemcunꝙ conatũ in quæstionẽ uenire sinit, uerũ in paucis duntaxat, quę uel propter insignẽ atrocitatem hoc odij merent, uel eiusmodi sunt, ut prius exitiũ adferant, ꝙ conatus dent significationẽ: quod genus parricidiũ, ueneficiũ, proditio. Postremo nõ uides nihil esse simile, totaꝙ natura ratiõeꝙ discrepare, pœnæ legitimã irrogationẽ, & honoris largitionem. Nam alterũ quidem propriè legũ munus, alterũ quasi quędam de iure concessio, legisꝙ candor (ut ita dixerim) quidã est. Hoc ita habere sic demum intelliges, si reputes ꝙ multa sint quæ lex iubeat, addita pœna ni pareas: ꝙ multa item uetet, nisi obtẽperaris supplicium minitans: contrà, uix unũ atꝙ alterũ esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædã eẽ eiusmodi sunt, ut durum ac seruile uideat ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxorẽ ducere, operam dare liberis. Hic lex nimirũ urbanius ac uerecundius tecũ agit, patris, non magistratus sumit habitũ, precio ad id inuitat, qd alioqui gratuitò te præstare decebat. Rursus alia tametsi id genus sunt, ut à quo

Obiectio.

Æquitati opponit deliberãdi potestatẽ

A consilio legislatoris.

Finitio tyrannidis.

Confutatio obiectionis. à dissimili & periculo.

Locus, de cõparatiõe præmiorum & pœnarum.

uis non improbo ciue prẽstari uelle oporteat, tamen & fortiora uidentur, quã ut à multis prẽstari queãt: & periculosiora, ẽ ut multi uelint suscipere: nam in humanũ uidetur cuiẽ uitæ suę contemptũ imperare: ad hæc igitur prẽmio animat, quasiẽ calcar addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legũ indulgentiam longius trahere, ẽ ad quę semel ipsa astringit. Nec mirandũ est si attentior, si uigilantior, si exactior est in proprio naturaliẽ munere suo, ẽ in eo in quo protẽ poris ratione in alienas partes descendit. Huic astipulaẽ illud, ꝙ nouis etiam criminibus exemplũ, aut nouũ noua lege solet institui, aut à simili lege mutuo sumi. Necẽ tamen idẽ fieri cõsueuit, si quis qd noui facinoris cum laude patrauit, ut prẽmiũ à simili constitutiõe decernaẽ: nisi lex extet, quę nominatim honorẽ statuat eius facto, qd roget, uix habebit: quod postulet, haudquaẽ. Cur eñ legi necesse sit passim ciuiũ suoꝝ officium mercede redimere? quandoquidem ne sit impunita improbitas, id publicitus omniũ refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid aũt est qd non uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animã impenderis, quid mirandũ, si quod acceperas, id restituis? Vt supplicio dignus sis, ni si parenti pietatis officiũ persoluas, non præmiũ illico tibi debeaẽ, si persoluas. Itidem, si quid in leges cõmittas, nõ potes effugere supplicium: at non statim illæ tibi præmiũ debituræ sint, si quid cũ officio feceris. Nam si ciues omnes sese in officio continerent, ne opus quidẽ esset ullis legibus: quippe quę non ad bonos mores cõparatæ, sed malis è moribus natæ sunt, id qd uerè uulgo dictitant, ac pharmaci uice fungant. Finge itaẽ nullas esse leges quemadmodũ de aureo Saturni seculo fabulant poẽtę, suo quencẽ sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire benefacta, ꝙ nulla lex præmiũ decernat? Vt lex nõ minatur nisi improbis, ita non pollicet optimis ciuibus. Quorsum eñ opus promisso, quum uirtus absoluta abundẽ seipsa contenta sit? Proinde petere qd illa nõ sit pollicita, profecto plus ẽ impudentissimũ est: improbè flagitare quòd ea candidè ciuiliterẽ promiserit, ciuis est probitatis non satis spectatæ. Tu quid merueris, paulo post excutiet: interim finge sanè præcipuã quandam utilitatẽ attulisse, cui tamen ex lege præmiũ non debeatur. Vtrũ protinus clamitabis infrugiferũ fuisse officiũ ciuitatem in ius uocabis, plebẽ ingratã uociferabere, minitabere iudicibus, nisi tibi mercedẽ ex animi tui sententia decernant? An potius ipsam uirtutẽ abundẽ magnũ sui prẽmiũ iudicabis? Oblectabis te cõscientia recti. Hunc esse maximum fructũ officij duces, ꝙ de alijs citra tuum emolumentũ benemerẽdo addere orum benignitatẽ uidearis accedere? Nimirũ hęc tibi futura sunt satis, si modo ciuis sis optimus. Quòd si non contentus istis, aliud adhuc nescio quod præmium desideres, certè maximo proximũ est gloria: hoc tu iam propemodũ tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per ora mortaliũ, celebrari, laudari, digitis notari mille, oculos omniũ in te cõiectos circunferre? Ista, inquã, uel maxima prælij pars: nam pecunia sanè ẽ exiguũ momentũ adfert. Tu conatus dũtaxat es, permagna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinori. At cũ interim his rebus frueris, dum non occiso tyranno, tamẽ uelut tyrannicida celebraris, quæso te, quantula pars abest è tuo prẽmio quod laturus eras, etiã si tyrannũ occidisses? Postremo isthuc ipsum prẽmiũ, penè dixerim, inuidendũ mihi uideẽ, quod iã tibi licuit toties Reip. tyrannicidiũ imputare, quod in celebri iudicio tibi cõtigit honestissimũ prẽmiũ flagitare, & in tam frequenti theatro spectãte rep. magnificã istam tuã tragœdiã peragere. Mihi uidetur ludices, beneficij tulisse gratiam, quisquis exprobrare beneficiũ potuit. Tu fortunæ, tu deoꝝ munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatẽ acceptã ferant. An hæc tanta præmia cõtemnis? quę uel uero tyrãnicidę sufficere debuerãt, nisi lex maluisset prẽmio conatũ ab effectu distinguere. Quanẽ nullũ me hercle prẽmiũ magis congruit ei, qui tyrannũ conatus sit occidere, nec occiderit, ẽ ut illi cõtingat tyrannicidę prẽmiũ sperare, nec ferre tamẽ. Hiccine erat ille gradus, in quo nos tecũ cõmorari iubebas? Quanẽ hoc nõmie tuus conatus minus ꝓmeretur prẽmiũ,

De officio patriæ gratis præstando.

Collatio mercedis & gloriæ.

quod aliorum proposito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effecisti quod uoluisti: id quod erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iam dudum aliū gradum (ut uideo) circumspectas, in quem te recipias: nam in hoc quam citra omnem præmij spem consistas, intelligis. Age sequemur te per omnia, & alio unde alio fugitantem persequemur, nec usquam sinemus consistere. Atqui nō tantum aggressus sum, inquis, uerumetiam occidi, nempe filium: atque id facinus in duo secas tyrannicidia, & quòd filium sustuleris pluspuam tyrannum, tum tyrannidis successorem: & quòd parenti, necato filio, mortis causam minitraris. De illo mox nunc hoc cuiusmodi sit inspiciamus. Parentem ais abs te, iugulato filio, eadē occisum opera: negas enim referre, qua uia peremeris, modo sustuleris: imò splendidius isthuc uideri uis, quòd tuo quidem ense, uerum ipsius dextera sit interemptus. Hæc tam honesta Iudices, oratio possit parum attentum fallere, præsertim hoc rem fucis illis suis & phaleris uenditante, dum nobis ob oculos ponit ualidum illum florentemq; iuuenem, sic patri adamatū, crebris uulneribus confossum: parentem senem miserum, illi circunfusum, eodem exanimatum ense, sanguinem utriusq; inter se confusum. Ista quidem dictu splendida, sed quid ad tuam caussam attinent? Nemo tam cæcus qui nō uideat, nemo tam effrons qui neget, spectaculum illud multò omnium iucundissimum extitisse ciuitati, quum senem tyrannum iuueni uideret incumbentem, exanimem exanimi, & in altero gauderet sese leuatum malis præteritis, in altero futurorum metu. Hæc quum per se maxima, quū Reip. sint gratissima, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unum in hoc iudicio uertitur, utrum tibi acceptum ferri oporteat, quòd pater sine controuersia tyrannus occisus est, an fortunæ superūmq; dexteritati. Quòd enim tuo gladio peremptus est, id uero quā est futile nihiliq;. Quid si tuo gladio ab eo qui eum utendum abs te rogasset, tyrannus esset necatus, num tu protinus tyrannicidæ præmium petitum uenires? Lex occisori pollicetur honorem, tu eum iugulasti, de quo certè controuersum esse poterat, tyranni nomine censendus esset necne: eum de quo nihil erat dubitationis reliquisti. Si prudens, prudens excidisti à præmio: sin metu, multò minus etiam caussæ est postulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolensq; reliquisse uiderere. Sed quod tandem erat istud tuum consilium, quum tibi sic in manu esset, non toto metu liberare Remp. sed ultorem tui facinoris, & uerum certumq; tyrannū relinquere? intelligebas (ut ais) omne negocium confectum extincto iuuene, propterea quòd modis omnibus futurum præscires, ut senex illico sibimet eodem gladio necem conscisceret. Videte Iudices, in manifestissimo mendacio qua rima conatur elabi: nisi diuinandi scientiam commentus fuisset, non poterat hinc explicare sese. Siquidem hæc uel augur, uel haruspex, uel uates diceres, fortasse nōnullos inuenires, qui ista prædicanti fidem essent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri dissimilius? quàm asseuerare, id certum præscisse te, quod tale sit, ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es assequutus id euenturū quod euenit? At quid aliud efficiet coniecturis poterat, nisi ut uel speraret, uel suspicarere? Porrò in re tam ancipiti, quæ dementia erat spem incertā sequi, discrimen certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas coniecturas, quibus hic noster uates præsensit inopinatum omnibus exitum. Iam ætate fessus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat posse tyrannidem adempto filio. Tum indulgētius amabat, quàm ut filio uellet esse superstes. Nónne sentis hæc adeo non esse naturæ rerum consentanea, ut iam omnibus uideantur esse confutata, uel priusquam refellantur? Vtrum seni mentem ullam fuisse putas, an non putas? Si non putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, quod neutiquam erat tutum, atq; ita protinus toto falleris augurio: sin putas sapuisse, quur erat quòd usqueadeo diffideret? Quasi uero tyrannis uiri

VII. Effectus ex cædes filij.

Elevatio instrumenti.

A scripto seu uerbis legis.

Ab incerto euentus. Cōtra consiliū aduersarij ut periculosum et incertum.

Eleuat coniecturas et rationes aduersarij.

I. *Ab accidentibus et ijs qb⁹ conseruatur tyrannis.*

bus duntaxat unius hominis, ac non multò magis ingenio, uersutia, calliditate largitione, crudelitateq; contineatur: quæ omnia si magis in senem quàm in adolescentem competunt, quur tu in diuersum torques augurium? An non illa ætas usu rerum callentior est? an non altius dissimulat? an nō cauet diligentius? an non prospicit oculatius? iracscitur implacabilius? tenacius iniuriæ meminit? meliusq; in longinquum consulit? His solis rebus imperium tyrannicū administratur. In militiæ duce quantulum est illud momentum, quod corporis uires adferunt? at in tyrannide profectò multò minus. Cur magis illum terret ademptus filius, quàm extinctus satelles quispiam audacior? quum arx superesset approbè munita, superessent opes, arma, satellitum ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq;, qui non solum tyranni partes adiuuabāt, uerum etiam tyrannos agebant: quos equidem spero nunc nobis non esse metuendos (nolim enim infausta ominari) at ita tamen, ne nimiū securè negligantur. Vsqueadeone senem cruda uiridiq; (quod omnes norunt) senecta callidū, animosum, ambitiosum, non stultū, una filij mors cōsternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? præsertim quū ille patris dominatum nihilo reddiderit tutiorē, sed multò inuidiosiorem, idq; ob libidinem, atq; ætatis insolentiam temeritate mq;, adeo ut expedierit propemodū illi ad stabiliendam tyrannidem filium è medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiæ obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solū hoc augebat, quod maximè tyrannos solet euertere. Vera illa tyrannidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filiū, quā ut defuncto posset superesse. De matercula quapiā priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego iudices, in eo sermone argumentis coarguendo summam operā, quem ipsa natura, quem mos, quem cōmunis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannū usqadeo pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed cōuiuere commodè quiuerit? Creditemihi, priuatorum isti sunt affectus, Tyrannus neque quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid sit officium nouit. Exuit hæc omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nōdum expedit, aut quorum opera ministerioq; ad fulciendum imperium indiget. Quòd si ullos ille posset amare, similes certè sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, sceleſtos, quando nihil ad conciliandā charitatem efficacius morum similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari sunt, nisi quatenus adiuuant, adeo ut præposterū, uel peruersum potius quendam Stoicum tyrānus exprimat. Neq; enim quisquam tā Stoicus fuit, ut æque uacarit omnibus affectibus atq; tyrannus: hoc modo illos discernit, quòd philosophus honesto metitur sua consilia, hic commodo. An ille ullum pietatis ingeniculum in quenquam mortalium sentire potuit, qui in patriam uitę parentem altricemq;, qui in cœlites omnium bonorū autores tam fit impius, ut illam crudelissima opprimat seruitute, horum phana despoliet, iura contemnat? Verum ut largiamur tibi nonnihil, sinamusq; te priuatos affectus in tyrānicum pectus, hoc est, ignem in flumen transferre, an tandem persuadebis illud, usqadeo indulgenter illum adamasse filium, usqadeo in eum omnes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel cōtuliſſe, ut illo sublato, ne minimam quidem uitæ causam sibi reliquā esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuitate, uerum ex uniuerso mortalium genere: non ex hoc seculo, sed ab orbe condito, & ab ipso (si uis) Promethei simulacro. Quotus quisq; fuit pater, quota quæq; matercula, quæ ob liberorum necem sibi fatū accersiuerit? Naturalis hic dolor, & quem nemo ferè non modestè ferat. Priuatis parentibus uel indulgētissimis, muliercularum in temperantissimis affectibus mediocris luctus sufficit, tyranni in filium charitati

II. *A remotione cause.*

Locus cōmunis & descriptio tyranni.

Collatio cause et effectus.

non

non nisi solam mortem satisfacturam esse tu Lynceus præuidebas? Age, hoc quoq; tibi donamus, uicerit homo tyrannus priuatorum in liberos pietatem, uicerit indulgẽtia materculas omneis: qui tibi compertum esse potuit, utrò se dolor paternus inclinaret? In rabiem, an in desperationem? Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut senex natura ferus, ciuibus infensus, uel maxime uellet esse superstes, uel ob id denicq;, quo ueterem illam iram, nunc filij nece acerrimè exasperatam irritatam Reip. supplicijs saturaret. Quòd si aliàs uitæ pertæsum fuisset, hæc nimirum una caussa poterat illum in uita retinere. Quid autem senili animo uindictæ cupidius? An nescis quàm impotentes ætas illa concipiat impetus, quo rapiatur æstu, quo flagrare soleat incendio, si quando atroci insignicq; contumelia lacessatur? Quæ uero potuit esse atrocior, quàm filij cædes sic amati, ut tu quidem ais? Hæc nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid sæuiciæ, quicquid immanitatis: si qua sanguinis sitis, si qua supplicíorum fames, denicq; si quid tyrannicum, id omne semel de integro poterat excitare, quasicq; renouare. Mitiora etiam animalia, data orbitatis iniuria, in rabiem solet agere: & tu in tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metuendum esse certissimus augur existimasti, quòd in Tigribus uidemus euenire? Quòd si tibi uni compertum erat, tyranno sic in delicijs esse filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, nisi ut sæuissima illa Tigris, rapto catulo, in rabiem uersa, in miseram hanc ciuitatem dilaniandam discerpendamq; insiliret? Id si non euenit, magna dijs gratia, tibi magnum debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam diram beluam in nostra capita fortunasq; immiseris. Elige nunc utrum malis, an uerum fateri, nihil fuisse tyranno cum nostris affectibus commune, an confingere sic adamasse, ut matercularum quoq; uicerit delicias. Certè neutro modo tua constabit diuinatio: quæ nisi constiterit, non est quod ad eius rei laudem aspires, quæ fortunæ commoditate te imprudente euenerit. Postremo donemus & hoc tibi, ut præsciueris, & certum præsciueris, deo uidelicet quopiam te certiorem faciente (nam alioqui fieri nequaquam potuit) perinde est ac si non præscieris, quum præscientiæ tuæ fidem legi facere non possis. Profer quibus prædixeris id euenturum quod euenit: doce quis deorum quando isthuc tibi prænunciarit, nihil habes quod dicas. Verum posteaquam rem feliciter euenisse uideres, tum demũ post factum uates esse cœpisti, quemadmodum uulgo tum fieri, tum dici consueuit, post euentum stultos etiam sapere: & quo fortunæ beneficiũ uerbis in te tranmoueres, tragœdiam istam nobis comminisci cœpisti, causas reperisti, quibus præscisse uideare: Sed dij boni, quàm non bonum poëtam te præstitisti, qui tã inconsistentia, tam cum natura pugnantia finxeris, sæuissimum tyrannum ob pietatem erga filium ultrò uitam fugisse: ob uniuus capitis necem tutum sibi nõ putasse in uita commorari, quum omnia supereſſent quibus tyrannis & paratur & obtinetur, sublato eo in quo omne tyrannidis præsidium collocarat, repente rebus suis diffisum ad inferos abijsse. Age, mitto nunc argumenta, hæc omnia uera, non ficta credemus esse, tametsi ne fucum quidem ullum habent ueri, si mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos suos sic adamarit, ut non spadones ac pallácas longè prætulerit: qui sic illis indulserit, ut nõ suspectos haberet obseruaretq;: qui sic illis sit fisus, ut non in barbaris quibusdam latronibus, ac seruis stigmaticis plus quàm in illis fiduciæ posuerit. Ego tibi permultos referre possim, qui filios sic oderint, ut uiuos esse pati non possent: adeo metuerint, ut ne cibum quidem una capere uellent: adeo diffiderẽt, ut tum demum se tutos esse putarent, si quis illos è medio submouisset. Nullus inutilior tyranni satelles quàm filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos: his uitam suam mauult committere, qui sua patria frui non possint, & alienam

Amplificatio à periculo rei

Aliud argumentũ à descriptione tyrannorũ, et eorũ satellitũ cõtra eũdem causam.

euertere gaudeant, qui barbaricis ferinisq; uiribus antecellant, & gigantes illos impios referant, qui propter animi cupiditatem non difficile ad quiduis periculi suscipiendum perducuntur, & propter ingenij feritatem à nullo facinore abhorrent. Hi sunt idonei tyrannorum ministri, hi fiducia, munimentum, præsidiumq; tyrannidis multò tutissimum: hos si quis ademerit, causam uideatur dedisse, cur rebus tyrannus diffidat. Nam filius qua tandem ratione dominatũ sustinebat: Aetate? at utilior ætas grandior: Robore? unus erat: Prudentia? magis sapit senecta: Custodijs quas obtinebat? at si aduersus patrẽ obtinebat, mors illius seni etiam optanda. Si patris nomine, quid nisi unus satelles ademptus erat? Nam custodiæ quò deficerent, nisi ad eum cui alebantur? Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyranno suspecta, filius uiolentus & insolens, propterea quòd reliqui illi Barbari solò lucro contenti sunt. Filius illud præmium spectat, tyrannidis successionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentem possidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturæ legibus, & filiũ horret pater, & patris interitũ optat filius. Sed dicturis iamdudũ nescio quid: mane, præsensi, nihil inexpugnatum omittam. urges, Nisi præter modum adamauit filium, nisi diffisus est, cur sibi mortem conciuit? Isthuc uero meritò demirandum, quippe quòd præter omnium, ac tuam etiam spem euenit. Verum ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dij in mẽtem immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantum euincere sat est, te nullis coniecturis hunc exitum certò præscire potuisse, quantumlibet amarit filium: tametsi causa non admodum obscura. Iam deorum si qui fuerunt huic infensi Reip. iras diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios nostra uota, nostra sacra commouerant: aderat illud fatale tempus, quum impius ille senex dijs atq; hominibus dignas admissorum pœnas daturus erat. Iam aderãt ultrices Erynnes, aderant Furiæ, facibus & hydris omnibus armatæ: hæ illi mentem ademerunt, hæ uanam formidinem incusserunt, hæ attonitum ad spontaneam suicædem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quàm fugisse, qui filium peremerat, quàm una cæde contentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari, quòd tyrannum uehementer fefelleris. Virũ esse putabat, qui hoc facinus peregisset. Credebat esse talẽ, quales audierat esse solere tyrannus, qui magno suæ uitæ contemptu, tyranni caput impeterent: qui non adorirẽtur facinus, nisi ratione probè perspecta, qua possent perficere. Hanc suspicionem Pan ille, aut si quis alius est deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur instare sibi carnificem, sensit adesse necessitatem illam fatalem, quam nemini nocentium uitare licuit. Itaq; quod huius urbis pietati, quod deorum bonitati debetur, cur tu id phaleratis dictis in te transferre conaris? Vbi discrimen erat subeundum, ibi sugitabas: nunc ubi res præter spem pulchrè cecidit, tutumq; putas, fortunæ laudem in te deriuas. Sed finge diuersum exitum fuisse consequutum, pone tyrannum ira percitum, passim ciues ad exquisita supplicia rapere, proscribere, iugulare, in exilium agere, possessionibus exuere. Quid hic dices? non sines, opinor eorũ malorũ causam in te tanq; in autorem referri, & fortunæ argumento culpã deprecaberis. Negabis tibi imputandum esse, si quid fortuitò præter propositũ euenerit. At nunc nonne iniurium est, quòd boni, fortunæ commoditate præter spem euenit, id totum in te uelut autorem uelle traducere? Etenim te nihil expectasse minus, quàm id quod euenit, uel ipsa res clamitat. Si hoc animo conscendisses arcem, ut filium, non patrem occidisses, credi poterat te talem quandam spem animo concepisse: nunc casu nescio an metu potius in iuuenem incidisti, & tum demiq; diuina ista mens & futurorũ præsaga, sed quæ non nisi post euentum sua prodat oracula, te corripuit. Quum esset fugiẽdum, ibi demum iudices, in re tam tumultuosa, secum uelut ociosus cõsultare cœpit, utrum senem sua dextra dignum existimaret, ibi demum præuidere cœpit, fore ut pater ipse sibi

Aliud à persona filij.

Obiectio quã diluit, alia causa euentum allata.

Contra cõsilium petitis ut fictum, κακοζηλίας. 31.

sibi manus adferret. Et quo commentum tam impudens ludices, efficiat paulò probabilius, quæ nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde descripsit, nimirū (ut iactat) poëta, quasi spectator astiterit, quid in mentem uenerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrum strinxerit. Eiusdem profecto impudentiæ fingere præscisse se, quod esset euentu consequuturum, & quod non uideris, id ita narrare quasi uideris. Quanto melius tuo commento, id est, fabulæ sua fides constitisset, si ita finxisses: te quū perempto iuuene, stricto gladio ad senem ire destinasses, repente à tergo adfuisse Palladem illam Homericam, & iam euntē capillis reuocasse te: uetuisse ne tam luculentum facinus senili cęde obscurares, sese citra tuam operam curaturam, ut ille suapte manu, sed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarum offunderet, sed multum etiam adderet lucis: dehinc abditum te per rimam contemplatum, uel (quod est te dignius) repente deam sepsisse te nebula, ut tyrannicæ necis tutus & ociosus spectator assisteres, nec prius illinc discessisse, quām negocium omne confectum uidisses. Hæc si confinxisses, paulò minus malum poëtam te præstitisses. Sed ocium, opinor, non suppetebat ad omnes fabulæ partes commodè tractandas, uidelicet lucri cupiditate te protinus ad præmium postulandum rapiente. Nunc uel ipsa te prodit inconstantia, figmentiq; coarguit. In arcem ascendisti, quo tyrannum occideres, neque tum præuidebas, quod sole ipso clarius uideri uis. In medio negocio subito, nescio quis deus, oculos tibi restituit, ut uideres futurum id quod accidit. Porrò si ueris fidem facere uoluisses, narrare debueras quemadmodum nocturnus explorator furtim arcem conscenderis, in ædes clanculum irrepseris, forte fortuna obuio nemine, non dicam ut tolleres aliquid, sed ut experireris, si quod tutò facinus posses designare: hæc molienti commodum fauisse fortunam: itaque quum adolescentem solum atque incustoditum offendisses (ut est ea nimirum ætas securior, periculiq; minus cogitans: præterea diuturna tyrannis iam magnam metus partem exuerat) tum haud scio (ut mores illius erant) multo uino sepultum, atque immodica libidine defessum, fortiter iugulasse scilicet, & somnum illi cum morte, id est, germanum (ut ait Homerus) cum germano coniunxisse: deinde ubi iam cardines procul stridere cœpissent, exaudito uidelicet morientis gemitu, ibi te metu exanimatum ita fugisse, ut non uacarit gladium è uulnere tollere, quem nec parricidæ, nec sicarii solent relinquere, ne deprehendantur. Interea domi latitasse te, iamdudum de fuga cogitantem, & longinquas aliquas, semotasq; mundi latebras animo circumspectantem, in quibus abditus posses irritati patris sæuitiam fallere. Iamq; te ad spontaneum exilium accincto, repente in uulgus exisse famam, liberam esse ciuitatem, tyrannum una cum filio iugulatum, reliquos metu fugisse, autorem ignorari facinoris: Ibi repente ad nouam tuæ fabulæ catastrophen immutasse te animum, & qui prius de salute fueras sollicitus, protinus ad præmij spem arrectum fuisse, lucriq; auiditate, priusquam tibi satis esset excogitata ratio, qua totam huius inopinati euentus laudem in te traduceres, prosiliisse in medium: id quod uidimus, clamitasse tuum illum esse ensem, tuum facinus, non unum præmium tuæ uirtuti fore satis. Hæc nemo non credidisset, sunt enim rerum naturæ consentanea, usu comprobata, omnium opinione recepta. At tu dum sedulò quidem, sed tamen parum ex arte, tuam nobis præscientiam niteris persuadere, quām multa comminiscēris, non dicam tota facie à uero distantia, uerumetiam cum sensu communi, cum more, cum natura penitus pugnātia: primum tyrannum tam maternē filiū adamasse, ut sine eo uiuere noluerit: sic ob unius mortē metu fuisse consternatū, ut in uita manere non sit ausus: sic illi toto pectore fisum, ut ipse nullas circū se custodias haberet: adeo fracti animi fuisse, ut tam chari pignoris truculenta cæde non potuerit ad ultionē inflammari: tam inualidū, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermem, ut nitu

Aliud argumentū à qualitate fictiōis.

illi

illi gladium reliquisses tuum, defuturum fuisset, quo se iugularet. Non uides & non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secura in eam ætatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus præsidijs munitum, tanta cõsternatio in hominem tot periculis exercitatissimum, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat, cur tu senem illum tantopere contemseris, ut indignum habueris, qui tua ista magnifica dextera iugularetur? Tũne indignum iudicabis quem occideres, quum eum Respub. non putarit indignum quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret. Non talem illum Iudices, non talem sensimus, ut cuiquam contemnendus uideri debuerit. Nec̃ tu eum unquam contempsisti, nisi fortè contemnere est, misere formidare. Sciebas arcem armis refertam, sciebas superesse satellites, quorum uel unus (si seni uires deerant) sufficiebat iugulando tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrũ nescit) quantum uirium illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiã in illa senecta reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sæpenumero fuerit intolerandum, si quando solitum illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis autem tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingens uires suppeditet? Hoc erat uidelicet cur tu filium quàm patrem malueris occidere, quòd illum inopinantem, inermem, dormientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, uallato, irato deniq̃. Hoc erat cur gladium relinqueres, ratus ne tantis per quidẽ morari tutum dum reciperes, metuens uidelicet ne tãtillum sarcinæ te redderet in fuga tardiorem. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quàm deprehendi. Nec̃ ego nunc formidinem tuam accuso, imò miror magis quòd pedibus consistere, quòd fugere potueris, quum audires moueri tyrãnicam familiam, stridere arma: intelligeres tibi non cum puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, deniq̃ cum rabioso patre dimicandum esse: non quòd illum usq̃adeo filij mors commoueret, sed quòd arbitraretur, & haud scio an uerè, se petitum fuisse, dexteram tuam errasse tãtum in filio. I nunc & spera, non dicam hos Iudices uiros omnium perspicientissimos, sed uel è media plebe quenquam esse tam muccosis naribus, cui non subboleat, imò qui non planè odoretur, præsentiatq̃ totam hanc fabulam abs te confictam. Et quod poëtæ solent, quum hærent in explicando tragœdiæ argumẽto, hanc ueluti deam diuinationem arte quadam induxisti, quo præsensionem tuam iudicibus probares, sine qua uidebas præmium obtineri non posse. Sed occasionem, inquit, ministrauit paternæ mortis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atq̃ id solum non modo satis esse putat ad petẽdum præmium, uerum etiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorum consecretur, dominus pro deo præsenti colatur. O hominem suauem, si has spes uerè concepit: impudentem, si quum non speret, postulat. Itáne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi fortè tuum illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultrò ad mortis adegerit necessitatem: an uero nihil referre putas, quam præbeas occasionem, quomodo, quo animo? Primum, gladium reliquisti, quo nihilminus deest Tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non in triclinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror, qua fronte eum gladium tuum ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea receptum optabas: reliquisti rem ancipitem. Quid si tyrannus illum eundem ensem in ciuium iugulos distrinxisset? quid si eodem lectos aliquot ex huius urbis iuuentute adolescentes filio suo inferias mactasset? Si tyrannum occidisti, quia tuo occisus est gladio, & horum omnium indigna cædes ad te pertinebit: quippe cuius en-

Aliud ab incredibili ex circũstantijs.

Personæ.

Rei.

Instrumenti.

se

ſe peracta eſt. Id ſi non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occaſio quam in partem cadat, id diſs in manu eſt: ſi benè uerterit, nihil gratię debeẽ ei qui dedit imprudens: ſin malẽ, temeritas imputatur. Neq; enim culpa uacat, qui periculoſam miniſtrat occaſionem: quæ ſi feliciter, mirẽtur omnes: ſin infeliciter, mẽrito accidiſſe dicant. At quanto probabilius erat, futurum ut tyrannus tuo enſẽ alios in uſus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, quã neceſſe uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propoſitum eſt, nullum illius argumentum non excuſſum, non exagitatum, non reuictum prætermittere.

Quare quæſo ne pigeat ita ut antehac feciſtis, patienter atq; attentè cognoſcere, dum hunc ab gradu firmiſſimo deijcio. Hic ſibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari poſſe, quin præmium deberetur quod patri necis cauſam miniſtraſſet, ſi non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certè necato filio. Nam ita in legibus diſſertum aiebat, nihil intereſſe utrum manu ſua quis occidat, an mortis cauſam prębeat. Addebat, æquum eſſe, ut quum in maleficijs cauſam datam imputarent leges ad ſupplicium, multò magis idem obſeruarẽt in benefactis ad præmium. Hæc aiebat meminiſſe ſeſe in legibus eſſe diſputata, illud addens Thraſonicũ, niſi ſi bi diuturna ſeruitus legum memoriam obliteraſſet. Non tu legum oblitus propter diutinam deſuetudinem, ſed nunquam quid ſibi uelint leges inquiſiſſe uideris. Bis enim hic erras, qui neq; cauſæ datę rationem, neq; dantis animum diſcernas, id quod legibus traditum eſt, nec animaduertis longè diuerſam eſſe rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid ais noue iuris interpres? Itáne ſatis eſſe iudicas uel ad pœnam, uel ad præmium, qualemcunq; quomodocunq; cauſam dediſſe? Nihil igitur refert, Hector an Aiacem occiderit manu, an gladium illum dederit, quo ſe poſtea confodit? Atqui hanc laudem nunquam ille ſibi uendicaſſet: tametſi probabile uideri poterat, in eũ uſum hoſti ab hoſte datum fuiſſe ferrum. Quin ergo fabros ærarios omnes uel ad pœnam uocamus, uel ad præmium, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iugulantur ciues, aut ſeruantur? Poſtremo quur hoc quod tu petis præmium, non enſis iſtius tui opifex petit potius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porrigente: tu porrigere non poteras, niſi huius induſtria tibi miniſtraſſet. Age ſi telo inter uenandum temere miſſo, fortè tyrannum uicinum interfeciſſes, clamares tibi tyrannicidæ deberi præmium, an potius nihil tibi deberetur laudis, quòd imprudens & inſcius iaculum torſiſſes? Imò in ius potius uocandus eſſes, qui miſſi teli temeritate ciuem (quod in te fuit) occideris: nam quòd in tyrannum incidit, id nihil ad te. Quid ſi caupo uinum lene ac ſuaue, quale Polyphemo dedit Vlyſſes, tyranno uendidiſſes, atq; ille eius dulcedine captus, auidius ſeſe ingurgitaſſet, eaq; re concepta febri deceſſiſſet, auderes ne caupo, uini titulo tyrannicidæ præmiũ flagitare? At quis non te cum tua flagitatione, ut temulentũ, ut noq; madidum exploderet? Cæterum quanto frigidiore titulo nũc idem poſtulas? Vtcunq; coniecturis præcipi poterat: ut ætas uinoſa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; frueretur, crapulã conſequeretur morbus, preſertim in ſene: morbum mors, uulgò hæc eueniũt. Tu eam tyranno mortis cauſam dediſti, cuius nullũ extat in hominum memoria exemplũ. Quis enim antè hac ob filij necẽ ſibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquũ eſſe: probè callere palatum domini, medicos interdicere cibũ, quo tamen ille oppidò cũpiens ueſcatur: interminari morbũ capitalem, ni temperet: id te nõ fugere. eum cibum tu arte tua, cupedijs q; & condimentis magis ac magis illecebroſum reddis. conſequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hiccine coquus è culina in forum proſiliens, & adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicidæ præmium poſtulabis? Mortarium, tonſillum, & ollas oſtentabis, arma ſcilicet quibus tyrannidem expugnaris?

An idẽ ſit cãſam mortis præbere, atq; occidere.

A diſſimili.

Amplificat exemplo.

A conſequẽti.

Simile.

Aliud.

Non

Non eris (opinor) tam impudens in ea causa, qua tamen ista tua multò est absurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit, probabilem præbuit causam. Tu nec in hoc iugulasti filium, quo pater ultrò uitam relinqueret, & causam dedisti, ad quiduis potius quàm ad istud idoneam. Accipe exemplum tuo simili-
Aliud. us, quàm ouum sit ouo (quod aiunt) simile. Quid si tyranni amicam, quam ille miserè ac perditè deperisset, occidisses: eaq; cognita re tyrannus sibi uitam abrumperet, auderes ad præmium aspirare: auderes dicere, te certum præscisse, fore, ut tyrannus sponte fugeret è uita? Certè quanquam plures amicas extinctas sequuti sunt, quàm filios, nemo tamen tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret, tuum factum periculosum & anceps dicerent: omnes fortunę gratias haberent, cuius commoditate res ea feliciter cessisset. Tibi abundè magnum præmium existimarent, si commissi uenia donatus discederes. Primum igitur di-
Nona disputatio, quatenus causa et uoluntas in legibus sufficiant, & quando euentus spectari soleat. uersam imputandi maleficij, & asscribendi beneficij rationem conueniet distinguere, deinde causæ æqualitatem, postremo animum: atq; ita demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quòd aiebas legem prolixiorem esse oportere ad reddendum præmium, quàm ad infligendam pœnam, id in priuilegijs, quæ in exemplum non uocantur, fortasse locum habet. In iure communi longè secus est. Siquidem (uti superius demonstrauimus) nulli nocenti lex non minatur pœnam: paucis benefactis præmium ostendit. Tum in maleficijs etiam conatū simplicem supplicio prosequitur, in benefactis semper exitum requirit. Nec mirū, nec iniquum, si lex est diligentior in eo negocio, ad quod unum est nata atq; instituta, quàm in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq; communiter spectat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit non tantū casus. Hoc rursum interest, quòd in benefactis nec causa idonea, nec animus idoneus satisfacit legi, nisi his accesserit euentus item idoneus. In malefactis, si quid nocendi animo tentes, non expenditur nec euentus, nec causa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad scelus defuisse præter fortunam: qua te subleuari, quod tandem ius sit? In euentu simul & causam datam & animum expendit. Si animum uiciosum comperit, nihil moratur causam, quàm sit idonea, putat animum & euentum ad pœnam commerendam sufficere. Sin animo simplici data est causa mali idonea, & non consequitur euentus: lex quasi conniuet ad id, & non putat ad suam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus est consequutus, etiam si de animi uicio doceri non potest, tamen temeritatis & negligentiæ nomine pœnam irrogat: partim propter suspectam dantis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eripiatur, imprudens feci, discantq; homines uel suo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & sciens, certam atq; euidentem noxæ causam dederit: eū perinde lex censet, quasi facinus manu peregerit. Veluti si quis hostem opibus copijsq; iuuerit, perinde est ac si ipsius arma contrà ferat. Siquidem id suppeditauit, sine quo bellum geri non poterat. Aut si quis inimicum suum per dolum nauigio solutili imponēdum curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue pensili testudine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectulum ægroti, loco pharmaci uenenum ponat, futurū sperans ut eo hausto pereat, tametsi non bibit ægrotus, tamen ueneficij postulari potest qui posuit, propter uiciosam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabile id euenturum, quod ille moliebatur. Huic si detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum est. Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentum: nō effugiet temeritatis crimen, nisi illum inculpata ignorantia absoluerit. Porrò si in loco non ad id destinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerceas: lex tecum non agit, nisi si quem occideris, aut uulneraris, aut si cui damnum dederis. Cæterum quod facis, tuo facis periculo. Quòd si quid horum consequutū est, cum lege tibi res est. Necq tibi tua patrocinabitur imprudentia: quippe quæ

culpa

culpa temeritatis non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætimeri. Vides quãto discrimine dissita sint, inter quæ tu nihil interesse dicebas. Primum non statim imputatur ad præmium, quod ad pœnam, idq; nõ à malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Deinde discernitur animus, causa data dijudicatur: spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum facinus æstimari uis, expendamus. Finge te certam, ineuitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciens benemereri dicitur? Fortibus uiris præmia dantur, non fortunatis tantum. Nam euicimus iamdudum, opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filium, ut pater sibi necẽ conscisceret: quod euentus ne uates quidem quisquam præscire poterat, tu nec suspicari. Imò posteaquã rem plenã discriminis, fortunę arbitrio cõmisisti, quia benè successit, hoc nomine lex te nõ postulat: at idem si malè euenisset, temeritatis pœnas eras debiturus. Necq; ẽm tibi succurreret inculpata ignorantia. Quid enim æquẽ formidandum erat, quãm ne tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrannidis mala in nos conduplicaret? Iã ut de animo res tibi constet, causam dedisti non solum nõ idoneam, uerum etiã periculosissimam Reip. Vin' hoc tibi argumento euidentissimo demõstrari? Finge te quempiam è ciuibus uicio occidisse: tum extincti patrem id facere, qđ modo fecit tyrannus. Vtrum tu duplici cædis crimine teneberis, an simplici? Simplici opinor. At uxor & mariti mortẽ imputabit, qui necato filio, seni causam mortis dederis: atq; his fermẽ tuis argumentis utetur. Indulgentissime filiũ adamabat, in illum omnem familiæ curam reclinauerat, illo se oblectabat, atq; hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis durè (ne dicam ridiculè) dicebas. Addet ea te scisse, præuidisse futurum, ut ille uitam fugeret orbatus filio, in quo uno omnia uitæ oblectamenta collocarat. Non tibi defuisse ingulandi senis uolũtatem, sed hoc tantũ egisse, ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuum plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quãto sunt hæc probabiliora in hoc, quãm in tuo negocio: & tamẽ negabis paternam necem ad te pertinere, atq; animi suspicionem, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneã fuisse, cur ille sibimet manus adferret. Te nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod rarum extet exemplum patris, ob filij necẽ sponte fugientis è uita. Alioqui futurę fuisse, ut & mater sibi fatum accerseret: quippe quam impotentius amare sit consentaneum, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hęc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimẽ depellendum, & prodessent dubio procul. Atqui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur, id multõ magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis suspicione, quòd causas parum idoneas dederis, hic ex causis multò minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerumetiam certum præscisse. Ibi temeritatis postulari non poteras, propterea quòd tametsi uitio abs te data est causa, tamẽ idonea non sit ad id quod euenit. Imõ ipsi tota res imputabitur, & legibus pœnas dabit, sepultura prohibitus, quòd ciuitati citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq; & filiæ & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi summum Reip. periculum & uerteretur, & prætimeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartum illud præsidium, Iudices, quod iste tutissimum, ac penè inexpugnabile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut nõ solum sit non habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis arcẽ obtine at uerum uix etiam latebrã inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij pœnam effugiat; quo nimirum intelligat, quãm non inimicè, non curiosè (ut aiebat) secũ

Adaptatio præsentis cau sæ.

IIII. *An, propter filium, ut tyrãnidis oĩs autorẽ et caussã, occisum, præmiũ debeatur.*

agam: ut quum possim in crimen ac pœnam uocare, sat habeam ab honore non promerito secludere. Ait sibi deberi præmium, uel hoc uno nomine, quòd iuuenem occiderit, iam plusquam tyrannum, tum tyrannidis paratum hæredẽ, etiamsi hunc euentum dij nõ dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratam impudẽtiam. Tu tibi præmium peteres, si tyrannum suæ furiæ nõ essent ultæ? Dij quid uis potius dederint, quàm isthuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus interim oratione, quandoquidem id tutõ licet: tametsi ad solam mentionem inhorrescit animus. Tũne, inquam, occiso filio, relicto sene uiuo, tyrannidæ prẽmiũ peteres? An potius nec ipse supereresses, qui possis petere: nec esset Resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs exanimareris, aut in extremis Orcadis exul delitesceres: nos pro tyranno iam immaniſſimum carnificem pateremur: & tuũ caput ubicunq; terrarũ latitares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempestatem coniecisses. Sed re filius erat tyrannus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquũ. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas tyrannos alebat? Nam de patre nemo unquam dubitauit, quin tyranni uocabulum mereretur. Quando aũt antehac unquam fando auditum est, duos una in ciuitate sedisse tyrannos? id quod magis etiam natura repudiat, quàm eodem in corpore gemina capita. In ijsdem aluearibus duo se reges pariter non ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In ijsdem lustris non cõuenit duobus inter se leonibus: & tyrannus (quo nullum animal efferacius) parem in eadem urbe patitur? Nõ uides necessario fieri, ut è duobus, aut alter alterum oppugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse mauis in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senem obtinebat tyrannidem, quid à Repub. præmium postulas? Tyranni partes adiuuisti, non Reipub. Sin patri cessit: quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfectum, aut satellitem? Quandoquidem seniori tyrannicam appellationem ne tu quidem audes detrahere. Verum ut quoquo modo tyrannidem omnem in adolescẽtem oratione deriuares, quàm multa tu quidem non ex re, sed pro causæ tuæ cõmoditate comminiscebaris? Cæterum quàm in his confingendis decori, quod in personis situm est, nullam habuisti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas in fabulam senem iam ætate mitem, et qui omnem tyrannidis acerbitatem ob senectam exuisset: non secus atq; mala, quæ natura acerba, tempore mitescunt, & in alium abeunt succum. Porro iuuenem ferocem, illo incolumi gerentem tyrannidem, iamq; patri uiuo succedentem. Priuatus paterfamilias non fert filium se uiuo successorem: & tu uis isthuc credi in tyranno? Ille non sinit ullum è liberis rem domesticam exanimi sui libidine moderari: & tyrannus sese ueluti abdicans imperio, negocium omne in adolescentem reiecerat? Nõ dubito, quin & ipse uideris, quàm dura sint ista, & quàm à communi sensu abhorrentia. Verum quid faceres, nisi tales personas induxisses, exitum inuenire tragœdia tua non poterat? Quæso te, an unquam auditum est Tyrannum ætate mitescere? Quando tu desines ea quæ sunt priuatorum, quæ bonorum principum, tyrannis tribuere? Vt eodem igni cera mollescit, limus durescit: ita ætate plerique redduntur mitiores ac temperantiores, tyrannus magis exasperatur. Vt tempus nonnullis pomis amaritudinẽ adimit, ut uinis nonnullis acorem conciliat: itidem tyrannis non adimit sæuitiam ætas, sed exaggerat. Vis ipsissimam tyrannici ingenij tibi demonstrem imaginem? Spinam cogita, quæ quo magis senescit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent ætatis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus ingenijs fortasse nonnulla uitia senecta uel detrahit, uel certè mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorum mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis atque educatis, præter uiciorum omnium incrementum adferre senecta quid potest? Nisi fortè libidinẽ adimit?

Confutatio à cõsequẽtibus.

A conditione ciuitatis, à quo tyranni dẽ remo ab incredibili.

Ab absurdita te fictionis.

Ab ætatis accidentibus ex persona pris.

Quan-

Quanquam iſta Tyrannidis quantula tandem eſt portio? Sed eſto fuerit ſanè propter ætatem ad uoluptates ſegnior, uerum erat faſtidioſior: unde fit, ut imbecillior ſit ad coitum, ad raptum auidior. Fortaſſe pauciores huic execabãtur ephebi, ſed inſigniores. Pauciores producebantur uirgines, ſed exquiſitiores. Quur non autem & plures? uidelicet quo ſenile faſtidium optione & uarietate uinceret. Hoc ita eſſe, quot ego tibi teſtes citare poſſem, qui quo nobiliores ſunt, quo fortuna præſtantiores habent liberos, hoc magis eis à flagitioſiſſimi ſenis cupiditate metuebant. An tu putas unà cum uiribus ſeneſcere libidinem? Multò ſecus habet. Imo quantum ætas improborum hominum facultati detrahit, tantum adijcit cupiditati. Quanquam tyrannicũ animum his in rebus non tam uoluptatis uſus capit, quàm noſtra delectat contumelia. Vt frigeat in ſene tyranno Venus, certe feruet uiget{que} malitia, ſæuitia, nocendi libido. Poſtremo totum illud uitiorum agmen, quæ propria tyrannorum ſunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uiolentia, impotentia, ſuſpicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium (Quid autem oportet omnia commemorare nobis omnibus heu nimium nota?) horum inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quòd iuuenta nonnunquam naturæ bonitate uincitur: præterea quædam mala nondum didicit: at ſenecta, ſi quid pudoris, ſi quid humanitatis, ſi quid melioris ingenij à natura inſitum eſt, id omne multo ac diuturno flagitiorum uſu penitus exuit, & prorſum in immaniſſimam quandam feram abijt. Id ita euenijſſe, Iudices, in execratiſſimo illo ſene, quid ego coner argumentis docere, quum ſua cuiq{que} memoria abũdè ſatis exemplum ſuppeditet? Quòd ſi iuuenis ſeſe gerebat inſolentius, uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc continuo tyranni nomine donabis? Ergo ex eadem tyrannide ſexcentos tyrãnos facile reddideris. Nã quis eſt omnino in tyranni familia, uel extremũ mancipium, qui non ipſe penè tyranno ſit ferocior, uiolentior, ſceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebat: patri præter nomen nihil ceſſit. Quaſi uero non ſit iſthuc omni tyrannidi commune. Lõgè minima fructuum pars, qui ſolent ex tyrannide capi, ad ipſum redire tyrannum. Quemadmodum in latrocinio fieri conſueuit: prædæ communiter in omnes diſtribuuntur, uel in eos potius quorum opera capiuntur. Alioqui non cohærebit cohors illa ſcelerata: niſi dux ille, quiſquis fuerit, plus etiam permittat ſuis, quãm ſibijpſi. Solum nomen ſibi propriè uendicat. Et in nullos eſt tyrannus indulgentior, quã in ſcelerum miniſtros: quippe quorũ opera ſentiat ſuum imperium cõtineri. Proinde ſub unius umbra ſatelles omnis, omnis miniſter, familiaris, leno, tyrannidem quandam in ciues exercet. Ridiculè fecero, ſi hoc quoq{que} coner argumentatione probare, Iudices. Vidimus, ſenſimus, experti ſumus, niſi fortè tam diutinæ calamitatis memoriam, tam pauculi dies obliterauerunt. Neq{que} enim eſſet res uſqueadeo miſera tyrannis, ſi unius modo foret toleranda uiolentia. Quot ferendi latrones, quot ſacrilegi, quot extrema barbaries aduenæ, feris quã hominibus ſimiliores? Neq{que} deſunt, qui ſe ſimulent apud tyrannum ſceleribus ſuis gratiam promeritos eſſe, quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuibus. Horum igitur unumquemlibet tyrannum appellabis, & pro quolibet occiſo tyrannicidæ præmium petes? Non in tantum omnem exeus pudorem opinor. Sed pater ætate feſſus, omnem dominatum in filium tranſtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uiolentia committebatur. Sed iſthuc quantum abſit ab imagine ueri, quis tam cæcus, ut non uideat? quis tam obliuioſus, ut non poſſit experimento refellere? Ego tibi complures nominare ſatellites poſſum filio inſolentiores. Ad hæc, ueriſimillimum eſt nullius inſolentiam minus approbaſſe ſenem quàm filij, uel quòd odit omnem tyrannidis affectatorẽ omnis tyrannus, uel quòd intelligit ex illius factionibus longè plus inuidiæ odijq{que} ſibi conflari (Callidiſſimi autẽ tyranni eſt,

Cõſuetudo ſignorũ à pprio tyrannorum.

II.

quatenus legitimum imitari regnū, quatenus obtineri tyrannis possit) uel quòd
pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitijs, & ad crude-
lia ministeria alienis quàm suis uti mauult. Quòd si clam patre rapinas, rap
tus, atq; id genus facinora designabat filius, profectò nō tyrannum agebat, sed
insolentem satellitem. Sin approbante patre, quasiq; per illum exercente tyran-
nidem, utri tandem par erat imputari cōmissa, huic per quem gerebantur, an ei
cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Nō arbitror obscurum, quin huic cui in ma
nu erat nutu ne fierent uetare. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam
ipsi quidem neque pueros emasculāt, neque uirgines abripiunt, neque proscri-
bunt, neque bona diripiunt, neque phana dispoliant, neque hæreditatibus ma
num injiciunt, neque compilant ærarium, neque tormentis excruciant, neq;
quenquā jugulant, neq; armis uicos expugnant: neq; incendunt uillas. Totum
hunc tyrannicū ludum per ministros exercent. In unum tamen tyranni nomi
nis invidia cōpetit, in unum occidendū lex præmium instituit, in unum strin-
gendi ferri jus facit, illos suæ cognitioni reseruat. Quorū ut quisq; sua opera ty-
ranno profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi potest, certè tyranni uoca
bulum nemini cōgruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa pernicios is-
simorum hominū colluuies latitat. Arbitror uobis, Iudices, sæpenumero audi
tum esse, id quod eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis non lōgas
modo, uerum etiā plurimas esse manus, plurimos oculos, eosq; acerrimos, plu-
rimas aures, easq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal ty-
rannus, multoq; Titanibus illis Briareo & Encelado portentosius, centenis ca
pitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusq;. Quot enim habet scele-
rum ministros, totidem habere membra uidetur. Atq; ut ex mēbris corpus, ita
tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appella
tur nihil est aliud, quàm quiddam omnibus ex membris aggregatum, ita in ty
ranni de unum quippiam est, quod neq; pes sit, neq; manus, nec ullū aliud mem
brum, contineat autem uniuersa: at ita contineat, ut ab ijs possit separari, idq; ty
rannus uocatur. Proinde exaggera quātumlibet iuuenis insolentiam, uiolenti-
amq;, præfectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si mauis dex-
tram: aut si ne id quidem satis, præcipuum tyranni caput dicas licebit: tyrānum
certè uocare nequaquam potes. Vnum enim illud portentum tyranni nomine
censet, cuius autoritate titulōq; cuncta hæc membra ueluti animātur: idq; unum
forti ciui permittit occidere. Non uult te in oculum aliquem inuolare: nō finit
ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lernæa hydra fa-
bulantur poētæ, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro
uno excusso oculo, plures acriores succedāt: pro una rescissa dextera, multæ ro
bustiores subpullulent: unius uitæ te dominum, arbitrumq; constituit, qui sibi
sit ausus tyranni uindicare nomen: quo sublato futurum, sit ut membra reliqua
quasi destituta spiritu, emoriātur, aut certè sanētur: At quid ego tecum iam ac-
curatis argumentationibus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac uelu
ti tuo te laqueo capere. Iuuenem paulo antè magnum patris satellitem nomina
bas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrannidem occupasse
filium: solius appellationis honorem cessisse. Qui cōuenit eūdem & satellitem
& tyrannum appellari? Tum si cessit, nō igitur usurpauit tyranni nomē. Con-
tractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescindūtur. Lex hac tecum formula con
traxit, si quis tyrannum occiderit, præmiū ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia
cōmemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcūq; illud esset animal, quod tyran-
nus diceretur. Magnum (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannū: quid
tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, nō syllabas: eum inter
feci, qui caput erat tyrannidis, paratus hæres paterni dominatus: libertatem
peperi, seruitutem sustuli: hoc lex sensit, huius rei autori præmium præstituit.

Opponit uerba legis.

Satel-

Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantum, quàm grauem, quàm ferocem, quàm scelestum: satellitem tamen occidisti tyrannidis, non caput: aut si caput, unum è pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi sententia largiamur: fuerit sanè res tota tyrannidis filius: pater nihil nisi uocabulum quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis habetur, Echo nympham, nihil aliud quàm meram quandam fuisse uocem sine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis discedere? præsertim ita dilucidis, ut perspicuum magis nihil esse possit, & commentitiam interpretationem domi tuæ natam in iudicium adferre? Ego Iudices, nullum in Remp. exemplum perniciosius induci posse iudico, quàm si consuescant homines calumniosi à præscripto legum recedere: & interpretamento, quod ad prætexendum facinus quisq; suum maximè idoneum commiserit, id Iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de legis sentẽtia quæri solere, nisi quum in scripto quiddam apparet ambigue, obscurè ue dictum: aut quum ex uerbis & euẽtu absurditas quæpiam extitit, eaq; manifesta? In priore non cuiusuis commentum, sed iuris prudentium responsa, sed Iudicũ sententia recipi solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa compellit aliquantisper à legis uocibus deflectere: & æquitatem iuris potius, quàm uerba spectare. Duplex itaq; periculum uidetis Iudices: alterum ne superstitiosa cauillatione literarum legis ab eo quod lex spectauit abducamur: alterum ne passim à præscripto discedendo, leges omneis & iudiciorum religionem subuertamus. Quorũ illud quidem multò leuius est: propterea quòd uix unquam accidat, ut legislator obscurè quid uoluerit, explicuerit: aut absurdum quiddam exoriatur. Hoc multò periculosissimum, pernicios issimumq;. Etenim quæ tandem lex futura est, quam uersutus calumniator, quo pœnam effugiat, non facile possit aliquo commento subuertere? Necq; quisquam non elabetur è iudicio uestro nocens, nisi qui sit usqueadeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam commentatiunculam queat inuenire. Atq; ut cuiq; commodum erit, aut animi libido feret: ita pro sene iuuenem, pro tyranno satellitem, pro homicidio tyrannicidiũ: & passim aliud pro alio interpretabitur. Vestra interim Iudices religio, uestrũ iusiurandum, qua tandem ratione seruabitur: quibus nihil futurum est certi, quod in cognoscendo sequamini: uerum ambiguas diuersasq; litigatorum cõiecturas spectare necessum erit? Ergo quum in omni causa maximopere cauendum est, ne sine grauissima ratione à legis præscripto discedatur: tum in hac nõ periculosum modo, uerum etiam absurdissimum: quum legis uerbis nihil possit esse dilucidius: sententia nihil æquius: interpretamento quod præter legis mentem inducitur, nihil pestilentius. An credimus legis huius autorem usque adeo infantem, & uerborum inopem fuisse, ut dicere non potuerit: qui quouis modo Tyrannidem sustulerit, huic præmium est, si modo istuc sensisset? Necq; uero fugit illum, totam tyrannidem per satellites & præfectos exerceri solere, permultósque in his esse uel Tyrannis ipsis sceleratiores: atque ut ita dixerim, Tyrannicos magis, et omnino supplicio digniores: nisi & omnium omnia ministrorum scelera Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: nõ quòd illos uita dignos iudicet lex, sed quòd unius cæde totam tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi duriorem. Tuum erat legi sim pliciter parere: necq; eius uerba quasi plumbeam quandam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præscriptum factorum tuorum rationem instituere. Præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiam sumas. Non illud hic spectandum, iudices, quàm inuisus Reipub. sit, qui occisus est, quàm maiore etiam supplicio dignus: uerum id etiam atq; etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, se-

Concessio. Etiã si filius tyrãnus maximus fuerit, tñ occidendũ non fuisse.

Locus p legibus, eas nõ temere à uerborũ ui deflectẽdas & interpretãdas esse.

A periculo.

A consilio legislatoris.

Aliud à periculo.

mel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatum, denique præmio compensatum, quo tandem licentiæ sit processurũ. Quod iste sibi in tyranni filiũ licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimũ quenq; ciuium licere. Quis quis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannum eum appellabit, & ueneno aut ferro adorietur. Postremo si cui magistratus non placebit, si cui iudex erit inuisus, non dubitabit ẽ medio tollere. Porrò ad facinoris defensionem, Sophistam quempiam aut sycophantam consulet (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationẽ uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorem, quãm ut huiusmodi ciuium genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur è medio. Atq; ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sæpius & doleamus, & improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen, neq; conuenienter accipiendum, ut titulo repertò, priuatus hominẽ indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquebit, siquidem animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circumspectiusq; permiserit. Etenim (si memini) tribus dũtaxat temporibus lex indulsit, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrunq; pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demõstres te mortem effugere nequisse, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quàm alium occidere. Vtercq; tamen facti sui rationem reddere compellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atq; (ut ita dicam) ultrò semet reũ facere cogitur. Quòd si omnia cõstabunt argumenta: ita demum à lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi susceptí magnitudinem lex præmium quoq; proponit: at ita, si eum quem tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit, fortiter occideris: non si scelestum alio scelere sustuleris: neq; patietur te ius occidendi permissum, latius quàm ad unicum tyranni caput trahere, nisi si quis obsistat, ut per illius necem tibi necesse sit ad illum penetrare. Iamq; hoc factum tuum secũda illa ratione defenditur. Huic tertio generi fortasse proxima uideatur hostem in bello feriendi facultas: quam tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi palãm hostis sit declaratus, nisi in Imperatoris uerba iuraris, nisi ille aciem eduxerit, nisi signa canere iusserit, tibi fraudi futurum est, hostem interfecisse. Tu dicturus es: Hostem occidi, nam plus quàm hostilia faciebat, nomen hostis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit, suarum partium fuisse, hostem declarare, ac tuo fortasse scelere fruetur: uerum ne serpat exemplum, pœnas de te sumet. Quid autem aliud abs te factum est? Vnum tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulum tuapte autoritate in alium transfers, quod nisi in unum non potest competere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquando quem uoles magistratum, quem uoles iudicem, quem uoles ciuem, tyrannũ appellare. Neque uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in uitã alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cuiquam posse, quãm uitam: uidit in extimum facile uarias causas confingi etiam impune posse, quandoquidẽ ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit quàm multis titulis suum quisq; dolorem posset prætexere, si post occisum hominem ulla causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quòd grauatim sibi quoq; lex permisisse uidetur, ut hominí uitam eripiat: quàm comperta, quàm multa requirit argumenta, quã multa concedit reo, quàm malignè agit cum actore, quem nõ nisi suo periculo uult accusare: quantum spacij largitur ei qui defertur: quàm liberam Iudicũ reiectionem. Quantum igitur à mente legis abesse putas, ut cuilibet permittat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatione, hoc est subuersione, in

A uoluntate & fine legis.

Amplificatio ărei qualitate

Epilogus.

cuius-

tuiusquam uitam grassari? Nec ad rem pertinet, quantum criminum aceruum exaggeres, quantumuis etiam uerorum, addo notorum: dicas parricidam, sacri legum, incestum, proditorem, peculatorem, ueneficum interfeci. Tyrannum lex iubet occidi. Atqui hic unus multis tyrannis erat sceleratior, pestilentiorq; ciuitati. Ad ista tam multa crimina lex tibi uerbo respondebit. Nihil moror q; fuerit sceleratus, qui periit: in unum tyrannum tibi ius feceram occidendi, in reliquos in ius trahendi. Si detulisses: auditus, reuictus, damnatus a me palam pœnas dedisset, omnisq; Resp. salubri exemplo fuisses. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro saluberrimo exemplo, pernicissimum in ciuitatem induxisti, & legum instaurationem, a legis uiolatione auspicaris: hoc est, malis malo mederi studes. An me clam esse putas, quam multi sint in hac turba uita indigni, morte dignissimi? At eos meæ cognitioni, non tuis manibus seruo: sunt fora, sunt tribunalia, sunt iudices, sunt carceres, secures, carnifices. Quur tu mihi præire conaris? quur nullo mandante magistratum occupas? & dum Tyrannicida uideri uis, tyrannum imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi est inuisus ille, nisi quod mihi parere recusat, & præire conatur? Ei demum ferrum tractare licebit, cuius manibus ego permisero. Si iuueneni occidisses, quod non alia patuisset ad tyrannum uia, darem neniam necessitati: nunc occidisti, non obsistentem, non auxilium ferentem patri, sed patris opem implorantem. Huius unius cæde contentus discessisti, tyrannum nec impetisti, in quem unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex usu Reipub. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illum exquisitioribus excruciatum supplicijs, exemplum omnibus ædere. Nec hæc dico Iudices, quasi parū gaudeam pariter cum patre sublatum filium: utinam eadē opera simul omnes sint oppressi, quibuscunq; tyrannus placet. Sed quis prohibet, simul & gaudere, q; deorum bonitas nobis hanc rem benē uerterit, et tamen non committere, ut huius temeritas, si iudicio comprobetur, in legem atq; in exemplum trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, sed de legis uiolatæ maiestate. Non enim par est, ut cuiquam personæ præter ius extincti odium in scelere suffragetur. Nec tam spectandum in quem comissum sit facinus, quam quo exemplo commissum. Alioqui quur non eadem opera fas sit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, uxores, liberos, lenones grassari? Bonam Tyrannidis partem uxor sæpenumero suggerit. Ad summam immanitatem nonnunquam liberius aliquis, aut uernula instigat: quur non & hos iugulas, si tibi ius est æstimatione priuata meritorum ciuem iugulare? Quid quod est aliquid tyranno nocentius, in quod tamen haudquaquam tibi ius sit occidendi. Finge esse qui totam hanc urbem, templa, domos, curiam conatus sit incendere, imō qui iam cō pluribus locis ignem subiecerit, sed incendium subito exorto imbri restinctū: autorem non obscurum, uerū abditum latitare. Eum forte fortuna repertum, manu tua trucidas. Num lex tuū factum approbabit? Nō opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocētior? Tanto nimirum, quanto est atrocius ciuitatem sæmel funditus euertere, quām expilare: ciues uniuersos uno igni finire, quām in pauca quædam sæuire capita. Et tamen in unum tyrannum stringendi ferri potestas priuatim permittitur. Illum deferēdi modo ius habes. Hic in re tam aperta legis mentē calumniari, & nouo interpretamento tuū facinus palliare: quid tandem aliud est, q; legum autoritatem euertere, atq; id per cuniculos quosdam agere, quòd tyrannus palam ac ui facere consueuit? In recipienda lege fas est populo causam, æquitatemq; legis excutere. Cæterum receptæ, & longo iam usu comprobatæ, simpliciter oportet obtemperare. Nec enim existimandum est maiores illos nostros, uiros sine controuersia sapientissimos, ita sine grauissimis rationibus instituisse, ut priuatim interficiendi Tyranni facultas unico capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, fenestram aperiendam

Amplificat confirmatiōe

Præoccupatio.

Redit ad argumentum sui periti. Non quicquid tyranno nocētius aut æq; nocens occidendum esse.

Redit ad autoritatem legū.

ciuibus non putauerunt: deinde perſpiciebant tyrannidem fatale quoddam eſſe Reip. malum, quod minore noxa toleraretur, quàm malè exagitaretur: neq; poſſe ſemel tolli, niſi tyrãni ipſius cæde. Quo ſubmoto, uidelicet qui legibus imperabat, non parebat, iam nihil opus eſſe priuata audacia, nimirum illis in reip. adminiſtrationem uindicatis. Quod ſi tyrannus in ius uocari potuiſſet, ne hũc quidem tuæ dextræ arbitrio permiſiſſet. Videbant & illud: tyrannidem nonnullam habere monarchiæ legitimæ ſpeciem: hoc tantũ intereſſe, quòd in monarchia populus regi paret, rex legibus: in tyrannide omnia unius libidini ſubiecta ſunt. Rex publicam ſpectat utilitatem, tyrannus priuatim ſuam: unde publicitus expedit, ut tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum autoritatem in priſtinum ſtatum reſtituat, atq; id unius (ſi fieri poteſt) capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis peſtibus, quæ totum Reip. quaſi corpus corripiunt, legum prudẽtia conſueuit uti: ut exemplo magis, quàm admiſſi talione morbo medeatur: ne dũ ciuitatem ſanare ſtudet, magnam ciuitatis partem interimat. Hinc eſt quòd in ſeditionibus publicis non niſi in ipſos autores conſueuit animaduerti, reliquis quos tempeſtas illa cõmouerat, dari uenia: aut uix etiam dari uenia, qui in publico Reip. tumultu quietem egiſſent. Quæ poteſt aũt peſtis eſſe fatalior, quàm tyrannis? Quæ ſeſe latius in ciuitatis membra diffundit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uicio ſyncera poteſt eſſe? Omitto iam quicquid eſt ambitioſorum, ære alieno obſtrictorum, ſcelere contaminatorum, barbarorum (nam hæc tota ſentina hominum tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, quàm ſceleratis ſint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timent fortunis ſuis, uel rectum iudicant ſeruire tempori. In hoc itaq; rerum ſtatu leges non extinctæ, ſed oppreſſæ modo, cautim & circumſpicienter agunt, intelligunt hoc ſulcus citra ſummam ciuitatis perniciem exaſperari non poſſe, unius capitis diſpendio commodè ſanari poſſe. Quare docto cuipiam medico præmium oſtendunt, digito demonſtrant, quod membrum ſecari uelint, quibus abſtineri. Caput indicarunt illæ, tu dextram ſecuiſti. Illæ tyannum, tu tyranni ſatellitem occidiſti. Quo præmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inſcitè exagitato, totum hominem in extremum uitæ diſcrimen adducat, quo qui hominem legi-
Correctio. bus uetantibus occidat. Neq; ego nunc te cædis reum ago, aget alius fortaſſis, cuicunq; lubitum erit: uerum illud modo conſilium fuit, oſtendere tibi quàm inſignitæ ſit impudentiæ in ea cauſa, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam egregia poſcere præmia, in qua nequeas obtinere, ſi modo tecum exactius ac ſeuerius agatur, ut graueis pœnas effugias. I nunc & curioſum me uoca: qui tam candidè, tamq; ciuiliter tecum agam, ut quum te poſſim in graue diſcrimẽ uocare, ſat habeam legis & Reip. cauſam defendere, ne circumuenta præmium dare cogatur ei, qui nihil boni ſit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus iſthuc iamdudum liquere puto) uerum tibi etiam ipſi cupio perſuadere: & facturum me cõfido, ſi modo tantiſper
Locus ab imo ad ſummum. animum poſſis attendere. Vin' igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem et nos ſummatim totam cauſam ob oculos reuocemus? diſpiciamusq; quàm multa tuo in facto deſiderentur ad id, ut legi ſatiſfeceris: & quantum tu ſis hallucinatus, quum multa diceres etiam ſupereſſe. Tria quædam requirit lex, & ita requirit, ut ſi quodlibet horum deſit, aut pœnam te, aut certè nihil gratiæ debere ſe credat. Quorum ego non unum aliquod, ſed unumquodque deeſſe docebo. Quod ſi facio, utrum æquo animo cedes præmio, an impudenter petere perſiſtes? Ergo rem accipe. Niſi tria hæc tibi conſtiterint, non eſt quòd tyrannicidæ
1. *Animus.* præmium petas: Animus, uia, & effectus. Animus duo quædam cõplectitur, uel quid ſperaris, uel quid propoſueris. Nam ſi tyrannum per imprudentiã occidiſſes, ſi præter propoſitum, non magis profecto præmium tibi debeatur, quã

si quis tyranno amicissimus idem fecisset, nam idem potuit accidere. Tu porrò quid propositi in arcem attuleris, ipse uideris: ita demum legi persuasum erit, te uoluisse occidere tyrannum, si occideris. Non occidisti, atq; id etiam quum tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum tyrannicidij propositum in arcem non attuleris, an allarum repente mutaris. Iam quid speraris, excutiamus. Quanquam isthuc leges non ita uaide curiosè pensitant: sed tamen in tam absoluto facinore partes omneis constare oportet. Quid enim si Tyrannum interfecisses, quo tyrannidem ipse occupares, utrum præmium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatum animi tui dolorem ulciscereris, tyrannum occidisses, atq; id esset palàm, num præmium auderes poscere? Quid, si latrones tyrannum forte fortuna obuium obtruncassent, num ad hunc honorem aspirarent? Quid si quis tyranno priuatim infensus, magna te pecunia conduxisset, quo ei tyranno uenenum dares, dedisses q;, num quæso, tyrannicidæ præmium postularet? Ego hic tecum non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscurior est, quàm ut tu alioqui tam gloriosus quicquam de ea ausus fueris dicere: illud unum affirmare nõ dubitem, qui tyrannum quum tutò licuerit, non occidit, planè noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extremum exitium Reip. uideretur allatura, potius quàm ullam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulcisci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentum suum sequutus est Reip. periculo, non suo periculo Reipub. studuit prodesse. Postremo non potest nisi gloriæ ieiunio adductus uideri, qui tam insolenter se iactat. Non potest non ut de lucrum sequutus, qui tam improbè præmium flagitat. An non uides igitur quantopere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa tuæ uitæ periculo sua causa uoluit occidere, eum tu non solum uoleris præteriisti, uerumetiã periculose in Remp. irritasti: quem sua causa noluit occidi, eum tu maximo nostro periculo tui compendij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge te animum tyrannicida dignum ad facinus attulisse, lucri perinde ut uitę contemptorem: magni tamen refert, qua ratione tyrannidem tollere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui libidine largior, quæ tamen nemo alius tibi cõcessurus est. Te in filio iugulasse patrem, in non tyranno tyrannum. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse, ut certum præscire potueris, quod ipse etiam uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si libuisset, uerum hoc pœnæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè tyrannidem, idq; noua quadã & inusitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen obsistam tibi, nec sinam ferre præmium, propterea quòd ea uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ non expediat moribus ciuitatis, quæ non sit forti uiro digna. Age quid si tyranni filium infantem in cunis iugulasses, & rursum adfuisset Delius ille, per quem certum præscire posses, fore ut necato puero pater tibi mortem accerseret, atq; id euenisset, utrum te tanquam tyrannicidam suspiceret Respub. an potius tãquam immanem & ferum hominem execraretur, qui in eam sæueris ætatem, cui etiam ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiam miseranda uideatur? Quin ergo? Vtetur tuo maleficio Resp. cæterum exemplum haudquaquam probabit. Quid si tyranni uxorem, quam ille misere deamaret, per uim constuprasses, atq; ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita: utrum tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & adulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non est, Conferam tuo facto propiora. Quid si Tyranni medicus quum esses, ueneno ægrotanti dato, illum sustulisses, utrum ut uenificum oderit te Resp. an ut uirum fortem admirabitur? Tyrannum sublatũ gaudebit, facti rationem, modumq; detestabitur. Quid si quum te tyrannus familiariter uteretur, tu in conuiuio prætextu necessitudinis uenenum porrigeres? Denicq; si per magicas imagines ac maleficas quasdã deuotiones tyranno uitã ademisses: utrum

II. Actio.

utrum à lege præmium, an pœnam expectares? Atqui tyrannidem utcunq; ſuſtuliſti. Euentu gaudet lex. Verum exemplum tam perniciosum in Rempub. non recipit: ut conſuescant ciues ſcelus ulciſci ſcelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momenti ſit in modo, uiaq;, ut factum tuū approbetur? Quod lex permittit ut fiat, non ſtatim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulterum ferro occidere licet: ueneno aut incantamentis non licet. Cur ita? Quia peſtilẽs exemplum omnino tractare uenena. Nec id ulla cauſa quantumuis honeſta, ſinit in ciuitatem irrepere. Quid quòd ne hoſtem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas eſt? Nam nuſquā non improbat maleficia lex: & ueneno tincta tela etiam in bellis interdicta ſunt. Quòd ſi modus facti ſpectatur in his, in quibus nullum petitur præmium, quanto magis id fiet in his, in quibus ſummū petitur. Lex triumphum ſtatuit ei, qui certum hoſtium numerum fuderit. Fuderit aliquis non acie, ſed aquis et pabulo ueneno tinctis. Vtrum ciues hunc æquis oculis ſpectare poterunt triumphantem, an potius ſicuti ueneficū oderint, auerſabuntur, execrabuntur? Quid quòd priuatis etiam in rebus uia, modusq; perpēditur: quo magis idem oportebit, tum in publico, tum in ſplendidiſſimo facinore, ut à quo conueniat omnem ſceleris ſuſpicionem abeſſe? Age illud tecum reputa, ſi medico mercedem pactus eſſes, quo te morbo leuaret, atq; ille nō pharmacis, ſed maleficijs & incantamentis morbum exemiſſet, utrum præmium dabis, an magis hominem in ius trahes? iniuriæ malis artibus datæ reum ages? Clamabit ille, morbo te leuaui, qua uia quid iſthuc tua refert? Hoc tātum ſpectabas, ut morbo liber eſſes, ei rei merces eſt promiſſa. Ingratum te uocabit, qui niſi ſua opera, ne eſſes quidem, qui præmium negare poſſes. Tu protinus reſpondebis, opinor, medico te præmium eſſe pollicitum, non mago, neq; debere quicquam, niſi rem malam ei, qui beneficium malè dederit. Quanquam ne dediſſe quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim mutare eſt incommodū, non amouere. Dices enim animo nocitum, dum corpori ſubuenitur. Atq; iſtā litem uinces, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam, & uincibilior eſt tecum cauſa legi, quām quæ tibi futura fuerat cū medico. Nam ibi de priuata mercedula diſceptaretur, hic de publico honore. Ibi falſus eſt unus, hic legi fraus facta, per quam cautum oportuit, ne quiſquam ciuium circumueniatur. Ibi ſalus data, certa quidem & efficaci, ſed ſuſpecta & improbata uia: hic nefario ſcelere (quur enim non ſic appellatur homicidium, quod in ciuem cōtra legem admiſſum ſit?) non libertas reſtituta, ſed in extremum diſcrimen adducta Reſp. quandoquidem tuū factum perinde habet, ac ſi medicus quiſpiam ad curam mercede conductus, uenenum pro remedio miniſtret: quod tamen ægro tanti (ita ut non raro cōſueuit accidere) per occaſionem morbum adimat. Qui reualuit, ſuis fatis acceptum feret quod uiuat, tibi mortem, tametſi uitarit, imputabit. Neq; ſua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac ſtudioſe pro pharmaco uenenum porrexeris: propterea quòd tui fuerat officij, aut non ſuſcipere negocium, aut fidem ſimul, & artem, & induſtriam, ac diligentiā, & quicquid à probato artifice ſolet requiri, ad curam adferre. Sed age, ſinimus adhuc poſſidere te, quod dudum ſumus largiti: ut planè iſta uia tyrānum occideris, citra ullum Reip. diſcrimen. Lex non approbabit facinus tuum: niſi non tantū à crimine, uerumetiam ab omni criminis ſpecie procul abfuerit: ne uidelicet ea quæ in hoc potiſſimum adhibita eſt in ciuitatem, ut maleficium omne ſecludat, incolumitatem ſuam quam conueniebat, aut Deo cuipiam, aut certè Dijs ſimillimo homini acceptam referri, ſceleri debere dicatur. Non approbabit, inquam, niſi Tyrannum ipſum, quem nominatim indicauit ipſa, quaq; permittit uia ſuſtuleris: ne per rimam iſtam periculoſum exemplum in Remp. irrepat. Poſtremo non niſi ferro, non clancularijs ac maleficis artibus: niſi uirtute, niſi manu, niſi uitæ tuę manifeſto contemptu tyrannum trucidaris. Neq; enim hoc

tantū

tantum spectat lex, ut Tyrannus in præsens submoueatur: uerum illud multò magis respicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros esse fortes, qui non uereantur uitæ suæ dispendio patriæ commodis consulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiam in posterum ab affectatione tyrannidis deterreantur: cum uideant in ea ciuitate nullum esse Tyrannis satis tutum præsidium: quandoquidem illud nemo nescit, qui uitæ suæ sit contemptor, eum esse alienę uitæ dominum. Nam quod omnino satellitiũ, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduersus huiusmodi animum Tyranni caput defendant: qui patriæ libertatem suta uita benè credat emi? Postremo autem: ut maximè tibi constet animus, ut constet uia, id quod est totius negocij caput, non effecisti. Tantũ enim abes ut tyrannum occideris: ut quantum in te fuit, tyrannidem maiorem in modum auxeris, interfecto tyranni filio. Quid autem refert, malicia, an stulticia Remp. in discrimen adduxeris? Nam illo quod uulgo dicunt nihil uerius: Intempestiuam beneuolentiam nihil ā simultate differre. Tantum abest ut occideris tyrannum: ut ne suspicari quidem potueris id euenturum, ut ipse semet occideret. Sed iuuenem occidisti patre insolentiorem: quid tum postea? si patri & huius scelera lex imputat? Magnum proinde tyranni satellitem, non Tyrannum occidisti. Sed paratum tyrannidis hæredem occidisti: in tyrannidem succedit, qui prior, qui potior est in occupando. Verum esto sanè, certum hæredem sustuleris: igitur qui tyrannus erat futurus, interemisti. Atqui quod futurum est, id nondum est. Porrò lex eum qui iam tyrannus sit, tolli iubet: non quę aliquando futurum diuines. An qui statuam ex pacto debeat, & rudem truncum præstiterit, fidem persoluisse uideatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igitur sunt illa tam multa, quæ tibi ad præmium postulandum supererant? Vides quām ne unum quidem omnium tibi constet, quorum nihil oportebat deesse. Volui, inquis: id demum uoluisse te lex credit, quod effeceris. Postea ę renata propositum est commutatum. Hoc igitur præmij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è cursu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui sudauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidisti denique: uerum eum, quem nec lex permittebat arbitrio tuo, nec ex usu publico fuerat occidi. At benè uertit ciuitati, quod fecisti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualem Palladem Articis fuisse ferunt: de qua prouerbium extat: quòd Athenienſium malè consulta, in bonum exitum uertere consueuit. Non tu leges seruasti, sed sustulisti: non libertatem restituisti, sed numen aliquod huic urbi propitium, quod euentum tuæ temeritati debitum, sua commoditate ā nobis auertit, quod tuam stultitiam nobis uertit in occasionem restituendæ libertatis. Non ego ingratum erga te populum constituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum semel in periculum uocaris, ne pro simplici Tyrannide duplicatam pateretur, nunc rursum in discrimen trahere conaris, ne ab iratis superis in pristinam seruitutem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis & phaleratis dictis inalienum meritum insinuas? Quid tibi in eo negocio laudem uniuersam uendicas, ex quo præter pœnam temeritatis, nihil ad te redire meritò possit? Si Reipublicæ, si iudicibus probare potes, animum tuum Tyrannicida dignum, qui nullum periculum uitæ Reipublicæ causſa recusarit: si facinus non scelere, non pernicioso exemplo, sed legitima uia peregisti, si fortuna tuis egregijs conatibus benè expeditum dedit euentum: aude Tyrannicidam te uocare: aude pulcherrimum, ac penè diuinum munus ā Republica poscere: aude nobis seruatas leges, restitutam ciuitatem: aude templa, aras, focos, fortunas omneis, tutos pueros, inuiolatas uirgines, impolluta matrimonia, denique hoc ipsum quod hic lege & apud Iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quòd obstiterim: aude ciuitatem ingratitudinis insimulare, nisi laudem

Iri. Effectus.

Peroratio.

promeritam persoluerit: aude Iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Contrà: si suspectum quid uolueris, si periculosum, si contra leges, si cum scelere coniunctum quod feceris: sit pudor, ac desine tandem improbe præmium flagitare, quod nulla ratione promeueris: pœnam, si sapis, incipe deprecari. Isthuc fortassis ab æquitate Iudicum, à ciuitate deorum munere læta, queas impetrare. Neque enim putes unum me te ā præmio deterrere. Imaginare isthac in caussa pariter & leges, & Rempub. & deos tibi aduersari. Puta leges his tecum uerbis agere: Si nos uerè restitutas uideri uis, sine nostram autoritatem primum in hac tua causa uale re. Longè plus laudis ex hoc iudicio referes: si nobis cesseris: si parueris: si tuam cupiditatem nostro submiseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus ædideris, reuixisse nos: si monstraris ciuitati iam non ex sceleratorum libidine, sed ex nostro præscripto cuique uiuendum esse. Atq; altera ex parte Rempub. hac tecum oratione uti puta. Si ciuem bonum mihi præstare studes, noli hanc stultitiæ notam mihi inurere: ut in posterū re cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorum ei præmium decreuisse, cui pœna magis deberetur: noli mihi deos, quos uix denicq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus, tot meis malis placaui, commoui, propitios reddidi, denuo per ingratitudinem iratos atq; infensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltem illorum beneficio frui. Quòd si te neque leges, neque Respub. commouet: certè Deorum orationem uereri debes, quos ita tecum agere putato. Quid tu te in nostræ laudis possessionē ingeris? Quid honori nostro inuides? Quur non sinis nos in hanc ciuitatem perpetuò benignos esse? Quur tu ipse tam ingratus existis? Ciuitas hæc semel mihi restitutam libertatem debet, tu bis debes, cōmoditati nostræ: & quòd Rempub. seruauimus, cuius tu pars es, & quòd commoditate nostra tuam periculosam stultitiam, uel scelus potius in maximam felicitatem uerterimus. Etenim nisi nos dextri, propitijq; adfuissemus, quid aliud tu quā perieras, & per te Respub. Quòd si planè contendis, ut præmium aliquod feras, abundè magnum præmium à nobis persolutum est, quod per nos res à te malè instituta, benè uertit. A legibus merito maior relata gratia, si nostræ prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniam condonarint. A ciuitate satis amplam laudem feres, si ea patiatur, ut in restitutæ libertatis historia tuum quoque nomen admisceatur. Hac laudis parte contentus desine nobis debitum uelle præripere, ciuitati munus nostrum eripere, legibus autoritatem adimere. Sed finem facio, nimirum extillata iam aqua. Quod superest, nunc uestræ partes sunt Iudices, statuere, utrum secundum leges, secundum Deos, secundum Rempub. sententiam dicere, an secundum hunc glorioſum ostentatorem pronūciare uelitis. Vtrum hanc urbis felicitatem huius temeritati, huius sceleri acceptam ferre malitis, sæpius exprobrandam, & breui fortassis à superis iratis (id quod absit minor) auferendam: an in Deos quibus sine controuersia tota debetur, referre, eorundem pietate seruandam, augendam, benecq; fortunandā. Vtrum magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges circumuentæ dicantur, an ut appareat legum restitutarum seueritatem, & Iudicum sapientiam aduersus uniuſ iniquam postulationem ualuisse.

ABDICATVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem insania laborantem, reliquis mediis desperatibus, dato pharmaco cum sanasset, denuo receptus est in familiam. Post hæc nouercam insania correptam, sanare iussus, abdicatur.

Argumen-

Argumentum Orationis infrà patet. Porrò genus Iudiciale est, Status qualitatis. Sub hac enim & Abdicationis caussas Quintilianus ponit, quarum duas species facit: alteram, Criminis perfecti, & alteram imperfecti, ad quam & præsens caussa hæc pertinet. Exordium maxima ex parte querela constat. Nam & de iniquitate patris conqueritur, qui se non secundum artem, sed ad præscriptum curare iubeat, & de ingratitudine, ut qui pro beneficio restitutæ sanitatis, eam sibi nunc gratiam referat, ut iterum abdicare cogitet, hanc querelam personarum, suæ & nouercæ uidelicet, conditionibus amplificat, Inuidiæ paternæ accusationis etiã occurrens à consueto & more patris, id quod statim ab initio facit. Exordium Propositio sequitur, cui Narrationem submittit, non tam exponendæ actionis gratia, quàm ut anteactam uitam suam, & beneficium in patrẽ collatum Iudicibus commendet. Confirmatio tribus locis consumitur: primo, quo ostendit non licere patri, ut in familiam receptum, denuo abdicet, à caussa legis & uoluntate legislatoris, quod argumentum similitudine et fictionibus, seu παραδειγμ. amplificat. Secundo, quo iniquum esse docet, se, tam benè meritum de patre iterum abdicari, & pro præmio, pœna affici. Hic locus uariè amplificatur, ex qualitate beneficij, à conditione personæ, à difficultate & accidentibus artis, à natura & lege & cæt. Postremo, neq; caussas abdicationis satis idoneas aut efficaces esse probat. Neq; enim se quicquam peccasse, neq; nunc cogi debere, ut arte sua ubiuis utatur, idq; exemplo reliquarum artium, & ob artis huius conditionem & præstantiam, deinde ex sua persona, qui illam non impensis patris, sed tum, cum à familia alienus esset, didicerit, alioqui etiam ne cessitatem quandam rei absurdam consecuturam esse. Deniq; non posse curari hunc morbum, quo loco multa de qualitate corporũ, morborum & medicinæ in genere disputat, ostenditq; etiam si aliàs sanabilis hic morbus esset, in nouerca tamẽ suspicionis periculum sibi metuendum esse, si quid ipsum fallat, aut ars destituat. atq; ita Orationem concludit, admonens patrem periculi superioris, in quod ne iterũ per iram & indignationem recidat, cauere ipsum iubet.



AVD quaquam noua sunt hæc Iudices, neq; miranda, quę in præsentia facit pater, neque nunc primum ad hunc irascitur modum, uerum hæc lex illi facilis est, & assuetus ad hanc causam accedit. Verum illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quòd cum nullum proprium sit crimen, quod mihi possit imponi, tamen in periculũ uocor, ne pœnas dem artis nomine, nisi huic iubenti per omnia parere possit. Qua quidem re quid fieri possit absurdius? uti curem ex præscripto, non iam quatenus ars ualeat, sed patris arbitratu. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiusmodi quoque remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes insania, uerum etiam præter æquum irascentes liberare possit, nimirum quo liceat & patris iracundię mederi. Nunc autem ipsa quidem insania leuatus est, cæterum iracundia magis etiam exasperatur. Quodq; est omnium grauissimum, erga cæteros omneis sanus est, in me unum insanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursum ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob idipsum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia sæpius ejicerer domo. At ego quidem in his quę præstare queam, ne expecto quidẽ patris iussum, ut qui pridem non accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porrò in hac muliere multò etiam minus ausim, neq; id temere. Siquidem reputo quæ in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, nouercæ uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maximè tamen mei ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cùm non possim quæ iubeor præstare, partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanè non arbitror æquum esse ut abdicer, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaque quibus de caussis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negocio conijcere. Quanquam ad illas, opinor, satis respondi, ipsa pòst acta uita. Ad hæc autem quæ nunc obijcit, prò uirili sum responsurus, si prius de statu meo pauca uobis exposuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem

Inuidia paternæ actionis remouet à cõsueto.

Querela de indignitate rei, et ingratitudine patris.

Amplificatio à sua persona

A persona nouercæ & periculo.

Docilitas.

Propositio.

Nuncio. dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis contradicendum esse duxi. Verum domo cedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore, uerumq; calculum, ita actam deinde uitā, ut appareret me ā paternis illis criminibus quàm longissimè abesse, sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq; optimis uiris habuisse consuetudinem. Iam uero & eiusmodi quiddam prospiciebā ac suspicabar fore, ut aliquando pater, qui non admodum animo constaret, mihi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strueret. Neque deerant qui ista morbi initium interpretarentur, minasq; actela paulo pòst irruituri mali. Nempè odium absq; causa, mores asperos, conuicia parata, censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa, omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mihi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis regionibus nanciscì potui, medicorū usus doctrina, plurimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici. Porro domum reuersus, offendo patrem manifesta iam insania laborantem, & ab huius loci medicis desperantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec admodum exactè morbos dijudicant. At ego sanè, sicuti par erat facere frugi filium, neque superioris abdicationis iniuriam recordabar, neque ut accerserer operiebar. Neque enim erat quicquam, quod illi propriè imputare possem. Verum peccata illa omnia fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi. Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem protinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id præcipit ars, uerumillud omnium primum iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atque artis terminos prætergressus. Actum si eiusmodi fuerit malum, ut commode possimus aggredi, aggredimur, totoq; adnitimur studio, ut ægrotū seruemus. Quòd si uiderimus iam inualuisse, superasseq;, nec manum admolimur omnino, idq; uetustam quandam legem eorum, qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui negant tentandos esse morbos, qui iam inualuerūt. Itaque cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque malum supra artis uires esse, diu obseruatis ac pensitatis singulis, ita demū aggrediebar, ac pharmacum fidenti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum aderant, suspectam habebant administrationem pharmaci, calumniātes curationem meam: iamq; parabant in ius uocare me. Aderat autem & nouerca pauida atq; diffidens, non id quidem odio mei, sed quòd metueret, utpote probè sciens illum grauiter laborare. Nam sola nouerat omnia, quippe familiaris & assiduè cōuiuens ægrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, sciebam enim futurum, ut mihi signa non mentirentur, neque falleret ars, adhibui curam, obseruato tempore idoneo. Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium darent, ne fiderem, ne fortè si res malè successisset, maiorem aliquam calumniam mihi accerserem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarū, quibus me affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinæ redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admirabantur: denicq; laudabat & nouerca, ac palām omnibus utriusque nomine gaudebat, tum mihi laudem assecuto, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari possum, neq; contatus, neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulatque rem omnem è familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem, ac denuo me filium fecit, seruatorem ac beneficum appellans, confitens sese certum experimentum mei cepisse, decq; illis antè factis semet excusans. Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdicatio filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo ea re gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos turbari, & uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia, odioq; solet accidere.

Nos

Nos igitur ut eſt conſentaneum, in complexibus et animi gaudijs uerſabamur, utpote utroq; alteri reddito. Cæterum nouerca paulo pòſt ægrotare protinus cœpit, morbo, Iudices, graui & impotenti. Nam ſtatim obſeruabam, ut naſcebatur malum. Neq; enim ſimplex erat, aut leuis inſaniæ ſpecies, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa ſigna, inſanabilis laborantis inſania, tum illud commune in hac obſeruaui muliere. In cæteros placatior eſt ac mitis, atq; illis præſentibus conquieſcit morbus. Quòd ſi quem cõſpexerit medicum, imò ſi uel audierit tantum de medico, in hũc ſupra modum incenditur. Quod & ipſum argumento eſt, illam graui & inſanabili teneri malo. Hæc cum perſpicerem, equidem acerbè ferebam, miſerebarq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neque enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel cauſſam, uel morbi magnitudinem, iuſſit uti medicarer, ac ſimile pharmacum exhiberem: arbitratus idem eſſe inſaniæ genus, eundem morbum, eandem ægrotationem, quæ ſimilem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat ueriſſimum dico, fieri nullo pacto poſſe, ut mulier ſeruetur, fateorq; me morbo imparem eſſe, indignatur ac ſuccenſet, aitq; me ſtudio detrectare, ac mulierem deſtituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atque huic quidem accidit, quod ſolet ijs qui dolent. Succenſent enim omnes ijs, qui liberẽ uerum loquuntur. Tamẽ ego ſanè pro uiribus illi reſpondebo, tum meo ipſius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege ſumam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat ſibi non eſſe poſthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neque enim legiſlator omnibus, ò pater, iſtam poteſtatem permittit, neq; uti quoſlibet filios, neque quoties libuerit, abdicent, neque quibuslibet de cauſis. Verum quemadmodum patribus conceſſit, certis de cauſis iraſci, ita proſpexit & liberis, ne id immerentibus accidat. Eaq; gratia iuſſit, ne libera eſſet, ac citra iudicium uindicta: ſed ad Iudices uocat, æſtimatores conſtituit, qui neque per iracundiam, neque per calumniam, quod iuſtum ſit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob cauſas iniquas ad iram commouerentur: hic quidem alicui falſæ calumniæ credens: ille famulo fidem habens, aut uxori cuipiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefenſa cauſſa liberos ſtatim capi, uinciq;: uerum & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcuſſum relinquitur. Quandoquidem ſolum hoc autoritatis datur patri, ut ad Iudices uocet: uerum iudicandi autoritas, an meritò accuſet, id penes uos, qui iudicio præſidetis, ac nondum ſpectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur: uerum illud prius expendite, num poſthac illi ius ſit abdicandi, qui ſemel abdicauerit, iamq; ſit uſus facultate, quam lex cõcedit, atq; hãc paternam poteſtatem expleuerit, deinde rurſum in familiam receperit, ac ſuperiorem abdicationem irritam fecerit. Nam ego certè iniquiſſimũ iſtud eſſe dico, ut liberorum quoque ſint infinitæ pœnæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus: utq; lex nunc irato inſeruiat, mox deinde faciat irritum, quod actum eſt: rurſum ut eodem modo ualeat: in ſumma, ut ius ſurſum ac deorſum torqueatur, utcunq; patribus pro tempore uiſum fuerit. Verum initio quidem æquum erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuiſſet. Porrò ubi ſemel poteſtatem abſumpſerit, ac lege ſit abuſus, iracundiam expleuerit, poſt hæc rurſum in familiam receperit, & in hanc opinionem diſceſſerit, ut frugi putet, in his perſeueret neceſſum eſt, neq; poſtea reſiliendum, aut retractanda ſententia, neq; reſcindendum iudiciũ. Neque enim ſcire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugi ne, an contrà eſſet euaſurus. Atq; hanc ob cauſſam permiſſum eſt, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiuſmodi eſſent futuri neſciebant. Cæterum ubi non coactus

Confirmatio.

Locus cõis de cauſa et poteſtate iudicio rum.

1. Locus. Non licere patri ut iterum abdicet.

A cauſa et uocatione legis.

ſed ſuapte ſponte atq; autoritate ex ſeſe comprobatum recipit, qua deinde ratione poſſit mutare factum, aut quis legis uſus ſupereſt? Etenim ipſe legislator hunc ad modum tecum egerit. Hic ſi improbus erat, dignus q; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuò in familiam reduxiſti? Cur legem irritã feciſti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat iſta non facere. Neq; enim tibi concedendum eſt, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia utcũq; mutatus ſit animus tuus, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rurſum ualeant, iudices interim teſtes ſedeant, uel ut rectius dicam, miniſtri tuæ uoluntatis, modo puníentes, modo abſoluentes, quandocunq; tibi uiſum fuerit. Semel genuiſti, ſemel educaſti, pro his ſemel item abdicare potes, atq; ita potes, ſi iſtud meritò facere uidearis: uerum ut hoc fiat ſine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut facile, id uero ſupra patris ius eſt. Quare per Iouem Iudices, ne permittatis huic, ut qui ſua ſponte receperit, ſuperioris iudicij ſententiam irritarit, iram damnarit, rurſum ad eandem prouocet pœnam, & ad patriam recurrat poteſtatem, cuius tempus iam exceſſit, euanuitq; priuilegium, nec huic uni quicquã ualens, quippe antehac conſumpta. Etenim illud conſiderate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi Iudices ſortibus ferunt ſententiam, ſi quis perperam pronũciatum exiſtimat, permittitur alios adire Iudices. Porrò ſi qui ipſi ſuapte ſponte Iudices, conſtituerint, delectiſq; arbitris cauſſam commiſerint, poſthac non idem licet. Etenim ſiquis, quorum ſententijs initio ſtare non cogebatur, hos ſponte delegerit, iam æquum eſt boni conſulere quæ ſtatuerint. Itidem ſanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, niſi dignus maioribus uideretur, hunc ſi probum arbitratus eſſe, denuo recepiſti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum eſſe, in quem iſta denuo fiant, ipſe teſtatus es, iam de integro frugi filium eſſe confeſſus. Itaque non conuenit pœnitere receptionis, ſed firma reconciliatio ſit oportet, nimirum poſt toties pronunciatam ſententiam, ac rem bis iudicatam, primum cum abdicares, iterum, cum ipſe mutaſti conſilium, meq; in familiam reuocaſti, reſciſſis decretis ſuperioribus, confirmans illa quæ poſtea ſunt placita. Proinde perſeuera in his quæ proximè ſtatuiſti, tuumq; ipſius iudicium ſerua. Pater ſis oportet, quandoquidem id abſte decretum, id probaſti, id ratum feciſti. Ego quidem ſi natura non eſſem filius, ſed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem exiſtimarim tibi licere. Quod enim initio liberum erat non facere, id ſemel factum, iniquum eſt reſcindere. Porrò eum qui primum natura ſit filius, poſtea iudicio, ſententiaq; accerſitus, quæſo num par eſt rurſum expellere, & eadem familiaritate priuare ſæpius? Age quid ſi fortè ſeruus eſſem, ac tu quidem primum improbum eſſes ratus, in uincula cõiecíſſes, deinde ubi cognitum eſt me nihil peccaſſe, manumiſiſſes, nũ tibi liceret, utcunq; contigerit iraſci, rurſus in eandem reuocare ſeruitutem? Minimè liceret. Iſtiuſmodi igitur acta, leges firma uolunt eſſe, ac perpetuò ualere. Ego cum pluribus etiã argumẽtis docere poſſim, non eſſe ius huic abdicare denuo, quem ſemel abdicatum, ſponte ſua receperit, tamen finem faciam. Nunc ſpectate cuiuſmodi filium parat abdicare. Atq; illud nondum dicã, me tum imperitum abdicatum fuiſſe, nunc abdicari medicum (nihil eñ mihi in hac cauſſa ſuffragetur ars) tum iuuenẽ, nunc ætate prouectum, ut ętas etiam ipſa fidem faciat, me nihil peccaſſe. Nam leue fortaſſis hoc quoq; uerum tũ quidem, etiam ſi nullo commiſſo peccato, ut ego quidẽ dixerim, ſed nec benemeritus, alienabar à familia. Nunc porrò cum nuper ſalutem dederim, ac beneficus extiterim, exigor. Qua re quid fieri poteſt ingratius? ut mea ſeruatus opera, tantoq; elapſus à diſcrimine, protinus ſanationem illam huiuſmodi factis penſet, nulla meritorũ habita ratione, ſed uſque adeo facile mãdarit obliuioni, atq; in ſolitudinem abigat eum, qui iure ſit obſecutus, cum præter ius eijceretur, neq; ſolum non meminerit iniuriæ, uerum etiam & ſalutem attulerit, & ſanæ menti reſtituerit?

Neq;

Confirmatio legislatoris.

Amplificatio à ſimili.

Epilogus.

A fictione.

Aliud à fictione.

Tranſitio.

II. Locus. Iniquũ eſſe ſe abdicari.

A meritis.

Neque enim exiguo Iudices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porrò quanquam hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientem, & quibus affectum modis, ego curādum susceperim, ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talē reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus disserere. Quin magis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quem ob hoc odio persequeris, quòd uxorem extremo laborātem periculo, grauissimeq; affectam non sanem, qui fit, ut eundem non multò potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidem est ingratissimum, simulatq; ad te redisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, & ad uetus recurris odiū, eandem recitas legem. Egregiā igitur mercedem persoluis arti, digna meq; pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus medicum tantum sanus es. Vos autem Iudices, huic concedetis, ut de benemerito pœnas sumat, ut salutis autorem expellat, ut eum qui sanitati restituerit, oderit: ut per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto concedetis, siquidem quod æquū est, facietis. Etenim si maximum aliquod flagitium in præsentia commisissem, tamen superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: cuius respectu memoriaq; conueniebat hunc præsentem iniuriam negligere, & ob illa priora facile ignoscere: maximē si tam ingens sit beneficiū, ut omnia superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem mihi in hunc cōpetere puto, quem seruaui, qui mihi totius uitę debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat: præsertim cum cæteri omnes iam desperarent, secq; morbo impares esse faterentur. Nam & illud, opinor, ad meriti mei cumulum accedit, quòd cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adij, succurri, adnisus sum, sanaui, restitui, meum ipsius patrē seruaui, de abdicatione me purgaui, iram beneuolentia sedaui, legem pietate sustuli, magnoq; beneficio reditum in familiam emi, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuaui, ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quām multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum & exhausisse laborum? dū adsideo, dum obseruio, dum opportunitates capto, nūc cedens patris uehementiæ, nunc artem ad mouens, ad breue tempus concedente morbo. Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum periculosissimū, huiusmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non raro, ut exæstuāte malo, rabiem in proximos exerceant. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum, uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, postremo superaui pharmaco. Ne uero quisquam hoc audito, protinus apud se cogitet: Quis aut quantus labor miscere pharmacum. Etenim multa prius sunt faciēda, præstruenda uia dando pharmaco, præparandum corpus, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit, Somnos accersendi rationes excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus ægroti cæteri facile pareant. At qui laborant insania, ob animi libertatem intractabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsiq; medico periculosi, neq; qui facile cura expugnentur. Proinde sæpenumero cum effecerimus, ut iam speremus proxime adesse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo, cuncta illa superiora

Amplificatio beneficij à morbi difficultate.

Obiectio ingratitudinis.

A fictione.

Alia amplificatio à sua cōditiōe et difficultate artis.

Enumerat labores et molestias artis medicæ.

facile subuertit, curationem impedit, artem fallit. Eum igitur qui hæc omnia sustinuerit, qui cum morbo tam graui sit luctatus, qui malum malorum omnium expugnatu difficillimum uicerit, huic ut iterum abdicet permittetis, utq; leges in benemeritum interpretetur suo arbitratu concedetis, atq; eum cum ipsa natura bellum gerere sinetis? Ego naturę parens iudices, patrem mihi ipsi seruo, custodioq;, etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quod si filium benemeritum, leges, ut ait, secutus, perdit, & à familia alienat: hic nimirum liberorum osor erit: ego pius in patrem, Ego naturam amplector. Iste naturam contemnit, fasq; & ius uiolat. O patrem iniustè prosequentem odio, O filium iniustius amantem. Nam mihi ipsi uicio uerto, patre compellẽte, quòd odio habitus, eum præter causam amo, & magis amo quàm oporteat. Atqui natura comparatum est, ut patres liberos ament magis, quàm liberi parentes. Verum hic studio tum leges contemnit, quæ filios nihil cõmeritos familiæ seruant, tum naturã, quæ parentes ad uehemens natorum desiderium incitat. Non solum enim cum plures habeat in me beneuolentiæ causas, maiorem, uti debebat, beneuolentiã non adiungit atq; addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, meumq; æmulatur amorem: sed ò calamitatẽ, quin insuper odit amantem, charitate prosequentem expellit, benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauẽtes, ceu liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra naturam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quemadmodum tu uis: leges benè cõditas, malè interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his quæ ad beneuolentiam pertinent. Hic inter sese consentiunt, & altera utriq; auxilio est ad delendas iniurias. Contumelia afficis benemeritũ. Offendis naturã, Cur legibus quoq; simul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honestæ, iustæ, liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse: quippe quas aduersus unum filium, tanquã aduersus multos sæpius tentes. Nec sinis in supplicijs quietem inuenire, quę uelint in beneuolentia liberorũ erga parentes conquiescere: quam quam alioqui ne positas quidem aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges ingratitudinis actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gratiam. At qui non solũ non refert gratiam, uerumetiã punire conatur ob ea ipsa quibus adiutus est beneficio, considerate num quicquã facere possit iniquius? Itaq; non posse hunc iam abdicare denuo, qui paternam potestatẽ semel exeruerit, ac lege sit usus: præterea non esse æquum, eum qui tanta præstiterit beneficia, expellere, familiaq; exigere, satis opinor demonstratum. Nunc aũt ad ipsam abdicationis causam ueniamus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At rursum ad mentem eius qui legem condidit, recurramus necesse est. Etenim ut istud tibi donemus ad breue tempus, licere quotiescũq; uelis abdicare, utq; præterea potestatem istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritũ, haud tamẽ simpliciter opinor, neq; quibuslibet de causis abdicabis. Neq; hoc dicit legis cõditor. Quicquid utcunq; criminatus fuerit pater abdicaro, ut satis sit tantũ uoluisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verum uos istud expendere iubet Iudices, num grauibus ac iustis de causis irascatur pater, nec ne. Hoc igitur in præsentia considerate. Exordiar autem abijs, quæ protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam primum omnium quod fecit sanæ mẽti redditus, illudi erat: Rescidit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia eram. In his, nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum crimine uideretur esse cõiunctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam curam filio dignam prærermisi? Quãdo foris cubui? quas intempestiuas potationes, quas comessatiões obijcis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusauit? Nemo profecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipue lex permittit abdicare. Cæterum cœpit ægrotare nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; pœnam à me reposcis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quòd eam curare iussus recusas,

Alia amplificatio à natura et honestate.

Alia, à lege.

Transitio. III. Locus. Nullo iure se abdicari.

Ab antecedentibus.

recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia non possim obsequi, uideor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in totum dico. Neque lex huic concedit, ut quiduis imperet, neque mihi necesse est in omnibus omni no parere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, ut si non parueris, non sis obnoxius pœnæ. Quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, supplicioq; sis dignus: ueluti si ægrotes ipse, & ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandum sit, & ego negligam. Si quid rem rusticam curandam mandes, atq; ego recusem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ querelæ. Porrò cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium usum pertinent: Maximè si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater: Hæc pinge fili, illa nequaquam. Rursum musico: Hanc pulsa harmoniam, illam ne pulsa: Tum fabro ærario: Ista cude, illa ne cude: num quisquam hunc patietur abdicare filium propterea, quòd non ex ipsius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quanto est honoratior, uitæq; conducibilior, tanto conuenit esse liberiores qui hac utuntur, ac iustum est ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercẽdi facultate, ut neq; cogatur usquam, neque ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, uirorum eruditorum cura: neque in seruitutem trahatur legis: neque timori, pœnisq; tribunalium, neque calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palam ac simpliciter ad hunc modum respondissem: Nolo curare cum possim, sed artem soli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus esse uolo: quis est tyrannus usqueadeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidem istiusmodi officia blanditijs precibusq;, ni fallor, non legibus, ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet, non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanandum adigendus est, sed ultrò ac lubens accedat oportet, immunis à compulsione patris. Immunis est ars ipsa, quandoquidem ciuitates quoque publicitus honores, præminentias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine respondere, etiam si tu me illam docuisses, si multum studij, multum pecuniarum insumpsisses, ut discerem, & unam hanc curationem, etiam si eiusmodi esset, ut præstare possem, recusassem. Nunc illud cogita, quàm rem modis omnibus ingratam & iniquam facias, qui non sinas me, à meipso mihi partis libere uti. Hanc ego artem tum cum non essem filius tuus, perdidici, neque tuis subiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici. Huius fructum primus sensisti, quum nihil adiumenti cõtuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mercede conduxisti? Quem pharmacorũ apparatum comparasti? Nullum omnino. Verum inops, ac rerum necessariarũ indigẽs, à præceptoribus mei misertis sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendum uiaticum, molestia, solitudo, egestas, familiarium odium, cognatorum auersatio. Pro istis itaq; factis postulas uti arte mea, uisq; earum rerum esse dominus, quas mihi parauit tum cũ mihi non esses dominus. Boni cõsule, si quid antehac ultrò, nullo prouocatus officio, benẽ de te sum meritus: cum nullo nomine ullam abs te gratiam possem reposcere. Cæterum non conuenit sanè, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio iuui, uertatur in occasionem, ut postea nolenti præcipias: iamq; in consuetudinem trahatur, ut qui semel sanauerit aliquẽ, semper deinde curet omnes quoscunq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosq; met ipsos illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, & ad omnia, quæ iusserint obtemperaturi. Qua re quid esse potest iniquius? Quoniam te grauiter adeo laborantẽ restitui, ob id exigimas tibi ius esse arte utẽdi mea? Atq; hęc quidem dicere poteram: si mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atq;

A qualitate causæ.

à simili.

A conditione artis.

A sua persona & instrumento artis.

A consequentibus.

A qualitate rei imperatæ.

ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemperassem. At nũc tandem perpendite, cuiusmodi sint huius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantem insania, sanasti: insanit autem & uxor, eodemq; tenetur morbo (sic eam opinatur) & a cæteris medicis ad eundem modum destituta est: tuq; potes omnia, id quod re demonstrasti: sanato hanc quoq;, ac morbo leuato. Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præsertim illiterato, artisq; medicinæ imperito. Sin autẽ me auscultetis artis nomine respondentem, intelligetis nimirum nec omnia esse nostræ facultatis, neq; consimiles morborum naturas, nec eandem medendi rationem, nec eadem remedia in omnibus efficacia. Ac tum palãm fiet, quantum intersit, nolis quippiam, an non possis. Vos interim patienter auscultate me, hisce de rebus philosophantem, existimantes nec inelegantem fore, nec extra causam, nec alienam à re, nec intempestiuam de his disputationem. Iam primum naturæ corporum, ac temperaturæ, haud quaquam eædem sunt: tametsi maximè in confesso est, ijsdem ex elementis constare. Verũ alia de his, alia de illis magis aut minus participant: idq; loquor adhuc de corporibus uirorum, quæ neq; similia sunt omnibus, neq; eadem temperatura, neq; eadem constitutione. Vnde necessario consequitur, ut morbi quoq; tum magnitudine, tum specie differentes, his accidant: utq; alia sanatu sint facilia, atq; ad curationem sponte propensa: alia rursum prorsus desperata: ut quæ & facillimè corripiantur, & grauissimè à morbis prehendantur. Proinde si quis existimet, quamlibet febrim, aut quamuis tabem, aut peripneumoniam, aut insaniam, quolibet in corpore unam atq; eandẽ esse genere: is non uideatur ponendus inter sobrios: neq; doctos: neq; inter eos, qui in rebus huiusmodi exquirendis elaborarunt. Quin idem malum in hoc corpore facile sanabitur, in hoc minimè. Quemadmodum uidelicet triticum, si idem in diuersos eijcias agros: aliter proueniet in plano solo, profundo, irriguo, aprico, uentis salubribus exposito, exculto, nimirum ubere, læto, copiosoq; fructu: Rursum aliter in montuosa petricosaq; terra, aliter in opaca, aliter in subiecta montibus. In summa: pro cuiusq; loci diuersa natura, uariè proueniet. Itidẽ & morbi, pro ratione corporum, in quæ inciderint, aut maiores & uberiores, aut minores eueniunt. Verum his omissis pater, nec omnino discussa re, uult quamuis insaniam in quouis corpore consimilem esse, similemq; desiderare curationem. Super hæc tam multa, muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad sanandi spem, aut desperationem, facile fuerit cognoscere. Siquidem uirorum corpora benẽ compacta sunt, neruosa: laboribus, agitationibus, uita sub dio acta, exercitata. Contrà fœminarum, flaccida, malẽ compacta, in umbra alita: Candida ob sanguinis inopiam, caloriscq; penuriam, & humoris superuacanei abundantiam. Quare facilius corripiuntur, quàm uirorum: utpote morbis exposita, nec ferẽtia curationem: præcipue uero ad insaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundiæ ac leuitatis, facileq; commoueantur: porrò corporis exiguæ sint uires: facile in hoc malum prolabuntur. Proinde non conuenit, in utriscq; eandem à medicis sanandi rationem requirere. Cum intelligatis, hęc ab illis longissimo distare interuallo: iam ab ipso protinus ortu discreta: tum tota uitæ ratione, tum actionibus omnibus, tum studijs atq; exercitijs uniuersis. Quare cum dicis, Insania laborat: ad de hoc quoq;: laborat mulier. Neq; confundas hic omnia sub unam & eandem insaniæ referens appellationem. Verum discretis ijs, quemadmodum & natura discreuit, quid in quoq; præstari possit considera. Nam nos, quemadmodum initio dixisse memini, illud in primis spectamus: ægroti corporis naturam, ac temperaturam: & cuius qualitatis magis sit particeps, calidius an frigidius, uigens an ætate deficiens, magnũ an pusillum, crassum an macilentum: reliquaq; id genus omnia. Quæ si quis penitus expenderit, is demum erit idoneus cui

Locus cõis de natura & genere morborũ & medicinarum.

fides

fides habeatur, uel desperanti, uel recipienti. Quandoquidem & insaniæ innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uocabula quidem eadem. Nec enim idem, desipere ac delirare, rabire & insanire. Verum hæc omnia nomina significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porrò causæ aliæ sunt uiris, aliæ fœminis. Rursum inter ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus immodica fermè repletio: senibus autem importuna calumnia, ira impotens, quæ sæpenumero incidit aduersus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in insanim. Porrò mulierum corpora & multæ res infestant, & facile in morbum adducunt: præcipue uero si quem oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus uenti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc paulatim subgliscentia, multoq; alita tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori quoq; usu uenit pater: & haud scio, an nuper aliquid illi ægritudinem ali quam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquam morbo sanè tenetur, nec q; his malis ullius medici cura poterit eripi. Quòd si quis alius se facturum receperit aut si quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tametsi ne illud quidem uerebor dicere pater: Etiam si non prorsus esset, ut est, desperandum: sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostenderetur, nec sic quidem facile manū admouerem: nec statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obtrectationem. Vides, ut omnes arbitrantur, priuignos inuisos esse nouercis omnibus, etiam si probæ fuerint: eas q; hanc ceu communem quandam mulierum insaniam insanire. Quare facile suspicatus fuisset aliquis, si malum hoc secus euenisset, nec q; profuissent remedia, perfidam ac dolosam fuisse curationem. Atque uxoris quidem res pater ad hunc sese habent modum: idq; loquor, quòd prorsus exploratum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si millies biberit pharmacum: eoq; non operæ precium conari, nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idq; uis, ut fœdam mihi famam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis professores inuideant. Quòd si me rursum abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deferar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat morbus: (solent istiusmodi fermè mala irritata recurrere) quid erit mihi faciundum? Curabo, ut nosti, tum quoq; neque unquam defuturus sum officio, quod liberis natura præscripsit: nec q; generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris, num credere debeo futurum, ut me denuo recipias, illud uide. Iam ista quum facis, accersis morbum, pestemq; refricas: heri ac nudius tertius è tantis elapsus malis, contendis, uociferaris: quodq; grauissimum est, irascaris: ad odiū propensus es: leges reuocas. Hei mihi pater, istiusmodi fuerāt superioris insaniæ tuę procemia.

A periculo & uentus et persona nouercæ.

Peroratio.

Commoratio.

PHALARIS PRIMVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

PHalaris Agrigentinorum tyrannus fuit. Cui faber quidam Perillus siue Perilaus, taurum æreum obtulit, ita factum, ut in eum homines damnati conijcti, succenso igne torrerentur, atq; inter cruciandum, dum uociferarentur, mugitus boum ederent. Hunc taurum fingitur hic Delphos mittere, ut ibi in templo inter cætera donaria, deo consecraretur. Et quia apud omnes pro crudelissimo atque immanissimo idem habebatur, & ob id metuebat, ne donum hoc Delphi, ut ab impio & nefario profectum, reijcerent, Oratione hac contra famam hanc de se sparsam, per Legatos sese defendit. Oratio generis Iudicialis est, status qualitatis. Nam & tyrannidem occupasse, & nocentes quosdam puniisse, se fatetur, sed id iure ac necessitate quadam factum ostendit. Exordium à uoto incipit. Narratione consilia & causas susceptæ tyrannidis, & quo modo eandem gesserit. Postremo etiam quæ necessitate, ad supplicia sumenda, & custodiam corporis comparandam, compulsus fue-

rit

rit. exponit, quæ & ipsa confirmandi uicem habent. Post hæc autem Confirmatio sequitur, qua se à crimine erra delitatis defendit, Argumentis à simili, à legibus & caussa, à signis & comparatione sumptis. Eleuando interim etiam tyranni nomen & inuidiam ab exemplis, & exaggerando necessitatem puniendi, ob multitudinem periculorum in dies in hoc genere succrescentium. Peracta caussa, ad commendationem muneris transit, quam à caussis & honestate dedicationis trahit. Peroratio ex persona Legatorum fit, quæ asseueratione dictorum, & ipsorum obtestatione perficitur.



Exordium, à uoto.

ISIT nos huc Legatos, ô Delphi princeps, noster Phalaris, taurum hunc Apollini adducturos, ac uobis pauca quædã auditu non inidonea, cum super duce nostro, tũ super oblato munere uerba facturos. Itaq; quorum gratia huc profecti uenimus, hæc sunt. Cæterum, hæc uobis exponenda nobis in mandatis dedit. Ego, inquit, ô Delphi, talem de me apud omẽs Græcos esse existimationem qualis sum, at non qualem me odio prosequẽtium, aut inuidorum mendax fama apud ignotos traduxit, præ omnibus rebus permutatione facta amplecti uelim. Maximè uero omnium apud uos talem de me opinionem esse optarim qui & cæteros uitæ sanctimonia antecellitis, & Pythij assessores estis, ac tãtum nõ Dei familiares atq; domestici. Etenim persuasissimũ habeo, si me uobis purgauero, atq; ostendero, frustra crudelitatis suspitionẽ de me incidisse, etiam alijs omnibus me per uos purgatum fore. Porrò autem, ipsum Deum eorum quę dicturus sum testem inuoco, quem nullo modo possum decipere, aut falso & ficto sermone circumducere. Fortasse enim, hominibus imponere haud operosum est, at deo uerba dare, maximè uero huic, id uero nullo modo fieri potest.

Ratio.

Attestatio qua fidẽ facit orãi

Narratio, qua uitã et actiones suas exponit.

Cæterum, ego inter Acragantinos non ex obscuris sum maioribus, uerum si quisquam alius, ex illustri loco natus, ac liberaliter educatus, tũ ingenuis disciplinis, & artibus imbutus, urbi memet popularem exhibere non destiti, ijs uero qui mecum in eadem uersabantur Repub. æquum & modestum me præstiti. Violentiæ autem, aut illatæ iniuriæ, aut contumeliæ, aut præcipitati iudicij, nemo me unquam sub prioribus uitæ annis insimulauit. Verum, cum argumẽtis non dubijs perspicerem eos qui diuersam à me in administranda Repub. rationem sequebantur, uitæ meæ moliri insidias, ac omnibus modis mei è medio tollendi occasionem captare ac quærere (nostra uero ciuitas seditionibus factiosis dissecta ferueret) unicum illud effugium in tantis rerum difficultatibus securitatemq; reperi, pariter & ciuitati tuendæ salutem, si occupato per uim principatu, illorum ferociam refrenarem, eosq; à struendarum insidiarum studio sedatos retraherem, eademq; opera ciuitatem popularium factionibus flagrantem ad modestum & tranquillum statum adigerem. Et erant sanè non parum multi hoc meum institutum collaudantes uiri & modesti, & amantes Reipub. quibus & mea sententia & instituti iam conatus necessitas non fuit obscura. Horum itaq; usus & opera, & consilio, haud difficulter uoti compos reddebar. Ex illo itaq; illi quidem non amplius rebus nouandis, aut turbis concitandis studentes inter se discordanter dissidebant, sed iussis obtemperabant. Ego uero imperium obtinebam, ipsa autem ciuitas sua libertate carebat. Cæterum, cædes aut insectationes aut proscriptiones ne in eos quidem à quibus sæpenumero insidiose petitus eram, usurpaui aut exercui. Atqui operæpretium audereeiusmodi, in tuendo principatus imperio potissimũ. Etenim humanitate, comitate, & mansuetudine, præterea ex honoris & dignitatis æqualitate mirificam in spem ueniebam, fore, ut ad obediendum omnes pertraherentur. Statim igitur omni simultate deposita, cum inimicis in pristinam & gratiam et concordiam redij, acillorum plurimis, & in dandis ineundisq; consilijs, & conuersatione domestica utebar familiarissimè. Porrò, cum ipsam urbẽ animaduerterẽ magi-

Caussa & cõsilij occupatæ tyrannidis.

Modus administrationis.

magiſtratuum negligentia, atq; incuria corruptam, multa furentium, aut potius communes ciuitatis opes rapientium, & aquæ ductus reparaui, & ædificiorum ſumptuoſis extructionibus exornaui, ac muro circumducto firmaui, prouentusq;, quotquot magiſtratuum curam communes erant, acceſſione nõ modica cumulaui, iuuentutis rectè educandæ impendio magnam curam habui, ſenes peculiari reuerentia proſequebar. Populum uero, ſpectaculis ac largitionibus, præterea ſolennitatibus, atq; epulis publicis mihi deuinctum detinui. Virginum uero, contumelioſas corruptiones, aut epheborum ſtupra abominanda & nefaria, aut iniurioſas ſatellitum immiſſiones, aut comminationes tyrannicas ita auerſabar, ut ne audire quidem fas putarem. Iam uero, de dimittẽdo quo que imperio, principatuq; deponendo mecum inito cõſilio deliberabam, ſi quo modo tranquillè atq; ſecurè à curarum fluctibus liberatus quieſcerem. Etenim principem agere, ac res omnes ut rectè fierent adminiſtrare, prouinciã grauẽ, ac odioſam eſſe exiſtimabam, & rem non ſine inuidia laborioſam. Sed enim ne poſt hac tali adminiſtratione egeret ciuitas, in ea cogitatiõe ſuſcepta adhũc uerſabar. Ac iam olim ea animo cogitabundo quærebam. Porrõ autem, ciues mei concitata ſeditione iam aduerſus me inſurrexerant, decq; ſtruendarũ inſidiarũ ratione, faciendaq; defectione deliberabant. Quinetiam clandeſtinis conſpirationibus iam coniurauerant, armaq; collegerant, pecunias priuatis impenſis comportauerant, ciuitates finitimas ad ferendum miſſis copijs auxilium accerſiuerant, iamq; in Græciam ad Lacedæmonios atq; Athenienſes legatos petitum ſubſidium miſerant. Quorum aũt criminum reum me facturi eſſent, iam illis deliberatum erat, tum quemadmodum ad mortem memetipſum mihi conſciſcendam adacturi forent, atrociter comminabantur. Præterea quæ ſupplicia excogitabant, his qui publicè puniendi forent, occultè non tulerunt. Atẽ quòd nihil tale, præter illorum ſpem atque ſententiam perpeſſus ſim, dijs immortalibus acceptum refero, quorum opera mihi detectæ ſunt inſidiæ. Omnium uero maximè Pythio, cuius beneficio et inſomnia mihi oſtenſa ſunt, illiſq; miſſi quorum iudicio ſingula cognoui, atq; ſagaciter deprehẽdi. Ego uero, hoc loco uos, ò Delphi, in hocipſo metu, quem nunc ipſa oratione quàm acerbus fuerit facile ſentitis, uolo ſuper his, quæ tunc acta ſunt, cõſilium mihi detis, quo tempore nulla munitus cuſtodia fermè captus, rebus difficillimis urgẽtibus ſalutem quærebam. Proinde, pauliſper animo ſaltem ſuſcepta Acragantem uerſus peregrinatione ad me, uiſiſq; illorum apparatibus, ac minis auditis, dicite, quid nam faciendum ſit? Humanitate ne erga illos amplius utendum eſt, conceſſaq; impunitate perditorẽ ciuium malignitati & nefarijs conatibus parcendum, & diſſimulanter ferẽdum ſcelus illorũ eſt, tametſi mihi actutum extrema perpetienda forent? Magis aut conueniebat, ut nudus ã cruentis ciuibus miſeram cædem ſuſtinerẽ, eosq; qui mihi fuerũt chariſſimi corãm crudeliter peremptos perire cernerẽ? An uero talia hominis fuiſſent nimiũ inſenſati, ſed conſentaneum erat generoſiori, uiroq; digniore cogitatiõe animo cõcepta, hominiſq; prudentis & iniuria affecti iracundia ſuſcepta illos proſequi. Mihi uero ipſe ẽ preſentibus periculis emerſo, in poſterũ ſecuritatem prępararẽ. Hæc ſat ſcio mihi facienda ſuaſiſſetis. Quid ergo ego poſt hæc feci, q accerſitis reis atq; noxijs, & cõceſſa illis fandi atq; reſpondẽdi copia, & adductis argumẽtis, ſingulisq; diligenter & accuratè exploratis atq; cõuictis, poſteaq; nihil amplius inficiari poterant, meritũ de illis ſumpſi ſupplicium, uehementer excandeſcens, non q mihi perniciem machinati fuerant, ſed q in illo propoſito me permanere non ſiuiſſent, quod ab initio proſequendũ mihi conſtituerã. Et iam ab illo tempore me ipſe comitatu ſatellitum ſtipatũ cuſtodire nõ deſino, atq; ex illis quotquot ex occulto inſidioſe me petiuerint, ſupplicio afficere pergo. Deinde homines crudelitatis me accuſant, nõ ualde reputantes ab utro noſtrũ primum huius mali initiũ ſubin

Conſiliũ deponẽdæ tyrãnidis q inſidiatores euerſum.

Comminatio, quã æquitatem facti ſuã colligit ex cauſis.

Ex circumſtantijs.

Propoſitio.

Confirmatio. subintroductum sit, ea quæ in medio euenere, & quam ob rem de ciuibus nefa-
riis sumptum sit supplicium negligenter complectentes, pœnas tamen scelera-
tis ciuibus irrogatas in crimen uocant, easq; quę sibi in illis excruciandis cõmit-
ti uisæ sunt crudelitates. Non dissimile factum, si quis apud uos sacrilegum
Simili. quendam præcipicio mulctatum uidisset, cæterum quæ nefarie designasset, nõ
I. reputaret, quemadmodum noctu in templum ingressus sublatis furtim præcio-
sissimis quibusque donarijs fanum religiosissimum impie depeculatus esset, ac
etiam statuis manus sceleratas admouisset, magnæ tandem crudelitatis uos ac
cusaret, quod cum & Græci & sancti esse perhibeamini, supplicio affecissetis
hominem græcum prope templum. Etenim non ita procul ab urbe fertur esse
petra, huic destinata supplicio. At uos, ut opinor, eiusmodi hominis stolidita-
tem risu prosequuturi essetis, si quis hæc aduersus uos dicere auderet, alij au-
tem omnes uestros aduersus impios maleficos crudelitatem collaudabunt. In
Locus pro ty-
ranno. summa, populi non perpendentes, qualis nã ille sit, qui rebus imperio præest si
ue iustus, siue iniustus, simpliciter ipsum nomẽ tyrannidis prosequunt odio, ip
sique tyranno extreme infensi sunt, tametsi Aeacus aut Minos, aut Rhadaman-
tus principatũ gesserit, omnes tamen ex æquo è medio tollere approperãt, ma
los illorum ante oculos sibi proponentes, bonos uero communi accusationi in
Ab exemplo. nocenter obnoxios eodem odio complectẽtes. Cęterum, audio apud uos quoq;
in Græcia multos fuisse tyrannos sapientes, sub hoc uicioso, ut uidetur, nomi-
ne commodos & mansuetos omnibus sese utendos præbuisse, è quorum nume
ro nonnullorum orationes quoq; breues & succinctæ in delubro uestro unã
II. cum statuis ac muneribus Pythio repositæ continentur. Respicite autem ad le-
A legibus &
causa. gum scriptores etiam irrogandarum pœnarum rationi & consuetudini pluri-
mum tribuentes, quasi cæterarum rerum nulla expectanda sit utilitas, nisi me-
tus malefactoribus esset propositus, ac certa spes constituta luendi pro flagitijs
supplicij. Cæterum nobis tyrannis in hoc longè maior imposita est necessitas,
Tyrannorum
pericula
amplificat si-
militudine. qui cæteris necessario præsumus, quiq; communem cum nobis odiose inuiden-
tibus tum necem machinantibus consuetudinem agimus, ubi ne personati qui
dem ullam securitatis utilitatem sentimus, sed omnis nostra res perinde ut fa-
bula, quæ de hydra fertur se habet. Quanto enim plures præciderimus, tanto
plures nobis puniendi occasiones suppullulant. Est autem operæpretium, ut
ista feramus, ac capita subinde recrescẽtia semper recidamus, & per Iouem iux
ta Iolai institutum igne quoque absumamus, si salui rerum potiri cupimus. Ete
nim, eum qui necessitate coactus semel in hæc inciderit, & ipsum materiæ non
dissimilem esse necesse est, aut sceleratis ciuibus parcentem, perire funditus. In
summa, quem putatis usqueadeo mentis esse agrestis, efferatæq; immanitatis
hominem, cui uoluptati sit alios flagellis cædere, aut cruciatorum audire gemi
tus, aut cædes & carnificinas spectare, nisi uehementem infligendarum pœna-
III. rum causam haberet? Quoties igitur dum alij flagris cęderentur lachrymatus
A signis.
γνώμη. sum? Quoties autem meam ipsius fortunam lugere ac deplorare cogor, grauius
ego supplitium & diuturnius sufferens? Etenim uiro natura bono, necessitate
» autem sæuo & amarulento, multò durius est de alijs sumere, quàm de se sumi
» supplicium. Si uero liberè quod sentio proferendum est, ego profecto, si mihi
» daretur optio, utrum uelim nonnullos innocenter punire, aut me ipsum potí-
» us mortem oppetere, planè persuasum habete, quòd nihil cunctatus mori potí-
» us eligerem, quàm homines nihil mali præter æquum commeritos supplicio
afficere. Dixerit uero aliquis, præoptas potius ò Phalari, ipse iniustè interire,
quàm iustis ex caussis pœna affligere insidiatores, uelim profecto hoc. Rursus
Cõmunicatio
enim uos Delphos in consilium uoco, utrum præstabilius esse putatis iniusta
morte oppetere, an iniustè seruare eum qui exitium machinatus sit. Nemo, ut
opinor, adeo uecors est & egens animi, qui non uiuere potius præeligat, quàm

seruatis

ſeruatis hoſtibus interire. Et quot nam ego ex iis, qui manus mihi admouere conati ſunt, ſeruaui? Quorum de numero eſt Achantus ille cum Timocrate & Leogora, ueteris quæ mihi cum illis fuit conſuetudinis & amicitiæ recordatus. Cęterum, ſi ita ueſter fert animus, atq; adeo uobis cordi eſt meos mores noſſe propius, eos qui in Acraganta frequenter commeant hoſpites interrogate, cuiuſmodi ego me erga illos gerere ſoleam aut oſtendere, & num humanum & liberalem me præbeam accedentibus. Qui exploratores etiam in portis conſtitutos habeo, neque non auditores, qui nam & unde nauigarint, ut certior factus pro dignitate honorem habens dimittam illos. Nonnulli quoque ſtudioſe & ſua ſponte me uiſunt, Græcorum quidem ſapientiſſimi, nec; noſtram conuerſationem reſpuunt aut ſubterfugiunt. Quemadmodum nuper ſapiens ille Pythagoras ad me uenit, cum longè alia de fama mea inaudiſſet. Poſtea uero quàm omnia ſecus ſe habere comperit, diſceſſit collaudans me inſcitiæ, ob crudelitatem uero neceſſariò mihi exercendam mei miſereſcens. Poſtremo putatis ne eum, qui erga peregrinos tam humano affectus eſt animo, aduerſus domeſticos tantam exercere iniuſticiam, niſi præter modum iniuria afficeretur? Hæc ferè ſunt, quibus me uobis abundè purgatum eſſe opinor, uera profecto & iuſta, ac multò magis laude, ut ego mihi perſuadeo, quàm odio digna. Sed enim de miſſo donario, iam tempus eſt ut audiatis, unde nam & qua ratione taurum hunc poſſederim, ſtatuarij opera nõ locata. Nec; enim tam dementis ſum animi, ut tales poſſeſſiones mihi deſiderandas eſſe putem. Sed erat quidam Perilaus noſtratis gentis homo, egregius quidem & ingenioſus artifex, cæterum natura malus & improbus. Ille tota uia cum à ſententia mea aberraſſet, putauit ſe mihi rem admodum gratam facturum, ſi nouum quoddam ſupplicij genus excogitaſſet, quaſi præ omnibus rebus præcipuam in ſumendis ſupplicijs uoluptatem cupientiſſimè caperem. Iam uero boue fabricato, ad me uenit ferens illum, aſpectu ſanè pulcherrimum, atq; accuratiſſimè ad ueri bouis imaginem expreſſum: Tantum illi motus & mugitus deerant, quo minus uiuus eſſe putaretur. Viſo autem illo, ſtatim exclamabam: dignũ munus Pythio, mittendus eſt hic taurus Apollini. Porrò Perilaus aſſiſtens, quid ſi, inquit, ſapientiam quæ in illo eſt perdiſceres, ac uſum cui præbendo formatus eſt. Et cum dicto taurum per dorſum aperuit. Si quem, inquit, cruciatibus torquere uolueris coniecto illo in machinam, ac dorſo iterum concluſo, haſce tibias naribus bouis admotas accommoda, ignem autem ſuccendere iubeas. Ac ille quidem incluſus plorabit, uociferabiturq; inuſitatis & ineffugilibus detentus doloribus, cæterum uociferatio per tibias, cantum tibi abſoluet nimium ſtridulum, & lugubre quiddam modulabitur: quinetiam inſuper mugitus ciebit triſtiſſimos, ita, ut ille inter modulandum tormentis crucietur, tu uero ſingulari uoluptate afficieris. Porrò, ego his auditis crudelem machinam extremè auerſatus ſum, & immanem illam inſtrumenti indolem prorſus reſpui, conueniensq; & debitum illi ſupplicium impoſui. Et age, inquam, ò Perilaë, ne uana uideatur eſſe tua promiſſio, ipſe nobis in taurum ingreſſus, ueram artis tuæ induſtriam comprobato, ac uociferantes imitare, ut certò cognoſcam, num ea quæ iactas carmina per tibias cantata exaudiantur. Perilaus nihil cunctatus his dictis promptè obtemperat. Ego autem, poſtquam ingreſſus eſt, concluſo tauro, ignem iuſſi ſuccendere. Recipe, dixi, debitum arti tuæ tam admirandæ præmium, ut magiſter muſices ipſe primas omnium canas. Ac ille enimuero iuſtiſſima paſſus eſt, ſua ipſius excellenti fruens induſtria. Porrò autem ego uiuentem, & adhuc ſemiuiuum ſpirantem iuſſi eximere, ne ſi immoreretur, nece ſua opus contaminatum impiaret, illum inhumatum per ſcopulos præcipitari imperaui. Taurũ uero piaculis mundatum deo dedicandum legaui, omnemq; de illo hiſtoriam iuſſi adſcribere, dedicantis mei nomen, Perilaum artificem, illius immanem

Clementiæ exempla.

IIII

A ſignis alia ad.

V.

A minori.

Epilogus.

Tranſitio.

Cõmendatio donarij.

ſententiam, meam in puniendis maleficis æquitatem, conueniens ſupplicium, primos artificis concentus & modulationes, præterea primam muſices experientiam. Vos autem Delphi iuſtè facietis, ſi pro me unà cum legatis ſacra feceritis, taurumq; deo in eleganti delubro dedicaueritis, ut omnibus perſpicuum fiat, quo ego aduerſus criminoſos ſim animo, tum qua acerbitate ulciſci ſoleam ſuperuacuas illorum ad perpetrandam maliciam cupiditates. Itaque hoc ipſo ſolo facto ſatis ſuperq; quibus moribus prędítus ſim, manifeſtatum eſt, Perilao ſupplicijs affecto, ac tauro dedicato, necq; amplius ad aliorum torquendorum muſicam reſeruato, quem nihil aliud modulatum eſſe pro certo affirmo, præter quàm ſolos mugitus artificis. Quodq; in ſolo ipſo artis periculum fecerim, ac ſtatim barbaram illam & inhumanam muſicam compeſcuerim. Atque hæc quidem in præſens deo offerre libuit. Dedicabo uero illi & alia ſæpenumero, ubi tantum illius munificentia conſecutus fuero, ut amplius pœnarum acerbitate erga noxios non egeam. Hæc equidem, ò Delphi, quemadmodum à Phalaride facta ſunt, ſingula quàm ueriſſimè percenſuimus. Iuſti uero utiq; habendi ſimus, ſi fidem uobis facientes, ueritatis teſtimonium illi preſtiterimus, quippe qui harum rerum non imprudentes nullam nunc mentiendi occaſionẽ aut cauſſam habeamus. Quod ſi quoq; neceſſe eſt, pro uiro nos eſſe ſupplices, quem falſo multi ſuſpicantur eſſe improbum, quippe qui inuitus & coactus in malos animaduertit, ſupplicamus uobis nos Acragãtini, qui & Græci ſumus, & ex antiquo Dores, complectamini humanitate ueſtra uirum amicitiam uobiſcum iungere cupientem, ac eum qui multum & publicè & priuatim unicuique ueſtrum benefacere & prodeſſe ſtudeat. Aſſumite igitur uos ipſi tantum, deoq; dedicatum offerte, ac pro Acragante ipſiusq; Phalaridis ſalute precãtes, uota facite. Et nolite nos infecta legatione dimittere, ne & illum contumelia afficiatis, eademq; opera deũ elegantiſſimo iuxta ac iuſtiſſimo munere priuetis.

Peroratio ex perſona legatorum.

PHALARIS SECVNDVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Declamatio breuis, ſed arguta eſt, qua ex Delphicis ſacerdotibus quidam ſuadere fingitur, quo donum Phalaridis, de quo in ſuperiore Oratione agitur, in templum recipiatur, ac deo conſecretur. Genus cauſæ Deliberatiuum eſt, Status negocialis. Exordium habet denſum, ut in quo una ferè periodo, & ſuſpiciones eas, quibus fauore aliquo adductus, aut aliàs corruptus, ad ſuadendum acceſſiſſe uideri poterat, à ſe remouet, et ſola beneuolentia, ſtudioq; communis utilitatis ad dicendum ſe progreſſum eſſe, docet: deinde & dociles & attentos eadem breuitate facit. Poſt Exordium Propoſitio ſequitur. Hanc confirmat primum ex locis honeſtatis, oſtendens, impium ac propè ſacrilegum fore, ſi donum hoc à templo excludatur. neque enim quenquam poſthac quicquam oblaturum eſſe, & deum ſuis ſacris, ac debito cultu priuatum iri. Deinde contra uoluntatem ipſius dei eſſe, ut qui certis indicijs ac ſignis declararit, gratam iſtam legationem ſibi eſſe. Hinc, quod de crudelitate tyranni obijciebatur, diluit, confutatis teſtimonijs à condicione perſonæ & incertitudine: & contrà ab officio admonet, ut ſacra magis procurent, & deo operentur potius, quàm iudicijs uacent. Poſt hæc ad locum utilitatis tranſit, docetq; contra communem utilitatẽ fore, ſi dona excludantur. Nam ex his omnem prouentũ eſſe Delphorum, & omnem item famam & gloriam. Deniq; nullo ueterum exemplo hoc fieri. Et ſi maximè in deliberationem hanc rem uocare uelint, officio eos uti debere, iuſtè ac liberè iudicantium, non ex affectu aliquorũ æſtimare. Peroratio, repetitione argumentorum, cum admonitione eorum incommodorum, quæ ex hac re conſecutura ſint, & quòd nihil temere innouandum ſit, perficitur.

Cum



VM antehac nulla mihi, ô uiri Delphi, neq; cum Acraganti-
nis ciuibus hospitalitas intercessisset, neq; cum ipso Pha-
laride priuatim ulla domesticæ familiaritatis contracta es-
set societas, neque aliam haberem erga illum aut peculia-
rem caussam sociandæ beneuolentiæ, aut olim iungendę
cum illo amicicię spem, tantum uero missos ab eo legatos
audierim æqua & modesta perorantes, callideq; prospi-
cerem, & quid piè à uobis fieri possit, & quid publicæ u-
tilitati conducibile foret, cum primis uero quid Delphis non indecorum factu
futurum esset, surrexi in medium oratione mea uos cohortaturus, ne & uirum
principem, & pie agentem contumelia temere afficeretis, neq; munus ipsum,
quod Deo iam destinatum est, à uobis alienaretis. Præsertim trium maxima-
rum rerum perpetuò monimentum futurum, artis præstantissimæ, cogitatio
nis crudelissimæ, & iusti supplicij. Itaque ego quod & in incerto habetis, quid
hac de re statuendum sit, quodq; magistratus deliberandum uobis proposue-
rint, num munus suscipiendum, an iterum retrò ablegandum sit, parum religi
osum esse arbitror. Multò autem potius impietati nullum modum relinquetis
neque enim aliud hæc res erit, quàm nefarium sacrilegium, quod turpitudine
sua omnia longè lateq; excedit flagitia. Nec minus impium erit factu, Deo do-
naria dedicare uolentibus, ne facultatem quidem offerendorum munerum cò-
cedere, quàm ea quæ Deus iam oblata possidet depeculari. Præcor autem uos,
cum & ego unus sim è Delphorum numero, ac ex æquo publicæ gloriæ partí-
ceps, si conseruata fuerit, tum diuersæ opinioni obnoxius, si quid in præsens
aduersus existimationem nostram perperam admissum fuerit, ne templum ob
seratis pijs & religiosis hominibus, neque ciuitatem nostram omnium morta-
lium contumeliæ atque calumnijs traducendam obijciatis, quasi ea quæ Deo
offerenda mittuntur sycophantijs illudentem, calculisq; & iudicio donaria de-
dicantes rectificantem. Siquidem nemo quicquam posthac muneris offerre aut
debit, certior factus, Deum nulla beneuolentia susceptorum, quod prius Del
phis non uisum sit probabile. Proinde Pythius iam ante non iniquam de misso
donario tulit sententiam. Si enim aut Phalarim odio haberet, aut eius munus
contemptim auersaretur, facile ac promptum illi fuerat illud unà cum naui one
raria, qua allatum est in medijs Ionij maris fluctibus submergere. Iam uero, il-
le à uestra sententia longè lateq; dissentit, cum & sereno cœlo illis Ionium tra-
jicere præstitit (quemadmodum ipsi testificantur) ac saluos in Cirram usque
pertulit. Quo facto satis manifestum est, monarchæ pietatem sibi non impro
bari. Oportet autem, & uos diuinæ sententiæ adiectis calculis, & hunc tau-
rum reliquis templi ornamentis adiungere. Quandoquidem haud dubiè res
foret omniù absurdissima, si quis adeo magnifico & excellenti munere huc mis
so, uestris calculis ab ingressu templi arceretur, ac præmiù impietatis auferret,
uidelicet indignus iudicatus, qui donum offerret Apollini. Cæterum, illius cu
ius diuersa est à me sententia, quemadmodum ex Acraganti huc delatus naui-
gio, cædes quaspiam & iniurias, & rapinas, & deprædationes à tyranno factas
nimium tragica uociferatione extulit, dicens propemodum omnia sibi coràm
uisa esse oculis, quem non ignoramus ne ad portù quidem usque peregre profe
ctum esse. Non autem dissentaneum est talia nejs quidè omnino credere, qui
ista se perpessos esse commemorant. Etenim nobis obscurum est, num uera prę
dicent, ne quo modo eos, de quibus nihil certi nobis compertum est, iniustè sce
leris accusemus. Quod si tale quippiam in Sicelia quoq; peractum est, quid hac
de re Delphos sollicitè curiosos esse attinet, nisi pro sacerdotum officio iudicù
partes nobis præposterè uendicemus. Et iam nobis sacrificandum erat, atq; cæ
teris omnibus deus colẽdus, ac siquis misisset donaria, ea dedicare nostri fuerat

Captat beneuolentiã à remotiõe suspitionis, & uoluntate erga remp. sua.

Attenio.

Propositio

Confirmatio.
I.
A pietate & religione.

Amplificatio ex cõsequentibus.

II.
A uoluntate dei, quã ex signis probat.

Amplificatio ab absurdo.

Obiectioni testiũ occurrit à qualitate personarum.

A locorũ distantia et proprio officio.

officij. Nunc hic expendentes ſedemus, ſiqui ex illis qui trans Ioniũ continentẽ incolunt, legitimè an ſecus adminiſtrent imperia. Atq; alior quidem res prout ipſi uoluerint ſe habeant. Porrò, nobis perneceſſarium eſſe opinor, ne noſtra ipſorum nobis ignota ſint, tum qui olim rerum noſtrarum ſtatus fuerit, & quo modo nunc in præſens eædem ſe habeant, & quid magis ex uſu noſtro ſit facere. Nam quod in præcipitijs & arduis cautibus habitemus, ac ſteriles petras colere ſoleamus, Homerus monitor nobis non eſt expectandus, qui nobis hęc palàm faciat, ſed iſta coràm ipſi oculis intuemur, tum quãtum ſemper in terra uerſemur cui portus ſit profundus haud obſcurè animaduertimus. Cæterum, templum ipſum & Pythius & oraculum, tum ſacrificantes & pietatis operibus ſeruientes, ij ſunt Delphorum campi, ij prouentus, inde abundantia, inde cõmeatus nobis abundè et affatim offundit ur. Par enim eſt, ut apud uos quod uerũ mihi uideẽ tacitum non habeam aut diſſimulanter prætereã, & quod à poëtis dicitur, citra ſementẽ, citraq; orationẽ nobis omnia proueniunt, dei agricolæ opera. Qui non ſolum ea quæ apud alios bona naſcunt nobis ampliter et cumulatè exhibet, ſed ſiquid prętioſi aut rari apud Phryges eſt, aut Lydos, aut Perſas, aut Aſſyrios, aut Phœnices, aut Italos, aut apud ipſos denicq; Hyperboreos, omnia certatim ad Delphos perferunt. Ac nos ſecundo loco poſt deũ ab omnibus mirificè colimur, parataq; rerum copia affluentes felicẽ uitam agimus. Sed hæcia olim uobis ignota non ſunt. Quod aũt ad prętentem deliberationẽ attinet, danda eſt nobis opera, ut in hoc uitę ſemel inſtitutæ tuẽdo propoſito cõſtanter perſeueremus. Nullus, ut mea fert opinio, memoria tenet ullo tempore de quoquã donario apud nos latam eſſe ſententiã, neq; quenq; à ſacrificãdo aut donario dedicando fuiſſe excluſum aut prohibitũ. Eamq; ob cauſam, opinor, delubrũ Apollinis tantopere auctũ eſſe, in tantũ, ut iam ſupra modũ abundet muneribus. Oportet itaq; neq; in præſens quicq; temere innouare, neq; aliquid prętèr morem patriũ conſtituere. Sed nec amoris reſpectu iudicanda ſunt nobis donaria, nec generis ratione ea quæ mittunt æſtimanda, unde nam aut à quo, aut cuiuſmodi ſint quæ huc legantur. Suſcepta aũt munera nulla curioſitate delubro ſacranda ſunt, ac ambabus manibus per nos inſeruiendũ eſt, cum deo, tũ pietatis gratia huc uenientibus. Videmini uero mihi, ò uiri Delphi, ſuper rebus quas in præſentia deliberationi expendendas ſubieciſtis conſultiſſimè facturi, ſi primũ omnium eam cogitationẽ ſuſceperitis, de qualibus nam ac quantis rebus conſilium ineatis. Principio em ſuper deo ipſo ac templo, tũ ſacrificijs atq; donarijs, ſuper ritibus ac moribus antiquis ſimul atq; legibus uetuſtis ac gloria uaticinij. Exinde ſuper uniuerſa ciuitate, ac rebus priuatim & publicè omnibus Delphis conducentibus. Pręter hæc omnia cõſultantes non contemnendũ in diſcrimen uenietis apud omnes homines aut fruendæ gloriæ, aut tolerãdæ infamiæ. His profecto nihil maius (ſiquidẽ rationis cõpotes eſtis) aut perinde neceſſariũ eſſe exiſtimabitis. De quibus igitur in præſens conſultamus hæc ſunt. Non equidẽ ſolum Phalaris, neq; taurus ille, neq; æs tantum, ſed omnes reges ac principes, quotquot nunc templi utuntur opera. Prætereà aurum, argentũ, & quæcunq; alia prætioſa, multa ac ſæpenumero deo dedicanda ueniunt. Primũ enim iuxta dei conſiliũ expendere cõuenit. Cuius ergo rei gratia non ut ſemper nobis moris fuit, neq; ut iam olim conſueuimus de dedicandis muneribus faciemus? Aut quid in antiquis cõſtitutionibus cenſoria nota reprehendentes, rebus nouiſſimè demus? Et quod nunq; ex quo hanc urbem incolimus, ac Pithyus interrogatus reddidit oracula, & tripos loquit, & ipſa ſacerdos diuino afflatur numine, fecimus, nunc faciendũ conſtituemus, iudicãtes uidelicet ac expendenteis eos, qui huc miſſitant munera. Quin potius illud apud animũ ueſtrum cogitatis exprimis illo more & inſtituto, quo munerũ offerendor facultas intercluſa fuit, nemini, quantis bonis templum auctũ & cumulatum ſiet, omnibus offerentibus, ac

III. *Ab inutili, ex circũſtantijs, loco & effectu ſacrorum templiq;.*

IIII. *A nouitate rei, & q; contra ueterũ exempla fiat.*

V. *Ab officio iudicantium.*

Peroratio, qua et capita argumentorũ repetit et Delphos admonet ne qd temere innouent, ſed potius cõmunem utilitatẽ conſiderent.

ac quibuſuis pro ſubſtantiæ ſuæ modulo donarijs Deum cumulatibus. Quòd ſi nobis ipſi iudicum & cenſorum prouinciam ſumemus miſſorum huc munerum, uereor, ne cito eorum qui nobis probandi aut expendendi ſunt, penuria laboremus, nemine ſcilicet ſufferente ſemetipſum reum obiectare iudicio, & in hoc ipſum impenſas & ſumptus facientem, ut iudicetur, decq; omnibus in periculum ueniat. Aut cui humaniter patiendum exiſtimatis, ſi donariorum dedicandorum libertate indignus eſſe iudicabitur?

ALEXANDER SEV PSEVDOMANTIS,

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hiſtorica narratio eſt, uitã & res Alexandri cuiuſdam impoſtoris, qui ſe Podalirij filium faciebat, et prouate uenditabat, exponens, lectu iucundiſſima, nõ per ſe modo, uerum etiam quòd ſub huius præſtigiatoris exemplo, aliorum atq; ſimilium, quorum nonnullos ſuperior ætas quoq; tulit, ſcelera atq; impoſturæ deprehendi, coarguiq; poſſunt. Procœmio, difficultatem ſuſcepti operis collatione quadam amplificat, inſtitutumq; ſuum, exemplo defendit. Hinc ad Narrationem deſcendens, à deſcriptione perſonæ orditur. Cætera plana ſunt.



VT quidem chariſſime Celſe, leuem fortè quandam ac facilem prouinciam tibi mandare uideris, cum iniungis ut Alexandri Abonotichitæ impoſtoris uitam, commenta, neque non audaciam præſtigiasq; libro complexus, uolumen ad te tranſmittam. Verùm ſi quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto non minoris ſit negocij, quã Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res geſtas literis prodere: tantus fuit ſcelere, quãtus ille uirtute. Attamen ſi candidè ignoſcenterq; legere uoles, & quod narrationi deerit, id ex te imputare atque addere: conatum hunc te autore capeſſam, & Augiæ bubile, ſi non omne, at certè pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quamq; immẽſus fuerit fimus uniuerſus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriæ literarumq; monumentis tradi uirum longè ſceleratiſſimum: meo, qui ſumam operam in huiuſmodi narratione, rebusq; geſtis hominis, quem nequaquam oportebat ab eruditis legi, ſed in frequentiſſimo quopiam & ampliſſimo theatro ſpectari à ſimijs aut uulpibus diſcerptum: quanquam ſi quis hoc crimen nobis impegerit, poterimus & ipſi nos exemplo quodam ſimili tueri. Etenim Arrianus ille diſcipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnẽ uitam in literarum ſtudio uerſatus, cum ſimile quiddam fecerit, pro nobis quoque reſponſurus eſt. Nam is quidem Tillibori latronis uitã deſcribere non eſt grauatus, Nos uero multum crudeliorem latronem memoriæq; prodemus, quippe qui non in ſyluis ac montibus, ſed ipſis in urbibus ſit latrocinatus: neque qui Minyam tantum, aut Idam ſit pergraſſatus, necq; paucas quaſdam Aſiæ partes, uidelicet deſertiores depopulatus, ſed qui uniuerſam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem ſuo complerit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominem effigiem eius quoad potero proximè uerbis adumbrans: tametſi non ſum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi repręſentem, procerus erat, & aſpectu decorus, planeq; ſpecie diuina quadam ac maieſtatis plena, colore candido, barba non admodũ hirſuta, coma partim natiua tectus, partim appoſititia: ſed hac adeo ſcienter efficta, ut uulgus ferè non ſentiſceret imitatam aſcititiamq; eſſe. Oculi uehementer acres ac uerſatiles, tum diuinum

Exordium. à difficultate rei, quã collatione quadam amplificat.

Defendit inſtitutũ ſuũ, exẽplo ſuperioris ſcriptoris

Collatio utriuſq; argumenti.

Deſcriptio perſonæ à qua ad narrationem paulatim deſcendit.

quiddam relucentes. Vox dulciſſima pariterq; clariſſima. In ſumma quo ad has res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiuſmodi. Cæterum mens atq; animus, ò malorum depulſor Hercules, & auerſor triſtium Iupiter, ſeruatoresq; Dioſcuri, in hoſtes potius contingat incidere, quàm cum eiuſmodi quopiam habere cõmercium. Siquidem ingenio, ſolertia, acumine longè præſtabat cæteris mortalibus. Tum curioſitas, docilitas, memoria, et ad diſciplinas ingenij felicitas, horũ unumquodq; ſuprà quàm dici poſſit illi ſuppetebat, quibus tamen peſſimam in partem eſt uſus. Et quũ haberet arma tam egregia ſibi ſuppeditata, illico nimirum omnium qui eſſent ſceleribus nobilitati, facile ſummus euaſit, uel ſuperior Cercopibus, Eurybato, Phrynonda, Ariſtodemo, Soſtrato. Nam ipſe cum aliquando Rutiliano ſcriberet genero, modeſtiſſimeq; de ſe loqueretur, Pythagoræ ſemet adſimilabat. Atqui ueniam mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem ſapiens, ac mente diuina: cæterum ſi huius ætate uixiſſet, puer (ſat ſcio) præ hoc uiſus fuiſſet. Sed heus tu per Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quaſi uelim eos ſimilitudine rerum geſtarum committere. Verum ſi quis deterrima quæque & probroſiſſima, quæ de Pythagora per calumniam feruntur (quibus equidem haudquaquam fidem perinde ut ueris habuerim) ſi quis tamen conferat in unum, ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulam adæquent Alexandrinæ uerſutiæ. Prorſum enim imaginare mihi, & cogitatione finge, quãm maximè uariã ingenij temperaturam, indolemq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijs confuſam, promptam, audacem, uerſatilem, & ad efficiendum quæ cogitaſſet nullum refugientem laborem, appoſitam ad perſuadendum, cuiq; facile fides habẽda uideretur: tum quæ mirè ſimularet optima quæq;, ea quæ à mente eſſent diuerſiſſima, præ ſe ferret. Primum igitur nemo cum illo congreſſus eſt, qui non hac cum opinione diſceſſerit, ut eum mortalium omnium optimum æquiſſimumq;: præterea ſimpliciſſimum minimeq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hæc omnia grandium rerum conatus, quum nihil puſillum cogitaret, ſed ad maxima ſemper appelleret animum. Ita quum eſſet adoleſcentulus adhuc, formoſus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbeſcente: id quod licebat partim è ſtipula conijcere, partim audire ex his qui ita prædicabant: paſſim ſeſe proſtituebat, ac mercede ſui copiam faciebat ijs quibus lubitum fuiſſet. Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præſtigiator, ex eorum numero, qui magiam & diuinas incantiones profitentur, tum illectamenta ad conciliãdam in amoribus gratiam, malorum immiſſiones in hoſtes, rationem eruendi reperiendiq; theſauros, hæreditatum ſucceſſiones. Hic ubi cõſpiceret benè ingenia tum puerum, atq; ad ſubminiſtrandum arti negocioq; ſuo propenſiſſimum: ut pote qui non minus illius adamaret maleficium, quãm ipſe huius formam: erudijt eum, ſemperq; deinceps pro adiutore miniſtroq; eſt uſus. At is publicitus quidem & apud uulgus medicum ſcilicet agebat: didicerat autem apud Thoonis Aegyptij coniugem

Pharmaca mixta, ſalubria multa, at noxia multa.

Quorũ omnium ſucceſſor hic atq; hæres factus eſt. Porrò doctor ille & idem amator, natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cũ egregio Apollonio Tyanæo illo erant uerſati, totamq; illius tragœdiam pernouerant. Vides quanam è ſchola tibi hominem refero? Verũ ubi iam barba plenus eſſet Alexãder, Tyanæo illo uita defuncto, in egeſtatẽ redactus, defloreſcente ſimul & forma, unde uictum parare licuiſſet, nihil poſtea parui agitabat animo. Sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annaliũ ſcriptore uiro, qui in certamina deſcendunt, omniũ ingenij longè ſceleratiſſimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circũibant, impoſturis ludificãtes, ac pingues homines (ſic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulie-

rem

Tenus ꝓfo ſcilicẽ mnxit os ad a & eius ſuitatẽ accedit.

Amplificatio ꝑ collationẽ.

Ἄλλα quædam & generalis uiciorum deſcriptio.

Quæ adoleſcens geſſerit. I.

Quando & quæ à quibus didicerit, et quibus cum uerſatus fuerit.

II. *Quæ ſub uirilem ætatem.*

rem opulẽtam nacti ſunt, natu quidem grauiorem illam, quàm ut a moribus eſſet idonea, ſed quæ ſtuderet etiam dũ amabilis haberi. Ab hac uictus copia ſuppeditabatur, atq; hanc ex Bithynia in Macedoniam uſq; ſunt conſequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit ſub Macedonicis regibus: nũc ã paucis, iiſq; obſcuris & humilibus incolitur. Ibi quũ conſpicerent immani magnitudine dracones placidos admodum ac manſuetos, adeo ut ã mulieribus alerentur, & cum pueris unà cubarent, & calcãtes ferrent, neq; cõmouerentur, ſi quis ſtringeret premeretq;: denicq; perinde atq; infantes lac è papilla ſugerent (nam ſunt id genus apud illos permulti, unde ueriſimile eſt, olim illam de Olympiade fabulam increbuiſſe: quũ Alexandrum conciperet, huiuſmodi dracone quopiam opinor, cum ea concumbente) mercati ſunt ex his ſerpentibus unum, qui eſſet pulcherrimus, obolis ſanè paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iã bellum oritur: nimirum quum duo facinoroſiſſimi, et immani audacia præditi, neq; non ad malefícia promptiſſimi, ſocietatem inijſſent, facile perpenderunt, hæc duo potiſſimum in hominum uita tyrãnidem obtinere, ſpem ac metũ: quorum utroq; ſi quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico diteſceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui ſpe teneretur, uidebant præſcientiam quàm maximè neceſſariam eſſe, ſummeq; deſiderari: atq; hac uia Delphos olim fuiſſe ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarũ, & Branchydas: nimirum hominibus per hos quos modo dixi tyrãnos, nempe ſpem ac metum, ad ſacra confluentibus, ac futura prædiſcere cupientibus. atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, auerosq; dedicãtibus lateres. Hæc ubi inter ſeſe uerſaſſent, ultroq; ac citro agitaſſent, uiſum eſt uaticiniũ oraculumq; conſtituere: etenim ſi res ea proceſſiſſet, ſperabãt ſe protinus diuites atq; felices fore.

Cauſa et occaſio rei gerẽdæ

Conſiliũ, ex effectu ſpei ac metus.

Quod quidem negocium magnificentius etiam illis ſucceſſit, quàm expectauerant initio, & uel ſpe melius euenit. Hinc iam ſpectare cœperunt: primũ quidẽ de loco, deinde quonam exordio, quãue ratiõe negocium oporteret auſpicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam eſſe cenſuit, utpote regionẽ, à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ Bithyniæq; confinem, neq; longè diſſitam ab Aſia Galatiaq;, cunctis item imminẽtibus populis. At è diuerſo patriam ſuam prætulit Alexander: nam aiebat, id quod erat res, ad huiuſmodi negocioꝝ auſpicationem aggreſſionemq; hominibus opus eſſe craſſis & ſtolidis, & qui uiderentur admiſſuri: cuiuſmodi Paphlagones affirmabat eſſe hos, qui ſupra Aboni murũ incolunt, nempe ſuperſtitioſos pleroſq; ac ſtolidos: quí ſi quis tantum apparuiſſet, tibicinem aut tympaniſtam, aut qui cymbala pulſaret ſecũ adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehemẽter omnes in illum inhient, & perinde ut cœlitũ quempiam intueantur. Hac de re quum controuerſiæ nonnihil inter illos fuiſſet, tandem ceſſit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonem (nam id oppidum uiſum eſt hac parte habere nonnihil ipſis conducibile) in Apollinis templo, quod eſt apud Chalcedonios uetuſtiſſimũ, æreas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodũ Aeſculapium unà cum patre Apolline in Pontum aduenturum, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum eſſent de induſtria repertæ, facile effecerunt, ut hic rumor in omnẽ uſq; Bithyniam ac Pontum dimanaret, multò autẽ ante alios in Aboni murum: nam hi protinus ſtatuerant etiam templum erigere, iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus Cocconas, ancipitia quædam atq; ambigua obliquaq; conſcripſit reſponſa. Deinde paulo poſt diem obit, à uipera (ſi uti opinor) ictus: in huius demortui locum accerſitur Alexander, ac ſuccedit iã comatus, cæſarieq; promiſſa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, ſupra eam ueſte amictus candida, falcem tenens exemplo Perſei, à quo ſe matrum genus ducere prædicabat. At perditiſſimi illi Paphlagones quũ ambos illius noſſent parẽtes obſcuros atq; humiles, tamẽ oraculo crediderũt ita canẽti:

Principium impoſturæ.

Cocconæ mors, in cuius locũ Alexander, & quomodo idẽ p diuino haberi cœptus.

Perſides genere gratus Phœbo iſte uidetur:
Dius Alexander Podalirí ſanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinoſus erat, ac natura mulieroſus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniam uſq; in Alexandri matrem ſit incitatus illectusq;. Repertum eſt aliud oraculum, quaſi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam
Tirſide erit quidam Auſonia de gente ſacerdos:
Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit
Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita
Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,
Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Idq; propter A A E. Ξ. cũ quibus literis ἀνὰ κὸ compoſitũ, Alexandrũ cõſtituit. ſignificat aũt A. 1. A 30. E. 5. Ξ. 60. qui numeri additi 96. cõſtituũt, numerũ in quatuor et uiginti quater diuiſibilẽ. Inſtrumẽta futuræ actionis.

Alexander itaque multo pòſt in patriam irruens cum eiuſmodi Tragœdia, cõſpicuus erat ac ſplendidus: quum interim furore afflatum ſeſe nõnunquam adſimulabat, ore ſpuma cõpleto: id quod ille facile efficiebat, radiculæ (ea eſt herba lauandis lanis idonea) radice commanducata. Cæterum illis diuinum quiddam, ac formidandum ſpuma uidebatur. At multò antea ſibi finxerant, parauerantq; è linteis confectum draconis caput, quod ſpeciem quandam humanã præ ſe ferret, colorum fucis mirè adſimulatum, quodq; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (ſicut eſt draconũ) biſulca atra prominebat, quę & ipſa pilis agebatur. Porrò Pellæus ille draco iam pridem erat in promptu, domiq; alebatur: quum res poſtularet, tum ab illis proferendus, unaq; in partẽ Tragœdiam acturus, uel princeps potius huius futurus fabulæ. Iam uero uterat maturum aggredi, tale quiddam machinatur: noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effoſſa. Conſtiterat autem in eis aqua, ſiue quòd ea indidem alicunde deſtillauerat, ſiue quòd ex æthere deciderat: illic ouum antea excauatũ deponit, quod quidem intus occultabat fœtum recens æditum ſerpẽtis. Id quũ altè demerſiſſet in abditas luti cauernas, rurſum illinc diſceſſit. At mane quum in forum proſiliſſet nudus, niſi quòd ſubligari circum pudẽda tectus erat, eoq; inaurato: tum falcem illam geſtans, ſimulq; ſolutam uentilans, iactansq; comã, eorum more, qui à Cybele deorum matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conſcenſa ſublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam eſſe prædicans, quæ mox deum propalàm eſſet oſtenſura mortalibus. Porrò qui aderant (nam concurrerat uniuerſa prope ciuitas) unã cũ mulieribus, ſenibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quaſdam ſonans incognitas, nihilq; ſignificantes, cuiuſmodi ſint Hebræorum aut Phœnicum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorum quæ dicebat niſi ſolum hoc, quòd Apollinem Aeſculapiumq; paſſim admiſcebat. Sub hæc ad inſtitutum templum curriculo fugiebat, accedensq; ad foſſam ac fontem illum quem iam ante conditum oracului præſtruxerant: ingreſſus aquam, magnæ uoce canebat laudes Apollinis et Aeſculapij, inuitabatq; deum, uti dexter ac ſe lix in ciuitatem aduenìret. Deinde phialam poſtulat, eam porrectam à quopiam, facile immergens, unà cum aqua lutoq; haurit & ouum illud, in quo nimirum ille deum concluſerat, candida cera ceruſſaq; commiſſuram operculi ferruminans. Id quum manu cepiſſet, affirmabat iam Aeſculapium tenere ſeſe. Interim illi ſtupidis defixisq; intuebantur oculis, expectantes quidnam eſſet futurum poſtea, iamdudum admirantes ouum in aqua repertum. Porrò poſteaquã fregiſſet idem caua uola compreſſum, ac ſerpentis illius fœtum excluſum exciſſet, ſimulatq; mouentem hunc ſeſe conſpicerent ij qui aderant, ac digitis circunuoluentem, protinus uocem tollebant, deumq; conſalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam eſſe dictitabant: ſingulisq; affatim uotis implebantur, theſauros, opes, proſperam ualetudinem, aliaq; id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rurſus curſim ſeſe domum abripuit, unà ſecum aſportans, modo ęditum in

lucem

lucem Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel duntaxat nascantur homines: atq; eum non ex Coronide per Iouem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex cornice, uerum ex anſere progenitum. Populus autem uni uersus cõsequebatur, omnes afflati deo, atq; ob spes animo cõceptas furore correpti. Interdiu igitur se domi continebat, sperans fore, id quod & euenit, ut fama permoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Ergo posteaquam urbs ita esset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam tũ cerebrum, tum cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur uiris pane uictitantibus (ut loquuntur poëtæ) uerum qui præter solam figuram nihil à pecudibus distarent: in ædiculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet ornatu, qui uatem mirè deceret: imponit in sinum Pelleum illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusq;. Hunc totum ubi collo circũdedisset, caudam foras prominere sinẽs (Erat aũt ingens adeo, ut cum per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur) solum aũt caput sub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceum illud draconis caput, altera in amictus parte contextum ostẽdebat, quod prorsum illius esse draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ædiculas non admodum illustres, nec ad satietatem usq; luminis capaces: tum turbam hominum conuenarum, quiq; alijs ex locis alij concurrissent, tumultuantes: ac prius etiam quàm ista uiderent, mẽte attoniti stupefactiq;, denicq; spebus illis sublati: quibus ingressis, non mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconẽ humana specie, atq; eum insuper mansuetum tractabilemq;. Protinus aũt ad exitum properabant, & priusquam exactius essent contemplati, protrudebantur abijs, qui noui semper ingrediebantur. Porrò è regione ianuæ, per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostium, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddã & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam ægrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intuerí, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fateri uolumus, æquum est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis et inerditis, si delusi sunt, quũ draconem manu cõtingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumq; conspicerent in dubia malignaq; luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certè Epicurum Metrodorũue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinam aduersus hæc atq; id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quicq; uel quid esset rei conijcturis collígeret: uel si uiam etiam modumq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; præstigiaturæ: cæterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus cõfluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciaq;: eorum qui renunciabant, unoquoq; ut fit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulo pòst eundem contrectasse iam grandem admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebãt ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Procemiũ dactionis, quo sibi uiã ad cætera strauit.

Fidẽ facit narrationi ex circũstantijs loci & hominum.

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles.

Principiũ dactionis. & cõfiliũ ab exemplo captum.

Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hactenus omnia fuerant excogitata, responsa quoq; redderet ijs, qui requisiuissent: diuinaretq;, accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patris

Amphiarei

Amphiarei interitum, posteaq; quàm ille inter Thebanos extare desijsset, patria pulsus, atq; in Ciliciam profectus, haud incommodè rem gessit, quum Cilicibus euentura prædiceret, binos obulos pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam, arrepta ansa, prædicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusq; rei diem quendam certum prælocutus est. Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodq; maximè discere uellet, id in libello conscriberet, eumq; funiculis obuinctum, cera, argillaue, aut simili re quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, & apparatæ cortinæ) ordine per præconem ac theologū euocaturum eos qui tradidissent: dehincubi de singulis esset edoctus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso pro cuiusque argumento, deo nimirum respondente, quacunque de re quis esset scisscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque difficilis animaduersu, uerum idiotis, quibusq; nares essent mucco obsitæ, minimeq; emunctæ, prodigiosum, planeq; incredibile quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset cōmentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque scisscitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderentur, ad interrogata respondebat. Deinde rursum obuincta obsignataq; reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sanè quàm diligenter obsignata signis, imitatu neutiquam facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam ceræ partem quæ post signum hærebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tum ubi legisset, rursum calefactam acuceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmentabat. Porrò secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Beryttia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cera & mastiche. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq; siccum esset factum (siccabatur autem protinus) commodè resignabat libellos: quibus prælectis, impositò cæræ denuo, perinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mirè effictum. Post hæc iam tertiam accipe rationem: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos adglutinant, atque ex his confecta ceu cera, mollē adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum uti cōsueuerat. Sunt præter has & aliæ complures uiæ, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maximē quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs tum pulcherrimis, tum utilissimis, quicq; modestos reddere queant, si quis in eis euoluendis uersetur, abundè multa reperies, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq;, nō mediocri ad eam rem utēs ingenio, arteq; negocium reddens probabilius, dum alijs obliqua quędam & ambigua responsa ad ea quæ proponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæq; rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmides ab illo probabantur, id est nomen confictum emplastri, ursino adipe confecti. Porrò spes, rerumq; successus & incrementa, neq; non hæreditatum obuentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; uates

Qua arte obsignatas literas resoluerit

Modus respōdendi.

tes meus Alexander me rogabit, procꝫ uobis uota feciet. Denique merces erat unicuicꝫ responso præstituta, nempe drachma cum obulis duobus. Ne uero pu sillum aut exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quum in annos singulos ad septuaginta aut octoginta millia redierit, usque adeo auidis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderent. Cæte rum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursum ad conge- rendas opes in thesaurum reponere, uerum complureis et alios habebat secum adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula cõderent, qui responsa seruarent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuicꝫ pro dignitate meritocꝫ lucrum impartiebat. Ad hæc nonnul los foras & in longinquas regiones emandarat, qui famã eius oraculi inter gen tes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere reuocarecꝫ fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurrebatur igi- tur undiquaque, magnocꝫ tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, di cabantur munera, eacꝫ duplicata, prophetę discipulocꝫ dei. Iam em et tale quod dam oracului exierat,

Quibus socia is & auxilijs usus.

Muneribus decorare meum uatem atcꝫ ministrum.
Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam plericꝫ, quibus mentis pluscul um inerat, non secus atcꝫ ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamcꝫ paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa præstigiatura, fictuscꝫ fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos ędidit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uererent in sese turpissimè maledicere: e- os iussit lapidibus pellerent, si modo uellẽt propiciũ habere deum. Porrò super Epicuro huiusmodi quoddã oraculũ prodidit: Scisciranti cuipiam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, cõpedibus uinctus in cœno desidet. Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cũ uideas interro gationes adeuntiũ, quàm sint prudentes, quamcꝫ eruditę? Modis aũt omnibus bellũ erat illi cum Epicuro sęuũ & irreconciliabile, idcꝫ iure optimo. Nam cum quo tandem iustius bellũ gerat, homo præstigiator, & monstris ac portentis a- micus, ueris inimicissimus, quã cum Epicuro, uiro uidelicet qui rectę naturã per spectam haberet, quicꝫ unus quid in his esset uerũ uideret? Nam Platoni, Chry sippo aut Pythagoræ erat amicus, atcꝫ alta cũ illis pax intercedebat: At intracta bilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimũ inuisus, atcꝫ id meri tò: quippe qui hæc omnia ridicula ac ludicra duceret. Quã ob causam inter ur- bes Ponticas Amastrim in primis habebat exosam, eo quòd acceperat eos, qui cum Lepido erant, alios item hoc consimiles quàm plurimos ea in ciuitate uer sari. Necꝫ uncꝫ Amastrino cuiquã oraculum reddidit: quin ubi conaretur etiã fratri proconsulis respondere, deridiculè profecto discessit, cum nec ipse quem admodum idoneũ oraculum fingeret, inueniret, nec haberet qui sibi in tempo re posset componere. Nam cum illi de stomachi dolore conquerenti, uellet præ scribere, uti suillum pedem cum malua præparatum ederet, hunc in modũ ait:

Quàm ridiculè ad uersarios & philosophos retuderit.

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat ijs qui uellẽt, haud to tum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquũ corpus oculis exponens: caput uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redde deret attonitam multitudinem, pollicitus est sese exhibiturum ipsum de- um lo quentem, citracꝫ interpretem ædentem oracula. Deinde non magno nego- cio, gruum arterijs contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat ar te adsimulatum, insertis, alio quopiam per has foris insonante, responsitabat ad ea quæ proponebantur, uoce nimirum per linteaceum illum Aesculapium

Autophona responsa quæ & quomodo data.

ad

ad aures promanante. Huiusmodi responsa αὐτόφωνα dicebantur, id est, ipsius uoce reddita: neq; quibuslibet, neque passim dabantur, uerum splendidis modo atq; opulentis, et qui grandia largirentur. Itaque quod Seueriano redditum est, super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

Exempla responsorum.

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
Romam urbem repetes, & claras Tybridis undas:
Vertice serta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaquam uecors ille Gallus persuasus, incursionem fecisset, euenisset q; ut unā cum exercitu cæderetur ab Othryade, hoc oraculum ā monumentis sustulit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi:

Agmen in Armenios ne duc: neq; enim expedit isthuc:
Ne tibi fœmineis uir amictus uestibus, arcu
Exitium immittat, uitaq; ac lumine priuet.

Siquidem & hoc interim callidissimè fuerat commentus, ut posterioribus substitutijsq; responsis, ea quæ perperā maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpius enim ægrotis priusquam morerentur, prædixerat fore ut reualescerēt: quibus morientibus, alterum oraculum illico paratum erat, quod superiori diuersa caneret:

Posthac desine opem morbo petere exitiali:
Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porrò cum non ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Malloq; responsa ferebāt ipsos quoq; huiusmodi quadam arte diuinandi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, pleroscq; consultores ad illos remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus. Et rursus:
Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras. Et iterum:
Mallon abi, Amphilochi quærens oracula uatis.

Transitio ad ea quæ cū Romanis & cæteris externis acta.

Et hactenus quidem de ijs, quæ intrà patriæ fines usq; ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Vt uero & in Italiam oraculi fama permanauit, inq; ipsam Romanorum urbem: iam nemo omnium erat, qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi quidem eò proficiscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Rep. pollebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus, uir aliās quidem honestus ac probus, tum compluribus in prælijs Romanorum spectatæ uirtutis: sed qui in his quę ad deos pertinent, parum sanè saperet, ut cui prodigiosa quædam de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidem uel inunctum, uel coronatum conspexisset, continuò procideret atq; adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq; ac læta ab illo postularet. Hic igitur simulatq; de oraculo inaudisset, parum aberat quin omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolaret: alios autem post alios eò legabat. Porrò qui mittebantur, seruuli nimirum idiotæ quidam facile decepti, domum redibāt, referentes partim quæ uiderant, partim tanquam uidissent, audissentq;: permulta insuper accumulātes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflammarunt itaque senem infelicem, & in uehementem insaniā impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ abijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modum iste compleuit urbem, concitauitq;, quàm plurimis item aulicis expauefactis atque attonitis. Qui protinus & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porrò Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti nō solum renunciarent oracula, uerumetiam dei laudes canerent, ac portentosa quædam de oraculo, deq; ipso mentirentur. Excogitarat autē ter sceleſtus ille quiddam

Rutilianus Romanus.

dam neutiq; inscitum, & ingeniosius, quàm ut in uulgarem competat latronem. Etenim relignatis libellis, ac perlectis: si quid offendisset in ijs, quę proponebãtur, ita scriptum: ut cum periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud se detinebat, neq; remittebat, quò uidelicet obnoxios, ac propemodum seruos ob metum sibi redderet eos, qui miserant: quũ in mentem illis ueniret, cuiusmodi de rebus consuluissent. Intelligebat autem esse consentaneum, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiusmodi rogationes essent proposituri. Ab his munera quàm plurima ferebat: quippe qui non ignorarent sese intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his responsis cõmemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic sciscitanti de filio, ex uxore priore suscepto, qui iam per ætatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur, quem instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit.

Pythagoram, egregiè; canentem prælia uatem.

Deinde paucis pòst diebus, extincto puero, ipse quidem hærebat: nec habebat quod incusantibus responderet: oraculo uidelicet ita re præsenti confutato. At Rutilianus optimus ultrò occupans, defendebat oraculum, affirmans hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset neminem quidem è uiuis adolescentulo deligi præceptorem, sed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim defunctos, quibus cũ credibile esset eum iam uersari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, si istiusmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rursum eidem percontanti, cuius tandem animam esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,
Deinde is qui nunc es: pòst fax phœbea futurus.
Octoginta ætium ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interijt, in insaniam uersus, haud expectato dei prõmisso, quanq; hoc quoq; oraculum ex Authophonis erat. Eidem item de uxore ducenda percontanti, aliquando incunctanter ac palàm respondit:

Ducito Alexandro natam, Lunaq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat, filiam quam habebat, è Luna sibi susceptam fuisse, Lunam enim ipsius amore captam fuisse, quum dormientem aliquãdo conspexisset: nam id illi familiare est, & formosos somno sopitos adamare. Porrò Rutilianus uir prudentissimus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginem, nuptias conficit, sponsus iam sexagenarius, concumbitq; socrum suam Lunam solidis Hecatombis placans: tamq; sibi unus è cœlitum numero uidebatur. At hic ubi semel in Italia rem esset aggressus, maiora indies ad hæc excogitabat, & in omnes Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prędicens ciuitatibus cauendam esse pestilentiam, incendia, terræmotus, se certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quũ pestilentia increbuisset, unum quoddam tale oraculum, Autophonon & hoc quoquò uersum gentium prodiderat, unico carmine comprehensum.

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Atq; hunc uersiculum uidere erat passim pro foribus descriptum tanquam aduersus pestilentiam remedio futurum. Verum ea res plurimis diuersam in partem euenit, propterea quòd fortuna quadam sic accidit, ut eæ domus, quibus hic uersus esset inscriptus, potissimum desolarentur. Nec; uero me putes illud dicere, carmen in causa fuisse ut interierint, uerum casu quodam ad hunc modum accidit. Et haud scio, an plerisq; freti carmine, negligentius ac securius uixerint, nihil aduersum pestem, præter oraculum adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pugnantes haberent, & intonsum Apollinem telis pestem propellentem. Exploratores item ex sua coniuratione quamplurimos Romæ constituerat, qui sibi qua quisq; mente esset, indicarent: ac priusquam oraculum adijssent, illi significarent quid nam essent percontaturi; quidq; potissimum cu-

pere uiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atq; hæc quidem & id genus alia machinamenta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nã præter hæc & initiationes quasdam instituerat, tædarum per manus tradendarum gestationes, & sacrorum ceremonias, quæ quidem tribus ex ordine diebus continenter peragerẽtur. Ac primo quidem die Athenienſium ritu, denunciatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorũ explorator accessit, discedat. Cæterum qui deo credunt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicenteq;: Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperium agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demum nascebatur Aesculapius, Altero die Glycon in lucem emergens, deiq; exortus, Porrò tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autem is appellabatur, idq; ex re, propterea quòd faces quædam incenderentur. Postremo loco, Lunæ atq; Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At uerò facem gestabat, mysteriaq; agebat Endimion Alexander, cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descenderet autem in eum è tecti fastigio, tanquã è cœlo, Lunæ uicem agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdam è Cæsareæ domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti: tum complexus agebantur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsan non nihil & eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulopòst rursum introibat ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem benè canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimum alij nidorem ructantes, Io Alexander. Porrò subinde inter gestandas tædas, atq; inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatam, aureum apparebat: pelle, sicuti coniicio, inaurata circundata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaq; quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob femur aureũ, an alium Pythagorico illi consimilem, atq; eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Sacra & ritus peculiares ab eodem instituta, & quæ circa eadem flagitiose commissa. I.

Pythagoræ mens emoriturq;, oriturq; uicissim.
Vatis at est animus diuina è mente profectus.
Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.

Et rursum:

Tecta Iouis repetet, Iouiali fulmine tactus,

Porrò cum cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu temperarent, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoq; anno mitterent, qui deo dicarentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & ætate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinẽ abutebatur, modis omnibus in eos debachari solitus. Præterea legem quoq; condiderat, ne quis maior annis octodecim sese ad motoore complecteretur, nẽue cum basio salutaret, sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis ætate, formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidem inde cognomen inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atq; in hunc modum uecordibus ac stupidis mortalibus illudens, perpetuò deinceps suas nequitias exercebat, passim constuprans uxores, passim liberis aburẽs. Quin magnũ quiddã, cunctisq; optandũ uidebatur, si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porrò si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo nõ

Consecratio puerorum. II.

ita

ſta putabat, quicquid eſſet bonarum felicitatum, id omne ſemel in eam domũ influxurum eſſe. Erant inſuper, atq; eæ non paucæ, quæ ſeſe etiam peperiſſe ex illo iactarent, quod ita eſſe mariti ſuo teſtimonio confirmabant. Lubet etiam Dialogum tibi referre Glyconis & ſacerdotis, uiri cuiuſdam Tyanei, cuius ſapientiam ex his quæ ſciſcitatus eſt, conijcias licebit. Hunc equidem legi pridem aureis deſcriptum literis, Tῆ, in ipſis ſacerdotis ædibus. Dic, inqt, mihi rex Glycon, quiſnam es? Sum ille, inquit, minor Aeſculapius. Num alius ab illo priore? quid ais: Haud fas eſt ut iſthuc audias. Sed quot annos apud nos permanſurus, atque oracula redditurus? Ad milleſimum tertium, Deinde quò demigraturus? Ad Bactra, atq; in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meo conuictu, meaq; præſentia frui. At reliquæ ſortes, puta quæ in Dydimis, Claro, Delphiſq; redduntur: utrum ab autore proficiſcuntur Apolline, an uana ſunt quæ illic æduntur oracula? Ne iſthuc quidem ſcire quæſieris, nefas enim. Cæterum ego quis tandem poſt hanc uitam futurus ſum? Camelus, deinde equus, poſt hæc uir ſapiens, acuates non inferior Alexandro. Atq; hæc Glyconis cũ ſacerdote confabulatio. Poſtremo & oracului carmine comprehenſum ædidit, quum non ignoraret illum amicum eſſe Lepido:

Exemplum dialogi, ſacerdotis cuiuſdam & Glyconis.

Ne pare Lepido, namq; huic fatum inſtat acerbum.

Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, ſicuti ſuperius dictum eſt, nimirum ut artificem ac ſapientem, ſuis artibus atq; impoſturis hoſtem, atq; infenſum. Itaq; ex Epicureis quempiam, auſum ſe multis præſentibus coarguere propemodum in uitæ diſcrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam perſuaſiſti, ut ſeruos ſuos apud Galatiæ præfectum capitis accerſeret, hoc nomine, quaſi filiũ ipſius, qui tum Alexandriæ erudiebatur, occidiſſent: Atqui uiuit adoleſcens, incolumis q; reuerſus eſt, famulis iam ſupplicio affectis, qui tua opera beſtijs traditi perierunt. Porrò huiuſmodi quiddam acciderat. Cum aduleſcentulus amne aduerſo in Aegyptũ nauigaſſet, ad inundationem uſq; ſubducto nauigio: perſuaſus eſt, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaq; dum diutius abeſſet, infelices illi eius miniſtri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interiſſe puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti graſſabantur) eſſe peremptum, reuerſi ſunt domum, renunciantes quemadmodum è medio ſublatus eſſet. Deinde proditum oraculum, damnati ſerui, ſub hæc adeſt adoleſcentulus, peregrinationem ſuam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, q; coargueretur, neq; ferẽs opprobratam ſibi uanitatem, iuſſit ut qui adeſſent, lapidibus illum impeterent: alioqui & ipſos impios futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpiſſent: Demoſtratus quidam, qui diuerſabatur in ponte: primus hominem ſui corporis obtegens obiectu, morti ſubduxit: alioqui lapidibus obruendum, idq; iure optimo. Quid enim oportebat unum interim multos inſanientes, ſanum eſſe, atq; à Paphlagonum ſtultitia malum ſibi accerſere? Et illi quidem hæc euenerunt. Cæterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui propoſuerãt (nam id fiebat pridie q; reſponſa redderet) præcone rogante, an uaticinari uellet, ſi cuipiam illorum exadito reſpondiſſet, in malam rem, huiuſmodi hominem neque tecto quiſquam excipiebat, neq; igni, aquáue impertiebat: uerum erat illi ſolum aliud alio uertendum, tanquam impio, deorumq; contemptori, atq; Epicureo: quod quidem probrum omnium erat grauiſſimum. Quapropter unum etiam Alexander quiddam deſignauit ridiculum. Nactus perculiares Epicuri ſententias, librum (ut ſcis) longè pulcherrimum, ſummatim Epicureæ diſciplinæ decreta complectentem, medium in forum deportauit, ac lignis ficulnis exuſſit, tanquam autorem ipſum exureret ſcilicet: ac cinerem abiecit in mare, oraculo inſuper eam in rem ædito.

Aliud periculoſum, Epicurei cuiusdam

Edico decreta ſenis comburere cæci,

Haud perpendit sceleſtus ille, quantum adferret is liber commoditatum, ijs qui in eo legendo uersarentur, quantamq; illis quietem, tranquillitatem libertatemq; pareret: propterea quòd à pauoribus, spectris, ac prodigijs liberaret: tum spes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates, mentem sanam ac ueritatem insereret, planè lustraret animum, non tæda quidem, aut squilla, aut alijs id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quoddam hominis sceleratissimi, unum inter omnia multo impudentissimum. Quum iam non mediocrem in Regiam aditum sibi patefecisset, inq; aulam Cæsaream, præsertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante: quum bellũ quod in Germania gerebatur, maxime flagraret, diuo Marco cum Marcomannis & Quadis conserente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac sacris quibusdam magnificis, sed præstat ipsum oraculum referre:

Alia responsorum exempla, quorum euentus omnino diuersi fuere.

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Istri
Immisisse duos Cybeles edico ministros:
Monte feras alitas: tum quantum alit Indicus aër
Florum atq; herbarum benè olentum, moxq; futura est
Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille præscripserat: leones quidem simulatq; in hostium regionem enatassent, Barbari canes quospiam aut lupos esse rati, fustibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est consequuta, uiginti fermè milibus simul extinctis. His cõsimilia sũt ea, quæ in Aquileia contingerunt, quum parum abfuerat, uti urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam responsionem, Crœsoq; redditum oraculum, frigidè sane detorsit: dicens deum quidem prædixisse uictoriam, haud tamen explicuisse, utrum Romanorum esset futura an hostium. Tandem quum plurimi iam eam in urbem confluerent: premereturq; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorum, qui ad oraculum uentitabant, neq; sufficeret suppeditandis ijs, quæ ad uictum erant necessaria, comminiscitur oraculorum genus quoddam id, quod nocturnum appellabatur. Siquidem libellis indormire solet, utaiebat ipse, deinde, tanquam in somnio diuinitus edoctus respondebat: nihil certitamen, Sed ambiguè plerumq;, ac confusim: maxime si quos libellos conspexisset accuratius atq; obseruãtius obsignatos. Ad hũc em̃ modũ citra ullũ resignandi periculum, quicquid temerè in mentẽ ueniſſet, subscribebat: ratus & hoc ipsũ oraculis conuenire. Erant autem ad id nõnulli cõstituti interpretes, qui mercedem non exiguam colligebant ab ijs, qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, explicarentq;, atq; hoc illorum munus conductitium erat. Nam interpretum quisq; talentum Atticũ pendebat Alexandro. Nonnunq;, quum neq; cõsuleret quisquã, neq; missus esset aliquis: imò quĩ ne esset quidẽ huiusmodi quippiã: tamẽ oraculũ ædebat, uti stultos mortales redderet attonitos. Quod

Nocturna oracula.

Interpretes oraculorum.

Hunc age quære tuã qui tectus in ædibus, acre (genus illud erat.
Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram
Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
Ipse cui solus suasisti hæc omnia demens.
Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.
Quin ijdem tibi iampridem letale uenenum
(Vt neq; quæ faciant, possis audire, nec unquam
Cernere luminibus) tectè furtimq; pararunt.
Inuenies q; tuo sub lecto pharmaca, iuxta
Parietem, sub ceruicali condita, porrò
Ijs conscia criminibus tua serua Calypso est.

Quis

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim & autores, & loca palam audiſſet deſignari? Verum illico deſpuiſſet, ſimulatq; cognouiſſet, quo hæc artificio generentur. Inſuper & Barbaris non raro reſpondit, ſi quis patria lingua ſciſcitaretur, puta Syriace aut Gallice, quocies difficile erat inuenire conterraneos eorum, qui rogationem propoſuiſſent: proinde receptis libellis, multum intercedere ſolet interualli, priuſquàm oraculum redderet quo uidelicet interim per ocium poſſet & ſoluere tutò libellos, & nanciſci, qui cuncta poſſent interpretari, Quod genus erat & illud Scythæ cuiuſdam redditum oraculum. *Exempla barbaris reddito rum.*

Morphi ebargulis in umbram chnenchicranc, relinquet lucem.

Aliàs rurſum, quum nec adeſſet item quiſpiam, neq; tale quicquam omnino contigiſſet, citra carmen eloquutus eſt: Redito unde ueniſti. Siquidem is qui te miſit hodie, periit, interemptus à Diocle uicino, accedẽtibus latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehenſi tenentur in uinculis: Cæterum pauca nũc accipe ex his quæ mihi ipſi reſpondit. Sciſcitato an caluus eſſet Alexander quum libellos palàm atq; accurate obſignaſſem, reſponſum nocturnum ſubſcribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rurſum quum diuerſis libellis eandem rogationem propoſuiſſem, puta cuiatis eſſet uates Homerus, idq; alio atq; alio nomine: alteri ſubſcripſit, uidelicet deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peterem aduerſus laterum dolorem. *Exempla eorum quæ ipſi Luciano reſponſa ac facta.*

Cytmide te iubeo, ac Latonæ rore perungi.

Alteri uero ubi ſciſcitanti ei dictum eſſet, utrum mihi ſatius eſſet in Italiam nauigio, an pedeſtri itinere proficiſci, reſpondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret.

Carpe uiam pedibus, rate ne ſulcaueris undas.

Multa id genus aduerſus illum ſum machinatus, quorum de numero fuit & illud, unica rogatione propoſita libello pro more inſcripto talis cuiuſdam rogationes octo, nomen aliquod mentitus, miſſis drachmis item octo: præterea quod fieri ſolitum eſſet adiungens. At ille perſuaſus, partim miſſa mercede, partim inſcriptione libelli, ad unicam rogationem, ea erat huiuſmodi, quando deprehendendus eſſet impoſtor Alexander, octo miſit oracula: ſed quæ neque cœlum (quod aiunt) neque terram attingerent, uerum abſurda & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in poſterum perſenſiſſet, præterea quòd Rutilianum ã matrimonio conatus eſſem auertere, ſuaſiſſemq; ne prorſus in diuinationis ſpes reponeret ſuas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, ſibiq; acerrimum hoſtem iudicabat. Quodam itaque tempore percontanti de me, Rutiliano ita reſpondit.

Noctiuagis gaudet ſcortis, ſpurcoq; cubili.

In ſumma, iure optimo me inuiſiſſimum habebat. Proinde quum me in oppidum aduenisſe ſenſiſſet, meq; Lucianum eſſe illum cognouiſſet: adduxeram autem milites duos, alterum lancea: alterum conto armatum, quos quidem à Cappadociæ præſide mihi tum amico acceperam, quo me ad mare uſq; deducerent: accerſit illico, ſanè quàm comiter multaq; cum humanitate. Ego quum aduenisſem, complures apud illum reperio: porrò bona quadam fortuna & milites unà mecum adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit oſculandam, quemadmodum uulgo facere conſueuerat: ego admotus, perinde atq; oſculum daturus acri morſu corripio, ita ut parum abfuerit, quo minus illi manum mancam reddiderim. Itaq; qui præſentes erant, præfocare me accedere conati ſunt tanq; hominem ſacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quòd Alexandrum illum, non autem prophetam, compellaſſem. At ille oppido quàm generoſe obnitens compeſcuit illos, pollicitusq; eſt ſe facile me placidum redditu *Congreſſus Alexandri & Lucia ni.*

rum declaraturumq; quantum posset Glycon, qui nimirum & hos qui maxime sæuirent ferocirentq;, sibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omnibus, me cum expostulauit, negans se clam esse quæ suasissem Rutiliano. Ecquid mel æ sisset ut ista in sese facerem, quum possem illius opera apud illum magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem commoditatemq; liben ter accipio, perpendens nimirum, quo forem in periculo constitutus: paulo q; pòst prodibam, iam illi factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, uehementer erat stupenda, quòd tam facile fuissem commutatus. Posthæc quum iam nauigare statuissem, missis Xenijs ac muneribus permultis (eram autem fortè solus cũ Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præmisso) pollicetur & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos aueherent. Etenim arbitrabar hæc animo simplici, atq; officioſè fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uideremq; gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab Alexandro mandatũ, ut tollentes nos in mare præcipites darent. Quod si contigisset, facile quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quum antehac piè atq; incul patè uixerim, haud quaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim quum uxorem & liberos habeam, homicidio manus impiare: indicãs uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæq; sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis in Aegialos, quorũ etiam egregius meminit Homerus, retrò legit cursum: ibi fortè nactus præternauigantes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine in Bithyniam proficiscentes, deportandi uectigalis gratia, quod in singulos pendebatur annos: cum expositissem illis, quod me periculum circumuallaret, atq; illi se mihi commodos facilesq; præberent, receptus in nauigium incolumis in Amastrim perueni: tantillum abfuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam funem, quo hominem ulciscerer, quem iam tum ante mihi structas insidias oderam, proq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad accusationem intenderam animum, non paucis mecum facientibus, maximeq; qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verum qui tum Bithyniæ Pontoq; præsidebat nos cohibuit, penè supplicans & obsecrans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet nequaquam posse supplicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehẽdisset. Atq; ita quidem ab iracundia destiti, meq; repressi: non in tempore rem aggressurus, cũ iudicem haberem ad eum modum affectum. Sed quid? an non & hoc inter alia facinus audax Alexandri: à principe Romano postulare ut Abonitichus, commutato uocabulo, Ionopolis appellaretur? utq; nomisma nouũ signaret, altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternum ducebat genus, teneret. Porrò cum esset de sese uaticinatus, oracu lo prodito, fatis decretum esse, ut annos uiueret centum & quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maxime miserando periturum: nondum septuaginta natus annos interijt, uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen usq; putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quòd calluus esset: quum medicis caput humectandum præberet, ad mitigandum cruciatum, id quod haudquaquã facere potuissent, nisi detracto galericulo. Hunc habuit exitum Alexandri tragœdia, atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophe, ut res uideri possit prouidentia quadam esse gesta, quum casu nimirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut et epitaphium uita acta dignum ei constitueretur: neq; non certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticinium coniu-

Mors Alexandri.

rauerant

fauerant, uidelicet impostoribus insignibus ac præcipuis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, ut is pronunciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capessendam eligi, atq; sacerdotali propheticaq; corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pætus, qui artis professione medicus, tum canus quum esset, ista faciebat, neq; medico, neq; homini cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinandi autoritatem seruans, posteaquàm inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca, quo degustamentum hominis præberem, scribenda putaui, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atq; amico, quemq; ego unum omnium maximè suspicio: idq; pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem, uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac moderationē, uel ob uitæ tranquillitatē, postremo comitatē atque humanitatem erga hos, quibus cum uiuis. Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam incundius) ut Epicurum ulciscerer uirū uerè sacrum, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uerè sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quiq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secū haberent consuetudinē. Deniq; arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem incideriint, liber hic nonnihil utilitatis afferre uideatur, dum quædam redarguit, quædam in opinionibus horum, qui & rectè sentiunt, confirmat ac stabilit. *Conclusio & dedicatio operis.*

DE SALTATIONE.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Defendit hac Oratione saltandi artem Lucianus, contra Cratonem quendam, à quo studium eius rei reprehendebatur, ut effœminatum ac molle, ac uiro, præsertim philosopho indignum. Colligit autem bonestatem ac dignitatem artis, Primum ab antiquitate, multis ac uarijs exemplis ostendens, quantum in usu saltandi studiū ueteribus fuerit, & quātopere eo omnes propè gentes iam inde ab initio delectati sint, quibus item laudibus eam artem cum poëtæ tum alij quidam celebrarint. Confutata interim Tragœdiæ, Comœdiæq; præstantia, quarum certamina atq; actiones Crato saltationibus antepoſuerat. Deinde & præstantiam artis à difficultate commendat, docens multarum ac uariarum rerum peritum, multisq; tum ingenij tum corporis dotibus saltatorem præditum esse oportere. Inter quæ & effectum ac uim artis prosequitur, docens non oblectare tantū eam, uerum & corporis agilitatem quandam decentem atq; utilem inde comparari, roburq; & uires augeri. Deinde & animi quandam sapientiam ac mores hominum formari. Idq; exemplis tum philosophorum, tum barbarorum quorundam amplificat. Postremo & uicia saltatorum aliquot recenset, & præcipue quantum noceat, ut aliàs: ita uel in primis in hac arte Cacozelia seu nimia affectatio, exemplis docet, quæ res & ipsa ad difficultatem artis confirmandam pertinet. Exordium ab occasione sumitur. A quo mox Cratonis reprehensio sequitur, qui studium huius rei in Luciano reprehendit, à personæ qualitate & modo rei, addita etiam amplificatione quadam à collatione, quam antequam ad rem accedit, Lucianus, ab inæqualitate refutat, ipsumq; Cratonem indignè & absurdè facere ostendit, qui rem nec uisam, nec cognitam, temere reprehendat. Atq; ita ad argumentum, illo ausultandi operam pollicente, descendit.

LVCIANVS.



OSTEAQVAM tu Craton, iam olim acerba quadam accusatione adornata, ac diu multūq; meditata in ius uocasti cū saltationes, tum ipsum saltandi artificium, insuper autem & nos reos feciſti tali gaudentes spectaculo, quasi in re friuola & muliebri multum ponamus operæ, audi obsecro, quantum à recto aberraris, tum quemadmodum deceptus per imprudentiam rem omnium in mortalium uita optimam innocenter accusaris. Et equidem uenia tibi habenda est, si statim sub initium asperæ uitæ temet assuescens, & tantum quod durum *Exordium ab occasione cum docilitate.*

fuerat, bonum existimans, rerum ductus imperitia, ista accusatione digna censueris. CRA. Cum uir sies, ò optime, & maxime disciplinis liberalibus innutritus, necnon in Philosophiæ studijs mediocriter uersatus, posthabeas autem ò Luciane rerum optimarum exercitium, & priscorum illorum conuictum, cæterum sedere sustineas in theatro omnium posticas sannas excipiens, & hominem effœminatum spectans mollibus uestimentis indutum, ac cantilenis lasciuis & turpibus perstrepentem, tum prisci seculi mulierculas amatorias imitantẽ, nempe libidinosissimas Phædras & Parthenopas, & Rhodopas. Et hæc oĩa cum pulsationibus & lasciuis et obscœnis carminib. & pedũ strepitu, hæc in quam res est perquàm ridicula, & quæ hominem ingenuum, qualem te esse conspicio, minime deceat. Quare ego cũ certior factus essem huic tam turpi te incumbere spectaculo, non tantum me tui puduit, sed uehementer etiam discruciatus sum animo, si Platonis & Chrysippi & Aristotelis oblitus sederes, non dissimilia cum ijs passus quorum aures penna leuiter perfricantur. Maxime uero alijs innumeris disciplinis existentibus, & spectaculis grauibus & serijs, si quis omnino choraules exigat, ac cytharœdos artificiosè canentes requirat. Cũ primis uero cũ grauem aliquam spectãdo tragœdiam, aut plenã hilaritatis comœdiam, non minorẽ uoluptatem capere possis, de quarũ palmario certamina quoq; poëtis proponi solent. Multa itaq; & accurata, ò generose, defensione apud eruditos tibi opus erit, si nolis per omnia uideri excidisse, & ẽ bonorum grege exactus esse. Atq; istud mihi optimũ factu uidetur, ut his oĩbus constanti negatione medearis, neq; sub initiũ fatearis aliquid tale te flagitiosè deliquisse. In reliquũ uero caue, ne nobis ignorãtibus ex uiro quem olim egisti, in Liden quãpiam aut Baccham amissa pristina facie transmuteris. Qua in re non tibi solum sed & nobis culpa imputanda foret, si non Vlyssis in morem à loto degustata abstractum ad consueta literarum & Philosophiæ commercia & studia te reduceremus, priusquam omnino deceptus à Sirenibus in theatro excubantibus occuperis. Iam illæ solis insidiantur auribus, eamq; ob rem hasce nauigio prætereuntibus cera opus est. Ceterum, tu & ab oculis uidere prorsus illarum præstigijs esse subactus. LVC. Papæ ò Craton, quàm uero robustum in nos canem solutis loris concitasti. Nisi quòd exemplum sumptum ã lothophagis, & comparationem tractam ã Sirenibus parum scite, atq; adeo ineptissime mihi in duxisse uideris, ad ea quæ mihi acciderunt. Etenim ijs qui lotum degustauerant, ac Sirenas cantillantes audierant, exitio fuit manducationis & auditionis prolubium. Mihi uero præterquam quod uoluptatem spectando cepi mirificam & iucundissimam, etiam finis peruenustè cecidit. Neq; enim in obliuionem rerum domesticarum, aut negotiorum præsentium incognitionem delapsus sum, sed si mihi ingenuè ueritas fatenda est, longè sapientia excultior, ac in rebus humanis multo solertior atq; prouidentior ex theatro regressus sũ. Magis autem illud Homeri in præsentia adducere perpulchrum esse existimo, quòd is cui illud usum sit spectaculum, multorum gnarus simul oblectatus abiuit. CRA. O Dij immortales, Luciane qualia pateris, quem istorum ne pudeat quidem, sed iactanter etiam laudi tibi ducere uideris. Igitur quod hac in re grauissimum est, nullam spem curationis aut remedij nobis ostendisti, qui laudibus efferre audeas tam execranda & turpia. LVC. Age hoc mihi responde Craton, istud de saltatione, tum ea quæ fieri in theatro consueuerunt, coram ne tibi uisa sunt, ut ea ita crebro probrosis dictis insectaris. Aut an potius spectaculi prorsus expers atq; ignarus, nihilosecus tamen illud, ut turpe atq; execrandum (ut ais) existimas? Quod si enim aliquando ea præsens uidisti, iam nobis & tu hac stulta spectandi curiositate paria fecisti. Sin non, uide ne parum modesta & nimis temeraria tua uideatur esse insectatio, ea in crimen uocans, de quibus nihil habes comperti. CRA. Ergo hoc mihi adhuc supererat, ut in tam profunda bar-

Reprehensio saltationum à personæ conditione ac modo rei.

Saltationi opponit tragœdiarum & comœdiarum certamina, quam collationem infra Lucianus refutat.

Amplificatio à collatione.

Confutat hanc collationem.

Confutatio reprehensionis ab absurdo.

barba & cano capite ſederem inter mulierculas, & inſaniẽtes illos ſpectatores, applaudens & præconijs ineptiſſimis acclamans homuntioni cuipiam perdito nulla neceſſitate lachrymas profundenti? LVC. Eſt equidem hoc tibi ignoſcendum ò Craton, illud tamen pro certo exploratum habeo, ſi meis monitis morem gerens tantum tempuſculi ſpectandis ſaltationibus impertires, quantum uel periculo faciendo ſufficeret, nihil tibi poſthac rebus omnibus fore prius aut antiquius, quàm ut loco commodo occupato, ſeruire queas ſpectaculis, unde exactè & uidere, & clarè audire poſſis omnia. CRAT. Nunquàm ergo forma fiam amabilis, ſiquid tale unqnàm prudens ac ſciens fecero, ſemper autem membris hirſutis & barba incompta atq; horrida, ut me nunc tui ex animo miſeret, omnibus modis inſanientis. LVC. Vis ergo, ò amice, omiſſis blaſphemijs atq; conuitijs, arrectis auribus attentè mihi dare operam nonnihil ſuper ſaltatione, eiuſq; uirtutibus diſſerenti, tamen quemadmodũ non ſolum oblectamento ſit ſpectantibus, uerumetiam emolumento, tum quantis de rebus homi- *Propoſitio & vlu totius orationis.*
num animos cõmodè admoneat & erudiat: præterea quemadmodũ ſpectantiũ mentes aptè componat, pulcherrimas exercens ſpectaculis, ac optimis præceptis imbuens: ad hæc communem quandam corporis & animæ pulchritudinem oſtẽdens? Etenim quæ illi accedunt à Muſica & modulationibus, hæc inquam oĩa facere, non dedecori aut uituperio, ſed illi potius laudi tribuenda ſũt. CRAT. Quanquàm mihi in præſentia otiũ non eſt, inſanientem hominem auſcultãdi, ſuum ipſius morbum laudibus efferentem, attamen ſi nugis & inanibus fabularum cõmentis me oppleretibi conſultũ factu uiſum eſt, paratus ſum in hoc tibi officioſe inſeruire, & aures præbere, uel ſine cera inutilia uerba obaudire ualẽs. Quare compreſſa uoce hanc tibi operam dabo. Dic uero quodcunq; aĩo tuo libitum fuerit, quaſi nemine auſcultante. LVC. Euge ò Craton, iſtuc ipſum oĩum maxime mihi egenti in optatis fuit. Paulo enim poſt ipſa re comperies, num nugæ tibi cenſendæ ſunt, quæ in mediũ producturus ſum. Ac principio quidem *1. Arg. ab antiquitate.*
illud planiſſimè mihi ignorare uidere, quàm nõ nouitium inuentũ ſit ſaltatio, neq; heri aut nuper natũ & inceptũ, puta apud maiores noſtros aut illorũ. Sed qui ſuper ſaltationis ortu, quàm ueriſſima perſcrutati ſunt, affirmant illam unà cũ mundi ac oĩum rerum generatione natã eſſe, & cũ amore deo illo uetuſtiſſimo in lucẽ prodijſſe. Etenĩ ipſa ſyderũ chorea, & errantiũ cum non errantibus con *Exemplo Syderum. I.*
iunctio, eorũdemq; modulata atq; concinna participatio, & illa bella, tũ pulchrè inſtituta harmonia primogenitæ ſaltationis argumẽta fuere, & inditia certiſſima, Ea uero temporis progreſſu ſubinde incrementis aucta maioribus, neq; nõ additiões melioris inuẽti ſortita nõ modicas, ſũmo nũc abſoluta uidet eſſe faſtigio, ac res eſſe oĩariã uaria, & oĩb. modis concinna & cõgruẽs, tũ bonũ multiplicis ornatus & ſcientiæ. Hoc uero ſaltãdi artificio aiunt Rheam potiſſimũ oblectatã, in Phrygia quidẽ Corybantas, in Creta autẽ Curetas ſaltare iuſſiſſe. Neq; *Corybantum & Curetum. II.*
uero modicũ cepit ex illorũ cõpendiũ. Quippe circũ ſaltãtes Iouẽ illi ſeruarũt incolumẽ, ita ut Iupiter nõ grauatè fateat & ſalutis contributæ præmia ſe illis debere, p illorũ ſaltationẽ patrios dẽtes effugiẽs. Porro aũt hæc ſaltatio ab armatis deſaltabat, gladios ad ſcuta collidẽtibus, ac bellicũ quiddã & attonitũ ſaltãtibus. Mox uero inter Cretẽſes, ut quiſq; maximè nobilitate præcellabat, ſũmo *Cretenſium. III.*
ſtudio hãc rem exercẽtes, præſtantiſſimi ſaltatores reddebant, nõ tm̃ hoĩes priuati & humili loco orti, ſed nobiliores q̃q; & regij ſanguinis & primates in populo. Home. q̃q; Merionẽ nõ ſuggillare, uerũ pulcherrio laudis teſtimonio ornare uolẽs, ſaltatorẽ noĩauit. Itaq; in tm̃ claritudinis & notitiæ ob ſaltãdi periti *Amplificata teſtimonio Homeri.*
am apud omnes uenerat, ut hæc non Græci ſolum de illo cõperta tenerent, ſed & Troianis hoſtibus non ignota forent. Videbant enim, ut mea eſt opinio, eius in bellando agilitatem, & concinnũ membrorum motũ, quæ ex ſaltatione in uſũ cõuerſa peculiariter poſſidebat. Verſiculi Homeri ad hunc loquũtur modũ.

Te cito Merione, quamuis ſaltare peritum Stra- *Iliad. m.*

Strauiſſem in dura confoſſum cuſpide pugna.

Tametſi eundem non ſtrauerat, ut enim in ſaltando ſemet magno ſtudio exercuerat, ſic facile, ut opinor, effugiebat iacula in eum contorta atq; emiſſa. Iam quanquam & alios complures ex heroibus enumerare poſſim, eo ipſo ſaltandi ſtudio diligentiſſime exercitatos, quiq; ex hac ipſa re artem fecerint, ſufficere tamen ſuſpicor uno à me producto Neoptolemo, Achillis filio, qui uſq; adeo hoc præcelluit artificio, ut cum ſpeciem quoq; ſaltandi pulcherrimam ſibi adieciſſet, Pyrrhichij nomen ab illo acceperit. Achilles quoq; ipſe his de filio ſuo inauditis, maiori gaudio ſuffuſus eſt, ut ego extimo, quàm propter eius formæ præſtantiam & membrorum robur inſuperabile. Atqui interea ſemper Ilion fuit inexpugnabile, donec illius ſaltatione captum concideret, & direptum ſolo æquaretur. Lacedæmonij quoq;, qui Græcorum præſtantiſſimi eſſe cenſebãtur, cum à Caſtore & Polluce Caryatiſſare perdidiciſſent, quæ ſaltationis ſpecies à Carijs urbe Laconiæ ducta erat, omnia cum carminibus facere ſoliti ſunt, adeo ut ad tibiarum quoq; modulos & rhythmum & moderatum pedis ingreſſum prælium committere illi genti moris fuerit. Ac primum quidem conſerendarum manuum ſignum Lacedæmonijs tibia dare ſolitum eſt, Proinde de omnibus quoq; reportant uictoriam, muſica & modulorum concinnitate illos ducente. Videres itaq; illorum Ephœbos nihilo minore cura ſaltationi, quàm armis exercendis dare operam. Vbi enim iam ſummis colluctati ſunt digitis, ac mutuis ictibus ſemet ceciderunt, quieſcunt parumper, & omne illorum certamen in ſaltationem ſolutum conuertitur. Quorum in medio tibicen locatus eſt tibiam incinens, ac pedibus inſtrepens. Cæterum illi per ordinem alter alterum ſequentes, omnigenas figuras corporis agilitate exprimunt ad rhythmum ingredientes, alias quidem bellicas, alias uero ſaltatorias, quæ Bacho & Veneri gratæ ſunt. Quinetiam cantus, quem inter ſaltandum modulantur, Veneris & Cupidinum cognomento nobilitatus eſt, quaſi unà cum Venere & Cupidinibus communi choreæ ſaltationi indulgerent. Et altera quidem cantilena, dum enim canuntur, rationem quoq; & præcepta ſaltandi in ſe complectitur. Procul, aiunt, ò pueri, promouete pedem, & ſaltate perfectius. Non diſparia faciunt, quibus Hormũ ſaltare curæ eſt. Hormus autem genus ſaltationis eſt, adoleſcentibus uirginibusq; commune, alternatim ad choream diſpoſitis, ut planè hormum, hoc eſt ſegmentum referant. Solet autem adoleſcens chorum ducere more iuuenili ſaltans, quo poſtea in adoriendis hoſtibus uſurus ſit. Sequebatur hunc puella modeſtia quadam conſpicua, quæ fœmineum ſaltum decenter admodum peragebat, ut hormum ex temperantia & fortitudine compoſitum rectè dicere poſſimus. Cæterum quæ Homerus ſuper Ariadne in clypeo memoriæ prodidit, deq; choro, quem illi Dædalus inſtituerat, ea, ut iam olim tibi lecta, præteribo ſilentio. Præterea duos illos ſaltatores, quos eodem in loco Poeta Cibeſteteras uocat chorum ducentes. Rurſus quæ in clypeo memorat, in medioq; duos iuuenes agitare choreas cernere erat, tanquàm rem omnium pulcherrimam ſaltationẽ Vulcanus clypeo addidiſſet. Etenim Pheacas ſaltationẽ, ut par erat, uehementer fuiſſe oblectatos mirum uideri non debet, cum tantis affluerent delitijs, ac in omni rerum abundantia & fortunæ indulgentia uictitarent. Quare Homerus Vlyſſem ex omnibus quæ uiſenda apud Pheacas conſpexerat, hoc cum primis admirantem teſtatur, agilesq; pedum motiones ſpectantem. Iam in Theſſalia eo uſque progreſſum eſt ſaltationis exercitium, ut populi præſides & anteſignanos illorum præſaltatores uocare non dubitarint. Cui reietiam num ſtatuarum inſcriptiones, & tituli ſuo ſuffragantur teſtimonio, quas ijs, qui in bello optimam nauaſſent operam erexerunt. Prætulit, inquit, præſaltatorem ciuitas. Et iterum, Elationi poſuit hanc imaginem populus, propterea quòd pugnam probè deſaltarit. Mitto illud, apud ueteres nul-

Neoptolemi.

Lacedæmoniorum.

Hypotypoſis ſaltantium Laconum.

Hormus quid.

Alia Homeri exempla.

las unq́ fuisse celebratas festiuitates aut ceremonias citra saltationem, qui ppè quas ab Orpheo & Museo optimis tunc saltatoribus constitutas fuisse satis certè constat, qui & hoc ut cætera omnia ut honestissimũ quiddã legibus sanxisse, uidentur initiari cum rythmo & saltatione, Quòd autem hoc ita se habeat, reticenda erant orgia, propter prophanos nondum initiatos. Illud autẽ omnes audiũt, quòd ſ, qui linguæ uicio atq́ incontinentia mysteria prodidissent, plericq́ eos desaltasse dictitarent. Porrò autem in Delo nulla sacra peragebãtur, cui saltatio non fuisset adhibita, sed & cũ illa & musica cuncta persoluebantur. Ingressi uero puerorum chori, tibia & cythara præcinentibus saltabant, quos subsecuti optimi facto delectu choreis excipiebãt. Itaq́ & cantilenas illiusmodi choris conscriptas hyporchemata nominare consueuerunt, talibusq́ lyra impleta fuerat. Quid uero Græcorum gentes tibi commemorem, cum Indi quoq́ posteaquàm mane è strato surrexerint, Solem precibus uenerati fuerint, non quemad modũ nos deosculata manu perfectam precationem esse arbitramur, uerũ illi ad orientem conuersi, saltatione solem consalutant, sed cũ silentio seipsos conformantes, dei choream imitariatq́ effingere conantur. Et hæc Indorũ est precatio, & chori & sacrificiũ. Duabus uero uicibus ad hunc modũ Deum placare solent, nempe mane & uesperi. At enim Aethiopes non alia quàm saltandi ratione illatis iam signis bellũ ingrediuntur, nec quisquàm Aethiopũ uel sagittam excussam emitteret auulsam à capite (hoc enim uice pharetræ utuntur, radiorũ instar tela capiti circũponentes) nisi prius saltauerit, & saltatione hosti terrorem incusserit. Consentaneum uero esse opinor, posteaquàm totam Indiam & Aethiopiam peragrauimus, ut in uicinam Aegyptũ oratione diuertamus. Etenim uetus illa fabula Protheũ Aegyptiũ nihil aliud, quàm saltatorem fuisse eximiũ mihi planè confirmare uidetur, hominem effingendi imitãdiq́ peritũ, qui q́ semet in uarias rerũ facies demutare & transformare potuerit, ut modo in aquas tenues dilapsus abiret imitando, modo ignis celeritatem & uehementiã agilitate corporis, mox leonis immanitatem, ac Pardalis impetũ, deinde arboris motũ flexibilem, postremo in sũma quicquid collibuisset, exprimeret. Cæterũ, fabula eas Prothei proprietates ad inusitatiorem opinionem detortas, eam eius naturam fuisse cõmenta est, quasi ea ipsa quoq́ fieret quæcunq́ saltãdi arte fitio imitaretur. Qua facultate & eos qui hodie saltationibus nauant operam præditos esse animaduertimus, uideasq́ illos eodem tempore diuersissimis modis immutari, ac planè ipsius Prothei esse emulos. Et si quid coniectura assequẽdũ est, & Empusam suspicor, quæ & ipsa in uarias rerũ facies semet transfundere dicta est, non aliam quàm saltatricem fuisse, fabularum inuolucro significare uoluisse homines. Adhæc iustum esse opinor, ne Romanorum quidem saltationem præterire tacitam, quam nobilissimi quiq́ illorũ, quos uocant Salios (est autem nomẽ sacerdotij) Marti Deo bellicosissimo saltant grauissimè, & religiosissimè. Neq́ uero Bithynicæ fabulæ cõmentũ ab Italorũ instituto abhorret admodũ, perhibentiũ Priapũ Deũ bellicosũ, unũ, ut opinor, ex Titanibus, aut Ideis dactylis, illud opus factũ, rebus militaribus instituendũ fuisse, quem Mars à Iunone offerente acceptũ adhuc puerũ, durũ porrò, & rudem & suprà modũ uirilem, non prius amorũ peritũ reddidit, quàm perfectũ eundem saltatorem effecisset. Quamobrem & merces illi à Iunone destinata est, ut ab illo semp decimam partem spoliorum in bello partorum reciperet. Vt autem Dionysiaca & Bacchica tibi expediam, opinor te non expectaturum ut audias, cuius tota actio nihil aliud quàm saltationem complectitur. Cum itaq́ tria sint celeberrimarum saltationum genera. Cordacis & Scinnidis & Emmeliæ, quibus Bacchi ministri Satyri inuentis, à se ipsis cuiq́ nomen indiderunt, Et hac saltãdi arte utens Bacchus Tyrrhenos & Indos, & Lydos deuictos subiugauit, ac gentes adeo bellicosas ipsis saltẽ thyrsis desaltauit. Quo circa, ò admirande,

Eorumq́ in sacris solemnia fuerunt.

Hyporchemata.

Indorum.

Aethyopum.

Aegyptiorũ.

Empusa.

Saltorum apud Romã.

Priapi.

BIBLIOTECA DE FILOSOFIA Y U

uide ne parum pium aut religiosum sit, in crimen uocare exercitium adeo diuinum & mysticum, & cui colendo tanti Dij nauarint operam, quodq; in illorũ honorem & cultum toties peragitur, insuper quod tantum oblectamentum simul atq; institutionem adeo utilem exhibere solet. Illud ego demiror, non ignorans Homeri atq; Hesiodi te amatorem esse maximum, iterum enim ad Poëtas me conferam, qua fronte illis contradicere audeas, præ omnibus saltationem summè laudantibus. Siquidem Homerus cum res mortalium longè iucundissimas iuxtà ac elegantissimas uno quasi fasce coniunctim efferret, nempe somnũ, amorem, cantum atq; saltationem. Hanc tamen solam præclaro nobilitauit encomio, inculpata eadem nominata, asscribens per Iouem cantui dulcedinem, quæ utraq; saltandi artificio adesse uidemus, & dulces modulos, & saltationem inculpatã, quam uituperare cogitas. Rursus alia in parte suæ poëseos ita inquit,

II. Argu. à laude qua à sciẽtibus celebratur saltatio.

Exemplũ Homeri.

Iupiter hunc belli reddit uirtute potentem.
At leuibus membris alium saltare peritum,
Est quem dulcisona sustollit uoce canendi.

Suauis profecto est uocum modulatio, quæ saltationi adiuncta est, ac munus quod à Dijs immortalibus præstari potuit longè pulcherrimum. Ac mihi adparet Homerus omnes res mortalium in duo tantum diuisisse, nempe in bellum & pacem, cæterum rebus bellicis tantum hæc tanqnam præstantissima studia pacis opposuisse. At uero Hesiodus, qui non ab alio percensente hoc auditu percepit. Sed ipse statim sub auroræ exortũ Musas saltantes uiderit, in carminis sui initio de illis hoc sũmum et elegantissimũ referre non est ueritus encomiũ, nimiũ eas circa fontem floridũ mollibus saltare pedibus, iuxta patris aram agentes tripudiũ. At tu, ò generose, tantum non cum Dijs ipsis pugnans, saltationem conscindis contumeliosis conuitijs. Cęterũ, ipse Socrates, uir omnium sapientissimus si Pythio hoc illum testimonio cohonestanti fides habenda est, non tantũ saltationem laudibus extulit, sed illam quoq; discere non erubuit aut grauatus est, plurimũ tribuens uenustæ concinnitati & elegantiæ, tũ apto motui, neq; non mouentis afformationi. Nec ueritus est iam natu grandior saltationẽ inter seria habere disciplinas, uidebaturque non parum huic rei perdiscendæ impensurus operæ, quem leuiora ac uiliora perdiscere non piguit, sed tibicinarũ quoq; scholas frequẽtare solebat, neq; ã meretrice muliere Aspasia quiddam audire dedignatus est. Atqui ille artem non ita pridem natam uidit, necdum tanta elegãtia & pulchritudinis accessione auctam & elatã. Qui si nunc eos quorũ operain summũ usq; fastigium euecta est, spectaret, sat scio illum omnibus reliquis post habitis, hisce tantum spectaculis operam daturum, neq; pueros quicquàm perinde atq; saltationem docturum. Videris autem mihi laudans Comœdiam atq; tragœdiam, oblitus esse, in utraq; illarum proprium quoddam saltationis genus exerceri, ac tragicã quidẽ esse Emmeliam, comicã uero esse Cordaca. Nonnunquàm usurpari & tertiã, nempe Sicinniden, Postea uero quàm in principio saltationi tragœdiam, & Comœdiam tibicinasq; & cytharam anteferre non dubitaris, tanquam ista in certamen ueniant, atq; per hoc grauia dicenda sint, age uicissim ista singulatim excutiamus. Tibias aũt & cytharam relinquamus. Etenim et istæ saltationis partes sũt ducendis choreis subseruiẽtes. Porrò autẽ ipsam tragœdiã primum ab habitu contemplemur, cuiusmodi sit, quàm turpe & minimè iucundum spectaculũ, homo lõgitudine deformi, atq; incomposita exornatus, altis calceamentis ingrediẽs, caput larua minaci obductũ habẽs, tũ peramplo ore hyãte, quasi spectatores esset deuoraturus. Mitto ascititia pectora, & uẽtres factitios, adiunctam & arte compositam corporis crassitudinem, ne longitudine discors compositio in tenui corpusculo magis reprehendenda ueniat. Deinde indecora histrionis uociferatio, iam se ipsum inclamantis, iam uerberantis, aliquando etiam iambicos uersiculos cantillantis, & quod turpissimum est, grauissimas

Hesiodi.

Socratis.

Collatio tragœdiæ & Comœdiæ quibus saltationem anteponit.

calamita

calamitates modulantis, ac ſola uoce ſemetipſum reprehendendum exhibentis. Quippe alia priſcorum poëtarũ induſtria inuenta ſunt. Et quàm diu quis Andromachen agit, aut Hecubam, tolerabilis eſt contio. Vbi uero ipſe Hercules carmine lugubri in ſcenam ingreſſus eſt, ſui oblitus, neq; leoninam, neq; clauam, quæ præponitur, ueneratur, adeo ut ſanæ mentis homo quiſpiam iure optimo talem actionem ſolœciſmũ uitioſum poſſit reprehendere. Iam quod cum primis quoq; in ſaltatione damnaſti, uiros hiſtriones mulierum mores imitari, hoc equidem commune quoq; eſt et tragœdiæ & comœdiæ uitium. Etenim in utraque plures introducuntur mulieres quàm uiri. Quinetiam Comœdia partem perſonarum omnium maximè ridiculam & oblectationis plenam huic tribuit, uidelicet lampadum & tibicinarum & coquorũ perſonas. Sed enim ſaltationis habitus, quàm decens ſit & modeſtus, quorſum attinet dicere, cum cæcis quoq; iſta ſunt perſpicua. Larua ipſa pulcherrima & ſubiectæ fabulæ reſpondens, non immane hiat, ut illæ, ſed ſaltationi per omnia conuenit. Habet enim permultos ſub illa uociferantes. Olim uero ipſi quoque ſaltatores canebant, & una ſaltabant. Deinde animaduertentes continuo motu grauari anhelitum, & per hunc turbari cantilenam, uiſum eſt factu longè conſultius, ut alijs ſaltantibus ſuccinerent. Porrò autem argumenta utriſq; communia ſunt, neque ulla in re à tragicis diſtinctim ſeparata ſunt ſaltatoria, quàm quòd multipliciori uarietate exornata ſunt illa, maioriq; ſtudio perdiſcenda, atque infinitas mutationes habentia. Quòd autem ſaltationum nulla ſunt certamina, hanc ego cauſſam eſſe opinor, quòd certaminum authoribus res maior & grauior uiſa ſit eſſe ſaltatio, quãm ut de ea exactè pronunciari poſſit. *Obiectioni reſpondet.*

Vt præteream ciuitatem in Italia Chalcidici generis præſtantiſſimam, & hanc quemadmodum ornamentum aliquod, certamini quod apud ipſos decertandum præponitur, adiecíſſe. Iam uero ſuper ijs reſpondere tibi ſtat ſententia, quæ oratione mihi omiſſa ſunt, quæ non pauca eſſe uideo, ne quam ignorantiæ aut imperitiæ opinionem apud te incurram. Neque mihi obſcurum eſt, complures ante nos de ſaltatione libellos conſcripſiſſe, ac omnem ſuam in ſcribendo operam et induſtriam in hoc poſuiſſe, ut omnia ſaltationis genera atque ſpecies numero cõprehenderent, earundemq; nomina percenſerent, tum cuiuſmodi unaquæq; illarum, aut quo authore foret inuenta, quo inſtituto magnam multiplicis ſcientiæ opinionem ſibi adiuncturos exiſtimabant. *Hactenus ex antiquitate et ueterum uſu laudauit ſaltationẽ. Iam & ex difficultate artis, eiuſdẽ dignitatem oſtendit.* Ego uero hanc ambitioſam ſuper hiſce rebus contentionẽ & ineptum & ſeræ cognitionis, & mihi ipſi in præſens minimè tempeſtiuam & accommodam eſſe arbitror, eamq; ob rem illa ſuperſedeo. Deinde & hoc te cogitare uelim, ac tenere memoria, quòd neque in præſentia ſtatuerim, omnem ſaltationem à prima ſtirpe repetitam uelle indagare, neque hunc orationis meæ ſcopũ eſſe propoſitum, ſaltationum nomina numero complecti uelle, præter paucas illas quarum initio memini, tanquam generoſioribus propoſitis. *Repetitio propoſitionis cũ cõmonitione.* Verum hoc orationis meæ caput & ſumma futura eſt, ut eam ſaltandi rationem quæ nunc conſtituta in uſu uerſatur, laudibus illuſtrem, planumq; faciam, quantum cum uoluptatis tum fructus in ſe complectatur, & quãm non nuper primum incepta ad tantum uenuſtatis & elegantiæ culmen & faſtigiũ peruenerit, nec minus de ſe exhibens reuerentiæ. Quippe priores illæ perinde ut radices & ſaltationis fundamenta fuerunt. Eius autem floridam uenuſtatem et fructum abſolutiſſimum, qui nunc omnium perfectiſſimè cunctis augmentis ematuruit, illũ nunc in præſens oratione noſtra explicabimus, poſthabita Thermayſtridæ & gruum ſaltatione, & alijs præſenti parum conuenientibus. Sed ne Phrygiam quidem illam ſaltandi ſpeciem aptam conuiuijs et compotationibus, & quæ tantum ebrietate duce exerceri ſolet, hominibus ruſticis ſæpenumero ad tibiam mulieb riter ſaltantibus ſaltus duros & laborioſos, et quos etiamnum agreſtium ſtudio relictos uidemus, præ ignorantia obticui, ſed quia à præſenti ſaltatione omnibus modis aliena eſt, nec quicquãm cum illo cõmune habet. Quandoquidem ipſe quoq; Plato in legibus, nonnullas illius ſpecies commendat, nonnullas uerò in totum reprobat, diuidens eas iuxta uoluptatem & utilitatem

exigens ex illis quæ sunt indecentiores, anteponens autem & admirans reliquas. Et de ipsa quidem saltandi ratione hæc dicta sufficiant. Etenim singulis persequendis orationem extendere, absurdum mihi uidetur, & ineptum. Iam uero ea quæ saltatorẽ eximium habere oportet, tum qua ratione ijs quæ perdidicit rectè uti, quibusq; rebus artem possit assequi, tibi expediam, ut cognoscas quàm non ista ars omnino sit comprehensu facilis, & cuiusuis ingenio obuia & exposita, sed oĩm disciplinarum exactissimè cognitarum adminiculo excolenda sit, non musices tantum, uerumetiam rhythmices & geometrices, cum primis uerò philosophiæ tuæ naturalis & moralis. Solum uero dialecticam illi tanquam superfluam & parum accommodam existimatum est. Neq; uerò abhorret à rhetorica, sed & illius est particeps, quatenus mores atq; affectus demonstrat, quorum iudicandorum cupidi sunt etiam rhetores. Sed nec à graphica excluſa est, & plastice, uerum harum in membris exprimendis consinnitatem magnopere imitari uidetur, adeo ut ne Phidias quidem in tantum, aut Appelles in ea uidetur præcellere. Ante omnia uerò præsens & singularis in saltatore requiritur memoria, eiusq; filia Polymnia, ut omnium rerum callentissimè memor sit. Etenim iuxtà Calchantem Homericũ saltatorem scire necesse est, quæ sint, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur. Ne quid rerum prorsus ignoret, sed memoriam habeat promptam & expeditam. Caput autem argumenti est, imitationis atq; demonstrationis scientia, ac rerum mente conceptarum explicatio, neq; nõ obscurorum perspicua declaratio. Et quod de Pericle literis ac memoriæ prodidit Thucydides, eum uirum collaudans, hanc summam & clarissimam esse saltatoris laudem, nosse quid deceat, & id ipsum explicare posse. Explicationem autem habitum, perspicuitatem ego dico. Cæterum, ad hanc rem potissimum facere uidetur omnis illa rerum priscarum historia, ut à me prædictum est, cum prompta memoria, tum decenti gesticulationi coniuncta demonstratio. Statim enim à chaos & prima terræ generatione facto exordio, cuncta illi ad unguem cognita esse necesse est usq; ad Cleopatræ Aegyptiæ tempora. Hoc enim seculorum interuallo circũscripta est nobis multiplex illa saltatori paranda cognitio. Media omnia perfectissimè callebat, cœli sectionem, Veneris partus, Titanum pugnam, Iouis incunabula & natiuitatem, Rheæ fraudulentam imposituram, lapidis suppositionem, Saturni uincula, trium fratrum regna per sortem diuisa. Deinde Gigantum seditiosam rebellionẽ, ignem furto Promethei subtractum, Hominum formationẽ, Promethei supplicii amoris utriusq; robur & uiolentiã. Post hæc Deli errationẽ, et Latones ex partu dolores, & Pythonis cædẽ, et Tityi insidias, ac mox quẽadmodũ mediũ terræ aquilarũ uolatu inuentũ sit. Adhæc Deucalionem, ac magnũ illud id ætatis naufragium, tum unicam illã arcam humani generis reliquias conseruantẽ. Præterea quemadmodũ denuo ex lapidibus homines prognati sunt. Mox Iachi dilaniationẽ, & Iunonis dolũ, & Semeles conflagrationẽ, & Bachi utranq; stirpem. Tum quæcunq; de Minerua referuntur in fabulis, quæcunq; de Vulcano, atq; Erichthonio, ac disceptationẽ illam de Attica, & primũ in Areopago iudicium. In summa totum illum sermonẽ Atticum fabulosis narrationibus refertissimũ. Præcipue tamen memoria teneat Cereris errorem, atq; inuentam proserpinã, & Celei hospitalitatẽ, & Triptolemi agri culturam, & uitium plantationem factã ab Icaro, & Erigones ærumnas, præterea quæcunq; de Borea, quæcunq; de Orithyia, & Theseo & Aegeo memoriæ prodita sunt. Adde his Medeæ susceptionẽ, eiusq; denuo in persas fugã, ac regis Erichtei filias, et natas Pandionis, tũ quæcunq; in Thratia perpessæ sunt et fecerũt. Deinde nõ ignorãdus est illi Acamas, nõ Phyllis, nõ primus raptus Helenę, tũ Castoris atq; Pollucis aduersus urbẽ expeditio, neq; nõ mors Hippolyti, et Heraclidarũ reditus. Iure eñ & ista in fabulis atticis cẽsebuntur. Et hęc quidem ex rebus gestis Atheniẽsiũ sanè quàm pauca exẽpli gratia ex multis à me prętermissis percurri. Deinceps uero memoria quoq; tenenda est Megara, & Nisus & Scylla, & crines purpurei, & Minois regis Cretensium discessus, ac erga benè de se meritam ingratitudo.

Quarum rerum cognitio saltatori necessaria.

Qui-

Quibus postea annectenda sunt cũ Cithærone quæcunq; Thebanis ciuibus acta sunt, & Labdacidarum ærumnæ, & Cadmi peregrinatio, & bouis procubitus, & dentes serpentini, et Spartanorũ retributio†. Et rursus, Cadmi in serpentẽ transmutatio, & ad lyram præcinentem murorum substructio, & murorum instauratoris insania, & uxoris eius nempe Niobes sibi ac suis exitiosa iactãtia, & in luctu silentiũ, tum quæcunq; de Pentheo, quæcunq; de Actæone, quæcunq; de Oedipode, quæcunq; de Hercule cum omnibus illius certaminibus literis prodita sunt, eiusque liberorũ per insani am facta internitio. Deinde Corinthus, & ipsa plena fabulis, Glaucam et Creonta habens. Et ante illos Bellerophontem, & Sthenobæam, Solisq; & Neptuni pugnam. Post hæc autem Athamantis furentem insaniam, ac nubis liberorum in ariete fugã aëriam. Inus & Melicertæ susceptionem. Adhæc neque Pelopidarum facta saltatori negligenda sunt, neque Mycenæ, & quæcunq; in illis memorabiliter gesta sunt. Et ante illos Inachus & Io, & ipsius custos Argus, & Atreus, & Thyestes, & Aerope, & uellus aureum, & Pelopiæ nuptiæ, & Agammemnonis interfectio, & Clytemnestræ supplicium. Iam adhuc ante illos septem principum aduersus Thebas expeditio, & generorum exulum Adrasti susceptio, & oraculum de illis proditum, præterea ducum in bello cæsorum interdicta sepultura, et propter hanc Antigones & Menecei miserabilis interitus, Insuper quæcunq; feruntur in Nemea Hypsipyle et Archemorus saltatori monimenta cum primis necessaria. At etiam quæ ante illa tempora acciderunt exactè callebit, Danaæ uirginitatem, Persei natiuitatem, certamen quod aduersus Gorgonas suscepit. Adde illis & Aethiopicam narrationem, Cassiopæam & Andromedam, & Cepheum, quos inter astra annumerauit quoq; hominũ id ætatis credulitas. Quinetiam illa non ignorabit prisca facta Aegypti & Danai, & insidias quibus petitæ sunt nuptiæ. Non pauca uero eius generis suppeditabit & Lacedæmon, uidelicet Hyacinthum & Apollinis riualem Zephyrum, & pueri exitium à discollatum, enatumq; ex illius sanguine flosculum, & gementem in eodem inscriptionem αι αι, & Tyndarum à morte reducem, & Iouis ob hoc ipsum aduersus Aesculapium excandescentiam. Præterea paridis apud Menelaũ hospitium, & Helenæ raptum post factum propter pomum iudicium. Planè enim existimet Spartanæ historiæ & Iliacam esse adiunctam copiosam profecto & multiplicem. Itaq; iuxta unum quenq; apud Troiam occisorum fabula agenda scenæ præponitur. Consentaneum uero est, ut horum subinde memor sit, cum primis uero eorum, quæ mox à raptu usq; ad græcorum procerum in patriam reditum peracta sunt. Neq; Aeneæ erroris obliuiscatur, neq; Didonis amoris. Inter quæ locum quoq; habebunt, quæ de Oreste circumferuntur fabulæ, tum qualia satis fidenter ausus est in Scythia. Sed nec illa, quæ antehac gesta sunt, inepta putabit, Achillis in Scyro cum uirginibus conuersationem, Vlyssis insaniam, Philoctetæ à Græcis derelictionem. In summa, totam Vlyssem erronem, & Circen, & Telegonum, & Aeoli in uentos imperiũ, aliaq; usq; ad procorum supplicia. Ante hæc uero quibus sycophantijs Palemedi perniciem machinatus est, & ira Nauplij, & Aiacis furentis insania, & alterius ad petras naufragium facientis exitium. Quinetiam Elis multas occasiones præbebit saltare conantibus, Oenomaum, Myrtilum, Saturnum, Iouem, primos olympiorum Athletas. Atqui nec Arcadia fabularum expers est, Daphnes fugam, Callisthus ferinam uitam, Centaurorum temulentiam. Panos parentes, Alphei amorem, & Hyphali peregrinationem exhibens. Iam si oratione in Cretam descenderit, permulta inde sumet saltatio, Europam, Pasiphaën, thauros utrosq; Labyrinthum, Ariadnen, Phædram, Androgeum, Dædalum, Icarum, Glaucum, Polyidi uaticinium, Talo, æneum Cretæ custodem. At si in Aetoliam diuerteris, habet & illic non pauca quæ mutuo sumet saltatio, Altheam, Meleagrum, Atalanten, Dalum†, fluminis cum Hercule luctã, Strenum procreationem, Echinadum, & post insaniam retributionem, Alcmæonis habitationem. Deinde, Nessum & Deianiræ Zelotypiam, cui adplicanda est Herculis in Oeta monte pyra & conflagratio. Habet etiam Thratia non parum multa sal-

† Seminatorum ortus.

† Titionem seu torrem.

tanti neceſſaria, nempe Orpheum, & illius factam à mulierculis dilaniationem, eiuſq; caput loquens, idemq; unà cum lyra natans. Præterea Hænum & Rhodopen, tũ Lycurgi ſupplicium. Porrò, Theſſalia adhuc plura his ſubminiſtrabit, Peliam, Iaſonem, Alceſtim, claſſem quinquaginta nauibus congregatam, Argo, & loquacẽ eius carinam. Inſuper res in Lemno geſtas, Aeetam, Medeæ ſomniũ, Apſyrti dilaceratione, tum omnia illa quæ inter nauigandum acciderunt. Poſthæc autem Proteſilaum & Laodamiam. Rurſus ſi in Aſiam poſtliminio te contuleris, multam ibi inuenies fabularum copiam. Statim enim tibi occurret Samus, mox Polycratis calamitas, atq; filiæ eius uſq; ad Perſas erratio. Quinetiam his adhuc antiquiora nimirũ Tantali loquax incontinentia, tum Deorum apud eundem conuiuiũ, & Pelopis carnea depaſtio, eiuſq; elephantinus humerus. In Italia uero Eridanus & Phaëton, & populi lugentes ſorores & electrum lachrymantes. Sciet eiuſmodi quoq; Heſperidas, & cuſtodem aurei fructus Draconem, & Atlantis laborem, & Gerionem, tum boum ex Erythia abactionem. Neq; ignorabit omnes fabuloſas formarum transformationes, quæcunq; in arbores aut animantes, aut aues tranſmutatæ ſunt, & quot ex mulieribus uiri facti ſunt. Dico autem Cenea & uatem Thireſiam. Super hæc in Phenitia Myrrham, & luctum illum Aſſirium qui geminus eſt. Et hæc habebit cognita, et adhuc recentiora, quæcunq; poſt Macedonum imperium auſus eſt Antipater, & Seleucus ob amorem Stronices. Aegyptiorum quæ magis erunt arcana cognoſcet quidem, ea autem ſaltando repræſentabit ſignificantius. Epaphum dico & Oſirim, præterea Deorum in animalia tranſmutationes. Ante omnia uero ea quæ circa amores illorũ uariè & mirificè contigerunt, quæq; de Ioue ipſo feruntur fabulæ, tum in quaſcunq; facies ſemet tranſfigurarit. Omnẽ uero inferorum tragœdiam tanquàm digitos unguesq; ſuos tenebit, tum ſuppliciorum genera, & quæ cuiuſq; cauſſa extiterit. Et Pirithoi & Theſei indiuulſam uſque ad inferos amicitiam. Vt autem, uno quaſi faſce ſummatim perſtringam omnia, nihil quod ab Homero & Heſiodo, tum ab reliquis poëtis eximijs & excellentibus maximè tragicis dictum eſt, ignorabit. Hæc ad modum pauca ex multis, aut potius ex innumeris iſtam ſyluam, rerumq; ſaltationi neceſſariarum ſaltem capita aliquot percenſui. Reliqua uero cum Poëtis, tum ipſis ſaltatoribus demonſtranda reliqui, ac tibi quoq; iuxta dictorum ſimilitudinem inda ganda. Quæ omnia in numerato parata ſaltatori reponenda ſunt, ut cum tempus exegerit, nullo negotio poſſit expromere. Quoniam uero imitatrix eſt ſaltatio, motibuſq; & geſticulatione ea quæ cantantur ſemet expreſſurã pollicetur, ſummopere illi neceſſarium eſt, quod & rhetores factitare conſueuerunt, ut perſpicuitatem exerceat, ut unumquodq; quod ab illa demonſtratum fuerit, ita clarè, ita perſpicuè ob oculos poſitum repræſentetur, ut nullius enarratoris egeat opera. Sed quod Pythico oraculo proditum eſt, oportet ſaltationis ſpectatorem & mutum ſaltatorem intelligere, & nihil loquentem audire. Id quod Demetrio Cynico quoq; accidiſſe fama eſt. Quandoquidem & ipſe non ſecus atq; tu in iuditium uocare ſolebat Orheſticen, dicens tibiæ & fiſtularum & ſtrepituum ſuperuacuum quoddam eſſe ſaltatorem, quippe qui argumento conficiendæ fabulæ parum afferret, motũ modo inſulſum & uanum adhiberet, ab omni ratione atq; intelligentia ſeiunctum. Cæterum homines, qui hac in re præſtigijs illuderentur, ueſtitu ſerico, perſonatuq; aptè acommodato, tibiaq; & laſciuis cantilenis, & canentium modulata concinnitate quibus exornaretur nequaquã ſaltatoris eſſe officium. Saltator ergo Neronis tempeſtate eximius & celebris, nec, ut ferebatur, imprudens, ſed ſi quis etiam alius, hiſtoriarum memoria & mouendi elegantì artificio præcellens plurimum, præcatus eſt Demetrium ſapientiſſimis, ut mihi uidetur, precibus, ut eum ſaltantem ſpectare uelit, deinde ſi uideretur reprehenderet, ac ſaltationem acerbiſſimè accuſatam exibilaret atq; exploderet. Pollicebatur adhæc ſe nullis tibijs & cantilenis adhibitis ſaltaturum, quem admodum & fecit. Etenim ſtrepitibus & tibijs & choro impoſito ſilentio, ipſe per ſe ſaltauit Veneris & Martis adulterium, Solem furtiui concubitus proditorem

Agilitas Saltatoris et perſpicuitas geſticulationis.

Probat exemplo Demetrij Philoſophi et teſtimonio.

rem, Vulcanum mœchantibus insidias machinantem, ac uinculis utrosque & Martem & Venerem illaqueantem, Deos spectaculo assistentes, Venerem suffuso rubore pudefactam, subuerentem & meticulosius Martem supplicantem. Præterea quascunq; alias hæc fabula partes complectitur. Adeo ut Demetrius ipsa artificiosa saltatione iam exhilaratus maxima laude saltatorem extulerit. Exclamabat enim uoce quam potuit acutissima in hæc uerba prorumpens, Audio ô homo cuiusmodi facias, neque enim tantū uideo, sed mihi uidere ipsis loqui manibus. Quoniam uero circa Neronis tempora nostra uersatur oratio, animus est uiri barbari super eodem saltatore tibi referre testimonium, quo laudem præclarissimam saltandi artificio attributam esse cognoscas. Quippe è barbaris quidem homo regi usè Ponto cum ex negocio ad Neronem Romam uenisset, unaq; cum alijs hunc spectasset saltatorem, adeò saltantem perspicuè, ut quanquam nihil eorum quæ canebantur audire poterat (Erat enim lingua semigræcus quispiam) omnia tamen callidè intelligeret. Iam uero cum iterū ad suos regressurus esset barbarus, eumq; Nero benignius atq; amantius inuitaret, & si quid uellet postulare, liberaliter iuberet secq; promptè daturum polliceretur. Da mihi, inquit, hunc saltatorem, et me hoc munere plurimum exhilarabis. Percontante uero Nerone, cui rei domi tuæ utilis tibi futurus est? Sunt mihi, inquit, uicini barbari lingua dispares, ad illos intelligendos interpretum parare copiam haud mihi promptum & facile est, Itaque, si alicuius egens ero, ille innuens singula quæq; mihi interpretabitur. Tantum consecuta erat agilis saltationis imitatio, cum clara & manifesta apparuisset. Cæterum, exercitium iuxta quod immorandū est, & saltationis scopus est repræsentatio, ut dixi, eadem opera & rhetoribus exercenda, maximè uero ijs qui declamationibus, quas uocāt, uacant. At hæc quoq; in saltatoribus præcipuè laudi datur, ut personis in scenam introductis, saltator per omnia gestu respondeat, neque ea quæ dicuntur ab introductis optimatibus, aut tyrannicidis, aut mendicis, aut agricolis discrepent, sed in uno quoq; illorum demonstretur proprietas & excellentia. Volo itaq; & alterius tibi barbari orationem ea ipsa de re percensere. Etenim cum quinque personas uidisset saltatori adparatas, tot enim partibus seu actibus constabat fabula, unum uidens saltatorem, quærebat, qui nam reliqui essent futuri, qui alias personas saltando repræsentarent. Postea uero quam certior factus est, ut illum omnia saltatione sua repræsentaturum, Fefellisti nos, inquit, ô optime, quòd cum corpus unum tibi sit, animas plures habeas, Et hæc quidem barbarus. Non iniuria uero & Itali, saltatorem Pantomimi nomine cohonestarūt, ab ipso penè facto ad hoc introducti. Nec inelegans habenda est illa poëtica cohortatio, ô fili, Polypi mentem obtinens in omnibus uersari urbibus, saltatori equidem perneccessaria, quem rebus adhærentem oportet semetipsum quibusq; factis applicare. Præcipue uero mores & affectus se demonstraturam & simulaturam pollicetur saltatio, nunc quidem amantem, deinde irascentem introducens. Mox alium insanientem, alium animo perturbatum, ac omnia talia ualde concinnè & modestè. Et quod omnium maximè mirandum est, una eademq; die, nunc quidem Athamanta furentem, nunc Ino metuentem exprimit. Et alias ipse ille Atreus est, alias Thyestes, post pusillū Ægistus, deinde Aerope. Et omnia hæc unius hominis artificiosè refert industria. Alia quidem spectacula & disciplinæ unam quampiam rem ostendunt, aut enim tibia est, aut cithara, aut uocis modulatio, aut fabula tragica, aut plausibilis aliqua comœdia. Cæterum saltator hæc omnia simul comprehensa in se complectitur, & est uarium quendam & mixtum ex omnibus illius uidere apparatum, tibiam, fistulam, pedum strepitū clangorem cymbali, repræsentatoris uocem concinnam, canentium concentum cōsonum & unanimem. Præterea alia quidē alterutrius in homine partis sunt opera, alia enim sunt mentis, alia corporis. Cæterum, in saltatione ista mixta sunt. Etenim mentis demonstrationem corporei exercitij actione ipsis rebus quæ fiunt inesse uidemus. Maximi uero omnium ducenda est rerū quæ geruntur sapientia, et quòd

Aliud Barbari cuiusdam.

Aliud alterius Barbari.

Pantomimi.

Effectus & ius artis.

Sobrietas & prudentia saltatorum.

nihil citra rationem cõmittitur. Quo circa Lesbonax Mytilenęus planè uir honestus ac bonus saltatores Chirisophos, id est, manu sapientes nominare solitus est, ibatq; frequenter ad illorum spectacula, quasi melior à theatro subinde esset reuersurus. Thimocrates aũt eius præceptor, uiso quondã semel non de industria assistens saltatore suis rebus indulgente. Quali me, inquit, spectaculo priuauit uerecundia, quam è Philosophia hauseram. Quod si uera sunt quæ de anima Platonem disseruisse constat, tres eius partes pulcherrimè ostendit saltator: uim irascendi, quoties iratũ exprimit: desyderandi, quoties amantẽ repræsentat: ratiocinãdi, quãdo singulos affectus quasi frenis quibusdã coërcitos explicat. Et hoc in omnes saltationis partes, quemadmodũ tactus inter sensus corporeos, dissemĩatũ est. Porrò aũt cũ pulchritudinis tantã rationem habere soleat, atq; inter saltandũ decentis & concinnę formositatis, quid aliud quàm Aristotelis pulchritudinẽ confirmare uidetur, eandẽ collaudantis, atq; inter bona tertio loco cõstituentis. Audiui uero aliũ super saltantium personarum silentio longè iuuenilius differentẽ, quod eo Pythagoricæ disciplinę dogma subobscurè significari uideatur. Præterea cũ aliæ uitę actiones, illę quidẽ oblectationẽ, aliæ uero utilitatẽ exercentibus suppeditent, soli saltationi utraq; hęc iuxtà adesse uidemus ac utilitatẽ longè præstãtiorem, quatenus cũ uoluptate illa exhibetur. Quanto enim hoc spectatu iucũdius, quàm uidere pugnis decertantes iuuenes, ac sanguine diffluẽtes, aliosq; luctãtes in puluere, quos nõ raro saltatio et longè tutius simul atq; decẽtius & maiori cũ uoluptate demonstrat. Quocirca apti decentesq; in saltando motus, ac corporis inuersiones et circunductiones, insuper saltus & resupinationes quibus utitur, alijs equidẽ sæpenumero fuere oblectamento spectantibus, ipsis aũt hæc eadem exercentibus saluberrima. Etenim illud ego gymnasijs pulcherrimũ & maximè omniũ conducibile haud dubiè dixero, quòd corpus emolliant, et mẽbra flexibiliora iuxta ac leuiora efficiant, et ad omnẽ mutationem promptiora instituant, neq; mediocri robore corpora solidius confirmant. Qui ergo saltatio res erit non omniũ elegantissima, quę et mentem acuat, & corpus exerceat, spectantes oblectet, multas res priscas homines doceat, tibijs, cymbalis, numeroso carminũ concentu animũ quantũ ad oculos & aures attinet ex æquo demulcens. Itaq;, si perfectã uocũ modulationem requiris, ubi alibi inuenies aut chorũ plenioręm aut concinniorem? Quòd si tibiæ aut fistulę sono dulcissimo caperis, sufficiens in saltatione quoq; fruendi tibi parata est copia. Mitto dicere quòd moribus quoq; emẽdatis multo euades melior, crebro hisce utẽs spectaculis, quoties uideris theatrũ abominari & odio pśequi male facta, contrà lachrymis deflere innocenter affectos iniuria. In summa totã spectantiũ uitam emendari. Quod aũt pręcipua in saltatoribus laude extollendũ est, illud iam dicturus sum, mẽbrorũ robur atq; mollitiem rectè exercere, utrunq; iuxtà mihi admirandũ uidetur, ut si quis in eodem argumento iam robur herculeũ, mox Veneris tenerã & delicatã ostenta ret mollitiem. Iam uero oratione tibi ostensurus sum, qualem & corpore, & animo optimũ saltatorẽ esse oporteat. Et sanè mentis dotes tam magna ex parte executus sum. Quippe memoria præcellere, ac pręcipua ingenij indole clarũ, adhęc solerti & acuta intelligentia prædituũ esse, illũ oportere aio, & qui potissimũ temporis rationem habere possit, pręterea aũt ut poëmatũ ingeniosus censor sit, tũ cantuũ atq; carminum præstantissimorũ peritus expensor, uitioseę uero factorũ reprehensor argutus. Cæterũ corporis modum iuxta Polycleti canonem adumbrabo, ut neq; impense altus sit, neq; pręter modum crassus, neq; breuis nimium aut humilis, neq; natura depressus, Nanus aut Pomilio, sed moderatæ staturæ per omnia. Neq; carnosus admodum, & obesus, absurdũ enim est, neq; rursus corpore impense tenui, hoc enim aridica daueris præ se fert imaginem. Memorabo uero tibi populi cuiusdam ad hususmodi notanda non inertis exclamationes. Anthiochia ciues habet ingeniosissimos, quibus studio est saltationem omnibus alijs anteponere exercitijs, adeoq; dictorum & factorum obseruantes sunt, ut nihil omnino earumrerum illorum subterfugere possit iudicium. Ergo cum corpusculo admodum modiculo saltator in scenam

A iucundo et utili.

Effectus et quæ saltationẽ consequuntur.

Hactenus ingenij dotes, iam et corporis recenset in saltatione.

ſcenam ingreſſus ſaltaret, Hectorem, uno ore omnes exclamauerunt. Aſtia nacten uidemus, ubi autem Hectorem manſiſſe dicemus? Rurſus alio tempore quopiam præter modum longo Capanea ſaltare conante, idemq; Thebanorum muros adiecturus eſſet. Tranſcende, inquiunt, muros, nihil tibi ſcalis opus eſt. Quinetiam impendio corpulentum & obeſum ſaltatorem falſe ſubſannarunt, qui cum ingentem ſaltum facere adniteretur, Theatrum nobis, inquiunt, ſuffulciendum fuerat. Contra, nimium arido & tenui tanquàm malè habenti, benè ualere certatim precati ſunt. Horum profecto non concitandi riſus gratia mentionem adduxi, ſed ut cognoſceres multas quoque gentes magno ſtudio ſaltandi coluiſſe artificium, adeo ut & uitia & uirtutes in illo potuerint ſagaciter deprehendere. Sit ergo ſaltator corpore per omnia mobili & ſoluto ſimul atque firmo, ut & flecti poſtulante tempore, & firmiter conſiſtere ſi opus ſit, poſſit. Quod autem ſaltatio à manuum geſticulatione in certaminibus proponi ſolita aliena non ſit, ſed particeps ſit & Mercurij & Pollucis & Herculis æditarum in certamine uirtutum, deprehendere poteris haud obſcurè, ſingularum imitationum periculum faciendo. Herodoto authori grauiſſimo ea quæ oculis adparent certiora uidentur quàm quæ percipiuntur auribus. Saltationi & oculorum & aurium iudicium præſto eſt. Vſquæadeo uero mouet ſaltatio, ut quidam miſere & perditè puellam quandam deperiens in theatrum ingreſſus, conſpectis quorum cauſſa amor eſſet malis, mentis ſanitatem receperit, ac nuncupatis uotis theatro egreditur fronte iam ſerenata hilarior, quaſi pharmacũ quoddam priorum malorum oblitionem inducens, & iuxta Poëtam dolorem & acerbitatem omnem abſtergens hauſiſſet. Quod autem iſta populo fuerint familiaria, ac quiſque ſpectantium ea quæ inter ſaltandum demonſtrantur callidè, cognoſcat, argumento ſunt ſpectatorum profuſæ non raro lachrymæ, quoties caſus aliquis acerbus & miſerabilis productus fuerit. Bacchcia ſaltatio in Ionia præcipue, & Põto tanto certè ſtudio celebris, quam & ſatyricam uocant, uſque adeo hominibus ea detentis uoluptati eſſe conſueuit, ut ſtatutis temporibus cæterarum rerum oblitì omniũ, perpetuos dies deſideant, ſpectantes Titanas & Corybantas, & Satyros & bubulcos. Saltabantq; id genus ſaltationes nobiliſſimi quiq;, ex ſingulis ciuitatibus primores atq; principes, non reuerentiæ gratia, ſed potius ob hocipſum magnos ſeſe ferebant, magis quàm ob generis claritudinem, & obſequia & dignitates, quæ debebantur nobilibus. Poſtea uero quàm uirtutes ſaltatorias percurri, audiiam nunc deinceps & ſaltatorum uicia. Sed enim quæ corpus plerunq; comitantur iam oſtẽdi, mentis autem uicia ad hunc ferè modum, ut opinor, obſeruabis. Permulti enim illorum propter inſcitiam (fieri enim non poteſt, ut omnes ſapientia exornati ſint) turpibus inter ſaltandum ſolœciſmis delinquunt. Illi quidem dum citra rationem mouentur, ac nihil, ut aiunt, ad chordam. Alia quippe pes, alia rhythmus loquitur. Cæterum alij quidem ſaltando à rhythmo non diſcrepant, res autem parum aptè & tempeſtiuè ſaltationi accommodant; quorum ego permulta uidens memini. Quidam enim Iouis parentes ſaltans, necq; non Saturnum deuorantem liberos, Thyeſtæ calamitates adſaltabat. Rurſus alius Semelen percuſſam fulmine repræſentatu rus, Glaucen illi affimilabat, tempore longe poſteriorem. Atqui nequaquàm eiuſmodi ſaltatorum gratia, ſaltationem reſpuendam eſſe cenſeo, neque ipſum odio proſequendum exercitium, ſed illi potius, ut ſunt, imperiti habendi ſunt. Laudandos autem eos qui legitimè ac iuxta rhythmum ſatis artificioſe cuncta obeunt. In ſumma, oportet ſaltatorem omnibus numeris eſſe abſolutiſſimum, ut totum quod agit ſit concinnum, ſit aptè accommodatum, ac intra menſuram cohibitum, ſibipſi non diuerſum, à ſycophantæ morſu alienum, reprehenſioni minimè obnoxium, & quo nihil deſyderari poſſit. Eſt præterea ſummopere neceſſarium, ut ſaltator optimis cogitationibus temperanter inſtructus ſit, acuto ingenij acumine docilis, mente ad deliberandum profunda, ſumma uerò in illo requiritur hu-

Redit ad affectus artis.

Vicia ſaltatorum ex quibus rurſum dignitas diffi cultas artis colligitur.

manitas. Statim enim ſolidam à ſpectatoribus laudem cõſequitur, quoties quiſque uidentium ſua ipſius acta illo repræſentante cognouerit. Magis uero uelut in ſpeculo, in ſaltatore ſe ipſe conſpexerit, tum qualia paſſus ſit, quæque quondam factitare illi ſtudio fuerint. Neque enim tunc præ uoluptate homines ſe cohibere queunt, ſed certatim ad effundendas laudes proruunt, quiſque ſuæ ipſius animæ ſimulachra conſpiciens, ac ſemet ipſum cognoſcens. Planè enim Delphicum illud uerbũ, Noſce te ipſum, ex eiuſmodi reportant ſpectaculo. Atque è theatro diſcedunt, poſtea quàm quæ expetenda, quæq; fugienda ſint, perdidicerint, & eorum quæ prius ignorabant, periti euaſerint. Accidit uero quemadmodum in orationibus, ſic pariquo que ratione in ſaltationibus ea quæ multis uitio datur Cacozelia, hoc eſt, mala affectatio, imitationis modũ tranſgredientibus, ac prout quàm par fuerat actione excedentibus. Et ſi magnum quiddam demonſtrandum eſt, illud præter modum demonſtrantibus, rurſus ſi quid molle ac tenerum repræſentandum eſt, illud plus ſatis effœminantibus. Porrò actiones graues atq; uiriles ad immanitatem uſque ferinam euehentibus. Quod ego quondam ſaltatorem facientem uidens memoria teneo, ante a quidem mirum nec non celebrem ſaltandi artificem, cætera ſanè prudentem, nec hominum opinione indignum. Verum haud ſcio quo caſu tunc in ita deformem repræſentationem immoderata affectatione delapſus ſit. Quippe, cum illi Aiax deſaltandus eſſet, mox furens poſt uictoriam, tantum à ſaltationis decoro excidit, ut nullo modo Aiacis furentis inſaniam repræſentare, ſed ipſe oĩm iudicio planè furere atque debacchari uideretur. Vnius enim ferreis calceamentis inſtrepentiũ ueſtimentum uiolenter diſcidit, alterius è Muſicorum numero correptam tibiam, Vlyſſis iuxta ſtantis, ob potitam armorum uictoriam geſtientis capiti illidens incuſſit. Et niſi tyara obſtitiſſet, & plagæ uiolentiam excepiſſet, infelix ille Vlyſſes periiſſet, ad uerberantis ſaltatoris pedes prolapſus. Atqui uniuerſa ſpectantium corona ſimili morbo ueſaniæ correpta una cum Aiace pariter inſaniebat, & exilientes uociferabantur, ac ueſtes à ſe proiciebant. Itaq; uulgus, neq; nõ idiotæ, decori non admodum obſeruantes, neque quod benè, neque quod ſecus ſit diſcernere queuntes, hæc omnia ad ſummam doloris exprimendi affectationem pertinere arbitrabantur. Ciuiliores uero, tametſi rem probè callebant, ac non parum ob factum pudore ſuffunderentur, neq; tamen illud reprehendebant ſilentio. Ipſa porrò laude ſaltatoris amentiam honeſtę contegebant, planè perſpicientes hæc non Aiacis, ſed ſaltatoris ueſania eſſe perpetrata. Neq; itero generoſus ille hiſce contentus quietem egit, ſed aliud quiddam multo magis admiſit ridiculum. Progreſſus enim in medium ſenatorũ inter duos conſules conſedit medius, admodum metuentes, ne unum ex illis correptum flagellis quemadmodum arietem cederet. Quam audaciam partim ex illis admirabantur, partim ridebant. Nonnulli uero ſuſpicabantur, ne ex immodica inſaniæ affectatione uero furoris morbo implicatus eſſet. Et ſanè perhibebant illum, poſtquàm à tanta ueſaniæ temulentia ſobrius eſſet factus, in tantum ob hæc quæ turpiter admiſerat, affectum eſſe pœnitentia, ut præ nimia mentis mœſtitia ægrotus decumberet, reuera ita propter immodicè affectatam inſaniam perturbatus. Atqui ne ipſe quidem hoc occultè aut diſſimulanter habuit, ſed ſatis manifeſtè declarauit. Siquidem poſſulantibus iterum æqualibus, ut Aiacem in illorum gratiam deſaltaret, adhibito repræſentatore, inquit ad theatrum, ſatis ſuperq; eſſe ſemel inſaniuiſſe.

Nimia affectatio artis.

Exemplũ Cacozeliæ.

Maximè uero omnium eius animum diſcruciauit emulus. Cum enim idem Aiax illi ex compoſito deſaltandus eſſet, adeo modeſtè & temperanter eius repræſentauit inſaniã, ut magnam inde laudem reportaret, ſaltationis fines nuſquam egreſſus, neq; repræſentando furenter in quenquam debacchatus. Hæc tibi ô amice, pauca ſanè ex perquam multis decerpta oſtendi ſaltationis ſtudia atq; exercitia, ne prorſus indignè aut dolenter patiaris, ſi iſta libenter & magna cum uoluptate ſpectare ſoleam. Cæterum, ſi animus eſt, te mecum eiuſmodi participem eſſe ſpectaculi, ſat ſcio illius illecebris te captum iri, inſuper etiam tripudiaturum. Itaq; nihil opus eſt, ut illud Circes dicte-

Concluſio à cauſſa te aſſeuerationc.

Odyſ. π.

dictum tibi occinam, obstupui quòd te nil pharmaca nostra bibentem demulxere. Haud dubiè enim demulceberis, & per Iouem neq; asini caput, neq; porci cor habebis, uerum mens tibi firmior erit & cultior. Tu uero præ uoluptate quam spectando mirificam capies, non multum Ciceoni potando tribues. Nam quod Homerus de Mercurij uirga aurea affirmat, quòd illius adminiculo quorũ oculos uoluerit in somnum soluat, rursus alios dormientes excitet, hoc planè efficit saltatio, et oculos demulcens, & excubare faciens, & mentem ad singula humanæ uitæ acta accuratius discutienda excitans. CRA. Atqui iam tuis me Luciane dictis persuasisti, iamq; mihi patent & aures & oculi. Et uideò amice ut memoria teneas, ut si quando posthac in theatrum ueneris, & me tecum unà pariter spectatum abducas, ne tu solus inde nobis sapientior regrediaris. Odyss. a

LEXIPHANES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Deridet hoc dialogo Lucianus Cacozelos istos, & affectatores obscuri, atq; inusitati sermonis, qui dum uerbis plerumq; obsoletis, & ab ultima uetustate repetitis, interdum etiam nouis et à se confictis, omnia obscurant, & quasi quibusdam tenebris inuoluunt, egregiè eloquentes, ac docti perhiberi cupiunt. Ficto ad hoc exemplo Lexiphanis cuiusdam, quem, dialogum quendam, ad imitationem (ut ipse quidem uideri uult) symposij Platonis compositum, recitantem introducit, adeo ineptum atq; ridiculum, ut propter uerborum obscuritatẽ, quæ tamen eiusmodi sunt, ut uix ab ipsis illis, antiquæ comœdiæ scriptoribus, ex quibus pleraq; ea desumpta sunt, si redeant, intelligi satis posse uideantur: res quoq;, & ipsum argumentum eiusmodi sint, ut non facilè quicquam frigidius excogitari queat. Quo illud nimirum indicare uoluit, affectatores istos, dum non res, quas dicant, sed uerba, ad quæ res accomodent, quærunt, in utroq; pariter ridiculè ac stultè sese dare solere. Subijcit tamen ad finem paræneses quasdam, quibus eundem hunc Lexiphanem, rectam eloquentiæ, ac studiorum bonorum rationem edocet. Quale quiddam infrà quoq; in Rhetorum didascalo facit, ubi duplicem ad eloquentiam comparandam uiam proponit: alteram asperam quidem, sed ueram ac rectam, alteram autem compendiosam ac facilem, sed ad nouum atq; affectatum istud genus, cuius exemplum hic proponit, ducentem. Semper autem hoc hominum genus apud omnes odio habitum fuit. Quid enim detestabilius, quàm id quod omnium prestantißimum à natura accepimus, & quo solo à cæteris animantibus differimus, ita corrumpere ac deformare, ut iam neq; affectum amplius sium habeat (quem enim moueant, aut doceant non intellecta?) neq; ad id adhiberi queat, ad quod ab initio comparatum est. Proinde & olim, legimus Augustum Cæsarem ob hoc uicium Mecœnatem, & item Caium nepotem reprehendere solitum, & apud Athenæũ irridentur cum alij quidam, tum Dionysius, qui uirgnem μέναολεον, & bouem γαξόταρ, & porcum ἴαυχον, et alia id genus nouis atq; affectatis uerbis dixisset. Nostra quoq; ætate Dialogus Oscorum atq; Volscorum ille, indicio est, quantum ab hoc dicendi genere, doctorum ingenia semper abhorruerint. Porrò quod ad uersionem attinet, equidem ueniam à lectoribus precor audaciæ huius meæ, qui scriptum adeo tenebricosum, & alicubi, ut uidetur, non satis integrum quoq;, uertendum mihi sumpserim, præsertim in tanta ueterum authorum paucitate, atq; penuria, sine quibus pleraq; intelligi hic rectè non possunt. Quod sanè haud unquam facturus fuissem, nisi instituti operis, & amici eius, cui hanc operã locaui, maiorem, quàm famæ rationem habendam putassem. Nam illud ingenuè fateor me non pauca planè adhuc assecutum non esse, & pleraq; per coniecturas, & modica quædam uestigia incedendo, leuiter, et quasi per quandam transennam, ut dicitur, magis aspexisse quàm deprehendisse. Ob quæ etiam si reprehendendus fuero, illud tamen non omnino contemnendum effecisse me puto, q; per hoc alijs ac doctioribus quibusdam, ansam inuestigandi atq; ultrà contendendi prebuisse uideor. Neq; uero illud me latet, quòd hoc argumentum, non simplicibus uerbis uertendum atq; tractandum fuerat, & quòd simili aliquo dictionis genere ludendum, & græcis respondendum erat, propterea quòd hic nihil aliud quàm uerba, & eorum siue antiquitas, siue obscuritas spectanda uenirent, reb. ipsis, ne tantilli quidem, eos, qui hæc latine legant, iuuantib. sed tamen cum in eo genere ipse mihi nihil tribuam, neq; me dignum aliquid prestare posse, uideam, malui equidem quibuscunq; uerbis ac modis reddere hæc. Cætera autem, quæ ad ludum & festiuitatem pertinent, illis relinquere, qui & ingenio plus ualent, & in eo genere aliquando periculum fecerunt.

LVCI

LVCIANVS.

EXIPHANES, formosus ille, cum libro scilicet. LEX. Per Iouem Luciane, scriptum est hornum quoddam meorũ, calidum adhuc. LVC. Iam enim quippiã de squaloribus nobis scribis? LEX. Haud equidem. Neque uero squalorẽ dixi, sed uenustas quędam est scriptũ adhuc recens ita appellare, Tu aũt uideris, aures sordibus oppletas habere. LVC. Ignosce amice, Nam multũ affinitatis inter se habent calor, & squalor. Sed dic mihi, quod nam argumentũ scripti istius est? LEX. Conuiuium in eo uicissim instituo contra Aristonis illum. LVC. Multi quidem Aristones sunt, sed tu quantũ ex symposio colligere licet. Platonem uideris mihi dicere. LEX. Rectè sentis, cæterũ quod dicitur ut * facile cuiuis alteri inexplicabile fuisset*, LVC. Proinde mihi pauca ipsius libri recita, ut ne omnino expers sim epuli istius. Nectar eñ quoddam pocillaturus ex ipso nobis esse uidere. LEX. Cauillatorem igitur hũc abs te in humũ proijce. Ipse uero auribus factis permeabilibus ausculta iam, absit aũt obturatrix ista Cypselis. LVC. Dic audacter. Nam mihi quidam neq; Cypselus neq; Periander in auribus residet. LEX. Aduerte itaq; interea, quo pacto peragam, Lycine, orationem. An ea principium cõmodum uticq; habeat, ac multum eloquentiæ prę se ferat, * stilo haudquaquam trito, atq; obuio compositа, præterea autem & uerbis bonis ornata. LVC. Apparet huiusce modi esse. Præsertim tua cum sit, sed incipe tandem. LEX. Proinde cœnabimus postea, inquit Callicles. Exin uespertinum illud (quod solet) in Lyceo* obambulabimus. Iam nunc aũt tempus est ungendi, pro meridiano atq; æstiuo more, & ad solis splendorem apricandi, ac postquam lauerimus, panem esitandi. Atq; adeo abeundum iam est. Tu uero puer, strigilem mihi, ac * uestẽ pelliceam linteaq; & saponem, ut mittas in balneum atq; * ablutoriam ut afferas. Habes autem humi iuxta * armariolum duos obulos. Sed & tu quid ages, Lexiphanes. Venies ne, an amplius hic demoraberis. Tum ego, Iam olim, inquam, lauaturio. Nam & ægrè incedo, & ex ijs quæ circa anũ sũt, malè habeo, mula * clitellaria uectus uidelicet. Apparabat enim mulio, tametsi claudicaret ipse. Sed & in ipso agro absq; labore non fui. Deprehendi enim operarios cantillantes, æstiuam cantionem, eos nimirum, qui patri meo sepulchrum extruebant. Postquam igitur cum illis unà fodissem, & cum ijs quoq; qui ripam aggerebant, ipse parumper manũ operi admouissem, illos quidem reliqui, & frigoris caussa, & quia * uredo quędam erat. Scis aũt quòd in frigore uehementi uredines generentur. Ego uero obambulans culta agrorũ etiam allia repperi inter ipsa enata. Ac * terræclauis aliquot effossis, sca narissq; herbis, & Bracanis esui collectis, præterea & hordeo coëmpto (nondum autem prata florescentibus uitibus fragrabãt, ut pedibus incedere liberet) sublatus in mulã, attriuissummum podicem. Et nunc ex eo ægrè & cum dolore incedo, & sudo frequenter, & corpore langueſco, opusq; habeo quàm plurimum in aqua pernatare. Iuuat autem post laborem ablui. Proin & ipse puerum curriculo ablegabo, quẽ

uer

Calidũ uerti propter consonantiam uocũ caloris & squaloris, nam αὐχμὸς eum squalorem significat, qui ex nimia siccitate prouenire solet. Vnde & pro peste quæ ex nimio æstu contrahitur, positũ reperitur. νέωχμον autẽ id quod nuper factum est. Videtur autem & prauã pronunciationem affectatoris istius notare.

κνῆλις aurium sordes significat. Cypselus autem & Periander Corinthiorum reges uetustissimi fuere, quorum & Pausanias meminit.

ἔνλεξις. quam uocem ipse infrà in Rhetorũ didascalo exponit. Τὸ δ' ἐνόν ἑρμηνεῦσαι.

περιδινήσομεν, quod uolutabimur proprie magis significat.

Βύρσον græce.
Τὸ ἐωίλδσον.
ἐγγυοθήκην, græce et notat Hesychius ἐγγύην etiam ὀφωνίαν significare.

In græco est ἀσράβη & ἀσραβηλάτης quorũ alterum nonnulli pro mulo, seu iumento, alterum pro ephippio seu sella, nõ pro mulione accipiunt. uide Suidam.

κεῦμα. Cuius uocis & Athenæus in hac significatione meminit lib. 3. ubi & ipse de affectatoribus huiusmodi tractat.
γυμνάσιαλον græcè, apparet autem bulbi genus esse. Bracana uero agrestia holera unt, ut apud Suidam.

ueriſſimile eſt, aut apud *Lecithopolim, aut certè apud eũ qui * ſacculos diſtrahit, me expectare. Atqui edictum illi fuerat, ut ad [a] Selga obuiam ueniret. Sed in tempore ecce cum ipſum, adeſt, mercatus panem [b] Coloſtratum, & alios ſubcineritios, & cæpas uireſcentes, & Fucas, & * Oebũ iſtum, & [c] leporinam & binis inteſtinum illud multiplex & rugoſum, & [d] Phoctas. Euge Atticion, rectè abs te factum, quòd magna itineris peragendi parte me ſubleuaſti. Ego uero, inquit, ille [e] Sillus propemodum, here, factus ſum, dum te circumſpicio. Cæterum ubi tu heri cœnaſti? Num apud Onomacritum. Haud quaquam per louem inquam ego, ſed rus ibam, ubi fripæ aggerem protendi. Scis autem quãm ſtudioſus agrorum ſim. Vos autem forte aſſe putabatis me [g] cottaborum ſtrepitus exercuiſſe me. Sed ingreſſus, hæc atq; alia ſuauiter condito, ac mactram e munda, ut [h] Thridacinas nobis pinſatis. Ego autem abiens in ſicco, & ad ſolem ungar. [i] Et nos, inquit, Philinus, ego ui delicet & Onomarchus, et Hellanicus hic ſequemur. Nam & gnomon medium iam horologium umbra deſignat, et periculum eſt ne in aqua iſta impura, & aliorum eluuie co inquinata, lauandum nobis ſit à tergo [k] Carimantum inter fecem uulgi, confertis illis undiq; nos trudentibus. Ibi tum Hellanicus. Ego uerò, inquit, etiam ægrè intueor, & mihi pupillæ oculorum, quaſi quodam atramento offuſcatæ ſunt, & nicto frequenter, & lachrymas ſubinde emitto atq; ipſi mihi oculi medicinam geſtiunt. Ac opus habeo Aeſculapij filio aliquo, medicinæ ocularis probè perito, qui miſcendo atq; infundendo medicamentum aliquod, rutilare mihi faciat oculos, & non amplius lippitudine laborare, aut humidum & aquoſum uidere. Atq; huiuſcemodi quædam inter nos uerbis proſecuti, omnes qui tum aderamus, abiuimus. Et poſtquam uenimus ad gymnaſium, exuti ueſtibus, alius quidem pancratio, alius autem luctæ, & paleſtræ recta exercebatur, alius pinguiter perunctus membra uariè diſtorquebat, alius iaculo [l] cõtendebat alius plumbeos quoſdam lapides obnixe atq; uibratim tenens, manu iaciebat. Deinde ubi mutuo exercuiſſemus nos, atq; alter alterum poſtergaſſemus, gymnaſioq; ſatis illuſiſſemus. Ego quidem & Philinus, poſtquam in labro calido abluiſſemus nos, abiuimus. Reliqui uerò, ubi caput frigida tinctum, Delphinum more immerſiſſent, mirabili quodam modo inter aquas iuxtà adnatabant. Reuerſi autem iterum, diuerſis locis diuerſa agitabamus. Ego quidem ſubligatis crepidis, caput fricabam dentato ſtrigile. Non enim in cepij [m], ſed in Scaphij modum tonſus eram, ut qui non multò antè mentum ac uerticem detondiſſem. Alius autem calida [n] glutiebat, alius uentrem [o] reiectabat alius raphanis in tenues partes concilis, abſorbebat ſalſas ac piſculentas illas offellas. alius agreſtes [p] oliuas commanducabat, alius etiam hordeum ingurgitabat. Atq; ubi iam tempus erat, in cubitus inclinati, cœnabamus. Poſitæ autem erant & ſellæ & grabatula quedam. Proin cœ

*Hoc eſt, quæ piſa, uel etiam oua uendit.

* Nam Suidas γρυμέαια ἢ σκευοβάκην ait, & Pollux à quibuſdam peram dici affirmat.

a Virum corruptum hic aliquid ſit neſcio, certè quid uelit, non puto facile à quoquam intelligi poſſe.

b Sic interpretari placuit πυρίαλλιν, quem tamen alij pro ipſo πύον, hoc eſt coloſtra acceperunt. Idem & πυρίαφθος dicitur. Comment. in Ariſtoph. Veſpas. Athen. lib. 14. & Pollux li. 2. ca. 12.

c Gaza interim fucas, interim ſquillas uertit apud Ariſtotelem. Athenæus lib. 7. φυκίδας uocat.

d Neque de Oebo, neq; de Phoctis reperio quicquàm. pro λωγάνιον autem λαγώνιον lego, quòd & apud Heſychium legam, quanquam neque de hoc adeò contendo.

e Hoc eſt ſtrabus, à συλλάειν, quod propriè ſignificat ſubſannandi cauſſa, oculos recutere, ſeu retorquere, Vnde & Silli uerſus. Pollux.

f Ὑπτίαν. i. πρόχυμα, quod contra aquæ impetum opponitur. Suprà ἄνω πρὸς idem dixit. Vide Heſychium.

g De Cottaborum ludo Athen. lib. 10. 11. & 15 Pollux li 6. ca. 19 & Suidas meminit, & Plautus. Vide ne crebri in te Cottabi crepent.

h Hoc nomine μάζης quoddam genus Atticũ uocant.

i Inde ξηράλοιφος locus Cõſtantinopoli fuit, cuius alibi mentio fit.

k ἐν λατρίᾳ, Vide Heſychium. Carimantes autem quos dicat, non ſatis intelligo, niſi ſi accipiamus ſordidos quoſpiam, & mercenarios, qui caput obligatum habeant, aut onera geſtent, quales ab Heſychio & καφαλοφόροι dicuntur.

l Τῷ χωρίνῳ ἀντιβάλλε. Vide Heſychium.

m κῆπος & σκάφιον tonſuræ ſpecies erant. Scaphium quando tota coma ad cutem uſque detonſa erat, Cepium autem ſeu cepus quando ad frontis ornamentum capilli reſecti erant, ut Cõment. Ariſtoph in Aues tradit.

n ἐθερμοπότα, fortaſſe id quod Plautus dixit thermopotare.

o τὴν νῆσιν ἔμεσιν, ſignificat autem νῆσις ieiunium, & item inteſtinum ieiunum inter ſtomachum & uentrem.

p φαυλίας, Ita Suidas exponit, quanquam Heſychius genus mali grandioris eſſe dicat.

* Intelligo pedes, eò quòd bifidi sunt.

* Id est frixum, Propriè tamen λοβὸν extremam partem epatis uocant.

a Intritum quoddam Barbaricũ est. Vide Suid.

b Pollux inter placentas recensẽt θρυμματίδας. De Thrijs autem Commentator Aristophanis in Equitibus copiosè.

c τῶν ἐκ σαργάνης, de cuius significatione Hesychius,

d Capum intelligo.

e Ipsa quidem uox parasiti, quid significet, notũ est, sed quorsum spectet, piscis parasitus, puto obscurum esse.

f σιφάκοι .ſ. pro ϯιφάκοι Atticè, Est autem τίφοι, ut Hesych. exponit ὁ λυγὸς, quæ à Latinis quoque olyra, quibusdam autem siligo dicitur. Vnde τιφάκοι panes, quorum & Athenæus meminit lib. 3.

g ἐπιόγειόν τε καὶ ἐπεφρυῆ. nisi quis malit parua de magna accipere.

h Obscurum quam intelligat, nisi si tripodem, qualis ἡ δ' ἐλαφικὴ fuit.

i Poculum est angusti oris, inter bibendum sonitum edens. Athenæus & Pollux.

k Vt apud Homerum ἀμφικύπελλον. de cuius Etymologia Athenæus li. 11.

l De Thericleo poculo, uide item Athenæum.

m ἀνεμοφόρητα, hoc est, quæ uento ferri queant

n Hoc est, literis inscripta, quorum ipsorum quoque meminit Athenæus eodem li. 11.

o τὸ κυλικειον, sic enim malim, nisi quis κυλίκιον pro ora seu labro poculi accipiat, & τὸ μέσον ad ἁψίδας referat.

p ἱπνολέβης, quod Athen. li. 3. à Romanis miliarium dici ait, uas ad calefaciendam aquam cõparatum.

q Quodnam ungentum hoc sit, obscurum. Podoctypa autem & Trigonistria, nomina psaltriarũ uidentur esse, Nam Trigonis & Hesychius & Pollux meminere.

r λυπόδα à λυπεῖν uidelicet, cuius uerbi Athenæus meminit li. 1.

s De hoc Pollucem uide lib. 4. ed. 14.

t Suidas proprium hoc esse tradit, quanquàm apud illum ὡροσκόπαξις legitur, ego tamen cognomentum magis esse puto ab ouis uel frangendis, uel deuorandis, uel simili aliquo factum.

u λᾶγόν μυᾶ. Pollux τὸν λᾶγον. per n habet.

* ἄχρηστα & ἀφόρητα, tametsi eæ uoces propriè inutiles, & gestu inhabiles significent.

† Eum qui gestat lampada, ut sacerdotes Promethei, Vulcani &c.

na quidem collatitia erat. Apparata autem erant multa, & uaria, *bifida uidelicet iuilla, & laterum pulpamenta, & suminis quædam, & suis nuper enixæ intestinum illud quo fœtus recipit, & epar*è sartagĩe, & alliatum, et Abyrtace[a], & similia quędam condimenta opipara, deinde & [b] Thrymmatides & frictillæ ficulnis foliis inuolutæ, & ex melle dulciaria. Ex natatilibus autem & marinis cartilaginea multa, & quæcunq; ostraceis teguntur & offæ ponticæ, eorum quæ [c] Sportulis siue nassis excipiuntur, & anguillæ cipaides, & gallina altilis, et gallus, [d] qui canere desijt. Etiam piscis erat [e] parasitus, & ouem totam in furno assatam habebamus, bouisq; iam grandioris atq; æuo confecti, pernam anteriorem. At uero panes aderant [f] siliginei, non mali, & alij nouilunares, post festũ, ceu pręterito uadimonio dilati, & holera, tum [g] subterranea, tum in altũ excrescentia. Vnũ autem erat, non uetus, sed exijs, quæ in utribus offerũtur, quod iam mistum quidem desierat esse, nondum tamẽ ad plenum coctũ erat. Pocula uero posita erant, omnis generis in Delphinide [h] mensa, puta crater ille occultator frontis, clauatus. Mentoreum opus, habẽs ansam prehensu facilem, & [i] Bambelius & [k] Dirocyplum & fictilia multa, qualia [l] Thericles coquebat, multicapacia q;, atq; alia lati oris, quorum quædam ex phocæa, alia uero è Gnido aduecta fuerunt. Omnia uerò tenuia, [m] fragilia q;, ac teneras testas habentia. Erant autem ibi et cymbia, & paruæ phialæ quædam, & pocula quædam [n] grammatica, ita ut plenus esset [o] abacus. At uerò [p] lebes furnarius ebulliens, in caput nobis euertit carbones. Bibimus autem continuis haustibus, & iam inebriati eramus, atq; exinde ungebamur [q] cancharide, & introduxit nobis quispiam Podoctypam & Trigonistriam, atq; exinde alius quidem in tabulatũ assultans, irrumpendi locum quęrebat, alius autem crepitu ac plausu digitorum [r] ludebat, alius porrò cum risu lumbos lasciuiter [s] agitabat. Atq; interea ubi iam lauissemus, commessantes ad nos intrò irruperunt, ultrò non accersiti. Megalonymus, causarum aclitium secta tor ille, & Cherea aurifex, is qui tergum uariegatum habet, & Eudemus [t] Oocataxis. Ego uerò interrogabam eos, quid nam accidisset eis, cur tam serò uenirẽt. Cherea igitur, [u] segmẽtum quoddam inquit, et inaures & pedicas filiæ meæ apparabã, & ob hoc ad repetia uobis ueni. At ego, inquit, Megalonymus, alijs rebus occupatus fui. Dies enim fuit, haud quaquam iudicialis, ut scitis, & nefastus. Proinde, utpote silentio in foro existente, neq; perorare licuit, neq; per diem dicendo, aquam & clepsydram dispensare. Cum audissem autem quòd imperator conspiciendum sese pręberet, acceptis uestibus inusitatis, & bono stamine textis, subligatisq; calceis antea *non gestatis, prorupi me ipsum foras. Atq; exinde statim incidi in † Daduchum et Hierophantem

phantem,ac cæteros arcanis ac turpibus operantes,qui Diniam obtorto collo ad magiſtratum rapiebãt, reum facientes,quòd ipſos nominaſſet,idq; cum ſciret,quòd ex eo tpe quando initiati fuiſſent, & ſine nomine forẽt & innominabiles, utpote ſacrinomines iam facti. At neſcio,inquam, quemnam hunc Diniam dicas. Vocabat igitur me nomine. * Eſt inquit, in tabernis aleatoriſs homo perditus, * ex egenis ac uilibus iſtis, ſemper comatus ac ſqualidus,endromidũ,aut bancidarũ † calceamento ſubligatus,ac ueſte manicata indutus. Quid igitur,inquam,dedit ne pœnas aliquo modo, an calcibus inſultans,aufugit. At uero ille, inquit Megalonymus, qui antea inter tibias & cantores perſtrepebat, iã immobilis ac tacitus eſt. Nam imperator ſegregatum, & ã reliqua grege ſeorſim amotum, circundatis illi manicis, & intento uinculo collari,in pedicis ac tibialibus tormentis degere hominem fecit,Quare in uinculis exiſtens, pedebat nonnihil miſer ille præ timore, & crepabundus erat, pecuniamq; pro redimenda uita dare uolebat. At me,inquit,Eudemus,ſummo diluculo accerſeri ad ſe fecit Damaſias,is qui olim quidem athleta fuit.multasq; uictorias rettulit, nunc autem præ ſenectute iam ã certaminibus abſtinet.Noſti ęream ſtatuam in foro poſitam. Ac alia quidem picando, alia inflammando peregi. * Domum enim deducturus hodie fuerat filiam ſuam ad nouum maritum, iamq; adeo exornabat illam.Cum interea anxium * quoddam malum interueniens,diremit feſtũ. Nam filius ipſius Dion neſcio qua cauſſa,mœrore affectus,imò deorum odio aliquo agitatus,ſtrangularat ſeipſum. Ac ſatis ſcitote,periſſet ille, niſi ego ſupueniẽs ablaqueaſſem ipſum,& à reſti ſoluiſſem,diu geniculatim aſſidens,& compungens hominẽ huc,illuc, ceu infantem in cunis, uerſans & undequaq; explorans ac tentans ſicubi cõcretum adhuc guttur haberet. Quod autem potiſſimũ profuit,illud erat, quòd ambabus manibus comprehendens illius latera,* ui cõpreſſi. Tum ego,num illum,inquam,Diona dicis,cinędum,& ſcortum propendens habẽtem, mulieroſum,† & lentiſcum ſubinde rodentem * adoleſcẽtem,maſtrupantem,& obſcœnè tractantem, ſi quem probè mutoniatum ſenſerit ipſum admittens. at ille certè etiam delicatus & guloſus ♣. At deam,inquit Eudemus,admiratus, Diana enim ipſis eſt in media aula poſita, Scopadéum opus. Ad hanc procidentes & Damaſias, & uxor eius,uetula iam,& capite ad modum cano, ſupplicabãt ei,ut miſereretur ſui.Illa autem ſtatim annuit. Et nunc Theodorum, ſeu potius Artemidorum adoleſcentem hunc habent. Conſecrarunt autem illi, cum alia quædam,tum ſagittas,& arcus,quoniam his delectatur. Sãgittaria enim & iaculatrix,& bellatrix Diana eſt. Bibimus igitur,inquit Megalonymus. Etenim & lagenam hanc uini uetuſtioris uenio uobis afferens, & recentis

* ἐγκαψιχίδαλος,quod ſi ab ἐγκάπτειν & κόδαλου deriuetur, cæparum belluonem ſignificabit. Sed tamen apud Heſychium κακψιχόδαλος per ω legitur, pro eo,ut ipſe ait, ὃς μετὰ τῶν τὰ ἄλφιτα μὴ δ' ἰσόδοντων τυγχάνει ἀναλόμενος. quod neq; ipſum quale ſit, facis planũ eſt. ἀυτολήκυθος autem & ἀυτοκάδ'αλος ab Heſychio exponuntur.

† Endromides curſorum ſunt,& propriè Diænæ.Bancides autem Crocęæ,muliebres.Pollux.

Neſcio corruptus ne ſit locus,an mutilatus.

* μέρμερον. ſed haud ſcio an τερμέριον potius legendum. de quo etiam in prouerbijs Eraſmus.

* τὰ ἄκρα, latera uerti, propterea quòd & in acie latera, τὰ ἄκρα dicuntur,ut Pollux.

† μύρτωνα, ἀπὸ μυρτίου,ſcilicet genitalli mulieb ri.

* σχινοβώκτορ quo nomine notabantur qui ea leguuiæ & cultui muliebriter ſtudebant.

♣ λεκαλέθου, ἀπὸ λεκίδος, ſeu λέκεος,qd patinam ſignificat, ut Pollux. Coniecturaliter tamen, quanquam haud ſcio an corruptus locus ſit,uidentur enim deeſſe quoq; nonnulla.

Vtà dea ſeu Diana reſtitutum,& uita donatum.

caſei maſſas, & oliuas humi collectas. Cuſtodio autem ipſas ſub ſigillis cariofiſſimis, & oliuas alias natatiles *, & lutea hæc pocula, acutiuſcula ac deſtillantia, ut ex ipſis bibamus, præterea & placentã ex inteſtinis concinnatam, & quibuſdam quaſi Crobylis intextam [b]. Tu uero puer plus aquæ infũde mihi, ne capite grauari incipiã, & exinde ob id mangonẽ *, ſeu caſtigatorem cõtrà te accerſam. Scitis enim quàm grauiter cõcitari ſoleã dolore, & caput habeo denſum, nec facile uaporibus peruiũ. Poſt potum aũt nugabimur mutuo, qualia & quæ conſueuimus. Non eñ intempeſtiuũ ſcilicet hoc, temulenter agere. Tum ego, laudo, inquã iſthuc. Emolumentũ enim quodcunq; etiam ſumus. Atticæ proprietatis, haud poſtremum. Rectè dicis, inquit Callicles, nam nugis mutuo prouocare nos, uoluptatem ♣ quandã affert. Ego uero, inquit Eudemus, frigus eñ eſt, me raciori uino malim intus ſtipari. Nã frigoris impatiens ſum, et tepefactus, libentius audiuero * digitis geſticulãtes iſtos, tibicinẽ puto & Barbitædũ. Quid hęc ais Eudeme, inquam, an tu ſilentiũ nobis imperas, tanq; ore carẽtibus & lingua ſpoliatis? Mihi uero & lingua iampridẽ dicturit, adeoq; iã animo prouehebar, quaſi antiqua uobis narraturus quædã & ablaturus omnes uos lingua. Sed tu ſi mile quiddã feciſti mihi, ac ſi quis nauem onerariã, tribus inſtructã uelis, ſecundo uento nauigantem, implentibus lintea Notis, proſperè labentem, & per ſumos fluctus euntẽ, retinaculis quibuſdã ancipitibus ancoris ferreis, naualibusq; pedicis demiſſis retineat, & curſus impetũ inhibeat, inuidens uidelicet tranquillitati. Proinde, inquit ille, tu quidem ſi placet, nauiga, & nata, & curre per undas intempeſtas. Ego aũt interea bibens, de terra, ut Homericus ille Iupiter de rupibus alicũde, aut de ſummo cœli uertice ſpectabo & te iactari fluctibus, et nauem ipſam de puppi à uento aquis immerſari. LVC. Satis ò Lexiphanes & potus & lectionis iſtius. Ego eñ tibi ebrius iã ſum, & nauſeo, & niſi q; primum euomuero iſta omnia, quæcunq; recitando perſecutus es, ſat ſcias, uideor mihi mox inſanus ac furioſus fore, obſtrepentibus mihi undiq; uerbis iſtis, quæ mihi modo effudiſti. Quanq; à principio ridere in mentem ueniebat mihi illoꝝ gratia. Verũ poſtq; ea multa, atq; omnino ſimilia erant, miſerabar tui ob miſeriã, & infelicitatem iſtam, cũ uiderem in labyrinthum quendam irremeabilem incidiſſe te, morbumq; ægrotare maximũ, imò uero atra bile percitũ. Cogito itaq; apud me ipſum, unde tam multa mala collegeris, & quã longo tempore, & ubi deniq; concluſum habueris tantum examen abſurdaꝝ, ac diſtortaꝝ uocum, quarum alias quidem ipſe finxiſti, alias aũt defoſſas alicunde eruens, iuxta Iambicum illud:

Pereas miſerias qui eligis mortalium. tantum cœnũ undequaq; cogens in me exhauſiſti. Porrò uideris mihi neminem amicum, aut familiarem, aut beneuolum habere, neq; etiã in uirum liberũ, & qui loquendi libertate uteretur incidiſſe unq;, qui uera monendo, liberaret te ā morbo iſto intercutaneo, quo quidem correptus es, & præ malo illius, periculũ, ne diſrumparis, ſuſtines. tibi ipſi aũt benẽ habito corpore eſſe uideris, et calamitatem iſtã pro bona ualetudine ducis, ac ab iis quidem qui nihil intelligunt, laudaris, quando illi quid tu patiaris, ignorant, ā doctis aũt miſeratione dignus putaris. Sed commodũ Soſipolim hũc medicum accedere uideo, age huic tradendo te, & ſuper morbo diſſerendo remedium aliquod inueniamus tibi. Intelligens eñ uir eſt, ac multos iã ad ſe receptos itidem ut te, ſemiſanos & infatuatos à morbo infuſo pharmaco liberauit. Salue Soſipoli, atq; hunc Lexiphanem, quæſo ad te receptũ, ſodalem, ut ſcis, noſtrum, nugis aũt in præſentia quibuſdã, & peregrino circa ſermonem morbo correptũ, periculumq; ſuſtinentem, ne prorſus pereat, ſerua, quocunq; tandẽ modo. LEX. Nequaq; Soſipoli me, ſed hunc Lycinũ, qui manifeſtè deſipit, & homines mente præditos parũ ſapere exiſtimat, ac iuxta Mneſarchi filiũ, Samium illũ, ſilentium, ac linguæ ignauiã nobis intendit. Sed per Mineruã haud unq; erubeſcentem, aut trepidam, & per magnũ ferarꝝ debellatorem Herculem, ne tanti ipſum

quantum

Pro inti quiſſimis accipio

* *Fortaſſe eas quæ et hodie ex uino uel aqua aſſatis carnibus, p ſalſamento adhibentur.*

ἀμυστὶ δ' ἐκπώσαι ἀπίθανος ἂν εἴη. *uideliceet.*

[b] *Fuerũt aũt Crobyli certæ quædã texturæ capillorũ, in acutum definentes, antiquorũ Athenienſiũ geſtamen, ut Comenta. Thucididis in lib. 1.*

* παιδαγωγὸν, *quo noĩe et mangonem et pucrorum moderatorem intelligi poſſe puto.*

♣ *fortaſſis ἀλαλεῖν ἥδεται γὰρ νωθείᾳ.*

* χειροσόφους, *quos ipſe infrà in Rhetò. didaſc. exponit ὀρχήσεως, id eſt ſaltatores.*

quantum Gry, uel phuy faciamus. Moneo autem omnino ne obuiã quidem uẽniendum ipsi esse. Videor mihi uero etiam ringi *, cum talia increpãtem audio. Ac iam utic abeo, ad sodalem Cliniam, quoniã audio uxorem eius iã diu mensibus non laborasse †, & ex eo ægrotare illam, quia non fluit. Quare non amplius ne inscenditur quidem, sed inaccessa, & inarabilis est. SOS. Quid aũt? an ægrotat, Lycine, Lexiphanes? LYC. Ipsa hæc, Sosipoli, ãnon audis, qualia loquitur, ac nobis, qui nunc cum eo conuersamur, relictis, quasi ante mille annos nobiscum sermocinatur, distorquens linguã. Ac aliena atq; externa hæc componens, omnemq; operam in illis sumẽs. Perinde ac si magnum quiddã foret, si peregrinis uerbis utatur, & consuetã atq; receptam monetam sermonis adulteret. SOS. Per Iouem haud paruũ quendam morbũ narras Lycine. Subueniendum itaque homini est, quauis arte. Atq; adeo diuino quodam instinctu, insanor̃ ac bile percitorum alicui pharmacum hoc mixturus, domo abij, ut epoto hoc uomeret. Age primus ipse bibe Lexiphanes, ut sanus nobis & mundus fias, tali uerbor̃ ab surditate euacuatus. Verũ obedi mihi, ac bibe, & minus difficilis eris. LEX. Ne scio quidnã etiã facietis mihi, Sosipoli, tu et Lycinus hic, obtrudẽtes mihi pharmacum hoc epotandum. Metuo itaq; ne ruina quædam mihi sit sermonũ potio hæc. LYC. Bibe, & ne cũctare, ut humana deinceps sapias ac loquaris. LEX. Ecce obedio, & bibo, Pheũ. Quid hoc rei est? Quantus tumultus uentris? Equidẽ, † ἐγγαστρίμυθα θορ ἔνυα, quos & Euricles græci uocãt, Suidas. * Id est, numerat; exinde. Inquit. aliquo modo optimè. uidelicet. quædam, propè. Protendere membra cum oscitatione. Curiosè agere Vnguibus rapere, & infestũ esse. unde & Scyllæ nomẽ uidetur factum. Id est, petulantia et lasciuia * Paræneses de recta dicẽdi ratione.

diuinatorẽ quendã dęmonẽ uideor mihi imbibisse. SOS. Incipe igit uomere, Papæ. Primũ hoc μάλ᾽ *. Deinde post illud exiuit κἄττα istud. Postea & ἀπ᾽ ὄς & ἄμυγεωη, & λῶσε, & ὀλίγωσθεν, & continuũ illud ἄττα. At coge tamen, & insere in fauces digitos, nondũ uero κἀκταρ istud euomuisti, neq; σκορδινᾶσθαι illud, aut τιντάζεσθαι aut σκύμνεσθι, multa adhuc intus abdita latẽt. Satius aũt fuerit, si per inferiora quoq; secernant nõnulla. συμπτορδία siquidem ista, magnũ strepitum faciet, unã cum spiritu erumpens. At iam quidem mundus hic est, nisi siquid remansit reliquũ in inferioribus intestinis. Tu uero posthac acceptũ eum, Lycine, dedoce, atque institue, quę decet loqui. LYC. Ita faciemus Sosipoli, postq; nobis uia iam ad eam rem abs te patefacta est. Ac tecũ deinceps, Lexiphanes, cõsultatio mihi est. * Quòd si igitur cupis uerè ob dicẽdi potestatem laudari, ac in multitudine hominum celebrari, huiuscemodi quidem omnia fuge, atq; auersare. Vbi aũt exorsus fueris ab optimis poëtis, & sub præceptoribus eos legeris, transi in ead oratores, cum iam cum illor̃ sermone quasi educatus unà fueris, ad Thucididis & Platonis scripta in tempore accede, multũ adeo et in pulchra comœdia, & in gra uitragœdia te ipsum exercitando. Ex his em̃ ubi pulcherrima quæq; decerpseris, eris aliquis dicendo. Nam nunc certè, non animaduertens, similem te præbuisti ijs, quæ à lutifigulis ad forũ finguntur, foris quidem illitus minio ac cœruleo, intus aũt & luteus & fragilis existens. Hæc si feceris, & nõ recusaueris aliquandiu ob inscitiã refelli, neq; etiam dediscere erubueris, bono animo esto, uersaberis in multitudine, & non quemadmodum nũc, irrideberis, neq; etiã in ore peiore conditione melioribus eris, Græcum atq; Atticũ uocitantibus te, qui ne cum barbaris quidem, inter manifestissimos recenseri dignus sis. Ante omnia uero illud memineris mihi, ne imiteris Sophistar̃, eor̃ qui paulò ante nostram ætatem fuere, uilissima quæq;, neue etiã depascas illa, perinde ut nunc, sed talia quidem, proculca pedibus: imitare aũt uetera exempla. Neq; uero demulceant te anemonæ uerbor̃, sed iuxta legem athletarum, solidus tibi cultus, consuetus ac familiaris sit. Præcipue aũt Gratijs, & perspicuitati sacrifica: à quibus plusq; nimis nunc à tergo relictus es. Et fastus autem, & iactantia, & mala ista scribendi cupiditas, præterea & tumidũ istud atq; insolentem te gerere *, uerbaq; plus æquo dilatare, procul absit. Et acerbum illud irridere aliorum scripta, & putare quòd tum demum primus ipse futurus sis, ubi aliorum omnium uerba & orationes calumnioſè reprehenderis. Iam uero neq; illud paruum, imò uero maximũ *

uicium committis, quòd nõ antea ſententias ac res, quãm uerba paratas habes, ac poſtea uerbis eas exornas, ſed ſicubi uerbum alienum ac peregrinum repperiſti, aut ipſe fingens pulchrum putaſti eſſe, huic poſtea quæris ſententiam accommodare, ac damnum quoddam exiſtimas, ſi illud non alicubi intruſeris, etiam ſi ad id, quod dicitur, minimè eo opus ſit, quemadmodum paulo antẽ ὀνμελῶπα * illum, neſciens quidem quid ſignificaret, proieciſti, cum ille cum argumento nihil conueniret. Atqui idiotæ & indocti quidem omnes obſtupuerant, peregrinitate perculſis atq; attonitis illorum auribus: at qui docti erant, amborum cauſſa & tui, & eorum, qui te laudabant, ridebant. Illud uero omnium maximè ridiculum eſt, quòd cum plus quàm Atticus uideri cupias, & ſermonem ad uetuſtiſſimam dicendi formam diligenter exercuiſſe, talia quædam, imò uero plurima intermiſces uerba, quæ ne puer quidem, qui nuper diſcere cœpit, ignorare queat. Qualia ſunt illa: πῶς ὄιει, κατὰ γῆς δ' ὖναι κὐχόμην, ἀκούων σε ἐπιδ' εικνυμένου. Cum * χαττωνιον quidem etiam uirilem ueſtem dici putabas, δ'ουλάρια autem maſculos pediſſequas appellabas. Quæ quis non nouit? quòd uidelicet χαττώνιον quidem muliebris ueſtitus, δ'ουλάρια uero, de fœminis tantum dicantur. Atque alia multa, longè his clariora. quale eſt ἵππαζε, & ἀπαντώμενον, & καθεσθεὶς illud, quæ ne inquilina quidem attici ſermonis ſunt. Nos autem ne poëtas quidem laudamus, qui uerbis obſcurioribus, & minus uſitatis, * poëmata ſcribunt. Tua uero, ut pedeſtrem orationem cum carmine conferamus, perinde ut Doſiadæ Ara, & Lycophronis Alexandra ſeſe habent, & ſi quid iſtis ſermone etiam miſeriore ſcriptum eſt. Quòd ſi igitur hæc imitatus fueris, & dedidiceris, optimè de teipſo ſtatueris. Sin autem nihil animaduertens iterum in auiditatem iſtam prolapſus fueris, ego quidem admonitioni atque officio meo ſatisfeciſſe uidebor, tu uero teipſum accuſabis, ſi utique etiam intellexeris, deteriorem eſſe eſſe te factum.

* Heſ. huius meminit ὀνμελῶπα cuiuſdã, aitq; parœmiã eſſe qua ὁ μισόλογος ſignificetur.

Id eſt, quomodo putas, ſubterrã ire optabam, quando audiebam te recitantem.

* Id eſt tunicam. Seruulas. Volauit. Obuiam ueniens. Sedens.

* κατὰ γλῶτταρ. ut etiam Quintilianus lib. 1. cap. 14.

EVNVCHVS SEV PAMPHILVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hiſtorica quædam narratio eſt, qua Dioclis & Bagoæ, peripateticorum philoſophorum, inter ſe contentionem exponit, Eunuchus autem inſcribitur, quòd potiſſima contentionis pars in eo uerſetur: utrum Eunuchus debeat, aut poſſit philoſophum agere, Cum alter ab indignitate rei, & ab accidentibus philoſophicæ profeſſionis hoc negaret, alter autem exemplis, & fine ſeu officio philoſophi, item à conſequentibus ſeſe tueretur. Vbi interim tacitè illud quoque indicat Lucianus, quòd ea tum ætate philoſophi ex uicijs & ſceleribus magis, quàm ex doctrina, & uitæ integritate cenſebantur. Exordium ab admiratione trahitur, qua attentos facit, amplificando conditionem & profeſſionem perſonarum, & rei qualitatem.

Vnde



NDE nobis aduenis Luciane, seu quidnã rides? Semper tu quidẽ & aliàs consueuisti nobis hilaris ac festiuus occurrere, uerũ istuc maius aliquid solito uidet esse, de quo risũ nec cõpescere queas. LVC. È foro tibi adsum ò Pamphile: porrò mox efficiã, ut tu quoq; mecũ rideas, simulatq; audieris cuiusmodi litis adfuerim actioni, duobus philosophis inter sese contendentibus. PAM. Iam istuc ipsum profectò ridiculũ est quod eis, philosophos inuicem lites agitare. Nam etiam si quid magni fuisset negocij, inter ipsos modestè citraq; pugnam controuersiam compositam oportuit. LVC. Quid ais? tranquillè componant illi, qui quidem solida plaustra conuicijs onusta, alter in alterum effuderint, uociferantes miraq; peruicacia contendentes? PAM. Videlicet de disciplinis atq; opinionibus Luciane, ita ut assolent, dissentiebant, quòd erant diuersæ factionis. LVC. Nequaquam, imò aliud quiddam erat hoc de quo dissidebant: nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemq; scholæ, & tamen orta inter eos lis erat. Porrò iudices qui cognoscebant, primates erant huius Reip. natuq; maximi ac sapientissimi. Breuiter, apud quos pudescat aliquis etiam parum aptè quippiam eloquutus, nedum ad tantam prouectus inuerecundiam. PAM. Quin tu igitur litis argumentum exponis, quo uidelicet ipse etiam cognoscam, quæ res tibi tantum risum concitarit? LVC. Scis Pamphile salarium, idq; neutiquam exiguum ab imperatore fuisse constituum singulis philosophorum generibus: puta Stoicis, Platonicis, Epicureis: cumq; his etiam Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ præmiũ esset æquale. Cæterum demortuo ex his quopiam, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui sit optimatum calculis probatus. Porrò præmiũ illud, neq; bubula pellis erat quæpiam, quemadmodum ait poëta, nec porcellus: uerum singulos in annos decies mille mummum, quos accipiunt, uti doceant iuuentutem. PAM. Memini quidem ista. Quin aiunt nuper ex illis diem obijsse quempiam: alterum (ni fallor) è Peripateticis. LVC. Hæc ipsa Pamphile Helena, propter quam illi inter sese singulari certamine conflictabant. Et hactenus quidem nihil etiam ridendum erat in illis præter hoc, quòd quũ philosophos esse se profiterentur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen earum gratia perinde atq; pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumentis progenitorum decertarent. PAM. Atqui Peripateticorum istud est decretum: non admodũ esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodam bonorum ordine esse ponendas. LVC. Rectè dicis. Nam ista quidem aiunt. Proinde bellum hoc ex maiorum iudicio, sententiaq; illis extitit: uerum quæ postea consequuta sint, iam ausculta. Primum complures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabant: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quem dicam, contentiosum illum inquam: præterea Bagoas, qui quidẽ ea specie est, ut Eunuchus esse uideatur. Inter hos initio de doctrina, deq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decertatum: uterq; sui specimen ac documentum dedit, quòd esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostendit. At per Iouem in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit denicq;. Diocles desinens iam eruditionis suæ periculum ac specimen ostendere, ad Bagoam descendit, ac uitam illius in primis carpere est aggressus. Bagoas itidem huius uitam uicissim taxabat. PAM. Idq; meritò Luciane. Siquidem eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego fortè iudex causæ sedissem, magis in hoc ut mihi uidetur, futurus eram occupatus: potiusq; spectasse, uter moribus esset præstantior, quàm uter ad disputandum ac dicendum promptior: atq; illi potius quàm huic uictoriam adiudicassem. LVC. Rectè dicis: Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse calculum addo. Verum ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tan-

Exordium ab admiratione quæ attentos facit, amplificatione rei à modo & personarum professione petita.

Narratio à causa litis.

Modus & persone.

dem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti eum philosophiæ studio, cumq; pulcherrimis illius præmijs commercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omnibus publicis cœtibus eijci: ostendens inauspicatum quoddam & ocursu infaustum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atque hac de re multis uerbis disserebat, affirmans Eunuchũ neque uirum esse, ueque mulierem, sed quiddam utrinq; compositum & conflatum, planeq; monstrum ab hominum natura speciecq; alienum. PAM. Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamq; & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere? LVC. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescẽs interim, palamq; præ se ferens id quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrem ædens uocem, negabat æquũ facere Dioclem, qui se quòd Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cum qua fœminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præterea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostram ætatem maximi nominis apud Græcos floruisset. Porrò Diocles etiam illum ipsum siquidem extaret, ac simili negotio sese misceret, prohibiturum sese respondit, nihil expaue factum opinione, quam apud uulgus obtinebat. Ad hæc quum ipse quædam dicteria in illum iaciebat, tũ referebat in eum, quæ ã Stoicis maximeq; Cynicis dicta ad risũ concitandum erãt idonea, de corpore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicum cognitio uersabatur. Denicq; totius causſæ iam illud caput esse cœpit: Num Eunuchus idoneus esset censẽdus, qui ad philosophiam admitteretur, quicq; iuuenibus præficipostularet, quum alter interim formam etiam ac corporis integritatem, in philosopho requirendam esse diceret. Maxime uero utibarbam altam ac promissam gerat, quo uidelicet ijs, qui discendi cupidi aduenirent, uir grauis appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur decem illis drachmarum milibus, quæ forent ab imperatore capienda. Cæterum Eunuchorum conditionem etiam quàm Spadonum esse uiliorem. Nam illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectũ planeq; animal esse quoddam uariũ atq; anceps, non aliter quãm cornices, quæ neq; inter columbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter contrà respondere eo iudicio nõ de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde mẽtis qualitatem expendi oportere, decq; dogmatum cognitione quærendum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Ermeam eunuchum Atarneorundum tyrannum supra modum sit admiratus, adeo ut illi perinde atq; Dijs Sacra fecerit. Ausus est & illud addere Bagoas, multo magis idoneũ esse eunuchum, cui adolescentes erudiendi credantur, quòd ab hoc nulla in illos calumnia possit hærere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, quòd adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimum in mentum imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidem uidebatur, reiecit. Etenim si è barbæ prolixitate, inquit, philosophos æstimare conuenit, nimirum hircus ante omneis primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomen hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic mãlis leuibus, ac fœminea uoce, reliquoq; corporis habitu eunucho adsimilis, si quis uestes detrahat, egregiè uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eũ aliquando in adulterio deprehensũ, membra in mẽbris, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atq; id quidem temporis ad Eunuchum confugisse, eaq; reperta latebra absolutum fuisse, quum iudicibus crimen persuaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicarent Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uidetur, idq; propter ostentatum præmium.

Vtrum Eunuchus debeat aut possit Philosophum agere.

Defensio ab exemplis.

Accusatio ab accidentibus.

Defensio à fine & officio.

A Consequẽtibus.

Nouus obiecti & occasio suspensæ sententiæ.

Hæc

Hæc quum dicerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porrò Bagoas magis etiam perturbabatur, omnem in speciem sese uarians, atq; in innumerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens: ac neq; decorum sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, ueque rursum eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. PAM. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neq; uulgarē uobis, uti coniectandum est, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res euasit? Et quid super his pronunciarunt iudices? LVC. Non erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidem uisum est, uti nudato illo, quemadmodum in emptitijs seruis fieri consueuit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridiculā nempe ut accersitis è lustro mulieribus aliquot iuberēt illum cum illis congredi ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fideq; spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuisset excepta, neq; quisquam omnino adesset, cui non doleret aluus risu concussus, uisum est, ut integra causa in Italiam reijceretur. Et nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet, atq; instruit, & accusationem quàm elaboratissimam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod ipsi maxime aduersatur. Quòd quidem & hic facit, iuxta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium interuiros recenset. Contrā Bagoas diuersa cura, quemadmodum audio, & assidue uirum agit, negociumq; præ manibus habet, Postremo uicturum sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriorem esse æquas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimum philosophiæ documentum, atque una demonstratio, quæ refelli non queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adoleſcens, non animum & linguam, sed penem haberet ad philosophiam idoneū. *Amatum in philosophos.*

DE ASTROLOGIA.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Astrologiæ defensio quadam est, à dignitate uidelicet, quam ab antiquitate, & præstātia eorum, qui illam ab initio coluere trahit, & à certitudine, quam ex similibus, & signis, ratiocinatione quadam colligit. Recenset autem principio uarias gentes & populos, à quibus illa inuenta, tractata, ac locupletata fuerit. Deinde & homines, & quid quisq; in illa singulatim uel obseruarit, uel tractarit. Quo loco & fabulas pleraſq; Græcorum Poëtarum, de Orpheo, Tyresia, Atreo, Thyeste, Bellerophonte, Phryxo, Dedalo, Endimione, Phaëtonte, ac cæteris quibusdam explicat. Postremo & utilitatē artis tradit, quo futuris rebus per hanc obseruatis, & mala facilius tolerare, ut pote præuidentes illa, possumus, & bonorum spe nos ipsos confirmare. Exordio dociles facit, statim proposito de quo, & quaterus dicturus sit, & obiurgat eos qui artem, ob imperitiam utentium ac profitentium reprehendunt.



E cœlo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidem astris, neq; ipso de cœlo, uerum de diuinatione ac ueritate, quæ ab illis in hominū uitam proficiscitur. Neq; rursū mihi libellus hic se traditurū aut docturū profitetur, quo pacto diuinationem hanc esse queat licebat. Sed illud queror, doctos omneis cum in cæteris omnibus exerceāt sese, suisq; oībus tradāt, solam Astrologiam nec habere in præcio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetustum est, *Propositio.*

neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentum est priscorum regum, quos Dij amabant. At huius ætatis mortales non solum inscitia socordiaq;, uerumetiam odio laboris, diuersa ab illis sentiunt. Cumq; forte inciderint in eos, qui falsa prædicunt, tum & astra culpant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neque salutarem eam, neq; ueridicam arbitrantes. Sed autē magis falsam atq; inanem, haud recte, sicuti mihi quidem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiā fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitiam, ipsa musica parum est erudita: quin illi potius artium sunt ignari, Cæterum ars unaquæq; suapte natura scita est. Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderūt. In causa fuit partim gentis eius sapientia. Nam cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt sapientia, Partim regionis quam incolunt opportunitas, propterea quòd apud eos perpetua sit cœli serenitas, tranquillitasq;, neq; patiuntur anni mutationes, sed eadem temperie uiuunt, itaq; cum primum uident lunam non semper eodem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliam atq; aliā uerti formam, uisa est illis ea res admiratione atq; disquisitione digna. Deinde cum inquisissent, reppererunt hanc esse earum rerum causam, quòd lunæ non esset lumen proprium, sed à sole mutuatum. Inuenerunt autem & reliquarum stellarum motus, harum quas nos errones appellamus, nam stellarum hæ solæ mouentur, naturamq; earum ac potestatem, & effectus, quos unaquæq; præstet nominibus quoq; inditis, non illis quidem utcunq; uisum est, confictis: sed qua notæ rerum essent. Hæc igitur in cœlo perspexerunt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimis artem imperfectam tradiderunt. Porrò Aegyptij diuinādi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt: quippe qui mensuram etiam, ad quam unaquæq; stella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, mensium, horarumq; numerum instituerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atq; eius recursu finiunt. Annum uero sole, & huius circuitu metiuntur. Quin his etiam maiora ostenderūt. Nam ex uniuerso cœlo reliquis q; stellis, & errantibus & fixis, neq; simul cum cæteris sese mouentibus, duodecim partes effecerunt in his quæ mouentur, & unamquāq; suis animantibus repræsētarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, partim uolatilibus, partim pecudibus. Vnde & sacra Aegyptiorum uariè fiunt. Neque enim omnes Aegiptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant, Sed alij alijs utebantur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad Arietem spectabant: piscibus non uescuntur, qui Pisces annotarant. Nec hircum mactant, qui Capricornū uiderant, atque alij item alia uenerabantur, quæ quisque inuenerat. Quin taurum etiam ob honorem cœlestis Tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis sacra, regionem fortitus est, & qui eam incolunt partem, oraculum quoq; dicarunt, signum uidelicet diuinationis, quam à cœlesti tauro petunt, Ac non multo post Libyes quoq; artem hanc sunt aggressi. Siquidem & oraculum quod est apud illos Ammonis, ad cœlum, & huius sententiā refertur, iuxta Ammonem, quem illi arietis specie fingūt. Calluerunt autem hæc omnia & Babylonij, atq; hi quidem affirmant se primos omnium fuisse. Verum ut ego existimo, multo posterius ad hos scientia peruenit. At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegyptijs de Astrologia quicquam audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Calliopeq; prognatus, primus ista monstrauit, non ille quidem admodum dilucidē, neque rem clarè docuit, sed præstigijs ac mysticis inuolucris obtexit. Sic enim illi uisum est, Nam concinnata lyra Orgia instituit, sacrasq; cantiones decantabat. Porrò lyra cum septem haberet chordas, concentum mobilium stellarum repræsentabat. Hæc conquirens atq; hæc agitans Orpheus, omnia delinebat, omniaq; uincebat. Neque enim illam hominis lyram spectabant, neq; illi alterius musices studium erat, uerum hæc magna illa Orphei lyra. Hisce rebus cum Græci honorem habere uellēt, locum illi in ipso cœlo designarunt, & compluscule

A simili.

A quib. principio hæc ars inuenta, culta & locupletata fuerit.

Aegyptij.

Libyes.

Babilonij.

Græci.

Orphei Lyra quæ sit intelligenda.

eulæ ſtellæ uocantur Orphei lyra. Quod ſi quando Orpheum uideris uel ſaxo expreſſum, uel coloribus effictum, ſedet in medio, canenti ſimilis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantiũ innumera multitudo, inter quæ & homo, & taurus, & leo. Cumq; horũ ſingula uideris, fac horum mihi memineris, cuiuſmodi ſit illius cantus, cuiuſmodi lyra, cuiuſmodi taurus & cuiuſmodi leo Orpheum audiant. Quòd ſi eorũ quæ dico, cauſas intelligas, tum & in cœlo horũ unum quodq; contemplator. Fertur aũt & Tireſia genere Bœotius, diuinandi gloria multum celebris fuiſſe. Hunc Tireſiam ex Græcis aiunt dixiſſe, ſtellarũ erraticarum alias eſſe fœminas, alias mares, nõ tamen eadem efficere. Vnde eundem accipiti quoq; ſexu fuiſſe fabulantur, aliquando fœminam, aliquando marem. Porro Atreo & Thyeſte de regno paterno decertantibus, iam tum maximã Aſtrologiæ, cœleſtiſq; doctrinæ curam fuiſſe Græcis, palam eſt. Ac publico conſenſu ſtatuerũt Argiui, ut uter ſcientia præcelleret, is imperio potiretur. Ibi Thyeſtes arietem illis in cœlo demonſtrauit, atq; hinc aureum arietem Thyeſtæ fuiſſe proditum eſt fabulis. At Atreus de ſole, deq; uario illius exortu locutus eſt, oſtendens nõ eodem modo ferri ſolem & mundum, ſed contrario interſe curſu rapi. Et qui nunc uidetur occaſus, cum ſit occaſus mundi, Solis exortum eſſe. Hæc locutum Argiui regem creãrunt, magnamq; doctrinæ laudem eſt aſſecutus. Equidem & de Bellerophonte ſimilia ſentio. Nam alatum equum illi fuiſſe, non admodum credo. Verum arbitror illum hanc diſciplinam ſectantem, ſublimiaq; cogitantem, & inter aſtra uerſantem, in cœlum non equo aſcendiſſe, ſed animo. Eadem de Phryxo Athamantis filio dixerim, quem aureo ariete per aërem uectum fabulantur. Quin & ipſum iam Dædalum Athenienſem, etiam ſi res eſt noua auditu, tamen haud exiſtimo eum ab Aſtrologia fuiſſe alienũ. Sed cum ipſe ea maximè eſt uſus, tum filiũ ſuum eandem perdocuit. Aſt Icarus cum iuuentutis calore & inſcitia, non ea diſquireret, quæ conueniebãt, ſed ad ipſum uſq; polum animo tolleretur, delapſus eſt à uero, totaq; aberrauit arte, & in mare præceps decidit rerũ immenſæ profunditatis. De quo Græci ſecus fabulantur, qui ex huius nomine ſinum eius maris Icariũ fruſtra uocant. Fieri poteſt, ut Paſiphaë quoq; cum ex Dædalo de Tauro audiſſet inter ſtellas apparente, deq; ipſa Aſtrologia, in artis amorem inciderit, ob id exiſtimant factũ, ut Dædalus illam tauro copularit. Sunt aũt qui ſcientiam in portiones partiti in ſingulis partibus ſinguli elaborarint, alij in ijs quæ ad lunã, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad ſolẽ pertinent congerentes, neq; non curſum ac motũ, & uim illorũ. Atq; Endymion lunæ rationem tradidit. Phaëton ſolis curſum deprehendit, non ille quidem uerè, ſed moriens imperfectã artem reliquit. Hæc qui ignorant, Phaëtontem ſolis filium credunt, fabulamq; de illo haud quaq; ueram narrant, adijſſe Solem patrẽ, ac poſtulaſſe ab eo, ut ſibi liceret lucis currũ moderari, illum id conceſſiſſe, monuiſſeq; qua ratione foret aurigandũ, Phaëtontem uero conſcenſo curru, partim ob ætatem, partim ob imperitiã ita egiſſe, ut aliquando eſſet uicinus terræ, aliquando longo ſemotus ſpacio à terra, interim mortales frigus atq; æſtus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatũ Iouem ingenti fulminis telo percuſſiſſe Phaëtontem. Eum deiectũ ſorores circunſtantes magno luctu proſequebãtur, donec immutarent formas, quæ nunc ſunt populi, ac lachrymarũ uice, quibus fratrem deplorabant, electrum deſtillant. Haud quaq; hæc ita geſta ſunt, neq; pium eſt his habere fidem, neq; Soli fuit filius, neq; illi filius interijt. Sed narrãt Græci & alia permulta fabuloſa, quibus ego non admodum credo. Nam qui conſentaneũ eſt, credere Aeneam Veneris fuiſſe filiũ, aut Minoa Iouis, aut Aſcalaphum Martis aut Autolicum Mercurij? Verum hi homines pij diſq; grati fuerunt, eoſq; nascentes, hunc Venus, illum Iupiter, alium reſpiciebat Mars. Etenim qui patres familiàs ſunt mortalibus, in hoc progignendi genere, ij ueluti parentes ibi ſimilia producunt omnia, & colorem, & formam, & facta, & animum.

Tireſias.

Atreus & Thyeſtes.

Bellerophon.

Phryxus.

Dædalus.

Paſiphaë.

Quæ quis ſtellatim obſeruarit.

Endymion.

Phaëton.

Aeneas.

Minos

Aſcalaphus.

Autolycus.

At

At rex quidem Minos Iouis auſpicijs Aeneas formoſus Veneris fauore natus eſt. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio cõtigit. Iam uero nec Saturnum Iupiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitem dedit, neq; cętera machinatus eſt, quę putant homines. Verũ Saturnus extremus mouetur, procul q; à nobis ſemotus eſt. Segnis illi motus, neq; facilis animaduerſu mortalibus, atq; hanc ob cauſam illum ſtare dicunt, ceu uinculis alligatum. Cæterum ingens aëris altitudo tartarus appellatur. Sed potiſſimũ ex Homeri poëtæ Heſiodiq; carminibus liceat intelligere priſcorum fabulas cum Aſtrologia conſentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem ego radiorũ ictus eſſe conijcio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præterea choreã, & uineam, ad hæc quæcunq; de Veneris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde, quàm ex hac ſcientia ſunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis concurſus, Homericæ cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uerſibus utriuſq; diuerſum effectum deſcripſit, Veneris, cum ait illi:

Tute Venus iucunda magis connubia cura,
Porrò de belli negocijs.
Cuncta cito hæc curæ fuerint Martí atque Mineruæ.

Hæc cum intelligerent ueteres illi, maxime diuinationibus utebantur, nec eam ocioſam eſſe putabant, adeo ut nec urbes conderent, neque mœnia circunducerent, neque quenquam occiderent, neque ducerent uxores, priuſquam de ſingulis à uate reſponſum accepiſſent. Denicq; nec ipſa deorum oracula, ab arte aſtrologica erant aliena. Verũ apud Delphos uirgo prædicendi munus adminiſtrat, quæ cœleſtem illã Virginem repræſentat: ac Draco ſub tripode uocẽ ędit, quoniam & inter ſtellas Draco conſpicitur: in Didymis uero templum eſt Apollinis, et hoc, ſicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id eſt, geminis, qui cœlo ſunt, appellatum. Vſqueadeo uero diuinatio uiſa eſt illis res ſacra, ut Vlyſſes etiam cum errando feſſus uellet certò de rebus ſuis cognoſcere, ad inferos penetrarit, non quo uideret umbras & locũ inamœnum, ſed quòd cuperet cũ Tireſia colloqui. Qui ſimulatq; in locum peruenerat, quem Circe mõſtrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumq; cõplures eſſent umbræ, atq; inter has matris quoq;, ſanguinem bibere cupientes, non prius permiſit ulli, ne matri quidem, q; Tireſia guſtaſſet, coactusq; eſſet ſibi uaticiniũ ædere: potuitq; interim matris umbrã uidere ſitientem. Ad hęc Lycurgus Lacedęmonijs omnem Reip. adminiſtrationem è cœlo temperabat, ac legem illis dedit, nè quando in bellum prodirent, ante pleniluniũ. Non em exiſtimabant eandem eſſe ciuitatis adminiſtrationem, creſcente luna & euaneſcente, propterea q; omnia ab illa regerent. Porrò Arcades ſoli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Aſtrologiã, ſed ijdem ob imperitiã & ſtultitiã aiunt ſe luna antiquiores eſſe. Proinde cũ noſtri maiores uſqueadeo fuerint Aſtrologiæ ſtudioſi, huius ętatis homines partim aiunt fieri nõ poſſe, ut homines finem inueniant diuinandi ſcientiæ, propterea q; neq; certa ſit, neq; uera, neq; Martem aut Iouem noſtra cauſa moueri in cœlo, uerũ illis humanarũ rerum nullã eſſe curam, neq; quicq; eſſe eis cum his negocijs cõmercij, uerum ſecundũ hos neceſſitate circũaguntur: partim dicũt Aſtrologiã non eſſe quidem mendacem, at inutilẽ, Non em mutari uaticinio quæcunq; fatis decreta inſtant. At ego ſanè utriſq; reſpondere poſſum, ſtellas in cœlo ſuo quidem motu uoluí, cæterũ obiter eius motus effectũ ad nos peruenire. An uis equo currente, et gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides ſubſilire, ſtipulasq; moueri uentis curſu cõcitatis, ſyderũ uero uertigine nihil præterea effici: tũ ab igni exiguo calor ad nos permanat, neq; noſtra tamen cauſa quicquam erit ignis, neq; illi curæ eſt æſtus noſter, ab aſtris autem nihil ad nos defluit? At ſanè fieri nõ poteſt, ut per Aſtrologiam ex malis bona faciamus, neq; mutare quicquam earũ rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatem ars adfert utentibus. Bona multo antè deſectant eos, qui uentura præſcierint: mala uero facile cũ nõ imprudentibus uene

Saturnus, & cur ligatus dicatur.

Quis ſit Tartarus.

Concubitus Veneris & Martis.

Etiã oracula ad aſtrologiæ rationẽ relata fuiſſe.

Lycurgi leges.

De ui ac poteſtate aſtrorũ.

A ſimilibus & ſignis.

Vtilitas artis

rint, accipiuntur. Neq; enim in illos irruunt, sed quia meditata expectataq; sunt leuia mitiaq; uidentur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

DEMONACTIS VITA.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

ORATIO *demonstratiui generis est, quæ historicæ ac didascalicæ tamen dictioni propior, quam mimeticæ. Describit autem Genus, uitam, studia, eruditionem & professionem Demonactis philosophi, quæq; idem & priuatim & publicè fecerit, & ab aliis passus fuerit. Præterea & apomnemoneumata seu dicta illius memorabilia, aut aliàs argutè ac salsè responsa, in quibus recensendis, potissimum orationis partem consumit. Postremo etiam quæ circa mortem & sepulturam illius acta, quibusq; officijs & honoribus illum Athenienses et reliqui Græci prosecuti sint. Exordio attentos potissimum facit, laudando suam ætatem, quòd ea quoque uiros memoria ac laude dignos, & ueteribus illis, Herculi & Socrati simillimos, procrearit. Cuiusmodi sint Demonax hic & Bæotius ille Sostratus. de quo alibi ipse fecerit mentionem.*



EQVIDEM consentaneum erat & nostram ætatem non in totum expertem fore uirorum laude et memoria dignorũ, sed ijs quoq; qui & eximijs corporis uirtutibus, & mentis sapientiæ studio excultissima præcelluerunt florere. Dico autem cum in Bœoticum Sostratum ista referẽs, quem Græci Herculem uocare soliti sunt, & esse existimabãt, tum maximè in Demonactem philosophum, quos ego & ipse uidi, & uisos magna ad miratione suspexi. Cum altero quoq; nempe Demonacte aliquandiu cõiunctam conuersationem habui. Sed enim uitam Sostrati in alio quopiam libello diligenter perscriptam executus su, mdeclarata eius & animi magnitudine, & excellenti fortitudiue. Insuper quæ eius fuerit in monte Parnaso sub ipso dio uiuendi ratio, quod stratum laboriosum, quæ alimenta in montibus conquisita, quæ opera à nominis celebritate non abhorrentia. Adhęc quanta in tollendis è medio latronibus, pericula exhauserit, tum quanta per inuia faciendis itineribus, aut per traiectu difficilia præbendo transitu pertulerit. Iam uero æquum mihi uidetur de Demonacte nonnihil in lucem edere, duarum rerum gratia, ut & illius memores sint uiri nostræ ætatis præstantissimi, & iuuenes quicq; generosissimi animum ad philosophiam adplicantes, nõ necesse habeant ad uetera tãtum exempla semetipsos componere, sed ex nostra quoq; uita habeant quem sibi pro uiuendi regula imitandum proponant, facti illius emuli, quem ego omnium optimum ex philosophis esse cognoui. Erat itaq; Demonax genere Cyprius, non ex obscuris ortus parentibus, quantum ad dignitatem & possessionem ciuilem attinebat. Cæterum his omnibus ille longè erat excelsior atq; superior, & cum rebus pulcherrimis atq; præstantissimis seipse dignum iudicasset, ad philosophiæ studium semet contulit, non per Iouẽ ab Agathobulo tantum & Demetrio, qui ante illum fuerant, neque ab Epicteto excitatus, sed cum illis conuersabatur, præcipue uero cum Timocrate Heracliote, uiro cum primis sapiente, neque non eloquentia, & industria plurimum ornato. At Demonax nequaquam ab aliquo illorum, ut dixi, persuasus, sed peculiari, quo rapiebatur ad res peæclaras impetu, & insito quodam ad philosophiam amore, statim à puero permotus, omnia humana bona in uniuersum contempsit. Ac se cum totum libertati tradidisset, dicendiq; fiduciæ, in ea constanter perstitit, cum & ipse rectam ac sanam & inculpatam uitam uiueret, ac uidentibus & audientibus suam ipsius mentem exemplum exhiberet, ueritatémque quam in philosophando perpetuam obtinebat,

Exordium. & laude ætatis suæ,

Genus & patria.

Studium philosophiæ.

Cæterum

Eruditio.

Cæterum nequaq; illotis, quod aiunt, pedibus, hoc est, à dicendi facultate alienus, ad philosophię studia accessit, sed in poetarum lectionibus enutritus, multos tenebat memoria, dicendiq; artes non mediocri studio exercuerat. Ea uero quæ in philosophia tractari solent, haud modice, neq; ut est in prouerbio, summo tãtum digito attigerat, sed exacte comperta habebat. Corpus præterea exercuerat, & ad tolerantiam uarijs laboribus assuefecerat. Breuiter, in hoc summo studio & cura elaborauit, ne alicuius alterius egens esset. Quare postquàm sensit quoque se ipse sibi amplius non sufficere, uoluntaria morte è uita discessit, multo super hoc ipso Græcorum optimatibus sermone relicto. Philosophiæ uero, haud quaquàm una tantũ speciem ab alijs seiunctam colebat, sed multis in idem cõmixtis, non admodũ aperte ferebat, qua potissimum illarũ oblectaretur. Adparebat quidem Socrati se magis addixisse, tametsi habitu & uitæ frugalitate Diogenem emulari uideretur. Non tamen ambitiosè adulterabat ea quæ ad uictum pertinebant, admirationis popularis emerendæ gratia, utq; ij quibus cũ conuersaretur in eum coniectos haberent oculos. Verum cõmuni cum alijs uiuendi ratione utebatur, ne tantillum quidem philosophico fastui infectus, & cũ alijs iuncta consuetudinem exercebat, & cõmunibus Reip. legibus non grauatim parebat. Porrõ Socraticam ironiam nulla ex parte accedebat, gratia uero attica plenas semper disputationes sermonibus haud obscuris in mediũ adferebat, ita, ut eius discipuli abeuntes neq; contemnerent eum tanquàm parũ generosũ, neq; eius inhumanam in obiurgando seueritatem atq; acerbitatem fugientes pertimescerent, sed omnimodi orationis amabili lætitia reddebantur, ac iub inde multo modestiores, de futuris precipiendis optimam concipiebant animo. Itaq; nunquàm uisus est uoci ferari, aut mira peruicacitate cõtendere, aut indignari, etsi aliquis illi esset increpandus. Ipsa quidem peccata reprehendebat, cæterũ peccantibus benigne ignoscebat, exemplũ illud à medicis petitum usurpãs, qui morbos adhibitis pharmacis propulsare solent, iracundia uero erga ægrotãtes utũtur minime: Existimabat em hominis esse peccare. Dei uero aut uiri Dijs proximi errata emendare. Ad hunc ergo modum cum uitam instituisset sapientissime, nullius in rebus suis egebat auxilio, ipse uero amicis in ijs quæ par erat persæpe fidelem nauabat operam, Ac nonnullos exillis siqui secũdiori fortuna uti uidebantur, submonefacere solebat, quòd bonis ad breue tempus duraturis & planè caducis ac transitorijs efferri atq; gestire animo uiderentur. Nõnullos quoq; inuisum paupertatis onus lugẽtes, aut exiliũ grauiter molesteq; ferentes, aut lenecrutem aut morbum incusantes cũ illu consolabatur, non uidentes breui futurũ, ut omnia quæ dolorem & molestiam in præsens illis adferrent, cessarẽt. Bonorũ uero ac malorũ oblituio una cũ longa libertate omnes esset in exiguo temporis spacio complexura. Adhæc curæ illi erat, fratres quoq; inter se dissidentes atq; discordes ad pristinam concordiã reducere, ac mulieribus cũ maritis recõciliatis illorũ animis pacem cõponere. Ac sanè aliquãdo populũ seditionibus exulceratũ scite & utiliter disserendo compescuit, multosq; illorũ persuasit, ut patriæ tranquille & modeste subseruirent. Talem quempiam in philosophia exercenda morem obtinebat, mitem & mansuetum ac hilarem. Solum uero amici, aut morbo, aut morte discruciabatur, ita, ut rem omniũ maximam et præstantissimam in rebus humanis amcitiam & uoluntatum coniunctionem esse existimaret.

Corporis exercitatio.

Mors.

Professio & quæ ad philosophi mores pertinẽt.

Quæ priuatum egit.

Quocirca amicus erat omnibus, nec fuit quisquam, quem non familiarem compellasset, qui quidem homo erat. Maiorem uero aut minorem animi alacritatem uultu præ se ferebat, cõuersatione nõnullos ex illis utens, eosq; coarguẽs, quotquot illi uidebãtur propter spem exhibiti obsequij delinquere. Et hæc oia cum tanta gratia, eaq; uerborum uenere faciebat dicebatq;, ut semper iuxta Comicũ, suadelam labijs suis insedisse credibile sit. Itaque & Athenienſiũ uniuersus populus, & ij, qui in dignitatibus erant constituti, summa cũ reuerentia illũ admirabant, eaq; in sentẽtia permanserũt, ut unũ ex optimatibus suspicientes,

Cæterum cum in Reipub. procurationibus obeundis uersaretur, multorum praui & nefarijs conatibus restitit, unde odium & inuidiam non mediocrem multitudinis sibi conflauit, tum propter dicendi interritam fiduciam, & monendi libertatem. Vnde factum est, ut nonnulli quoq; aduersus illum insurgerent Anyti & Meliti, ea ipsa in Demonacte accusantes, quæ prius per illos in acculando Socrate in crimen uocata fuerant, nempe quòd nunquàm uisus sit sacrificans, quòdq; solus omnium nunquàm sit Eleusinis initiatus. Ad quæ magno animo & corona redimitus, & nitida uestе amictus, inq; contionem progressus, partim scite & dexteriter, partim uero asperius quàm philosophica requirebat professio, respondit. Etenim ad hoc quòd nunquàm sacra fecisset Mineruæ: Nulla uos capiat admiratio, inquit, uiri Athenienses, si prius illi nunquàm sacrificauerim, nequaquàm enim illam sacris per me oblatis egere existimabam. Ad secundam uero accusationis partem, nempe mysteriorum, eam dixit subesse causſam, quo minus cum illis festiuitatis particeps fuisset hactenus: quòd si mysteria, inquit, praua & friuola comperisset, apud nondũ initiatos non tacuisset, sed ipsos ab orgijs celebrandis auersos fecisset. Sin bona, rursus humanitate adductus, omnibus expositurus erat. Ita Athenienses qui iam aduersus illum lapides sustulerant, actutum mitem erga eundem & placidum animũ induerunt, atque ex illo eũ cœperunt habitis honoribus reuereri quoque & colere, postremum uero admiratione etiam prosequi. Ille autem statim initio orationis ad illos habitæ, asperiore procœmio usus est. Viri enim inquit, Athenienses cũ me sertis coronatum uideatis, quin me iam sacrificatis, etenim antehac nunquàm litastis. Quædam uero quæ ab illo acutè pariter & urbane dicta animaduerti, uolo deinceps subiungere. Optimum autem factum uidetur, ut à Phauorino, & ijs quæ ad illum dixit exordium faciam. Postquàm enim Phauorinus quendam audisset suas dissertationes à Demonacte haberi ludibrio, maximè uero membrorum in illis nimium fractas delitias, ingenerosam & muliebrem mollitiem, ac philosophiæ minime congruentem, accessit Demonactem, interrogauitq; quis nam esset à quo subsannaretur, Homo, inquit, cui aures sunt deceptu difficiles. Occurrente uero quodam Sophista, atq; interrogante, quibus nam uiaticis instructus ò Demonax à puero ad philosophiam accessisti, respondit, testiculis. Alio tempore cum semel idem ille accessisset, quæsiuit ex Demonacte, quam philosophiæ sectam præ alijs studiosius ampleteretur. Quis uero, inquit, te certum fecit me philosophari? Et cum dicto abiens, risit apud se ualde suauiter. Illo uero interrogante, quid esset quòd rideret, Demonax perridiculum, inquit, hoc mihi uisum est, si tu à barba philosophantes iudicandos esse existimas, ipse barbam non habens. Sidonius autem rhetor cũ Athenis celebris & clarus haberetur, ac aliquando de se eiusmodi publica oratione decantaret encomiũ, quod totius philosophiæ peritus esset, nec minus dicendi facultate ea possit exequi quæ diceret. Etenim, inquit, si Aristotelesad Lyceum ne uocarit, sequar. si Plato ad Academiam, ueniam: si à Zenone ad porticum Variam prouocabor, nihil cũctatus præstò ero: si Pythagoras me accersiuerit, silebo: Surgens itaq; è medio auditorum Demonax, heus tu, inquit, uocat te Pythagoras. Cęterum Pythome quodã eorum, qui fuerant è Macedonia splendide & nitide culti, iuuene formoso subsannante illum, ac quæstionem sophisticam proponente, iubenteq; ut syllogismi solutionem diceret, Vnum, inquit, fili noui, quòd subigeris. Cum ergo ille stomachanti animo indignaretur, propter scommatis amphiboliam, illiq; comminaretur, statim tibi uirum ostendam, ille in multum risum effusus, interrogauit adolescentem, ergo uirum habes? Quodam tempore cum quidã etiam athleta ab eo fuisset derisus, propterea quòd cum uictor extitisset in olympia, uestitu molli & florido amictus, conspiceretur, uulnus illi lapide in caput incussit, adeo ut sanguis effluueret. Itaq; qui aderãt indignantes factum grauiter & molestè ferebant, quasi unus ex illis fuisset percussus, cunq; exclamarent, ut ad proconsulem iret: nequàquam, inquit, uiri ad proconsulem, quin multo magis eamus ad medicum. Dum aliquando ob ambulans annu-

Quæ publicè & fecit & passus est.

Apomnemoneumata.

lum aureum in itinere fortè fortuna reperiſſet, propoſita in foro ſchedula, uoluit eum, qui amiſſi annuli dominus extitiſſet uenire, atq; ſi illius pondus & gemmam & typum rectè indicaſſet, recipere. Venit ergo adoleſcens quidam forma honeſta & amabili, qui ſe amiſiſſe perhibebat. Cæterum cum nihil ſani diceret, abi, inquit, ò puer, ac tuum ipſius annulum diligenter obſerua, etenim hunc non amiſiſti. Quiſpiam uero è Romanis ſenatoribus cum Athenis illi filium ſuum iuuenem ſupra modum formoſum commonſtraſſet, effœminatum uero & corruptum delitijs, dixiſſetq; ſalutat te Demonax hic meus filius, pulcher eſt, inquit, & te dignus, & matri non abſimilis. Porrò Cynicum in pelle urſi philoſophantem, non Onocratũ, quod illi nomen erat, ſed Arceſilaum uocare dignatus eſt. Cum quidam ex eo quæriſſet, qui nam illi felicitatis finis eſſe uideretur, reſpondit, ſolum eum eſſe felicem qui liber eſſet. Illo autem ſubijciente, multos eſſe liberos. Atqui hunc ego ſolum, inquit, liberum eſſe exiſtimo, qui neq; ſperat aliquid, neq; pertimeſcit. Ille uero. & quomodo, inquit, hoc fieri poteſt? Omnes enim plurimum his ſeruientes ſubiecti ſumus. atqui inquit, ſi recto iudicio res humanas excuſſeris, haud dubie eaſdem reperies, neque ſpe, neque metu dignas, propterea quòd & quæ doleant & iucunda ſint iuxtà finem capiant & euaneſcant. Peregrino autem, cui & Proteo cognomen fuit, obiurgante eum, quòd pleraq; omnia naſo ſuſpenderet, hominibusq; illuderet, dicenteq; Demonax non uiuis Cynicum. Reſpondit, Peregrine non uiuis hominem.

Phyſicum quoque ſuper Antipodibus diſſerentem, ſurgens deduxit ad puteum, illiq; umbra in aqua commonſtrata, quæſiuit, nunquid tales confirmas eſſe Antipodas? Præterea quopiam magum ſe eſſe profitente, habereq; carmina efficaciſſima quibus omnes homines impellere poſſit ac perſuadere, ut ſibi quæcunque uellet exhiberent. Ne hoc tibi mirum uideatur, inquit, eandem enim tecum artem exerceo. Et ſi placet ad piſtricem me ſequere, uidebiſq; me unica tantum incantatiuncula, ac modico uenefício perſuaſurum ipſam, ut mihi panem det, ſub obſcure monetam innuens, æqualem cum incantationibus uim obtinentem. Cum uero Herodes graiter & peracerbe Pollucis immatura morte ſublati obitum lugeret, uelletq; currum illi iungere, ac equos præſtare tanquam aſcenſuro, & cœnam adornare, aggreſſus hunc Demonax, à Polluce, inquit, epiſtolam tibi adfero. Cæterum, cum ille gauiſus eſſet, putaretq; illum quoque alijs eſſe dolori, dixit. quid igitur ò Demonax ſibi uult Pollux? Accuſat te, inquit, quòd ad illum abire cunctaris. Idem quendam alium filij ſui mortem inconſolabiliter lugentem, ac tenebris ſemet occultantem acceſſit, ſeq; magnum profeſſus eſt, ac filij ſimulachrum ab inferis poſſe reducere, ſi tres tantum homines illi nominauerit, quos nunquàm ullius obitum luxiſſe certò compertum haberet. Cum ergo diu multumq; ſecum hæſitaret, nec unum quidem, ut opinor, talem poſſet producere, ait tandem Demonax, ò ridicule, an te ſolum intoleranda mala perferre exiſtimas, cum luctus expertem uideas neminem? Atqui & illos ſalſe deridere ſolitus eſt, qui in ſermonibus nimium uetuſtis & peregrinis uocabulis uti conſueuerant. Itaq; cum unum aliquando ſuper oratione quadam interrogaſſet, illeq; plusquàm Attice reſpondiſſet. Ego quidem, inquit, amice nunc te rogaui, tu uero mihi quaſi Agamemnone regnante reſpondiſti. Dicente quopiam ex amicis, abeamus Demonax in fanum Aeſculapij pro filij ſalute oraturi uehementer, inquit, ſurdum exiſtimas Aeſculapium, ſi nequeat nos niſi iſtic orantes exaudire. Cum aliquando uidiſſet duos philoſophos egregie rudes & indoctos ſuper quæſtione quapiam fatis ridicule altercantes, ac alterum abſurda quærentem, alterũ uero ad rem nihil ſanè reſpondentem, nonne uideatur uobis, inquit, ò amici alter illorum hircũ mulgere, alter autem illi cribrum ſupponere? Agathocles uero peripateticus cũ ſuperbe & inſolenter ſe ferret, & arroganter iactitaret dialecticorũ ſe ſolum & primum eſſe. Atqui, inquit, ò Agathocles, ſi primus non ſolus, ſin uero ſolus non primus. Porrò aũt Cethego uiro cõſulari dignitate prędito, quo tempore

per

per Græciam legatus abiret in Asiam, patri suo multa turpia & ridicula dicente & faciente, posteaquam ex amicis quispiam eadem uidisset, dixissetq; Cethegum magnum scelus esse, per Iouem, inquit, Demonax neq; magnum. Idem cum aliquando conspexisset Apollonium philosophum multis cum discipulis discedentem, commodum uero abibat accersitus, quasi disciplinarum nomine regi esset conuersaturus: accedit, inquit, Apollonius & eius Argonautæ. Alio autem quondam ex eo quærente, num anima illi immortalis esse uideretur: sanè immortalis, inquit, sed ut omnia reliqua. De Herode dicebat uerum dixisse Platonem, affirmantem nobis haud unam saltem esse animam. Neq; enim esse eiusdem animæ Regilaum & Pollucem ut tanquam uiuentes epulis suscipiat, taliaq; illi curæ sint. Ausus est quoque aliquando Athenienses publicè interrogare, audita sacrorum præfatione, quam ob causam excluderent barbaros, præsertim cum eam mysteriŋ festiuitatem constituisset illis Eumolpus, quem Thracem & barbarũ fuisse non ignorabat. Postea uero quàm illi semel nauigandum erat negotiŋ gratia existente hyeme, & iam nauem erat insensurus, dixit amicorum quispiam, an non perrimescis Demonax, ne naui fracta atq; subuersa à piscibus deuoreris? Atqui, inquit, perabsurdum foret metuere à piscibus depasci, cum tot ipse pisces antè deuorauerim. Cuidam rhetori uiciosissimè declamanti consuluit, ut frequenti exercitio incumberet. Cæterum, cum ille dixisset, nunquàm non apud meipsum declamo ergo iure optimo inquit, tam ineptè dicis, qui semper stulto auditore uti soleis. Augure quoq; semel publicitus mercedis gratia uaticinante conspecto, non uideo, inquit, quam ob rem mercedem exigas. Etenim, si hoc nomine exigis, quasi queas ea quæ à Parcis immobili consilio decreta sunt depellere, modicum postulas, quantumcunque tandem postulaueris. Sin omnia, quemadmodum Deo uisum est, euentura sunt, quid tua præstare potest uaticinatio? Sane uero, quopiam romano benè corpulento, armatam illi pugnam aduersus ligneum palum susceptam commonstrante, interroganteq; quanto tibi feruore ò Demonax pugnasse uisus sum: magno, inquit, siquidem hunc ligneum habuisti aduersarium. Atqui ad intricatas & captiosas quæstiunculas acutè instructus erat, Interrogante enim quopiam ludibriŋ gratia, si mille minis ligna combussero Demonax, quot minæ fumo cessuræ sunt? Pondera, inquit, cinerem, & reliqua omnia fumus erunt. Polybio autem homine omnium fermè literarum rudi, elati tamen animi arrogantius iactante, rex romanorum ciuitate me donauit, Vtinam, inquit, te magis græcum quàm Romanum fecisset. Rursus conspecto quopiam ex molliter & delicatè conuestitis, propter purpuræ latitudinem superbiente, insolentiusq; incedente, admoto ad illius aurem capite, apprehensaq; ueste & commonstrata: heus tu, inquit, hoc ante te ouis ferre solebat, & ouis fuit. Cum semel in balneis lauans in aquam feruentem insscendere recusaret, ac quispiam eundem meticulosum & parũ audacem accusaret, Dic mihi, inquit, num hoc ipsum pro patria passurus eram? Quærente ex eo quopiam, qualia nam ò Demonax in orco esse existimas? Præsto lare, inquit, & inde literis missis tibi rescribam. Admeto uero, cuidam inepto poetæ discenti se scripsisse Epigramma monostichon, quod testamento quoque suæ statuæ inscribendum mandarit, neque malum esse illud perhibenti:

Corpus humo tegitur, Admetus ad astra uolauit,

Solutus in cachinnos, inquit, adeo elegans est ò Admete Epigramma, ut magno emerim illud iam inscriptum esse. Cum uidisset quispiam crura eius tarda & turgida, qualia ferè senibus fieri consueuerunt, quæsiuit ex eo, quid hoc sibi uult Demonax? ille subridens, Charon me momordit, inquit. Intuitus semel Lacedæmoniũ seruum suum flagris cædentem, Desine, inquit, seruo tuo similem te ostendere. Puella quædam, cui nomen erat Danaë, fratri in iudicio litem intendente, fratrem inquit in foro reum facies, neq; enim es Danaë Acrisiŋ filia. Magno uerò, atq; implacabili odio semper aduersus eos pugnabat, quos non iuxta ueritatis ductum, sed ad ostentationem philosophari animaduerteret. Itaque cum uidisset Cynicum, pallium qui

dem & peram habentem, cæterum pro baculo supra modum fastuose & arroganter uociferantem, dicentemq; Anthistenis & Cratetis ac Diogenis sum emulus. Caue impudenter mentiaris, inquit, siquidem tu Hyperidæ discipulus existis. Cum nõ paucos semel uideret athletas male et ignauiter pugnantes, præterq; legem eisdem constitutam, pro eo quod Pancratio decertandum fuerat, mordicus se proscindentes: non iniuria, inquit, nostri temporis athletas concomitantes socij leones uocant. Neq; illud dictum sale urbano caret, ac mordacitatis expers est, quo erga proconsulem usus esse fertur. Etenim unus ex his erat, qui crura totumque corpus unguento solebant perungere. Porrò autem quidam Cynicus cum in lapidem ascendisset, hoc ipsum in eo turpibus uerbis accusauit, & tanquam obscœnum & fœde factum probrose calumniatus est, adeo ut proconsul inflammatus iracundia, Cynicum captum abripi iuberet, quem aut fustibus contusurus, aut exilio mulctaturus erat. Verum, cum forte fortuna interuenisset Demonax, deprecatus est proconsulem, ut illi delicti gratiam concessa uenia faceret, cum hoc peculiari quadam dicendi libertate Cynicorum ausus esset. Ad quæ ille ita respondit: in præsens quidem hunc tibi impune dimittam. Cæterum, si post hac tale quippiam animi temeritate ac linguæ intemperantia inductus, designauerit, qua pœna afficiendus erit? Ad quem Demonax, sa
» nè tunc illum inungi seu Dropace uelli iubebis. Alteri cui rex & castra & magnum
» exercitum unà cum imperio crediderat, quærenti, qua ratione quispiam imperium
» quàm optimè administrare possit: si ira, inquit, uacauerit, & quam minimum loquens plurima audierit. Scisciranti cuidam, num & ipse placentis ueisceretur. An tu igitur, inquit, apes existimas fatuis suos fauos concinnare? Apud porticum multa pictura & arte uariam conspecta statua manibus mutila, Sero tandem, inquit, Athenienses ænea imagine Cynigerum honestarunt. Atqui Rufinum quoque Cyprium, claudum illum dico ex schola peripatetica, cum multo tempore uidisset conuersantem cum peripateticis. Claudo peripatetico, inquit, nihil est turpius atque impudentius. Cæterum cum Epictetus quoque aliquando obiurgans ei consuleret, ut uxore domum adducta, liberis procreandis daret operam, affirmans & hoc uiro philosopho non indecorum esse, alterum uidelicet sui loco naturæ relinquere: festiuissimè illi redarguto respondit, Da mihi igitur ò Epictete unam filiarum tuarum. Sed nec hoc quidem indignum memoratu esse uidetur, quo Herminum Aristotelicum acerbè notauit. Etenim cum non ignoraret illum extremè malum esse, innumeraque flagitia designantem, Aristotelem uerò eiusq; decem categorias, quas prædicamenta uocant Dialectici, nunquàm non in ore habentem. Sanè uero, inquit, Hermine decem Categorijs te haud quaquàm indignum esse opinor. Athenienſibus quondam consultantibus quadam emulatione erga Corinthios de singulari certamine congredientium constituendo spectaculo, accedens dixit, ne prius hæc Athenienses decernatis, quàm miseri cordiæ aram subuertatis. Cum in Olympiam semel profectus uenisset, illicq; Helei æream statuam erigendam decreuissent, nequaquàm hoc facietis, inquit, uiri Helei, ne maio
» res nostros probro afficere uideamini; cum neque Socrati, neque Diogeni statu
» am poni curarunt. Quin ipse præsens hæc illum ad Iurisperitum dicentem audi
» ui, periculum esse ne leges omnes sint inutiles atque superuacuæ, quodque nec bo
» nis nec malis rogentur. Etenim illi non egent legibus, ij uero per easdem nihilo fi
» unt meliores. Ex Homericis uersiculis unum exactissimè calluit,

Iliad. 9. » Strennuus ut segnis fato potiuntur eodem.

Laude prosequi solitus est Thersiten, ut Cynicum quendam liberę linguæ cõcionatorem. Interrogatus, quis illi potissimum ex philosophis probaretur, inquit, Omnes equidem admiratione digni sunt. Cæterum, ego quidem Socratem colo, Diogenem admiror. Aristippum autem amore complector. Vixit annos fermè centum, nullo unquàm morbo implicitus, nulla affectus animi ægritudine, neminem unquàm facessendis negocijs molestauit, aut in ius productum accusauit.

Ætas et uitæ ualetudo.

Ami-

Amicis utilem se præbuit ac officiosum. Qui inimico in illum fuisset animo, nullum unquam habuit, ipse hostis nemini. Tanto uerò amore cum ipsi Athenienses tum uniuersa Græcia eundem prosequebatur, ut præterienti honoris gratia, etiam ij qui magistratus officijs fungebantur, assurgerent, magnumq; illo præsente omnes agerent silentium. Postremum, ubi iam ætate supra modũ ingraueſcente, cõsenuisset, inuocatus in quamcunq; domum fortuito incidisset, in ea cibum sumebat, ac dormiebat. Quo nomine earundem ædium familia plurimum sibi gratulabatur Demonacte uiso Deum sibi ostensum esse existimans, aut aliquem bonum genium seu dæmonem in domum intrauisse. Prætereuntem uero, pistrices certatim ad sese trahebant, unaquæq; cupiens, ut à se panem acceptaret, ac magnam felicitatem sibi datam esse interpretabatur illa, à qua panem accepisset. Qui etiam pueri poma illi afferre solebant, patrem honorificè compellantes. Gliscente aliquando inter Athenienses discordia per seditionem dissociatis ciuium animis, in concionem ingressus est, cunq; tantum comparuisset facto silentio discordantes compescuit. Verum cum pœnitentia ductos eosdem resipuisse animaduertit, nullo adiecto uerbo & ipse abijt. Cæterum cum iam haud obscure persentiscere, se sibi amplius auxilio esse non posse, dicta ad præsentes qua in certamine præcones uti solent clausula.

Amor & officia aliorũ in illum.

Iam finis est pulcherrimorum munerum
Certaminis, non esse differendum amplius
Tempus monet.

Ac discedens ab omnibus hilaro uultu diem suum obijt, quali semper obuiam uenientibus conspectus est. Aliquanto ante uero quàm moriebatur, interrogante quopiam: de sepultura uerò quid imperas? Ne uos hæc cura remordeat, inquit, solicitos, etenim fœtor me sepeliet. Respondente autem illo, An non turpè foret et nefarium, si tanti uiri corpus uolucribus & canibus dilaniandum obijceretur? At qui nihil absurdum est, inquit, si mortuus quoq; nonnullis animalibus utilitatem ali quam allaturus sim. Cæterum Athenienses magnifico funere elatum illum sepelierunt, multoq; tempore eius obitum luxerunt, ac sedem illam lapideam, super qua si quando correptus lassitudine quiescere solebat, adorabant, sertis coronantes in honorem uiri, existimantesq; sacrum esse lapidem in quo sedisset. Circa funeris uerò efferendi procurationem, nemo erat qui non accurrisset, maximè uero ex Philosophis. Illi subiectis humeris pheretro, usq; ad sepulchrum efferebant mortuum. Hæc nimium pauca ex multis super Demonactis uita percensere libuit, ex quibus haud difficulter coniecturam facere licet legentibus, cuiusmodi nam ille uir fuerit.

Quæ circa funus ac sepultura.

AMORES

IN CERTO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc dialogo de amoribus, & eorum uoluptate disputatur, introductis Charicli, et Callicratidæ personis quorum alter amorem mulierum ut antiquiorem, & naturæ magis consentaneum, deinde & diuturniorem, magisq; mutuum, et utrinq; oblectantem, defendit, alter autem turpem istum in pueros affectum, sed honesto tamen, & philosophico nomine palliatũ, commendat. Cõfutato eo quod alter de naturæ ductu opposuerat, et proposita muliebrium uiciorum insolentia ac fœditate. Occasio dialogi ex repetitione & memoria anteà habiti sermonis sumitur, inuitante ad hoc etiam temporis opportunitate. Exordium autem & præparatio disputationis ab attentione & rei magnitudine, quam longa deinde narratio sequitur, continens causſam & quasi fundamentum totius negotij, in qua illa quoque non indigna lectu sunt, descriptio templi Gnidiacæ Veneris, & exemplum impotentis amoris, quo quidam ipsam dæ statuam noctu aggressus est. Cuius commemoratio, contentioni ac disputationi principium & ingressum facit. Cæterum haud scio, an & hic philosophos tacitè perstringat Lucianus, dum pæderastas esse, solis illis permittit.

Occasio dialogi, ex occasione & memoria antehabiti sermonis.



AMATORIO quodam lusu, amice Theomneste, summo statim mane impleuisti nobis aures, continuo, serioq; studio iam defessas. Ac mihi uehementer sitienti talem aliquam relaxationem, in tempore adeo iucundorum istorum sermonū tuorum gratia affluxit. Infirmior enim animus est, quàm ut studia continua sustinere queat. Desyderant autem labores paulo contentiores, ut curis grauioribus atq; molestis, paulisper relaxatis, in uoluptates remittantur. Admodum igitur me sub auroram hodie lasciuorum istorum uerborum blanda ac dulcis suadela exhilarauit. Quare parum abfuit, quin Aristides ille uiderer mihi esse, Milesijs sermonibus supra quàm delinitus. Doleoq; per amores equidem tuos, quibus latus adeo scopus inuentus est, quòd narrare desijsti. Ac te per ipsam obsecramus Venerem, si * ab unde mihi dicere uideris siue masculum aliquod, siue etiam per Iouem muliebre te incessit desyderium, ut id paulatim memoria repetendo excitare uelis. Nam alioqui festum & solemnem celebramus diem, Herculi sacra peragentes. Cæterum haud ignoras scilicet, deum hunc quàm acer & procliuis erga Venerem fuerit. Proinde lubentissimè uidetur mihi sermonum hæc sacrificia admissurus esse. THEO. Citius uerò mihi, Luciane, maris fluctus, & densas è cœlo delabentes niues numeraueris quàm meos amores. Ego itaq; totam ipsorum uacuam reddidisse pharetram me puto, ac si quando ad alium aliquem auolare uolent, inermis ipsorū dextera, ridebitur. Propemodum enim ex eo, cum à prima pubertatis ætate egressus, inter adolescentes receptus sum, alijs atq; alijs subinde cōcupiscentijs delusus pereo. Alijq; amores alijs succedunt, ac priusquam desinant priores, incipiunt sequentes, capita prorsus Lernęa, rediuiuæ istius Hydræ longe magis multiplicia, neq; etiam solaum aliquem auxiliatorem recipere sustinentia. Neq; enim igne, ignis extingui solet. Adeo humidus quidam oculis inhabitat meis asilus, qui omnem formam ad sese rapiens, nulla facietate expletur. Ac assidue dubitare, in mentem uenit mihi, quænam hæc Veneris ira sit. Non enim ex *Heliadis quispiam ego sum, neq; Lemniadū contentio, neq; etiam Hippolyteum agreste ac durum illud supercilium indutus, ut ob id irritare Deæ inexplebilem hanc iram in me debeam. LVC. Omitte fictitiam hanc Theomneste, & difficilem responsionem. An tu enim grauiter fers, quòd per fortunam talem uitam sortitus es, & acerbum esse putas, si cum mulieribus formosis, & cū pueris suauiter efflorescentibus, subindec ōuersaris? An tibi etiā purgationibus forsan opus erit, contra difficilem adeo hunc morbum. Graue enim malum hoc scilicet est. Quin tu potius multa hac dementia abs te profecta, beatū esse te ipsum existima, quòd tibi Deus non squalidā agriculturā exercendā sortito assignauit, aut mercatorū errores ac peregrinationes, aut etiam militarē in armis degendam uitā, sed tibi pingues ac nitidæ palestræ curæ sunt, ac splendida quidem uestis, usq; ad pedes delicate demissa, compositio autem comæ, discriminatim exercita & apparata. Amatoriarum uero oblectationū etiam ipsa tentatio iuuat, ac dulcis desyderij dens mordet. Nam interim dum periculum facis, speras: ubi uero uoti cōpos factus es, frueris eo quod optasti. Aequali autem uoluptate afficiunt, & quod adest iam, & quod futurum speratur. Paulo antè igitur, cum narrares longum istum, perinde ut & apud Hesiodum est, catalogum eorū, quos ab initio inde amasti, suaues quidem oculorū tuorum ictus molliter subinde liquescebant. Vocem autem ad modum Lycambæ illius filiæ tenuem ac dulcem emittens, ex ipso statim habitu præ te ferebas, quòd nō illos solum, uerum etiam ipsam illorum memoriam amares. Sed si quid tibi ex ea, quam secundum Venerem, nauigationem perfeciſti, reliquum relictum est, nihil queso illius nos cela, Herculi autem sacrificiū hoc absolutū atq; perfectum præbe.

Petitio.

* *Ab opportunitate temporis.*

Seu stimulus ut in Epigrāmate, Λυσι-μάχη σοι κύπρις ἐπιπασσῆται μύωπας, Χρύσιον ἐνκνήμιον κέντρον ἔθηκε ποδός.

* *Hoc est ex progenie solis, cui semper infesta Venus fuit, ob proditum Vulcano adulterium. Commendatio uitæ securæ & amatoriæ.*

THEO

THEO. Tauriuorus quidē Luciane, deus iſte eſt, & ſacrificijs illis, quæ ſine nidore perficiuntur, ut aiunt, minimē delectatur. Sed poſtquam annuam ipſius feſtiuitatem, ſermone celebramus, meæ quidem narrationes, à ſummo ſtatim mane in medium allatæ, ad ſocietatem iam peruenere. Tua uero Muſa, à conſueto reſoluta atq; dimiſſa ſtudio, hilarem cum deo, diem hunc totū peragat. * Ac mihi quæſo, æquus iudex eſſe uelis, quoniā in neutram adeo partem huius cupiditatis inclinatū, aut pronum te uideo, utrum melius habere putes, eos qui maſculos amant, an qui fœminis delectantur. Nam ego quidem, qui utrinq; æquè ictus ſum, perinde atq; accurrata ac proba aliqua trutina, ambabus ex utraq; parte lancibus, æqualiter huc atq; illuc inclinor. Tu uero, qui extra hanc ſortem es, incorrupto iudice, ratione uidelicet, quod melius fuerit, dignoſces ac ſecernes. Proinde omni recuſandi protextu ac ſimulatione depoſita, ò amice, calculum, quem tibi commendauit ac credidit, illud de meis amoribus conuocatum iudicium, iam tandem feras. LVC. Ludum, Theomneſte, aut riſum putas narrationem hanc. Ea uerò etiam ſerium quoddam promittit. Ego itaq; nuper adeo eius rei periculum facere cœpi, ſat ſcio, nimium, et non olim. Ex quo duos quoſdam uiros audiui, de hāc re contentioſe admodum quaſi dimicantes, memoriā adhuc recentem et paulo ante facta repetentem habeo. Diuiſi autem eorum erant, cum orationibus etiam ipſi affectus. Et non perinde ac tu, qui facilitate quadam animi peruigil & inſomnis duplicem capis mercedem,

Hanc armenta regens, pecora illam candida paſcens.

Sed alter quidem puerorum amore ſuprà modum oblectabatur, muliebrem Venerem tanquam Barathrū quoddam ducens, alter autem à maſculo amore, purum ſe gerens, in fœminas quaſi attonitus ferebatur. Duobus igitur inter ſe pugnantibus affectibus inſtituto certamine, haud facile dixero, quantum uoluptatis ex ea re cœpi. At mihi uerborum illorum tamen ueſtigia, propemodum auribus impreſſa hærent, utpote quæ nuper adeo dicta ſunt. Omnem igitur obiurgationis prætextum & cauſſam è medio ſubmouendo, illa, quæ tum ambos audiui dicere, quàm accuratè fieri poteſt, tibi commemorabo. THEO. Atqui ego quidem hinc ſurgens, ex aduerſum tibi ſedebo.

Aeacidum expectans, dum Carmina finiat ille,
Tu uero nobis
Veterem gloriam amatoriæ
Perage differentiæ canendo.

LVC. Inſtituenti mihi, in Italiam nauigare, ueloxq; atque citatum nauigium apparatum erat, ex biremibus iſtis quoddam, quibus maximē Liburni, quæ gens ad Ioniū ſinum habitat, uidentur uti. Poſtquam autem iam nauigandi tempus erat, uniuerſos deos patrios cōprecatus, ac Ioue hoſpitali, ut propitius expeditionē peregrè ſuſceptam, coadiuuare uellet, inuocato, ab urbe uehiculo iumentario ad mare deſcendi. Deinde ualere iuſſis ijs qui nos deduxerant, ſequebatur autem eruditorum turba ſedula ac frequens, qui cum aſſidue nobiſcum uerſati fuiſſent, ægrè atque inuito à nobis ſegregari ſe patiebantur, conſcenſa puppi, iuxta gubernatorem aſſedi. Atque impetu remigum paulatim à terra in altum prouecti, poſtquam admodum, & à tergo excitando fluctus, proſequebantur nos auræ, malo ex medio nauis erecto, * ſummo Carcheſio antemnam aſtrinximus. Deinde conferta per funes uela effundentes, ſenſim impletis uento linteis, nihilo minore curſu, opinor, quàm ſagitta peruolauimus, fluctibus grauiter frementibus infrà, circa proſcindentem ipſos proram. At uero quæ inter nauigandum ſeria uel etiam iocoſa contulerimus, longius hic perſequi tempus non ſinit.

Θάφαγος, id eſt uoracē & inſatiabilis alluſio dūtaxat addidi, quòd Herculē cum Lepreo uoracitate cōtēdiſſe tradūnt, ac totū bouem ſimul unamen ſa deuoraſſe.

* Antaxioſis & occaſio diſputationis.

Queſtio & propoſitio totius negocij.

Exordiū ab attentione et rei magnitudine.

Narratio.

* Eſt autem Carcheſiū ſūmus pars mali ut apud Pollucem & Athenæum.

Insulæ ad caput Pamphyliæ oræ. Strabo lib. xi.

postquam autem maritimam Ciliciæ oram præteruecti. Pamphilium sinum contigimus, ultra Cheliodoneas felices illos ueteris Græciæ terminos, haud citra laborem cursu elati, ad singulas Liciæ ciuitates hospitio diuertimus, sermonibus ac fabulis, ut plurimum, nos oblectantes. Neque enim ullum in ipsis manifestum prioris felicitatis cernitur uestigium reliquum. Donec ad Solis sacram delati Rhodũ. continuum nauigandi laborem, quo hucusq; usi fueramus, interpellare aliquantisper decreuimus. Remiges itaq; nauigio è mari in terram subducto, propè littus tentoria fixerunt. Ego uero, parato mihi hospitio, e regione templi Dionysij, ocio se per urbem incedebam; immensa adeo uoluptate interim fruens. Est enim re ipsa ciuitas hæc Solis, conuenientem huic deo pulchritudinem præ se ferens. Obambulans autem in Dionysij porticibus unamquanq; picturam contemplabar, unã cum uoluptate ea, quam uidendo capiebam, Heroicas quoque fabulas memoria repetens. Statim enim mihi duo uel etiam tres propemodum præcipui superuenere, qui mihi omnem historiam enarrabant. Pleraq; autem & ipse coniectura præcipiebam, cæterum cum iam contemplatione ista satiatus essem, ac domum ire cogitarẽ dulcissimum peregrè obtigit mihi lucrum, uiri longo iam olim tempore mihi noti ac familiares, quos neq; ipsum ignorare te puto, cum sæpe ad nos itantes hic uideris

Personæ.

Nempe Charicles illum Corinthium, adolescentem haud quaquam deformem, de dito nonnihil comendi, & fucandi corporis studio, ut qui, mulieribus opinor, forma atq; elegantia ista commendari affectaret. Vnà aũt cum ipso, & Callicratidem istum Athenienſem, moribus ac habitu simpliciorem. Nam se ueluti ducem atque antesignanum in ciuilibus orationibus & in hoc forensi dicendi genere gerebat. Erat autem & corporis exercitationibus deditus, ob nihil aliud, ut mihi uidetur, palæstras tantopere amans, quàm ob puerorum amores. prorsus enim in hoc quasi attonitus ferebatur. Ob odium aũt quo fœminas omnes prosequebatur, etiam Prometheo malè imprecari solebat. Cũ igitur à longe uterq; me conspicatus esset, gaudio atq; letitia pleni, accurrerunt. Deinde, quemadmodum fieri consueuit, salutato, atq; excepto me, uterq; ut ad se uenirem, rogabant. Atq; ego, cum uiderem ipsos de hac re inter se contendendo linguis procedere. Hodie quidem, respõdens inquam Callicratida & Charicles, ambo uos, decet apud me frequentes esse, ut ne contentionem maiorem inter uos excitetis. Sequentibus autem diebus (nam tres, aut quatuor etiam hic cõmorari constitui) per uices accipietis me mutuo, sorte inter uos missa, uter id priore loco faciat. Hæc ita tum placuere. Atq; illa quidem die conuiuij

Apparatus domesticus.

præfectus ego fui. Sequenti autem Callicratidas, & post ipsum, Charicles. Porrõ animaduertebam etiam inter ipsos conuiuiorum apparatus, manifesta utriusq; affectionis indicia. Nam Athenienſis quidem ille, pueris per quãm formosis instructus erat, & propemodum omnes illius serui, imberbes erant, non amplius ab illo retineri soliti, quàm dum prima lanugine inficerentur, postquam autem barba frequẽtiore genę illorum addensabantur, dispensatores & fundorum, quos ille Athenis habebat, procuratores amandabantur. Atuero Charicles magnus saltatricum & psaltriarum chorus sequebatnr, ac tota illius domuncula, perinde ut in Cereris sacris, mulieribus referta erat. Viro aliquo, ne puncto temporis ibi apparente, nisi si cubi infans aliquis, aut senex decrepitus, coquus uidelicet conspiceret, in quem propter ætatem Zelotypiæ suspicio amplius ulla cadere non posset. Erant igitur & hæc ut dixi, satis multa atque aperta utriusq; animi documenta. Veruntamen aliquoties etiam breues quædam quasi futuri certaminis coitiones, inter ipsos inceptabãtur, tanquam finem aliquem quæstio hæc haudquaquam haberet. At postquam iam tempus erat, ut iterum in altũ proueheremur, socios nauigationis, uolentes alio

Intellige signũ Veneris Gnidiæ à Praxiteli factum cuius & Pli. meminit li. 36 cap. 5.

qui ipsos abducere mecum studebam, constituebant enim in Italiam nauigare, æque atq; ego. Et cum nobis uisum esset in Gnidum appulsa ibi naue, spectandi causa ascendere, & Veneris templum uidendi desiderium nos incessisset (celebratur autem ibi Praxitelis facilitatis ac promptitudinis illud uerè Venereum & amabile)

pau-

paulatim ad terram ſubuecti ſumus, ipſa opinor, dea pulchra tranquillitate, nauigium deducente. Cęteris igitur ſolitæ res atq; arma curæ fuere. Ego uero, amatorium iſtud par, utrinq; ſuſpenſum habens, Gnidum circum circa obambulabam, non ſine riſu figulinæ iſtius proteruitatis particeps me prebendo, ut in Veneris ciuitate. Porticus autem Soſtrati, ac cætera quæ nos oblectare poterant, principio circumeundo uiſentes, mox ad templum Veneris imus.* Nos quidē duo, ego uidelicet, et Charicles admodum alacriter, Callicratidas autem ut ad ſpectaculum muliebre, inuitus, libentius, ut opinor, pro Venere Gnidia, Theſpienſem illum cupidinem, permutatione facta, habiturus. Ac ſtatim quodammodo nobis, ab ingreſſu luci, Venereæ aſpiraruntauræ.* Serenitas enim ac lumen illud ſupernum, nō in ſolum, ſterile maximè, & lapideis tabulis conſtratum, excipiebat, ſed erat illud utpote in Veneris templo fœcundum mitibus ac frugiferis arboribus, quę frondibus uirentibus in longum uſq; promanantibus aërem circum circa quaſi concamerabant. Abunde uero illa frugibus denſa myrtus, apud dominam ſuam copioſa naſcens, efflouerat, deinde & aliorum arborum ſingulæ, quæcunq; pulchritudine præſtant, neq; ipſæ quamquam longa exacta iam ætate, canæ, areſcentes, ſed præ uigore quaſi iuuenescentes, nouis ſubinde ramis, formoſæ atq; integræ erant. His autem inter mixta erant, etiam illa fruticum genera, quæ alioqui fructuum quidem feracia non ſunt, cæterū pro fructu, pulchritudinem habent. Cypariſſorum uidelicet, & platanorum aëriæ procerităes, & inter ipſas transfuga Veneris, deæ ipſius olim fugitiua facta, Laurus: Cuiuis uero arbori circumuoluta, ſtudioſa illa amoris, Hedera obſerpebat, et uites fœcundæ crebris racemis dependebāt. Eſt enim iucūdior Venus cū Baccho & temperatum illud dulce, quod ab utriſq; uenit. Quod ſi autem à ſe mutuo diſiungantur, minus exhilarant. Erant autem ſub umbris iſtis opacis & obſcuris, amœnę quædam cellæ, eorum uſui, qui intus conuiuia agitare uellent, comparatæ. In quas urbanorum quidem, rari commeabant ulli, ſed populi frequentes turbæ ſolemniter conueniebant, re ipſa Veneri indulgentes. Poſtquam autem abunde plantis iſtis oblectati fuimus, intro in templum ingreſſi ſumus. Ipſa igitur dea in medio poſita eſt, ex Pario marmore, opus ſanē pulcherrimū atq; præclarum, & riſu quodam ſimulato parum ſubridens. Tota autem pulchritudo eius detecta, nulla neſte ipſam tegente, nuda conſpicitur, niſi quatenus altera manu pudenda, quaſi oblita fuiſſet, abſcondit. Tantum uero artifex illa ars ualuit, ut ſolida adeo, ac dura marmoris natura ſingula etiam membra deceret. Charicles igitur, inſanum quiddam & furibundū exclamans. ò fortunatiſſimè, inquit, deorum, Mars, qui propter hanc uinctus fuiſti. Et ſimul accurrens plenis labris, quo ad fiere potuit, extēto collo, deoſculabatur illam. Tacite autem adſtans Callicratides, ſecum in animo admirabatur. Eſt autem biforis ipſius ædes, ut poſſint, qui uolunt, deam ipſam diligentius inſpicere, etiam à tergo contemplari, & ut nihil ipſius cum admiratione non ſpectes. Facile itaq; licet, per alteram portam accedentibus poſteriorem quoq; formoſitatem contueri. Proinde cum uiſum nobis eſſet, totam ipſam deā uidere, in poſteriorem templi partem circumiuimus, Ac recluſa ianua ab ædituo, qui & ipſe creditur mulier eſſe, repente obſtupuimus ad pulchritudinem illam. Athenienſis itaq; iſte, qui tacitè paulo ante uidebat, poſtquam eas, quæ in pueris appetuntur, partes, aſpexit, continuo longe, quām Charicles, inſaniore modo exclamauit. Hercules, inquiens, quanta ſcapulorum concinnitas! ut autem exuberantes nitent lumbi, amplexantis manus implentes! Quam ſcitè circumductæ dunium pulpæ, in ſe rotundantur, neque tenues nimis ipſis oſſibus aſtrictæ, neque rurſum in immensam effuſæ pinguedinem. Formarum autem, quæ utrinque natibus infrà coëuntibus uelut impreſſæ redduntur, dici non poteſt, quām ſuauis riſus. Femoriſque & tibiæ in rectum ad pedem uſque protentæ, accurate ſeruata modulatio. Talis igitur & Ganymedes in cœlo, Ioui nectar dulcius infundit.

Quid ſi per figulinæ, meretriciæ accipias. Quoniā et Athenis in Ceramico meretrices habitarunt, aut quòd hoc genus in fornicibus plerumq; habitat.

** Deſcriptio tēpli Veneris Gnidiacæ.*

** Veſtibulum & lucus.*

Signū Veneris Gnidiacæ

Nam

Nam ab Hebe equidem ſubminiſtrante, potum haud quaquam acceperim. Cum autem hæc quaſi quodam numine correptus, Callicratidas exclamaret, Charicles præ nimio ac uehementi ſtupore, parum abfuit quin diriguiſſet, humidum quendam & manantem in oculis dolorem colliquans. Cæterum poſtquam ab admiratione ſacietas nos auertit, in altero femore maculam conſpicimus, perinde ut in ueſte aſperginem luti aliquam. Arguebat autem deformitatem ipſius, reliquus totius marmoris nitor. Ego itaque ueriſimili coniectura, ueritatem colligendo, naturam lapidis, id quod apparebat, eſſe putabam. Nam neq; huiuſcemodi rerum caſus alieni ſunt. Multis autem, quibus extremè & uelut ad unguem pulchris eſſe licebat fortuna interim aliquid, quod in mora ſit, obijcit. Proinde nigram quandam maculam naturaaſperſam marmori eſſe exiſtimans, etiam hac parte Praxitelem admirabar, quòd eam lapidis deformitatē in illis potiſſimū partibus abſcondiſſet, quæ minus coargui ac deprehendi poſſent. At ea quæ nobis propè ſtabat, templi miniſtra, incredibilis cuiuſdam orationis nouam hiſtoriam narrauit. Namadoleſcentem quendam inquit, haudquaquam ignobili genere natum (nomen autem ipſa reſgeſta tacere fecit) crebro ad delubrum hoc uentitantem, infelici quodam genio impulſum, deam ipſam amare cœpiſſe, & quia totos plerumq; dies in templo commorabatur, à principio ſanctimoniæ cuiuſdam religioſioris ſpeciem deſe præbuiſſe. Nam ſtatim à lecto matutino, multò auroram præuertens, huc uenire ſolitū fuiſſe, ac poſt occaſum ſolis inuitum ægrè domum rediſſe, atq; totum diem ex aduerſo deæ ſedendo, rectos in ipſam perpetuò oculorū ictus direxiſſe. Obſcurè autē inquit, interim ſecum ipſe neſcio quæ ſuſurrabat, & ſuffurante quodam ſermone, amatorias peragabat querelas. Cæterum ubi etiam pauliſper affectus illius moleſtiam à ſe remouere uolebat, affatus deam, in menſam autem quattuor talis Libycæ capreæ, denumeratis, ludendo ſpem experiebatā. Ac quoties id quod intendebat, iecerat, maximeq; ſi quando deam ipſam iactu feliciore ſortitus erat, nullo uidelicet talo, eadem figura cum alio aliquo cadente, adorabat illam, ſperans ſe id quod expetebat, conſecuturum eſſe. Sin autem, quemadmodum ſolet, ſimplicius paulo per menſam ieciſſet, ac tali id quod abominabilius erat, ſurgendo reddidiſſent, toti Gnidomale imprecabatur, uelut ob cladem aliquam immedicabilem, & mœrore plenus erat. & paulo poſt correptis illis, alio iactu, quòd male antea ceciderat, emendabat. Iam uerò, ubi affectus atq; animus illius magis accendebatur, omnis paries inſculpebat, & ut quæque arbor mollis erat, ita cortex illius, formoſam Venerem prædicabat. Eodem autem in precio cum Ioue, Praxiteles erat. Et quicquid præcioſum ac pulchrum illi domi repoſitum inter ornamenta fuerat, id omne donarium Deæ offerebatur. Poſtremo, nimia in eo deſyderiorum uehementia, in inſaniam uerſa eſt. Inuenta autem eſt, cupiſcentiæ illius maſtupatrix quædam audacia. Cum enim iam ad occaſum Sol inclinaret, ſenſim ac tacite, ita ut qui aderant, non animaduerterent, poſt ianuam clam irrepſit, & ſtans, ita ut cerni non poſſet, in interiore parte, adeo ſe tacitus continebat, ut propè ne anhelitum quidem emitteret. Aedituis autem perinde ut conſueuerant foris ianuam attrahentibus intus nouus iſte Anchiſes concludebatur. At quid ego arcanæ noctis audaciam, accuratius uobis exprimā, aut etiam aliis quiſpiam? Amatoriarum amplexuum ueſtigia hæc poſtridie conſpecta ſunt, et macluam hanc habebat dea, indicem uidelicet eorum, quæ paſſa fuerat, Ipſum uero adoleſcentem, ut uulgo fama refert, uel de petris alicubi, aiunt, uel in fluctus marinos præcipitem datum, omnino euanuiſſe. Atq; hæc cum miniſtra templi ita narraret, interea, exclamans Charicles, Proinde fœminum genus, inquit, etiam ſi ſaxeum fuerit, amatur. Quid autem ſi quis animatam uideret huiuſmodi formam, an non una nox, ipſis Iouis ſceptris æquiparetur? Subridens autem Callicratidas. Nondum, inquit, ſcimus, Charicles, an multas audituri ſimus huiuſmodi narrationes, ſi quādo Theſpias quoq; eſſemus. Et nunc ſanè tuæ iſtius Veneris, cuius tāta æmulatione teneris, manifeſtum adeo hoc indicium eſt. Hic, quo pacto, interrogante Cha-

Hiſtoria impotētis cuiusdam amoris.

Principiū disputationis et pareſceue ceremoniæ.

Charicle, admodum uerisimiliter dicere Callicratidas, uisus mihi est. Dixit enim quòd cũ adolescens ille amator, ocium ac spacium totius noctis consecutus fuisset, ut facile totam affectus istius exatiandi facultatem haberet, quasi cum puero tamen, marmori cohæsisset, illud nimirum uolens, neq; anteriore parte fœminam ualere. Multis itaq; absq; delectu ac temere utrinq; uerbis effutitis, ego prom iscuo eorum tumultu ac turba compositis. Viri, inquam, amici, modestam atque ordinatam instituite disputationem, quoniam decora ac decens lex eruditionis atque doctrinæ est. Sublata igitur in composita hac, & nullum finem habente, contentione, uicissim pro sua uterq; sententia, iustam ac solidam orationem instituite. Neque enim etiamdum tempus est, ut ad nauem redeamus. Ac ocio hoc utendum est ad hilaritatem, & ad ea studia quæ cum delectione, prodesse possint. Proinde abscedentes hinc è templo, multa enim religionis gratia turba huc uenitat, in unum aliquod istorum conuiuiorum accumbamus, ut per ocium & cum silentio & audire, et dicere quæ cuiq; libet, liceat. Illud autem memineritis quòd qui hodie uictus fuerit, is in posterum nobis de ijsdem rebus amplius molestus futurus non sit. Rectè uisus sum hæc dicere. Et eòdem cohortantibus etiam illis, exiuimus, ego quidem lætus, nulla me premente cura, illi uero cogitabundi, magnam apud sese in animis disputationem sursum ac deorsum uersantes, perinde ac si de principatu ac ductu apud Platæas certaturi essent. Postquam autem uenimus in densum quoddam, atque umbrosum, pro æstatis tempore, receptaculum, ubi commode requiescere licebat, Suauis hic locus, inquiens ego, nam & suprà uerticem canorum quoddam resonant cicadæ, in medio admodum iudiciali more considebam, ipsam illam superciliis præ me ferens * Eliæam. Proposita autem utrisq; sorte, super eo, utrum priore loco dicere oporteret, posteaquam Charicles priorem locum sortitus est, continuo ut auspicaretur orationem, hortatus sum. Ille uerò cum dextera faciem paulum attriuisset cũ silentio, & parumper sustinuisset sese, mox ad hunc ferme modum orditur. † Te domina orationi meæ, Venus, te auxiliatricem, preces meæ uocant. Nam cum omne opus, si uel exiguum propriæ suadelæ instillaueris, illi absolutissimũ esse solet, tum uerò amatori sermones præter cætera te indigent. Tu enim eorum germana adeo mater. Ades itaque mulieribus patrona, fœmina nimirum ipsa, largire autem & uiris, ut maneant mares, perinde atque generati sunt. Ego igitur statim ab initio orationis primam omnium matrem, & totius generationis radicem ac seminarium, eorum quæ propono, testem aduoco. Dico autem sacram illam uniuersorum naturam, quæ primis illis inter se conglutinatis elementis mundi, terra uidelicet, aëre, igne & aqua, mutua illorum & temperata commixtioni omne procreauit animatum, Sciens deinde quòd omnes mortalis sumus materiæ opificium, & quòd breue adeo tempus uiuendi, unicuique fato præstitutum est, alterius interitum, ut alterius ortus esset, excogitauit, ac morienti, id quod nascitur ẽ diuerso adpendit, ut mutuis successionibus in perpetuum tempus uiueremus. Postquam autem impossibile prope erat, ex singulis seorsim aliquid procreari, duplicem in unoquoque genere naturam effinxit. Nam maribus quidem propria seminum quasi quædam fundamenta, largita est, fœminam autem proinde ut receptaculum quoddam genitalis seminis esse fecit. Commune igitur utrique sexui desiderio indico, coniunxit inter se mutuò illos, lege necessitatis sancta quadam præscriptis, ut manerent propria uterque natura contenti, & neque fœmina præter naturam in marem transiret, neque mas indecore ac turpiter emolleceret. Atque hoc pacto uirorum cum mulieribus conuersationes, in hoc usque tempus, hominum uitam immortalibus quibusdam successionibus conseruant. Neque quisquam uir ex uiro se natum esse gloriatur. Intra duo autem nomina uenerabilia, omnis honor manet, eorum qui ex æquo matrem ac patrem adorant. Ab initio igitur cum adhuc Heroica saperet uita, & uicinam deorum coleret uirtutem, legibus à natura constitutis, obtemperabat.

Alludit ad contentionem & ambitionẽ Athenienſiũ & lacedæmoniorũ qua de principatu inter ſe ante pugnã Platenſem contenderũt. Vide Herodotum.

** Forũ Athenis ſunt, Vnde et Eliaſtæ iudices uocabantur.*

Oratio Charicles, pro amore et concubitu mulierum.

† Exordiũ ab inuocatione.

Confirmatio à naturæ legibus & æquitate.

Ac

Ac secundum ætatis mensuram, cum mulieribus, coniuncti, generosorum patres fiebant liberorum. Paulo autem post tempus à magnitudine illa, ad uoluptatis descendendo uoragines, nouas, & commutatas fruendi uias aperuit. Deinde, quæ nihil non audet, uoluptas, naturam ipsam contempta lege, uiolauit. Atq; aliquis igitur primus oculis aspexit marem, perinde ut fœminam, ex alterutra uidelicet horū causſa, aut quòd ui tyrannica eò illum compulerit, aut quòd uerbis dolose ac fraudulenter induxit. Conuēnit autem in unum lectum una eademq; natura. Ac seipsos inter se mutuo aspicientes, necq; eorum quæ faciunt, neque quæ patiuntur, pudore afficiuntur. Per rupes autem, ut dici solet, steriles proiecto semine, permutatione facta, pro modica uoluptate magnam accipiunt infamiam. Dixeris uero eo usq; tyrannicæ uiolentiæ audaciam ipsam progressam esse, ut iam & ferro naturam sacrilego quodam modo deprædentur, Ac marem masculis exhaustis & exinanitis, inuenerūt uoluptatis superuacaneos & adpositititios modos. Miseri autem illi, & infelices, ut eò magis pueri sint, iam ne uiri quidem amplius manent, ambiguum naturæ duplicis obscuramentum, cum neque, ad quod nati sunt, conseruentur, necq; id ad quod transiere, habeant, flos autem ille, qui in iuuentute adest ac manet, in senium præmaturum marcescere ipsos facit. Simul enim inter pueros numerantur, & iam consenuere nullum uirilitatis interuallum habentes. Ita scelesta illa, & omnis mali magistra, mollities, uoluptates impudicas aliam ex alia, excogitando, in eum morbum, qui ne dici quidem amplius decore potest, prolapsa est, ut nullam uidelicet partem petulantiæ & obscœnitatis ignoraret. Quòd si uero in ijs, de quibus ipsa prouidentia legem sanciuit, unusquisque nostrum sese firmaret ac persisteret, conuersationibus ijs qui cū mulieribus fiunt, contenti essemus, & ab omni conuicio ac probro uita nostra pura atque integra foret. Certè inter ea animantia quæ nihil ex mala atque peruersa affectione deprauare possunt, illibata naturæ legislatura illa custoditur. Leones non insaniunt in leones, sed quę tempore suo accedit Venus, in fœmineum sexum concupiscentiam illorum excitat. Taurus, armenti dux, cum bobus miscetur, & Aries totum gregem masculo implet semine. Quid autem? An non suum cubilia sectantur apri? Lupas autem ineunt lupi? Et ut in summa dicam, neque quæ aërem uolatu perstrepunt aues, necq; quæ humidam aquæ sortita sunt mansionem *, necq; etiam aliquod in terris animal, congressum maris appetit, sed manent inter ea immota prouidentiæ decreta. Vos autem, ò frustra sapientiæ nomine iactati, animal ut uere dicam, uile ac malum, homines, quonam nouo morbo delinquentes, in mutuam inter uos contumeliam accensi estis? Quo nam animi cœco stupore effuso, adeo ab utra q; aberratis uia, fugientes uidelicet ea quæ sectari uos decebat, & contrà sectantes illa, à quibus refugere oportebat? Ac singula talia æmulari omnibus uolentibus ne unus quidem postremo reliquus erit. * At enim hic Socraticis istis, etiam præclara illa oratio renascitur, qua puerorum quidem auditus, perfectis ratiocinandi uiribus adhuc carentes, decipiuntur, illud autem quod iam per prudentiam ad summum euasit, subduci facile nequit. Animi enim amorem quendam comminiscuntur, & cū corporis pulchritudinem uereantur amare, uirtutis uocant sese amatores. Ob quæ sæpenumero risu diffluere, in mentem mihi uenit. Nam quid uobis accidit, ò nimium graues philosophi, quòd id, quod longo iam tempore sui experimentum de se quale sit, præbuit. Cui canities accedens, & senectus, uirtutis testimonium dat, per negligentiam adeo dimittitis, omnis autem ille præclarus amor in iuuenem concitatur, cum tamen in eo ratio & uis colligendi nondum habeant, ad quæ iuditium conuertant. An hæc uelut lex quædam est, ut omnis quidem deformitas malitiæ damnata sit, pulchrum autem quod est, id recta uia aut bonum & honestum laudetur. At uero iuxta magnum ueritatis interpretem Homerum.

Odyßeæ. θ.

Alius pulchro minus enitet ore.
At formam deus exornat uirtute loquendi,
Quicq; uident illum, uerbis mulcentur, at ipse

Intre-

Confutatio alterius amoris à causſa, & modo.

Aliud argumētū, ab exēplo cæterorū animantium.

* *Haud scio an hic pro* λῆρ ν᾽ ἦρ *legendū sit, quod latine foret natationē Exclamatio et ᾠδὸς in pæderastas.*

* *Confutatio Socraticoū, qui puerorū amores ad educationem uirtutis pertinere dicebant.*

Intrepidus fatur ſuaui commixta pudore,
Et medios inter uultu ſupereminet omnes,
Perq; urbem, aſpiciunt, uenientem, numinis inſtar:

Et rurſum alibi dicens, inquit:

At tibi formoſo ſub corpore, nulla fuit mens.

Certè formoſo illo Nireo, cordatus Vlyſſes magis laudatur. Quo pacto igitur ſapientię quidem, aut iuſticiæ, ac cæterarum uirtutum, quæ cum perfectis uiris conſortem & quaſi hæreditarium nactæ ſunt ordinem, nullus amor cõueniens uobis eſt, pulchritudo autem in pueris illa, uehementiſſimos affectuum impetus excitat? Prorſus enim amari oportebat Phędrum, propter Lyſiam, ò Plato, quẽ prodidit? Aut uirtutem Alcibiadis amari probabile fuit, quando ille deorum ſtatuas amputando uiolabat, & ſacris Eleuſiniis illæ inter potandum iactatæ uoces inſultabant? Quis igitur amatorem illius fuiſſe ſe perhibet, cum Athenæ proderentur, & Decelia munitionibus obfirmaretur, ac tota uita ad Tyrannidem ſpectaret? At donec quidem barba nõdum, iuxta ſacrum illum Platonem, obſitus erat, omnibus amabilis fuit, poſtquam autem tranſijt à puero in uirum, qua ætate intellectus, qui tamẽ imperfectus erat, totam ac plenam ratiocinandi uim conſequebatur, ab omnibus odio habebatur. Quid igitur affectibus turpibus uerborum prætendentes uerecundiam, animi uirtutem appellant, corporis elegantiam, iuuenum iſti amatores magis, quãm ſapientiæ? Atq; hæc quidem à nobis dicta ſufficiant, ne uideamur clarorum uirorũ inuidioſe nimis mentionem facere. Parumper aũt à uehementiori ſtudio, ad ueſtram Callicratida, uoluptatem deſcendendo, oſtendam puerorum conſuetudine, muliebrem multò potiorem eſſe. Ac principio quidem, omnem ego delectationem cenſeo iucundiorem eſſe, quæ diuturnior eſt. Acuta ſiquidẽ uoluptas, quæ celeriter præteruolat, priuſquam ſatis percipiatur cognitione ac ſenſu, deſinit. Illud autem quod lætitiam affert, quò magis abundat, eò potius eſt. Quare utinam & uitæ longiores terminos, parca ac tenax illa nobis præfinijſſet Parca, & totum hoc ſpacium perpetua ſanitas gubernaret, nulla mentis perturbatione atque moleſtia interueniente. Feſtum enim diem, et quaſi quendam ſolennem conuentum, totum hoc tempus perageremus. Verum poſtquam maioribus bonis malignus deus inuidit, in præſentibus utique rebus dulciſſima illa ſunt, quæ quàm longiſſimè extenduntur. Mulier itaque ab eo quando uirgo fuit, uſque ad mediam uitæ ætatem, priuſquam omnino poſtrema illa ſenectutis ruga ſuperuenit, ad amplexandum apta ac digna uiris conuerſatio eſt, atque etiamſi illa, quæ formæ atque ætatis tenerioris ſunt, effluxere, habet tamen aliquid experientia dictu ſapientius ac doctius, quàm iuniores. At uero ſi quis puerum uiginti annorum aggrediatur, ille mihi certè uidetur, pathica affectione laborare, ambiguam uidelicet uenerem ſectando. Nam & duri ſunt membrorum thori iam adulti & uiriles, & aſperum quidem, pro eo quod dudum molle ac tenerum fuit, denſatum crebra lanugine, mentum, femora autem idonea ac commoda illa, ſetis quaſi quodam ſqualore, obducta. Quæ uero ſunt his occultiora, uobis, qui periculum eius rei feciſtis, cognoſcenda relinquo. In muliere autem ſemper omni, & coloris reſplendet gratia, & largæ capillorum capitis texturæ, perinde ac ſuauiter floreſcentes hiacinthi, nigricantes, aliæ quidem per tergum effunduntur, ſcapularum nimirum decus, aliæ uero ſecundum aures & tempora, multò quàm in pratis apium eſt, criſpiores. Reliquum uero corpus, ne minimo quidem crinis ueſtigio ipſis ſubnaſcente, Electro, ut aiunt, aut uitro Sidonio perſpicuum magis effulget. Cur autem non & uoluptatum mutuos atque alternos affectus perſequar, quandoquidem ex æquo cum ijs qui agendo afficiuntur, patientes quoque lætitiam capiunt. Propemodum enim non eodem modo ut bruta animantia, ſolitarias conuerſationes amamus, ſed amica quodam-

De his in ſymp. poſio & Phędro Platonis.

De his uide Plutarchũ in uita Alcibiadis & Thucididem.

Aliud argumentũ à diuturnitate uoluptatis.

Aliud à uehementiori uoluptatis.

Aliud à mutua participatione uoluptatis.

modo ſocietate coniuncti, & ſuauiora, quæ bona ſunt inter nos mutuo, exiſtimamus, & aduerſa itidem inter nos mutuo, leuiora. Vnde & inuenta eſt menſa communis, & amiciciæ mediatrice illa in medio poſita debitam uentri adnumeramus uoluptatem, non ſoli Thaſium, ſi id fortè contingat, bibentes uinum, neque ſinguli per ſe, præcioſis ac caris implentes nos obſonijs, ſed illud ſuaue ac delectabile putantes, quod quiſque cum alio capit. Ac uoluptates inter nos communicantes, maiori lætitia afficimur, Illi igitur cum mulieribus congreſſus, delectationis permutationem ac uiciſſitudinem parem habent. Nam inter ſe mutuo utrinque ex æquo afficientes, cum maiori uoluptate diſſoluuntur. Niſi uero Tireſiæ iudici accedendum fuerit, quòd uidelicet mulieris delectatio, toto gradu uirilem præcedit. Honeſtum autem eſſe arbitror, non ambitioſè, ac ſibi tantum frui uolendo, quo pacto priuatim aliquid commodi auferant, ſpectare, totam ab aliquo accipientes uoluptatem, ſed illo, quod percipiunt, diuiſo, paria facere, & ſimilia recompenſare. Atqui hoc de pueris dicere, nemo adeo inſanus eſt, qui poſſit. Sed alter quidem affectus, quocunque tandem modo hæc exiſtimat, uoluprate uelut exempta, ac propria quadam percepta, abit, illi uero, qui contumeliam hanc paſſus eſt, principio quidem dolores ac lachrymæ oboriuntur: paulo uero pòſt, ubi per tempus dolor aliquid remiſit, magis, ut aiunt, nihil quicquam moleſtè feceris, uoluptas autem ne ulla quidem aliqua. Quòd ſi autem & curioſius quiddam aſcitum addere decet (decet autem in Veneris luco, opinor) muliere licet, Callicratida, etiam puerorum modo aliquantulum utendo, uoluptatem capere, duplici fruendæ illius uia aperta. Maſculum autem quod eſt, nullo modo præbet delectationem atque uium muliebrem. Quare etiam ſi uobis quidem placere pòteſt, nos autem mutuo inter nos uelut quodam ſepto diſcludamur. Iam uero, ſi maribus honeſtum adeo eſt, cum maribus conſuetudinem habere, ament ſeſe mutuo de cætero etiam mulieres. Age nunc, ò iunior ætas, & nouarum uoluptatum inuentrix, poſteaquam nouas maſculæ molliciei uias excogitaſti, largire & mulieribus parem poteſtatem. Congrediantur & illæ inter ſe mutuo, quemadmodum uiri, laſciuorum autem inſtrumentorum iungentes inter ſe machinamentum, obſcurum atque monſtroſum, ex ſterilibus compoſitum, concumbant mulier perinde ac uir cum muliere. Illud autem, quod raro auditum eſt, nomen, & pudet ſane dicere, Tribadum obſcœnitatis iſtius, paſſim ac liberè uagetur. Omne autem gynecæum noſtrum, Philænis ſit, ſemimares quoſdam amores turpiter agitans, & quanto melius eſt in maſculam libidinem cogi mulierem, quàm generoſum illud uirorum in mulierem effœminari? Talia cum magna contentione, atque inter dicendum grauiter affectus, poſtquam Charicles dixiſſet, conticuit, uehemens quiddam atque ferinum, ex oculis intuens, Videbatur autem mihi & expiatione uti contra maſculos amores. Ego uero tacitè ſubridens, & ad Athenienſem oculos ſenſim conuertens: luſus, inquam, & riſus Callicratida, iudicem conſediſſe me arbitratus, neſcio quo pacto, Chariclis uehementia, ad ſerias atque ſeueras cogitationes abreptus ſum. Propemodum enim quaſi in uico Martio de cæde atque incendio, aut per Iouem, etiam de ueneficio, certaretur, ſupra modum grauiter affectus fuit. Tempus igitur, ſi unquam antea fuit, nunc maximè eſt, ut Athenas ipſe repetas. Pericli autem pare, ac decem illorum Rhetorum linguas contra Macedonas armatas, unica tua oratione exerceas, actionum earum, quæ in *Pnyce haberi conſueuerunt, unam aliquam ob oculos ponendo. Poſtquam igitur paululum ſuſtinuiſſet Callicratidas, uidebatur autem (quantum de facie coniecturam mihi facere licebat) contentionis atque timoris, minisq; plenus eſſe, orationem ſuperiori aduerſariam orditur. Si mulieribus, inquit, concionum, & fori, cæterarumq; ciuilium

A cõſequenti fœditate.

Pro eo qd eſt, talia pperret, qualia Philænis ſolebat, ut puto.

Quid? ſi τὸν περικλέους δὲ τοῦτον. hoc eſt Periclis ſuadelam.

* Locus Athenis fuit, ubi conciones haberi ſolebãt

ciuſſium rerum tractandarum facultas aliqua foret, dux nimirum, aut præſes illarum ſuffragijs iam pridem creatus eſſes. Ac te ſtatuis æreis per fora paſſim poſitis, Charicles, uenerarentur. Ferme enim ne ipſæ quidem de ſe ipſis, quæcunque aliquando ſapientia atque doctrina excellere exiſtimatæ ſunt, ſi quis ipſis dicendi poteſtatem permitteret, cum tanto ſtudio, tantaq; contentione dicerent. Non illa quæ contra Spartanos armata proceſſit, Teleſilla, propter quam Argis inter Deos numeratur, Mars muliebris. Non mellita illa, qua ſe Leſbus iactat, Sappho, & Pythagoricæ doctrinæ filia Theano. Fortaſſis autem neque Pericles ita Aſpaſiæ ſuæ patrocinatus eſt. Verum enim, quando honeſtum adeo eſt, mares pro mulieribus dicere, dicamus ſane & uiri pro uiris. Tu uero, propitia nobis ſis Venus, Nam & nos Amorem tuum ueneramur. Ego itaque exiſtimabam, non ultra ludum ac iocum, hilarem hanc contentionem nobis proceſſuram eſſe, quia uero uerba ab hoc profecta, etiam philoſophari pro mulieribus, in animum induxerunt, libenter occaſionem hanc arripui. Solus enim maſculus amor, commune uirtutis, ac uoluptatis, opus eſt. Optarim autem, ſi quo pacto fieri poſſet, & platanum illam, quæ Socraticos olim ſermones auſcultauit, arborem Academia & Lyceo * feliciorem, prope alicubi nobis aſtare, eo loco tamẽ natam, ubi Phædri accubitus fuit, quemadmodum facer ille uir dixit, gratia præditus plurima. Fortaſſis ipſa quoque, ut fagus illa Dodonea, ex ramis ſacram erumpens uocem, puerorum amores prædicaſſet, memor adhuc formoſi illius Phædri. Verum quia hoc fieri nullo pacto poteſt.

Exordium à reprehenſione mi ſtudij in aduerſario.

De hac uide Pauſaniam in Argolicis.

Propoſitio.

* *Plato uide dicet in Phædro.*

Nam quàm multi medij inter utroſq;,
Montes umbroſi, & reſonantes æquoris undæ:

hoſpitesq; in terra aliena relicti ſumus, & quaſi quædam prærogatiua Chariclis, Gnidus eſt, ueritatem tamen haud quaquam prodemus. Tu modo nobis Aetherie deus, in tempore aſſiſte, amicitiæ fautor, & arcanorum ſacerdos Cupido, haud quaquam prauus infans, qualem ludendo fingunt pictorum manus ſed quem prima rerum omnium primordia procrearunt, perfectum & conſummatum iam inde ab initio genitum. Tu enim ex obſcura atque confuſa deformitate, uniuerſum hoc effigiaſti, proinde tanquam ſepulchro aliquo communi totius mundi, ſublato, circunfuſo chao uidelicet, illud quidem in ultimi Tartari ſeceſſus fuga præcipitaſti, ubi uerè ſtant

Inuocatio.

Ferratæ poſtes, atq; ærea limina portis,

Cõfutatio primi argumenti Chariclis, p̃ abſolutionẽ. Tribuit enim neceſsitati, quæ ille ut antiquã & naturæ conſentaneã cõmendat

ut ibi dura atque inſuperabili detentum cuſtodia, à reditu, & uia ad ſuperos repetenda prohiberetur, ſplendida autem luce obſcuræ nocti prætenta, omnium & inanimatorum, & animam habentium, opifex extitiſti. Propriam artem ac ſingularem infundendo hominibus concordiam, graues illos amiciciæ affectus conglutinaſti, ut uidelicet ex anima, adhuc maliciæ omnis experte & tenera, beneuolentia illa ſimul enutrita, in perfectionem, & quaſi quandam uirilem ætatem cõſummaretur. Nam nuptiæ quidem, ſucceſſionis neceſſariæ inuentæ ſunt remedia, Solus autem maſculus amor, animi philoſophici, quaſi quoddam imperatum eſt. Omnia uero ea, quæ ex integro ac liberè ad decorem, exercitatione prouehuntur, plus honoris conſequitur, quã illa quæ præſenti neceſſitate opus habent. Et omnino melius eſt honeſtum, quàm quod fit neceſſariò. Proinde quamdiu quidem uita hæc hominum rudis & indocta fuit, neque adhuc dum quotidianam rerum experiẽtiam, ad id quod melius eſt, per ocium conuertere licebat, demiſſa atq; abiecta, præſentibus tum neceſſarijs rebus contenta erat, urgens autem tempus, melioris uiuendi rationis inuentionem non præbebat. At poſtquam neceſſarij quidem uſus, ac feſtinatio illa finem iam capiebat, ac poſterorum cogitationes, à neceſſitate liberatæ, melioribus ſubinde occaſionibus ad inueniendum aliquid, potius, utebantur, paulatim

ſcientiæ accreuerunt. Atque huius rei argumenta capere, etiam ex uulgaribus atque inferioribus iſtis artibus licet. Nam ſtatim ſimulatque primi quidam homines creati fuere, contra famem diurnam remedium quærere cœperunt, atque ita circumuenti atque compulſi præſenti neceſſitate, cum inopia, eligendi quod melius eſſet, facultatem non permitteret, fortuita quælibet herba uictitabant, & radices molliores effodientes, & ut plurimum querucum fructus comedentes. At poſterior ætas, hæc brutis animantibus edenda abiecit. Sationem autem frumenti & hordei agricolarum diligentia ac ſtudium inuenerunt, reperta ratione, qua illa quotannis renaſcerentur. Ac nemo adeo inſanus fuerit, puto, qui dicat, quòd quercus quàm ſpicæ meliores ſint. Quid autem? an non ſtatim quidem à principio uitæ, homines cum tegumento corporum indigerent, uellera, excoriatis feris, induerunt, & ſpeluncas montium, quas contra frigus ſubirent, excogitarunt? aut rurſus truncorum, aut arborum aridas concauitates? Facta autem deinde ex his imitatione, eaq; in melius ſemper promota, ueſtes quidem ſibi ipſis texere cœperunt, ac domos ædificarunt, atque ita interim dum non animaduertunt, artes quæ circa hæc uerſantur, accepto tempore quaſi quodam magiſtro, pro tenui ac uili quidem panno, ueſtem meliorem facere ac uariegare cœperunt, pro contemptis autem & humilibus domunculis, alia tectorum faſtigia, & marmorum ſumptuoſa ædificia excogitarunt, ac nudam parietum deformitatem, floridis colorum tincturis depinxerunt. Niſi quòd ſingulæ iſtæ artes atque ſcientiæ, mutæ cum ſint, & profundæ obliuioni ſubiectæ, tanquam à paruo fomite, paulatim ad proprios efflorescendo peruenerunt radios. Vnuſquiſque enim à ſe aliquid repertum, poſteriori tradidit, atque ita ſucceſſu iſta accipientium, ſemper aliquid iis quæ antea didicerat, apponendo, quod defuit expleuit. Ne quis igitur amores maſculos ab antiquis temporibus depoſcat. Nam tum mulieribus conuerſari neceſſe erat, ne prorſus abſque ſemine nobis genus noſtrum interiret. Variæ autem doctrinæ, & elegantioris huius uirtutis concupiſcentiæ, uix tandem per tempus, quod nihil intentatum, aut imperueſtigatum relinquit, in lucem uenturæ erat, ut cum diuina Philoſophia, & puerorum amores unà adoleſcerent. Quare Charicles, ne, quod antea inuentum non fuit, id poſtea excogitatum iterum, tanquam uile ac malum argue, neue ob id, quòd puerorum amoribus muliebres congreſſus antiquioribus inſcribuntur temporibus, minores alteros putes. Sed uetera quidem exercitia, neceſſaria exiſtimamus. Quæ uero poſtea per ocium cogitationibus incumbens, uita adinuenit, ea, ut illis meliora, in precio habenda atque colenda ſunt. Nam mihi quidem, parum abfuit, quin etiam ridere, paulo antè in mentem ueniret, Charicle uidelicet bruta animantia, & Scytharum ſolitudinem laudante, propè autem præ nimia contentione, etiam pœnitentia ducebatur, quòd Græcus eſſet. Neque enim uelutiqui contraria loqueretur, quæ dicere aggrediebatur, eorum uerba ſubmiſſo acrimido uocis tono, furtim efferebat, ſed elata uoce proclamans. Haud amant, inquit, ſe mutuo leones, neque urſi, aut ſues, ſed illorum ea concupiſcentia ſolum dominatur, qua erga fœminas accenduntur. Et quid hoc adeo mirum? Quæ enim ex ratiotiocinatione meritò aliquis capit, ea illis, qui ratiocinari nequeunt, conſequi non licet. Quoniam certè Prometheus, aut alius deorum quiſpiam, ſi mentem cuilibet humanam indidiſſet, haudquaquam ſolitudo, & uita montana, paſceret illos, neque mutua atque promiſcua pabula haberent, ſed ex æquo nobiſcum ſacra uerentes, & medias ædes priuatorum quiſque habitans, communibus regerentur legibus. Quid igitur mirum aut alienum, ſi animalia naturæ damnata, quæ nihil eorum, quæ ratio ſuppeditat, à prouidentia accipere per fortunam unquam potuere, cum cæ-

Cõfutatio exemplorum, à cauſa efficiẽte

teris

teris rebus etiam concupiſcentia in mares, priuata ſunt? Non amant ſeſe leones, neque enim philoſophantur. Non amant urſi, non enim honeſtum ac pulchrum illud, quod in amicicia eſt, norunt. At hominum illa cum ſcientia coniuncta prudentia, ex eo quòd ſæpius periculum fecerat, optimum quod erat eligens, firmiſſimorum amorum iudicauit eſſe maſculus. Nequaquam igitur Charicles, proteruæ & intemperantis uitæ collectis meretriceis narrationibus grauitatem noſtram ſermone nudo inſecteris, néue cœleſtem illum Amorem infanti huic connumeres. Sed uel nunc tandem apud te conſidera, quoniam id nũquam antea feciſſe uideris, quòd duplex Deus, Amor eſt, haud quaquam una uia uentitans, neque uno ſpiritu animos noſtros accendens, ſed alter quidem, quantum equidem arbitror, ualde puerilia ac ſtulta ſapiens, nulla ipſius mentem ratione gubernante, frequens in animis inſipientium congregatur. præcipue autem ipſi muliebria deſideria curæ ſunt. Et hic eſt quotidianæ iſtius contumeliæ ſocius, abſque diſcrimine, cuicunque uolenti ſeſe celeriter applicans. *A duplici Amoris ſpecie.*

Alter autem Amor, parens teterrimorum temporum
Spectaculum uiſu graue, & prorſus ſacrum,
Cuſtosq; temperatiorum affectuum,

blandum quiddam mentibus uniuſcuiuſque inſpirat, ac propitium hunc deum ſortiti, uoluptatẽ, uirtute immixtam amplectimur. Geminos enim reuera, iuxta tragicum ſpiritus efflat Amor. Vnum autem & commune nomen, affectus diſſimiles habent. Nam & uerecundia utilitatis pariter & damni ambigua atq; anceps Dea eſt.

Quæ ſimul & fructus homini, & mala plurima confert. *Amplificat à ſimilibus.*

Iam uero neq; contentionum genus unum eſt,

Terræq; per orbem
Verſantur geminæ: quarum hanc cum laude ſequuntur
Prudentes, illam damnant ceu fraudis amantem.

Nihil igitur nouum aut mirum, ſi affectus peior, uirtuti communem appellationem fortè nactus ſit, ita ut amor uocetur, & intemperans illa uoluptas, & modeſta hæc beneuolentia. Nuptias igitur, inquit, pro nihilo putas, & fœmineum genus è uita expellis, deinde quo pacto, homines conſeruabimur. Beatum ſanè quiddam fuerat, iuxta ſapientiſſimum Euripidem, ſi abſque illo cum mulieribus congreſſu, ad ſacra & templa Deorum uentitantes, argento atque auro liberos à ſucceſſione mercari poſſemus. Neceſſitas enim graui ceruicibus noſtris iugo impoſito, imperatis parere nos cogit. Quod pulchrum igitur eſt, id ratione eligimus, neceſſitati autem cædat neceſſarium. Quantum igitur ad liberos procreandos attinet, mulieres in numero aliquo ſint, in cæteris uero rebus, apage ne mihi ulla fuerit. Quis enim ſanæ mentis ſuſtinere queat, à ſummo ſtatim mane mulierem comentem atque exornantem ſeſe alienis atque aſcititijs impoſturis? Cuius uera ac natiua facies, turpis eſt. Peregrina autem ornamenta, naturæ deformitatem tegunt, atque aſpicientibus imponunt, Quòd ſi igitur, ad auroram contempletur aliquis mulieres à nocturno lecto ſurgentes, turpiores putabit eſſe beſtijs, quæ intra unam horam nominari, aut excitari ſe difficillimè patiuntur. Vnde diligenter domi concludunt ſeſe, ut ne ab ullo uiro conſpiciantur. Aniculæ autem, & ancillæ, conſimilis formæ turba, circumſtant, uarijs medicaminibus infelices illas facies inficiendo ac medicando reſtituentes *Quatenus mulierũ conſuetudine utẽdum.* *Voluptati opponit mulierum fœditatẽ et in tegẽda illa operoſitatẽ immodicam. Deinde et uitæ morum q; inſolentiam.*

Neq; enim latice meri
Aquæ profundam ubi abluere crapulam. protinus ad ſerium aliquod, ſtudioq; dignum accedunt negocium, ſed crebræ medicamentorum

compoſitiões, fœdam faciei cutem expoliunt. Perinde autem ut in publica pompa, alia ſubinde aliæ ancillarum inſtrumenta manibus exhibent, pelues uidelicet aureas, & gutturnia, ſpeculaq́, & quemadmodum in pharmacopolio, pyxidum turbam, & uaſcula plena multæ infelicitatis. In quibus dentium uis ab ſterſiua, aut palpebris denigrandis ars comparata, ueluti theſaurus quiſpiam, ſeruatur. Plurimam autem partem conſumit textura capillorum. Nam aliæ quidem medicamentis rubefaciendi uim habentibus ad ſolis meridiem, capillos, perinde ut lanarum coloribus, flauo infieiunt fulgore, propriam damnantes naturam. Aliæ uero quibus ſufficere ad formam nigra coma uidetur, omnem maritorum opulentiam in hanc expendunt, totam propè Arabiam ex capillis redolentes, ferreaq́ inſtrumenta, ignis obtuſa ac modica flamma calefacta, uiquadam, cincinnorum flexus inter ſe implicant. Ac curioſius quidem compoſitæ illæ, & ad ſupercilia uſque attractæ comæ, breue interſitium frontire linquunt. Poſt tergum autem in ſcapulas uſque demiſſi capilli, inſolenti quodã modo ſuccutiuntur. Huc accedunt & uariis coloribus tincta ſandalia intra carnem pedes ipſos aſtringentia, & tenuis atque pellucida, prętextu tantum aſſumpta, ueſtis, ne corpus ipſum nudatum eſſe uideatur. Omnia autem quæ intra ipſam ſunt, cognitu faciliora quàm facies, uſq; ad turpiter propendẽtes iſtas mammillas, quas ſemper circumferunt obligatas ac uinctas. Quid autem opus eſt opulentiora iſtis mala recenſere? lapillos uidelicet Erythreos, ab extremis auriculis numeroſo pondere ſuſpenſos, aut illos circum manus & brachia euntes dracones, qui utinam uerè, pro auro, dracones ſint. Etiam corona caput circum circa ambit, lapillis Indicis ſtellata, præcioſa autem de ceruicibus monília dependent, & uſque ad extremos pedes miſerum illud deſcendit aurum, omne, quicquid tali ubique nudum eſt, reuinciens & aſtringens. Dignum autem fuerat, ferro potius religata crura iſta uinciri. Iam uero ubi totum corpus adulterinæ iſtius formoſitatis, fallaci elegantia, quaſi quibuſdam præſtigiis efformatum fuerit, impudentes etiam genas rubefaciunt illitis fucis, ut uidelicet nimiũ nimis ipſarum, & pinguem colorem, purpureus ille nitor, inſuper additus, rubere faciat. Quæ igitur uita porrõ tantum apparatum conſequitur? Nempe ſtatim è domo egreſſiones, & omnis ſpectator, attererens atque enecans [illegible]os.* Quorum nonnullorum infelices uiri, ne ipſa quidem nomina noru[illegible] ſi fors ita ferat, & Genetyllidas. *aut Phrygiam illam deam, & C[illegible] re perditum in paſtore.* Sacrificia autem arcana, & abſque uiris [illegible] ſteria. Quid enim attinet & animorum corruptelas complecti? Poſtquam autem his peractis iterum diſceſſerunt, domi ſtatim prolixa balnea, ac ſumptuoſa quidem & lauta menſa, erga uiros autem multa ac ſimulata recuſatio. Poſtquam enim nimis quãm repletæ fuerint ſua ipſarum guloſitate, cum amplius neque guttur ipſarum cibi quicquam recipere poteſt, ſummis digitis uelut inſcribentes, appoſitorum unumquodque deguſtant, noctes ad hæc narrantes, & diuerſorum corporum ſomnos, & mulíebritatẽ lectum refertum, ex quo ſurgens quiſque, ſtatim lauacro opus habet. Atque hæc conſtantis uitæ argumenta ſunt. At uero quæ acerbiora ſunt, ſiquis ueritatem ex parte modo, diligentius perſequi uelit, uerè execrari Prometheum poſſet, Menandri illam erumpendo uocem:

Ergo immerentem dictitant Promethea
Pendere fixum Caucaſi de rupibus?
Et geritur illi Lampas, at aliud nihil
Boni, quod omnes autumo odiſſe ſuperos,
Fecit mulieres, proh ſupreme Iuppiter

Videtur hoc loco uel deeſſe quædã, uel corrupta eſſe. Colias & Genetyllis Veneris cognomẽta ſunt apud Ariſtophanẽ. Comus autẽ ſaltationis ſpecies, paſtoralis, & item Phrygia, quibus etiam inter conuiuia utebantur. Apparet ergo mulierum mores, & inſolentiam in publicis conuentibus, ſpectaculis, & ſaltationibus notari, eáq; partim omiſſa hic, partim corrupta eſſe.

Genus fœleſtum, ducit aliquis coniugem?
Clam ducit, & quodammodo oblitus ſui.*
Nam mox cupiditates ſequuntur plurimæ,
Thoroq; adulter nuptiali ſubſidens
Illudit, hinc naſcuntur inſidiæ & metus,
Et temperata toxico mala, pocula,
Morbiq; uarij, atque omnium grauiſſima
Inuidia, cum qua mulier omne æuum exigit.

Et hic dubito an integra ſatis omnia ſint

Quis hæc bona uidelicet ſectatur? aut cui uita adeo infelix ac miſera animũ demulceat? Aequum igitur fuerit muliebribus iſtis malis opponere maſculã puerorum uiuendi rationem. Nam mane ſurgens ex lecto hauquaquam coniugali, poſtquam reſidentem in oculis ſomnum reliquum, aqua ſimplici abſterſit, ſatera chlamide humeralibus fibulis aſtricta, à paternis ædibus egreditur, demiſſo in terram uultu, ac neminem ex omnibus ex aduerſo intuens. Comites autẽ & pædagogi, turba ipſum decens, ſequuntur, uenerabilia uirtutis inſtrumenta manibus tenentes, nõ ſecti pectinis inciſuras, quibus coma demulceri queat, neque ſpecula, repercuſſarum formarum, abſq; penicillo expreſſas effigies, ſed uel multiplices pugillares à tergo ſequuntur, uel ueterum uirtutes operum cuſtodientes libelli. Quòd ſi etiam in ludum Muſici itare illum oporteat, apta atq; ſonora lyra, Omnibus autem philoſophicis animi diſciplinis abundanter exercitatus, ubi iam mens cyclicis illis bonis ſatiata fuerit, corpus quoque liberis exercitationibus exercet. Nam Theſſali equi curæ illi ſunt, ac breuiter iuuentutem domans ac ſubiugans, in pace meditatur res bellicas, emittendo ſpicula, & euibrando iacula, perita ac certa feriendi, dextera. Deinde & nitidæ paleſtræ, & ad ſolis meridianum calorem oppletur puluere corpus denſatum, deſtillantesq; cõtentioſorum laborum ſudores, poſt quos lauacra breuia, & menſa ſobria, rebus paulo põſt gerendis non aduerſa. Rurſum enim ipſi tum præceptores, & ueterum operum exempla repetentes, atque in his cum cura uerſantes, recordationes. Nempe quis heros uirilis ac fortis fuerit, aut quis ob prudentiam publico teſtimonio laudatus, aut qui iuſticiam ac temperantiam amplexati fuerint. At talibus uirtutibus tenerum adhuc animum imbuens, quando iam ue[illegible]s gerendis finem imponit, tributo, qui uentri ex neceſſitate de[illegible]ſo, ſuauiores ſomnos dormit, poſt diurnos iſtos labores, ad tem[illegible]cens. Quis igitur amator ephebi talis non fieret? Aut cui ita habes oculorum quidem fuerit acies, cæcæ uero atque offuſcatæ mentis rationes? Quomodo uero non amaret illum in palæſtris quidem Mercurium, in ter lyras autem Apollinem, equitatorem uero Caſtorem, diuinas autem uirtutes mortali proſequentem corpore? At mihi quidem, ò Dij cœleſtes, utinam uita ſit hæc perpetua, ex aduerſo amici ſedere, & ſuaue loquentem propè audire: cum exeunte autem, pariter exire, & in ſumma, omne cum eo opus commune habere. Optarit igitur amator quiſpiam per illæſam, & inconcuſſam uitam, amaſium ſuum, abſque omni moleſtia ad ſenectutem peruenire poſſe, nullius fortunæ inuida impreſſione labefactatum. Quod ſi uero etiam, qualis humanæ naturæ conditio eſt, morbus quiſpiam inuaſerit ipſum, cum laborante pariter ægrotabo, & ſi per intempeſtum mare in altum tollatur, cum eo ſimul nauigabo. Quòd ſi etiam tyrannica uis uincula illi innectat, par ferrum mihi ipſi quoque circundabo. Et quicunque illum odenerit, idem mihi inimicus quoque erit. Si uero prædones, aut hoſtes uideam in ipſum graſſantes, etiam ultra quàm potero armabor: & ſi moriatur, uiuere neque ipſe ſiſtinebo. Poſtrema autem mandata ijs, quos proxime poſt illum amaui, iſta dado, ut commune ambobus ſepulchrum accumulent. Oſſibus au-

Collatio uitæ ac dictæ puerorum.

Aliud ab exemplis.

tem permiſcendo oſſa, ne mutum quidem puluerem à ſe mutuo ſegregari ſinant. Atque hæc non primi ita effingant mei erga dignos amores, ſed illa Dijs proxima, heroum prudentia, uelut quadam lege ſanciuit. In quibus amicitiæ amor ille, ad mortem uſque durauit, & unà cum uita tandem expirauit. Phocis ab infantilibus adhuc annis, Oreſtem Pyladi coniunxit, Deum autem, cum mutuorum affectuum uelut mediatorem quendam accepiſſent, perinde atque in uno, eodemq; uitæ naufragio, ſimul nauigarunt. Ambo Clytemneſtram interemerunt, uti Agamemnonis filij, ab ambobus Aegiſtus occidebatur. Et furijs, quibus Oreſtes exagitabatur, Pylades magis quàm ille infeſtabatur. Idēq; cum illo, cum iudicaretur, periculum ſuſtinebat. Amatoriam autem amicitiam, non Græciæ modo terminis metiebantur, ſed ad extremos Scytharum fines nauigarunt, alter quidem morbo laborans, alter autem curam adhibens. Tauricam quippe terram aſcendentes, ſtatim occiſæ matris ultrix Erinnys perinde atque hoſpitio ipſos excepit. Ac barbaris undique circunſtantibus, alter quidem ex conſueta inſania collapſus iacebat. Pylades autem

Spumam oris abſtergebat, atq; corporis
Curam gerens, tegebat illud ueſtibus, Non amatoris modo,

Hæc ex Iphigenia Tauri-ca Euripidis deſumpta ſunt.

ſed & patris affectum præ ſe ferens. Quando igitur iudicio lata ſententia fuerat, ut altero ad ſupplicium & cædem manente, alter Mycenas proficiſceretur ad afferendas literas, ambo manere alter pro altero uolunt, uterque in altero uiuente, ſeipſum uiuere exiſtimans. Reſcit autem & epiſtolas à ſe Oreſtes tanquam Pylade digniore, qui illas acciperet, tantum non amator pro amato redditus.

Nanq; hunc perire occiſum (inquit) onus mihi graue,
Ego enim ille ſum, qui hoc concilio nobis malum.

Et paulo pòſt ait: Huic quidem da literas,
Argos enim mittam, tibi ut res benè habeat.
Occidat autem nos, cui opus.

Nam uniuerſum negocium ita ſe habet. Quando enim à puero, dignus ac ſerius ille amor ſimul enutritus, in eam ætatem, quæ iam ratione uti, aliaq; ex alijs colligere poteſt, confirmatus fuerit, id quod olim amatum eſt, mutuos atque alternos amores uiciſſim reddit, adeoq; difficile eſt ſentire, uter alterius amator exiſtat, perinde ut è ſpeculo ſimili, amantis beneuolentiæ, in amatum recidente imagine. Quid igitur ceu peregrinā uoluptatem nobis exprobras, id quod uitæ noſtræ proprium eſt, diuinis legibus definitum, & per ſucceſſionem ad nos tranſmiſſum. Libenter uero ipſum recipientes, cum pura mente, ueluti ſacram quandam rem tractamus. Nam uerè beatus ille eſt, iuxta ſapientum ſententiā:

Cui pueri molles, & equi ſolidam ungulam habentes,
Atq; ſenecta uiro, minus intolerabilis illi eſt,
Si quem adamant pueri.

Defenſio Socratis à teſtimonio Apollinis.

Socraticæ uero doctrinæ, & ſplendidum illud uirtutis examinandæ iudicium, etiam delphicis cortinis approbatum eſt. Oraculum enim ueritatis Pythius ille ex adyto dedit. Virorum omnium Socrates (inquiens) ſapientiſſimus, qui pāriter cum cæteris diſciplinis, quibus uitam hominum promouit, & puerorum amorem, ceu rem præcipue utilem, adinuenit. Conuenit autem iuuenes amare, perinde ut Alcibiadem Socrates, qui ſub una atque eadem chlamyde patris ſomnos dormiuit. Atque equidem Callimachi illud præconium ad finem orationis libentiſſimè cunctis apponerem:

Nanq; utinam, cupido ſectantes lumine amatos
Erchius * ut pueros iuſſit amare ſenex.
Sic & ametis eos, fortiq; habitetis in urbe.

His

His cognitis, adulescentes, modestè pueris bonis conuersamini, neque modicæ delectationis gratia, longa effusa beneuolentia, usque ad uigorem modo ætatis, fictos ac simulatos amandi affectus protendite, sed cœlestem amorem adorantes, à pueris usque ad senectutem stabiles animorum motus conseruate. Nam hoc pacto amantibus, suauissimum quidem uitæ tempus est, nulla inhonesta conscientia cohabitante. Celebris autem & multa post mortem illorum fama, ad omnes passim promanat. Quòd si uero conuenit philosophorum pueris fidem adhibere, etiam æther, post terram, excipit eos, qui hæc sectantur. Illi autem meliori fato morientes, uirtutis præmium hoc, incorruptibile consequuntur. Atque hæc cum Callicratidas ualde iuueniliter, iactando amplificasset, Chariclem quidem denuo dicere conantem, repressi. Tempus enim erat, ut ad nauem descenderemus. Rogantibus autem, ut, de eo quod mihi sapere uiderentur, sententiam ferrem, paulisper utriusque uerbis connumeratis & perpensis. Haud quaquam subito, inquam, ac temere uidentur, amici, orationes istæ à uobis effutitæ, aut citra præmeditationem compositæ esse, sed continuæ, longæq;, & per Iouem etiam solidæ cuiusdam curæ, manifesta hæc uestigia sunt. Propemodum enim nihil est, quod ab utroque dici potuerit, ac prætermissum sit. Ac multa quidem rerum experientia, maior autem orationis grauitas. Vt ego quidem optarim, si modo possibile foret, uel Theramenes ille, cothurnus fieri, ut ambo uictores ex æquo hinc discederetis. Veruntamen quoniam ipsi nihil remissuri uidemini, & ego inter naui gandum, de ijsdem rebus, haud quaquam admittere turbam aliquam iterum constitui, id quod mihi maximè uidetur iustum esse, pronunciabo. Nuptiæ quidem, ad uitam hominum promouendam, res imprimis utilis, & beata, quoties ex sententia contingunt. Puerorum autem amores, quotquot amicitiæ puræ & casta iura conciliant, solius philosophiæ opus existimo. Quare sanè coniugio quidem uacandum omnibus est: pueros autem amare, solis philosophis relinquatur. Minimè enim mulieribus perfecta ac solida uirtus innascitur. Tu uero, Charicles, nequaquam ægrè feras, si Athenis, Corinthus hic cedet. Atque ego quidem præ uerecundia, breui oratione, iudicio ita tum approperato, surrexi. Animaduertebam enim Chariclem suprà quàm tristem esse, propemodum non aliter, ac si morte damnatus esset, Athenensis autem alter, læto quodam modo alacer exiliens, incedebat ualde insolenter. Putasses ipsum circa Salaminem nauali prælio Persas superasse. Etiam illud ex iudicio hoc consecutus sum, quòd splendidiore conuiuio nos idem accepit, dum uictoriæ epulum nobis præbet. Erat enim alias quoque, quod ad uitam attinet magnificentior. Tacitè autem & Chariclem consolatus sum, ob grauitatem uerborum, assiduè admirando, quòd difficiliori parti, tam potente oratione patrocinatus esset. Cæterum ea tum in Gnido commoratio, quæq; apud ipsam Deam uerbis ultrò citroq; iactata sunt, habentia pariter & serium hilare, & eruditionem à Musis non alienam, ad hunc ferè modum dirempta sunt. Tu uero Theomneste, qui antiquarum adeo rerum harum memoriam nobis excitasti, si tum iudex fuisses, quo pacto sententiam tulisses? THE. Melitidem, aut Corębum me putas esse, per deos, ut ego ijs, quę abs te iustè adeo iudicata sunt, contrariam sententiam ferrẽ? Qui quidem præ summa eorum, quæ modo dicebãtur, uoluptate, in Gnido commorari me putabam, propemodum paruam hanc domũculam, ipsum illud templũ esse existimans. Sed tamẽ (nihil enim puto, in hac diei festiuitate, indecorè dicetur, & omnis risus, etiã si nimius & affectatus fuerit, solemnis esse, & ad festum pertinere uidetur) orationẽ illam ab amatore puerorũ, cũ nimio supercilio prolatam, admirabar quidem ob grauitatẽ, uerum non admodum ad demulcendũ animum

Epilogus & exhortatio.

Sententia Lucian.

animum facere arbitrabar, cum puero nondum pubescenti consuetudinem quotidianam habere, & interim Tantali pœnas sustinere. Ac pulchritudinem in oculis tantum non exundante, cum haurire ac bibere liceat, sitim malle pati. Neque enim satis est, aspicere eum, quem amas, neque ex aduerso sedentem, atque loquentem audire, Sed perinde atque schalis quibusdam uoluptatis compactis, amor primum gradum uisus habet, ut aspiciat uidelicet amatum. Deinde ubi aspexerit, cupit adductum ad se propius, etiam contingere. Summis itaq; digitis, tametsi solum attigerit, fruitionis istius delectatio, totum mox corpus percurrit. Postquam autem etiam hoc potitus facile est, tertium experimentū addit, nempe baliationis, non statim curiosum illud, & affectatum, sed paulatim labia admouendo labijs, quæ priusquam planē contingat, rursum absistit, nullo suspitionis uestigio relicto. Deinde uero ad id, quod porrigitur, applicando sese, exquisitioribus semper quidem amplexibus illiquescit, interdum etiam ipsum os tacitè diducens, manuum autem nullam admittit segnitiem. Nam manifestæ, ac mutuæ eorum quæ sensu percipiuntur amplexationes, uoluptatem conglutinant. Aut clām dextra molliter per sinum subingressa, mammillas, pro sua natura, modicè extantes, premit, & astricti solidiq; uentris plenum atque exuberans illud digitis contrectat æqualiter. Posthæc & primam succrescentis pubis lanuginem. Ac quid attinet me occultiora ista longius persequi. Tantam igitur nactus potestatem amor, calidioris cuiusdam rei opus attingit, atque ita ā femoribus, quasi quodam exordio facto, iuxta Comicum, ipsum percutit. Mihi quidem ita amare pueros contingat. Illi uero de sublimibus disputantes, & quicunque philosophiæ supercilium ultra ipsa tempora adductum habent, tumidorum uerborum insolentia rudes & imperitos pascant. Amatori enim deditus fuit, ut quisquam alius, Socrates, & sub uno eodemq; cum ipso pallio accumbens Alcibiades, haud quaquam intactus inde surrexit. Ac ne mireris, non enim neque Patroclus ab Achille amabatur eō usque modo, ut ex aduerso illi sederet

Aeacidem expectans, dum cantus finiat ille.

sed erat & illorum amicitiæ mediatrix uoluptas. Cum igitur gemeret Achilles Patrocli mortem, parum custodito affectu in ueritatem erupit,

Femorum & morum sancta conuersatio,

Melior (inquiens) illos uero, qui apud Græcos Comastæ, seu comessatores appellantur, nihil aliud, quàm certos ac manifestos amatores puto. Fortassis autem dixerit quispiam, turpia hæc dictu esse, uera certè tamen sunt, per ipsam Gnidiam Venerem. LVCIA. Haud quaquam feram te, chare Teomneste, aliud principium tertij sermonis serentem, quod audire solemni ac festo die solum par est. Cætera uero ab auribus meis procul hinc ablegare decet. Sed omittentes, plus temporis commorando hic accumulare, in forum hinc exeamus. Iam enim probabile est, accendi deorum. Est autem non iniucundum spectaculum, eorū quæ ille in Oeta passus est, memoriam, in animum reuocans præsentibus & spectantibus,

IMA-

IMAGINES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM

Effigiat hoc dialogo Lucianus typum siue exemplar formosissimæ atq; honestissimæ mulieris, quæ non tam tum pulchritudine corporis perfecta & numeris omnibus absoluta sit, uerumetiam eas animi dotes, eamq; morum uenustatem, ac gratiam habeat, quæ fœminarum proprijssima sint, & pro personæ qualitate quamq; maximè commendent. Ac priorem quidem descriptionem, corporis ac formæ uidelicet, ex sua persona, effingit, collatione facta omnium earum & statuarum, & imagnum, quæ unquam à clarissimis artificibus factæ, præcipue celebrantur. Sumendo ex unaquaque quod in ea potissimum fuit, ac plurima laude nobilitatum Alteram autem, quæ sermonis ac uocis suauitatem, eloquentiam, studia, cognitionemq; liberalium scientiarum præterea sapientiam quoque ac prudentiam, modestiam, pudicitiam, & (quam in hac cum primis commendat) animi æquabilitatem ac moderationem describit, sub Polystrati cuiusdam persona, cum quo dialogum hunc instituit, proponit: etiam ipsam collationibus exemplorum cum poëticorum, tum historicorum, eodem modo illustratam. Vtrum autem Imperatoris alicuius, eorum, sub quibus ipse uixit, an externi regis cuiuspiam uxorem, aut etiam concubinam, hoc tam exquisito ac singulari encomio celebret, dubitari potest. Nam Traiani quidem, atque Adriani uxoribus, sub quorum imperio pleraque scripsit, & nomen, & patria repugnare uidentur, cum altera Plotina, altera Sabina dicta fuerit: hanc autem ipse, ut illam apud Xenophontem Abradatæ uxorem, Pantheam uocari dicat, & ex Smyrna, Ionica ciuitate natam fuisse. Et tamen appellatione regis Magni, qua ueteres Græci, solum Persarum regem nominabant. Idem infrà etiam Imperatorem Romanum designat, cum in Toxari, ait Diniam à præfecto Asiæ ad regem magnum (quanquam ibi regem Persarum, qui tum nullus fuit, Eranius quoque uerterit) in Italiam missum, & ab eo damnatum, in Gyarum Insulam relegatum fuisse.

LVCIANVS.



Exordium ab admiratione & effectu formæ.

AT profectò tali quopiam illi absumpti sunt exitio, quibus Gorgonis facies conspecta est, quali ego paulo antè penè interijssem, ô Polystrate, uisa summa forma muliere. Et, quod in ea fertur fabula, parum aberat, quò minus ego saxum ex homine factus sim, spectaculi admiratione rigore attracto. PO. O Hercules, inusitatum quoddam & nouũ dicis spectaculum, nimisq; uiolentum, si Luciano quoque stuporem induxerit muliercula. Hoc equidem formosis conspectis iuuenibus facilè tibi soletaccidere, ita ut quispiam citius totum sypilum loco dimoueret suo, quàm te à formosis queat abstrahere: qui non solum hianti ore illis assistere consueuisti, sed lachrymas quoque non rarò profundere tibi moris est, quemadmodum illam perhibent Tantali filiam. Veruntamen responde mihi, quæ illa tandem est Meduſa saxifica, & unde generis ortum ducit, ut & nos illam uideamus. Neque enim, ut mea est opinio, nobis inuidebis spectaculum, neque Zelotypiæ morbo laborabis, si & nos illa conspecta rigore concreuerimus, LVC. Atqui hoc planè tibi compertum esse oportet, quòd si ex sola specula illam intuitus fueris, mutum illico ac ipsis statuis immobiliorem te faciet. Et fortasse quod dixi, leue est præ hoc quod dicturus sum. Vulnere quoque non admodum tempestiuo te consauciabit, si coràm ipse illam intueberis. At si illa conuersis oculis temet inspexerit, quæ facultas tibi relinquetur te ab illa auellendi? Adducet te alligatum quocunque collibuerit, quemadmodum lapidem heracleum ferrum ad se attrahere perhibent. PO. Desine uero ô Luciane, prodigiosam quandam & monstrificam effingere pulchritudinem. Sed hoc mihi expedi, quæ nam illa fuerit mulier. LVCIAN. An tu me oratione eius formam immodicè attollere existimas, qui uereor, ne eam tibi iam uisam ingenij culpa, atque infirmitate nimis ieiunè laudarim. Tanto tibi

eius

eius facies ōratione mea amplior uidebitur atq; excellentior. Cæterum, quænā sit, mihi non promptum est dicere. Magnus circa illam cernebatur cultus & apparatus splendidus, Eunuchorum numeroso satellitio stipata, multis præterea alijs & illis teneris puellis comitata incedebat. In summa, omnia erant ampliora quàm quæ priuatæ fortunæ mediocritas sustentare possit. PO. Ergó ne nomen quidem inaudisti tu, quæ nam uocaretur? LVC. Ne nomen quidem teneo, nisi hoc solum, illam esse oriundam ex Ionia. Siquidem spectatorum quispiam, conuersis in proximum oculis quando præteribat, Tales, inquit, Smyrneæ sunt pulchritudines. Nihil autem mirandum est, si ex Ionicis urbibus pulcherrima, mulierem produxerit pulcherrimam. Visus uero est et ille mihi Smyrneus esse, qui ista dixerat, adeo insolenter de illa iactabat. POL. Proinde, hoc reuera ut lapis fecisti, qui neq; illam consecutus es, neque Smyrneum illum quæ fuerit interrogaris. Atqui saltem speciem, quoad eius fieri potest, oratione mihi adumbrato, si queam fortasse ista ratione illam cognoscere. LVC. Vide quantam rem à me exigas? Neq; enim tanta præsto est facultas orationibus, præcipue uero meis, adeo admirandam imaginem in lucem producendi, ad quam delineandam uix Apelles, aut Zeuxis, aut Parrasius sufficerent, aut si quis fuit uspiam Phidias, aut Alcamenes. Ego uero artis imbecillitate non mediocriter læsum, deformabo archetypum. POL. Age tamen, effare obsecro, quali fuerit uultu prædita? Neque enim periculosa erit audacia, si familiari tuo ostenderis imaginem quibus lineamentis adumbrata fuerit. LVC. At enim longè tutius ipse mihi facturus uideor, si quos priscorum illorum artificum ad præsens opus absoluendum asciuero, ut mulieris formam mihi depingant. POL. Quorsum ista dicis? Aut quo nam pacto illi tibi asciti uenient, qui tot retrò seculis fato functi sunt? LVC. Perfacile, dummodo te mihi non pigeat ad quæsita respondere. PO. Roga quæcunque fert animus. LVC. Nunquam ne Polystrate ad Cnidios peregrè profectus es? POL. Imò, maximè. LVC. Proinde ante omnia Venerem quoque illorum uidisti? POL. Sanè per Iouem Praxitelis monimentum pulcherrimum. LVC. Sed nunquid etiam fabulam memorantibus de illa incolis inaudisti, quomodo unus aliquis eius imaginis infando amore correptus fuerit, tum quemadmodum latenter in templo derelictus, noctu cum imagine, quantum fieri potuit, rem habuerit? Sed hæc alio tempore inquirito, quippe hæc ut ais tibi planè uisa est. Age uero & hoc mihi responde, nunquid etiam illam Athenis quæ in hortis est, uidelicet Alcamenis conspexisti? PO. Sanè omnium inertissimus ò Luciane, meritò censendus essem, si pulcherrimum Alcamenis figmentum negligenter contempsissem. LVC. Illud quidem Polystrate te non interrogabo, num sæpe in arcem conscenderis, ac Calamidis Sosandram spectaris? POL. Et hanc uidi sæpenumero. LVC. Iam & ista abundè sufficiunt. At ex operibus Phidiæ, quod nam maximè collaudasti? PO. Quod nam aliud, quàm illam Lemniam, quam hoc quoque titulo nobilitare non dubitauit Phidias? Insuper illam quoque Amazonem, quæ hastæ innititur. LVC. Pulcherrima sunt ista, ò amice, itaque alijs non amplius egebis artificibus. Age uero iam ex omnibus his, quoad eius fieri poterit, unicam imaginem compositam tibi ostensurus sum, ab unaquaque præcipuum specimen habentem. PO. Et quo pacto hoc fieri potest? LVC. Haud difficili ò Polystrate, si nunc in præsens traditis orationi imaginibus illi permiserimus exornandi copiam, tum componendi & coaptandi facultatem, quantum fieri poterit luculentissimè, eadem opera temperaturā obseruanti, & iucundam uarietatem. PO. Rectè dicis, proinde assumptis illis demonstret. Perlibenter uero uidere gestio, quī nam illis usura sit, aut quomodo ex ijs omnibus unam compositam, nec ulla in parte discrepantem absoluturā sit. LVCIAN. Atqui iam tibi uidendi facultas præstabit nascentem imaginem ita componens. Veneris è Cnido adductæ, si tantum caput sumpserit, reliquis

Descriptio formæ p collationem statuarū, quotquot usquā nobilissimæ & præclarissimæ ab optimis artificibus effictæ sunt.

II.

III.

IIII.

V.

ſiquis nudi corporis partibus opus non habebit. Porrò, quod ad comam & uultum attinet, ac decentem ſupercilioru ambitum, illi habendum concedes, quem admodum à Praxitele abſoluta eſt. Qui netiam oculorum mobilem agilitatem, amabili hilaritate & gratia temperatam retinebit, ſicut uiſum eſt Praxiteli. Cæterum, ubera & quæcunq; uultus ſunt partes, priores ab Alcamenis Venere quæ in hortis ſita eſt mutuo accipiet. Adhæc manus teretes, earundemq; concinnam iuncturam, digitorumq; tenellorum ductum non difficilem, in extremis in orbiculatam exilitatem deſinentium, ab ea quæ in hortis eſt & illa utenda recipiet. At uero totius faciei deſcriptionem & lineamenta genarumq; teneram mollitiem, & naſum intra rectum modum cohibitum præſtabit Lemnia & Phidias. Idem quoque dabit oris conformẽ compoſitionem, ceruicem uerò lacteam ſumet ab Amazone. Porrò autem Soſandrà & Calamis eandem ornabunt uerecundia. Riſu præterea tenui fallente intuentis oculos animi oriſq; hilaritatem oſtendet, qualis & illius eſſe ſolet. Veſtitus frugalem mundiciem à Soſandra conceſſam habebit, præter quàm quòd illa nudo & aperto erit capite. Aetatis autem menſuram, quantacunq; illi fuerit, iuxta Cnidorum Venerem metienda eſt. Etenim & hanc Praxitelem diligenter emenſum eſſe uideo. Et quid tibi uidetur Polyſtrate, erit ne imago ſatis ornata & elegans, & maximè poſtea quam exactiſſimè abſoluta fuerit? PO. Ad huc õ generoſiſſimè, nonnulla formoſitatis pars in excolenda imagine tibi intermiſſa eſt, adeo omnes exornandi rationes in unum contuliſti. LVC. Illud enimuero amice quod dixiſti maximum eſt, niſi tuo iudicio minimum momenti ad ſummam formæ præſtantiam colores adhibere poſſe uideantur, & cuius in quaque corporis parte maximè ratio habenda eſt, decorum, ut exactè, ut perfectè nigra ſint, quæcunq; nigra, & alba, quæcunq; alba eſſe conuenit, utq; apto decentiq; rubore floreſcant omnia. Ac iam de his periclitamur cum adhuc quod maximum eſt, deſyderamus. Vnde ergo eius rei copiam nobis parabimus, aut accerſemus uidelicet pictores, cum primis uerò illos, quos hoc artificio præcæteris longe præcelluiſſe cognouimus, ut colores nobis aptè commixtos tẽperent, eoſdemq; pro decoro luculente & artificioſe accommodent. Sanè uerò accerſatur Polygnotus, & Euphranor ille, atq; etiã Apelles, Aetione unà comitante. Illi diuiſo inter ſe opere, Euphranor comam pinget, qualem Iunonis depinxit. At Polygnotus ſupercilioru decoram diſtantiam, & malarum decentem rubedinem cuiuſmodi Caſſandram apud Delphos fecit in conuenticulis, exprimat. Amictum uerò ille quoque præparet, quàm poterit tenuiſſimè elaboratum, ut quæcunq; parti corpori decenter applicet, multa uerò uentis diffundenda relinquat. Porrò, reliquum corpus ipſe Apelles abſoluat, ſecundum Pacatæ ſimulachrum, ita tamen, ne nimium addat albedinis, ſed planè temperanter rubeſcat. Labia autem non ſint alia, atq; Roxanæ Aetion addidit. Quin potius præſtantiſſimum inter omnes pictores Homerum, Euphranore & Apelle poſthabito, in partem operis ſuſcipimus. Siquidem cuiuſmodi ille colorem Menelai adiecit femoribus, ebori purpureo oſtro infecto aſſimilatis, tali uniuerſum corpus colore niteat. Cæterum, ille ipſe pingat & oculos, bouinis, hoc eſt, pulchris & nitentibus oculis præditam exprimens. In partem laboris ueniat illi opem ferens, & poëta ille Thebanus ut uenuſtate ſua exornet palpebras. Homerus quoque illam riſus amantem & ſtudioſam faciat, & candidis humeris, atque lacertis decoram, & roſeos habentem digitos. In ſumma, totam aureæ Veneris formoſitati longe iuſtius illam comparet, quàm Briſei filiam. Hæc inquàm fictores atq; pictores & poëtæ elaborabunt. Quòd autem per omnia amabili quadam elegantia niteat, hoc Gratiæ erit officium, aut potius omnium quot quot uſpiam ſunt Gratiæ atque Cupidines chorũ ducentes. Quis talem imitatione aſſequi poſſit imaginem? PO. Diuinum quoddam opus producis ô Luciane, & profecto ab ipſo Ioue demiſſum cœlitus, & cuiuſmodi apud ſuperos abſolutum eſſe credibile eſt. Quid autem rei ipſam facientem uidiſti? LVC. Codicillos habebat in manibus, duabus partibus complicatos, uidebaturq; alteram iam perlegiſſe, alteram

Hactenus ex nudis ſimulachris effigiem collegit, ita & pictis clariſi morũ artificũ tabulis et poëtarũ deſcriptionibus quoque colorũ elegantiam cõparat

Geſtus incedentis & loquentis.

uero etiamdum legendo perlustrare. Porrò autem inter progrediendū nescio quæ uerba cum quadam expedissequis faciebat, neq; enim tam clarè ut exaudiri possit loquebatur. Veruntamen tenuiter ridendo ò Polystrate dentes ostendebat, Dij boni quàm albos, quàm mediocres, quàm apte inter se constitutos. Sicubi segmentum aut monile uidisti pulcherrimum nitidissimis & æquali magnitudine pollentibus margaritis confectum, tam concinna decentiq; serie erant enati. Plurimum uerò decoris & ornatus illis accedebat, ex labijs perpulchrè rubentibus. Elucebant itaque ipsi Homerico ebori recenter secto similes. Neque uerò alij alios deformi latitudine excedebant, aut alij cæteris altius eminebant, aut præcedendo extabant, cuiusmodi in multis est cernere, sed erat una omnibus æqualitas, idemq; color, & magnitudo eadem, eadem serie connexis. In summa magnæ admirationis spectaculum de se præbebat, omnem humanæ formositatis uenustatem exuperans. PO. Quiescas parumper, Iam enim planè intelligo, quàm tu mulierem dicas, his omnibus quæ dixisti, atque adeo ex ipsa patria coniecturam facienti mihi cognita est, tum quòd Eunuchos quoque illam comitatos esse confirmasti, & per Iouem etiam milites. Regis uxorem ò beate, illam uidelicet multis nominibus memorabilem, tu memoras. LVC. Et quid illi nomen est? PO. Planè & illud nimis dulce & delicatum ò Luciane, & omnibus modis amabile. Etenim cognominis est formosæ illi Abradatæ coniugi. Haud dubie enim nouisti sæpenumero audito Xenophonte modestam quampiam & formosam admodum mulierem collaudante. LVC. Sanè per Iouem quasi illam oculis coràm intuerer, ita animo affectus sum, quotiescunq; eīm Xenophontis locum perlego, ac tantum non illam loquentem audio, dum quæ facta sint, commemorat. Et quemadmodum maritum armis induat, tum qualis erat eundem in pugnam emandans. PO. Atqui tu ò optime illam tanquam fulgur prætercurrens saltem semel conspexisti, uideriscq; facilia & prompta illa, nimirum corpus & formam illustrare laudibus. Cæterum dotes animi quibus prædita est, intuentium oculis non sunt obuiæ. Neque compertum habes, quantò præcellat ista pulchritudine, qua mens illius exornata est, quæq; corporis forma longè præstantior, deabusq; conformior esse solet. At ego, qui & familiaritate illi iunctus sum, & sæpe in colloquium ueni, nimirum conterraneus illi existens, planè earum rerum certus sum. Quippe, quòd nec tibi obscurum esse opinor, mihi moris est morum suauitatem, humanitatem, animi magnitudinem, modestiam, & pudicitiam formositati anteponere. Digna enim sunt, quæ modis omnibus corporis dotibus anteferantur. Quoniam planè absurdum foret atq; factu ridiculum, si quis uestitus cultum atque mundiciem præ corpore admiraretur. Porrò autem ea mihi demum omnibus numeris absoluta pulchritudo esse uidetur, quoties in idem concurrunt anima exculta uirtutibus, & corpus amabili forma exornatum. Omnino enim non paucas tibi commonstrare possum, corporis equidem & formæ elegantia uisendas & scitulas & nitidas, cæterum formæ præstantiam morum fœditate deturpantes. Adeout id quod solum in tam speciosо corpore laudandū fuerat, ferè emoriatur atque flaccescat, reprehensioni & turpitudini obnoxium, ac planè præter dignitatem heræ tam prauæ uitiosæ nimirum animæ conuersans. Et sanè tales templis Aegyptijs iudicio meo uidentur esse persimiles. Illic enim ipsum quidem delubrum forinsecus pulcherrimum est simul atque maximum, sumptuosis lapidibus extructum atq; cōpositum, cæterum si intus Deum requisieris, aut simiam inuenies, aut ciconiam, aut hircū, aut felem. Eius generis mulieres non parum multas passim est cernere. Proinde corporis nitor & uenustas non sufficit, nisi ueris & iustis ornamentis decorata & exculta sit. Non aūt dico, ut uestimentis purpureis & aureis, aut gemmeis monilibus exornata sit, sed ijs quæ prædixi, nempe morum elegantia, uirtute, temperantia, æquitate, humanitate, ac alijs quocunq; tandem fine comprehenduntur.

LVC. Proinde ò Polystrate sermonem pensabis ipsa mensura (quod aiunt) aut etiam cumulatius, potes enim, ac quandam animi imaginem adumbratam nobis ostendi

Panthea scilicet. Vide lib. 6. & 7. pædiæ Cyri.

Transit ad descriptionem morū & dotes animi.

Locus communis.

oſtendes, ne tantum ex dimidio illam admiremur. PO. Duram & difficilem mihi iniungis prouinciam ō amice, neq; enim perinde facile atque promptum eſt, ea quæ obſcura ſunt oratione retegere, quàm id quod manifeſtum eſt omnibus laude extollere, Videor uerò et ipſe ad hanc imaginem exprimendam multorum egẽs eſſe operæ, non fictorum ſaltem & pictorum, ſed philoſophorum etiam, ut ad illorum canonem & regulam hoc ſimulachrum rectẽ abſoluatur, & in lucem ad antiquam plaſticen formatum producatur. Sed ad rem accingamur. Sit ergo primum fandi facultate prædita ac dulci uoce inſtructa, ut orationem melle dulciorem de illius fluxiſſe uerius quàm de ſenis illius Pyliĩ contionatoris lingua Homerus dixiſſe uideatur. Omnis autem uerborum & loquelæ tonus, cuiuſmodi delicatiſſimus eſſe ſolet, neq; nimium graui & aſpero tinnitu inſonet, quaſi ad uirilem uocem informatus ſit, neq; rurſus nimium tenui, quaſi impenſe effœminatus aut fermè fractus ſit, ſed qualis eſſe ſolet pueri nondum pubeſcentis, dulcis & blandus, comiter & manſuete in auditum ſemet inſerens, ut etiam illa loqui deſinente uerba audita iucundo murmure tinniant, ac quędam dulciſſimę uocis reliquię aliquantiſper perdurent, aures q; blando ſuſurro circumſonent. Tum quandam Echo alterna uocis imitatione auditum prorogantem imitetur, mellitiſſima quædam uerborũ ueſtigia neq; non perſuaſionis pleniſſima in animo audientium relinquens. Cæterum, quando uoce illa tinnula canere adorta fuerit, præcipue uero ad citharam, tum uero tempus eſt exæquo tacendi & halcyonibus & cicadis & canoris oloribus, aliena enim à Muſis hæc ſunt omnia, ſi ad hanc collata fuerint. Et ſi Pandionis natam dixeris, rudis & inepta eſt, quanquam uocem multiſonam ædere ſoleat. Orpheus aũt & Amphion à quibus maximè motos auditorum animos eſſe cõſtat, quiq; ſyluas & ſaxa ſequentia cantus dulcedine ad ſe pertraxerunt, illi, ut ego opinor, ſi hanc audiſſent poſthabitis citharis, aſtitiſſent auſcultantes cũ ſilentio. Quippe, omnes harmoniæ rationes accuratiſſime obſeruare, ut ne quid rhythmus deliret, ſed tempeſtiua decẽtiq; eleuatione atq; depreſſione modulari ac emenſurare concentum, præterea uoce per omnia reſpondere citharæ, utq; plectrum à lingua non diſcrepet, aptiq; digitorum tactus, & agilis membrorũ flexibilitas, unde nam hæc ſuppetiſſent huic Thraci, ac illi in Citherone boues paſcenti? Itaq; Luciane, ſi quando illam cantantem audieris, non ampliùs illatam à Gorgonibus monſtrificam ullam immutationem patieris, lapis factus ex homine, ſed Sirenum modulantiũ uirtutem qualis nam ſit, cognoſces. Ita enim ſat ſcio adductus demulceberis, ut patriæ ac familiarium tibi obreptura ſit obliuio. Atq; etiam auribus cera obſtructis, per ceram quoq; oppoſitã penetrabit iucundiſſimæ uocis modulatio, tantam cantando uoluptatem audientibus exhibet. Terpſichores aut Melpomenes aut Calliopes uocem dixeris, infinita et omnifaria aurium animorumq; demulcimenta in ſe complectentem. Vt uno uerbo dicam, optarim cum primis talem mihi & tam concinnam modulandi rationẽ auditam, cuiuſmodi par eſt per talia labia & dentes illos emiſſam erumpere. Viſa uero eſt & tibi hæc eadem quam dico, itaq; & auditam eſſe exiſtima. Sed enim exacta & perfecta linguæ eloquentia, ac uocis ſonicę puritas, tũ illa in familiari colloquio extemporalis dicendi facultas atq; ſuauitas, quæ Gratijs Atticis ubiq; conſperſa eſt & condita, ne admiranda quidem eſt. Habet enim hoc à maioribus quaſi hæreditario iure patrium, Neq; alia ratione conueniebat illam in hac peregrinatione Athenienſium eſſe participem. Atqui ne illud quidem admiratione mihi proſequendũ uidetur, poëticis lectionibus illam uoluptuoſe oblectari & gaudere, eandemq; multo iam tempore ſtudioſe in illis uerſari, quando unà cũ Homero eiuſdem urbis ciuis ſit & incola, Vnam equidem Luciane illius iucundæ & amœnæ uocis ac modulationis imaginem expreſſam eſſe uides, ſi quis tenuiter admodum exprimere ſtuduerit. Iã uero & alias nõ oſcitanter cõſydera. Neq; enim unam ſaltem ſicut tu ex multis cõpoſitam conſilium eſt abſoluere, nam hoc eſſet perexile & ieiunũ, tum more graphico abſolutũ, ex tot formis tamq; multiplicibus ſpeciebus hinc inde collectam unam

Vocis ſuauitas & ſermonis.

Præteritio.

corporis pulchritudinem componere sibiipsi discrepãtem. Sed omnibus animi virtutibus una imago depingatur, imitata formam archetypi LVC. Diem festum & epulas publicas omnifariam instructas mihi annuncias, ò Polystrate. Videris itaq; multo cumulatius mensuram mihi remetiri. Proinde perge admetiendo, nulla enim nunc res est qua perinde mihi possis gratificari. PO. Ego, quoniam omnium honestarum liberalium q; disciplinarum cognitio necessaria esse putatur, maximè uerò earũ quæ usu ac meditatione constant, age & illam iam constituemus, multifariam quandam, ac multiplici uenustate conspicuam, nequa in parte fingendi artificio te inferiores adpareamus. Et sanè ita pingatur, ut omnia bona comprehensim possideat, quibuscunq; Helicon affatim atq; abundanter affluit. Nequaquam uero ut Clio aut Polymnia, aut etiam ut Calliope, utq; omnes aliæ, quarum unaquæq; uniustantum rei perita excellenter præcellit, uerum nostra omnium ex æquo gnara & prudens sit. Prætereа nec minus Mercurij atq; Apollinis dotibus prædita sit. Quæcunq; enim poëtæ lepidissimis celebrata uersiculis in lucem dederunt, quæcunq; à scriptoribus classicis literis ac memoriæ prodita sunt, quæcunq; philosophi extulerunt laudibus, hisce simul omnibus imago præclarissimè exornata sit. Neq; uero tantum penicillo obiter colorata, sed pigmentis penitus imbuta, & ad satietatem usq; tincta sit. Et ignoscendum est, si nullam huius picturæ archetypum queam ostendere. Neq; enim usquam in ueteribus de eiusmodi absoluta disciplinarum cognitione facta exstat mentio. Veruntamẽ si uidetur & hæc sacra superis dedicetur, neq; enim, ut mea fert ratio, usquam culpari potest. LVC. Elegantissima profecto, ò Polystrate, ac omnibus cum numeris tum lineis absoluta. PO. Iam deinceps post hanc ipsius quoque sapientiæ & intelligentiæ imago depingenda est. Opus aũt nobis erit ad hanc absoluendam exemplis quàm plurimis, præcipue uero multis ueteribus, ac uno quidem illo & Ionico. Cæterum pictores & illius artifices erunt Aeschines familiaris Socratis, atq; ipse etiam Socrates, imitandi dexteritate omnes longo interuallo post se relinquentes, qui aliqua cum gratia & uenere unquam pinxerunt aliquid. Aspasiam porrò illam Milesiam qua cũ & olympius ipse maximè admirandus conuersatus est, exemplum intelligentiæ non malũ, præponentes, quanta rerum peritia, quanto in officijs ciuilibus acumine, quanta denique industria atq; solertia perpolita fuerit hoc omne ad nostram hanc imaginem translatum accurata amussi applicabimus. Præterquam quòd illa modica in tabula depicta fuerat, hæc uero Colossea pollet magnitudine, LVC. Quorsum ista dicis? PO. Quoniam ego Luciane, nequaquam æqualiter magnas imagines esse opinor, similes existentes. Nequaquam enim similis est uetus Athenienſium Resp. ac præsens Romanorũ potentia. Itaq; etsi similitudine illa respondeat, hæc tamen potior est magnitudine, ueluti in latissimam depicta tabulam. Deinde, & tertium exemplũ si lubet producamus, nimirum illam Theano, ac uersificatricem Lesbiam unà cũ Diotima, Theano quidem animi magnitudinem ad picturam cõferentem, Sapho aũt institutæ uitæ iucunditatẽ adferet. Porrò Diotimæ non tantum ut illam laudauit Socrates, similis erit, uerum illi omnibus ingenij ornatissimi dotibus comparata respondebit. Itaque & hanc Luciane, imaginem dedicatam suspende. LVC. Per Iouem Polystrate nimium admirandam. Sed enim tu ò amice, alias quoq; benignitatis ac humanitatis imagines pege depingere, quæ morum mansuetudinem, tũ placidam erga egentes comitatem consueuit ostendere. PO. Proinde & illa Theani comparetur, illi nempe Antenoris coniugi, neq; non Aretæ & filiæ eius Nausicaæ. Præterea si qua alia in fortunæ indulgentis affluentia animi modestiam obtinuit. Deinceps uero post hanc modestiæ imago depingatur, ac ostensæ erga conuersantem benedicentię, ut iuxtà illam Icarij filiam maximè modesta & pudica sit, quemadmodum ab Homero adumbrata est. Talẽ enim Penelopes effinxit imaginem, atq; etiã per Iouem propter nos affinitatẽ, etiam Abradatę cõiugis, cuius paulò ante mentionẽ fecimus. LVC. Omnibus profecto modis & hanc præclare absoluisti imaginem ò Polystrate, iamq; fermè exprimendarũ imaginũ finẽ attigisti. Nullas em animi ac laudũ partes prętermisisti

Studia et cognitio liberalium disciplinarum.

Sapientia & iudicium.

In Symposio, apud Platonem.

Modestia.

Prudentia.

PO. Nondum omnes, ſummum enim & maximè laudis caput omiſſum eſt. Dico uerò cum in tantam rerum magnitudinem euecta ſit, ut neque factu ob blandientis fortunæ proſperitatem intumeſcat, neq; ultra humanæ ſortis menſuram effera tur temere, fortunæ confidens. Sed ſeruata æquabilitate animi, ſe ipſam cohibeat, nihil procatius aut inſolentius, quod alijs foret moleſtiæ, animo concipiens, ſed ut erga accedentes populariter affecta ſit, ac dextris copulatis eoſdem benigne atq; amanter ſuſcipiat. Tanto enim his quibus cum ſermonem conferunt, ſunt acceptiores, quanto altiori fortuna euectæ, nihil ſuperbi, faſtidij aut contemptus tragici præ ſe ferunt. Veluti omnes illi qui ſua potentia non in hoc utuntur, ut procaciter contemnant alios, ſed potius ut benigne aliorum ſubleuent inopiam, illi ſoli acceptis à fortuna bonis maximè digni habendi ſunt, ac ſoli illi inuidentiæ malum poſſunt effugere. Nemo enim facile ei fortunato inuidebit, quem proſperis rebus affluentibus moderato utentem animo conſpexerit, neque iuxta Aten Homericam illam *Illiad. 7.* ſuper hominum capita incedentem, ac inferiorem calcantem. Quod plerunq; euenire ſolet ijs qui humili atq; abiecto ſunt animo, fortunæ arridentis procacitate intemperanter efferatis. Poſtea quàm à fortuna nil tale ſperantes eximprouiſo ſublimes in currum quendam uolatilem euecti ſunt, intra fortunæ mediocritatem conſiſtere uequeunt, neque deorſum elatos torquent oculos, ſed ſemper nituntur in arduum. Quare non raro ueluti Icarus liquefacta illis quàm celerrimè cera, ac alis defluentibus per præceps in marinos fluctus deuoluuntur, ſpectatoribus riſum exhibentes. Quotquot autem inſtar Dædali alarum utuntur remigio, neque admodum in ſublime elati uolant, certe quòd alæ ex cera illis conglutinatæ ſunt, rerum autem abundantiam ad humanæ uitæ ſocietatem ſubleuandam expromunt, neque non contenti ſunt ſaltem ab undis paulo altiores inferri, adeo ut crebro etiam alas uolando humefaciant, nec ſolis æſtui & feruoribus eaſdem liquefaciendas exhibent, illi tutò iuxta ac moderatè uolatu utuntur. Quem curſum quiſpiam & in hac maximis efferre laudibus iure optimo poſſit. Quocirca digniſſimum etiam ab omnibus fructum percipit, optantibus ut hæ alæ quàm diutiſſimæ illi permaneant, bonis ſubinde affatim affluentibus, LVC. Sic quidem fiat, ò Polyſtrate, neque enim corporis *Epilogus.* uenuſtate ſolum conſpicua eſt, ut Helenam admiranda forma fuiſſe conſtat, ſed animo quoq; lepido amabili talibus expolita dotibus ſpectantes ad ſe allicit. Digna uero magno illo rege, manſueto exiſtente & affabili habenda eſt, ut hac quoque præcipua felicitatis parte cum alijs bonis innumeris quibuſcunq; ampliſſimè inſtructus eſt, fruatur. Vt ſub illius imperio ea quoque forma & uirtute mulier nata ſit, & quæ cum illo conuerſans arctiſſimo deſyderio eum complectatur. Quippe haud quaquam mediocris felicitatis mulier exiſtimanda eſt, de qua aliquis Homericum illud commodiſſimè dicere poſſit, quod cum aurea Venere de formoſitatis palmario contendere poſſit, ingenioſis autem operibus Mineruam æquiparare. Neque facile quiſpiam ex omni mulierum numero aliquam illi comparabit, neq; corporis, neque ingenij gloria, ut idem ait Homerus, neque item mente & artificioſis operibus PO. Vera ſunt quæ dicis ò Luciane. Quare ſi conſultum factu tibi uidetur, commixtis iam in unum imaginibus, & ea quam tu corporis effinxiſti, & ijs quibus ego mentis ingenijq; dotes adumbraui, unam ex omnibus compoſitam, collecto libello omnibus contemplandam, admirandamq; exhibeamus, & ijs qui hoc ætatis degunt apud ſuperos, tum etiam illis qui paulo pòſt futuri ſunt. Itaq; longe, ut mea fert opinio, hæc erit ſtabilior & diuturnior, quàm ulla fuit, aut Apellis imago, aut Parraſij, aut Polygnoti. Eaque ipſa multo plus gratiæ ſpectantibus exhibuit, quatenus non ex ligno aut cera aut coloribus formata, ſed ſolertia atq; induſtria à Muſis ad hoc aſcitis expreſſa eſt, quæ haud dubie imago omnium accuratiſſimè abſoluta futura eſt, & corporis elegantiam, & uirtutes animi iuxtà contemplandas oſtendens.

Æquabilitas animi eiusdem ratio.

LVCIANI

PRO IMAGINIBVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Apologia hæc est, eorum quæ superiore dialogo, nimio extollendi studio, ultra quàm decet, ac pium est, de Panthea dicta, uideri poterant. Priore igitur loco Polystratus, accusationem ac reprehensionem Pantheæ, recenset, quæ hisce duobus capitibus potissimum continetur. Primo quòd immodice ac nimium illam laudarit Lucianus. Deinde, quòd etiam cum dijs illam comparârit, quorum prius contra modum atque officium uerè laudantium sit, & adulatoris speciem præ se ferat: alterum uero etiam impium, & periculosum, & ab illius natura & ingenio alienum, adeoq; contraria sibi ipsi facere Lucianum, qui cũ tantum illius modestiam prædicet, interim ultrà deos eandem efferat. Hanc accusationem postea etiam ex sua persona confirmat Polystratus, hortaturq; ut scriptum, siue encomium hoc mutet. Ad quæ Lucianus ita respondet, primum, ut dicat, se neque ad huc dum satis laudasse illam, nedum nimium, & quicquid huius fecerit, ex libertate atq; officio laudatorum fecisse, neque hoc adulatorum esse, nam alia ratione alioq; fine adulatores laudare, atq; uerè laudantes, eáq; omnia exemplis ac orationibus ostendit. Alterum autem, quòd illam cum dijs contulerit, ita defendit. Non esse in ea aliquam impietatem, aut insolentiam. Neq; enim illam cum dijs ipsis, sed cum eorum imaginibus ac statuis comparasse. Deinde etiam si hoc fecisset, aliorum tamẽ exempla extare, quibus factum hoc suum tueatur, qui non modo homines cum dijs contulerint, sed & deorum nomina sibi usurparint. Ideoq; non esse periculum hinc aliquod metuendum, cum idem antea tam multi, etiam philosophi, fecerint.

POLYSTRATVS.



GO Luciane, inquit mulier, aliàs quidem magnam tuam erga me beneuolentiam euidenter perspexi, tum etiam honorem ex libello ædito per te mihi habitum non obscure animaduerti. Neq; enim ita effuse quispiam me laudaret, nisi beneuolentia adductus talia scriberet. At ut nescius non sis, quo ego sim animata animo, sic de me planè persuasum habe. Neq; aliàs quidem hominibus ad assentandũ eruditis gaudere soleo, sed qui sunt eiusmodi, subdoli præstygiatores mihi esse uidẽtur, ac minimè natura liberi. Cæterum, in laudibus quoties quispiam præter modũ me extulerit, molestis ac immoderatis amplificationibus attollens atq; exaggerans omnia, pudore quodam afficior, nec parum abest, quo minus non ferè semper aures obstruere soleam. Eaq; res subsannatione magis & risu quàm laude mihi digna uidetur. Eatenus enim laudes tolerabiles atq; ferendæ sunt, quatenus ille qui laudatur sibi conscius est ab his quæ dicuntur se non discrepare, sed parem esse encomio. Quodcunq; super hoc additũ fuerit, alienũ est, & apertæ assentationis suspitione nõ carebit. Atqui ego permultos noui, inquit, quibus uoluptati est, si quis eos laudibus cohonestans, etiam ea orationi adiecerit, à quibus longe lateq; alieni sunt. Velutisi quis confectæ ætatis uetulos ob iuuenilium annorum uigorem felices pronunciauerit. Aut illis qui informi sunt corpore, Nerei aut Phaonis adiungat pulchritudinem. Siquidem arbitrantur immodicis laudum testimonijs suas formas immutatum iri, et senem denuo repubescere, qua in opinione Peliam quoq; fuisse nõ sum ignara. Hoc uerò longe secus se habet, nam laus res esset quantiuis præcij, si illa quoq; re perinde frui possemus exeiusmodi dementiente superiectione. Iam uere tale quiddam mihi pati uidentur, inquit, ita falso laudati, ac si quis cuipiam turpi facie atq; deformi, laruam admodũ uenustam afferens apponat. Porrò ille ob pulchritudinem sibi uehementer placeret, præsertim cum hæc ab illo auferri possit, & ab occurrente cõminui. Vnde maiori quoq; risu subsannandus foret, natiuę faciei deformitate detecta, quæ ascititia forma occultauerat. Aut per louem, si quis pusilla statura existens indutis cothurnis super magnitudine contendat cũ ijs qui toto cubito ex æquo illi collati eũt excederent. Mentionem faciebat & huiusmodi cuiuspiam, Aiebat mulierem quandam ex matronis primarijs, aliàs quidem pulchram & lepidam, corpore aũt pusillam, & cui multum de iustæ staturæ mensura deesset, à quodam poëta carminibus ce-

Quòd immodice laudarit

A modo & si ue laudum.

Amplificatio à contrario.

A similibus.

Exemplum.

celebratam, cũ ob alias quidem uirtutes quàm plurimas, tum quòd forma esset scitula, & corpore magno & prægrandi. Cuius staturam & longitudinis rectitudinẽ assentator ille populo conferre non dubitabat. Cæterum, illam laudum illecebris uehementer lætatam esse, quasi mendaci carminis assentatiuncula aliquid exiguo corpusculi modulo accessisset, manũq; gestiendo concussisse. Porrò autem poëtam hoc illi crebrius occinisse, cum uideret mulierem laudibus uehementer delectari. Donec quispiam ex præsentibus admoto ad aurem eius capite dixisset illi, Desine ò amice, ne mulierem etiam exurgere facias. Non dissimile quiddam huic, multo tamen magis ridiculum affirmabat fecisse Seleuci uxorem Stratonicen, quæ poëtis oblato talento certamen proposuit, quicunq; maiori arte atq; ingenio eius comam laudibus illustrasset. Atqui caput habebat turpi deformatũ caluitio, cui ne pauci quidem capilli inerant. Sed enim cum deformiter calua esset, omnibus exploratũ habentibus, ex diuturno morbo ęgrotanti capillos defluxisse, nihilo secus tamen audiebat à poëtis execrandis illis assentatoribus, hyacinthinos illius crines dicentibus, & molles quospiam capillorũ globos nectentibus, ac apijs nusquam existentẽ cæsariem comparantibus. Itaq; hæc omnia deridebat, unde adulandi materia assentatoribus suppetit. Addebat præterea illud non in laudibus tantũ usuuenire solere, sed in picturis quoq; easdem assentandi & decipiendi occasiones homines studiosẽ quærere. Gaudent enim, inquit, mortales pictoribus, cũ primis uerò illis, à quibus paulò formosiores depicti sunt. Esse autem nonnullos, qui eiusmodi artificibus iniungerent etiam, ut aut aliquid deformitatis aut magnitudinis naso detraherent, aut oculorũ nigritiem atriorem depingerent, aut aliud quiddam quod suæ formæ adiectũ concupiuerint. Deinde fraudulenter imponunt alienas imagines coronantibus, quæ nullo modo illis respondent similitudine. Hæc atq; eiusmodi dicere solebat, alia quidẽ in libello tuo collaudans, hoc unũ aũt minimè sufferens, quòd illam deabus Iunoni atq; Veneri cõparaueris. Longe enim ista me ait, aut potius omnem humanã naturam excedunt. Cæterũ, ego ne illud quidem unquam in uotis habui, ut priscis heroidibus, nimirũ Penelope & Arete & Theani meam formam conferret, tantũ absit ut Deabus omniũ maximis et præstantissimis comparari postularim. Etenim uehementer, inquit, res diuinas horreo atq; superstitioso animo reuereor, Itaq; periculũ est, ne ut Cassiopæa eam laudem cupide ac desyderanter affectasse uidear. Atqui Nereidibus hæc tantũ formæ præstantia opponebatur. Iunonem & Venerem religiose coluit. Quocirca Luciane, ista te facta recantatione iussit transcribere, aut ipsas Deas testatura est hæc ipsa se inuita per te scripta esse. Te aũt scire uoluit, quòd libello non mediocriter discrucietur ita propalam obambulante, ut nunc is à te informatus est, nõ nimium pie neq; sancte admodũ Deorum cultũ perdocens. Existimabat uerò ab omnibus se uisum iri non uulgari peccato obnoxiam, si sustineret Veneri Gnidiæ aut Hortensi se dici similem. Quare te eorũ quæ libelli tui in extremis à te de illa prolata sunt, iussit ut submone facerem, quibus eius animi moderationẽ omnis fastus nesciam testatus es, quippe quę super humanam mensuram semet nõ efferret, sed terræ uicina seruata mediocritate uolaret. His ille dictis, nunc sui oblitus super ipsum cœlũ mulierem extollit, Deabus illam assimilans. Postulat uerò à te ne semet Alexandro incogitantiorem esse putes, qui, architecto quopiã pollicente se Atho totũ transformaturum, & ad eius simulachrum adcommodaturũ, ut totius montis uastissima moles regis effigiem obtineret, duas in manibus urbes habẽtem, tam prodigiosis pollicitationibus non accessit animo, opus architecti uiribus maius esse opinatus, hominis temerariam audatiam compescuit, non admodum credibiliter Colossorum magnitudinem effingendo assequentem. Iussit itaque ut suo loco Atho intactum relinqueret, neque montem ita magnum ad tam parui corpusculi similitudinem imminueret. Laudabat autem Alexandrum animi magnitudinis, dicens, illum sibi hoc facto maiorem statuam quàm Atho erexisse in hominũ animis, apud quos eius rei memoria nunquã esset intermoritura. Neq; enim

Aliud Stratonices.

Quod cũ Deabus ipsam comparasset.

Ab ingenij repugnantia et periculo.

Ab impietate.

A repugnantibus.

Amplificat exemplo.

parui aut abiecti erat animi, honorem adeo amplum atq; inusitatum contemnere. Quin se quoq; tuum figmentum laudare aiebat, neque non imaginũ induſtriam admirari, cæterum, ſimilitudinem non agnoſcere. Quippe nequaquam dignam eſſe tantis ac talibus, & minimè harum eſſe affinem, ſed ne aliam quidem mulierem ullam ad eas poſſe aſpirare. Itaq; libenter tuos admirandos honores ei habitos tibi remittit, teq; orat, ut natiuo ac proprio archetypo ſuam faciem adumbres, utq; humano more illam laudibus illuſtres, neque pedis modum excedat calceus, ne os quoque mihi inquit, fortè illi occurrenti obduret. Illud quoque ut tibi exponerem, mihi in mandatis dedit. Audio, inquit multis confirmantibus, num autem uerum ſit, uobis uiris explorate compertum, neque uictoribus Olympicis maiores corpore ſtatuas e rigi conceſſum eſſe, ſed curæ eſſe Hellanodicis, ut ne unus quidem ueritatem excedat temere, atque exactiſſimè ſtatua expendatur ad athletæ certamen & corporis quantitatem. Quocirca tibi uidendum eſt, inquit, ne unde mentiendi cauſſam ſumamus in menſura, ac deinde Hellanodicæ ueſtram ſubuertant imaginẽ. Hæc profecto ab ipſa dicta ſunt. Cæterum tu Luciane eam cogitationem ſuſcipe, ut diligenter conſyderes, quo pacto libellum mutatum aliter exornes, eaq; auferas, ne impietate adductus in Deos flagitioſe pecces, ueluti ipſa omnium grauiſſimè iſta tulit, ac plane inter legendum inhorreſcebat animo, ac Deas ut ſibi eſſent propiciæ ſuppliciter precabatur. Et ſanè ignoſcendum eſt, ſi muliebre quiddam paſſa eſt. Atqui ſi ueritas non diffidenda eſt, ego mihi ipſe tale quiddam dixiſſe uiſus ſum. Quippe, initio audiens delictum non animaduerti, oculos in ſcripta defixos habens. Poſtea uero quàm illa mihi fecit indicium, incipio & ipſe ſentire de illis non diſſimilia. Ac prope modum conſimile quiddam paſſus ſum, quod in iſs quæ intuemur ſæpenumero nobis euenit. Contemplantes enim quippiam in propinquo ſub ipſis oculis conſtitutũ, nequaquàm accuratè peruidere ppſſumus. At ſi iuſto interuallo diſiuncti illud intuemur, omnia liquidius comparent obtutui, & quæ bene & quæ ſecus ſe habuerint. Iam hanc hominem exiſtendem, Iunoni conferre ac Veneri, quid aliud eſt, quàm præfracte eleuare tantarum Dearum exiſtimationem. Siquidem in eiuſmodi comparationibus non tam quod modicum eſt collatione creſcit et maius fit, quàm quod maius eſt imminuitur, dum ad id quod uilius fuerat pertrahitur. Exempli gratia, ſi duo pariter incederent, alter quidem corpore prægrandi, alter uerò per ætatem admodum exiguo penè humi repens, tandem ſi æquandi eſſent, ne alter alterum longitudine excederet, illud nunquam breuiore quantumuis ſemet extendente fiet, etiamſi ſummis pedibus ipſe ſemet arrexerit. At ſi eadem ipſis longitudinis obtinenda eſt æqualitas, maior ille demittat caput neceſſe eſt, ac ſe humiliorem oſtendat oportet. Non ſecus in eiuſmodi accidit imaginibus, neque enim perinde tantis incrementis hominis uirtus augetur Deo comparati, quàm Dei magnitudo imminuitur, ad id quod uilius eſt inæqualiter deriuata. Atq; ſi quis terreſtrium imperitus ad cœleſtia oratione temere raperetur, minorem ille ſuſpicandi cauſſam præſtaret hominibus, hoc à ſe impietatis impulſu factum eſſe. Sed enim tibi nulla fuit neceſſitas tot mulierum ſpecioſiſſimarum pulchritudinibus extantibus, hanc tam audacter cũ Venere atq; Iunone comparandi. Itaq; uide Luciane, quo pacto hac tam graui inuidia te & illam exoneres. Neq; enim ualde hoc moribus tuis familiare eſt, qui neali as quidem ad laudandum facilis ac propenſus eſſe conſueuiſti, At nunc neſcio, quo fato impulſus tam ſubito mores mutaris tuos, omnem laudum mediocritatem excedendo. Et qui hactenus laudum eras parciſſimus, nunc in eiſdem effundendis omnium adpares intemperantiſſimus. Sed ne hoc quidẽ dedecori tibi fore putato, ſi orationem iam æditam adhibita lima retractes. Quandoquidem hoc Phidiam quoq; feciſſe perhibent, quo tempore apud Heleos Iouem iam abſoluerat. Stetiſſe enim illũ poſt ianuam, ubi primum opus in lucem productum hominibus uiſendum oſtendiſſet, ſubauſcultaſſeq; quid quiſq; ſpectantium laudaret aut reprehenderet, Cæterũ hic quidem naſum reprehendebat, quaſi plus æquo craſſiorem, alius uerò faciem tã

quam

Ab exemplo aliud.

Aſſeueratio accuſationis.

Ab effectu et impietate.

Epilogus qui à conſuetudine & ingenij natura & exẽplo cohortatur.

quam oblongam, tertius aliud quiddam pictori uertebat uitio. Deinde, digressis spectatoribus, rursus Phidiam semet concludentem correxisse, atq; ad multorum opinionem & iudicium imaginem emendasse. Neq; enim mediocre aut contemnendum esse existimabat populi tam numerosi consilium, sed hoc sibi persuaserat necessario fore, ut multi semper plus quàm unus peruiderent, tametsi ipse semet Phidiam esse non ignorabat. Hæc tibi ab illa uenio adferens, quæ & ipse non possum nō probare, ac tibi suadere ut facias, qui & singulari familiaritate et beneuolentia tibi cōiunctus sim. LV. Hactenus quidem ignorauí Polystrate, te tantum esse rhetorē. Itaq; orationem ita prolixam, accusationem ita uerbosam aduersus libellum meum effudisti, ut nullam parandæ apologiæ spem mihi feceris reliquam. Verum enimuero in hoc forensis iudicij rationem & morem egressi estis, cum primis uero tu, quòd lucubrationem meam indicta caussa condemnaueris, non assistente illi patrono. Facillimum autem ut opinor, illud est iuxta Paroemiam, solum currentem uincere. Itaque nihil mirandum est, si nos comprehensi simus, neq; aqua nobis effusa, neq; respondendi facultate concessa. Quin potius illud omnium est absurdissimum, si uos & accusatoris & iudicis officio iuxtà functi estis. Vtrum ergo uis, ut rebus iam senatusconsulto decretis contentus quiescam, an potius iuxta Imeræum poëtam, Palinodiam quandam conscribam? Aut dabitis mihi prouocandi copiam ad aliud iudicium? PO. Sanè per Iouem, dum modo habeas quod probabiliter & iustè ad obiecta respondere possis. Neq; aduersarijs præsidentibus, ut tu ais, sed amicis cognoscentibus caussam perorabis tuam. Ego uerò unà tecum iudicium perpendere quoque paratus sum. LVC. At hoc me non mediocriter conturbat Polystrate, quòd illa non præsente caussa mihi dicenda sit. Etenim hoc longe fuerat præstabilius. Nunc uero mihi iusso uelim nolim necessarium est defensionem aggredi. At si pollicitus fueris te talem mihi fore apud illam internuncium, qualem illius apud me egisti, audebo iactare aleam. PO. Enimuero illius rei gratia bonum habe animum Luciane, quòd me non malum habiturus sis in defendendo responsorem aut interpretem, si quàm paucissimis dicere conatus fueris, quo facilius memoria complectar singula. LVC. Atquí admodum mihi opus fuerat oratione longissima, ad tam uehementem & acerbam accusationem refellendam. In tuam tamen gratiam quantum potero defensionem decurtabo. Itaque illi hæc à me annuncianda curabis. PO. Nullo modo Luciane, sed tanquam illa præsente orationem habebis. Deinde ego te apud illam imitabor. LVC. Proinde quando ita tibi uidetur Polystrate, illa præsto est, eaq; prædixit uidelicet, quæcunq; tu ab illa mihi annunciasti. Nobis autem secunda oratio exordienda est. Et sanè non uerebor hoc tibi palàm facere quod mihi accidit. Nescio quam mihi trepidationem incusseris, ut planè meticuloso sim animo. Et quemadmodum uides, iam totus sudo & horreo, ac tantum non illā uidere uideor, ipsaq; res magnam mihi iniecit perturbationem. Attamen incipiam neq; enim illa iam præsente mihi patet locus effugij. PO. Verum per Iouem magnam uultu præ se fert beneuolentiam. Viden' ut læta sit atq; alacris, & mansueta animo, quare sumpta audacia animo præsenti orationē aggredere. LV. Ego te fœminarū præstantissima mirifice, ut ais, & præter modū laudatam, nō uideo quò tanto præconio tuas uirtutes extulerim, quanto te ipsa nobilitaris encomio, cū Deorū cultū ita in magnis ponere soleas. Hoc enim fermè omnibus quæ à me dicta sunt maius est atq; excellētius. Et precor, ut benigne mihi des ueniā, quòd neq; hac ascripta imagine te honestarim, quę obstāte ignorantia nunquā mihi in mentē uenit. Neq; em aliā ante hanc depinxissem citius, nō ut hęc adiuncta aliquo modo reliquas excelleret, sed mihi multo minus dixisse uideor, quā rei dignitas exigebat. Igitur cōsydera, quantū à me solidę laudis testimoniū prętermissum sit, quāta significatio ad faciendū indiciū uitæ optimæ & mentis probatissimæ neglecta. Nam quibuscunq; moris est deorū immortaliū numina nō negligēter colere, illi quoq; in humanis acti onibus optimi cēsendi sunt. Itaq; si oīs oratio retexta de integro mihi exornāda foret

Querela Luciani de actione iniquiore modo instituta, & de difficultate respōdendi, estq; hæc ceu paraceue quædā ad Apologū qui sequitur.

Exordiū ab attentione.

Extenuatio.

Carminis cōfutatio, per inuersionem.

A pietate & modestia.

&

& imago emendanda, nihil esset quod perperam adimere auderem, illud uerò es-
sem additurus, tanquam totius corporis caput atq; fastigium. Magnas ergo me ti-
bi gratias debere hoc nomine non diffitebor. Siquidem ego cum animi tui mode-
rationẽ laudassem, & quod nihil procacitatis aut insolentiæ, aut fastus, tanta tibi cõ
ciliasset rerũ magnitudo, his tu in oratione mea reprehẽsis, ueram laudandi rationẽ
cõpleuisti. Quippe tales laudationes nõ auidè arripere, sed hisce auditis rubore affi
ci, easq; maiores esse testari quàm ut tuæ mediocritati conueniant, moderati & po-
pularis animi est indicium. At tu quando impensius hoc erga laudes affecta es ani-
mo, tanto te digniorem esse ostendis, quæ immodicis laudibus certatim celebreris.

Amplificat à Chria. Ac penè tibi res iuxta Diogenis cecidit sententiam. Qui interrogante puopiam,
quo pacto quis gloriam potissimum consequi posset, si gloriam, inquit, contempse-
rit. Dicerem, nimirum & ipse interrogante me quopiam, qui nã laude digni essent
maximè: quotquot laudari grauate ferunt. At hæc aliena sunt & præsenti instituto
parum respondentia. Cæterum, de quo mihi respondendi cura incumbit, illud est
quòd Veneri Cnidiæ atq; ei quæ in hortis est, adhæc Iunoni & Mineruæ formam
tuam effingens comparauerim. Hæc inquam tibi omnem modum excedere, & ul-
tra pedem uisa sunt. Ad hæc iam mea delabetur oratio. Et sanè uetus uerbum est

Alia eiusdem defensio à libertate & officio laudanti bus. poëtas atq; pictores esse liberos. Ego uero laudantes maiori libertate dignos esse cẽ
seo, tametsi humi aut gressim incedant, quemadmodum nos, nec ulla uersiculorum
inferantur magni loquentia. Est enim laus res quædam libera, cuius licentia nullis
mensuræ aut magnitudinis aut breuitatis legibus astricta est. Sed in hoc solo præ
omnibus elaborat, ut admirandum ut omnium amore dignum declaret eũ quem
laudauerit. At ego hac uia non incedam, ne imprudens ductu imperitiæ hoc tibi fa-
cere uidear. Illud autem puto tibi non obscurum esse, eiusmodi nobis esse laudato-
riarum orationum occasiones, quemadmodum oporteat laudantem uti ad demon-
strandum comparationibus, imaginibus atq; similitudinibus. Et fermè summa in
hoc sita est rectè aliquid adumbrandi & effingendi, quod ita optimè iudicari potest
Non si quis quiddam cum similibus conposuerit, neque si cum eo quod uillus est il-
lud comparauerit, sed si id quod effertur, laudibus quãm poterit effusissimè ad ex-
cellentioris archetypum extulerit. Exempli gratia, si quis canem laudaturus, eum
dem dixerit uulpe maiorem esse, aut fele, nunquid ille laudandi rationem tibi calle-
re uidebitur? non utiq; dixeris. Sed neque, quanquam lupo illum æqualem esse dix
erit, admodum laudauit magnificè. Sed ibi tandem uera laus absoluitur? si canis
leoni similis esse perhibetur & magnitudine & membrorum robore. Veluti Ori-
onis canem laudans poëta Leonicidam illum esse affirmauit. Et hæc perfecta laus
canis est. Rursus sicut Milonem Crotoniantem, aut Glaucum illum ex Carysto, aut
Polydamantem laudare foret animus, ac tandem unumquemq; illorum muliere ru-
bustiorem fuisse perhiberet, nonne iure optimo ob laudis uæcordem stultitiam de
ridendus esset, quem si unius uiri fortitudinem excessisse dixisset, neq; tamen hoc

Comprobat exemplis. ad cumulatam laudem suffecisset. At quibus laudibus ille eminentis ingenij poëta
Glaucum extulit, neq; Pollucem robustissimum cum eo ex aduerso manus auferũ
conferere, neq; ferreum & animosum Alcumenæ filium. uides cuiusmodi illũ Dijs
comparauit? Quin potius ipsis imaginibus illum quàm uerissimè expressit. Et neq;
Glaucus ipse indignanter tulit Deis inter athletas primarijs collatus celebrari, neq;
illi ulti sunt aut Glaucum aut poëtam, quasi impie et contumeliosè in Deos circa lau
des agentem, sed utriq; in magna fuerunt gloria, & apud græcos honore & gratia

Remouet à se nomen assentatoris, exponens differentiam inter adulatorẽ & laudatorem. floruerunt, alter quidem ob præcipuum inusitati roboris specimen, nempe, Glaucus
poëta uerò cum propter alia, tum in primis propter doctissimi carminis editionem.
Itaq; ne mirandum tibi ueniat, si & ego assimilare uolens, quod laudanti perneces
sarium est, exemplo altiori usus sim, oratione illud subsiciente. Postea uero quàm &
in assentationis mentionem incidisti, confirmans te homines assentatione gratiam
eblandientes habere odio, laudo te, equidem nec aliter fieri conueniebat. Sed enim

ego

ego tibi & laudantis opus & adulatoris dementientem superiectionem discernere & diffinire uolo. Itaq; assentator quæcunq; sui compendij gratia laudat, nulla ueritatis ratione habita, ea omnia immodicis laudibus extollenda esse existimat. Impudenter autem mentiendo plura addit de suo, adeo ut non uereatur Therſiten quoq; forma turpissimum, ipso Achille pulchriorem esse ostendere. Ac Nestorem inter omnes eos quotquot ad Ilium pugnaturi uenerant, natu esse minimum. Persanctè quoq; deieraret Crœsi filium acutiori auditu esse præditum Melampode. Præterea Iphnea acutius cernere quàm Lyncea, dummodo spes aliqua cõsequendi lucri ob mendacium adpareat. Porrò autem laudator, nequaquàm mentitur, aut addere solet aliquid, quòd in totum in laudato non compareat. Sed ea quibus natura præditus est bonis, tametsi non admodum magna sint, extollit, ac maiora cumulatioraque esse ostendit, Nec dubitaret dicere, equum laudare uolens, natura leuem (ut ea scimus esse animantia) & cursu ualentem. Ille per intactæ segetis uel summa uolaret Gramina, nec teneras cursu læsisset aristas. Rursus non formidaret dicere uelocipedum cursus equorum. Præterea si domus elegans & sumptuosissimè exornata illi laudibus illustranda foret, nihil hæsitabundus diceret. Talis & intus erat magni Iouis aula suprema. Ad hunc uersiculum assentator etiam subulci scrophipasci sordidissimo tugurio accommodare auderet, si qua modo muneris à Sybota recipiendi spes reluceret. Veluti Cynethus ille Demetrij Poliorcetæ assentator, cum iam omnes assentandi rationes & uias sua parasitatione consumptas cerneret, laudare solitus est Demetrium, quem frequens tussis molestissimè infestabat, quod dulciter atq; modulatè tussiendo sonaret. Non solum autem hoc discrimine uterq; ab altero internosci potest, quòd ij qui ad assentationem eruditi sunt, non uereantur ad gratiam laudatorum inuerecunde mentiri. Laudatores uerò corporis animiq; dotes plus iusto extollere, sed & in hoc nõ mediocri interuallo inter se discrepãt, quòd assentatores ubicunq; poterint, immodicis utuntur Hyperbolis. Porrò autem encomiastæ in hisce utendis moderationem magistram sequuntur, ac intra certos fines se cohibent. Hæc sanè perpauca exinfinitis adduxi adulatoris & ueri laudatoris signa atq; discrimina, ne omnes quotquot aliorum concinnandis student præconijs innocenter in suspitionem à te rapiantur, sed diligenter discernas, atque utrunq; proprio pede ac modulo metiaris. Age itaq; si uidetur, & ea quæ à me dicta sunt ad utriusq; canonem expende, ut cognoscas num rectius huic an illi sim conferendus. Si quidem ego si inamabilis atq; odiosæ formæ cascam quandam Cnidio simulachro comparassem, merito præstygiatoris uituperationem apud te incurrerem, ipsoque Cynætho adulantior esse iustissimè existimarer. Sin uerò, eam quam omnes eiusmodi esse non ignoramus, non erit mihi uehemẽter uitio uertenda ista audatia. At dices fortasse, aut potius iam dixisti, quod ad pulchritudinem laudandam attinet, tibi concessum sit. Sed enim conueniebat laudem nulli inuidiæ obnoxiam facere, neque deabus immortalibus hominem me existentem comparare. Ego uero, eò enim adducor, ut uerum reticere non possim, te ô præstans animi mulier, nequaquam Deabus comparaui, sed eximiorum artificum monumentis atq; operibus ex lapide aut ære aut ebore confectis. Iam ea quæ hominum elaborantur industria, hominibus assimilare, impium esse non arbitror. Nisi forte tu Mineruam esse suspicata sis, simulachrum illud, cuius author atque opifex extitit Phidias, aut hoc cœlestem Venerem, quod in Cnido non ita pridem penicillo & coloribus adumbratum fabricauit Praxiteles. At uide, ne absurdum sit, talem de deabus opinionem animo concipere, quorum ueras imagines nulla, ut ego arbitror, humana industria aut imitatio potest assequi. Quòd si etiam maximè illis te assimilassem, non meum hoc erat inuentum. Neque ego primus hanc laudandi uiam inueni aut aperui, sed Poëtæ sanè multi & eximij, cum primis uerò Homerus conciuis tuus, quem etiam nunc ab inferis excitabo, ut suo me tueatur patrocinio: neque periculum est, ne & ipse unà mecum capiatur. Itaque ipsum interrogabo, aut potius te illius loco,

Amplificat exemplo.

Adaptatio.

Capitis defensio per inficiationem.

Reijcit crimẽ impietatis in accusantem.

Ab exemplis aliorum.

cre-

etenim crebra lectione monimẽta ab illo multis uigilijs elaborata, percurris, quod præclare facis, quid tibi illud uidetur, ubi de captiua Briseide sic loquitur, quòd au-
Iliad. τ. reæ Veneri similis Patroclum occisum defleuerit. Deinde paulo pòst, quasi parum esset illam Veneri formositatis elegantia parem esse, addit, ita inquiens, Sic itaque
» est mulier lachrymans effata Deabus consimilis. Hæc ergo quoties dixerit, non propterea illum odio prosequeris, ac librum è manibus proijcis, aut potius illi eam in laudando libertatem permittis? Atqui, etsi tu illi eandem non permiseris, tamen tanta seculorum series atque uetustas illi concessit. Neque unquam inuentus est, qui hoc in eo malitiosè reprehenderit, neq; illi qui eius imaginẽ flagellare ausus est. neque qui uersiculos nothos atque suppositicios censoria uirgula aut obeliscis notare aggressus est. Iam, si illi permissum est mulierem barbaram insuper & ploran-
Iliad. β. tem aureę Veneri comparare, ego ut pulchritudinem taceam, propterea quòd non suffers coram laudari, non comparem Dearum imaginibus mulierem lætam & hilarem, & cum plurimum ridentem suauissimè? Quod homines cum Dijs commune habent. In Agamennone uero laudando, uide quantum Deorum existimationi parserit, & quàm undiq; ad concinnitatem imagines sumptas à Dijs exprompserit, quem & oculis & capite Ioui similem esse perhibet. Porrò Marti cinctura, pectora autem Neptuno, diuidens hominem penè membratim ad tantorum Deorũ imagines collatum. Et rursus hunc homicidæ Marti similem esse ait, acalium alio Deo conferens. Deiformem Phrygã illum Priami filium quoties esse ostendit. Sæpenumero Deo similem Pelidam pronunciat. At rursus ad muliebria exempla re-
A maiori ad alia grediar, haud dubie enim illum alicubi dicentem audisti. Hæc pulchræ est similis Veneri simul atq; Dianæ. Non solum autem ipsos homines Dijs componit, uerũ Euphorbi quoque comam assimilauit Gratijs, & hanc sanguine madentem & puluere deturpatam. In summa, earum rerum tanta est apud Homerum copia, ut nulla sit pars poëseos, quæ non diuinis comparationibus exornata sit. Itaq; aut hæc ueluti perperam scripta expungantur, aut mihi similia audendi libertas non interdatur. Tanta uero est in similitudinibus & comparationibus adducendis licentia, ut Homerus etiam Deas ipsas non dubitarit laudare ab inferioribus. Nam Iunonis oculos bouinis comparauit, Alius autem quispiam Veneris palpebras composuit uiolis. Nam auroram rhododactylum quis ignorat, uel ex ijs qui minimum operæ in euoluendo Homero ponunt. Atqui quod ad formam attinet, planè temperanter & moderate mihi factum uidetur, si quis Deo similis esse prohibetur. Verum, quo numero illi comprehendendi sunt, qui deorum compellationes imitati sunt, ac Dionysij, & Hephæstiones, & Neptuni, & Mercuriales nominati sunt. Fuit quædam Latonæ Euagoræ Cypriorum regis uxor, nec tamen Dea indignata est, quamuis illam in lapidem, quemadmodum Nioben potuisset conuertere, Vt silentio præteream Aegyptios, qui tametsi ex omnibus gentibus Deos habeant infelicissimos, diuinis tamen nominibus ad satietatem usq; utuntur. Penè itaque plurima pars cœlo illis pertracta est. Quare nihil est quod ob laudem hanc ulla animi consterna-
Epilogus quo metũ periculi tollit. tione perturbata sies, ultionem aut supplicium à superis metuens. Nam si quid in eo libello aduersus Deos peccatum est, tu extra noxiam es, nisi putes et in auditione culpam quandam esse. De me uero deorum ultio sumptura est supplicium, posteaquã ante me Homerum & alios poëtas irati superi ulti fuerunt. At nondũ philosophorum omnium principem punierunt, qui hominem Dei simulachrum esse testatus
Ab exemplo est. Multa adhuc ad te dicenda supersunt, attamen huius Polystrati gratia dicendi finem faciam, ut dicta nostra facilius memoria repetita tibi referre possit. PO. Haud scio Luciane, num hoc mihi amplius promptum factu sit, tam enim uerbose ista proloquutus es, ac ultra effusæ aquæ spacium. Attamen quoquo modo meminisse conabor. Et quemadmodum uides, iam ista ad illam deferre studeo obstructis auribus ne qua pars elapsa orationis seriem mihi confundet, ac ego deinde à spectatoribus explosus ronchis & sibilis illudar. LVC. Istud sanè tibi curæ erit Polystrate, ut quã opti-

optimè respondeas. Cæterum, ego quoniam semel tibi fabulam desaltandam tradidi, in præsens quidem excedam è medio. Proclamatis autem iudicum calculis, iterũ præsto ero, uisurus quem nam finem hoc certamen habiturum sit.

TOXARIS SIVE AMICITIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, amicitiæ dignitatem, atq; effectum commendare uoluisse, dum Toxarim et Mnesippum introducit, alterum Scytharum, alterum Græcorum, in amicitijs colendis fidem, prædicantem, utrumq; autem pro patria sua, contendentem, connumeratis aliquot suæ ætatis hominum, exemplis, qui mutua inter se amicitia deuincti, extrema etiam pericula interim alij pro alijs obiere. Occasio contentionis à solemni sacrificio et cultu Pyladis et Orestis, quibus illos Scythæ uenerantur, sumpta est, altero uidelicet mirante, & causam sciscitante, ob quam homines externos, & etiam hostes suos, diuinis honoribus Scythæ prosequerentur, altero autem, fidem & amicitiam illorum exponente, ob quam tantos honores consecuti essent. Neq; enim quicquam sanctius, aut religiosius à Scythis obseruari, & custodiri, quàm amicitiam, eáq; magis illos iactare se, quàm ullis alijs operibus ac rebus. Interim tamẽ & illa memorabilia sunt, que de ritu iungendi fœderis, & amicitiæ, cuius etiam Herodotus meminit in Melpomene, & de consuetudine contrahendi auxilia atq; exercitus, obiter addit.

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS Græcus, TOXARIS Scytha.

MNESIPPVS.

QVID ais Toxaris? Sacrificatis Orestiac Pyladi uos Scythæ, deosq; esse illos creditis? TOX. Sacrificamus Mnesippe, sacrificamus inquã: haud tamen deos esse arbitrati, sed uiros bonos. MNE. An uero mos apud uos, etiam bonis uiris posteaquam uita defuncti sint, perinde ut dijs sacra facere? TOXA. Non istuc modo, uerum eosdem festis diebus ac celebribus conuentibus honoramus. MNE. Quid captantes aut sperantes ab illis? Neq; enim quo beneuolentiam illorũ concilietis, ob id rem diuinam illis facitis, quũ iam sint mortui. TOX. Nihil officiat fortasis, si & eos qui mortui sunt, propitios haberemus: quanquam non ob id tantum hæc facimus: quin magis existimamus nos rem uehementer conducibilem & his, qui in uita sunt, esse facturos, si præstantium uirorum memoriam celebremus, honoremq; habeamus ijs, qui uita defuncti sunt. Siquidem hac ratione futurum arbitramur, ut multi apud nos illorum similes euadere cupiãt. MNE. Ista quidem rectè iudicatis: at Pyladem atq; Orestem quo nomine potissimũ suspexistis, ut dijs eos æquaueritis: idq; adeo quum hospites uobis essent: uel, quod grauius, hostes? Quippe posteaquam naufragio eiecti ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, essent comprehensi, abducticq;, ut Dianæ immolarentur: adorti carcerarios, necq; non oppressis excubijs, & regem trucidarunt, & assumpta sacerdote, quin ipsa quoque Diana sublata, nauigio sese proripuerunt, irrisa publica Scytharum lege. Quòd si ob istiusmodi facta honorẽ habetis uiris: facile assecuti fueritis, ut multos illorum similes reddatis. Iamq; ipsi ab hoc die usq; ad prisca illa respicite: num uobis expedierit multos in Scythiam Orestes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem isto pacto mox futurum uidetur, ut religionis ac deorum expertes reddamini: dijs qui reliqui sunt, ad eundem modum è regione uestra in exilium ablegatis: posteà, opinor, deorum omnium uice, uiros, qui illos eiectum uenerant, diuinitate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, ijs tanquam dijs sacrificabitis. Quod si nequaquam horum gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quidpiam Toxaris in uos beneficij contulerunt: qua gratia quum olim non esse deos iudicaueritis, nunc è regione, sacra illis facientes, deos esse decreuistis? Et qui tum parum ab-

Exordium dialogi ab occasione et disputatione, de sacrificijs Orestis & Pyladis.

erant ut uictimæ fierent, ijs nunc uictimas offertis: Enimuero ridicula uideantur ista, & quum his quæ quondam statueratis pugnantia. TOXA. Et ista quidem Mnesippe præclara sunt uirorum illorum facinora, quæ commemorasti: uidelicet, duo cum essent, tam ingentem ausum audere, ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent, Græcis ad id usque temporis intactum, nisi solis his, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitum: nihil expauefacti, neque fabulas, quæ de illo feruntur, neque appellationem ueriti, quòd inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quòd feræ undiq; gentes accolerent: deinde quum iam capti essent, usque adeo strenue sese gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi & à rege acceptam contumeliam ulti, & Diana sublata abnauigassent. Quid? an non admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quanquam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. MNES. Atqui iam dices, quid nam præter ista suspiciendum patrarint atque diuinum. Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet, non paucos profecto diuiniores istis ostendero negociatores, atque inter hos præcipuos Phœnices, qui non in Pontum, neque ad Meotidem usque, aut Bosporum tantum enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro dijs habeto, idque etiamsi complures illorum caupones ac sallamentarios esse reperies. TOX. Audi nunc ò uir admirande, consideraque quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Si quidem in Argo atque Mycenis ne sepulchrum quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur, reliquusque omnis honos. Porro quòd hospites erant, non Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur: neque enim perpendimus cuiates sint uiri honesti ac probi: neque inuidemus, si cum amici non fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quòd autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quòd nobis uisi sunt amici inter sese longè optimi extitisse, atque alijs exemplo fuisse, quasique legem statuisse, quemadmodum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam, Simulque promeruisse, ut à Scythis, qui in amicitiæ laude primas tenerent, colerentur. Itaque quæcunque alter cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in columna ærea reposuerunt in templo Orestis: ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset institutio disciplinaque liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaque penè patris quisq; sui nomen citius obliuisceretur, quàm res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu templi eadem quæcunque in columna notantur, priscorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, & ad uictimam adornatus, iamque Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantem occidens, multosque ex Scythis alios. Postremo soluentes, abducta Iphigenia ac dea. Porrò Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac conscendere conantes. Deinde re frustra tentata, alij quidem ex eis saucij, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maximè liceat perspicere, quantam alter in alterum beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor utrumq; de hostibus in semet ruentibus securū, propellentem autem eos qui in alterum feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro nihiloque duxerim, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius cor-

Causa sacrorū & cultus amicitiæ.

Historia Orestis & Pyladis.

po-

pore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorum beneuolentiam, atq; in rebus tristibus communionem, fidem, humanitatem, ueritatẽ demiq; constantiam alterius in alterum amoris, hæc haud quaquam humana putauimus esse, uerum animi cuiusdam præstantioris, quàm pro more uulgarium istorũ mortalium, qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant rerum lætarum; quod si uel paululum eis uenti reflare cœperint, aufugiunt solos in periculis deserentes. Enimuero, & illud noueris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythæ, neq; est in quo Scytha magis glorietur, quàm in adiuandis amicis, communicandisq; rebus acerbis; quemadmodum neque probrum apud nos maius ullum, quàm amicitiæ desertorem uideri. Has ob res Orestem ac Pyladem ueneramur, quòd præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præcellentes, id quod nos omnium maximè admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quòd quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat: diij amicitiæ præsides. MNES. Hui Toxaris, profecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecelluerũt uerum uidentur & ad orandum persuadendumq; omniũ aptissimi: unde mihi quũ dudum secus uideretur, nunc eidem merito feciſſe uidemini, qui sic Orestem, ac Pyladem in deoũ numerum retuleritis. Verum illud me fugerat uir optime, quòd pictor quoq; bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ sunt in Orestis templo, picturas, pugnamq; uirorum, alteriq; pro altero suscepta uulnera. Tametsi non putaram amicitiam usque adeo cultam fuisse quondam apud Scythas magis autem quòd barbari essent, atq; agrestes, simultate quidem, ira, rabieq; perpetuò committi: amicitiam uerò, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: id que conijciens, quum ex alijs quæ de illis audimus, tum ex hoc, quòd progenitores suos uita defunctos deuorant. TOX. An nos Græcis quum alijs in rebus, tum in his quæ ad parentum attinent cultum, sanctiores, magisq; pijs simus, in præsentiarũ haud quaquam contenderim. Quòd autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis: quodq; amicitiæ ratio maior apud nos, quàm apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Græcorum, ne tibi molestum sit audire, si quæ perspexi, dixero, multum iam temporis apud nos uersatus: uos enim mihi uidemini præclarius cæteris de amicitia uerba posse facere, uim uero factaq; illius, adeo non solũ pro sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit prædicare eam, & quantum sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficientes à sermonibus, nescio quomodo, è medio negocio aufugitis. Cæterum quum Tragœdi in scænam progressi, istiusmodi amicitias uobis repræsentant, plericq; laudatis atq; applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero nihil dignum laude pro amicis præstare audetis. Quin si quando fortè accidat, ut egeat amicus, ibi protinus non secus atque insomnia, procul auolantes euanescunt uobis multæ illæ tragœdiæ, uosq; simules relinquunt inanibus istis, ac mutis personis, quæ diducto rictu, atq; immane hiãtes ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, iam in præsentiarũ agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirũ superaueritis cõpluribus ac grauibus adductis testibus, nẽpe Poëtis, qui Achillis & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoiq;, neq; non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusq; contexuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerunt, atq; eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Græcanicas. Et in his uter superarit, meliorãq; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcherrimum honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidẽ non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari (nam ea est apud Scythas uicto pœna) quàm in amicitia quopiam inferior iudicari, præser-

Collatio Græcorũ & Scytharum quod ad amicitiæ fidem attinet, estq; hæc occasio sequentis recensus.

tim Græco, ipſe Scytha quum ſim. MNES. Quanquam eſt haud mediocris negocij cum uiro, ita ut tu es, bellatore, ſingulari certamine congredi, tum admodum inſtructo miſſilibus ac penetralibus narrationibus, haud tamen uſq; adeo ignauiter tam citò uniuerſam deſerens Græciam, tibi ceſſero. Etenim uehementer abſurdum fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantum fuiſſe declarant tum fabulæ, tum uetuſtæ ueſtræ picturę, quas paulo ante ſcitè admodum repręſentabas, Græcos omneis, tot nationes, tot ciuitates, nullo defẽdente uinci abs te. Nam iſtuc ſi fiat, non dextram, quemadmodũ apud uos ſolet, ſed linguam execari conueniat. Sed utrum ſpectare nos oportet, numerum ne eorum, quæ amicè quis geſſerit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc victoria dignior uidebitur. TOXA. Nequaquam, imò non multitudine uis horum ſpectetur, uerum ſi quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præſtantiora, magisq; penetrantia, tum nimirum etiam ſi numero paria ſint, opportuniora magisq; letalia mihi facient uulnera: Ac penè memet ad ictus accommodabo: MNES. Probè loqueris. Statuamus igitur quot erunt ſatis. TOX. Mihi quidem ſatis fore uidetur, ſi uterq; quinq; narret exempla. MNES. Itidem mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus, nimirũ non niſi uera dicturum, alioqui fingere eiuſmodi, non admodum fuerit difficile, palam autem refelli non queant. Porrò ſi iuraris, nefas ſit non habere fidem. TOX. Iurabimus, ſi quid etiam iureiurando opus eſſe cenſes. MNES. At quis tibi è dijs noſtratibus, num ſatisfaciat Iupiter Philius? TOX. Et maximè. Ego quoque tibi noſtratem iurabo, meapte in lingua. MNES. Teſtis igitur eſto Iupiter Philius, quæ cunq; dicturus ſum apud te, ea nimirum uel quæ uiderim ipſe, uel quæ ab alijs, quo ad fieri potuit, diligentiſſimè perceperim, narraturum, nihil exme ipſo comminiſcentem, alleuantemq;. Ac primo quidem loco, Agathoclis Diniæq; amicitiam referam, quæ apud Ionas eſt celebratiſſima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridem uixit, uir in amicitia quidem præcipuus, ita ut re declarauit: cæterum reliquis in rebus uulgo Samiorum nihilo præſtantior, neq; genere, neq; cæteris item opibus. Huic cum Dinia Epheſio, Lyſionis filio, amicitia à puero interceſſerat. Porrò Dinias ſupra modum ditatus eſt, & quemadmodum ſolent ij, qui nuper opes nacti ſunt, complures & alios ſecum habebat, ſatis quidem idoneos illos, & ad compotandum, & ad uoluptariam cõſuetudinem, ab amicitia uerò longe alieniſſimos. Atq; inter hos interim habebatur Agathocles, conuiuebatq; & compotabat illis, non admodum approbans eam uiuendi rationem. Dinias autem nihilo hunc potiorem habebat, quàm cæteros adulatores. Tandem etiam offendere cœpit, crebrius obiurgans, moleſtusq; uidebatur, quippe qui admoneret eum maiorum, præciperetq; ut ſeruaret, quæ multo labore parta, pater illi reliquiſſet, adeo ut ob hæc ne ad comeſſationes quidem illum deinceps adhiberet, ſed ſolus cum illis comeſſaretur, celare cupiens Agathoclem. Demum ab aſſentatoribus illis miſero perſuaſum eſt, quod adamaretur à Chariclæa Demonactis uxore, uiri illuſtris, atq; inter Epheſios in honoribus ciuilibus primarij. Iam et literulæ à muliere ad illum uentitabãt, & ſerta ſemimarcida, & mala quędã admorſa: deniq; quicquid ad hęc lenæ machinantur in adoleſcentes, quo paulatim illis amorẽ artibus quibuſdã inſerant, primumq; hae incendant opinione, quòd ſeſe credant amari. Nam plurimũ illicit & hoc, præſertim eos, qui ſibi formoſi uidentur, donec imprudentes in caſſes incident. Erat aũt Chariclæa urbana quidem & elegans muliercula, at ſupra modũ meretricia, ſemperq; illius, quicũq; fortè adijſſet, etiam ſi quis admodũ leuiter concupiuiſſet: quin ſi uel aſpexiſſes duntaxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum erat, ne quando recuſaret Chariclæa: admirabilis aũt alioqui artifex, quauisq; meretrice doctior allicere amatorem, & ambiguus quũ adhuc eſſet, totũ ſubigere: at quũ iam teneretur, incitare, ac magis magisq; accendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox faſtidio: deinde iniecta ſuſpicione, quaſi ad aliũ ſeſe deflexura eſſet: poſtremo omni ex parte egregie docta erat mulier, & abſoluta, artibusq; omnigenis in amantes inſtru-

Iusiurandum

Lepor. Agathoclis & Dinię.

cta. Hanc igitur tum Diniæ adulatores accerſiuerant in adoleſcentulum multaq; adſimulabant, quo eum in amorem Chariclææ impellerent. Illa porrò quæ complureis iam adoleſcentes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat: uarium quoddam, atque inexpugnabile malum: ubi nacta manibus eſt ſimplicem, & huiuſmodi artium imperitum adoleſcentulũ, haud quaquam amittebat ex unguibus: ſed undiq; oppugnans tentansq;. ubi iam omnium eſſet compos, tum ipſa dum captat capta perijt, tum infelici Diniæ innumerabilium malorum extitit cauſſa. Nam primum quidem ſtatim literulas illa ad illum dat: ac ſubinde miſſitat ancillulam, quæ renunciaret ut fleret, ut uigilaret: poſtremo ut miſera præ amore ſuffocatura eſſet ſeſe: donec iam beatus ille perſuaſus, ſibi formoſus eſſe uideretur, atque Epheſiorum uxoribus præter cæteros adamabilis. Ac tandem in congreſſum adductus eſt multis precibus exoratus. Et exeo quidem tempore facilis iam erat coniectura, fore ut caperetur à muliere formoſa: ad uoluptatem congredi docta: & in loco flere, & inter loquẽdum miſerabiliter ſuſpirare: & iam abeuntem amplecti: & adeunti obuiam occurrere: & formam colere, ſic ut maximè placitura eſſet: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus omnibus in Diniam uſa eſt. At ubi ſenſit excruciari, iamq; amore illaqueatum, ac ſubiugum eſſe factum: aliud ad hæc excogitat, quo miſerum ſubuertat: grauidam ſe ex eo ſimulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandum ſtultum amantem) Neque poſtea commeabat ad illum, affirmans à uiro obſeruari ſeſe, qui iam amorem perſenſiſſet. Hic uero rem iam non ultrà ferre potis erat: neque durare quibat, quum illam non aſpiceret: ſed lachrymabatur, adulatoreſque ad ſeſe accerſebat ac Chariclææ nomen inclamabat: imaginemq; illius amplexus (candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in ſolum abijciens ſeſe iactabatur: planeque res extremæ dementiæ ſpeciem obtinebat. Siquidem munera reddita ſunt mulieri, non pro malorum aut corollarum precio: ſed ſolidæ domus, agri, famulæ, ueſtes florulentæ, auri quantum optaret. Quid multa? Breui Lyſionis domus antea inter Ione nobiliſſima, exhauſta eſt, atq; exinanita. Deinde ubi iam exuccus eſſet, eo relicto, alium quempiam adoleſcentulum Cretenſem, benè nummatum uenata eſt, atq; ad illum deſciuit. Iam uidelicet illum adamabat: atque is quidem credebat. Itaq; Dinias neglectus non à Chariclæa modo, uerum etiam ab aſſentatoribus (nam iſti quoque ad Cretenſem amatorem iam deſciuerant) abit ad Agathoclem, iam pridem non inſcium, quàm illi res miſerè haberent, Ac pudeſcẽs quidem initio, tamen expoſuit omnia: amorem, egeſtatem, arrogantiam mulieris, rivalem Cretenſem: in ſumma, non uicturum ſeſe, niſi cum Chariclæa conſuetudinẽ haberet. Ille uero intempeſtiuum eſſe ratus id temporis exprobare Diniæ, qua propter ex amicis unum ſeſe non admiſiſſet, ſed tum quidem aſſentatores ſuos ſibi anteposuiſſet: diuendita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, præcium illi attulit, talenta tria. Quæ ſimulatq; recepiſſet Dinias, haud clàm erat Chariclææ: rurſus ſubitò formoſus factus: rurſus ancilla & literulæ, & expoſtulatio, quòd iam diu ſeſe non adiſſet, concurrerunt item adulatores applaudentes, ut uiderunt Diniæ ad huc eſſe quod daret. Cum autem pollicitus eſſet ſeſe uenturum ad illam, ueniſſetq; primo ferè ſomno, eſſetq; intus Demonax Chariclææ maritus: ſiue quòd alioqui præſenſerat: ſiue de compoſito, proditione eq; uxoris (nam utrunq; fertur) exiliens uelut ex inſidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehendi, ignem ac flagra minitans: neque non gladium tanquam in mœchum educens. Ille porrò reputans quibus in malis eſſet: uecte quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tũ ipſum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Chariclæam: atq; hanc quidem non ictu uno, uerumetiam & uecte ſæpius, & poſtea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti ſtabant, rei nouitate attoniti: Deinde cõprehendere conati, quũ in hos quoque ferro inſiliret, ipſi quidem aufugerunt. Dinias autem clàm ſeſe ſubduxit, tanto patrato facinore. Et ad auroram uſq; apud Agathoclem diuerſabatur:

pariterq; & quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, con siderabant. Vt autem diluxit, milites aderant, (iam enim res erat diuulgata) comprehensumque Diniam, nec hunc inficiantem homicidium, adducunt ad præfectũ qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic eum ad Persarum regem remittit. Nec ita multo pòst relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rebus nunquam abfuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unà est in iudicium comitatus, neque usquam defuit officio. Porrò ubi iam in exilium profectus est Dinias, ne tũ quidem desertus est ab amico. Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur in Gyaro, simulq; cum illo exulem agebat. At quum iam rerum necessariarum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurarijs, unà cũ alijs urinabat, quodque hinc partum est referens, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutissimè inseruiuit: & ubi uita defunctus est, noluit unquam in patriam reuerti, uerum inibi perseuerauit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuum amicum deseruisset. Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim scio anni quinq; præterierint, quòd Agathocles in Gyaro mortem obijt. TOX. At utinam iniuratus ista Mnesippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendã amicum Agathoclem istũ descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem narres. MNES. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus naucle-
II. par. Euthydicus & Damon Chalcidenses. rus Megarensis, adiurans profecto se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigauisse se ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum, collecticios quosdam homines uehentem, in his fuisse Euthydicum, unaq; cum hoc Damonem Chalcidensem eiusdem amicum. Ac natu quidem eos æquales fuisse: uerum Euthydicum ualentem, robustumq;, Damonem contrà, suppallidum atq; ualetudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaq; ad Siciliam usque feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Cæterum ubi transmisso freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immanes quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ alia tempestatis mala? Vt uero iam haud procul abessent a Zacyntho, nuda nauigantes antenna: præterea & funes quosdam trahentes, quo nimirum uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis mediũ, Damonem, qui in tanta iactatione nausearet uomuisse in mare propendentem. Deinde, ut conijcio naue uehementius in eam partem, in quam ille propendebat inclinata, simulq; propellente fluctu, excidisse eũ prono capite in pelagus: neque nudum tamen, uidelicet ut misero uel natare commodum liceret. Mox itaq; succlamasse quum præfocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret. Porrò Euthydicum simulatq; audisset (nam forte fortuna nudus in strato tũ erat) abiecisse semet in mare, arreptoque Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterant, luna scilicet relucente) unà iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese miseratos uirorum calamitatem, uerum nequisse, quòd uento præualido raperentur. Illud tamen fecisse, subera complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi natarent, si quem fortè ex eis nancisserentur, postremo scansoria quoq; tabulata, quę quidem erant neutiquam exigua. Cogita iam per deos, quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quisquam adere queat in hominem amicum, qui noctu decidisset in mare, usque adeo sæuiens, quam communicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorem aquæ sese adglomerantis, spumam undiq; efferuescentem, noctem, ac desperationem. Ad hæc illum iam præfocari incipientem, uixq; undis extantẽ, manuscq; porrigentem amico: hunc aũt incõtanter insilientem, simulq; nantem, prorsusq; solicitũ, ne se prior Damon interiret. Sic enim profecto cognosces, quòd haud ingenerosum hunc quoque amicum, uidelicet Euthydicum, retulerim. TOXARIS. Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quæpiam ex inspirato illis contigit?

Adeo

Adeo ego illis non mediocriter timui. MNES. Bono animo es Toxaris, seruati sunt, quin hodieq; Athenis agunt, ambo philosophiæ dantes operam. Nam Symilus ea demum narrare poterat, quæ noctu uidere licuit, hunc delapsum, illum desilientem simulque nantes, quatenus per noctem dabatur aspicere. Porrò quæ post hæc acciderint, Euthydicus ipse narrat. Primum quidem, subera quædam forte nactos, suspendisse de his sese, atque ita hærentes fluitasse, sanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iam sub auroram annasse, conscensisq; illis commode, deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiquam mali sunt, ut ego quidem autumo, accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & ijs quidem opulentis, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit, aliqs quidem fortasse deridiculum, tibi uerò, haud scio, an tale sit apparaturum, uiro probo, & apud quem amicitia in precio sit, quique uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meam alendam atque in senecta fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoque partem inquit, alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamidæ nouerant: at amicitiam, quæ illi cū his uiris intercesserat, ignorabant, rem pro ludo ioco; ducebant. Nemo certè aderat qui non cum risu discederet, quòd eiusmodi hæreditatem Aretæus & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atque ita aiebant: Siquidem persoluent Eudamidæ, superstites etiam ipsi hæreditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus ista erant legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoscentes ratacq; facientes ea, quæ erant testamento mãdata. Itaque Charixenus quinq; duntaxat dies superstes, diem obijt. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo iptius suscepto onere, & matrem alit Eudamidæ, & filiam non ita pridem elocauit, ex quinque talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filiæ dotem, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste uidetur, num nam leue amicitiæ argumentum exhibuisse, adita huiusmodi hæreditate, neque deserto amici sui testamento? an hunc quoque in perfectis idoneisq; calculis ponimus, ut sit unus è quinque? TOXA. Et iste quidem egregius, quanquàm equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus sum, qua fuit erga amicos: declarauit enim, quòd & ipse eadem fuisset facturus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium hæres. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo, Zenothemim Charmõlẽi, Massilia oriundum. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agendi, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat. Assidebat illi uxor in rheda iter facienti, quum alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quum demirarer, si decorus ille quum esset, ac uenustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctam: is qui mihi eum commonstrabat, causam exponit, quare in id matrimonium incidisset: nouerat enim compertè omnia, nam ipse quoque Massilienſis erat. Menecrati (inquit) huius fœdæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipse ijsdem rebus par. Deinde aliquanto pòst, facultatibus exutus est ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capessendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentum uiris, tanquam qui sententiam iniquam pronunciasset. Ad hunc autem modum, inquit, nos Massilienſes mulctamus, si quis corruptè iudicet. Grauiter itaque ferebat Menecrates. primum, quòd esset condemnatus: deinde, quòd è diuite pauper: postremo, quòd ex nobili repente factus esset infamis, ac reiectitius. At præter cætera eum ipsa discruciabat filia iam nubilis, utpote annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris substantia,

III. *Eudamidas, Aretheus Corinthij, & Charixenus Sicyonius.*

IIII. *Zenothemis Massiliẽſis & Menecrates.*

quàm ante condemnationem possederat, dignatus fuisset quisquam ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebatur idq; circa lunam crescentem. Hæc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates. Neq; enim ipse egebis necessarijs, & filia tua dignum aliquẽ suo genere sponsum inuenerit. Atq; hæc eloquutus, statim apprehensa illius dextra, deduxit domum. Ibiq; opes, quæ illi multæ erant, partitus est cum illo, ac cœnam parari iussa, conuiuio accepit amicos, & in his Menecratem, uelut iam è necessarijs cuipiam persuasisset, ut puellam in matrimonium acciperet. Posteaquam autem cõuiuium peregerant, libassentq; dijs, tum uerò plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum, nam hodie ducturus sum ego filiam tuam Cydimacham, dotem autem iam olim accepi, talenta quinq; et uiginti. Illi uero respondente, absit ne feceris, ò Zenothemis, néue ipse usque adeo insaniam, ut te neglectum, qui & inuenis es, & formosus, conspiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc inquam, illo loquente, hic sponsam adiunctam tollens, abduxit in thalamum: ac paulo pòst prodijt, ea deuirginata, atq; ex eotẽpore cum illa uiuit, supra modum diligens, & quemadmodum uides, circunferens eam. Et non solum non pudet matrimonij, uerumetiam perinde atq; glorians de eo, sic ostentat, propterea quòd neglígit corporis formam ac fœditatem, ad hæc opes & famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neq; arbitratur eum sexcentum uirum sententia deteriorem esse factum, quantum ad necessitudinẽ. Quamquàm pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim ei formosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neq; diu est, quòd tollens hunc pater intulit in curiã, frondibus oleaginis coronatum, ac pullis amictum, quo plus miserationis auo conciliaret. At infans arridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaque curia commota super illo, remisit mulctam Menecratí, atque ille iam rei, famæque restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudices. Hæc affirmabat Massilienses Zenothemim amici gratia fecisse, haud mediocria, sicuti uides, neq; qualia passim Scythę factitant, qui concubinas formosissimas summa cura deligere dicuntur. Restat nobis quintus. Neque uero mihi uideor alium quempiam debere dicere, De metrio Sunienſi præterito. Nauigarat in Aegyptum Demetrius, unà cum Antiphilo Alopecensi, qui cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atque ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipse quidem Cynicam disciplinã sequutus, sub Rhodio illo sophista, Antiphilus uerò medendi scientiam exercuerat. At hoc temporis fortè prefectus fuerat in Aegyptum, ad spectaculum Pyramidum Memnonisq;. Nam audiuerat illas, quum essent sublimes, umbram non iacere. Memnonem autem uocem ædere, exoriente sole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quòd is itinere atque æstu defessus esset. Huic autem interea calamitas incidit, quæ singularem quẽpiam amicum postularet. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus, inita societate cum sacrilegis aliquot, unà cum illis in Anubis templum irrupit: sublatoq; deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neque non cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia apud Syrum deposuerat. Deinde forte comprehensi, (capti enim fuerant, diuendentes nescio quid) rem omnem protinus confessi sunt, districti in rota: deportatiq; uenerunt in ædes Antiphili: ibi res furto sublatas de promebant, sub lectica quadam in abdito conditas. Syrus itaque illico uinctus, unàq; herus huius Antiphilus: atque is quidem interea dum præceptorem audit, auulsus. Nec opitulabatur quispiam: quin magis hi qui fuerant hactenus amici, auersabantur hominem tanquam qui templum Anubis sacrilegio compilasset: sesecq; impiari credebant, si cum illo bibissent, aut edissent. Porrò duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo, conuasantes, fuga discesserunt. In uinculis igitur erat miser Antiphilus multum iam temporis: habitus interim omnium, quan-

V. par. Demetrius Sunienſis & Antiphilus Alopecenſis.

quantum in carcere erat, ſontium ſceleſtiſſimus. Porrò præfectus carceris Aegyptius, homo ſuperſtitioſus, ratus ſeſe gratum facere deo, atque illius ulciſci uices, grauis Antiphilo imminebat. Quod ſi quando defenderet, affirmans ſe nihil eiuſmodi patraſſe, impudens habebatur: atq; hoc nomine multo etiã magis erat inuiſus. Subegrotabat itaq; iam, maleq; habebat, nec mirum: quippe qui humi cubaret, idq; etiam noctu: neq; crura ſineretur protendere, ligno incluſa: nam per diem cataſta ſtringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu cogebatur totus in uinculis eſſe. Ad hæc inſuper domicilij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq; anguſtum prementibus, adeo ut uix reſpirarent: tum ferri ſtridor, ac ſomnus exiguus: hæc omnia moleſta erant, atq; intoleranda: nimirum homini eiuſmodi rerum inſueto, minimeq; ad tam durum uitæ genus exercitato. Quum uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere poſſet, reuerſus eſt tandem & Demetrius, nihil dum ſciens eorum quæ acciderant. Vt aũt cognouerat quo in loco res eſſet, ſtatimq; curriculo ad carcerem ueniſſet: tum quidem admiſſus non eſt, propterea quòd uespera iam eſſet: et carceris cuſtos iam dudum occluſis foribus dormiebat, miniſtris excubias agere iuſſis. At mane quum eſſet ingreſſus, multis uidelicet precibus admiſſus accedens multo tempore quærebat Antiphilum: quippe malorum multitudine ſic immutatum, ut cognoſci non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquẽmque contemplabatur: eorum more qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt in ſtragibus. Quòd ni nomen fuiſſet eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo quidem tempore potuiſſet agnoſci quiſnam eſſet, uſqueadeo præ malis erat transfiguratus. Vt uero ad uocem agnitam reſpondiſſet, atq; adeunte illo comam diduxiſſet: eam ã uultu abigens ſordidam atq; impexam, oſtendit ſeſe quis eſſet. Hic ambo collapſi ſunt, oculis oborta caligine, in tam inopinato ſpectaculo. Verũ aliquanto poſt poſteaquam & ipſe ſibi redditus, & Antiphilum recipiens Demetrius de ſingulis eſſet illum diligenter percontatus, bono animo eſſe iubet. Tum diſſecto pallio, dimidiato quidem induitur ipſe: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus atque detritis, quibus erat opertus panniculis, atque ex eo die modis omnibus illi aderat: curam eius agens, inſeruiẽsq;. Locans em ſeſe ijs, qui uerſabantur in portu mercatoribus, ã mane ad medium uſq; diem, oneribus geſtandis non parum lucri faciebat. Deinde ab opere reuerſus, mercedis partem carcerario in manum dabat, quo illi manſuetum hunc, ac pacatũ redderet. De reliquo autem, in amici curam affatim ſuppeditabat. Atque interdiu quidem aderat Antiphilo, quo illum conſolaretur: ubi uero nox occupaſſet, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, ſubſtratisque frondibus, acquieſcebat. Et in hunc quidem modum aliquandiu degebant: ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atque ob id mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur ueneno, & cuſtodiæ exactiſſimè obſeruatæ, neque deinde quiſquam admiſſus in domicilium uinculis liber. Quas ob res dubius atq; anxius, quum alia uia non pateret, qua liceret amico adeſſe: adito præfecti collega, ſeipſum defert, tanquam in irruptione templi Anubis communem operam addidiſſet. Id ſimulatq; confeſſus eſt, abductus eſt illico in carcerem, ac ductus ad Antiphilũ. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proximè Antiphilo, atq; eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel maximè declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum ſua ipſius incommoda negligeret, cum & ipſe interim ægrotaret: illud autem curæ haberet, quo pacto fieri poſſet, ut ille & quàm plurimum dormiret, & minimum angeretur. Atq; ita commode tolerabant, communicatis inter ipſos malis: donec aliquanto põſt, tale quiddam accidit, quod finem fermè eorum imponeret calamitati. Siquidem è uinctis quiſpiam, haud ſcio unde nactus limàm: adiunctis coniuratis captiuorum pleriſq;, catenam inſecuit, qua ſeriatim erant aſtricti, cyphonibus in hanc inſertis, ſoluitq; omnes. Qui quidẽ facile trucidatis, quippe paucis cuſtodibus, cõglobati proſiliere, atq; hi quidẽ illico quò quiſq; poterat, diſſipati: poſtea pleriq; ſũt cõprehẽſi. Porrõ Demetrius et

Antiphilus in ibi remanserunt: Syro quoque retento, qui iam aufugere parabat. Vt autem diluxisset: Aegypti præses, cognito quod acciderat, emisit quidem qui illos insequerentur: accersitis autem ijs, qui erant cum Demetrio, soluit à uinculis collaudatos, quòd soli non aufugissent. At illis haud quaquàm satis erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat autem Demetrius, sibiq; nõ mediocribus in rebus iniuriam fieri prætendebat, si pro maleficis habiti, uiderentur uel commiseratione, uel ob id laudis, quòd non aufugissent, dimitti. In summa, compulere iudicem, ut causam exactius excuteret. At hic ubi repperit, nihil eos commeritos, collaudatos illos, Demetrium autem seorsum quoque admiratus, liberos esse iussit, consolatus super pœna quàm tulerant, præterius in uincula coniecti. Quinetiam ambos munere prosecutus est, idq; de suo: Antiphilum drachmarum decem milibus: bis tanto Demetriũ. Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius autem sua quoque uiginti milia relinquens amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas, tantum hoc loquutus Antiphilo, merito sibi iam ignoscendum uideri, quòd tum ab eo discederet. Neq; enim sibi opus fore pecunia, quo ad is perseueraret esse, qui erat, uidelicet qui possit paucis esse contentus: neq; illum amplius egere amico, quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt Toxaris amici Græci. Quod ni in itio notasses nos, tanquam qui uerbis nos iactaremus: idem profecto relaturus eram tibi complures orationes, atq; eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quũ interim pro se ipso nihil responderet: Pro Antiphilo uerò lachrymas funderet, atq; etiam supplex esset: totamq; causam in sese reciperet, donec Syrus flagris cæsus, amborum eos liberos fecit. Hos igitur paucos è plurimis, quos mihi primum memoria suggessit, tibi narrauerim præclaros ac firmos amicos. Quod reliquum est, iam decedẽs à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porrò uti Scythas his non inferiores referas, sed longe præstantiores, tibi ipsi curæ fuerit, siquid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verum oportet strenuum præstare uirum. Etenim res quędam uehementer ridicula tibi contigerit, si cum Orestem ac Pyladem admodum sophisticè laudaris, pro Scythia dicens, orator ignauus appareas. TOX. Rectè tu quidem Mnesippe: qui quidem ad dicendum etiam exhortaris: perinde quasi nihil solicitus sis, ne tibi lingua execetur, uicto in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidẽ quemadmodum tu, uerbis phalerans atq; exornans (neq; enim is Scytharum mos) præsertim quum res ipsæ longe magis loquantur, quàm uerba. Nihil aũt eiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi in cõmemorando laudibus extulisti: puta si quis sine dote duxerit deformem mulierem: aut si quis amici filiæ nubenti pecuniolã donauerit, duo talenta: ac per Iouem, si quis sponte eat in uincula, quum certò sciat se paulopòst esse soluendũ. Admodum enim leuia ista: neq; quicquam ineſt in his, uel magni negocij, uel uirile quod sit. Cæterũ ego tibi referam multas cædes, bellaq; & mortes, amicorum causſa susceptas, ut intelligas uestra ista lusum esse, si cũ Scythicis conferantur. Neq; tamen istuc sine causſa facitis, sed meritõ parua ista miramini: propterea quòd non sunt uobis admodũ graues occasiones declarandæ amicitiæ, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodũ nec in tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tempestate enim tibi opus fuerit ad hoc, ut dignoscas. At apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedimus inuadentibus, aut ubi fortè concurrimus, pro pascuis prædaq; pugnamus. Hic potissimũ opus est bonis amicis, eoq; quàm firmissimè constituimus amicitias, sola hæc arma inuicta atq; inexpugnabilia esse iudicantes. Prius autem uolo tibi commemorare quo ritu faciamus amicos, non ex poculis, quemadmodũ uos, neq; si quis æqualis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuũ quempiam uirum conspexerimus: quique præclara facinora patrare possit, in hunc omnes studio incumbimus, & quod uos in ambiẽdis coniugis, id nos in amicis non grauamur, diu quasi procos agentes, nihilq; non facientes, ne uidelicet frustremur amicitia, neue reiecti esse uideamur. At ubi iam in amicitias cæteris repulsis, delectus est quispiam, protinus fœdus initur, ac iusiurandum, quid

Hactenus Græcorũ amicitias recẽsuit. Iam ad Scythicas transit. Ordĩtur aũt ab attentione & eleuatione græcorum.

Mitigatio.

Quomodo amicos eligant Scythæ.

sit

sit maximum: nimirum & uicturos eos pariter, & mortem oppetiturum, si sit opus alterum pro altero. Atq; ita facimus. Etenim simulatq; incisis digitis, sanguinem in calicem destillauerimus, summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes biberimus, non est quicquam quòd deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem ad huiusmodi fœdera, ad summum tres. Nam qui multis sit amicus, is eo loco habetur apud nos, quo communes istæ atq; adulteræ uxores, arbitramurq; iam non perinde firmam illius amicitiam fore, posteaquam est in plures partes dissecta. Exordiar autem ab his, quæ nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cum Sauromatis, quum esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius an te tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidem istuc initio sum pollicitus. Non enim per Ventum & Acinacem, quicquam mentiturus sum apud te de Scythicis amicis. MNES. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desiderabam: proinde rectè facis, qui nullum deorum iures. TOXA. Quid tu narras? An non tibi uidentur esse dij, Ventus & Acinacis? Adeò ne te fugit, quòd nihil sit maius mortalibus uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties per Ventum & Acinacem iuramus: uidelicet per Ventum, tanquam qui uitæ sit caussa: per Acinacem uero, ut qui mortis sit autor. MNES. Atqui si ista idonea caussa est: profecto multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenum, funem, atq; his consimilia. Quandoquidem uarius est iste deus interitus, atq; innumerabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. TOX. Vide quàm contentioſe nunc quamq; litigioſe istuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac disturbas orationem meam. At ipse loquente te, silentiũ agebam. MNES. Age, non sum istuc post hac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge confidenter quod restat dicere: perinde quasi nec adlimdum loqueris, adeo tibi silebo. TOX. Quartus igitur agebatur dies Dandamidi & Amizocæ, ex quo amicitiam inierant ac mutuũ sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionem nostram Sauromatæ, cũ equitum decem milibus: peditum aũt ter tantum aduenisse ferebatur. Ii nimirum quũ in nos irruissent imparatos, neq; expectantes illorũ insultum, omnes quidem cedere cogunt, complures aũt repugnantes occidunt, nonnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat tranans in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis dimidium copiarum, & pars curruum erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati, haud scio quo consilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utranq; Tanaidis ripam. Protinus itaq; & prædas abigebant, & captiua abducebant, & tentoria diripiebant, & curribus potiebantur, atq; ijs pleriscq; cũ uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras constuprabant. Nos porrò rem indigne tulimus. At Amizoca quum duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit amicũ, miserè uinctus, simulq; calicis & sanguinis commonefecit. Quod simulatq; exaudierat Dandamis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, tranauit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerunt in illum: iam confixuri, nisi succlamasset: Ziriim. Hoc uerbi si quis sonuerit, postea non interimunt, sed recipiunt, tanquam dedentem sese precio redimendum. Moxq; ad illorum ducem adductus, reposcebat amicum: Ille redemptionis precium postulabat. Neq; enim prius dimissurum sese, ni si maximum pro illo recepisset. Tum Dandamis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis direpta sunt: quòd si quid est quod nudus præstare queam, id sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid ueles. Et si ita uis, meipsum huius in locum recipe, & abutere ad quodcunque tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit opus retinere te: præsertim quũ temet dederis. Quin tu parte eorũ quæ possides tradita amicum abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atq; hic protinus exhibuit eruẽdos. Deinde ubi essent exacti, iamq; precio persolutũ esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est innitẽs: illi unaq; tranantes, incolumes ad nos redierunt. Id factũ animum reddebat Scythis omnibus neque iam uictos esse rebantur sese, quum uiderent, quòd apud nos esset bonorum

Quo ritu mutuo obstringantur.

Iusiurandum Scytharum.

I. par. Dandamis & Amizocæ.

maxi-

maximum,id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mẽtem,& in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrem incutiebat: reputantibus cum cuiusmodi uiris,si se præparassent,essent pugnaturi: tametsi tum quidem ex improuiso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus,incensisq; curribus,fuga sese subduxerunt. Porrò Amizoca non tulit diutius,ut uideret ipse,amico cæco Dandamide,sed ipsus semet exoculauit. Atq; ita sedent ambo,omniq; honore à populo Scytharum publicitus aluntur. Quid tale Mnesippe uos referre possetis? Etiam si quis tibi donet,ut possis uel decem alios ad istos quinq; adiungere: etiam citra iusiurandum,si ita uis,ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quem talem narrasses,non sum nescius,quantas adornandæ rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quemadmodum supplicarit Dandamis: & quomodo sit excæcatus,& quę dixerit,& quo pacto redierit,& quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, beneq; ominantes,atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures soletis artificio quodam addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam,huius Amizocæ consobrinum Is ut detractum ex equo à leone Basthen amicum conspexisset: nam forte simul erant in uenatu: iamq; leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atque unguibus laniaret,desiliens & ipse,inuolauit in tergum beluæ,reflexitq;,in sese prouocans,auertensq;,atq; inter dentes digitos inferens,conatus quo ad licuit,Basthen è rictu leonis eximere,donec leo omisso illo iam semimortuo,ad Belittam sese conuertit,atque ipsum quoque circunplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum,altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe,Macentæ,Lõchatæ,& Arsacomæ amicitiam. Hic enim Arsacomas deperibat Mazæan Leucanoris filiam,qui regnabat in Bosporo: tum quum legatione fungeretur super tributo,quod Bosporini semper nobis pendere soliti: id temporis tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Mazæam uidisset proceram atque decoram uirginem,amore captus est,grauiterq; discruciabatur. Iam itaque quæ de tributis agebantur,erant transacta: respondit atque illi Rex,conuiuioque accipiebat,mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo,uti proci incõ uiuio petant puellas,narrantes quinam sint,quibusque rebus freti, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atque id temporis fortè fortuna multi aderant in conuiuio proci,reges,ac regum filij,in his erat & Tigrapates Lazorũ princeps,& Adyrmachus Machlynæ dux,aliiq; cum his permulti. Oportet autem unumquemq; pro cum posteaquem exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, conuiuari cum reliquis,tacitumque accumbere. Deinde peracto conuiuio,postulata phiala,uinum in mensam effundere,atque ita sponsam ambire,multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentque, regna & opes commemorantes: tandem Arsacomas, postulata phiala, non libauit (neque enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed hausitim bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Mazæam uxorem, qui multo sum potior istis,quantum ad opes ac possessiones attinet. Leucanore uero admirante (sciebat enim rex pauperem Arsacomam,ac de plebe Scytharum esse) percontanteque quantum pecorum, aut quantum habes plaustrorum Arsacoma: nam ijs rebus uos diuites estis. Imo nec plaustra, inquit, possideo, nec armenta,uerũ sunt mihi duo amici,honesti,probiq;,quales alij Scytharum nemini. At tum quidem ista dicens, risus est,contemptuiq; habitus,uisusq; temulentus. Mane uero reliquis prælatus est Adyrmachus,iamq; sponsam abducturus erat in Mæotidem ad Machlyenses. Porrò Arsacomas domũ reuersus,amicis indicat,quemadmodũ reiectus esset à Rege,risuiq; habitus in conuiuio,quũ pauper esse putaretur.

II. *Par. Belitas et Basthes*

III. *Macentas, Lõchatas & Arsacomas.*

At

Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes: nempe uos, ō Lonchata atq; Macenta, ueſtramq; beneuolētiam longē præſtare, multoq; firmiorem eſſe Boſporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me ſubſannauit, contempſitq; & Adyrmachoſcilicet Machlyenſi tradidit aſportādam ſponſam, quòd aureas phialas ſe diceret habere decem, præterea currus quaternis ſedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operoſa pocula, & currus graues. Proinde ò amici, duplici rer excrucior: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantum hominum illata, non mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos eſſe. Etenim ad unumquemq; ē nobis tertia contumeliæ pars pertinebat: ſi modo ita uiuimus, quemadmodum cœpimus quum coniungeremur: nimirum ut unus homo ſimus, ijſdē dolentes, ijſdemq; gaudentes. Imo, inquit, Lonchates unuſquiſlibet ē nobis totus iniuria afficiebatur, tum quum in te iſta fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negocium ſuſcipiamus. Atque ego quidem recipio Arſacomæ me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero ſponſam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At tu Arſacoma, inter hæc (nam his peractis uerſimile eſt exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo contrahas & appares arma, equos, atq; aliarum rerum uim, quātam potes maximam. Facillimè autem plurimos adiunxeris: partim quòd ipſe ſtrenuus, partim quòd nobis non pauci ſunt familiares. Maximè uero ſi deſederis in tergore bouis. Hæc ubi placuiſſent, hic quidem quantum potuit, rectā profectus eſt in Boſporum, puta Lonchates: alter, id eſt, Macentes ad Machlyenſes, eques uterque. At Arſacomas domi manens, & cum æqualibus contulit, & ex familiaribus uim hominum armauit, Demum & in tergore bouis deſedit. Conſuetudo autem de ſedendo in tergore bubulo huiuſmodi eſt apud nos. Vbi quis ab alio læſus eſt, cupitq; ulciſci, neque par eſſe pugnæ uidetur: tum boue immolato, carnes fruſtulatim concīſas, igni torret. Dehinc ipſe porrecto humi corio, ſedet in eo: in tergum reductis manibus, more eorum, qui ā cubitis uincti ſunt. Et hoc quidē apud nos maximum eſt ſupplicandi genus. Appoſitis autem bouis carnibus, adeuntibus do meſticis: præterea ſi quis alius uelit, quiſq; partem ſibi ſumit, ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicetur: hic quidem equites præbiturum ſe quinq; ſuopte cibo, ſuoq; ſtipendio: ille decem, alius plures, alius armatos pedites quot poſſit: atq; qui pauperrimus, ſeipſum duntaxat. Colligitur itaq; in tergo bouis, ingens nonnunquam multitudo. Et huiuſmodi quidem exercitus, & certiſſima fide cohæret, & hoſtibus expugnatu difficillimus eſt: non aliter, quā ſi iureiurando eſſet adactus. Nam in tergum aſcendiſſe, inſtar iuriſiurandi eſt. Arſacomas igitur his in rebus procurandis ſatagebat: coieruntq; illi equites quidem circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiſcuè, uicies mille. At Lonchates ubi ignotus peruenit in Boſporum, Regem adit, tractantem quiddam de regni negociis, aitq; uenire quidem ſeſe publico Scytharū nomine, ſed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iuſſiſſet: De publicis, inquit, negociis, hæc in præſentiarum denunciant Scythæ: ne ueſtri paſtores in planiciem uſq; tranſgrediantur, ſed intra Trachonem paſcant. Cæterum latrones de quibus expoſtulatis, quòd regionem ueſtram incurſent: negant eos publico conſilio emitti, ſed priuatim ſui quenq; lucri cauſa prædari. Quòd ſi quis illorum deprehendatur: tui arbitrij eſſe, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denunciant. At ego tibi indico, grauem in uos inſultum futurum ab Arſacoma Mariantæ filio, qui nuper legatum egit apud te, idq; (opinor) quum filiam tuam poſtularit, non aſſequutus ſit abs te: ob id indignatur, ſederq; in tergore taurino ſeptimum iā diem, contractusq; illi eſt exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipſe, cogi uim copiarū in tergum bouis. Quòd autem aduerſum nos co

Conſuetudo ſedendi in tergore.

gerentur, quodq; Arsacomas huius rei dux esset, id uero me fugerat. Atqui in te, inquit Lonchates, hic apparatus constituitur. Mihi autem inimicus est Arsacomas, grauiterq; fert, quòd sibi præferar ā natu maioribus, & quòd in omnibus illo uidear esse præstantior. Quòd si mihi spoponderis alterā filiam tuam Barcetim, alioqui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus caput eius apportauero. Spondeo, Rex inquit, uidelicet supra modū formidine correptus, propterea quòd nō ignoraret, quam ob caussam iratus esset Arsacomas: nimirum ob nuptias, tum aliās quoq; metuerat semper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit, te præstiturum pacta, neq; inficiaturum. Id quum fieret, iamq; resupinatus in cœlum iurare uellet: Absit, inquit, ut hic: ne quis spectantium coniiciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingressi, occlusis foribus iusiurandum ædamus, ubi nullus exaudiat. Nam si quid horum inaudierit Arsacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introeamus, inquit Rex. Vos autem absistite quām longissimè. Neq; quisquam ad templum adeat, quem ego non accersiuero. Posteaquam igitur ipsi quidem introgressi sunt, satellites autem procul abstiterunt, uibrato gladio, simulq; altera manu obturato ore, ne uociferaretur, ictum in pectus adegit. Deinde caput desectum, sub chlamyde tenens prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuiq; sese dicens ad futurum, tanquam ad negocij quippiam emitteretur ab illo. Atq; ita reuersus eò, ubi equum uinctum reliquerat, conscenso illo, redequitauit in Scythiam. Porrò nemo est eum insequutus: quippe diu ignorantibus Bosporinis, quod acciderat, tum ubi resciissent, factioseè de regno decertantibus. Hæc itaque gessit Lonchates, præstititq; promissum allato Leucanoris capite. Porrò Macentes in uia factus certior super his, quæ in Bosporo acciderant, peruenit ad Machlyenses: primusq; illis nuncium attulit de Rege trucidato. At populus, inquit: te Adyrmache, gener cum sis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipse prior occupans, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella uero te sequatur à tergo in curribus. Facilè enim isthoc pacto tibi cōciliaueris multitudinem Bosporanorum, ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego porrò nō solum Alanus sum, uerum etiam sponsæ tuæ cognatus maternus: siquidem nostra è gente Masteram Leucanor asciuit uxorem. Et nunc tibi adsum, missus ā Masteræ fratribus, qui sunt in Alania, denunciantibus ut quām potes ocyssime, te recipias in Bosporum, neque per negligētiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui tametsi frater nothus est Leucanoris, tamen Scytharum partibus semper fauit, cum Alanis simultates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu, eademq; lingua cum Alanis. Commune enim horum utrunque Alanis cum Scythis, nisi quòd non magnopere comati sunt Alani quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoque illis erat assimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus conueniebat Alanum minus esse comatum, quàm Scytham. Itaque his rebus factum est, ut illi fides haberetur, putareturq; Masteræ ac Mazææ cognatus esse. Et nunc, inquit, ò Adyrmache, ad utrumuis paratus sum: uel proficisci tecum in Bosporum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac sponsam adducere. Isthuc equidem, inquit Adyrmachus, longè malim, quandoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam si nobiscum unà proficiscaris in Bosporum, unum duntaxat equitem numero addideris. Quòd si mihi uxorem aduexeris, multorum instar fueris. Atq; ita factum est, & hic quidem iter ingressus est, Macentæ tradens ducendam Mazæam, quæ uirgo etiam dum erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incubuisset, imposita equo (nā id curarat, ut alius quidā eques sese consequereť) tum insiliens & ipse, nequaq; deinceps ad Mæotim iter faciebat, sed deflectens ad mediterraneā, relictis ad dextram Mitræorū montibus, quum uirginem interim aliquoties interquiescere iussam refocillasset, intra triduū

triduum à Machlyenſibus in Scythiam uſque permenſus eſt uiam: ſtatimq; equus eius ubi deſtitiſſet à curſu, paulíſper aſtans exanimatus eſt. Porrò Macentes Arſacomæ Mazæam in manum dans: Accipe, inquit, à me quoq; id quod ſum pollicitus, At illo ad inſperatum ſpectaculum ſtupefacto, gratiasq; agente: Deſine, inquit, Macentes, ac noli me alium à teipſo putare: nam mihi profectò gratias agere ob hæc quæ feci, perinde eſt, ac ſi ſiniſtra mea gratias agat dextræ, quòd uulneratæ ſibi ſubminiſtrauit, atq; officioſè curam egit ægrotantis. Ridicula nimirum & nos fecerimus, ſi iamdudum commiſſi, & quatenus licet in unum conflati, magnũ adhuc eſſe credamus, ſi qua pars noſtri officioſè quid egerit pro toto corpore. Etenim pro ſeipſo fecit, quum pars ſit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc quidem modum Arſacomæ gratias agenti, Macentes reſpondit. Cæterum Adyrmachus ubi ſenſit inſidias, non perrexit ire in Boſporum: iam enim Eubiotus rerũ potiebatur accerſitus à Sauromatis, apud quos fuerat diuerſatus: uerum in patriam reuerſus, contractis ingentibus copijs, per montuoſa irrupit in Scythiam: paulòq; pòſt iniuit & Eubiotus, cum Græcos undecunq; poterat ſecum ducens, tum Alanos & Sauromatas accerſitos, utrinq; uicies millenos. Coniunctis autem copijs, Eubiotus atq; Adyrmachus nonaginta millia confecerunt, atq; ex his tertia pars equites ſagittarij. Nos autem (nam & ipſe ad hanc expeditionem contuleram, addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equites ad plenum inſtructos centum) contractis haud multò minus triginta milibus, unà cũ equitibus operiebamur inſultum, ductore Arſacoma. Vt autem admouentes illos conſpeximus, contraduximus agmen præmiſſis in hoſtem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter eſſet pugnatum, tandem ceſſere noſtri, interrupta phalange. Poſtremo in duo diſſectum eſt uniuerſum agmen Scythicum: pars ſubduxit ſeſe, non omnino palàm uicta, uerum ita fugiebat, ut locũ dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus inſequi nõ auderẽt: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac Machlyenes, undequaque cædebant, confertim iaculis emiſſis, atq; ſagittis, ſic ut uehementer laborarentur à noſtris, qui tenebãtur obſeſſi. Et iam plerique arma proiecerant, quorum in numero fortè erat Lonchates & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperãt, dum ante alios ſeſe periculis obijciunt Hic quidem aduſto femore, puta Lonchates. Porrò Macentes ſecuri ſauciato capite, tum conto in humerum impacto. Quod ſimulatq; ſenſit Arſacomas, quum in altero agmine eſſet nobiſcum: turpe ratus ſi deſertis amicis non adeſſet, ſubditis equo calcaribus, cum clamore in hoſtes tendere cœpit, ſublato gladio adeo, ut Machlyenſes uim animi nõ ſuſtinuerint, ſed uiam illi fecerint, ut tranſiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum, impactoq; in ceruicem gladio, ad zonam uſq; diſſecuit. Quo fuſo, diſſipata eſt omnis acies Machlyenſiũ, paulopòſt & Alanorum: Deniq; cum his Græci quoq;. Atq; ita redintegrato prælio, nos ſuperiores extitimus, diuq; ſumus inſequuti trucidantes, donec nox finem impoſuit. Poſtero die ab hoſtibus uenerunt legati, qui ſupplices pacem atq; amicitiam orarent. Boſporani duplicatum tributum penſuros ſeſe pollicebantur: Machlyenſes obſides daturos ſe confirmabant. Alani ita eam inuaſionem compenſaturos ſeſe ſpondebant, ut Sindianos noſtro nomine uellent aggredi, quibuſcum multo iam tempore nobis fuerat ſimultas. His de rebus auditis ſuffragijs, inprimis autem Arſacomæ & Lonchatæ: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu ſuo moderantibus. Huiuſmodi Mneſippe, audent Scythæ amicorum cauſa facere. MNES. Tragica prorſus, ò Toxari, fabulisq; ſimilia. Et propitius ſit Acinaces & Ventus, per quos iuraſti: ſi quis iſta non credat, non admodum reprehendendus eſſe uideatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incredulitas iſta abinuidia ueſtra proficiſcatur. Quanquam non me deterrebis nõ habendo fidem, quo minus & alia his conſimilia referam, quæ nouerim à Scythis eſſe geſta. MNES.

Tantum ne longum facias, uir optime, neque usqueadeo admissis, uagisq; utare sermonibus: ut nunc sursum ac deorsum Scythiam, Machlyanamq; percurrens: deinde in Bosporum discedens: postremo rediens prorsus abutare silentio meo. TOXA. Parendum tibi, & hanc præscribenti legem, dicendumq; pauCis, ne fatigeris una nobiscum, audiendo circumcursitans. Quin magis auscul-
IIII. ta, quæ in meipsum amicus Sisinnes nomine præstiterit. Quum enim Athenas
Toxaris & Sisinnes. relicta patria proficiscrer, idq; cupiditate Græcanicarum literarum, appuleram Amastrim Ponticam. Ea est urbs haud procul à Carambe dissita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur autem Sisinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quasdam importatas in portu spectassemus, in eumq; è naui subduxissemus, emimus, nihil suspicantes mali: interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem sufficere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognito quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant: uel hospitem, ueriti ne plerisque sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Daricos quadringentos, tum uestium permultum, ad hæc tapetia quædam, denique quicquid habueramus. Cõsultabamus igitur hisce de rebus, quid esset faciundum, omnium rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidẽ ita uisum est tum temporis, statim demerso in ilia Acinace, uitam fugere, priusquam ignauum quippiam, aut indignum esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contrà Sisinnes consolabatur, obsecrans ne quid tale facerẽ. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidem die baiulãdis è portu lignis allata mercede uictum suppeditauit: maneautem obambulans in foro, pompam quandam aspexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirũ uiritim lecti, uti mercede proposita, singulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negocij cõditiones audisset, accedens ad mẽ: Caue posthac, inquit, Toxari, ne teipsum pauperem dixeris. Siquidẽ tertio abhinc die diuitem te reddidero, Hæc ait, atque interea ægrè parato uictu, quum iam spectaculum esset institutum, spectabamus & ipsi: etenim assumptum me duxit in theatrum, tanquam ad iucundum aliquod, nouumq; spectaculum Græcorum. Ergo ubi consedissemus, spectabamus. Ac primo quidem feræ partim iaculis confixæ, atq; à canibus agitatæ, partim in homines quosdam uinctos emissæ, nocentes quospiam, ita ut coniici ebamus. Vt autem prodierũt, qui erant ad singulare certamen conducti, ac producto iuuene quodam prægrandi, dixisset præco: Si quisquam uelit cum hoc singulari certamine congredi, prodeat in medium, præmium pugnæ acceptu rus drachmarum decem millia. Ibi protinus assurrexit Sisinnes desiliens, pollicenturq; se dimicaturum, simulq; poscit arma. Tum acceptam mercedem, decem millia mihi deferens, in manum dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unà proficiscemur, suppetetq; cõmeatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidẽ corpus muniuit. At galeam nequaquam imposuit, sed nudo consistens capite pugnabat. Et initio quidem ipse uulnus accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis defluere. Ego interim iam metu præmortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersarium obseruans, ferit in pectore, transfigitq; ita ut protinus ad pedes illius procumberet. Ille fessus & ipse uulnere, mortuo incumbebat: parumq; aberat, quin ipse quoq; efflaret animam. At ego accurrens erexi, animumq; reddidi. Porrò ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatũ illum, domum deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, superuixit quidem, hodieq; agit apud Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hęc res Mnesippe nõ apud Machlyẽses, neq; in Alania gesta est: ut testibus careat, & ficta credi queat: uerũ complures extant Amastriani

ſtriani, qui de pugna Siſinnæ memorant. Finem iam faciam: ſi tibi quinto loco factum Abauchæ retulero. Appulit aliquādo Abauchas hic in Boryſtenen ſium ciuitatem ſecum adducens & uxorem, quam unicè diligebat, liberos duos, alterum quidem maſculum lactentem, altera uero erat puella ſeptem annos nata. Erat autem peregrinationis comes & huius amicus Gyndanes, atque is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cum quibus dum pugnaret, ictus eſt in femore: ita ut ne ſtare quidem poſſet præ cruciatu. Itaq; noctu dormientibus illis (nam fortè in cœnaculo quodam diuerſabantur) ingens ortum eſt incendium, omniaq; circunclusit, iamq; flamma undique domum circumdedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulſa uxore, quæ inhærebat, iuſſaq; ut ipſa ſeſe ſeruaret, amico in humeris ſublato deſcendit, perrumpensq; euaſit, ita ut nequaquam incendio læderetur. Vxor infantem baiulans conſecuta eſt, monens puellulam, ut ſeſe conſequeretur. Ea uero ſemiuſta, abiecto ex ulnis infante, uix exilijt è flamma. Deinde puella unà cum illa ueniens, penè & ipſa extincta eſt. Poſt hæc quū probro obiectaret quiſpiam Abauchæ, quòd deſertis liberis, atque uxore, Gyndanem extuliſſet: Imò liberos, inquit, denuo parare haudquaquam difficile: tū incertum, an hi boni ſint futuri: porrò amicum diu fuerit, priuſquam iuueniam talem, qualis eſt Gyndanes: cuius amor mihi multis argumētis eſt exploratus. Dixi. Mneſippe, è pluribus his quinque propoſitis: iam tempus eſt pronunciari, utri noſtrum, aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus eſt iudex? MNES. Nemo. Neque enim conſtitueramus narrationis arbitrum. Sed ſcin' quid agemus? Quandoquidem in præſentiarum, nullo propoſito ſcopo, ſumus iaculati: de integro delecto arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde uter ſuccubuerit, ei tum quidem amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. At ſi hoc crudele, quando tu amicitiam admirari uiſus es: ego nihilo ſecius puto, nullam eſſe mortalibus poſſeſſionem hac præſtantiorem neq; pulchriorem: quin ipſi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam uſq; uitam ſimus amici, utriq; uictores, utriq; maximis potiti præmijs: uidelicet pro unica lingua, unaq; dextra, binas uterq; habituri: atq; inſuper oculos quoq; quaternos, pedesq; quaternos: inſumma, duplicia omnia. Eiuſmodi namq; quiddam eſt, cum duo tresq; copulantur amici, qualem Geryonem ſcriptores depingunt, ſenis manibus, ternisq; capitibus hominem. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui communiter omnia gerent: ut dignum eſt his, qui amicicia coniuncti ſunt. TOXA. Probè dicis, atq; ita faciamus. MNES. Verum neq; ſanguine opus eſt Toxaris, neq; Acinace, qui nobis amicitiam confirmet. Hæc enim confabulatio, & quòd eadem amamus, id multò certius eſt calice illo quem bibitis: propterea quòd huiuſmodi non obligationem, ſed animum poſtulare mihi nidentur. TOXA. Placentiſta, iamq; amici atq; hoſpites ſimus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, ſiquando in Scythiam perueneris. MNES. Nimirum ut ſis ſciens, nequaquam me pigeat uel longius etiam proficiſci, ſi tales amicos nanciſci liceat, qualem eſſe te Toxari ex tua oratione conijcio.

V. *Abauchus et Gyndanes.*

LVCIVS, SIVE ASINVS.

ARGVMENTVM.

Iocoſa quædam & ficta narratio eſt, quo pacto uidelicet in Theſſaliam profectus ſtudio diſcendæ artis Magicæ, ibi à puella quadam, dum in auem conuerti, eoq; periculum artis facere cupit, in aſinum mutatur, ac deinde uaria fortunæ, atq; locorum uiciſſitudine, ruſticis, urbanis, ſacris, profanis, diuenditus, ad poſtremum cum in theatrum quoq;, ſpectaculi de ſe præbendi cauſſa, introductus eſſet, deuoratis, quas ibi tum forte conſpexerat, roſis, in priſtinam hominis figuram iterum redierit. Præcipue autem admiratione digna eſt, mira caſuū

atq; periculorum uarietas, quibus ſurſum atq; deorſum iactatum ſeſe, interim etiam bene accepti fingit. Vt non immerito prorſus putarint quidam, uoluiſſe Lucianum, totius humanæ uitæ ſpeciem atque imaginem quandam ſub hoc luſu proponere, uidelicet quàm uarij caſus, quàm fallax, & inconſtans fortuna, quàm incerti conſilium, etiam bene ac ſapienter captorum, exitus, quamq; inſperati quandoq; earum rerum, quas nunquam cogitaris, euentus eſſe ſoleant, aſini huius exemplo, qui corporis quidem permutatione facta, ex homine transformatus fuerit, animum tamen & mentem hominis retinuerit, adumbrando. Hanc fabulam Apuleius undecim libris imitatus eſt, affictis etiam alijs compluribus ad idem argumentum, quorum quædam mythologicè Fulgentius interpretatus eſt, is qui in cæteras quoq; poëtarum fabulas, mythologias ſcripſit.



VVM in Theſſaliam, ubi quædam mihi paternæ rationes erant, cum eius gentis uiro proficiſcerer, in Theſſalos quoſdam incidi, qui in Hypatam Theſſaliæ urbem, redibant, uehebar equo, neceſſaria quædam uſui ferens, unico comitatus ſeruo, qui ſequebatur pedes, inter eundum cum uarijs de rebus eloquentes iam urbi appropinquaremus, à Theſſalis petij, num eius urbis ciuẽ noſſent nomine Hipparchũ (habere enim me ad eum literas, ut apud ipſum uelut hoſpitem diuerterem) illi & hominem ſibi notum eſſe dixerunt, locupletem, auarum qui ſolum domi uxorem, & unicam ancillam haberet, & quo in loco urbis habitaret deſcribentes, hortum quempiam in quo eſſet eius habitaculum. Data deinde ſalute acceptaq; abierũt: ego domum Hipparchi adiẽs, hoſtium leuiter pulſo, acceſſit uxor, quã rogo, an ſit Hipparchus domi, illa cũ & quis eſſem, & quid mihi uellem quæſiſſet, à Deciano Sophiſta Patrẽſi habere me literas reſpondi. Mulier manere paulum hortata, occluſo oſtio abijt, paulocq; poſt rediens, me iubet introire. Ingreſſus ſalutato homine epiſtolam trado, erat ille in cœnæ principio in lectulo ſedens admodum paruo, una muliere diſcumbente, menſa cibis uacua. Lectis literis amiciſſimus mihi, inquit, Græcorumq; excellentiſſimus Decianus fecit optimẽ, qui ſuos ad me amicos fidẽter miſerit. Vides Luci habitaculum hoc paruum eſſe, ſed quòd ſatis ſit habitanti, uerum reddes tua præſentia domum, ſi æquo animo tuleris, ampliorem. Vocata deinde ancilla Palæſtra: Des, inquit, huic hoſpiti noſtro tunicam, & ſiquid ſecum detulit, conde: de hinc mitte ipſum ad balneum quod longa uia à nobis abeſt. Cepit me Palæſtra, oſtẽſaq; domo pulcherrima: In hoc, inquit, lecto nocte dormies, huic puero tuo lectum ſubſternam, & addam puluinar. Cum hæc dixiſſet, ego in balneum profecturus, hordeum in cibum equi ancillæ dedi. Lotus cum redijſſem, Hipparchus me benignè excipiens penes ſe iuſſit ſedere: cœna ſplendida fuit, uinum ſuaue & uetus: poſt cœnam & potus & ſermo dignus hoſpite, ita potando ueſpere abſumpto dormitum profecti ſumus. Poſtridie rogat me Hipparchus, quo pergerem, & quot diebus eſſem apud ſe affuturus: Laryſſam peto, inquam ſed hic ferè quinque diebus morabor (id nequaquam dixi ex animi ſententia) optabam ſiquidem ibi aliquandiu eſſe, quoad aliqua à me maga reperta eſſet, cuius uenefici aliquod monſtrum conſpicerem, aut hominem uolantem, aut lapidem factum. Huic curæ deditus cœpi urbem perambulare, quamuis quo in modo inquirendum eſſet, neſcirem. Interim mulierem uideo accedentem, ut ex uia conijci poterat, iuuenem opulentam: ueſtis enim erat floribus intexta, ſeruí plures, aurum ſumptuoſius, appropinquans mulier me compellat: Ego inquit, Abria ſum amica ſiqua unquam fuit matris, quæ quum eius filios non ſecus ac meos diligam, uolo fili apud me diuertas. Magnas, inquam, gratias tibi ago mater. Cupio tecum eſſe, ſed pudore impedior, ne uidear hoſpitem amicum contemnere, ſi eius domum relinquam, animo autem & benigno tecũ ero. Nunquid Hipparchus auarus ille tuus eſt hoſpes, inquit? Non his uerbis utaris mater, inquam, ſplendidus quippe ac ſumptuoſus in me fuit, adeo ut ex

nimia

fio, sed cauda è uestigio à posteriori innascitur parte. Digiti omnes nescio quor sum abierint, ungues in quatuor ungulas uersæ, manus ac pedes iumenti crura effecta, auriculæ longæ, magna facies: quæ omnia circumspiciens cognoui me asinum euasisse: uox hominis ad querendum de Palæstra defecerat, sed labia dimittens, ipsam q̃ qua poteram forma respiciens, accusabam, quòd me pro aue in asinum uertisset. Illa manibus demulcens caput: Miseram me, inquit, quantum mali feci: festinantem similitudo pixidum me decepit, non capientẽ ea, quibus homines in auem cõmutantur. Sed cõfide, anime mi, facilis erit huius erroris cura. nam si rosas comedes, statim exues iumenti formã, & in amatorem meũ redibis, ac una nocte æquo feras animo, asini formã diluculo curabis: afferam sanè rosas, quas ut ederis, fies homo. Hæc quũ dixisset, tractans me, & aures, & reliquũ corpus demulcebat. Ego corpore asinus, sensu tamen mentẽq; hominis fungebar, ipse ille Lucius præter uocem. Mecũ igitur multus erat tum Palæstræ cõquestus, labiaq; mordens, abij ubi sciebam equũ meum et alium uerũ asinum Hiparchi esse. Quiut me ingressum conspexere, ueriti ne fenum ipsor̃ comederẽ, demissis auribus parati erant ad me calcibus repellendũ: quod ego perpendens, longẽ à præsepe recessi, stans ac mecũ ridens, sed risus rugitus erat. Cœpi uero interim mecũ cogitare: Quid si lupus nunc aliquis ad nos intret, aut alia fera insultet mihi, qui nihil mali cõmisi: hac detentus cura timebam aliquã malam futũram esse fortunã. Nox intempesta cũ esset ac silentium, & dulcis somnus, strepitus quidam exterius tanquã effossi parietis est factus. Iamq; adeo dirutus erat ut ingressui hominis pateret. Tum unus & itẽ alter, pluresq; intrant armati, omnes Hipparchũ, Palæstram ac seruum meũ colligant, domum spoliant pecuniam, uestẽ, omnemq; supellectilẽ auferunt: adeo ut nil relinqueretur domi. Tum me equumq; atq; alterũ educentes asinum strauerunt, impositisq; rebus, quas asportauerant, ad graue onus ligno nos abigentes, ad montes uia desueta effugerunt. Ignarus eram quantum pressi ponderemei socij paterentur laboris: ego de suetus absq; soleis iter facere, saxis præacutis admodum offendebar, ideoq; sæpius cespitans, deficiebam sub pondere. Sed è uestigio uir subsequens me sæpius feriebat baculo. Quum Cæsaris inuocans præsidium, pro uoce rugitum edebã, hoc solum absurdẽ proferens uoce maxima. Cæsaris uerò nomẽ minimè sequebatur. Ad hæc uapulabam magis, ueluti qui rugitu proderem nocturnos fures: nil ergo proficiens rugiendo, statui uerbera silentio redimere. Iam dies aderat, & nos multos transieramus montes, relígati ora, ne pascendo iter moraremur. Meridie ad diuersorium quoddam peruenimus hominum, quibus cum nostris latronibus ueterem esse consuetudinem, tum ex mutua salutatione, tum ex oculis poterat percipi: iubent illi sarcinas deponere, & prandium parant, nobis iumentis hordeum præbuere, quod quum cæteri comedissent, ego ualde esuriens (nam is cibus mihi esui difficilis erat) cogitans qua re famem sedarem: hortulum retrõ diuersorum conspicio multis oleribus plenum, in quo & rosæ esse uidebantur. Itaq; uidens omnes prandio intentos, accedo ad hortum, tum ut pascerem olera, tum ut ederem rosas: quibus in cibum sumptis sperabam me in hominem reuersurum. Hortum ingressus raphanos atque apium, quibus etiam crudis utuntur homines, ad saturitatem comedi. Quæ uisæ fuerant, non erant rosæ, sed lauri syluestris flores: laurum uocant homines, malum & asino & equo cibum, cum ferant ex eo edentes è uestigio mori. Hoc aspiciens horti custos, rapto ingressus ligno, ut olera ita depasta uidit, tanquã irati domini ergafures deprehensos solent, neq; natibus, neq; lateribus pepercit: aures insuper ac totum caput fuste contriuit. Ego iam uerberum impatiens, cum ambobus calcibus resupinũ super olera strauissem, aufugi ad mõtes: qd̃ ille ut animaduertit canes aduersus me incitauit, hi cũ plures essent, atq; ad ursos expugnãdos ualidi, ueritus ne me dilaniarẽt, si me cõprehẽdissent: decreui satius esse domũ reuerti; iraq;

itaq; eodem cursu ad stabulum è uestigio sum regressus, illi continuerunt canes currentes, me uero haud prius percutere destiterunt, quàm ut ex dolore cacarem olera comesta, & iam abeundi tempus aduenerat cum illi grauioribus rebus quas furto surripuerant, dorso impositis abierunt, ego & uerberibus & onere admodum defatigatus, ungulis insuper de uia contritis decreui me in uia prosternere, neque exurgere, etiã si me uerberando necassent, eo pacto sperauí illos necessitate compulsos, sarcinam qua pressus eram inter equum & asinum partituros, mecq; ut inutilem relicturos lupis. Sed nescio quis demum inuidia motus, mea consilia in contrarium uertit. Nam alter asinus fortassis idem cogitans de uia cecidit, quem illi miserum baculis percutientes, ubi exurgere nequibat, neq; prodessent uerbera, alij cauda, alij auribus apprehensum surgere impellebant. Cum uano labore incassum tempus tererent, asinus enim in uia stratus uel uti lapis iacebat, illi ad fugam intenti, ne frustra tardarent, dempta ab asino onera mihi & equo imposuerunt. Asellum uero miserum captiuitatis & oneris ferendi socium, abscissis ense cruribus, adhuc semianimem è loco præcipiti deiciunt: mors illi attulit laborum finem. Ego uidens quorsum mea euasissent consilia, statui æquo animo ferre sarcinam, & promptè iter conficere, sperans rosis aliquando repertis me pristinam formam recuperaturum: præsertim cum ex latronum percepissem uerbis, parum itineris superesse ad locũ, in quo depositis sarcinis manerent, mecq; etiam cursu, si opus fuerit, ad proficiscẽdum paro. Ante uesperam uenimus domum, anus uetula intus sedebat ad ignem: illi depositis sarcinis uetulam rogant, cur sedeat, ac non potius prandium paret. Illa omnia esse prompta, ait, panes plurimos, uinum uetus, ac syluestres carnes. Collaudata uetula uestibusq; depositis ad ignem se oleo unxerunt. Vas erat aquæ plenum calidæ, qua se lauerunt. Superuenere paulo post adolescentes aurum, argentum, uestes, ac muliebrem uirilemq; ornatum portantes communẽ omnibus prædam: quibus rebus intus delatis, & eodem ipsi pacto se lauerunt. Erat illis prandium fertile, sermo homicidarũ uarius. Anus mihi & equo hordeum præbuit, ille cibum auidè uorauit, timens (ut par erat) ne essem in edendo socius: ubi mulier abest, ego panem qui intus erat, comedi. Postridie relicto cũ uetula adolescente quodam, ad opus suum abierunt. Ego sentiens custodes mihi impositos diligentes, ingemiscebam. Ac anum quidem contemnebam, cum facilè ex eius conspectu aufugere possem. Sed adolescentem præcinctum ense in me sæpius respicientem, atq; adseruantem ostium formidabam. Postridie circiter noctem mediam reuersi fures, neq; aurum neq; argentum tulere, sed uirginem formosam sanè, flentem, capillis sparsis, ac scissa ueste. Hãc in straminibus positam bono animo esse iubent, mandantes uetulæ, ut continuò domi esset, uirginemq; adseruaret diligenter, quæ neq; potum neq; cibum capere uoluit: solũ gemens ac lacerans capillos, adeo ut ego quoq; illius commotus fletu sibi iuxtà propinquus lachrymarem. Interim extra domum fures in porticu cœnant, facto die explorator quidam adueniens nunciat, quendam aduenam ea die multis cũ opibus transiturum. Hi ut erant armati consurgentes, me & equum stratos abeuntes ducunt: ego infelix ignorans me ad pugnam & bellum duci, cum tardè irem ligno percutiebar. Postquam ad locum peruentum est, quà aduena ille profecturus erat, in uehicula & sarcinas incidentes hominem cum familia occidunt, pręciosioribus rebus mihi & equo impositis, cũ reliqua in syluis abscondissent, reuersi sunt. Ego cum baculo sæpius ictus essem, ungula offendo in lapidẽ acutum, ex offensione fit summo cum dolore uulnus: quo factum est, ut reliquũ uiæ conficerem claudus. Tunc illi: quid opus est inuicem autem hunc asinum nutrire sæpius cespitantem, ex aliquo demus eum præcipitem loco, inutilem bestiam, tanquam futuram exercitus expiationem. Cum hæc aduersum me machinarentur, ego intelligẽs omnia, quod itineris superfuit, oblitus uulneris peregi

egi: timor enim mortis omnem abstulit uulneris dolorem. Vt uero ad diuersorium peruentum est, onera cum deposuissent ā nobis, discumbentes cœnant. Deinde noctu cum recedere uellent, quo reliqua è syluis deportarent: Quid, unus inquit, hunc miserum deducamus asinum inutilem, propter ungulæ uulnus? hæc quæ supersunt partim nobismetipsis, partim equo deferenda imponemus. His dictis abierunt, unà equum ducentes, nox cum luceret lunæ beneficio. ego mecum loquutus: Quid amplius, inquam, expectas miser, esca uulturibus & eorum pullis futurus. nunquid non intellexisti quæ isti de te sunt inuicem collocuti? uis ne ex alta crepidine deiici? nox resplendet, fures abiere. pete fugā ab istis homicidis salutem. Hæc mecum cogitans, cum uiderem me solutum (laqueus enim suspensus pendebat) ad fugiendum maximè sum commotus. Itaq; domum exiens cœpi cursu fugere. Quod anus ubi conspexit, me per caudam retinebat: ego rem dignam præcipitio, & alia quauis morte putans, si à uetula retinerer, mulierem trahebam, illa magna uoce implorat uirginis opem. Quæ cum prodisset, conspecta re facinus est ausa nobile & memoratu dignum. Nam super me ascendens, fugæ comes facta est. Ego tum fugiendi cupidus, tum puellæ gratia, extento cursu abibam, anicula post nos relicta. Virgo orabat pro salute deos: ad me uero: Si me, inquit, ad paternam domum perduxeris, primum ab omni opere te liberum faciam, tū hordei medimnus erit tibi singulis diebus cibus. At ego tum interfectores meos fugiens, tū pollicitationibus puellæ motus, neglecto uulnere currebam. Vt uero ad triuium quoddam peruenimus hostes nostros redeuntes incidimus, qui ā longè propter lunam infelices captiuos cognouere. Currentes cum me comprehendissent, in uirginem uersi: O speciosa uirgo, quid misella, inquiunt, per ignota pergis loca? nunquid dæmones nō exticuisti? redi igit, nam te tuis restituemus. Quæ quū ridentes dixissent, me retro uerterūt, tū pedis et uulneris memoria, quū renouata esset, claudicare cœpi. Illi nunc tandem captus claudus factus est, aiunt. cæterū fugiens non sentiebas uulnus, sed sanus uidebare, equo & auibus uelocior cursu. Hæc inter uerba adeo me lignis percutiebant, ut iam ulceribus posteriora infecta sint. Domū ingressi asinum laqueo è petra suspensam inueniunt: uerita enim (ut æquū erat) latrones propter uirginis fugam, laqueo uitā finierat, quod illi admirantes, scisso fune in imum præcipitem egere. Deinde ligata uirgine sunt ad cœnā profecti, qua multo potu traducta, quum de uirgine colloquerentur: Quid, ait quispiam ex eis, de hac fugitiua agendum? quid censes, alter, nisi eodē illam loco, quo uetulam nostram præcipitem agamus: nam & pecuniā nobis auferre conata est, & nos, artemq; nostrā prodere. Scitis enim, si ad suos peruenisset, in quanto periculo uersaretur uita nostra, nā omnes à pluribus ex improuiso circūdati fuissemus capti. Quare ulciscamur hāc uitę nostræ insidiatricē: sed nō ita ut è saxo proiecta morte pereat repētina, mortis genus, quo longo dolore afficiatur, reperiundū est nobis. Cū de illius morte disceptarent: Adiiciam, ait, huic quod & uos probabitis: asini interitum, quoniā semper tardum, nunc uero fictē claudicantē oportet perdere, etem fugę uirginis factus est socius et minister, hunc interficiamus primū, tum scindamus uentrē, atq; intestinis abiectis, intus uirginē includamus, ita ut solū superextet caput, ne euestigio suffocetur, reliquū corpus infra uentrē lateat quo cōsuto ambos uulturibus eiiciamus, nouo more pręparatū cibū. Aduertite quęso ad hoc tormēti genus: primū uiua mortuo asino inhęrebit, deinde sole urente in eius uentre decoquet: insuper fame ad mortē torquebit, neq; poterit seipsam perimere, cętera quibus excruciabit tū ex putrefacti cadaueris fœtore, tū ex uermibus scatutientibus, prętermitto, uultures deniq; cadauer depasti, & uiuentē quoq; unā laniabūt. Ad hoc monstro simile acclamantes oēs rē cōprobauere. ego meipsum deplorabā tanq; iam moriturę, neq; tantum meo interitu dolebam, quātum quòd receptaculū essem futurus infelicis puellæ, quæ nihil admiseras

miserat mali. Iam diluculum aderat, quum subito manus aduentat militum ad hos sceleſtos latrones capiendos, quos omnes uinctos ad eius oræ præſidem perducunt: inter hos milites, qui puellam desponderat latronum inueſtigator aderat. Hic uirginem dorſo meo impoſitam, ad ſuos reduxit: domeſtici nos etiam à longè conſpectos ut agnouere, me illis aduentum noſtrum uoce ſignificãte, profecti obuiam domum perducunt. Virgo multum de me locuta, & captiuitatis & fugæ ſocio, & unà ad mortem deſtinato. Cura mei demandata cæteris, medimnum hordei præbere iuſſit, etiam fœnum quantum ſufficeret camelo. Ego cõſpectis canibus, qui in aulam introeuntes, multa ut in diuitis hominis nuptijs uorabant, Palæſtram ſum execratus, quæ me non in canẽ, ſed aſinum ſua arte tranſmutaſſet. Haud multos poſt nuptias dies, uolens mihi uirgo promiſſam gratiam referre, patrem, ut me liberum dimitteret, hortata eſt. Ille ſub diuum cum equarum armentis liberum in uoluptate, & equas ſubagitare cum uellem, permiſit. Quæ tum mihi optima redhibitio uiſa eſſet, ſi mei arbitrij res fuiſſet. Aduocato itaq; equarum paſtore, me ſibi permiſit lætum, tanquam non amplius ſarcinarum moleſtiam ſubiturũ. Equabus paſtor immiſcuit, ducens ſimul ad paſcendum. † Sed cõtrà atq; opinabar accidit: nã qui armento præerat, incluſum me reliquit uxori: illa ad piſtrinum illigatum, & triticum & hordeum molere cogit. Mediocris hic erat labor, grato præſertim aſino molere, quantum domino ſat eſſet. Sed mulier intenta quæſtui, & in aliorum quoq;, qui plurimi in agris erãt operã ad farinæ mercedem miſerum fatigabat collum. Inſuper hordeum mihi debitum cibum confricans, ac molere cogens, placentas ex eo in ſuum uſum faciebat, dabatur mihi furfur pro hordeo. Si quando paſtor inter armenta ire ad pabulum equorum ſineret, quia me uelut adulterũ ſuſpicabantur, calcibus & morſibus infeſtabar, adeo ut nullo pacto zelotipiam ualerem fugere. Macilẽtus igitur paruo tempore factus ſum ac deformis, neq; domi à piſtrini labore quietus, neq; in agris paſcens, quum non eſſem ab equorum perſecutione tutus. Deſtinabar etiam quandoq; ad montes, lignorum ſarcinas laturus: quod malum cæteris erat in omnibus deterius, nam primum aſcendendus mons erat ſaxoſus, aſpera ac dura mihi, ut qui abſq; ſoleis eſſem, uia ducebar à puero aſinario, qui me aliquando nouo more perderet. Is percutiebat currentem, neq; ſimplici ſolum ligno, ſed eo cui frequentes atq; acuti ſtimuli eſſent infixi. Is ſemper poſteriora dorſi perurgebat, adeo ut nates ulceribus inquinatæ, ſemper ab illo eodem loco uapularent. Onus præterea imponebat & elephanto graue: deſcenſus montis licet eſſet præceps, tamen continuis premebat uerberibus, ſi quando ſarcina in alteram declinaret partem, nequaquam aut demebat ligna, aut imponebat leuius ut æquaret latera, ſed graues addebat lapides leuiori parti, ita redibam miſer tũ ligna tum ſaxa inutilia ferens. Flumen erat in itinere abſq; naui, ille calceis parcens, à poſteriori parte poſt ligna ſupra me, quoad fluuium tranſiuiſſem, inſidebat: ſi uero (ut ſæpe contigit) labore atq; onere nimio lapſus cecidiſſem, tum mihi calamitas aderat non ferenda. nõ enim deſes me ſubleuabat manibus, aut ramo erigebat, aut reddebat ſarcinam leuiorẽ: ſed à capite atq; auribus incipiens, me ligno percutiebat continuè, quoad plagarum multitudo me cogeret ad ſurgendum. Aliud quoq; malum intolerabile ſum perpeſſus: ſpinarum quippe acutarum faſcem, quẽ ferebam à poſteriori parte ſuſpenſum caudæ alligauit, ut pendens crura mouentem (ut ambulanti neceſſe erat) acerrimè pungerent. Neq; ue ro huic malo obuiare potis eram, hærentibus ſemper ſpinis, ac propter inceſſum repercutientibus: nam ſi remiſſius incedens deuitarẽ ſpinarum ictus, ligno ualde uapulabam. ſi baculum euitarem citius ambulans, grauius poſteriora torquebantur à ſpinis: erat aſinario illi omnino me perdendi animus. Itaq; cum illum aliquando calce percuſſiſſem, nunquam eſt id oblitus, iuſſus ſtupam de una regione in aliam trãsferre illam ſuper dorſum meũ arctè alligauit, interitumq; ex eo mihi

† Oportebat aũt & hic mihi accidere, qd olim Cãdauli. (*Videtur alludere ad hiſtoriam Candaulis, quæ eſt lib. 1. Herodoti.*)

mihi machinatus, cum paululum proceſſiſſem, raptum ex igne torrem exuſtum, infra ſtupam abſcondit, qua ſubito incenſa, ego ignẽ ſentiens me comburendũ, in conſpectum fortè de uia ſtagnum me conieci, meq; in aqua unà cum ſtupa cõuolui ſæpius, quoad ignis extingueretur: ita abſq; diſcrimine reliquum confeci uiæ, cum non daretur illi facultas ſtupam amplius incẽdendi, limo atq; aqua plenam. At ſceleſtus ille aſinarius domũ reuerſus, omnem in me culpam coniecit, aſſerens, me mea ſponte in ignẽ proſiluiſſe. Alter deinceps impurus puer ingẽs aduerſum me excogitat malum: nam cum me ad montem deduxiſſet, grandi lignorum impoſito onere, rediens uicino agricolæ ligna uendidit, meq; uacuum lignis domum reducens, apud dominum ueluti inutilẽ accuſat, inquiens: Quid hunc aſinum amplius nutrimus fruſtra, difficilem, tardum, grauem: inſpice quæ ſit eius cura: ſi mulierem aut uirginem formoſam conſpicit, è ueſtigio calcibus proſiliens, curſu ad eam fertur, tanquam homines ad mulieres dilectas ſolent morſu, tanquam oſculo appetens nititur concumbere, ex quo lites tibi & odia omnibus conquerentibus pauentibusq; inſurgunt. Enimuero nunc ligna ferens conſpecta in agrum abeunte fœmina, ligna abiecta diſperſit, mulierem tanquam coiturus inſequitur, donec aliis aliunde accurrentibus, mulier ab huius formoſi amatoris impetu liberata eſt. Hæc patronus credens, poſteaquam, inquit, neque piger ire uult, neque ſarcinam ferre, ſed mulieres appetens, amores hominum imitatur, occidite eum, & inteſtinis uulturibus datis, carnes operarijs ſeruate. Si quis quomodo ſit mortuus, quæret, fingite à lupo interemptũ. ad hoc abſurdus ille puer gauiſus, me ſubito parat iugulare. Sed fortè accidit, ut uicinus quidam agricola me ab interitu uendicaret, quæ dã conſulens aduerſum me grauiora: nequaquã hunc aſinũ occidas, inquit, piſtrino aptum atq; oneri ferendo, neq; etiam magnũ ſi in amores mulierũ labitur, caſtra ipſum, ſummota enim ueneris cupiditate, mitis erit & pinguis, cui non ſit difficile etiã grauiſſimũ onus ferre. Si quomodo caſtretur, ignoras, triduo aut quatriduo uirum adducã huius artis peritiſſimum. Approbatur ã ſingulis qui aderant, conſilium: hoc audiens fundebam lachrymas, tanquã uir eſſem aſino deſiturus, neq; enim uiuere amplius cupiebam, ſi fierem eunuchus, potius ergo aut inedia deficere decreui, aut ex monte aliquo me præcipitem dare, ut morte miſera effugerem uitam miſeriorem. At nocte intempeſta ſuperuenit in agros & uillam nuncius, puellam ã latronibus nuper raptam, & eius ſponſum meridie iuxta littus deambulãtes, ab inundantis maris aqua raptos atq; abſorptos fuiſſe, hũc finem & rerum & uitæ ſortitos. Serui nouis dominis uacua domo, decreuere omnes nequaquã de cætero ſeruitutem pati, raptiſq; quæ in agris erant, aufugiunt. Qui equis præerat, abſumptis quæ poterat mihi & equis imponit, ægrè ferebam nõ ferre me onus aſino dignum: lætabar tamen me euaſiſſe id periculum exectionis, Vniuerſa nocte confecimus longũ iter, tertia die in urbem Macedoniæ peruenimus Beræã, quippe magnam ac populoſam, in qua habitare ſtatuerat, qui me ducebat, & ſimul iumenta uẽdere. Præco medio ſtans in foro nos proſcribebat: emptores diligenter inſpiciebant omnia, aperientes os, atq; ex dentibus ætatẽ cuiuſq; conijcientes emerunt alij iumenta reliqua. Me ultimũ relictum præco iuſſit reduci domum, inquiens: hunc ſolum uides non repperiſſe emptorem. At ſors multa reuoluens ſæpius & cõmutans, dominũ minimè gratum parauit. Cynẽdus erat ſenex unus ex eis, qui deam Syram per uillam & agros circũferentes ſtipem deæ offerre impellunt. huic magno uendor precio: drachmis triginta, quem ligatus ſequor. Vbi domum Phyleni (hoc emptori noſtro nomẽ erat) peruenimus, magna ad oſtium uoce: ò Caraſia, inquit, ſeruum nobis emi pulchrum ac grandem genere Cappadocem. Erant ea Coraſia cynẽdon turba Phyleni coadiutorũ, qui omnes ad illius uocẽ applaudentes, exiſtimabant uerum ſeruũ emptum eſſe: ut uero aſinum uidere, Phylenum increpant, qui non ſeruum, ſed ſponſum ſibi ad

duxerit suis nuptijs dignũ, ex quo certè pullos eiusmodi quam primũ pararet. Ad hæc cum risissent omnes exercitio suo intenti, paratis domi sacris mihi deã superimposuerunt. Ciuitatem egressi cum patriam perambularent, in quãdam uillam peruenimus, in qua ego deam ferens constiti: quidã qui rei præerat, cum ueluti deo plenus nõnulla protulisset uerba, reliqui mitra proiecta caput subtus guttur ligantes, ensibus laceratos feriunt, linguam insuper foris dentes exectã, quisq; incidit, ut breui tempore omnia sanguine manarent. Hic ego ualde extimescebam, ne asini quoq; sanguine deæ opus esset. Eo pacto cũ sibi sanguinẽ eduxissent drachmas & obolos à circũstantibus colligunt, alij caricas præbent, et uinum, caseiq; fiscellas, alij medimnas tritici atq; hordeũ in asini cibũ. Ex his & habebant uictum, & sacra deæ faciebant. Perambulãtibus illis aliquando uillã quandam iuuenem grandiorẽ à se conspectum expiscati, domum in quam forte diuerterant, deducunt. Illi muliebria (ut illis nefarijs cynẽdis mos erat) perpessi sunt, ego dolens me in asinũ esse uersum, cum tantum scelus non possem ferre: ô sceleste, cum uellẽ exclamare, pro uoce hominis magnũ rugitum dedi. Quidam ex ea uilla amissum asinum quærentes, repente audito rugitu nullo prænonito ingrediuntur domum, quũ æstimarent me suũ asinum esse, repertis qui infanda patrabant cynædis, multo cum risu locũ egressi, sceleste sacerdotum nequitiã per totam uillam diuulgant. Illi ob eorũ scelera deprehensa, pudore territi proxima nocte abeunt. Cum in locum solitariũ peruenissent, increpabant me irati ad modum, quòd eorũ mysteria patefecissem. Tolerabile hoc erat damnum, uerbis mala audire, quod sequitur non ferendum: deam quippe deponentes, sublata sella, nudum arbori robustæ alligant, deinde fuste ex neruis facto, me ad necẽ uerberant, iubentes in futurum esse taciturnũ, & simul post uerbera me statuunt iugulare, qui uillicorũ iram in se incitarim, neq; per me licuerit facere consuetũ quæstum: sed ope iacentis humi deæ id prohibentis, ne deesset, qui eã ferret, cædem effugi: post multas tamen plagas, reposita supra me dea, iter prosecuti sunt. Vesperi in hominis opulenti prædiũ peruenimus, qui liberius nos domi excipiens sacra Deæ peregit. Hic ego ingens periculũ adij: Amicus quidã nostri hospitis partem syluestris asini dono misit, quã canes qui intus occlusi erant, coquinegligentia comederunt. Hic præter modũ, ne domini iussu uapularet, cum de morte cogitaret, consilio mulieris pepercit uitæ: Si mihi credes, inquit, & te saluabis, et resarcies hoc damnũ: Habent hi cynædi asinũ, quem si deduxeris in desertum locum, facilè illũ potes occidere, sumptamq; ex eo partẽ parare in cibum domino: reliquũ corporis in præceps abijce: existimabunt cynẽdi aufugisse asinũ, neq; amplius deprehẽdi posse: hic uero asinus pinguis est, & persimilis syluestri. Approbato mulieris consilio, coquus intelligens hoc pacto irã patroni declinaturũ, mihi propinquat, ut consultum facinus patraret. At ego, quid de me futurum esset præuidens, optimũ factu duxi id periculũ subterfugere. Igitur effracto quo ducebar loco, prosiliens feror intus cursu, ubi cynædi cũ hospite cœnabant, subito eo aduentu & lumen & mensam subij, existimans hoc scitũ inuentum saluti mihi futurũ, dominumq; è uestigio me ociosum aliquo tuto in loco detenturũ: uerum hæc res in extremũ est mihi uersa discrimen, nam furiosum me opinati, ensibus, iaculis, longis baculis uelut occisuri me appetiuerũt: quo periculo perspecto, in interiora domus, ubi cynædi dormituri erant, curro. Illi ostiũ loci exterius occludunt. Diluculo nebulones illi, dea mihi superposita, recedẽtes ad aliam ciuitatẽ, copijs & opibus potentem perducunt, in qua nouũ interuenit prodigium: nam cũ dea priuatæ domus diuersoriũ abnueret, in tẽplo se poni iussit eius loci, qui à ciuibus maximè coleretur. Illi libenti animo deã externã prope suũ deum in templo collocant: nobis tradunt pauperculæ hospitiũ domus, hic plures cynædi dies cõmorati. Cũ abire uellent, deãq; à ciuibus peterent, templũ ingressi deã asportant: uerũ facinorosi homines phialã auream è templo ablatam furto

tempore, quo id me ſpectaculũ, in aliqua ex his, quæ ad beſtias damnatæ eſſent, fœmina, in conſpectu omnium uideretur. Ad me introductam mihi hærere, & demulcere manibus iubent, ut cum ludorum inſtaret dies, in theatrum deducerem, omnibus ſpectaculo futuri. Lectus erat magnus ex Indica factus teſtudine, atq; ornatus auro, in hoc me collocãt, & ponunt mulierem: deinde ſupra machinam lectum poſitum in medium theatri ferũt, magna cum acclamatione populi plauſuq;, manus aduerſus me extendentis. Nobis menſa erat pluribus præparata rebus, quæ in cœna delitiarum cauſſa hominibus apponuntur: Aſtabant nobis formoſi pueri pincernæ, uinum nobis aureo poculo miniſtrantes. Ibi cuſtos aſtans meus, iubet me prandere: uerecundabar in theatro ſitus, & ſimul extimeſcebam, ne quis urſus aut leo ad me dilaniandum proſiliret. Hic ego inter alios flores recentium roſarum folia conſpicatus, ſtatim è lecto proſilio: arbitrabantur reliqui me ueluti ſaltaturum ad ludum præbendum ſurrexiſſe: at ego inter homines ad flores uſq; delatus, roſas ſelectas paſcor: tum ſingulis rem admirantibus iumenti ſpeciem depono, omniq; prioris aſini ſublata forma, in Luciũ illũ priſcum ante eos nudus redij. Hoc inſperato ueluti mirando monſtro ſtupefactus populus, magno coorto murmure, in diuerſas ſententias diſtrahebãt, alij ut magum, inq; uarias formas mutari ſolitum, ſtatim igni comburẽdum: alij paulò expectandum, mecq; prius audiendum cenſebant, ac poſtea ſententiam ferendam. At ego ad præfectum urbis, qui aderat in theatro currẽs, dixi me à ſerua Theſſaliæ uxoris, quæ maga erat, unguento perfuſum in aſinum fuiſſe conuerſum: rogo me in cuſtodia detineat, quoad certior fieret me loqui uera. Dic, inquit præſes, tuorum parentum & cognatorũ, ſi quos habes, & ciuitatis nomen. Patrem eſſe mihi Lucium reſpondi, fratrem Caium, eodem quo ego uocatũ cognomine: me hiſtoriarum aliarumq; rerum ſcriptorem, fratrem poëtam atq; augurem eſſe, patriam urbem Achaiæ Patras. Quæ ubi præſes audiuit: Hoſpitis, inquit, filius es, hominis mihi amiciſſimi, qui me domi ſolitus eſt excipere, & donis proſequi. Scio te nil mentiri tali parente natum: decq; ſella deſcendens me alli

UNIVERSIDAD DE SEVILLA
BIBLIOTECA DE FILOSOFÍA Y

IVPITER CONFVTATVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Svmma Dialogi huius est. Quando fato ac necessitate quadam omnia in hoc mundo geruntur, eiq; etiam dij obnoxij sunt, superuacaneam esse omnem religionem, ac cultum diuinum. Ideoq; neq; dijs sacrificandum esse, neque ab illis quicquam sperandum. Imò ipsos illos non meliores, aut etiam feliciores hominibus esse, sed solum fati, ac necessitudinis istius sempiternæ ministros, qui per se neque prodesse nobis, neq; nocere possint. Nam si ulla illorum prouidentia, aut rerum humanarum administratio foret, neque malos ac sceleratos impunitos manere, & pios, bonosq;, beneficijs, ac munere illorum prouehi debere. Nam quæ de supplicijs inferorum, ac pœnis nocentium feruntur, ea, si quæ sint, eiusmodi certò esse, ut immerito & iniustè illis eueniant, qui ea patiuntur, cũ nemo sua uoluntate, sed ex prædestinato, fatoq; impellente peccet. Fingitur autem Cyniscus, uti intrepidus, atque impudentior paulò quispiam, cum Ioue disputare. Estq; hic Dialogus ex illis unus, ob quos Lucianus, propriè blasphemus, atque ἄθεος & uocatus est. Quid enim in rebus mortalium sanctum, aut inuiolatum usquam erit, si religione ac metu deorum è medio sublato, hominibus persuaseris, siue benè siue malè agant, id necessitate quadam fatorum fieri, eosq; ipsos à crimine solutos atq; innoxios esse?

Interlocutores CYNISCVS & IVPITER. CYNISCVS.

Exordium ab exiguitate & facilitate petitæ rei.



GOuero te Iupiter talium rerum gratia nunquam molestius conturbabo, extructas diuitias, aut multum auri pondus, aut imperij dignitatem à te postulans, quæ quidem uulgo non parum multis maximè in uotis sunt, tibi uero largitu haud quaquam facilia. Itaq; permulta eiusmodi illis sollicitè expetentibus surdis auribus uideo te negligere. Cæterum unum illud facillimum à te mihi uelim contingere. IVP. Quid hoc uero rei est Cynisce, neq; enim indigentia

ligentia diutius discruciaberis, maximē si rerum mediocrium, ut ais, inopia cō flictaris. CYN. Responde mihi ad quæstionem quandam non difficilem. IVP. Exiguum profecto uotum & præstatu facile. Proinde quære quæcunq; fert animus. CYN. Vide Iupiter, etenim ueri simile est & tibi uidelicet Homeri atque Hesiodi lecta esse poëmata. Dic ergo mihi, num uera credenda sunt ista, quæ de Fato & Parcis illi consarcinatis cecinerunt uersiculis. Et an nullo modo ea uitari queant, quæcunque illæ cuique nascentium fatali decreto adneuerint. IVP. Et ualde quidem uera sunt ista. Etenim in rebus humanis nihil est quod Parcarum dispensatione & consilio non ordinetur: uerum omnia quæcunque fiunt, dum sub illarum colo circunferuntur, statim ab initio unumquodq; illorum certum & infallibilem sortitur euentum, nec fas est aliter fieri. CYN. Proinde, quoties Homerus alia in parte suæ poëseos dixerit. Infera ne Parcis inuitis regna subintret, ac id genus alia, nugari uidelicet tunc illum dicemus? IVP. Et maximè, nihil enim extra Parcarum legem fieri credendum est, atque adeo præter linum. Cæterum Poëtæ, quæcunque ex Musis suggesta cecinerint, illa uera habenda sunt. Porrō quoties à Deabus deseruntur, ac per se aliquid literis ac memoriæ proditum protulerint, tunc à uero tota uia aberrant, neque non cum prioribus pugnantia atque contraria commemorant. Et ignoscendum quidem facinus, si, cum homines sint, ueritatem ignorent, præsertim illo digresso numine, quod præsens per illos canere solebat. CYN. Atqui hoc sanè ita se habere dicemus. Ad hæc uero & illud mihi responde: nonne tres sunt Parcæ, nempe Clotho, Lachesis & Atropos? IVP. Rectè putas. CYN. Fatum ergo & Fortuna, cum & ipsæ Deæ sint, multum uulgo celebratæ, cuiusmodi sunt, aut quæ nam unicuique illarum est potentia? An uero æqualem cum Parcis sortem obtinent, aut maiore quàm illæ in rebus humanis gubernandis potentia præditæ sunt? passim enim omnes affirmantes audio, Fortuna & Fato nihil uspiam esse potentius. IVP. Haud fas est omnia tibi comperta esse, ō Cynisce. Cuius ergo gratia hęc de Parcis me interrogasti? CYN. Si prius mihi Iupiter & illud exposueris, num & in uos illæ imperium obtinent, & necessum sit ex illarum lino uos pendere? IVP. Necessarium omnino ō Cynisc. Quid ergo risisti? CYN. Commodum Homeri illi uersiculi in mentem mihi uenerunt, quibus te in Deorum concilio concionantem introduxit, & indignanter comminantem te cathena quadam aurea omnia sursum subducturum. Etenim dixeras, cathenam cœlitus te dimissurū, actunc si uelint, omnes Dij ex illa pendentes, quamuis certatim summo studio te conarentur detrahere, nullo tamen modo te loco essent moturi. Te uero, si lubitum foret, nullo negotio uniuersos, unà cum terra & uasto gurgite ponti uel le subducere. Tunc equidem inusitato & admirando membrorum robore pol lere mihi uidebare, ac mirificè inhorrescebam animo audiēdo uersiculos. Nunc autem te ipsum uideo, unà cum cathena & uerbis tuis minacissimis à tenui filo, ut ais, pendentem: uidetur itaque mihi multò iustius Clotho arroganter gloriari posse, quòd & te ipsum in sublime tractum, et ex colo pendulū uideat, quem admodum piscatores ex calamo subductos contuentur pisciculos. IVP. Haud compertum habeo, quid istæ tuæ sibi uelint quæstiunculæ. CYNIS. Illud nimirum Iupiter, & per Parcas ac Fatum te obsecro, ne acerbè atque grauiter accipere uelis, si ueritatem ore liberiore protulero. Si enim ista, ut tu dicis, ita se habent, & Parcæ omnium rerum potestatem & gubernationem obtinent, & nihil à quoquam eorum, quod illis decretum est, immutari potest, cuius ergo gratia uobis nos homines sacrificamus? quamobrem hecatombas uobis ad aras adducimus, uotis expetentes bona nobis uestra largitione contingere? Neque enim uideo quem fructum ex tanta cura, & sacrificandi studio capimus, si neque malorum auersiones ipsis precibus inuenire possumus, neque aliud bonum diuinitus datum consequimur. IVP. Noui unde tibi istæ suppetant argu-

I. *Quæstio & argumentum ex quo ea quæ sequūtur inferuntur.*

II. *An idē Fortuna, Fatum & Parcæ.*

III. *An & Iupiter fato succumbat.*

I. *Conclusio, ergo neq; sacrificandum dijs, neq; ab ijs aliquid petendum.*

tiæ & immodestæ interrogatiunculæ, nempe ab execrandis & maledictis istis Sophistis, qui nulla prouidentia res humanas administrari garriunt. Itaque illi eiusmodi crebris quæstionibus impietatis ductu perquirunt in hoc, ut ā sacrificando & uotis nuncupandis auertant homines, tanquā uulgare quiddam esset. Nobis tamen earum quæ apud uos aguntur rerum nullam curam esse, neq; quic quam omnino posse in his quæ in terris sunt negocijs, impudenter mentiuntur. Verum enimuero nequaquam talibus disputationibus implicati gaudebunt. CYN. Non per colum Parcarum, ò Iupiter, ab illis persuasus hæc te interrogaui. Disputatio uero nostra nescio quo modo eò progressa in hoc ipsum incidit, ac si peruacanea hominum sacrificia esse confirmat. Rursus uero si uidetur, paucis te interrogabo, tu porrò ne graueris, precor, ad quæsita respondere, & uide ut maximè prouidenter respondeas. IVP. Roga, si tibi ocium est talia nugandi. CYN. Ais ne omnia Parcarum nutu & decreto agi & fieri? IVP. Aio sanè. CYN. Vobis uero relictam esse facultatem cōmutandi & reglomerandi? IVP. Nullo modo. CYN. Vis ergo, ut quod sequitur, inducam? siue clarum ac planum illud dixero, seu secus? IVP. Clarum utiq; est. Nam qui Dijs sacra faciunt, nulla necessitate adducti sacrificant, sed alterne retributioni seruiunt, perinde ac si bona ā nobis mercarentur, aut alioqui honesto dediti colunt, quod uiderint esse præstantius. CYN. Et hoc abundè satis esse ducis, potissimum cum affirmes nullius utilitatis respectu fieri sacrificia, uerum bonitate quadam hominum præstantiora colentium. At si quis ex Sophistis illis præsto esset, haud dubiè ex te quæreret, quo nomine Deos hominibus potiores esse pronunciares, præsertim conseruos hominum existentes, eidemq; Parcarum imperio, quæ rerum sunt dominæ, subiectos. Neq; enim, nisi me fallit opinio, illi respondebis, Deorum sortem hoc esse potiorem habendam, quòd immortales sint. Nam hoc ipso nomine infeliciores dicendi sunt. Homines enim etsi aliud nihil, certè mors in libertatem uendicat. Cæterum uobis in immensum huius rei incōmoditas protenditur perpetuæ seruituti mancipatis, quæ uario multiplicique tractu sub lino subinde circumuoluitur. IVP. Atqui, ò Cynisce, hæc perpetuitas & immensa temporū series nostra est felicitas, ac uitam omnibus bonis affluentem agimus. CYN. Nō omnes pari felicitate fruimini, ò Iupiter, uerū apud uos quoq; præfinita est quædā dispar rerū fruitio, multis coniuncta perturbationibus. Tu quidē feliciter et beatè agis p̄ omnia, cum Deorum summus Imperator sies, possisq; & terram & mare subducere, quasi funem demisso. Cæterum Vulcanus claudus est, unus ex mœchanicis camino & igne artem fabrilem exercens. Prometheus uero quondam etiam in crucem actus est. Quid autem patrem tuum commemorem, quem etiamnū uinculis constrictum tartareis sub umbris agere cōstat? Quinetiam nefandis amoribus uos capi perhibent, ac uulneribus indignè uiolari: præterea aliquando seruili conditione hominibus esse deuinctos, quemadmodum fratrem tuum Laomedonti dicto audientem fuisse. Apollinem uero apud Admetum egisse in seruitio inficiari non potes. Hæc cum ita sint, non uidetur mihi solida esse & syncera uestra felicitas. Sed sunt quidem uestrū nonnulli felices & egregiè beati, sunt rursus qui non item. Mitto enim ut latrocinio non secus atq; nos dispoliemini, neq; non ā sacrilegis compilemini, atq; ex ditissimis ad extremam rerum angustiam in puncto temporis redigamini. Non pauci uero ex uobis & iam conflati sunt, aurei aut argētei existentes, quibus uidelicet hoc fataliter decretum fuerat. IVP. Vide, ut uerba contumeliæ plena in nos euomas Cynisce, ac te fortasse illorum aliquando pœnitebit, intemperantis linguæ pœnas sufferētem. CYN. Tolle minas ò Iupiter, certò enim persuasum habeo, nihil me mali passurum, quod ante te mihi Parca sufferendum nō destinauerit. Quoniam neq; illos ipsos sacrilegos supplicio per te affectos uideo, sed plurimi manus uestras indemnes effugiunt. Opinor uero in fatis non esse, ut capti scelerum pœnas expendant. IVP.

II. *Deos non esse potiores aut beatiores hominibus.*

Cōfutat bonū immortalitatis per inuersionem. Adimit et cæterarū rerum felicitatē, p̄ distributionem, uniuscuiusq; incommoda enumerando.

Nonne

Nonne dicebam aliquem esse illorum, qui disputationibus suis deorum prouidentiam tollerent? CYN. Nimium pertimescis illos Iupiter, nec scire possum, cuius gratia. Proinde, omnia quæcunq; dixero, illorum doctrinam esse existimas. Ego uero ab alio quouis potius quàm à te ueritatem perquisitam. Cæterum & hoc perlibenter ex te quærerem, quæ nam ipsa uobis esset Prouidentia, nunquid una ex Parcarum numero, aut an Dea quæpiam his longè potentior, tanquam illarum regina? IVP. Iam & antè tibi dictum est, nullo modo fas esse, te harum rerum nihil non nosse. Tu uero sub initium cum dixisses te unum quiddam quæsiturum, nullum finem facis apud me de rebus eiusmodi friuolis, ac scitu parum necessarijs, nugandi, & iam quidem disputationis tuæ summam, quò tẽdat perspicio, nempe ut planum facias in rebus humanis nihil fieri nostra prouidentia. CYN. Non meum hoc quidem est, sed tu paulo antè constanter affirmasti Parcas esse, quarum dispensatione gubernarentur & efficerentur omnia, nisi iam horũ uerborũ te pœniteat, ac quæ dicta sunt reuocanda putes, propulsoq; fato de habenda cura deliberatis. IVP. Nequaquam, sed Parca nostra ope effecta reddit singula. CYN. Intelligo, ergo Parcarum famulos atq; ministros uos esse perhibetis. Verum & sic illæ sunt, quas cũcta prouidere certum est. Vos autem non secus atq; fabrilia quædam illarũ instrumenta habendi estis. IVP. Qua ratione isthuc dicis? CYN. Ea nempe, quemadmodum & ascia fabro lignario, & terebrum cooperando nonnihil adfert ad artem perficiendã adminiculi. Nemo tamẽ qui quidem compos sit rationis, dixerit, hæc ipsa esse artificem, neq; nauis asciæ aut terebri opus dicenda est, sed eius qui nauem fabricauit. Non dispari ratione singula fabricans fatum putandum est. Cæterum uos sororum fatalium ascias & terebra estis tantummodo. Et, quemadmodum non iniquum uidetur, homines multò iustius Fato sacra facere debebãt, ac ab illo bonorũ largitionem postularet, cum illi interim ad uos cursitent, prece ac muneribus deuenerantes. At neq; si Fatum sacrificijs & uotis colerent, rectè mihi facere uiderentur. Neq; enim opinor, ullo modo fieri posse, ut Parcis quoq; hoc immutare liceat, neq; nõ aliquid eorũ subuertere, quæ initio illarũ decreto immobili de singulis irreuocabiliter statuta sunt. Proinde, nequaquam æquo animo sufferret Atropos, si quis in contrarium stamen coli torserit, laborem Clothus dissoluẽs. IVP. Tu iam Cynisce neq; Parcas quidem ipsas ab hominibus colendas esse contendis, sed uidere mihi omnia non illibenter uelle confundere. Nos uero, ut maximè aliam ob causam nullam, certè ob diuinationem et oracula, neq; non eorũ prædictionem quæ singula de quouis rato consilio decreta sunt, iure optimo colimur. CYN. In summa, nihil utilitatis adfert, ô Iupiter, eorũ præscientia, quibus ea obseruatione deuitare nullo modo concessum est, nisi in hoc dicas, ut is qui certus sit hasta ferrea se moriturum, mortem queat effugere, ipsa uidelicet in cistam conclusa. At qui fieri non potest, siquidem educit illum Parca ad uenandum, & hastæ obiiciet. Ac Adrastus emissa in suem cuspide, ab illa quidem aberrabit: porrò Crœsi filium perempturus est, quasi uiolento quopiã Parcarũ decreto feratur in iuuenem. Sed neq; illud quod Laio datum est, risu caret, nempe illud: Caue sis dijs nolentibus prolem seras (ait enim) Nam sobole suscepta, occidet te filius. Eremim superuacaneam atq; adeo infrugiferam opinor esse admonitionem earũ rerum, quæ non possunt non fieri. Quippe post acceptum oraculum, & prolem suscepit, ac deinceps à filio peremptus est. Quare non uideo, quam ob rem & mercedem exigatis propter uaticinium. Vt interim silentio præteream, quòd obliqua & ambigua, & quæ in utranque partem referri possunt, non paucis respõdere soleatis, non admodum clarè explicantes, num ille traiecto Hale suum ipsius imperum euersurus esset, an Cyri. Vtrumq; enim potest oraculum. IVP. Erat, ô Cynisce, Apollini quædam aduersus Crœsum caussa simultatis & iracundiæ, propterea quòd illum pertentauerat, carnes ouillas ac testudinem unà elixando

Deos esse ministros Fati, neq; ex se quicquã posse.

Confutat oracula & prædictiones, ab effectu & incertitudine. Historia est apud Herodotum lib. 1.

Scilicet Crœsus, ut eodem libro.

elixando. CYN. At enimuero conueniens atq; adeo æquum & bonum fuerat, ut cum deus esset, ab omni iracundia foret alienissimus. Verum, ut mea fert opinio, fortasse ita in Fatis fuit, ut Lydus ille oraculo decíperetur, ac iam olim ne perspicua futura inaudiret illius stamini Fatum aduenerat. Vnde liquet uaticinium quoq; uestrum, illius maximam esse partem. IVP. Nobis uero nihil facis reliquum, sed, ut uideo, nequicquam dei sumus, qui neq; prouidentia aliqua res humanas dispensare soleamus, neq; sacrificijs digni esse uideamur, sed re uera asciarũ terebrorumq; instar sumus. Ac sanè uideris me iureoptimo ad hunc modum superbè contemnere, quòd cum fulmine armatus sim, sustineam te impune talia aduersus nos contumelioſè differentem. CYN. Feri ò Iupiter, si mihi fatale est fulmine percussum interire, neq; te ob ictum quicquam in ius uocabo, sed potius ipsam Clotho, per te uulnus mihi incurienti. Neq; fulmen quidẽ ipsum accusabo, quasi tã infelicis ruinę causa mihi extitisset. Veruntamẽ hoc quoq; uos interrogabo, nempe te & Fatum, cęterũ tu mihi illius loco respondeas uelim. Etẽm minis tuis hoc in memoriã mihi reuocasti, qui sit tandẽ, ut omissis tot sacrilegis, præterea tot criminosis & uiolẽtis, & periuris hominibus dissimulanter posthabitis, unã aliquã ilicem aut lapidẽ, aut nauis uelũ nihil mali unq; per iniusticiã meritę fulmine feriatis? Non raro quoq; hominẽ frugi & uiatorẽ spectatæ sanctimonię? Quid uero cõpressis labijs obticuisti Iupiter? Aut fortasse ne hoc quidẽ me nosse fas est? IVP. Sanè nefas est te ista inquirere. Tu uero extremè curiosus es, adeo ut me fugiat, qui nã tibi uoluptati sit istis me obtundere. CYN. Proinde neq; hoc à uobis perquirendũ mihi uideo, nẽpe à te et Fato et Prouidentia, quam ob rem Phocion uir sanctus & iustus, in tanta omnium rerum inopia atq; angustia diem suum obierit, tum etiam ante ipsum Aristides, Callias autem & Alcibiades nepotes intemperantissimi omnium affluentia exuberabant, neque non Medias multis sceleribus coopertus, ac Charops Aegineres homo masculus Venere extremẽ infamis, à quo matrem suam fame necatam pro certo constat. Contrà Socrates undecim uiris traditus est, Meletus uero non itẽ. Ad hęc cur Sardanapalus mollis atq; effœminatus, delitijsq; totus fractus regnauerit, Persarum uero tot ac tanti uiri uirtute longẽ optimi atq; clarissimi eius iussu in crucem subacti sunt, propterea quòd factis illius parum delectabantur. Vt taceam, quæ in præsens fiunt, longum enim esset singulis percensendis immorari, quemadmodum mali & facinorosi per omnem uitã facilè agant, & feliciter omnibus rebus affluentes, cæterum boni ducantur & ferantur, paupertate, morbis & cæteris infinitis malis impliciti, ærumnosè conflictantes. IVP. An ignoras Cynisce, quanta supplicia & cruciatus post hanc uitam prauos & sceleratos homines manere soleant, aut in quanta felicitate uicturi sint boni? CYN. Orcum mihi narras, & Tityos & Tantalos. Ego uero si quid talium rerum est, haud obscurè cognoscam ubi Fato functus fuero. Quantum autem ad præsens attinet, uelim ut quantumcunq; hoc temporis in uiuis mihi exigendum est, ego interea omni felicitate perfunctus, tandem mortuus à sedecim uulturibus iecur meum depasceretur: uerum non ut hic in uita siti pressus, quemadmodum fertur Tantalus, in beatorum Insulis cum heroibus biberem, in Elysio prato constitutus. IVP. Quid ais? An non credis esse quædam parata supplicia & pœnas malis destinatas, & honores ac forum iudiciale, ubi singulorum uita habita ratione cognoscendi expenditur? CYN. Audio Minoa quendam Cretensem infrã talibus rebus cognoscendis atq; dijudicandis dare operam, ac mihi super illo quoq; respondeat, estné tuus ut fertur filius? IVP. Quam ob rem uero ista de illo quæris Cynisce? CYN. Quos maximè afficit supplicio? IVP. Prauos uidelicet, cuius generis sunt parricidę & sacrilegi. CYN. Quos aũt ad Heroum contuberniũ amandare solet? IVP. Nempe bonos, & sanctitate uitę præcellẽtes, quiq; semet uirtute excoluerunt. CYN. Cuius uero gratia hoc facit ò Iupiter? IVP. Propterea q; illi

Tacitè negat Prouide uiã deorũ, ex effectu & rerum humanarum conditione.

Transit ad inferos, & illorũ supplicia, ac pœnas elenat quoq;, q; si qui eiusmodi sint, immerito defunctis accidant, ut q non uolũtate sed fato peccarint.

ſupplicio, ij uero honore remunerandi ſunt. CYN. Cæterum, ſiquis nolẽs & inuito animo mali aliquid deſignauerit, num & hunc ſupplicio afficiendum condemnat? IVP. Nequaquam. CYN. Proinde, neq; ſiquis inuitus boni aliquid fecerit eum honore dignabitur? IVP. Nequaquam. CYN. Itaq; haud conuenit illi ô Iupiter ullum neq; honore ornare, neque ſupplicio afficere. IVP. Quî uero nullum? CYN. Quoniam nihil nos homines animo uoluntario facimus, ſed neceſſitate quadam ineffugibili ad hoc compulſi: ſi tamen uera ſunt illa, quæ ante confeſſus es, nempe Parcam eſſe omnium rerum cauſſam. Iam ſi quis alterum peremerit, Parca in culpa eſt, quæ admiſit parricidium. Si quis ſacrilegio deorum fana compilauerit, facinus ã Parca ſibi iniunctum admiſit. Quocirca, ſi Minos recto uti uelit iudicio, multò æquius Fatum pro Siſypho puniet, & Parcam pro Tantalo. Quid enim illi iniuſtẽ egerunt, quando iuſſis dicto audientes fuerint? IVP. Amplius quidem uel reſpõdere tibi indignum facinus exiſtimo, talia præſertim interroganti. Audax enim es & Sophiſta, ac iam quidem te relicto abeo. CYN. Debebam equidem adhuc & hoc ex te quæſiſſe, ubi nam locorum Parcæ degerent, aut quomodo res tantas tam exacta cura & cogitatione queant aſſequi, præſertim illis tantum tribus exiſtentibus. Etenim laborioſam & minimẽ felicem atq; iucundam uitam mihi uidentur agere, tantis implicitæ negocijs. Et quemadmodum ueriſimile eſt, ipſę quoq; Fato parum propicio & fauente in lucem ſunt editæ. Itaq; ego, ſi mihi daretur optio, nequaquam cum illarũ uita meam commutauerim, uerum eligerem potius, ut adhuc egentius agerem, quàm ut colo Parcarum aſſiderem, tantis negocijs & difficultatibus referto, obſeruãs ſingula. Cæterum ſi tibi graue eſt, ô Iupiter, ad hæc reſpondere, etiam his contenti erimus, ad quæ reſpondiſti. Satis enim eſt, quòd de Fato & Prouidẽtia ſermonem nos non celaueris. Relíqua fortaſſe in Fatis non eſt ut audiam.

IVPITER TRAGOEDVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Eiuſdem propè argumenti & hic Dialogus eſt, niſi quòd hic Epicureum etiam quendam introducit, qui deos omnino negat ullos eſſe, nedum prouidentia ſua mundum gubernare, fortuitaq; ac temerè omnia geri contendit. Deinde & ipſa tractatio in plures perſonas ſpargitur, ac tota dramatica eſt. Principio enim Iupiter fingitur, audita diſputatione Timoclis Stoici, & Damidis, eius quem modo dixi, Epicurei, grauiter incenſus, ac metu pariter atq; dolore commotus eſſe. Cuius rei cauſſam, dum cæteri ab eo inquirunt, eandemq; diſputationem ab iiſdem illis iterum inſtaurari audiunt, tandem conſilijs mutuo inter ſe collatis, generale deorum omnium concilium, ſuper eadem re congregandum, decernitur. Conuocatis itaq; per præconem Mercurium, uniuerſis, & iiſdem pro ſua cuiq; dignitate, aſſignatis ſedibus, cum diu inter ſe, de conſeſſu altercati fuiſſent, poſtremo imperato ſilentio, Iupiter cum magna perturbatione, totum negocium, ac ſummam diſputationis illius, exponit, admonens, & ob oculos imminente poſito periculo, exhortans, ut in commune omnes conſulere, & malo huic remedium aliquod quærere uelint. Primus igitur, accepta dicendi poteſtate, Momus, graui obiurgatione deorum ſecuritatem ac negligentiam reprehendit, ut qui & malos euehi ſinant, & contrà bonos ac iuſtos opprimi, neq; reſponſa certa & expedita hominibus dent, neq; etiam pöetarum ſcripta aboleri faciant, per quæ ſtupra, adulteria, bella ac ſeditiones ipſorum euulgentur: quare quicquid huius accidat, ipſorum culpa atque inertia accidere. Atque hinc oratione ad ipſum Iouem conuerſa, etiam exemplis hæc confirmat. Poſt quem cum alij alia cenſerent, omnium ferè ſententias idem confutat: uel quòd per ſe abſurdæ & inutiles eſſent, uel quòd abſurda & incommoda ex ijs ſecutura. Præcipue uero Apollinis conſilium reprehendit. Cuius etiam oraculum ſuper euentu & uictoria diſputationis huius prolatum ob uanitatem, irridet. Ob quæ Hercules, cum ipſe poſtremus ſententiam dixiſſet, audiretq; fatis prohiberi ſeſe, quo minus ſacra, ac templa ſua, ui contra impios tueri poſſet, eò tandem redit, ut dicat ſe malle apud inferos eſſe, atque ibi ab umbris metui, quàm inter deos contemni, ac pro nihilo haberi. Quæ dum ita geruntur, interea noua occaſione fingitur Hermes ille Agoræus, qui Athenis ad porticum Pœcilen conſecratus ſtabat, propere aduenire, ac nunciare diſputationem Damidis & Timoclis iterum iam inceptam

piam esse, & ad eam magnam hominum multitudinem confluere. Relicto igitur consilio, ad auscultandum omnes conuertuntur. Porrò tota Timoclis disputatio in hoc uersatur, Deos esse, ac prouidentia illorum omnia gubernari, idq; argumentis hisce confirmat. Primo, ab ordine ac cursu rerum naturalium, quæ omnes suis ac certis uicibus redeant ac uarientur. Deinde autoritatibus & testimonijs poëtarum, Homeri & Euripidis. Post hæc, communi consensu gentium, qui deos uenerentur, sacrificijs & aris constitutis. Inde & ab effectis, quia oracula dent, & fulmina Iupiter iaciat. Postea autem & à minori, collatione ac similitudine à nauium gubernatoribus sumpta, quòd ut illi nauigia sua, sic deorum prouidentia mundum administret. Vltimo etiam à signo & consequenti: quia aræ deorum sint, quæ nullo modo futura fuerant, nisi & dij essent. Ad quæ singulatim respondens Damis. Primum argumentum de naturali rerum ordine, à diuisione diluit, etsi talia quædam fiant, non tamen eum ordinem à Dijs ideo certum constitutum esse, Confutatione, ut apparet, non satis efficaci. Autoritates autem poëtarum, ab ipsorum officio, & contrarijs testimonijs eleuat. Consensum præterea gentium, ab eo, quòd quanquam deos colant, non tamen eosdem omnes, & quidam etiam fœda ac turpia pro Dijs habeant, impugnat. Deinde & oracula, & fulmina eiusmodi esse ait, ut hæc ex naturali caussa fiant, Ioue iam olim in Creta sepulto, illa autem ambigua & obscura, nihil certi prædicant. Similitudinem uero naucleri dissoluit, ex dissimilitudine rerum comparatarum, ostendens diuersa omnia in hoc mundo, atq; in nauibus esse. Vltimum à signo locum, ut frigidum ac friuolum, eludere tantum satis habet.

MERCVRIVS.

Exordium ab attentione & rei magnitudine, quam ipsis etiam uerbis exprimit.



IVPITER, quid animo cogitabundo tecum comminiscēs loqueris, pallidus obambulans, ac Philosophi colorem uultu præ te ferens? Quin mecum ista communicas, et me propter rerum difficultatem, qua premeris, in consilium adhibes. Haud enim famuli tui nugas habebis contemptui. MI. Sanè magne parens hominum rex atq; deorū, Te precor en glaucis oculis Tritonia Pallas, Fareage, ne celes, quo sint hæc cognita nobis, Quod te consilium dubio sub pectore uersat? Cur gemis? & tacito pallor subsurgit in ore? IVP. Nunquam grauis res ulla sic dici potest. Non passio, non ullus uspiam dolor. Sed nec calamitas ulla sic tragica & mala est. Quæ sit dolori conferenda cœlitum. MI. O Phœbe quæ libus incipit procœmijs. IVP. O pessimum genus mortalium, Tuq; ō Prometheu me quibus afflixti malis? MI. Quid est? nec enim celabis hæc domesticos. IVP. O murmur ingens fulminis magnicrepi. Quid utilitatis addis aut adfers mihi? MI. Compesce iracundiam, si tragica magniloquentia, quemadmodum illi tibi pares esse nequeamus. Neq; enim totum Euripidem deuoranimus, ut tibi dictis poëticis è fabula petitis subseruiamus. IVN. An nobis obscurum esse opinaris tristitiæ tuæ causssam cuiusmodi sit? IVP. Nosti nequaquam, etsi grauius quiddā boës. IV. Noui ecastor dolorum tuorum summam, quibus discruciaris. Neq; tamen uociferor aut cocciso, quippe quæ iam sæpenumero præter morem eiusmodi per te sim passa contumeliam. Valde igitur credibile est iterū aut Danaës cuiuspiam, aut Semeles, aut Europæ inuētæ amore te angi. Deinde uero assumpta imagine, aut tauri, aut satyri, aut aurum te factum uelle per impluuium in sinum amatæ puellæ influere. Hoc enim haud dubitanter significant crebri isti tui gemitus & suspiria, neq; non lachrymæ. Præterea pallor quoque non alterius rei quàm amoris argumentum est certissimum. IVP. O beata, quæ res nostras in amore & talibus ludicris sitas esse opinaris. IV. Et quid aliud te nisi hoc sollicitat Iouem existentem? IVP. In extremum discrimen res nostræ perductæ ō Iuno, et planè, ut est in prouerbio, in acie nouaculæ constitutæ sunt, ut aut colamur amplius, oblatis in terra sacris fruentes, aut neglectui demur ab omnibus habiti cō temptui, ac nullius quidē momenti esse uideamur. IV. Nunquid terra Gigantes produxit iterū? aut nunquid Titanes disruptis uinculis, deuictaq; custodia rursum aduersus nos arma & uim parāt? IVP. Confide, nā res inferę cœlestibus extra omne sunt periculū. IV. Quid ergo aliud rei grauis et acerbę accidit? Neq; enī uideo, quando talia nihil te cōturbant, quā ob rē nobis Polus aut Aristodemus

Histrionū nomina sunt, ut infrà.

pro

pro Ioue apparueris: IVP. Timocles ille Scoicus ò Iuno & Damis Epicurens he- ἄλλα de ſumma totius negocij.
ri neſcio quo initio in eam delati diſputationem de Prouidentia diſſeruerunt, in ma
gna probatorum hominũ frequentia & celebritate populari, id quod omniũ maxi
mè me conturbauit animo. Ac Damis quidem neq; Deos eſſe, neq; omnino eorũ
quæ fierent curam ullam habere, aut ea ordine gubernare impudẽter affirmare nõ
uerebatur. Cæterum optimus ille Timocles noſtras partes omni ſtudio tueri cona
batur. Deinde multa turba hominum certatim accurrentium confluente nullum fi
nem ſortita eſt diſputatio. Etenim hoc fœdere initio ab utrisq; diſceſſum eſt, ut in
diem poſterum de integro reliqua nondum diſcuſſa adcuratius examinarent atque
perpenderent. Et nunc omnes ſuſpenſo ad audiendum inhiant animo, uter uicto
riam adepturus ſit, ac ueriora prolaturus. Videtis periculum, quàm omnibus modis
in anguſtum res noſtræ coactæ ſunt, in uno uiro periclitamur, & ex duobus alterũ
euenire neceſſe eſt: ut aut omnia noſtra habeantur contemptui, & ſolum inania quę
dam uideantur uocabula: aut ut ea pietate colantur, qua prius culta ſunt, ſi Timo
cles diſputando ſuperior euaſerit. IVN. Periculoſiſſima profecta ſunt illa, nec te
mere Iupiter more tragico propter illa efferebare. IVP. Tu uero Danaẽs aut An
tiopes alicuius potiundæ cogitatione me implicitum eſſe opinabare, cum ita exani
matum me eſſe conſpiceres. Quid igitur ò Mercuri & Iuno & Minerua nobis faci- Deliberatio de conſilio cogendo.
endum eſt? Quin & uos conſilij promptè inuenti partem expromitis. MER. Ego
quidem coacto propere concilio hanc rem communi omnium deliberationi offe
rendam eſſe exiſtimo. IVN. Et ego huius accedo ſententiæ. MI. Atqui mihi diuer
ſum uidetur ò pater, ne uidelicet excitato tumultu cœlum terrore compleas, neue
palàm fiat hanc ob rem te tumultuari aut conſternari animo. Cæterum priuato te
cum conſilio effectum reddas, ut Timocles diſceptando potiatur uictoria, Damis
uero omnium riſui expoſitus atque ſubſannatus ex diſputatione abeat. MER. At
qui iſta non manebunt obſcura & tacita Iupiter, cum philoſophis in propatulo futu
ra ſit diſceptatio. Ac tu quidem tyrannũ agere uideberis, ſi de tantis rebus, ad om- Sententia.
nes communiter pertinentibus, cum reliquis nihil communicaueris. IVP. Quin er
go iam ut in contionem ueniant proclamas, ut mox præſto ſint omnes. MER. Re
ctè mones. Heus uos ſuperi ocyus in concilium omnes conuenite, ne cunctemini,
confluite omnes, uenite maximis de negotijs collaturi conſilia. IVP. Adeóne nu- Concilij indi ctio.
dis ò Mercuri & uerbis ſimplicibus, ad hæc ſolutis præconem agis, preſertim maxi
mis de rebus Deos conuocans? MER. Et quĩ nam alia ratione expetis Iupiter?
IVP. Rogas? Aequum eſſe opinor, ut præconium tuum nonnullis uerſiculis ac ma
gniloquentia poëtica exornes, ut hac impulſi ſtudioſius & frequentius confluant.
MER. Sanè. Veruntamen hoc poëtarum & rhapſodorum eſt officium. Porrò, ego
minimè ſum poëticus, adeo ut præconium quoq; corrupturus ſim, ſi uerſiculis con
ſarcinatis & malè cohærentibus proclamarem. Ac riſui ero omnibus ob uerſiculo
rum ſtructuram parum concinnam. Itaq; & Apollinem in dandis oraculis rideri ã
nonnullis uideo, dum multa ſecuro animo inuoluit, & data opera obſcurat, ne om
nino audientes ocio indulgeant, ſed expendant uerſiculos. IVP. Proinde Mercu
ri, Homericos uerſiculos pleroſq; admiſce præconio, quemadmodum ille nos con
uocare conſueuit. Credibile autem eſt illorum te commeminiſſe. MER. Profecto
non adeo prompte & callide, tamen periculum faciam. Ergo Deũm nemo
nec mas nec fœmina deſit, Inſuper Oceani ſint omnia flumina præſto, Omnes
ſumma Iouis nymphæ quoq; tecta frequentent. Cuncti in concilium greſſu prope
rate citato. Vos quibus oblatis cedunt ſua munera ſacris. Præterea quotquot mediæ
ſeu fortè ſecundæ Claſſis erunt, ſeu quos tenet ultima, ſeu qui Penitus obſcura di
uorum ſorte fruuntur. Degentes pingues cupidi nidoris ad aras. IVP. Euge ò Mer
curi, optimum egiſti præconem, ac iam plenis uijs conueniunt. Quapropter aſſu Ordines ſeu claſſes deorũ & conſeſſus eorundem.
mens illos in ſedes colloca, pro ſua quenq; dignitate. Priores quidem ſedes occupẽt
aurei, poſt hos locẽtur argentei, deinceps uero ſubſequantur quotquot ſunt elephan

tini, his postremo succedant ænei atq; lapidei. Verum in his etiam ipsis Phidiæ aut Alcamenis, aut Myronis, aut Euphranoris, aut talium consimilium artificum gratia præhonorentur. Cæterum uulgares illi nulla arte nobiles, longè alicubi conclusi in angulum locentur cum silentio, complentes tantum contionem. MER. Fient ista ut imperas, ac sua quisq; ut par est sede dignabitur. Atqui hoc neutiquã promptum aut nosse procliue est, si quis illorum aureus fuerit ac multitudine talentorum præponderet, opere uero nõ ita insignis sit, sed priuato penè ac uulgari & minimè artificioso, si Myronis æneis ac Polycleti & Phidiæ & Alcamenis lapideis conferatur, quo nam locandus sit, si artem præferendam esse putas. IVP. Oportebat quidem ad hunc modum fieri, sed tamen aurum anteferendum est. MER. Intelligo, nempe iubes ut per opulentiores delectu habito, non ex optimatibus electim locentur, atq; etiam ✝ἀ pretio. Proinde, uenite priora sedilia occupaturi uos aurei. Attamen ut uides Iupiter soli barbari præsidebunt. Etenim cuiusmodi nam græci sint animaduertis, pleni quidẽ uenustate ac gratia, neq; non uultu honesto & liberali, et quantũ ad artificij præstantiam attinet, probè culti & perpoliti, nõ tamen nisi lapidei aut ænei uniuersi. Aut qui ex illis maximis sunt ac sumptuosissimis impensis fabricati, elephantini sunt, modicũ ab asperso auro splendorẽ retinẽtes, quippe quo tantũ colorati sunt, paulo q; facti nitidiores. Ceterũ intus sublignei quidem illi, totaque muscarũ examina interne cõuersantia cooperientes. Porrò aũt ipsa Bendis & Anubis ille, & propter hunc Attis, præterea Mithres in uniuersum ex solido auro conflati sunt, & graues & multi reuera pretij. NEPTV. Et qui hoc tibi iustum uidetur Mercuri, ut Aegyptium illum canino rictu deformem mihi anteferre non uereris, præsertim Neptuno existenti? MER. Rectè dicis, at te quidẽ ò Neptune Lysippus tantũ fecit æneũ & pauperem, quippe Corinthijs tunc aurũ nõ habentibus. Hic aũt omnibus metallis longè est opulẽtior. Vides itaq; patienter & placatè hoc tibi sufferendũ esse, si huic postponaris; neq; indignandũ est, si is cui tantus nasus est aureus, tibi prælatus fuerit. VE. Proinde Mercuri, me quoq; assumptam transfer ad Deos aureos qui præsident, sum enim aurea. MER. Minimè ò Venus, quantum quidẽ ego uideo. Sed nisi prorsus hallucinor aut cęcutio, ex lapide candido ex monte Penteli excisõ opinor, cũ ita uisum esset Praxiteli Cnidijs Venus facta tradita es. VE. Atqui grauissimũ simul ac fide dignissimũ testem Homerũ tibi producam, sursum ac deorsum quis in rapsodijs auream Venerem me esse perhibentem. MER. Sed enim ille ipse quoq; Apollinem prædiuitem & opulentũ esse adfirmat, nihilo secus tamen iam ipsum in extremis ✝ sedentem conspicies, à latronib. contumeliose affectũ, atq; etiam fidibus cytharæ compilatũ. Quare & tu contenta esto, æquiq; bonicq; cõsulens, si non prorsus in locũ seruilem & sordidũ detrusa, contioni interesse cogare. COLOSSVS✝. Quis uerõ mecũ in contentõem descẽdere audeat, cũ & solem me esse conspiciatis, & tanta mole spectabilem. Cæterũ, si non magno admodum ingenio & artificio Rhodij me sculpere dignati sunt, tamen & alios pariarte ad nostri archetypum sedecim deos aureos formauerunt? Quapropter ratione probabili omniũ pretiosissimus meritò æstimandus essem. Artis uero atq; operis præstantia & nobilitas tanta pensatur magnitudine. MER. Quid uerò facto opus est ò Iupiter, siquidem & hoc nõ mediocrem mihi adfert iudicandi difficultatem. Etenim, cum ad materiam oculos deflexero, totus quidem æneus est. Porrò, cũ apud animum meũ perpendo ex quot talentis conflatus est, præter hippada quingentos excusurus est modios. IVP. Quorsum uero attinebat & hunc interesse cõtioni, sua magnitudine aliorũ paruitatem expositurũ contemptui, neq; non ob dignam sedem nos perturbaturũ? Verũ enimuero ò Rhodiorũ optime, & si maximè omnibus aureis antependendus esses, quõ præsidere possis, nisi cæteri omnes exurgant foras, ut soli tibi ad sedendũ locus pateat atq; sufficiat, oĩ spatio uel alteris tantũ natibus occupato. Quocirca rectissimè feceris, si stans cõtioni intentus fueris, inflexo in cõciliũ capite. MER. Ecce rursus altera in discernendo mihi difficultas obijcitur. Aerei enim estis utriq;, eius-

Faceta fictio, qua tñ hominũ quoq; mores perstringit, apud quos ubiq; illud, τὰρ ἀρετὰρ ἐστὶ τὰρ σοφίαν νικῶσι χέλωναι.

✝ Græcè ἀπὸ τιμμάτου, hoc est, secundum census.

Contentio de conspectu.

Pentele pagus Atticus fuit, ad tribũ Antiochidẽ pertinens, ut Stephanus. et Pentelicus mons ibidem, ubi Latomiæ fuere, ut Pausanias in Atticis.

✝ Inter zeugitas græcè, quæ tertia classis Athenensiũ erat. Nam totã ciuitatem in 4. Classes diuiserat Solon, in Pentacosiomedymnos, Hippada, Zeugitas & Thetas. Vide Plutarchum.

✝ Rhodium intellige de quo Plinius lib. 34. cap. 7.

eiusdemque artificij, nimirum in Lysippi officina utercq; formatus. Et quod maximum est, generis nobilitate pares, utpote Iouis filius Dionysus ille cum Hercule. Vter ergo illorum anteferendus est alteri? Siquidem de loco pugnant inter se ut uides. IVP. Nimium uero cunctamur Mercuri, iamdudum concionatum esse oportuit. Quare in præsens quidē nullo habito discrimine, sessum eant promiscuè, ubi cuiq; uisum fuerit. Deinceps uerò hisce de rebus cogetur deintegrò concilium, ac deinde certum habebo, qui mihi hac in re ordo constituendus sit. MER. Sed ò Hercules quàm pro more solito tumultuantur, cum uociferatione quotidianam illam distributionem efflagitantes. Vbi est nectar? Vbi relicta ambrosia? ubi sunt hecatombæ? ubi sacrificia? IVP. Compesce illos Mercuri indicto silentio, ut intelligant cuius gratia accersiti sint, eiusmodi nugis posthabitis. MER. Atqui non omnes græcam linguam capiunt Iupiter, ego uerò uarias linguas minimè sonare calleo, ut Scythis & Persis & Thracibus ac Celtis intelligibilia prædicem. Consultius itaq; factu opinor, si manu signo dato silentium imposuero. IVP. Quin ergo facis. MER. Euge, Pythagoricis taciturniores tibi facti sunt, itaq; iam tempus est concionandi. Vides ut omnes oculos in te coniectos habeant, cupidè atq; desyderanter expectantes, quid nam dicturus sis. IVP. At quod ego patior Mercuri, cui tibi exponere uerear filio existenti meo. Haud tibi obscurum esse reor, quàm impendio audax ego semper & magniloquus in contionibus esse soleam. MER. Satis cō perte noui, ac profectò magno metu consternatus eram contionantem te audiens. Maximè uero quando minabare te terram ex ipsis fundamentis euulsam, & pontum unà cum diis sursum tracturum, aurea illa cathena ex alto demissa. IVP. Atqui nunc ō fili, nescio quo modo siue præ magnitudine periculorum impendentium, siue præ multitudine præsentium, conuentus enim ut uides est frequētissimus animus confusa mente mihi penitus obstupuit, planeq; sub trepidanti lingua constricta esse uidetur. Et quod omnium est absurdissimum, orationis quoq; multum diuq; meditatæ procœmium mihi excidit, quod adornaueram, ut exordio erga illos uterer bellissimo atq; luculentissimo. MER. Perdidisti omnia ò Iupiter, cæterum illi tuo silentio in suspitionem uenient, ac grande aliquid malum se audituros expectabunt, cuius gratia tu ita lente & cunctanter ad dicendum progrederis. IVP. Vis ergo Mercuri, Homericum illud procœmio illis occinam? MER. Quale nam? IVP. O superi dictis animos attendite nostris. MER. Apage, iam enim abunde satis ista sub initium nobis per contumeliam inculcasti. Veruntamen, si consultum uidetur, uersiculorum odiosam difficultatem missam facito. Cæterum unam aliquam ex Demosthenis orationibus aduersus Philippum habitis, quæcunq; argumento tuo appositissima uidebitur, desume, pauca quædam immutans. Facies hoc multorum rhetorum exemplo, quibus idem facere nunc solenne est. IVP. Rectè sanè dicis, consarcinatam quandam rhetoricam, neq; non promptam & facilem perplexis & animo hæsitantibus. Proinde facto aliquando principio exordiar. Pro magna pecuniarum copia ō uiri Dei uos electuros opinor, si palàm uobis fieret quid tandem illud sit, cuius gratia in hunc cœtum estis accersiti. Quod cum ita sit, consentaneum est, ut me dicentem attentis audiatis animis. Porrò ò Dij præsens quidem tempus emissa uoce propemodum loquitur, instantibus periculis omni conatu ac studio uobis occurrendum esse. Nos autem ad hæc summa ope prouidenda parum solicitè affecti uidemur. Iam uero, quoniam Demosthenis subsidiaria uerba me deficiunt, hæc ipsa uobis manifestius declarare statui, propter quę perturbatus animo, conuocata contione concilium coēgerim. Heri enim, ut nemini uestrum obscurum esse opinor, cum Mnesitheus Nauclerus obseruatam ex undis nauem, quæ ad Capharei scopulos fermè illisa periisset, sacra persoluisset, accepti epulis in Peiræo conuiuium agitabamus, quotquot nostrū à Mnesitheo uocati eramus ad sacrificium. Deinde oblatis libaminibus uos alius aliò, quo cuiusq; ferebat animus, secessistis. Porrò autem ego, necdum enim profunda erat uespera, in urbem,

Amplificatio negocij ex cō sternatione animi.

Iliados 8.

Oratio Iouis qua caussā cō silij cōuocati exponit.

Exordium ab attentione. Et prima Olinthiaca sumptum.

Narratio

regressus sum, ut tempore pomeridiano otiosus ab animo deambularem in Ceramico, simul mecum sedula agitatione Mnesitheitenue ac frugale, ne dicam sordidum conuiuium perpendebam, qui cum sedecim Deos epulis acciperet, solummodo gallum sacrificauit, senem quidem illum, ac iam muco & pituita laborantem. Thuris praeterea grana quatuor iam prorsus putrida, adeo ut prunis iniecta statim extingueretur, ut neq; summas nares emergente fumo contingeret, praecipue uero cum totas hecatombas ample & liberaliter polliceretur, iam naui appropinquante scopulis certo inclusa periculo. Interea dum haec mecum uoluerem in animo, ad porticum Variam progrediendo delabor, ubi consistens ex improuiso inusitatam hominum multitudinem conspicio: partim quidem illorum intra porticum, partim uero ipso sub Ioue, insuper nonnullos uociferantes ac mira peruicacitate disceptantes, inque sedibus consedentes. Tandem uero rem ipsam facile coniectura assequutus, nempe Philosophos esse ex contentiosis illis & rixosis, uolui propius admoto gressu exploratius intelligere, quid nam illud esset, cuius gratia inter sese tantopere digladiarentur. Ac me illico nube ex crassioribus illis circumuolutum illorum habitu exornaui, prolixaq; barba attracta, per omnia non inepte philosopho simílem turbae memet immisi. Multis uero qui mihi obsistebāt cubito è uia protrusis, ingredior omnibus ignorantibus quis essem. Caeterum intra turbam iam consistens, offendo Damim illum Epicureum hominem perditissimum, ac Timoclea Stoicū uirorum longe optimum pertinacissimē disceptantes. Itaq; Timocles largo sudore perfluens, praenimio clamore iam penē uocem amiserat. Damis uero risu sardonio diffluens magis ac magis Timoclea exasperabat. Porrò omnis illorum sermo de nobis habebatur. Etenim execrandus ille Damis, humanarum rerum nihil à nobis prouideri affirmabat, neq; eorum quae in terris fierent quicquam nobis curae esse. Breuiter, nihil aliud quam in uniuersum nos non esse, tanta ui comprobandi eius ualuit oratio, erant q; nonnulli qui laudarent illum. Alter uero nempe Timocles nostra oprimè sentiens propugnabat, indignaturque, ac omnibus modis hostem pugnis inuadens lacessebat, curam & sedulitatem nostram collaudans, ac planum faciens cum ex mundo, tū omnium rerum conuenienti ordine Deos esse, quòdque per nos ordinatim disponerentur singula. Nec defuerunt quibus & ille fuit admirationi, eius orationem non improbantibus. Verum iam extreme defessus erat, ac grauiter & laboriose loquebatur. Vniuersa autem turba in Damim coniectos habebat oculos. Caeterū cum ego Deorum existimationem periclitantem animaduerterem, iussi nocte mocyus circumfusam conuentum dissoluere. Abierunt ergo excompositu ut die postero inchoatam de Dijs disputationem ad finem deducerent. Inde ego multis me domū abeuntibus comitem adiungens inter eundum audiebam Damidis uerba certatim in cœlum ferri, atque à pluribus supra modum probari. Praesto tamen aderant etiam qui dicerent nihil esse praeiudicandum, sed expectandum, si quid in crastinū ipse quoq; Timocles dicturus esset. Haec fermè sunt quorum gratia uos conuocari iussi. Non modica uero sunt haec ò Dij, si ratione diligentius inita cōsyderaueritis omnem nostrum cultum, omnem gloriam nostram ac prouentum ipsos esse homines. Porrò autem illi si persuasi in eam cogitationem discesserint, aut omnino deos uon esse, aut si sint, res tamen humanas nulla illorum administrari prouidentia: periculum est, ne omnia nobis in terris negentur sacrificia, subtrahantur munera, cultus intercipiantur, ac nequicquam sublimes in cœlo collocati cum fame conflictemur, diebus festis & solennitatibus, & certaminibus, & sacris, & ludis nocturnis & pompis orbati. Super tantis itaq; rebus in praesentia quidem aequum esse opinor, ut omnes collatis consilijs accurate perpendamus, si quam imminentibus periculis salutē inuenire queamus. Tum qua potissimū ratione adiutus Timocles potiatur uictoria, ac ueriora dixisse uideatur. Damis uero conuictus atque confusus auditoribus risui exponatur. Caeterum ego Timocli non admodum confido, quasi per omnia destitutus auxilio uicturus esset, nisi nonnihil opis per nos illi allatum fuerit. Facito

Amplificatio rei à periculo.

Sententia, siue Petitio.

Mer-

Mercurij præconium quod lege fieri cautum est, ut surgentes consulant. MER. Audi, ac silentio linguam cohibe, ne turba. Quem ex Dijs maioribus animus ad contionandum impellit, quibus consentaneum est? Quid hoc rei est, nemo surgit in medium, sed cuncti ora tenetis, fortasse earum rerum magnitudine, quæ expositæ sunt, obstupefacti. MOMVS. At uos sic muti tellus fiatis & unda. Ego uero si mihi cum quadam dicendi libertate copia fandi concessa fuerit, permulta haberem ò Iupiter quæ in præsentiarum conferrem in medium. IVP. Confidenter dic ò Mome, atque interrito animo, uidere enim utile quiddam ad rem præsentem libere proloquuturus. MO. Proinde ò Dei, agite, cuncti attentissimis estote animis. Ego enim iã olim admodum expectabam in eam difficultatem res nostras delapsuras, ac multos eiusmodi Sophistas nobis suppullulaturos, iam dudum prospexi animo, à nobis ipsis tam abominandæ atq; inauditæ audatiæ caussam suscipientes. Et sanè per æqui latem indignum facinus est, eam ob rem irasci Epicuro, aut eius asseclis, eiusq; disciplinæ successoribus, si talia de nobis suspicati sunt. Quam enim æquam opinionem de nobis illis habendam esse contendat quispiam, quando tantam omnem rerum perturbationem in uita uideant. Bonos quidem ex illis, ut quisq; agit uitam maximè inculpatam, potissimũ negligi, paupertate, morbis ac iugo seruili indignissimè afflictos opprimi. Cæterum homines facinorosos nefarijs sceleribus contaminatissimos, honore & dignitate priores esse, diuitijs extructissimis affluere, melioribus imperitare. Quin etiam sacrilegos nullis supplicijs multari. uerum concessa impunitate tutò latere. In crucẽ uero subigi, ac uarijs modis pulsari eos, qui nihil mali sunt commeriti, per iniustitiam delinquentes. Hęc itaq; cum uideant, iure optimo talem de nobis opinionem obtinent, nihil prorsus nos esse. Maximè uero quando oracula prædicentia audierint, quale est illud, Traiecto Hale maximum subuertes imperium. Haud quaquam planè manifestantia, num suum ipsius, an hostium imperium subuersurus sit. Et iterum uxorum Salamis charissima pignora perdes. Etenim & Persæ, ut opinor, & Græci iuxta è mulieribus editi sunt. Cæterũ auditis etiam rhapsodijs illis quòd et amori operã demus, quòd uulneremur et seruiamus, quòd uinculis constringamur, quòd motis seditionibus dissideamus, atq; id genus innumeris alijs rebus satis ridicule simus impliciti, præsertim cum beati atq; immortales esse contendamus, quid uero aliud perinde, quãm riderent, facerent, ne flocci quidem nostrã diuinitatem estimantes. Nos porrò indigne ferimus, si qui sunt homines nõ prorsus uecordes, & mentis inopes, qui ista differunt, ac omnem nobis prouidentiam extorquent è manibus, cum potius contentos nos esse oporteat, si nobis etiamdum nonnulli sacra facerent, talia flagitiose delinquentibus. Ac mihi hoc loco ò Iupiter (soli enim sumus, nec ullus hominum in hoc cœtu præsto est, extra unũ Herculem ac Dionysum & Ganymedem & Aesculapium, qui nothi sunt & Dij assciptitij) cum ueritate respondẽ, quando uero in tantum res humanæ tibi curæ fuere, ut habita ratione perpẽdisses, qui nam illorum praui & mali, aut iusti ac boni essent Haud quaquam uero in hanc curam unquam te incubuisse dixeris. Itaq; nisi Theseus ex Trezene Athenas profectus, iugulasset in itinere maleficos, sanè quantum ad te & prouidentiam tuam attinet, nihil obstaret, quo minus non uiuerent & Scyron & Pityocamptes & Cercyon, aliiq; innumeri parricidijs & latrocinio uiatoribus negotium ualde securi facessentes. Ac nisi Eurystheus homo cum iustus tum multum prouidens singulari humanitate impulsus, singulis apud quosq; diligenter exploratis, hunc famulum suum emisisset, hominem manu promptum factisq; strenuum, & ad obeunda pericula ac labores suscipiendos interritum, nunquam tibi ò Iupiter Lernea hydra in mentem uenisset, nunquam aues Stymphalides curæ fuissent, multo minus equi Threitij. Quando uero ò Centaurorum contumelios æ temulentiæ memor fuisses unquam? Atqui, si uerum proferendum est, tantum compressis manibus in Olympo desidemus, tantum hoc inconniuenter obseruantes, si quis lucri atq; sacrificet, ac circa aras incenso thure uaporet. Porrò autem res cæteræ temẽ

Alludit ad morem Athenienſium.

Oratio Momi qua deorũ obiurgat ſecuritatem, eamq; cauſam eſſe dicit, tocius huius mali, & contemptus.

Socordia in puniendo malos, & prouehendo bonos.

Obſcuritas oraculorum. Herodotus libro 1.

Ibidem lib. 7. Stupra, Adulteria, & bella

Aſſeueratio per Apoſtrophen qua Iouem exèplis quoq; ſuprà dictis conuincit.

re iuxta fluxum feruntur, ut quisq; illas fortuito attraxerit. Itaque meritis noſtris digna ac iuſta patimur, atq; etiam amplius patiemur, ubi homines poſt puſillum ſuſpicientes animaduerterint nihil ſe utilitatis conſequi, tametſi nobis ſedula pietate ſacrificarint, & oblatis libaminibus litauerint. Deinde, breui uidebis ab ipſis Epicureis nos rideri contemptiſſimè, haberi pro abiectiſſimis, Metrodoros uero & Damidas ſuis diſputationibus inualeſcere, propugnatores autem noſtros ab illis iugulari. Quare noſtrarum erat partium, his rebus finem imponere ac periculis emergentibus mederi, illisq; ſumma ope obniti, quorum opera hæc eò perducta ſunt. Equidem, quod ad me attinet, non ualde periclitabor, ſi deſpectus ero. Neque enim olim in eorum cenſebar numero, quibus honos habebatur, rebus ueſtris adhuc ſtantibus & florentibus, uobisq; oblato ſacrificio fruentibus. IVP. Enimuero, hunc ò cœlites delirantem & nugantem miſſum faciamus, ſemper aliàs quoque aſperum obiurgatorem agentem. Eſt enim, ut præclare dixit admirandus ille DEMOSTHENES, criminari & inſectari, atq; etiam obiurgare cuiuis uolenti promptum ac facile. Cæterum demonſtrare, qua ratione rebus præſentibus commodiſſimè ſuccurratur, profecto conſultoris officium eſt non niſi impenſe cordati. Quod quidem uos alios ſedulò facturos etiam hoc tacente conſtantiſſime perſuaſum habeo. NEPTV. Ego quidem aliàs quod uobis obſcurũ nõ eſt, ſub undis dego, in profundo marinæ Reipub. procurationem obiens, pro uirili quoad eius fieri poteſt nauigantes ſeruo, puppesq; ſurſum ac deorſum magna cura deduco, neque non uiolentam uentorum rabiem mollio atque demulceo. Nihilo ſecus tamen & earum quæ hic aguntur rerum cura me habet ſollicitum. Proinde Damim è medio tollendum eſſe opinor, priuſquam ad contentionem deſcenderint, aut ictu fulminis, aut alia quapiam machina, ne diſputando victor euadat. Siquidem perhibes illum Iupiter omnes perſuadendi uias ac artes callere. Quo facto illud quoq; teſtatum faciemus, nos ſupplicium de illis ſumere, qui iſta aduerſus nos petulanter affirmat. IVP. Ludis ò Neptune, aut præfiniti ordinis oblitus es? Nihil enim tale in noſtra manu ſitum eſt, uerum Parcæ ſunt quæ cuique fatali lege decernunt, hunc quidem fulmine, alterum ferro, tertium febricula, quartum tabe conſumptum interire. Etenim, ſi meæ facultatis fuiſſet punire maleficos, dimiſiſſem ſcilicet nuper ſacrilegos nullo ictos fulmine ex olympia, cũ duos torti capillitij nodos mihi detondiſſent, ſex minas utrunq; ponderantem? Aut tu ipſe diſſimulanter neglexiſſes in Geræſto piſcatorem illum ex Oreo, qui furtim tibi tridentem abſtulerat? Accedit his quòd etiam indignanter & iracundè ferre uidebimur hoc facto perturbati, & Damidis ſermones perhorreſcere, ac propterea ea inſidioſe eſſe molitos, ne nobis expectandum eſſet, dum ille ex aduerſo cum Timocle compoſitus congrederetur. Quod quid aliud quàm deſertam cauſſam uincere uidebimur? NEPTV. Atqui compendioſam ad parandam uictoriam ego me uiam excogitaſſe arbitrabar. IVP. Apage, furioſum & illiberale conſilium ò Neptune, ac propemodum pingue & ſtolidum de tollendo ante tempus aduerſario, ut nondũ conuictus mortem oppetat, relicta in ambiguo diſputatione. NEPTV. Proinde, uos aliud quod factu ſit præſtantius excogitate, ſi mea conſilia uobis tantopere repudianda uidentur. APOL. Si nobis quoq; natu iunioribus, & nondum barbatis per legem concederetur contionandi copia, fortaſſe utile quiddam & frugiferum afferrem in medium rei ſuper qua deliberatis. MOMVS. Equidem ea nobis eſt ò Apollo de rebus ita arduis propoſita deliberatio, ut non ætatis reſpectu, ſed communis utilitatis ſeruiendæ gratia omnibus quoq; ſermo ſit propoſitus. Quàm uero lepidum eſſet atque feſtiuum, ſi in extremis periclitantes diſcriminibus, circa legis facultatem atque licentiam ambitioſe diſceptaremus. Cæterum, tu iam admodum concionator es legittimus, nempe iam olim ex ephœbis egreſſus, præterea in duodecim uirorum tabulam relatus. Ac parum abeſt, quo minus etiam in Saturni concilio uerſatus ſis. Quare non eſt quod iuueniliter te geras erga nos. uerum ſumpta audatia confidenter quæcunque tibi optima factu uiſa ſunt, proloquere. Neque propterea pudore

afficia

Sententia.

Neptuni cõſiliũ uehemẽs. Exordium à ſua perſona.

Sententia cũ ratione à fine & effectu.

Confutatio Iouis à lege fatorum.

Alia ex conſequentibus.

Apollinis cõſiliũ. Paraſceue ab ætate.

Videtur alludere ad aram xlij. deorum, quæ Athenis fuit, cuius & Thucidides lib. 6. meminit

afficiare, quòd imberbis existens contioneris, præsertim cum ita profunda barbati bi sit filius Aesculapius. Quin etiam alioqui non indecorum tibi erit, id ætatis maximè specimen aliquod sapientiæ exhibere, ne frustra uideare in Helicone consedisse, unà cum Mulis Philosophando. APOL. Atqui nequaquam penes te est ô Mome facultas eiusmodi permittendi, sed penes Iouem, qui si fandi potestatem mihi dederit, fortasse quippiam expromam non ineruditum aut incondítum, sed quod ei quæ mihi in Helicone fuit conuersationi respondeat. IVP. Dic inquam ô fili, iam enim permisi tibi. APOL. Timocles ille uir profecto non malus esse uidetur & pius, & qui disputationes Stoicas ad unguem excusserit. Vnde compluribus quoque conuersatur iuuenibus propter exactam Philosophiæ cognitionem, & mercedem non mediocrem hac ratione colligit, persuadendi facultate impēdio pollens, quoties priuatim inter discipulos differendo uerba facit. Cæterum in hominū frequenti cœtu aut celebritate populari ad dicendum infantissimus & timidissimus existit, uoce instructus uulgari ac planè barbara, ita, ut inepte & uitiosè dicendo in conuentibus non raro auditoribus risum excutere soleat, nihil aptè inductum connectens, sed argumentis putidis & barbaris commiscet omnia. Maximè uero omnium hoc illi usu uenit, quoties eloquentissimus uideri gestit. Enimuero, alioqui quod ad ingenij acumen attinet, uir est perspicacissimæ intelligentiæ, & mentis planè diuinæ, quemadmodum testantur illi, quibus res Stoicæ propius atque impertius notæ sunt. Dicendo uero atque interpretando præ imbecillitate corrumpit pleraq; omnia, non ualde planum faciens quid sibi uelit, uerum ænigmatum involucris non dissimilia proponens obscurat omnia. Ac rursus multo inuolutiora ad quæstiones propositas respondere illi moris est. Porrō, auditores parum intelligentes quid affectata obscuritate sibi uelit, ferè subsannant eum. Consentaneum autem esse opinor, perspicue & significanter dicere. cui rei plurima cura impendenda est, ut audientes ea quæ loquimur nullo cum fastidio intelligunt. MO. Equidem hoc rectè dixisti Apollo, collaudatis ijs qui in orationibus perspicuitate utuntur, quanquam tu hoc ipsum in promendis atq; reddendis oraculis non admodum usurpare soleas, ancipitia & ambiguitate intricata multa in medium secure proijciens, adeo ut audientes alio ad interpretandum oracula opus habeant Pythio. Sed quid est quod adfers consilij? Quo remedio Timoclis in dicendo infantiæ succurrendum esse existimas? APOL. Si quo modo patronum illi ô Mome, queamus adiungere alium qui facultate dicendi polleat, eaq; pro dignitate eloquatur, quæcunq; Timocles excogitata illi effanda suggesserit. MO. Non sapit profectò hoc quod dixisti pilos sed adhuc pædagogi eget adminiculo, de patrono in conuentu Philosophorum ad iungendo, ad præsentes interpretaturo, quæcunq; Timocli dictu necessaria uisa fuerint. Damis uero ipse per se loquatur, porrò alter interpretis utatur opera, priuatim in aurem illi susurrans, quæcunq; sibi placuerint. Cæterum interpres rhetoricetur, cum neque ipse fortasse quicquam ex his intellecturus sit, quæ Timoclem suggerentem audierit. Hæc quomodo turbæ non uideri possint extremè ridicula? At qui hoc alia uia aggrediamur, quando hæc parum successit. Tu uero ô admirande, etenim & uatem esse te confirmas, ac mercedem non mediocrem his præstygijs cumulasti, donec aliquando & lateres aureos consecutus es, cur non data iam occasione in tempore aliquod egregium artis tuæ specimen exhibes, prædicens nobis penes quem ex Sophistis disputaturis futura sit uictoria. Siquidem cum augurij peritia excultus sis, credibile est futurarum rerum euentum te prædiuinare posse. APOL. Qui hoc ullo pacto fieri possit Mome, neque præsente nobis tripode, neque thimiamatis, nec fonte augurali, cuiusmodi est Castalia. MO. Vide, ut confutatus tergiuerseris dum in angusto constringeris. IVP. Attamen dic ô fili, neque huic sycophantæ calumniandi occasionem, tuaque subsannandi concedas, quasi omnis tua uaticinandi peritia in tripode & aqua & thure sita sit, adeo nisi hæc tibi præsto sint, omni arte priuatus sis. APOLLO.

Festiuum.

Descriptio Timoclis eademq; ratio sententiæ.

Reprehensio ex repugnantibus.

Sententia.

Cōfutat senectam Momus ab absurdo.

Alia occasio ex personæ officio, qua Apollinē de uictoria uaticinari iubet.

Equidem ista in Delphis aut Colophone melius à me fieri poterant ô pater, oraculis omnifariam ut assolet mihi præsentibus. Attamen uel sic his omnibus nudus, imparatusq; tentabo prædicere, utrum secutura sit uictoria. Suscipietis uero haud dubie nisi uersiculis inclusum oraculum protulero. MO. Dic modo, uide ut clara & aperta proferas Apollo, quæ nullo patrono egeant, aut interpretis requirant operã. Etenim, nequaquam iam ouilla caruncula aut testudo in Lydia coquitur, uerum quibus de rebus nobis sit proposita deliberatio, non te præterit. IVP. Quidônate dicturus es? Quãm uero quæ oraculi prædictionem antecedunt, quàm plena terroris sunt, nempe color pallore immutatus, oculi hinc inde mobiles, comarum semet e rigentium horror, motus corporis furore incertus, ac omnino omnia numinis præsentiam testantia, plena sunt mysteriorum atq; terriculi. APOL.

Alludit ad historiã Crœsi, quæ est lib. 1. Herodo.

Oraculũ Apollinis super uictoria.

Percipe Faticani gens diuũm miracula Phœbi,
Lite super dura, quam constituere Sophistæ
Clamosi, largis armati uocibus omnes.
Multa quidem uarij alterno clamore tumultus
Miscentes stiua complebunt rostra carinæ.
Ast ubi iam curuo comprenderit ungue cicadam
Vultur, postrema cornices uoce sonabunt.
Excipiet sperata suos uictoria mulos,
Verum asinus feriet longo sua pignora cornu.

IVP. Cur autem sublato cachinno risisti ô Mome, atqui ista minime risu prosequenda sunt, quæ nostris ceruicibus iam imminent. Desine uero sedato risu infelicissimè, aut immodicis cachinnis præfocaberis. MO. Et qui nam risum queam comprimere ô Iupiter, tali tam claro & perspicuo audito oraculo? IVP. Quin igitur & nobis interpretaris, quid nam sibi uelit. MO. Valde quidem aperta & liquida, ita ut nihil nobis opus sit Themistoclis opera. Siquidem perspicue hoc testatur oraculum hunc uidelicet esse præstygiatorem, nos autem asinos clitellarios, ac per Iouem etiam mulos, qui tam facile persuasi, illius uerbis credamus: neque tantum habeamus mentis aut cerebri, quantum habent locustæ. HERCV. Ego uero pater tametsi inter superos inquilinus sim & ascititius, tamen quæ nostris rebus in præsens usui fore uisa sunt, non grauabor exponere. Cum enim iam ad disputandum in unum coierint, tunc si Timocles superior euaserit, sinemus conuentus de nobis habiti disceptationem progredi: sin res secus cesserit, tunc ego ipsam porticũ concussam radicitus super Damim præcipitabo, ne homo execrandus ore blasphemo amplius nos inuadat. MO. Hercules heu Hercules, quãm immane & barbarum est quod dixisti, & uehementer bœoticum consilium, eadem opera uolens tot unà cum sceleste Damide exitio absumere. Adhæc ipsam quoque porticum unà cum Marathone & Miltiade atque Cynigero diruere. Et quo nam pacto his collapsis rhetores amplius debito fungerentur declamandi officio, maximo ad conscribendas orationes argumento priuati? Equidem ista uiuenti tibi licuisset perpetrare, ex quo uero in Deorum numerum relatus es, factus & ipse diuinitatis particeps, didicisti, ut opinor, solas Parcas effecta reddere posse talia, porrõ uos eiusmodi perficiendæ facultatis expertes esse. HERCV. Proinde, quando leonem aut hydram claua illisa leto dedi, Parcæ per me ista operatæ sunt? IVPI. Sanè uero. HER. Ac nunc siquis contumelia petulanter me impeteret, aut tem plum nefario sacrilegio compilaret, aut statuam meam subuerteret, nisi iam olim Parcis suisum foret, non conteram illum scilicet? IVP. Nequaquam. HER. Ergo me cum libertate dicentem quæ sentio, audi ô Iupiter. Ego enim, ut Comicus ait, homo sum agrestis & rusticus ligonem, ligonem uocans. Si ad hunc modum res nostræ se habent: honoribus, nidori, ac sacrificiorum sanguini, quibus hic fruimur longum ualere iussis, in orcũ descendam, ubi me nudum arcum habentem, saltem

Alludit ad historiam Themistoclis quæ est apud Herodotum li. 7

Consilium Herculis.

Confutatio à consequentibus periculis & incommodis.

Ibi enim illorũ effigies & tota Marathonia pugna depicta erat, ut Pausanias testatur.

Fati uis occasio mutandæ sententiæ.

Procatasceue à persona.

demor

demorturorum umbræ & idola pertimescent, propter feras terribiles ac monstra à me passim trucidata. IVP. Euge testem, quod aiunt, domi adductum. Conseruasti igitur Damidi ista ad dicendum subijciens. Sed quis tanto accedit properandi studio, nempe æreus ille est probè politus & exacte expressus, subligata in morē priscorum coma. Magis uero tuus est ò Mercuri frater, forensis ille, cuius circa porticū Variam crebra est conuersatio: Proinde pice oppletus est, quippe, qui in dies singulos à statuarijs refingitur. Quid hoc nate, cur tanto cursu ad nos contendis? Nunquid nouarum rerum quippiam è terris annuncias? HERMAGORAS. Ingens quidam ò Iupiter, quodq; summam & maximam requirat operam et diligentiam. IVP. Quin ergo actutum expromis, si cubi aliud fortè mali nobis ignorantibus subortum sit. HERM. Cum ad porticum iam fabricarer æreus, ac perq; dorsum perq; pectus inungerer, & factus inepte corpori thorax meo adpenderet, necarte dispari foret ex ære totus additus mihi baltheus, turbam uideo tumultuantem adcurrere, quacum duo sophisticis certaminis ibant periti fronte tristi ac pallida pugiles Damis et IVP. Parce precor optime Hermagora, uerbis intonare tragicis. Noui enim quos dicis, Sed age hoc mihi expedi, num iam dudum consertis manibus in pugnam descenderunt? HER. Nondum, sed adhuc in initio uelitaris pugnæ ac intra teli iactū constituti sunt, funda iaculantes & alternis eminus conuitijs mutuò se petunt. IVP. Quid ergo nobis porrò faciendum est ò superi, an non prolato capite auscultandū? Quo circa horæ ostiariæ iam auferant à ianua pessulum, ac deductis nubibus olympi portas referent. O Hercules, quanta multitudo hominum ad audiendum confluxit. Cæterum Timocles ille non admodum mihi placet, ita perturbato animo trepidans, funditus hodie perditurus est omnia. Neq; enim dubijs argumentis indicat, nullo modo Damidis impressionem ac impetum se perpessurum. Sed quod nobis factu est facilimū, uota pro illo faciamus nobiscū, at tacitè ne Damis inaudiat ista. TIMOCLES. Quid uero ais Dami sacrilege, nullos esse Deos, neque eosdem quicquàm in rebus humanis prouidere? DA. Non, sed tu mihi prius responde, quo sermone persuasus illos esse credidisti. TIMO. Nequaquam, sed tu mihi ò scelerate responde. DA. Non inquam, sed tu. IVP. Hac equidem una ratione noster præpollet multo maximè, nam uocalius & intensius exalperat omnia. Euge uero ò Timocles, multa mala in hominem perditum ingere conuitia. In hoc enim omnis tua uis sita est, ut maximè aliàs ipsis piscibus mutiorem te esse declarer, os tibi opprimens. TIMO. Atqui per Mineruam, prior tibi nunquam respondebo. DA. Proinde ò Timocles, roga. Siquidem in hoc iam uicisti postquam iuraueris. Sed enim, si uidetur citra blasphemias. TIMO. Rectè mones ò execranda bellua, nulla ne uidentur tibi superi uti prouidentia? DA. Nulla. TIM. Quid ais? omnia ergo fortuitò contingunt, & citra Deorum prouidentiam? DA. Sanè uero. TIMO. Neq; ullius Dei cura quicquam ordinatur aut disponitur? DA. Non. TIM. Cuncta ue rotemere feruntur & casu fortuito? DA. Sanè. TIMO. Cæterum uos ciues ista audientes impune suffertis huius execranda in deos blasphemias, nec sceleratum hunc saxis obruitis. DA. Quid uero hominum animos in me exasperas ò Timocles? Aut quem nam te esse dicam, qui Deorum gratia magno aduersus me stomacho exacerbatus es, præsertim illis ipsis nequaquam indigne ferentibus? Iam enim olim ista audientes, nondum ulla re mala aut acerba me affecerunt, nescio tamen, si ista audiunt. TIMO. Audiunt ista ò Dami audiunt, cæterum in aliud tempus gra uibus supplicijs te excarnificandum reseruant. DA. Et quando illi de me cogitando tantum à rebus suis sibi sumerent ocij, tot ac tantis ut tu mihi perhibes districti occupationibus, res quæ sunt per mundū innumeras disponentes? Adeo ut te quoq; nondum ob tua nefanda periuria dignis supplicijs affecerint. Neque non ob cætera nefaria flagitia, ne & mihi necessitate coacto ad cōuitia et maledicentiā ꝓpter probra falsò obiecta confugiendū sit. Et me hercule nō uideo, quo certiore argumēto suam testatā facere possint. Prouidentiā superi, quàm si te malū & nefariū malis exem-

Hermes Agræus qui ad Pœcile ærcus stabat, ut & Pausanias annotauit.

Noua occasio qua relicto consilio, ipsos sophistas iam cōtendentes auscultatum eunt,

Nam Homerus Horas cœli hostiarias fecit.

Disputatio Damidis & Timoclis sophistica de deorū prouidētia & administratione.

Thema disputationis seu propositio.

Alludit ad Homeri locũ Iliados 2.

exemplis cruciatum perderent. Atqui pro certo constat illos peregre esse profectos, super Oceanum fortasse ad inculpatos Aethyopas, Solent em̃ crebro ad illos ire comessatum, & profecto nonnunquam inuocati. TIM. Quid ad tam impudentem & blasphemam contumeliam tibi respondeam ô Dami? DA. Nimirum illud quod iam olim auidissimè audire desyderabam, nempe qua ratione persuasus Deos prouidere existimas. TIM. Equidem ipso rerum quotidie accidentium ordine primum ad hoc credendum inductus sum. Nempe, quòd sol subinde diurni spacij cursu suum iter conficiat, ad eundem quoque modum luna perpetuo tenore eat ac redeat. Tum alterna stellarum uicissitudo, & plantæ è terra succrescentes, & animantia in dies singulos nascentia. Quòd dq; eadem tanta industria procreata sic alantur, sic moueantur, sic cogitent, sic incedant, Quodq; ea sit ratio ædificandi, ea incidendi coria. Quæ omnia aliaq; id genus innumera mihi clarissima & certissima uidentur esse diuinæ Prouidentiæ indicia. DA. Tu quidem Timocles quæstionem discerpis, neque enim clarum aut certum est, num horum quodq; disponente Prouidentia conficiatur. Cæterũ quòd hæc fiant, nec ipse negauerim. Non tamen ideo mox persuasus sum, ut credam ista necessario, ac quodam coactu Prouidentiæ fieri. Iam enim aliàs incepta sunt, & nunc pari uicissitudine, eademque uia constituuntur. Tu uero harum rerum ordinem necessitatem uocas. Deinde uidelicet indignaris si quis à sententia tua dissentit, cum ea quæ fiant, enumeres ac laudibus efferas, existimans hisce demonstrasse etiam unumquodq; illorum imutari posse prouidentia. Itaque iuxta Comicum hoc profecto quod adduxisti friuolum est, proinde aliud adducito. TIMO. Equidem ego in ea sum sententia, ut putem aliam demonstrationẽ huic rei comprobandæ mihi non esse adducendam, attamen ego te interrogabo, cæterum tu mihi responde. Videtur ne tibi Homerus fuisse poëtarum præstantissimus? DA. Et ualde quidem. TIMO. Huic ergo ipsi ego fidem habui, Deorũ prouidentiam haud obscurè asserenti. DA. Atqui ô admirande, Poëtam me hercule excellentem fuisse Homerum, omnes tibi haud difficulter assentimur. Porrò autem testem super hisce rebus fide dignum aut hunc aut alium Poëtam ullum esse, id uerò nullo modo concedimus. Neque enim ueritatis proferendæ curam illis fuisse cõstanter opinor, sed ut audientium animos uerborum lenocinijs atq; dulcedine demulcerent. Quapropter & uersiculos cantillant, & fabularum inuolucris perstrepunt, ac breuiter super fumo machinantur omnia. Perlibenter uero ex te audirem, quibus nam Homeri dictis maximè in hanc opinionem esses adductus. Nunquid ijs, quæ de Ioue memoriæ prodidit, quomodo illum insidiosè petitum uinclis cõstringere uoluerint, & filia & frater & uxor eius? Et nisi Thetis indignum facinus misera ta, Briareum Iouis in auxiliũ aduocasset, optimus ille Iupiter nobis constrictus atq; discerptus fuisset. Pro quibus memor dati à Thetide beneficij, ludit Agememnonem somnio quodam fallaci immisso, in hoc ut multi ex Achiuis hostili manu perempti occumberent. Vide uero quàm non facile & promptum Ioui fuerit fulminis extorti incendio inflammare Agamemnonem, nisi miseris modis illum decepisset. Aut illa fortasse omnium maximè tibi audienti fidem fecerunt, quemadmodũ Diomedes Veneris manum uulnere uiolauerit, atq; etiam Martem ipsum Mineruæ impulsu. Aliquanto uero pòst ipsi cœlites furore collapsi, singulari inter sese certamine mixtim masculi & fœminæ præliati sunt. Ac Minerua quidem Martem superatum prosternit, quippe quem tardatum ac fessum uulnere opinor, quod paulò ante à Diomede acceperat ad orta sit. Contra Latonem steterat Cyllenia proles. Aut fortè ea quæ super Diana nugatus est, probabiliter tibi dicta uisa sunt, quemadmodum ipsa nimium querula indignanter & maligne tulerit, quòd sola ad epulas conuiuales ab Oeneo uocata non fuerat. Ac propterea aprum inusitatæ magnitudinis ac roboris inauditi in regionem illius immisit: numquid ergo talia legentem te persuasit Homerus? IVP. Papæ, quanta turbæ acclamatio ò superi consecuta est Damim collaudantis. Nostet uero hæsitanti & perplexo similis esse uidetur. Proinde

Timoclis cõfirmatio ab ordine & dispensatione rerũ naturalium.

Confirmatio Damidis ad ipsius.

Aliud argumẽtũ ab auctoritate Homeri.

Confutatio ab officio poëtarum.

Labefactat Homeri fidẽ & autoritatem proprijs illius exẽplis Iliad. 2. & 5.

Iliad. 5.

Iliad. 9.

anti

animo meticuloſo turbatus ſubtrepidat, ac planè clypeum ſe abiecturum haud obſcurè præ ſe fert. Et iam quidem circumfert oculos, ubi nam è turba elapſus aufugiat. TIM. Proinde neq; Euripides quicquam ſani tibi dicere uidetur, quoties in ſcenam introductis Diis perſpicuè indicat illorum auxilio bonos ex heroibus ſeruari, improbos autem propter impietatem crudeliter perdi? DA. Atqui Timocles philoſophorum generoſiſſime, ſi hæc facientes poëtæ tragici te perſuaſerũt, neceſſum eſt alterum ex his duobus conſequi, ut aut Polum & Ariſtodemum & Satyrum deos eſſe exiſtimes, aut Deorum perſonas eſſe hæc ipſa, nempe calceos ac tunicas ad pedes uſque porrectas, & chlamydes & chirothecas & uentriculos & corpuſcula, aliaq; id genus innumera, quibus illi tragœdiam exornare ſolent, quòd ego abſurdiſſimum eſſe arbitror. Alioqui per ſe quoties nulla neceſſitate urgente ſuam in fabulis opinionem explicat? Audiuiſti ne unquam & hæc ab illo prolata libere? Vides ſupernum ſimul & immenſum æthera. Terram humidis circa tenentem in brachijs. Illum Iouem arbitrare, nec non hanc deam. Et rurſus. Quicunq; Iuppiter Deus ſit neſcio. Niſi quòd Iouem ſermone uulgi audiuerim. TIM. Proinde, omnes homines & gentes turpiter decipiuntur deos eſſe exiſtimantes, eorumq; dies feſtos magna religione celebrantes? DA. Euge ò Timocles, quoniam in memoriam mihi reuocaſti gentium opinionem, quam de Diis obtinent. Ab illa uero maximè licet intelligere quàm nihil firmum & ſtabile in ſe habeat, quæ de Diis fertur oratio. Multa enim eſt & conturbata opinionum confuſio, ac planè alij alia opinantur. Siquidem Scythæ Acinaci ſacrificant. Thraces Zamolxidi homini fugitiuo, quẽ ex Samo ad illos delatum eſſe conſtat. Phryges autem Lunæ, Aethiopes diei, Cyllenij Phaleti, columbæ Aſſyrij, Perſæ igni, Aegyptij aquæ, ac omnibus quidem Aegyptijs aqua pro Deo comuniter colitur. Cæterum priuatim Memphitis quidem bos deus eſt, Peluſiotis uero cepe. Iam alijs ciconia aut crocodilus, alijs cynocephalus, aut feles, aut ſimia. Præterea uicatim, his quidem dexter humerus deus eſt, cæteris uero è regione habitantibus ſiniſter. Item alijs dimidia pars capitis, alijs poculum ſamium, aut catinus. Nonne hæc tibi uidentur riſu proſequenda eſſe ò bone Timocles? MO. Nonne prædicebam ò Diji ſta omnia uentura in propatulum ac fore ut exactè indagarentur? IVP. Dixiſti ò Mome, & nos rectè obiurgaſti. Ego uero his omnibus diligenter emendatis mederi conabor, præſenti euitato periculo. TIMO. At qui tu ò deorum hoſtis acerrime, oracula & rerum futurarum prædictiones, cuius opus eſſe dices, nonne deorum eorundemq; prouidentiæ? DA. Tace uero de oraculis uirorum optime, alioqui ex te quæram, cuius rei gratia illorum potiſſimum mentionem feceris. Nunquid illius gratia. quòd Pythius Lydo reſpondit? Quàm uero callidè ſermone uſus eſt ancipiti. Cuiuſmodi ſunt quædam Mercuriales imaguncu læ duplices, & utrinq; ſimiles, ad quancunq; illarum partem te uerteris. An potius Crœſus traiecto Hale, ſuum ipſius an Cyri imperium ſubuerſurus eſt. Attamen nõ paucis talentis Sardianum illud exitium uocem hanc ambiguam rex mercatus eſt. MO. Hæc ipſa ò ſuperi uiri iſte cõmemorat, quę omniũ maximè pertimui. Vbi nũc noſter eſt feſtiuus ille Citharœdus? Quin profectus tuam exiſtimationem ipſe tueris obiecta refellendo. IVP. Tu quidem nos mactas ò Mome, nequaquam in tempore nunc obiurgationibus increpans. TIMO. Vide qualia facias ò ſcelerate Dami, qui propemodum ipſa quoq; Deorum ſimulachra unã cum aris non uerearis ſubuertere. DA. Haud omnes aras ſubuerti cupio ò bone Timocles. Quid enim mali adferunt, ſi thymiamatum odore & fragrantia plenæ ſint? Cæterum Dianæ aras quæ in Thauris ſubſtructæ feruntur, non illibenter funditus euerſas uiderem, ſuper quas ipſa uirgo conuiuium magna alacritate agitare ſolet. IVP. Vnde uero nobis hoc inſuperabile malũ obijcitur, quã nulli deorũ parcit hic uir, nullius numen reuerítus, ſed tanquã ex plauſtro magna libertate omnes carpit ac lacerat, nulloq; diſcrimine in uniuerſos debachatur, iuxtã in ſontes atq; innocentes. MO. Atqui per paucos inter nos reperies ô Iupiter à culpa iũmunes. Statim uero progreſſus unũ ex opti

Aliud ab auctoritate Euripidis.

Cõfutatio ex conſequentibus.

Opponit aliquos eiuſdem locos, quibus deos cõfutat.

III. argumentũ à conſenſu gentium.

Confutatio ẽ diuerſitate opinionũ, quæ oſtendit nihil certi id eſſe de quo opinãtur

IIII. argumẽtũ ab effectu.

Confutatio à qualitate & natura eorundem.

A crudelitate ſacrificiorum

Aliud argumentum ab effectu.

optimatibus inuasurus est. TIMO. Neque Iouem ipsum audis ò Deorum impugnator cientem tonitrua? DA. Et quo nam pacto ò Timocles non audirem tonitrua? Cæterum num ciens tonitrua sit Iupiter, ipse melius calles, qui in Deorum immortalium concilio quondam conuersans inde huc delatus es, Quanquam illi qui huc ex Creta frequenter commeant, longè alia nobis atq; tu commemorare solent, sepulchrũ quoddam illic ostendi, iuxtaq; positam columnam, indicantem non amplius Iouem tonare, sed iam olim Fato functum esse. MO. Enimuero hoc iam multo ante non ignorabam hominem dicturum. Quid ergo Iupiter ita albescens expalluisti, ac dentes præ tremore concutis. Bonum habere animum conuenit, ac tales hominum tiones magna mente contemnere. IVP. Quid ais ò Mome, contemnere? Nonne uides quanta hominum frequentia ista differentem audiat, tum quemadmodum iam persuasa ista de nobis constanter credat, iamq; illos sententiæ suæ differentes abducit Damis ab aure reuinctos. MO. At tu Iupiter quando lubitum est, aurea ex alto demissa cathena, omnes illos unà cum terra & Oceano haud difficulter sursum trahere poteris. TIMO. Dic mihi hominum sceleratissime, nunquam ne nauigasti? DA. Ac sæpenumero ò Timocles. TIM. Proinde, nonne ferebat id temporis uos uentus illapsus in carbasum, ac puppim propulit, aut remigantes? Cæterum unus superne assistens gubernaculo nauim regendo seruauit? DA. Maximè. TIM. Deinde nauis nullo modo nisi gubernaretur, posset progredi. Tu uero in uniuersum hoc omne citra gubernatoris & ducis operã temere sursum ac deorsum ferri existimas? DA. Euge significanter, ista Timocles atq; firmiter exemplo corroboras. Sed enim ò Deorum amantissime, gubernatorem illum quidem uidisti nunquam non ea quæ exusu sunt nauigantium consyderantem animo, ac ante tempus necessaria adornantẽ, neq; non nautis quæ factu sunt conducibilia imperantem. Tota uero nauis nihil habet inutile aut temere importatum, quod illorum alicui necessitati non sit addictum. Cæterum tuus ille gubernator, cui tu magnæ illius nauis regendæ curam attribuis, & eius connautæ, nihil cũ ratione, nihil ex dignitate ordinant aut instituũt Sed si fuerit rudens ad puppim usque protenditur, utrique uero pedes ad proram. Ipsæ autem anchoræ nonnunquam sunt aureæ, cætera pars plumbea. Quinetiam inferiora nauis colore uariegata sunt, porrò superiora inuenusta atq; informia. Præterea ipsis ex nautis cernere est, hunc quidem inertem, & ab omni arte nautica alienum, & ad labores obeundos meticulosum, dimidia aut tertia parte dragmę dignũ. At uero eum qui ad natandum sit impiger, & ad excurrendum ad antemnas uscq; adpositus, quicq; ad gubernandum utilia omnia ad unguem calleat, hunc exhauriendæ tantum sentinæ destinatum esse uidemus. Eadem quoque rerum facies circa eos est, qui à remigando immunes sunt. Vbi uerbero quispiam cæteris honore & præsidentia prælatus iuxta gubernatorem sedere atq; coli conspicitur. Mox alius quispiam cynædus spurcissimus, aut impiatus parricidio, aut contaminatus sacrilegijs, præ alijs habitis honoribus ueneratur, & nauis summa apprehendit fastigia. Porrò autem non pauci spectatæ eum gratiæ tum probitatis uiri in secessu carinæ in angustum locum coacti ab improbioribus, & quantum ad ueritatem & rectam uiuendi rationem attinet deterioribus, indignis modis calcantur pedibus. Consyderaa uero apud animum tuum, quemadmodum Socrates & Aristides & Photion nauigarint, qui ne uictu quidem necessario prosufficienti copia instructi fuerint, neq; pedes in nudas tabulas per sentinam potuerunt extendere. Contrà, quanta in omnium rerum ubertate & affluentia Callias atque Midas & Sardanapalus molliter & luxuriosè uixerint super omnes homines aduersus illos expuentes. Eiusmodi uero in tua nauí contingunt ò sapientissime Timocles, propter quod etiam infinita sunt naufragia. At enim si gubernator quispiam assistens uideret, ac ordine singula faciendam imperaret, primum quidem nequaquam ignoraret, qui boni, qui item mali essent ex nauigantium numero. Deinde, cuique pro sua dignitate conuenientem prouintiam obeundam traderet, & locum melioribus in superiore parte nauis

Confutatio à causa & Iouis sepulchro ac morte.

Aliud argumentum à simili.

Confutat similitudinem ex repugnantia per inuersionem.

Descriptio rerũ humanarum.

Subiicit exẽplũ doctorũ,

apud

apud ſe obtinendum deligeret, infrā uero deteriorem peioribus. Præterea præſtantiores quoq; in conſilium ſocios ſibi adiungeret, tum ex nautis, quo quiſque foret cum manu tum mente promptior, illi quidem proræ regendæ curam delegaret, illi laterum tuendorum officium daret. Porrò autem alteri in omnes imperium credidiſſet. Cęterum ignaui ſegnicies per diem quinquies cæſi in uinculis emendaretur fuſtibus. Quare ò admirande, periculū eſt, ne exemplum quod de naui adduxiſti, ſubuerſum ſit, quippe quòd gubernatorē malum & imperitum nactum ſit. MO. Hæc quidem ex uoto ac iuxta fluxum ſuccedunt Damidi, & iā plenis uelis fertur ad uictoriam. IVP. Rectè putas ò Mome. Etenim nihil firmi Timocles excogitat, ſed communia illa & protrita, & quotidiana, quę nullo negocio refelluntur, alia alijs agglomerādo ingerit. TIM. Proinde, quando exemplum de naui productū parum firmum, et uehemens tibi uiſum eſt: audi iam nunc ſacram (quod aiunt) anchorā, & quām nulla machina perrupturus es. IVP. Quid nam dicturus eſt? TIMO. Haud dubiè enim cognoſces, nū iſta ſyllogiſmis probabilibus collegero, & num aliqua ratione ea cōfutare queas. Etenim, ſi ſunt aræ, ſunt etiā Dij: atqui ſunt aræ, ſunt ergo etiam Dij. Quid habes, quod ad iſta uel muſſites? DA. Vbi prius ad ſatietatē riſero, reſpondebo tibi. TIM. At uideris nunc̄ ridendi fineē facturus, attamen effare obiecro, quam ob rē iſta tibi dicta tam ridicula uiſa ſunt. DA. Propterea, quod non ſenſeris à tenui chordula anchoram tibi eſſe alligatā, præſertim ſacram exiſtentē. Siquidem ex hoc quod coniunctim inferre poſtulas, propterea deos eſſe, quia aræ ſunt, firmā exiſtimas ab illis impreſſionē te feciſſe. Quocirca, quādo aliud te negas habere firmius, abeamus in præſentia. TIMO. Fateris ergo prius ex arena diſcedens te uictū eſſe? DA. Ita profectò ò Timocles, tu enim quemadmodū ij, qui ad ſuppliciū repetūtur, ab aliquo ad aras nobis confugiſti. Itaq; per ſacrā illam anchorā ego iam oblatis ſacris aduerſus te libare cōſtitui, ac ſuper ipſas quidem aras, ne poſthac de his amplius contendamus. TIM. Iſta quidē cauillaris illudendi mihi gratia mortuoq; deprędator ſceleſte, execrāde, maſtigia, propudiū. Neq; enim nobis cōpertum eſt, quo patre natus ſis, quomodo aūt mater tua laſciua meretrix, pudicicią in quæſtu habuerit, ſcimus: tum quemadmodū fratris cæde ac ſanguine manus tuas impiaueris. Qui mulieres ingenuas mœchus infamis cōſtuprare, ipſos uero iuuenes corrumpere ſoles, homo gulæ ac uentri deditiſſime atq; impudentiſſime. Ne igitur fuga te prius ſubducas, cą à me acceptis plagis contuſus abieris. Iam enim hac teſta tibi uulnus incutiā, omnibus modis ſcelerato ac nefario exiſtenti. IVP. Alter quidē, ò Dij, riſu ac cachinnis diffluens diſcedit, alter uero à tergo ſequitur affatim ingerendo conuicia, cauillis inſultantē Damim non perferēs. Planeq; caput illius teſta obuerberaturus eſſe uidetur. Cæterū uobis quid ſuper his rebus faciendum cōſulitis? MER. Pręclarè mihi illud Comicus dixiſſe uidetur: Graue paſſus es, nihil boni ſi conſulas. Quām enim hoc noſtris rationibus admodū nocere poteſt, ſi pauci homines perſuaſi, eam de nobis opinionē obtinentes abierint. Sunt enim permulti diuerſum ſentiētes, plures profectò quā Græci, nimirū promiſcua illa uulgi multitudo, inſuper oēs illę gētes barbarę. IVP. Atqui ò Mercurī Darij illud, quod de Zopyro dixiſſe memoriæ proditum eſt, nimium pulchrè ſe habet. Quare ego quoq; unum talem præoptarim à me ſtare auxiliarem ſocium potius, quām infinitas Babylonas mihi ſupereſſe.

Argumentū à ſignis p hypotheticū ſyllogiſmum. perſtringit aūt obiter Stoicū diſputandi genus.

Illuſio à uoce

Epilogus Timoclis per conuicia.

Rurſum autē ingenia iſtorū hominū notat q eū per ueritatē, qđ uolūt efficere nequeant, tādem ad uim et conuicia confugiunt.

SOMNIVM, SEV GALLVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

HOc dialogo, diuitiarum, atq; Potentiæ incommoda, moleſtiaſq; perſequitur, oſtendens, quām cōtrà tranquilla res paupertas ſit, ſi modo ſit ſorte ſua contenta. Facit autem hoc ueluti collatione quadam. Nam

in priore quidem parte dialogi, Micyllus, somnium exponendo suum, Eucratis cuiusdam opulenti, cœnas, diuitias, luxũ, & quæcunq; uulgo speciosa, & expetenda uidentur extollit, adiecto etiam encomio auri, tum exemplis, tum ab effectu & usu & cæte. amplificato. In posteriore autem parte, Gallus, qui ex Pythagora, in auem transformatus, cum hero suo Micyllo colloquens introducitur, diuitum, cum priuatorum ac ciuium, tum regum atq; potentum molestias, curas & pericula recenset, quæ illis & belli & pacis temporibus, præterea etiam circa ualetudinem, quam luxus & crapulæ istæ labefactant, accidere solent, additis etiam exemplis eius rei, et hypotyposi quadam, dum fingitur idem ui pennarum suarum reseratis ædium foribus, ad ipsas diuitum cellas, Micyllum perducere, & coram illa, quæ uerbis narrauerat, spectanda exhiberi. Cæterum omnia hæc ita rursum Lucianus agit, ut non minus interim Pythagoram quoq;, ut impostorem, ac præstigiatorem quendam sugillet, quippe qui ridiculas & absurdas, & à natura quoque abhorrentes, sui transformationes commentus fuerit, et multa eiusmodi, docendi simulatione tradiderit, quibus hominibus deceptis, solum sibi autoritatem comparârit. Deinde & Stoicos eodem more suo, corripit, ut arrogantes ac fastuosos, qui in rebus friuolis sapientiam affectent, & officiorum obseruantes uideri cupiant, in cæteris uero, neq; domesticis, neq; publicis hominum conuersationibus appositi atq; idonei sint. Omnino autem festiuissimus locus est, gallum cum hero suo ridiculè deo, ac familiariter nugari, & interim tamẽ sapientius, quàm quemuis in schola philosophum, aut, per Iouem, etiam Theologum, philosophari.

Interlocutores, GALLVS. MICYLLVS. MIC.

Exordium ab imprecatione



ἀνάβασις

Amplificatio à tempore.

AT te sceleſtiſſime Galle, cum iſta tanta inuidentia, uoceq; tam acuta ipſe perdat Iupiter, qui quidem opibus affluentem me, ac dulciſſimo in ſomnio uerſantẽ, & admirabili felicitate fruentem, penetrabile quiddam & clamoſum reſonans expergefeceris, adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatem, uel te ipſo longẽ nocentiorem. Atqui ſi coniectandum eſt, tum è ſilentio, quod etiamdum ingens eſt, tum è rigore frigoreq;, quod nondum me quemadmodum aſſolet, antelucano morſicat titillatq; (nam hic mihi certiſſimus gnomon aduentantis diei) ne medium quidem adhuc noctis eſt. Sed iſte peruigil, perinde quaſi uellus illud aureũ ſeruet, ab ipſa protinus ueſpera uociferari cœpit. Verũ haudquaquam impunè: ſiquidẽ mox pœnas de te ſumam, fuſteq; cõminuam, ſi diluxerit modo. Nam nunc negociũ mihi faceres, ſubſiliens in tenebris. GAL.

Defensio p ab ſolutionem, à fine.

Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum eſſe facturũ, ſi quoad poſſem alta nocte lucẽ anteuertiſſem, quo poſſes antelucano ſurgens, quàm plurimum operis conficere. Etenim ſi priuſquam ſol exoriatur, uel unicam feceris crepidã, iſthuc laboris lucro tibi acceſſerit ad parandum uictum. Quòd ſi tibi magis libet dormire, equidem tuo arbitratu quietẽ egero, longeq; magis mutus fuero piſcibus. Cæterum tute uideto, ne per ſomnium diues, eſurias experrectus. MIC.

Aliud, ab admiratione.

O prodigiorum auerſor Iupiter, ô malorum depulſor Hercules: Quid hoc mali eſt? uocem humanam ſonuit Gallus. GAL. Hoccine tandem tibi prodigium uidetur, ſi eadem qua uos lingua loquor? MIC. Quid? an non hoc portentum? ſed auertite Diĳ malum à nobis. GAL. At tu mihi uideris admodum illiteratus eſſe Micylle, nec euoluiſſe Homeri poëmata, in quibus equus Achillis, cui nomẽ Xantus, poſteaquam hinnitus longum ualere iuſſiſſet, medio in prælio conſtitit, differens, totoſq; uerſus ordine recitans; non quemadmodum nunc ego proſa oratione loquens: quinetiam uaticinabatur ille, deq; futuris ædebat oracula, neq; quicquam prodigioſum facere uidebatur: neque is qui tum audiebat, malorum auerſorem, ita uti tu facis, implorabat, quaſi rem abominandam & auertendam audiſſe ſeſe iudicaret. At quid tandem facturus eras, ſi tibi nauis, cui nomẽ apud Homerum eſt Argo, carina fuiſſet elocuta, ita ut olim in Dodonæa ſylua phagus per ſe loquens oraculum ædidit? Aut ſi tergora direpta ſerpere uidiſſes, ſi carnes boum mugire ſemiaſſas, coctaſq; uerubus transfixas? Ego uero quum Mercurĳ ſim aſſeſſor loquaciſſimi, deorũmque omnium facundiſſimi:

Nouitatẽ rei eleuat, ab exemplis.

Defensio p ab ſolutionem, à fine.

præterea

præterea contubernalis uobis & conuictor, haud mirum uideri debet, si sermonẽ humanum edidici. Quòd si mihi recipias taciturum te, haud quaquam grauabor uerioremtibi causſam aperire, unde factum sit, ut eadem qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYL. Modone istuc ipsum sit somnium Galle, quod ita mecum loqueris, Sed dicito per Mercurium ò præclare: quid etiam aliud rei tibi sit in causſa, ut istam linguam sones? Nam ut taceam, neque cuiquam proferam, quid attinet te solicitum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallum hæc loquentem audisse? GAL. Auscultaigitur, nam orationem ex me audies, omnium (sat scio) maximè nouam atq; incredibilem. Si quidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYL. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulum quempiam fuisse Gallum, Marti adamatum, atq; hunc deo compotasse, collusitasseq;, & in uoluptatibus gessisse morem. Itaque cum Venerem adiret Mars cum ea cubiturus hunc quoque Gallum unà secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne si è sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulum semper relinquere solitum, cuius indicio certior fieret, quando sol emergeret. Deinde Gallum aliquando somno correptum, excubias deseruisse inscientem, Solemq; nullo præsentiente imminuisse Veneri ac Marti securè dormienti, propterea quòd confideret Gallum indicaturum fuisse, si quis interuenisset. Itaque Vulcanum à Sole edoctum, eos deprehendisse implicitos atq; irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porrò Martem simulatque dimissus est, indignatum aduersus Gallum fuisse, atque eum in auem transmutasse, ijsdem armis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob causſam quo uos Marti purgetis quum iam nihil opus, simulatq; Solem exorientem sensistis, multo antè uociferari atq; illius exortum prænunciare. GAL. Feruntur quidem & illa Micylle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodum in Gallum transformatus sum. MIC. Quonam modo? Nam istuc maximopere cupio cognoscere. GAL. Audistin de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? MIC. Num sophistam illum dicis & glorioſum: qui instituit, ne quis uel carnes gustaret uel fabas ederet, suauissimum mihi edulium, salubre & parabile à mensa submouẽs Præterea autem qui mortalibus suasit, ne intra quinquennium loquerentur? GAL. Scis nimirum & illud, quemadmodum priusquam Pythagoras esset, Euphorbius fuerit? MIC. Præstigiatorem & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse, ò Galle. GAL. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras. Quare parce, quæso, mihi conuitiari, præsertim quum ignores, quibus sim moribus. MIC. At hoc rursum multo etiam quàm illud portentoſius: Gallus philoſophus? Attamen expone Mnesarchi gnate, qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagræus repente nobis prodieris. Neque enim ista uerisimilia, neque omnino facilia creditu. Quandoquidem duas quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, nimium alienas à Pythagora. GAL. Quas? MIC. Alterum quidem, quòd garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in solidos quinque annos (si memini) præceperit. Alterum uero planè cum illius legibus pugnat. Etenim cum non haberem quod tibi obiicerem, fabas heri (sicut nosti) ad te attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas sublegebas: unde fit ut necesse sit, aut ementitum esse te Pythagoram esse, quum aliud quiddam sis: aut si Pythagoras es, legem præter gressum esse te, iuscq; uiolasse, quum fabas ederis perinde ac si caput patris comederis. GAL. Non cognouisti Micylle, quæ sit harum rerum causſa, neq; quæ ad unumquodque uitæ genus conducant. Ego tum quidem non esitabam fabas, propterea quòd philoſophus essem. Nunc contrà comesurus sim, quippe auicio congruas, neq; nobis repudiandum pabulum. Verum si moleſtum non est, audi quemadmodum è Pythagora cœperim esse id, quod sum in præsentia, quãmque in multis uitæ generibus ante hac uixerim. Et quid exuna quaq; transformatione sim consequutus. MIC. Narra quæso: nam mihi quidem au

A causſa II.

Fabula de Gallo adoleſcente in auem conuerſo.

Pythagoræ metamorphoſes & præſtigiæ.

Tacite notat Pythagoræ uanitatem, ut qui ſibi ipſi repugnarit.

Occasio totius disputationis.

ditu iucundissimum fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat optionem, utrum te ista narrantem audire malim, an rursum felicissimum illud somnium, quod paulo antè uidi, uidere, haud sciam utrum electurus sim, usque adeo cognata germanaq; uidentur esse ista tua cum suauissimis illis uisis, & ex æquo uos æstimo, te pariter ac præclarum illud insomnium. GAL. Etiamnum tu somnium illud quod dudum tibi uisum est, in animum reuocas, & inania quædam obseruans simulachra, atq; (uti loquuntur poëtæ) euanidam quandam felicitatem memoria consectaris? MIC. Imò illud scias Galle, ne ullo quidem tempore unquam uisi illius mihi uenturam oblitionem. Tantum mellis somnium au fugiens in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rursus in somnum coëuntes. Itaq; qualem uoluptatem mouent pennæ in auribus uersatæ, talem titillationem mihi præbent ea quæ uidi.

De ratione somniorũ digressiuncula ex Homero.

GAL. Nouum quendam Hercule mihi narras amorem insomnij, siquidem alatum quum sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat somnium, iamque septa transilit, in oculis etiam uigilantis obuersans, adeoq; mellitum & euidens apparet. Quare peruelim audire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modum delectat. MIC. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & commemorare de illo quippiam, Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; illud ab oculis absterseris. Interim prior dicito, uti intelligam, utrũmne per portas eburneas, an per corneas tibi somnium aduolarit. MIC. Neque per has, neque per illas, ò Pythagora. GAL. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. MIC. Valere iinas nugatorem illum Poëtam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istas commeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodum perspicue, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam portas dulcissimum hoc aduenit somnium, & ipsum aureum, & aureis undiq; circum amictum, & auri plurimum secum adducens. GAL. Desine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit insomnium, & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MIC.

Commendat somnium suũ à materia seu subiecto.

Multam auri uim uidi Pythagora, multam, quàm putas pulchrit quo fulgore coruscantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, si quidem meministi, quum aquam præstantissimam dicens, postea aurum admiratur idque iure, statim in initio carminis unius omnium bellissimi. GAL. Num illud quæris?

Aqua est illa quidem optima:
Cæterum aurum, uti candens
Ignis, ita enitens, noctibus eminet eximie unum
Cæteras supra opes: quæ
Gloriam ac decus addunt.

MIC. Per Iouem, ist huc ipsum: perinde enim ac si insomnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum, sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam sapientissime Galle. Meministi ut heri nullum domi cibum acceperim: siquidem Eucrates diues ille fortè mihi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad cœnam uenire iusserat. GAL. Isthuc equidem planè memini. Nam totum esuriebam diem, donec mihi profunda tandem uespera domum reuersus, subuuidus, uinoq; madens, quinq; illas fabas proferres, non admodum opiparam cœnam Gallo, qui quondam fuerit athleta, quiq; olympia non segniter olim decertarit. MIC. Ast ubi reuersus à cœna fabas tibi obiecissem, obdormij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia sub nocte diuinum quoddam haud dubie somnium assistens.

Narratio continens descriptionẽ cœnæ Eucratis & caussam somnij.

GAL. Sed prius quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narra: & cuiusmodi fuerit cœna quæq; super cœnam acta sunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cœnare, si ueluti somnium quoddam eius cœnæ reducas, & quæ tum ederis, rursum commemoratione quasi rumines. MIC. Credebam molestum futurum me, si hæc quoq; retulissem: uerum postea quam tu desideras, en id quoque natrabo, quum nunquam an-

tehac in uita cœnaſſem apud ullum diuitem, ò Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidi, atque ego quidem ſimultaque dominum illum ſalutaſſem ita uti conſueueram, ſubducebam me: ne pudori illi eſſem, ſi lacera in ueſtè fuiſſem aſſectatus. At ille, Micylle, inquit, hodie natalicia filiæ celebro, plurimoſq; ad conuiuium amicos inuitaui, uerum quoniam aiunt quendam ex his incommoda eſſe ualetudine, neque poſſe pariter ad conuiuium noſtrum accedere: tu eius loco uenito locus, niſi ipſe fortè qui uocatus eſt, ſemet ad futurum renunciarit. Nam nunc quidem ambigit. Hoc ubi audiſſem, adorato diuite diſcedebam: omnes obſecrans deos, ut algidam febrem aliquam, aut laterum dolorem, aut podagram morbi auctarium immitterent ualetudinario illi, cuius ego ſellæ occupator, cœnæque uicarius, & hæres eram uocatus. Interim hoc ſpacij, quod uſque ad balnei tempus interceſſit, longiſſimum ſeculum eſſe iudicabam: dum ſubinde reſpicio, quotquot pedum eſſet litera, & quando illos iam lauiſſe conſentaneum eſſet. Hic ubi tempus tandem aduenisſet, ocyus me corripio, atque abeo, nitidè admodũ cultus: ſic obuerſo palliolo, ut qua eſſet parte puriſſimum, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios complures, in quibus etiam illum (geſtabatur autem à uiris quatuor) cuius eram ſubconuiua uocatus: qui malè habere dictus erat, atq; id etiam præ ſeferebat, quòd afflicta eſſet ualetudine: nam ex alto gemebat, tuſſiebatque, ac ſcreabat, uelut ex abdito: quodq; ægre graderetur totus pallidus actumens, annos natus circiter ſexaginta. Ferebatur autem philoſophus quiſpiam eſſe, ex his, qui apud adoleſcentulos nugas deblaterant. At barba mirè erat tragica, id eſt hircina, ſupra quàm credi poſſet tonſoris egens. Porrò increpante Archibio medico, quam ob rem quum ita eſſet affectus, adueniſſet: non oportet, inquit, promiſſa deſerere, præſertim hominem philoſophum etiam ſi mille urgeant & inſtent morbi. Putabit enim Eucrates ſeſe à nobis haberi ludibrio. Haud quaquam, inquam ego: imò collaudabit te, ſi domi potius apud te uelis emori, quàm in conuiuio animam unà cum phlegmate excreans. Atque ille quidem præ arrogantia diſſimulabat ſeſe dicterium audiſſe. Haud multo pòſt acceſſit & Eucrates iam lotus: cõſpectoque Theſmopolide (nam id erat philoſophonomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abs te, qui ipſe ad nos ueneris. Tametſi nihilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam abſenti omnia ordine miſſa fuiſſent. Hęc ſimulatque dixerat introgreditur, manus illi porrigens pariter & famulis innitenti. Ego igitur iam abire parabam: uerum ille conuerſus ubi diu ſecum hæſitaſſet, poſteaquam me triſtem admodum uideret: ades, inquit, tu quoque Micylle, ac nobiſcum cœna. Nam filium in mulierum conclaui unà cum matre conuiuium agere iubebo, quo tibi ſit locus. Ingrediebar itaque, quum parum abfuerit, ut lupus fruſtra hians diſcederem, uerum ingrediebar pudefactus, quòd Eucratis filiolum è conuiuio uiderer expuliſſe. Aſt ubi iam tempus eſſet ut diſcumberemus, primum tollentes Theſmopolim compoſuerunt, haud ſine negocio per louem, quinq; (ſi dijs placet) proceri iuuenes, ceruicalia illi ſupponentes undiquaq;: quo nimirum in eodem habitu permanere, ac longum etiam tempus durare poſſet. Deinde ubi ne mo iam tolerare poſſet, ut iuxta illum accumberet, me adductum reclinant, ut eadẽ in menſa eſſemus. Deinceps cœnabamus, ò Pythagora, opiparam quandam & uariam cœnam, multoq; in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, miniſtri formoſi: tum cantores, & concitandi riſus artifices. In ſumma, iucundiſſima quæpiam erat uita: niſi quòd unum quiddam me uehementer malè habebat: Theſmopolis obſtrepens atque obturbans, uirtutem neſcio quam mihi commemorans, docensque, quòd duæ negationes unicam efficerent affirmationem: quodq; ſi dies ſit, nox nõ ſit. Nonnunquam & cornua mihi dictitabat eſſe, atque id genus multa philoſophabatur erga me, quibus eiuſmodi nihil opus: planeq; uoluptatem interpellatione minuebat, quum nõ ſineret exaudiri eos, qui cithara, uoceq; canebãt. Habes Galle de cœna. GAL. Non admodum ſuaui Micylle: maximè poſteaquam cum illo deliro ſene ſortitus eras accubitum. MIC. Audi nunc & inſomnium: Viſus enim mihi

Arbitror gnomonẽ horologij intelligendum eſſe

Notat obiter, et Stoicorum mores, qui cũ ἀπαθεῖς eſſe uolunt. Interim nihil non appetunt.

Lupus hians. vide Zonam mut. in chiliad. pag. 445.

Stoicorũ inepta doctrina & conuerſatio.

Eucrates ipſe,quum orbus eſſet liberis,neſcio quomodo è uita decedere. Dehinc ubi me accerſiſſet,ac teſtamentum condidiſſet,quo me in ſolidum haredem omnium ſcripſerat,paulò tempore ſuperſtes emori. Porrò ipſe uidebar adire facultates: & tum aurum,argentumq; ingẽtibus quibuſdam ſcaphis exhaurire,perpetuò ſub ſcaturiens & affatim affluens: tum autem ueſtes, menſas, pocula, miniſtros, omnia mea,ut par erat,eſſe. Poſtea candido uehiculo uectabar reſupinus,cunctis qui intuebantur,conſpiciendus & admirandus. Accurrebant permulti,ac circumequitabant: complures ſequebantur. Ego interim illius indutus ueſtitum, & annulos gerens circiter ſedecim digitis inſertos: epulum quoddam ſplendidum iubebam adornare,quo amicos acciperem. Iamq; illi,ita ut in ſomnio fieri conſentaneum eſt,aderant: iam epulæ erant comportatæ,iam potus ex animi ſententia miniſtratus. In his quum uerſarer, & aureis phialis præbiberem omnibus qui aderant amicis, quum iam inferrentur bellaria, intempeſtiuo tuo clamore perturbaſti nobis conuiuium, menſasque ſubuertiſti,ac diuitias illas ita diſſipaſti,ut in auras euaneſcerent. Num tibi uideor iniuria ſtomachatus in te? nam uel tris noctes perpetuas libenter adhuc ſomnium illud quod mihi accidit,uidere cupiam. GAL. Adeóne es auri cupidus,& opum auidus Micylle: idque ex omnibus unum admiraris,ac felicitatem unicam eſſe iudicas,ſi plurimum poſſideas auri? MIC. Equidem haud ſolus ita cogito Pythagora: quin ipſe quoque,tum quum Euphorbus eſſes,auro atq; argento comis intexto,prodibas pugnaturus cum Achiuis, idque in bello, ubi ferrum quàm aurum geſtare ſatius fuerat. At tu etiam tum uoluiſti calamiſtris auro interexis in periculum deſcendere. Atque ob eam (opinor) cauſſam, Homerus comas tuas Gratijs ſimiles dixit,quòd auro argentoque reuincirentur. Etenim longè nimirum meliores atque amabiliores uidebantur, quòd eſſent auro religatæ, unaque cum eo relucerent. Neque iſthuc nouum eſt Auricome,ſi tu Pantho patre prognatus,aurum in precio habuiſti: quin & ipſe deorum omnium, hominumque pater ille,Saturno Rheaque progenitus,quum Argolicam illam puellam adamaret,ubi nihil inueniret amabilius in quod ſeſe transformaret,neque quo Acriſij cuſtodias poſſet corrumpere, audiſti uidelicet,ut aurum ſit factus,atque ita per tegulas illapſus,potitus eſt ea quam deperibat. Iam uero quid tibi commemorem, quàm multos uſus præbeat aurum? Et ut eos quibus adfuerit,formoſos,& ſapientes, & potentes reddat, decus & gloriam illis concilians: utque nonnunquam ex obſcuris & infamibus,claros ac celebres repente efficiat? Nam noſti uicinum mihi & eiuſdem artificij Simonem,qui paucis antè diebus apud me cœnauit, quum legumen coquerem Saturnalibus,duaſque extorum cæſuras immittens? GAL. Noui Simonem illum breuem: qui fictilem ollulam,quæ nobis erat unica, ſuffuratus, peracta cœna abijt,ſub ala geſtans. Nam ipſe uidi Micylle. MICYL. Atqui quum eam ſuſtulerit,tam multos ille deos poſtea iurabat. Sed quur non prodebas,ac uociferabare tum,ò Galle,quum nos furto ſpoliari conſpiceres. GAL. Coccizabam,quod mihi ſolum licebat id temporis: uerum quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, neſcio quid. MICYL. Ei conſobrinus erat uir ſupra modum diues,nomine Drimylus, is quoad uiuebat,ne obulum quidem donauerat Simoni, nam qui daret,quum ne ipſe quidem pecunias attingeret? At ſimulatque mortuus eſt nuper uniuerſis illis opibus iuxta leges Simon ille,qui coria putria,qui patellam circumlingebat,gaudens potitur,purpura oſtroque circumtectus, famulosq; & currus,& aurea pocula,& menſas eburnis innixas pedibus poſſidet,ab omnibus adoratur,iamque nos ne aſpicit quidem. Etenim nuper quum illum procedentem conſpexiſſem,Salue, inquam, Simon. At ille indignè ferens,Edicite, inquit,mendico iſti, ne uocabulum meum diminuat,neque enim Simon, ſed Simonides appellor. Porrò (quod eſt omnium maximum) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atque is quidem eluditeas,ac faſtidit,& alias quidem admittit,commemq; ſeſe præbet,aliæ porrò quæ negliguntur, necem conſcituras ſibi minitan-

tur

Quæ indiuitibus ſpecioſa ac beata habẽtur uulgo.

Auri encomium, eſtq; hæc prior collationis pars, quæ diuitias commendat.

Ab ipſius Pythagoræ exẽplo.

Amplificatio ab exemplo Iouis.

Ab effectu et uſu.

Probat exemplo Simonis Vicini.

tur. Vides quantas commoditates pariat aurum: quandoquidem eos qui sunt deformissimi, transfigurat, & amabiles reddit, non secus atq; cestus ille poëticus. Audis insuper & à Poëtis dictum. *A testimonio poëtarum.*

O aurum auspicata res, & ostentum optimum.

Et rursum,

Aurum est quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim risisti Galle? GAL. Quoniam tu quoque per inscitiam Micylle simili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodũ uulgus: uerũ (crede mihi) longè etiam erumnosiorẽ uitam uiuunt, quàm uos. Hęc aũt loquor, qui ipse et pauper, & diues aliquãdo fuerim, atq; omne uitę genus tum expertus. Porrò paulo pòst ipse quoque hæc omnia cognosces. MI. Per Iouem tempestiuũ iam est, ut & tu referas quemadmodũ sis transfiguratus: & quid in unoquoq; uitæ genere perspexeris GAL. Auscultа, hoc tantũ pręmonitus. me neminem feliciorem uita, quàm tu sis, unquam uidisse. MIC. Quàm ego sim ò Galle? Hanc felicitatẽ tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendũ pponere. Verũ age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagorã transformatus: Deinceps ordine ad Gallũ usq;. Contentaneũ enĩ est, te uarias res tũ uidisse, tũ tulisse, nimirũ tam diuersis uitæ formis. GAL. Quemadmodũ initio ab Apolline, p fecta anima in terram deuolarit, & corpus humanũ subierit, ut illic pœnã quandã penderet, id longũ dictu futurũ sit. Prætera neq; mihi referre fas est, neq; tibi eiusmodi audire. Verũ ubi Euphorbus factus essem. MI. Sed ego priusq; essem is, qui nunc sum, ò præclare quisnam erã? hoc mihi prius dicito, nunquid & ego uersus fuerim itidẽ ut tu? GAL. Maximè. MI. Quis igit eram? si quo modo potes dicere, peruelim enĩ isthuc cognoscere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earũ genere, quę aurũ effodiũt. MIC. Et postea neglexi infelix, uel paucula frusta in uitã importare: quũ illo essem alitus? Sed age quid post hæc futurus sim dicito: quandoquidẽ consentaneũ est scire te. Etenĩ nisi quid bonæ sit rei, iã nunc suspendero me ab ista pertica, in qua nũc stas. GAL. Istuc, p fecto nulla ratione possis cognoscere. Cęterũ quũ Euphorbus essem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabã, atq; à Menelao necatus, aliquanto pòst tempore in Pythagorã peruenĩ. Porrò eousq; absq; tecto perdurabã, donec Mnesarchus aliquando mihi domũ ædificaret. MIC. Obsecro te, nũ absq; cibo potuq; ? GAL, Maximè. Nihil enĩ istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MIC. Illud igitur prius dicito, ea quę ad Troiam gesta sunt, num ita se habẽt, qualia fuisse dixit Homerus? GAL. Quinam ilię scire potuissent Micylle: qui quidem dũ ista gerebantur, ipse Camelus erat in Bactris? Cęterũ ego tibi tantũ effabor diuinitus, nihil id tẽporis eximiũ fuisse, neq; Aiacẽ usq; adeo magnum, neq; Helenam adeo formosam, quemadmodum arbitrantur: liquidem uidi candida quandam & procera ceruice, ut hinc cygno prognatam esse adsimularent. Cęterũm uehementer anum, æqualem, ppemodum Hecubæ. Hanc Theseus primum raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Herculis fermè ætate. Porro Hercules prius Troiam ceperat, patrum nostrorum memoria, qui per id tẽporis maximè florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, se cum esset admodum adolescens uidisse Herculem. MICYL. Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An & istæc fabulamenta sunt. GAL. Cum illo quidem congressus non sum: neque queam adeo compertè de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patroclum illius amicum, haud ita magno negocio peremi lancea dissectum. MICYL. Deinde te Menelaus minore negocio: uerum istis de rebus satis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) alioqui non imperitus, neque inexercitatus

Propositio alterius partis collationis. Transitio.

Series mutationũ Pythagoræ, pertinens ad fidem faciendã sequentibus.

Micylli mutationes, per digressiunculã.

Redit ad Pythagoram.

Alia digressio de rebus Troianis, & Homero.

Redit ad propositũ & tacite Pythagoram, ut sophistam et præstigiatorem perstringat, qui & quæ docuit imponendi causa docuerit, & in quæ transmutarũ se dixit, ab ijs natura quoq; repugnarit.

in honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quo cum prophetis congrederer, de sapientia communicaturus. Hic adyta lubij, atq; ibi Ori & Isidis libros perdidici. Post rursum in Italiam renauigabam, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didiceram, ita institui, ut me proinde ac deum suspicerent. MIC. Equidem audieram istæc: præterea quemadmodum creditus fueris, defunctus in uitam redisse, utq; aureum femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statueres: uti neq; carnibus, neque fabis uescerentur homines? GAL. Ne percontaris ista Micylle. MIC. Quam ob rem ò Galle? GAL. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. MICYL. Atqui non conuenit, uti id facere graueris apud hominem contubernalem & amicum: nam herum post hac, absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neq; præclari quicquam erat: uerum animaduertebam, si consueta modo, atq; eadem quæ uulgo traduntur ã multis præcepissem: non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quo peregriniora, magisq; aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisque uiderer admirãdus. Proinde institueram in animo, nouæ quiddam rei designare, eiusmodi proposito decreto, cuius caussa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usu uenire. MICYL. Illud uide ut rides me tu quoque: non minus atque Crotoniatas, ac Metapontícos, & Tarentinos: cumq; his alios, qui muti sequuntur, tuaq; adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagoram exueras, quem post eum induisti? GAL. Aspasiam Miletensem illam meretricem. MIC. Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itáne fuit aliquando tempus, quo tu Galle generosissime oua pariebas, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atque ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas, tramamq; deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumque componebas?

Ridiculũ ab absurdo.

Defensio absurda, ab exemplis.

GAL. Ista quidem omnia feci, tametsi non ego solus: uerum & ante me, tum Tiresias, tum Elati proles Cæneus. Proinde quicquid in me conuitij dixeris, tantundem & in illos dixeris. MIC. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quum uir esses, an quum Pericles tecum haberet consuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod percontaris? nempe cui ne Tiresiæ quidem expedierit respondere. MIC. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub clypeo consistere, quàm parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puerperam fore: siquidem & tu mulier es olim futurus, idque sæpius longo nimirum seculorum orbe atq; recursu. MIC. Non tu pendebis, ò Galle, qui quidem omneis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sæpius Aspasiam fuisse tyranno: Verum age secundum Aspasiam, in quem uirum aut mulierum denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum. MIC. O Castor, & ò Pollux, quàm dissimile, ex scorto philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo pòst satrapes, dehinc equus, graculus, rana, aliaque innumerabilia, perlongum enim fuerit singula recensere. Postremo Gallus, atque id sæpius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui, regibus, pauperibus, diuitibus, postremo nunc tecum uiuo, rideoque quotidie, quum uideo te paupertatis tædio complorantem, eiulantemque, ac diuitum admirantem fortunas, propterea quòd ignores quantum illis adsit malorum, alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, teipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui sit opulentus, statim felicissimum esse omnium. MIC. Ergo Pythagora, aut quid maximè gaudeas adpellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo nomine compellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbum, siue Pythagoram, siue uocaris Aspasiam, siue Cratem, quandoquidem ista omnia sum unus, nisi quòd rectius feceris, si (id quod in præsentiarum esse uideor) Gallum me uoces, ne auem hãc parui ducere, contẽnereq; uideare, præsertim quum

Redit ad primam disputationem de diuitijs, & quãta eædem incõmoda iuncta habent.

Estq; hæc altera collationis pars.

tam

tam multas contineat animas. MIC. Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atq; omnia cognita habes, age dilucide mihi narrato quæ sint peculiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperum propria: quo uidelicet cognoscam, uere ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorem. GAL. En hunc ad modum interim perpende Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli, si quando rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes populentur, néue hortum proculcent, proterantq;, aut uineas uastent: sed simulatq; tubam audieris, si tamen audieris, de teipso uno circũspectas, quo deflexus seruari queas, ac discrimen effugere. Contrà illi tum de sese solliciti sunt, tum animo discruciantur, quum de mœnibus quicquid opum possidebant in agris, id omne tolli, deportarique conspiciunt. Ac siue inferendum est aliquid in ærarium, soli accersuntur: siue in prælium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimineum gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad saluti consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites obtines, illi uero trepidant, pauitanq;, ac largitionibus, choragijsque te placant: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaque id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & acerbus expensor, perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum dignaris illos: quod si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandinas, uel facultates eorum publicas facis: ipse neque calumniatorem metuis, neque latronem, ne tollat aurum, uel ædium conscenso fastigio, uel pariete perfosso: neque necesse habes rationibus occupari, neq; exactionibus: neque tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neq; tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam unam perfeceris, mercedemque retuleris septem obolos, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto saperda quopiam, aut mænide piscículo, aut paucis ceparum capitulis, temetipse oblectas, canens plerumque, optimaque cum pauperrate philosophans, adeo ut eas ob res salubrioris, ualentique corpore, obdurueris; aduersus gelu: siquidem labores, qui te exacuunt, muniuntque, certatorem haud quaquam contemnendum reddunt aduersum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur. Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te. Quòd si quando leuiscula perit febricula: paulo negocio eam medicatus, protinus exilis, inedia temet inde excutiens. Illa porrò fugit illico: quippe metuens te, quem uideat etiam frigore alí, saturumque fieri, ac medicorum certis illis recursibus longum plorare renunciantem. At illi ex aduerso propter intemperantiam uitæ, quid tandem mali non habent infelices? podagras, phthises, pulmonum exulcerationes, aquas intercutes. Nam hæc omnia à sumptuosis illis conuiuijs nascuntur. Proinde quicunque ex his Icari in morem (ut ferè faciunt) sese attollunt, propiusque se soli admouent, haud cogitantes, quòd alas habeant cæra adglutinatas, ingentem nonnunquam strepitum mouent. Cæterum qui Dædali exemplo non admodum sublimia, neque excelsa appetunt: uerum humilia, terræque uicina, adeo ut cæra nonnunquam salis aspergine madesceret, ij tutò plerunque ac citra discrimen transuolarunt. MICYL. Moderatos istos & cordatos narras. GAL. Verum aliorum Micylle naufragia fœdissima conspicias: nempe ubi Crœsus reuulsis alis risum exhiberet Persis, conscenso rogo: aut Dionysius quum abdicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij magistrum ageret, post gestum tantum imperium puellos compellens ut syllabas connecterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quum rex esses (nam ais te regem quoque fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ genus experiebaris? Mirum ni tum felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam regeras ô Micylle, usqueadeo suprà modum infelix tum eram. Nam quo ad res externas, quemadmodum dixisti, planè fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis distringebar. MIC.

Quæ belli tẽporibus diuitẽ excrucient & cõtrà quæ pauperem iiſdem temporibus commoda ſequantur. ἀντίθεσις.

Quæ pacis temporibus. ἀντίθεσις.

Quæ circa ualetudinem. ἀντίθεσις.

Amplificat exemplis.

Hactenus quæ priuatis ac ciuibus accidunt iam quæ regibus ac principibus, ac primum quæ ſpecioſa uidentur.

Quibus tandem curis? Nam rem prorsus absurdam neq; credibilem narras. GAL. Equidem imperabam regioni neutiquam exiguæ Micylle, omnijugarum rerum feraci, tum incolarum frequentia, neq; non urbium pulchritudine cum primis admirandæ: præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso commodæ. Ad hæc exercitus ingens, equitatus spectatissimus atq; excellens, satellitium haud exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quàm ut posset numerari, uasorum argenteorum plurima copia, reliquaq; omnis illa principatus tragœdia, strepitusq; & apparatus supra quàm credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaq; quum prodirem, plericq; adorabant, deum quempiam intueri sese rati, aliiq; trudentes alios concurrebant, quo me conspicerent, nonnulli conscensis tectis, magni æstimabant, si plenè contemplari licuisset quadrigam, stragulam, diadema, tum anteambulones, & eos qui à tergo comitabantur. Ego inter hæc mihi conscius, quantæ me res discruciarent, uersarentq;, illos quidem propter inscitiam uenia dignos iudicabam, at mei ipsius miserescebat, qui prægrandibus illis Colossis uiderer persimilis: quales uel Phidias, uel Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorum quisque quoad ea, quæ foris apparent, Neptunus ipse est, aut Iupiter, mirifice decorus auro, ebore q; compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscinam dextra sustinet: Cæterum si immisso capite quæ sunt intus inspicias, uidebis uectes quosdam, paxillos, & clauos introrsum prominentes, neque non uimina, cuneosq;, & picem sublitam, & aliam item id genus deformitatem intrinsecus inhabitantem. Omitto recensere muscarum, mustelarumq; uim, quæ nonnunquam in eis manserant. Huiusmodi quædam res nimirum regnum quoq; uidetur. MIC. Nondum explicuisti lutum & clauos, & uectes, quinam fuerint in imperio, neq; fœditatem illam plurimam quę nam sit: nam istum ad modum uectari: tam multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari hactenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoque diuinum quiddam & admirandum: nunc autem quæ sint intra Colossum exponito. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrum metus, curas mordaces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur ij, qui cum illo uiuunt: insidias, atq; eas ob res somnum rarum, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus in somnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas: an ocij penuriam, & occupationes, iudicia, expeditiones, edicta, fœdera, consultationes? quibus rebus fit, ut ne per somnium quidem aliqua re suaui frui liceat, uerum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, millecq; negocia sustineat.

Amplificatio à collatione

II. Quæ acerba & periculosa.

Quippe nec Atriden Agamemnona dulcis habebat
Somnus, multigenas uersantem pectore curas.

Idq; quum reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quòd Lydum illum discruciat filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscens. Atque alium quempiam, Dion cum Syracusanis nonnullis ad aurem communicans. Rursum alium quendam urit Parmenion collaudatus. Item Perdiccam Ptolemæus, Ptolemæum Seleucus. Quin illa quoque molestiam adferunt: amasius per uim non sponte consuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defectionem parare dicantur: aut duo quatuorue satellites inter sese consusurrantes. Porrò (quod est omnium grauissimum) amicissimi quiq; uel maximè sunt formidandi, semperq; metuendũ, ne quid magni mali ab illis exoriatur. Nam alius à filio ueneno necatus est: alius item ab amasio. Alium simile quoddam fortassis mortis genus eripuit. MIC. Apagesis. Atrocia, miraq; sunt ista quæ narras ò Galle. Mihi igitur multo sit tutius operæ cerdonicæ pronum incumbere, quàm ex aurea bibere phiala commiter delatum hausturn: cæterum cicuta, aconitoq; temperatum. Nam mihi quidem hoc unum est periculi: ut si paulum aberret simili on, deflectatq; à recta incisione, summum secantis digitũ exiguo sanguine tingat. At isti quemadmodum narras, letifera agunt conuiuia, atque id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi conciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarum histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quoad Cecropes

Exempla dictorum.

Alia collatio Histrionum.

sunt

sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem, & auro intertextam clamydem: quòd si quis (qualia nimirum permulta solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites des, risum profectò moueant spectatoribus: uidelicet persona unà cum ipso diademate contrita, uero aũt actoris capite luxato, cruribusq; maxima ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, quàm miseri sint panni fiat perspicuũ: ac cothurnos quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haud quaquam ad pedis modum respondentiũ. Vide ut me iam similitudines conferre docueris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quędã res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationẽ ferebas? GAL. Istũ quem nunc suscitas sermonem & longior sit, neq; huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim; nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliorem uita humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & usibus circunscriptã. Siquidem publicanum equum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculũ, aut popinatorem culicem, aut cinædum gallum, atq; id genus alia, quæ uos studio comminiscimini, haudquaquam inter illos uidebis. MIC. Quæ dicis, ô Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quiui dediscere cupiditatem illam, à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc quoq; somnium illud ob oculos uersatur, aurũ ostentans: potissimum autem scelestus ille Simon excruciat, qui quidẽ tantas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle, tametsi nox etiamdũ est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducã, atq; in alior̃ diuitum ædes, quò nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos. MIC. Isthuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes transfodere cõpelles? GAL. Nequaq;, uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut siquis longissimã caudæ plumam, quę ob molliciẽ inflectitur. MIC. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextrã ex his auulsam cuicunq; ego gestandam dedero, is quoad uoluero, fores omneis poterit aperire, cunctaq; uidere, ipse inuisibilis. MIC. Equidẽ ignorabam, ô Galle, te præstigiar̃ quoq; peritũ esse. Porrò si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferã. At ille rursum circumrodet, ebibetq; putria coria, quibus cõsueuit soleas cõpingere. GAL. Atqui nefas sit isthuc facere. Siquidẽ Mercurius illud mihi mandauit, ut si quis pennam tenens, istiusmodi quippiã patrarit, uociferans furẽ proderem. MIC. Rem neutiq; ueri similem narras, nempe Mercuriũ quũ ipse sit fur, non sinere alios, ut idem faciãt. Sed tamen abeamus. Nam aurũ auferã, si modo possim. GAL. Pennam prius reuellito. Quid hoc rei? ambas reuulsisti. MIC. Tutius hoc quidẽ ô Galle, tum tibi minus fœdũ sit futurũ, ne altera caudæ parte mutilatus claudices. GAL. Age sanè: sed utrũ Simonẽ prius adimus, an alium quẽpiam diuitũ? MIC. Haud aliõ, imo ad Simonem, qui uidelicet pro dissillabo, tetrasyllabus esse affectet, posteaquã diues euasit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igitur deinceps facio? GAL. Pennã seræ admoue. MIC. Ecce autem, dij boni, ostium perinde atq; claui resilijt. GAL. Perge porrò præcedens, Vides illum uigilantẽ ac supputantem? MIC. Video per Iouem, & quidẽ ad obscuram siticulosamq; lucernã. Præterea pallet, haud scio unde Galle, totusq; exaruit, atq; extenuatus est, mirũ, ni curis. Neq; enim auditum est illum alioqui malè habere. GAL. Ausculta quid dicat, siquidẽ intelliges, qui bus de causis ad eum modũ sit affectus. SIMON. Nimiruũ septuaginta illa talenta rutò admodum sub lectica defossa sunt, neque quisquam alius omnino uidit. At uero, sedecim illa Sosylus equiso uidit me sub præsepi occultantem. Itaque de curando strabulo non est admodum sollicitus, quanquam nec aliàs admodum laboris appetens, uerisimile est autem illum multò etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tam ingens salsamentum illi opsonio proposuisset?

Cõclusio, nullam uitã molestiorem esse humana.

Iam et exemplis probat, quæ dixit hactenus.

Effictio diuitis cogitabũdi & rationem supputantis.

fuisset? Tum autē aiunt, illum monile emisse uxori drachmis quinq. Heu miser o mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid quòd ne pocula quidē sat in tuto mihi recondita sunt, quū sint multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, atq; insidias parant. Præter cęteros autem Micyllus iste uicinus. MIC. Ita per Iouem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle, ne protinus ipso in furto nos prodas. SIMON. Optimū igitur fuerit, ut ipse insomnis seruem. Omnem obibo domum in orbē obambulans. Quis iste? uideo te per louem. O parietum perfossor, posteaquam es columna, bene res se habet. Pernumerabo denuo refossum argentum, ne quid fortè dudum me fugerit. En rursum, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, atq; insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quenquā deprehendero, rursum aurum defodiamus. GAL. Sic tibi habent ō Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc aliquantulum supereſt. MIC. O miser, cuiusmodi uiuit uitam? hostibus eueniat ad hunc modum diuitem esse. Itaq; pugno illi in maxillam illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio despolior miser MICYL. Plora ac uigila, auriq; similis corpore reddaris, quandoquidem illi affixus, deditus es. Nos autem, si uidetur, Gniphonem fœneratorem uisamus. Nam nec is procul hinc habitat: ipsæ nobis suapte spōte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq; curis inuigilantem, & usurarum rationes iterantē digitis contortis? cui propemodum relictis his omnibus sit in silpham, aut culicem, aut muscam abeundū. MIC. Equidem uideo miserum ac uecordem hominē, ne nunc quidem multō meliorem uiuere uitam, quām silphæ aut culicis, Adeo totus & hic à curis & rationibus est extenuatus. Nunc ad aliū eamus. GAL. Ad tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patuere. Quin introimus? MIC. Paulò antè hæc omnia mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias? uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum natu grandem. MIC. Video profectò quiddā haudquaquam uirile. Porrō altera ex parte ipsam item uxorem à coquo constuprari. GAL. Quid ergo? Num optaris & horum hæres existere Micylle, cunctaq; possidere, quæ sunt Eucratis? MIC. Haudquaquam Galle. Imò fame citius interierim, quām id genus quippiam patrarē. Valeat aurum & conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ sunt, quām si à domesticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quandoquidem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reliqua rursus alias uidebis Micylle.

ICAROMENIPPVS, SIVE HYPERNEPHELVS.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

QVod suprà in specie, idem hic in genere tractat. Reprehendit enim in uniuersum omnium hominum tum priuatorum, etiam regum ac principum, omnia facta ac studia, siue ea priuata sint, siue etiam ad cultum, ac religionem deorum pertineant, præcipue autem philosophos, ut semper alias, insectatur, quos indicat non modo circa res humanas incerta ac stulta docere, uerum etiam de rebus sublimibus, de mundo, de deo, de prouidentia diuina & id genus alijs, absurda, atq; impia quædam tradere, quæ neque uiderint ipsi, neque aliunde cognouerint. Atque hæc omnia sub Menippi nomine, quem aliàs quoque, ut philosophis infestum atque inimicū exhibet. Hunc enim fingit, cum uideret hominum res incertas & ridiculas esse, cupereq; ueritatem naturæ, ac uirtutem cognoscere, ad philosophos sese contulisse. Qui cum multa quidem, ac speciosa habitu, ac uerbis pollicerentur, doctrina autem inter se diuersa, atque aliena quædam traderent, neque ipsi sibi consentirent, pro ueritate, nugas quasdam docendo, postremo consilij inopem, de cœlo conscendendo, ac ipsarum illarum rerum, experimento capiendo cognasse. Assumptis igitur & affictis alis, Dædali exemplo, in cœlum subuolasse, ubi primum circa Lunam facto ceu diuerticulo quodam, contemplatum esse omnia, quæcunque in terris, siue publi-

cè,

tē, siue priuatim, & in occulto quoq; geruntur, non modo à regibus & principibus, uerumetiam à ciuitatibus, populis, diuitibus & plebeis. Deinde autem in cœlo ea uidisse, quæ stultè ac ridiculè Iupiter circa hominum uota, sacrificia, iuramenta, & cætera officia dispensanda exercet, quæq; item alij Dij in conuiuijs, in concionibus, & cæt. non quidem ipsi agere solent, sed à stultis & imperitis hominibus agere creduntur. Vtrobiq; autem grauem de philosophis querelam audiuisse. Nam Lunam quidem de contumelijs, quibus ab illis afficeretur, conquestam esse: propterea quòd ab alijs lumen furtiuum habere, ab alijs ceu speculum, supra oceanum suspensam esse, diceretur. Iouem autem omnem illorum uitam, mores, sectas, habitum, doctrinam, facinora domestica & linguæ petulantiam, accusasse. præcipue autem contra Epicureos, ut qui Deos omnino ullos negarent esse, incensum fuisse. Porrò Tituli ratio hæc est, quod, ut Icarus alatus in altum subuolasse dicitur, ita hic Menippus quoq; cœlum alatus conscendit, unde & alter titulus ὑπερνέφελος additur, quasi dicas, eius qui supra nubes ascendit. In primis memorabilis & propria descriptio illa Philosophorum est, qua Iupiter in concilio deorum illos depingit, quæ non modo in philosophos olim quadrasse uidetur, uerum etiam theologis plerisque nostrorum temporum, præcipue monachis & scholasticis istis, quos uocant, accommodari posse. Fuit autem, ut hoc quoque addamus, Menippus quidem reuera Cynicus philosophus, natione Phœnix, ac seruus natus. de quo Laërtius uide.

MENIPPVS.



ER mille igitur erant stadia à terra usque ad lunam, ubi prima nobis fuit mansio. Porrò hinc sursum ad solem parasangæ fermè quingentæ. Rursum ab hoc usque ad ipsum denique cœlum, arcemq; Iouis in edito sitam, tantum ferè spacij fuerit, quantum aquila probè, succinctè, atque expeditè queat uno die peragere. AMICVS. Dic mihi per Gratias, Menippe, quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac tacitus tecum supputas? Etenim iamdudum te assectans, audio soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina quædam commemorantem. MENIP. Ne mireris Amice, si sublimia aëriaq; tibi uideor loqui. nam summam apud me reputo nuper actæ peregrinationis. AMIC. Nimirum Phœnicum exemplo uiam stellis notaras. MEN. Haud quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum peregrinatus. AMIC. Papæ, longum profectò somnium mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas insciens. MENIP. Quid ais? somnium tibi referre uideor: qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? AMIC. Quid audio? Itāne Menippus nobis à Ioue delapsus adest è cœlo? MEMIP. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, & auditis, & conspectis. Quōd si nō credis: equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo: cū supra fidem esse uideo meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto diuine atq; Olympie Menippe, mortalis cum sim, ac terrestris, queam non credere uiro, qui nubes superarit: quiq; ut Homericis dicam uerbis, Iam sis cœlitum è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem ac formam attinet, non es admodum similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoq; ab aquila raptum fuisse: quo pocillatoris alicubi munere fungereris. MENIP. Non me clàm est te iamdudum irridere. Neq; uero id omnino mirum: si narrationis nouitas tibi fabulæ uidetur adsimilis. Cæterum ad consensum nihil mihi erat opus, neq; scalis, neq; uti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quōd alæ mihi essent propriæ. AMIC. Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidem præter alia, nobis insciētibus, miluius quispiam aut gracculus ex homine factus es. MENIP. Rectè amice: neq; procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoq; sum machinatus. AMIC. At interim omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoq; alicubi in mare delapsus, Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarium? MENIP. Nequaquam. Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutinatas: eaq; quamplurimum ad solem esset liquefacta: defluxis alis, non mirum

Occasio Dialogi.

Docilitas & Attentio.

si decidit. At nobis citra ullam ceram erant pennæ. AMIC. Istud quî fieri potuit? Iam enim haud scio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. MENIP. Ad hunc fermè modum. Aquilam egregiè magnam, tum aût & uulturem ualidum arripui. His cum alas unà cũ ipsis brachijs præsecuissem. Quin potius si uacat, totius commenti rationem ordine tibi percensebo. AMIC. Mihi quidem uel maximè uacat. Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: iamq; ad narrationis finem inhio. Ne uero me negligas, per Iouem amicitiæ præsidem: auribus in aëre suspensum, ob tuam narrationem. MENIP. Ausculta igitur. Neque enim ciuile fuerit, si spectem animum ore hiante relictum: eumq;, quemadmodũ tu ais ab auribus suspensum: Ego igitur cum expendens ea quę sunt in uita mortaliũ: protinus omnes res humanas repperissem ridiculas, humiles, instabiles: nempe opes, imperia, magistratus: contemptis his, atq; horum studio, adiectoq; animo ad ea, quæ uerè sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare, & ad uniuersi naturam suspicere. Atq; hic mihi multam attulit hæsitationem, primũ hic ipse qui à sapientibus appellatur mundus. Neq; enim inuenire poteram, neque quo pacto factus fuisset, neq; quo opifice: neq; quod esset illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim contemplarer, multò etiam magis ambigere sum coactus. Quippe qui uiderem stellas temerè per cœlũ dissectas. Tum solem ipsum, quid tandem esset, scire gestiebam. Super omnia uero, quæ Lunæ accidebant, mihi uidebantur absurda ac planè mira: putabam q; causam aliquã arcanam et inexplicabilem esse, cur illa subinde speciem formamq; uariaret. Quin etiam fulgurem cans, tonitru erumpens, tum pluuia, nix, grando, è sublimi demissa. Videbantur hæc quoq; omnia coniectu difficilia: quæq; nullis notis deprehendi possent. Itaque cum ad eum modum essem affectus: optimum factu ratus sum, ut horum unumquodq; à philosophis istis perdiscerem. Siquidẽ existimabam illos ueritatem omnem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos delegissem, quantum mihi coniectare licebat, è uultus austeritate, eq; coloris pallore, ac barbæ profunditate. Mirum enim ut mihi ex ipso protinus aspectu sublimiloquos quosdam, & cœlestium rerum peritos uiros præ se ferebant. His ubi memet docendum tradidissem magna pecunia: quam partim eueſtigio præsentem numerauí: partim tum me persoluturum sum pollicitus, ubi ad philosophię summam peruentum esset: non grauabar erectus ad nugas doceri, & uniuersi dispositionem discere. At illi tantum aberant, ut me pristina liberarent insciti: ut in maiores etiam dubitationes cõiecerint: principia nescio quæ, ac fines, tum insecabilia, inania, syluas, idæas, atq; id genus alia, mihi quotidie offundẽtes. Verum illud interim mihi uidebatur omnium esse grauissimum: quòd cum nihil inter illos conueniret: uerum pugnantia, diuersaq; inter se omnia loquerentur: tamen postulabant, ut sibi fidem haberem: ac ad suam quisque rationem me conabatur adducere. AMIC. Rem absurdam narras. Si uiri cum essent sapientes, inter sese de rebus factiosè dissidebant: neque de ijsdem eadem probabant. MENIP. Atquí rideres Amice, si audieris illorum arrogantiam, & in disserendo prodigiosam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrederentur: nihiloq; præstantiores essent nobis, qui super terram ambulamus: ne cernentes quidem acutius quàm quiuis alius astans: nõnulli cæcutientes etiam senio atque inertia: tamen & cœli terminos perspicere sese profitebantur: solem quoque ipsum dimetientes: & ea quæ supra lunam sunt, aggredientes. Ac perinde quasi ex ipsis delapsi stellis: ita & magnitudinem illarum, & figuram explicabant. Ac sæpenumero cũ fortè ne illud quidem certò scirent, quot stadijs à Megara abessent Athenæ: tamen spacium, quod interest inter solem & lunam, quot esset cubitorum, audebant pronunciare: Tum aëris altitudinem, maris profunditatem, terræ ambitũ dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum figuras super quadrangulos inducentes: neq; nõ sphæras quasdã picturatas, cœlum scilicet ipsum

Narratio, ac primũ quibus de causis ad philosophos se contulerit.

Ignorantia et insciti a uulgi.

II.

Causæ: quib. cõmotus, cœlũ ac Iouẽ ipsum adeundũ censuerit. Nẽpe philosophorũ diuersa & incerta doctrina.

De cœlo et rebus sublimib.

metientes

metientes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis arrogantiæ? quòd cùm de rebus usquea deo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducantur: uerum supra modum contendunt, nec ullum uincendi locum aliis relinquunt. Tantum non iureiurando confirmantes, Solē massam esse candefactam: incoli Lunam, stellas aquam potare: idq; soleuelutisitula quadam per funem demissa, uaporem è mari attrhēte, atq; illis omnibus ordine potum distribuente. Nam quanta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoscere. Iam mihi specta per Iouem, num illorum decreta inter se cōsentiant, ac non magis longissimis dissita interuallis. Quandoquidem primum de ipso mundo uaria est sententia: cum aliis & ingenitus, & nunquam interiturus esse uideatur. Rursum alij, & opificem illius, & fabricādi modum eloqui sint ausi. Quos equidem cum primis admirabar: propterea quòd cum deum quendam rerum omnium opificem præposuissent; non illud etiam adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortū non possis uel tempus, uel locum imaginari. AMIC. Prorsus audaces quosdam Menippe, homines, ac prodigiorum autores mihi narras. MENIP. Quid autem si iam audias, uir optime, quæ differant, & de Ideis, & de incorporeis: tum quæ de finito & infinito nugantur? Nam & his de rebus acriter inter se digladiantur. Dum alij fine circumscribunt uniuersum: alij contrà, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidem ex istis complures esse mundos demonstrabāt: damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haudquaquam amicus pacī, bellum rerum omnium parentē esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his Deus esset numerus: illi rursus, per canes & anseres ac platanos deierarent. Deinde alij, reliquis omnibus dijs expulsis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant: ita ut mecum etiam animo discruciarer, cum tantam audirem deorum inopiam. E diuerso, alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis, hunc aliquem primū deum appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebāt. Ad hæc alij incorporeum quiddā & informe putabant esse numen. Alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dijs esse curæ res mortalium: uerum erant nonnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter atq; nos consueuimus ætate defectos, à ministerijs dimittere: nihilo aliusmodi eos inducunt, quàm cuiusmodi in comœdijs induci solēt satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse quidem ullos omnino deos credebant: sed mundum nullo domino, nullo q; duce temere ferri sinebant. Atqui cum hęc audiebam, uerebar non habere fidem uiris altifremis, ac probè barbatis, Nec q; tamen inueniebam, ad cuius dicta meuerterem: ut aliquam illorum sententiam nancisceror irreprehensam, ac nequaquam ab alio subuersam. Itaq; planè tandem Homericū illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem: sed me mēs diuersa uetabat. In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem: desperabam futurum, ut super his uerum aliquid in terris audirem: cæterum unica tātum uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cœlum ascenderem. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primum ipsa cupiditas: deinde fabularum scriptor Aesopus: qui aquilis ac scarabeis, interdum & camelis cœlum adiri potuisse demonstrat: uerum ut mihi ipsi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Cæterū si uulturis, aut aquilæ alas induissem: nam has solas sufficere ad humani corporis motum: futurum forsitan, ut mihi succederet experiētia. Itaq; correptis auibus, alteri dextram alam, porrò uulturi sinistram amputaui: idq; admodū scitè. Deinde quum obligassem, humerisq; loris ualidis accommodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inserendis addidissem: mei ipsius periculum faciēbam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, & anserum exemplo

De mundo.

De infinito.

De Deo.

De diuina prouidentia.

Quibus ratiōnibus adductus perficiēdæ rei ppositæ spem cœperit.

Hypotyposis uolatū et ascēsum meditātis.

paulum adhuc à terra uolatu me ſuſtollens, inter uolandum ſummis interim pedibus ingrediens. Poſtea quum res ex animi ſententia ſuccederet, iam audacius etiam experimentum aggrediebar: conſcenſaq; arce demiſi meipſum per præceps, atq; inde in ipſum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuolaſſem, ſublimia iã & ardua cogitare cœpi: ac tollens me à Parnetho ſiue Hymetto, ad Geraneam uſq; uolabam. Rurſum inde ad Acrocorinthum ſubuolaui: deinde ſupra Pholoën & Erymanthum ad Taygetum uſq;. Ergo quum tandem audax facinus ſatis eſſem meditatus: iamq; perfectus et altiuolus euaſiſſem, non ampli us de pullis imitandis cogitabam: uerum conſcenſo Olympo, cibo quàm leuiſſimo paſtus, inde rectà in cœlum tendere cœpi: initio quidem oborta oculorũ uertigine ob profunditatem: & poſtea ferebam, et hoc quoq; facile. Verum ubi iam ipſi lunæ uicinus eſſem, plurimumq; nubium eſſem emenſus: ſentiebam me defatigatum, maximè in ala ſiniſtra, nempe uulturina. Hucigitur diuerti, ac ſuper eam inſidens requieſcebam: in terram interim è ſublimi reſpiciens, neque ſecus quàm Homericus ille Iupiter, nunc bellacium Thracum regionem deſpiciens, nunc Myſorum, mox (ſi libuiſſet) Græciam, Perſidem, Indiamq;: ex quibus omnibus uaria quadam uoluptate perfundebar. AMIC. Ergo iſta quoq; narrabis Menippe: ne ulla prorſus peregrinationis parte fraudemur: quin potius ſiquid obiter in itinere conſpexiſti, fac ut hoc quoq; ſciamus. Nam ego ſanè haud mediocria dicturum te expecto: de terræ forma, deq; omnibus quæ in terra ſunt, cuiuſmodi tibi uiſa ſunt ex alto contemplanti. MENIP. At tu quidem rectè coniectas Amice. Quamobrem quatenus licet, conſcenſa luna inter narrandum peregrinanti comes eſto, ſimulq; mecum contemplare totam terræ ſpeciẽ, habitũq;. Atq; initio quidem admodum puſillam quandam terram mihi uidere uidebar: multo, inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem ubinam eſſent tanti illi montes, ac tantum mare: quòd ni Rhodiorum coloſſum conſpexiſſem, tum Phariam turrim: haud dubiè prorſus ubinam eſſet terra, me prorſus latuiſſet: uerum iſta quòd ſint ſublimia, præq; cæteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad ſolem reſplẽdeſcens, indicabant terram eſſe id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita cœpit eſſe conſpicua: nõ ſolum ſingulæ nationes atq; urbes: ſed planè uidebã nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut ſumatim dicã:

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Iſta quæ nunc dicis, haud quaquam ſunt ueriſimilia, ac ſecum pugnantia. Etenim quum pauloantè Menippe terram requireres, propter ingens in medio interuallum in arctum contractam: adeo ut niſi coloſſus tibi feciſſet indicium, forſitan aliud quiddam uidere te credidiſſes, quî repente factus lynceus, cuncta quæ ſunt in terra, dignoſcis: homines, feras, ac propemodum etiam culicum nidos. MENIP. Rectè tu quidem admones: nam quòd maximè dictum oportuit, id neſcio quomodo præterij. Siquidem quum ipſam quidem terram conſpectam agnoſcerem, cæterum reliqua nõ poſſem perſpicere propter altitudinem: nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me diſcruciabat, ac uehemẽter perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum eſſem ſollicitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adeſt ã tergo ſapiẽs ille Empedocles, ea ſpecie ut carbonarium quempiam eſſe diceres, cinere oppletus, atq; exuſtus. Hunc ego quum uidiſſem (dicendum eſt enim) nonnihil perturbabar, ratus dæmonẽ aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullum ego ſum numen: quid me immortalibus æquas?

Sum Empedocles ille phyſicus: etenim ubi me præcipitem in crateras inieciſſem, fumus ab Aetna raptum huc ſubuexit. Itaq; nunc lunam incolo, aëriuagus plerumq;, ac rore uicto. Adſum autem hæſitanti iam iſtam tibi adempturus: nã illud (ni fallor) malè te habet, torquetq;, quòd non liceat tibi perſpicuè terrã cernere.

1. Diuerſoriũ Lunæ, unde proſpectu in terram capto cũcta quæ in inferioribus hiſce regionibus geruntur inſpicit.

Tacitè et hæc ut ambitioſa hominũ opera perſtringit

Modus & facultas rei gerendæ.

Empedoclem hic notat, uelut ipſe quoq; de rebus naturalibus abſurde nugatus ſit. alludit aũt ad id, qđ idẽ ut quidã tradunt, in crateres Aetnæ præcipitauit ſeſe.

nere. Benè abs te factum est, inquam, optime Empedocles, ubi primum deuola ro rursus in Græciam, tui memor sacrificabo tibi in fumario: atq; in Nouilunijs ter ad lunam inhians uota faciam. Imò per Endymionem, inquit ille, haud huc accessi præmij gratia, sed affectio quædam mouit animum meum, quum te uide rem affectum molestia: uerum scis quid facies, quo perspicax fias? Non per Io uem, inquam, nisi tu mihi forsitan caliginem amoueas ab oculis, nam in præsentia uideor non mediocriter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acutè uideas, id ipse tecum è terra allatũ habes penes te. Quid igitur est istud inquam, neq; enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio, inquam maximè, sed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia cætera acutissimi uisus est: unde sola solem aduersum obtuetur, atque ita demum est rex & ingenua aquila, si non conniuentibus oculis aduersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me pœnitet, qui non meis exemptis oculis aquilinos inseruerim, cum hac ascenderem. Nam nunc sanè dimidiatus aduenio, neq; omni ex parte satis regaliter adornatus, quin magis adsimilis uideor nothis istis & abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisq; cohibita uulturis ala alteram solam mouere, iuxta proportionem alę, dextro oculo cernes acutè: quo minus altero cæcutias, nulla ratione succurri potest, propterea quòd ad partem pertineat deteriorem. Mihi, inquã, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more cernam. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non raro uidisse uidear fabros altero oculo melius etiam ad regulam exæquantes ligna. Hæc locutus simul ea faciebã, quæ præceperat Empedocles. Ille interim paulatim subducens sese, sensim in fumum euanuit. At simulatq; mouissem alam, ingens lumen mihi circũfulsit, adeo ut cuncta fierent in conspicuo, quæ hactenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clarè uidebam & urbes, & homines, & quæ fiebant: neq; solum ea quæ sub dio, uerumetiam quæ domi faciebant, rati sese ã nemine uideri. Ptolomæum uidi cum sorore rem habentem, Lysimacho struentẽ insidias filium, Antiochum Seleuci filiũ, nouercæ Stratonicæ clanculum innuẽtem, Thessalum Alexandrum ab uxore tolli è medio, Antigonum filij uxorẽ adulterio studentem, Attalo nenenum porrigentẽ filium. Rursum ex altera parte Arsacen interficientem mulierculam, & Arbacẽ eunuchum gladium educentẽ in Arsacen. Porrò Spartinus Medus è conuiuio foras protrahebatur à satellitibus, calice aureo in frontẽ impacto. Atq; his fermè cõsimilia tũ in Libya, tum apud Scythas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, insidiãtes, rapientes, peierantes, trepidãtes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidẽ negocia huiusmodi mihi spectaculũ exhibebant. Cæterũ quæ factitabant plebei, longè magis erãt ridicula. Siquidem inter hos uidebam Hermodorum Epicureũ ob mille nummũm peierantem, Agatholem Stoicũ de mercede discipulum in ius uocantẽ, Cliniam rhetorem ex Æsculapij fano phialam auream suffurantem, Herophilum Cynicũ in fornice dormientem. Quid enim alios cõmemorem, qui parietes perfoderent, qui lites agitabant, qui fœnerabãt, qui reposcerent? Nam uarium quoddam & undiq; mixtum erat spectaculum.

Regum uita & mores.

Plebeiorum ac studia.

AMIC. Atqui rectè facies Menippe, si ista quoq; retuleris. Cõsentaneum est eñ te ex his non uulgarem cepisse uoluptatem. MENIP. Ne fieri quidem potest Amice, ut cuncta ordine recensea, quum spectare modo ista fuerit difficillimũ: uerum rerum fastigia eiusmodi fermè uidebãtur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiæq;. Altera ex parte iudicia, & cõciones. Rursum alia ex parte sacrificabat quispiam. In proximo uero conspiciebatur aliquis luctum agens. Porrõ quum ad Geticam respicerem, uidebam belligerãtes Getas, Rursum ubi ad Scythas deflecterem, cernere erat errãtes in plaustris. Mox ubi paululũ in diuersam partem deflexissem oculũ, spectabam agricolantes Aegypti

Gentiũ uicta et proprietates.

os, Phœnix scortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon loris cædebatur, Atheniensis causas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererentur, cogita nũc cuiusmodi uisa fuerit rerum confusio. Non aliter, quãm si quis producat multos saltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omisso concentu propriam quisq; cantionem canat. Deinde si certatim canat unusquisq;, & peculiarẽ suum cantum absoluere studeat, uocisq; magnitudine uicinum superare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiusmodi futurus sit eiusmodi cantus. AMIC. Modis omnibus Menippe ridiculus ac confusaneus. MENIP. Atqui Amice, hoc genus sunt omnes qui in terris choreas agunt, omnisq; mortalium uita ex huiusmodi constat discrepantia: quippe qui non modo sonent absona, uerum & ornatu sint dissimili, diuersaq; moueant, neq; quicquam idem cogitent, donec choragus omnes è scæna exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factũ est, iam omnes sunt inter se similes, taciti, nec amplius confusam illam, & incõpositam canentes cantionem. Verum in uario ipso ac multiformi Theatro, uide licet ridicula erant quæ gerebantur omnia, præcipue uero mihi risum mouebãt ij, qui de agrorum finibus contendebant, quisq; sibi placerent hoc nomine, quòd Sicyonium agrum colerent: aut quòd Marathonis eam partem haberẽt, quę est iuxta Oenoën, aut quòd in Acarnania iugerũ mille possiderent. Cum uniuersa Græcia, quemadmodum id temporis mihi è sublimi despicienti uidebatur, quatuor digitorum spacium habere uideretur. Attica, nisi fallor, proportione, minima pars erat. Itaq; perspexi quid esset reliquũ, quod diuitibus istis animos tolleret. Etenim is qui inter hos quamplurimum agri possidebat, uix unã ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Peloponnesum flexissem oculos, deinde terram Cynosuræ subiectam aspexissem, ueniebat in mentem, pro quantula regione, quæ nihilo esset latior lente Aegyptia, tamingens Argiuorũ ac Lacedæmoniorum multitudo cecidisset uno die. Porrò si quem cõspexissem auro superbientem, quòd annulos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebam & hunc. Nam Pangæum uniuersum, unà cum ipsis metallis, uix erat magnitudine micæ. AMIC. O te felicem Menippe, qui tam nouum spectaris spectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atq; homines ipsi, quanti uidebantur, ex alto contemplanti? MENIP. Equidem arbitror te sæpenumero formicarum concionem uidisse. Aliquas in orbem obambulantes, nonnullas exeuntes, rursum has in ciuitatem redeuntes. Atq; hæc quidem fimum exportat, hæc alicunde raptam fabæ tunicã, aut dimidiatum frumenti granum currẽs apportat. Consentaneum est autem pro ratione uitæ formicarum, esse apud illas & ædiũ fabros, & concionatores, & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes sanè cum ipsis uiris, formicarum nidis maximè uidebantur adsimiles. Quòd si tibi uidetur humilius exemplum, uiros cum formicarũ republica conferre, uetustas Thessalorum fabulas specta. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicosissimam, è formicis uiros natos esse. Iam posteaquam satis spectassem omnia, satisq; risissem, excussi meipsum, subuolaui,

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondum stadium ascenderam, cum Luna, fœminea sonans uoce, Menippe inquit, ita tibi contingent quæ optas. Inserui mihi in re quapiam apud Iouem. Die inquam, neq; enim erit molestum, nisi si quid oneris sit portandum. Nuncium inquit, quendam haud grauem, ac petitionem meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus præterea nihil est negocij, nisi ut curiosi res meas exquirant: quæ sim, quanta sim, & quam ob caussam dissecer, dimidiataq; fiam, curq; utrinq; gibbosa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari: illi speculi ritu, supra mare suspensam esse. Alij rursus, quod quisq; secum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Postremo, ipsum quoq; lumen aiunt mihi et furtiuũ esse, & adulterinum: quodq; supernè à sole proficiscatur,

Amplificatio à simili.

Vanum atq; inutile studium plura possidendi. à collatione partium ac totius.

Ciuitatũ propria studia.

Collatio formicarum.

Querela Lunæ de philosophorum conuiciis.

tur, neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater est, committere me, & factionem inter nos serere conantes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerunt sole saxum esse illum, et massam candentem. Et tamen quàm multarum rerũ illis sum conscia, quas noctu patrant turpissimas & execrandas, cum interdiu tetrici sint & aspectu uirili, habituq; graues, & imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atq; ego cum ista uideam, sileo tamen. Neq; enim decorum arbitror, retegere atq; in lucẽ efferre nocturnas illas diatribas, & quam quisq; in operto uiuat uitam. Quinetiam si quem conspicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quàmmaximè nocturnum audentem: continuò contracta nube tegebam, ne uulgò ostenderem, uiros senes, ea gerẽtes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uirtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est oratione me discerpere, modisq; omnibus contumelia afficere. Adeo ut, testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habuerim, quàm possem hinc longissimè demigrare quopiam, ubi liceret curiosam istorum linguam effugere. Hęc igitur memineris, ut Ioui renuncies: si mulq; illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durem, nisi physicos illos comminuat: dialecticis os occludat: Stoam demoliatur: Academiã exurat, quæ in Peripato habentur: diatribis finem imponat. Siquidem ad hunc deniq; modũ fiet, ut mihi paretur quies, desinantq; me quotidie commetiri. Fient, inquam, quæ mandas, simulq; rectã ad ipsum cœlum tendebam,

Amplificatio ab immerito.

Epilogus.

Nulli ubi comparent hominũmue boũmue labores.

Etenim paulopòst ipsa etiam Luna mihi perpusilla uidebatur è sublimi. Tandẽ & terram obtexerat: Porrò relicto ad dextram sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cœlum perueni. Ac primum quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire: ratus facilẽ fieri posse ut fallerem. quippe dimidia mei parte aquila. Porrò aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarem. Pòstapud me perpendebam, illos quamprimum deprehensuros esse me, qui alteram alam uulturinã indutus essem. Quapropter optimum factu ratus, non temere uenire in periculum, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomen percõtatus meum, festinatò abijt, Ioui renunciaturus. Nec multò pòst, intrò sum accersitus, magnopere pauitans ac tremens. Offendoq; deos omneis pariter considentes: nec hos absq; sollicitudine, Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantum antea, nunquam expectabant futurũ, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porrò Iupiter, admodũ terribili uultu toruoq; & Titanico me obtuens, inquit: Quisnam es, & unde uenis? ubinam urbs tibi, qui ue parentes? Hoc ubi audissem, propemodum metu sum exanimatus. Attamen constiti stupidus, præq; uocis magnitudine attonitus. Aliquanto põst ad me reuersus, omnia dilucidè exposui, ab ipso exorsus capite: Quemadmodum concupissem sublimia illa cognoscere: Quemadmodum accessissem ad philosophos, quemadmodum pugnantia loquentes audissem: Quemadmodum desperassem, distractus illorum dictis: Deinde meum inuentum, tum alas, reliquaq; omnia, usq; ad ipsum cœlum. Post omnia addidi, quæ luna mandarat. Itaque ridens Iupiter exporrectis aliquantum supercilijs: Quid dicas, inquit, de Oto & Ephialto: cum ausus sit & Menippus in cœlum ascendere? At in præsentia quidem, te ad hospitij consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super his quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimittemus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam cœli partem, unde maximè omnia poterant exaudiri: Iam enim tempus erat, ut uotis audiendis consideret. Atq; interim intereundum percontabatur me super his negocijs, quæ essent in terra, ac primũ quidem illa: Quanti nunc uenit triticum in Græcia: Et num superior hyems grauiter uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosiore. Sub hæc rogabat: nunquis adhuc supereset è Phidiæ genere: Et quam ob caussam Athenienses totannos Iouialia intermisissent: Et num in animo haberent Olympium suum ab-

II. *Ascensus in cœlũ et ad ipsum Iouẽ.*

Et hactenus quidẽ hominũ stultitiã et cupiditates persecutus est. Iã et illa quæ de dijs feruntur eodem modo exagitat.

Ridicula & inepta cura Iouis.

soluere. Etnum essent comprehensi, qui templum Dodonæum sacrilegio spoliassent. Ad ea cum respondissem: Dic mihi (inquit) Menippe, de me uero quam habent homines opinionem? Quam, inquam, ô here, nisi maximè piã? nimirũ omnium deorũ regem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Cæterum ego contentionem illorũ probè noui, etiam si nihil fateare. Siquidem fuit olim tempus, cum illis & uates esse uiderer & medicus. In summa, unus eram omnia. Tum Iouis plenæ erant, & uiæ omnes, simul & mortaliũ conciones. Pisa ac Dodona splendidæ erant, ac conspiciendæ omnibus. Porrò præ fumo sacrorũ, nec attollere oculos mihi licebat. Verum posteaquã Apollo apud Delphos cõstituit oraculum, Aesculapius medicinæ officinam Pergami, simul atq; Bendidium natum est in Thracia, Anubis templum in Aegypto, Dianæ apud Ephesios, ad ista quidem concurrunt omnes, solennes conuentus celebrant, Hecatombas offerunt: mihi uero tanquã ætate defecto, abunde magnum honorẽ habuisse se putant, si solido quinquẽnio sacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, q̃ sint uel Platonis leges, uel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quæpiam confabulati, in eum peruenimus locũ, ubi consessurus erat ad exaudienda uota. Erant autem ordine sitæ fenestræ, cuiusmodi sunt ora puteorũ, habentes opercula, iuxta unamquamq; sella posita erat aurea. Itaq; Iupiter cum ad primã assedisset, detracto operculo, præbuit se petẽtibus. Optabant aũt ex omni undiq; terra, diuersa uariaq;. Nam ipse quoq; admotis pariter auribus, simul audiebam uota. Erant aũt huiusmodi: O Iupiter, contingat mihi regnũ. O Iupiter, cõtingat cepas & alia mihi prouenire. O Iupiter, utinã pater mihi breui moriatur. Rursum alius alius dicit: Vtinã existam hæres uxoris. Vtinã nemo resciscat me struxisse insidias fratri. Contingat mihi uincere litẽ, coronari Olympia. Porrò ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas, ille ut Notus. Agricola optabat pluuiam, contrà fullo solẽ. At Iupiter audiens, & singula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Biusdẽ expostulatio, q̃ cõtẽni incipiat.

Quo pacto uota hominũ examinentur

Verum hoc concessit Saturnius, abnuit illud,
Nam iusta uota per os fenestræ sursum admittebat, admissa ad dextrã statuens.
Rursus iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigẽs: ne possint ad cœlum accedere. Super uno quodã uoto uidebam illum etiã ambigentem. Etẽm cum essent duo qui diuersa peterent, æquales uictimas pollicitantes, nõ inueniebat utri potius annueret. Itaq; iã Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verum exemplo Pyrrhonis suspensus herebat etiã ac considerabat. Porrò cum iam satis uota proponentibus dedisset operã, ad proximam digressus sellã, et ad secundam fenestrã, prono capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat operã. Vbi his quoq; responsum esset, ac Hermodorũ Epicureũ fulmine cõminuisset, ad proximã deinde sellam se trãstulit, de diuinationibus omnibus & augurijs auditurus. Hinc ad sacrificiorũ fenestrã transijt, per quod fumus ascendens, denunciabat Iouinomen uniuscuiusq;, qui rẽ diuinã faceret. Rursum omissis his, uentis & horis mãdabat, quæ facere deberẽt. Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea spira in Lydia. Tu Note quiesce. Zephyrus Adriani undas concitet. Tũ in Cappadociã grandinis mille modij dispergant. Tandẽ omnibus fermè ordinatis, discedebamus in eũ locũ ubi cõpotant dij. Iam em̃ cœnæ tempus erat. Mecũ Mercurius arreptũ iussit accũbere iuxta Panẽ & Corybantes, & Attim ac Sabariũ, inquilinos istos & ancipites deos. Interea panem exhibebat Ceres, Bacchus uinũ, Hercules carnes, Myrtũ Venus, Neptunus Menides, simul interim & ambrosiã & nectar furtim degustabam. Nã optimus ille Ganymedes, ut est hominũ amans, siquando conspexisset Iouẽ auertere oculos, nectaris cyathũ unũ, nonnunq; etiam duos mihi infundebat. Dij uero, quemadmodũ alicubi dixit Homerus, & ipse opinor, ut ego illic cõspicatus, neq; frumentũ edũt, neq; potant nigrantia uina: uetũ ambrosiã apponunt,

II. Iuramenta.

III. Sacrificia.

IIII. Quæ cuiq; sublimiũ imperare soleat.

V. Conuiuia deorum.

apponunt,& nectare inebriantur,præcipue uero gaudẽt uesci sacrificiorum fumo,unà cum ipso nidore,subuolante ad hæc sanguine uictimarum,quem sacrificantes aris infundunt. Cæterum inter cœnandum, & Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacem saltabat,& Musæ surgentes in mediũ,tum Hesiodi Theogonias nobis canebant,tum primam ex Pindaricis hymnis odam:deinde omnium saturi requieuimus,quo quisq; sederamus loco,satis uuidi potu.

At reliqui noctem diuiq́,hominesq́ per omnem
Dormibant, me nequaquam sopor altus habebat.

Verum mecum animo uersabam cum alia permulta,tum illa præcipue: qui fieret,ut Apollini tanto iam tempore non proueniret barba, aut quo pacto nascereturnix in cœlo,quum sol semper adesset,unaq́ conuiuium agitaret. Ac tum quidem pusillum obdormiũ, mane uero surgens Iupiter, iussit indici concionẽ, mox quum adessent omnes,sic farier infit: Vti uos conuocarem,in causa fuit hospes hic,qui heri aduenit. Verum quum alioquí iam olim mihi fuerit animus cõmunicare uobiscum de philosophis, maximeq́ uero à luna, hisq́ de quibus illa queritur commotus,statui haudquaquam diutius prorogare consultationem. Est enim hominum genus,quod non ita pridem in uita fluitare cœpit, iners, cõtentiosum,gloriæ auidum,iracundum,gulæ studiosum,stultum,fastuosum,cõtumelios um,& ut uerbis Homericis dicam:

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi,ac uariis rationum labyrinthis excogitatis,alij sese Stoicos appellant,Academicos alij,alij Epicureos, alij Peripateticos, alijs item uocabulis,his multò magis ridiculis. Deinde ubi nenerandum illud uirtutis nomẽ induerint,tum adductis in altum supercilijs,promissaq́ barba, fucato habitu ambulant, detestandos mores secum circumferentes, simillimi nimirum istis Tragœdiarum histrionibus: quibus si personas,stolamq́ illam auro sparsam detraxeris, quod supereſt, id ridiculum est, nempe homũculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuersos aspernantur. de diis uero absurda prædicant,contractisq́ cœtibus adulescentulorum, quos nihil negocij sit fallere,nobilem illam uirtutem ostentant,& uerborum ambiguitates docent, atq́ apud discipulos temperantiam semper ac modestiam laudant,opes ac uoluptatem execrantur. Cæterum ubi soli & apud sese esse cœperint, quid attinet dicere, quanto opere sese ingurgitent, quàm immodici sint ad Venerem,quemadmodum autem etiam assium sordes oblingant? Iam illud est omnium grauissimum,quòd cum ipsi nihil agant, neq́ publicum, neque priuatum,sed inutiles ac superuacanei desideant:

Nusquam in consilijs,nusquam numerentur in armis.

Tamen reliquos accusant, ac uirulentis quibusdam dictis congerentes, neq́ nõ maledicta quædam meditati,obiurgant,proximisq́ conuitiantur. Adeo ut is inter hos primas tenere uideatur,qui clamosissimus sit,& impudentissimus,& ad maledicendum audacissimus. At sanè si quis istum sine fine ista facientem,uociferantem,& cæteros incusantem percontetur,ad hunc modum: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos dicemus te ad uitam conferre? Nimirũ respondebit,si modo recta ueraq́ fateri uolet,hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere,aut militare,aut artem aliquam aggredi,superuacaneum mihi uidetur. Cæterũ clamo,squaleo,frigida lauo,incalceatus per hyemem obambulo:ac ueluti Momus ille,quæ ab alijs gerũtur,calumnior. Ac si quis diuitũ sumptuosius opsonarit,aut amicã habeat:id exquiro, atq́ indignor. Quòd si amicorũq́ quispiã aut sodalium,morbo decumbat, curaq́ et obsequio egeat,id ignoro. Hoc genus sunt nobis odij hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei,uehementer sunt etiam contumelios i:neq́ mediocriter nos mordent,affirmantes neq́ dijs esse curæ res mortalium, neq́ omnino considerari à nobis quid apud illos agatur.

Ridiculum.

Ordio Iouis contra philosophos.

Descriptio philosophorũ Mores.

Sectæ.

Habitus.

Collatio histrionum.

Doctrina.

Vicia domestica.

Petulantia linguæ.

Epicurei, quos specialiter notat, ut qui deos esse negent.

Quas

Quasobres tempus est, ut de his consultemus: propterea quòd si semel ualeant hæc persuadere ijs, qui sunt in uita, non mediocriter esurietis. Quis enim pòst uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumenti? Nam de quibus Luna hos accusat, omnes audistis heri narrantem hospitem. Super his consultate, quæ pariter & hominibus sint quàmutilissima, & à nobis quàm minimè periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatum est ab omnibus: effulmina, exure, comminue: in barathrum, in tartarum: uti gigantes. At Iupiter rursum indicto silentio: Fient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes comminuentur cum ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanè fas non est punire quenquam. Est enim Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos menses. Iamq; inducias promulgaui. Itaq; proximo anno, ineunte uere, mali malè perdentur formidando fulmine.

A periculo, exhortatio.

Reiectio causæ.

Sic ait, atq; supercilijs pater annuit atris.

Porrò de Menippo hæc mihi uidentur, inquit: ut ademptis illi alis, nequando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodiè in terram. Hæc locutus dimisit cœtum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramico. Audisti omnia: omnia, inquam Amice, quæ è cœlo mecum adfero. Quare abeo iam eadem hæc renunciaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.

BIS ACCVSATVS, SEV FORA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

ET hic Dialogus maxima ex parte contra philosophos, idq; nominatim etiam institutus est. Introducit enim iudicio inter se contendentes. Primo, Academiam & Ebrietatem, pro Polemone philosopho, actione fugæ, quòd is cum antea per omnem ætatem ebrietati, ac crapulæ deditus fuisset, audito fortè quodam Xenocrate, subitò, relictis priore uita, ac habitu, ad frugem redierit, ac philosophari cœperit. Secundo, Stoam & Voluptatem, pro Dionysio Heracleensi, miuriarum: quoniam hic ab initio Stoicam professionem secutus, mox cũ morbo quodam correptus, ἀνωδυσίαν istam, quam Stoici docent, cum corpore, ac ualetudinis affectione pugnare uideret, eamq; præstare non posset, ad Epicureos defecerat. Tertio, Molliciem & Virtutem pro Aristippo, consimili actione. Nam & hic cum ab initio Socratis auditor & uirtutis sectator extitisset. Postea uoluptatem ut finem bonorum asserere cœpit. Quarto, Mensariam Diogeni Cynico, actionem fugæ intendentem, quoniam hic, cum à principio quæstum patris secutus, pro mensario sese gessisset, postea cum ob adulteratam monetam solum uertere coactus fuisset, Athenas uenit, & philosophiam sectari cœpit. Quinto, pictoriam artem, Pyrrhonem, ut desertorem accusantem, quòd ab initio pictor fuerat, postea autem relicta ea arte, ad philosophiam sese contulerat. Videtur autem uelle Lucianus ostendere, & quàm ipsi homines abiecti ac uiles, quidam autem etiam perditi per se fuerint, qui apud alios de uirtute, ac summis rebus philosophari, & foris sapientiæ titulo gloriari soliti sint: & quàm à malis, interdum etiam turpibus principijs & caussis, ad tantarum rerum professionem profiluerint: Cum alium uidelicet ex ebrio subitò Academicum factum, alium ex impostore, Cynicum, alium autem etiam ex propria affectione, bonorum finem, & uirtutis naturam æstimasse ostendit. Postremo autem & se ipsum à Rhetorica, & à Dialogo reum fieri fingit, ab illa quòd ea, à qua plurimum adiutus, & nobilitatus fuerat, deserta, ad Dialogum transierit: ab hoc autem, quòd ueterem eius characterem & modum egressus, iocosa & comica argumenta, contra uetus Platonis exemplum, tractare cœperit. Quo iterum uidetur, & studiorum suorum, & instituti rationem quandam exponere uoluisse, & pariter illis respondere quoq;, qui obscribendi genus, & dictionis nouitatem, ipsum fortassis nonnihil corripuerant, quemadmodum & suprà in Prometheo fecit. Ab Exordio autem longam querelam Iouis de curis & officijs deorum, præmittit, qua occasione instituto dramati quærit, & quasi quandam uiam ad futuram actionem sternit. Deinde & alteram Iusticiæ, quæ se in terras iterum à Ioue, ad præsidendum iudicijs uidelicet, demitti grauatur. Vbi in genere quoq; philosophorum initia, siue creationes, & contentiosas atq; clamosas disputationes persequitur, adhibita ad hoc Panos persona, utpote liberioris dei, & ipsam rem, ut est, παρρησιαστικὸν etiam narrantis. Titulus alter ab eo, qui bis hoc est, à Rhetorica, & à Dialogo, accusatur, sumptus est, alter à toto argumento.

At



IVPPITER.

T malè pereant, quicunq; philosophorum apud solos deos felicitatem esse dicunt. Quòd si igitur nossent, quàm multa nos hominum causa patiamur, haudquaquam nos ob nectar, aut ambrosiam beatos prædicarent, Homero uidelicet credentes, homini cæco, & prestigiatori, beatos uocitanos, et ea quæ in cœlis geruntur, exponenti; cum ipse nec illa quidem, quæ in terris fiunt, aspicere potuerit. Iam primum certè, Sol quidem hic, iuncto curru, totam diem cœlum circumuagatur, indutus igne, & resplendens radijs, ne tantum quidem ocij habens, quantū ad scalpendam aurem, ceu dici solet, sufficiat. Nam si uel paululum cessauerit insciens, arreptis habenis equi, & à uia transuerse euntes, omnia miscere incendijs solēt. Luna autem, insomnis & ipsa circumit, lumen exhibens ijs, qui nocturnis commessationibus atq; lasciuijs indulgent, quicq; præter tempus à cœnis domum redeunt. Rursus autem et Apollo, negocios am quandam artem professus, parum abest, quin totis obsurdescat auribus, tanta illi multitudine quotidie obstrepente, atq; oracula efflagitante. Ac nunc quidem in Delphis illi esse, necesse est, Paulo autem pōst Colophonem currendo petit. Inde & Xanthum transit, & cursu postea in Clarum abit, Deinde uero etiam in Delum, uel ad Branchidas. Et in summa, ubicunq; sacerdos oraculorum interpres, postquam de sacro latice biberit, & laurum cōmanserit, ac tripodem impulerit, adesse iubet, impigrū ac strenuum quam primum assistere necesse est, connectentem oracula, uel intercidere artis huius gloriam sibi pati. Nolo enim dicere, quàm multa experiendæ artis, & probandorum uaticiniorum caussa, insidiose quidā contra ipsum machinantur, dum carnes agninas testudines q; uno & eodem uase coctas illi apponunt. Vt nisi nasum acrem & acutum haberet, abijsset eo etiam deriso Lydus ille. Nā Aesculapius quidem, cum ab ægrotantibus quotidie uexetur, & tuetur graue, & tractat iniucunda, alienisq; ex malis proprias sibi contrahit molestias. Quid enim Ventos dicam, planta efouentes, et promouentes nauigia, ijsq;, qui frumēta uentilant, ac paleas secernunt, aspirantes? Aut somnum, ad omnes uolantē? aut etiam Insomnium unā cum somno, pernoctans, ac ueluti interpretem quendam illius se gerens? Omnia enim hæc humanitate ac beneuolentia quadam erga mortales dij operantur, & ad uitam in terris agendam singulis contribuunt. Ac cæterorum quidem negocia adhuc mediocria. Ego uero ipse, omnium ille rex, ac pater, quàm multas molestias sustineo? quàm multa autē negocia habeo, tot ac tantis curis distractus? Cui principio quidem necesse est, cæterorum deorum opera inspicere, quicunq; aliquid commune in administrando imperio nobiscum agunt, ne desides sint, & ad res obeundas torpescant. Deinde uero seorsim ac per me ipsum, innumerabilia quædam peragere, eaq; quæ propē incomprehensibilia & inaccessa sint, præ tenuitate sua. Non enim solum generalibus illis administrationis, pluuijs uidelicet, grandinibus, uentis & fulguribus administratis, ceu curaꝝ parte subleuato, quiescere mihi licet, sed oportet me & hæc quidem facere, & præterea aūt aspicere eodem tēpore in omnes partes, omniaq; contemplari, non secus, atq; illum in Nemea bubulcū, Furantes, peierātes, sacrificantes, si quis libauit, unde nidor ac fumus ascēdat, quisnā ægrotans, aut naui gans inuocarit, et quod omniū acerbissimū est, uno eodemq; tēpore in Olympia Hecatombæ adesse, in Babylone belligerātes intueri, in Getis grandinare, & in Aethiopibus cōuiuari. Et tamen querelas ac reprehensionē ne sic quidē euitare facile est, sed sæpenumero dij quidem cæteri, atq; hominū populus cauda cristatus equina, dormiunt totam per noctem. Me uero Iouem uidelicet placidus sopor haud tenet unquam. Nam sicubi uel paululum nictauerimus, uerus illico Epicurus iste est, qui nulla nos prouidentia, ea quæ in terris geruntur, prospicere affirmat. Atque adeo periculum hoc, haudquaquam contemnendum,

Querela Iouis, qua negocia & curas deorū, cōtra opinionē hominū, et philosophorū exaggerat, per distributionē. Solis officia.

Lunæ.

Apollinis.

Alludit ad ea quæ de Crœso scribit Herodotus lib. 1. Aesculapij. Ventorum. Somni, & Insomniorum.

Iouis.

Amplificatio à comparatione.

si homines ei hæc credent. Sed sine coronis quidem templa nobis stabunt, sine nidore autem plateæ, sine libamentis crateres, frigidæq; passim aræ. Et in summa, sine sacrificijs, ac uictimis omnia, multaq; fames futura. Proinde ueluti nauium gubernatores sublimis solus in puppi stare soleo, clauum tenens manibus, atq; alij quidem, qui in naui uehuntur, inebriantur scilicet, & si fors ita ferat, etiam dormiunt: ego uero insomnis atq; ieiunus, pro omnibus illis cura exerceor, & sollicitus sum mente animoq;, solo eo nomine honoratus, quòd omnium dominus esse uideor. Quare lubens equidem interrogarim philosophos istos, qui solos deos beatos prædicant: quando tandem, & nectari uacare nos, & ambrosiæ putarent, innumerabilibus adeo implicatos negocijs. Ecce enim præ continuis occupationibus, quàm multas controuersias intus repositas iam olim seruamus, situ adeo, atq; araneis iam propè corruptas, præcipueq; eas, quas scientiæ atq; artes, aduersus homines quosdam habent, admodum antiquas illarum nonnullas. Illi uero uociferantur undique, & indignantur, ac iusticiam inclamant, meq; ob tarditatē accusant & pigritiam: nescij uidelicet, quòd haudquaquam negligentia aliqua, iudicia ultra diem extrahi atq; differri hæc contingit, sed præ felicitate scilicet ista, in qua uersari nos credunt. Hoc enim nomine occupationes hasce perpetuas illi uocant. MERCVR. Et ipse, Iupiter, multa huiusce modi audiens graùiter ferentes & indignantes illos, dicere tibi nō audebam. At postquam tu ipse de his mentionem incepisti, eloquar sanè. Valde indignātur, pater, & animo ferunt iniquo, atq; etiam manifestè quidem profiteri nō audent, submurmurant autē apud sese, inclinati & incuruati accusantes tempus: quos tamen conueniebat iam olim, propriis suis uiribus cognitis, contentum unumquemq; esse, rebus iudicatis. IVP. Quid igitur uidetur Mercurio? Statim ne illis forum constituemus, & agendi potestatē dabimus: an uis, ut in proximū prorogato termino, diem illis dicamus? MER. Haudquaquam, sed iam agendi copiam faciamus. IVP. Ita igitur facias. Tu quidem deuolans, proclama, quòd forum, atq; iudicium constituetur, hoc pacto: Omnes, quotquot actiones atq; li bellos suos obtulerunt, uenire hodiè debere in uicum Martium. Illic autem iudiciorum quidem præsidem Iustitiam, sortituram esse ipsis fora, secundum rationem ac litis æstimationem, ex cunctis Athenienſibus. Quòd si quis autem iniustum putauerit factum esse iudicium, secq; sententia grauatum, licere illi prouocanti ad me, de integro tum iudicio experiri, perinde ac si sentētia prorsum lata non fuisset, Tu uero, filia, assidens iuxta deas uenerandas & graues, actiones sorte distribue, & inspice iudicantes. IVST. Iterum ne in terram? ut eiecta ab illis, denuo fugitiua è uita abeam? ubi iniusticiam ferre non potero irridentem. IVP. Benè sanè sperare decet. Omninò enim iam persuaserunt illis philosophi, ut te iniusticiæ anteponant, ac maximè filius ille Sophroniſci, laudato eo quod iustum est, & uelut omnium bonorum maximo comprobato. IVST. Proinde et ipsi illi, quem dicis, admodum multum profuerūt, habiti de me sermones, ut qui traditus undecim uiris istis, capitalibus, & in carcerem coniectus, aconitum miser biberit, ne gallo quidem Aesculapio persoluto. Intantum præualuerunt accusatores, contraria de Iusticia philosophantes. IVP. Peregrina adhuc plerisq; tum philosophia erat, paucisq; etiamdum philosophabantur: quare meritò ad Anytum & Meletum fora tum inclinabant. At nunc an non uides quantum ubiq; palliorum? & baculorum, & perarum? & ut nusquam non barba profunda, & libellus in sinistra? atq; omnes adeo pro te philosophantur. Plena autem & ambulacra, turmatim atq; gregatim, mutuo sibi obuiam eūtium: nemoq; prorsum est, qui non uirtutis alumnus uideri cupiat. Multi igitur relictis artibus, quas antea exercebant, ad peram prosilientes, & pallium, & corpore ad solem, ad Aethiopis modum, infuscato, subiti, & extemporales quidam philosophi, ex coriarijs, aut fabris prodeuntes, obambulant: teq; ac tuam uirtutem collaudant. Vt

Alia à minoribus.

Epilogus.

Occasio sequētis actionis.

Assēueratio Mercurij, & causa maturādi negocij.

Cōsiliū de iudicando foro.

σεμνὰς θεὰς quo nomine Erinnyes Athenienses appellarunt.

Querela Iusticiæ.

Cōsolatio eius dē à præsenti statu.

Confirmatio querelæ ab exemplo.

Confutatio à tempore.

iuxta

iuxta prouerbiũ: Citius aliquis in naui cadens, ligno destituatur, quãm hic quocunq; aspexerit oculus, philosophum desideret. IVST. At uero, Iupiter, hi me territant, dum inter se altercantur, & improbè se gerunt, in ijs ipsis, quæ de me commemorant. Aiunt autem & plurimos eorum, in sermone quidem, simulare me, re ipsa autem, omnino ne in ædes quidem intrò admittere. sed manifestè præ se ferre, quòd excluſuri me sint, si unquam ad fores illorum propius accesse ro. Nam iam olim iniustitiam ab ipsis hospitio acceptam esse. IVP. Non omnes filia, flagitiosi adeo sunt. Et abundè satis est, si uel paucos quosdam bonos reperias. Verum abite iam, ut uel paucæ aliquæ actiones hodie finiantur. MERC. Abeamus, Iustitia, rectà uersus Sunium, paululum sub Hymetto ad sinistram Parnethis deflectentes, ubi duo illi uertices. Tu enim uideris oblita iam olim es seuiæ istius. Sed quid fles, atq; indignaris? ne metuas. Nam amplius eodem pacto res humanæ se habẽt, ac mortui sunt, omẽs illi Scirones, Pityocamptæ, Busirides, & Phalarides, quos tunc pertimescebas. Nunc aũt Sapiẽtia & Academiẽ et Stoa tenẽt omnia, et ubiq; te querũt, & de te disputant, hiantes & expectãtes, sicunde ad ipsos iterum deuoles. IVS. Proinde, tu mihi uerum, Mercuri, solus dicere poteris, utpote qui cum ipsis degas plerumq;, & conuerseris unà, tum in gymnasijs, tum in foro. Nam & forensis quoq; es, & in concionibus præconẽ agis, quales tandem sint: & num uidear apud ipsos commorari ac permanere posse. MERC. Per Iouem enim iniustè equidem agerem, si ad te, sororem utique meam, non dicerem. Non enim parum utilitatis ex philosophia percepe-runt, plerique ipsorum. Nam etiam si nihil aliud, illud saltem consecuti sunt, quòd pudore ac reuerentia habitus, modestius paulò delinquunt. Veruntamen & in flagitiosos quosdam ipsorum incides. Decet enim, opinor, uerum quod est, fateri, nonnullis autem & semidoctis, & propè seruilibus. Nam postquam acceptos eos alio colore inficeret Philosophia: illi quidem, quotquot ad satietatem usque tincturam imbiberunt, exactè boni, probiq; effecti sunt, nullo alieno colore permixti. Et ad suscipiendam te, tales quàm maximè appositi sunt. Quotquot autem præ ueteri squalore, atque illuuie, minus altè, quantum medicamenti illius, imbuendi uim habet, intrò receperunt, alijs quidem meliores, sed tamen imperfecti, & semialbi, & quasi compuncti, pardaliũmque modo, quod ad colorem attinet, uariegati euasere. Sunt autem etiam, qui cum solum attigerint foris lebetem, summo digito, ac fuliginis nonnihil sibi illeuerint, abundè putent & ipsi sese tinctos denuo esse. Tibi uero, certum est, quòd cum optimis conuersandum erit. Sed interea dum sermones cedimus, iam appropinquamus Atticæ: quare Sunium quidem ad dexteram relinquamus, ad arcem autem iam hinc declinemus. Ac postquam descendimus, ipsa quidem hic alicubi super uicum sede, ad Prycem aspiciens, & expectans, donec ea proclamauero, quæ à Ioue imperata sunt. Ego uero conscensa arce, facilius hoc pacto uniuersos ex alto, & unde exaudire uocem omnes possint, illos aduocabo. IVS. Ne antea abieris Mercuri, quàm dicas, quis nam iste sit, qui huc accedit, cornutus uidelicet, ac fistulam habens, & hirsuta crura. MERC. Quid ais? an non nosti Pana illum, ex Dionysij ministris omnium maximè Bacchicum? Hic antea quidem habitabat in Parthenio monte, temporibus autem illis, quibus Datis cum classe aduectus est, & Barbari in Marathonem egressi, ultrò, atque inuocatus uenit Athenienſibus auxilium laturus. Et ex eo, spelunca hac, sub arce, uelut præmio eius rei, accepta, habitat paulum infra Pelasgicum, inter aduenas, & inquilinos census. Ac nunc quidem, ut ueriſimile est, ex uicinis nos conspicatus, accedit, salutatos excepturus. PAN. Saluete Mercuri, & tu Iustitia. MERCVR. Et tu. IVST. Et tu utique ô Pan, Musicorum studioſissime, & saltatorum

Alia querela à moribus philosophorũ Confirmatio.

Dilutiè à diuisione.

Alia Mercurij cõsolatio, à præsenti rerum statu.

Alludit ad ἐφ' ἡμῖν ἀγορὰς op. de quo su pra.

Occasio sequẽtis descriptionis philosophorum.

Fictio creationis philosophorum.

Locus Athenis fuit, ubi cõciones haberi solebant.

Pan, et eius de Marathone fabula.

Locus in arce Athenensi fuit hoc nomine cuius et Aristophanes meminit.

inter omnes Satyros agillime, Athenis autem & bellicoſiſſime. PAN. Quid autem rei Mercurii eſt? aut quæ uos huc neceſſitas appulit? MERCV. Hæc tibi enarrabit omnia. Ego uero in arcem hinc, & ad præconium faciendum abeo. IVST. Iuppiter, ô Pan, demiſit me, ut ſortitò diſtribuerem actiones forenſes. At tibi quo pacto res habent Athenis? PAN. In uniuerſum quidem, haudquaquam pro dignitate apud ipſos ago, ſed multò deterius quàm ſperaram, & hoc, cum tantum depulerim tumultum illum, à barbaris exortum. Sed tamen bis, aut ter quotannis aſcendentes, ſegregato ad hoc hirco aliquo coleato, grauiter ac multum olente, ſacrificant mihi. Deinde epulantur carnes illas, me lætitiæ eius uelut teſtem adhibentes, ac tenui quodam honorantes applauſu: quanquam me nonnihil animo oblectat, riſus ipſorum, & luſus. IVST. In cæteris uero, ô Pan, ecquid meliores, & ad uirtutem intenti magis redditi ſunt à philoſophis? PAN. Quos nam iſtos dicis Philoſophos? num tetricos illos, ac triſtes uultu, congregatos pariter multos: quod ad mentum ac barbam attinet, non diſſimiles mihi, loquaces præterea? IVST. Atq; admodum. PAN. Non ſanè intelligo, neque quid dicant, neque quæ ſit ſapientia illorum. In montibus enim uerſari ego ſoleo, & affectata iſta uerba, atque urbana haudquaquam didici, Iuſticia. Vnde enim in Arcadia ſophiſta, uel philoſophus foret? Vſque ad tranſuerſum calamum, & fiſtulam, doctus ego ſum: quod ad cætera attinet, paſtor, & ſaltator, & bellator etiam, ſi opus ſit. Sed tamen audio certè illos, aſſiduè uociferantes, ac uirtutem neſcio quam, & ideas, & naturam, & incorporea quædam commemorantes, ignota mihi, ac peregrina nomina. Ac primum quidem, pacificè exordiuntur inter ſe ſermones: cæterum procedente aliquantum diſputatione, intendunt uocem uſque ad Tonum ſeu modum, quem orthium uocant, ut exinde, cum nimium diſtenduntur, atque eloqui magna contendunt, & facies illis rubeſcat, & collum intumeſcat, & uenæ extantiores appareant: perinde ut tibicinum ſolent quando anguſtam tibiam inflare ui quadam coguntur. Conturbatis igitur ſermonibus, & eo quod à principio inſtituerant, confuſaneo relicto, abeunt, conuiciantes ſe mutuo plerique, & ſudorem ex fronte, incuruo digito abſtergentes. Atq; hic demum uincere uiſus eſt, qui ipſorum maximè clamoſus, aut confidentior aliis fuit. Sed tum populus iſte promiſcuus, admiratur eos, & maximè ij, quibus alioqui neceſſariæ rei nihil incumbit, aut curæ eſt: qui tum aſtant, confidentia, atque clamore illorum excitati. Proinde mihi quidem homines quidam arrogantes ob hæc uidebantur eſſe, atque ægrè afficiebar, propter barbæ ſimilitudinem. Vtrum autem utile aliquid, atque in commune conducens, clamori ipſorum ineſſet, & num quid boni ex uerbis illis, enaſceretur ipſis, dicere ſanè, haudquaquam poſſum. Quanquam ſi conuenit utique, depoſito metu, quod uerum eſt, proferre. (Nam habito, ueluti in ſpecula quadam, ut uides.) multos ipſorum ſæpenumero iam conſpicatus ſum, circa profundam ueſperam. IVS. Suſtine, o Pan: an non Mercurius tibi iam proclamare uiſus eſt? PAN. Admodum igitur. MER. Audite, Populus, forum atq; iudicium, quod felix, fauſtumq; ſit, conſtituemus hodie, mẽſis februarij die ſeptima. Quicunq; igitur actiones detulere, in uicum Martium ueniunto, ibi Iuſticia ſortietur fora, atq; ipſa præſtò erit indicãtibus. Iudices ex uniuerſis Athenienſibus dabũtur, merces tres obuli uniuſcuiuſq; cauſę, numerus iudicum, ſecundũ æſtimationem litis. Quotquot aũt, relictis actionibus priuſquã iudicio experiri potuere, fato functi ſunt, & hos Aeacus remittat. Quòd ſi uero quiſpiam iniquè iudicatum eſſe putauerit, appellatione facta, denicq; experietur: ipſa autem prouocatio ad Ioue fiat. PAN. Papæ, qualis tumultus? quantum, Iuſticia, exclamarunt? Vt aũt ſeriò undicq; concurrũt, trahentes ſeſe mutuò per accliue ſurſum, uerſus Areopagum? Ipſe autem Mercurius quoq; iam adeſt. Quapropter uos quidem

Supra creationem phorum depinxit Mercurius: hic Pan, mores.

Tonus quidã Græcorũ Muſicorũ fuit, cuius et Gellius meminit in Arione.

Proclamatio Iudicij.

Hypotypoſis ad iudicium cõfluentium, et ſe mutuo ad iudicem trahentium.

actioni

actionibus & iudicijs operam date, sortimini & disceptate, pro eo, atq; legitimũ uobis est. Ego uero ad ipeluncam hinc digressus, fistula canam, carmen aliquod amatoriũ, quo Echonem soleo probris incessere. Cæterum auscultationum & orationum iudicialium abundè habeo, quotidie contendentes, ac litigantes in Areopago audiens. MERCV. Age Iustícia, aduocemus istos. IVST. Rectè dícis. Conferti siquidem, ut uides, accedunt, tumultuantes, & perinde ut uespæ circumstrepentes uerticem. ATHENIENSIS. Cepí te, ò scleste. ALIVS. Sycophan tam agis. AL. Dabis tandem iam pœnas: AL. Conuíncam te, quòd grauia atque indígna perpetraris. AL. Mihi primo sortire. AL. Sequere, sceleste, ad Iudícem. AL. Ne suffoca me. IVST. Scis, quid faciamus, Mercuri? Cæteras quidem lites in crastínum reijciamus, hodie autem eas tantum sortiamur, quæcunque ab artibus, aut uitis, aut scientijs, contra homines promulgatæ sunt. Ac mihi has in medium profer actiones. MER. Ebrietas contra Academiam, pro Polemone, plagij. IVST. Sortire septem. MER. Stoa contra Voluptatem, iniuriarum, quòd amatorem ipsius Dionysium, seductum ab ipsa abstraxerit. IVS. Quinque sufficient. MER. Pro Aristippo Mollicies, contra Virtutem. IVST. Etiam his quinque iudicent. MER. Mensaria contra Diogenem, Fugæ. IVST. Tres sortire solos. MER. Pictoria contra Pyrrhonem, ut desertorem. IVS. Nouem cognoscant. MERCV. Vis ne & has sortiamur Iustícia, duas uidelicet istas pauloantè, nosti, contra Rhetorem institutas atq; delatas. IVS. Antiquiores illas prius decidamus, hæ autem postea continuò disceptabuntur. MER. Atqui símiles etiam istæ superioribus sunt, & id quod intenditur, etiam si recens ac nouum, affine tamen illis est, de quibus modo sortiti sumus. Quare inter ea, disceptari quoque dignum est. IVS. Videris, Mercuri, indulgere nonnihil petitioni. Sed tamen, sortiamur, si tibi uidetur. Veruntamen duas has solas. Sufficiunt enim hæ, de quibus sortiti iam sumus. Cedo ipsas actiones. MER. Rhetorica contra Syrum, malæ tractationis. Dialogus contra eundem contumeliæ. IVST. Quis autem Syrus iste est? Neq; enim nomen adscriptum est. MERC. Ita sortire: contra Rhetorem, Syrum. Nihil enim uetabit, etiam absq; nomine proprio. IVS. Ecce, externas quoq; iam & peregrinas Athenis in Areopago sortiamur, quas rectius fuerat ultra Euphratem disceptatas fuisse. Veruntamen sortire undecim, eosdemq; utriq; liti. MER. Eia Iustícia, parce nimium adeo exhaurire fiscum, tot mercede iudicum. IVS. Primi confidento, Academiæ & Ebrietati iudicaturi. Tu uero aquam infunde. Prior autem dic tu Ebrietas. Quid taces? & nutas? Audi, Mercuri, accedens. MER. Non possum, inquit, certamen hoc perorare, lingua mihi præ mero impedita, atq; illigata, ne etiam risui me exponam in iudício. Aegrè autem, ut uides, constiti quoq;. IVS. Proinde patronũ adducat, ex uehemẽtibus ac grauibus istis aliquem. Sunt enim multi, qui uel triobolí gratía, dísrumpi parati sunt. MER. At nemo certè uolet manifestè patrocinarí Ebrietatí. Verum æqua utiq; hæc postulare uidetur. IVST. Quænam? MER. Academía hæc, semper in utranq; parata atq; instructa est orationem, idq; etiam exercet sese, ut contraría probè possit dícere. Ea igitur, inquit, pro me prior dícat, atq; ita deinceps pro seipsa uerba faciat. IVS. Noua quidem hæc. Sed dic tamen Academía, orationem utrãq;, quandoquidem hoc tibí facilè est. ACA. Audite uiri Iudices, priore loco illa, quæ pro Ebrietate afferuntur. Illius enim est, id quod nunc dícitur. Iniuría affecta est misera, ut cum maximè, à me Academía, mancipio, quod solum habebat beneuolum, ac fídele, quodq; nihil turpe, eorum, quæ ipsa imperasset, putabat, spoliata, Polemone illo, inquam, qui interdiu cum lasciuia ac petulantia per medium forum ferebatur, psaltriam secum habens, & cantu perstrepens, à summo mane ad uesperam usque ebrius semper, & crapulæ indulgens, caputq; corollis ac floribus implicatum gerens. Atti filius, homo luxu et crapula à principio perditus. postea audito fortè Xenocrate, ad philosophiam conuersus.

Sortitio Iudicũ, secundum genera actionum.

Ad clepsydrã enum dicebãt.

I. Actio Ebrietatis cõtra Academiã

Narratio, amplificata circumstantijs, quæ causam exponit.

Hic Philostra Laertius.

Amplificatio à testimonio,

que hæc, quòd uera sint, testes sunt Athenienses uniuersi, qui ne unquam quidē Polemonem sobrium uiderunt. Postquam autem infelix ille, ad fores Academiæ quoque comessabundus, & per lasciuiam illudens, accessisset, perinde ut ad omnes solebat, mancipatum illum, atq; è manibus Ebrietatis ui ereptum, & ad se adductum, aquam bibere, ac sobrium esse docuit, corōllasq; capiti detractas

à cōsequentibus.

discerpsit. Ac quoties bibendum, atque accumbendum fuerat, uerba quædam perplexa, ac misera, & multa curiositate referta, illi tradidit. Quare pro eo, qui antea efflorescebat in illo, rubore, pallidus, miser, & incuruus corpore factus est, & cantilenis illis uniuersis obliuioni mandatis, sine cibo interdum, & sitibūdus ad mediam usq; uesperā sedet, nugando uidelicet, qualia multa, Academia, ego nugari doceo. Quod autem maximum est, etiam conuiciatur Ebrietati, & me eò inductus, & innumera quædam mala de ea commemorat. Dicta fermè sunt, quæ pro Ebrietate adduci possunt. Iam uero & pro me ipsa uerba faciam. Et exinde, peroratum à me esto. IVST. Quid igitur ad hæc respondebit? Veruntamen infunde, & huic parem uicissim. ACA. At hoc quidem pacto, auditu admodum probabilia uidentur, uiri Iudices, quæ ā patrono pro Ebrietate dicta sunt. Quòd si autem & me eadem benuolentia audietis, intelligetis sanè, quòd nulla ipsam iniuria affeci. Nam Polemonem hunc, quem seruum illa suum esse ait, natum haudquaquam seruiliter, neque ita ut ebrietatem referret, sed familiarem mihi, & natura similem, præreptum, adolescentem adhuc, atq; tenerum existentem, adiuuante ad hoc Voluptate, quæ illi in plerisque mutuam operam præstat, corrupit miserum lasciuis comessationibus, & meretricibus, quasi in deditionem tradendo: ita ut ne paululum quidem uerecundiæ in eo remaneret. Atque ea quidem, quæ illa pro se paulo antè dici putabat, pro me dicta esse existimate. Circumibat enim miser ille ā primo statim mane coronatus, ac crapula perditus, per medium forum, sonantibus undique circum ipsum tibijs, nunquam sobrius, lasciuus, ac petulans in omnes, dedecus & contumelia maiorum, & præterea ciuitatis totius: ludibrium autem peregrinorum ac hospitum. Posteaquam autem ad me uenit, ego quidem forte quadam, ut consueui facere, patentibus foribus ad amicos, qui tum præsentes erant, sermones quosdam de uirtute, atque modestia, faciebam. Ille uero, cum tibia, & coronis astans, principio quidem uociferabatur, ac perturbare nos tentabat, conuersationem nostram clamore suo interturbando. At postquam nos nullam illius rationem habebamus, paulatim (neque enim omnino, aut extremè uino madefactus erat) resipiscere cœpit ad sermones, & simul auferebat coronas, & tibicinam compescebat, & ob purpuram erubescebat. Ac ueluti è profundo somno experrectus, cum seipsum aspiciebat, quo pacto ornatus, atque affectus esset, tum uitam superiorem, & anteactam damnabat. Et rubor quidem ille ex temulentia contractus defloreſcebat, euanescebatq;: ipse autem præpudore eorum, quæ fecerat, erubescebat. Postremo ab illa aufugiens, ita ut erat, ad me transijt, neque uocante me, neque cogente. Perinde ut illa de me abiit, sed ultrò ac uolens, meliora hæc nostra esse credens. Ac mihi iam ipsum huc aduoca, ut cognoscatis quo pacto à me immutatus, atque affectus sit. Hunc ego, uiri Iudices, ad me receptum, ridiculè omnino sese gerentem, & neque uocem edere, neque consistere præ mero ualentem, conuerti, ac sobrium reddidi, & ex uili mancipio, uirum modestum, ac temperantem, precioq; dignum, Græcis effeci. Et mihi nunc ipse gratiam pro ea re habet, & propinqui eius pro ipso. Dixi. Vos autem iam spectate, Iudices, utri nostrum satius fuerit illum conuersari. MER. Agite itaq;, ne cunctemini, ferte sententiā, atq; inde exurgite; nā & cæteros iudicare oportet. IVS. Oīnibus calculis superat

Academiæ Apologia. Exordium ab attentione. Narratio, & ipsa ut superior amplificata circūstātijs

Amplificatio lasciuiæ, quæ causse gratiā et beneuolentiam cōciliat.

Translatio culpæ.

Confirmatio ab ipsius de quo agitur, testimonio.

Academia,

Academia,excepto uno. MER. Nihil nouum aut mirum, ſi quis ſit, qui & pro Ebrietate ferat. Sedete nunc,uos qui Stoæ contra Voluptatem ſortitò electi eſtis,ad iudicium de amatore ferendum. Infuſa eſt aqua. Heus picturata, ac uarijs coloribus induta,tu iam dic. STOA. Haud equidem ignoro,uiri iudices, quàm contra formoſam aduerſariam oratio habenda mihi ſit, ſed & ueſtrũm pleroſq; uideo,ad illam quidem aſpicere, & eidem arridere, me uero contemnere, quòd uidelicet ad cutem uſq; tonſa ſum,& uiríle quiddam obtueor, tetricaq; ac triſtis appareo. Sed tamen,ſi me dicentem audire uolueritis, confido equidem multò iuſtiora, q̃ hæc,dicturam me eſſe. Nam hoc ipſum illud eſt, quod in præſentia accuſo,quòd ita meretricio modo exornata,aſpectus illecebris,amatorem meũ uirum tunc modeſtum ac temperantem, Dionyſium uidelicet, fraude circumuentum,ad ſeſe auulſum hinc abſtraxit. Et quam præcedentes illi cauſſam iudicauerunt, inter Academiam,& Ebrietatem,quaſi quædam ſoror præſentis cauſæ eſt. Examinabitis enim in præſentia,utrum porcorum more, in terram deiectos,uiuere nos deceat,uoluptati indulgentes, neq; quicquam generoſum in animo cogitantes: an uero poſteriore loco,eo quod eſt delectabile, poſito, prælata honeſtate,liberos liberè philoſophari: neq; dolorem,ut ignauum quiddam perti meſcentes: neq; id quod dulce eſt, mancipiorum more ſectantes, felicitatem q̃ in melle & caricis quærentes. Huiuſmodi enim illectamenta, hæc ſtultis obijciẽs, & labore,ceu quadam larua,perterrefaciens, pleroſq; ipſorum ad ſe illectos adducit. Inter quos & miſerum illum,uelut excuſſo iugo,à nobis ſecedere fecit, cũ ægrotantem tacitè obſeruaſſet. Neq; enim rectè ualentem ac ſanum oratione ſua unquam facilè adduxiſſet. Quanquam quid ego adeo aduerſus illam indignata ſim,quando ne ipſis quidem dijs parcere ſoleat, ſed adminiſtrationem ac prouidentiam illorum calumnietur. Quare ſi rectè ſapitis, Iudices, etiam impietatis pœnas de ipſa ſumetis. Porrò audiui equidem, quòd neq; orationem ipſa habere parata ſit, ſed Epicurum iſtum patronum pro ſe huc adductura. A deo ſcilicet illudit etiam ipſi iudicio. Veruntamen illa certè ipſam interrogate, quales nam putet fuiſſe Herculem, ac Theſeum noſtrum, num etiam illi indulgentes uoluptati, laborem euitarint. Nihil enim prohiberet, quo minus plena iniuſtitiæ terra foret, ſi illi laborem non ſuſtinuiſſent. Atq; hæc dixi, ut quæ non ad modum longis orationibus delectari ſoleam. Quòd ſi utiq; uoluerit & parũper reſpondere mihi interrogata, celerrimè cognoſcetur, quòd nulla ſit. Veruntamen uos certè iuriſiurandi memores, decernite iam, quæ iuſta ac pia ſunt: haud quaquam Epicuro fidem adhibentes, qui, deos dicit, nihil eorum, quæ apud nos geruntur attẽdere. MER. Tranſi hinc. Heus Epicure, pro Voluptate dicito. EPIC. Haud quaquam prolixius apud uos, uiri Iudices, dicam. Nam multis uerbis ne opus quidem mihi eſt, Verum ſi incantationibus aut medicamentis quibuſdam Voluptas, eum, quem Stoa hæc amatorem ſuum ait, Dionyſium uidelicet, coëgit, ab hac quidem abſtinere, ad ſe autem conuertere ſeſe, uenefica meritò uiſa eſt, & iniuriam feciſſe huic coarguitur, tanquam contra alienos amatores, præſtigias ac dolos machinata. At ſi quis liber, in ciuitate libera, legibus nõ uetantibus, moleſtiam atq; acerbitatẽ, quæ ab hac proficiſcitur, peroſus, & quam quaſi caput laborum, felicitatem inde prouenire, ait, pro nugis ac nihilo habita, obliquos et incuruos huius ſermones, labyrinthiſq; ſimiles reliquit, ad Voluptatem autem lubens tranſfugit, uerborum iſtorum retijs, tanquam uinculis quibuſdam abiectis haud quaquam ſtolida, ſed humana ſapiens, laboremq; ipſum, id quod eſt, malũ, Voluptatem autem ſuauem ducens: excludere neq; eum decebat, quaſi ex quodã naufragio, ad portum enatantem, & ſerenitatis cupientem, præcipiti capite in laborem impellendo, & ceu deditium, inopiæ atq; egeſtati, miſerum illum tradendo: idq; cum ille ſupplicis inſtar ad Voluptatem, tanquam ad Miſericordiẽ

II.

Stoæ contrà uoluptatem.

Exordium à difficultate à gendi ex perſona aduerſariæ.

Propoſitio Cauſſæ amplificata.

Amplificatio à cõſequentibus.

Alia ab occaſione et perſonæ qualitate.

Locus in perſonã qui cæteris quoq; facta criminatur.

Alia ab exemplis.

Epicuri reſponſio pro uoluptate.

Defenſio p abſolutionem, à cauſſa.

Fuit autẽ hic Dionyſius Heracleenſis filius Theophantæ, qui ab initio Zenonem & Stoicã pfeſſionem ſecutus, mox cũ ægrotus factus, do-

loris acerbitatem ſenſiſſet, ad Epicureos tranſijt. Vide Laërtium.

Qualis Athenis fuit, cuius meminit Pausanias.

aram aliquam confugeret. Nimirum, ut passim ac multis iactatam illam uirtutem, cum multo sudore in arduum progressus, aspiciat, atq; exinde per omnem ætatem laboribus exercitatus, demum post uitam peractam felix atque beatus fiat. Atqui quis quæso, iudex iustior in hac caussa fuerit, quàm ipse ille, qui et ea in quibus Stoa uersatur, cognouit, ut quisquam alius, & cum antea, solum illud quod honestum est, bonum putaret esse, postea, quantum malum foret, labor, cognito, id quod melius ex utroque probauit esse, delegit. Videbat enim, opinor, eos qui de tolerandis ac perferendis laboribus multa commemorare solent, priuatim autem Voluptatem colunt, eò quidem usque iuueniliter sese iactare. Domi autem secundum Voluptatis præcepta uitam degere, erubescentes quidem, si deprehendãtur: remittere aliquid de firmitate, & contentione, prodereq; professionem suam, patientes autem miserè interea Tantali illud, & ubi latere sese, ac tutò leges transgredi posse confidunt, hiantibus faucibus uoluptatem ingurgitantes. Proinde si quis ipsis Gygis annulum daret, ut eo inducto, conspici non possint, aut etiam Orci galeam: sat scio quòd laboribus longun ualere iussis, ad Voluptatẽ prosilirent, & cuncti imitarẽtur Dionysiũ. Qui quidem antea quàm morbo correptus esset, sperare solebat, illos de tolerantia sermones, multum sibi profuturos esse. At postquam dolere, atque ægrotare cœpit, ac labor, re ipsa illum inuasit, animaduertens corpus suum diuersam à Stoa philosophiam sequi & contraria statuere, illi magis, quàm istis credidit, atque ita sibi persuasit, homo cum esset, etiam corpus humanum habere sese, uixitq; exinde, non ut statua, illo utens, sed hoc sciens, quòd quicunque aliter dicit, ac Voluptatem accusat, uerbis quidem delectetur, animum autem illuc conuersum habeat. Dixi. Vos autem ob hæc sententiam ferte. STOA. Nequaquam, sed pauca etiam interrogare mihi permittite. EPIC. Interroga: respondebo enim. STOA. Malum ne putas laborem? EPIC. Etiam. STOA. Voluptatem autem bonum? EPIC. Atq; admodum. STOA. Quid autem? Scis ne, quid sit differens, uel indifferens, & promotum uel reiectum. EPIC. Maximè. MERC. Negant se Iudices intelligere Stoa, dissyllabas istas interrogationes: quare silentium agite. Iam enim sententiam ferent. STO. Atqui uicissem sanè, si interrogassem in tertia figura, eorum uidelicet, quæ demonstrari non possunt. IVST. Vtra superauit? MERC. Voluptas, calculis omnibus. STOA. Prouoco ad Iouem. IVST. Bona sanè fortuna, ut lubet. Tu uero alios accerse. MERC. De Aristippo contendentes, Virtus atque Mollicies, & Aristippus uero etiam ipse, adesto. VIRTVS. Priorem me dicere conuenit, Virtutem uidelicet, Meus enim est Aristippus, perinde atque indicant sermones, & opera. MOLLI. Haudquaquam, sed me potius. Meus enim est homo ille, quemadmodum uidere licet, ex coronis, & purpura, & unguentis. IVST. Ne ambitiose adeo contendite: differetur enim & hæc caussa, eò usque, dum Iupiter de Dionysio sententiam feret. Non enim dissimile quippiam hoc quoque uidetur esse. Quare tum quidem, si uoluptas uicerit, etiam Aristippum Mollities habebit. Vincente autem contrà Stoa, & hic erit Virtuti cõdeminatus. Proinde alij adsunto. Istud autem ne accipiant hi, iudiciale præmium puta. Nam caussa hæc incognita & indiscussa mansit ipsis. MERC. Frustrã ne igitur per longam adeo, atque accliuem uiam, ascenderint uiri hi senes? IVS. Abunde est, si tertiam etiam partem acceperint. Abite. ne indignemini, aliãs iterum iudicabitis. MERC. Diogenem Sinopensem adesse, tempus est. Actu itaque Mensaria dic. DIOG. At uero nisi desinat molesta esse? Iusticia, non amplius de fuga mecum apud Iudicem aget, sed de multis atque altis uulneribus. Ego enim quamprimum adeo fuste hanc contundam. IVST. Quid hoc rei est? profugit Mensaria: ille autem sublato baculo, insequitur. Haud mediocre malum aliquod uidetur misera illa acceptura esse. Pyrrhonem proclama. MER. At pictoria quidem, iamdudum adest, Iusticia; Ipse autem Pyrrho principio nec uertit, & Athenis ad philosophos sese contulit. Diogenes.

Amplificatio à caussa finali Cõfirmat causam à testimonio et iudicio ipsius de quo agitur.

Descriptio Stoicorum.

Notat Stoicorũ pertinaciã et genus disputandi quoq;. De his uide Ciceronẽ in libris de finib. bono et malo.

III. *Virtutis & Molliciei. Nam et hic ab initio Socratis discipulus fuit, postea uoluptatẽ secutus. Diogenem uide.*

IIII. *Mensariæ & Diogenis. Fuit hic Iccesij mẽsarij filius, et adulterata moneta, deprehensus, solum*

ascendit quidem huc. Ac uidetur hoc facere. IVST. Qua de caussa Mercuri? MER. Quia nullum putat iudicium, aut forum, uerum esse. IVST. Proinde contumaciæ ipsum condemnent. At iam scriptorem prosæ orationis, Syrum illũ accerse. Quanquam nuper adeo actiones contra ipsum hæ delatæ sint, & nihil necesse erat tantopere festinari, atque eas tam statim disceptari. Veruntamen quia ita uisum est, priorem introduc Rhetorices caussam. Papæ quàm multi ad audiendum conuenere? MER. Meritò, Iustícia. Nam hoc ipsum, quod actio hæc minimè uetus, aut obsoleta est, sed noua ac peregrina: heri, quemadmodum ais, primum intentata: deinde, quod & sperant audituros se esse, Rhetoricam quidem atque Dialogum per uices accusantes, utrísque autem Syrum respondentem, multitudinem tantam ad iudicium contraxit. Veruntamen incipe tandem Rhetorica caussam dicere. RHETOR. Príncipio quidem, uiri Athenienses, deos, deasq; precor omnes, ut quanta ipse beneuolentia affectus sum, erga hanc ciuitatem, ergaq; uos omnes, tantam à uobis ad præsens certamen hocconsequi possem. Deinde, quod est æquum maximè, id uobis in mentem à Dijs immortalibus dari, ut aduersarium quidem silentium agere iubeatis, me uero, quemadmodum constitui, mecumq; ipse deliberaui, accusationem peragere posse faciatis. *Cæterum haudquaquam eadem in mentem uenit statuere, quoties ad ea quæ passus sum aspício, & ad orationem, ac uerba, quæ audio, Nam uerba quidem, quàm simíllima meis, iste ad uos faciet: res autem eò usq; processisse uidebitis, ut mihi iam necesse sit spectare, nequid peius etiam ab ipso mihi accidat. At enim, ut ne longiore proœmio utar, aqua iamdudum frustra effluente, accusationem ipsam incipiam. Ego enim, uiri Iudices, hunc, cum admodum adhuc adolescens esset, neque non barbarè etiamnum loqueretur, ac tantumnon Candyn indutus, Assyriorum more incederet, circa Ioniam inuentum, errabundum adhuc, & quid de se ipso statueret, nescientem, ad me receptum, educaui: & quia uidebatur mihi ingenio admodum prompto, & ad discendum apposito esse, meq; fixis in me oculis intueri (Nam & uerebatur adhuc tum me, & colebat, ac solam in admiratione habebat.) relictis cæteris, quotquot nuptias ambíbant meas, diuites atq; formosi, & quod ad maiores attinet, etiam illustres, ingrato huic meipsam despondi, pauperi uidelicet, et obscuro, & adolescenti: dote haudquaquam exigua insuper allata, multis, & admiratione dignis orationibus. Posthæc adducto eo ad contribules meos, nomen eius in tabulas tacitè rettuli, ac ciuem reddidi: ut ij, qui à spe desponsationis meæ exciderant, exinde suffocarentur. Porrò cum ipsi uisum esset, terrarum orbem circumuagari, felicitatemq; cõiugij passim ostentare, ne tum quidem à tergo relicta sum, sed quoquò uersum sequens, sursum atque deorsum circumducebar, clarumq; ipsum, ac celebrem faciebam, ornando pariter & componendo. Atque ea quidem, quæ in Græcia, & in Ionia acciderant, mediocria sunt. Postquam autem & in Italiam proficisci statuit, unà cum eo Ionium mare traieci: & postremo, usque in Galliam unà progressa, ditescere ipsum feci. Ac in longum quidem usq; per omnia mihi obtemperabat, & cõuersabatur mihi, ne unam quidem noctem extra lectum à nobis diuertens. At ubi iam abũde uiaticum sibi cõparasse uisus est, &, quantum ad famã & existimationẽ attinet, rectè sibi omnia habere credidit, adductis supercilijs, & elatũ præ se animũ ferens, me quidẽ neglexit: imò uero prorsus missam fecit. Ipsum uero barbatũ illum, ex habitu conspicuũ, Dialogum uidelicet, quẽ Philosophię filiũ esse perhibent, suprà q; decet, amando, atq; admodũ amatoriè prosequendo, natu, quàm ipse est, grandiorem: cum eo nunc consuetudinem habet, Neque pudet ipsum libertatem quidem hanc, orationis meæ, qua ueluti laxatis habenis soluta ac líbera fertur, concidere, in paruas autem, & per breuia cõmata tractandas quæstiones, seipsum includere. Ac pro eo, quòd licitũ ipsi fuerat, quodcũq; libuisset, plena ac sonorosa uoce eloqui breues

V. *Victoriæ & Pyrrhonis. Eleus hic fuit Pisistrati fili us, ab initio pictor, postea philosophus factus. ab hoc Pyrrhonij orignem traxerunt, qui nihil certũ affirmabãt. quorũ et Cicero meminit in officijs.*

VI. *Rhetorices contra Syrũ. Exordium à noto. sumptũ dũt est ex oratiõe p corona Demosthenis. *Amplificatio à difficultate. Narratio cõtinẽs caussã.*

Amplificatio ab euẽtu aliorum.

Factũ in quo crimine uersatur.

Amplificatio à personæ qualitate & cõsequẽtibus.

quaſdam ſententiolas inter ſe implicare, & quaſi per ſyllabas numerare. Vnde ſanè conferta quidem laus, aut multus applauſus haudquaquam obuenerit ipſi, arriſio uero auditorum nonnulla, & attollere manum, intra fines tamen, & longè annuere capite, & ingemiſcere dictis, Talia nimirum ſunt, quibus generoſus iſte amatus, me contempſit. Aiunt autem ipſum ne cum iſto quidē amaſio ſuo pacem agere, ſed & erga illum, contumelioſe, opinor, ſe gerere. Quomodo igitur non ingratus, atq; obnoxius iſs quæ de mala tractatione ſancitæ ſunt, legibus cenſendus fuerit? qui legittimè quidem nuptam, à qua tanta accepit, & per quam nobilis & clarus adeo eſt, ita ignominioſe reliquit, ac nouas atq; alienas res appetiuit? idq; nunc, quando ſolam me cuncti mirantur, & uelut præſidem ſuum, ſcripto teſtantur. At ego quidem repugno, tot procis ambiētibus me: & pulſantibus ianuam illis, ac nomine inclamantibus me, uoce elata ac magna, neque aperire uolo, neq; etiam exaudire. Video enim illos nihil amplius clamore iſto hinc auferre. Iſte uero, etiam ne ſic quidem ad me reuertitur, ſed ad amaſium illum ſuum reſpicit. Et quid tandem boni, ô diſ, ab eo accepturum ſe ſperās? quē præter pallium habere, uidet amplius nihil. Dixi, uiri Iudices. Vos aūt ſi meo iſte orationis atq; uerborum modo, reſpōdere uoluerit, ne permittite. Iniquum enim foret meam, contra me, machæram acui. Sed iuxta amatum ā ſe Dialogū illum reſpondeat, ſi poteſt. MER. At hoc quidem non perſuadebis, Rhetorica. Neq; enim fieri poteſt, ut hic ſolus, iuxta formam & morem dialogi reſpondeat, ſed perpetua oratione ipſe quoq; dicat. SYRVS. Poſteaquā, uiri Iudices, hoc quoque malè habet aduerſariam, ſi lōgiore paulō oratione utar, ipſo quoq; eo, quod dicere poſſum, ab illa accepto, multa quidem uerba, apud uos haudquaquam faciam: capita uero ipſa diſſoluendo, eorum de quibus illa me accuſauit, uobis uniuerſum negocium exinde inſpiciendum ac perpendendum relinquam. Omnia enim, quæcunq; modo de me narrauit, ita ut ſunt, ac uerè narrauit. Nam & educauit me, & mecum unà, quocunq; abiit profecta eſt, & Græcarum ciuitati aſcripſit: eoq; certè nomine etiam gratiam lubens egerim nuptijs iſtius. Cæterum ob quas cauſſas relicta ea, ad Dialogum hunc diuerti, de eo quæſo, uiri Iudices, ut me pauliſper audiatis. Ac me commodi alicuius gratia nihil quicquam falſi dicere exiſtimetis. Ego enim cum uiderem hanc, haudquaquam amplius temperantem eſſe, neq; etiam in eo modeſto habitu permanere, quo olim ornatam ipſam, Pæanienſis ille duxerat. Comptam autem, & capillos, meretricio more collocantem, præterea fuco illitam, & genas ceruſſa quoq; pingētem, ſuſpicari ſtatim cœpi, ac tacitè obſeruare, quorſum uerteret oculum. Ac cætera quidem miſſa facio. Singulis autem noctibus angiportus quidem noſter replebatur, amatoribus temulentis, & laſciuè erga illam petulanterq; multa agentibus, ac fores pulſantibus: quibuſdam uero etiam uí intrò ſeſe, citra omnem modeſtiam ferre audentibus. Hæc autem ridebat, & iſs quæ agebantur, delectabatur, ac plerumque uel de tecto proſpiciebat, canentes illos aſpera uoce cantilenas quaſdā amatorias, auſcultans, uel etiam apertis clām foribus, dum me latere iſta putat, laſciuè ſe gerebat, & ſtuprabatur ab illis. Quod cum ego ferre non poſſem, accuſare quidem ipſam adulterij non placebat: ad Dialogum autem hunc, in uicino habitantem accedens, rogabam ut is me recipere uellet. Atq; hæc illa ſunt, Iudices, quibus ego tanta iniuria Rhetoricam affeci. Quanquam etiam, ſi nihil tale ab ipſa commiſſum eſſet: tamen, puto, deceret me, uirum iam propè quadraginta annos natum, à tumultibus quidem iſtis, & cauſſis agendis deſiſtere, ac uiros iudicespati quieſcere, cum Tyrannorum accuſationibus tum optimatium laudibus euitatis. In Academiam autem uel Lyceum ingreſſum, cum optimo hoc, Dialogo uidelicet unà deambulare, paulatim ac ſenſim cum eo diſputando. Multa adhuc habēs, Iudices, quæ dicere poteram, in præſentia quieſcam. Vos autem, ſententiam iurijurando noſtro conſentaneam proferte. IVST. Vtet uincit? MERC.

Omnibus

Peroratio p repetitionem

Amplificatio à tempore.

Apologia Syri.

Exordium ab occaſione petitionis aduerſariæ.

Conceſſio.

Defenſio per translationē.

Narratio exponēs cauſſā.

Demoſthenē intelligit à pago Atticо Pæanea, ut Suidas.

Epilogus. Confirmatio ab ætate.

Omnibus calculis Syrus, excepto uno. IVS. Apparet rhetorem fuisse aliquem, qui contrarium tulit. Heus Dialoge, sub ijsdem iudicibus dic tu quoq;. Vos autem, sedentes manete, duplicem accepturi mercedem, pro utraque uidelicet lite. DIAL. Ego uero, uiri Iudices, longiorem quidem proferre orationem, apud uos, haud quaquam statueram, sed breuibus uerbis, ut consueui, rem expedire. Verunta men, uti lex est in iudicijs, ita peragam accusationem: quanquam imperitus planè, atque istarum rerum indoctus sim. Atque hoc ad uos exordium peractum mihi sit. Quæ uero per iniuriam, & contumelioseab hoc passus sum, ea ita se habent. Nam me, cum grauis antea, ac uenerandus essem, ac de dijs pleraque, & natura, & uniuersi huius ambitu considerarem, sublimis supra nubes alicubi per aërem incedens: ubi magnus ille per cœlum Iupiter, alatum currum agens fertur: abstractum inde ipse, cum iam in summa conuexitate uolarem, atque ultra cœlum ascenderem, & alis confractis, æqualem, & eiusdem conditionis cum multitudine promiscua fecit. Ac tragicam quidem illam, atque modestam personam abstulit mihi: comicam uero aliam, atq; Satyricam quandam imposuit, ac tantum non ridiculam. Deinde in eundem locum ad me adducta, cõclusit mecum: Conuicium, Iambum, Cynicam petulãtiam: præterea Eupolim & Aristophanem, uehementes uidelicet uiros ad exagitãdum grauia illa, & ad irridendum ea quæ præclara, ac pulchra sunt. Postremo autẽ & Menippo quodam, ex antiquis illis canibus admodũ latratu facili ac prompto, ut uidetur, deinde mordaci atq; aspero quoq;, effosso: hũc quoq; ad me introduxit, terribilem reuera canem, & morsu latenter inuadentem, eò nimirum, quod etiam ridendo pariter, mordeat. Proinde quomodo non graui cõtumelia affectus uidear? qui neq; familiari ac proprio habitu amplius conspicior, & comœdias agendo, ac risus ciendo, argumentaq; aliena tractando, quasi quendam histrionem illi me gero. Nam quod omnium absurdissimum est, temperatura quadam aliena, ac noua mixtus sum. Et neq; pedestris amplius sum, neque in sublimibus incedo: sed planè centauri modo, compositum quiddam, ac peregrinum spectrum, auditoribus appareo. MER. Quid igitur ad hæc dices Syre? SYR. Inexpectatum equidem, uiri Iudices, certamen hoc apud uos sustineo. Quiduis enim citius putarã Dialogum, quàm hæc de me dicturum esse. Quem ego susceptum, tetricum ad huc plerisq; apparentem, & præcontinuis interrogationibus præfractum ac durum, eoq; nomine uenerabundum quidẽ aliquid præ se ferẽtem, haud quaquam tamẽ omnino suauem, aut etiam multitudini acceptum. Principio quidẽ ipsum per terram incedere, ad humanum hunc morẽ assuefeci: postea autem squalore isto multo abstersо, & ridere ipso coacto, suauiorẽ ac gratiorẽ aspicientibus exhibui. Supra omnia aũt, Comœdiam cum ipso coniunxi, ac per hoc multam illi beneuolentiã apud auditores conciliaui: qui antea spinas in eo istas metuentes, perinde ut Echinũ, in manus accipere ipsum fugiebãt. Cæterum noui ego, quod maximè ipsum malè habet. Nempe q non tenuia illa atq; exilia, sedendo cum eo argutari soleo: Sit ne anima immortalis, uidelicet, & quot heminas Deus, quando mundum fabricauit, synceræ, & eodẽ modo sese habẽtis, substantiæ in crater illum, in quo uniuersa miscẽdo temperabat, infuderit: &, num Rhetorica politicæ particulæ, imago, adulatoriæ pars quarta sit. Delectatur enim nescio quo pacto, huiusmodi argutias disputando, perinde ut illi, qui expsora libenter fricantur. Ac cogitatio ista & cura, dulcis ipsi uidetur, ac magnificè se effert: si dicatur, quòd non cuiusuis hominis sit, ea intelligere, quæ ipse de ideis subtiliter & acutè speculatur. Huiusmodi uidelicet à me quoque poscit, & alas illas quærit, ac sursum aspicit: illa interim quæ ante pedes sunt, non uidens. Nam cæterorum certè causa haud quaquam, puto, accusauerit me, quòd ueste hac Græca detracta, barbaricam ipsi induerim, & hoc, cum barbarus ipse uidear esse. Iniuriam enim fecissem, si legibus præteritis, in ipsum talia cõmisissem, ac patriæ uestitu

VII.
Dialogi contra Syrum.
Exordium ab extenuatione.
Transitio.
Narratio quæ causam exponit.
Peroratio.
Amplificatio ex effectu.
Defensio Syri Exordium ab inexpectato.
Defensio per inuersionem.
Translatio.
Perstringit Platonem. huiusmodi enim ille in Phædone, Gorgia, et de legibus, et alibi quoq; tractat.

Epilogus. ueſtitur graſſatorum more ſpoliaſſem. Reſpondi Iudices, quantum poſſibile mihi fuit. Vos autem, ſimilem priori ſententiam, quæſo, ferte. MER. Papæ, omnibus decem uincis. Nam ipſe ille prior, ne nunc quidem eadem cum cæteris ſentit. Nimirum conſuetudo hæc illius eſt, atq; omnibus perforatum calculum ferre ſolet, nec facilè deſierit, optimis quibuſq; inuidere. Sed uos quidem nunc abite bona cum fortuna: in craſtinum autem & de reliquis cognoſcemus.

DE PARASITO, SIVE QVOD ARS SIT, PARASITICA.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Didaſcalici generis Dialogus, in quo contendit ac docet Paraſiticam, artem eſſe, eamq; omnium aliarum præſtantiſſimam. Diſpoſitio & ſeries orationis plana eſt. Nam artem eſſe, principio ex diffinitione artis oſtendit, ſingulis eius partibus cum Paraſitica comparatis, uidelicet, quoniam & ſua, ac certa principia habeat, exercitationeq; & uſu conſtet, & ob finem uitæ utilem: nempe uoluptatem, exerceatur. Quòd autem uoluptas utilis uitæ finis ſit, autoritate ac teſtimonio Homeri defendit. Et quòd hic finis Paraſiticæ magis proprius quàm Epicureorum philoſophiæ ſit, comparatione ſtudiorum, ac uitæ utrorũq; probat. Deinde uero, hanc omnium aliarum artium præſtantiſſimam eſſe, primum in genere docet, collatis omnibus accidentibus, effectibus & cauſsis aliarum artium, cum ijs, quæ huic arti accidunt. Poſtea ſeorſim etiam Philoſophiæ & Rhetoricæ, utpote artium cæterarum ſummis, & maximè laudatis, anteponit. Primum quia illæ incertæ, alijs aliter de illis ſentientibus atq; tradentibus. Paraſitica autem ubiq; eadem, ac certa ſit. Deinde quia nuſquam reperiantur paraſiti affectaſſe philoſophiam, aut rhetoricam: contrà autem paraſiticam rhetores, ac philoſophi plurimi. Poſtremo ab uſu eorum, qui artes has ſectantur, & profitentur, duplici uidelicet, altero in bellis, altero in pace. Vbi ad utrumq; tempus philoſophos, & rhetoras inutiles, & ineptos eſſe, multis exemplis & rationibus docet: cõtrà autem paraſitos idoneos ac paratos maximè, idq; ex Homero, & item ex hiſtorijs probat, addita etiam hypotypoſi, qua paraſitum ad prælium parantem & expedientem ſeſe deſcribit. Prætereà & priuatam, atq; domeſticam utrorumq; uitam inter ſe comparat, multò meliores, atq; etiam beatiores eſſe paraſitos oſtendens, quàm uel rhetoras, uel philoſophos. Sub finem ipſam artem ex locis finalibus commendat quoq;, & ipſius nominis honeſtatem etymologia, & analogis defendit.

Occaſio à perſona, & uitæ genere.



VID tandem in cauſſa eſt Simo, quòd cum alij homines, ſiue ſerui ſint, ſiue ingenui, quiſque artem quandam calleat, qua cum ſibi ipſi, tum alijs ſunt utiles. Tu uero, quantum ego perſpicio, nulli rei aut negocio intẽtus es, unde aut tu aliquem fructum caperes, aut alteri benignè impertiendo adiumento eſſe poſſis. PARA. Quid hæc tua ſibi uult interrogatio õ Tychiade, nondum enim capio: proinde planius ac manifeſtius me interrogato. TY. Eſt ne aliqua ars, cuius tu ſciens & peritus es, uidelicet Muſicæ? PARA. Non per Iouem. TY. Quid autem, Medicinæ? PARA. Ne illius quidem. TY. Atqui geometriæ? PARA. Nequaquam. TY. Quid autem, Rhetoricæ? Nam à philoſophiæ ſtudio uſque adeo abhorres, quantum ipſius uicij contagium à philoſophia alienum eſt. PAR. Atq; etiam ſi fieri poteſt, adde quiddam amplius. Proinde ne animum inducas hoc te mihi ignoranti exprobrare. Fateor enim me ignauum eſſe, atq; etiam tua opinione longè peiorem. TY. Sanè, ſed haſce fortaſſe artes propter illarum magnitudinem atq; difficultatem nõ perdidiciſti. At ex popularibus illis quam tandem tenes, num architectonicam aut ſutrinam? Neq; enim ea eſt rerum tuarum conditio, ut non talis alicuius artis egeas adminiculo. PAR. Rectè dicis õ Tychiade, neq; enim ullam illarum calleo. TY. Quam igitur aliam? PAR. Quam? Attentio. Profectõ, ut mea eſt opinio, generoſam, quam & te, ſi pernoueris, laudaturum planè exiſtimo. Eandem uero opere atq; re ipſa perpulchrè obire poſſe me dico, tametſi

tametsi illam oratione explicare mihi non perinde promptum sit. TYC. Quam tandem dicis? PAR. Nondum mihi uideor super illa orationes satis studiose excercuisse. Quòd autem unius alicuius artis non rudis sim, hoc planè iam nosse potes. Quare nihil est quòd hoc nomine mihi sies infensior. Quamcunq; autem teneam, alio tempore audies. TY. Verum ego omnis moræ impatiens sum. PAR. Fortasse si audires, inopinata tibi ars mea uideretur. TYC. Atqui propter hoc ipsum tanto impensius scire laboro. PAR. Alio tempore tibi exponetur, ò Tichiade. TY. Nequaquam, sed iam quamcunque tandem pernosti exponito, nisi adeo te pudeat. PAR. Parasiticam. TY. Et quis ita uesani atque dementis est animi, ò Simo, qui hanc artem esse prædicet. PAR. Ego. Si uero ob hoc ipsum, quòd aliam artem non teneam, tibi insanire uideor, huius ipsius caussam mihi putato fuisse insaniam, meq; iam durius increpandi finem facito. Aiunt enim hanc Deam cum aliàs difficilem esse habentibus, tum quòd delinquentes erratorum excusare soleat, quasi horum omnium magistram atq; autorem culpam uniuersam in se transferentem. TY. Ergo Simo Parasitica ars est? PAR. Sanè ars, atque ego illius autor & inuentor sum. TY. Proinde tu Parasitus es? PAR. Tu quidem Tychiade, probro me afficis. TY. Atqui non erubescis, te ipse Parasitum compellando. PAR. Sanè uero: puderet enim me, nisi dicerem. TY. Atque per Iouem, si tibi notores esse uelimus erga alios te ignorãtes, quod tibi nomen esse testabimur? num Parasitum te esse affirmabimus? PAR. Hoc nomine compellantes longè magis me oblectabimini, quãm si Phidiam statuariũ me esse dixeritis. Quippe mea arte non minus gaudeo, quãm ipse Phidias Ioue ã se fabricato gauisus est. TY. Atqui hoc mihi attentius consideranti, res perridicula perspecta est. PAR. Quænam? TYC. Externè scribentes ad te in epistolis, hunc tibi adijciemus titulum: Simoni Parasito. PAR. Atqui impensius mihi gratificaberis, quãm si hoc titulo nobis scripseris, Dioni Philosopho. TYC. Quantum tu quidem hac compellatione gaudere soleas, mihi parum curæ est. Sed & aliud quiddam absurdi considerandum uenit. PAR. Quod nam? TY. Num & hæc in aliarum artium numero nobis recensenda sit, aut interrogante quòpiam cuiusmodi ars sit, respondeamus, ueluti de grammatica, aut rhetorica interrogati solemus, Parasitica. PAR. Ego uero Tychiade, longè iustius hanc quam profiteor, quàm ullam aliam artem dicenda m esse contendo. Quòd si tibi iucundum est auditu, ut opinor fore, sententiam meam explicare nõ grauabor, quanquam ad hoc non admodum, ut antè dixi, præparatus aut instructus sum. TY. Tametsi sint exigua, ueritate tamen præcellent. PAR. Age, sub initium artem ipsam, quo finitionis genere describatur, ad calculos expendendam reuocemus. Ad hunc enim modum speciatim & alijs artibus pensitandis assequemur num & hanc rectè teneamus. TYC. Quid ergò ars est, ut compertum habeas? PAR. Ars est, ut ego memoria teneo, quodam sapiente uiro audito, præceptionum exercitarum comprehensio, ad unum exitum uitæ utilem pertinentium. TYC. Rectè sanè illius auditi uerba commeministi. PAR. Iam si horum omnium particeps est Parasitica, consentaneum est & hanc nihil aliud quãm artem habendam esse. TYCH. Ita profectò ars habenda est, siquidem hæc ita se habuerint. PAR. Age iam singillatim ad omnes artis species Parasiticam accommodantes, num oratio illi consonet, considerabimus. Sed non quemadmodum ollæ uiciosæ dum pulsantur, ne malignè resonent. Oportet itaque & hanc quemadmodum omnes artes præceptionum inuentionem in se complecti. Principio enim præuidere atque discernere, qui aptus & accommodatus sit eum alere, atque ita facto parasitandi exordio, haudquaquam cognoscere t. Aut dicemus argentarios seu numularios artem quandam habere, qua norint adulterina nomismata à probis sagaciter deprehẽdere. Hunc autem citra artis adminiculũ discernere posse adulterinos homines & probos, præsertim cum ueluti

I. Propositio. Artẽ esse parasiticam.

Amplificatio assertionis ab absurdo.

Repetit propositionem.

Confirmatio finitiõe artis. Diomedes li. 2. hanc finitionem Ciceronẽ adscribti.

Probatio minoris secũdũ partes finitionis.

Principia artis seu præcepta.

ueluti nomiſmata hominum mores cuiuſmodi ſint, non ſtatim pateant. Eadem hæc & ſapiens reprehendit Euripides, dicens:

In Medea.

At quo malus noſcendus eſt mortalibus
Innatus eſt nullo character corpori.

" Et quo multò & præclarior Paraſiti ars eſſe oſtenditur, qui res ita obſcuras & " abditas magis quàm uaticinandi peritia perſpicit & cognoſcit. Noſſe uero ſermones proferre accommodos, eaq; facere, per quæ in familiaritatem adiũgitur, quibus ſemet quàm beneuolentiſſimũ ſuo alumno eſſe oſtenſurus ſit, nunquid non ſingularis intelligentiæ, atq; inuentionis uehementiſſimæ tibi documentũ eſſe uidetur? TY. Admodum. PAR. Porrò autem in ipſis conuiuijs, ut abeat per omnia plus habens, eosq; exuperans, qui eam artem ſua negligentia ſibi non parauerunt, an hoc citra rationem, & ſingularem ſapientiam Paraſitum facere poſſe arbitraris? TY. Nequaquam. PAR. Quid autem? noſſe obſoniorum ciborũq; uirtutes & uicia, nũ tu rudis, & indocti cuiuſpiam curioſitatem eſſe exiſtimas? præſertim Platone generoſiſſimo ita dicente: Qui conuiuas epulis acce- " pturus eſt, nec rei coquinariæ ſcientiam habuerit, eius in adornando conuiuio " pertenue eſt iudicium. Quòd auten Paraſitica non cognitionem ſolam, ſed exercitatam quoq; ſibi uendicet, inde perdiſces facillimè. Quoniam aliarum artium cognitiones & dies & noctes, & menſes & annos ſæpenumero inexercitatæ permanent, non tamen artes ipſæ apud poſſidentes depereunt. At uero Paraſiti cognitiones, niſi quotidie in uſu ſint atq; exercitio, perdunt non artem ſolam, ut opinor, ſed ipſum quoq; artificem. Paraſiticæ uero utilitatem ad unum aliquem uitæ exitum tendentem, uereor ne inſaniæ ſit perquirere. Ego uero quàm edere & bibere in uita mortalium nihil inuenio utilius aut præſtãtius, & citra quod uita non poteſt ſubſiſtere. TY. Maximè. PAR. Atqui ne eiuſmodi quidem res eſt paraſitica, cuiuſmodi eſt pulchritudo aut fortitudo, ut ars nulla eſſe uideatur ſed quædam uis atq; potentia. TYC. Vera dicis. PAR. Verum, neq; arte caret. Quod enim arte caret, nullo modo poſſidenti eſt conducibile. Age enim, ſi tibi ipſe nauim in mari commiſiſſes fluctibus atq; procellis ingruentibus, gubernandi imperito, num euaſurus es incolumis? TYC. Minimè gentium. PAR. Quid tandem obſtat, an quòd arte careas, cuius ope te ipſe ſeruare potuiſſes? TY. Sanè uero. PAR. Proinde arte ſeruamur, imperitia uero non item? TY. Admodum. PAR. Ergo Paraſiticam artem eſſe conſtat. TY. Artem profecto, quantũ adparet. PAR. Atqui gubernatores quidè præclaros, & aurigas eximios de curru non raro delapſos eſſe cõperi. Ac nonnullos illorũ luxatos atq; delumbatos, porrò nonnullos prorſus extinctos. Cæterũ Paraſiti naufragium, nullus eſt qui poſſit producere. Proinde, ſi neq; ab arte remota eſt Paraſitica, neq; facultas eſt aliqua, comprehenſio autem præceptionum exercitarum eandem artem eſſe hodie nobis fatendum eſt. TY. Quantum quidem ex hoc coniecturam facio. Sed in hoc tibi uigilandum eſſe intelligis, ut finem aliquẽ generoſum Paraſiticæ nobis attribuas. PAR. Rectè ſanè dicis, uidetur autem hac finitione potiſſimum explicari poſſe: Paraſitica ars eſt ciborum atq; potuum, & ſermonum, qui horũ conquirendorum gratia dicendi ſunt, cuius finis eſt uoluptas. TY. Videre mihi tuam artem præclarè definiſſe. Illud tamen etiam atq; etiam conſidera, ne aduerſus philoſophos aliquos de fine tibi oriatur pugna atq; contentio. PAR. Atqui abundè ſufficit hunc eſſe finem & felicitatis & Paraſiticæ, neq; aliter adparet. Si quidem Homerus ille ſapiens, Paraſiti uitam admirans, tanquam ſolam beatam atq; felicem, ita inquit:

Vſus.

Finis.

Epilogus.

Definitio Paraſiticæ.

Cõprobatio finis ab autoritate Homeri

Haud ego finem ullum meliorem ultrà arbitror eſſe
Quàm ſi mente omnis populus lætetur ouanti,
Iuxtà autem menſæ ſunt pane cibiſq; repletæ,
Atq; pocillator dulce è cratere falernum

Fundens

Fundens distribuat per pocula parua bibendum.

Iam quasi parum cumulatè hæc admiraretur, sententiam suam longè pleniorem apertioremq; hisce uerbis facit, perfestiuè subijciens. Hic finis nobis pulcherrimus esse uidetur. Haud aliud ex ijs, quæ dicit beatũ ac felix quàm parasitari existimans. Sed enim hæc uerba non cuilibet è uulgo attribuit, uerum omnium sapientissimo. Et sanè si Vlyssi fuisset in animo Stoicos secuto laudare finem uirtutem, potuisset illud dicere, quando Philocteten ex Lemno adduxit, quando Troiam subuertit, quando Græcos fugam adornantes compescuit atq; detinuit, quando Troiam ingressus est, se ipse indecoris uulneribus flagellatum adficiens, ac sordido & planè Stoico indumẽto amictus. At tunc huius pulcherrimi finis nusquam commeminit. Cæterum ne tunc quidem, cum in Epicureorum uita constitutus apud uenustissimam Calipso uersaretur, illiq; liceret in ocio uoluptuosè & molliter uiuere, ac in omnibus delitijs Atlantidis lectum conscendere, neque non rebus, quas animi libidò ferebat, indulgere, illius pulcherrimi finis memor est, sed cum apud Pheacas parasitum ageret. Vocabantur autẽ tunc temporis parasiti Dætymones. Quomodo enim dicit? Dignum enim est, ut iterum atque iterum suauissimorum uersiculorum recordaremur, neque enim ad satietatem audiri possunt, nisi sæpius repetantur: Dætymones sedeant ex ordine, &, iuxtà mensæ adsint epulis & carne repletæ. Porrò Epicurus nimium impudenter hunc finem detractũ parasiticæ, ad felicitatem suam detorsit. Quòd autem hæc res non absit à furto, quodq; Epicuro uoluptas nihil curæ sit, sed parasito, ita potes colligere. Ego uoluptatem existimo primum tranquillum statũ corporis. Deinde neque mentem ulla perturbatione aut molesta cura onerari. Horum utrumque parasitus assequitur, Epicurus autem ne alterutrius quidem sit particeps. Etenim cum curiosè satis de habitu terræ, de infinitis mundis, de magnitudine solis, atque distantijs, de primis elementis, atque etiam de dijs siue sint siue non sint, deq; ipso fine perueſtigans, nunquam non digladiari solet, semper cum aliquibus contentiosè dissidens, non humanis solum, sed & mũ danis uexationibus atteritur atque consumitur. At parasitus horum omnium securus, omnia benè se habere existimãs, credensq; hæc meliori loco nõ esse posse quàm sint, cum multa securitate et animi tranquillitate, nullo istiusmodi nugarum scrupulo illi facessente negocium: edit suauissimè, ac dormit supinus, porrectis & manibus & pedibus, quemadmodum Vlysses rate ad patriam nauigans. Atqui nõ propter illa tantum nulla in re Epicurus uoluptatis potitur, sed etiam propter hæc. Quippe Epicurus ille, quicunque tandem fuerit ille sapiens, aut habet quod edat, aut non. Si non, ille quidem uoluptuosè uiuet minimè. imò ne uiuet quidem: sin autem habuerit, habebit aut à seipso, aut ab alio. Itaque si ab alio quod edat habuerit, parasitus est & ille, & non is quem se superbè uenditat. Sin à seipso, uoluptuosè non uiuet. TYC. Quomodo uero non uoluptuosè? PARA. Si etiam suppeterit illi apud se ipsum uictus copia, multa õ Tychiade, eiusmodi uitam consequi necesse est. Vide uero qualia, oportet enim eum, qui uoluptate duce molliter & delicatè uicturus est, omnibus inciden tibus cupiditatibus abundè indulgere. Aut quid tu ais? TYC. Et mihi idem uidetur. PARA. Proinde ei qui re familiari ampliter instructus est, fortasse unde libidinem suam expleat, non ægrè suppetet. At qui æstiuè atque tenuiter munitus erit opibus, illi harum rerum potiundi nulla supererit copia. Itaque si pauper fuerit Epicurus, sapiens esse non potest, neque unquam uoluptatis finem sibi propositum consequetur. Sed ne diues quidem copiosæ pecuniæ dominus, cui per facultates suas cupiditatibus prolixè suppeditare atque inseruire promptum est, præfixum uoluptatis finem nanciscetur. Quid ita tandem? Propterea quòd necesse sit eum, qui sumptum de suo fecerit, in multas atque adeo odiosas illabi molestias. Iam enim illi cum coco rixandum erit, quòd parum opi-

Amplificatio testimonij à circũstantijs.

Dætymones.

Cõfutatio Epicureorũ finis ac uoluptatis. à studio et cura illorũ, et definitione uoluptatis.

A uictu præmotionem.

parè atq; apparatè edulia adornauerit. Aut si citra rixam coci negligentiam dissimulanter habuerit, tum ferculis inconditis, et minimè delicatis uescitur, ac per hoc sperata uoluptate priuatur. Aut iam illi cum domus præfecto rem familiarem indiligenter accuranti delitigandum est. An uero hæc ita se non habent? TY. Per Iouem idem quoque mihi uidetur. PAR. Hæc ergo omnia ut Epicuro accidant necesse est, itaque nunquam uoluptatis fine miser ille potietur. At uero parasito neque cocus est ullus, cui propter incuriam irascereture, neque ager, neque uillicus, neque argentum, quorum nomine famuli excusationem perferens doleret, & tamen omnia habet, ut edat & bibat soli illi nulla re existente, qua ut Epicurus perturbaretur. Iam quòd ars sit parasitica, & ex his iam dictis, atq; aliis satis superq; ostensum est. Reliquum est, ut planum faciam, quàm sit etiam omnium optima, & hoc quidem non simpliciter, sed primum declarabo, quàm communiter omnes alias artes sua anteire soleat præstantia. Deinde quàm etiam priuatim præcellat cæteras. Communiter ad hunc modum præstat aliis. Etenim uniuscuiusq; artis studium discenti adducere laborem, timorem, ac uerbera necesse est, quæ qui non deprecetur nullus unquam inuentus est. Hanc uero artem cuius ego professor sum, solam ut uidetur, licet sine labore perdiscere. Quis enim unquam à conuiuio flens digressus est, ueluti quospiam uidemus puerulos à præceptoribus discedere? Quis proficiscens ad conuiuium unquam tristis atque seuerus conspectus est, quemadmodum illi qui ludos literarios frequentare solent? Atqui parasitus sua sponte, atque adeo uolens ad cœnam uadit, artis consequendæ omnium cupidissimus. Cæteri uero qui aliis artibus perdiscendis nauant operam, easdem prosequuntur odio, ita ut nonnulli aufugientes artes suas summa detestatione repudiant. Et cur non hoc quoque considerandum tibi uenit, quòd eos, qui in aliis artibus feciſſent aliquod operæ precium parentes his potissimum honorare solet, quibus parasitum quotidie cohonestant. Elegantes, ita me Dij ament, inquiunt, puer pinxit literas, date illi quod edat. Malignas literarum notas descripsit, nihil date illi. Adeo res & honore pensanda, & supplicio punienda esse uidetur. Quinetiam cum cæteris artibus ita comparatum est, ut primum hoc posterius habeant, postquam iam multo sudore paratæ sunt dulcem & expetitum uoluptatis fructum submini strant suis cultoribus, ad quam rem multa est uia, nec minus aspera. Cæterum sola ex omnibus parasitica statim initio inter discendum arte sua fruitur, ac simulatq; incepta fuerit, quantocyus est in quæstu. Præterea reliquæ artes non saltem aliquę, sed omnes simul tantum uictus conquirendi gratia inuentæ sunt. At parasito actutum parata est alimentorum felix copia, simulatq; artem exorsus fuerit. An uero non animaduertis agricolam agros colere non colendi gratia, & fabrum fabricare non fabricandi gratia? At parasitus nihil sectatur aliud, sed hoc ipsum quod illius negocium est, & cuius gratia ei negocio intentus est. At hæc cui obscura sint, neminem esse arbitror, quòd ij, qui reliquarum artium exercendo tractant commertia, per omne tempus afflicti laboribus uiuunt ærumnose atq; infeliciter, ac uix unum atq; alterum diem festum per mensem agunt. Propterea quòd ciuitates aliàs quidem per annum, aliàs per mensem indicta solennitate dies festos agere soleant, & tunc animo remissiore lætari dicuntur. At parasitus ferè singulos semper triginta dies agit in otio. Omnes enim dies illi uidentur sacri deorum numinibus. Præterea quibus consilium aut animus est reliquis uti artibus cum aliqua laude et existimatione, illi tenui frugaliq; uictu & potu utantur necesse est, tanquam qui morbis decumbunt impliciti. Nam qui uictu paulò copiosiore, potuq; largiore semet inuitat et oblectat, ille studio minimè est accomodus. Accedit his quòd reliquæ artes sine instrumentis, magistro suo nihil fructus afferre possunt. Neq; enim citra tibiam tibia canere, neq; citra lyram psallere, neq; absque equo equitare quisquam potest. Porrò hæc usque adeo bona est, adeoq; non onerosa artifici

Epilogus. Transitio per diuisionem.

II. Præstare cæteris artibus parasiticã, idq; uariè ab accidentibus, effectu et fine cõfirmat, & primum in gñe.

II.

III.

IIII.

V.

VI.

VII.

ut

ut omnibus etiam instrumentis carenti tamen victum large suppeditet, eaq; com modissime uti possit. Et sicut uidemus, alias artes perdiscentes magistris merce dem persoluimus, hanc autem discentes præmium accipimus. Præterea aliarũ artium omnium sunt doctores quidam & professores: cæterum qui parasiticam tradat aut doceat, nullus est. Sed quemadmodum Poësis iuxta Socratem, et ipsa quidem fato quodam accidit. Quinetiam illud apud animum tuum expendito, quòd alias artes aut iter facientes aut nauigantes exercere nequeamus, hac uero utilicet & in itinere & inter nauigandum. TY. Admodum profectò. PAR. At quid Tychiade, reliquæ artes omnes huius opem mihi desiderare uidentur, hęc uero nullius alterius egens est adminiculo. TY. Quid autem? nonne qui alienas res accipiunt, tibi iniustè agere uidentur? PAR. Et qui non? TYC. Quomodo ergo parasitus aliena accipiens solus extra iniusti noxiam habendus est? PAR. Huius quæstionis caussam tibi non possum reddere. Verum aliarum artiũ prin cipia plerunq; sunt uilia atq; simplicia, parasiticæ autem principium admodum generosum & illustre est. Etenim omnibus modis iactatum ac tritum illud ami ciciæ nomen, non inueneris aliud quàm parasiticæ esse auspicium. TY. Quomo do dicis. PAR. Quoniam nemo inimicum aut ignotum hominem, sed ne medi ocriter quidem familiarem ad cœnam uocat. Sed necessarium est, ut antè cum il lo amicitiam contraxerit, quàm eum libationis & mensæ participem fecerit, at que ad huius artis mysteria admiserit. Audiui ego sæpenumerò dicentes quos piam, cuiusmodi ille amicus est, qui neq; edit neq; bibit unquam nobiscum, qua si eum qui unà cibum capiat atq; conbibat, solum fidum amicum esse existiment. Quòd autem ars sit omnium præstantissima, inde facillimè poteris cognoscere. Etenim artes reliquas non tantum grauiter laborantes, & sudore perfluentes, sed per louem sedentes aut stantes exercent, quasi artibus seruiliter mancipati sint. At parasitus ueluti addicto mancipio sua arte utitur, ueluti rex accumbens otiosus ab animo. Illa autem quorsum recensere attinet, certissima felicitatis pa rasiticæ documenta, quòd solus iuxta sapientem Homerum, neq; ullam prælatã inserit manibus, neq; terram uersat aratro, sed citrà arationem, citraq; semẽtem omnia parasitando consequitur. Præterea rhetori aut mathematico, aut fabro ærario nihil obstare uideo, quo minus artem suam exerceat, etiam si improbus fuerit aut morio. Porro autem parasitum agere nemo potest, qui aut stultus fue rit aut improbis moribus. TY. Papæ, cuiusmodi rem ostendisti esse parasiticã. Itaq; & me iam ea inuasit libido, ut parasitus esse cupiam pro eo, qui nunc in præ sens sum. PAR. Itaq; quemadmodum omnibus aliis artibus potior sit parasiti ca communiter, abundè mihi demonstratum esse opinor. Age nunc deinceps, quomodo priuatim quoq; excellat singulas cõsiderabimus. Vt autem hanc cum mœchanicis aut manuariis artibus cõferam: ineptũ mihi esse uidetur, aut potius eius qui huiusce artis dignitatem indignis modis subuerteret. Sed illud potius, quomodo maximas atque pulcherrimas sua præstantia exuperet, demonstran dum est. Est autem in confesso apud omnes, rhetoricam atque philosophiam cę teris longè celebriores haberi, quas plerique propter generositatem atque cog nitionem omnibus anteponunt. Proinde posteaquam ostendero, & his longè potiorem esse parasiticam, satis constabit eandem quoque cæteris artibus uni uersis longè latèq; præstare, ueluti Nausicaa corporis uenustate atque procerita te omnes præcellebat famulas. Equidem communiter utrasque excellenter an teit, & rhetoricam & philosophiam. Primum quantum attinet ad artis substan tiam. Illa enim subsistit, hæc uero minimè. Neque enim de rhetorica eadem o mnium est sententia, neque eandem idem omnes esse sentimus. Sed nonnullis ars esse uidetur, nonnullis ab arte seiuncta. Plerique etiam prauitatem quandam artis seu impostura esse existimant, alij aliud. Haud alia est hominum de philo sophia disputantium opinio. Aliter enim Epicuro res philosophicæ habere ui

VIII. IX. X. XI. XII. XIII.

Epilogus Transitio. Hactenus in gñe cũ oĩbus artibus cõparauit parasiti ticã. iã et specia tim philosophiæ ac rhetoricæ præfert.

Odyss. Z. 1. Argumentũ à certitudine et cõstantia artis collatiõe cũ utraq; facta.

Quintil. li. 2. cap. 16.

dentur, aliter Stoicis, aliter Academicis, secus quoq; Peripateticis. Et quid multis opus est? omnino alius aliam rem philosophiam esse cõtendit & comminiscitur. Et ad hunc usque diem neque illi suam obtinent sententiam, neque ars illorum una esse uidetur. Ex quibus omnibus hanc mihi coniecturam facere licet, quòd statim sub initium illam artem esse negem, cuius nulla est substantia. Quoniam cur tãdem arithmeticam unam esse uidemus, quàm quòd bis duo & apud nos & apud Persas, sint quatuor, nec discrepant hæc neq; apud Græcos, neque apud Barbaros. At Philosophias uarias atque multiplices esse uidemus, præterea neque fines, neq; principia illarum concordare. TYCH. Vera dicis. Etenim unam philosophiam esse asseueranter affirmant, ipsi uero multarum sunt autores. PAR. Atqui in reliquis artibus quanquam nonnihil discreparet, quispiam uero progressus illud ignoscendum esse contenderet: propterea quòd alioqui perfectæ essent, earumq; cognitiones non forent ambiguæ aut mutabiles, certè ille repudiãdus non esset. At philosophiam quis tanquã necessariam sustineret unam & simplicem non existentem, ac ferè ubique ipsam secum discrepantem, longè magis quàm instrumenta, quæ sunt diuersissima. Siquidem nõ est una philosophandi scientia, aut ratio, postquam innumeras esse conspicio. Multi autem esse non possunt, quando quidem philosophia una est. Non dis- II.
paria de rhetoricæ quoque substãtia quispiam dicere possit. Nam de una re proposita omnes non idem sentire & dicere, sed super præceptionibus diuersis pugnare sententijs, documentum est certissimũ, ne principium quidem illius artis esse probabile, cuius non est una cognitio. Etenim quære quid potissimum ex illis æstimanda sit rhetorica, ac nondũ fateri unam esse, omnem eius quod quæritur tollit essentiam. Porrò autem ipsa Parasitica non perinde se habet, sed & inter Græcos, & inter Barbaros sui nunquam dissimilis est, sed una atq; eadem Parasitandi ratio ubique. Neque quispiam dixerit aliter hos, aliter illos exercere Parasiticam. Neque sunt inter Parasitos, ut uides, discrepantium sectarum autores, cuiusmodi sunt aut Stoici, aut Epicurei, dogmata habentes pugnantia, sed una omnibus apud omnes est professio, operumq; & finis concordia. Itaq; ut mihi uidetur, periculum est, ne ex his omnibus iam à me adductis, Parasitica quoque sit singularis & præcipua quædam sapientia. TYCH. Videre mihi ista sufficienter disseruisse. Quòd autem & in alijs philosophia tua professione Parasitica deterior existimanda sit, quomodo planum facies? PARAS. Ergo illud mihi sub initium dictu perneccessarium est, nullum parasitum unquam philosophiam amasse. At parasiticæ desiderio permultos arsisse philosophos testantur historiæ, quo desiderio etiam nunc tenentur. TYCH. Et quos nam memorare potes philosophos, qui Parasiticæ operam dederint? PARA. Eos quidem õ Tychiade, quos neque tu ignoras, sed data opera me quoque ignorare ciuiliter simulas, ueritus ne ea ex re dedecus illis potius quàm honorem conciliem. TY. Non per Iouem hoc mihi in mentem uenerat, ò Simo, attamen uehementer animi pendeo, quos nam ei rei unquam seruientes possis producere. PARA. O generose, equidem tu mihi rudis & imperitus esse uidere eorum, qui philosophorum uitas memoriæ proditas ad posteros transmiserunt, omnino enim eosdem quos dico legere potuisses. TYCH. Atqui per Herculem iam mirabiliter audire gestio, qui tandem illi sint. PARA. Ego tibi eosdem demonstrabo, & nominatim perstringam, & quidem minimè malos, aut infimæ conditionis philosophos, sed ut ego opinor, ferè ex omnibus præstantissimos, & de quibus hoc uel suspicari indignum facinus esse putasses. Enimuero Aeschines ille Socraticus, longis illis & lepidis dialogis summo sermonis nitore atque mundicia conscriptis, semel uenit in Siciliam, cosdem unã secum ferens, ut si quo modo fieri posset, eorum opera Dionysio tyranno innotesceret. Tandẽ uero lecto Miltiade, uisus est sibi non mediocrem adiunxisse & laudem & opinionem, reliquũ

Collatio Parasitice.

Aliud, à signo & studio sectantium.

Exempla philosophorũ, q parasiticam sectati sunt.

tempus

tempus permansit in Sicilia, parasitans Dionysio, Socraticis disceptationibus longum ualere iussis. Quid autem? nonne & Aristippus ille Cyreneus unus ex præstantibus & eximijs philosophis tibi esse uidetur? TYC. Maximè. PAR. Et ille per id ætatis Syracusis uersatus est, parasitando apud Dionysium. Itaque ex omni Parasitorum numero ille in maximo precio habitus fuit apud illum. Erat enim præter cæteros ad hanc artem singulari præditus industria. Quare & coquos quotidie ad illum missitare solitus est Dionysius, quo adparatius tanto magistro artem perdiscerent culinariam. Ille sanè uidetur etiam artē pro dignitate excoluisse. Quinetiam Plato uester generosissimus, & ipse non aliam ob causam in Siciliam profectus est, ac sanè pauculos aliquot dies parasitatus, statim ab inceptā parasitatiōe, propter artis imperitiam elapsus est. Rursus autem, Athenas regressus, cum uarijs semet studijs exercuisset & adornasset, deinceps secunda uice in Siciliam nauigando contendit, ubi iterum pauculos aliquot dies cœnatus ob parasitandi imperitiam Dionysio excidit. Et hæc quæ Platoni in Sicilia parum scitè parasitanti accidit aduersitas, persimilis mihi esse uidetur Niciæ. TY. Et quis ea Simo de Platone tibi dixit? PAR. Equidem & alij complures. Porrò autem Aristoxenus Musicus uir clarus atq; memorabilis, & ipse Nelei parasitus fuit. Quòd uero Euripides apud Archelaum parasitum egerit usque ad extremum uitæ diem, Anaxarchus autem apud Alexandrum, planè tibi compertum est. Neq; Aristoteles parasiticam intactam reliquit, sed eandem ut reliquas artes omnes exorsus est. Philosophos quemadmodum parasiticæ operam dederint, ostendi. Parasitum uero nemo unquam potest producere, qui philosophandi captus sit desiderio. Et sanè si felicitas putanda est, neq; fame discruciari, neq; siti urgeri, neq; algore torqueri, hæc nemini alteri quām parasito suppetunt. Itaq; philosophorum non parum multos quispiam inuenerit, & algētes grauiter & esurientes, parasitum uero nequaquam. Aut alioqui Parasitus habendus non esset, sed infelix quispiam, aut mendicus circumforaneus, aut etiam philosopho similis. TY. Hæc equidem tibi satis superq; disputata sunt. At Philosophia atq; Rhetorica etiam reliquis potiorem esse Parasiticam, quomodo cōprobabis? PAR. Sunt in uita humana tempora, ò optime, alia quidem pacis, ut opinor, alia uero belli. Iam in his oīmbus modis necessarium est, artes cuiusmodi sint manifestas fieri: sed & illi necessum est ut se aperiant, qui artibus sunt imbuti. Primum autem, si ita tibi uidetur, tempus belli subducta ratione excutiamus, et qui nam ingruente bello omnium maximè tum sibi ipsis priuatim, tum Reipub. sunt utiles. TY. Quām non mediocre uirorum certamen annuncias. Et ego iamdudum apud me ipse rideo, cogitabundo animo mecū considerans, cuiusmodi futurus sit philosophus cum parasito comparatus. PAR. Ne uero nimia capiaris admiratione, neue hanc rem cauillo aut subsannatione dignam existimes, age hoc totum expressis typis oculis nostris subijciemus. Annunciatum est ex improuiso hostes in regionem irruptionem fecisse: per necessarium autem est collecta manu illis exire obuiam, neq; enim per socordiam committendum est, ut impunè abactis pecoribus agros nostros deuastent atq; depopulentur. At dux belli denunciat, ut ad delectum faciendum iuuenes confluant, alij uero discedant. Sint autem inter hos nonnulli & philosophi, & rhetores, & Parasiti. Itaque initio abiectis uestimentis exuimus nos. Quippe qui armis induendi sunt, antè se denudent, necesse est. Proinde intentis oculis specta, ò generose, unumquenq; ex ordine, habitoq; delectu probato corpora. Itaq; illos propter uictus indigentiam haud dubiè uisurus es tenues atq; pallidos, & planè corpore horrido, quasi iam confecta sint uulneribus. Quī ergo non summè foret ridiculum, affirmare eiusmodi uiros perferre posse certamē aut pugnam stataria, aut impressionem, aut puluerem atq; uulnera, qui curatiōe aliqua refocillandi sunt. At iam contrà ab illis regressus Parasitum quo corpore adpareat, contēplare. Nun

Cur Theoro Parasitorum.

III.
Ab usu eorū, q ipsas artes pfitentur. per diuisionē temporum belli ac pacis.

Ac primū de tpe belli, & quales circa hoc philosophi ac rhetores.

Collatio parasitorum.

quid non ille membris præditus est planè gladiatorijs, ac colore uiuo atq; iucundo, neque nigro, neq; rursus peralbo. Hoc enim muliebre esset, illud seruile. Deinde animosus quoque, terribile quiddam obtuens, uultu minaci et rubicundo, quod paralitorum est proprium. Neque enim consultum factu uidetur hominẽ meticulosum aut fœmineis oculis præditum in aciem producere. Nunquid non igitur istiusmodi fit elegans, & uiuens armatus, elegans etiam si honestè in prælio ceciderit? Sed quorsum istis collationibus utimur, cum illorum exempla nobis in promptu parata sint? ut enim simpliciter quæ sentio eloquar, priorum rhetorum atq; philosophorum partim extra murum in bellum progredi nunquam ausi sunt. Quòd si quis etiam necessario coactus militatum egressus est, illum ego deserta acie turpiter aufugisse dico. TYC. Quàm admiranda omnia, & quàm nihil exiguum aut mediocre polliceris. PAR. Nihilosecus tamen orationem semel exorsus expediam. Equidem ex rhetorum numero Isocrates, ne semel quidem in bellum egressus est, at ne in foro quidem iudiciali unquam orationem habiturus ascẽdit propter animi pusillanimitatem. Opinor uero, & ob hoc ipsum illi uocem defuisse. Præterea nonne Demades & Aeschines & Philocrates timore statim cõsternati bellum Philippo indicente, urbem atq; seipsos hosti prodiderunt, neq; nõ pertinaciter perseuerarũt, Athenis illius res atq; negocia semper administrantes. Adeo, ut si quis etiã alius Athenienſium eandẽ sequeretur bellandi rationem, protinus in illorũ amicitiã ascisceba tur. At uero Hyperides, & Demosthenes, & Lycurgus, qui paulò uidebant cæteris animosiores, tametsi in cõtionibus subinde tumultuarentur, ac Philippum cõtumelioſis dictis prosciderent, qd nã memorabile facinus in eo bello, quod aduersus illum gessere Athenienses, ediderunt? Equidem Hyperides & Lycurgus, nunquam egressi sunt, sed neque uel modicum exerto è portis capite ausi sunt prospicere. Verũ intra murum clausi sedebant, iam apud seipsi obsidionem perferentes, sententiolas atq; senatusconsulta componentes. Sed enim antesignanus illorũ atq; coryphæus nempe Demosthenes, cui ista pro contionibus ciuium auribus subinde occinere moris erat. Philippus Macedonum exitium, à quo ne mancipium quidem aliquis emere substineret, ausus uenire in Bœotiam priusquam uterq; exercitus commixtus ad manus deueniret, abiecto clypeo aufugit magna cum ignominia atq; dedecore. An & hæc antea neminem cõmemorantem audisti, quę nedum Athenienſibus pro certo cõperta sunt, sed & Scythis & Thracibus, unde illud piaculum profectum fuerat. TY. Ista equidem mihi compertè nota sunt. At illi quidem fuerunt rhetores, quibus studio fuit concionari, & causas perorare, non uirtutem armis exercere. Quid autem de philosophis habes quod dicas. Neq; enim hos quemadmodum illos accusare potes ignauiæ. PAR. Illi equidem Tychiade, qui quotidianis dissertationibus multa de fortitudine disputare consueuerunt, uirtutis nomen nunquam non in ore habentes, multò quã rhetores apparent fugatiores, ignauiores, atq; etiam effœminatiores. Ad hunc uero modum rem consydera. Principio quidem nemo est usquam, qui pro certo affirmare possit ullum philosophum in bello oppetijsse. Aut potius, in uniuersum nunquam meruere stipendia: aut si meruerunt, omnes audita tuba aufugerũt. Equidem Antisthenes & Diogenes, & Crates, & Zeno, & Plato, & Aeschines, et Aristoteles, & illa uniuersa philosophorum turba, nunquam uiderunt aciem. Solus autem sapiẽs ex illorum numero Socrates sumpta fiducia in bellum, quod ciuitati fuit aduersus Lacedæmonios exire ausus, fuga indè saluti consulens, ex Parnethe in Taurei palæstram diuertit. Existimabat enim sibi longẽ fore tutius atq; ciuilius sedenti cum puerulis studioſe exornari, ac unà sermonem sociantes sophisticis captiunculis illaqueare, quàm cum uiro Spartano manus conserere. TYCH. Ego uero ista iam olim, ò generoſe meo more accepi ab alijs, quibus per

Comprobat exemplis, & primo rhetorum.

II. *Philosophorũ*

Iouem

Iouem nequaquam uoluntas erat hæc illis illud ēdi gratia exprobrare ſicut tibi. Itaq; parum gratiæ arti tuæ conciliare uidere, tantos uiros falſis contumelijs affi ciēdo, At ſi uidetur, age iam ac mihi cuiuſmodi uir paraſitus in bello ſit expedi. Etnum quid omnino ex ueteribus illis quiſpiam paraſitus fuiſſe credendus eſt. PAR. Atqui ō amice, neminem uſqueadeo Homericæ Poēſeos rudem atq; imperitum eſſe exiſtimo, neq; ſi prorſus ā literis alienus aut idiota fuerit, qui neſci at apud illum, ex heroibus omnium præſtantiſſimos paraſitos eſſe. Siquidē Neſtor ille, à cuius lingua perinde ut mel fluebat oratio, regis paraſitus fuit. Sed neque Achillem, quemadmodū et uidebatur, eratq; corporis forma atq; uiribus excellentiſſimus & iuſtiſſimus, neq; Diomedem, neq; Aiacem Agamemnon tātis laudibus extulit, & admiratus eſt, quanto laudis teſtimonio ornauit Neſtorem. Neq; enim decem Aiaces ſibi dari exoptat, neq; decem Achilles. Quippe iam olim Troiam funditus exciſam cœpiſſet, ſi eiuſmodi decem alios milites, cuiuſmodi paraſitus ille fuerat, quanquam iam confectus ſenio, habuiſſet. Quin etiam Idomenea Iouis filium eadem ratione Agamemnonis paraſitum fuiſſe confirmat. TY. Hæc equidem & ipſe non ignoro. Nondum tamen mihi intelligere uideor, quomodo illi duo heroës Agamemnonis paraſiti fuerint. PAR. Perlege ō generoſe, uerſiculos illos, quibus ipſe Agamemnon Idomenea alloquitur. TYC. Quos nam dicis? PAR. Semper tibi plenior uni ſtare ſolet cyathus, uelut & mihi, quando bibendi eſt mens ut potes. Inde quod dixit, ſemper plenior em aſtare cyathum, non ita accipiendum eſt, quaſi ſemper poculum uino plenum Idomeneo & pugnanti & dormienti ſit propoſitum, ſed quòd illi per omnem uitam ſoli cum rege cœnandi facultas cōceſſa fuerit, ſed non perinde ut aliis militibus certis quibuſdam diebus ad menſam uocatis. Etenim Aiacem quòd ſingulari certamine congreſſus cum Hectore optimè ſe geſſerat, proceres ad Agamemnonem diuinum cœnatum abduxiſſe commemorat, tanquam propter uirtutem in pugna editam honoratum, admodum ſera cœna apud regem appārata. At uero Idomeneus atq; Neſtor ferè quotidie cum rege cœnitabant, ut idē autor teſtatur. Porrò Neſtor regum paraſitus mihi fuiſſe uidetur, multa arte in duſtrius. Neque apud Agamemnonem primum hanc paraſitandi artem exorſus eſt, ſed multis retrò temporibus apud Cænea atque Exadium, Viſus uero eſt neque paraſitandi finem antè feciſſe, quām Agamemnon diem ſuum obijt. TYC. Equidem ille præclarus & inſignis fuit paraſitus. At ſi quos alios id genus heroas paraſitos fuiſſe noſti, hoc mihi nominatim explicare ne pigeat. PARA. Quid igitur ō Tychiade, nonne & Patroclus Achillis paraſitus tibi fuiſſe uidetur: præſertim cum nullo aliorum Græcorum fuerit deterior aut ignauior, neq; animi neq; corporis dotibus, tametſi iuuenis exiſtens? Mihi equidem nulla in re ipſo Achille uidetur fuiſſe inferior, ex eius operibus coniecturam faciēti. Etenim Hectorem perruptis portarum obicibus, ac intra munitionem iuxta naues pugnantem, fortiſſimè repulit. Et Proteſilai nauim iam incenſam, & ardentem extinxit. Quanquam in ea eſſent non ignauiſſimi, uerum Telamone nati, & Aiax & Teucer, alter haſta ſtrennuus, alter arcu ualens. Multos præterea ex Barbaris neci dedit; inter quos & Sarpedonem Iouis filium Achillis paraſitus peremit. Proſtratus uero occubuit nequaquam ut alij, ſed ipſum quidem Hectorem uita ſpoliauit Achilles: at Achillem Paris, unus unum. Porrò autem paraſitum & Apollo, & duo uiri occiderunt. Ac iam moriens eas uoces edidit, non quales generoſiſſimus Hector ille, Achillem ſuppliciter precatus, ut cadauer eius ſuis ſepeliendum redderet: ſed quales par eſt, paraſitum expirantem emittere. Cuiuſmodi tandem? Si mihi uiginti duro in certamine tales Antē occurriſſent, cunctos ego cuſpide cæſos Stauiſſem læto. TYCHIADES. At de his quidem abundè ſatis multa uerba feciſti. Cæterum Patroclum non amicum, ſed Achillis paraſitum fuiſſe, quo pacto teſtatum facies? PARASIT.

Cōtraria exempla paraſitorum.

Neſtor.

Iliad. β.

Idomeneus.

Iliad. δ.

Iliad. ι.

Patroclus.

Iliad. π.

Cõprobatio ab etymologi & appellatiõis Iliad.ψ.

Ipsum ô Tychiade, Patroclum quòd parasitus fuerit, dicentem tibi exhibebo.
TY. Admiranda dicis. PAR. Audi igitur hosce uersiculos:

Ne mea Pelida condi patiare seorsim
Ossa, sed amborum sint uno tecta sepulchro,
» Sicut & antẽ domi nutriti uiximus unà.
Et rursum eodem in loco:
» Nam me susceptum Peleus studiosus alebat,
» Nomine, meq; tuum noto Theraponta uocauit,

Θεράπων.

Hoc est parasitum esse uoluit. Etenim si Patroclum Achillis amicum dicere uoluisset, haud illum theraponta nominasset. Erat enim Patroclus liberalior, quã ut Achillis seruus dici sustinuisset. Quos igit̃ dicit esse therapontas, qui neq; serui sunt, neq; amici, nẽpe parasitos. Quo nomine & Merionem Idomenei theraponta compellat. Atq; ita tunc parasitos dictos esse planè coniectura auguror.

Aristides.

Quinetiam hoc considera, quam ob rem Idomenea Iouis filium non dignatus sit Marti æqualem dicere, uerum Merionẽ eius parasitum? Nonne uero & Aristides uir popularis existens & pauper, ut inquit Thucydides, parasitus fuit Armodij? nonne & amator? Sunt enim parasiti suorum alumnorum peramantes. Huius itaq; parasiti opera Athenienssium Reipub. tyrannide oppressæ, libertas iterum recuperata est. Et nunc in foro stat æneus inter reliqua ciuitatis monimenta spectabilis. Illi equidem cum tanta uirtute claruerint, tamen parasitos agebant. Tu uero, quo nam animatum animo parasitũ in bello esse putas? Non ne sub initiũ talis curato probè corpore sumpto ientaculo prodit in aciem, quẽadmodum & Vlysse fas esse contendit? Quippe cui statim sub auroræ exortum pugnandum erit, ille prius cibum sumat necesse est. Et quo tẽpore alij milites, præ metu, hic quidem galeam diligenter adornat, ille thoracem curiose induit, alius aliud quiddam mali belli suspicans trepidat, parasitus uultu prorsus hilaro & exporrecto indulget epulis, ac mox postquam in aciem progressus est, inter primos fortissimè dimicat. Cæterum qui alit parasitum tum in ordine sub sequitur, quem ille non secus atq; Aiax Teucrum clypeo defendit. Cupit enim impensius suum seruare alumnum parasitus, quãm seipsum tueri incolumem. Quòd si etiam in bello cæsus parasitus occubuerit, neq; imperatorem, neq; militum quenquam pudore afficit, tantum existens cadauer, quali corporis dignitate quondam in simpossijs accumbere solitus est. Adeo ut indignum sit facinus philosophi cadauer huic appositum conspici, aridum & sordidum, prolixo barbicio informe, hominem prorsus miserandum, & qui ante initum prelium mortuus sit, imbellis atq; inualidus. Quis uero eam ciuitatem non extremè contemneret, cuius tam miserandos atq; infelices cerneret satellites? Quis non eam urbem cum robustis tũ animosis auxiliatoribus regere existimet, qui adeo pallidos & comatos homũciones inter militum cadauera dispersos intuitus fuerit, eosq; qui in excubijs stationes agitant, nullius in bello esse precij? Tales equidem sunt in rebus bellicis parasiti, cum philosophis atq; rhetoribus comparati. Cæterum in pace tantum præcellit philosophiam parasitica, quantum ipsa pax bello præstat. Ac primum, si uidetur, pacis loca atq; studia contemplemur. TYC. Nondum teneo, quid hæc tua sibi uelit oratio, consideremus tamen. PAR. Igitur forum, & iudicia, & palæstras, & gymnasia, tũ uenationes & sympossia ego ciuitatis loca, atq; loca tranquillo urbis statu esse dixerim? TYCH. Et rectè sanè. PAR. Quòd autem parasitus in forum caussas acturus non prodit, quodq; in iudicijs nulli clientulorum uocatus patronus præstò est, hanc ego subesse caussam opinor, quòd isti loci magis sycophantis & rabulis illis forensibus pateant atq; conueniant, quodq; nihil moderati in illis fieri soleat. Palæstras uero atq; gymnasia unà cum sympossijs parasitus frequentat sedulo, quibus solus ille ornamento est, atq; decori. Quoniam quis nam philosophorum aut rhetorũ exutus uestimentis

Iliad.τ. Effictio parasiti ad præliũ euntis.

Transitio ad tẽpus pacis, et qs in eo usus rhetorũ, phõrum, & parasitorum.

Forum.

tis in palæstra dignè componendus esset cum parasiti corpore? Aut quis illorũ conspectus in gymnasio non potius probro atq; dedecore locum afficeret? Atqui ne in deserto quidem illorum qui spiam irruẽtis alicuius beluæ impetum sustineret. At parasitus earundem uim atq; ferociam fidenter expectat, ac sine negocio compescit, quippe qui easdem in conuiuijs contemnere didicerit. Sed neque ceruus, neq; sus, setis inhorrescens parasitum conterret, sed sue aduersus illum dentes acuente, parasitus aduersus suem contra acuit terribilis. Cæterum lepusculos magis infectatur, quàm ullus canis uenaticus. Porrõ autem in cõuiuio quis cum parasito certamen suscideret, aut iocos ciente aut comedente? Et quis magis conuiuarum tristiciam discutit? an ille cantillans ridicula, & ludens dicteriis: an homo potius nihil ridens, in sordida tritaq; lacerna accumbens, terram tristis intuens, quasi ad luctum non ad simposium uocatus uenisset. Ac mihi profectõ tale quiddam in symposio uidetur esse philosophus, quod canis in balneo. Sed age istis posthabitis, ad ipsam Parasiti uitam nos conferamus excutientes atque comparantes illum. Primum igitur quis est qui non uidet parasitum nunquam non contemptorem esse gloriæ, quippe cui nihil curæ est, quam de se opinionem homines obtineant. At uero ipsos rhetores atq; philosophos nõ saltem illorum aliquos, sed in uniuersum omnes fastu atq; gloria transuersos agi quispiam inuenerit, ac non tantum gloriæ deditos, sed quod adhuc turpius est, argẽti sitientissimos. Sed enim parasitus, hoc erga pecuniam affectus est animo, quo non aliquis negligentiore erga lapillos passim proiectos in littore animatus est. Ac nihil illi inter aurum & ignem uidetur esse discriminis. Rhetores autem, & quod absurdius est, etiam illi, qui philosophiæ professione se uenditant, tam aui de argento inhiant, quasi hac ratione maximam sibi nunc conciliarent, & opinionem & autoritatem philosophi. De rhetoribus quid multa attinet dicere, cum ille corruptus largitionibus causam orare soleat, alius dicendi artem profitens à discentibus mercedem exigit. Tertius à rege similiter præmium flagitat, non ob aliud nisi quòd cum illo conuersationem societ, nec pudore suffunditur. Est præterea alius qui iam ætate confectus, nõ ob aliud peregre proficiscitur, quàm ut lucrum faciat aut stipendio mereat, non aliter atq; Indus quispiam aut Scytha captiuus. Neq; eundem pudet nominis, quòd merces sit illud quod accipit. Non solum uero his uitijs eos inuenies obnoxios, sed sunt adhuc alij degeneris animi affectus, quibus sunt plenissimi, nempe molestæ perturbationes, iracundia, inuidentia, ac omnis generis concupiscentiæ. Parasitus autem his omnibus uacans affectibus, neq; irascitur propter animi tolerantiam, tum etiam quòd illi nemo sit cui irasceretur. Atq; etiam siquando uictus mentis impotentia indignatur, nihil tamen mali aut iniuriæ iracundiæ impulsu designat perperã. Quin potius risum omnibus eius excandescentia excutit, ac oblectamẽto est conuersantibus. Minimè uero, omnium perturbatur tristicia, aut ulla mentis molestia discruciatur. Etenim tam præsens illi parasitica suppeditat aduersus omnes molestias remedium, ut nulla etiam causa existat, quam ob rem afficiatur tristicia. Neque enim illi sunt opes, neq; domus, neq; famulus ullus, non uxor, nõ liberi, quibus pereuntibus habẽtem discruciari animo omnino necesse est, si horum iactu ram fecerit. Atqui neq; glorię ullius est appetens, neq; opulentiã, sed nec formosum quenq; desiderat. TY. Veruntamen, ô Simo, planè consentaneũ est illum obuictus indigentiã perturbari animo. PAR. Ignoras, ô Tychiade statim initio hũc non parasitũ, quicunq; laborat uictus inopia. Neq; enim fortis inopia fortitudinis fortis perhibendus est, neq; sapiens sapientiæ penuria sapiens putandus, alioqui parasitus esse non possit. Nos enim de eo qui re ipsa parasitũ agit, loquimur, non de eo, qui solum parasiti nomen falsò obtinet. Iam si fortis non alia ratione, q; præsente fortitudine fortis, & sapiens præsente sapientia sapiens habẽdus est, sequitur, neq; parasitum, nisi parasitandi facultas suppetat parasitum esse posse.

Palæstra.

Venatio.

Conuiuia.

Vita priuata et domestica.

Ambitio & auaricia.

Affectus et perturbationes animi.

Obiectio.

Elusio à coniunctis.

Quare

Quare nisi hoc illi suppeditatum fuerit ab alio, nequaquam parasitus existimandus est. TY. Proinde parasitus nunquam alimenti laborabit inopia? PAR. Ita quidem adparet. Itaq; neq; huius neq; alterius cuiuspiam rei gratia discruciatur animo. Verum omnes ad unum philosophi pariter atq; rhetores, maximo semper in metu sunt. Illorum igitur plurimos plerunq; ligno armatos in publicum prodire uidemus. Quod procul dubio non facerent, nisi armatos metuerent. Quid? quòd etiam ianuas probè oppessulatas concludunt, metuentes, ne quis noctu domum ingressus, illis perniciem machinetur. At parasitus ædiculæ suæ ianuam quidem claudit, sed planè incuriosè & temerè, ne uidelicet uenti uiolentia irruens aperiat. Cæterum noctu orto tumultu, non magis animo timore concutitur, quàm si nullus extitisset. Præterea per sola loca iter faciens, nullo accinctus gladio ambulat, nihil enim prorsus uspiam gentium metuit. At ego sæpenumero uidi philosophos nullius periculi ne suspicione quidem existente arcus adparantes. Semper enim baculis armati incedunt, atq; etiam siquando in balneas lotum abeunt, aut uocati ad prandiũ. Nullus uero est, qui parasitum aut adulterij, aut uiolentiæ, aut rapinæ aut alterius cuiuspiam delicti insimulare possit. Quoniam qui talibus uitijs esset cõtaminatus, iam non amplius parasitus foret perhibendus, sed se ipse grauissimæ iniuriæ exponeret, itaq; adulterium flagitiosè committens, unà cum perpetrato delicto, etiam flagitij nomen incurrit. Quẽadmodum autẽ qui improbus fuerit, non bonus sed malus habendus est, sic quoque parasitus si quid turpiter in se admiserit. Illud enim ipsum quod fuerat abiicit, assumit autem id quod deliquit per flagitium. Cæterum eius generis praua facinora permulta extãt à philosophis & rhetoribus turpissimè perpetrata, quę non nobis tantum comperta sunt, utpote quæ nostro tempore saltem designata forent, sed libris editis relicta monumenta habemus eorum facinorum, quorum illi autores extiterunt. Extat apologia Socratis, extat Aeschinis atq; Hyperidæ, neq; non Demosthenis. Ac fermè plurimorum rhetorum atq; philosophorum defensiones etiam hodie leguntur. At nulla extat parasiti apologia, nec ullus est qui pro uero affirmare possit, ubi parasito iniuriarum scriptam esse dicam. TYC. At per Iouem parasitus meliori quàm rhetores atq; philosophi uiuendi conditione fruitur, Fato tamen deteriore absumitur. PAR. Equidem longè diuersum est quod dicis, nã & Fato multò feliciore functus ẽ uiuis migrat parasitus. Quippe compertè exploratum habemus philosophos ferè omnes, aut illorum maximam partem malo extinctos esse exitio. Nonnullos cõdemnatione iudicij in maximis flagitijs manifesto deprehensos sumpto ueneno, alios toto corpore exustos, plerosq; urinãdi difficultate absumptos, alios ex fuga retractos atq; occisos. At quis tandem tali quopiam exitio Parasitum sublatum esse referre poteſt, sed mors felicissima ferè illi contingit edenti atq; bibenti. Quòd si quis etiam uiolenta morte defungi uidetur, mortuus auolasse creditur. TYC. Hæc equidem satis superq; tibi pro parasito contra philosophos decertata sunt. Superest ut & illud explices, num honesta & utilis sit hæc alenti possessio. Siquidem opulentiores mihi uidentur parasitos alere, tanquam officiosi & beneuolè gratificantes illorum tenuitati, quòd ego ei qui alitur dedecus esse existimo. PARA. Quàm simpliciter fatuum te esse constat, ô Tychiade, si hoc nequeas intelligere hominem diuitem, etiam si Gygis opulentiam possideret, solum edentem esse pauperem. Atq; ille progrediens in publicum non comitante parasito mendicus est. Et quẽadmodum miles sine armis habetur despectior, & uestis sine purpura uilior, & equus sine phaleris leuior: sic etiam diues egregiè & ampliter nummatus longè adparet sine parasiti satellitio humilior atq; contemptior. Atqui parasitus quoq; non parum ornamento est diuiti, diues parasito non item. Alioqui neq; probrũ est, ut tu ais, huic parasitari, ut præstantiori deteriorem. Quòd aũt opulento utile sit parasitum alere, præter quàm quòd ornamentum nõ uulgare illi adiungit, etiam

Metus.

Adulteria, rapinæ, etcæt.

publica crimina.

Exitus uitæ, & mors.

Cõmendatio parasitices ex locis finalib.

Ab honesto.

Ab utili.

etiam ſecuritatem multam paraſiti præſentia & comitatus diuiti ſuppeditat. Neque enim quiſpiam temerè pugna adorietur diuitem, qui hunc illius lateri aſſiſtentem conſpexerit, ſed neq; metuendum eſt eum ueneno periturum, qui paraſitum conuiuam habuerit. Quis enim auderet inſidijs petere quempiã, hoc prę mandante atq; præbibente? Itaq; diues non tantum à paraſito ornatur, ſed eius quoq; opera à maximis periculis tutus conſeruatur. Ita enim paraſitus propter charitatis affectum, qua diuitẽ ex animo complectitur, omnibus ſemet obiectat periculis. Neq; tantum concedit ſolum cibum ſumere, ſed unà quoq; edens exoptat oppetere. TY. Omnia mihi, ò Simo, ſatis diſertè diſſeruiſſe uideris, nec quicq; quod ad artem tuam commendandam pertinet prętermiſiſti. Neq; ut tu dixiſti ad hanc rem inexercitatus acceſſiſti, ſed planè omnium inſtructiſſimus atq; exercitatiſſimus. Quod reliquum eſt ſcire geſtio, an paraſiti compellatio nõ turpis & dedecoroſa habenda ſit. PAR. Vide quod reſponſum à me exigas, ſi ſufficienter ſuper his uerba tibi feciſſe uideor. Reſponde uero mihi uiciſſim ad quæſtionem, ſi rectè factum exiſtimas. Age σίτωρ priſci illi quo uocarunt nomine? TYC. Alimenti uocabulo. PAR. Quid autem σιτεῖσθαι, nonne alere? TYC. Sanè uero. PAR. Eſt ergo in confeſſo, neq; aliud eſſe paraſitari. TYC. At illud ipſum Simo eſt, quod turpe eſſe adparet. PARAS. Age iterum mihi reſponde, quid tibi diſcriminis eſſe uidetur, aut utriſq; propoſitis, utrum electurus eſſes, num nauigare an adnauigare? TYC. Ego quidem eligerem adnauigare. PAR. Quid autem, currere an adcurrere? TY. Adcurrere. PAR. Quid autem, equitare an adequitare? TY. Adequitare. PAR. Quid autem, iaculari an adiaculari? TYC. Adiaculari. PAR. Proinde non alia quoq; ratione pro edere paraſitari ſat ſcio, quoq; eligeres. TYC. Velim nolim ſententiæ tuæ refragari nõ poſſum. Ac te quidem in poſterum ueluti pueri & ſub auroram, & à prandio accedam, arti tuæ perdiſcendæ operam daturus. Tu uero eandem docebis citra inuidiam ingenuè, quoniam primus tibi ero diſcipulus. Perhibent autem & matres primam prolem adamare impenſius.

Quòd etiã nomen paraſiti honeſtũ, ab etymologia & analogis.

Concluſio

ANACHARSIS, SEV DE GYMNASIIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Diſputant de gymnaſijs ſiue exercitijs adoleſcentum, Anacharſis & Solon. Cuius rei occaſio hæc fingitur. Quum Anacharſis Athenas ex Scythia profectus, ut & Solonem, qui temporibus illis pro ſapienti ſimo habebatur, audiret, & Græcorum inſtituta ac mores cognoſceret, quia fortè inter cætera iuuenes Athenienſes inter ſe luctantes, ac mutuò, in luto ac puluere ſeſe proſternentes ac uolutantes aſpicit, ignarus quid agerent, aut quorſum ea contentio pertineret, rem & cauſſam à Solone perquirit: qui cum exercitandi genus eſſe diceret, & laudem ac præmia certaminum, corollas, ac poma quædam commemoraret: ille ob tam paruas res, tanto et tam acri ſtudio illos inter ſe contendere, proſtulto ac deridendo putat. Proinde altero inſtitutum hoc, ut ſuum, commendante, altero uero ceu ſtulticiam atq; dementiam quandam ridente, paulatim eò uenitur, ut Solon totam ciuitatis & informandæ iuuentutis rationem exponat. Ac primum quidem, quibus diſciplinis, quibuſq; exemplis animos ac mentes ciuium informent, commemorat: deinde & corporum exercitium, & qui finis eorũdem, quæq; utilitas ſit, recenſet: atq; ea pars propria inſtituti argumenti eſt. Cæterum quia finem à diſſimilitudine rerum, & inſtrumentorum, & quòd hæc puerilia, ad ſeria certamina, ac bella parum profutura uideantur, Anacharſis iterum confutat, monetq; ut iuſta potius armorum exercitatione ad futuros caſus ſeſe parent, Solon ſolemnium quoq; ludorum autoritatem & inſtituta, deinde publicum morem, & poſtremo etiam Lacedæmoniorum exemplum allegat. Vbi tum ad Lacedæmoniorum ludos, & puerorum uerberationes, ita reſpondet Anacharſis, ut uideatur Lucianus reprehendendi magis cauſa, illorum mentionem facere, quàm quòd inhumanitatem atq; ſæuiciam iſtam laudet. Porrò uidetur interim & illud uoluiſſe Lucianus, oſtendere uidelicet rationem quandam, qua iuuentus inſtitui atq; informari, ad rempub. benè ac rectè poſſit. Cuiuſmodi & pleraq; ea ſunt, quæ à Platone de legibus lib. 7. & 8. de educatione & inſtitutione iuuentutis traduntur. Adeoq; breui iſto Solonis ſermone, omnia fermè ea Lucianus complexus eſt, quæ ille multis uerbis & libris uix abſoluit.

Hæc

ANACHARSIS.



Exordium ab occasione ipsius rei præsentis actiõe, Lucta.

AEC uero Solon, quam ob rem uestri faciũt iuuenes? Partim enim illorum complexi mutuò se supplantant, partim uero alius alium præfocat, ac uerberat, ẽ cœno semet immiscent, uolutanturq; perinde ut sues. Atqui initio statim exutis uestimentis, spectator enim assistebam, alter alterum uiciissim & rasit, & unxit oleo ualde pacatẽ & amiciter. Deinde uero nescio qua offensa dissociati mutuo se de loco propulerunt innuentes, frontẽq; arietantes concurrunt non secus atq; arietes. Et uide ut ille alterum sublatum cruribus humi prostrauerit, deinde in eum illapsus suspiciendi facultatem non permittit, in cœnum deorsum adigens. Postremo uero iam illius crura secundum uentrem complexus, circũiecto gutturi cubito, miserum ærumnose præfocat. Alter autem eius obuerberat humeros, supplicans, ut opinor, illi, ne prorsus præfocetur. Sed ne olei quidẽ gratia agunt modestius, ne luti aspergine inquinarentur: uerum obscurata unctione, & luto completi largo sudore perfluentes, copiosam ridendi materiam mihi exhibẽt, ueluti anguillæ ẽ manibus elabentes. Rursus alij in aulæ area hoc ipsum sub Ioue facere consueuerunt, neq; tamen illi ipsi in cœno, sed profundam arenam subijcientes in fossa conturbant se mutuo. Ipsiq; ultrò spargunt puluerẽ gallorum in morem, quo minus, ut mea fert ratio, in complexibus effugiant, arena omnem lubricitatem discludente, aduersariiq; comprehensionem firmiorem in arido subministrante. Cæterum illi stantes erecto corpore pulueribus pleni, & ipsi mutuis semet afficiunt uerberibus, & calcitrant. Itaq; infelix ille & dentes expuenti similis esse uidetur, adeo illi os totum & arena & sanguine oppletum est, palma, ut cernis, in maxillam percusso. Sed ne præses quidem ille inter eos pacem componit, ac pugnam inducta concordia dissoluit. Etenim purpura coniecturam facio, hunc esse unum ex illis principem. Quin animose quoq; cohortatur & laudat eum, qui alteri incussa in faciem palma, plagam intulit. Porrò alij alibi omnes accelerantes in puluere, ueluti currentes subsiliunt eodem in loco permanentes, & in altum prosiliẽtes calce lacessunt aẽra. Quocirca ista perlibenter scire uelim, cuius compendij aut utilitatis gratia factitare soleant. Equidem omnino hæc res mihi uidetur esse insania, nec quenquam esse arbitror, qui me facile persuasum ab ista sententia abducturus sit, ut non credam hos insigniter desipere quibus studio est ista facere. SO. Ista me hercle ò Anacharsi non iniuria ita tibi uidentur, cum et peregrina sint, & multum à moribus Scythicis abhorreant. Quemadmodum & uobis non parum multas disciplinas & corporis exercendi studia esse uerisimile est, quæ nobis Græcis absurda & aliena esse uiderentur, si quis quemadmodum tu illis spectãdis arbiter assisteret. Atqui bonum habe animum, ò amice, neq; enim ista insaniæ sunt opera, neq; impulsu contumeliæ hi mutuo se obuerberant, inq; cœno uolutantur, aut semet conspergunt puluere. Sed ineſt huic rei necessitas non iniucunda, neq; mediocrem uigorem adiungit corporibus. Itaq; si diutius, ut te planè facturum opinor, in Græcia uersatus fueris, non in longum & tu unus ex eorum eris numero, qui cœno oppleti sunt aut puluere. Vsqueadeo res tibi uidebitur & uoluptuosa & utilis. ANAC. Apage ista à me ò Solon. Vobis hæc oblectamenta utilitatẽ adferant. Me si quidẽ quis uestrũm ea affecerit contumilia, sentiet me haud nequicq; accinctum esse acinace. Veruntamen dic mihi, quod nomẽ huic rei indidistis, aut quid nam operis hoc facere dicamus? SO. Locus ille, ò Anacharsi, à nobis uocatur gymnasium, estq; templum Apollinis Lycij. Cernis autem eius simulachrum quod supra statuam situm est, sinistra quidem arcum gerens, dextra uero supra caput refracta tanquam ex multa defatigatione Deum quiescentem indicat. Cæterum exercitiorũ aliud quidem, quod in cœno fit, Lucta uocatur. Illi uero in puluere quoq;

Pancratium.

Saltus.

Summa quedã et sylua negocij.

ακινάκης. gladio per sicus. quo Vtebantur

Narratio Locus. Gymnasium. Certaminum species et noia

quoq; luctantur. Porrō eos qui erecto ſtant corpore, ac ſemet uerberibus mutuis onerant, Pancratio decertare dicimus. Sunt præterea & alia nobis eiuſmodi gymnaſia, & pugillatus, & diſci, & ſaltus, quorum omnia certamina ſolemus proponere, quorum qui palmam adeptus fuerit, is præſtantiſſimus ex omnibus eſſe iudicatur, ac certaminis tollit præmia. ANA. Cuiuſmodi uero ſunt iſta præmia? SO. In olympijs corona oleagina, in Iſthmis pinea, in Nemeis exapijs concinnata. Porrō autem in Pythijs poma Sacerdotes Apollinis proponere conſueuerunt. Cæterum apud nos Athenienſes oleum ex oliua. Quid autem ſublatis cachinnis riſiſti Anacharſi? an quia hæc tibi uiſa ſunt eſſe modica? ANA. Non, ſed præmia omnibus modis clara atque præſtantia percenſuiſti ò Solon, cum digna ijs qui ea proponunt. In certaminibus ob munificentiam, tum etiam athletis, qui iſta nauiter conſequi ſtudeant. Itaque pomorū gratia atque apiorū tanta antè laborioſe perferūt, & periclitantur, dū indignis modis præfocantur mutuò, ac inhoneſtis uerberibus ceduntur, ita ut non liceat ſine negotio potiri malis, ſiquem cepiſſet pomorum deſyderiū, aut coronari apio, aut ſertis pineis, cuius nullo luto defœdaretur facies, neque aduerſarij eius uentrem pede calcitraſſent. SO. Atqui ō optime, nos non ad nuda tantū dona intentos habemus oculos. Etenim hæc ſaltem ſigna ſunt atque indicia uictoriæ, per quæ uictores cognoſcuntur. Cæterū quæ hæc comitatur gloria quauis re digna uidetur eſſe uictoribus. Pro qua conſequenda etiam in uentrem calcitrari, præclarum eſt uenantibus gloriam ex laboribus: Neque enim hæc citra ſudorem atq; laborem contingit mortalibus, ſed illius flagrantem deſyderio oportet ſub initiū multa dura perpeti, quibus nauiter perpeſſis, illi dulcis & tantopere exoptatus finis è laboribus expectandus eſt. ANA. Hunc ne finem ais ò Solon, dulcem atque utilem, ut ab omnibus uiridi redimiti corona conſpiciantur, atque ob uictoriam laude uehantur, quorum paulò antè nemo non ob indigna uerbera miſertus eſt. Cæterum nunc mirifica felicitate perfruuntur ditati pomis atq; apijs. SO. Noſtrarū rerum etiamnum imperitus eſſe uidere, non multò uero poſt alia tua erit ſuper hiſce rebus ſententia, poſteaquàm in frequentiſſimos Græcorū conuentus profectus, uideris tantam hominū multitudinem collectam ad illorū confluxiſſe ſpectaculum, ac theatra multis millibus hominū repleta, athletas uero ipſos diuinis efferri laudibus. Porrō eū qui præconis uoce uictor pronunciatus fuerit, ab omnibus propemodum deū exiſtimari. ANA. Hoc ipſum quod dixiſti ō Solon longe miſerrimū eſt, quòd non paucis præſentibus tam infanda patiuntur, ſed in tanta ſpectantiū corona atq; celebritate, qui acceptæ contumeliæ teſtes ſunt oculatiſſimi. Illi nimirū eos felices eſſe pronunciabunt, quos uident ſanguine perfluere, aut à ſuis aduerſarijs compreſſo gutture præfocari. Hæc enim ſumma fœlicitas illorū præſto eſt uictoriæ. Sed enim apud nos Scythas, ſiquis Solon uel unū è ciuibus pulſauerit, aut obuiam factus è uia detruſerit, aut ueſtem diſciderit, graui mulcta in eū animaduertunt ſenes, tametſi hoc ipſum uel paucis præſentibus arbitris quiſpiam paſſus fuerit, taceo in tam numeroſis ſpectaculis, cuiuſmodi tu percenſes in Iſthmo celebrari aut Olympia. Cæterum athletarum me hercule uicem ex animo doleo, eorum nomine quæ ab illis ſufferēda ſunt. Spectatorum uero demētiam, quos tu ex omnibus locis optimos quoſque ad ludos uiſendos ais cōfluere, demiror magnopere, ſi negocijs neceſſarijs poſthabitis, hiſce rebus uacare non uereantur. Nondum enim illud poſſum intelligere, quodnam oblectamenti, quid uoluptatis denique hoc illis adferat, ſi uideant homines cedi uerberibus, atq; decertantes, tum humi proſterni, inq; uicem ſemet conteri. SO. Si iā tempus eſſet Anacharſi, aut Olympiorum aut Iſthmiorum aut quinquatrium, ipſa res perfacile docuiſſet, quām non fruſtra aut temerè harum rerum ſtudioſi ſimus. Neque enim quiſpiam ita nudè percenſendo rerum, quæ ibi geruntur uoluptatem ullam tibi ita perſuaſerit, quaſi ipſe in medijs ſedens ſpectatoribus, ui-

Præmia uictorum.

Finis exercitationis.

Inuerſio.

Cōfutatio ab exemplo.

rorum uirtutes cerneres, & corporum excellentium formoſitates, & habiles ad mirandorum membrorꝫ uigores, multaꝙ præclara experientiæ documenta, et uim inexpugnabilem, & audaciam, & ambitioſam contentionem, & ſententias nullo modo uincibiles, atque inde fatigatum pro conſequenda uictoria ſtudium. Sat enim ſcio te iſta ſpectantem nullum finem facturum laudandi & exclamandi & applaudendi. ANA. Et per Iouem, ō Solon, etiam ridendi & ſubſannandi. Siquidem hæc quæ enumeraſti, nempe uirtutes, ac corporum habitudines & pulchritudines, & interritam audaciam nullius magnę rei gratia atque adeo nequicquam uobis perire uideo, cum neque periclitetur patria, neꝙ regio incendijs atque populationibus dinexetur, neque amici aut domeſtici ad iniuriam rapiantur. Itaque hoc magis mihi riſu digni uidentur, uiri illi, ut tu ais, optimi fruſtra tanta ſufferentes, talibusꝙ difficultatibus conflictantes, et eas pulchritudines & heroicas corporum proceritates ita turpiter arena atque tumentibus uulneribus fœdantes, ut parta uictoria pomo aut pinu potiantur. Semper uero mihi uoluptati erit talium certaminum recordatio. Veruntamen dic mihi, omnibus ne athletis talia cedunt præmia? SO. Nequaquam, ſed uni ex omnibus, qui cæterorum uictor extiterit. ANA. Ergo Solon pro tam obſcura atque ancipiti uictoria tam multi ſemet inſanis conficiunt laboribus, præſertim non ignorantes unum prorſus ex omnibus fore, qui uictor declarandus ſit. Reliquos autem uincendos atqꝙ nequicquam uerbera & uulnera miſerè ſuſcepturos? SO. Videris ō Anacharſi, Reipub. benè inſtitutæ ſtatum prorſus nihil intelligere. Neque enim alioqui noſtræ gentis ritus atque mores pulcherrimos in uituperationem poneres. Nam ſiquando tibi curæ erit noſſe quomodo omnium optimē ad miniſtranda ſit Reſpub. tum qua ratione ciues in ea quām optimi reddēdi ſint, laudabis haud dubiē & tu tunc illorum exercitia, neꝙ non ambitionē, cui in hiſce gymnaſijs dediti ſeruiunt. Scies quoꝙ permultum fructus eos capere, qui his ipſis commixtus eſt laboribus, utcunꝙ nunc tibi inani ſtudio operam dare uidentur. ANA. Atqui ego ō Solon, nullius rei gratia ex Scythia ad uos profectus ſum, tantum emenſus itineris, magno Euxino atqꝙ tempeſtuoſo traiecto, quām ut Græcorum leges perdiſcerem, ac mores illorum præſens perſcrutarer, tum ut optimam Reip. formam multo ſtudio cognoſcerem. Quapropter te mihi potiſſimum ex omnibus Athenienſibus atqꝙ peregrinis amicum adiungendum curaui, poſteaquam inaudiſſem & optimarum legum ſcriptorem, morꝫ præſtantiſſimorum inuentorem te eſſe comperi, neꝙ non utilium inſtitutorum interpretem. In ſumma, totius Reip. formatorem. Itaqꝙ haud quaquā tu cupidiores me docendi, tuumꝙ diſcipulum faciendi, qnām ego ſum auidus diſcendi, adeo ut tibi & incibatus & ſitibundus aſſidens, quoad uſqꝙ tu docendi laboribus par eſſe poſſis, dictis tuis inhians audire te ſuper Reip. inſtitutis & legibus differentem concupiſcam. SO. Equidem omnia breuiter perſtringere ō amice, haud quaquā facile aut promptū eſt. Gradatim tamen ac pedetentim ingreſſus cognoſces ſingula, cuiuſmodi nobis de dijs, aut parentibus, aut nuptijs, aut alijs uiſa atqꝙ conſtituta ſint. Cæterum quæ de iuuenibus decreuimus, tum quemadmodum illis utamur, ubi iam primum quod rectius eſt ſapere cœperint, & corpore maturiores facti, laborum patientes euaſerint, hæc tibi in præſentia percenſere mihi deliberatum eſt, ut intelligas cuius gratia hæc illis exercitia proponere ſoleamus, tū quam ob rem aſſiduis laboribus eoſdem corpora exercere cogamus. Non profectō certaminū ſaltem gratia, ut præmia queant conſequi, ad ea enim celebranda omnino perpauci illorꝫ perueniūt, ſed ob fructum longè maiorē, qui inde ad uniuerſam manat Remp. et quo ipſi fruunt conſimiliter. Siquidem aliud quoddā cōmune omnibus bonis ciuibus certamen eſt ppoſitum, et corona nō pinea, aut oleagina, aut cōtexta ex apijs, ſed quę in ſe cōprehenſim uniuerſam hominū felicitatē cōplectat, nēpe libertatē dico, quę cuiuſꝙ priuatim eſt, et cōmuniter patrię.

Alia cōfutatio ab inutili & ſuperuacaneo

Paulatim occaſionē expoſitione parat, reip. cōſtituendæ mentionē inferens.

Propoſitio, de quibus dicturus ſit.

Præ-

Præterea diuitias, gloriam, honoris ac dignitatis gradus amplissimos, solennitatumq; patriæ fruitionem, rerum familiarium salutem. Atq; ut summatim dicam, pulcherrima quæq;, quæ à dijs immortalibus quispiã assiduis uotis sibi dari soleat expetere. Ex ijs omnibus ea, quam dixi, corona concinnata est, eaq; ex certamine paranda contingunt, ad quod hæc exercitia atq; labores ducũt. ANA. At tu ô multis modis admirande Solon, cum talia ac tanta mihi percensenda haberes præmia, poma atq; apia commemoras, ac uirentem sylueſtris oleæ ramum, & pinum. SO. Atqui ô Anacharsi, ne illa quidem tibi uidebuntur modica, ubi quæ dicturus sum intellexeris. Eodem enim consilio fiunt & illa, suntq; planè partes quædam exiguæ maioris illius certaminis, atq; coronæ per omnia felicis quam percensui. Nescio uero quo pacto oratio nostra confusa narrandi serie ordine penitus præposteró, horum prius commeminit, quæ in Isthmo atq; Olympijs & Nemea fieri consueuerunt. Veruntamen nos, sumus enim ociosi, & tu ut ais audiendi cupidus es, facilè ad principium recurremus, ac commune illud certamen, cuius adminiculo omnia hæc parari confirmaui. ANA. Præstat equidem ita facere. Inter eundum uero in lõgum nobis profluxit oratio. Et fortasse his citius iam persuadebor, ne quem posthac amplius subsannem, quemcũque oleastro aut apio coronatum grauius atque iactantius incedentem conspexero. At si uidetur sub illam opacam progressi consedeamus, ne illi disceptantes sua uociferatione nos conturbent. Quin aliàs etiam solis, quid enim dissimulem, sum impatiens, ita acuti & feruentis, & nudum caput infestantis. Etenim tiaram domi consultõ mihi abstuli, ne solus hic inter uos peregrino & insueto habitu obambularem. Et iam quoq; anni tempus est, quo sydus illud feruentissimum exoritur, quod uos canem dicitis, omnia exurens, aëremq; ariditate & calore infestum faciens, sole circa meridiem supra caput assistente, & eiusmodi feruorem intolerabilem corporibus inducente. Itaque demiror, qui fiat ut tu, cũ ætate sis planè confecta, non perinde ut ego sudore perfluas, neq; prorsus à sole infestari uideris, neque uspiam locum umbrosum exploras quem subires, sed æstum facilè & patienter toleras. SO. Inanes illi & superuacanei labores, ô Anacharsi, & assiduæ in cœno uolutationes subaërię, præterea in arena miseriæ nobis hoc præstant, ut feruentis solis radios facilè contemnamus. Neque amplius egemus pileo, ut solem à contingendo capite prohibeat. Itaq; sub umbram concedamus. Noli uero ijs quæ dicturus sum, tanquam legibus mentem adhibere, ut per omnia fidem illis habeas, sed ubicunque aliquid parum rectè tibi dixisse uidebor, statim illud contradicendo refelle, ac uerba mea emendato. Etenim ab horum duorum alterutro me omnino haud aberraturum existimo, aut enim te constanter persuadebo, si non dissimulanter habueris quæ contradicenda sunt. Aut ego de integro discam, quàm non rectè de his senserim atq; statuerim. Quo nomine uniuersa Athenienſium Resp. tibi non prolixè aget gratias. Quantum me enim docueris, atq; ad saniorem sentẽtiam suadendo pertraxeris, illã maximis beneficijs tibi obstringes. Neq; hoc eam celabo, sed statim in medium adferam, ac stans in senatu his uerbis uniuersos compellabo: Ego quidem uobis, ô ciues Athenienses, leges conscripsi, quas ego Reipublicæ utilissimas fore arbitrabar. At hic hospes, te ô Anacharsi digito commonstrato, tametsi oriundus est ex Scythia, uir tamen multa ornatus sapientia, aliter me persuasit, et disciplinis uitæq; institutis longè melioribus imbuit. Itaq; ob sua in Remp. merita ciuitate donetur, ac æneam illi statuam apud reliquos huius urbis proceres erigite apud Mineruam. Persuasissimum uero habe, ciues Athenienses sibi nequaquam dedecori fore, existimaturos ab homine peregrino atq; barbaro ea perdiscere, quæ sunt ex usu Reip. ANA. Hoc equidem erat quod ego de uobis Athenienſibus inaudieram, quòd in omnibus ferè sermonibus naſuti essetis illuſores. Vnde enim ego homo agrestis & erro, qui omnem ætatem meã in plaustris

Cohortatio ab opportuno

Digreſsio de tolerantia æſtus & frigoris, et quomodo paretur.

Modus et lex disputationis



Extenuatio Anacharſidis

degens contriui, subinde solum pro solo mutans, quicq; nunquam in ulla ciuitate habitaui, neque unquam ullam nisi nunc primum uidi, de administranda Rep. uerba facerem, atque adeo docerem homines indigenas, hanc urbem clarissimã optimis legibus fundatam tantis temporibus incolentes? Cum primis uero te ô Solon, cui hoc ut perhibent, statim sub initium studio ac curæ fuit, nosse quibus procurationibus Respub. quàm optimè administraretur, tum quarum legum præscripto utens quàm florentissima atque felicissima redderetur. Verum tamen & in hoc tibi ut legumlatori mos gerẽdus est. Itaque tibi contradicam, si qua mihi parum scitè aut rectè proponere uideberis, tantum in hoc ut cuncta perdiscam certius. Et uide, ut iam euitato sole simus in umbra, neque desunt sedes percommodæ & amœnæ in hoc frigido lapide. Dic igitur orationem exorsus ab initio, quam ob rem statim à pueris iuuenes exerceatis laboribus. Tum quemadmodum uobis uiri optimi e[illegible]æno illo & eiusmodi euadant exercitationibus. Insuper quid ad uirtutem consequendam illis præstet adminiculi puluis, & istæ in cœno uolutationes. Hoc enim uel omnium cupientissimè statim sub initium audire desiderabam. Reliqua uero in posterum me docebis, singula suo tempore. Hoc autem inter dicendum fac Solon cogites, ad uirum barbarum te uerba facturum: Dico autem, ne de industria orationem nectendo obscures, neq; impendiò producas. Vereor enim, ne prima mihi excidant, si nimium multa per te adducta fuerint. SOL. Tu quidem hoc, ô Anacharsi, longè melius constitues, ubicunq; parum perspicua tibi uidebitur oratio, aut alicubi prorsus à uero aberrare temerè fluendo. Licebit enim hunc tibi interrogando quotiescunq; libitum fuerit interpellare, eiusq; prolixitatem decurtare. Quanquam ubi non prorsus ab instituto aliena, aut à scopo in totum abhorrentia dicuntur, nihil uetat orationem paulò longius progredi. Quoniam & senatui Ariopagitico cui rerum capitalium iudicia cognoscenda sunt, à maioribus usq; acceptum ita factitare solenne est. Ingressi enim in Ariopagum consedunt, cædis aut uulneris ex destinato inflicti, aut incendij caussam cognituri. Deinde, utriq; iure contendentium dicendi copia permittitur. Dicunt uero alternis uicibus, & qui litẽ intendit, & qui reus est. Aut ipse per se aut rhetorum sibi conducũt operam, quibus caussa oranda est. Illi ergo quàmdiu ea quæ ad rem attinent, dixerint, perferuntur à Senatu auscultante cum silentio. Cæterum, si quis meditato proœmio orationem exorsus fuerit, ut iudicum animos aliqua beneuolentia sibi propensiores faciat, aut miserationem, aut præcipuam aliquam orationis uim atque potentiam caussæ adduxerit, qualia permulta rhetorum filij machinantur, ut hisce uerborum præstigijs iudicum perstringant oculos, progressus actutum præco illi indicit silentium, non permittens rhetori ad senatum nugandi libertatem ac uerbis caussæ inuoluendæ potestatem, quo minus Areopagitæ ea quæ facta sunt inde queant perspicere. Itaq; & te ô Anacharsi, in præsens quidem Areopagitam constituo, ac iuxta senatus legem à me conditam ausculta, meq; silentio in dicto compesce, ubi extra caussam inutiliter rhetoricantem senseris. Quàm diu uero ea quæ ad caussam attinent dicentur, licebit orationem extendere. Neq; enim amplius sole sub ardenti colloquimur, ut magnopere dolẽdum sit, si in longum producta fuerit oratio. Sed & umbra planè densa est, & nos in præsentia otium agimus. ANA. Perbenigna sunt ista quæ dicis, ô Solon. Atq; ego ob hæc magnã tibi habeo gratiam, quòd hac orationis tuæ digressiuncula etiam ea quæ in Areopago fieri consueuerũt mihi humaniter exposueris, admirãda profectò ac bonorũ senatorum opera, ueritati suffragantiũ. Iam igitur de illis differe, ac ego Areopagita, hunc enim me esse uoluisti, pro more iudicum uestrorũ tibi dicenti dabo operã. SO. Proinde, paucis tibi ante addiendum est, quã nos de ciuitate ac ciuibus opinionem obtineamus. Si quidẽ nos ciuitatem, non ædificia illa esse existimamus, cuiusmodi sunt muri, delubra, & alia, sed hęc tanquam corpus in ciuibus ponunt, exponunt: quod-

Repetit propositionẽ seu petitionem.

Redit ad modũ et legẽ disputationis, et ea à simili & more publico commendat.

Accedit ad rẽ ac primo quæ sit uera ciuitas, et quantũ

quoddam firmum esse atq; immobile ad receptum & securitatem hominum urbem incolentium. Omnem uero uim atq; autoritatem in ciuibus sitam esse arbitramur. Hos enim esse, qui cuncta implent, singula ordinant, omnia perficiũt atque custodiunt, quali in nobis singulis gubernãdis officio anima fungitur. Hoc ergo intelligentes, sanè sedulam curam habemus ciuitatis corpus nõ negligendi, exornantes illud, ut quãm maximè niteat: cum intus uisendis ædificijs adornatum, tum externè munitis et firmissimis propugnaculis circunseptum. Cum primis uero omnem curam impendimus, ut & ciues mente boni, & corpore efficiantur ualidi. Tales enim ipsi sibi prodesse in pace possunt, unà Remp. administrantes, neq; non in bello ciuitatis libertatem atq; salutem seruare atq; propugnare. Primam itaque illorum educationem matribus atq; nutricibus, & pædagogis formandam permittimus, ut disciplinis liberalibus eosdem imbuant atque educant. Cæterum ubi iam res honestatem per ætatem sapere cœperint, ac unã cum illis uerecundia & pudor & metus, neq; non rerum præstantissimarũ concupiscentia enata fuerit, ipsaq; corpora laboris patientia uisa sunt, membrorum robore solidiora facta, ac iustis uiribus consistentia: tunc iam illos assumptos docemus, alijs quidem animi disciplinis propositis, aliter etiam erga labores perferendos ipsorum corpora assuefacientes. Neq; enim satis esse existimamus tantum natos esse, ut quisq; natus est, quantum ad corpus & animum excolendum attinet, sed præceptionibus etiam & disciplinis, ad eos rectè instituendos nobis opus est. Hac enim sedulitate & iuuenum industria alitur atq; augetur, animi uero & corporis uitia emendantur. Huius rei exemplum ab agricolis sumimus, qui quamdiu plantæ adhuc sunt humiles & teneræ, eas contegunt atq; fulciunt, ne uenti uiolentia accepto detrimento perfringantur. Vbi uero iã iustum robur collegerint, tunc inutiles & superfluos ramos amputãt, easq; uentorum arbitrio mouendas atq; agitandas permittentes fructuosiores efficiunt. Itaq; mentem iuuenum primum Musica atq; Arithmetica excolimus, ac literarum formas pingere, easdemq; excellenter pronunciare docemus. Deinde, ætatis progressu adultioribus sapientum uirorum sententias, res olim fortiter gestas à maioribus: tum orationes quoq; utiles uersibus exornatas, quò tenacius atque fidelius memoria teneant, illorum auribus frequenter occinimus. Illi autem auditis fortiũ uirorum uirtutibus, & rebus memorabilibus, paulatim ista desiderare occipiunt, ac demum ad imitationem accenduntur, ut & ipsi celebrentur, & in cœlum ferantur à natu iunioribus pòst futuris. Cuiusmodi multa nobis ab Hesiodo, atque Homero luculentissimè perscripta sunt. Porrõ autẽ ubi ad Reip. procurationem se iam contulerint, illisq; publica officia obeunda sunt. Sed hæc fortasse à præsenti instituto discrepant, neq; enim quibus rationibus illorum mentem excolere soleamus, sub initium dicere decretum erat, sed quam ob rem hisce laboribus eosdem exercere dignum arbitraremur, explicare fuit in animo. Itaq; mihi ipsi silentium iniungo, non expectato præcone, neq; te Areopagita, qui, ut ego suspicor, ductus reuerentia tanta extra caussam nugantem me pertulisti. ANA. Dic mihi Solon, cuius rei gratia Senatui uisum est, nulla pœna afficiendos esse res maximè necessarias non dicentes, sed silentio prætereuntes? SO. Cur hoc ex me quæsisti, nondum enim intelligo. ANA. Quoniam rebus omnium pulcherrimis, & mihi auditu iucundissimis preteritis, nempe quibus exornatur animus: exercitia non perinde necessaria, & labores corporum percensere cogitas. SO. Memor sum eorum, ô generose, quæ initio præfatus sum, ac orationem temerè ab instituto aberrare nolui, ne citra ordinem effluendo tuam confunderet memoriam. Veruntamen, & hæc quãm potero paucissimis perstringam, siquidem harum rerum accuratior disputatio, propriam orationem uidetur requirere. Proinde, illorum mentes saluberrimis opinionibus imbuimus atq; formamus, cõmunes leges exactè perdocentes, quæ in pub-

Diuisio de ordine totius institutionis.

Educatio liberorum, et primo, quibus ãos ãc mẽtes eorũ informent.

Ab exẽplo cõmendat institutum.

Quæ discẽda proponãtur.

Reiectio, quã uenam ei rei parat, q̃ aliena à primo ꝓposito dicere cœperit.

Redit ad rẽct institutionẽ ciuiũ ꝓsequitur

lico magnis descriptæ literis omnibus legendæ proponuntur, quæ fugienda, quæq; facienda sunt imperantes. Tum quòd integerrimorum uirorum conuictu utendum sit, apud quos ea quæ decent perdiscunt, tum iusta facere, tum ex æquo inter se uersari in Repub. Necq; ullam rem turpem peruerse appetere, sed rerum honestarum tangi desiderio. Nihil autem alteri per iniuriam facere. Illi autem de quibus dixi sapientibus, Sophistæ atq; Philosophi apud nos appellantur. Præterea ipsos quoq; in theatrum collectim perductos erudimus in publico, comœdiarum ac tragœdiarum scenicis actionibus priscorum uirorum uirtutes atq; uicia spectantes, ut ab his auersi feruenti studio ad illas complectendas contendant. Liberam quoq; prauos ciues dicteriis incessendi, atq; inuadendi facultatem pœtis Comicis permittimus, quoscunque turpia atq; flagitiosa & Reipub. dignitate indigna exercentes intellexerint. Horum enim opera malè audientes meliores euadunt, ut posthac uulgi reprehensionem ob paria facinora effugiant. ANA. Noui quos dicas ò Solon, Tragicos, & Comicos, si illi sunt latis, & altis subnixi calceamentis, aureis autem tæniis per uestem uariegati, laruis uero induti planè ridiculis, & magnum hiantibus. Verum ipsi intus intenso clamore uociferabantur, incedebantq; nescio quomodo securè talibus induti calceamentis. Et nisi fallor, tunc ciuitas celebrabat Dionysia. Porrò, Comici cæteris erant humiliores & pedestres, laruas tamen habebant multò etiam magis ridiculas, quos uniuersum theatrũ risu prosequebatur. Sed enim alios altiores nemo non tristi atq; contracta fronte audiebat, eorumq;, ut opinor, omnes commiserabantur, tantas pedicas pertrahentium. SO. Non illorum ò bone, miserti sunt, sed poeta fortasse priscam aliquam & miserandam calamitatem in scenam adduxit uisendam spectatoribus, orationesq; miserationis plenas audiente theatro tragica actione habuit, quibus in luctum atq; lachrymas auditores pertracti sunt. Verisimile autem est & tibicinas te uidisse, tum alios canentes in medio theatri constitutos. Iam, neque hanc canendi rationem & usum tibiarum inutilem esse censemus, uerum iis omnibus atq; eiusmodi mentem acuentes meliores uobis reddimus. Cæterum corpora, quod omnium maximè audire desideras, ad hunc modum exercemus, exutis ut initio dixi uestimentis, primum illa ad aërem assuescimus, nondum tenera & imbecilla existentia, omnibus eadem temporibus accommodantes, ut neque feruentem solis æstum grauiter ferant, neque rursum algoris sint impatientia. Deinde, ea ipsa oleo perungimus atque emollescimus, ut habiliora firmioraq; reddantur. Siquidem absurdum est, si coria oleo emollita atque peruncta ruptioni minus obnoxia, ac diutius duratura existimamus, quæ iam sunt emortua, corpus autem adhuc uita animatum nequaquam melius foreusu olei opinaremur. Mox uariis excogitatis exercitijs, ac singulorum magistris constitutis, hunc quidem pugilatu, alterum uero Pancratio decertare docemus, ut laboribus tolerandis assuefiant, pariterq; ictuum declinandorum periti euadant, necq; metu auersentur uulnera. Cæterum hæc exercitatio duas maximas utilitates adportat iuuenibus, nam & animosos eos reddit, ad subeunda pericula corporibus non parcentes, præterea ut prospera utantur ualetudine, sintq; per omnia robusti, & laborum patientes. Quotquot autem illorum deiecto in terram uultu luctantur, & securè procidere, ac promptè exurgere, eadem discunt opera, ut & propellere, & tenaciter amplecti, & loco mouere, & præfocare, & in altum sustollere possint aduersarium. Quæ sanè non sunt inutilia habenda exercitia, sed unum illud atq; adeo maximum statim initio sibi præparãt. Et enim firmiora sunt & robustiora corpora, quæ talibus exercentur laboribus. Alterum uero necq; ipsum modicum est, ex hoc enim consequuntur peritiam, si quando in necessitatem adducti fuerint talium disciplinarum in armis. Quippe in confesso est, quòd & talis hostem complexus, citius supplantatum prosternet, & prolapsus ipse quàm facillimè noscet exurgere. Hæc enim omnia ò Anacharsi,

Quæ spectanda atq; intuenda exhibeant,

Differẽtia tragicorũ, & comicorũ p digreßiunculã.

II. Pars institutionis, quõ corpora firmiora et laborũ patiẽtiora reddãt. Estq; hæc ppria institutiopis, & ab initio propositi.

Duplex utilitas exercitiorum palæstricorum.

charsi, ad uerum illud certamen, quod in armis peragitur, referre solemus, pla neq; in eam opinionem descendimus, ut certo putemus, longè melioribus nos usuros ita exercitatis, posteaquam primum illorum nuda corpora emollita atq; exercitata & robustiora reddidimus, neque minus leuia & habiliora, eademq; aduersarijs grauia effecerimus. Intelligis enim, nisi fallor, cuiusmodi illi armati futuri sint, qui nudo saltem corpore terrorem hostibus incutiunt, neq; immodicam ostendentes corpulentiam & segnem & candidam, aut nimiam quoque corporis macritudinem pallore deformatam, qualia ferè sunt mulierũ corpora sub umbra marcescentia, trepidantia, ac ilico multo sudore perfluentia, neque non sub galea anhelantia, maximè uero, si quando ut nunc sol sub meridiem æstu supra modum calente feruerit. Cui enim rei quispiam uteretur sitientibus & puluerem ferre nequeuntibus, quiq; saltem uiso sanguine statim exanimantur, ac antè moriuntur quàm intra teli iactum, atq; ad manus cum hostibus uentum fuerit. Sed enim nostri iuuenes partim rubore, partim nigredine temperanter sub sole colorati, uultu planè masculo, multum uigoris atque caloris & uirilitatis præ se ferentes, neque nimium sunt obesi, neque rursus nimium tenues & aridi, nimio pondere pergrandes, uerum iusto corporis modo formati cũ inutilem, tum superfluam carnium molem & abundantiam sudore absumunt. Illud autem quod robur præstat, & uigorem citra mali admixtionem conseruant. Quod enim ij qui uentilando purgant triticum, faciunt, illud nobis præstant gymnasia in corporibus, paleas ac spicas inanes flatu propellentia, purum autem fructũ separantia & accumulantia. Quocirca iuuenes nostros firma prosperitate ualetudinis uti, ac quàm diutissimè in laboribus perdurare necesse est. Quinetiam talis sero sudare incipit, & raro admodum morbis affectus decumbit. Quemadmodum si quis ignem allatum in triticum, eiusq; stipulas & paleas iniiceret (rursus enim ad uentilantem regredior) dicto citius, ut opinor, conflagrarent stipulæ, at uero triticum modicè, neq; flamma admodum magna exurgente, neque uno impetu, sed sensim atque modicè suffumigans potestate, & ipsum incensum absumeretur. Ita neq; morbus, neq; defatigatio tale corpus corripiens, facilè arguerit, neque superare poterit. Etenim ab internis probè præparatum, nec malè munitum est, externa quoq; ualdè firmiter aduersus illa circunsepta sunt, quo minus uis morbi aut lassitudinis ad interna penetrare queat, tum neq; æstum, neq; algorem suscipere aliquo detrimento corporis. Ad perdurandum autem in laboribus multus calor intus influens, ueluti multo exercitio antè præparatus, atque in usum necessarium repositus, præstat tolerantiam ilico membra uigore irrigans, eaq; cum plurimum nulla lassitudine uincibilia exhibet. Multorum enim & uariorum laborum præmissa exercitatio, nequaquã uires absumit, sed multis incrementis augere solet, dumq; subinde refouentur, fiunt etiam maiores. Præterea in curriculo quoque iuuenes nostros exercemus, ut & longo alicui spacio cursu transmittendo sufficiant, assuefacimus, utq; in breui quàm celerrimi sint corporis leuitate, uti quàm promptissimè docemus. Neq; uero cursus in loco plano aut solido conficitur, sed in profunda arena, ubi nulla firmitate planta figi potest aut sustentari, neq; suffulciri promptum est, cedentibus subinde ad singulos passus pedibus. Fossam quoq; transiliri, si necessitas exigat, docemus, aut aliud quoddam impedimentum. Qua in re exercentur grandia plumbi pondera habentes in manibus. Deinde hasta quoq; in longum proiicienda decertant. Vidisti uero & alium quendam globum iacẽtem in gymnasio æneum atq; teretem, in parui scuti figuram formatũ, neq; lorum neq; baltheum habentem. At illum quoq; periculi faciendi gratia manu sustollebas iacentem in medio, uidebaturq; tibi grauis, & propter leuitatem comprehensu difficilis. Itaq; illũ sursum manu extortum iaculantur in aërem, inq; longũ contendentes, quinam ex illis eundem quàm lõgissimè iactu promouerit, ac omnium

Amplificatio à simili.

Ratio physica ab effectis

Cursus exercitatio.

Saltus.

Iaculandi.

aliorum metas exceſſerit. Quæ res & humeros illorum firmiores reddit, & brachia non mediocriter corroborat. Cæterum quamobrem & arena & lutum illis luctantibus ſubſternatur, quæ initio perquàm ridicula tibi uiſa ſunt, nunc audi õ ad mirandè. Primum quidem ne in duro caſus illis contingat, ſed in loco molliore citrà periculum proſtrati corruant. Deinde multa lubrica effugia accidere in cœno ſudantibus neceſſe eſt, quam rem tu anguillis conferebas, ſed quæ non ſunt inutilia habenda aut ridicula. Nam & hæc plurimum ad robur & membrorum firmitatem conſolidandam conferunt, quando ad hunc modum luctando, alter alterum fortiter adprehendere coguntur, tametſi crebro elabantur è manibus. Tenere enim perunctum oleo, & ſudore perfluentem excidere conãtem, et è manibus effluere laborantem, ne tibi res uideatur eſſe modica aut nullius momenti. Et hæc omnia, ut à me antè prædictum eſt, in bello quoq; non parũ præſtant utilitatis exercẽtibus, ſi aut amicus uulnere ſaucius ſine negocio ſublatus exacie efferendus eſſet, aut hoſtis comprehenſus ſublimis rapiendus. Eam ob rem penè immodicè eos exercemus difficilioribus propoſitis, ut hoc facilius minora queant perpeti. Rurſus arenã planè diuerſa ratione utilem eſſe cenſemus, ne dum complexibus implicantur, labantur. Poſteaquam enim in cœno multo exercitio didicerunt compeſcere aduerſarium, quo minus elabatur è manibus, propter corporis lubricam comprehenſionem, etiam ipſi comprehenſi effugiẽdi rationem multa aſſuetudine familiarem ſibi faciunt, præſertim cum tenentur medij. Quin ſudorem largiter ſemet effundentem arena quoq; mihi uidetur cõprimere, dum aſpergitur: utq; uis corporis par ſit laboribus efficere, eſtq; uentis obſtaculo, quo minus lædantur corpora, in tenera atq; denudata incumbentibus. Alioqui ſordes quoque corporis arena eluit, ac hominem longè candentiorem reddit. Et ego equidem perlibenter unum ex albis illis, cuius conuerſatio ſemper ſub umbra fuit, & quencunq; tu ex his, qui ſemet in Lyceo exercent eligeres, huc ſiſterem, ac cœno & puluere ablutis te interrogarem, utri nam potius ſimilis eſſe optares. Satis certò compertum habeo, te primo ſtatim aſpectu electurum, tametſi neutrius uitæ periculum feceris, alteri potius eſſe ſimilis, quã delitijs frangi atq; diffluere, ac album eſſe præ ſanguinis inopia ad præcordia cõfugientis. Hę ſunt ferè, ò Anacharſi, quibus iuuentutem noſtram exercere ſolemus, exiſtimantes eandẽ hiſce gymnaſijs optimã fore cuſtodem Reip. & cuius opera in libertate nos uicturos ſperamus, ſemper de hoſtibus, quicunq; nos adoriuntur, uictoriam reportantes: terribiles uero finitimis exiſtentes, adeo ut illorum plurimi & potentiam noſtram pertimeſcant, ac nobis tributum pendere ſoleant. Porrò autem in pace longè melioribus illis utimur, de nulla re turpi ac flagitioſa contendentibus, neq; ob inertiam ad mutuo inferendam iniuriam conuertentibus, ſed circa iſta uerſantibus, inq; his ipſis exercitijs occupatis exiſtentibus. Et quod commune bonum dixi, ſummamq; ciuitatis felicitatẽ, ea eſt quoties & ad pacis artes & belli ſcientiam quàm optimè atq; diligentiſſimè iuuentus præparata fuerit, ſtudijs ac rebus pulcherrimis feruenti ſedulitate impendẽs operam. ANA. Proinde Solon hoſtibus uobis ingruentibus oleo peruncti, & oppleti puluere in bellum progredimini, nempe pugilatu inſtructi aduerſus armatos. Et illi uidelicet pertimeſcunt uos ac fugiunt, metuentes, ne ipſis hiãtibus arenam in os ſpargatis. Aut fortè poſt tergum reſilientes illorum crura apprehenditis, eoſdemq; præfocatis iniecto circa collum cubito. Ac per Iouem illi petent uos arcubus, & iaculabuntur ſpiculis. At uos quemadmodum ſtatuas, telorum acies non penetrabunt: quippe ad ſolis feruorem denigratos, ac multo ſanguine abundantes. Neq; enim uos eſtis aut ſpicæ aut ſtipulæ, ut quàm primum plagis ſuccumbatis: ſed admodũ ſero, ac uix profundis confecti uulneribus modico ſanguine commonſtrato. Talia enim ſunt quæ dixti, niſi exemplum ã te adductum planè obaudierim. Aut fortaſſe Comicorum & Tragœdorum potius

Cur in luto et arena exerceantur.

Arenæ uſus & commoda.

Epilogus.

Amplificatio ex cõſequentibus.

Cõfutatio Anacharſidis ironica, à diſſimilitudine finis et cauſſæ.

arma-

armaturam assumetis, etsi iussu senatus in aciem uobis exeundum fuerit, galeas illas hiantes capiti imponitis, ut hoc magis terrori sitis aduersarijs, laruis ac terriculamentis anilibus eos exanimantes. Præterea calceos quoq; peraltos illos pedibus accommodatis, qui si fugiẽdum uobis esset, leues sunt, rursus si alios insectati fueritis, hostibus erũt ineffugibiles, tanta mole uobis aduersus illos irruentibus. At uide potius, ne ista uestra arguta sedulitas, nugæ sint & ludicra puerilia, & inertium iuuenum ignauiæq; deditorum exercitia. Si uero uobis in animo est prorsus esse liberis et per omnia felicibus, alijs uobis opus erit gymnasijs & uero in armis exercitio. Neque cum aliquo alternis certaminibus iuuenes uobis componendi sunt, sed aduersus hostes depugnandum erit certo cum periculo uirtutem exercentibus. Quapropter relictis puluere atq; oleo, docete illos arcu contendere, & hasta uti: neq; illis leuia dabitis iacula, quę uenti flatu ferũtur, sed sit hasta grauis, quę cũ turbine atq; sibilo extorqueat: præterea lapis prægrandis, & gladius, & scutum sinistrè insertum, & thorax & galea. Nam sicut in præsens instructi estis, dei cuiuspiam benignitate mihi seruati esse uidemini, quo minus nondum perijstis à perpaucis saltem leuis armaturæ militibus irruentibus. Ecce enim si stricto saltem gladio quo succinctus sum, solus in iuuenes uestros omnes irruerem, actutũ unà cum clamore gymnasium haud dubiè caperem, illis passim diffugientibus, ac nullo contra ferrum aspicere audente. Verum post statuas aut columnas consistentes risum mihi exhiberent lachrymantes, atq; trepidantes permulti. Tunc uero uideres illos non amplius rubescentes corpore, cuiusmodi nũc sunt in præsentia, sed omnes ilico expallescentes, transcoloratos præ formidine. Adeo multa pax uos eneruatos effœminauit, ut nõ facile saltem cristam hostilis galeæ, conspectam sustineretis. SO. At nequaquam talia de nobis prædicauerũt, ô Anacharsi, Thraces, quotquot Eumolpum secuti bello nos lacessiuerunt, neque uestræ mulieres, quæ duce Hippolyta aduersum urbem expeditionem instituerant. Neq; item alij quotquot in armis & acie uires nostras experti sunt. Cæterum nos, ô beate, non hoc consilio nuda iuuenum corpora exercemus, ut propterea eos in aciem aduersus pericula producamus, Sed ubi in hisce ludicris quàm optimi atq; exercitatissimi euaserint, deinceps & armati exercentur, quibus longè promptius utuntur ad hunc modum antè instituti. ANA. Et ubi nam locorum illud uobis est gymnasium, quòd armorum usui exercendo destinatum est? Neq; enim ego uspiam in urbe eiusmodi conspexi, cum totum oppidum sursum ac deorsum diligenter perreptassem. SO. Sed certò uidebis ô Anacharsi, multum nobis temporis conuersatus, tum unicuiq; permulta esse arma, quibus necessitate urgente utimur, & cristas, & phaleras, & equos, et equites fermè quartam partem ciuium. Siquidem semper armatum incedere, neque non acinace succinctum esse, superuacaneum in pace esse existimamus. Præterea mulcta cautum est, ne quis in urbe cum nihil necesse sit, ferrũ gestet, aut armatus procedat in publicũ. Vobis uero, non iniuria ignoscendum est, perpetuò in armis uiuentibus. Viuere enim in loco aperto incustodito, facile insidijs obnoxium est, & hostiũ ualdè numerosa est copia. Neq; illud certum, quo tẽpore assistens quispiã dormientem è plaustro pertractum iugulet. Ipsa quoq; mutua insidelitas, & q legibus nequaquã coërciti unam remp. incolitis, ferrum uobis semper facit necessarium, ut in propinquo sit ad propulsandam iniuriã, si quis uim alteri inferre adgrederetur. ANA. Adeo uero Solon ferrum gestare nulla necessitate adigente superuacaneum esse censetis, ut & armis parcatis, ne in manibus frequenter habentes corrũpantur, sed reposita conseruatis, ut necessitate uocante utamini. Sed enim iuuenum corpora nullo cogente periculo, uerberantes laboribus conficitis. Quinetiam sudore absumentes, nulli rei magnopere necessariæ aut cõducibili uires illorũ expromitis, sed incassum in cœno atq; arena effunditis. SO. Videris ô Anacharsi, talem de robore corporeo opinionẽ obtinere, quasi

Communitio.

Amplificatio ex cõsequentibus & suo exemplo.

Diluit consequẽs ab exemplo anteacto rum.

Alia dilutio, à publico more et legibus



Alia cõfutatio Anacharsidis ab inutili.

Dilutio ãnatura corporũ

quaſi uino aut aquæ, aut alij cuipiam rei humidæ ſimilitudine reſpondeat. Itaq; metuis, ne quemadmodum ex uaſe Samio robur clanculum effluens in laboribus, deinde nobis corpus inane & aridum diſcedendo relinquat, cum à nemine intus repleatur. Atqui ad hunc modum res ſe non habet, ſed quãto quis impenſius exhauſerit, tanto copioſius influit, iuxta hydræ fabulam, ſi qua unquam tibi inaudita eſt: cui pro uno capite præciſo, ſemper alia duo renaſcebantur. Cæterũ ſi ab initio inexercitato corpore fuerit, parumq; firmo, neq; ſatis habuerit ſubiectæ materiæ, tunc ilico fatigatione defeſſus, detrimento afficitur, atq; marceſcit, uelut in igne ac lychno uſuuenire uidemus. Etenim eodem flatu & ignem potes incendere, inq; breui maiorem facere, nimirum inflammãs ſpiritu, ac lychni lumen extingues, non habens ſufficientem materiæ ſuppeditationem, quæ aduerſo flatui par eſſe poſſit, neq; enim ab altius acta radice productum fuerat.

ANA. Hæc equidem, ô Solon, non admodum intelligo, argutius enim iſta tibi dicta ſunt, quãm ut ego queam intelligentia aſſequi, exactam quandam curam & mentem acutè cernentem requirentia. Illud porrò omnino mihi reſponde, quam ob rem tandem nõ etiam in Olympicis certaminibus, & Iſtmiacis, & Pythicis, alijſq;, quando multi, ut ais, confluxerint iuuenes certantes ſpectaturi, in ipſis armis certamen conficiendum proponitis: ſed nudos in mediũ adductos, qui & calcitrentur, & uerberentur oſtenditis, ac deinceps uictoribus mala aut oleaginam coronam præſtatis. Hoc enim ſcitu dignum eſt, cuius rei gratia facti tare ſoleatis.

Cur in ſolẽnibus & ſacris certaminibus armati non certent.

SO. Quoniam opinamur, ô Anacharſi, hac ratione gymnaſiorum deſiderium in iuuenibus magis accendi, ſi eos qui optimè ſeſe geſſerint, in illis honorari conſpexerint, & in medio Græcorum præconis uoce magnificè proclamari. Quapropter etiam tanquam illi exutis ueſtimentis optimi corporis æſtimandæ habitudinis curam non negligunt, ne denudati pudore afficiantur, ac ſe quiſque uictoria quàm digniſſimum præparet. Quinetiam præmia, quemadmodum à me prædictum eſt, non mediocria ſunt propoſita, nempe honorificum & laude plenum à ſpectatoribus teſtimonium, & eſſe clariſſimũ, ac demonſtrari prætereuntium digito, inter æquales hunc uiſum eſſe etiam ſua opinione præſtantiſſimum. Etenim non pauci ex ſpectatoribus, quibus per ætatem etiam num exercitatio colenda eſt, abeunt nõ mediocriter ex his uirtutis & laborum amore inflammati. Itaq; ô Anacharſi, ſi quis è communi hominum uita laudis et gloriæ amorem ſublatum eiiceret, quid nam amplius præclaræ rei nobis ille faceret reliquum, aut quis nam facinus aliquod magnum & memorabile concupiſceret? Iam ex iis haud difficulter coniecturam facere potes, quales in bello protuenda patria, defendendis liberis & uxoribus, & pro templis ſuſcepto futuri ſint arma habentes in manibus, qui oleagina corona aut pomis inducti, tanta cupiditate ad uictoriam conſequendam ferantur. Et quid nam dicturus eſſes, ſi apud nos & coturnices & gallos gallinaceos compugnantes uideres, ac harum rerum ſpectandarum & adornandarum ſtudium non mediocre. Rideres uidelicet, at tunc maximè, ſi reſciſceres lege à maioribus lata illud nos facere, omnibuſq; iuuenibus ut interſint imperatum eſſe, ut ſpectent uolucres roſtris inter ſe depugnantes uſq; ad extremam defectionem uirium. Atqui ne hoc quidem inſtitutum riſu dignum eſt. Irrepit enim ſenſim in animos iuuenum impetus ad fortiter ſubeunda et contemnenda pericula, ne gallis ingeneroſiores, atq; ignauiores eſſe appareant, néue defeſſi uulnera aut labores aut aliam difficultatem ferre recuſent. Cæterum, ut in armis harum rerum periculum faciãt, utq; mutuis uulneribus ſemet conficientes ſpectamus, apage; ferinum enim illud eſſet, & omnibus modis crudele, ad hæc nõ minus damnoſum & inutile mactare iuuenes præſtantiſſimos, quorum opera & utribus longè melius aduerſus hoſtes utiquea-

Locus cõis de gloria:

Aliorũ et leuiorũ certaminũ genera, quorũ cõparatio, ſuperiora cõmendat.

Alia certaminũ Atticorũ commendatio, ab exemplo Lycurgi, & Lacedæmonicorum ludorum.

mus. Quia uero ais, ô Anacharſi, te reliquam quoque Græciam uidendi gratia peragra-

peragraturum, uide ut memoria teneas, ſiquando in Lacedæmona ueneris, ne & illos irrideas, neq; putes eoſdem inutilibus uacare laboribus, quando aut de pila in theatro impetu facto collapſi, mutuis uulneribus ſemet deformauerint, aut in locum circumcirca aqua obſeptum ingreſſi, ac in cohortes diſtributi, hoſtili animo alter alterũ inuaſerit, & ipſi nudi, donec pars alterutra diuerſam è loco aquis circũdato eiecerit, nempe Lycurgi aſſeclæ, ſectatores Herculis, aut rurſus in aquam impulerint. Ab illa enim pax inſequitur, nec ullus amplius pulſatur. Maximè uero, ſi uideris pueros ad aram flagellis ac loris cædi, ac ſanguine defluentes, & patre & matre aſſiſtentibus, non ut aliquem ex hoc facto dolorem capiũt, ſed minaciter interminãtibus, niſi uerbera perſeueranter tulerint, ac ſupplicantibus quoq;, ut quàm diutiſſimè labori tolerando ſufficiant, néue uerberum difficultatibus cedentes ſuccumbant. Itaque permulti plagis ipſis immoriuntur, dedecoroſum exiſtimantes, ſi etiamdum uiuentes in familiarium conſpectu uerberibus ſuperati deficerent, aut corpore flagrorum ictibus cederẽt, quos etiam ſtatuis in memoriam illorum erectis publicè à Spartanis honeſtatos uides. Quando ergo iſta coràm oculatus arbiter intueberis, caue illos inſanire temerè ſuſpiceris, neque dicas citra cauſſam iuſtam ac neceſſariam talibus eos difficultatibus conflictari, neque urgente alicuius ſæua tyrannide, neq; hoſtibus imminentibus. Dixerit enim haud dubiè Lycurgus Laconicarum legũ autor pro illis tuendis tibi rationi ualde conſentanea, quibus nam cauſſis impulſus, pueros ita uerberibus affligendos ſtatuerit, neque inimicus illis exiſtens, neque inuidentia adductus hoc faciens, neque ciuitatis iuuentutem nequicquam abſumẽs, ſed uolens, atque contendens reddere quàm fortiſſimos, ac omni difficultate ſuperiores eos, qui patriam ab iniuria eſſent ſeruaturi atq; defenſuri. Quanquam uero ipſe Lycurgus nihil dixerit, facile tamen animaduertis, ut talis quiſpiam quondam in bello comprehenſus, nullam uocem Spartana magnitudine indignam emiſerit, inimicis eundem diris tormentis torquẽtibus. Sed illos falſè ſubſannans, flagellis cædebatur, cum uerberante infracta animi tolerantia contendens, uter nam citius uiribus deficeret. ANACH. Num Lycurgus quoque Solon, in iuuentute loris cædi ſolitus eſt, aut an huius certaminis autor exiſtens, citra periculum talia iuueniliter commentus eſt? SO. Cum iam prouectæ ætatis eſſet, ciuibus Spartanis leges condidit, profectus è Creta. Aliquandiu enim apud Cretẽſes peregre egit, quoniam eoſdem audiuerat optimis legibus inſtructos uiuere, quibus Minos Iouis filius legum ſcriptor extiterat. ANAC. Quam ob rem igitur Solon, & tu non imitatus es Lycurgum, ac iuuenes loris proſcindis? Etenim perpulchra hæc ſunt inſtituta, & uobis non indigna. SO. Quoniam nobis Anacharſi, ſufficere uidentur iſta gymnaſia, quorũ ipſi repertores extitimus, neq; magnopere neceſſarium exiſtimamus peregrinorum æmulatores eſſe. ANA. Nequaquam, ſed intelligis, ut opinor, quàm res ſit friuola flagris ob uerberare nudi ſcapulas, palmas utraſq; ſupplíciter extendẽtis, ex qua nulla proueniat utilitas, neq; priuatim ad eum qui cæditur, neq; item ad Remp. communiter. Itaq;, ſiquando Spartam peregre profectus uenero, quo tempore iſta facitare ſolent, uideor me ſtatim lapidibus obrutum iri ab illis publicè, ſingulos deridentem: ſiquando uidero pueros ueluti fures flagris onerari, aut ueluti pecularem, aut alium facinoroſum. Planè uero illorũ ciuitas mihi uidetur egere helleboro, quæ uſqueadeo ridicula à ſe ipſa pati conſueuit. SO. Ne deſertam cauſſam ô generoſe, neq; uiris abſentibus te ſolum dicentem uincere inducas in animum. Neq; enim deerit quiſpiam etiam Lacedæmone, qui harum rerum cauſſam tibi promptiſſimè redditurus eſt. Verum enimuero quandoquidem ego tibi noſtra ex ordine gymnaſia percenſui, quæ tibi non admodum placuiſſe non occultè tuliſti, uideor mihi non iniqua poſtulaturus à te, ut & tu uiciſſim me audiente curras, qua ratiõe uos Scythæ ueſtros iuuenes exerceatis, tũ quibus gymnaſijs educatos

Cõfutatio eorundẽ, utpote crudeliũ, et à natura aliena rum.

Epilogus.

educatos insuescitis, & quo nam pacto eosdem uiros strennuos efficitis. ANA. Aequissima sunt ô Solon quæ postulas. Ac ego quidem Scytharum leges tibi commemorabo, fortasse non admodum admirandas illas, & quæ non multum uestris sunt responsuræ. Necq; enim uel in maxillam alicui plagam illidere audemus, sumus enim perquàm meticulosi. Sed tamen qualiacunq; sunt, nostra excercendorum iuuenum instituta dicentur. Cæterum si uidetur, ea de re colloquium in crastinum usq; differemus, ut ea quæ ipse dixisti, magis quietus apud me retractare possim, tum etiam ea quæ mihi dicenda sunt, memoria percurrere. Itaque quod nunc restat, in præsentia quidem abeamus. Iam enim inualescentibus umbris appetit uespera.

DE LVCTV.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

VT suprà sacrificiorum ritus, ita hic lugentium stultitiam, & inutilem curiositatem irridet, ut qui caussa friuola, & adhuc parum comprobata, sed solum poëtarum fabulis tradita, adducti, manes post hãc uitam uel malè ac uariè torqueri, uel in Elysio benè atq; beatè agere credant, eoq; mortuorum uicem, cum eiulatu, & multis alijs rebus, dolorem testantibus, prosequantur. Vtitur autem Prosopopeia quadam patris, amissum filium lugentis, & filij respondentis ad illius querelas: & uanitatem cum eorum quæ ab illo fiunt, tum etiam opinionis, quam de inferis habeat, coarguentis, ostendentisq;, inutilia planè esse, quæ pro defunctorum solatio atq; leuamine instituantur, cum nihil eorum ad illorum sensus pertingat. Quam confutationem Lucianus postea ex sua quoq; persona amplificat, enumerando ea, quæ ex luctu stulti, ac malè curiosi homines, paßim, circa funera ac lamentationes, circa sepulturas, inferias, ludos funebres, & cœnas exequiales, facere consueuerunt. Videtur autem uoluisse hoc scripto, illud ostendere uidelicet, Mortem haud quaquam metuendam, aut pro malo putandam esse.

Propositio.



PER AEPRECIVM sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tum dicantur, tum fiant, item quę dicantur ab ijs, qui eos consolantur scilicet, quamq; non ferenda putent, lugentes ea quæ sibi accidernnt, & sibijpsis, et ijs quos flent. Cum haudquaquam pernouerint, mala ne sint ista, ac dolenda, an contrà iucundiora, melioraq; ijs quibus accidunt. Sed ex more & consuetudine dolorem accersunt. Itaq; cum mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modum. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipsa opiniones. Sic enim palàm fiet, qua gratia superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominum multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his fidem habentes, & illorum poësim pro lege ducentes, locum quendã sub terram profundum esse putant, quem tartarum uocant. Eum existimant magnum & spacioſum esse, caliginosum atq; opacũ, qui tamen istis, haud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula quæ illic sunt, introspiciant. Tum regnare in hoc specu Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quidam harũ rerum mirè peritus, ob id eo uocabulo honestatum, quòd mortuorũ copia diues esset. Porrò Plutonem hunc Inferorum remp. & manium uitam constituisse in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos receperit, arreptos uinculis ineffugibilibus coërcet, nulli prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterquam admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de caussis. Interluitur autem regio illius, fluuijs & magnis & horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocyti, Phlegethontes, atq; huiusmodi uocabulis appellantur. Quodq; est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ prima excipit obuios, quam non possis neq; transmittere, neq; transire sine uectore.

Narratio, qua scilicet poëtarũ fabulas describit inferorum locũ & pœnas, tanq; causam existentẽ, omniũ eorum quæ in luctu fiunt.

uectore: Nam & profũdior est, quàm ut pedibus transiri possit, & spacioſior, q̃ ut tranari queat. In ſumma huiuſmodi eſt, ut nec auium manes poſſint eam tranſuolare. In ipſo uero deſcenſu, portaq̃, quæ quidem eſt adamantina, Aeacus eſt, regis patruelis, cui mandata eſt cuſtodia, iuxtaq̃ hunc canis triceps, ſæuus admodum. Is aduenientes ſatis amicè, pacateq̃ intuetur. Cæterum ſi quis conetur aufugere, latrat, territosq̃ in ſpecũ redigit. Iam qui tranſmiſſa palude ingreſſi ſunt eos excipit pratum ingens, Aſphodelo conſitum, ac fluuius memoriæ hoſtis, eoq̃ Lethe nomen eſt inditum. Nam hæc uidelicet priſcis illis mortalibus narrarunt, qui illinc redierant. Nempe Alceſtis & Proteſilaus, Theſſalus uterq̃, neq̃ non Theſeus Aegeo prognatus, & Homericus Vlyſſes, teſtes admodum graues, digniq̃ quibus habeatur fides, qui mihi non uidentur è fonte illo bibiſſe, aliquin meminiſſent horum. Itaq̃ Pluto & Proſerpina, ut aiebant illi, remp. ad miniſtrant, rerumq̃ omnium dominatum obtinent. Sed inſeruiunt his, & in adminiſtrando principatu adiuuant, ingens turba, Furiæ, pœnæ, terrores, ac Mercurius, quanquam his ſanè non adeſt perpetuò. Præfecti autem & Satrapæ, & Iudices ſedent duo, Minos & Rhadamanthus, uterque Cretenſis, uterque Iouis filius. Atque hi quidem bonos ac iuſtos uiros, qui cum uirtute uitam peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandam emittũt in campum Elyſium, uitam optimam inibi uicturos. Quòd ſi malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum eijciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? torti, exuſti, ã uulturibus arroſi, rota circumacti, ſaxa ſurſum uoluentes. Nam Tantalus ipſe ad paludem ſtat, in periculum adductus, ne ſiti moriatur infelix. Rurſum alij mediocris uitæ, ſunt autem hi complures, uagantur in prato ſine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu fumus euaneſcentes. Aluntur autem uidelicet noſtris libationibus inferijsq̃, quæ ſepulchris inferuntur, Adeo ut ſi cui nullus ſit in terra reliquus amicus, aut cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos uerſatur. Hæc uſqueadeo ualidè uulgi animos perſuaſerũt, ut ſimulatq̃ familiaris quiſpiam mortuus fuerit, primum obolum illi in os imponunt, traiectionis mercedem, quam uectori daturus ſit, nec illud prius expendunt, cuiuſmodi nomiſma legitimum ſit, ambuletq̃ apud Inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginenſis obolus. At ne id quidem cogitant, multò ſatius eſſe, non poſſe naulum reddere. Sic enim fiat, ut non reciente portitore, poſtliminio redeant in uitam. Poſt hæc lotos eos, perinde quaſi tartarea palus non ſatis ſit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq̃ uicta graueolẽtia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt ſplendidè ueſtitos, ne uidelicet algeant per uiã, nẽue nudi conſpiciantur ã Cerbero. Accedunt ad hæc mulierum eiulatus, omnium certè lachrymæ, pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs autẽ & ueſtis diſcerpitur, & puluis capiti inſpergitur, adeo ut uiuentes miſerabiliores ſint mortuo. Nam illi humi uolutantur ſæpenumero, capita ſolo allidunt. Hic uero decorus ac formoſus, ac diligentiſſimẽ coronatus, ſublimis propoſitus eſt, & excelſus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater, atq̃ adeo pater quoq̃ ex medijs cognatis progreſſus, ac mortuo circumfuſus, (Nam finge iuuenem aliquem, ac formoſum propoſitum eſſe, quo magis in hunc competat actio fabulæ) abſurdas ac ſtultas uoces emittit. Ad quas mortuus ipſe reſpõſurus ſit, ſi contingat uocem recipere. Ait enim pater, flebili quadam uoce uerbum unũquodq̃ producens in longum: Fili iucundiſſime, periſti mihi, mortuus es, ante diem præreptus es, me ſuper hæc miſero ſolo relicto. Non duxiſti uxorem, non paraſti liberos, non militaſti, non coluiſti agros, non ad ſenectam peruenisti. Nõ comeſſaberis poſthac, non amabis fili, neq̃ cum æqualibus in compotatione inebriaberis. Porrò hæc atque id genus alia dicet, quaſi putet filium adhuc rebus

Hypotypoſis eorum quæ à parentibus fiunt.

Querelæ parentum.

his egere post obitum, ac desiderare quidem, uerum potiri non posse. Sed quid hæc loquor? Quot enim sunt qui equos ac concubinas, rursum alij, qui pincernas etiam in funere mactarunt, qui uestem reliquumq; mundum, pariterq; in rogum iniectum exusserunt, aut unà cum cadauere sepelierunt, perinde quasi illic sit usurus, & apud Inferos fruiturus? At senex iste luctum agens, hæc omnia atque his etiam plura quæ dicit, neq; filij caussa iactare uidetur, ut quem sciat non auditurum, etiam si Stentorem clamore uincat, neque rursum sua ipsius gratia. Satis enim erat illi, cogitare & cognoscere, uel sine uoce. Nihil enim opus est, ut quis apud sese clamet. Superest igitur, ut ad hunc modum deliret, ob eos qui ad sunt. Cum nesciat, neque quid acciderit ipsi filio, neq; quò concesserit. Imò cum ne suam quidem ipsius uitam, cuiusmodi sit perpenderit. Necq; enim alioqui ceu rem acerbam grauiter ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita responderit, exorato Aeaco atq; Orco, quo liceat tantisper è specu proferre caput dum patrem insanientem compescat. Homo infelix quid clamas? Quid mihi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus etiam cutem lacerare. Cur mihi conuicium facis, ac miserum appellas, & infortunatum, qui iam sim te multò tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus, segnis, in summa, totus ætate putris, multis expletis Triacadibus & Olympiadibus, denicq; ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo posthac non simus potituri? Nimirum usuras dicis, ac cœnas, uestemq; & concubitus, eoq; metuis, ne rerum harum inopia pereamus. Non cogitas autem, longè bellius esse, non sitire, quàm bibere: non esurire, quàm edere: non algere, quàm uestibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clamat: Fili miser, non amplius sities, non amplius esuries, non amplius algebis. Peristi mihi infelix, qui morbos effugeris, qui febrem iam non timeas, non hostem, non tyrannum, non amor discruciabit te, non auocabit coitus, neq; huius rei caussa bis aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitatem. Neq; contemneris factus senex, neq; molestus eris iuuenibus, siquando conspiciaris. Hęc si dixeris pater, an nõ putas te multò ueriora, magisq; ridicula dicturum, quàm ista quæ modo? At uide ne illud te malè habeat, dum noctem, quæ apud nos est, magnamq; cogitas caliginem, proinde metuis, ne tibi præfocer, conclusus in monumẽto. Verum in his illud oportet perpendere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis (siquidẽ paulopòst exurere me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inspiciendum. Atq; ista fortassis utcunq; ferenda. Verum eiulatus iste uester, quid mihi confert? aut quid ista pectoræ ad tibiæ modos percussio? aut quid mulierum immodica lamentatio? Quid autem saxum, quod sepulchro imponitur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quòd merum infunditis? Num putatis illud ad nos destillaturum, & ad Orcum usq; permeaturũ? Nam de parentalibus ipsi quoq;, ni fallor, uidetis, quòd ex apparatu potissimum ad nos redire debuerat, id fumo correptum, sursum in cœlum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui infernè agimus. Porrò quod superest, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usqueadeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos destituit Asphodelus, ut ã uobis cibos huc deportemus. Itaq; iuro per Tisiphonem, iampridem mihi libebat uehementer exclamare super his, quæ & facieba-tis, & dicebatis, sed uetabat linteum ac lanæ, quibus mihi fauces obligastis.

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit.

Sed dicito per Iouem. Si conuersus ad eos mortuus ille, loquatur hæc cubito innitens, annon uidebitur rectissimè dicturus? Attamen uecordes isti uociferantur, & accersito quopiam lamentorũ artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, & amentiæ Chorago abutuntur ubicunq; cœperit,

Inferiæ mortuorum.

Amplificatio à caussa.

Responsio filij, qua stultitia lugentiũ, uti res supernacanea et inutilis coarguitur.

A consequentibus.

πόνους, cõpotationes.

A contẽptu eorũ, quæ in terris p bonis habentur.

A falsa opinione ac metu.

Ab inutili.

Hactenus per ꝓsopopœiã. Iã ex sua ꝓsona stultitiã lugentiũ ridet, ex consequentibus & effectu.

cœperit ille, ipſi ad melos eiulatu reſpondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem eſt ineptiendi conſuetudo. At deinceps ſepulturæ rationem in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Perſa defodit, Indus adipe ſuillo oblinit, Scytha deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uiſam narro) deſiccatum cadauer, conuiuam & compotorem ad hibet. fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecuniæ, leuet egeſtate pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non ſuperuacanea, & iudicris ſimillima? Sunt uero qui ludos quoq; conſtituant ad ſepulchrũ, ac funebres orationes habeant, perinde quaſi parrocinentur, ac teſtimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Poſt hæc omnia ſupereſt exequialis cœna. Iamq; adſunt neceſſarij, ut defuncti parentes conſolentur, ſuadentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam triduum enecti fame. Et quouſq; quæſo flebimus? Sine quieſcant Plutonis manes. Quòd ſi tibi deliberatum eſt omnino flere, uel ob hoc ipſum cibus eſt capiendus, quo tanto luctui par eſſe poſſis. Tum denicq;, tum ex omnibus cõtexuntur duo uerſus Homerici:

Sepultura.

Ludi funebres.

Cœnæ exequiales.

Nam cœpit meminiſſe cibi Niobe auricapilla:

Tum illud:

Vita defunctos flere haud ſinit aluus Achiuos.

At capiunt quidem illi, ſed initio pudibundi, uerentesq; ne poſt chariſſimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæcatq; his longè magis ridicula reperiet, quiſquis obſeruarit ea quæ fiunt in luctu, propterea q; uulgo exiſtiment mortem ſummum eſſe malum.

RHETORVM PRAECEPTOR.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

INſectatur hoc ſcripto Lucianus, corruptam ſuorum temporum eloquentiam, & affectatum dicendi genus eorum, qui ſe maximè facundos eſſe, atq; egregiè perorare exiſtimant, cum uerba quædam ex ultima uetuſtate repetita, & uix ipſi Euandri matri intellecta, orationi paſſim admiſcent, aut uerius infarciunt. Quales & noſtra ætate non paucos, cum apud Germanos alicubi, tum præcipue apud Italos, quibus maximè ea cura fuit, loqui, ut à nemine intelligerentur. In quorum gratiam & ſuperioribus annis dialogus ille, qui Volſcorum & Oſcorum titulo ferebatur, editus apparet. Cæterum ipſa oratio didaſcalica eſt. Duas enim uias ad eloquentiam conſequendam, adoleſcenti à quo (ut fingitur) ad id impulſus fuerat, præſcribit. Priorem quidem aſperam, ac duram, & uix longo tempore peragendam: cæterum ueram ac rectam, quam non modo ad eloquentiam, uerũ ad omnem uirtutem parandam, ingredi opus eſt, ei qui uolet uel mediocrem laudem aſſequi. Alteram autem planam & expeditam, ſed quæ ad improbitatem, & petulantiam, non uirtutem, perducat: quam tum ipſe ironica quadam epitrope commendat, ac adoleſcenti obeundam proponit, ſcilicet ad temporum ſuorum morem alludens, quibus ut quiſq; indoctiſſimus & impudentiſſimus erat, ita pro præcipuo ac ſummo habebatur. Vtriq; autem uiæ doctorem quendam addit: alterum uidelicet, ea quæ recta ſunt, & ad ipſam rem pertinent, monentem: alterum autem, quæ ad arrogantiam, improbitatem, et temeritatem ſpectant, ueriuſq; rabulam ac ſycophantam aliquem, quàm oratorem efficiunt, docentem: qui primo quidem, quæ de ſeipſo afferre conueniat diſcipulum, præcipit. deinde quibus maximè ſtudere, publicè primum in affectandis uerbis, & componenda oratione, deinde inter agendum, et in foro, & in frequentia hominum, poſt hæc priuatim quoq;, & domi inter ſuos idem debeat, docet. Quæ omnia eiuſmodi ſunt, ut mores, ac uicia illorum temporum planè referant, quemadmodum cum ex alijs pleriſq;, tum ex Quintiliano, multis in locis idem animaduertere licet, qui ipſe quoque huiuſmodi affectatores, & arrogantes non ſemel perſtringit. Exemplum autem talis oratoris, qualem hic deſcribit, ſuprà in Lexiphane expreſſum habes, & hodie in multis coràm, & ob oculos uidere licet.

Occasio scripti à petitione eius ad quem scribitur.



CISCITARIS ō adulescens, quonam pacto Rhetor euadere, & uenustissimum illud, ac oppidō quām honorificum nomen Sophista, ipse esse censeri possis. Tibi enim uiuendū esse negas, ni talem in dicendo uim quandam assequaris, ut inexpugnabilis ac intolerabilis existat, omnesq; in admirationem & uenerationem rapiat, ac Græcis res celeberrimę famæ esse uideatur. Ideo uias illāc perducentes, quæ nam tandem sint, addiscere cupis, atq; nulla inuidia, fili mi: præcipue cum quispiam adulescens adhuc existens, optima desiderat, ignarus tamē unde hæc hauriat, sitq; res sacra quædam consilium, quemadmodum tu iam accedens, hoc expostulet. Igitur ex me audi, & admodū cōfide, quòd in perquām eloquentem euadas uirum, ita ut ea quæ deceant & cognoscere & explicare possis, si tute interim memor esse, illorum quæ à nobis audieris, assiduoq; labore exercere, & alacriter uiam capessere uolueris. Ita enim ad optatum peruenies terminum. Cæterum huius rei adeptio minimè est exigua, neq; mediocri indiget studio, sed pro qua multos labores, multasq; uigilias subire, ac quicquid euenerit sustinere decet. Considera igitur quot nam huc usq; cum nullius essent momenti, ob sermonem clari & opulenti, ac per Iouem nobilissimi quoq; apparuere. Atqui ne timeas, neq; ob speratorum magnitudinem desperes, infinitos quosdam labores subeundos existimans: Siquidem minimè per asperam quandā aut arduam, sudorisue plenam nos perducemus, ut ex ipsa media lassus regredi cogaris, quandoquidem nil ab alijs differimus, qui per consuetam illam deducunt, longam, inuiam, laboriosam, & ut plurimum desperatam, sed consilij nostri præcipuum hoc est, ut per iucundissimam pariter ac compendiosissimam facilemq;, & accliuem uiam, cum multa animi uoluptate, delitijsq; inter florida prata, umbrasq; amœnas deambulans, otio, ac gressu placido, absq; sudore in summo consistas uertice, illicq; citra laborem uenari, et per Iouem discumbens quoq; conuiuari possis, ac illos qui per aliā incedunt uiam in ascensus cliuo ab edito despicias quin per confragosa & lubrica præcipitia, uix surrepentes, ac nonnunquā in capita deuolutos, multaq; uulnera cautium asperitate accipientes. Tu uero pridem antea in summo coronatus, felicissimus eris, breui uniuersa quotquot in Rhetorica sunt bona, tantum non dormiendo accipiens. Atqui promissio hæc admodum magna est, uerum per hospitalē Iouem ne diffidas, si facile pariter & iucundissimè tibi hæc ostendi posse asserimus. Etenim si Hesiodus cum pauca ex Heliconе folia sumpsisset, cōfestim Poëta egregius ex pastore euasit, atq; Musarū numine afflatus, deorum & Heroum genus decantauit, cur Rhetorem, qui multō infra poëtices est magniloquentiam, in breui creare impossibile erit? si quis compendiosissimam didicerit uiam, quemadmodū & ego tibi enarrare uolo, Sidonij cuiusdam mercatoris consilium, quod ob incredulitatē imperfectum remansit, ac audienti inutile. Imperabat iam Alexander Persis, postquā Darium in Arbellis pugna deuicerat, ac oportebat undiq; per imperium nuncios emittere, qui Alexandri ferrent edicta. Erat uero ex Persis lōgissima in Aegyptum uia. Siquidem montana circuire oportebat, hinc Arabiam per Babyloniam intrare, inde longis emensis desertis, uix tādem in Aegyptum perueniebatur. Statuis uigin ti prolixis, uiro expedito. Ferebat id ægrē Alexander, quoniam Aegyptios nō nihil tumultuare audiebat, nec habebat quo pacto quę sibi agenda uiderentur Satrapis annunciare posset. Tum mercator Sidonius: Ego rex, inquit, uiā haud lōgam ex Persis in Aegyptum, me tibi ostensurum polliceor, etenim si quis montana hęc superabit, transgredietur autem triduo, confestim in Aegypto erit. Et sic se res habebat, uerum Alexander non credidit, sed deceptorem esse mercatorem existimabat. Ita quāplurimis promissiones admirandæ incredibiles uidentur. Sed ne id tibi accidat, caue. etenim experientia cognosces, q; nil prohibebit

Res sacra consilium.

Multi ob sermonē ad gloriā peruenerunt.

Propositio.

Hesiodus ex pastore poëta

Sidonij mercatoris consiliū.

Alexander.

te

te Rhetorem censeri, unius nec totius quidem diei, montem ex Persis in Aegyptum transgressum. Proinde Rhetoricæs primo imaginem sermone describere, & quemadmodum Cebes ille utrancq; uiam tibi ostendere uolo. Etenim duo sunt quæ ad Rhetoricam perducunt, quam haud mediocriter mihi amare uideris. Illa itaq; in eminenti residet solio, admodum formosa, ac aspectu eleganti, in dextraq; Amaltheæ retinet cornu, fructibus omnifarijs refertum. Ex altera autem parte, astantes mihi diuitias aspicere uidetur, pectus aureas, ac perquã amabiles; iuxta quas gloria quoq; & uehementia consistunt, ipsam uero laudes permultæ, pusillis amoribus similes, ac undiq; confertæ circumuolitant, instar Nili si quandoq; illum depictum uidisti, Crocodylo alicui, uel equo fluuiatili, quales multi sunt in eo, insidentẽ, paruulos autem puellos Peches illos Aegyptij uocant, circa ipsum lusitantes, tales & circa rhetoricã laudes. Tu uero amator accedis, desiderans scilicet quãm celerrimè in summũ euadere, ut tibi ascendenti nubat, ac omnia ea possideas, diuitias, gloriã, laudes, lege etenim cuncta nubentis sunt. Inde cum monti appropinquas, sub initiũ de ascensu desperabis, rescq; tibi similis esse uidebitur, quemadmodũ Aornos Macedonibus apparet, undiq; aspicientibus prærupta, & uix auibus transuolatu facilis, Dionysio aliquo, aut Hercule, si cõplanari debeat, indigens, et ita tibi sub initiũ uidebitur. Inde paulò pòst duas quasdã uias cernes, uel potius altera semita est, angusta, spinosa & aspera, multum sitis ac sudoris præ se ferens, quã iam antea Hesiodus perquàm egregiè ostendit, ita ut nihil mei indigeas. Altera uero lata est, florida, ac manantibus aquis irrigua, & penitus talis, qualẽ pauloantè dixi, ne eadem sæpius repetens, te qui iam Rhetor esse posses detineã. tantum hoc addendũ uidetur, quòd aspera illa & ardua, non multa uiatorũ retinet uestigia: & si aliqua, ualdè uetusta. per illam ego miser ascendi, tantum laborans, cum haud necesse esset. Altera uero undiq; plana, ac nil confragosi habens, qualis nam sit, à longe tantum mihi apparuit, non tamen per illam incessi. Haud enim cum adhuc iuuenis essem, quid optimum foret cernebã, sed poëtam illum uera loqui existimabam, dicentẽ: Ex laboribus germinare bona. Illud uero minimè sic se habebat, multos em uideo absq; labore, maiori dignitate euectos, felici sermonum & uiarũ electione tantum. Cũ uero ad ingressum peruenerís, rectè noui te hęsitaturum. Quin iam dubitare ad quam nam sit uertendum. Quid igitur iam tibi faciundum sit, ut facile ad summum ascendas, fortunatus euadas & nubas, omnibusq; admirabilis uidearis, ego tibi expediam. Satis enim est me ipsum deceptum esse & laborasse, tibi uero citra sementem & arationem, tanquam Saturni seculo, cuncta prouenient. Confestim igitur tibi se obuium feret uir quidam robustus, prædurus, gressu uirili, multum solis in corpore ostendens, aspectu masculo, uigilator, asperæ illius uiæ dux, nugas quasdam uanas prædicans, ut se sequaris cohortans, Demosthenis, Platonis, & aliorum quorundam uestigia demonstrans, magna quidẽ & super præsentia, uerum iam obscura, & utplurimum à tempore obliterata. Addet te beatum fore, ac lege Rhetoricam tibi nupturam, si per illa incesseris, uelut eos qui ad bona pergunt. ac si parumper transgrediaris, uel extra rectum tramitem aut incessu aliquorsum magis declines, te à uera uia & ad nuptias deducente aberraturum, inde te priscos illos uiros imitari iubebit, inutilia sermonum præponens exempla, nec imitatu facilia, qualia uetustę sunt constructionis Hegesij, & quæ circa Cratetem, Nesiotem quoq; seuera, neruosa & dura, diligenterq; à litteris amputanda. Laborem autem, uigilias, et puræ aquæ usum, squalorem quoq; hæc cuncta necessaria & ineuitabilia dicet. Etenim impossibile esse absq; illis uiam perficere, & quod omnium molestissimum, per longum tempus ad perficiendum iter tibi præscribet annos multos, non per dies, neq; triennalia, sed per integras numerans olympiades, ita ut priusquam audiens laborem subierit, & defatigatus fuerit, lõgè felicitati illi speratæ, ualere dicat. Insuper ob hæc mala haud

Imago rhetoricæs.

Duæ uiæ ad rhetoricam.

Aspera uia.

Plana uia.

I.

Veræ rhetoricæs præceptor.

Hegesias. Crates. Nesiotes.

parum expetet mercedẽ, ſed neq; dux eſſe incipiet, niſi magna prius acceperit. Et hæc tibi dicet ſuperbus, & uerè antiquarius, ac Saturninus homo, mortuos uetuſtos ad imitationem proponens, ſermonesq; pridẽ defoſſos eruere dignum ducens, ac ſi maximum eſſet bonum, gladiorũ fabri, & alium Atrometi cuiuſdã grammatiſtæ imitari filiũ, & hæc in pace, neq; Philippo ingruente, neq; Alexandro cogente. Quo tempore illorũ ſermones utiles ſunt uiſi, ignorans quæ nã ſint nunc innouata, celeritas, laboris euitatio, & uia ad Rhetoricã perquã compendioſa. Tu uero haud acquieſcas, neq; illi mentem adhibeas, ne te ſuſcipiens alicubi præcipitet, uel demum priuſquam tot labores exhaurias, in ſenium perducat. Sed ſi omnino amore flagras, ac celerrimẽ Rhetoricæ cõgredi deſideras, adhuc uigens, ita ut illi diligentẽ operam impendere poſſis, aſpero huic homini, & ultra mediocritatẽ uirili longè dicualere, ipſum ueroaſcendere, & alios quotquot decipere poteſt ſecum ducere permitte, ut tandem anhelantes, & multo ſudore perfuſos deſtituat. Ad alteram uero perueniens uiam, alios quoq; multos, inter quos perquàm ſapientẽ quendam ac perpulchrum inuenies uirum, inceſſu molli, ceruice infracta, uultu effœminato, uoce ſuaui, unguẽto ſpirantem, ac ſummo digito caput ſcalpentem, capillos quidem paucos adhuc, intortos tamen & hyacinthinos componentẽ, perquam delicatum Sardanapalum quendam, uel Cinyram, aut Agathonem ipſum lepidum illum tragœdiæ poẽtam. Hæc ideo refero, ut ab ijs eum cognoſcas ſignis, ac res tam diuina, Venericq; & Gratijs amica, minimè te lateat. Sed cur hæc dico? etenim ſi ad cæcutientem te accedens, ſolum quid proloquutus fuerit, Hymetium os illud aperiens, & conſuetam uocẽ tantũ emittens, quamprimum intelliges eum non ex nobis quẽpiam, qui terræ fructu paſcimur, eſſe, ſed ſpectrum peregrinum, rore uel ambroſia enutritum. Ad hũc itaq; ſi acceſſeris, te ipſumq; tradideris, confeſtim Rhetor eris egregius ac cõſpicuus, & ut ipſe uocat, rex in ſermonibus citra laborẽ conſtitueris. orationis moderans quadrigas, etenim ſuſcipiens te, prima illa docebit, ſed potius ipſe te allo quatur. Siquidem ridiculum pro tanto Rhetore me uerba facere, malũ forſitan talium, tantorumq; mimum, ne alicubi cadens heroa, quẽ repræſentare conor, ateram. te igitur compellabit, comam interim quæ adhuc reſidua eſt demulcẽs, ſubridensq; iucundum illud & tenerum, quẽadmodum aſſueuit comicam Thaidem, uel Malthacẽ, aut Glyceram in emittenda uoce imitatus. Siquidem ruſticana eſt uirilitas, & minimè ad mollicĩ & blanditias Rhetoris apta. dicet igitur de ſe ipſo perquàm modeſtẽ loquens: Num ò præclarẽ te Pythias ipſe ad me miſit, Rhetorum optimum dijudicans, quẽadmodum Chærephonti olim perquirenti oſtendit, quis nam ex tum uiuentibus ſapientiſſimus eſſet? at ſi non ideo, ſed propter gloriam aduenis, quoniam audieris noſtra omnia eſſe perquã ornatiſſima, decantata, ſtupenda & mirè expolita, confeſtim intelliges, ad quã diuinum acceſſeris uirum, expectabis autẽ nihil tale uiſurum, ſicuti hoc uel illud accipere. Verum ſi quis Tytius, aut Otus, ſeu Ephialtes, lõgè ſuper illos tibi res ui debitur immenſa & admiranda. me etenim tantũ alios uocalitate excellere inuenies, quantum tuba fiſtulas, aut cicadæ apes, choricq; eos qui remiſſe cantare aſſueuerunt. Poſtquã uero & ipſe Rhetor euadere cupis, idq; haud facilè ab alio addiſcere potes, ſolũ ò glorioſæ ſtudiũ, ea quæ dico ſequere, ac omnia imitare, leges quoque quibus te uti iubeo, mihi diligenter obſerua, quin potius nil cunctatus iã accede, neq; admireris, ſi ante rhetoricã, prius ea non didiceris, quæ alia præexercitatio multo labore, ſtultis & uanis inculcat hominibus, nullius enim eorũ indigebis. Sed illotis pedibus (inquit paroemia) irrue, nil minus ideo habiturus, neq; ſi tritiſſimũ illud literas ſcribere ignoraueris, Etenim ultra hęc omnia aliud quid Rhetor eſt. Primũ igitur referam, quodnam te domi digreſſum, uiaticũ ad peragendum iter afferre oporteat, qualiterq; cõmeatum inſtruere, ut illud perquã celerrimẽ perficere poſſis. Inde ego ipſe quędã procedenti per uiam oſtendens,

II.

Demoſthenẽ et Aeſchinem intelligit.

Alterius uiæ dux, et fucatæ iſtius eloquẽtiæ deſcriptio Sardanapalus Cinyra. Agathon.

Verba deſtorum.

Notat mẽtã in ſtantiam indoctorum.

non-

nonnulla uero admonens, ante ſolis occaſum, rhetorẽ te ſupra omnes, qualis ipſe ſum efficiam, indubitanter prima, media & nouiſſima, eorꝝ qui declamare conantur poſſidens. Igitur quod maximũ eſt, ignorantiã affer: dein temeritatẽ, audaciam præterea, & impudentiã: uerecundiam aũt, manſuetudinẽ, mediocritatem, & erubeſcentiam domi relinque, inutilia enim ſunt & negocio perquã contraria. Præterea clamorẽ ualidiſſimum, ac cantum turpẽ, inceſſum quoq́, qualis meus eſt. Siquidẽ hęc ualdè ſunt neceſſaria, & ſola quodammodo ſufficiunt. Veſtitus aũt ſit conſpicuus & candidus, opus Tarentini operis, ut corpus tranſpareat. Crepida uero attica, & muliebriter effigiata. Solea ſicyonia, ligamentis albis decorata. Sectatores uero quàmplurimi, libellusq́ ſemper. Hęc te ipſum conferre oportet: at reliqua per uiã iam procedens uide & audi. etenim iã tibi leges enarrabo, quibus ſi uſus fueris, rhetorica te cognoſcet, & accedet, minimeq́ auertetur, aut quapiã afficiet contumelia, tanq́ haud initiatũ, & arcanorꝝ ſpeculatorem quendã. Proinde formæ ac ueſtitus decori, permaximã curam adhibere oportet. inde quindecim, uel non ultra uiginti, attica quædam ſelige uerba, hęcq́ diligenter exercẽs, in ſumma lingua prompta habe, utpote, quippe, nempe, quoniamquidem, igitur, utiq́, & heus optime, ac talia. In omniq́ ſermone illa tanq́ condimentũ quoddam inſperge. Alioꝝ nulla tibi ſit cura, ſi his ſint diſſimilia, in conuenientia et inconcinna. Tantũmodo purpura ſit pulchra ac florida, licet pallũ ex craſſioribus cõſitum ſit pellibus. Deinde ubi obſoleta & peregrina, raroq́ ab antiquis uſitata collegeris uerba, hęc expeditè in eos cũ quibus conuerſaris eiaculare, ita enim te populus ille magnus uenerabitur, & admirandum ſuſpiciet. Doctrinã igitur quæ eorꝝ exuperat intellectum, expertam, tanq́ experitia habitam nominabis. Buttubata nugatoria, pro ualdè dices antigerio, pro cito toper, pro beſtiæ ſimilẽ belutum. Nonnunq́ tu quoq́ noua effinge, & monſtroſa compone nomina, nam poëtam uerſificẽ appella, præſtantẽ præaſtantem, uenerabilẽ uenerando habilẽ, certamina agoniſmata. Cum uero ſoloœciſmũ uel barbariſmũ cõmittis, unum tibi ſit remediũ impudentia, confeſtimq́ in promptu ſit, nomen poëtæ cuiuſdã, uel ſcriptoris, qui nec eſt, nec fuit unq́, ut cũ ita dixeris: uir ſapiens eſſe cenſearis, uocẽ uero data opera altiſſimè tolle. Proinde uetuſta minimè perlegeris tute, neq́ ſi qua nugator Iſocrates, uel Gratiaꝝ expers Demoſthenes aut Plato frigidus ſcripta reliquere, ſed orationes eorꝝ qui paulò ante nos fuere, et quas haſce exercitationes appellant, ut illis inſtructus, ac tanq́ ex penu depromẽs, habeas quibus in tẽpore abuti poſſis. Poſtq́ uero orandũ erit, præſentesq́ argumẽta quędã ac ſermonũ occaſiones ſubiecerint, uniuerſa, & quotquot ſunt cũ indignatione dicantur, uilipendanturq́, tanq́ nil penitus ex his uirile exiſtat. De illis uero quæ tute elegeris, caue mediteris, ſed quicquid uerbi in linguã uenerit effutias. Quin nec hoc tibi curæ ſit, ut primũ quemadmodũ primũ eſt, debito proferas tẽpore, ſecundumq́ dein, ac tertium poſt illud. uerum quicquid primum inciderit, primo quoq́ dicatur. & ſi ita euenerit, ocrea capiti, tibiq́ uero adaptetur galea. præterea accelera, & undiq́ connecte, ſolũmodo ne taceas. Quòd ſi de contumelioſo quodam, uel mœcho Athenis uerba facies, quæ apud Indos ac Ecbatanas gerantur, referas. In omnibus uero ſit Marathon & Cynęgerus, ſi ne quibus nil fiat, ſemperq́ Athos nauigetur, & Helleſpontus pedibus teratur, et ſolã Perſarꝝ ſagittis obumbretur, & Xerxes fugiat, & Leonides admirationi exiſtat, & Othriadi literæ legantur, & Salamis, & Artemiſiũ, & Platea, multa hęc & inculcata. In omnibus uero pauca illa uerba immiſceantur, & tanq́ floſculi interſpergantur, aſſidueq́ in ore ſit, utiq́ illud, & quoniamquidẽ igitur, etiã ſi illis minimè indigeas, pulchra etenim ſunt etiã fortuitò prolata. Proinde et ſi aliquando canendi tẽpus eſſe uideꝫ, omnia canant, & melos fiant. Quòd ſi aliquando canendi quoq́ ignarus fueris, uiros qui iudicio præſidẽt exactè ſonoroſe nominãs, harmoniã explere puta. At illud, heu maloꝝ, ſępius repetaꝫ, et femur per

Primũ præceptũ de ijs quæ ipſe ſecum afferat.

II. Præceptũ quæ diſcenda ac facienda.

Quẽ admodũ noſtri fecerũt

III. Quæ interdicendum præſtanda.

Qualẽ rhetorem & Martialis deſcribit epigram. lib. 6. cuius initiũ. Nõ dicã, neq́ de eo de ero.

cutiatur, murmur illo interim ſuſurra, & dictis adganneas, ac incedendo clunes exagita. Quòd ſi te haud laudent, indigneris, & eos conuitijs inſectaris. ſi uero ſurrexerint, & ob pudorem exire parati iam fuerint, eos ſedere iube, ſitq; penitus res tyrannica. Vt uero multitudo quoq;, ſermones tuos admiretur, ab Iliacis incipiens, uel per Iouem, à Deucalionis ſi uidetur, & Pyrrhę nuptijs, ad præſentia ſermonem detorque. etenim qui hæc intelligant pauci erũt, qui maximè propter beneuolentiam tacebunt. Quòd ſi quid dixerint, ob inuidiam id facere uidebuntur: multitudo uero & formam, & uocem, & inceſſum, & deambulationẽ & cantum, & crepidas, & utiq; illud tuum admirabitur. Præterea ſudantẽ te & anhelantem cernens, nil prohibebit, quin te perquàm aptum quẽdam in ſermonibus certatorem eſſe credat. Proinde celeritas illa haud paruam defenſionem habet, admirationemq; apud multos: ideo caue ne aliquando ſcribas, uel meditatus procedas. Siquidem id manifeſtæ eſt redargutionis: amici uero ſemper applaudant, ac cœnarum precium exoluant, ſi quando te à memoria excidiſſe intelligant, manus porrigentes, & inter laudes tuas, ſpacium præbentes, ut rurſus in uenire poſſis, quod dicendum erat. Siquidem hoc tibi præcipuę curæ ſit, ut chorum habeas domeſticum, tibiq; concinentem, & hæc tibi in ſermonibus obſeruanda erunt: dein uero ubi proceſſeris, ille te ſtipans, ſatellitum uices expleat, et de quibus dicis interim conferat. Quòd ſi quis obuiam factus fuerit, admiranda de te ipſo referas, ac ſummis te laudibus extollas, grauemq; te illi oſtendas, quid enim Pæanienſis in mei eſt comparationem, & utinam mihi cũ ueteri quopiam certamen foret, & alia huiuſmodi. Proinde, quod maximum eſt, & ad exiſtimationem perquàm neceſſarium, paulò minus prætermiſeram: omnia quæ dicuntur, irride: & ſi quiſpiam benè loquutus fuerit, aliena, & non ſua oſtentare uideatur: quòd ſi uel mediocriter contrà niti uoluerit, omnia carpantur. Præterea in auditoria poſt cunctos ingredi oportet, id enim inſigne eſt, omnibusq; tacentibus, peregrinam quandam laudem, præſentium auditum auertentem & interturbantem, inchoare: adeo ut omnes tantorum nominum onere nauſeant, ac aures obſtruant. Interim manum haud frequenter moueas, nam id factu facile, neq; præterquam ſemel, uel utplurimum bis aſſurgas. Subſanna autem quàmplurima, & palàm oſtende minus tibi quæ dicuntur, abundè autem reprehenſionum occaſiones Sycophanticis aures ſuppeditabunt, at in reliquis confidere oportet: etenim audacia, & impudentia, mendacium quoque promptum, ac ſemper in labijs ſummis periurium, & inuidia erga cunctos, odium quoq; & blaſphemia, necnon calumniæ frequentes. Hæc te in breui, celebrem & conſpicuum reddent, & talia quidem ſint, quæ manifeſtè ac palàm fiant. Priuatim uero res omes perpetrare uidearis ludere, inebriari, ſcortari, mœchari, iugulare quoque, & ſi non facis, coram omnibus tamen te facere iactita, literasq; aliquando à mulieribus conſcriptas oſtende. Nam & pulcher eſſe uelis. præcipuaq; tibi ſit cura, ut à fœminis celebrari uidearis. Nam per hanc uiam quàmplurimi ad Rhetoricam uſque aſcenderunt. Ideo & tu quoq; per illam ad Gyneceum uſque clareſcere poteris. Atque iſtud, ne uereare, etiam ſi à uiris ob aliud quiddam amari uidearis, & hoc barbatus, aut etiam, per Iouem, caluus iã exiſtens. Sed adſint, qui etiam ob id tecum conſuetudinem habeant. At ſi nemo alius fuerit, uel ſerui ſufficient. Nam hinc multa ad Rhetoricam utilia oriuntur: augetur impudentia, & temeritas. Cernis etenim ut loquaciores ſunt fœminæ, impotentiusq;, ac ſupra uiros conuicijs debacchantur. Quòd ſi itaque & tu ſimilia patieris, alijs longè præſtabis. Iam uero & uolſum eſſe maximè oportet per omnia. Quòd ſi non, illa prorſum utiq;. Et ipſum autem os quoq; ad cuncta libenter tibi diducatur, & lingua ſermonibus, & reliquis quantum poteſt ſubſeruiat: poteſt autem non ſolum ſoloeciſmum & barbariſmum committere, nugari, peierare, conuiciari, criminari, mẽtiri, ſed et aliud quid peragere noctu

Alia doctrina

Admonitio lepida.

III. *Quæ poſt actionẽ, & foris inter eundum.*

Plato.

Egregũ præceptum.

V. *Quæ in auditorijs, et circa aliorũ ſcripta iudicanda.*

Trãſitio ad ea quæ priuatim & domi agenda. II.

&

& maximè, quando unus tam multis amatoribus non ſufficies. Nam cuncta face re noſcat, ut expeditior reddatur, & penitus à re nulla abſtineat. Hæc fili mi ſi recte didiceris, poteris ſiquidem, nihil enim ex his graue, confidenter polliceor, te haud longo tempore Rhetorem præſtantiſſimum, nobiſq; ſimilem euaſurũ. Quæ uero ſequuntur, haud me dicere oportet, quanta tibi bona breui à Rhetori ca aderint. Cernis etem me, qui è patre ſordido, nec penitus libero, quicq; ſuper Xoem et Thmuim ſeruitutem ſeruierit, natus ſum. matre uero ſartrice, in biuio quodam. ipſe uero forma non omnino illiberali eſſe uiſus, ſub initium ob uictus penuriam, cum infelici, ſuauitamen conuerſabar amatore. At poſtquam uiam hanc quàm facilis eſſet conſpexi, & tranſgrediens in ſummum peruenì, ſiquidē ò amicabilis Adraſtia, omnia quæ iam enumeraui uiatica abundè mihi ſuppete bant, audacia, ignorantia, impudentia. Primũ igitur haud amplius deſiderabilis appellor, ſed iam Iouis & Ledæ filijs cognomine ſimilis ſum effectus. Dein cũ anu mihi contubernium fuit, quam primo uentris cauſſa amare ſimulabam, mu lierem ſeptuagenariam, quæ adhuc dentes quatuor, & illos auro colligatos ha bebat. Veruntamen ob paupertatem certamen ſuſtinebam, ac frigida illa ex ſe pulchro oſcula, perquàm ſuauiſſima mihi fames reddebat. indeparum abfuit, quin omnium bonorum quæ poſſidebat, hæres euaſiſſem, niſi execrandus qui dam, illi indicaſſet famulus, quòd ob eam tollendam uenenum comparaſſem. In caput igitur præceps eiectus, minimè tamen neceſſarijs interea carui. Sed & Rhetor eſſe uideor, ac in iudicijs me oſtento, multa prodens, ac iudices corrum pendo fatuis concilio hominibus. utplurimum uero ſuccumbo, fores tamen obi ter uiridi coronantur palma. his enim illecebris erga infelices utortuerum ab o mnibus odio haberi, & morum prauitate, longe priuſquam ſermonum eſſe inſi gnem, ac digito demonſtrarier, en ille qui cunctis flagitijs præcellere fertur, non parua mihi res eſſe uidetur. His te admonere uoluì, longè prius per Venerẽ me ipſum admones, ac gratiam haud mediocrem mihi ipſi referens, & egregiè qui dem, generoſus itaq; hæc dicens ceſſabit. Tu uero ſi dictis acquieſces, iam illic eſ ſe puta, quo ſub initium peruenire deſiderabas, nec quicquam tibi impedimento erit, ſi leges has obſeruaueris, quo minus in iudicijs excellas, apud multitudinẽ clareas, acceptus quoq; ſis, & tibi nubat, non uetula quædam comica, quemad modum legislatori & præceptori illi tuo, ſed mulier pulcherrima Rhetorica ip ſa. Ita ut cum Platonis curru illo alato ueharis, magis te deceat de te ipſo loqui, quàm illum de Ioue. Ego uero, nam degener ſum & timidus, è uia uobis dece dam, ac circa Rhetorices ſuperficiem nauigare deſinam, ignarus quo pacto ue ſtra cum illa conueniant, quin potius iam deſino. Verùm citra puluerem uicto res declarati, et admiratione digniſſimi. Hoc ſolum reminiſcamini, quòd non fe ſtinatione illa ueſtra celeriores apparentes, uictores euaſiſtis, ſe quia ad facilio rem & proniorem uiam declinaſtis.

Epilogus.

Cohortatio ad ſpe.

A proprio exemplo.

Apollini & Dianæ.

Dirus labor.

Egregius uiri iurantis.

Hucuſq; locutus eſt rhetor, loqui nunc incipit Lucianus.

Conqueritur Lucianus de ſeipſo.

PHILOPSEVDES, SIVE INCREDVLVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Diſputatio eſt de ui magica, de incantamentis, de ſpectris, & mortuorum animis, an eæ uidelicet ſuper terram ambulent, ſeſeq; quibus libitum fuerit, oſtendant. Cuiuſmodi & hodie quædam, ſuperſtitione atque illuſionibus dæmonum uexati plerìq; credunt. Quanquam autem alia quadam ratione adductus Lucianus (eum enim, intelligo ſub Tychiadis perſona, ſententiam ſuam hic exponere) omnia iſta pro nugis & impoſturis ducat, nempe Democriti autoritatem (ut ipſe innuit) ſecutus, qui animas à corporibus ſegregatas nihil eſſe cenſuerit illa tamen interim contendit, quæ & noſtræ ætatis ac religionis homines, ſaniores paulò, ac prauis ſuperſtitionibus minus dediti plerìq; ſentiunt: uidelicet ſpectra atq; phantaſmata huiuſmodi, omnino nulla eſſe, aut ſi quæ etiam ſint, dæmonum illuſiones quaſdam eſſe, quæ ueritate, ac rectis opinionibus munitis, haudquaquam nocere poſ ſint.

sint. Deinde autem & magicas uires, & incantationes, non aliud quàm meras præstigias esse, quibus imperitorum oculi, ac mentes circumueniantur. Fingitur autem res apud Eucratem philosophum agi, quo uidelicet iterum philosophorum uanitatem persequitur, ut, qui ueritatem ac sapientiam apud alios profitentes, ipsi interim apud sese, nugis, & incredibilibus huiusmodi rebus animo adhæreant, nullis certis rationibus innitentes, sed fabricitantium apparitionibus ac somnijs, & meris aniculariū fabulis fidem dantes. Tota enim confirmatio philosophorum exemplis & apparitionibus constat, quæ Eutychides partim ridendo, partim ab inconsequentibus & causarum defectu diluit. Exordium ab admiratione sumitur, qua ille affectum mentiendi in plerisq; præsertim philosophis & sapientiæ professoribus nulla probabili caussa impellente, miratur. Titulus ab utraq; parte impositus est, hinc ab eo, qui rebus huiusmodi fidem negat, illinc ab ijs, qui mendacia talia astruūt, & ex ijs quæ si quandam uoluptatem capiant.

TYCHIADES AC PHILOCLES, TYC.

Exordium ab admiratione, scilicet qua tādem caussa adducti multi mēdacijs gaudeant.



OTES mihi Philocles dicere, quid nam id tandem sit, quod multos in mentiendi cupiditatem adducit, ut pariter gaudeant, quum & ipsi nihil sani loquuntur, & his qui talia narrant, maximè animum intendant. PHIL. Multa Tychiade sunt, quæ nonnullos mortales mentiri compellunt, quia in rem uident conducere. TYCH. Nihil ad rem hæc, ut aiunt, nec; enim de his rogabam, qui quum usus postulat mentiuntur: uenia nimirum hi, imò laude pleriq; eorū digni sunt, quicunq; uel hostes fefellerunt, uel ad salutem tali quopiam pharmaco usi sunt in necessitatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut & uitam suam, & sociorum reditum redimeret: sed de illis uir optime dico, qui nulla necessitate mēdacium ipsum ueritati longè anteponunt, ipsa re uidelicet delectati, atque in ea sine ulla idonea occasione uersati. Isti ergo scire cupio, cuius commodi gratia istud agunt. PHIL. An alicubi tales aliquos iam deprehendisti, quibus hæc insita sit mentiendi libido? TYCH. Et quidem admodum multi sunt huiusmodi. PHIL. Quid aliud ergo in caussa sit, quòd mentiuntur, nisi dementia? siquidem rem pessimam, optimæ loco præoptant. TYCH. Hoc nihil est, nam ego tibi multos ostenderim ad cætera prudentes, ac sapientia mirabili: nescio tamen quo pacto captos hoc malo, mendaciiq; studiosos, adeo ut ego certè molestè ferā, quòd uiri tales, omnibus cæteris in rebus optimi, gaudent tamen & se, & eos in quos inciderint, fallere. Nam ueteres illi, id quod tibi notius est quā mihi, Herodotus Ctesiasq; Cnidius, atq; his superiores: denicq; Homerus ipse, uiri celebres, mendaciis etiam scriptis utebantur, ut nō solum eos falleret, à quibus tunc audiebantur, uerum usq; ad nos etiam mēdacium per manus traditum perueniret, in pulcherrimis uersibus metrisq; seruatum. Me ergo sæpe illorum uersuum nomine subijt pudor, si quando cœli sectionem, ac Promethei uincula recensent, gigantumq; rebellionem, atque omnem illam de Inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iupiter in taurum & cygnum uersus sit; & quemadmodum ex mulier quispiam in auiculam ursamue mutatus sit. Pegasos præterea, Chimerasq; & Gorgonas, ac Cyclopas, atq; id genus omnia, admodum absurdas monstrosasq; fabulas, & quæ mentes afficere puerorum queant, qui laruam adhuc lamiamq; metuunt: quanquam poëtica sint fortasse tolerabilia. At urbes iā gentesq; totas una uoce ac publicitus mentiri, an non hoc ridiculum? Veluti cum Cretenses sepulchrum Iouis ostendere non pudet: Athenienses Erichthonium æditum è terra ferunt, primosq; illos homines in Attica olerum more ex terra emersisse. Hi tamen multō uerecundiores quām Thebani, qui ex serpentis dentibus satiuos quosdam progerminasse narrant: quòd si quis hæc, quum sint ridicula, uera esse non credat, sed ea prudenter examinans Coroebi cuiuspiam, aut Margitæ existimet esse: si quis aut Triptolemum credat in alatis draconibus per aērē uectum esse, aut Pana quendam ex Arcadia in Marathonem uenisse auxilio,

uel

uel Orithyiam à Borea raptam esse, impius nimirum hic atque insanus uideatur eis: quippe qui tam manifesta uera{que} non credat, usque adeo obtinet mendaciũ. PHIL. At poëtis Tychiade, urbibus{que} fuerit fortassis ignoscendum: nam illi delectationem illam quæ ex fabula proficiscitur, ut quæ maxima sit illecebra, poëmatibus suis immiscent, qua potissimum erga auditores opus habent. Athenienses uero Thebani{que}, & si qui sunt alij, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conciliant: quòd si quis fabulas auferat è Græcia, nihil obstiterit quo minus earum narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospitũ, qui uerum uel gratis audire uelit. At si qui nulla tali caussa, gaudent tamen mendacio, hi omnino ridiculi meritò uideantur. TYCH. Rectè dicis, nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabulosa quum audissem, imò uero medio in sermone discessi, non ferens narrationem tam supra fidem, sed me uelut furiæ quædam abegerunt, dum monstrosa multa atq{que} absurda referrent. PHIL. Atqui Tychiade uir grauis Eucrates est, & nemo certè crediderit illum tam promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut alium quenquam audiret se presente mentientem, nedum ut ipse tale quicquam audeat. TYCH. At nescis amice, qualia referebat: tum ea quàm cõstanter asserebat: præterea quàm sanctè in pleriscq{que} iurabat, admotis etiam filijs, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum cogitarem, interdum quidem illum insanire, neque animo constare: interdum uero ita cogitabam, fugisse me, quòd impostor esset, ac tantum tẽporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam circuntulisset: adeo absurda narrabat. PHIL. Quænam illa (per lares) sunt Tychiade? nam cupio cognoscere quamnã præstigiaturam sub tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebam quidem etiam aliàs Philocles aliquoties eum interuisere, siquando uidelicet multo ocio abundarem. Hodie uero quum opus esset mihi conuento Leonthico (est autem, ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eum se ad Eucratem mane cõtulisse, ut eum morbi inspiciendi caussa uiseret, amborum nomine, nempe ut & Leonthicũ conuenirem, & Eucratem uiderem: ignoraueram autem quòd ægrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inuenio: nam paulo antè, ut dicebant, exiuerat: alios uero confertos reperio, in quibus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nostri uirum? Illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quiq{que} eius oracula alijs quoq{que} possit enarrare. uides quos tibi uiros nomino, nimirum omni sapientia, atq{que} omni uirtute præditos, utpote ipsum ex quaque secta caput, reuerendos hercle omnes, atque aspectu propemodum terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: & melius iã habere se uidebatur Eucrates, ac morbus quidam ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descenderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidulè remissa paululũ, quũ me cõspiceret: quanq{que} interim dum ingrederer, uociferantem eum ac uocem intendentem audieram: tamen ego admodum curiose cauens ne pedes eius tangerẽ, ubi me uulgaribus istis uerbis purgauerã, quòd eum ægrotare nesciuerim: quod ubi resciissem, curriculo uenerim, adsedi propè, & illis quidẽ sermo iam de morbo erat, et quædã iam antè dixerant, quædam uero etiam tunc narrabant: præterea medicamenta quædam quisq{que} proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollens humo mustellæ dentem, sic interfecte, ut antè dixi, in leonis pellem alligauerit, nuper excoriati, ac deinde circũ crura posuerit, ilico sedatur dolor. Nõ in leonis pellem (inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruę potius fœmellæ uirginis adhuc, & nondum initæ, & res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximeq{que} ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedoq{que} eius ac manus dextra, piliq{que} qui recti è barba prominent,

Accedit ad rẽ et præsens institutum ad ea refert, quæ hactenus de alijs dixit.

Amplificatio à persona.

Narratio.

Occasio disputationis.

magnam

magnam uim obtinent, ſi quis uti nouerit, cum proprio cuiq; carmine, at pedum curam minimè pollicentur. Et ipſe quoq;, inquit Cleodemus, olim ſic putabam ceruina pelle utendum, propterea quòd cerua uelox eſſet. At nuper uir quidam Libycus, peritus profectò in rebus huiuſmodi contrà me docuit, ceruis oſtendens uelociores eſſe leones: quippe qui eas, inquit, etiam perſequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquam rectè dixiſſet Libycus ille: Tum ego: Putatis inquam, incantamentis quibuſdam ſedari talia? aut foris admotis appendiculis, quum intus malum graſſetur? Riſerunt hunc ſermonem meum: & palàm in me magnam damnabant amentiam, qui apertiſſimas res ignorarem, & quibus nemo qui ſapiat, contradicat, quin ſic ſe habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uiſus eſt hac rogatione mea. Iamdudũ aũt neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet, denuncians uidelicet uino ut abſtineret: atque oleribus ueſceretur, & uigorem animo omnino minueret. Cleodemus ergo ſubridens interim: Quid ais, inquit Tychiade? incredibile tibi uidetur eſſe, ut ex rebus huiuſmodi parẽtur quædam aduerſus morbos remedia? Mihi certe uidetur, inquam ego: niſi naribus adeo mucoſis ſim, ut credam ea quæ foris applicantur nihilq; cũ his quæ morbos excitant, intus communicant: per uerbula tamen, ut dicitis, ac præſtigiaturam operari: & quum appendumtur, ſanitates immittere. id profecto nunquam fieri poſſit, nec ſi quis uel in Nemei leonis pellem ſedecim muſtelas integras inſuerit. Ego profecto leonem ipſum è doloribus ſæpe claudicantem uidi in uniuerſa ſuiipſius pelle. Nimium idiota es, inquit Dinomachus, neque unquam tibi curæ fuit, ut diſceres quonam modo res iſtiuſmodi aduerſus morbos, quum adhibentur conferunt. ac mihi uideris ne notiſſima quidem iſta recepturus: febrium uidelicet iſtarum profligationes, quæ certo quodam ambitu recurrunt, tum ſerpentum demulſiones, ac bonum ſanationes, & cetera: quæcunq; anus etiam iam faciunt: quòd ſi illa fiunt omnia, quur tandem non putabis hæc etiam ſimilibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauum cũ, ut aiunt, clauo extrudis. Neq; enim conſtat ea quæ commemoras, eiuſmodi ui fieri. Quamobrem niſi reddita ratione perſuaſeris primum natura fieri poſſe, ut febris tumorq; uereatur, aut nomen ali quod diuinum, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulæ ſunt quæcunq; retuliſti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum iſta dicas, ne deos quidem eſſe credere. Siquidem putas fieri non poſſe, ut per ſacra nomina remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiãſi maximè diĳ ſint, iſta tamen ſint uana. Ego uero & deos colo, & medelas eorum uideo, & leuamenta quæ laborantibus conferunt, pharmacis uidelicet, atq; arte medica reſtituentes. Itaque Aeſculapius ipſe eiusq; poſteri ſalutaria pharmaca admouẽtes medebantur ægrotis: non leones, aut muſtelas circunligantes. Mitte hunc, inquit Ion. At ego uobis mirabile quiddam narrabo: Eram adhuc aduleſcentulus, annos natus fermè quatuordecim, quum quidam ad patrem meum uenit nũcians ei, Midam uitis cultorem ſeruum, etiam aliĳs in rebus robuſtum atq; induſtrium, circa plenũ iam forum à uipera morſum iacere iam putrefacto crure. Etenim dũ ligaret palmites, acuallis circumplicaret, adrepentem beſtiolam maximum ei pedis momordiſſe digitum. Tum illam quidem ilico aufugiſſe, & ſeſe rurſus in latebram condidiſſe. Illum uero eiulare perditum è doloribus. Hæc ergo quum nũciarentur, iam Midam ipſum uidebamus lectica domum à conſeruis adportari, inflatũ totum, liuidum, ac ſuperficie tabefactum, uix iam ſpirantem. Pater ergo quum id moleſtè ferret, amicorum quiſpiam, qui tum fortè aderat: Bono animo es, inquit, Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldæis, quos uocant, protinus huc adducam, qui ſanabit hominem: & ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam reſtituit: effugato ex corpore ueneno, quadam incantatione

Propoſitio.

Confirmatio à ſimilibus et notis.

Dilutio.

Alia, à poteſtate ac uidelicet orum.

Dilutio, ex inconſequenti.

Alia. ab exemplis, quibus deinceps ad finem uſque incantamentorum, et ſpiritũ uis et effectus docetur. ac primũ Babiloniĳ cuiuſdam.

one,& ad pedem eius appenſo uirginis defunctæ lapillo, quem è columna exciderat. Atq; iſtud quidem hactenus forſan mediocre fuerit. Tum Midas iam ipſe ſublato, in quo allatus erat ſcabello, diſceſſit in agrum: tantum potuit incantatio,& columnaris ille lapis. At idem iſte Babylonius alia præterea diuina planè fecit. Nempe in agrum profectus manè, quum pronunciaſſet ſacra quædam ex uetuſto codice, ſeptem nomina, ſulphure ac face luſtrato loco in orbem ter obambulans, ſerpentes omneis inuitos exciuit: quicunque intra eam regionem erant. Veniebant ergo tanquam ad incantationem tracti, ſerpentes multi, atq; aſpides,& uiperæ,& ceraſtæ,& iaculi, phryniq;, ac phyſali: relinquebatur autē unus draco, annoſus, prorepere (ut opinor) ob ſenectam non ualens, qui non fuerat audiens dicto. At magus: Non adſunt omnes inquit. Tum unum quendam ex ſerpētibus, eum uidelicet qui natu minimus erat, ſelectum legatum mittebat ad draconem: ac paulo pòſt uenit etiam ille. At poſtquam iam collecti conſtitiſſent, Babylonius in eos inſibilauit. Atq; illi repente admodum omnes ab eius flatu incenſi ſunt, nobis interim admirantibus. Tum ego, dic mihi inquam Ion: Serpens ille legatus, iuuenem illum dico, utrum manu deduxit draconem, qui iam (ut ais) ſenuerat, an ille baculum geſtans innitebatur? Ludis tu quidem, inquit Cleodemus. At ego, qui & ipſe quoq; olim minus talia credebam, quā nunc tu, putabam enim nulla ratione fieri poſſe, ut ea crederem: tamen quum uolantem primum conſpicerem, peregrinum illum barbarum (erat autem ut ferebāt ex Hyperboreis) credidi, ac uictus ſum: quum tamen multum diuq; repugnaſſem, nam quid facerem quum eum cernerem in aēre uolantem, atq; id interdiu, ac ſuper aquam ingredientem, atq; per medium ignem incedentem, idq; lentē ac ſenſim? Tu ne, inquam ego, iſta uidebas, uirum Hyperboreum uolātem, aut ſuper aquas ambulantem. Et maximè, inquit ille, carbatinas indutum, quo calceamenti genere illi potiſſimum utuntur. Nam minutula iſta, quid attinet referre, quæcunq; fecit, quo pacto amores immiſerit, ac dæmones exegerit, mortuosq; marcidos in uitam reuocauerit, atq; Hecaten ipſam palām conſpectibus exhibuerit, lunamq; è cœlo detraxerit? Quin ego uobis referā, quę ab eo fieri conſpexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucias hic quum patris nuper defuncti ſubſtantiam ſuſcepiſſet, Chryſidem amabat Demæneti filiam, ac me quidem præceptore in diſciplina utebatur: ac niſi amor ille à ſtudio deduxiſſet eum, uniuerſam Peripateticorū doctrinam perdidiciſſet: ut qui octo & decem quum eſſet annorum, iam abſoluerat analytica: tum phyſicam auſcultationem in finem uſque percurrerat. Amore tamen uictus, mihi rem omnem ſignificat. Ego uero quē admodum par erat, quippe qui præceptor eram, Hyperboreum illum magum ad eum duco: conductum quatuor ilico minis in manum datis, oportebat enim præparari quiddam ad ſacrificia, tum ſedecim præterea, ſi Chryſide potiretur. Ille uero creſcentem obſeruans lunam (Nam tunc ut plurimum huiuſmodi ſacra peragūtur) foſſam cum effodiſſet in aperto quodam loco domus, ſub dio circa mediam noctem, euocauit nobis primum quidem Anaxiclem Glauciæ pātrem, ante ſeptem menſes uita defunctum. Succenſebat autem ob amorem ſenex, atque indignabatur. Tandem tamen ei permiſit, ut amaret. Poſtea uero Hecaten quoque eduxit, adferentem unà Cerberum: tum lunam detraxit multiformē quoddam ſpectaculum,& quod aliās aliud apparebat. Primum quidem mulierem formam referebat: deinde in uaccam formoſam uertebatur: Poſtremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quum finxiſſet quendam è luto Cupidinem: Abi, inquit, atq; huc perducas Chryſidem: ac lutum quidem protinus euolabat: paulo pòſt autem affuit illa pulſans oſtium. Tum ingreſſa Glauciam complectitur, eum quàm inſaniſſimè deperiens,& cum eo uerſata eſt, quoad gallos canentes audiuimus. Tum uero luna ſubuolabat in cœlum, atque Hecate ſubijt terram, cęteraq; ſpectra diſparuerunt: & Chryſidem tandem

Aliud exemplum eiuſdē.

Aliud Hyperborei eiuſdā

Aliud, eiuſdē

emiſſimus circa ipſum fermè diluculum. Hæc Tychiades ſi conſpexiſſes, haud quaquam amplius dubitaſſes, eſſe multa in carminibus iſtis commoda. Benè dicis, inquam, ego credidiſſem equidem, ſi uidiſſem ea: nunc uero ignoſcendum mihi puto, ſi qualia uos uideris, acutè perſpicere non poſſum: ueruntamẽ Chryſidem illam quam dicis, noui, mulierem planè meretricem ac facilem; nec uideo ſanè cuius gratia ad illam egueritis luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis uſque, atque ipſa inſuper luna, Quippe quam uiginti drachmis ducere in Hyperboreos uſque potuiſſes. Mirificè enim ſeſe offert ad hanc incantationem mulier. Et contrarium quiddam ſpectris iſtis habet. Nam ea quidem æris ferriue ſonum ſi audierint, fugiunt (nam id uos prædicatis) illa uero ſi argentum uſpiam ſonuerit, accurrit ad tinnitum. Præterea ipſum etiam magum admiror: quòd cum ditiſſimas mulieres in amorem ſui poſſit elicere, atque ab eis ſolida talenta ſuſcipere, is tamen ob quatuor minas admodum tãtilli lucelli auidus Glauciam amoris compotem fecerit. Ridiculè facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter ergo rogauerim quid de his reſpondeas, qui dæmoniacos liberant errori bus, adeo manifeſtè ſpectra illa carminibus eiſcientes? Atq; hæc me dicere non opus eſt, uerum omnes nouerunt, Syrus ille ex Paleſtina, qui harum rerum artifex eſt, quãm multos mortales ſuſcipiat, qui ad lunã concidant, oculoſq; diſtorqueant, ſpumaq; os oppleant: quos tamen erigit ac ſanos remittit, magna acceptа mercede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus inſtet, rogauerit q;, unde ſint in corpus ingreſſi, ægrotus quidem ipſe tacet: at dæmon uero reſpondet (aut lingua Græca loquens, aut barbaricam, aut undecunque fuerit ipſe) & quomodo & unde intrauit in hominem. Ille uero adiurans eum, ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigitq; dæmonem. Quin ego quoq; dæmonem quendam exeuntem uidi nigrum certè, & colore fumidum. Non magnum erat inquam ego, talia te Ion cernere: cui ipſæ etiam apparent Ideæ, quas ueſtræ familiæ parens oſtendit Plato: rem uidelicet ſpectatu tenuem, atq; euanidam, quã tum ad nos homines luſcioſos. Itãne ſolus Ion, inquit Eucrates, iſtiuſmodi uidit: ac non alij etiam multi inciderunt in dæmones: alij noctu, alij etiã interdiu? Ego profectò non ſemel, ſed millies iam talia conſpexi, ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob cõſuetudinem nihil nouum, aut prodigioſum mihi uidere uideor, maximeq; nunc ex quo annulum mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quapiam ſumpto, factum: carmenq; docuit nominibus multis plenum, niſi fortè ne mihi quidem fidem ſis habiturus Tychiade. At quî fieri poſſit, inquam, ut Eucratí non credam Dinonis filio: uiro in primis ſapienti, ac liberè, quæ ſibi uidentur, domi in priuato ſuo cum autoritate narranti? Illud ergo de ſtatua, inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo ſunt, ſingulis noctibus apparet, tum pueris, tum adoleſcentibus, tum ſenibus: hoc inquam, non ã me duntaxat audieris, uerumetiam ã noſtris omnibus. De qua ſtatua, inquam ego? Non uidiſti (inquit) quum ingrederereris ſtatuam quandam in atrio collocatam, ſanè quàm pulchrã, opus Demetrij: qui ſtatuas humana ſpecie fingere conſueuit? Nónne illam dicis, inquam, quæ diſcum iacit: quæ inclinata eſt ad emiſſuri geſtum, reflexa in eam quæ diſcum fert, altero pede modicè inflexo, quæq; ſe erectura uidetur unã cum iactu? Non inquit: nam unum eſt ex Myronis operibus ille diſci iactator, quem dicis. Sed nec eam, quæ eſt ei proxima: eum loquor cui tenijs caput uinctũ eſt, formoſam illam. Nam id Polycleti opus eſt: uerũ eas quæ ã dextra ſunt egredientibus omitte, inter quas & tyrannicidæ illi ſtant: Critiæ Neſiotæ plaſmata: tu uero an non ad aquam illam quæ influit, quampiam uidiſti uentre prominulo, caluam, ſeminudatam, uulſis quibuſdam barbæ pilis, inſignibus uenis uero homini ſimillimam? Pelichus dux Corinthius eſſe uidetur. Per Iouem inquam, uidi quandam à dextra Saturni, quæ tenias coronásque aridas habebat, pectoréque folia quædam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inauraui,

Dilutio ab incredibili, ex poſitæ conditione.

Aliud, Syri cuiuſdam.

Annulus magicus.

Aliud, de ſpectris et ſpiritibus nocturnis

rau i, quum me ſanaſſet triduo, febre pereuntem. Erat ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iſte Pelichus? Eſt, nec ride, inquit Eucrates: alioqui homo te haud multò pòſt inuadet. Noui ego certè quantum ualeat hæc quam tu rides ſtatua. An nõ eiuſdem putas eſſe immittere febres in quos uoluerit, quandoquidem potis eſt eijcere? Propicia, inquam, placataq; ſit hęc ſtatua mihi, quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderunt omnes qui in domo ſunt? Quum primum nox eſt, inquit, hæc ẽ baſe deſcendens in qua ſteterat, in orbem totam domum circuit: omnes occurrunt ei interdum etiã canenti: nec quiſquam eſt quem unquam læſerit, diuertere tãtum oportet. Illa uero præterit nihil intuentes infeſtans, quum & lauat ſæpe, & tota nocte ludit, ut ex ipſo aquę ſtrepitu licet audire. Vide ergo inquam ego, ne fortè nõ Pelichus hæc ſtatua ſit, ſed Talus potius Cretenſis, qui apud Minoẽm fuiſſe dicitur, Nam & ille æreus quidam Cretæ cuſtos erat: quòd ſi non ex ære, non autem ex ligno facta eſſet, nihil eam prohiberet, quin non opus Demetrij, ſed una potius ex Dædali machinis eſſe uideatur. E baſe nanq; (ut ais) etiam iſta fugit. Vide, inquit, ô Tychiade ne te poſt hac ſcommatis huius pœniteat. Noui quidẽ ego quid illi euenerit, qui obulos ſurripuit, quos ei quoq; nouilunio ſuſpendimus. Prorſus atrocia, inquit Ion oportebat accidere: quippe qui ſacrilegus erat: quomodo ergo illũ ultus eſt ô Eucrates? Nam audire cupio, etiam ſi quãm maximè Tychiades iſte diffiſurus eſt. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliaq; item numiſmata, quædam argentea ad crus eius affixa cera, ac laminæ quoque argenteæ: uota cuiuſque, aut merces ob ſanationem eius, qui ab eo liberatus eſſet, quum febre detineretur. At erat nobis ſeruus quidam Libycus ſceleratus, equorum curator. Hic nocte aggreſſus eſt ea auferre omnia, abſtulitq; digreſſam iam quum obſeruaſſet ſtatuam. At quum primum reuerſus intellexit ſacrilegio ſe compilatum Pelichus, uide quo pacto ſeſe ultus eſt, atque furti prodidit Libycum. Tota nocte atrium obambulabat in orbem miſer, exire non ualens, tanquam in Labyrinthũ incidiſſet, quoad orta die iam deprehenſus eſt, ea tenens quæ furto abſtulerat: ac tum quidem comprehenſus, plagas nõ paucas recepit, nec temporis multum ſuperſtes malus malè perij: uapulans, ut dicebat, ſingulis noctibus: adeo ut uibices poſtridie apparerent in corpore. Inunc, & poſt iſta quoq; Tychiades Pelichum ride, ac me tanquam coætaneum Minoi iam delirare puta. At ô Eucrates, inquam ego, quãm diu æs erit æs, operiſq; plaſtes Demetrius Alopecenſis fuerit: qui non deos, ſed homines fingere conſueuit: Pelichi nunquam ſtatuam uerebor: quippe qui nec ipſum etiam uiuentem, ſi mihi minaretur, admodum timuiſſem. Ad hæc medicus Antigonus: Et mihi ô Eucrates, inquit, Hipocrates æreus eſt magnitudine fermè cubitali: qui tunc duntaxat quum lucerna extincta ſit, totam in orbem domum ambit, perſtrepens ac pyxides euertens, pharmacaq; commiſcens, atque oſtia circumuertens: maximeq; ſiquando ſacrificia prætermittimus, quibus in ſingulos annos ei ſacrificamus. Poſtulat ergo, inquam ego, etiam Hipocrates medicus iam ut ſibi ſacrificetur: indignaturq; ni ſi in tempore iuſtorum ſacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirum decebat boni conſulere, ſi quis ei libauerit, aut mulſum inſperſerit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inquit Eucrates, iſtud certè etiam teſtibus probauero, quòd ante annos quinque uidi. Erat fermè uindemiæ tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimiſſis operarijs, in ſyluam ſolus abibam: cogitans interim quiddam atque conſiderans. At poſtquam in ſaltum peruenj: canum primo latratus inſonuit. Ego uero Mnaſona filium meum, cum æqualibus uenientem, ludere uenarique (quemadmodum ſolebat) conijciebam. At res haudquaquam ſic ſe habebat: uerum paulo poſt facto terræmotu, ſonoq; uelut è tonitru, mulierem aduenientem uideo terribilem: proceritate fermè ſemiſta diali: habebat autem in ſiniſtra facem: in dextra uero gladium uiginti circiter

Dilutio ab incredibili et fabuloſo.

Dilutio, à materia.

Aliud, eiuſdẽ rationis.

Dilutio à cauſa.

Aliud exemplum ſpectri.

cubitorum. Et infernè quidem pedibus erat serpentinis, supernè uero Gorgonem referens uultu uidelicet, atque aspectus horrore: pro coma quidem draconibus, tanquam cæsarie circumcincta: alijs collum amplectentibus, alijs etiam per humeros sparsis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narrandum exhorrui: & simul hæc dicens Eucrates, ostendit omnibus brachij sui setas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus, & Cleodemus uehementer inhiantes auscultabant eum uiri senes, tanquam naribus traherentur, adorantes apud sese tam incredibilem Colossum: mulierem semistadialem, Gyganteum quoddam Mormolycium. Ego uero considerabam interim, cuiusmodi erant hi, qui cũ iuuenibus sapientiæ nomine uersentur, uulgoq; in admiratione habeantur: quũ sola nimirum canicie barbaq; ab ipsis differant infantibus. Cæterum etiam illis ipsis facilius ductiles ad credenda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit, ille, proceriores Indicis, nigri & ipsi hirsutiq;, sordido squalidoq; uillo. Ego igitur quum uiderem, restiti, inuerso protinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percusso draconicis illis pedibus solo, hiatum effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo pòst abijt in eum desiliens. Ego uero præsente animo porrecta ceruice inclinatus, inspexi apprensa arbore quapiam, quæ uicina stabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem: deinde conspexi ea quæ in inferno sunt omnia: pyriphlegetontem lacum, Cerberum, manes: adeo ut quosdam etiam eorum ægnoscerem. Patrem ergo meum manifestè cernebam adhuc his ipsis amictum, quibus eum sepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) ò Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quàm per tribus familiasq; cum amicis cognatisq; uersantur: in Asphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni, eiusq; de anima rationibus. At tu nonne Socratem etiam ipsum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neq; illum tamen euidenter, nisi quòd inde conieci, quoniam caluus, ac uentricosus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conspexi, & hiatus coijt, & ex famulis meis quidam quærentes me, atque in his Pyrrhias hic, superuenere hiatu nondum plenè obducto: dic Pyrrhia, an non uera narro? Per Iouem (inquit Pyrrhias) & latratum audiui per hiatum: & ignis quidem à face mihi suffulgere uidebatur. Tum risi ego profectò, teste latratum ignemq; in cumulum addente. Tum Cleodemus: haud quaquam noua ista, inquit, neque alijs inuisa uidisti. Nam & ipse haud ita pridem quum ægrotarẽ tale quiddam conspexi. Prospiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac septima dies erat: febrisq; ò qualis? incendio certè uehementior. Omnes ergo me relinquentes solũ, clausis foribus foris manebant. Sic enim iusseras Antigone: si quo pacto possem obdormiscere. Tunc igitur astitit mihi iuuenis quidam uigilanti, pulcher admodũ ueste circumamictus candida. Ac me quum excitasset, per hiatum quendam ducit ad inferos: sicuti ilico cognoui: Tantalum quum uiderem ac Tityum Sisyphumq;. At cætera uobis quid commemorem? Postquam uero ad tribunal perueni (aderat autem & Aeacus, & Charon, Parcæq; atq; Erinnes) quidam uelut rex (Pluto certè mihi uidebatur) assedit singulorum nomina percẽsens, qui morituri erant, quos diem iam uitæ præscriptum præterijsse contigerat. Iuuenis ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc incanduit, & ad eum qui me ducebat, nondum illi completum est tamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrum Demylum adduc: iam siquidẽ ultra colum uiuit. Tum ego lætus recurrens, ipse quidem iam febre liber eram: denunciabã uero omnibus, quòd Demylus esset moriturus. Manebat autem nobis in uicinia ægrotans etiam ipse nõnihil ut renunciatum est. Ac paulo pòst audimus eiulatum eorum qui lugebant eũ. Quid

Amplificat in dignitatẽ rei à personæ circumstantia.

Aliud, cuius fidẽ statim in dubiũ uocat, à personæ refertis qualitate

miri

miri eſt, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui poſt uigeſimum diem quàm ſepultus eſt, reſurrexiſſe. Nam hominem & antequam moreretur, & poſt quam reſurrexit, ipſe curaui. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neq; tabuit corpus, neq; præterea fame corruptum eſt, niſi fortaſſis Epimenidem quẽ piam tu curaſti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eucratis filij è palæſtra redeuntes. Alter quidem iam ex ephebis exceſſerat, alter uerò annos natus erat circiter quindecim. Tum ſalutatis nobis iuxta patrem adſidebant in lecto, ac mihi quidem ſella illata eſt. Tum Eucrates tanquam ẽ conſpectu filiorũ admonitus: ſic his frui mihi contingat, inquit, ſimulq; manum eis iniecit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoriæ uxorem meam horum matrẽ nouerunt omnes, quo pacto dilexerim. Nam declaraui his rebus quas in eam feci, non modo dum uiueret, uerumetiam poſtquam uita functa eſt. Quippe qui mundum eius uniuerſum ueſtemq;, qua dum uiueret, oblectabatur, in rogum illius iniecerim. Septima uero poſt mortem die, ego quidem hic in eũdem lectum incumbebam: quemadmodum nunc, luctum eum mihi commitigans, quem de illa conceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum. Ingreditur interim Demenete ea ipſa, atq; adſidet iuxtà: quemadmodũ nunc Eucratides hic, minorem deſignans filium. Hic uero ilico tremuit admodum pueriliter, ac dudum ad narrationem pallebat. Egò uero (inquit Eucrates) ut conſpexi, amplexus eam ſingultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incuſabat me, quòd quum ei fuiſſem in reliquis gratificatus omnibus, è ſandaliis aureis alterum non cremaueram, ſupereſſe autẽ id dicebat, quod ſub arca ceciderat: atq; ob id nos quum non inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc diſſerentibus ſceleſtiſſimus quidam caniculus qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euanuit. At ſandalium ſub arca repertum eſt: poſteaq; à nobis incenſum. An hæc etiam Tychiades recuſabis credere, quum tam ſint euidentia, quotidieq; obſeruentur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, quibus aureo ſandalio nates puerorum more feriantur, ſi qui iſta non credant, atq; uſqueadeo impudenter uero reſiſtãt. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aſpectu uenerabilis. Noſti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur ſacer. Atq; ego quidem, ut eum conſpexi, reſpiraui: hoc ipſum, quod prouerbio dici ſolet, aduenisſe mihi ratus: nempe ſecurim quampiam aduerſus mendacia: Occludet, inquã, eis ora uir ſapiens, adeo monſtroſa narrantibus: atq; prorſus, iuxta uulgatum illud adagium, repente deum immiſſum eſſe mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero poſtquam adſedit, aſſurgente ei accedente Cleodemo, primũ de morbo percontatus eſt, ſecq; audiſſe dicebat, Eucratem iam ſe melius habere. At quidnam, inquit, inter uos philoſophamini? Nam interim dum ingrediebar ſubauſcultaui, ac mihi certè uidemini in re quapiam pulchra conuerſari. Quid aliud, inquit Eucrates, quàm ut huic adamantino perſuadeamus (me demonſtrans) ut dæmones credat aliquos eſſe, phantaſmataq;, ac mortuorum animas ſuper terram obambulare, & ſeſe, quibus libitum fuerit, oſtendere? Ego igitur erubui, uultũq; deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti ſi quis ſuffocatus, aut capite truncatus, cruciue ſuffixus fuerit, aut alio quopiam iſtiuſmodi modo è uita diſceſſerit: eas uero quæ fatali morte naturaliq; diſceſſerint, haudquaquam amplius oberrare. Nam ſi hoc dicat, non uſqueadeo abſurda dixerit. Per Iouem, inquit Dinomachus, ne eſſe quidem iſtiuſmodi, nec præſentia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus in me toruè aſpiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? præſertim quũ omnes (ut ita dicam) uideant? Ignoſces, inquam ego, mihi, ſi non credo, nam ſolus omnium non uideo. Quòd ſi uidiſſem, profectò & credidiſſem, quemadmodum & uos. Atqui, inquit ille, ſi quando Corin-

Aliud de mortuo rediuiuo.

Dilutio ab impoßibili.

Aliud, uxoris Eucratis.

Dilutio, per irriſionem.

Alius ac nouus teſtis Arignotus Pythagoricus.

Arignoti aſſeueratio p diuiſionem.

Exẽplum spectri ciecti, simile ei quod à Plinio in Epistolis refertur.

thum ueneris, roga ubi sit Eubatidæ domus. Atq; ubi tibi fuerit indicata, nẽpe circa Craneum, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde dæmonem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabilem domum reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula, quòd si quis inhabitasset, expauefactus ilico fugiebat exactus ã quodam horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebatur, neq; quisquam erat omnino, qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domum circa primam uigiliam, dehortante hospite, ac fermẽ detinẽte, postquã didicerat quo iturus essem, in certum, ut putabat, exitiũ. At ego sumpta lucerna, solus ingredior, atq; in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens tacitè legebam. Adest uero dæmon ille, cum quopiam è uulgo se congressurum ratus, ac me quoque quemadmodum alios perterriturum squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atque hic quum adstaret, undique me adsultim petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At ego correpto in manum quàm maximè horrendo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiam, et incantans eum in domicilij tenebrosi angulum quendam compuli. At quum animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum destiti. Manè autem desperantibus uniuersis, ac me quemadmodum alios mortuum sese reperturos putantibus, præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quòd puram sibi ac spectris liberam domum iam liceret incolere. Atque illum assumens alios q; multos (sequebantur autem huius inopinatæ rei gratia) quum ad locum duxissem, ubi condentem se dæmona conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum est ferè ad passum defossum cadauer quoddam marcidum, ossibus tantum humana specie cohærentibus. Illud igitur effossum sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desijt. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia, ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui uon multam mihi imputaret insaniam, qui talia non credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamẽ nihil ueritus neq; comam, neque illam quam de eo habebant opinionem, Quid hoc inquam, Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulacris? Illud ergo nobis in te, quod dici solet, euenit: ut thesaurum quum sperauerimus, carbones offenderimus. At tu, inquit Arignotus, si neque mihi credis narrãti, neque Dinomacho, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati, dic age quẽmnam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas? qui nobis dicat contraria? Per Iouem, inquam ego, uirum apprime mirabilem Abderaoriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quum se in monimento extra portas clausisset, ibiq; degeret dies noctesq; scribens atque componens, iuuenesq; eum quidam illudere cupientes, ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in capita adfictis circumsistentes, illum circumsilirent, crebro subsilientes: hic neque eorum commenta pertimuerit, neque eos omnino respexerit, sed inter scribendum: desistite, inquit, ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse postquam è corporibus exierint. Hoccine ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum esse Democritum? siquidem sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referam, quod mihi ipsi cõtigit, non quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescens, à patre uidelicet doctrinæ gratia transmissus, cupiebã nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonẽ, miraculum illud audire, eum uidelicet sonũ reddentem ad orientem solem. Illum igitur audiui non hoc uulgari modo, quo audiunt

Reprehensio credulitatis à persona.

Dilutio ab auctoritate, et natura animæ.

Aliud, magnæ potestatis.

diunt alij sonum quempiam inanem, sed mihi oracula etiam ędidit Memnon ip se aperto ore septem uersibus: quod nisi esset superuacaneũ, ipsos uobis uersus recenserem. Inter nauigandum uero incidit in nos unà nauigans uir Memphiticus quidam, ex sacris illis scribis, mirabili sapientia, & qui uniuersam Aegyptiorum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis subterraneis mansisse, Magiam interea doctus ab Iside. Pancratem dicis (inquit Arignotus) præceptorẽ meum, uirum sacrum, rasum, lineis indutum, doctum, pureq; lingua Græca loquentẽ, procerum, simum, labijs promissis, cruribusq; gracilibus. Illum ipsum inquit ille, Pancratem, ac primum quidem quis esset ignorabam. At postquam uidi eum, si quãdo in portum appulissemus, cum alia multa miracula facientẽ, tum crocodilis insidentẽ agitasse, & cum ferís uersantem, illas uero reuerentes eum, caudisq; adulantes, agnoui sacrum quempiã uirũ esse, paulatimq; comitate mea me in eius amicitiam ac familiaritatem insinuaui, adeo ut omnia arcana communicaret. Ac tandem mihi persuadet, ut famulis omnibus in Memphide relictis, se solus sequerer, neque enim defuturos nobis ministros: atq; ex eo tempore sic uitam duximus. Quum in diuersorium quodpiam ueniremus, homo accepto pistillo, scobinaue, aut pessulo, uestibus implicans, quum in id carmen quoddam dixisset, effecit ut ambularet, utq; alijs omnibus homo uideretur. Illud ergo abiens, & aquam hauriebat, & cœnam parabat, instruebatq;, atq; in omnibus cõmodè subseruiebat ministrabatq; nobis. Deinde post quã iam satis huius ministerij fuit, scobinam rursus scobinam, ac pessulum pessulum aliud recitans carmen reddebat. Hoc ego uehementer conatus non reperiebam, quo pacto ab illo expiscarer. Nam id mihi inuidebat, quanquam in alijs esset facillimus. At quadam die in angulo quodam tenebricoso clàm illo delitescens subauscultaui propius incantationem illam. Erat autem trisyllaba. Tum ille quum pistillo mandasset quæ curanda erant, abijt in forum. At ego postridie illo apud forum occupato, acceptum pistillum quum ornassem, syllabas illas simili modo pronuncians, aquam iussi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tulisset, desiste inquam, neque aquam amplius haurito, sed rursus esto pistillum. At illud mihi haud amplius iam obtemperare uolebat, sed aquam hauriebat continuè, quoad hauriendo totam domum nobis impleret. At ego quum resistere huic rei non ualerem, timebam autem ne Pancrates reuersus (id quod etiam euenit) irasceretur, correpta secure pistillum in duas partes disseco. At utraque pars amphoram sumens hauriebat aquam, iamq; unius loco duo mihi ministri esse cœperunt. Interea Pancrates superuenit, ac re intellecta illas quidem in ligna rursus, quemadmodum ante carmen erant, mutauit. At ipse me clanculum relicto, nescio quo clanculum se subducens abijt. At possis istud etiam nunc, inquit Dinomachus, hominem ex pistillo facere? Per Iouem inquit ille, dimidia ex parte scio, nam in priorem formam nunquam à me restitui potest, postquam semel aquarius esse cœperit. Sed deserenda nobis domus esset aquæ iam impleta. Non desistitis, inquam ego, huiusmodi monstrosa narrare uiri senes? Alioqui horum saltem adolescentium gratia incredibiles istas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne clanculum terroribus ac prodigiosis fabulamentis impleantur. Parcere ergo eis oportet, ne talia consuescant audire, quæ eos per totam nitam comitata perturbabunt, atque ad omnem strepitum mericulosos reddent, posteaquam eos omnigena superstitione impleuerint. Rectè admonuisti me, inquit Eucrates, quum superstitionem dixisti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiusmodi uidetur: de oraculis loquor ac uaticinijs, & quęcunq; quidam uumine afflati proclamant, quæue ex adytis audiuntur? aut quę uirgo numeris eloquẽs futura prędicit? an uidelicet nec talia credis? At ego quòd annulum quẽdam sacrum habeo, Pythij Apollinis imaginem exprimente sigillo, quodq; hic Apollo mecum loquitur, non dico, ne tibi uidear

Memnon Aegyptiacus, de quo et Iuuenalis meminit

Aliud, de oraculis.

ad gloriam meam res incredibiles narrare. Cæterum quæ apud Amphilochum audiui in Mallo, heroë mecum diu differente, deumq; meis de rebus consulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare. Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ audiui in Pataris. Itaq; quum ex Aegypto redirem domum, audiremq; illud in Mallo uaticinium apertissimum simul acueriſſimum esse, tamẽ sic oracula dare, ut ad rem respondeat his, quæcunq; prophetæ quispiã in schedulam inscripta tradiderit, rectẽ me facturum putaui, si dum præternauigarẽ, experirer oraculum, deumq; de futuris quippiam consulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum uiderem quãm longè res esset processura, quodq; non breuem incepisset de oraculo Tragœdiam, ratus non expedire, uti solus contradicerem omnibus, relinquens eum ex Aegypto adhuc in Mallum nauigantem. Nã & intelligebam molestam illis esse præsentiam meam, utpote qui dissentirem refelleremq; eorum mendacia: Atqui ego abeo, inquam, quæsiturus Leonthicũ, nam opus habeo cum eo congredi. At uos, quandoquidem parum sufficere uobis res humanas putatis, ipsos etiam deos denicq; in fabularum uobis partem uocate. Atq; hæc simul ac dixi, discessi. Illi uero alacres iam libertatem nacti, ut est uerisimile, mutuò sese epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus ô Philocles apud Eucratem auditis, uenio per Iouem inflato uentre, non aliter quàm hi qui musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicunde magno emerim pharmacum aliquod, quod mihi oblitionem induceret eorum, quę audiui, ne me uonnihil earum rerum lædat inhærens memoria; nempe mõstra, dæmones, atq; Hecatas mihi uidere uideor. PHIL. Quin mihi quoq; ô Tychiade, tale quiddam hic sermo tuus attulit: aiunt etenim non solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes mordeant, uerumetiam si quẽ mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; non minus canino ualiturum, atq; eum etiam eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris quum sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem dæmonibus impleuisti. TYCH. At bono animo simus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res remedium habemus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem: quo si utamur, nullis huiusmodi uanis stultisq; mendacijs turbabimur.

Conclusio.

HIPPIAS, SEV BALNEVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

BAlneum Hippiæ descripturus, principio ipsum artificem, à cognitione artium, atq; peritia commendat. Orditur autem à loco communi, ita uidelicet proponens, eos esse potißimum laudandos artifices, qui non solum uerbis prolixè polliceri, aut de scientijs disputare soleant, sed qui ipso opere, hoc quod profitentur, præstare possint: hunc locum exemplis aliquot illustrat, deinde ad præsens institutum accommodat. Proinde, inquiens, etiam mechanici artifices maximè laudandi illi sunt, qui non uerbis tantum opera aliqua describunt, aut promittunt, sed qui re ipsa illa quàm optimè atq; artificioſißimè extruunt, qualis & Hippias hic unus est, id quod opus ab eo, nempe balneum extructum, comprobat. atq; exinde ipsum balneum describit, situm, elegantiam, proportionabilitatem operis: deinde & utilitatem & opportunitatem omnium cellarum, & lauandi in eo usum commendans.

Orditur à thesi seu loco cõmuni.

LOS ego uiros sapientes cum primis laude celebrandos esse existimo, quicunq; non orationes solum magna industria elaboratas, ac singulis de rebus memoriæ proditas posteris reliquerunt, sed operibus quoque non dissimilibus ea quæ orationibus ampliter & magnificẽ polliciti sunt, confirmarunt. Quippe ægrotus, cui quidem pectus sapit,

ſapit, non eos accerſit medicos, qui ſuper arte multa luculentè & excellenter diſputare nouerunt, ſed qui uſu medendi illam diu multumq; exercuerunt. Potior autem & maioris precij habendus eſt, ut mea fert opinio, muſicus, qui pſallendi & pulſandæ citharæ peritia exornatus eſt, quàm is, qui tantum rhythmos & cõcentuum harmoniam indicare nouerit. Quorſum enim attinet bellorum atque exercitus duces tibi enumerare non iniuria optimos, & præſtantiſſimos hominum opinione iudicatos, quòd eorum uirtus nedum in inſtruenda acie & militum animis tempeſtiua oratione accendendis & inflãmandis eluxerit, ſed quòd in prælijs quoque fortiſſimè dimicando optimè ſe geſſerint, ac manu non ſecus, quàm lingua prompti memorabilia facinora ediderint. Cuiuſmodi ex uetuſtis illis Agamemnonem & Achillem, expaulò autem recentioribus Alexandrũ & Pyrrhum fuiſſe cognouimus. Quorſum uero iſta percenſui? Non quòd alia ratione hiſtoriam edere ſtatuens, harum rerum mentionem fecerim, ſed quòd ex mechanicis quoque eos laude & admiratione non indignos putem, quicunque uiſendis operibus aliquam ingenij famam ſibi parauerunt, eademq; opera artis ſuæ egregia monimenta poſt ſe reliquerunt. Quandoquidem illi, qui ſolis ſemet orationibus exercuerunt, multò iuſtius Sophiſtarum quàm ſapientium adpellationem meruerunt. Talem multorum relatu percepimus fuiſſe Archimedem, ac Soſtratum illum Cnidium, quorum alter de Ptolemæo ſubiugato uictoriam reportauit, ac Memphim, ſine obſidione fluminis intercepti auerſione occupauit, alter ſingulari artificio hoſtium triremes abſumpſit incendio. Tales quoque Mileſius ante illos Crœſo Lydorum regi pollicitus, exercitum ſicco pede ſe traiecturum, ſua induſtria in unius noctis ſpacio Alys fluuij alueum à tergo exercitus deriuatum circumduxit, tametſi è mechanicorum numero non fuerit, uerum alioqui magna intelligentia & ſingulari ingenij acumine præditus. Etenim, quod de Epeo fertur, commentum peruetus eſt, qui non tantum Achiuis equi machinam fabricaſſe, ſed unà cum Græcorum optimatibus in eam conſcendiſſe perhibetur. Inter hos & Hippiæ huius, quem noſtra memoria uixiſſe conſtat, meminiſſe æquum puto, uiri dicendi facultate & ſtudio ita exercitati, ut cum quouis ex priſcis illis & ueteribus optimè conferri poſſit, præterea qui ingenij acrimonia atque intelligentia multum præcelluerit, quique interpretando multa perſpicuitate uſus ſit. Cæterum, opera ipſis orationibus longè præſtantiora exhibebat, & quæ arte ſua pollicitus fuerat re ipſa abſoluta reddidit: neque uero in talibus ſaltem promiſſionibus, in quibus illi qui ætate eum præceſſerunt feliciter floruerunt, ſed iuxta geometricam quoque rationem propoſita (quod aiunt) linea triangulum rectè potuit deſcribere. Atqui aliorum quiſque unum quiddam ab arte decerptum, & ſingulare opus exercuit, in quo parata ſibi hominum opinione aliquis eſſe uiſus eſt. Porrò ille primum rebus mechanicis perpolitus, ne dimenſionum quidem geometricarum rudis fuit, nec ab harmonicis & Muſicis alienus apparuit. Ac unumquodque ex illis una eademq; opera ita perfectè cognitum demonſtrauit, quaſi in eo ſolo cognoſcendo elaboraſſet. Multi uero temporis res eſſet, eius laudare induſtriam circa radiorum, & repercuſſionum, ac ſpeculorum expreſſionem. Præterea quanta in Aſtronomia cognitione excelluerit, in qua omnes eos, qui annis eum anteiuerunt pueros eſſe oſtendit. Sed enim quæ nuper ipſe uidi opera illius induſtria elaborata, quæq̃ mihi ſpectanti ſtuporem & admirationem incuſſerunt, ea nunc in præſens referre non grauabor. Eſt enim argumentum commune, & in noſtra memoria admodum frequens, balnei ſubſtructio, ſolertia autem, & in communi illo argumento ſingularis admirationis ſpectatur induſtria. Locus erat prorſus inæquali deformatus planicie, decliuis & arduus, quem ille occupans ex utraque parte magnopere humilem, utrinq;

Adaptatio.

Deſcendit ad hypotheſin et præſens inſtitutum.

Laus Hippiæ à collatiõe aliorũ artificũ.

Ab opere & effectu.

Deſcriptio balnei.

utrinq; solialtitudine æquauit, firmamētum munitissimum omni futuro operi subijciens, fundamentorum positione substruendi ædificij certitudinem confirmauit, fastigijs uero magnopere præruptis & præcisis, & ad firmiorem coniunctionem complicatis totum opus consolidauit. Cęterum quæ substructa sunt loci magnitudinem mensuræ quantitate non excesserunt, sed ædificij proportionibus conuenientissimē atq; decentissimē respondent, lucis ubiq; infusæ rationem constanter custodientia. Portarum altitudo latos ingressus retinens, supina magis quām erecta ad ingrediētium conuenientiam informata fuit, ingredientem uero statim domus communis excipit, sufficientē exhibens pedissequis & ministris conuersandi amplitudinem. Porrō ad leuam cameræ sunt ad delitias exercendas substructæ. Proinde & ista in balneo decentissimē sunt obseruata, amœni & luce multa illustrati recessus. Deinde, domus illorum quam quidē longē præstantiorem, quām ut lauacro conueniat dixeris, perneccssariam tamē ad melioris notæ homines & opulentiores suscipiendos. Post hanc utrinq; sufficientes exuentibus ad reponendum uestitum habitationes. Ac media domus & fastigio excellissima, & iucundo lumine amœnissima, tres aquæ frigidæ piscinas in se complectitur, Laceno lapide exornata. Sunt etiam in illa statuæ geminæ ex albo lapide antiqui operis & artificij, altera quidem Sanitatis, altera uero Aesculapij. Ingressos autem excipit domus sensim ac gradatim tepescens, calore non insuaui occurrente, quæ in lōgum porrecta, ac circum circa orbiculatim extructa est. Post hanc ad dextram habitatio est magnopere amœna & elegās, copiam delicatis & uoluptuosis unctionibus exhibens, ex utraque parte habēs adytus & ingressus lapide Phrygio ornatissimē decoratos, ā palęstra ingredientes suscipiens. Quæ deinde hanc cōsequitur habitatio, omnes reliquas pulchritudine excedit & elegantia, & ad standum sedendumq; accommodatissima, & ad diutius immorandum minimè noxia: tum ad uolutandum utilissima, & ipsa lapide Phrygio ad summum usq; fastigium expolita relucens. Deinceps uero locus thermis dicatus, lauantes excipit, Nomade lapide extructus. Porrō, interior habitatio omni amœnitate referta & elegantia, plurima luce conspicua est, ac instar purpuræ floribus & uenustate reniter: Adhæc tria labra thermarum exhibet. Porrō autem tibi iam loto non integrum est per easdem habitationes regredi, sed ea quæ ad frigidam tendit uia per uaporarium lento tepore calescens regrediendum est. Et hæc omnia copioso lumine illustrata, & multo diei intus lucentis splendore exornata sunt. Ad hæc ipsa fastigia ab ædificio nō discrepantia, tum latitudines longitudinibus aptè cohærent: in summa, multa ubiq; relucet summa cum elegantia & uenustas, & gratia. Etenim iuxta elegantissimi Pindari præceptum, opus exordientibus facie eleganti & splendida exornandum est. Hoc certè cum primis in huius domi substructione cum ipso lumine tum fenestris obseruatum est. Etenim sapiens ut reuera fuerat Hippias habitationem frigido lauacro destinatam ad Boream tendentem instituit, nec aēris meridiani expertem. Reliquas autem multum feruoris & caliditatis requirentes Notho et Euro ac Zephyri flatibus subiectas opposuit. Quid ad hæc tibi palæstras memorem, & uestes asseruantium communes habitatiunculas, cōpendiosam citra ambages uiam quæ ad lauacrum ducit habentes singularis utilitatis capiendæ & incommodi uitandi gratia. Neq; uero quis me suspicetur opus modicum proponentem orationis lenocinijs atq; uerborum ampullis extulisse. Siquidem in rebus communibus & publicis noua elegantiæ signa atq; inditia excogitare, non mediocris aut contemnendæ sapientiæ argumentum ego esse opinor. Quo in numero & hoc opus admirandi illius Hippię opera ad unguem elaboratum merito habendū est, quodq; nobis ab illo ostensum est, omnes balnei uirtutes complectens, utilitatem, opportunitatem, perspicuitatem, mensuræ quantitatem in omnibus aptè obseruatam, nec loci neglectam commoditatem, tum tutū lauan-

Occupatio, qua fidem facit descriptāi

di

di usum exhibens. Præterea omnibus alijs industriæ atq; solertiæ officijs absolutum, biuiorum & ambituum duplicibus secessibus, multarumq; ianuarum patens egressibus. Quin etiam horarum geminis indicijs idem balneũ exornauit, uno per aquam & sonitum, altero per solem. His inquam uisis nec debitam & conuenientem tam illustri operi reddere gratiam non insipientis solum, sed etiam ingrati, aut potius inuidi mihi uisum est. Itaq; ego pro uirili, cũ opus ipsum tum architectum & artificem orationis meæ laudibus euexi & persolui. Cæterum, si deus aliquando concesserit & laurandi copiam, non dubium est, & alios permultos in laudum mearum partem mecum uenturos.

ALLOCVTIO, SEV BACCHIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Præfatio quædam est, quales & nostri homines in enarrandis autoribus, aut alijs rebus tractandis, ipsis operibus præmittere solent. Et extant sanè etiam Ciceronis quædam, ad idem exemplum compositæ. Monet autem Lucianus auditores suos, ne solum compositionis nouitatem inscriptis suis spectent, néue ideo pro paruis aut contemnendis illa habeant, quia comica, ac satyrica quædã, sub dialogi grauitate tractet, sed magis ipsam rem spectent: ne idem illis, quod Indis olim, accidat, dum Bacchi exercitum ut muliebrem, & à re militari alienum contemnunt. Deinde autem & ueniam precatur ætati, si paulò uerbosior aut loquacior nonnullis fortè uideatur, factum suum etiam hic, collatione quadam Indorum cohonestans. Omnino autem multum gratiæ habent huiusmodi præfationes, siue cui allocutiones eas uocare magis libet, ubi collationibus atq; similibus suis, ipsa hypothesis apiè respondet.



VO tempore Bacchus aduersus Indos ductare exercitum instituit (nihil enim prohibet ut mea fert opinio fabulam uobis Bacchicam percẽsere) ferunt usqueadeo eum initio ab Indiæ incolis fuisse contemptui habitum, ut accedẽtem etiam subsannarent. Magis autem temerariam illius audaciam miseratione prosequendam esse opinabantur, tanquã actutum ab elephantis proculcandum, si acie instructa illis occurrisset. Siquidem inaudiuerant, ut ego existimo, ab exploratoribus absurda & monstrosa de illius exercitu renũciantibus, quemadmodum eius phalanx & cohortes ex mulieribus insanis & furentibus collectæ forent, thyrso redimitis, pelles ceruinas indutis, & hastas quaspiam paruas gerentibus nulla acie ferri acuminatas, & illas ex thyrso cõfectas: tum scuta quæpiam leuia & resonantia, si quis saltem uel leuiter attigisset. Quippe clypeis assimilabant & tympana, esse præterea in exercitu iuuenes quospiam agrestes et nudos, qui saltarent chordaca, caudas habentes & cornua, qualia ferè hœdis recenter natis solent succrescere. Ipsum autem ducem illorum in curru uehi iunctis pardalibus, imberbem admodum, ac ne tantillum quidem per genas herbescente barbitio pubescentem, cornigerum, racemis coronatum, mitra purpurea comam inuolutum, ac aureos cothurnos indutum. Cæterum, secundas ductandi exercitus partes obire duos alios, unum quidem breuis staturæ senũculum, corpore perobeso & uentricoso, simijs naribus deformem, auribus magnis & arrectis, tremulum, scipioni innitentem, pandum asellum utplurimum equitantẽ, amictum crocoto, & hunc uehementer fidum illius in ordinanda acie socium. Alterum uero hominem monstrosum, inferioribus corporis partibus hircũ referentem, crura crinitum & cornigerum, profunda insuper barba insignem, iracundum, & animo ad furorem propenso præditum, altera manu ferentem fistulam, dextra uero incuruum baculum, semet attollentem, ac tota castra circum saltan-

Exemplum Bacchi cõtra Indos exercitum ducẽtis.

ſaltantem, quem mulierculæ exterrere ſolent, comaſq; uento diffuſas concutere, quoties acceſſerit, neque non uociferare euohe. Quo uomine, ut mihi coniecturam facienti, uiſum eſt, dominum ſuum compellunt. Itaq; greges à mulieribus iam diſcerptos eſſe, & oues adhuc uiuentes dilaniatas, quippe illas crudiuoras eſſe planè uidebant. Hæc cum Indi & rex illorum ſpeculatoribus annunciantibus cognouiſſent, ſublatis, ut par erat, cachinnis ridebant, iamq; nequaquam contrà exercitum educere, aut inſtructis ordinibus obuiam procedere illis deliberatum erat. Sed reputabant, ſi cominus mulierculæ in eos impreſſionem ac impetum eſſent facturæ, illis & uincere turpe eſſe, & mulieres inſanientes necidare unà cum duce effœminato, ac ſene modico & uinoſo, adiuncto etiam alio ſemiuiro milite, nudisq; ſaltatoribus per omnia ridiculis facinus eſſe parum memorabile. Poſtea uero quàm Bacchus regionem incendijs deuaſtare, & uiris deuictis ciuitates igne abſumere, ac ſyluas incendere annunciatus eſt, iamq; in breui temporis ſpacio tota Indorum regio flammis conflagraret (etenim ignis Baccho iam uſque à fulmine paterna ſunt arma) ibi iam citra moram armis induti, coactis elephantibus & infrenatis, & turribus deſuper poſitis aduerſus illos mouerunt aciem, etiamdum hoſtilem exercitum extremè contemnentes, & iracundo animo ferocientes, neq; non elephantis comminuere atq; proterere properantes ipſis cum caſtris imberbem illum imperatorẽ. Poſtquam uero propinquiores facti ſunt, & utraq; acies utriq; eſſet ſpectaculo, Indi locatis ante exercitum elephantis phalangem adegerunt. Cęterum, Bacchus ipſe in medio ſtrenui imperatoris fungebatur officio, cuius dextrũ cornu Silenus, ſiniſtrum Pan regebat. Porrò autem Satyri manipulares conſtituti ordinibus inſtruendis erant intenti. Signum omnibus erat Euohe. Statim uero percuſſa tympana inſtrepuerunt, ipſaq; cymbala claſſicum cecinerunt. Ac è ſatyris quiſpiam correpto cornu carmen quod Orthium dicitur, occinebat. Tum Sileni aſellus hianti atq; diducto rictu martium quiddam atq; terribile derudijt. Ipſæ uero Mænades cum ululatu facto in eos impetu incurſarunt, ſuccinctæ draconibus, atq; ex ſummis thyrſis ferrum denudantes. Indi autem & elephantes illorum illico declinantes nullo ſeruato ordine in fugam ſe dederunt, neq; intra teli iactum conſiſtere ſuſtinuerunt. Ad poſtremum autem omni ui capti atq; ſubacti ſunt, & capti ui abducti ab ijs quos paulo antè contemptim ſubſannauerãt, re ipſa experti quàm non oportuerit prima ſtatim fama adductos, peregrinum exercitum cõtemnere. Sed quid ad Bacchum ille Bacchus, dixerit aliquis? Quia permulti mihi uidentur (ac per Gratias uos oro, ne me inſanire aut prorſus temulentum eſſe ſuſpicemini, ſi mea cum Dijs immortalibus contulero) idem erga orationum nouitates cum Indis perpeti, quemadmodum & erga meas. Exiſtimantes enim, ſatyrica & ridicula quædam, nimiumq; comica apud nos audiri, talibus fidẽ habuere, atq; haud ſcio quam illi de me opinionem induerunt. Alij ne exordium quidem aſſequuntur, quaſi parum neceſſe ſit uinoſis & laſciuis mulierculis, & ſaltationibus ſatyricis ad elephantes deſcendentes. Alij uero, tanquam alicuius rei gratia ueniſſent, thyrſi loco inuento ferro, neq; ſic laudare audẽt inaudita rei nouitate perterriti. At ego fidẽti animo illis annuncio, quòd ſi in præſentia quoque ut antea facere conſueuerunt feſtiuitatem ſpectare ſæpe uoluerint, ac ueteres compotores recordati fuerint conuiuium bacchanalium tunc temporis celebratorum, neq; Satyros, aut Silenos contempſerint, ſed æquo largius ad ſatietatem uſq; ex cratere illo hauſerint, & illos bacchico numine afflatos indecorè inſanituros, neq; non perſæpe nobiſcum Euohe dicturos. Itaque illi, liberum enim eſt audire, quicquid animo ſuo gratum fuerit, faciant. At ego poſteaquam adhuc in India peregrè uerſantur, ſtatim & aliud quiddam earum rerum quæ illic aguntur, quod non ualde à Baccho abhorrebit, neq; à præſenti inſtituto alienũ erit, percenſere. Inter Indos quos Machlæos uocant, qui leuum Indi fluminis

Adaptatio.

Aliud exemplũ, eorũq; ex fonte Sileni bibunt.

litus

littus, si ad fluxum illius respexeris, incolunt atque depascunt usq; ad Oceanum porrecti. Apud hos lucus est, in loco sepibus obturato & angusto, circumtecto tamen. Quippe thyrsorum & uitium ubertas ibi prouenientium locum opacitate sua pucherrimè inumbrat. Eo ipso in luco tres fontes sunt aquæ elegantissimæ & lympidissimæ. Quorum unus Satyris, secundus Pani, tertius Sileno sacer est. Ingrediuntur uero in lucum Indi quotannis semel, diei solennitate deū celebrantes, bibuntq; de fontibus, non tamen indiscriminatim omnes de omnibus, sed iuxta ætatem. Nā iuuenes ex eo qui Satyris sacer est, uiri ex Panico, porrò ex Sileni fonte ij qui in mea ætate constituti sunt. Itaq; quæ pueris de fonte bibentibus accidunt, aut qualia designent uiri iam numine Panos afflati, perlongum esset enumerare. Cæterum qualia senes faciunt, ubi iam aqua pota inebriati fuerint, non alienum esse opinor narrare. Senex simulatque haustam de fonte aquam biberit, ac eundem iam Silenus ipse inuaserit, ilico ad prodigiū usq; obmutescit, hominem cui graue sit caput aut ebrium per omnia referēs. Post id ex improuiso uoce clara & loquela graui, tum spiritu dulci rūpit silentium, ac subitò ē mutissimo fit loquacissimus. Sed nec obturato ore illum compescueris, quo minus non continuis uerbis diffluat, longasq; orationes contexat. Et profectò quæcunq; dixerit, prudēter & ornatè dicta sunt, ac iuxta Homericum illum rhetorem hybernis niuibus consimilia disserit. Neq; uero, sufficienter eos cygnis secundum ætatem conferre possis, sed uocum densitate cicadas imitantur ac referunt, ac rotundum quiddam componunt in profundam usq; uesperam. Inde iā discussa ab illis ebrietate conticescunt, & ad antiquum morem redeunt. Cæterū quod inter hæc maximè omnium admirandum est, nondum exposui. Quòd si senex imperfectam, quam inchoauit orationem reliquerit, neq; solis occasu interueniente & temporis angustia exclusus eandē ad finem deduxerit, degustata iterum in annum subsequentem aqua, deinceps cætera percurrens orationi inchoatæ adiungit, quæ superiori anno dicentē non in tempore destituerat ebrietas. Istis ego me ipse scommatibus Momi instar ludere uolui. Et per Iouem nequaq; amplius affabulationem adducam. Iam enim haud dubiè uidetis me fabulæ esse persimilem. Quare, si quibus in rebus delinquentes hallucinati sumus, in causa fuit ebrietas. Sin prudenter & cordatè dicta sunt quæ produximus, constat Silenum nobis fuisse placatum & propicium. Iliad. γ. Adaptatio.

PRAEFATIO, SEV HERCVLES GALLICVS,

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Præfatio est eiusdem rationis, cuius & superior, nisi quòd, quantum ad argumentum attinet, rationem & caussam hic redditi, cur natu iam grandior, adhuc in eloquentiæ exercitatione uersetur, studium atq; ætatem suam exemplo eo defendens, & ut ipse dit, etiam consolans, quo apud Gallos ipsa eloquentia depingitur, nimirum Herculis, eiusdemq; iam senioris imagine. Fingit autem imaginem seu typum eum, à sacerdote quodam Gallorum, quales ea ætate Druidæ fuisse perhibentur, explicatam, & singulorum picturæ eius membrorum rationem sibi traditam esse. etiam Homeri atq; aliorum poëtarum locis, utpote à perito Græcarum literarum additis. De quibus in ipso orationis contextu ac serie uidere satius est, quàm hic pluribus immorari.

HERCVLEM Galli lingua gentis uernacula Ogmium uocant. Porrò deum ipsum noua quadam atque inusitata figura depingunt: decrepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si qui reliq sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimum exustā colorem, cuiusmodi sunt nautæ isti senes. Charontem potius aut Iapetum quempiam Imago Herculis apud Gallos, exprimēs typū eloquentiæ.

ex his qui apud Inferos uersantur, diceres. In summa, quiduis potius quàm Herculem esse conijceres ex imagine. Atq; tali specie quũ sit, tamen Herculis ornatũ gerit, ut qui tum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dextera teneat, tũ pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat: denicq; modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorũ deorũ contumeliam perperam facere Gallos, quũ eum eiusmodi fingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis ulciscerentur, quòd olim in regionem ipsorũ incursasset, prædas agens id temporis, quũ Geryonis armenta uestigans, Occidentalium gentium pleraſq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi, id quod erat in imagine maximẽ nouum atq; mirandũ: siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominũ multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porrò uincula catenulæ tenues auro electróue confectæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quũ uinculis usque adeo fragilibus ducantur, tamen neq; de fugiendo cogitant, quũ alioqui cõmodè possint, neq; prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentẽ obtendunt, sese resupinantes: uerũ alacres ac læti sequuntur, ducentẽ admirantes, ultrò festinãtes omnes, & laxatis funiculis etiam anteuertere studẽtes, perinde quasi grauiter laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimum: etenim quũ non inueniret pictor unde catenularũ summas ansas necteret, uidelicet dextera iam clauã, læua arcũ tenente, summam dei linguã perterebrauit, atq; ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirũ ad eos qui ducebantur, uultum & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quũ diutius assistens essem contemplatus, admirans, hæsitans, indignans: Gallus quispiã, qui propius astabat, nostratiũ literarũ non indoctus, id quod declarauit, quũ Græcanicam linguam absolutè sonaret, philosophus opinor ex eo genere Philosophorũ, quod apud illos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius ænigma explicabo: nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationem nos Galli nequaquã arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quòd hic Mercurio longẽ robustior extiterit: nam quòd senex fingitur, nihil est quòd mirere. Siquidem una facundia consuescit in senecta demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poëtæ:

Obduci iuuenum densa caligine pectus:
Contrã senectam posse quiddam dicere,
Rudi iuuenta melius ac præclarius.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum concionatores lirioëssam ædunt, uidelicet floridam quandam uocẽ: nam liria si satis commemini, flores appellantur. Proinde quòd ab auribus uinctos ad linguã trahit senex hic Hercules, qui nõ aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores linguę cum auribus esse cognationem. Neq; uero ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea pertusa est: nam memini, inquit & Iambicos quosdam uersiculos è comœdijs apud uos discere:

Siquidem uiris loquacibus
Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionẽ, ut quicquid egit, id oratione facundiaq; confecisse putemus, utpote uirum sapientem, ac persuadendo plerasq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animã sauciantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Hactenus Gallus. Ac mihi quidem quum huc me conferens mecum inter eundum perpenderem, num decorum iam esset, ut tam grandis natu, quicq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus memet abdicassem, rursum me tam multorum iudicum calculis exponerem iudicandum, in tempore subijt animum meum eius picturæ recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrũ uiderer hæc admodum puerili literagere, quasi

Elegãs transitio p simulationem.

Alia eiusdem rationis.

Druidas intelligit. Explicatio imagnis.

Adaptatio ad aris ac studio ũ suorum.

quaſiq; præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adoleſcentulus illud mihi impingeret dicens:

Aetas iam periit tua. Tum illud:

Ac te corripuit carioſa ſenecta, miniſter
Inualidusq; tibi, & ſegnes tardiq; caballi:

Videlicet eo ſcommate pedes meos notans. Verum quoties ſenex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis adducor ut faciam, neq; me pudet hæc audere, quum ſim ipſi æqualis imagini. Itaq; robur, celeritas, forma, & ſi qua ſunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus ò Teie uates, Cupido, ubi mentō ſubcano uiderit auro rutilantibus alis, ſi uidebit, uel aquilas præterutolet: neq; laborabit Hippoclides, imō nunc uel maximè tempeſtiuum fuerit, facundia repubeſcere, florere, uigere, & quā licet plurimos ab auribus ducere, ac fæpius arcu ferire: quandoquidem periculum non eſt, nequando quis præter ſpem pharetram inanem reperiat. Vides quibus modis ætatem meam, meamq; ſenectutem ipſe conſoler animemq;, adeo ut non ſim ueritus nauim iam olim in terram ſubductam denuo reuellere, ſuisq; inſtructam armis, medium in pelagus demittere. Cōtingant autem à uobis ò dij, afflatus ſecundi, quando nunc uel maximè, præſente bono atque amico uento nobis eſt opus: quo ſi digni modo uidebimur, in nos quoq; dicat aliquis Homericum illud:

Quos profert ſenior pannis ē uilibus armos.

DE ELECTRO, SEV CYGNIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hæc ſuperioribus conſimilis præfatio eſt, in qua ſeipſum ac ſcripta ſua extenuat, adhibita ſimilitudine fabulæ eius, quæ de Electro ac Phaëtonte, ac cygnis Eridani à poëtis traditur, quam ut fictam, ac falſam, præſens experientia oſtendit, ita ſe uereri quoq; ait, ne conceptam de ſe opinionem auditorum, præſentia imminuat, ac falſam coarguat. Commendat tamen interim eo nomine orationem ſuam, quòd ſimplex ſit, & minimè Cygnis illis Padanis ac fabuloſis, quod ad canoritatem ſpectet, ſimilis, neque etiam illorum fucatis ſcriptis, qui dum electrum, atq; aurum, & ſpecioſa omnia affectant, Eridanum iſtum, ac cygnos poëticos, uanitate, ac fumo longè excedant.



VAM ſuper electro poëtæ commenti ſunt fabulam, ea & nobis planè perſuaſis fidem fecit, eſſe ſcilicet in ripis Eridani populos, quæ lachrymantes illud deſtillarent, Phaëtontem lugentes, eaſdemq; Phaëtontis ſorores fuiſſe populos. Deinde iuuenis caſum luctu proſequentes, in arbores fuiſſe commutatas, atq; etiamnum è lachrymis illarum electrū defluere. Hæc inquam cum poëtas canentes audiſſem, in ſpem ueniebam, ut ſiquando ad Eridani littora delatus eſſem, unam accedens ex arboribus, ac recluſo ſinu & cortice, nonnullas me ſuſceppturum lachrymas, ut ego quoq; electrum poſſiderem. Et ſanè non multò antē alterius negocij conficiendi gratia ea in loca iter habens deueni, & erat mihi cō modum traijciendus Eridanus, neq; tamen cum diligenter omnia loca circumcirca oculis obiiſſem atq; perluſtraſſem, aut populos uidi, aut electrum conſpexi, ſed Phaëtontis nomen ne notum quidem erat incolis. Exquirente tandem meatque interrogante, quando uero ad populos electrum de ſe præbentes deueniemus, riſerunt nautæ, atq; manifeſtius ſi quid uellem iubebant proloqui. Et ego illis fabulam ordine percēſui, Phētonta fuiſſe Solis filium, & hunc ubi iam adoleuiſſet, à patre poſtulaſſe, aurigandi copiam ſibi faceret, ut unius diei curſum &

Narratio, quā ſup fabula Eridani, et ꝗ eadem falſa deprehēſa fuerit

ipſe conficeret. Cæterum patrem filij precibus annuiſſe, ac poſtulata præſtitiſſe. hunc autem inter aurigandum è curru delapſum & deiectum periſſe. Porrò illius Sorores lugentes eo loco alicubi, inquam, apud uos, ubi delapſus eſt apud Eridanum in populos fuiſſe transformatas, et iam fratrem lugentes electrum lachrymando emittere. Quicunq; inquiunt, hæc tibi dixit, uanum eum hominem fuiſſe adparet, teq; dolis produxit & mendacijs. Nos uero neq; aurigam ullum delapſum nouimus, neq; eæ penes nos ſunt, quas tu iactas, populi. Quòd ſi quid eiuſmodi apud nos eſſet, num putas duorum obulorum gratia nos ita laborioſe remigaturos, aut nauigia aduerſus fluminis impetum tracturos: quibus promptum eſſet minori negocio & ſudore diteſcere, populorum lachrymas colligentibus? Hæc cum dixiſſent, non mediocriter ſanè nautarum dictis ſum pudore affectus. Confuſus autem obticui, quòd reuera puerile quiddam paſſus fueram, habita fide poëtis, adeo monſtroſa mentientibus: quippe quibus ſtudio eſt nihil ſani dicere, aut literis prodere. Vnica igitur hac ſpe, nec illa modica turpiter deceptus, indolui, non ſecus atq; ſi è manibus electrum deperdidiſſem: nimirum, qui iam mecum deliberabam, quomodo illo potiſſimum uti uelim. Porrò autem illud planè pro certo apud illos inuentum iri opinabar, nempe cygnos complures in fluminis littoribus modulantes. Ac rurſus nautas interrogo, adhuc enim nauigabamus: Atqui cygni, quando tandem propter fluuium conſiſtentes dulcem illum concentum uobis abſoluunt, ex utraq; parte littoris? Siquidem & illos Apollinis aſſeſſores fuiſſe perhibent, homines canendi peritia, & ſuauitate excultos & celebres, poſt id in aues eſſe commutatos, eamq; ob rem etiam nunc cantibus & modulis indulgere, nec dum Muſices eſſe oblitos. Illi uero ſublato riſu: Tu quidem, inquiunt, ô homo nunquam ne hodie finem facies patriam noſtram, & fluuium mendacijs infamandi? Nos equidem ſemper remigandi ſtudio operam dantes, ac penè omnem à puero ætatem laboribus in Eridano conſumentes, paucos nonnunquã cygnos conſpeximus in fluminis paludibus, qui incomptam & inamœnam uocem, & ſonum parum firmum edere ſolebant, ita ut coruos aut graculos cum illis collatos, Sirenas eſſe confirmare poſſis. Cæterum, dulce quiddam & optabile, ut tu dicis, ne in ſomnio quidem canentes unquam audiuimus. Itaq; demiramur, unde nam iſta de nobis conficta in hominũ opinionem uenerint. In multis etiam, alijs facile ac promptum eſt credentes decipere, ijs quibus ſingula quæq; iuſto magnificentius narrare atq; extollere moris eſt. Quare & ego nunc de meipſo in metum uenio, ne & uos, qui nuper uenijſtis, ac nos primum audiſtis, electra quæpiam aut Cygnos apud me inuenturos ſperantes, tandem non multo pòſt abeatis, & eos qui uobis magnifica de me ſunt polliciti, ſubſannetis, multas eiuſmodi uerborum diuitias in orationibus meis repoſitas affirmantes. At ego Deos teſtor, talia me ipſum de orationibus meis ſuperbè et magnificè iactantem, neq; à uobis neq; ab alio quoquam unquã auditum eſſe, neq; pòſt quenquam ita inſolenter agentem auditurum fore. Neq; tamen fieri potuiſſe nego, ut in alios non paucos incidas quoſpiam Eridanos, quorum orationes non electrum ſolum, ſed aurum quoq; deſtillat, qui longo interuallo uocis dulcedine cygnos ſuperant poëticos. Mea uero dicendi ratio quã ſimplex ſit ac minimè fabuloſa uidetis, neq; ullam habet modulationem admixtam. Quocirca uidendum eſt, ne idem tibi imprudenti contingat, maiore de nobis ſpe animo concepta, quòd perſæpe ſolet accidere ſub undis aliquid ſpectantibus. Siquidem exiſtimantes tantæ magnitudinis illa eſſe, quanta illorum admirabiles obtutibus, dilatante umbra ſplendorem, quibus iam ſubtractis, multoq; minoribus inuentis, diſcruciantur animo. Iam ergo tibi prædictum ſit, ut effuſa aqua ac meis reuelatis, nihil magnum expectes te hauſturum, antè te ipſe ob ſpem falſo conceptam condemnabis.

Adaptatio expectationis & opinionis de ſe contemptæ

Cõmendatio ſuæ orõis à collatiõe aliorum et cauſæ qualitate.

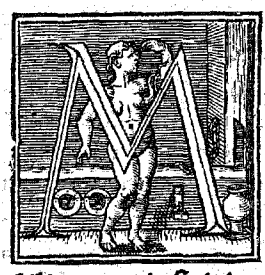
Aliud ſimile, quo ſua extenuat.

Muſcæ

MVSCAE ENCOMIVM.

ARGVMENTVM.

Declamatio est, ex eorum genere, quæ exercendi ingenij causſa tractari ſolent, adoxa plerag, & ipſo argumento, dicentem parum iuuantia. Qualia ſtatim ab initio inde ſophiſtæ tractaſſe, etiam ex Iſocrate appareat, qui in Exordio de laudibus Helenæ, inutilem ac intempeſtiuam in rebus friuolis, & à communi uſu alienis, diligentiam illorum ob id reprehendit. Quanquam uidetur Lucianus diſcipulorum magis, quàm ſui oſtentandi cauſſa, huiuſmodi argumenta tractaſſe: nempe ut horum exemplo, etiam ad ſeria copioſiores, & ad inueniendum promptiores illos redderet. Et ex ſuperioribus præfationibus ſatis apparet, illis tum temporibus cum hæc ſcriberet, rhetoricam publicè profeſſum eſſe, ſiue hoc in Gallia, ut quidem ex Hercule aliquo modo coniecturam facere licet, ſiue etiam alio aliquo loco. Porrò autem tanta diligentia omnia perſecutus eſt, quæcunque de muſca dici, aut inueniri poſſunt, ut uix aliud copioſius quicquam in hoc genere tractatum reperias, adeo, ut ſi explicare oratione, atq; amplificationibus illuſtrare ſingula uoluiſſet, planè illud, quod ipſe in fine uereri ſe dit, ex muſca elephantem feciſſet. Principio enim quæcunq; ad corporis habitum, formam ac membra, & ad uſum item eorum pertinet, ita ſingillatim perſequitur quæq;, ut nihil prætermiſſum poſsis dicere. Deinde uero & ad interiora, & ad animum tranſiens, prudentiam quandam & fortitudinem in illa commendat, adhibitis etiam ad hoc teſtimonijs Homeri. Poſtremo neq; illa intacta reliquit, quæ quaſi à fortuna accepiſſe uideri poteſt, ut Reminiſcentiam iſtam, ob quam cum Hermotimo Pythagorico conſert quoq; illam. Deinde & uictus, & dietæ ratione, & quòd aliquando ex hominibus tranſmutata fiat, & eodem nomine etiam fœminæ quædam appellatæ fuerunt, & alia, quæ in contextu ac ſerie orationis facile cuiuis apparent.



MVSCA eſt ſic minima uolucrum, ut poſſit cum muſcellis & culicibus comparari: ſed tanto illis eſt maior, quantum ipſa ab ape relinquitur. Pennata eſt auten, non eo modo quo cæteræ uolucres, quarum hæ quidem pennas in toto habent corpore, hæ uero uelocibus utuntur & pernicibus alis. Sed ex pelliculis ſunt illi pennæ, quemadmodum locuſtis & cicadis & apibus, ſed tanto molliores habet pennas, quanto Græca ueſte tenuior & mollior eſt Indica. Si quis muſcam diligenter inſpiciat, quando in ſole alas expandit & concutit, uarijs eam pictam coloribus ut pauones uidebit. Eſt illi uolatus non continuo pennarum remigio ut ueſpertilionibus: neq; ſaltu, ut locuſtis: neq; cum ſtridore, ut ueſpis & crabronibus, uerum flexilis ad quamcunq; aëris partem ſe moueat. Adde quod nõ uolat quietè & cum ſilentio, ſed cum cantu & melodia: non item immitè & ſæuè quemadmodum culices & muſcellæ: neq; cum graui fremitu apum, aut ueſparum horribilem oſtentans ſonum, & minacem, ſed tanto uolat his ſuauius muſca, quãto ſunt tuba & cymbalis tibiæ dulciores. In reliquo uero corpore caput quidem tenuiſſimum collo continetur, & eſt uerſatile, non compactum & affixum humeris, ut eſt locuſtarum. Oculi uero prominent, qui cornu plurimum habent. Pectus eſt benè compactum. Sunt ei innati pedes, non ut ueſpis aſtricti ualde & complexi. Aluus autem minuta eſt & ipſa, & thoraci etiam ſimilis, zonas latas & ſquamas habens. Vlciſcitur tamen non aculeo ut apis & ueſpa, ſed ore & proboſcide, quam & ipſa eodem modo habet uel elephanti, præpaſciturq; & aſſumit, & inhærens continet concauo uaſe in ſummitate proboſcidis: ex ipſa uero dens foras promínet, quo pungens bibit & lac. Sed dulcis & ſuauis eſt ipſi uel ſanguis non magno cum dolore hauſtus, eorum quos pupugit. Sexipes uero eſt: quatuor ſolis incedit, duobus autem anterioribus etiam ut manibus utitur. Videres igitur ipſam gradientem quatuor, atq; edulium aliquod tenentem ſublime manibus, more ualdeq; humano, atq; ut nos. Naſcitur autem nõ ſtatim talis, ſed uermis ab initio, uel ex hominibus mortuis, uel ex alijs animalibus: deinde ſenſim & pedes effert, & producit alas, fitq; ex reptili uolucris, & concipit paruum uermem, qui muſca fit: poſtea conuiua autem & contubernalis, & com

Cõmendatio corporis & externarum rerum.

menſalis hominum, deguſtat omnia, præter oleum: mortem enim ei affert epotũ oleum: & tamen breuis eſt uitæ, ualdẽ enim anguſta data eſt illi uita. Luce plurimum gaudet, & in hac ciuiliter uerſatur: nocte uero quieſcit & ſilentium agit, & neq; uolat, neq; cantat, ſed contrahit ſe, & non mouetur. Non paruam eſſe eius intelligentiam queo dicere, cum inſidiatorem & hoſtem ſuum araneum effugiat: inſidiantem enim & obſeruat, & contrã intuetur, declinans illius impetũ, ne capiatur irretita, & in beſtiolæ incidens caſſes. Fortitudinem enim & robur ipſius non oportet dicere, ſed Homerus poëtarum maximus cum quereret, quonam modo laudaret Heroum optimum, non leoni, pardóue aut apro comparat robur illius, ſed audaciæ muſcæ, & intrepiditati, & conatus magnitudini: neq; enim audaciam, ſed fiduciam eſſe illi refert: Quanq; eſt (inquit) repulſa, non deſiſtit tamen, ſed eſt appetẽs morſus. Sic autem laudat magnopere muſcam & amplectitur, ut non ſemel, neq; paucis in locis de ea meminerit, ſed ſæpe exornat ſic carmina commemorata muſca: nunc enim gregarium eius uolatũ ad lac exponit, nunc autem Mineruam curanti matri dormientem infantẽ comparãs quando à Menelao telum repellit, ne ad lætalia loca incidat, muſcã rurſus ducit in exemplum, At qui pulcherrimo eas adiectiuo ornauit cantatrices confertas appellans, & cum gregem earum gentem uocat. Sic autem fortis eſt, quòd mordens aliquid, uulnerat, non hominis ſolum pellem, ſed & bouis, & equi: elephantem quoq; mœrore afficit in illius ingreſſa rugas, & pro magnitudine proboſcidis lacerãs. Coitus uero & uenereorum, & nuptiarum eſt ipſis multa libertas, nec, ut galli, cũ inſcenderit mas ſtatim reſiluit, ſed uehitur à fœmina diu, fertq; illa ſponſum, conuolantq;: nec aërium illum coitum uolatu deſtruunt. Obtruncata uero capite muſca plurimum uiuit parte reliqua corporis, reſpiratq;. Quod autem eſt maximum in natura ipſarum, non eſt ſilentio prætereundum, quod Plato in ſermone de anima, deq; animorum immortalitate ſolum præterijſſe mihi uidetur, mortua enim muſca ſuperinfuſo cinere reuiuiſcit, & noua ei generatio quædam atq; ab integro alia fit uita, ut uerẽ perſuaſum ſit omnibus, quòd illorũ quoq; immortalis eſt animus. ſiquidem & digreſſa reuertitur iterũ, & agnoſcit, & ſuſcitat corpus, muſcamq; uolare facit, & uerificat de Hermotimo Clazomeno fabulam, quòd ſæpe cum reliquiſſet eũ anima, per ſeipſam ibat peregre, deinde reuerſa implebat iterum corpus, & ſuſcitabat Hermotimum. Et quanquã ocioſa & remiſſa eſt muſca, ueſcitur tamen quæ laborãtur ab alijs, & plena ubiq; eſt ei menſa: nam ipſi & capræ mulgentur, & apis non minus muſcis laborat quàm hominibus, atq; huic coci obſonia condiunt, & deguſtat antequã ipſi reges, deambulansq; per menſas unà cum ipſis conuiuatur, & ſimul ueſcitur omnibus. Tuguriũ aũt ſeu nidum non in uno loco conſtituit, ſed errabundum uolatum tollẽs, more Scytharum ubi à nocte deprehenſa fuerit, ibi & domum facit & lectum. In tenebris uero, ut dixi, nihil operatur: neq; dignum putat aliquid latens efficere, neq; quid turpis facere exiſtimat, quod in luce factum, ſit ipſi dedecori. Ait uero fabula perpulchram olim mulierẽ fuiſſe muſcam, loquacem tamen & garrulam & cantatricẽ, & in amore contendiſſe cum luna ambas eodem tẽpore Endimonis: deinde cum dormientem adoleſcentulũ aſſiduè excitaret, friuola loquens & cantans, & circa ipſum laſciuiens ægrè illum tuliſſe: lunam uero iratam in hoc animal tranſmutaſſe muſcam. Et nunc propterea omnibus inuidere ſomnum, qui dormiũt Endimionis memorẽ, & adoleſcentulis præcipue & teneris, Morſus autem ipſe & cruoris auiditas non ruſticitatis, ſed amoris eſt & humanitatis ſignum: nam eo quo poteſt modo fruitur, & expulchritudine decerpit aliquid. Fuit etiam apud antiquos mulier quædam cognomento muſca, poëtria perquã formoſa & docta, & alia perinſignis Athenienſiũ meretrix, de qua ait poëta comicus: Ad cor uſq; eum muſca mordebat. Sic autẽ neq; comica gratia dedignata eſt, neq; muſcæ nomen excluſit à ſcena, neq; pudebat parentes hoc nomine fili-

Cõmendatio intellectus, et eorũ quæ ad ám pertinent

Ab autoritate Homeri.

Iliad. 1.

Iliad. 8.

Iliad. lib. 2.

Reuiuiſcẽtia muſcarum.

Amplificat ab exemplo. Victus et dieta.

Cognatio hominũ cũ iſſdẽ

Nobilitat no minis.

as appellare. Tragœdia uero magna etiã cũ laude de muſca meminit, ſic in his: Graue quidem & moleſtum eſt forti robore Saltare muſcam in uirorum corpora, ut cæde impleatur: uiros autem armatos hoſtilem haſtam timere. Multa etiam de muſca Pythagoræ poſſem dicere, niſi nota omnibus eſſet hiſtoria. Naſcũtur & maximæ quædam muſcæ, quas militares multi adpellant: nonnulli uero canes ſonitu aſperrimæ, & uolatu uelociſſimæ. Hæ & longiſſimæ uitæ ſunt, & tota hyeme incibatæ perdurant, cõtractæ præſertim & connexæ tectis & culminibus. In quibus & illud eſt admiratione digniſſimum, quõd utrunq; & fœminarum, & marium faciunt, conſcenduntq; uiciſſim, ut Mercurij & Veneris filius, qui miſta natura fuit, & duplici forma. Poſſem etiam adhuc multa dicere ſed finiam orationẽ, ne uidear ſecundũ prouerbiũ, ex muſca elephantem facere.

Muſca Pythagoræ filia. Suidas.

Species muſcarum.

ADVERSVS INDOCTVM, LIBRORVM LONGA SVPELLECTILE TVMENTEM, SERMO.

ANASTASIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ACerba quadam irriſione obiurgat, ex popularibus ſuis, ut uidetur, quendam, diuitem, & multos undiq; libros commercantem, cæterum indoctum, & nullis bonis ſtudijs conuerſatum. Illud oſtendens, quòd non librorum copia, & ſpecioſa ſupellex, ſed aſſidua ac diligens lectio, doctum faciat. Atq; ab hac propoſitione ſtatim exorditur quoq;, ut dicat, Errare illum, ſi quia libros multos ac præcioſos habeat, propterea ſe putet, inter doctos ac eruditos recenſendum eſſe. Rationes ſumuntur à cauſſis, & qualitate perſonæ, uidelicet quoniam ipſe prorſus literarum ignarus ſit, & non libri, ſed librorum lectio eruditos faciat, perinde ut nec arma militem, ſed animus præſens, & utendi peritia. Atq; hoc argumentum poſtea multis ſimilibus & exemplis, per inductionem amplificat, quorum pleraq; eiuſmodi ſunt, ut miram elegantiam ac feſtiuitatem habeant. Poſtea autem & factum illius in ſuſpicionem uocat, & à cauſſis finalibus criminatur, quas ipſas quoq; ut uanas & indignas pleraſq; cõfutat, & irridet, præcipue ultimam, qua uidebatur Imperatoris, ſeu regis, ut ipſe uocat, gratiam ambire: quam & à circumſtantijs perſonæ refellit, & ſtulticiam illius comparatione quadam depingit. Ad poſtremum grauiter atq; acerbè obiurgat illum, & commonet quibus rebus relicto hoc inutili coëmendorum librorum ſtudio incumbere potius debeat, quo uidelicet & rei conſulat, ac famæ ipſe ſuæ.



T crede mihi, quod tu putas, haud ex eo conſequere quod agis. Perſuaſum enim cum habeas futurum, ut ſi omni ſtudio optimos undiq; libros coëmeris, ipſe quoque inter doctos ac eruditos ponaris. Planè tibi diuerſum accidit, atq; hoc demum argumento, tua inſcitia & inertia uulgo proditur. Tametſi profectò optimos codices minimè compares, ſed ut quiſq; à bibliopola laudatus eſt, fidem habes, ac prorſus qui hæc de libris mentiuntur prædam te faciunt, iſtiſq; codicum cauponibus pulchrè partus es theſaurus. Nam quo pacto tu queas dinoſcere ueteres ac eximios, aut futiles & putidos? niſi inde conijcias, quòd arroſi ac mutili, inq; his dijudicandis blattis tineiſq; utaris æſtimatoribus: qui enim credam liquidò ac certò hæc te poſſe peruidere? Et ut dem tibi hanc cognitionem perſpectam, ac tenere quæcunq; Callinus pulcherrimè, aut ille laudatus Atticus omni cura abſoluta deſcripſerunt, quid hinc tibi commodi redit hominum ineptiſſime? qui neq; ſcriptorum ſpeciem conſideras, neq; profectò magis uti ſcis, quàm cœcus frui pueri uenuſtiſſima facie. Ac tu apertis quidem oculis, & me hercle ad tædium uſq; libris incumbis, & nonnulla ualde feſtinata lectione percurris, ut ſæpe lumina os anteuortant, ſed hoc non etiam ſatis eſt, niſi noris uirtutem quoq; totius & uitia Orationis, ſenſumq; ſcriptorum intelligas, & quę ſtructura ſit uerborũ, & quã ad certam quandam minimeq; fallacẽ amuſſim

Exordium ſtatim à propoſitione.

Correctio.

Confirmatio à cauſſa.

Permiſſio.

A cõtrario ac cõmodat ſimilitudinem.

cuncta autor exegerit moxcernas, ambigua, syncera parum ac conciuna. Quid mihi respondebis. Num hæc nosse te, cum nunquam didiceris? An uero sicut ille quondam pastor, aureum ramum à Musis, tu quoq; accepisti? Sed Helicona certè, ubi Musas habitare aiunt, non ita es à puero instructus, ut audieris opinor unquam nominari, & meminisse Musarum tibi religio esto. Nam cum pastore sanè, quanquam aspero & multo sole deformato nõ piguit has congredi, at qualis es. Quæso uero te per Libanitiden, concede hoc mihi, ut quędam tuorum facinorum prætermittam, talis inquam, ne aspectum quidem, fat scio, ferrent, ac potius myrto uel malua cæsum sua sede ejicerent, ne Olmeum aut Caballi fontẽ quibus gregibus sanè horum q̃ magistris sitim sedare permissum erat, polluat.

Tractat collationem.

Redit ad argumentum.

Non credo te esse tam impotentem, tametsi in huiusmodi nimis quàm es fortis, ut ausis affirmare bonis literis te fuisse imbutum, aut studuisse unquam, ut uerè probatos codices tibi faceres familiares, uel quõd hic tibi præceptor extiterit, aut ad illum discendi gratia te contuleris. Et nunc omnia illa uno hoc te consecuturum spes est, si ingentem librorum aceruum congesseris. Proinde si hoc es animo, age cõquire quicquid Demosthenes ille orator etiam sua manu scripsit. Deinde Thucydidis historiam, quæ octies huius Oratoris industria extat descripta. Iam ut tot libri sunt, quot Athenis in Italiam aduexit Sylla, ut super his dormias affixos tibi ubiq; circũferas, num ideo eruditior es futurus? Sicut enim adagio fertur: Simia est simia, etiam si aureum cultum gestet. Et librum quidem semper in manu portas, legisq; semper aliquid, quorum tamen nihil penitus intelligis, sed Asinus micans auribus lyram auscultas.

Ab absurdo.

Quõd si librorum copia doctum redderet eum qui comparasset, præciosa profectò res erat, et uobis tantum diuitibus propria, si quidem ueluti in foro pauperes nos superantibus daretur mercari, imò cum ipsis bibliopolis, quibus librorum tanta copia est, qui distrahunt doctrina & eruditione quis certet? quos tamen, si rem spectes, inuenies haud multò te bonis artibus præstare, nempe sermone rustico utuntur, mente nihil ualent, quales meritò sunt, qui in honesti & turpis cõtemplatione nunquam sunt uersati, & tu unum modo aut alterum codicem redis mercatus, isti diu noctuq; in manibus uoluunt: quid ergo commodi hic expectas? aut cur non ipsæ cellulæ librariæ doctæ tibi uidentur, quæ tot ueterum autorum scripta complectuntur.

Inductio προσομιλητικὴ Platonica, proposito et locupletandæ orationi accõmodatissima.

Age uero, si non est molestum paulum quiddam respondeas, aut quia infantior es quàm ut possis, saltem annue, uel abnue ea quę sum rogaturus. Quæso te si quis tibia canendi artis ignarus prorsus, fortè sit nactus Timotheï tibias, aut quas Ismenias septem talẽtis emit Corinthi, an ne arte inflabit? uel nullus usus huic rei erit, qua scitè uti nequit? Rectè sanè abnuisti? Nam neq; quibus Marsya & Olympus cecinerunt, hoc efficient, ut concinnum quiddam inspiret, qui nũquam didicerit. Verum si quis Herculis arcus habeat, cum Philoctetes non sit, qui solus tendere potuit, & quod collimasset figere, quis tibi uidebitur? Num qui facinus edat dignum sagittandi perito? Negas hoc quoq;. Eodem pacto igitur, & ratem gubernare ignorans, & qui nunquam equum conscendit: ille si pulcherrimam & aduersus uentorum procellarumq; impetus munitissimam sit nauẽ sortitus, hic uero Centauro fatum, aut generosissimæ notæ equum, utrumque deberi sum iri opinor, quòd neuter suis bonis uti possit: Annuis? obsecro uero hoc etiam concede, si quis, uelut tu es, indoctus infinitos sibi libros acquirere laboret, censen' aliud hoc suo facto quàm risus & iocos eruditis facturum? Quid cessas annuere? Nam argumentum clarum est, quicq; hoc ita fieri cernunt, uulgatum illud haud dubiè inclamant: Quid cani cum balneo? Fuit non ita multo antè in Asia uir opulentus, cui calamitoso casu, cum per niuem iter faceret, putrefactus è frigore, ustulis uterq; pes deperierat, ille tam miserabilem fortunam expertus, infelicitatem solari cupiens, ligneos pedes truncis accommodabat, ac calceis indutus

κατηχοφόρον.

Narratiuncula seu διηγήματα ex prænarratæ artificiosissimæ cõparationis.

dutus, undiq; seruis innixus incedere gaudebat. Vbi hoc insuper deridiculum comminiscebatur, crepidas pulcherrimas & nouas semper cura erat summa mercari, ut ita calceis speciosis, ligna sua, nempe pedes, essent conspicua. Nunquid uero his adsimilia facis tu quoq; qui cum clauda mente sis, ac siculneis sensibus emis auratos soccos, quibus uix aliquis pedes integer rectè possit ingredi.

Et quoniam inter alios tuos codices, Homeri poëtin sępenumero repositam est cernere, accepto aliquis libro, legat tibi secundum Iliados, quorum caue aliquid perpendas, nam nihil ad te, præterquam qui isthic depictus est, uehementer absurdus homo, mutilo ac portentoso corpore, qui isthic cõcionatur, Thersites est. Ille inquam huiusmodi, si adeptus sit Achillis arma, putás ne propterea fortem iuxtà & decentem futurum, qui & fluuium transiliat, & alueum turbet trucidatoris Phrygum cruore, Occidat pòst Lycaona & Asteropæũ, Hectorem, cum ne Meliæ quidem põdus humeris sustinere queat. Negabis opinor, ac potius dices, dum post clypeum claudicaret, mox humi procumberet, impar armorum oneri, siquando sublato capite è galea prospectaret, suos istos intortos oculos, deinde loricæ subiecto gibbo uelut tuberes, & ocrearum dũ in terra repit tractus: hæc inquam dices risum omnibus motura, & ipsum dehonestaturum primum panopliæ opificem, deinde etiam dominũ. Tu uero nunquid animaduertis prorsus idem tibi accidere, dum librum manu tenens progrederis, cuius aluta purpurea, bullulæ aureæ sunt, at tu barbara uoce legis, deformans & euertens scriptoris dignitatem. Hæc cum facere te uident, nõ solum eruditi ridere solent, sed tui *Amplificatio* etiam assentatores, quorum consuetudine unicè oblectaris, auersi se intuentes à cachinno minimè abstinent. Age uero, narrabo tibi quòd Pythijs gestũ memo- *III.* ratur. Tarentinum quendam Euangelum apud Tarentinos non obscuro loco natum, nec incelebrem, inuasit cupido uincendi Pythia, ubi quæ nudi certamina ineunt, non posse fieri, ut superior euaderet, quippe qui neq; robore, neq; pedum uelocitate esset præditus, facile cogitauit. Verum cythara & carmine omnibus præmia prærepturum esse, persuaserant pestes istæ, quas apud se fouebat laudantes & adplaudentes ad exilissimum quenque cantus strepitum. Itaque uenit Delphos ueste auro insigni, & corona aureis lauri foliis plexa, splendens, hæc uero etiam smaragdis lauri fructui æquabilibus uariegata erat. At cythara uisu mirabile, apparatu diues, expurissimo auro fabricata, annulis & gemmis passim ornata, suisq; locis Musarum, Apollinis & Orphei imaginibus sculpta, spectatores suspensos animis tenebat. Iam autem uenerat dies, quo in Theatrum erat descendendum, conueniunt tres certaturi, obtigitq; sors Euangelo, ut secundo loco caneret, procedit ille post Thespin Thebanum, qui non malè suas partes egerat, auro, smaragdis, beryllis, hyacinthis totus collucens, ipsa purpura, quæ auro contexta uisebatur, commendabat hunc cultum mirificè, quibus cum iam stupentes reddidisset, ac noua quadam & incredibili spe replesset spectatores, cum omnino iam & cytharam pulsare, & adcinere esset necesse, personat agreste quiddam, inersq; & incompositum, simul dum immodicè cytharam increpat, rumpit tres fides, cantus autem planè ineptus erat, & solutus, ita ut ab hominibus qui aderant rideretur: sed ludorum præfecti offensi hominis temeritate, loris cæsum è theatro proiecerunt. Hic uero iucundissimum erat spectaculum, aureus ille Euangelus, cum per mediam Scenam traheretur, ab his qui uerbera infligebant, lachrymans, crura plagis cruentus, humi interim colligens delapsos, dum unà uapulat, cytharæ annulos. Exiguo autem temporis spacio interposito, prodit Eumelus, quidam Eleus, peruetustam cytharam afferens, cuius lignei erant clauuli, ipse uestem indutus uix unà cum serto decem denariorum precij. At ille & bellum edebat carmen, & ritè sicut ars poscebat, chordas feriens modulabatur, itaque & uictor abibat, præconis uoce proclamatus. Ridens interim Euangelum, qui ne quicquam cythara ac annulis

istis

istis sese ostentasset. Et aiunt sic fuisse allocutũ: Aurea lauro redimitus es Euangele, & quid ni? opibus enim uales: me uero quia pauper sum, Delphica oportet esse contentum: ueruntamen hoc commodi tuus tibi ornatus peperit, quòd cum neminem tui misereat, oderint omnes istas tam ineptè superfluas delitias. Mirum uero ni pulchrè tibi cum hoc Euangelo conueniat, quatenus ne tu quidem spectatorum cachinnos quicquam moraris. Arbitror autem non intempe
III. stiuum esse, ut Lesbiam quandam fabulam tibi narrem? Cum Orphea Thressæ mulieres dilaniassent, ferunt, caput uatis unà cum lyra, cum primum Hebrus excepisset, in nigrum Pontum eiectum, at itaq; simul natasse, caput ac lyram, illo lugubre quiddam in Orphei necem canente, hàc uentis chordas percellentibus aptos materiæ faciente modos, donec ad Lesbum adpellerentur, ubi incolæ fluctibus utrisque ereptis, caput sepulchro condiderunt, lyram autẽ suspenderunt in templo Apollinis, in quo cum benè longum tempus fuisset adseruata. Multis annis pòst Neanthus Pittaci Tyranni filius, cum quæ de lyra narrabãtur audisset, quòd bestias hac demulsisset Orpheus, plantas & saxa mouisset, quodq; ipso iam cæso tamen per undas lata nemine modulante resonasset, capitur incredibili amore habẽdi hanc, quare ingenti pecuniarum ui corrupto sacerdoti persuadet, Orphei lyram, alia suppòsita, sibi det: qua accepta parum tutum ratus interdiu hac in urbe ludere: nocte sinu occultam efferens, solus in suburbium pergit. Quo ubi uenit, lyram pulsare incipit, ac chordas perturbat, sperans stolidus & imperitus artium, iuuenis fore, ut diuinum aliquod carmen percussę fides redderent, quo cunctos permoueret, & animi affectus quo uellet, traheret, ut hoc nomine beatus haberetur, Orphei Musices hæres. Dum hæc agit, uicini canes strepitu, qui in eo loco erant plurimi, excíti, coẽunt, ac infelicem istum Cytharœdum decerpunt, quod ipsum solum cum Orpheo commune habuit. postquã canes adduxerat. Manifestissimè igitur ostensum hoc exemplo est, non lyram esse, quæ homines & feras lenierit, sed artẽ ac carmen, quæ præ alijs excellentia, mater, Orpheo contulerat, lyra nihil à quibusuis barbitis differente. Quorsum
V. uero attinet Orphea tibi aut Neanthum proponere? cum nostra ætate uixerit, & ni fallor, adhuc superstes est, qui Epicteti Stoici lychnum fictilem trecentis denarijs mercatus est, sperans futurum scilicet, ut si noctu ad istam lucernam legisset, mox Epicteti sapientiam somniaret, & similis efficeretur admirando se-
VI. ni. Sed nuperrimè alius quispiam Protei Cynici baculum, quem cum in flammam insiluit, reliquerat, emit talento, custoditumq; etiamnum inter reconditas ac charissimas opes habet, ostentatq; non secus ac Tegeatæ Apri Calidonij tergus, & Thebani ossa Geryonis, & Memphitæ Isidis capillum. At ille tãti boni possessor, ipsum se quoq; stultitia & turpitate superauit. Viden' quãm pessimè res tuæ habeant? & quòd caluariæ fuste opus sit? Ego uero etiam Dionysium
VII. quondam scripsisse Tragœdiam accipio, sed qua nihil fuerit unquam minus elegans, aut magis ridiculum: quas cum dedisset legẽdas Philoxeno, nec ille adulari posset, sed salibus incesseret scriptorem, sæpenumero in lapidicinas cõiectus est. Cum autem Dionysius contemni sese, & uulgo fabulam esse comperisset, nullæ operæ ac impensæ pepercit, ut Aeschili pugillaribus, quibus sua poëmata describere fuerat solitus, potiretur: quibus acquisitis, iam se plenum ex Aeschili ceris numine, & planè attonitum putabat. Et tamen in his longè absurdiora scribebat, quale est Doricum illud: ἦκεν ἃ Διονυσίου γυνή. Et iterum: ὦιμοι γυναικὸς χοιρίμην ἀπωλέσα, nam hoc quoq; inde sumptum est. Et hoc: αὐτοῖς γὰρ ἐμπαίξασιν οἱ μῶροι βροτοί. Hoc tamen postremum non parum rectius in te quadret, quãm Dionysium, & propterea ceras inaurare debebas. Nam quæ obsecro quid conse-
Hic diligẽter cõsidera quantã puritatem sermonis exigat à scriptore Lucianus, q cur ista reprehendat potissimũ ultimum, uersiculum uix Græce doctissimus aliquis, opinor, uiderit.
quendi spes est? quod libros uoluis, reuoluis, colligis, quod non decet resecas, croco pingis, & polis cedro, amicis pellibus, bullulas infigis, sic agis tanquam fructum

fructum inde percepturus, & factus es scilicet uehementer ex hoc mercatu melior, quippe qui sic loqueris, ac potius qui piscibus magis es mutus: uitam autem qualem uiuas, dictu fœdum est: hoc certè aiunt, tuam illam obscœnitatem extrè mè odisse uniuersos, quòd si librorum hæc esset culpa, fugiendum ab eis erat quàm maximè procul. Duo autem cum sint quæ à ueteribus scriptoribus petas: dicendi uirtutem, & honestè uiuendi rationes, dum quæ bona sunt imitaris, quæ mala, deuitas: quando neutrum spectatus es, quid aliud cõparasse dicemus te, quàm ludum muribus, & tineis habitaculum, ac seruis, si negligẽtiores in codicibus curandis fortè fuerint, uerbera. Sed quod sum nunc dicturus, haud scio an tibi summam ignominiam adferat: si quis fortè fortuna te conspicatus, sicut ferè cerni amas, habentem in manu librum, roget: autor quis sit, orator, historicus, poëta: ac tu ex inscriptione doctus, aptè dicas quæsitum: postea, ita ut fit, dum sermo familiaris progreditur sæpe longius, ille laudet aliquid aut accuset scriptorum: tu uero non habeas quod respondeas, nõne optes tum ut tibi tellus dehiscat, qui in tui perniciẽ uelut Bellerophontes codicem attuleris. Demetrius Cynicus cum Corinthi conspexisset ineruditum quendam pulcherrimum librũ legentem, opinor in Bacchis Euripidis locum, ubi nuncius Penthei fatum & factum Agaues exponit, arreptum codicem lacerauit: Satius est, inquiens, semel à me, quàm à te toties dilaniari Penthea.

Quid ex autoribus discendum.

Argumentum insciti.

χρεία missa.

Scire autem peruelim, quod ego nulla, quantumuis diligenti animi cogitatione assequi possum, cuius rei gratia tanto studio in hoc sis uersatus. Nam fructus & usus causa nemo putare queat, qui te uel mediocriter nouit. Nõ certè magis quã si caluus pectinem emat, aut speculum cæcus, aut tibicinem conducat surdus, scortũmue spado, uel nauem, qui nullum mare propinquum habet, aut gubernator aratrum. Sed fortassis hac re tuas opes iactas, dum palàm facis, etiam in res tibi nihil utiles, ex immensis diuitijs esse quod insumas. At enim, quantum ego, qui & ipse Syrus sum, exploratum habeo, nisi te locupletis istius hominis testamento, dolo fraudeq; mala subingressisses, iamdiu uęnum libris datis, fame tibi fuisset pereundum. At fieri potest, ut nunc deinceps ideo libros undiq; accumules, quo fidem facias assentatoribus tuis, quos audis quotidie prædicantes te, non modo bellum & amabilem rhetorem, sed sapientem quoq; & historicũ, qui secundum non inueniat. Fertur quoq; orationes quasdam te in conuiuijs ex more recitare, ac illos terrestrium ranarũ instar, sitibundos exclamare, nec potare nisi prius clamore differantur. Nam nescio quo pacto non est difficile naso te suspendere, qui omnia credis, sicut illud nuper, te uni cuipiam regi adsimilem, quemadmodum Pseudalexander quondã ac Pseudophilippus, et superioribus annis Pseudonero, & qui alij hoc modo mentiti sunt. Nec mirũ est hominẽ insulsum ac tetolidum sic affici, & lectica uehi, aut illum regis incessum, uultũ, habitum denique totũ studere imitari, gaudereq; si quis te huic conferat. Quid hoc mirum, inquam, quando etiam Pyrrhus Epirota alioqui uir clarissimus, dicitur ita ab assentatoribus fuisse corruptus, ut se Alexandro illi similẽ arbitraretur, quanquam istorũ sacrilegorum opus palãm erat omnibus. Nam Pyrrhi quoq; imagines iam circumferebantur, & tamen ille in hoc erat, expressam Alexandri figuram. Hactenus equidẽ cõtumelia affeci Pyrrhũ, quòd tecum comparaui, uerum quod supereſt, pulchrè inter uos cõuenit. Nam Pyrrhus postq; ita esse in animũ induxerat, nemo erat omniũ qui diuersum uel sentire uel loqui uellet, donec uetula quædam eius Larissę hospita, id quod res erat prolocuta, uesaniam hominis repressit. Ille enim cũ Philippi, Perdiccæ, Alexandri, Cassandri, aliorumq; regũ Macedonũ imagines protulisset, rogauit: cui nã ex istis simillimus uideret, omnino, p certo habens fore ut Alexandro pronũciaret. At illa diu cõtata, tandẽ Batrachioni inquit, erat eñ quidam in urbe cocus Batrachio nomine, Pyrrho per q; similis. Tu quoq; quem ex histrionicis cynędis referas, tacere malo. Sed quòd

Interrogatio & facti fugillatio à fine.

ἀπόφασις. Dilutio amara.

Alia causa:

Cõprobatio à simili facto.

Dilutio á qualitate personæ

Amplificat exemplo.

ἀφορισμός.

uniuersi

uniuersi dicant ingenti te correptum insania, qui illam imaginem tibi conuenire putes, hoc uero sat scio. Itaq; nihil est noui, si, tam nullius artis pictor cum his, uiris eruditissimis æquari te postulas, ijs fidem habens qui hoc te nomine laudibus efferũt. Quorsum uero has nugas? cum caussa sit in promptu istius tui librorum coaceruandorum studij, tametsi, qui meus est stupor, nũc demum animaduerti. Nam quòd opinare, prudenter hoc inueneristi, ideoq; in magnam spem erectus es, regem intelligentem uirum, & in primis amãtem doctorum, postquam didicerit quãm des operam libros plurimos habere, in nulla planè re tibi defutu rum, Verum heus mollicule, an tu putas tantum Mandragoræ oculis regijs effusum, ut cum hæc audiat, non etiam habeat compertum, qualis tuæ diurnæ uitæ ratio, quæ conuiuia, cuiusmodi noctes, quales & quibus cum consuetudinem agas: an nescis multos regibus esse & oculos & aures? & quæ tu facis adeo latent neminem, ut & surdis & cæcis sint cognita. Atq; utinam loquentem possemus audire, ac lauantem dare tur contueri, quanquam quia aliter putas, nõ attinet te in publico uestibus exutis cerni: nec enim seruí tui tacebũt, quæ noctu indigna relatu facinora edis. Respondeo igitur mihi hoc quoq;: Si Bassus ille noster Sophista, aut Battalus tibicen, aut iste Sybarita Cynædus Hemitheon, qui nobis præclaras illas leges condidit, quemadmodum omni spurcitiei genere furere oporteat, si istorum inquam unus aliquis, leonina pelle circundatus, clauã manu tenens prodambulet. Quid? Herculem ne existimas, quibus obuiam factus sit, habituros: non equidem opinor, ut maximè ollis fortè cæcutiant, sexcẽta enim sunt quæ repugnant: incessus, obtutus, uox, obliqua ceruix, uarius fucus, unguenta quibus uos soletis excolere, & omnino sicut in prouerbio est: Citius septem Elephantas sub alis absconderis, quãm unum Cynædum. Iam cum leonina pellis hunc non occulat, tum speras libello contectus posse latere? Sed fieri nequit, quin te prodant alia illa uestri indicia. In summa, ignorare te uideo quòd bonam & splendidam famam non ab illis librorum institoribus, sed à seipso, & quotidianæ uitæ modo petere conueniat. An uero confidis aduocatos ac testes probitatis futuros tibi Atticum & Callinum librarios? caue putes, sed sæuos homines perditũros te, si Dij sinant, ac ad extremam paupertatem redacturos. Quem nunc tandem modestiorem ac magis cogitantem par erat istorũ codicum uni cuipiam ex eruditis copiã facere, simulq; ex ista nuper extructa domo migrare, ijs etiam apud quos mancipia prostãt, reddere partem saltem multorum debitorum. Etenim his duobus præcipuam collocasti operam, ut libros possideres raros, & adolescentes ualidos ac robustos mercareris. Proinde considera, quãm sit res aurea consilium. Nam meo quidem iudicio rectissimum fuerit, si missa feceris ea, quæ non magnopere ad te pertinẽt, ac illum alterum morbum curaris. Et pro ministris (sic tamẽ ut nè perpetua emptione res domestice deficiant) adhibueris ingenuos aliquos, quibus ne tutum quidem sit, si abs te digrediãtur, nisi precio hoc redimas, proferre omnia, quæ uos inter comessandum designatis. Qualia nuper Pusio tuus obscœnissima de te mane domo egressus narrabat, etiam signa ostendens sceleris. Ego uero testes facio, quotquot tum aderant, quãm indignè tulerim, & uix manus cõtinuerim, iratus tui caussa, maximè cum unum atque alterum adduceret, confirmaturos quæ dixerat, qui & ipsi eadem multo sermone declamabant. In hos ergo usus reconde argentum, bone uir, ut domi tutò ista perpetrare possis. Nam quis nunc deinceps ab istis quibus te adsuefeceristi retrahat? non facilè cessat canis corium rodere ubi cœpit. At illud alterũ, ne in posterum libros cõmerceris, facilè obtinebimus. Doctus es, sapiens es, Quicquid uspiam antiquitatis extat, hoc tibi modo nõ in summis labris natat, omnem historiam tenes, omne orationis artificium, uirtutem, uicia, dictionum Atticarum usum, ac planè scitus es, & in omni scientiarum genere primus, ob librorum aceruum. Nam quid uetat etiam me tibi ciconiam pin-

Tertia causſa *Dilutio à perſona regis.* *Amplificatio ab exemplo.* *Obiurgatio ſeria.* *Ironia.*

sere, quando decipi te iuuat. Ego uero perquām uelim fieri abs te certior, cum tot tibi libri sint, quibus potissimum te occupes, Platonis, Antisthenis, Antilochi, Hipponactis? Aut spretis his, magis Rhetores in manibus habes, Aeschini orationem aduersus Timarchum? An uero iam antè hæc omnia tibi sunt clara, nec est cur legas. At in Aristophane & Eupolide totus es? Scin' Baptas? percurristi totam fabulam. Num alicubi tetigit te poëta, nuncubi puduit te agniti flagitij? *Interrogatio distributa. Alia obiurgatio ab inutili.*

Hic autem iterum miramur, quali animo, qualibus manibus libros uerses? Quādo? num interdiu, quod nemo unquam facere te uidit. At noctu? An cum istis alijs es intentus? aut ante uestra exercitia, quę nisi cum caligine terra est obducta, aggredi non ausis. Missos uero fac libros, ac tuam rem potius cura, quan quam hoc quoq; indignum est, debuerasq; Euripidis Phædram saltem uereri, qua mulieribus succenset, ac inquit: *Acerbum.*

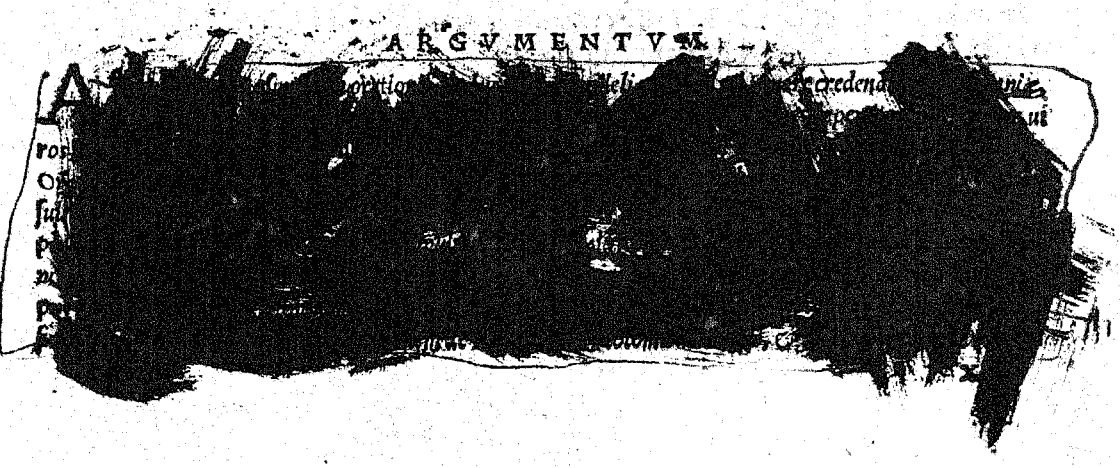
Nullas tenebras expaueſcunt conſcias,
Neue ædium uocem latebræ edant, timent.

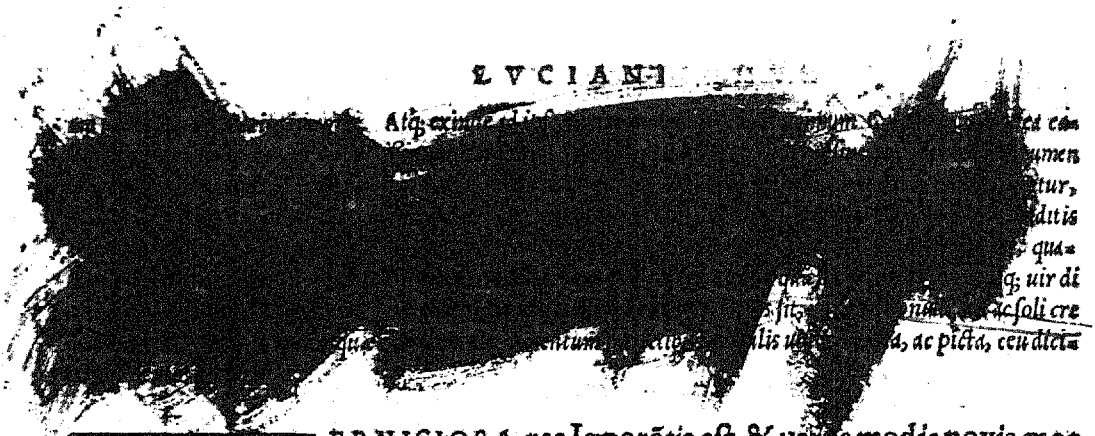
Quòd si omnino decreuisti tuo morbo blandiri, age abi, mercare libros, domi conclude, fruere partorum bonorū gloria, hac scilicet contentus: caue uero tangas, aut lecturus aliquid aperias, ne sit in ore tibi ueterum aliqua oratio aut poëma, nihil malè de te merentorum. Non sum nescius hæc frustra à me disputari, & nugas esse meras, iuxta Adagionem: Aethyopem lauare. Nam tu non cessabis libros coëmere, cum ab eruditissimis quibusq; rideberis, quibus non hoc agitur, ut libri niteant, & magnifici sint, sed ut utiles uerbis & sententijs uerborū. *Epitrope ironica.* *Epilogus.*

An uero speras ista opinione tuam inscitiam posse occulere, & codicum multitudine permouere uulgus? Nescis autem quòd imperitissimi Medici idem faciunt, qui eburneis uirgulis, & uasculis quibus sanguinem eliciūt, argenteis, scalpellisq; auro insignibus superbiunt, cum uero horum iam usus est, ne in manus quidem rectè capere sciunt: alius autem quispiam in medium prolato phlebotomo, rubigine quidem ambesum, sed benè acutum, ægrum morbo leuat. Sed ut tuarum rerum magis iocosam faciam comparationē, ad hos mihi tonsores aspice, & inuenies eos qui artifices optimi sint, nouaculam tantum ac forpicē & mediocre speculum habere. Sed ignari artis, etiā si infinita specula & forpices proponant, non tamen latere, artis q; nihil calleant tonsoriæ. Accidit q; hoc risu dignissimum, quòd plerisq; apud uicinos tondent, coram ipsorum speculis comūtur. Et tu alij quidem cui usus esset commodare librum, certè posses, ipsis uti nō potes, tametsi nulli commodasti unquam, facisq; hoc tantum quod canis in præsepi, qui, cum hordeo non uescatur, equum tamen uolentem pasci, haud sinit. *Obiurgatio à specie inutili. Inscitiæ amplificatio à simili.* *Claudit suo more celebri et scito dicto, sicut ferè oes sermonū suorū particulas solet.*

DE NON TEMERE CREDENDO CALVMNIAE.

ARGVMENTVM.





Exordium à loco cõmuni.

PERNICIOSA res Ignorãtia eſt, & uarijs modis noxia mortalibus, non ſolum communi hominum uitæ tenebras quaſdam offundere, ac ueri cognitionẽ obliterare ſolita, ſed priuatas quoq; ſingulorũ rationes miſcens ac perturbans. Quo fit, ut perinde atq; qui in tenebris errant, imo haud aliter q̃ cæci, iam huc, iã illuc impingamus. Quod haud procul nobis & ante pedes eſt ſitum, non uidemus: formido eſt his capi, à quibus etiam quãm longiſſimẽ abſumus. Denicq; in re-

Amplificatio ab effectu.

bus humanis nihil tam fauſtè feliciterq; agitur, quod non error aliquis interpoſuet. Hinc ſunt innumeræ illæ tragicæ clades, fata Labdacidarum ac Pelopidũ, aliæ item aliorum calamitates, ferè enim quidquid malorum ſcenæ ac pulpita clamant, ab Ignorantia ceu tragico deo compoſitũ proficiſcitur. Illa uero cum aliàs

Deſcendit ad hypotheſin.

poteſt plurimum, tũ noxia eſt immodicẽ, ſiquando in calumnias familiares, & mutua inter ſe amicorũ crimina incidit. Quibus ſolent, & inteſtinis diſſidijs res domeſticæ, & odijs ciuilibus urbes funditus euerti. In natos ſæuire parentes, nati parentibus inſidiari, frater fratri, amans amanti, amicus item ab amico diuelli.

Propoſitio.

Turbari demum omnia calumniæ uafricia. Itaq;, quo pacto caueri facile poſſit, & qualis nam ſit calumnia, unde originem trahat, quantum ferè efficiat, hac oratione, uelut in tabella depingam. Porrò quam eius imaginem ſubijciam, Apelli Epheſio pictori acceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemæum regem cõ-

Narratio de Apelle et rege Ptolemæo.

iurationis, quæ in Tyro autore Theodota, facta eſt, inſimulatus eſſet, quãquam neque Tyrum uiderat unquam, neque Theodotam nouerat, niſi quantum fama accepit, eum Ptolemæi præfectum Phœnicen adminiſtrare. Verum Antiphilus quidam artis, gratiæq; Apelleæ æmulus, illum apud regem coniurationis Tyriæ reum fecit, cũ Theodota principe factionis uiſum familiariter congredi, conuiuari, ſecretò item et in auriculam inter conuiuandũ colloqui. Paulò pòſt et defeciſſe Tyrum, & Peluſium Apellis conſilio occupatum eſſe. Tũ Ptolemæus præter modũ, cum & aliàs non ſatis animi compos eſſet, aſſentatione inſuper tyrannica fractus, adeo exanduit, adeo admiratione calumniæ percitus eſt, ut coniecturis quæ cauſſæ fidem, aut facerent, aut minuerent, neglectis, nõ animaduerterit calumniatorem Apelleæ artis æmulum eſſe, deinfortuna minori Apellem, quàm ut Peluſium prodere poſſet? hunc item beneficijs regijs plus cæteris pictoribus auctum. Neque interim percontatus, num aliquando ille in Tyrios nauigaſſet. Quin ſtatim plectendus uidebatur. Regiam tumultu inſolito Rex perturbat, Apellen perfidum, ingratum, reum uiolatæ maieſtatis, inſidiatorem, coniuratum, clamat. Ac niſi quiſpiam è ſocijs coniurationis, qui capti tenebantur, & audax Antiphili ſcelus ſtomachatus, & infelicis Apellis miſertus, nihil ei commune cum ſeditioſis fuiſſe probaſſet, dubio procul Tyriorum malorum pœnam capite multatus ſoluiſſet, etiamſi nihil ſibi malè conſcius. Ptolemæus igitur collecto animo ſententiam mutauit, Apellen donauit talentis centum, addito in ſeruitutem Antiphilo calumniatore.

Icon Calumniæ.

Apelles contrà periculi memor, tali eſt imagine calumniam ultus. Ad dextrã conſidet quiſpiam auribus prælongis inſignis, quales ferè illæ Midæ feruntur.

Manũ

Manum porrigit procul accedenti calumniæ. Circũstant eum mulierculæ duæ Ignorantiã, ni fallor, ac Suspicio. Adit aliunde propera Calumnia eximiè compta, uultu ipso & gestu corporis efferam rabiem, & iram æstuanti cõceptam pectore præse ferens, sinistra facem tenens flammiuomã, dextra secum adulescentem capillis prehensum, manus ad superos tendentem, obtestantemq; immortalium deorum fidem, rapit. Antè it uir pallidus, in speciem impurus, acie oculorũ minimè hebeti, cæterum planè ijs similis, qui sontico aliquo morbo contabuerunt. Hunc facile conijcias Liuorem esse. Quin & mulierculæ aliquot Calumniam sequuntur comites, quarum est munus, dominam hortari, instruere, comere: interpes picturæ aiebat Insidias ac Fallaciam esse. A tergo, lugubri habitu, pullata laceraq; Pœnitentia subsequitur, quæ capite in tergum deflexo, cum lachrymis ac pudore procul uenientem Veritatem excipit. Hac Apelles tabula casus suos lusit. Iam & nos, si uidetur, Ephesij pictoris exemplo, recensemus calumniæ rationes. Principio nobis effigianda est, & explicanda finitione quadã quæ uice iconis fuerit. Est enim Calumnia, delatio ementita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad respondendum ac refellendum non admisso. Quæ definitio personis, perinde atq; comicum argumentum, tribus constat, delatore, delato, & auditore calumniæ. Singulorũ partibus defungemur hanc acturi fabulam, omnium, si lubet, primum producamus in medium, actus principem, & quasi præsultorem, autorem calumniæ. Is quidem quàm minimè bonus uir sit, ignorat nemo. Neq; enim quisquam uir bonus amico damnum dare caussatur. Nam boni uiri est, hominum sibi animos conciliare studio benè merendi de amicis, neutiquam inmicis criminandis. Vndè haud incommodè colliges, iniustum, sceleratum, impium. In summa, incredibilem rebus communibus calumniatorem esse. Nam quis est, cui non uidetur in uniuersum iusticiæ pensum æqualitas, & qd aiunt, NE QVID NIMIS? Inæqualitas, & itẽ quod nimium est, iniusticiæ. Qui uero clanculum absentem insectatur, æqualitatis metas egreditur: quippe, auditorem sibi totum adserit, aures eius anteuertit, obstruit, & inuias responsuro, calumnijs refertas, efficit. Ea sanè extrema est iniuria uel optimorum legum latorum iudicio Solonis & Draconis, qui iureiurando Senatum Athenienſem astrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam reum q; actorem ludex audiat, dum alterius caussam honestiorem intelligat. Scelestum & crudele iudicium esse, si quid statuatur antea quàm cum accusatione compa rata sit defensio. Ad hæc, sibi malè propicios deos reddunt iudices isti, qui cum accusanti aures liberè indulserint, reo denegant, aut præstigijs capti delatorijs, mussitantes condemnant. Tantum à iusto, æquo, bono, legibus, & iureiurando, senatus benè constitutæ ciuitatis calumnia discrepat. Iam, si cui dubiæ fidei legum conditores uidentur, quorum decreta commonent, iusticia, non studio partium iudicare, is longẽ optimi Poëtæ impendio scitam sententiam, imò uero legem sacrosanctam audiat:

Nec nisi librato dirimat sententia litem,
Parte quid ex utraq; queat, examine caussa.

Nimirum, uates intelligebat, ex omnibus nullam esse neq; grauiorem neq; audaciorem iniuriam, quàm indicta caussa quenquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac uecordia hominis coram quo res agitur, indefensum reum committat, defensurum parteis suas clanculariasectione arceat. Adeo enim hoc hominum genus obnoxium est formidini, adeò nihil audet palàm, sed perinde atq; qui ex insidijs transuersi hostem inuadunt, ex abdito alicunde specu iaculatur, ut non sit qui contrà uel mittere telum uel manu contendere possit, hostisq; ignarus aduersarij, fraudisq; insciius pereat. Quod profectò minimè fallax indicium est, in calumnia nihil ineſſe ueri, nihil sani prorsum. Nam qui accusaturus quempiam, sibi conscius est ueri, procul du-

Finitio Calumniæ.

Calũniatoris descriptio.

Argumentum ab efficiente.

Ab autoritate & lege.

A testimonio

Minoris amplificatio à modo.

Epilogus.

bio, & palàm audet aduersarium incessere, corrigere, purgantem crimen ferre
II. Vbi potissimũ uersetur calumniator. Argumentũ à causſa. Vt in bello, qui iusta acie uincere hostem palàm potest, turpe ducit, astu & insidijs certare. At hoc genus homines in aulis regijs spectare plurimos datur, optimatum fauorem hisce artibus ambientes, ubi scilicet & inuidia crebra, & uariæ suspiciones, & assentandi criminandiq; occasio multiplex in promptu est. Si quidem ibi quo pluribus plura spes ostentat, eo necesse est maiore inuidia, sæuioribus odijs, æmulatiõe callidiore certari. Illic uideas licet, quàm acres alter in alterum oculos defigat, qua cura obseruet, ueluti singulari certamine cõgressus si quid uspiam in alterius corpore fortè fortuna nudum, aut malè munitum conspiciat, quòd ferire feliciter possit. Ita studio cuiq; est, cum ipse primus esse cupit, uti proximum deijciat, exturbet, conuellat, proculcet. Hic si quis est uir frugi, temere euertitur, illuditur, deniq; ignominiosè exterminatur. Contrà qui adsentandi paulò peritior est, & habiliore ad mentiendũm ingenio, probatur, superat. Sanè omnino iuxta Homeri carmen est huius certaminis alea.

Amplificatio

Vndiq; communi sæuitur Marte, pariq;
Victusq; victorq; cadunt fato.

Alium subinde alius, alia uia aggreditur, ut ferè fieri solet, sicubi de magnis agitur commodis, sed per calumnias iter est ut compendiarium, ita minimè securũ. Principia inuidiæ debent inter spemq; metumq; fluctuanti. Exitus nihil non miserabile, tragicum, calamitosum habet. Cæterum quadruplatoris ipsum quoq; studium nequaquam facile est, simpléxue, quanquam ita fortasse uideatur, sed arte multiplici, solertia peculiari, indefessa denique & accurata diligentia opus habet. Neq; enim noxia fuerit calumnia, nisi in speciem similia uero narret, neq; temere cunctarum alioqui rerum DOMINAM VERITATEM superauerit, nisi
III. Qualibus studeat atq; intentus sit. auditorem argumentosa & probabili actione, in summa, mille modis fallat. Porrò defertur is plerumq; qui honore quodam alios præstat, nempe ijs inuidiosus qui spe illius frustrati sunt. Quo fit, ut omnium telis affectetur ceu obex, qui uiam assequendæ dignitatis alijs intercluserit. Secq; primos tum singuli fore confidunt, si sublimem istum loco demoliti sint, ab amicis abalienarint. Tale quiddã in gymnico cursu fieri consueuit, ubi, si quis est cursor ingenuus, statim ruptis carceribus primas affectans, & animum ad stadij metas adijciens, spe uictoriæ è robore suo concepta, neq; sequenti incommodat, neq; omnino laboris huiusce socijs quidquam struit remoræ. Contrà, qui malitiosus, imbellis, eneruis contendit cursu cum alijs, desperatis uiribus in fraudem intentus agitur, atq; in uniuersum hoc unicum spectat qua currentem occupet, impediat, ac intercludat, & ni succedat actus, non est, ut ullo alio modo uincere possit. Haud aliter in ambiendis magnatum amicicijs accidit, ubi si quis feliciter anteuertit, in medias continuò labitur insidias, & incautus ab æmulis captus discerpitur. Hi deinde amari, coli, amici uideri incipiunt, uel ob id unum, quòd bonis incommodarint. Iam uti probabilem & dignam fide calumniã faciant, non quod fortuito casus oftendit, prehensant, sed in hoc toti sunt, ut accurato delectu obseruent, ne quid absonum, aut alienum, à causſæ fide incidat. Adeo rationes eius quem criminantur uniuersas, in peiorem partem trahunt, suspectas reddunt, quo fidem addant accusationi. Medicum insimulant uenefici. Magnificum ciuem affectatæ tyrannidis, tyrannum proditionis. Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimina suppeditat, cum quo si ueteratores isti & nugiuendi suas technas comparent, aptè illuditur. Quòd si auditorem zelotypum norint: annuit, inquiunt, ille uxori tuæ inter epulas, & defixis in eam oculis alto suspiria pectore duxit, uxor uicissim suaue quiddam & amatorium, alia item quæ ad suspicionem adulterij faciunt, Sin poëticæ studiosus, ea sibi arte præter modum placeat, Philoxeno, aiunt, carmen tuum non probatur, hiulcum, lege solutũ censetur. Ad religionem; en ille de pietate, deq; dijs malè sentit, sacra detestat, prouidentiã uniuersi

Hactenus de calũniatore. Iã et de delatore, qs et qualis is sit. Amplificatio à simili.

Redit ad studia calumniatoris.

Distributio.

guber

gubernatricem pernegat. Tum auditor ceu œstro in auriculam immisso, excan descit, ut pro re conijcere licet, amicum ab se impos animi, re ipsa nondum con sentè cognita, missum facit. Talia ferè sunt, quæ ab impuris istis confinguntur, uidelicet ad irritandos audientium animos maximè accommoda. Tum, qua par te singuli prestant, eam potissimum iaculis suis obnoxiam ij faciunt, ne quod au ditor subita interturbatus ira, uero cognoscēdo collocet ocium: deinde sese pur gaturo non fiat hominis copia, quem criminis admiratio speciesq; ueri occupa runt. Etenim dici non potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat calumniæ facies, si quando cum cupiditatibus auditoris conflictatur. Quondam apud Pto lemæum, cui Dionysio cognomen fuit, quispiam Demetrium Platonicum ac cusauerat, quòd in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; omnium muliebribus non uestiretur, de quo nisi accersitus ad regem mane palām uino libasset, & in stita muliebri amictus, ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos sa lijsset, planè actum erat quòd & regium exemplum non esset imitatus, & aspernaretur Dionysiorum molliciem. Apud Alexandrum grauissimi criminis reus fiebat, qui colere & adorare Hephestiona nollet: nam posteaquam is uiuis ex cessit, amore uictus Alexander effuso animo ad reliquam funeris magnificenti am additum uoluit, ut mortuus inter deos Hephestion haberetur. Continuò ei templa ciuitates pleræq; dicarunt, delubra condiderunt, aras, sacra, ferias NO VO DEO sanxerunt. Iusiurandum omnium religiosissimum Hephestionis no mine fuit. Capitale erat, si quis hac parte uel contaretur, uel neglectim coleret. Hic euiratus affectus, hæc uesania, fuit assentatoribus occasioni, accendendi, in flammandiq; regis. Narrabantur insomnia, uisæ Hephestionis umbræ, prædi cabantur illius responsa. Deniq; aræ & sacra dicata sunt FAMILIARI & malo rum VINDICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mirè oblectaretur, tan dem ita captus est, ut fidem quoq; adhiberet, gloriareturq;, quòd non modo dijs genitus esset, sed deos quoq; ipse faceret. Quo tempore, quantum putamus ami corum Alexandri afflixit Hephestionis diuinitas, Si quibus non uideretur com mune numen uenerari, accusabantur, deportabantur, gratia regia excidebant. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquandiu ordines apud Alexandrū du xerat, magnis item ab rege honoribus auctus, parum abfuit, quin cum leonibus committeretur, criminatus, quòd illachrymasset prēteriens Hephestionis sepul chrum. Verum Perdica hominem seruauit, deos omneis, ipsumq; Hephestiona iuratus, eum sibi in uenatione augusta specie, deū clarè uisum, mandasse, ut Ale xandro diceret, parcendum esse Agathocli, qui non hoc lachrymasset. quòd aut uana sibi Hephestionis diuinitas uideretur, aut mortem miseratus esset commu nem: sed pristinæ consuetudinis, & mutui amoris memoria, permotum esse. Sic igitur affecto Alexādro, locus adsentationi & calumniæ aptissimus fuit. Nam perinde atq; oppugnaturi urbes, non, quà probè munitæ sunt alto, præcipitiac solido mœnium opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiunt quàm minimè defen di, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hāc omnibus uiribus, certatim con tendunt,, quà citra difficultatē irruere, ac potiri rebus queant: Ita qui criminan dis alijs desudant, quod in auditoris animo languidum, fragile, facile subactu ui dent, in eam partem traducunt coguntq; machinas suas. Demum quando insul tus hostileis nemo persentit, nedum nō obnititur, expugnant. Iam intra muros cuncta igni ferroq; deuastant, excidunt, populantur: qualia uero simile est capto, & in seruitutem redacto animo fieri. Arma sunt istis aduersum absentem, fallacia, mendacium, periurium, supplicium, impudentia. Deniq; innumeræ im posturæ, ac malicioſæ cautiones. Omnium maximè præsens, & longè efficacis sima assentatio, Calumniæ cognata, imò soror. Quippe nemo hominū tam gene roso est pectore, etiam adamantino septus muro, qui cum calumniæ cōcedat, non idem assentatione uincatur. Hęc foris recti iudicij ceu fundamenta suffodit

Epilogus distributionis.

Probat exemplis.

Amplificatio à simili.

Arma calumniatorum.

ac ſubruit. Intus coniurati cum hoſtibus proditores, irruentes adiuuant, manus porrigunt, portas aperiunt, & modis omnibus connituntur, ut auſcultatorem calumnia ſibi ſeruum faciat. Sunt autem proditores, de quibus dico: Nouandi cupido, natura humanis ingenijs conſita, præſentium item faſtidium, ſequax eorum animus quorum admiratione capitur. Neſcio enim qui fiat, ut omnes amore ſui immodico admiratio furtim rapiat, & ſuſpicionibus illectet. Quoſdam equidem cõperi ſtudio calumniæ adeo ſuauiter titillari auriculas, ut ſi pennis cõfrices. Proinde talibus adiuti ſocijs, calumniatores cum irruerint, cuncta pro uiribus euertunt: nec magno emitur victoria, ubi nemo repugnat, nemo uim tormentorum ſuſtinet, aut iaculis iacula mutat: ſed qui auſcultat, ipſe ſeſe ſpõte ſua in manus hoſtium dedit. Interim ignarus inſidiarum eſt qui accuſatur. Nam haud aliter qui deferuntur, atq; qui captis urbibus pereunt, dormientes trucidantur. Et quod eſt inprimis mirabile, neſcius ſe reum haberi, neque cuiuſquam ſibi ſceleris conſcius amico candidè congreditur, familiariter compellat, facitq; pro more, iam antè undiq; circumuentus inſidijs miſer. Tum ille, ſi homo ingenuus eſt, & liber, confidensq;, frangit iram, & effundit animum, defenſionem recipit, agnoſcitq; ſe fruſtra aduerſus amicum exacerbatum fuiſſe. Sin autem eſt indole ſeruili, & malè maſcula, audit quidem, et ſummis arridet labris, uerum odit, & clanculum dentibus frendit: ac, ut inquit Poëta: Extruit iræ fundamenta. Quo ego homine profectõ, nihil iniuſtius, nihil tetrius exiſtimo, qui admorſo labro bilem intus alit, odiumq; intra ſe conceptum auget, aliud in pectore clauſum, aliud in lingua expromptum habet, agitq; læta & comica facie, tragœdiam meram, et nihil non triſte patientem. Id ille maximè patitur quum ſimili delator uecordia apud eum, cui parat inſidias, odium muſſando diſſimulauit, effecitq;, ut amicus ei uideretur. Tum enim ne uox quidem delati, nedum non defenſio audiri ſolet. Tantum fidei calumniæ facit, concepta de illorum amicicia opinio. Hic quãto ſatius erat perpendere inter amiciſſimos non raro clàm alijs graues ſimultatum cauſſas intercedere. Sæpenumero item, quorum ſeſe reum calumniator fieri metuit, ſocium inſimulat: ut quum anteuerterit accuſando, ſuſpicione culpæ ac crimine elabatur. Atq; ideo ferè fit, ut quibus nos putent amicos tantũ inimicos nunquam calumniemur. Nam actioni quæ ipſa ſeſe præ ſe ferens actoris odium, prodit, fidei nihil eſſe poteſt. Verum, quos uulgo amicos æſtimant, aggredimur, ceu auſcultatori ſpecimen fidei noſtræ daturi, ubi ſua ipſius cauſſa, commoda, ſalutemq; familiarium amicorum, neglexiſſe uidemur. Eſt & genus alior, quibus tametſi comperitur falſo criminatum apud ſe amicum, tamẽ cum credidiſſe pudet, neq; aſpicere illum, neque in gratiam redire audent: perinde ac ipſi iniuria ſint affecti, quòd alienam iniuriam non proſpexerint. Proinde, multa ſunt humanæ uitæ mala, ex eo quod promiſcuè ac ſine diſcrimine calumnijs creditur. Quale eſt quod apud Poëtam ait Antia:

Perſona eius apud quem quis deferitur.

Exaggeratio calumniæ, ab effectu & eius exemplis.

Bellerophontem occide, aut Prœte peribis.
Qui mihi conatus præſigne auferre pudoris
Fœminei decus.

Cum ipſa prior adoleſcentem ad concubitũ ſollicitaſſet, contempta in hoc periculum induxit, ut cum Chimæra pugna congreſſo, parum abfuerit, quin uictrice beſtia occumberet. Tanta pœna luenda fuit caſtitas, pudorq; iuuenilis, quem hoſpiti coniunx adultera ſuſpectum fecerat. Simile quiddã Phædra priuignum calumniata, effecit ut filij caput pater Theſeus execratum belluis marinis deuoueret: quanquã ò ſuperi, nihil prorſum deliquiſſet.

Obiectio.

At inquiet quiſpiam, an non dignus eſt fide nonnunquam uir, cæterũ bonis moribus & recto ciuilicq; iudicio præditus, qui alterum accuſat? nõ licet tali auſcultemus, modo reliquis ſibi malis artibus tẽperarit? Age inquam, eſt ne alius Ariſtide iuſtior, ille tamen aduerſatus Themiſtocli, contra eum populi animos exacuit, inuidia gloriæ popularis, ut aiunt, uellicatus. Aliãs uir bonus Ariſtides, ue-

Dilutio ab exemplo.

rum

rum homo erat, nec felle caruit, solebatq; amare alios, alios odisse. Iam si uerum est, quod de Palamede ferunt, sapientissimus quidam Achiuorum, ac ad res alias gerendas accommodus, inuidia flagrans, insidias parasse fertur, cognato, amico, ad hæc eiusdem belli socio. Adeo naturæ hominum familiare est, hoc errore labi. Porrò, quorsum attinebat & Socratem recensere, insimulatum apud populum Athenienſem seditionis & impietatis? Quid Themistoclem aut Miltiadẽ tot partis uictoriis, suspitione proditionis notatos? Sunt enim exempla innumera, & uulgo iam pleraq; non ignota. Quid igitur faciet uir prudens in re ambigua? sanè opinor, quod Homerus in Sirenum fabula docet, pernicioſas taliũ ſermonum delitias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectui cuipiam obnoxijs, sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta dicentes reclusis foribus excipiat, inutiles nugas obdito pessulo arceat. Nempe ridiculum fuerit, datum ædibus ianitorem officio suo defungi, aures mentemq; uulgo patere. Postea quàm ergo tale quiddam calumniatum audieris, tute apud animum tuum rem ipsam perpende, nihil attinet qualis sit qui accusat, nihil ad rẽ faciunt alieni mores, nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura rem discute, quo instructior uenit delator: neq; item credere conuenit iudicio & existimationi alterius, imò accusantis odio, sed suum ueri examen apud nos accuratè seruandum est, suæ item calumniatoris inuidentiæ partes dandæ. Denicq; quod utrinq; argumenta suaserint, statuendum. Tum uel odisse uel amare quem diligenter exploraúimus, licet: Priusquam id factum sit, calumniæ concedere in primo statim congressu, herele nimis quàm puerile est, ac indignũ uiro, longeq; à iusticia semotum. At uero horum omnium causſa, una est ignorantia, tenebræq; illæ, quibus suæ cuiusq; hominis rationes moresq; obuoluuntur. Iam si deorum quispiam uitæ nostræ lumen afferat, futurũ est, ut euanescat calumnia, fugiatq; in altum Barathrum, nec usquam in humanis locum inueniat, reddita nobis luce omnium uitæ studiorum, ueritatis beneficio.

Consilium de non admittenda calumnia.

Cõcludit eo de loco cõmuni, quo à principio utitur.

PSEVDOLOGISTA, SIVE DE APOPHRADE, HOC EST, DIE ATRO.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Inuectiua est in eum, à quo derisus fuerat, quòd Apophradis uerbo usus esset, ipsumq; diei atro comparasset. Continetur autem tota oratio duabus partibus, quarum priore ostendit, nomen Apophradis Græcum, & usitatum Græcis esse, & se rectè eo usum quoq; esse, idq; exemplis aliorum, qui similibus nominibus etiam alios nefarios ac detestabiles, probrosè appellarunt. In altera autem uitam & mores, & item sermonem ac dicendi genus illius insectatur, ostendens illum meritò ac dignè ista uoce cognominari, utpote atrum ac detestabilem, & ab alijs quoq; similibus antea appellationibus eodem modo passim notatum, afficta etiam prosopopœia linguæ, expostulantis cum illo super abusu, & fœdo ministerio, cui adhibeatur. Exordium longius paulò est ad attentionem ac docilitatem pertinens, captata interim et beneuolentia instituto suo, ab exemplo Archilochi, qui se eodem modo ultus fuerit. Post Exordium Prosopopœia Elenchi ex Menandri prologis introducitur, qui argumentum rei et occasionem scripti huius exponit. Titulus alter à materia de qua tractatur, alter ab ipsius, qui accusatur effectu fluxisse uidetur. Sumptus est, quòd falsò de uoce Apophradis iudicarat, eamq; quasi peregrinam ac barbarã deriserat. Est enim λογίσης examinator, ἐξεταστὴς & κριτὴς seu δοκιμαστὴς, ut Hesichius indicat.

AT quòd ignorabas nomen Apophradis (hoc est, diei atri) cuiuis facile patet. Quomodo enim accusares me ceu barbarum lingua, ob hoc, quòd de te dixi, Apophradi similem esse te (Nam mores tuos memini me, cum tali die conferre) nisi prorsus ne audisses quidem nomen hoc. Ego uero ipsam quidem Apophradem, quid sibi uelit,

Exordium ab asseueratione & intermissione.

quidq; significet, paulò pòst docebo te. In præsentia autem Archilochi illud tibi dico, quòd uidelicet, cicadam ala comprehenderis. Si modo de poëta quodam Iambico, Archilocho audisti aliquando, qui genere quidem Parius fuerit, Cæterum homo supra modum liber, & dicax, neq; conuiciari unquam ueritus, etiã si quàm maximè molestus futurus esset ijs, qui in Iamborum ipsius ociũ incurrerent. Ille igitur cum malè à quopiam istorum audijsset, Cicadam, ait, comprehendisse hominem alis: comparans se ipsum cicadæ Archilochus, insecto uidelicet, natura quidem strepero, & nulla cogente necessitate, uocali: quoties autem etiam ala comprehenditur, altius quiddam stridenti. Tu quoq; igitur, inquit, homo infelix, quid tibi uis, qui poëtam loquacẽ contra te ipsum irritas, alioqui caussas, & materiam Iambis suis quærentem? Atq; hæc tibi quoq; nũc interminor, haud equidem per Iouem me ipsum cum Archilocho cõferens, unde enim hoc possem, ut qui longè adeo inferior illi sim? sed quòd tibi conscius sim, innumera quædam Iambis digna, abs te in uita perpetrata esse. Ad quæ mihi uidetur ne Archilochus ipse quidem sufficere, assumpto etiam Simonide & Hipponacte, ut uel unum aliquod eorum, quæ in te sunt, malorum describant. Adeo ceu pueros quosdam tecum collatos, malicia superasti et Orodœcidem, & Lycamben, & Bupalum, quibus Iambos ille suos consumit. Atq; adeo uidetur deus quispiam ritum istum tunc labijs tuis immisisse, quando Apophradis huius mentio facta est: quo uidelicet ipse quidẽ Scythis manifestior fieres, quòd indoctus summopere esses, & communia hæc, & ante pedes posita ignorares, principium autem commodum atq; aptum orationis contra te instituendæ, suppeditares homini libero, & iam olim familiariter te, idq; exactè noscẽti, nihilq; uerituro, quo minus omnia foras eloquatur: imò uero præconum more proclamet, quæcunque agis, noctu & interdiu etiam adhuc nunc, post multa illa superiora ac uetera. Atqui frustra fortassis & superuacuum fuerit, certo atq; erudiendi modo, ad te dicendi libertate uti. Neq; enim ipse unquam melior futurus facile es, ex ea obiurgatione, non magis, quàm scarabæus, si monitus sit, ut ne amplius in stercora huiusmodi uoluter, cum ille semel istis assueuerit. Neq; etiam quenquam esse arbitror, qui adhuc ignoret ea, quæ tu ausus aliquando fueris, quæq; homo ætate iam confectus, in te ipsum iniquè delinquis. Non ita tutus, neque obscurè adeo malus es, neq; etiam opus quopiam est, qui tibi pellem Leoninam detrahat, ut manifestus fias, Canthelius siue Asinus tantus existens, nisi uero quis ex Hyperboreis paulo antè ad nos huc profectus sit, aut intantum Cumanus existat, ut non statim conspectum te, asinum omnium contumeliosissimum agnoscat, non expectato, dum rudentem etiam audiat. Ita iam olim & à me, & apud omnes, & sæpe, res tuæ proclamatæ sunt, & famam inde haudquaquam exiguam nactus es, supra Ariphradem adeo, & supra Sybaritam Misthonem, & supra Chium illum Bastam, qui ijsdem in rebus doctus atq; excellens fuit. Sed dicendum tamen est, etiam si frigida atq; emarcida iam dicere uidebor, ne in eam culpam incidam, quasi solus illa ignorem. Imò uero aduocandus nobis Menandri prologorum unus aliquis, Elenchus uidelicet ille, amicus ueritatis, & libertatis deus, haud quaquam obscurissimus ille quidem eorum, qui in scenam ascendunt, solis uobis inimicus, qui linguam ipsius formidatis, & scientem omnia, & planè enarrantem, quorumcunq; uobis conscia est. Plausibile igitur hoc fuerit, si ille uoluerit, ante nos ingressus, exponere auditoribus, uniuersam fabulæ rationem. Proinde age, ô Prologorum atq; deorum optime Elenche, uide ut planè doceas, atq; informes auditores, quòd uidelicet, nõ frustra neq; odij concilianti gratia, neq; etiam illotis, quod aiunt, pedibus ad orationem hanc peragendam accessimus: sed cum ut priuatum quiddam ulciscaremur, tum quia, illud quod commune est, hominem ob maliciam ac uanitatem odio prosequeremur. Atq; hæc sola præfatus, ac planè elocutus, propitius abi iterum è medio. Cætera uero

Amplificatio ex collatione.

Reiectio simulatæ, quæ attentiores facit.

Prosopopœia qua ex Menãdri prologis Elenchum introducit, qui ad dicendũ paret, & ueluti Protasim quandã fabulæ exponat

nobis

nobis relinque, imitabimur enim te, & coarguemur pleraque, ut & ueritatis & libertatis gratia, nemo te accusaturus sit. Neq; uero me, ô optime, apud ipsos cõmendaueris, neq; rursum, quæ illi adsunt, præfuderis temerè. Non enim dignum est, deus cum sis, in os tibi uenire uerba de rebus execrabilibus adeo ac detestandis facienda. Nam Sophista atque impostor iste dicendo (hæc iam prologus inquit) Olympiam aliquando uenit, orationem multò iam antea conscriptam, recitaturus ijs, qui ad solemnem ludorum celebritatem conuenerant. Erat autem argumentum eius scripti. Pythagoras, prohibitus aliquando ab Athenienſibus communicare, ut opinor, cum ijs qui Eleusinia sacra peragebant, tanquam barbarus, eò quòd ipse Pythagoras diceret, ante ea tempora, etiam Euphorbum sese fuisse. Cæterum erat oratio ea ipsius iuxta Aesopi graculum, collectitia, ex uarijs alienis pennis consarcinata. Itaq; cum uellet haudquaquam frigida ac uana dicere uideri, ex notis ac familiaribus quendam rogat (erat autem homo ille Patrensis genere, circa lites & actiones forenses plerumq; uersatus) ut postquam dicendi argumẽtum aliquod postulasset, Pythagoram ipsi statim sub ijceret. Ac ita tum fecit homo ille, & persuasit theatro, ut orationẽ illam de Pythagora, audirent. Erat igitur, id quod consequens tum fuit, iste quidem ad agendum & exprimendum gestu sermonem, ualdè ineptus, & à ratione alienus, connectens & agglomerans, ut par est, ea quæ longè antè meditata atque exercitata habuerat, tametsi impudentia, quæ quàm maxima erat, auxiliabatur quoque, ac manum porrigebat, & cum eo unà certamen obibat. Risus autem ab auditoribus undique multus. Ac alij quidem ad Patrensem illũ interea aspicientes, significationem dabant, quòd haudquaquam clàm ipsis esset, quòd illius ope fallacia ac techna hæc composita esset: alij autem, etiam ipsa ea, quæ recitabantur agnoscentes, per totum illud auscultandi tempus, unum hoc opus agebant, ut se mutuo explorarent, quo modo quisque memoria teneret, & dignosceret, unde quicque ex ijs Sophistis, qui paulò ante nos celebres fuere, in declamationibus siue meletis quas uocant, desumptum esset. Porrò inter hæc omnia, etiam is qui orationem hanc scripsit, inter ridentes & ipse erat. Cur autem non rideret ob manifestum adeo, & ineptum, atque impudens facinus? Ac fortè, est enim risus intemperantior paulò, cum ille uoce ad canticum deflexa, lamentationem quandam, ut ipsi uidebatur, Pythagoræ decantaret. hic meus poëta, illud quod uulgo dici solet, Asinum ad lyram, uidens, in cachinnum admodum suauem solutus est, quod alter conuersus, aspexit. Et hoc est quod illos paulò antè inter se inimicos reddidit. Atque hinc, erat quidem anni principium, imò uero tertia dies à nouilunio magno, quando Romani, iuxta ueterum consuetudinem & ipsi preces quasdam pro toto anno faciunt, & sacrificia peragunt, pro eo ac ipsis rex Numa sacrificandi ritus hos constituit, persuasiq; sunt quòd eo potissimum die uotis ac precibus, Dijuacent, atque animum aduertant. In hoc igitur festo, & calendis solemnibus ridens Olympiæ tum ille, sub Pythagora isto supposititio conspicatus accedentem execrabilem, & arrogantem istum alienarum orationum histrionem, (Norat autem & mores eius exactè, & reliquam nequitiam, atque impuritatem uitæ, & quæ facere diceretur, & quæ faciens, deprehensus fuerat) tempus ad quendam amicorum, inquit, uobis est, discedere, atque hoc inauspicatum spectaculum relinquere. Nam homo iste, obuiam nobis factus, uidetur suauissimum hunc diem in apophradem nobis conuertere. Quo audito, sophista ille, mox uerbum Apophradis, ueluti peregrinum atque alienum à Græca lingua ridere cœpit, & hominem pro superiore illo risu uicissim ultus est, ut quidem ipse putabat, & ad omnes dicebat: Hui Apophras? Quid hoc autem est? fructus, an herba aliqua, an instrumentum? Num igitur comeditur, aut

Narratio, qua Protasis siue argumentum rei exponitur

an bibitur? aut quid tandem eſt Apophras? Nam ego quidem neq; audiui unq;, neq; intelligo facile, quid nam etiam ſit, quod ille dicit. Atq; hæc tamen ille quidem putabat ſe contra hunc ualdè acerbè dixiſſe, ac multo adeo riſu Apophradem ipſam arripiebat. Cęterum non animaduertebat, quòd interim extremum contra ſeipſum inſciciæ teſtimonium proferebat. Huius igitur gratia, orationẽ hanc ſcripſit, is qui me huc ad uos præmiſit, ut uidelicet oſtẽderet, celebrẽ iſtum ſophiſtam, communia illa Græcorum, & quæ illi etiam, qui in officinis atque tabernis ſedent, ſcire ſolent, adhuc ignorare. Hactenus Elenchus ille. Ego uero (iam enim ipſe ad reliqua fabulæ peragenda accedo) meritò debebam, uelut ex Delphico tripode, tandem illa addere, qualia uidelicet facta tua in patria fuerint, qualia in Paleſtina, qualia in Aegypto, qualia in Phœnicia ac Syria, atque exinde deinceps in Græcia & Italia: & poſtremo quæ nũc Epheſi facis, quæ quidem uecordiæ iſtius tuæ, quaſi quoddã ſummariũ ſunt & caput, & coronis morum. Poſtquam enim iuxta prouerbium, Ilienſis cum ſis, tragœdos conduxiſti, tempus iam eſt, ut propria tua mala audias. Imò uero nõdum etiam, ſed de Apophrade prius. Nam dic mihi per Pandemum, & Genetyllidem, & magnam matrem, quo tandem modo reprehendendum, ac riſu dignum uidetur nomen Apophradis? Non enim mehercle Græcorum proprium erat, ſed alicunde ex Gallorum, aut Thracum, aut Scytharum commixtione, uelut commeſſabundum introductum. Tu uero, cuncta enim Athenienſium cognita habes, ex cluſiſti illud continuò, & uelut per præconem, è ciuitate Græcorum eieciſti. Et ex eo riſus iſte uidelicet, quòd barbarè ac peregrino modo loquor, & tranſgredior terminos Atticos. At uero quid aliud Athenienſibus ita familiare ac patrium, uti hoc nomen: dixerint illi, qui huiuſmodi melius, quàm tu, ſciunt. Quapropter citius Erechtheum, aut Cecropẽ, peregrinas & aduenas apud Athenienſes eſſe probaueris, quàm Apophradis nomen oſtenderis, non proprium, aut non inibi natum, & genuinum Atticæ eſſe. Nam multa quidem ſunt, quæ & ipſi eodem modo cum cęteris hominibus omnibus appellant. Apophradem autem ſoli illi atram, & abominabilem, & inauſpicatam, & nefaſtam, tibiq; ſimilem diem uocant. Ecce didiciſti iam obiter quoq;, ſignificationem Apophradis, & quis dies ater uocetur. Quando uidelicet neq; magiſtratus de rebus conſultant publicè, neq; lites in foro diſceptantur, neq; ſacrificia peraguntur, neque quicquam eorũ, quæ more & auſpicatò ſolent, tractatur. Is dies Apophras ſiue ater dicitur. Atque huiuſmodi dies apud alios alijs de cauſſis indicti ſunt. Aut enim pugna aliqua magna ac graui ſuperati ſunt, ac dies exinde tales, quibus cladem eam accepere, pro nefaſtis, & inauſpicatis ad res legitimas gerẽdas, habendos cenſuerunt: aut mehercle etiam. Atqui ineptum fortaſſis, & intempeſtiuum utiq; iam fuerit, dedoceri, ac denuo diſcere talia, uirum ſenem adeo, ne illa quidem, quæ his priora ſunt, ſcientem. Proinde hoc omnino reliquum eſt, & ſi didiceris ipſum, omnia exinde nobis ſcies. Vnde enim heus tu? Nam cætera quidem, etiam ſi ignorare, ignoſcendum ſit, ea uidelicet, quæ extra communem uiam poſita, & obſcura hominibus priuatis atq; indoctis ſunt. Diem tamẽ atrum, etiam ſi uolueris, nominare aliter quàm Apophrada non poteris. Nam hoc unum ac ſolum nomen omnium poſitum eſſe dixerit quiſpiã. At uero uetuſtorũ uerborũ alia quidem uſurpanda ſunt, alia autem non item, quæcunq; eorũ uidelicet, non ita multis conſueta atq; uſitata ſunt, ut ne perturbemus auditum, & uulneremus intelligentium *aures. Ego uero, uir optime, ſi ad te quidẽ uerba feciſſem, de te ita dicens, peccaſſem fortaſſis. Decebat enim, decebat, inquam, aut Paphlagonum, aut Cappadocum, aut Bactrianorum uerbis conſuetis ac patrijs tecum loqui, ſi intelligere deberes, quæ dicerentur, & audiendo uoluptatẽ aliquam capere. Cæteris autem Græcis, opinor, ſecundum Græcam linguam conuerſari decet. Deinde etiam Atticis per ſucceſſionem temporum multa uariantibus

Hactenus prologus deinceps orõem ſuſcipit ipſe Lucianus.

Propoſitio. cũ diuiſione.

Veteris cognomina ſunt. Suidã uide.

I. Quæſtio, an Græcũ nomẽ Apophras & quid ſignificet.

Quid Apophras.

Præciſio.

II. Obiectio.

**Fortaſſis, nõ intelligentiũ. legendũ. Diluuio à perſonæ qualitate, & ipſius uocis.*

riantibus in lingua fuit, hoc nomen inter præcipua manſit, hoc modo ſemper, & ab omnibus ipſis dictum. Ac ſanè commemorarem etiam eos, qui ante noſtram ætatem, eodem nomine uſi ſunt, niſi & iſto modo perturbaturus te eſſem, peregrina & ignota tibi poëtarum, oratorum, & hiſtoricorum uerba recenſendo. Imò uero, ne ego quidem tibi eos dicam, qui illud uſurparunt. Omnes enim norunt. Sed tu contrà, ſi mihi unum aliquem ex ueteribus oſtenderis, qui nomine hoc uſus non fuerit, aureus, ut aiunt, in Olympia ſtatueris. Atqui ſi quis ſenex adeo, & ætate confectus, huiuſmodi ignorat, uidetur idem mihi, quòd Athenæ ciuitas eſt Atticæ, & Corinthus in Iſthmo, & Sparta in Peloponeſo, ignorare. Supereſt igitur fortaſſis illud tibi ut dicas, ipſum quidem nomen apophradis noſſe te, cæterum uſum eius, ut intempeſtiuum accuſaſſe. Age itaq; & de hoc reſpondebo tibi conſentanea: tu uero animum aduerte, niſi omnino par ui facis, ſi nihil ſcire uidearis. Nam & ueteres huiuſcemodi multa ante nos in eos, qui tibi ſimiles erant tum, iactarunt. Erant enim tunc quoq; (ut eſt ueriſimile) moribus abominabiles quidam, & impuri, & perditi ingenijs. Atque alius quidem, cothurnum quendam appellabat, uitam illius cõparatione hac perſtringens, ut inconſtantem & ambiguam, perinde ut calciamenti genus hoc eſt. alius autem Lypaẽn*, quòd conciones turbare ſolebat, orator tumultuoſus exiſtens. rurſum alius, Hebdomam, quod perinde ut pueri ſeptimanis diebus ſolent, etiam ille in concionibus luderet, & rideret, & ſerium ſtudiumq; plebis pro ludo ac ioco haberet. Ne dederis itaque & mihi, per Adonidem, cõparare hominem perditum, & omni maliciæ innutritum, diei atro & inauſpicato. Nam nos & claudos, ad dexteram declinamus, ac maximè ſi manè uideamus ipſos. Et ſiquis ſpadonem, aut eunuchum aſpexerit, aut ſimiam quoque, egreſſus domo, ſtatim conuertit pedem, & regreditur, ominans ſibi haudquaquam proſperas diei illius res atque actiones fore, præ malo hoc primo & inauſpicato omine. A principio autem, & in foribus, & in primo egreſſu, & mane primo totius anni, ſi quis uideat Cinædum, & nefaria perpetrantem pariter, & patientem, notum ob hæc, & eneruatum, & tantum non ipſo nomine, quæ agit, præ ſe ferentem, deceptorem, præſtigiatorem, periurum, peſtem, cataſtam, barathrum, non effugiat? neque talem diei atro comparet? An uero tu talis non es? Haudquaquam negabis, ſi modo noui fortitudinem tuam iſtam qui certè & animũ attollere ob hæc mihi uideris, uidelicet quòd tibi gloria iſta rerum tuarum non prorſum perit. Sed omnibus notus es, & paſſim celebris. Quòd ſi autem etiam contrà ieris, & inficiaberis talem te eſſe, cui quæſo credibilia iſta dices? An ciuibus tuis. Nam hinc ordiri æquum eſt, at norunt illi prima tua incunabula, & quo pacto tradideris te ipſum perdito illi militi, & cum eo unà turpiſſimè ac flagitioſiſſimè oberraueris, omnia obſequens ac patiens, donec te, iuxta prouerbium, pannum lacerum, detritum & confectum extruſit. Etiam illa meminerunt, ut eſt conſentaneum, quæ in theatro adoleſcens egiſti, quando ſaltatoribus, ac mimis ſubſeruiebas, & in ducendis ordinibus ſeu choris, quaſi quidam dux eſſe cupiebas. Quippe nemo ante te theatrum ingrediebatur, nemo ne nomen quidem fabulæ quod eſſet, renunciabat, ſed tu ornatè admodum, ſubligatis aureis crepidis, & indutus ueſte tyrannica, antecæteros immittebaris, qui beneuolentiam à thearro poſtularet, coronas ferens, & cum plauſu rediens, honore tandem ab ipſis affectus. At nunc orator es, & ſophiſta, & ob hoc ſi audiant aliquando talia de te illi, iſtud ex Tragœdia uidelicet: Et ſolem geminum, & dupliciter ſe oſtendere Thebas, putabunt: & in promptu atque in ore tum omnibus ſtatim notum illud erit: Hiccine ille? qui tum? & quæ poſt illa ſequuntur. Proinde & ipſe rectè facis, qui omnino non aſcendis ad illos, neque in patriam crebro uentitas, ſed fugis illam ultrò, quanquam neque hieme malam, neque æſtate moleſtam ni-

III. Obiectio. Dilutio ab exemplis.

Hoc notæ notatus fuit Theramenes, de quo Xenophon lib. 2.

* ἀ λυπαρεῖν uidelicet deducta uoce, qđ moleſtare & uexare ſignificat.

II. Pars, qua uitã aduerſarij inſectatur, ut dignã appellatiõe iſtã.

Diſtributio, qua quõ ſingulis locis uixerit exponit, et primo in patria.

mis, ſed pulcherrimam & maximam omnium in Phœnicia ciuitatum. Nam eo argui, & cum iis, qui uetera illa ſciunt, ac meminerunt, conuerſari, laqueus reuera tibi eſt. Sed quid iſta fruſtra nugor? Quem enim tu unquam ueritus fueris? aut quid turpe putaueris, eorum etiam quæ extrema ſunt? Audio autem et poſſeſſiones eſſe tibi apud illos magnas, nimirum miſeram illam turriculam, cũ qua Sinopenſis illius dolium collatum, Iouis atrium uideri queat. Proinde ciuibus quidem tuis haudquaquam ullo modo perſuaſeris, ut non omnium deteſtabiliſſimum te credant, & commune adeo totius ciuitatis dedecus. Fortaſſis autem & cæteri habitantes in Syria, eadem de te, cum illis teſtabuntur, ſi te dicas nihil mali aut reprehenſione dignum feciſſe. Nam me Hercle Antiochia quidẽ etiam ipſum iſtud opus uidit, quando, cum adoleſcẽtem illum Tharſo uenientẽ, abduxiſſes. Sed & detegere ipſa inhoneſtum fortaſſis mihi fuerit. Verumtamen norunt, & meminerunt illi, qui tum aſtabant uobis, atq; aſpiciebant, te quidem in genu inclinatum, illum autem noſti quid facientem quoq;, niſi omnino perpetua rerum obliuione laboras. At in Aegypto illi fortaſſis non norunt te, qui te poſt præclara iſta in Syria, certamina, fugientem inde ob ea, quæ modo dixi, ſuſceperunt, cum te ueſtiarij inſequerentur, à quibus ueſtibus præcioſis cõparatis, uiaticum tum habebas. Sed non minus Alexandria quoque conſcia tibi eſt. Et per Iouem haudquaquam poſteriorem eam Antiochia cenſeri decebat, niſi quòd proteruitas iſta tua manifeſtior, & turpitudo flagitiorum inſanior illic fuit, & nomen, ob hæc maius, & ſuper omnia caput adapertum. Vnus tantum fuit, qui crederet tibi inficias eunti, quòd nihil tale commiſiſſes, ac poſtremus auxiliator tibi fuit, is qui ſtipendium dabat, uir inter præcipuos Romanorum. Nomen autem ipſum permittes mihi, ut taceam, & hoc, apud omnes eos qui ſciunt, quem dicam. Ille igitur, cætera quidem, quæcunq; ſuſtinuit in cõuerſatione illa à te perpetrata, quid attinet dicere? At uero quando te deprehendit in genibus adoleſcentuli pocillatoris, cœnopionis iacentem, quid putas? credidit ne tibi, talem te non eſſe, cum ipſum opus aſpiceret? Haudquaquam opinor niſi prorſus cæcus fuit, uerum apertam uoluntatis atq; animi ſignificationem dedit. Cum teſtatim ex ædibus eiecerit, & eas expiamentis quibuſdam luſtrauerit poſt exitum inde tuum. Nam Achaia quidem, & Italia tota referta eſt operibus tuis, & fama ea, quæ ob illa conſecuta eſt, & ſanè gratulor tibi ob tam præclaram laudẽ. Quare ad eos qui mirantur ea, quæ nunc Epheſi abs te geruntur, illud equidem dico, quod ueriſſimum eſt, quòd mirum foret, ſi nõ mirarentur, ſi prima illa tua opera noſſent. Atqui nouum hic iſtud uidelicet cum mulieribus quoq;, addidiciſti. An non congruum igitur, dic mihi, fuerit, hominem talem Apophradem appellari? Sed quid, per Iouem? num etiam oſculari ore inſuper uoluiſti nos ob talia facta? Iſtud igitur contumelioſiſſimè facis, & maximè eorga eos, quos minimè decebat, ſectatores tuos, quibus ſatis fuerat, illa ſolum mala ab ore tuo percipere, uerborum uidelicet barbariem, & uocis aſperitatem, & indiſcretam, atq; inordinatam enunciationem, & à Muſis omnino alienam, & id genus alia. oſculari autem etiam te ſupra hæc: abſit ô malorum auerſor Hercules. Nam ſcutum potius, aut uiperam oſculari ſatius fuerit. Quòd in morſu ibi omne periculum, & omnis dolor, & medicus accerſitus, facilè illum qui depulerit. A tuo autem oſculo, & ueneno iſto, quis quæſo uel ad ſacra, uel ad aras accederet? Quis autem deus exaudiret etiam precantem? quàm multis luſtrationibus, multiſq; fluminibus opus foret? At talis ipſe cum ſis, derides alios ob nomina, ac uerba, cum tu interim facinora talia ac tanta perpetrare ſoleas. Atqui ego quidem ſi Apophradis uocabulum ignorarem, erubeſcerem potius, nedum ſi dixiſſem, inficias irem. Te uero nemo noſtrũm accuſauit adhuc quòd ἐρωμολόγος dixeris, & προσωμάδλητας, & ῥησιμετρεῖν, & ἀθηνιῶ pro Athenas deſidero, &

Quæ Antiochiæ.

Præciſio.

Quæ in Aegypto.

Quæ Alexandriæ.

Quæ Epheſi.

Regeſtio.

ἀ ἐρωμᾶς ἀδ ſortiaſſe, quod rudere ſignificat, & λέγειν μάδλητος uoce, etiam Ariſtophanes utitur pro futili & nequam unde hic προσωμάδλητας finxit. ἀνα

ῥησιμετρεῖν pro perorare uidetur ab affectatoribus poni.

ἀνθοκρατεῖν, & σφενδικίζειν, & χειροβλημᾶσθαι. Malum te malè perdat Mercurius Logius, unà cum ipsis uerbis. Vbi enim huiusmodi scripa reperis? In angulo fortassis alicubi alicuius expoëtis istis Ialemo frigidioribus defossa, situ & araneis oppleta, Aut alicubi ex libris Philænidos, quos in manibus crebro habes: ueruntamẽ te, atq; ore tuo digna. * Quia autem oris mentionem feci, quid diceres quæso, si te in ius uocaret lingua. Fingamus enim hoc pacto, & te iniuriæ, aut quod modestius paulò foret, contumelię ac cusaret, ita dicens: Ego te, ingratissime, pauperem atq; inopem susceptum, & uictu quoq; carentem, principio quidẽ in theatris celebrem feci: nunc quidem Ninum, nũc autem Metiochum, deinde paulò post Achillem quoq; exhibens. Post hæc autem docentem pueros syllabas nectere, longo tempore alui. Iam autem & alienas istas orationes, uelut in scena, exhibentem, sophistam uideri feci, eamq; gloriam tibi, quam minimẽ conueniebat, adaptaui. Quid igitur tantum habes, quod imputare mihi possis, ob quod adeo contumeliose me tractas? & iniungis mihi mandata quædam turpissima, & ministeria execratione digna? Non satis mihi sunt, ea quæ per diem fiunt, opera nefaria, mentiri puta, & peierare, & tot nugas atq; ineptias exhaurire: imò uero cœnum uerborum istorum, euomere: sed neq; noctu me miseram, ocium ducere sinis, sed sola ego omnia tibi facio, & proculcor, & contaminor, ac lingua perinde ut manu uti decreuisti, & quemadmodum alienam contumelia affícis me, tantisq; malis obruis. Loqui meum opus solum est. Talia autem facere ac pati, quę tu cogis, alijs partibus iniunctum est. Quare utinam & me aliquis, ceu philomelæ illam execuisset. Nam mihi beatiores illorũ linguæ uidentur, qui liberos suos deuorarunt. Huiusmodi, per deos, igitur, si lingua diceret, propria aliqua assumpta sibi uoce, ac barba tua, uelut patrona aduocata, quid quæso respõderes ipse? Illa scilicet, quæ & ad Glaucum nuper abs te dicta sunt, cum ille te ob opus iam actum accusaret, quòd ob hoc celebris breui tempore, & notus omnibus factus esses. Vnde ergo ita celebris? ob orationes ne redditus? At sufficit quo modo cunq; clarum ac celebrem esse. Deinde etiam connnmerarer ipsi multas istas appellationes, quas passim apud uarias gentes adeptus es. Quo magis etiã miror, quòd cum Apophradem audieris, ægrè tantopere tuleris, ob illa autem nomina nihil indigneris. Nam in Syria quidem Rhododaphne uocatus es, quã obrem autem ita me Minerua amet, erubesco dicere, quare quantum quidem in me est, obscurum etiam maneat. In Palestina autem Sæpis nomine, ob barbæ, opinor, spinositatem, quoniam inter opus pungere solebat. Adhuc enim tondebas ipsam. In Aegypto uero, Angina dictus es, quod per se manifestum est. Nã aiunt te propemodum suffocatum esse, cum in nautam quendam crassiorem, ex ijs qui in onerarijs atq; maioribus nauibus sunt, incidisses: qui tibi, postquam imposuisset, etiam ipsum os obturauit. Nam Athenienses quidem, optimi illi, obscurius nomen nullum, dedere tibi, sed literæ unius appositione te honorantes, Atimarchum appellarunt. Decebat enim & illud affectatum ac nouum habere te. In Italia autem, papæ, heroicum illud, Cyclops uocatus es, quòd aliquando etiam ad ueterem ornatum ac modum illum, iuxta ipsa Homeri poëmata, uersibus peragere tu quoq; turpitudinem illam affectasses. Ac ipse quidem iacuisti ebrius iam, mulctrale habens in manu, Polyphemus uidelicet coire gestiens, adolescens autem mercede conductus, rectam habens uectem, probè admodum acutam, quasi Vlysses quidam te inuadebat, excussurus uidelicet oculum,

Quem tamen haud tetigit, iuxtaq; elabitur hasta,
Et ferit extremum uibrata cuspide mentum.

ἀνθοκρατεῖν, fortassis pro ἀνθοφορεῖν. Vnde ἀνθεσφόρια, festũ Proserpinæ. σφενδικίζειν, obscurum, an à σφενδόνη cum oculorum partem, quæ pupillã cingit, significat, accipiendũ p̃ innuere, ut faciunt puellæ, petis oculis. an ab eadem uoce cum fibulam & ornamentum muliebre significat. χειροβλημᾶσθαι aũt manibus cogi tractare papillas mulierũ, id quod βλημάζειν quoque per se significat. Logius aũt Mercurius cognomine dicitur, quasi eloquentiæ præses. De Ialemo Erasmus in prouerbijs. De Philenide suprà in Amoribus quoq; mentio facta est.

* Prosopopœia linguæ expostulantis cum abuteme.

Quòd et alijs nominibus probrosis appellatus fuerit.

Fortassis enim nomen illius Timarchus fuerat.

neq; enim absurdum, aut ineptum puto fuerit, cum de te uerba faciamus, frigidiora quoq; paulò hæc dicere. Tu uero Cyclops ille, diducto ore, & quàm latissimè licebat, hians, sustinebas ab illo tum occæcari tibi maxillam. Imò uero quẽ admodum charybdis, quærebas unã cum ipsis nautis & clauis, & uelis totum illum absorbere Vtin, siue Neminem. Atq; hæc tum aspiciebant etiam cæteri, qui aderant. Deinde postero die, una ea tibi defensio erat, ebrietas, & ad merum cõ fugiebas. His igitur ac talibus nominibus opulentus cum sis, pudore afficeris erga Apophradem, per deos itaq; dic mihi, quo pacto afficeris, cum illa quoque dicunt pleriq;, λεσβιάζειν & φοινικίζειν? num igitur & hæc perinde ut Apophradem ignoras, & existimas fortassis etiam laudari te ab ipsis? An hæc quidem, ut cõsueta & familiaria nosti: Apophradem autem ut solam ignotam improbas, & à catalogo uerborum tuorum excludis? Proinde non indignas pœnas nobis exoluis, sed etiam muliebri consortio, & ad Gynecæa usq; notus es. Nuperrimè igitur cum nuptias quasdam Cyzici, ambire ausus esses, probè admodũ explorata omnia habens, optima illa mulier, respondit: Haud quaquam, inquiens, uirum eum accepero, qui ipse quoq; uiro indiget. Et tamen in talibus rebus constituto tibi, adhuc uerborum cura est, & rides, conspuisq; cæteros. Meritò sanè. Neq; omnes similia tibi dicere possumus. Vnde enim, aut quis adeo in uerbis audax foret, ut contra tres adulteros, pro gladio tridentẽ postulet. De Theopompo* autem ob Tricaranum, in iudicio agentem, dicat, tricuspide oratione ipsum confecisse ciuitates præstantiores. Et rursum tridente interfecisse ipsum, Græciam: & esse Cerberum in oratione. Nam paulo antè & lucerna accensa, quærebas frarrem quendam, ni fallor, mortuum, & alia infinita: quorum ne mentionẽ quidem facere dignum est, excepto solo illo, quod, qui audierunt, memoriæ retulere. Diues quidam opinor, & duo pauperes erant, inter se inimici: postea de diuite loquens: occidit, inquis, θάτερον τὼν πενήτων. Ridẽtibus autem, ut par erat, ijs qui tum aderant, corrigens uidelicet tu, & id quod erratum erat, restituens: Haud quaquam, subijcis, sed ἄτερον αὖτ occidit. Omitto antiqua illa: † puta τριῶν μανδῦν, & ἀνυπεμάλε, & τὼ ταμαμα, & ἐκχύνειν, & quæ alia præclara in orationibus tuis effulgent. Nam quæ paupertatis caussa facis, ò cara Adrastia, nemini exprobra uero. Ignoscendum enim, si quis fame coactus, depositò à ciue accepto*, deierarit se illud haudquaquã accepisse: aut si quis impudenter postulat, imò uero mendicat, & furatur, & publicanorum more, rapit. Haud equidem ista dico. Neq; enim inuidia ulla est, quoquo modo depellere inopiam, sed illud intolerabile tandem, pauper cum sis, in solas huiusmodi uoluptates omnia ea profundere, quæ per impudentiam istam acquiris. Nisi siquid utiq; etiam laudare mihi concesseris, admodum urbanè abs te factum, quando cum Tisiæ artem noris, bis Coracis ♣ opus ipse peregisti, subreptis stulti illius senis, triginta aureis. Ille autem propter Tisiam, pro libro, septingentas & quinquaginta drachmas exoluit, deceptus uidelicet. Multa adhuc alia possem dicere, sed tamen cætera quidem uolens remitto tibi. Illud autem solum adhuc uerbis addam. Age ista quidem fac, ut tibi lubet, néue desieris huiusmodi in te ipse debacchari. Ab illo autem caue. Non enim pium aut fas est, eandem Vestam, eos qui talia committunt, inuocare, & amicitiam præbibere, eadem q; obsonia attingere. Sed neq; illud: ob uerba uidelicet oscula: idq; cum ijs, qui tibi non multò antè, apophradam ipsum os effecere. Ac postquam semel admonitionem amicam exorsi sumus, etiam illa si uidetur, abs te amoue, unguento puta canos istos inungere, & pice sola illa, quę stis, uelli. Nam si morbus quidem aliquis urgeret, totum corpus curandum foret: nunc autem cum nihil ægrotas tu huiusmodi, quid attinet pura, ac lęuia, & glabra illa tibi reddi, quæ ne aspici quidem fas erat. Illud tibi unum relictum est, qui doctrinam ac sapientiam præ te feras, cani uidelicet, & non amplius nigricare: id tanquam operculum quoddam malitiæ ac detestabilitatis istius sit.

Pro-

Obscœnarũ rerum uerba sunt, à morib. Lesbiarũ & Phœnicum sumpta.

Hactenus uitã & facta insectatus est, iam et sermonẽ et dicẽdi genus. Arx siue castellũ fuit Argyorũ, ut Suidas, Pollux, Phliasius.

Alterũ amicorũ sed θάτερον neutrum est, cũ πένης masculino genere ponatur. ἄτερος & ntõ casu dicitur, p ἕτερος, non p τὸν ἕτερον.

† Triũ mensiũ, tẽpestas, uolo, effũdo. In quibus dũ affectat Atticus uideri, & numeros confundit, & uerbis obsoletis utitur.

♣ Alludit ad significationẽ κόρακος, id est corui. fuere aũt Tisias et Corax primi inuẽtores artis Rhetoricæ, ut et Cicero meminit.

Proinde parce ipsis per Iouem, cum in hoc, tum maximè in barba ipsa, neq; poluas hanc amplius, neq; contumelia afficias, aut si prorsus hoc nequeas, noctu sal rem & in tenebris. Interdiu autem apage. Est enim omnino ferum, ac bestiale. Vides ne quanto satius fuerat tibi camarinam immotã relinquere, neq; apophradem deridere, quæ tibi Apophradem, & atram totam uitam reddiderit? An eti am amplius aliquid desideras? Nam quod ad me attinet, nũquam quicquam deficiam. Nondum igitur scis, quòd totum attraxisti tibi plaustrum, cum conueni ret, ô pæpalema (id est, omnifariam scelerate) atq; cinæde, uereri te si quis homo hirsutus, & iuxta antiquum illud, Melampygus, acerbè solũ intueretur te. Fortassis iam hæc quoq; ridebis, pæpalema quòd dixi, & cinædum, perinde ut ænigmata quædam & griphos audiens. Ignota enim tibi sunt, tuorum operum nomina. Quare licet tibi iam etiam hæc cauillari, nisi tibi tripla atq; etiã quadrupla Apophras iam parta est. Accuses autem teipsum ob hæc omnia, licet. Nam ut præclarus ille Euripides dicere solitus fuit. Oris indomiti, & stulticiæ, & iniquitatis, finis infelicitas esse consueuit. *Epilogus per exprobrationem et amarulentiam.*

Versiculi Euripidis sunt in Bacchis.

ἀχαλίνωι στόματι
ἐνόμου τ' ἀφροσύνας
τὸ τέλος δυστυχία. &c.

DE DOMO.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

OBliqua quædam domus laudatio est, cuius & situm & structuram, & tecti, cæterarumq; partium ornamenta, postremo etiam parietum picturas describit, additis passim amplificandi gratia, etiam similitudinibus quibusdam. Atq; hæc omnia sub disputationis, seu contentionis quadam figura, qua de pulchritudine domus utrum ea uidelicet, ad inuitandum, & inuuandum oratorem in ea dicentem, plus prosit, an noceat, disputatur. Cuius quidem affirmatiua pars priore loco tractatur ab effectu & potestate pulchritudinis comprobata, additis & exemplis, & similitudinibus, eôdem pertinentibus. Altera autem, ac negatiua per Prosopopœiam subiungitur. Fingitur enim alia quædã alterius oratio, superiorem refellere, et similitudines, et quæ de ui pulchritudinis à superiore afferuntur, per inuersionem cõfutare, ipsa autem suam sententiam ab aliis elegantiæ ac pulchritudinis effectibus, præterea & Herodoti testimonio, & ipsorum auditorum exemplo, confirmare. Ac in priore quidem parte situs domus, & tecti, cæterarumq; partium elegantia depingitur: in posteriore uero parietum picturæ, describuntur, ut ex ea quaq; re, nouitas ac gratia quædam scripto accedat.



ERGO Alexander quidem expetiuit in Cydno lauari, cum pulchrum adeo, & perspicuum fluuium eum conspicatus esset, deinde & tutò profundum, & leniter concitatum, & æstatis tempore gelidum, adeo etiam, ut si iam antea manifestum eum morbum, quo postea exillo ægrotare cœpit, præuidisset, non facile, ab illius lauacro abstinere se potuisse uideatur: Domum autem siquis uideat, mole maximã forma pulcherrimam, luce clarissimam, auro fulgentissimam, denicq; & picturis floridissimis, non expetat in ea orationem, uelut testato relinquere, si fortè circa hoc studium uersetur, & celebrari intus, & inclarescere ac uoce illam implere, & quãm maximè licet, etiam ipse pars quędam pulchritudinis illius esse, sed statim postquam diligentius paulò contemplatus illam, atq; admiratus tantummodo fuerit, iterum inde abeat, mutam, & orationis expertẽ illam relinquens, neq; alloquendo quicquam uidelicet, neq; sermonem cõferendo, perinde atq; elinguis aliquis, aut qui inuidia quadam tacere decreuisset? At Hercle neq; honesti, aut studiosi ullius officium hoc, neq; eius qui pulcherrimarum rerum amore teneatur, sed rusticitas multa atq; insciția est, & prętera amu *Exordium à collatione.* *Adaptatio amplificata circũstantijs, continẽs propositionem.* *A decoro & qualitate personarum.*

ſum certè & barbarum quiddam, ſuauiſſimis rebus ſe ipſum, uelut indignum, abſtinere, & à pulcherrimis uelut exulem relegare, neq; intelligere, quòd non eadem circa ſpectacula, lex poſita ſit idiotis, ſiue indoctis, & eruditis utris. ſed illis quidem ſufficit, commune hoc, uidere ſolum, & circumſpicere, atque oculos circunferre, ac ſurſum uerſus tectum ſpectare, manumq; attollere, & cum ſilentio noluptatem capere, præ metu, nequid non ſatis dignum iſs, quæ ſpectantur, dicendo proferat. At qui cum eruditione, ſiue iudicio aliquo ſpectat ea quæ pulchra ſunt, ille haudquaquam, puto, contentus erit, uiſu tantum, id quod delectabile eſt, decerpere, aut mutus ſpectator pulchritudinis eſſe: ſed enitetur, quoad ſi eri poteſt, & immorari in eo, & oratione compenſare uiſum. Cæterum compenſatio ea, non laus modo domus. Nam hoc quidem fortaſſis, adoleſcentem illum inſularem decebat, Menelai uidelicet domum cum admiratione quadã ſpectare, & cum iſs, quæ in cœlo pulchra ſunt, ebur & aurum ipſius comparare, ut qui in terris pulchrũ aliud nihil uidiſſet, ſed & dicere in ea, & optimis quibuſq; conuocatis, orationis ſpecimen exhibere, pars quædam laudis hoc quoq; fuerit.

A iucundo ex effectis.

Atq; adeo rem ſuauiſſimam arbitror eſſe, Domum pulcherrimam ad ſuſcipiendas orationes, adapertam, laudisq; & comprecationis plenam, paulatim ipſam quoq;, perinde ut antra, uoces referentem, & iſs quæ dicuntur, reſpondentem, & protendentem poſtrema ſermonis, & ultimis uerborum immorantem. Imò uero, quemadmodum docilis aliquis auditor ſolet, ea quæ dicta ſunt memoria repetentem, & eum qui dicit laudantem, ac permutationem haud quaquã à muſis alienam cum ipſis facientem: quale quiddam accidit & ſpeculis paſtorum tibijs & cantu reſonantibus, uoce in contrarium repercuſſa, atq; in ſe ipſam reuertente. Idiotæ autem & indocti putant uirginem quandam eſſe, quæ canentibus uel clamantibus, hoc modo reſpondeat, in mediis alicubi præcipitijs habitantẽ, ac loquentem intus de rupibus. Mihi itaq; uideturunà cum magnificentia domus ac ſumptu, etiam dicentis animus attollere ſeſe, & ad perorandum excitari, utpote cui ipſe quoq; uiſus ſubminiſtrat ac ſubijcit nonnihil. Fermè enim in trõ per oculos permanat ac deſcẽdit ad animum uſq; pulchrum aliquid, ad quod deinde ille exornatam & compoſitam orationem foras emittit. An uero Achilli credimus, uiſum armorum intendiſſe, illum contra Troianos impetũ, & poſtquam idem illa, experiendi tantum gratia induiſſet, elatum fuiſſe, & ueluti ſublimem ad belli deſiderium abreptum, Orationis autem atq; dicendi ſtudium non eodem modo pulchritudine locorum accendi? Atqui Socrati quidem ſatis fuit, platanus illa ingenioſa, & herba uireſcens, & fons perſpicuus, non longè ab Iliſſo, atque ibi & reſidens, cum Phædrum illum Myrrhinuſium uerbis eludebat, ac Lyſiæ, Cephali illius filij, orationem redarguebat, tum muſas quoque ac cerſebat, credebatq; uenturas eas eſſe in ſolitudinem, & coadiuturas ſe, ad illam tum de amore inſtitutam orationem. Neq; uerebatur, homo ſenex aduocare uirgines ad amores maſculos intelligendos. Nos autem in locum, adeo pulchrum non putemus eas uel inuocatas uenturas eſſe? At ſanè non in umbra ſolum, aut ſub platani pulchritudine receptaculum hoc erit, neq; etiam illa ad Iliſſum amœnitate relicta, regis domum auream, cum hac contuleris. Nam illius quidem admiratio, omnis in magnificentia ac ſumptu conſiſtebat, ars autem, uel pulchritudo, uel delectatio, uel concinnitas partium, uel iuſta etiam proportio, nulla reſpondebat, neq; etiam auro ſparſim ac modeſtè ornata erat, ſed erat ſpectaculũ planè barbarum, opulentia mera, & inuidia aſpicientium, & felicitatis iactantia iſs qui eam poſſidebant: quod autem uerè laudares, nihil illi aderat. Neq; enim ratio ulla erat Arſacidis pulchri, neq; oſtentationes ſuas ad uoluptatem comparabant, neq; etiam curabant, laudaturi ne eam eſſent ſpectatores, an non, ſed hoc ſolum, ut cum ſtupore quodam intuerẽtur. Non enim honeſti amantes, ſed diuitiarum ſtudioſi, barbari ſunt. At huius domus pulchritudo, non ad barbaricos

Amplificatio à ſimili.

Aliud ab effectu. Locus cõis de effectu & ui pulchritudinis.

Encomiũ domus à collatione.

Adaptatio.

aliquos

aliquos oculos, neq; ad Perſicam arrogantiam, aut regiam iactantiam compara-
ta eſt: neq; pauperem modo ſpectatorem, ſed ingenioſum aliquem poſtulat, &
cuius non ſolum in uiſu iudicium, ſed & conſideratio aliqua, atq; æſtimatio uer-
ba ſequantur. Nam quòd & ad pulcherrimam diei partem reſpicit (pulcherri-
ma autem ipſius pars, & amabilis maximè, principium eſt) & ſolem proſpicien
tem ſtatim excipit, & lumine ad ſatietatem uſq; repletur, foribus adapertis, pro
eo ac ueteres quoq; templa ſua ſtatui, & ad ſolem aſpicere fecerũt. Deinde quòd
& longitudo cum latitudine, & rurſum, utraq; hæc cum altitudine iuſta propor
tione conſentiunt, & feneſtrę liberæ undequaq;, à nulla parte impediunt, & ad
quodlibet anni tempus benè comparatæ atq; appoſitæ ſunt, hæc, inquam, quò-
modo non ſuauia omnia, & multa laude digna? Præterea autem & tecti mire-
tur quiſpiam illud, quòd in tam pulchro nihil affectatum, aut nimium, in tam e-
leganti, nihil quod reprehendere merito poſſis, & quòd aurum, quibus additũ
eſt, decorè, atq; concinnè reſpondet, neque ubi opus eo eſt, ibi immodicè aut ſu-
perfluè accumulatum. Sed perinde ut & mulieri modeſtæ ac pulchræ ſatis erit,
ad formam inſigniorem reddendam, uel circa collum tenue aliquod monile, uel
circa digitum annulus geſtabilis, uel de auribus ſuſpenſæ inaures, aut annulus
quiſpiam, uel tænia comam diffluentem colligans, quæ tantum pulchritudini
apponit, quantum ueſtitui purpura ſolet. At meretrices certè, & maximè defor
miores earum, & ueſtem purpuream totam, & ceruicem auream facere ſolent,
magnificentia uidelicet ſumptus iſta, uenuſtatem atq; amabilitatem quandam
uenantes: & quod pulchritudini deeſt, appoſitione externæ delectabilitatis, ceu
quodam ſolamine compenſantes. Arbitrantur enim & humeros ſuos nitidio-
res apparere, reſplendentes unà cum auro, & pedis craſſitiem & inæqualitatẽ,
ſub aureo ſandalio tectum iri, faciemq; etiã ipſam amabiliorẽ fore ſi unà cum eo
quid ſplendidiſſimum conſpiciatur, at illæ quidẽ hoc pacto. Modeſta uero mu
lier, auro quidem pro eo ac ſatis eſt, & ad illa ſolum, quibus opus eſt, utitur: pul
chritudinem uero ſuam, haudquaquam uerebitur etiam nudam exhibere ſpe-
ctandam. Proinde etiam huius domus tectum, imò potius caput formoſum qui
dem, per ſe ipſum quoque eſt, auro autem in tantum exornatum eſt, quantum et
cœlum noctu ſtellis, certis ſpaciis inter ſe diſtantibus, circumcirca ſplendet, cer
tisq; idem interuallis igne collucet. Quòd ſi totum foret igneum, haudquaquã
certè pulchrum, ſed terribile nobis uideretur. Cæterum & hoc uidere licet, au
rum hic haudquaquam ocioſum, aut delectandi modo gratia, reliquo ornatui
interſperſum eſſe, ſed & fulgorem quendam non iniucundum de ſe præbere, &
totam domum rubore ſuo uelut inficere. Quando enim lumẽ diei incidens ap
plicatur, & commiſcet cum auro, commune quiddam reſplendẽt, & duplicem
ruboris claritatem ac rutilantiam exhibent. Proinde ea quidem quæ ad faſtigi-
um & uerticem domus pertinent, huiuſmodi ſunt, ut Homero aliquo laudato-
re opus habeant, qui illam uel celſitectam, perinde ac Helenes thalamum, uel
ſplendoroſam, uelut Olympum ipſum appellet. Reliquum autem ornatum,
& parietum picturas, & colorum pulchritudinem, & uniuſcuiuſque euidenti-
am, & diligentiam & ueritatem, cum ueris aſpectu, et prato aliquo florido, haud
iniquum fuerit, comparare. Niſi quòd illa quidem defloreſcunt, & emarce-
ſcunt, & immutantur, & abiiciunt pulchritudinem. Hoc autem, uer perpetuum
& pratum nunquam marceſcens, & flos immortalis, utpote ſolo riſu apprehen
dente hęc, & decerpente ſuauitatẽ, eorum quæ carpuntur. Atqui tot ac talibus
quis non uoluptate afficeretur, ſpectandis: aut quis nõ magnopere expeteret, eti
am præter quàm poſſet, inter ea orationem habere? cum ſciat turpiſſimam eſſe
abiis quæ riſu percipiuntur, ſuperari atq; à tergo relinqui. Maximam enim al-
liciendi uim habet, aſpectus pulchrorum, non inter homines modo, ſed et equus
libentius, opinor, curſurus fuerit, per campum decliuem, & mollem, placidè re-

Deſcriptio domus. Situs.

Tecti et exor natio eiuſdẽ.

Amplificatio à ſimili.

σφενδόνη eſt in Græco, qđ palã dicunt ſignificat propriè.

Abuſus.

ὑπόγραφον. ut Iliad. ε. αἰγλήεντα Reliquarum partiũ elegan tia.

Redit ad ſua cũ deſcriptiõ et ui pulchrè

tudinis, quẽ et exemplis cõprobat.

cipientem gressum, & sensim cedentem pedi, neq; rẽferientem, aut resistentem ungulæ. Toto igitur tunc utitur cursu, totumq; seipsum tradens celeritati, certat etiam cum campi pulchritudine. Pauo autem, incipiente uere, ad pratum

Equi.

II. Pauonis.

aliquod accedens, quando & flores prodeunt, non amabiliores modo, sed &, ut ita dixerit quispiam, floridiores: & quod ad colores & tincturam attinet, liquidiores, ipse quoque extentis pennis, ijsq; ostensis Soli, & sublata cauda, eamq; undiq; circa se pandens, spectandos exhibet & illius flores, & uer istud pennarum, perindeut prato ad huiusmodi contentionem, & certamen ipsum prouocante: conuertit quippe seipsum, & circumagit, & quasi quandam pompam agit pulchritudinis suæ. Quando uidelicet etiam admirabilior apparet ad splendorẽ solis, uariantibus se coloribus, & paulatim in alios atq; alios transeuntibus, aliamq; ac nouam formositatis speciem subinde recipientibus. Accidit autẽ hoc potissimum in circulis, quos in summis pennis habet, quarum quamlibet, quasi quædam irides circundant. Nam qui ante æreus uisus fuit, mox inclinãte se paulum illo, aureus conspicitur: & rursum quod ad solem cœruleum apparuit, si sub umbram transferatur, uiride uidetur. Adeo ad luminis uicissitudinem, pennarum ille ornatus uariatur. Nã quòd & mare idoneum est ad prouocandũ, &

III. Maris.

ad cupiditatẽ concitandam, quãdo tranquillum uidelicet est, ipsi scitis, tametsi ego nõ dicam, quandoquidẽ, etiamsi quispiam longissimẽ à mari continentẽ incolat, & omnino nauigationis inexpertus sit, nihilominus tamẽ & ipse cupit ingredi illud, & circumnauigare, & quàm procul à terra in altum deduci, ac maximè si uideat auram quidem leniter à tergo prosequentem uelum, nauem autem placideq; ac leuiter per summos paulatim fluctus labẽtem. Atq; ob eam quidem

Adaptatio.

rem, etiam huius domus pulchritudo idonea satis atq; efficax est, ad prouocandas orationes, & ad excitandos dicentes, omnibusq; adeo modis celebrem aliquem reddendum. Proinde ego quidem hisce credo, & iam dudum persuasus sum, & in domũ dicendi gratia ingressus sum, pulchritudine illius ueluti rhombo, aut Sirene aliqua tractus. Spem haud exiguam habens, etiamsi antehac orationes meæ deformes, atq; inelegantes fuerint, exinde pulchras atque elegantes eas usum iri, perinde ac ueste aliqua pulchriore exornatas. Cæterũ altera quædam oratio haudquaquam ignaua, sed ualdè generosa quoq;, ut ait, & inter loquendum, refellebat me, & interrumpere sermonem conabatur, & postquam dicendi finem feci, haudquaquam uera hæc dicere me ait: sed mirari se, si dicam aptiorem esse ad orationes recitãdas ac peragendas, domus pulchritudinem pictu-

Epilogus.

Cõfutatio superioris orõnis, per prosopopœiam.

ris atq; auro exornatam. Nam ipsum contrarium planè euenire. Imò uero, si uidetur uobis, ipsa huc accedens oratio, pro se, tanquã apud Iudices uos, dicat, qua tenus conducibiliorem putet esse dicenti, domum simplicem atq; deformem. Ac me quidem iam audistis, atq; orationem meam. Proinde opus non habeo de eadem re bis dicere. Ista autem accedens iam dicat, & ego tacebo, atq; aliquantisper locum ipsi dabo. Proinde uiri Iudices, inquit oratio, ille quidem orator, qui antea uerba fecit, multis ac magnis modis domum hanc prædicauit, & oratione sua ornauit. Ego uero tantum abest, ut illam reprehendere aut uituperare uelim ut etiam ea, quæ ab illo prætermissa sunt, addenda amplius mihi putẽ. Nam quo pulchrior illa uobis apparuerit esse, eo magis contraria esse dicentis commoditati atq; usui ostendetur. Ac primum quidem, posteaquam mulierum, & ornatus & auri mentionem ille fecit, mihi quoq; permittatis quæso, eodem exemplo uti. Nam aio equidem, mulieribus formosis non modo nihil conferre ad pulchritudinem ampliorem reddendam, ornatum illum multum, sed, contrã aduersari potius, quando uidelicet eorum qui fortè aspiciunt illas, unusquisque auro & lapillis istis præciosis obstupefactus, pro eo quòd laudare uel colorem, uel ultũ, uel ceruicem uel cubitum, uel digitum debebat, relictis his, ad Sardiũ, uel Sma-

Exordium à cõfessione laudis & inuersione.

Conjutatio similitudinis à cõtrario effectu per inuersionem.

ragd-

ragdum, uel monile, uel armillas, reſpicit, ut ob id meritò, illa ita neglecta, dolore affici poſſit, propter ornatum ſeu mundum ſpectatoribus, non habentibus ocium, ac ſpaciũ laudandæ illius, ſed obiter duntaxat ipſam intuentibus. Quod idem opinor, neceſſe eſt etiam illi accidere, qui inter tam pulchra opera, orationem recitare uolet. Latet enim inter magnitudinem pulchrarum rerum, quod dictum eſt, obſcuraturq́, & unà abripitur, perinde ac ſi quis lucernam allatam in rogum aliquem magnum inijciat, aut formicam in Elephante, ſeu camelo ſpectandam exhibeat. Proinde hoc euitandum dicenti eſt. Præterea autem & uocem ipſam confundit, qui in uocali adeo, & ſonoroſa domo dicit. Nam illa reſpondet, & exaduerſo reſonat, & contradicit, imõ etiam obruit atque abſcondit uocem dicentis, quale quiddam & tuba facit tibiæ, ſi pariter inflentur, aut hortatoribus mare, quoties illi ad ſtrepitum maris, remigationi accinere uolunt. Vincit enim magnitudo uocis, & ſupprimit, id quod minus eſt. Iam uero etiam illud, quod dixit aduerſarius, quòd uidelicet excitet pulchra domus dicentem, & alacriorem reddat, quantum mihi quidem uidetur, diuerſo modo ſe habet. Obſtupefacit enim & perterret, & rationem conturbat, timidioremq́ facit, cogitantem nimirum illud, quòd omnium turpiſſimum ſit, in loco pulchro ac ſpecioſo, non pulchram ac ſpecioſam orationem quoque appare re. Index enim iſte profecto omnium manifeſtiſſimus eſt, non aliter ac ſi quis armaturam pulchram induat, deinde ante cæteros fugiat, notabilior uidelicet ex eo, quòd armis inſignioribus ornatus. Atque hoc quidem uidetur mihi etiam apud Homerum orator ille perpendiſſe, atque ideo formoſitatis minimam curam habuiſſe, quin magis homini prorſus etiam imperito ſe ipſum aſſimilaſſe, quo uidelicet maiori admirationi foret, uerborum & orationis ipſius pulchritudo, ex illa cum deformitate facta collatione. Præſertim, cum omnino neceſſe illud quoq́ ſit, dicentis ipſius mentem circa intutum detineri, & cogitandi diligentiam ac curam langueſcere, uiſu ſuperante, & ad ſeſe uocante, neq́ orationi uacare atque incumbere, permittente. Quare quid reſtat ultra, quo minus deterius prorſum dicat talis aliquis, animo circa eorum quæ uidentur laudes occupato. Omitto enim dicere, quòd & præſentes ipſi, & ad auſcultandum intrõ aſſumpti, poſtquam ad talem domum acceſſerint, ex auditoribus ſpectatores fiunt. Et neque iam Demodocus, aut Phemius, aut Thamyris, aut Amphion, aut Orpheus aliquis, is qui orationem habet, ita eſt, ut aueliere cogitationes illorum à ſpectando poſſit: ſed ut quiſque ipſum modo limen tranſcenderit, ita frequenti ac multa pulchritudine circumfuſus, uerborum ſanè illorum, aut recitationis, ne principium quidem exaudire uidetur: ſed totus in ſpectando uerſatur, niſi quis fortè omnino cæcus fuerit, aut noctu, uelut ille in uico Martio ſe natus ſolet, ad auſcultandum uenerit. Nam quòd uerborum uis longè inferior ſit, quàm ut cum uiſu certare queat, etiam Sirenum fabula, cum illa de Gorgonibus comparata, facile docuerit. Illæ enim mulcebant quidem præternauigantes, canendo, atque abblandiendo carminibus, & ad ſe delatos aliquandiu detinebant: & in ſumma, res ipſa, mora quadam opus habebat, atque interim eas etiam præteruectus quiſpiam eſt, & carmen ipſum, obturatis auribus prætermiſit. At Gorgonum pulchritudo, ut quæ uiolentiſſima eſſet, & partibus animæ præcipue ſauciabilibus obuerſaretur, ſtatim attonitos reddebat aſpicientes, ac mutos faciebat, et quemadmodũ fabulę placet, & fertur, in lapides illico, cũ admiratione conuertebãtur. Quamobrem & illa quæ de pauone paulo antè ad uos dixit, pro me ipſa dicta eſſe exiſtimo. Nam & illius in aſpectu nõ in uoce, delectatio eſt, ac ſi quis iuxta illã uel philomelã, uel cygnũ ſtatuat, ac canere iubeat, inter canendum autem pauonẽ iacentẽ cõmonſtret, ſat ſcio, q ad hunc deflexurus ſit animus, longũ ualere iuſſis illoꝝ canticis. Adeo inexpugnabile quiddam

Aliud argumentũ ab effectu.

Cõfutatio effectus à cõtrario.

Amplificatio ab effectu pulchritudinis.

Aliud argumentũ à perſona et affectione auditorum.

Comprobatio ab exemplo.

Confutat et ſimilitudinẽ de pauone.

Cõprobatio à teſtimonio Herodoti.

uidetur eſſe, ea quæ per uiſum uoluptas capitur. Atq; equidem, ſi uultis, teſtem uobis adducam uirum doctum, qui ſtatim mihi teſtimonium feret, quòd multò magis ſuperét ea quæ uiſu percipiuntur, quàm quæ auditu. Ac iam heus præco, accerſe mihi huc ipſum Herodotum, Lyxi filium, Halicarnaſſenſem. Et quia probè fecit, atque obediſt, teſtimonium dicat accedens. Vos autem aduertite ipſum, Ionica lingua uobis loquẽtem, perinde ut conſuetum ipſi eſt. Vera iſta, oratio uobis hæc Iudices, narrat, atque ipſi credite quæcunque de

Lib. 1. Herodoti

his uobis dixerit, uiſum auditui præferendo. Aures ſiquidem, fide minus digniores ſunt, quàm oculi. Auditis teſtem, quæ dicit, & ut primas uiſui tribuerit? ac meritò. Nam uerba quidem alata ſunt, & euaneſcunt, pariter cum eo quando proferuntur, auolantia. At eorum quæ uidentur, delectatio, ſemper adeſt, ac præſens manet, & ſpectatorem ad ſe prorſus abducit. Proinde quomodo non difficilis ac grauis dicenti aduerſaria fuerit, domus ita pulchra, & ab omni parte conſpicua. Quin quod maximum eſt, nondum etiam dixi, Nã uos ipſi, Iudices, & interea dum nos dicimus, ad tectum ſurſum aſpexiſtis, & parietes admirati eſtis, & picturas, ad unamquanque auerſi, examinaſtis, neque quicquam etiam ueriti eſtis. Venia enim dignum eſt, ſi quid humanum paſſi eſtis, præſertim erga tam pulchra ac uaria obiecta. Nam artis diligentia

Aliud argumentũ à cõfeſſione ipſorũ auditorum.

& hiſtoriæ, cum antiquitate, utilitas, reuera illiciendi uim quandam habent, & ſpectatores eruditos requirunt. Et ut ne per omnia iſthuc oculos auerſos habeatis, nobis relictis, age, quoad fieri poteſt, depingam illa uobis oratione. Delectabimini enim, ut puto, audientes quoque ea, quæ oculis intuentes miramini. Ac fortaſſis ob id ipſum etiam laudabitis me, & aduerſario anteponetis, ut qui & ipſe demonſtrem hæc, & duplicem uobis uoluptatem pariam. Cæterum conatus huius difficultatem uidetis, nimirum quãm graue ſit abſque coloribus, & figuris, & loco, tam multas imagines in unum congerere.

Redit ad deſcriptionẽ domus, et picturas parietum recenſet.

Eſt enim exilis planè pictura uerborum. Quare ad dexteram quidem ingredienti, Argolicæ fabulæ, intermixtum eſt malum illud Aethiopicum, Perſeus uidelicet, monſtrum illud marinum interficit, & Andromedam deponit, & paulò poſt eandem ducet, atque inde diſcedet, abducta ſecum illa. Atq; hoc parergon quoddam, ſiue extra propoſitam rem, additum fuit, ad eum quo ad Gorgonas abiit uolatum. In exigua autem parte, multa imitatione ex

I.

Perſeus & Andromeda.

preſſit artifex ille, uerecundiam puta uirginis, & metum. Spectat enim & pugnam deſuper ex rupe, & adoleſcentis audaciam amatoriam, & belluæ uiſum intolerabilem. Atque ea quidem accedit horrida ſpinis, & formidabilis hiatu oris. Perſeus autem ſiniſtra quidem oſtendit Gorgonem, dextra uero enſe ferit: Et rurſum, quantum quidem belluæ illius, Meduſam aſpexit, iam ſaxum eſt, reliquum autem, quod adhuc animatum eſt, falcata enſe cedi-

II.

Oreſtes & Pilades.

tur. Deinceps autem poſt hanc imaginem, alia quædam pictura, iuſtiſſima illa quidem, depicta eſt, cuius primum exemplar uidetur mihi pictor, ab Euripide, uel Sophocle accepiſſe. Nam illi ſimilem quandam imaginem deſcripſere: Adoleſcentes duo, ſocij. Pilades uidelicet Phocenſis, & Oreſtes, cum iam uiderentur mortui eſſe, poſt regiam latentes, & clãm adeuntes, occidunt ambo Aegiſthum. Clytemneſtra autem iam interfecta eſt, & in lecto quodam ſeminuda poſita iacet. Ac totum famulitium, facinore tanto obſtupefacti, alij quidem clamantibus ſimiles apparent, alij autem nonnulli, quo fugam capiant, circumſpiciunt. Honeſtum autem quiddam pictor excogitauit, qui quod impium in hac re fuit, id oſtendit ſolum, & quaſi iam peractum tranſcurrit: adoleſcentes autem in cæde adulteri immorari fecit. Poſt hæc autem, deus

III.

Branchus & Apollo.

eſt formoſus, & adoleſcentulus uenuſtus, amatorium quoddam ludicrũ: Branchus puta, in rupe ſedens, tenet leporem, & alludit cani. Hoc autem aſſilienti ad ipſum in ſublime, ſimilis eſt, & Apollo aſtans, arridet, delectatur uidelicet

utroq;

strocp, & puero ludente, & cane saltum meditante. Vltra hæc Perseus iterum sequitur illa quæ belluæ marinæ cædem antecesserunt, aggrediēs, & Medusæ caput amputans, & Minerua protegens Perseum, atcp hic quidem facinus iam peregit, factum autem ipsum nondum uidit in clypeo, Gorgonis imaginem uidelicet, uidit enim pœnam ueri aspectus. In medio autem pariete ex aduerso ianuæ, Mineruæ ædicula quædam est, & dea ipsa ex marmore candido: habitus autem haudquaquam militaris, sed qualis fuerit pacem agentis deæ bellicæ. Deinde post hanc, alia Minerua, non marmorea illa quidem, sed pictura rursum, quam Vulcanus amans insequitur, ipsa autem fugit, & ex ea persecutione Erichthonius nascitur. Hanc consequitur uetus quædam alia pictura: Orion portat Cedalionem, cæcus existens. Ille autem, dum ita uehitur, indicat ipsi ferentē ad lucem uiam, & Sol apparens, medetur cæcitatem, Vulcanus autem à Lemno opus hoc intuetur. Post hæc Vlysses sequitur, insaniens uidelicet, quando, cum Atridis in expeditionem ire nolebat. Adsunt autem legati, iam uocantes ipsum. Atcp ea quidem, quæ ad simulationem pertinebant, probabilia omnia, uehiculum uidelicet, & iumentorum iunctorum absurditas & repugnantia, & eorum quæ agebantur, inscicia, sed redarguitur tamen obiecto infante. Nam Palamedes Nauplij filius, intelligens rem, correpto Telemacho, minatur se eum interfecturum esse, strictum tenens ensem, & ut ille insaniam fingit, ita hic quoque iram contrà simulat. Vlysses autem ad metum hunc resipiscit, & pater fit, simulationemcp deponit. Postrema uero Medea depicta est, æmulatione atcp inuidia flagrans, pueros aspiciens, & graue quiddam meditans. Tenet quippe iam gladium, miseri autem illi astant ridentes, nihil eorum quæ futura erant, scientes, & hoc, aspicientes in manibus matris gladium. Hæc igitur omnia utri Iudices, an non uidetis, quomodo abducant quidem auditorem, et ad spectandum auertant. Solum autem relinquant dicentem? Atcp equidem uerbis ea persecutus sum, non ut aduersarium, pro audaci ac temerario eo habito, quòd rebus ita difficilibus, seipsum uolens immersit, damnetis, atcp odio habeatis, solumcp eū cum suis orationibus relinquatis, sed ut magis in certamen ipsi adsitis, & quoad fieri potest, conniuentes, ea quæ dicuntur audiatis, æstimantes apud uos rei difficultatem. Vix enim etiam hoc pacto haudquaquam uidelicet Iudices uos, sed auxiliatores habendo, poterit non omnino indignus magnificentia domus hac, censeri. Quòd autem pro aduersario hæc oro, ne miremini. Nā ex eo, quòd domum hanc amem, & eum qui in ea dicit, quicunq; tandem is fuerit, optarim equidem celebrari.

IIII. *Perseus & Medusa.*

V. *Minerua.*

VI. *Minerua & Vulcanus.*

VII. *Orion & Cedalion.*

VIII. *Vlysses fingeris insaniā.*

IX. *Medea interficiens liberos.*

Conclusio.

MACROBII

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Catalogus est μακροβίων, hoc est, eorum qui ad longam ætatem peruenerunt, quem natalitij muneris loco, Quintillo cuidam mittit, somnio ad hoc faciendum, ut ipse ait, admonitus. Recenset autem principio totas hominum nationes, ac genera, quæ diutissimè uixerint. deinde transitione ad singulos facta, reges primum, ac principes, deinde & Philosophos, & Historicos, & Oratores, & Poëtas, & Grammaticos, qui quàm maximè longæui fuisse perhibentur, adnumerat. Ordiur autem à caussa, qua ad hoc scriptum impulsus fuit, addita etiam commendatione operis, ab utilitate, quam ex huius lectione percepturus sit Quintillus.

Somnium

Exordium à cauſſa.



OMNIVM muneris loco, clariſſime Quintille, iuſſus apporto tibi longæuos: ſomnium inquam, quod iam olim uidi, & amicis narraui meis, quo die minori natu filio tuo nomẽ indidiſti. Cum autem nulla coniectura potuiſſem aſſequi, quos nam Deus hoc ſomnio longæuos tibi me afferre mandaret, equidem deos id temporis precatus ſum, ut uitam q̃ longiſſimã tu & filij tui traduceretis, ratus ſcilicet hoc profuturum cum uniuerſo generi hominũ, tum prę cęteris mihi & meis omnibus. Siquidem hoc ipſo & mihi quiddã felicitatis deus uiſus eſt prædicere. Conſideranti autem apud animũ meum uenit in mentem, ut par erat homini in liberalibus diſciplinis uerſanti deos hæc mihi præcepiſſe, ut aliquod eruditum opuſculum, & ab ingenuis artibus profectum ad te deferrẽ. Hanc itaque aptiſſimam natalitijs muneribus offerendis diem exiſtimans, eos tibi dedico, quos ad longam ſenectutem ſana mente, & integris corporis uiribus peruenijſſe comperimus. Fortaſſe autem ex huius libelli lectione gemina ad te peruenire poteſt utilitas, unà ut & alacritatem animo & optimã ſpem concipias, & te poſſe quãm diutiſſimẽ uiuere. altera qua inſtitutionem ab exemplis capias, cognitis ijs, qui poſteaquam maximã ſui curam habuerunt, corporis pariter & animi ratione habita, ſummam ſenectutem ſine omni corporis incõmodo ſunt conſequuti. Homerus igitur Neſtorem Principum Achiuorum ſapientiſſimum uitam ſuam tribus ſeculis produxiſſe ſcribit, quẽ nobis & animo & corpore exercitatum commendat. Et Tireſiam uatem poëtæ tragici ad ſex uſq; ætates hominum uitam prorogaſſe perhibent. Credibile eſt autem uirum dijs immortalibus ſacrum, & moderatiore uiuendi ratione utentem longiſſima uita fuiſſe functum. Quin omnes nationes propter uictus rationem longæuæ fuiſſe inueniuntur. Cuiuſmodi ſunt Aegyptiorum ſacri ſcribæ, & apud Aſſyrios & Arabas fabularũ interpretes, & apud Indos Brachmanes, ad amuſſim philoſophiæ ſtudijs uacantes. Præterea quos Magos uocant, genus illud uatidicum & dijs dicatum. Inſuper apud Perſas, & Parthos, & Bactros, & Choraſmios, & Sacas, & Medos, aliasq; multas gentes barbaras, qui & firma corporis ualetudine ſunt prædiți, & ualdẽ diuturni, cum beneficio magicæ quam exercent, tũ quòd & ipſi accurata uictus ratione utantur. Iam uero gentes quoq; ætate omnium longiſſima utentes, ex quibus ſunt Seres, ad trecẽtos annos uſq; uiuere, memorię proditum eſt. Cuius rei cauſſam nonnulli temperato aëri, nonnulli naturæ terræ, alij rationi uiuendi aſſignant. Siquidẽ aiunt omnes illas nationes tantum aquam potare. Compertum eſt autem Athotas quoq; centum & triginta annos uiuere, & Chaldæos ultra centum annos egredi fama eſt, & eoſdem hordeaceo pane uti, tanquam perſpicacitatis pharmaco. Quibus perhibent ob hanc ipſam uictus rationem alios quoq; ſenſus quàm cæteris hominibus eſſe ualidiores. Sed hæc de nationibus longæuis, & gentibus quas plurimum ætatis aiunt uiuere, nonnulli propter ſitum terræ, nonnulli propter aëris temperiem, nonnulli propter rationem uictus, nonnulli autem propter utrunq;. Cæterum ego iure optimo longẽ meliorem ſpem tibi oſtendam, ſi planum fecero homines ubiq; terrarum & gentium, & ſub quouis aëre degentes ad ſummam ſenectutem peruenire, qui commodis exercitationibus, & conuenientem ſanitati uiuendi rationem ſectantur. Facta autem huius narrationis ſectione, primum obſeruatis uirorum ſtudijs, initio Reges, & uirtute imperatoria claros homines memorabo, quorũ unum ſummæ religionis pietas ad perfectiſſimũ ordinẽ perducens, maximis beneficijs imperium & terrã ipſius affecit. Ad hunc modum & tu longæuorũ hominum naturæ & fortunæ animaduerſione intẽtus, tãto promptius ſperare poteris ſenectutẽ ſanam & longam, & pari ſtudio hos ipſos æmulatus, tibi ipſe longiſſimam & prouectiſſimam uitam ratione uictus paraueris. Numa Pompilius

Cõmendatio ſcripti ab utilitate.

Catalogus Macrobiorũ.
Neſtor
Tireſias

Tota hominũ gẽs.
Scribæ Aegyptiorum.
Arabum Mythologi.
Brachmanes.
Magi.
Seres

Athotæ
Chaldæi

Tranſitio ad ſingulos hoies & primo reges et principes.

Numas.

Ro-

Romanorum regum longè felicissimus, ac Deorum cultui deditissimus, supra octoginta annos uixisse traditur. Seruius autem Tullius, & ipse Romanorum rex, similiter ultra octoginta annos uixisse dicitur. Tarquinius nouissimus rex Romanorum electus in exilium Cumis consenuit, ac ultra nonaginta annos firmissima ualetudine usus uixisse perhibetur. Et hi Romanorum Reges fuere, quibus & reliquos reges adiungam, qui ad ultimam senectutem peruenerūt, demonstratis etiam illorum exercitationibus. In calce autē reliquos etiam Romanorum ad longissimam senectutem delatos adscribam, adiectis etiam cæteris Italiæ populis, qui diutissimē uixerunt. Etenim qui sola historia nostratem aërem calumniantur, probabilibus argumentis refelli possunt, adeo ut meliorem spem habere liceat, fore, ut perfecti uoti compotes fiamus, & longissimam ac plenissimam tota terra mariq; dominantem senectutem, iamq; in suis locis regnantem & senescentem consequamur. Proinde Aganthonius Tartesiorum rex centum & quinquaginta annos uixisse traditur, authoribus Herodoto historico, & Anacreonte poëta lyrico, tametsi hoc quibusdam fabulosum uideatur. Agathocles Siciliæ tyrannus annos quinque & nonaginta egressus fato functus est, sicut Democharis & Timæus literis prodiderunt. Hieron quoque Siracusanorum tyrannus duos & nonaginta annos natus, morbis tandem absumptus obijt, cum regnasset annos septuaginta, sicut Demetrius Callistianus, & alij memorant. Antheas autem rex Scytharum, qui ad Istrum fluuium cum Philippo confligēs in pugna occubuit, ultra nonaginta annos egressus est. Bardylis uero rex Illyriorum, qui ex equo in eo quod gessit contra Philippum bello pugnasse dicitur, nonaginta annos compleuit. Teres rex Odrysiorum, autore Theopompo, duos & nonaginta annos agens mortuus est. Antigonus autem Philippi filius luscus rex Macedonum, in Phrygia cum Seleuco & Lysimacho confligens, multis acceptis uulneribus collapsus anno uno & octogesimo uitam finiuit, sicut narrat Hieronymus, qui cum eo militauit. Porrò Lysimachus & ipse rex Macedoniæ, in pugna contra Seleucum susceptа occubuit, octogesimum annum consequutus, ut idem Hieronymus testatur. Antigonus uero filius Demetrij, Antigoni Luscі nepos, quatuor & quadraginta annos regnum Macedoniæ tenuit, uixit autem octoginta, sicut Medius, & alij scriptores testantur. Consimiliter & Antipater patre Iolao genitus, maxima fultus potentia, & qui multorum regum Macedoniæ tutelam egit, ultra octogesimū annum egressus excessit è uita. Ptolemæus autem Lago patre natus, inter reges propria fortuna felicissimus, imperauit Aegypto annos octoginta natus. Viuus autem tradidit imperium duobus annis antequam moreretur Ptolemæo filio, cui cognomentum fuit Philadelpho, qui & paternum regnum à fratribus sortitus est. Philæteros, qui primus condendi circa Pergamum principatus author fuit, & eundem cum esset Eunuchus obtinuit, mortuus est octoginta annos natus. Attalus autem cognominatus Philadelphus, & hic rex Pergamenorum, ad quem etiam Scipio Romanorum Imperator uenit, duos & octoginta annos agens, uitā reliquit. Mithridates rex Ponti, Ktistes appellatus, Antigonum Luscum fugiens, in Ponto mortuus est, cum egisset annos quatuor & octoginta, sicut Hieronymus, & alij scriptores prodiderunt. Ariarathes rex Cappadocum Hieronymi testimonio duo & octoginta annos uixit, atq; haud dubiè ad grandiorem ætatem peruenire potuisset, nisi in pugna contra Perdiccam uiuus captus, & in crucem sublatus fuisset. Maior autem Cyrus rex Persarum, sicut Persæ, & Assyriorum historiæ loquuntur, quibus etiam suffragari uidetur Onesicritas, qui res gestas Alexandri Magni in historiam contulit, centesimum annum assequutus, requirebat unumquenq; amicorum. Quorum cum plurimos à filio suo Cambyse interemptos comperisset, ac Cambyses ipsius iussu hoc ipsum se fecisse fateretur, partim ob filij crudelitatem probrose affe-

Seruius Tullius.
Tarquinius.
Aganthonius.
Agathocles.
Hieron.
Antheas.
Bardylis.
Teres.
Antigonus.
Lysimachus.
Antigonus.
Antipater.
Ptolemæus.
Philæterus.
Attalus.
Mithridates.
Ariarathes.
Cyrus.

ctus

ctus, partim se ipse tanquam iusticiæ & legum uiolatorem accusans, maxima tri-
Artaxerxes. stitia conturbatus uitam finiuit. Artaxerxes Mnemonis cognomentum sorti-
tus, contra quem Cyrus frater exercitum duxit, imperium Persarum obtinens,
morbis consumptus decessit, annos sex & octoginta natus, sed ut Dinon scribit
Artaxerxes quatuor & nonaginta. Artaxerxes alter Persarum rex, quem patrum suorum
memoria Isidorus Characenus historicus regnasse tradit, cum annos tres & no-
Sinarthocles naginta uixisset, insidijs fratris Gosethre clàm obtruncatus est. Sinarthocles au-
tem rex Parthyæorum annos nonaginta iam natus, à Sacauracis Scythis redu-
Tigranes ctus ab exilio regnare incepit, & regnauit annos septem. At Tigranes rex Ar-
meniorum, contra quem Lucullus pugnauit, quinto & octogesimo anno mor-
Hyspasynes bo consumptus perijt. Hyspasynes Characenorum & regionum mari rubro ad-
Tereus iacentium rex quinto & octogesimo morbo correptus decessit. Tereus tertius
post Hyspasynem earum nationum rex, cum uixisset duos & nonaginta annos,
morbo perijt. Artabazus autem, qui septimus post Giræum Characenorum
Artabazus regnum tenuit, sex & octoginta annos reductus à Parthis ab exilio regnauit. Et
Mnascyres Mnascyres rex Parthyæorum sex & nonaginta annos uixit. Mnasiniſſa uero
Masiniſſa rex Mauritaniæ nonaginta annos uixit. Asandrus autem à diuo Augusto loco
Asander Etnarchi rex Bosphori declaratus, annum agens nonagesimum, & equestri &
pedestri pugna nullo inferior uspiam est conspectus. Qui ut animaduertit Scri-
bonio rem militarem commendatam, cibo abstinens diem suum obijt, cum ui-
Goësus. xisset annos tres & nonaginta. Goësus, ut Isidorus autor est, Characene regnũ
tenuit, quo tempore Manno quoq; imperauit Arabibus, centum & quindecim
annos natus, postremum morbo perijt. Tot igitur ante nostram memoriam me
II. morandæ senectutis reges fuisse maiores nostri literis prodiderunt. His annu-
Priuati & merantur Philosophi, & omnes qui ingenio & eruditione præstantes fuerunt,
Philosophi. qui aliqua sui cura habita, ad extremam senectutem peruenerunt.

Eos itaq; quos multa lectione didicimus, perscribemus, ac initio quidem Phi-
Democritus losophos, quorum Democritus Abderites centum & quatuor annos natus, cũ
Xenophilus alimento abstineret, mortuus est. Xenophilus Musicus, perhibente Aristoxe-
no, Pythagoricæ philosophiæ candidatus, ultra quinq; & centum annos Athe-
Solon nis uitam traduxit. Solon autem, & Thales, & Pittacus, qui è septem sapiẽtum
Zeno numero fuerunt, centum annos unusquisq; uixit. Zenon uero Stoicæ philoso-
phiæ autor & princeps, octo & nonaginta. Hunc aiunt in contionem prodeun-
tem offenso pede exclamasse: Quid me uocas? & domum reuersum inedia uitã
Cleanthes finisse. Cleanthes Zenonis discipulus & successor, nouem & nonaginta annos
natus, tuberculum in labijs habuit. Cumq; decreuisset inedia uitam absumere, al-
latæ sunt ei ab amicis literæ. Ac mox adhibito cibo, & perfectis amicorum po-
stulatis, iterum cibo abstinens, uita defunctus est. Xenophanes autem Dexino
Xenophanes patre natus, Archelai physici auditor, unum & nonaginta annos uixit. Xenocra-
Archelaus tes Platonis discipulus, quatuor & octoginta. Carneades nouæ Academiæ fun-
Xenocrates dator, annos quinq; & octoginta. Chrysippus unum & octoginta. Diogenes
Carneades autem Seleucus Tigrius, Stoicæ sectæ philosophus, duodenonaginta. Posido-
Chrysippus nius Apamea Syriæ oriundus, lege autem philosophus Rhodius pariter & hi-
Diogenes storicus, octoginta quatuor. Eritolaus peripateticus ultra duos & octoginta.
Posidonius Plato philosophorum sanctissimus, unum & octoginta. Athenodorus Sando-
Critolaus nis Tharsensis, qui fuit Cæsaris Augusti præceptor, cuius precibus Tharsis ci-
Plato uitas uectigalibus leuata est, duos & octoginta annos agens mortuus est in pa-
Athenodorus tria. Huic Tharsensis populus quotannis solennes honores ut heroi persoluit.
Nestor Nestor uero Stoicus & hic à Tharso ortum trahens, præceptor Cæsaris Tibe-
Xenophon rij, duos & nonaginta. Xenophon Grylli filius uixit ultra nonaginta annos.
III. Et hi celebres fuere Philosophi. Ex scriptoribus autem historicis Ctesibius cen-
Historici. tum & uiginti quatuor annos egressus inter deambulandum mortuus est, sicut
Ctesibius

narras

narrat Apollodorus in Chronicis. Hieronymus uero & in bellis uersatus, ac nõ paucis laboribus & uulneribus affectus, uixit ad annum quartum & centesimum, sicut refert Agatharchides libro nono historiæ Asiaticæ. Ac hominem non mediocriter demiratur, quod ad summum usq; uitæ diem ualuerit in collo quijs, & in sensibus ad sanitatem necessarijs non defecerit. Hellanicus Lesbius octoginta quinque annos uixit. Similiter Pherecides Syrus quinque & octoginta. Timæus Tauromenites sex & nonaginta. Aristobulus Cassandræ us ultra nonaginta annos uixisse fertur, qui historiam suam quartum & octogesimum annum agens, orsus est conscribere, id quod ipse in operis sui principio testatur. Polybius autem Lycorta patre genitus, Megalopolitanus, ruri residens ab equo delapsus est, quo casu morbo correptus decessit anno secundo & octogesimo. Porrõ Hypsicrates Amisenus historicus, uir in multis disciplinis uersatus, annos duos & nonaginta uixit. Cæterum ex Rhetoribus Gorgias quem quidam Sophistam uocant, annum agens octauum & centesimum inedia uitam finiuit. Hunc interrogatum caussam tam longæ senectutis & ualetudinis in omnibus sensibus uigentis, respondisse aiunt, quòd aliorum conuiuia non sit sectatus. Isocrates sex & nonaginta annos natus sermonem scripsit panegyricum. Iam uero ingressus annum nonagesimum nonum, cum accepisset Athenienses in pugna apud Cheroneam commissa à Philippo esse superatos, quiritando Euripideum uersiculum recitauit, ad seipsum referens:

Hieronymus.
Hellanicus
Pherecides
Timæus
Aristobulus
Polybius
Hypsicrates
Rhetores.
Gorgias
Isocrates

Sidonis urbis alta quondam mœnia
Cadmus relinquens,

Quibus cum adiecisset, fore ut Græcia in seruitutem prolaberetur, è uita decessit. Apollodorus autem rhetor Pergamenus, Cæsaris Augusti in diuos relati præceptor, quem unà cum Athenodoro Tharsensi bonis disciplinis imbuit, totidem quot Athenodorus annos, nempe duos & octoginta uixit. Potamon rhetor non incelebris, annos nonaginta. Sophocles poëta Tragicus, deuorato uuæ acino strangulatus est, cum egisset annos quinque & nonaginta. Hic à filio Iophonte, sub finem uitæ in ius uocatus, & desipientiæ accusatus, recitauit Iudicibus Oedipum Colonæum, planum faciens ea fabula, quòd sanæ mentis compos esset. Qua audita, Iudices ingenium eius admirati sunt, ac filium in saniæ damnauerunt. Cratinus autem poëta Comicus, septem supra nonaginta annos uixit, atque sub finem uitæ cum docuisset fabulam Pitynem, eaq; uictor euasisset, haud ita multò post est mortuus. Non dissimiliter quoque Philemon Comicus septimum & nonagesimum annum agẽs decumbebat in lecto quiescens. Qui cum uidisset asinum ficus sibi præparatas deuorantem, prolapsus in cachinnos, & accersito famulo, multo & uehementi cum risu præcepit asino merum ad sorbendum dari, atque ita risu suffocatus obijt. Epicharmus autem & ipse poëta Comicus, septem & nonaginta annos uixisse dicitur. Porrò Anereon poëta Lyricus uixit annos quinque & octoginta. Et Stesichorus poëta Lyricus totidem. Simonides Cius, supra nonaginta. Sed enim ex Grammaticis Eratosthenes Cyrenæus Aglai filius, quem non Grammaticum solum, sed etiam poëtam meritò quis uocarit, & philosophum & geometram, duos & octoginta annos uixit. Quin etiam Lycurgus Lacedæmoniorum legum conditor, quinque & octoginta annos uixisse dicitur.

Apollodorus
Potamus V. Poëtæ.
Sophocles
Cratinus
Philemon
Epicharmus
Anacreon
Stesichorus
Simonides
Grãmatici.
Eratosthenes
Lycurgus.

Tot in præsentiarum Reges & eruditos homines colligere potui. Quia uero pollicitus sum & Rhomanorum quosdam longæuos, & Italos, qui ad summam senectutem peruenerunt, perscribere: eos tibi Dijs uolentibus, præstantissime Quintille, in altero libro manifestabimus.

PATRIAE ENCOMIVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Argumentum & genus orationis, ipse titulus exponit. Est autem propositio & summa negocij, patriam omnium rerum esse dignissimam & uenerabilissimam. Vt quam & homines, & Dij reliquis rebus omnibus anteponant. Argumenta pleraq; à signis & consequentibus sumuntur. Ostendit enim quæcunq; homines faciunt, ea ad patriæ uel ornamentum, uel defensionem comparare, & quantumuis humili, aut sterili solo aliquis natus sit, nihilominus patriam suam splendidissimis ciuitatibus ac regnis anteponere. Quemadmodum parentũ quoq; & liberorum inter se affectus eiusmodi est, ut qualescunq; ipsi sint, tamen sese omnibus alijs plus ament, & colant. Proinde & legislatores, cum grauissimè punire homines uellent, patriæ priuationem atq; exilium, tanquam acerbissimam pœnam, instituisse.

Propositio.



AM olim uulgi sermone detritum est, nihil esse patria dulcius, proinde neque iucundius quicquam. Est uero hac aliquid uenerabilius aut diuinius? Siquidem quæcunque diuina, quæcunq; ueneratione digna homines esse existimãt horum causſa atque magistra est patria, quæ nos genuit, aluit atq; instituit. Enimuero urbium magnitudinem atque splendorem, sumptuosos præterea uariosq; instrumentorũ apparatus admirantur multi, patriam uero pio amoris affectu prosequuntur omnes. Neque quisquam quamlibet potens, ita deceptus est alienarum rerum amœno & uoluptuoso spectaculo, ut propter immodicam apud alios rerum cum uisendarum, tum admirandarum excellentiam obliuiscatur patriæ. Itaque, quicunque felicis & splendidæ ciuitatis se ciuem esse iactat, ignorare mihi uidetur, quam gloriam aut honorem patriæ tribuere oporteat. Neque occultè fert talis, se dolore affectum iri, si mediocrem patriam sortitus esset. Mihi uero iucundum est, ipsum nomen patriæ reuerenter atque religiose colere. Etenim ei qui ciuitates inter se collaturus est, peropus esse uideo, singularum amplitudinem accuratè expendere, earundemq; elegantiam obseruare, neque non commerciorum ac rerum uenalium copiam considerare. Cæterum, ubi de urbium electione agitur, nemo utique posthabita patria splendidiorem electurus est, uerum in optatis habebit patriam quoque suam quãm maximè conformem esse urbibus copiosis & felicibus, ipsam tamen qualiscunq; tandem fuerit, delectu habito cæteris haud dubiè præpositurus est. Isthuc uero ipsum liberi quoque faciunt probi & legitimi, neque non patres, qui quidem fuerint non mali. Neque enim spectatæ honestatis & probitatis adolescens alium patri suo honoribus præferet, neque pater neglecto filio alium paterno affectu iuuenem complexurus est. At qui his inferiores sunt patres, tantum tamen filijs ex se genitis non grauatim tribuunt, ut sint & uita honestissimi, & dignitate amplissimi, appareantq; omnibus sua opera quàm optimè educati atque exornati. Porrõ, qui tali erga filium suum non utitur iudicio, ille patris oculos habere mihi uidetur minimè. Proinde, nomen patriæ primum est, & omnium familiarissimum. Etenim nihil est quod patre nobis sit familiarius. Siquis uero iustum habebit honorem patri, quemadmodum & lex & natura imperat, ille patriæ quoque conuenienter præcipuum honorem habiturus est. Siquidem ipse etiam pater peculiaris est patriæ possessio, ac patris pater, tum omnes qui ex illis numerosa retro serie generis domestici prognati sunt. Et ad deos usque paternos patrium nomen protenditur. Gaudent uero ipsi quoque Dij solo natalitio, ac uniuersas res humanas, ut par est, intuentur, suam possessionem esse existimantes totum terrarum orbem, atque omnem Oceanum. In qua tamen quisq; illorũ

Ratio ab effectu.

A signo et collatione.

A simili et cõiugatis.

Ab exemplo & autoritate deorum.

illorum terra natus est, hanc omnibus cæteris urbibus quamuis florentioribus honore anteponere non dubitat. Quinetiam ciuitates, quæ Deorum feruntur esse patriæ, cæteris sunt uenerabiliores, & insulæ præcipuo loci genio diuiniores, apud Deorum natiuitates & incunabula laudibus extolluntur. Itaque sacra quoque illa superis gratiora esse existimantur, quæ quisque ad domesticos delatus locos offert atque sacrificat. Iam, si patriæ uomen tanto in precio apud Deos habetur, cur non iure optimo longè maiori in existimatione foret apud homines? Siquidem quisq; nostrum in patria primum iucundum illud solis lumen intuitus est, non secus atq; Deum, qui, tametsi omnibus gentibus communis est, unicuiq; tamen patrius esse existimatur, propterea quòd sub uitæ initium ab illo loco primum auream illam solis lampadem conspexerit. Accedit his quòd & uocem quisque suam in patria auspicatus est, primum suæ gentis uernacula lingua amabili balbutie sonare perdiscens, Deosq; cognouit. Porrò, si quis talem sortitus est, quæ ad res maiores perdiscendas, alterius egeat adminiculo, talium tamen disciplinarum gratiam acceptam feret patriæ. Neq; enim urbis nomen cognouisset unquam, nisi patriæ beneficio & opera urbes esse cognouisset. In ea uero opinione sum, ut putem, ab hominibus tantum in hoc sibi parari omnium artium ac disciplinarum cognitionem, ne patriæ indecores, sed seipsos huic utiliores informent. Insuper opes etiam possidentur liberalitatis exercendæ gratia, ut communibus impensis patriæ inopiam subleuemus. Consentaneum enim esse opinor, ne, cum maximis beneficijs affecti simus, parum grati esse reperiamur. Sed si est, qui uni officiose refert gratias, quemadmodum æquum est, posteaquam beneficia non mediocria ab illo acceperit, multò magis conuenit quàm cumulatissimè paria referre patriæ. Etenim super parentum ærumnosa afflictione in ciuitatibus leges sunt conditæ. Aequum uero est, communem omnium matrem patriam esse existimare, huicq; pro nutricandi officijs ipsarum legum decreto iubente quàm amplissimas gratias reponere. Cæterum usquea-deo patriæ negligens & immemor conspectus est nemo, ut in alia Rep. ętatem degens, omnem curam colendæ patriæ deposuisset. At etiam qui peregre multis iactati difficultatibus calamitose agunt, crebro testantur rerum optimarum omnium præstantissimam esse patriam, tum etiam egregiè felices, quanquam in cæteris omnibus per omnia bene & beate uitam exigant, tamen in hoc egentissimos se esse opinantur, quòd patriæ fines non incolant, sed extorres & peregre agant, quippe peregrinationis probrum non mediocriter eos discruciat. Videmus quoque eos, qui per tempus quod peregre agendo insumpserunt, nonnihil splendoris & gloriæ sibi adiunxeruut, aut paratis diuitiarum possessionibus aut dignitate & honoribus, aut celebri disciplinarum atque ingenij testimonio, aut laude uirtutis, omnes certatim ad patriam terram properare, quasi nequaquam apud alios meliores sua ipsorum bona essent cum aliqua laude ostensuri. Ac tanto quisq; maiori studio patriam comprehendere adproperat, quanto rebus maioribus dignus apud exteros habitus est. Proinde, iuuenibus quoq; desiderabilis & amabilis iuxtà est patria. Porro autem homines iam ætate ac senio confecti, quanto maiori quàm iuuenes prudentia excusti sunt, tanto uehementiori patriæ dulcedine ac desiderio trahuntur. Quare unusquisq; è senum numero & festinat, & in uotis habet maximè in solo natalitio uitam cum morte commutatam relinquere, ut quo loci uitam auspicatus est, eodē iterum & corpus terræ altrici humandum reponat, ac patriæ sepulturę participem se fore cognoscat. Etenim graue & acerbum unicuiq; esse uidetur, peregre agentem se deprehendi, ac demum post mortem in aliena terra reconditum cinescere. Cæterū, quanta erga patriam sit uerè germanis ac genuinis ciuibns, non certius aut facilius quàm ex indigenis perdiscitur. Siquidem peregrini & aduenæ, non secus atq; nothi, aut spurij paruo in discrimine ponunt exilia, quippe quibus patriæ nomē

A merito ex coniunctis.

Amplificatio ex circunstantia.

A fine studiorum.

Amplificatio à minori.

A merito aliud ex causis.

A signo & consequenti.



Distributio.

Aliud, à signo ex contrariis.

prorſus ignotum eſt, neq; ullo animi beneuoli argumento proſequuntur, exiſtimantes nuſquam non rerum neceſſariarum copiam ſibi haud difficulter ſuppeditari, modum felicitatis in uentris ac gulæ fœdis, & beluinis uoluptatibus ſitũ habentes. Veruntamen, quibus mater eſt patria, terram illam ſingulari amore proſequuntur, in qua in lucem editi, in qua nutriti ſunt, quanquam modicam habeant, quanquam aſperã & ſterilem, quanquam unde terræ uirtutem collaudent non habuerint, attamen quo patria encomio potiſſimum celebranda ſit, ne quaquam animo perplexi hęſitabunt. Verum, tametſi non ignorauerint alios ſuam iactaſſe patriam ſuperbius ob agrorum fœcunditatem, ac pratorũ uiridantiũ plantas omnijugas, neq; ipſi tamen patrij ſoli laudis obliuiſcuntur, quam equis alendis aptam ſuſpicientes, numeroſa quoq; ac robuſta pube fœcundam collaudant. Adhæc maturat etiam reditũ in patriam aliquis, qui inſularis fuerit, tamet ſi apud alios belle, & feliciter uiuere poſſit, oblatamq; immortalitatem reſpuet, patriæ ſepulchrum perpetuitati præferens. Et uel patriæ fumus alieno igne ipſi luculentior eſſe uidebitur. Vſq; adeo uero in uniuerſum res omnes quamlibet præcioſas excellit patria, ut legum quoq; conditores paſſim quiſq; uideat maximis puniendis ſceleribus exilium pœnam conſtituiſſe, tanquam grauiſſimum, & acerbiſſimum ſupplicium. Neq; uero ſolum Legiſlatorum conſuetudo ſic ſe habet, eorum uero qui cum imperio exercitibus præſunt aliter. Neq; enim maiore ac uehementiore exhortatione in pugnis militum perturbati accenduntur & inflammantur animi, quàm ſi pro tuenda patria ſe præliari cognouerint. Nec ferè ullus eſt, qui his auditis, ignauus eſſe ſuſtineat. Etenim ſtrennuum, & audacem ex meticuloſo quoq; facit nomen patriæ.

Aliud à ſigno et collatione locorum.

Alludit ad Palladis uerba Odyſſ. 1. de Vlyſſe.

Aliud à ſigno

DE DIPPSADIBVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

PRæfatio quædam eſt, cuiuſmodi & ſuperiores nonnullæ ſunt, qua ſtudium ſuum erga auditores, ſiue quoscunq; illi tandem fuere, quibuſcum uerſatus tum fuit, collatione iſta cum Dipſadibus facta, declarat. Vt enim eos qui ab hoc genere ſerpentis percuſſi ſunt, inexplebilis quædã ſitis inuadit, ità ut quo ſiim plus potæ, plus ſitianter aquæ, ut ille ait. ita ſe quoq; deſiderio quodam inſatiabili teneri ait, & quo frequentius apud illos ſit, eo magis ac magis eſſe cupere. Porrò quod ad Dipſadis morſum, & ſitim iſtam letalem attinet, habes conſimilem ferme deſcriptionem, atq; exemplum Auli cuiuſdam ſignifferi, in exercitu Catonis, qui eodem modo periit, ut ille, de quo epigramma præſentis narrationis teſtatur, apud Lucanum libro nono, ubi & cæterorum ſerpentium genera, de quibus hic mentio fit, enumerantur, addita etiã fabula, cur Libya ſerpentibus ita abundet atq; infeſta ſit.

Narratio. Locus.



A pars Libyæ quæ ad Auſtrum tẽdit, arena eſt profunda, & terra exuſta ſolis ardoribus, deſerta ut plurimum, frugibus in totum infœcunda, campeſtris uniuerſa, non gramen, nõ fœnum, non plantam ullam, nec aquam habens, niſi ſicubi in terræ concauitatibus conſtiterint imbris & pluuiarum reliquiæ, quæ tamen & ipſæ denſæ ſunt, & mali odoris, & homini ſitibundo minimè potabiles. Has igitur ob cauſſas inhabitabilis eſt. Aut quo pacto tandem inhabitari poſſit locus ita durus & implacidus, tum etiam aridus, ac frugibus arboribuſq; iuxta infœcundus, quique tam moleſtis ferucribus ſit ſubiectus. Cum ipſe quoque calor & aër nimium ardens ſit, & igneus? Præterea ipſa arena magnopere feruens regionem prorſus facit inuiam, & inacceſſibilem. Soli uero Garamantes iſs locis finitimi, gens leuis atque frugalis, uitam degentes in tentoriis, uenationibus utplurimum uiuentes, non-

Garamantes.

nunquam

nunquam irrumpunt uenantes iuxta solstitium hybernum, syderemaximē plu uioso obseruato, quando uidelicet maior ardoris pars deferbuit, & extincta est, & arena assiduis imbribus madefacta, & aliquo modo peruia reddita est. Venātur autem onagros, & magnos struthiones humi uolantes, cum primis uero simias, aliquando etiam elephantos. Hæc enim animantia sola aduersus sitim perdurant, tum magnopere sufferre possunt immodici & feruentis solis molestias. Sed enim Garamantes posteaquam commeatum, quem secum ingredientes importauerant omnem consumpserunt, iterum ad suos discedunt postliminio, metuentes ne arena iterum incensa illis intercludat, aut difficiliorem reddat reditum. Deinde, quemadmodum in reti comprehensis, & sibi ipsis pereundum sit unā cum præda. Siquidē omnis euadendi facultas sublata est, siquando sol subtracto humore, ex regione celerrimè exiccata, feruere inceperit ardentioribus radijs emissis, uelutiad humiditatem acuminatis. Illa enim, igni nutrimētum suppeditare solet. Et sanè hæc omnia quæ mihi hactenus dicta sunt feruor, sitis, solitudo, sterilis soli infœcunditas, minus uobis uidebūtur grauia, præ hoc quod dicturus sum. Et ob hoc ipsum omnibus modis regio ista fugienda est. Omnis enim generis is locus serpentes alit per magnos & uarios, multitudine innumeros, forma terribiles, ueneno præsentissimo inexpugnabiles. Et partim in cauernis subterraneis excubantes, ac in arenæ secessibus degentes: partim uero supernē repentes, nempe Physallos, aspides, uiperas, cerastas, bupreστes, iacula, amphisbænas, dracones, & duplex genus scorpionum. Vnum terrestre & pedibus ingrediens per magnum, multis corporum uertebris insigne. Alterum aerium & uolatile alis tenuibus, cuiusmodi ferè sunt locustis & uespertilionibus. Istiusmodi auibus multis circunuolantibus inaccessibilis & infesta redditur illa Libya. Cæterum serpentum omnium nocentissimum, quod arena nutrit, dipsas est, serpens non admodū magnus, uiperæ similis, uiolento ictu, ueneno crasso, dolores ilico inducens intolerabiles. Ardores enim immittit inextinguibiles & putredines, & totum corpus aduritincendio. Et qui ab illa icti fuerint, clamant non secūs atq; illi, qui in ignem coniecti sunt. Quòd autem illos omnium uehementissimè affligit & torquet, illud est, nempe cruciatus serpenti respondens cognomine. Eius enim morsum mox sequitur bibendi sitis inexplebilis, & ultra modum sitiunt. Et quod maximè admirandum est, quanto plus biberint, tanto magis potum expetunt, ac subinde magis atq; magis potando crescit bibendi desiderium. Neq; illorum sitim extinxeris, tametsi totum Nilum aut Danubium epotandum præstiteris, uerum irrigandi sedulitate morbum incēdis. Quemadmodum si quis oleo ignem conetur extinguere. Eam uero incurabilis morbi causſam adferre solent medici, uenenum Dipsadis cum crassum esse cō sueuit, posteaquam potu rigatum fuerit, continuò mouetur atq; incenditur, atq; etiam humidius, ut par est, redditur, & per omnia membra diffunditur. Ego uero neminem unquam tali affectum morbo, aut laborantem uidi. Et faxint superi, ne unquam mihi contingat uidere hominem his conflictantem cruciatibus. Sed ne omninò quidem unquam ingressus sum Libyam, & rectè mihi feciſſe uideor. Porrò autem, epigramma quoddam audiui, quod mihi unus ē familiaribus pro certo confirmabat, se ipsum legisse supra statuam uiri ad hunc modum fato functi. Qui, ut aiebat, in Aegyptum iter faciens, magnam syrtim præteribat, neq; enim alia eò perueniendi uia patet. Ibi in littore obiter ad sepulchrum esse delatum, ac propter fluxum ipsum astātem uidisse statuam, exitij rationem indicantem. Quippe supra illam sculptum esse hominem quendam, qualem ferè pingere solent Tantalum in media palude consistentem, ac undas hauriente, non aliter ac si biberet. Bestiolam autem, nempe Dipsada illi inhærentem, ac pedi eius implicatam. Tum mulieres quaspiam aquam ferentes, eademq; opera nō paucas illi eandem porandam affundentes. Insuper oua quoq; adiecta conspici-

Studia.

Serpentiū genera, et ab ijs pericula.

Dipsas, et eius natura.

Exemplū rei.

untur, qualia ferè struthionum illorum esse perhibentur, quos Garamantas uenari suprà memorauí. Est autem epigramma asscriptum, quod & hic referre nõ alienum esse opinor.

ἄδορον & ἰὰ græcè, qd'nisi græcũ uerbum significat.

Talia passus erat quoq; Tantalus Aethope cretus,
Qui nullo potuit fonte leuare sitim.
Tale nec ẽ Danaonatas implere puellas
Assiduis undis uas potuisse reor:

Erant adiecta adhuc & alia quatuor carmina de ouis, quemadmodum ea tollens à Dipsade percussus sit, sed illa memoriter nõ teneo. Itaq; oua colligunt, eaq; ita uiose gentes uicinæ indagantur, non edendi tantum gratia, sed illis euacuatis pro uasis & instrumentis utuntur, plurimum uero ex illis pocula præparant. Neq; enim figulinam exercere possunt, propter terrã arenosam. Cæterum magnis & capacibus inuentis, etiam pileos ex illis conficiunt, semper ex ouis singulis geminos. Cuiusq; enim pars dimidia aptum & sufficientem pileum præstat tegendo capiti. Ibi ergo iuxta oua dipsades insidiose excubant, tum accedentem quempiam, mox ex arena prorepentes morsu infelicem feriunt. Ille uero ictus ilico incurabili morbo affectus, talia patitur, quæ paulò ante ã me relata sunt, subinde bibens, ac uehementius sitiens, cum tamen nunquam sedata siti repleri possit. Hæc per louem non in hoc à me dicta sunt, ut ambitiose cum Nicandro contenderem, neq; ut uobis planum facerem, quàm non neglectui dederim Libycorum serpentum nosse naturas. Medicorum enim magis ista laus est, quibus hæc necessario comperta esse debent, ut in tali casu egentibus opem ferre pro artis suæ professione queant. At ego mihi uideor, & per Phidiam, ne iniquo feratis animo comparationem ferinam existentem, nõ dissimile quiddam erga uos pati, cuiusmodi illi patiuntur grauissimè, qui morsu dipsadis percussi sunt. Quo enim crebrius ad uos itare soleo, hoc magis atq; frequentius ad uos eundi me uexat cupiditas, & planè siti aduror intolerabili, uideorq; mihi tali nunquam expleri posse desiderio, et quidem iure optimo. Vbi enim adeo claram & conspicuam aquam possim consequi. Quare ignoscite, si & ego ictus animo, hoc moriundiissimo & saluberrimo prolixe & abunde nter me impleo, capite scaturienti subiecto fonticulo. Dummodo me non deficiant undæ à uobis influentes, nẽ ue effuso audiendi studio hiantem & sitientem deseratis. Nam quod ad meam erga uos sitim attinet, nihil prohibebit subinde bibere. Etenim iuxta sapientis Platonis sententiam: rerum uenustarum nulla est satietas.

Ἀκρασία.

DISSERTATIO CVM HESIODO.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

CAuillatio quædam poëtarum est, qua Hesiodum uanitatis atq; mendacij coarguit, quòd cum iactauerit, se à Musis accepisse munus hoc, ut carmine celebraret & præterita, & quæ futura essent, nihil de futuris, quod quidem extet, uaticinatus fuerit, siue hoc inuidia quadam fecerit, communi care nolens aliis, quæ ipse accepisset, siue uanitate aliqua, qua, cum nihil tale à Musis didicisset, ad uulgus tamen huiusce modi de se iactarit. Ad hanc accusationem fingitur postea Hesiodus respondere, ac primum translatione tueri sese, qua communiter poëtæ omnes uti solent, causam eius rei in Musas reijciendo, si quid nouum, aut incredibile, aut cuius euentus consecutus non sit, carminibus suis fortè insertum habeant. Nam id instinctu illo atque poëtico furore fieri, & multa sæpe, meiorum quoq; gratia, dum in cursu opus est, eodem spiritu illo assumi, quorum ratio interdum reddi satis non possit. Deinde autem & absolutè se defendere, recitando ex carminibus suis quædam, ubi futurorum rationem, & prædictionem non nihil attigerit. Quæ tamen iterum refutans Lucianus, posteriora quidem ostendit, non satisfacere definitioni, & officio uaticinandi, cum quiuis agricola eiusmodi quoq; possit, qualia ille prædixit. prima autem, quæ de poëtico furore, & de Musarum instinctu respondit, aliquo modo recipit. Porrò fabula, un-

de

de occasio cauillationis huius nata est, in principio Theogoniæ habetur. Ibi enim de seipso dit Hesiodus, pascenti sibi sub Helicone, oues, astitisse Musas, & dato sceptro ex Lauro, inspirasse canendi uim, ἴνα, inquit, κλέοιμι τάτ' ἐνόμενα, πρό τ' ἐόντα. hoc est, ut carmine celebraret futura pariter & anteacta.



Exordium à cõmendatiõe.

T poëtam præstantissimum esse te Hesiode, & hoc ipsum à Musis unà cum lauro te accepisse, cum ipse palàm in ijs quæ à te edita sunt indicas (sunt enim diuina, & admirationis plena omnia) tum nos rem ita se habere cõstanter credimus. Illud tamen non iniuria nos incertat pendentes animi, quanam re de teipso prædicta, quasi propter hoc diuinum illum cantum à deabus acceperis, ut celebrares ac laudibus illustrares præterita, & futura prædiceres. Quippe

Quæstio.

alterum excellenter admodum extulisti, Deorum genealogiam percensendo, ad usque primos illos, nempe chaos, & terram, & cœlum, & amorem. Præterea autem heroidum matronarumq; uirtutes, tum rei rusticæ instituta, adhæc quæcunque ad ortum & occasum Vergiliarum, & arationis ac messis, & nauigandi tempora attinent, breuiter omnia alia pulcherrimè executus es. Alterius autem quod & multo interuallo hominum uitæ erat accommodatius & utilius, Deorumq; munificentiæ conuenientius, dico autem futurorum prædictionem, ne principium quidem attigisti, uerum eam partem prorsus obliuioni traditã silentio inuoluisti, nullo modo tua poësi aut Calchanta, aut Telephum, aut Polyidũ,

Amplificatio ab exemplis.

aut Phinea imitatus. Qui etsi uaticinandi peritiam à Musis non sunt consecuti, multa tamen prædixerunt, nec eosdem piguit respondere egentibus. Itaque harum trium causarum unà te fuisse præpeditum & implicitum ualdè uerisimile est. Aut enim mentitus es, quanquam dictu acerbum hoc sit, Musas tibi fuisse pollicitas fore, ut futura queas prædicere. Aut illæ quemadmodum pollicebantur futurorum scientiam tibi præstiterunt, tu uero inuidiæ morbo adductus, ac

Accusatio p dubitationem

ceptum munus à uirginibus cælas, & in sinu seruas conditum, neque illius egentes participes reddere uoluisti. Aut ea de re multa tibi conscripta sunt, sed quæ nondum in lucem edidisti, haud scio in quodnam tempus aliud horum usum promendum reseruans. Illud autem nullo modo ausim dicere, quod cum Musæ duas res se tibi præstituras promiserint, alterum reddiderint, dimidium autem promissionis negando retractarint. Dico autem rerum futurarum cognitionem, maximè uero ista priores in promittendo partes obtinente. Itaq; hæc ipsa alicui ab alio potius quàm à te perdiscenda sunt Hesiode? Valde enim consentaneum est, quemadmodum Dei bonorum largitores sunt, sic & nobis amicis atque discipulis uestris quàm uerissimè ijs de rebus certitudinem exponere quæ uobis notæ sunt, ac omni nos animi hæsitatione liberare. HESIODVS. Po

Apologia per translationẽ

teram equidem, ô bonè, facile ac promptum responsum, respondere super omnibus quæ me interrogasti, nimirum nihil eorum quæ mihi carminibus decantata sunt, meum esse, sed Musarum. Et æquum fuerat, ut ab illis dictorum neque nõ omissorum rationem postulasses. Ego uero super ijs quæ mihi priuatim explorata sunt & comperta, dico autẽ pecora pascendi & regendi, & à stabulis agendi, & mulgẽdi rationẽ, tum etiam si qua sunt alia pastorũ opera & officia me rectissimè tueri possim. Cæterũ ipsæ deæ sua munera quibuscũq; uoluerint, & quantũ ea rectè tribui posse existimauerint, præstare consueuerũt. Neq; enim opinor, o-

Quatenus poetarũ dicta accipienda.

portere à poëtis ad uiuũ usq; leuia quæq; perscrutantes, postulare, ut syllabatim omnia exactissimè & dicta & scripta sint. Er si in cursu poëseos aliquid per imprudentiã influens poëtæ memoriã fefellerit, illud perpendere acerbũ est. Sed non ignorandũ est, nos poëtas metrorũ & cõcinnitatis gratia nõnihil superuacuũ interserere. Quędam uero ipsius carminis tenor sępenumero plana et polita existẽtia, haud scio quo modo recipiat. At em, tu maximo quo præditi sumus bono

nos uiolenter diſpolias, nempe libertate, ac ea qua in fingendo utimur facultate. Alios equidem ornatus poëſeos, quibus paſſim culta & compta eſt, non perſpicis. Palos autem & ſpinas quaſpiam excerpis, ac anſas intentandæ ſycophantiæ ſtudioſe rimaris. Atqui hoc tibi non ſoli ſtudio eſt, neq; me ſolum inſectaris, ſed & alij non pauci eadem in Homero collega meo flagellant & calumniantur, impenſe tenuia, & extremè modica quæpiam calumniantes. Porrò autem ſi cauſa cedentem me oporteat rectiſſimam in medium afferre defenſionem, age ô amice, perlege Operum & Dierum opus à me conſcriptum. Planè enim comperies, quanta in eo ipſo poëmate è uatidico & prophetico ſpiritu prædicta ſint, ſuc ceſſus manifeſtante laborum rectè atq; tempeſtiuè factorum, ac omiſſorũ diſpendia. Et illud:

Demeſſas in corbe feres intra horrea fruges,
Et te ſpectabunt mirantes tritica pauci.

Ac rurſus, quanta bona conſequantur rus & agros rectè, & in tempore colentes. Et hoc ſanè utiliſſimum in uita uaticinium eſſe exiſtimatur. LVCIA. Enim uero hoc, ô admirande Heſiode, nimium paſtoraliter à te dictũ eſt, & uerè Muſarum inſpirationem mihi referre uideris, quando ipſe uerſiculos tuos aliter tueri nequeas. Nos autem eiuſmodi uaticinationem neq; à te, neq; à Muſis expectabamus. Quoniam talia longè certius noſtri nouerunt agricolæ, ac nobis de illis quàm optimè uaticinarentur, fore, ut ſi Iupiter largis imbribus terram irrigarit, manipuli uberes prouenianᵗ: ſin ſolis ardores ſata exuſſerint, & arua ſi tierint, nihil obſtare, quo minus & fames illorum ſitibundam ſiccitatem ſubſequutura ſit. Tum quòd æſtate media terra aratro ſubigenda non ſit, propterea quòd nulla utilitas arandi laborem exceptura ſit, effuſis temerè ſeminibus. Neque ſpicas adhuc uirides eſſe demetendas, quippe fructum inanem inuenturos eſſe ruſticos. Sed neq; illud ualdè eget uaticinio, quòd niſi ſemina inuolueris, & miniſter raſtrum habens, terra obducat illa, auiculas aduolaturas, ac omnem futuræ meſſis ſpem intercepturas. Etenim talia ſi quis agricolarum adhortationes & documenta dixerit, haud quaquam à uero aberrabit. Cæterum à uaticinio mihi longè lateq; eſſe uidentur, cuius opus eſt, obſcura ac nullo modo uſpiam apparentia, prænoſcere. Exempli gratia, quod Minoi prædictum eſt, in uaſe mellis pleno eius filium ſuffocatum iri, Tum Achiuorum quoq; proceribus, Apollinis iracundiæ cauſſam præſignificaſſe: & anno decimo fore, ut Ilium captum à Danais excinderetur. Hæc equidem uaticinij officia ſunt peculiaria. At ſi quis & ea quæ tu iactas, illi aſcribere uoluerit, & ille me quoque uatem rectiſſimè dicere poterit: prædicam enim, & uaticinabor, uel ſine aqua caſtalia, & lauro, & tripode Delphico: quòd ſi quis hyberno gelu ſæuiente, & adhæc Ioue pluente & grandinante nudus obambulauerit, hunc algor non modicus inuaſurus eſt. Et quod adhuc priorem uaticinij certitudinem longè exuperat, calores quoq;, hyberna frigora ſubſecuturos: aliaq; id genus permulta, quorum meminiſſe ualde ridiculum eſt. Quare eiuſmodi & apologias, & uaticinia miſſa facito. Illud autem quod initio dixiſti, fortaſſe indignum non eſt ſuſcipere: nempe quòd nihil eorum, quæ abs te dicta ſunt, noueris, ſed afflatus quiſpiam diuinus ſuggeſſit tibi uerſiculos, neq; ille admodum firmus exiſtens. Siquidem quædam promiſſorum non plenè perfecta reddidit, quædam uero inabſoluta prorſus reliquit.

Ab exemplo.

Alia, à teſtimonio ſcriptorum.

Cõfutatio defenſionis ab inſufficienti.

Amplificatio à minori.

A definitione

Epilogus

NAVIGIVM, SEV VOTA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Irridet

IRridet hoc dialogo Lucianus cupiditates, & stulta hominum uota, ut qui in his rebus plerũq; felicitatem ponant, eáq; sibi expetant, quæ si ipsis contingant, plurimum & molestiæ, & periculorum quoq; inter se habituri sint. Ita enim fingitur hic Adimantus primo, diuitias, post hunc Samippus potentiam & imperium, postremus autem Timolaus uoluptates, & quicquid mundo plausibile uidetur, optare. Quorum omnium uota Lucianus ita confutat, ut ostendat quid uis potius, quàm felicitatem in his rebus positam esse. Argumenti autem huius occasio à noua & inusitata nauis magnitudine nasci fingitur, quæ cum fortè tum ex Aegypto frumentum in Italiam portaret, tempestatibus acta, Athenas in Pyræum appulsa fuerat. Hanc cum Adimantus (ut fingitur) cõspicatus esset, & de numero frumenti quem portaret, deq; annuo quæstu, quam domino faceret, audisset, inita secum ratione, ut si tantos quotannis reditus ipse caperet, felicissimum ac beatissimum sese putaret, interim dum à Luciano ob stulticiam deridetur, cæteris quoq; personis, optandi cuique quod uellet, occasionem ac facultatem præbet. Estq; hæc ueluti narratio quædam totius Dialogi. Ad quam autem uenitur, persona quoq; Adimanti, & nauis magnitudo, & tempestuosum circa Chelidoneas mare, dialogi gratia describuntur. Exordium à Timolai studio trahitur, qui ad famam nauis à Corintho Athenas spectandæ eius gratia uenisse fingitur. Eiusdem autem argumenti satyra quoq; est apud Iuuenalem decima, in qua & ille suo more cupiditates, & inania uota hominum insectatur.

LYCINVS.



ANNON dixi, quòd citius latuerit uultures cadauer pridianum, ac marcidum, in propatulo positum, quàm spectaculum aliquod nouum & inopinatum, Timolaum, etiam si Corinthum illum oporteat, sine respiratiõe, curriculo abire? Quamobrem autem ita spectandi cupidus es tu, & ad huiusmodi res adeo impiger? TIMOL. Quid enim aliud cõueniebat facere quoq;, Lycine, cum ocium alioqui agerem, audito nauem adeo ingentem, & mensuram omnem excedentem, in Pyræum appulsam esse, unam uidelicet earum, quibus ex Aegypto in Italiam frumentum importari solet. Arbitror autem et uos, te uidelicet et Samippum hunc, non ob aliam caussam ex urbe huc progressos esse, quàm ut nauigium hoc uideretis. LYCIN. Per Iouem, & Adimantus quoq;, Myrrhinusius, unà nobiscum. Sed nescio ubi nam ille nunc sit, inter multitudinem spectatorum alicubi errans. Nam usq; ad nauem quidem unà uenimus, & ascẽdentes in ipsam, tu quidem, opinor, Samippe, præibas, sequebatur aũt Adimantus. Deinde ego post illum, utriusq; ipsum manibus apprehendens. Ac me per totas schalas subuehebat ille, manu ducens, subligatum crepidis, cum ipse absq; calceis incederet. Sed postea non amplius ipsum uidi, neq; intus in nauí, neq; postquam inde iterum descendimus. SAMIP. Nosti Lycine, ubi nos reliquit ille? Quando opinor, formosus ille adolescẽtulus ex interiore parte nauis progrediebatur, nitido ac puro amiculo indutus, religata post tergum coma, ad utranq; frontis partem reducta. Proinde, si ego Adimantum rectè noui, arbitror uenustũ ac dulce adeo spectaculum conspicatum, longum ualere iusso Aegyptio fabricatore, per nauigiũ circumcirca præeunte, astitisse lachrymantẽ, quemadmodum consueuit. Admodum enim procliuis ad lachrymas, homo est, quod ad amores attinet. LYC. Atquí non adeo formosus, Samippe, adolescens ille mihi uisus est, ut etiam Adimantum uelut attonitũ, in se conuerteret, quẽ tot subinde Athenis formosi sectantur, ingenui omnes, loquendo garruli, & palæstrã spirantes, quibus etiã illachrymari, non ignauum est. Hic aũt præterquam quòd colore fusco est, etiam labia habet prominentia, & gracilia nimis crura, loquiturq; dissolutũ & incõpositum quiddam continuatis & agglomeratis inter se uerbis, Græcè quidem, sed ad patrium morẽ concitato strepitu, & inflexo uocis accentu. Coma aũt & ille post tergum conuolutus capillus, haudquaq; liberũ esse ipsum arguit. TIMO. Hoc quidẽ nobilitatis signũ, Lycine, est Aegyptiacę, coma uidelicet. Cuncti eñ illoꝝ pueri ingenui capillũ à tergo collectũ gerunt, usq; dũ ex ephebis excedunt. Quemadmodũ & Pallenæ maiores nostri*, quibus pulchrum uidebatur comã nutri-

Exordium dialogi à cupiditate & studio Timolai.

* *Pallenẽ hic pagũ Atticũ accipio.*

nutrire ſenes quoq́, redimitos crobyli textura, ſub aurea cicada relígata. SAMIP. Euge Timolaë, quòd nos commonefacis Thucididis commentariorum, quæ q́ in proœmio de ueteri noſtra luxuria dixit ille, in Ionibus, quando illi tum una cum cæteris in coloniam miſſi fuere. TIMOL. At nunc demum in mentem mihi uenit Samippe, ubi à nobis relictus fuerit Adimantus, quando uidelicet iuxta malum aliquandiu ſtetimus, ſurſum ſpectantes, numerantes coria alia alijs ſuperimpoſita, & mirantes aſcendentem per funes nautam: deinde per antennã ſupernè tutò adeo currentem, apprehenſis antẽnarum clauis ſeu cornibus. SAM. Rectè dicis, quid igitur oportet facere nos hic? utrum expectare ipſum, an uis, ut ego ad nauigium iterum abeam? TIMOL. Nequaquam, ſed pergamus. Nam ueriſimile eſt præterijſſe illum iam, recipientem in urbem ſeſe, poſt quã nos amplius inuenire non potuit. Quòd ſi minus, at uiam ſaltem nouit Adimantus, neque metuendum eſt, ne à tergo relictus, à nobis ſeducatur. LYCIN. At uidete, ne agreſte nimis fuerit, relicto poſt nos amico, ipſos hinc abire. Sed eamus tamen, ſi idem hoc Samippo quoq́ uidetur. SAM. Atq́ admodum uidetur, ſi fortè aperiam adhuc palæſtram deprehendere poſſimus. Sed interea dum ſermones cedimus, quanta nauis hæc? centum & uiginti cubitos in longitudinẽ porrecta, latitudine autem ſupra quartam maximè partem menſuræ huius patens. Tum à ſummis foris ad fundũ uſq́, qua profundiſſima eſt, eo loci uidelicet, quo ſentina defluit, nouem & uiginti cubitos alta. Præterea autem quantus malus, quantamq́ ſuſtinet antemnam? quanto autem rudente utitur, atq́ aſtringitur? Vt autem ipſa quidem puppis paulatim aſſurgit, inflexa, atq́ aureum anſerculũ ſupernè habens impoſitum: è regione autem æqua proportione prora prominet, in anteriorem partem longè porrecta, cognominem nauideam, Iſidem uidelicet utrinq́ additam habens. Nam cætera quidem ornamẽta, uti picturæ, & uela flammeus ille atque paraſitus color, & ante hæc, anchoræ quoque, & uertendi circumagendiq́ inſtrumenta, & habitationes illæ poſt puppim, omnia admiratione digna uiſa mihi ſunt. Iam & nautarum multitudo, cum exercitu comparari poſſet. Dicebatur autem tantum frumenti numerum portare, quãtus in annuum uictum ſufficere omnibus in Attica facile poſſet. Atq́ hęc omnia paruus quidam homuncio, ſenex iam, conſeruabat, tenui adeo pertica, tanta gubernacula conuertens. Commonſtratus enim mihi fuit, caluaſter quidam, criſpus, Heron, opinor, nomine. TIMO. Mirabilis, quod ad artem attinet, ille, quemadmodum dicebant ij, qui cum eo nauigant, & rerum marinarum ſupra Prothea illum, doctus. Audiſtis autem quomodo huc appulerit nauem? qualia acciderint nauigantibus, aut quemadmodum ſtella illa ipſos ſeruarit? LYC. Haudquaquã Timolaë. Quin hoc ipſum abs te libenter nunc audierimus. TIMO. Ipſe Nauclerus narrauit mihi, homo probus, & ad conuerſandum ingenuus. Aiebat autem cum à Pharo ſoluiſſent, flatu non admodum uehementi, ſeptimo die eò fuiſſe prouectos, ut iam Acamantem uiderent. Exinde Zephyro exaduerſo ſpirante, tranſuerſos abreptos fuiſſe ad Sidonem uſq́. Inde autem tempeſtate magna iactatos, decimo tandem die per anguſtas illas ad Chelidoneas peruenisſe. Vbi parum abfuit, quin omnes ſubmergerentur. Noui autem, aliquãdo etiam ipſe naui præteruectus Chelidoneas, quanti ſe eo loci attollant fluctus, & maximè, flante Africo, ſiquando aſſumpſerit & Auſtri partem aliquam ſecum. Nam ab eo loco contingit diuidi Pamphylíũ mare à Lycio, & fluctus ipſi, utpote multis ac uarijs undis, circa promontorium illud uelut interſecti (præruptæ autem rupes ſunt, & acutæ, & incurſionibus aquarum exaſperatæ) & procellas excitant terribiliores, & fragorem edunt immenſum. Ac fluctus ſæpenumero tanti attolluntur, ut ipſius ſcopuli altitudinem exæquent. Talia igitur ſe quoq́ tum deprehendiſſe atq́ expertos eſſe nauclerus aiebat: inſuper etiam nocte exiſtente tum, & tenebris profundis. Cæterum cum ad ploratũ ipſorum dij tandem flexi

Locus eſt in primo Thucididis, ubi de colonijs Ionũ tradit. *Τὼν κεραιάκων ἐπιλημβάνου.*

Deſcriptio nauis, quæ et paraſceue totius negocij.

Ornamentũ in anſeris modũ effigiatũ, uide Lazarũ de nauiũ partibus.

Fortaſſe quali Parrhaſius uſus fuit.

Chelidoneæ, et q̃ difficilis circa eaſdem nauigatio.

flexi atq; inclinati fuissent. ignem apparuisse ipsis ex Lycia, ita ut locum illū manifestè cognoscere possent, & stellam quandam splendidam Dioscurorum uidelicet alterum, in summa parte mali consedisse, nauemq; ad siniſtram in altum iterum direxisse, cum iam præceps in rupem deferretur. Atq; ex eo, cum iam semel à recta uia excidissent, per Aegeum nauigantes, septuagesimo die, quam ex Aegypto soluerunt, aduersus Etesias, per obliquum, & transuerse actos, in Pyræum, heri appulsos huc esse. Eo usque uidelicet, ad inferiorem partem abreptos. Quos conueniebat Creta ad dexteram relicta, supra Malcam tenendo cursum, iam in Italia esse. LYCIN. Per Iouem, mirabilem quendam gubernatorem narras, Heronem istum, aut Nerei potius æqualem, qui tantum à uia aberrarit? Sed quid hoc? ann non Adimantus ille? TIMOL. Admodum igitur, Adimantus ipse. Vocemus hominem. Te inquam Myrrhinusium illum, Strobichi filium. LYCIN. Ex duobus alterum illi accidit uidelicet, aut enim succensebat nobis, aut obsurduit. Nam omnino Adimantus ille est, neque alius quisquam. Admodum igitur planè iam uideo, & uestem ipsius, & incessum agnosco. Etiam tonsura illa ad uiuum usque, arguit hominem. Sed tamen acceleremus obambulationem hanc & gressum, ut assequamur hominem. Quōd nisi ueste apprehensum te conuertissemus Adimante, nunquam puto hodie, clamantes nos exauditurus fuisses? At etiam cogitabundo similis uideris, nescio quid magnum, ac minimè contemnendum, tecum ipse animo & cogitatione, ut uidére, uolutans. ADIM. Nihil equidem acerbum aut graue, Lycine, sed mihi noua quædā cogitatio, inter eundum, in mentem ueniens, ut ne audirē uos, fecit, dum intentè adeo ac tota mente, in illam uelut defixus incumbo. LYC. Quænam ista? ne enim grauēris dicere, nisi omnino ex arcanis istis aliqua fuerit. Atqui initiati sumus, & nos, ut scis, & celare quæ audimus, didicimus. ADIM. At erubesco equidē apud uos dicere. Adeo iuuenile uobis uidebitur, sat scio, id quod nunc cogito. LYCI. Num amatorium quiddam est? Neq; enim hoc profanis nobis narrabis, sed splēdida admodū face etiam ipsis lustratis, initiatisq;. ADIM. Nihil, ō præclare, istiusmodi, sed opulentiam quandam mihi ipsi fingebam, quam inanē felicitatem plerique uocare solent. Atq; in ipsa adeo acie opum & deliciarū uersanti mihi, superueniſtis. LYC. Proinde illud quod in procliui est, Communis Mercurius, aiunt. Ac in mediū allatas huc diuitias istas depone. Aequum enim est nos quoq; parte aliqua fruiuoluptatum Adimanti, amici cū simus. ADI. Relictus equidem à uobis fui, statim à principio, cum primum nauē conscendissemus, postq; te Lycine in tuto collocassem. Nam metiente me anchoræ magnitudinē, nescio quorsum uos à me discessistis. At tamen cū omnia perlustrassem, interrogaui quendā ex nautis, quantū mercedis ac lucri cōmunibus rationibus nauis ea referret domino in singulos annos. Ille aūt bina dena, inquit, talenta Attica, etiam si quis cōmuniora tantū computaret, et ad minimā summam redigeret. Exinde igitur rediēs mecum ipse cogitabā. Quōd si nunc deorū quispiam nauē hanc de repente meā esse faceret, qualē & q̄ beatam uitam acturus erā? qui et amicis benefacturus, et interdum quidē ipse in ea nauigaturus, interdum aūt seruos emissurus. Deinde ex duodecim illis talentis & domū ędificaturus essem, in loco maximè opportuno, paulò uidelicet supra porticū pictā, relicta paterna illa, quā apud Ilissum habeo, & seruos coëmpturus, & uestes et uehicula et equos. Iā aūt nauigabam quoque, et felix, ab omnibus ijs, qui nauē conscenderāt, prędicabar, à nautis aūt formidabar, et tantū non rex quispiā existimabar, cū interea, dū ea quæ in naui sunt cōpono, et ad portū à longè aspicio, superueniens Lycine opulentiam hāc oēm submersisti mihi, nauēq; ipsam benè ac secūdo uoti uēto labentē, subuertisti. LY. Proinde ò generose, correptū me, abduc hinc ad Imperatorem, ueluti piratā aliquem, aut demersorē, ut qui tantum naufragium effecerim, idq; etiā in terra, in uia uidelicet, qua ex Pireo in urbē itur. At uide tamen, quo pacto te consolabor

Ita Græcis appellantur Castor et Pollux nauigantium numina.

Redit à descriptione nauis ad Adimantū et ad rē institutā descendit.

Narratiuncula, cōtinens occasionē disputationis.

pro

pro hoc lapsu. Quinq; enim, si placet, pulchriora adeo, & maiora Aegyptio isto nauigia possidere te facito: & quod maximum fuerit, etiam talia, quæ demergi non possint. Deinde etiam quinquies tibi ex Aegypto per singulos annos frumentum fortassis importent. Atq;, ô nauclere optime, iam nunc præ te fers, quã nobis tum intolerabilis futurus sis. Nam cum unius etiam nauigij istius dominus existens, exaudire clamantes nos haud uolueris, quid ageres si quinq; possideas ultra hoc, tribus uelis instructa, & tempestatibus inuicta? nempe ne aspiceres quidem amicos. Proin tu quidem secunda nauigatione utere, ô præclare, nos aũt in Pireo sedebimus, eosq; qui uel ex Aegypto, uel Italia nauigabunt, interrogabimus: eccubi magnum illud Adimanti nauigium, Isidem puta, quisp iam uiderit. ADIM. Vides, propterea equidem grauabar dicere, quidnam esset, quod in animo mecum ipse cogitabam, sat scies, quòd risu, & dicacitate prosecuturi essetis uotum meum. Quare subsistens hic aliquantulum, dum uos progressi fueritis, cum naue mea iterum hinc nauigabo. Nam multò satius est cum nautis me colloqui, quàm hic à uobis irrideri. LYCIN. Nequaquam, nam tecũ illam conscendemus etiam ipsi subeuntes. ADIM. At scalas subtraham, ingrediendo uos præuertens. LYCIN. Proinde nos adnatando sequemur uos. Neenim putes tibi quidem facile esse tanta nauigia possidere, cum neq; emeris illa, ne ædificaueris: nos autem non posse à diis petere, ut per multa stadia indefessis nobis liceat natare. Atqui primum etiam in Aeginam ad festum Dianæ, scis quã parua nauicula omnes simul amici, quatuor quisq; datis obulis, traiecerimus, & tamen nihil ægreferebas, quòd tecum nauigaremus: nunc autem indignaris, & tecum conscensuri sumus, & scalas præingressus subtrahis, nimirum luxu diffluens Adimante, & in sinum non inspuis, neq; agnoscis, qui nam ipse sis, qui nauclerum nunc agis. Adeo te sublimem euexit domus ista, in pulcherrimo urbis loco ædificata, & seruorum multitudo. Atqui ô præclare, per Isidem quæso, etiã Niliaca salsamenta, tenuia ista dico, memineris nobis huc ex Aegypto apportare, aut unguentum à Canopo aliquod, aut Ibin ex Memphide. quòd si uero nauis etiam sufficiet, ex pyramidibus quoq; unam. TIMO. Satis iocorum, Lycine. An non uides quo pacto erubescere Adimantum feceris, multo adeo risu, naulgio inundato, ita ut iam superfluat, neq; amplius ad id quod influit, resistere possit, Et quoniam adhuc multum nobis uiæ ad urbem usq; restat, diuiso in quatuor partes itinere, suo cuiq; attributo stadio, postulemus à diis, quæ cuiq; maxime uidebuntur. Ita enim & nos laborem eundi fefellerimus, & pariter lætitia quadam afficiemur, perinde ac somnio aliquo suauissimo ultrò nobis obiecto, quod nos quo ad ipsi uoluerimus, beet. Nam penes unumquemq; ipsum mensura uoti erit, & dij omnia exhibendo subministrent, etiam si alioqui natura incredibilia fuerint. Et quod maximum est, demonstratio quædam erit hęc res, qui nam omnium optime diuitijs ac uotis usurus sit. Indicabit enim quisq; qualis nã futurus fuerit, si ei diuitiæ tantæ contigissent. SAMIP. Pulchrè mehercle, Timolaè, atq; adeo obsequor tibi, & cum tempus uocauerit, optabo quæcunq; uidebitur. Nam si Adimantus uult, ne interrogandum quidem opinor, ut qui in naui alterum pedem habeat. Oportet autem & Lycino idem uideri. LYC. At dite scamus sanè, si hoc potius, ne inuidere etiam communi fortunæ uidear. ADIM. Quis igitur primus incipiet? LYC. Tu Adimante, deinde secundo loco Samippus hic, post quem Timolaus. Ego uero paulò ante quãm ad Dipylum perueniemus, circa extremum semistadium uidelicet uotum meũ incipiam, idq; quoad fieri potest, breuissimè percurram. ADIM. Proinde ego quidem, neq; nunc ã naui discedam, sed si modo licet, etiam amplius aliquid uoto adijciam, Mercurius autem quæstuosus ille, annuat omnibus. Sit enim nauigiũ, & quæ in eo sunt, mea omnia, & onus quòd fertur uidelicet, & mercatores, & mulieres, & nautæ, & siquid aliud suauissimum fuerit ex cunctis facultatibus. SAMIP. At te ipsum obli-

Proverbiũ. uide Erasmũ.

Propositio.

Diuisio.

Primũ uotũ Adimanti ditiarum uidelicet.

κερδῶος eo gnomentum Mercurij est, ἀπὸ τοῦ κέρδους, eo quòd lucris præsit.

ipſum oblitus es, in naui habens. ADIM. Puerum iſtum, inquis, Samippe, comatum? Et ille igitur meus ſit, quantum autem frumenti eſt, totus ille numerus in aurum ſignatum uertatur, fiantq; totidem Darici. LYC. Quid hoc Adimante? Submergetur tibi nauigium: non enim idem pondus eſt tritici, & æqualis numero auri? ADIM. Ne inuideas quæſo Lycine, ſed poſtquam ad te peruenerit uotum, Parnethem, ſi placet, totam auream facias licet, atque ego tum tacebo tibi. LYC. At ego, quo magis in tuto ipſe nauigares, hoc agebam, ne uidelicet unà cum auro, omnes periretis. Ac quantum ad ueſtras quidem res attinet, mediocre periculum hoc futurum erat, adoleſcentulus autem ille formoſus, ſuffocabitur miſer, cum natare neſciat. TIMO. Bono animo ſis Lycine. Delphines enim ipſum tergo ſubeuntes, in terram deportabunt. An tu putas citharœdum quempiam ab illis ſeruatum eſſe, accepiſſeq; mercedem hanc carminis ſui. Deinde & alium quendam puerum mortuum, in Iſthmum à Delphine eodem pacto apportatum. Adimanti autem ſeruum hunc nouitium nullum habiturum Delphinem amatorem. ADIMAN. Etiam tu Timolaë imitaris Lycinnm hunc, & ingeris conuicia, & hoc, cum tu ipſe huius rei dux & caput ſis. TIMO. Melius enim fuerat, ueriſimilia magis te fingere hæc, & alicubi theſaurum ſub lecto effodere aliquem, ne tibi negocium ipſe exhiberes, dum aurum è naui in urbem transferes. ADIMAN. Rectè dicis. Effodiatur igitur theſaurus ſub Mercurio illo marmoreo, qui nobis in aula eſt, medimna uidelicet mille auri ſignati. Statim itaque iuxta Heſiodum: Aedes principio, quàm maximè inſignes habitarem, deinde quæ circa urbem ſunt, omnia iam coëmiſſem, præter quam quæ in Iſthmo, & apud Delphos, & Eleuſine ſunt. Præterea quæ ad mare iacent, & circa Iſthmum nonnulla quoque, certaminum gratia, ſi quando ad Iſthmia proficiſci lubitum eſſet, & Sicyonium campum. Et in ſumma quicquid uſquam in Græcia foret, uel conſitum nemoribus, uel irriguum fõtibus, uel fœcundum frugibus, id omne breui adeo tempore Adimanti ſit. Aurum autem concauum nobis ſit, ad cibum exhibendum, pocula uero, haud quaquam leuia, ut Echecratis illa, ſed duorum talentorum unumquodq; pondere. LYC. Quo pacto ergo pocillator plenum porrigat tibi, poculum adeo graue? aut quomodo tu accipies ab eo, niſi cum magno negocio, non ſcyphum illo, ſed Siſyphium quoddam pondus attollente? ADIM. Mihi homo, ne mihi diſturba uotum. Ego uero etiam menſas totas aureas facturus ſum, & lectos aureos, ſi uero non tacueris, etiam ipſos miniſtros. LYCI. Vide modo, ne quem admodum Midæ, & panis tibi, & potus, aurum fiat, & diteſcendo miſer pereas, fame iſta præcioſa enectus. ADIM. Tua igitur magis ueriſimiliter compones, paulò poſt Lycine, poſtquam ipſe optare incipies. Cæterum ad hæc ueſtis quoq; purpurea mihi ſit, & uictus quàm maximè delicatus, ſomnus, quoad fieri poteſt, ſuauiſſimus, amicorum ſalutationes, & petitiones, & quod uulgò faciunt, omnes me uereantur, & adorent, atq; alij quidem primo ſtatim mane ad fores ſurſum ac deorſum obambulent, inter ipſos autẽ et Cleænetus, & Democrates, ille ſupra modum. Atq; accedentibus quidem ipſis, & ante alios introrecipi uolentibus ianitores ſeptem aſtantes, ingentes barbari, in frontem ſtatim impingant ianuam, perinde atq; ipſi nunc alijs faciunt. Ego uero, quando uiſum fuerit, proſpiciens quemadmodum ſol, illorum quidem nõnullos, ne aſpiciam quidem: ſi uero paulum per quiſpiam, qualis ego uidelicet fui, ante repertum theſaurum, illum humaniter complectar, ac lotum ad cœnam ſub tempus uenire iubebo. Diuites autem iſti rumpentur, aſpicientes uehicula, equos, & pueros formoſos circiter bis mille, ex omni ætate delectos, ut quiſq; fuerit maximè floridus. Deinde & cœnas in auro appoſitas (Vile enim argentum, & nihil ad noſtram fortunam) Ac ſalſamentum quidem ex Hiſpania, uinum autem ex Italia, oleum uero & ipſum ex Hiſpania, mel autem noſtrate nouum, & igni nondum admotum. Præterea ob

Scilicet aurei, ut Philippici.

Mons eſt Atticæ.

Aluar. Gomẽz cum dialogum iſtum interpretaretur publice locum iſtum ſic expoſuit. i. præter ea quæ ſuclis. ſimiacis. Pithicis ac clauſinis dicata ſunt vt inde veniant prouentus ad faciendos ſumptus ſiquidem tales agri venditi non poſſent.

ſonia undequaq; allata, ſues uidelicet, & lepores, & quæcunq; uolatilia, gallina ex Phaſide, & Pauo ex India, & gallus Numidicus. Qui uero unumquodq; apparant, ſophiſtæ quidam ſint, circa bellaria & ſapores exercitati. Quòd ſi cui autem præbibero, ſcyphum, aut phialam poſcens: ille qui ebiberit, auferat ſecũ & poculum. Diuites uero iſti, qui nunc ſunt, præ me lri uidelicet, & mendici omnes uideantur, neq; amplius tum argenteam iſtam ſcutellam aut ſcyphum, Donicus in pompa ſpectandum præbebit, & maximè, poſtquã uidebit ſeruos etiam meos tam multo argento uti. Ciuitati autem hæc apud me uelut exemptitia erunt. Ac pecuniarum quidem diſtributiones, ſingulis menſibus drachmas ciui quidem centum, inquilino autem quinquaginta dabo. Publicè uero ad ornamentum urbis, theatra ædificabo, & balnea, & mare uſq; ad Dipylum intromittam, atq; ibi portum aliquem extruam, aqua per foſſam magnam introducta, ut nauigium meum propius appelli, & ex Ceramico apertè conſpici poſſit. Amicis autem uobis, Samippo quidẽ uiginti medimna auri ſignati adnumerare diſpenſatorem iubebo. Timolao autem quinq; Chœnices: Lycino uero, chœnicẽ ſolam, eamq; etiam circumſcriptam, eo quòd loquacior eſt, & uotum meum irrideat. Atq; hanc uiuere uitam uolebam, ſupra modũ diteſcens, & delicatè agens, omnibusq; uoluptatibus copioſe fruẽs. Dixi. Ac mihi Mercurius perficere ea & ad euentum perducere uelit. LYCI. Scis igitur Adimante, ut tibi ex tenui admodum trama puer iſte, Plutus, ſuſpenſus ſit? Ac ſi fors aliqua ruperit illam, omnia euaneſcent, & carbones tibi theſaurus iſte erit. ADIMA. Quomodo dicis hoc Lycine? LYC. Quoniam, ô optime, incertum eſt, quantum temporis uictu rus ſis. Quis enim ſcit, an adhuc appoſita tibi menſa iſta aurea, priuſquam manũ admoueas, & pauonem aut gallum Numidicum deguſtes, exhalata animula abiturus ſis, uulturibus & coruis, omnia illa relinquens? An uis ut enumerem tibi alios quidem ſtatim, priuſquam diuitijs fruerentur, mortuos, alios autem etiam uiuos ijs, quæ poſſidebant, ſpoliatos atq; exutos à deo aliquo, qui huiuſmodi rebus inuidebat. An non audis Cræſum, & Polycratem, multò te opulentiores cum fuerint, breui adeo tempore à bonis illis omnibus excidiſſe? Sed ut tibi miſſos hos faciam, num tibi ualetudinem adeo firmam putas fore, atque conſtantem? an non uides multos diuitum infeliciter ætatem agere doloribus ac morbis uexatos? ac alios quidem ne uadere quidem poſſe, alios autẽ cæcos eſſe, aut intus labore aliquo affectos. Nam quòd ne alteram quidem tantam opulentiam poſſidere uelis, atq; eadem cũ Phanomacho diuite iſto pati, pariterq; ut ille mulieroſus eſſe, ſat ſcio, etiam ſi nullus ipſe dixeris. Omittam interim dicere, quàm multas inſidias cum diuitijs cõiunctas norim. Præterea & prædones, & cædes, & odium, quòd apud multitudinem obeundum eſt. Vides nimirum cuiuſmodi rerum cauſſa extiterit tibi theſaurus iſte. ADIM. Semper tu mihi, Lycine, aduerſarius es, quare neq; chœnicem etiam accipies, ut qui perpetuò uotum meũ infecteris. LYC. Atqui hoc quidem iam communi diuitũ more detrectas, & pro miſſum reuocas. Sed tu Samippe iã opta. SAMIP. Ego uero (Arcas enim ſum ex Mantinea, ut ſcitis, in continente uitam agens) nauem quidem haudquaquã poſtulabo mihi contingere, ut quam ciuibus meis ſpectandam exhibere impoſſibile ſit, neq; ſcrupuloſe adeo cum dijs rationem inibo, theſaurum petens, & aurum ad menſuram accumulatum: ſed (poſſunt enim omnia dij, etiam ea quæ maxima uidentur eſſe, & lex uoti, quam Timolaus tulit, iubet nihil uereri poſtulare, tanquam illis nihil non annuentibus) poſtulo uidelicet rex eſſe, non qualis Alexander Philippi filius, aut Ptolemæus, aut Mithridates, aut ſiquis alius, accepto à patre regno, imperauit, ſed mihi principio à prædandi conſuetudine exorſo, ſocij & coniurati circiter triginta, fideles admodum & audaces adſint. Deinde paulò poſt trecenti, accedentes nobis alij ſuper alios.

Cõfutatio diuitiarum.

II. Votum Samippi. Imperium & potentia.

Poſtea

Postea mille, & non multō post, decies mille, postremo tota armatorum summa quinquaginta millia. Equitum autem circa quinque millia sit. Ego uero suffragijs cunctorum antepositus & electus, Imperator optimus esse uidear, qui & hominibus præeam, & rerum administrationem geram. Vt hoc utiq; ipso iam maior sim cæteris regibus, utpote qui uirtute cæteris antepositus, exercitui imperem, non per successionem hæreditariam, ab alio in regnum introductus. Nam hoc Adimanti thesauro nō dissimile foret, & ipsa res haud quaquam eodem modo suauis, ut cum aliquis uidetur ipse per se ipsum potentiam ac principatum assecutus esse. LYC. Papæ Samippe, haud quaquam exiguum aliquid tu quidem, sed ipsum adeo caput bonorum omniū postulasti, uidelicet aciei tantæ, optimus ipse iudicatus à quinquaginta millibus. Talem scilicet nobis Mantinæa, & tam admiratione dignum regem atq; imperatorem, interim dum non animaduertit, enutriuit. Verum age regna, præi militibus, & exorna equestrem exercitum pariter & uiros clypeum gestantes. Cupio enim scire, quō nam profecturi sitis, tam multi ex Arcadia, aut contra quos miseros primos expeditionem facturi. SAMIP. Audi Lycine. Imō uero si tibi placet, sequere unà nobiscum. Præfectum enim alæ constituam te equitum quinq; millium. LYC. At pro honore quidem isto ō rex, gratiam tibi habeo, ac Persico more procumbens, adoro te, circūactis post tergum manibus uenerando tiaram, rectam istam, atq; ipsum diadema. Tu uero ex ualidis istis aliquem, præfectum equitum designa. Nam ego tibi à re equestri ualde alienus sum, neq; omnino equum ullum ascendi ante hunc diem. Proinde metuo ne tubicine classicum intonante, decidens ego, in tumultu à toē ungulis conculcer, aut etiā equus ferocior existens, arrepto freno, in medios hostes efferat me, aut denique oporteat me alligari ephippio, si manere super illud debeam frenumq; tenere. ADIM. At ego tibi Samippe, ducam equites, Lycinus autem dextrum cornu habeat. Meritus autem sum, qui maximos honores abs te consequar, ut qui te tam multis medimnis auri signati donauerim. SAMIPP. Ipsos interrogemus equites, Adimante, num recipere te uelint præfectum suum. Cui igitur placet, equites: Adimantum hunc præfectum uestrum esse, manum attollat. Omnes, ut uides, Adimante, suffragantur tibi. Proin tu quidem equitatui præsis, Lycinus autem dextrum cornu ducat. Timolaus porrò hic ad sinistram ordinabitur. Ego uero mediam aciem regum, pro eo atq; legitimum est Persarum regibus, quando ipsi assidere sibi aliquos uolunt. Sed progrediamur iam rectà uersus Corinthum, quā per montana itur, comprecati Iouem Regium. Ac postquam ea quæ in Græcia sunt, omnia sub potestatem redegerimus (neque enim quisquam erit, qui nobis resistet, aut arma opponet, cum tā multi simus, sed absque sudore ac puluere uincemus) conscensis triremibus & equis in naues impositis (apparatum autem est in Cenchreis, & frumentum satis multum, & nauigia, quæ sufficiant, cęteraq; ad hanc rem omnia) traijciamus per Aegeum, in Ioniam, & exinde ibi sacris Dianæ peractis, ac ciuitatibus nullo defendēte, captis præfectisq; ibidem facile relictis, in Syriam pergamus, per Cariam itinere facto, inde per Lycirm, & Pamphiliam, & Pisidas, & utranque Ciliciæ oram, maritimam uidelicet, & montanam, donec ad Euphratem peruenerimus. LYCIN. At me, ō rex, si placet, satrapam aliquem Græcis relinque. Formidulosus enim sum, neque domo longius abire facile sustinuero. Tu uero uideris etiam contra Armenios & Parthos exercitum ducturus esse, gentes bellicosas, & sagittandi perquàm peritas. Quare alteri alicui dextrum cornu committe. Me uero Antipatrum quempiam in Græcia relinque, nequis etiam sagitta me transfigat, ea parte, qua nudus maximè ero, miserum me feriens, circa Susa, uel Bactra alicubi phalangem ducentem tibi. SAMIP. Au fugis Lycine ac deseris ordinem, meticulosus uidelicet existens: atqui lex iubet caput amputari ei, siquis ordinem deseruisse deprehendatur. Sed quoniam apud Euphra-

Grece. ἵππαρχος dicta ab. ἐπ' ἵππου

ephippium. la silla del cauallo.

Vt ille, cui Macedoniam cōmisit Alexander, dū in Asiam trajecret.

tem iam sumus, & fluuius ipse ponte iunctus est, & quæcunque à tergo reliqui mus benè ac tutò nobis se habent, omniaq; à præfectis tenentur, qui à me cuique genti impositi sunt, alij autem etiam abierunt Phœniciam, interea nobis & Palæstinen, & exinde Aegyptum quoque adiuncturi. age tu primus Lycine transi, dexterum ducens cornu. Deinde ego sequar, & post me Timolaus hicce, postremus autem equestrem duc exercitum Adimante. Ac per Mesopotamiam quidem, nullus nobis obuiam fuit hostis, sed ultrò seipsos, & arces, homines dediderunt, Etiam ad Babylonem accedentes, præter spem intra muros recepti sumus, ac urbem ipsam tenemus. Rex autem ad Ctesiphontem cõmorans, aduentum nostrum accepit. Proinde Seleuciam profectus, exercitum comparat, & equites quàmplurimos undecunque accersens, & sagittarios, & funditores. Renunciant itaque speculatores, ad centum myriadas hominum belli aptorum congregatas esse, & ex his uiginti, qui ex equis iaculantur. Neque tamen adhuc neque Armenius adest, neque ij, qui ad Caspium mare habitant, neque Bactriani, sed ij tantum, qui in uicino degunt, & in ipso quasi suburbio regni. Adeo facile tot myriadas ille recepit*. Tempus igitur iam est, ut uideamus, quid nam oporteat nos facere. ADIM. Atego quidem censeo oportere uos, pedestrem uidelicet exercitum, proficisci hinc ad Ctesiphontem. Nos autem, equites puta, manere hic, & Babylonem asseruare. SAMIP. Etiam tu metu effœminaris Adimante, postquam propius periculo uentum est? Sed quid tibi uidetur Timolaë? TIMOL. Omnibus cõpijs eundum hosti obuiam esse, neque expectandum, dum illi melius sese parauerint, auxilijs undique ipsis accedentibus, sed dum adhuc in itinere sunt hostes, adoriamur ipsos. SAMIP. Rectè dicis. Tu uero Lycine quid censes. LYCI. Equidem tibi dicam. Posteaquam defessi iam sumus contendendo, & absque intermissione iter faciendo, quando in Pireum mane descendimus, & nunc autem triginta propè stadia processimus, deinde & solis ardor frequens (nam iam circa meridiem maximè est) hic alicubi ad oleas, super columnam istam, inscriptionibus insignitam residentibus, quiescendum paulisper esse. Deinde resurgentibus inde iterum eundum, & reliquum uiæ ad urbem absoluendum esse. SAMIP. Etiam ne Athenis, ô beate, tibi esse uideris, qui circa Babylonem in campo ante muros, inter tot milites sedes, de bello deliberans? LYC. Submonuisti. Ego uero sobrium esse me putabam, at tu in eo, ut sententiam proferrem. SAMIP. Accedamus igitur, si tibi uidetur. Ac ut uiri fortes in periculis sitis, facite, neque prodatis patrios spiritus. Iam enim & hostes uidelicet pugnam capessunt. Quare tessera quidem Enyalius esto. Vos autem postquam classicum cecinerit tubicen, cum clamore inuadentes, & clypeos hastis pulsantes, properate cum aduersarijs manum conserere, ac cominus pugnate, atque intra teli iactum consistite, ut ne plagas accipiamus, dum illis spacium, feriendi eminus, concedimus. Et quoniam ad manus mutuo iam uentum est, sinistrum quidem cornu & Timolaus, in fugam uerterunt, eos quibus cum congressi sunt, Medos. Media autem acies, & quod circum me est, æquo adhuc Marte pugnat. Persæ enim sunt, & inter eos ipse rex. Vniuersus autem equitatus Barbarorum in dextrum cornu nostrum fertur. Quare ô Lycine, & ipse uir fortis sis, & eos qui tecum sunt, exhortare, ad fortiter excipiendam & sustinendam impressionem. LYC. O fortunam. Aduersum enim me equites cuncti, solusq; idoneus ipsis usus sum, qui contrà ferar. Ac mihi uideor, si uim adhibeant, transfugiturus esse, in Palæstram hinc curreus, belligerantes etiamnum uos relinquens. SAMIP. Nequaquam. Vincis enim & tu ipsos iam parte quadam. Ego uero, ut uides, etiam singulari prælio cum rege congrediar. Prouocat enim me, & pugnam detrectare omnino turpe fuerit.

* κατέσχε græce, qd'alias fregit significat.

Martis cognomentum est, ἐνυάλιος.

LYCI.

LYC. Per Iouem etiam uulneraberis ſtatim admodum ab eo. Nam hoc quoque regium eſt, uulnerari de regno dimicantem. SAMIP. Benè dicis. Leue tamen, & uix ſummã cutem perſtringens uulnus hoc, neq; etiã in aperta corporis parte, ut ne cicatrix quidem deformis apparitura ſit poſtea. Cæterum uides quo pacto ipſe incurſando, unà adeo plaga & ipſum, & equum emiſſa haſta tranſegerim? Deinde amputato capite, & ablato diademate, rex adeo ipſe factus iam ſim, & ab omnibus adorer. Barbari igitur adorent nos, ego uero iuxta Græcorum legem imperabo, atq; unus Imperator nominabor. Poſt hæc igitur cogitate quã multas quidem ciuitates cognomines mihi ipſi conditurus ſum, quãm multas autem etiam deſtructurus, per uim captas, ſiquæ contumelioſe aliquid in regnũ fecerint. Omnium autem maximẽ Cydiam iſtum diuitem perſequar, qui cum mihi uicinus tam eſſet, eiecit me agro, tranſcendens paulatim in interiora finiũ. LYCIN. Deſine tandem Samippe. Tempus enim eſt, te quidem poſt pugnam tam tam ſuperatam, Babylone conuiuium celebrare, & uictoriæ ſacra peragere. Iam enim extra præſcriptum ſtadium, opinor, proceſſit tibi imperium: Timolaum autem, uiciſſim optare, quicquid uoluerit. SAM. Quid igitur Lycine? qualia tibi poſtulaſſe uideor? LYC. Longè, ô præclariſſime regum, laborioſiora, & uiolentiora, quãm quæ Adimantus: quippe cum ille quidem in delitijs uerſaretur & duorum talentorum pocula aurea compotoribus porrigeret, tu uero etiam uulnerabaris ſingulari prælio dimicans, & metuebas, & curis diſtinebaris noctu, interdiuq;. Non ſolum enim ea, quæ ab hoſtibus fierent, formidanda tibi erant, ſed & inſidiæ innumerabiles, & inuidia eorum, quibus cum uiuebas, & odium, & adulatio. Amicus autem nullus uerus, ſed ad metum omnes, uel ſpẽ beneuolentiam ſimulantes. Fruitio certè uoluptatum, ne per ſomnium quidem, ſed gloria ſolum, & purpura auro uariegata, & faſcia candida circum frontem, & ſatellites præeuntes. Cætera autem, labor intolerabilis, & acerbitas multa. Et aut reſponſa dare ab hoſtibus uenientibus oportet, aut ius dicere, aut mittere ad ſubditos edicta. Et uel gens aliqua defecit, uel incurſiones fiunt ab ijs, qui extra imperium degunt. Timere itaq; oportet omnia, & habere ſuſpecta. Et in ſumma, ab omnibus magis, quãm à te ipſo beatum prædicari. Nam illud quoq; an non humile & abiectum? quòd & ægrotas eodem modo cum priuatis, & febris in nullo diſcrimine habet te regem, neq; etiam mors metuit ſatellites tuos, ſed ſuperueniens, quandocunq; ipſi lubitum fuerit, ducit plorantem te, nihil ueritus diadema iſtud. Tu uero ille ſublimis adeo, ex alto decidens, abreptus è ſolio regio, eãdem uiam abis cum multitudine, eodemq; honore cum cæteris inter gregem mortuorum agitaris, tumulum excelſum ſupra terram, & columnam in longum porrectam, aut pyramidem æquis ac rectis angulis aſſurgentem, poſt te relinquens, ſerotina uidelicet, & tum inſenſibilia magnificẽtiæ ſpectacula. Statuæ autem illæ & templum, quæ ciuitates erigunt colentes, & magnum illud nomen, omnia paulatim defluunt, atq; abeunt neglecta. Quòd ſi autem quãm maximẽ etiam in longiſſimum perdurarint, quis quæſo fructus eorum amplius fuerit, cum ſenſu careas? Vides, qualia quidem etiam uiuus negocia habiturus ſis, metuendo uidelicet, & cogitãdo, & laborando: qualia uero & illa quoq;, quæ poſt mutationem ſequentur? Sed iam tuum erit Timolaẽ, optare, ac ut ſuperes iſtos, uide, quemadmodum decet uirum intelligentem, & rebus utiſcientem. TIMOL. Attende igitur Lycine, nunquid reprehenſione dignum optabo, & quid nam arguere quiſpiam meritò poſſit. Nam aurum quidem, & theſauros, & medimna nummorum: aut regna, & bella, & terrores pro imperio, quæ tu meritò reprehendiſti, haud quaquam poſtulabo. Caduca enim hæc & multis inſidijs referta, & plus moleſtiæ in ipſis eſt, quãm dulcedinis. Cæterum Mercurium ego uolo, obuiam mihi uenientem dare nonnullos annulos, qui huiuſmodi uim habeant: primum quidem, ut rectè ſemper ualeã, & corpore

Cõfutatio potentiæ & imperiorum.

III. *Votũ, omnis fortunæ & felicitatis.*

ſanus ſim, & inſauciabilis, & nulli perturbationi obnoxius. Secundum autem, ut ne conſpici poſſit, is qui eum induerit, qualis ille Gygis fuit. Deinde aliũ quendam, ut robore ſuperem uirorum decem millia, atq; onus, quod alioqui decẽ millia hominum mouere ſimul uix poſſent, ego ſolus facile in humeros attollere poſſim. Præterea autẽ & uolare poſſim, longẽ à terra in ſublime ſublatus, & ad hoc quoque annulum quendam habeam. Iam uero & in ſomnum reſoluere, quos uoluero, & omnem ianuã accedenti mihi aperiri, laxata ſera, & dimoto obice, hæc ambo unus annulus poſſit. Et quod maximum eſt, alius quiſpiam ſit, ſupra omnes ſua uiſſimus, qui me amabilem faciat, indutus & pueris formoſis, & mulieribus & populis totis, neque quenquam amoris expertem eſſe ſinat, & cui non deſiderabiliſſimus ipſe uidear, atque in ore ſim. Ita ut multæ mulieres, dum amorem pati nequeunt, ſeipſas etiam ſuſpendant, & adoleſcentuli ad inſaniam redigantur mei deſiderio, adeoq; ſeipſos beatos eſſe putent, ſi quem ipſorum uel aſpiciam ſolum, ſi uero contemnam, etiam illi mœrore pereant, & in ſumma, ſupra Hyacinthum, aut Hylam, aut Phaonem Chium illum ſim. Atque hæc omnia habeam, non in breue tempus, ac ſtatim moriturus, neque etiam ad menſuram humanæ uitæ uiuens, ſed annos mille, ſubinde iuuenis ex iuuene renaſcens, ui uendo exigam, circa decimum ſeptimum quenque annum exuens ſenectutem, perinde atque ſerpentes. Nihil enim deerit mihi, cum hæc habebo. Siquidem omnia quæcunque alij habent, mea futura eſſent, quatenus & fores aperire poſſem, & ſopire cuſtodes, & ipſe ingreſſus inuiſibilis eſſe. Quõd ſi apud Indos, aut Hyperboreos ſpectaculum aliquod mirum ac nouum foret, aut res aliqua præcioſa: aut quicquid eſu uel potu dulce, nihil ueritus, ſed ipſe eò aduolans, fruerer omnibus ad ſatietatem uſque, Et quia Gryps, alata fera, aut phœnix, auis apud Indos à cæteris uideri nequit, ego uerò etiam illud uiderem. Et fontes Nili quoque ſolus ſcirem, & terræ quicquid inhabitabile eſt, & ſiqui Antipodes ex aduerſo nobis habitant, auſtralem terræ partem dimidiam tenentes. Præterea autem & ſtellarum naturã, & Lunæ, & ipſius Solis, facile noſſem, ut qui ab igne illorum lædi non poſſem. Et quod omnium ſuauiſſimum fuerit, uno eodemq; die annunciare Babylonem poſſem, quis nam in Olympijs uiciſſet: & ſi fortè in Syria pranſus eſſem, cœnare in Italia. Si quis aũt inimicus mihi foret, ulciſci etiam iſtum, ex obſcuro, iniecto in caput eius ſaxo, ita ut diminueretur ei cerebrum. Amicis autem contrã benefacere, offundendo dormientibus ipſis aurum. Ac ſanè, ſi quis ſuperbus foret, aut tyrannus, diues, contumelioſus, ſublatum ipſum ad ſtadia uiginti, per præcipitia ſupernè deijcerem. Cũ puſionibus autem nemine prohibente conuerſari mihi liceret, quippe cum & uideri non poſſem ingreſſus, & omnes in ſomnum reſoluerem, ſolis illis exceptis. Quale uero etiam illud foret, quõd belligerantes tutõ ſpectare poſſem, extra telum iactum in altum ſublatus? Et ſi uiſum fuiſſet, adiungendo me uictis, & ſopiendo uictores, fugientibus uictoriam ſubminiſtrarem, ex fuga uidelicet reuerſis. Et in ſumma, ludum quendam facerem uitam humanam, omniaq; adeo mea forent. Ac deus uiderer cæteris. Atq; hæc ſumma felicitas eſt, quæ neque perire, neque inſidijs peti poteſt, & maximè cum bona ualetudine perlongam ætatem. Quid igitur eſt Lycine, quod in hoc uoto culpare queas? LYC. Nihil Timolae, neque enim tutum fuerit, aduerſari uiro alato, & qui robore multa hominum millia ſuperat. Veruntamen illud interrogabo te, Ecquem alium uideris, inter tot gentes, quas uolando oberraſti, ſenem iam uirum mente à ſtatu ſuo ita dimota, qui annulo exiguo uectus, totos adeo montes digito mouere potuerit, amabilem omnibus, idq; cum caluus eſſet, & naſum haberet ſimum? Atuero etiã hoc reſponde mihi: Cur tandem nõ unus annulus omnia tibi iſta poteſt? ſed tam multis reuinctus incedes, ſiniſtra grauata per ſingulos digitos: imò uero excedit numerus, & neceſſe erit etiam dextram ferendo oneri ſuccedere. At

Confutatio à ſtulto & impoſſibili.

qui

qui uno adhuc neceſſario maximē opus eſt, qui te indutum à ſtulticia cohíbeat, multa iſta inſolētia deterſa: aut an hoc quidem etiam Elleborus abundè poteſt, meracior uidelicet hauſtus? TIMOL. At prorſus Lycine, etiā ipſe optabis tandē iam aliquid, quo diſcamus, qualia tu poſtulaturus ſis, irreprehēſibilia uidelicet, & quæ accuſari nequeant, quandoquidē cæteros calumniaris omnes. LYC. At nō opus habeo uoto ego. Venimus enim iā ad Dipylum, & optimus hic Samíppus, dum circa Babylonē ſingulari prælio dimicat, & tu Timolaë, dum in Syria quidem prandes, in Italia autem cœnas, etiam ea ſtudia, quæ ad me pertinebant, abſumpſiſtis, rectè ſanè facientes, præſertim cum non probem in breue tempus diteſcere, opulentia quadam quaſi ſubuentanea, deinde poſt paulum mœrore afficí, dum nudam aliquam maſſam panis comedam. Quale uobis non multō poſt accidet, poſtquam felicitas quidem iſta uobis, multæq; diuitiæ auolantes euaneſcent, ipſi autem digreſſi à theſauris & diadematibus eſtis, tanquam ex ſuauiſſimo aliquo ſomnio excitati, domi diſſimilia omnia reperietis, perinde ut hiſtriones, regum perſonas agentes, qui ex theatro regredientes, pleriqne fame confíciuntur, idq; cum paulo antè Agamemnones, aut Creontes fuerint. Mœrore igitur afficiemini, uti conſentaneum eſt, ægroq; animo, ea quæ domi uobis ſunt, aſpicietis, & maximè tu Timolaë quando neceſſe tibi erit idem pati, quod Icarus olim, ut ſoluta uidelicet pennarum textura, de cœlo delapſus, humi incedere cogaris, amiſſis annulis illis omnibus, ultrō de digitis effluentibus. Mihi uero etiam hoc abundè ſatis erit, pro omnibus theſauris, ipſaq; adeo Babylone, ſuauiter admodum ridere ad ea quæ uos optaſtis, tam præclara ſcilicet, & hoc, cū ipſi philoſophiam laudetis.

TRAGOPODAGRA.

IOANNE SINAPIO INTERP.

ARGVMENTVM.

ARgumentum fabulæ tale eſt. Peragunt encomium & laudes Podagræ, ſacerdotes, poteſtatem deæ carminibus celebrantes. Ad quorum inuocationem, cum ipſa quoq; dea adeſſet, ſuumq; numen ut inſuperabile & inuictum prædicaret: nunciatur interea medicos quoſdam Syros, deam contemnentes, ac uires ipſius eluantes, medicinam, à patre uidelicet acceptam, contra illam uulgo polliceri. Indignata itaq; dea, arrogantiamq; ac temeritatem hominum non ferens, immiſſis tortoribus ſuis, miſerè illos excruciare atque uexare cœpit. Qui cum medicina ſua fruſtra adhibita, doloris uehementiam atq; acerbitatem ferre non poſſent, ſupplicantes deæ, uictos ſeſe, artemq; ſuam nullam eſſe, confitentur. Exorata igitur dea, tortores ſuos reuocat, ac uictrix palmam refert. Proloquitur Podagricus quidam, malum & cruciatum immedicabilem deteſtans. Fabula uero in unum eſum idem illud innuit, quod Ouidius, cum inquit:

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram.

tum quòd & uanitatem Iudæorum ac Syrorum nonnihil taxare uidetur, ut qui contra omnes morbos, quantumuis incurabiles, medicinam pollicerentur. quale & hodie quidam, ex eadem gente uulgo faciunt.

LOQVITVR PODAGRICVS.

Trimetri Iambici.



Triſte nomen, ô dīs odíbile,
Podagra, lachrymoſa, Cocyto ſata
In tartari ſpecubus opacis ædita,
Erynnis utero quam Megæra ſuo tulit,
Et uberibus aluit, cuique paruulæ
Amarulentæ, in os lac Alecto dedit,
Ergo quis abominabilem te dæmonum

Produxit in lucem exitio mortalibus:
Quòd si luunt errata manes mortui,
Si luce commissi rationem nox petit,
Nec Tantalus siti, nec Ixion rota
Volubilis, nec Sisyphus onere lapidis
Cruciandus, in Stigij fuit Ditis domo,
Tuis sed omnes omnium scelerum reos
Aptare decuit membris fragis cruciatibus
Vt corpus affectum & fatigatum meum
Manibus ab extremis, ad infimas pedum
Plantas, sanie terra fluenteq; fellea
Per membra, bile, & impetuoso flamine,
Suis ubiq; stringitur meatibus
Porisq; clausum me premit doloribus.
Per ipsa currit ignea pestis uiscera,
Carnemq; uorticibus populatur ignium,
Aetnæ uelut crater facibus exæstuans:
Aut Sicula uallis æquorearum rupium,
Aestibus ineuolubilibus, Vbi fluctuans
Sinuosa ruinas unda scopulorum ferit,
O omnium mortalium opinionibus,
Incogitabile malum. Vt omnes perditè,
Quicunq; uana spe stolidi, te leniter
Mulcere medicariq; cupimus, fallimur.

CHORVS.

Dimetri catalectici omnes.

Iuga Dindymi Cybeles
Phryges ululante uoce,
Tenero frequentare Atti
Solent, Modisq; Sistri
Phrygij, Super iuga Tmoli
Comon celebrare Lydi.
Et perciti furore
Resonant suis in armis
Euantis orgia. rythmis
Cretensibus, Corybantes.
Clangit quoq; tuba duro
Marti, modulans tumultus
Depressa bellicosos,
Sed nos tui podagra
Mystæ tibi sacramus
Vernum tem Ineunte uere, luctus,
pus aptum po Vbi gramminifera passim
dagræ. Cels. Herbis uirere prata,
lib. 4. cap. 24. Et in arboribus tenellæ
Zephyro reflante frondes
Inceperint uigere,
Malè nuptaq; cum per ædes
Hominum strepens hirundo,
Nocturna perq; lucos
Ityn gemit, quærelis

Vbi

Vbi triſtibus philomela.

PODAGRICVS,
Trimetri Iambici.

O ægritudinis opifer & comes meæ,
O tertij gerens Bacule uicem pedis,
Tremulum mihi ſuffulcias oro gradum,
Iterq; dirigas, leuia & ueſtigia
Firmes pedum, poſſint ut inniti ſolo.
Age miſer exſtratis, tua membra corripe,
Et culmen, ædium relinque umbratile,
Nigramq; ab oculis excutiens caliginem,
Prodi foras, & ad rutilum Solis iubar
Auram ſerenam ſpiritu læto trahe,
Ter quinq; præteriere nunc ſolidi dies,
A ſole cum procul in tenebris abditis
Incompoſito in lecto cubans diſtorqueor.
Adeſt animus, adeſt uoluntas ſæpius
Vt in pedes me conijciam, fores petens,
Sed corpus imbecille uota deſerit.
At enim propera mea mens, quoniam te non latet
Egena uita podagrici, qui cum uelit
Obambulare non queat, uiuentium
Hunc eximè numero, & refer inter mortuos.
Sed eia.
At qui ueniunt hic qui baculos manibus mouent?
Capita coronati foliis ſunt Acteæ
Cuiuſue dæmonum celebrant feſtum chorum?
An Phœbe Pæan numen extollunt tuum?
At delphica nulla cingit illos laurea.
An fors canitur laus aliqua bachanalium?
Sed non adeſt ſignum comis hederaceum.
Age qui uel unde nam uenitis hoſpites.
Exponite nobis, ueraq; fateamini.
Et quam deam celebretis amici dicite.
At tu quis es, uel unde nos interrogas? CHO.
Vt enim baculus greſſusq; nobis indicant
Myſten uidemus inſuperabilis deæ.
Vnus quidẽ & ego ſum, deã non dedecens. PO.

CHORVS.
Dimetri, partim catalectici partim acatalectici.

Venerem ſacræ deam Cypri
Ex ætheris ortam ſemine
Nutriunt in æquoreis aquis
Nereus decentem fabricam,
Iunoq; coniunx & ſoror
Tonantis, ulnas candida.
Apud Oceani fontes, uagis
In ſinubus, educata
Nutrice fuit à Tethyde.

Sum-

Summoq; uertice cerebri
Est uirginis interritam
Enixus indolem, pater
Cœlestium Saturnius,
Virtute claram Palladem,
Sed hanc deam beatam
Primam cubitis Ophion senex
In delicatis protulit,
Cum desijt tenebrosa lux
Et orta lucifera fuit
Aurora, iubarq; lucidum
Solis. podagræ tum simul
Apparuit potentia
Te prodeuntem ex ilibus
Parcæ, statim Clotho abluit,
Totusq; risit ætheris
Fulgor, tonuitq; serenum
Cœlum, beatus at aluit
Hanc in papillis lacteis
Largus pater ipse Pluton.

PODAGRICVS ET CHORVS.

POD. Sed qualibus sacris ministros excitat?
CHO. Nihil cruoris ab ore ferri fundimus
Nec ulla seta de ceruice uellitur,
Nec terga, talis perstrepunt sonantibus,
Nec frusta crudæ pascimur carnis boum,
Cum uere tenuis ulmus auem germinat,
Et insidet ramis loquacula merula,
Acuta tunc mystis sagitta figitur
Per membra, clàm, latens & intima penetrans
Pedem, genu, cauosq; nodos ossium,
Talosq;, coxarumq; uertebra, fœmora,
Manus, scapulas, & brachia, & imas artuum
Cauernulas, tumidasq; digitorum bases,
Omnia uorat, depascitur, urit, occupat,
Inflammat, emollit, dea donec iusserit
Aufugere morbum, & esse modum doloribus.
POD. Ergo unus & ego nescius licet, fui
Deæ sacratæ numine tali percitus,
Ergo benigna ueniat apparens dea
Simulq; cum Mystis, & ego hymnos ordiar
Solitum podagricis modulaturus melos.

CHORVS.

Dimetri.

Tranquilliter igitur & sine
Ventis sit æther, Quilibet
Laudes canat podagricus.
En strata diligens, dea,
Suas ad aras aduenit
Baculo gradum suffulciens,

Salue

Salue deum mitissima,
Tuosq; benigna respice
Lætante lumine famulos,
Huiusq; ueris tempore
Paulum dolores mitiga.

PODAGRA.

Trimetri Iambici.

Quis est hominum, cui non ego insuperabilis
Regina morborum Podagra nota sim,
Quam nulla thura, nulla fumigatio,
Nec fusus apud aras cruor, aut donaria
Suspensa templis diuitum placabilem
Reddunt? Nec ipse uincere summus omnium
Pæon deorum medicus arte sua potest,
Apollinis ue filius Aesculapius.
Ex quo siquidem mortalium fuit genus,
Omnes meas retundere uires gestiunt,
Omnemq; turbant pharmacorum industriam,
Plantaginem terunt, apiumq; semina,
Foliaq; lactucarum, & agreste peplion,
Et marrubium, amnicolamq; potamogetona,
Alij Cnidas terunt, alijq; Symphyton,
Lentes alij de stercore lectos illiniunt.
Hos, cocta pastinaca, foliaq; persica,
Hyoscyamus, papauer, & bulbi iuuant,
Cortexq; pomi punici, Malicorium,
Et psyllion, thus, hellebori radix, nitrum,
Et mixta uino telis, & collamphacos,
Et gyrine, simulq; galla Cupressina,
Et panis hordeaceus, atq; brassicæ
Crudæ folia, gypsus gari liquaminis,
Et stercora syluestris capræ, simus hominis,
Farina fabarum, flos quoq; lapidis Asij,
Alij rubetas, quicq; uocantur aranei
Mures, lacertas atq; mustelas coquunt,
Ranas, hyenas, tragelaphos, uulpeculas,
Cuius metalli non pericula sumpta sunt?
Quis non probatus humor est mortalibus?
Aut cuius inexplorata lachryma est arborum?
Animalium omnium, ossa, nerui, tergora,
Adeps, cruor, medulla, lotium, merda, lac,
Bibunt alij numero quaterno pharmacum,
Alij per octo, perq; septem plurimi,
Alius bibens sacram, repurgari studet,
Aut carminibus animum adhibens illuditur,
Iudæus excantat fatuum nactus alium,
Rursus alius à fonte remedium petit.
Sed omnibus illis nil nisi plorare impero,
Et sic facientibus uel irritantibus
Occurrere soleo magis iracundior,
Qui uero contra me nihil eius cogitant

Illis

Illis facilem & tractabilem me præbeo.
Nam qui meis communicat mysteriis,
Primum quidem statim bona uerba dicere
Docetur, oblectareq; salibus & iocis
Dictisq; facetis se salutantes solet.
Deinde cum gestatus intrat balnea,
Fit ridiculus, fit & uoluptas omnibus
Aten enim quam dixit Homerus, illa sum
Ego, per hominum capita molliter ambulans
Plantas pedum teneras habens, ueruntamen
Plericq; me mortalium podagram uocant,
Quoniam pedum captura sum ποδῶν ἄγρα.
Sed agite Mystæ, qui mea colitis sacra
Celebrate laudibus insuperabilem deam.

CHORVS.

Dimetri. Anapæstici.

O nympha ingenium adamantinum habens
Multipotens, animo dea ualido,
Audi uota tuorum supplicum
Magna potentia, uis tua magna,
O Regina opulenta Podagra,
Quam Iouis horret pernix telum,
Quamq; profundi fluctus pelagi
Trepidant, Quam quoq; trepidat sceptra
Qui gerit infera Stygius Pluton,
O gaudens nodis, lectigrada,
Cursiuetans, talorum tortrix,
Calcicrematrix, malehumitanga,
Ossitremenda, genufraga, pernox,
Articulos cruciandi cupida,
Curuigenuflexa, potens Podagra,

Trimetri. Iambici.

PERSONAE.

Nuncius. Podagra. Medici.
Tortores.

NVN. Domina peropportuna te fers obuiam
Audi, neq; enim tibi nuncium fero friuolum
Sed socia uerbis ipsa res adiungitur.
Nam ciuitates ut statueras undiq;
Lento pede uestigans, tibi scrutabar domos
Cunctas, ut aduerterem, Si quis tuam
Potentiam non debito more coleret,
Aliosq; tuarum ui manuum sat repperi
Regina domitos, mente bona quiescere.
Isti sed audaces duo, confidentia
Freti sua, non desierunt dicere
Ac deierare, uim tuam uenerabilem
Non esse, sed exortem uolunt mortalium
Te generis ac uitæ. Religans igitur pedes
Mox fascijs uehementer adproperans, die
Iam denicq; quinta ueni, lassus itinere,

Nam

Nam tota fermẽ duo ſtadia pertranſij,
Quam ſubitus ades ò nuncie uelociſſime: POD.
Sed cuius obſecro regionis terminos
Duros & inuios reliqueris, explica
Clareq; refer, ut celeritatem intelligam.
Quinq; graduum ſcalas reliqui primitus, NVN.
Tremulas quoq;, luxatis trabium compagibus.
Deinde ſternax me excipit mox area,
Duris renitens ad pedes impulſibus,
Quod iter ubi confeci grauibus ueſtigijs,
Stratam ſilicibus ingrediebar ſemitam,
Itaq; ſcrupulis acutis aſperam,
Hinc incidens in lubricam & planam uiam,
Dum propero progredi, ſolutum retrahit
Calces malẽ firmas illico cœnum retrõ,
Qua tranſeunti liquidus er membris mihi
Sudor fluebat, æger ut feſſum gradus
Deficeret, Inde laſſus omni corpore.
Latam quidem, aſt tutam minus inſiſto uiam,
Varijs & hinc & inde me uehiculis
Vt currerem cogentibus & urgentibus.
Quare celeriter ſubleuans ſegnem pedem,
Tranſuerſus occurſum fugiens, ceſſi loco,
Donec citis quadriga tranſiret rotis,
Myſtes enim tuus nequibam currere,
Non gratis hæc rectẽ tibi res geſta ſit, POD.
Mi nuncie. Tuæ namq; promptitudini
Parem rependam gratiam precio pari.
Atq; hoc adeo gratum tibi ſit præmium,
Poſthac triennio ſemel modo leues
Tentare te noſtros dolores perferam.
Sed uos ſceleſti, dijs & inuiſiſſimi,
Quinam, uel à quibus parentibus æditi
Audetis obniti podagræ potentiæ,
Cuius ſuperare uim nequit Saturnius?
Heus dicite peſſimi: Quoniam heroas ego
Quàmplurimos domui, ſapientes ut ſciunt,
Priamus pede celer ille, canitur podagricus. Heroës
Periit Achilles podagricus ille Pelei, podagrici.
Et Bellerophontes podagricus me pertulit,
Podagricus & Thebanus erat dux Oedipus,
Et ex Pelopidis podagricus erat Pleſthenes,
Et filius Pæantis etiam podagricus,
Dux præfuit claſſi. fuit & alius celer
Dux Theſſalorum, qui ſimul atq; prælio
Victus ceciderat Proteſilaus, præfuit
Claſſi, podagricus licet & æger foret.
Ithacæ quoq; principem Laërtis filium
Vlyſſem, ego, non ſpina necuit Trigonos.
Nunquam ergo gauiſuri ô calamitoſiſſimi,
Pœnam patiamini meritis ueſtris parem,
Syri quidem genere Damaſceni ſumus MED.

Multa fame uero coacti & inopia,
Terram & mare peragramus, errantes, uagi.
Habemus autem quod pater ungentum dedit,
Per hoc mala consolamur ægrotantium.
POD. Cede quod unguentum: quis illius habitus?
MED. Sacrum tacendi ius mihi iurandum datum,
Me talia dicere tibi planè non sinit,
Nec ultimum morientis edictum patris,
Qui iussit hanc cælare nos uim pharmaci,
Quod sæuientem te quoq; scit compescere:
POD. An igitur, ò execrabiles, malè perditi,
Vllius usquam tanta uis est pharmaci,
Meam quod inunctum uim sciat compescere?
Sed sine, paciscamur age tali fœdere,
Et experiamur, an ne uirtus pharmaci
Futura sit superior, an flammæ meæ.
Huc ò seuera, statim undiq; conuolantia
Tormenta, præsides meæ uesaniæ,
Ocyus adeste, Tuq; soleas infimas
Pedum, sub ipsos usq; digitos urito,
Tu calcibus insili, profundam tu riges
A fœmoribus ad genua tabem felleam,
At uos manuum repente flectite digitos.
TOR. En imperata singula tibi fecimus.
Iacent, miseriq; clamitant grauissimè,
Per omnia torti membra tuis complexibus.
Nunc agite, ô hospites, uideamus optimè,
POD. An illitum uos nunc muniet hoc pharmacum.
Nam si palàm aduersum fuerit illud mihi,
Mundum relinquens, abditos terræ sinus
Subibo, & infimos abyssus Tartari,
Obscura & ignota omnibus mortalibus.
MED. En unximus, leuat neq; dolores tamen,
Heu proh dolor, heu tabesco miser atq; pereo.
Omnia populatur membra mea cæcum malum,
Non Iuppiter fert tale telum fulminis,
Non ulla sic procella sæuit æquoris,
Non impetuosi tanta uis est turbinis,
An asperos sustineo morsus Cerberi?
Num uirus Echidnæ membra mea depascitur?
An tunica sanie tincta Nessi sanguinis?
O dea miserere. Nam neq; meum pharmacum,
Nec aliud inhibere poterit cursum tuum,
Victrix sed omnium omnibus es suffragijs.
POD. Desinite nunc tormenta, dolores cedite:
Mecum quia ceptæ litis illos pœnitet,
Et norit unusquisq; me solam omnium
Illachrimabilem & immedicabilem deam.

CHORVS.
Hexametri μείζονι & Anapæstici
Dimetri.

Non

Non uis Salmonei contendere cum tonitribus
Ausa Iouis, pœnas euadere salua potuit
Verum animo repressa, repentecq; fulmen dei
Fumigero stygias detruditur icta sub aquas,
Nec satyrus phœbo congressus Marsya tulit
Inde uoluptatem, cum diripit undicq; cutem
Pythius illius, non premia grata referens
Litis habet memorem, luctu quoq; fœta Niobe,
Namq; & adhuc lugens Sipylum, rigat uda lachrymis
Mœonis ad lites Arachne, quia Pallada uocat
Perdita, nunc scelus id textantia stamina plicat,
Impar enim est diuorum affectibus humana uis.
Vt Iouis, ut Latonæ, ut Pallados, ut Pythij.
Mites ergo feras cruciatus atq; faciles,
O celebris, cunctisq; locis dea nota podagra,
Ferq; leues, & acutos, & breuiter noxios
Absq; dolore, nec intolerabiliter, benẽ suos
Qui teneant fines, sint exiguumq; ualidi,
Quicq; gradum non impediant facientibus iter,
Multæ sunt formæ miserorum,
Sed podagros soletur morbi
Exercitium & consuetudo
Quare æquanimiter, nobiscum
O quotquot in hac estis naui,
Cruciatus ex animo eijcite,
Quõd si quæ placeant, non fiunt,
Et iter non placitis dij inueniunt,
Quisquis es hic cui morbus grauis est
Te ludi rideric; feras;
Nam hæc huius ludi natura est.

OCYPVS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

OCypus Podalirij & Asiasiæ filius fuit, pulchritudine ac uiribus præstans, gymnasiorumq; & uenationum in primis studiosus. Hic cum sæpe uideret eos qui à rigida podagra detinerentur, irridere illos cœpit, dictitans nihil esse prorsum, cur illi tantos dolores præ se ferrent. Indignatur itaq; dea, ac pedes illius inuadit. Qui cum ab initio constanter ferret, ac morbum detrectaret, tandem à dea totus prosternitur, & supinus decumbit. Scena quidem siue actio fabulæ apud Thebas esse intelligitur, Chorus autem ex popularibus eius loci podagricis constituitur, qui omnes Ocypum pariter coarguunt. Fabula est ex ijs quæ pro ualde urbanis habentur. Interlocutores fabulæ sunt.

Mimesis est græcorũ grãmaticorũ, qui huiusmodi inscriptiones fabularũ præmittunt, ut apud Euripidẽ. Aristophanẽ &c. uidere licet.

Podagra.
Ocypus
Nutritor
Medicus
Labor
Nuncius.

Proloquitur autem Podagra.

Poëma imperfectum, & mendosum est, & (ut Erasmus addit) ne micam quidem Lucianici salis habens.



GRAVIS hominibus,& inauſpicati nominis
Podagra uocor,mortalibus dirum malum.
Quæ uinculis aſtringo neruorum,pedes,
Ingreſſa clãm ſub artuum compagines.
Ridere uero ſoleo,eos quos torqueo,
Dum proloqui ueram mali cauſſam haud uolunt,
Aliamq; fictam in promptu habent,qua ſe tegant.
Quilibet enim ſe decipit mendacio,
Luxarum alicubi,aut grauiter alliſum pedem
Dum dictitat, ueramq; cauſſam ſupprimit.
Quod enim ipſe celat,& latere alios cupit,
Hoc tempus inuito arguit eo, pòſt tamen.
Ac tum domitus,uero{q;} nomine me uocans
Geſtatur ab amicis, triumphus omnibus.
At uero ad hanc rem adiutor eſt Labor mihi.
Nec{q;} enim ſine hoc ego ſola quicquam potuero.
Proinde mordet me illud,& præcordia
Tangit mihi,quòd,cum ille cauſſa ſit omnibus
Malorum,& omnes excruciet,nemo tamen
Inceſſet ipſum maleficis conuicijs.
Sed abominabilibus (ita eſt dementia)
Me proſequuntur imprecationibus,
Quaſi hoc,mea,modo effugere poſſint,uincula.
Verum quid iſta nugor,& non protinus
Qua gratia huc aduenerim ad uos proloquor.
Iram euo mens hanc intus omnem,ut eſt,meam.
Nam curſor hic (ſi dijs placet) generoſus,
Elatus animo præter alios Ocypus
Contemnit,& nullam eſſe me (demens) aiſt.
Ego autem,ut mulier,ira acerbè percita.
Illum uiciſſim acerbo,& immedibili
Adorta malo: ut mos eſt meus.
Ictu illico talum pedis certo petens.
Ac nunc quidem dirus labor locum eum tenet,
Plantam{q;} terebrat infimam ſtimulis ſuis.
At ille,ceu curſu,aut palæſtra,offenderit
Pedem,magiſtrum decipit,miſerum ſenem,
Sed biliosum ægrè mouens captum pedem
Progreditur infelix domo ipſus huc foras.

OCYP. Vnde autem acerbus iſte per pedes mihi
Sine uulnere improuiſus accidit dolor,
Qui nec{q;} gradi me,nec{q;} loco ſtare patitur?
Intendo uero neruum, ut arcum olim ſolet
Iaculator,inde dum ſagittas emouet,
Cogitq; tandem uis iniqua proloqui.
Cedit dolentium ultimum iam tempori.

NVTR. Attolle te ipſum, quæſo fili,& alleua,
Ne fortè concidens,prò eo atq; claudus es,
Tecum pariter & me trahas pronum ſolo.

OCYP. En teneo te,abſq; pondere,& tibi pareo:
Aegro pedi inſiſtens,dolorem{q;} opprimens.
Namq; iuniori turpe,pueros inter,eſt,

Obmur-

Obmurmurans miniſter, inualidus ſenex.
NVTR. Ne ne quid huius ſtultè, ne mihi obijce,
Ne faſtuoſe me laceſſe, uti iuuenis
Illud ſciens, quòd iuuenis eſt quiuis ſenex
Quoties neceſſitas, & opus hoc poſtulant,
Ac crede dicenti, ultimum hoc ſi ſubtraham,
Stabo ſenex, at tu iuuenis cades humi.
OCYP. At tu, parum ſi offenderis, ſenex, cadis,
Et hoc, dolor cum nullus etiam te premit,
Siquidem parata in ſene uoluntas ſemper eſt,
Sed res & opus haudquaquam in eo itidem uigent.
NVTR. Quid hæc ſophiſticando ineptias agis,
Quin potius unde morbus hic cauam pedis
Aduſq; plantam uenerit tibi, diſſeris.
OCYP. Dum curſitando exerceo me, atq; ibi leuem
Pono pedem, currens retorſi, atq; incidi
In hoc malum, implicitus dolore, quo uides.
NVTR. Denuo igitur curre, uti monebat, qui ſedet
Barbamq; ſub tonſore uellit hiſpidus.
OCYP. Ergo ubi palæſtra exerceor, parembolam
Dum iacere luctando uolo, hanc plagam tuli.
Hoc utiq; tandem credere uolo te mihi.
NVTR. At qualis ipſe miles es, cedo, ut iacens
Parembolam, percuſſus hanc plagam feras?
Mendacium nectendo, falſa prædicas. *
Eadem iſta diximus aliquando nos quoq;.
Fatendo ueritatem amico nemini.
At nunc uides ut cuncta *deeſt quippiam*
Quaſſansq; facile intorquet huc, illuc, labor.
MEDIC. At ubi, ubi reperiam inclytum Ocypum, uiri,
Ex pede laborantem, & uacillantem gradu,
Medicus enim cum ſim, ex amico quopiam
Audiui eum uehementer affici malè,
Dolore, qui conſiſtere pede ipſum haud ſinit.
Sed ipſus hic propè iacet ante oculos meos,
Stratus ſupino, per cubile, corpore,
Saluere iubeo per deos te, ac tuum *
Quid iſtud Ocype, dic mihi, forſan *
Si fortè enim cognoro, forſan remedium
Adhibebo tam ſæuo dolori, atq; iſtius
Tantam mali cauſſam leuabo ſcilicet.
OCYP. At me uides, ô *ſoter, & Soteriche
Tubæ ipſius nomen gerens, Soteriche.
Sæuus dolor pedem mihi arrodit malè.
Greſſumq; timidè facio, & haud planum pede.
MEDI. Vnde, aut quid accidit, expedi, aut quibus modis?
Nam medicus audiens rem, ut eſt, dempto metu
Melius adit: non audiens, errat ferè.
OCYP. Dum genere curſus neſcio quo exerceor,
Arti ſtudens gymnaſticæ, plagam tuli
Percuſſus à quodam meorum æqualium.
MED. Cur triſtis igitur ceſſat inflammatio

De hoc loco Eraſmum uide in Prouerbio: Curre denuo.

Quid parembole inter palæſtritas propriè ſit, alibi non reperio. Videtur tamen æquiuocatione hic uti, & priore loco tacitâ & ſubdolâ luctantiũ interſitionem pedum ſignificare, poſteriore aũt, uel uallum, uel cohortem aut manum ſubſidiariã, quæ in ipſa pugna cæteris ordinibus inſeritur. De qua ſignificatione Suidas & Heſichius meminerunt, & Pollux quoq;.

** Haud ſcio an hic quoq; deſit quippiam, cum poſteriora uerba à choromagis, quã à Nutritore fieri uideantur. Et Medicus quoq; poſtea non unum, ſed multos compellat.*

** Id eſt, Seruator, ſic enim demulcendi cauſſa medicum uocat. & Soterichus à Soter deductitium eſt, aliàs proprium quoq;.*

Iocum per ipsum, aut cur nec̃ impositas habes
Tinctas salubri faicias aspergine?
OCYP. Quoniam haud amo, ex lana illigata uincula,
Vt quæ afferant deformitatem inutilem.
MED. Quid ergo tibi uidetur? incidam pedem?
Nam si hoc feres, scias licet, quãm plurimum
Exhauriam tibi secando sanguinem.
OCYP. Fac, quicquid inuenire nunc nouum potes,
Vt me hoc pedum dolore quãm citõ liberes.
MED. Et sectionem acutam, & æriferream
Cruoribibulam, semicuruam infero tibi.
OCYP. Heus sine, sine.
NVTR. Soter quid agis, ut ne tibi Soteria
Contingat ulla, qui facinus istud facis
Adhibere ferrisatum laborem sustines?
Malumc̃ nil planè sciens, infers pedi?
Falsus etenim, audisti opera, quæ audisti modo.
Nam nec̃ palæstra iste, nec̃ cursu, ut dicitat,
Certando læsus est, id ex me ergo audias.
Principio enim saluus quidem uenit domum,
Post autem edens multum, & bibens miser,
Solus, super lectum cadens, somnum capit.
Ac deinde noctu, expergefactus, occipit
Clamare, quasi perculsus aliquo dæmone,
Vt omnibus clamore eo incuteret metum.
Dicebat autem, unde hoc malum mihi? heu miser,
Fortasse dæmon potitur aliquis pede. *
Noctu insuper solus quoc̃ residens thoro,
Ceu præco, lamentando prosequitur pedem.
Ast ubi diem iam gallus intonat tuba,
Accessit, & tristem mihi imposuit manum,
Plorans, febricitans, corpori innitens meo.
Tibi uero, quæ dixit prius, mentitus est,
Sæua hæc uolens morbi tegere mysteria.
OCYP. Verbis senex armatus omnis semper est,
Nil iactitans non, ast opere præstans parum.
Nam qui dolet, falsumc̃ a amicis differit,
Similis edenti mastichen famelico est.
MED. Deludis omnes tu, aliac̃ aliis implicas,
Dicens, dolere te, ast ubi doleas, tacens.
OCYP. Quonam ergo pacto edifferam caussam tibi
Huiusce morbi, qui doleo grauiter quidem,
Verum nihil scio, nisi quod doleo modo.
MED. At enim absc̃ caussa cum doleat aliquis pedem,
Posthac inania uerba fingit, ut lubet,
Sciens graue illud, quo implicatus est malo,
Ac nunc quidem consistis in acie mali. *
Vbi uero & alterum pedem inuadet dolor,
Flebis gemens. at dicere unum tibi uolo
Hoc illud est, nolis, uelis, hoc illud est.
OCYP. Quod illud autem? quódue nomen habet? cedo.
NVTR. Nomen quidem habet, è duplici factum malo.

Pro: Vtinam salus nunc̃ tibi contingat ulla, &c.

OCYP.

OCYP. Hei mihi, quid hoc? dic obsecro te, dic senex.
NVTR. Ab eo loco principium habet, ubi nunc doles.
OCYP. Pedis igitur principium habet, quantum dicis.
NVTR. Huic adde sæuæ nomen Agræ, Doricum.
OCYP. Quo me ergo pacto miserum, adhuc?
NVTR. Est sæua nempe, namq; parcit nemini.
OCYP. Soter, quid ais, quid me autem?
MED. Sine me parum, stulte tui ego gratia.
OCYP. Quid hoc mali autem, aut quid tibi accidit graue?
MED. In graue malum incidisti & incurabile.
OCYP. Proin claudicantem uiuere hinc necesse me est?
MED. At esse claudum, nihil erat, neue hoc time.
OCYP. Quid peius autem?
MED. Iacere utroq; te impeditum pede etiam.
OCYP. Heu, unde nouus inuasit hic mihi dolor,
Etiam alterum pedem, huicq; compatitur malè?
Quóue penitus modo obrigui ut ire hinc uolo.
Formido uero dimouere pedem nimis,
Stultus, quasi infans derepente exterritus.
Sed obsecro te per deos Soteriche,
Vt siquid ars potest tua, nihil inuidens
Medeare mihi, sin minus, ego pereo funditus.
Namq; intus excrucior, doleoq; per pedes
Tanquam sagitta fixas ex arcu, leui.
MED. Equidem remota ambago uerborum procul
Hac qua, medici alij solent uti modo,
Ipsaq; re nullam salutis ferre opem,
Cuncta patienti breuiter exponam tibi:
Principio ineuitabile in malum miser
Planè incidisti, non enim compactilem
Ferroq; fictam pede subisti compedem,
Sed sæuam & abditam omnibus prorsus malam,
Cuius hominum natura non tulerit onus.
OCYP. Eheu miser, uæ uæ mihi,
Vnde hic mihi tacitus pedem terebrat dolor?
Suscipite me manibus priusquam concidam,
Perinde uti Satyri sub ulnas Bacchicos.
NVTR. Equidem senex sum: at ecce tibi pareo tamen,
Iuuenemq; te longæuus ipse, manu rego.

Cætera deficiunt.

DIALOGI MERETRICII.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

VT in superioribus dialogis, breuioribus quidem illis, Lucianus, cum superorum, tum inferorum res irrisit, sumpta, ut uidetur, occasione partim ex Homero, & cæteris epicis, partim ex Tragœdiarum quoq; scriptoribus, ita in hisce meretricum colloquijs mulierum quoq; uicia, amores, uariamq; lasciuiam persequitur, idq; accepta eius rei occasione, atq; materia ex Menandro, & eius ætatis comœdijs. Eadem enim & illic argumenta tractata esse, ex Latinorum, Terentij ac Plauti conuersionibus coniecturam facere licet. Quòd si autem ista res non usqueadeo grauis, aut periculosa, etiam diuinare licet, uidetur Lucianus, exercitandi quoq; gratia, hic

Iusmodi lusitasse, quippe qui ijs, quibus aliquando rhetoricam tum alibi, tum in Gallia quoq; professus est, huiusmodi quasi exempla quædam, proposita uoluerit. Ita enim accuratè hic ubiq; Atticam elegantiam ac proprietatem custodiuit, ut prorsus ad imitationem hæc composuisse uideatur. Neq; uero hoc loco crimini nobis uertet quispiam, quasi meretricia hæc, & infanda etiam nonnulla, latina facta, iuuentuti legenda proponamus. Nam præterquam quòd suscepto operi seruiendum fuit, etiam illud defendere nos debet, quòd ex sapientioribus quoque dixisse quidam fertur: Mala cognoscenda esse, non ut faciamus, sed ut facilius euitemus.

GLYCERA ET THAIS.

GLYCERA.



ILITEM istum, Thais, Acarnanum, qui dudum quidem Abrotanum habebat, pòst autem me amauit, purpuratum istũ dico, nosti ne ipsum, an oblita es hominis? THA. Quid ni nossem, Glycerium, nam & potauit nobiscum superiori anno, in festis arualibus. Sed quid istud? uideris enim nescio quid de illo narratura esse. GLYC. Gorgona ipsum, sceleratissima ista, quæ se amicam esse meam simulabat, subductum uerbis, à me abstraxit. THA. Et nunc tibi quidem ille amplius non conuersatur, Gorgonã autem amicum sibi parauit. GLYC. Ita est, ò Thais, atq; hæc res non mediocriter dolore me afficit. THA. Malum quidem hoc est Glycerũ, haudquaquam nouum aut mirum tamen: sed consuetum adeo, ac fieri à nobis meretricibus solitum. Proinde neq; mœrore affici nimium decet, neq; accusare Gorgonam. Neq; enim tibi Abrotanum ob hoc prius succensuit, quanquã amicæ inter uos eratis. Cæterum illud miror, quid nam adeo laudet in ea miles iste, nisi si omnino cæcus est, qui non uiderit capillitium illam rarum habere, & in multam usq; frontem deductum: deinde & labia liuida atq; emortua, collum autem exile, & extantes in eo uenas, longumq; nasum. Vnum solum habet, quòd procera est, & recta, & ridet admodum illecebrosum quiddam. GLYC. An tu putas, ò Thais, propter pulchritudinem amasse illam, Acarnanem? an nescis, quòd uenefica est Chrysarium, mater illius, Thessalas nescio quas incãtationes sciens, ac lunam deducens. Aiunt autem ipsam uolare quoq; noctu. Illa igitur in insaniam uertit hominem, pharmaco quodam ei temperato, ac bibere dato, & nunc uindemiant ipsum. THA. Tu quoq; Glycerium, alium aliquem uindemiabis, istum autem ualere sine.

MYRTIVM, PAMPHILVS ET DORIS.

MYRTIVM.



VCIS ne Pamphile, Philonis naucleri istius filiam? Iam enim uxorem duxisse te aiunt. Tot autem iuramenta, quæ iurasti, & lachrymæ istæ, breui adeo momento, omnia euanuerunt? & nunc Myrtij oblitus prorsum es? idq; etiam Pamphile, cum octauũ iam mensem ex te prægnans sim? Quippe hoc uel solum ex tuo amore consecuta sum, q̃ mihi tantũ impleuisti uterum, & me non ita multò post liberos alere oportebit, rem meretrici grauissimam. Neq; enim exponam infantem, & maximè si masculus nascatur, sed Pamphilo ei nomine imposito, ego quidem solamen quoddam amoris habebo: tibi uero exprobrabit aliquando accedens ad te ille, quòd perfidus fueris in miseram ipsius matrem. Cæterum Pamphile, hauquaquam formosam uirginem ducis. Vidi enim nuper ipsam in Thesmophoriis, unà cũ matre, nondum etiam sciens, quòd propter ipsam, Pamphilum uisura amplius non essem. Proin tu quoq; antea ipsam contemplare, faciemq; & oculos ipsius uide, ne te postea discruciet, quòd cæsios eos admodum habet: neq; etiam quòd distorti sunt, & se mutuo aspiciunt. Imò uero Philonem uidisti, patrem puellæ, faciem

Cereris festa apud Athenienses fuere.

Faciem igitur illius noſti, quare nihil amplius opus erit, filiam quoque uidere. PAM. Adhuc Myrtium, nugantẽ te audio, uirgines, ac nuptias neſcio quas nauticas commemorantem? Egon' autem ſimam aliquam, aut formoſam ſponſam noui? aut omnino quid Philon Alopecenſis (illum enim opinor te dicere) filiam habet nubilem? At neque patri amicus ille eſt. Memini enim de pacto nautico, non multò antè iudicio illum cum illo contendere. Nam talentum, opinor debens patri, exoluere nolebat. Pater autem apud eos, qui controuerſias nauticas diſceptant, accuſauit illum, adeoq; ægrè tum exoluit illud, imò neque totum, ut pater dicebat. Quòd ſi autem uxorem ducere etiam decretum mihi eſſet, Demeæ ſcilicet filia relicta, eius qui ſuperiore anno exercitum duxit, idq; etiam cum conſobrina ea mihi ſit, Philonis iſtam neſcio quam uxorem ducerem? Tu uero unde iſta audiſti? an fortè ipſa hoc effinxiſti, nouas quaſdam zelotypias meditando, & cum iis perinde ut cum umbris, nequicquam digladiando. MYRT. Proinde uxorem Pamphile, non duces? PAM. Inſanis Myrtium, aut certè temulenta es. Atqui heri non ita multum inebriati fuimus. MYRT. Doris hæc mœrore iſto affecit me. Nam cum fortè miſſa eſſet, ut lanas coëmeret mihi, ad uentrem, & uota pro me faceret, Leſbiam ait, fortè conueniſſe ſe. Quin potius ipſa huic Dori narra, quæ audieris, niſi tute finxiſti ea. DORIS. At malè diſpeream, hera, ſi quicquam mentita ſui. Nam poſtquam eò loci, ubi curia eſt, ueneram, obuiam fit mihi fortè Lesbia, ſubridens, atque ait: Amator ueſter, Pamphilus, uxorem ducit, Philonis filiam. Ac ſi credere nollem, iuſſit ut in anguiportum ueſtrum intrò aſpicerem, ubi omnia corollis & ſertis ornata eſſent, præterea & tibicinæ, & tumultus, & qui Hymæneum canerẽt, nonnulli. PAM. Quid igitur, aſpexiſti intrò. DOR. Atque admodum, uidiq; omnia, quæ illa dixit. PAMP. Intelligo errorem. Neque omnia tibi Dori, mentita Lesbia eſt, & tu uera Myrtio quoque renunciaſti, niſi quòd metu fruſtra ambæ territæ eſtis. Necq; enim nuptiæ illæ apud nos fiunt, ſed in mentem nunc uenit mihi, quod ex matre audiui, quando à uobis heri domum reuerſus fui. Nam illa mihi Pamphile, inquit, tum: Aequalis hic quidem tuus, Charmides, uicini huius Ariſtenetis filius, uxorem iam ducit, & reſpiſcit. Tu uero quouſque tandem, cum amica conſuetudinem habebis? Talia ego tum audiens per negligentiam tranſmittebam, atque in ſomnum prolabebar. Deinde mane exurgens, domo ſtatim exiui, ut nihil eorum ſciam, quæ Doris poſtea uidit. Quòd ſi autem mihi non credis, denuo abiens hinc Dori, diligenter inſpice, non porticum, ſed ianuam ipſam, utra coronis ac ſertis exornata ſit. Deprehendes enim non noſtram illam, ſed uiciniæ eſſe. MYR. Seruaſti me, Pamphile. Strangulaſſem equidem me, ſi quicquam tale factum fuiſſet. PAM. At factum non eſt, neque ita inſaniero ego, ut Myrtij oblitus eſſe uidear, præſertim iam uterum ex me ferentis.

MATER ET PHILINNA.

MATER.

INSANA ne fuiſti Philinna, aut quid tibi accidit tandem in cõuiuio heri? Venit enim ad me Diphilus mane lachrumans, & narrauit mihi ea, quæ indignè à te paſſus fuerit. Ebriam enim fuiſſe te, & in medium progreſſam, ſaltaſſe ait, ipſo prohibente, poſtea autem etiam oſculatam fuiſſe Lampriam, ſodalem ſuum, ac poſtquam ſuccenſuerit tibi, relicto ipſo, ad Lampriam tranſiiſſe, illumq; amplexatam eſſe. Seſe uero diſperiiſſe cum hæc fierẽt. Sed neque noctu opinor, concubuiſti cum eo, relicto aũt lachrumante, ſola in proximo grabbatulo iacuiſti, cãtillans, atq; ægrè faciẽs illi. PHIL. At ea, quę ipſe fecit, mater, haudquaquam narrauit tibi, necq; enim patrocinareris ipſi, contumelioſo adeo exiſtẽti. Qui me quidem dimiſſa, ſermones ſubinde

inde conferebat cum Thaide Lampriæ amica, cum ille nondum adesset. Postquam autem uidebat indignè ferre me, atq; ego nutu admonebam hominem, eorum quæ faciebat, ille summa auricula apprehensam, & ceruice ad se reclinatã Thaidẽ etiã osculatus est, ita impresso ore, ut uix inde labia retraheret. Proinde ego quidẽ lachrumabar, ille uero ridebat, ac Thaidi multa in aurem clãm susurrabat, de me uidelicet. Et Thais quoq; ad me aspiciens, subridebat. Vbi autem aduenire Lampriam animaduertebant, ac tandem mutuis osculationibus explerant sese, ego quidem cum ipso tamen accubui, ut ne in posterum etiam hoc causari posset. Thais autem exurgens, saltauit prima, nudatis in multum usq; talis, perinde ac si sola pulchros eos haberet, ac postquam desijt, Lamprias quidem tacebat, neq; quicquam uerbis addidit: Diphilus autem, supra modum laudabat concinnitatem ac gestus æquabilitatẽ, eo quòd in nullo adeo defecisset, quodq; aptè ad cytharam & motus & planta respondissent, & alia infinita, perinde ac si Calamidis Sosandram laudaret, & non Thaidem, quam tu quoq; satis nosti, cum nobiscum lauaret nuper, qualis sit. Ipsa autẽ Thais qualia in me statim prorose dixit? Siquam enim, inquit, non pudet gracilium crurum, quæ habet, exurgens saltet etiam ipsa. Hic tibi quid dicam mater? surrexi equidem, atq; saltaui. Quid enim facere conueniebat? perferre scilicet, & silentio scomma illud tacitè confiteri? ac Thaidem permittere ita in conuiuio regnare? MAT. Aemulatio hæc quidem, filia, grauior paulò fuit, Nam ne curare quidẽ ista oportebat: sed tamen dic quæ posthæc consecuta sunt? PHIL. Cæteri quidem igitur laudabant, Diphilus autem solus, supinus in tergũ iacens, ad lacunar sursum aspiciebat scilicet, donec saltando defessa ego, quieui. MAT. Quid autem, quòd Lampriam osculata esse diceris, uerũm ne istud fuit? quid taces? Non enim hoc quoque uenia dignum est. PHILIN. Atqui uicissim illi ægrè facere uolebam. MAT. Deinde neq; concubuisti unà cum illo, sed etiam cãtillasti lachrumante illo, An non intelligis filia, quòd mendicæ atq; inopes sumus? neq; meministi, quã multa ab illo accepimus, aut quo pacto superiore hyeme uiuendum nobis fuisset, ni si hunc nobis ipsa adeo Venus obtulisset. PHIL. Quid tum igitur? an ob id tolerarem hæc, & contumelia ab ipso afficerer? MAT. Irascere quidem, ne autem uicissim contumeliosa fueris. An nescis, quòd contumelia affecti amatores, amare desinunt, & se ipsos obiurgant. Tu uero omnino difficilis semper erga hominem fuisti. Ac uide, ne iuxta prouerbium, funiculum nimis intẽdendo, abrumpamus aliquando.

De Calamidẽ statuario Plinius lib. 34. cap. 8.

MELISSA ET BACCHIS.

SI quam fortẽ nosti, Bacchis anum, quales multæ Thessalę perhibentur esse, incantatrices, & amabiles uideri faciẽtes, etiam si qua prorsum odio digna mulier existat, eam acceptam, ad me adducas quæso, ita tibi rebus tuis optato frui liceat. Nam ego uestes omnes, atq; omne aurum hoc libenter amiserim, si solum uideam iterum ad me reuerti Charinum, odio Simmichen perinde habentem, atq; me nunc habet. BAC. Quid ais Melissa? non amplius tecum consuetudinem habet, sed ad Simmichen diuertit Charinus? cuius gratia tantas iras parentum sustinuit, cum diuitẽ illam uxorem ducere negaret, quæ quinq; in dotem talenta, ut dicebatur, illi allatura erat: memini enim me ista ex te audire. MELIS. Cuncta hæc euanuerunt Bacchi, & iam quintus dies est, ex quo illum prorsus ne uidi quidem. Sed potant apud æqualem Pammenem, ipse & Simmiche. BAC. Acerba sanè hæc Melissa tibi accidunt. Sed quid adeo dissidium hoc inter uos concilauit? Videtur enim haud quaquam exiguum istud esse. MELIS. Quod ad summam rei attinet, prorsum ne dicere quidem possum. Paulò autem antè, cum ex Pireo rediret (Descende-

rat

rat enim opinor eō, ut debitum quoddā exigeret, ā patre missus uidelicet) neq; me aspicere uolebat ingressus, neq; etiam recipiebat accurrentem me, uti consuetum inter nos erat, sed repellens à se, amplexari uolentem: Abi, inquit, ad nauclerum Hermotimum, aut ea quæ in parietibus in Ceramico scripta sunt, lege, ubi nomina uestra columnis incisa sunt. Tum ego: Quemnam, inquam, quē mihi Hermotimum narras? aut quas columnas dicis? Ille autem nihil respondens, atque etiam incœnatus dormiebat, auersus ā me iacens. Quàm multa hic me putas machinatam fuisse, amplectendo, conuertendo, atque etiam osculando auersi illius ceruicem? At ille ne ullo quidem pacto se deliniri passus est, sed si mihi, inquit, plus satis molesta fueris, abibo hinc, etiam si nox intempesta sit. BAC. At tamen noras Hermotimum? MEL. At me uideas, ō Bacchi, miseriorem multò quām nunc sum, degere, si ullum ego nauclerum Hermotimum usquam noui. Nisi quòd ille quidem summo mane ā me abijt, statim ad galli cantum experrectus, ego uero memineram quòd in pariete quodam in Ceramico scriptum aiebat nomen istud esse, atque ob id misi statim Acidem, quæ illud uideret. Illa uero aliud quidem nihil repperit, nisi hoc solum inscriptum ad dexteram ab ingressu, supra Dipylum, Melissa amat Hermotimum. et rursum inferius paulò: Nauclerus Hermotimus amat Melissam. BACCH. O adulescentes curiosos ac petulantes. Intelligo enim. Acgrè facere quispiam Charino uolens, inscripsit hæc. zelotypum uidelicet ipsum esse sciens. Ille autem statim ut legit, credidit. Quòd si cubi igitur ipsum uiderem, dicerem: Imperitus rerum est, at puer adhuc. MELIS. Vbi uero uideas illum, qui cum Simmiche conuersatur, se ipsum cum illa concludens. Parentes autem etiamnum apud me quærunt ipsum. Sed siquam anum habere, Bacchi, ut dixi, possim, ea apparens, fors seruaret me. BAC. Est quædam uenefica, mea tu, ad hanc rem maximè idonea, Syra natione, cruda adhuc, & benè compacta, quæ mihi aliquando Phaniam, cum & ille mihi temere ita succenseret, reconciliauit, idq; post totos menses quatuor, cum ego iam planè desperassem. Ille autem incantationibus compulsus, rursum ad me rediit. MELIS. Quid igitur poscebat anus ea, si modo adhuc memini isti? BAC. Non magnam accipit mercedem, Melissa, sed drachmam, & panē, & impositos præterea oportet esse, cum sale obulos septem, & Thyum, & facem. Ista uero anus accipit, & craterem quoque misceri illi oportet, bibereq; illam inde solam. Oportebit autem & ipsius uiri aliquid adesse, uti uestem, aut crepidas, aut pauculos crines, aut id genus aliud quippiam. MELIS. Habeo crepidas illius. BAC. Hisce igitur ex palo suspensis, infrà suffitum thyo facit, asperges igni salem quoque. Pronunciat autem amborum nomina ad hæc, & illius uidelicet, & tuum. Deinde ē sinu proferens rhombum huc illuc conuertit, incantationem quandam dicens, uolubili lingua, barbara uidelicet, atque horrenda nomina. Hæc illa tum fecit, Ac non multò pōst Phanias, cum illum pariter & æquales ob hoc reprehenderent, & ipsa Phœbis, qui cum rem habebat tum, multum postularet, uenit mihi, incantatione ista prorsum attractus. Præterea autem etiam odij conciliandi medicamentum hoc, contra Phœbidem, docuit me, ut uidelicet uestigium ab illa impressum obseruarem, & in sinistrum illius, pede meo dextero insisterem, contrà autem in dexterū illius, sinistro meo, atque ita dicerem, conscendi te, at & superior sum: feciq; ita ut illa tum præcepit. MELIS. Ne morare Bacchi, ne morare, sed uoca iam Syram illam. Tu uero Aci, panem & uerbenas, & cætera omnia, ad incantationem quæ pertinent, appara.

Locus fuit Athenis, ubi meretrices habitabant. & alter, ubi bello cæsi sepeliebantur. Suid.

θύον, ὄνομα δένδρου. inquit Hesychius. huius suffitu in sacris utebantur.

NOVA quædam de te audimus Leæna, Lesbiam uidelicet Megillam diuitem illam, amare te, perinde ut uirum, & coire uos, nescio quid mutuo uobis facientes. Quid istud? erubuisti? Sed dic mihi, uerane ista sunt? LEAEN. Vera Clonarium: pudet autem dicere. Alienum enim quiddam est. CLON. At per Cererem, quid hoc negocij? aut quid sibi uult mulier? Quid autem etiam agitis, quando coitis? Vides, haud qua quam amas me, nec enim celares me talia. LEAE. Amo equidem te, quantum ullam aliam. Mulier autem illa, uirilis supra modum est. CLO. Non intelligo, quidnam etiam dicas, nisi si tribas quæpiam est. Tales enim in Lesbo perhibent mulieres esse, quæ à uiris quidem pati illud nolint, cum mulieribus autem ipsæ, perinde ac uiri solent, congrediantur. LE. Tale quippiam est. CLO. Proin mea Leæna, istud ipsum etiam expone, quo pacto uidelicet ab initio sollicitauerit te, quoq; modo etiam adduci te, ut illi morem gereres, passa fueris, & quæ deinceps consecuta sunt. LE. Compotatiunculam quandam instituerant, ipsa & Demonassa Corinthia ista, dives ipsa quoq;, & in eadem arte, cum Megilla exercitata: assumpserantq; me, ut cithara ipsis canerem. Postquam autem satis cecineram, & iam intempesta nox erat, cubitumq; ire conueniebat, ipsæ autem iam ebriæ erant. Tum Megilla: age, inquit, Leæna, iam enim dormire æquum est, hic nobiscum unà cuba, media inter utranq;. CLO. Concubuisti ne? Quid tum postea factum est? LE. Osculabantur me primo, perinde atq; uiri solent, non ipsa modo labia applicantes, sed os subaperientes quoq;. Deinde & amplexabantur, & papillas atterebant mihi. Demonassa aũt etiam mordebat, inter deosculandum. Ego uero, quid nam rei esset, haud quaquam etiam coniectura consequi poterã. Cæterum parua interiecta mora, Megilla cum iam incaluisset, comam, ut illam quidem ficticiam habebat, à capite reiecit, ipsa autem iacebat omnino similis, atque æquiparanda gladiatori alicui uehementer uirili, atq; robusto, ad uiuum usque cute detonsa. Ac ego quidem, ubi aspexi, perterrita sum. Illa uero, Leæna inquit, ecquem adolescentem unquam uidisti ita pulchrum? At non uideo, inquam ego, ullum hic adolescentem, Megilla. Tum illa, ne me, inquit, effœmines, aut mulierem facias: Megillus enim uocor ego, & iam olim Demonassam hanc uxorem duxi, estq; ea uxor mea. Ríſi equidem ad hæc, Clonarium, atque proinde Megilla, latuisti, inquam, tu nos, uir existens, quemadmodum Achillẽ aiunt, inter uirgines absconditum latuisse, habesq; uirile illud, ac Demonassæ facis, idem, quod uiri solent? Idem ego Leæna, inquit, non habeo, sed nec opus eo admodum habeo. Peculiari autem modo, suauius aliquanto cõuersari me uidebis. At num Hermophroditus es, inquam ego, quales multi perhibentur esse, utrunq; membrum habentes (Adhuc enim Clonarium, ipsam rem ignorabam) Nec hoc, inquit illa, sed per omnia uir sum. Tum ego, audiui, inquam, ex Bœotia tibicina quadam, Ismenodora nomine, cum illa, quæ Ephestria apud ipsos dicuntur, enarraret, fuisse Thebis quendam ex muliere uirum factum, qui idem & uates optimus fuerit. Num igitur & tibi tale aliquid accidit? Haud quaquam Leæna, inquit, sed nata equidem sum similis uobis alijs, Sententia autem & lubido, cæteraq; omnia uirilia mihi sunt. Proinde sufficiens tibi, inquam, lubido est? Tum illa: Præbe igitur, Leæna inquit, & cognosces me nihilo inferiorem uiris esse. Habeo enim quiddam aliud pro uirili illo. Sed præbe, uidebis enim. Præbui itaq; Clonarium, cum illa diu multumq; supplicaret, atque etiam monile daret, ex præciosioribus illis quoddam, & uelamina aliquot tenuiora. Atq; exinde ego quidem illam perinde ac uirum complectebar. Illa autem & faciebat, & osculabatur, & anhelabat, uidebaturq; mihi supra modum adeo uoluptate affici. CLO. Quid faciebat Leæna? aut quo modo? hoc enim quæso, ut maximè dicas. LE. Ne quære accuratius omnia. Turpia enim sunt, quare, equidẽ, per Vraniam, haud facile dixero.

Ephestris, uestimẽti genus militaris est. Vnde Ephestria deriuari uidetur. utrũ aũt poëma, aut canticũ, aut etiã festũ aliquod apud Thebanos fuerit, dubitari potest.

Crobyle

CROBYLE ET CORINNA.

QVOD igitur Corinna mea, haudquaquam ita graue fuerit, ceu tu putabas, ex uirgine, mulierem fieri, id iam didiciſti uidelicet, quippe quæ cum aduleſcente quidem formoſo fueris, minam autē pro prima mercede abſtuleris, pro qua ſtatim monile comparabo tibi. COR. Ita amabo. Habeat autem & lapillos aliquos pellucidos, quale Phi lænidis eſt. CRO. Erit ſanè talis. Sed audi etiam cætera ex me, quæ te oportet facere, & quo pacto accommodare te uiris. Nam alia nobis uictus ratio nulla eſt, filia, ſed per duos hoſce annos, ex quo pater tuus, piæ memoriæ, defunctus eſt, an neſcis quo pacto uitam egerimus? At quando ille adhuc uiuebat, abundè nobis omnia ſuppetebāt. Artem enim ferrariam exercebat, magnumq; adeo nomen eius erat in Pyreo. Ac pleroſq; audire licet deierantes, quòd poſt Philinum ferrarius talis opifex, alius amplius non ſit futurus. Poſt mortem autem eius, principio quidem diuenditis forcipibus, & incude, & malleo, duabus minis, ex illis tum uitam ſuſtentauimus. Poſtea autē, aliās quidē texendo, aliās autem tramam deducendo, interdum etiam ſtamina nendo, ægrè uictum parabā. Te uero, filia, enutriebam, ſpem expectans. COR. Minam iſtam dicis? CROB. Non, uerum ita rationem ineram, quòd cum ad iſtam ætatē peruenisſes, & me facile alere poſtea, & te ipſam exornare poſſes. Diues uidelicet ipſa futura, & ueſtes habitura purpureas, & ancillas pediſſequas. CO. Quomodo hoc, mater? aut quid dicis. CRO. Si cum adoleſcentibus rem haberes, & unà potares cum ipſis, & pro mercede cōcumberes. COR. Quemadmodum Daphnidis filia, Lyra? CRO. Ita. COR. At illa meretrix eſt. CRO. Nihil graue hoc. Nam & tu, perinde ut illa opulenta eris, multosq; amatores habebis. Quid lachrumaris Corinna? An non uides quām multę ſint, & ut ab omnibus magno ſtudio ambiantur meretrices? deinde & quantum pecuniæ accipiant? Daphnidem igitur, ô chara Adraſtia, noui ego, cum pannoſa ac lacera incederet, priuſquam uidelicet illa ad adultam ætatem peruenisſet. At nunc uides qualis prodeat, ut illi aurum, & ueſtes floridæ, & ancillæ quatuor. COR. Quo pacto autem hæc acquiſiuit Lyra? CRO. Principio quidem, exornando ſeipſam eleganter, deinde facilem atq; hilarem gerendo ſe erga cunctos, non eō quidem uſq; ut in cachinnum facile ſolueretur, quemadmodum tu ſoles, ſed arridendo ſuaue, ac blandum quiddam. Poſtea autem & conuerſando ſapienter ac dextrē, neq; decipiens, ſi quis eam accedit, aut accerſit, neque etiam obiurgans atq; increpans uiros. At ſi quando ad cœnam quoq; abit, accepta mercede, neq; inebriatur, ridiculū enim hoc, & oderunt uiri tales, neq; ineptè ac ruſticè oppletur obſonio, ſed attingit quidem ſummis digitis: tacitè autem edendo non obturat utramq; maxillam ingeſtis buccellis. Præterea autem & bibit modeſtè, non affatim, & uelut ore dehiſcente, ſed remiſſè ac placidè. COR. Etiam ſi fortè ſiti afficiatur, mater? CRO. Imò præcipuerum, Corinna, & neq; plus æquo loquitur, neq; acerbè ullum ex ijs qui unà adſunt, perſtringit. Ad ſolum autem eum, à quo conducta eſt, aſpicit. Et ob hoc illi amant ipſam. Ac poſtquam cubitum eundum eſt, nihil neq; petulans nimis, neq; ineptum & incompoſitum facile admittit, ſed ex cunctis unū hoc maximē obſeruat, ut illum alliciat ad ſeſe, & amatorem ſui faciat. Hoc enim nomine cunctі ipſam laudant. Quòd ſi igitur & tu eadem hæc didiceris, beatæ nos quoq; erimus. Nam cętera quidē multò ipſa. Sed nihil ô chara Adraſtia addam amplius: uiuas modo. COR. At dic mihi mater, ij qui mercede nos conducunt, omnes ne tales ſunt, qualis eſt hic Eucritus, cū quo heri concubui. CRO. Non omnes, ſed alij quidem meliores, alij autem etiam duriores, magisq; uiriles: nonnulli uero non adeo liberali forma quoq; prædīti. COR. Et cum hiſce igitur concumbere oportebit? CRO. Maximè uero, filia. Nam hi quidem plura quoq; dant. Formo

ſi autem, hoc ipſum ſolum formoſi uideri uolunt. Tu uero, eius quòd plus eſt, rationem ſemper habeas, ſi breui cupis, cunctas demonſtrare digito te, ac dicere: An non uides Corinnam, Crobylæ filiam, ut excellenter diues eſt, & terq; quaterq; beatam, matrẽ ſuam reddidit? Quid ais? faciés ne iſta? facies. Noui ego, facileq; adeo cũctis anteibis. Nunc autem abi, ut laues, ſi forte ueniat etiam hodie adoleſcens ille Eucritus, ita enim pollicitus eſt.

MATER ET MVSARIVM.

πῆ πανδήμου, ἢ πῆ οὐρανίας, ἢ τῶν ἐφ' ἑκάτερα, Cognomẽta aũt Veneris ſunt: Pandemus, Vrania, & Hortẽſis. *Priorum etymon reddit Pauſanias in Beoticis. Hortẽſis aũt à loco dicitur, cuius itẽ Pauſanias meminit in Atticis.*

TERGO ſi talem amatorem poſthac inueniamus, Muſarium, qualis Cherea hic eſt, immolare oportebit nos: Publicæ quidem Veneri capram candidam, Cœleſti aũt, & ei quæ in Hortis eſt, iuuencam utriq; ſertis præterea coronare etiam opum largitricẽ, & in ſumma, beatæ ac ter felices erimus. Quippe uidés nunc ab adoleſcente iſto, quàm multa accipiamus, qui obulum quidem nunquã ullum tibi dedit, neq; uestem, neq; ſoleas, neq; unguentum, ſed excuſationes apud illũ ſemper, & pollicitationes & ſpes longæ, & illud crebrum. Si pater, & ſi dominus fiam paternæ poſſeſſionum, & omnia tua. Tu aũt etiam ius iurandum dediſſe ipſum ais, quòd legibus uxorem te ſibi facturus ſit. MVSA. Iurauit enim, mater, per Cererem & Proſerpinam, & Mineruam. MAT. Et credis illi ſcilicet? & ob hoc paulò antè, cum non haberet unde daret ſymbolum, annulum dediſti illi, me ignorãte? Ille uero uendito eo, potando abſorbuit. Et rurſum duo monilia iſta Ionica, quorum utrũq; pendebat duos Daricos, quæ tibi Chius ille nauclerus; Praxia attulerat, Eſſeſi cõmercatus. Debebat enim tum Cherea, cœnam collatitiam unà cũ adoleſcentibus æqualibus dependere. Nam uela, & tunicas, quid attinet dicere? Et in ſumma, lucrum adeo quoddam nobis, & magna utilitas iſte obuenit ſcilicet. MVS. At pulcher eſt, & imberbis, & amare ſe ait, & lachrymatur. Præterea & Dinomaches, Lachetisq; filius eſt, Arepagitæ illius, dicitq; uxorem me ducere uelle ſe, denique magnæ ſpes ab ipſo nobis factæ ſunt, ſi ſenex ille ſolum oculos clauſiſſet. MAT. Proinde Muſarium, ubi ſoleis aut crepidis opus erit, & ſutor didrachmam poposcerit, dicemus & nos illi, argentum quidem non habemus, tu autem ſpes quaſdam modicas à nobis accipe. Et rurſum ad piſtorem, eadem hæc. Et cum penſionem domus deposcemur: expecta, dicemus, uidelicet, dum Laches Colyttenſis moriatur. Exoluemus enim tibi tum poſt nuptias. An non pudet te, quòd ſola meretricum neq; inaureis habes, neq; monile aliquod, neq; ueſtem Tarentinam. MVS. Quid igitur, mater, fortunatiorẽs ne illæ me, & pulchriores ſunt? MAT. Non, ſed prouidentiores, noruntq; meretricari, neque credunt uerbis modo, & adoleſcentulis, in ſummis labris iuſiurandum gerẽtibus. Tu uero fidelis es, & amans uiri, neq; admittis alium quenquam, præterquàm ſolum hunc Chæream. Ac nuper, quando agricola ille Acarnenſis ueniebat, duas minas ad te afferens, imberbis ipſe quoq; (uini autem precium hoc retulerat, à patre ad id miſſus) tu uero etiam ſubſannaſti hominem; dormis autem cũ Adoníde ſcilicet iſto tuo, Chærea. MVS. Quid igitur? An decebat relicto Chærea, recipere me operarium iſtum fœtidum atq; hircum olentem. Læuis mihi, ut aiũt, Cherea, & porcellus Acarnanius. MAT. At eſto ſanè ille agreſtis, & male oleat, quid autem? Cur neq; Antiphontem, Menecratis filiũ, minam tibi pollicentem, recipere uoluiſti? An non formoſus erat, & urbanus, æqualis Chæreæ? MVSA. At interminatus fuerat Chærea, ambos nos iugulaturum eſſe ſe, ſi me cum illo unquam deprehenderet. MAT. Quàm multi autem & alij eadem hæc minantur. An tu igitur ſine amatoribus, ob hoc manebis? & pudicè ages, perinde ac ſi non meretrix, ſed Cereris ſacerdos quæpiam fores? Accætera omitto, hodie uero Aloa ſunt, quid tibi igitur dedit, qui celebritatem hanc perageres? MVSAR. Ah. Non habet, mater mea. MAT. Quid? an ſolus iſte

Pag. Attici nomen eſt Colytta. Hæc tenuis ac pellucida quædã fuit, ut Pollux li. 7. cap. 17.

Hoc eſt, feſta meſis, ſeu triturationis, eadem quæ ſuprà Attalia expoſuimus.

artem

artem nullam, aduersus patrem inuenire potest? non seruum immittere, qui illum decipiat? non à matre ipse postulare, minitando se in militiam hinc naui-gaturum esse, nisi accipiat? Verum sedet, nos atterens, ac uana spe producens, neque ipse quicquam dans, neque à dantibus accipere sinens. Tu uero, ô Musarium, an putas te octodecim annorum semper fore, aut eodem animo futurum Cheream? quando ipse quidem diues erit, mater autem opimas aliquas, ac benè dotatas nuptias ipsi inueniet? An ille tum, putas, meminerit lachrymarum istarum? aut suauiorum, aut etiam iuris iurandi alicuius, cum dotem quinque fortassis talentorum aspiciet? MVS. Meminerit ille, cuius rei argumẽtum illud utique, quòd neque nunc uxorem duxit, sed cum à patre cogeretur, ac uim propè pateretur, tamen negauit ducere. MAT. Vtinam non decipiaris, sed tamen admonebò te, Musarium, aliquando horum.

AMPELIS ET CHRYSIS.

SI quis, ô Chrysi, neq; zelotypus est, neq; irascitur, neq; alapas inflixit aliquando, aut capillos cõscidit, aut uestes lacerauit. Pro amato rẽ ne adhuc habendus uidetur. CHR. Proinde ista sola amantis, Ampeli, indicia? AMPE. Maximè: siquidem hæc uiri feruentis sunt. Nam cætera illa, oscula, & lachrymæ, & iusiurandum, & crebro uentitare, incipientis, & adhuc crescentis amoris signa. Cæterum totus hic ignis zelotypia constat. Quare si te, quemadmodum dicis, Gorgias alapis cedit, & zelotypus est, benè speres licet, optesq; ut eadem semper faciat. CHR. Eadẽ autem? Quid ais? ut ille me semper percutiat alapis? AMP. Non, sed ut semper illi ægrè sit, si non ad solum ipsum aspicias. Quoniam certè, nisi amaret te, cur quæso irasceretur etiam, si quem alium amatorem habeas tu? CHR. At equidẽ non habeo. Ille uero nequicq; suspicatus est, diuitem istũ me amare, ex eo quòd mentionem eius fortè aliquando feci. AMP. Atq; hoc suaue sanè est, putare illum à diuitibus obseruari, ac coli te. Ita enim maiori dolore afficietur, magisq; æmulabitur & contendet, ne potiores ipso, apud te sint riuales. CHR. At uero ille quidem solum irascitur, & alapis cedit, nihil autem dat. AMP. At dabit postea. Nam zelotypi, uel maximè dolore afficiuntur. CHR. Nescio quo pacto alapas accipere me uis, ô mea Ampeli. AMPE. Haud quaquam ego. Sed ut arbitror, maximi amores inde nascuntur, etiam si audiat se negligi. Quòd si autem persuasum illi fuerit, se solum habere te, elanguescet nescio quo modo lubido illa. Atq; hæc tibi dico, quæ iam annos uiginti totos meretricium quæstum exercui. Tu uero annos, ut arbitror, decem & octo nata es, aut pauciores etiam. Qd si autem uis, narrabo etiam, quæ mihi acciderunt aliquando, non adeo multos anteannos. Amabat me Demophantus, fœnerator ille, momentaneo ac leui quodam amore, neq; ingemiscens, neq; lachrumans, neq; etiam intempestiuè ac sera nocte ad fores uentitans, sed illud solum, interdum dormiens mecum, idq; etiam post longum interuallum. Posteaquam autem uenientem aliquando excluſi (Nam tum Calliades pictor intus erat, datis decẽ drachmis) principio quidem abijt, uerbis me insectatus. Postquam autem multæ dies iam transijssent, neq; ego ad illum mitterem (rursus autem tum Calliades intus erat) incalescẽs tum tandem Demophantus, etiam ipse ad rem inflammatur. Atq; astans aliquãdo, cum ianuam obseruasset apertam, flebat, percutiebat, minabatur se occisurũ esse, lacerabat uestem, omniaq; faciebat. Et postremum talẽto dato, habebat me solus totos octo menses. Vxor autem ipsius, cũctis dicebat, medicamentis à me ipsum ad insaniam redigi. At hoc igitur medicamentum zelotypia erat. Quarè ô Chrysi, & tu utere contra Gorgiam eodem medicamento. Porrò diues adolescentulus hic erit, siquando patrem ipsius mori continget.

DORCAS, PANNYXIS, PHILOSTRATVS, POLEMON.

DOR.

PERIIMVS ô hera, periimus. Polemon ex militia reuersus est, diuitiis onustus, ut aiunt. Vidi autem & ego ipsum, sago † purpura prætexto, & fibulato, indutum, & seruos pedissequos unà cum eo multos. Ac amici, ut aspexerant, concurrebant ad ipsum, salutaturi uidelicet. Interea autem seruum conspicata, à tergo sequentem, eum qui cum ipso profectus fuerat, interrogabam, ac dic mihi Parmeno, inquiebam, salutaro prius ipso, quo pacto nobis egistis? & numquod operæ precium bellum consecuti, huc reuersi estis. PAN. Non decebat hoc statim, sed illa primũ, Quòd quidem seruati estis, multa dijs gratia, & in primis Ioui Hospitali, & Mineruæ militari. Cæterum hera semper rogitare solebat, quidnam ageretis, & ubi essetis: quod si autem etiam hoc addidisses, quòd & lachrumaretur, & mentionem Polemonis faceret semper, satius id fuerat multò. DOR. Præfata equidem sum statim à principio cuncta hæc. Ad te autem non putaui opus esse, uerum illa dicere uolui, quæ audiui. Nam ad Parmenonem certè ita incœpi: Eccu bi, Parmeno, tinnierunt uobis aures? Semper enim reminiscebatur uestri hera cum lachrymis, & maximè si quando ex pugna uenerat quispiam, multicq; mortui esse dicebantur, euellebat tum crines, & pectus percutiebat, & lugebat ad unumquodq; nuncium. PAN. Rectè Dorcas, ita decebat. DOR. Deinde nõ multo pòst, interrogabam illa quoq; ordine. Ille autem: Admodum splendidè, inquit, reuersi sumus. PAN. Ita autem etiam ille? nihil præfatus, quod meminerit mei Polemon? aut desiderio affectus fuerit, aut optauerit saluam atq; incolumem me iterum deprehendere? DOR. Atq; adeo multa huiuscemodi dicebat. Quod igitur caput rei est, narrauit diuitias multas, aurum, uestes, seruos, ebur. Nam argentum quidem afferre ipsum dicebat, non ad numerum, sed ad mensuram, multos uidelicet medimnos plenos. Habebat autem & ipse Parmeno annulum in digito paruo, maximum ac multiangulum, lapillusq; incrustatus in eo erat, ex tricoloribus illis quidam, rubebatq; supernè. Reliqui autem ipsum, cum adhuc pararet mihi dicere, quo pacto Alym trãsijssent & ut occidissent Tridatem quendam, et quomodo uersatus ipse Polemon in pugna contra Pisidas esset, accurricq; domum, ut hæc tibi renunciarem, ut quid de omnibus rebus faceres, deliberares ipsa tecum. Nam si ueniens Polemon (ueniet enim haud dubiè, postquam à se notos ac salutantes illos amouerit) ac rescisens, deprehenderit Polystratum apud nos intus, quid putas, quæso facturum ipsum esse? PAN. Inueniamus Dorcas, ex re præsenti tum consilium, atq; salutem aliquam. Nam neq; hunc ablegare honestum fuerit, ut qui talentum nuper dederit, et præterea mercator quoq; est, & multa pollicitus: neq; rursum utile, Polemonem, talem ac tantum redeuntem non recipere. Nam præter hæc etiam zelotypus est, & cum pauper adhuc, intolerabilis adeo fuerit, quid nunc non putes illũ facturũ? DOR. At etiam accedit. PAN. Deficio ô Dorcas, consiliũ inopia, ac tremo. DOR. Sed et Philostratus accedit. PAN. Quæ igitur fiam? quomodo me aũt terra absorbeat? PHIL. Quid? cur non potamus Pannychi? PAN. Perdidisti me, ô homo. Tu uero salue Polemon, post longum adeo oculis oblatus iterũ meis. POL. Hicce igitur quis nam est, qui huc ad nos accedit? taces? Euge abi ô Pannychi. Ego uero ex Pylis intra quintum diem huc aduolaui, approperans uidelicet ad talem mulierem. Ac meritò sanè hæc mihi accidunt, tibiq; adeo gratiam habeo. Neque enim posthac amplius abs te diripiar. PHILOST. Tu uero quis nam es, boneuir? POLEM. Nimirum audis, quòd Polemon ego, Sterienſis ille, ex tribu Pandionis, qui Tribunus militum à principio fui, nunc autem totius duxlegionis, amator Pannychidis, cum eam adhuc humana sapere putarem. PHIL.

† Paluda menro.

Ἐκδὲ Thermopylæ alibi

At

At nunc, Tribune*, Pamychis hæc mea est, talentumq; à me accepit. Accipiet autem & alterum iam, ubi onera seu merces distraxerimus. Ac nunc Pammychi, sequere me. Istum autem apud Odrysas Tribunatum gerere sine. DOR. † Libera hæc quidem est, sequeturq; non, nisi uolet. PAN. Quid faciam Dorcas? DOR. Introire melius. Nam Polemoni adesse irato, haudquaquam facile aut tutũ est, Et magis incendetur æmulando. PAN. Si placet, eamus intrò. POL. At prę dico uobis, quòd hodie postremum potabitis, aut ego frustra adsum, tantis cædibus exercitatus, Thracas huc Parmeno. PAR. Armati adsunt, cingentes angiportum phalange. Ac in fronte quidem qui grauis armaturæ sunt, in utroq; autem latere fundatores & sagittarij, cæteri à tergo locati. PHIL. Tanquam infantibus nobis hæc, ô stipendiarie, minitaris, ac laruis nequicquam nos territas. An tu uero unquam gallum aliquem gallinaceum occidisti? aut etiam bellum uidisti? Castellum, ut multum præsidio tenuisti, fortasse dux manipularis* quispiam, ut tibi hoc interim gratificando concedam. POL. At uero scies paulo pòst, ubi nos acie in dextrum conuersa aduentare spectabis, armis resplendẽtes. PHIL. Aduentate modo conferti, atq; instructi. Ego uero & Tibys iste. Nã hic solus me sequitur, faciendo cum saxis, tum testis ostraceis, ita dispergemus uos, ut neq; quo uertamini, scire tum possitis.

*Ξεναγὸς græce, hoc est externi et cõductitij militis ductor prior. Suidas tñ Ξεναγὸν ait et χιλιαρχίαν et χιλιάρχου eodẽ sumi.

† PAR.

*δημοσίτης à δημοσία, quã eandẽ et ἀργυρολογίαν Suidas uocat.

CHELIDONIVM ET DROSE.

NON amplius uentitat ad te, Drose, aduleſcentulus ille Clinias? Nõ enim uidi longo iam tempore, apud uos ipsum? DROS. Non amplius Chelidonium. Nam præceptor prohibuit ipsum, amplius ad me accedere. CHEL. Qui nam iste? num exercitorem istum puerorum Diotimũ dicis. Nam is certè amicus mihi est. DROS. Non, sed perditissimus iste philosophorum, Aristænetus. CHELID. Tetricum istum dicis & hirsutum? profunda barba? qui cum adolescentibus consueuit deambulare in porticu picta? DROS. Illum equidem, uanum iactatorem, quem utinam pessimè perire uideam, barba tractũ à carnifice. CHELID. Quid autem accidit illi, cur talia persuaderet Cliniæ? DROS. Nescio Chelidonium. Sed cum antea nunquã ullam noctem intermiserit, quin mecum dormiret, ex quo rem cum muliere habere cœpit (primum autem mecum habere cœpit) tribus istis diebus proximis ad angiportum hoc ne unquam accessit quidem. Postquam autem ex eo contristari cœpi (nam nescio quo pacto mihi ægrè quiddam ob illum accidit) Neuicidem mihi, quæ illum circumspiceret, aut in foro commorantem alicubi, aut in palæstra †. Ea autem rediens, deambulantem uidisse se ait, cum Aristæneto, atq; innuisse illi ã longè. Illum autem erubuisse, deiectis in terram oculis, neq; aspicere amplius ad ipsam uoluisse. Atq; exinde ambos ad urbem ijsse. Ipsa uero ad Dipylum usq; secuta, cum ille prorsus neq; conuerteret sese, domum redijt, nihil planum aut certum habens, quod renunciaret. Quo me igitur pacto post illa tũ affectam putas? quæ coniecturam facere nusquam poterã, quid nam esset quod aduleſcenti huic accidisset. sed ita mecum dicebam: Num nam ægrè illi aliquid feci? aut num quam aliam amat, me perosus? at num pater retuit ipsum? Multa adeo huiusmodi mecum ipsa uoluebam. Porrõ autem circa multam ueſperam, uenit Dromo, literas has ab illo afferens. Accipe Chelidonium, ac lege. Scis enim literas uidelicet. CHE. Age uideamus. Ac literæ quidem ipsæ non admodum planæ scriptæ, sed incompositæ & malè coagmentatæ, properantiã quandam scribentis indicant. Sic autem sonant: Quo quidem pacto amarim te, mea Drose, testes facio deos. DRO. Væ uæ miseræ mihi, neq; salutationem ã principio adscripsit. CHE. Et nunc autem non odio aliquo, sed necessitate coactus, desero te. Nam me pater Aristæneto tradidit, ut philosophiæ dem apud illum

† Vel porticu, ποικίλῃ græce habetur, qđ ut corruptũ puto, sic rursũ ποικίλῃ, uel ποικίλῃ legẽdum puto.

operam. Atq; ille (cognouit enim cuncta quæ ad nos pertinent) multis admodum obiurgauit me, inhonestum esse dictitans, cum meretrice rem habere me, Architelis & Erasiclæ filium. Longè enim melius esse, uirtutem anteponere uoluptati. DROS. Vt nunquam ad maturitatem perueniat, nugator ille, qui talibus adolescentem instituit. CHEL. Quamobrem necesse mihi est, parere illi. Assequitur enim me, diligenter ubiq; obseruans, & in summa, ne aspicere quidem alium quenquam præter ipsum solum, mihi licet. Quòd si uero temperanter & pudicè uiuam, ipsiq; per omnia obtemperem, pollicetur prorsus beatum fore præclarumq; ac fortem me redditurum esse laboribus ad hoc ante præexercitatum. Hæc tibi uix adeo scripsi, me ipsum suffuratus paululum. Tu uero feliciter mihi uale, & memineris Cliniæ. DROS. Quid igitur uidetur tibi epistola hæc, Chelidonium. DHEL. Quod ad cætera quidem attinet, Scythica, ut aiunt, oratio. Illud autem, Memineris Cliniæ, spem quandam adhuc reliquam præ se fert. DROS. Etiam mihi ita uidetur. Proinde pereo amore. Cæterum Dromo dicebat etiam pæderasten quendam esse Aristænetum, & prætextu doctrinæ, consuetudinem habere cum pueris uenustissimis, & priuatim orationē habere cum Clinia, pollicitationes quasdam faciendo, quòd uidelicet dijs similē illum redditurus sit. Quin & amatorios quosdam sermones philosophorum ueterum ad discipulos suos, idem inquit, cum illo legit, & in summa, totus circa adolescentem est. Interminatus autem etiam est, patri Cliniæ ista se dicturum esse. CHEL. Oportebat, Drose, Dromonem ipsum inescare, ac lautius paulò accipere. DROS. Inescaui hominem, & præter hoc autem etiam meus est. Nam & ille gustauit Neuridem. CHEL. Bonum animum habe. Omnia rectè fient. Ego uero etiam inscribere in pariete uolo, in Ceramico, ubi Architeles deambulare solet, Aristænetus corrumpit Cliniam. Vt ex hoc quoque aliquid concurrat ac faciat ad delationem Dromonis. DROS. At quomodo id clàm facies, ne deprehendaris. CHEL. Noctu, Drose, carbone alicunde sumpto. DRO. Rectè sanè. Commilita modo, atque auxiliare, mea Chelidonium, aduersus arrogantem ac uanum istum Aristænetum.

μὴ δεήσειν ἴσως, græcè

TRYPHAENA, ET CHARMIDES.

AMICA autem quispiam accepta, & quinque drachmarum mercede data, auersus dormit, lachrumans, ac gemens? Sed neque potasti lubenti animo, opinor, neque cœnare solus uoluisti, Flebas autem etiam inter cœnandum, aspiciebam enim, & nunc autem non desinis ululare, perinde atque infans aliquis. Ista igitur, ò Charmide, cuius gratia facis? ne quæso me cæles, ut uel hac parte consequar aliquid ex nocte hac, quam totam hucusque tecum uigilaui. CHAR. Amor me perdit Tryphæna, neque malum hoc amplius sustinere possum. TRYP. At quòd me quidem non ames, manifestum est, neque enim ita negligeres me, cum propè habeas, atque abs te repelleres, quoties amplexari te uolo, denique etiam quasi quodam septo, interposita uestе, intercluderes, metuens uidelicet, ne te tangam. Sed tamen quæ nam illa est, dic mihi? Fortassis enim etiam ipsa nonnihil ad amorem istum tibi contulero. Scio enim quo pacto conueniat huiusmodi res administrare. CHAR. At uero nosti, atque admodum probè ipsam, & rursum illa te quoque: neque enim obscura adeo meretrix est. TRYPHE. At nomen mihi cedo, Charmide. CHARM. Philematium, Tryphena. TRYPHO. Vtram dicis, duæ siquidem sunt, Illám ne ex Pireo, quæ nuper adeo mulier facta est, quã Damyllus amat, eius, qui nunc exercitum ducit, filius: an alterã, quam cognomento, Decipulam uocant. CHARM. Illam equidem, atque adeo captus ab ea,

&

& comprehensus, miser sum. TRYP. Ob illam itaque plorabas? CHARM. Atque admodum. TRYP. Multum autem temporis amasti illam, an nuper adeo cœpisti? CHARM. Haud nuper adeo, sed menses propè septem sunt, à Dionysijs usque uidelicet, ex quo primum illam uidi. TRYP. Vidisti ne autem totam ipsam diligenter, an faciem solum, eascp corporis partes, quæ in aperto sunt, & quæ uidisti, Philematij ne erant, atque ita uti conueniebat esse mulierem quinque & quadraginta annos iam natam? CHAR. At uero deierat illa, secundum supra uigesimum modo, ad proximum decembrem completuram esse se. TRY. Tu uero, utrum credis iurijurando illius, an propriis oculis? Contemplare enim diligenter, suspiciens aliquando ad tempora illius, quo loco solo suos crines habet. Nam cætera, impostura mera. Circa tempora autē quoties medicamentum, quo inficisolet, langueſcit, ac uim suam remittit, albescit plerumcp. Quan quam quid hoc attinet? Coge aliquando, ut nudam quoque spectandam se tibi exhibeat. CHARM. At nunquam mihi in hoc consentire uoluit. TRYP. Meritò sanē. Sciebat enim abominaturum esse te canos ipsius capillos. Cæterum tota à collo ad genua usque Pardali similis est. At tu lachrumabaris, quòd cum tali non coires. Fortassis autem etiam ægrè tibi faciebat, & superbam gerebat sese. CHAR. Sanē uero Tryphæna: & hoc quamuis tam multa à me acciperet. Ac nunc quidem postquam mille petenti, facilè ac statim dare non potui, utpote qui patrem habeam parcum & tenacem, Mosthione intrō ad se recepto, me excluſit. Ob quæ, dum illi uicissim ægrè facere uolo, te assumpsi. TRYP. At ego, per Venerem, haudquaquam uenissem, si quis prædixisset mihi, ob id solum assumptam esse me, ut alteri ægrè facerem, præsertim Philematio huic, capulo uidelicet. Verum abeo, Iam enim tertium hoc cecinit gallus. CHARM. Ne tu utique tam statim, mea Tryphæna. Nam si uera ista sunt, quæ de Philematio dicis, coma uidelicet supposititia, & quōd tingitur, & uitiligines illæ, ne aspicere quidem amplius illam potuero. TRYP. Interroga matrem, si quando cum illa lauit fortè. Nam de annis, etiam anus narrare tibi poterit, si modo uiuit etiamnum. CHARM. Proinde postquam talis illa est, auferatur quidem iam è medio septum hoc, amplexemur autem mutuo, atcp oſculemur nos, ac tandem uerè coēamus, Philematium autem longē ualeat.

IOESSA, PYTHIAS ET LYSIAS.

TINSOLESCIS igitur, ō Lysia, aduersum me? Et rectè sanē, quandoquidem neque argentum unquam abs te popoſci, neque uenientem excluſi, alterum intus esse dictitans, neque decepto patre, aut ex matris rebus, aliquo subſtracto, coēgi te mihi afferre quippiam, perinde atque aliæ facere solent: sed statim ab initio inde, nulla data mercede, atque asymbolum recepi te intrō. Nosti ne quām multos amatores reiecerim? Ethoclem uidelicet, eum qui nunc inter senatores est, Passionē nauclerum, & coēqualem tuum Melissum, quanquam etiam nuper adeo pater eius mortuus esset, ac dominus ipse factus bonorum omnium. Ego uero te, Phaonem scilicet meum, solum habebam, neque aspiciens, neque admittens alium quenquam præter te. Arbitrabar enim stulta ac demens, uera illa esse, quæ iurabas, & ob hoc animum tibi aduertens, perinde ac Penelope illa, pudicè ac castè agebam, clamante atque increpante ob hoc matre, & apud amicas accusante me. Tu uero posteaquam intellexisti me obnoxiam habere te, uti quę iam ex te peperissem, nunc quidem ad Lycenam alludebas, intuente me, nimirum ut ægrè mihi faceres, nunc autem iuxta me accumbens Magidium laudabas, Psaltriam istam uidelicet. Ego uero ob hæc lachrymor, & sentio contumeliā.

Paulo autem antè, quando compotabatis, Thraſo, & tu, & Diphylus, aderant & tibicina Cymbalium, & Pyrallis, ea quæ inimica mihi eſt. Tu uero cum hoc ſcires, Cymbalium quidem quinquies oſculatus es, id quod non admodum curæ mihi erat, Te ipſum enim afficiebas contumelia, talem oſculando, Pyrallidi autem, quàm multa innuebas, ac bibens illi quidem poculum commonſtrabas, puero autem reddens, in aurem iubebas, ut niſi Pyrallis id poſtularet, alteri nemini infunderet Poſtremo autem, etiam demorſo malo, quando Diphilum alias res agere uidebas (loquebatur enim cum Thraſone tum) inclinans te quodammodo, collimatè adeo iaculabaris illud in ſinum ipſius, ne latere quidē me cupiens. Illa autem exoſculata, inter mammillas ſub faſcia inſertabat illud. Iſta igitur cuius gratia facis? Qua te autem ſiue magna, ſiue parua iniuria affecit? aut etiam offendi ego? quem alium cunque intuita ſum? an non ad unius ingenium & morem tuum uiuo? Haud ſanè præclarum aut magnum hoc, Lyſia, facis, miſeram mulierculam, & in te inſanientem mœrore implicans. Eſt dea utiq; aliqua Adraſtea, ac talia uidet. Tu uero aliquando mœrore afficieris, ubi fortaſſe audieris, de me aliquid, quod iaceā uidelicet aut laqueo à me ipſa ſuffocata, aut in puteum præcipitata, aut quemcunq; tandem mortis modum inuenero, dum ne amplius ita coràm & ob aliorum oculos moleſtijs afficiar. Ac tum pompam utiq; duces tu, perinde ac re magna ſplendidaq; peracta. Quid me ſurſum aſpectas, ac dentibus infrendis? Nam ſi quicquam eſt, cur me accuſes, dicas licet, Pythias hæc inter nos iudicet. Quid hoc? ne reſponſo quidem dato, abis hinc, me relicta? Vides mea Pythias, qualia patiar à Lyſia. PYTH. O feritatem. Nam & nullis neq; lachrymis flectitur, Lapis ſanè, non homo eſt. Quanquam ſi utiq; ueritatem conuenit dicere, Tute Ioëſſa, perdidiſti ipſum, quæ ſupra modum amaſti hominem, idq; etiam palàm feciſti illi. Oportebat autem non nimis æmulari ipſum. Inſolentes enim fiunt, cū hoc ſentiunt. Ah deſine lachrymari miſera, Et ſi me audies, ſemel, atq; iterum exclude uenientem. Videbis enim inflammari ipſum denuo prorſus, & uiciſſim inſanire uero pacto. IOES. Ac ne dixeris quidem, Apage, ut ego excludam Lyſiam? utinam ne ipſe à me deficiat modo. PYTHI. At rurſus huc reuertitur. IOES. Perdidiſti nos, Pythias, fortaſſis audijt te, de excluſione uerba facientem. LYS. Non huius cauſſa, Pythias, huc reuerſus ſum, ut, quam ne aſpexero quidem amplius, talis cum ſit, ſed tua gratia, ut ne damnares me, ac diceres fortè: irreconciliabilis hic Lyſias eſt. PYTH. Atq; equidem dixiſſem Lyſia. LYS. Ferre igitur me uis Pythias, Ioëſſam hanc, quæ nunc lachrymatur, cum ipſe ſuperuenerim ei aliquando cum adoleſcente concumbenti, & à me deſciſcenti. PYTH. Lyſia, In uniuerſum quidē, meretrix eſt. Cæterum quando uero deprehendiſti ipſos concumbentes? LYS. Sextus ni fallor, dies hic eſt. Per Iouem, ſextus utiq; fuit enim ſecunda menſis incipientis, hodie uero eiuſdem ſeptima eſt. Pater igitur, cum ſciret me iam olim amare, probā hanc ſcilicet, concluſit me domi, dato ianitori mandato, ne aperiret. Ego uero, non enim ferebam, ab huius congreſſu prohiberi me, Dromonem iuſſi, acclinantem muro atrij, qua parte humilimus erat, in tergum recipere me. Nam hoc pacto minore negocio aſcenſurus eram: quid multis opus eſt? tranſcendi, ueni, atrium offendi occluſum diligenter. Iam enim nox erat media. Itaq; neq; pulſauitum, ſed attollens ſenſim ianuam (iam autem & antea idem aliquoties feceram) tranſuerſum acto cardine, tacitè ac ſine tumultu ingreſſus ſum. Dormiebāt autem omnes, atq; ego exinde contrectato pariete (ut fit in tenebris) ſuper lectū aſtiti. IOES. Quid narras, ô Ceres, propè enim deficio. LYS. Poſtquam autem animaduertebam nō unum eſſe anhelitum. Principio quidem putabam Lydem cum ipſa unà dormire, cæterum aliter multō res erat Pythias. Nam ubi contrectare cœpi, deprehendi imberbem quendam, admodum tenerum, ad cutem uſque detonſum, unguenta etiam ipſum olentem. Hoc ubi ſenſi, ſi quidem & gla-

duim

illum uenientem mecum attuliſſem, non ita quieſſem tum, ſat ſcitote. Quid rideꝛis Pythias? an uero riſu digna dicere uobis uideor? IOES. Hoccine igitur Lyſia, acerbum adeo tibi fuit? Pythias hæc mecum dormiebat. PYT. Ne dicas illi Ioëſſa. IOES. Cur non dicam? Pythias erat, ô chariſſime, à me accerſita tum, ut unà mecum dormiret. Aegrè enim erat mihi, quòd te non habebam. LYS. Pythias autem? ille ad cutem uſq; deconſus? atq; exinde intra ſex dies hoſce, rurſum produxit comam? IOES. Ex eo cum morbo laborauit, tonſa eſt, Lyſia, defluxerant enim illi tum crines, nunc autem ficticiam comam impoſuit. Oſtende, Pythias, oſtende, ita rem habere ſe, ac fidem illi fac. Ecce tibi aduleſcentulum iſtum mœchum, quem zelotypia proſequebaris. LYS. Quid igitur? an nõ conueniebat hoc? præſertim amantem, & qui ipſe contrectauerat? IOES. Proin de tu quidem iam perſuaſus es, ut credas. Vis autem & ipſa uiciſſim tibi ægrè faciam, ut quæ meritò uiciſſim iraſcar tibi. LYS. Nequaquam, ſed bibamus iã, Pythiasq; hæc unà nobiſcum. Aequum enim eſt, adeſſe ipſam reconciliationi faciendæ. IOES. Aderit. Qualia autem propter te paſſa ſum, ô generoſiſſima aduleſcentum Pythias? PYT. At idem ipſe reconciliaui quoq; uos: quare non eſt, cur mihi ſuccenſeas, niſi iſtud quæſo uide Lyſia, ne cui de coma quicquam dixeris.

LEONTICHVS, CHENIDAS ET HYMNIS.

LEON.

IN pugna autem contra Galatas, dic Chenida, quo pacto ipſe quidẽ ante cæteros equites, curſu præuectus fuerim, equo inſidens candido, Galatæ autem, tametſi fortes alioqui bellatores, trepidarint continuo, ubi aſpiciebant me, neq; quiſquam amplius ſubſiſtere ſuſtinuerit. Ibi igitur tum ego, lancea quidem emiſſa, tranſfixi præfectũ alæ ipſorum unà cum equo. Contrà eos autem, qui cõferti adhuc reſiſtebant (erant enim nonnulli, qui perſiſtebant, phalange quidem ſoluta, in quadrangulã autem aciem aggregatis ipſis) progreſſus, arrepto gladio, ac totis animis facto in illos impetu, in fugam quidem conuerto, circa ſeptem eorum, qui in prima acie pugnabant, equi ſineurſu, gladio autem impacto manipularij unius ducis caput in duas partes diſſeco, unà cum ipſa galea. Vos autem Chenida, paulo poſt ſuperueniſtis fugientibus iam illis. CHEN. Nam cũ Leontiche, circa Paphlagoniam, ſingulari prælio cũ ſatrapa illo congreſſus es, an nõ tum quoq; præclarum facinus ac magnum ædidiſti? LEONT. Pulchrè commonuiſti, facinoris haudquaquam etiam illius ingenerosi. Nam ſatrapa ipſe cum corpore quidem eſſet maximus, inter grauis autem armaturæ milites, pugnator haberetur optimus, contemptis uidelicet Græcis, in medium proſiliebat, ac prouocabat, ſi quis cum ipſo ſingulari prælio decertare uellet. Ibi igitur tum cæteri quidem perculſi atque perterriti erant, Manipularij uidelicet, Præfecti, & Centuriones, & ipſe etiam Imperator, quanquam homo eſſet minimè alioqui ingenerosus aut ignauus. Nam Ariſtarchus tum imperator, exercitum ducebat, Aetolus, idemq; iaculator optimus. Ego uero tribunatum adhuc tum gerebam, ſed tamen nihilominus fidens animo, & dimotis à me ſocijs, qui me increpando retinebãt: Metuebant enim mihi, aſpicientes Barbarum quidem ipſum reſplendentem armis inauratis, magnam autem atq; terribilem indutum galeam, & præterea lanceam quoq; ui multa librantem. CHE. Nimirum ego quoq; tum metui Leontiche, & ſcis quo pacto inſtabam tibi precando, ne præ aljs periculo committere te uelles. Nam mihi uita hæc ingrata futura erat te morte amiſſo. LEON. At ego tum præ cæteris auſus, proceſſi in medium, non peius neq; ipſe Paphlagone illo armatus, ſed totus adeo auro collucens. Quare clamor ſtatim coortus eſt & à

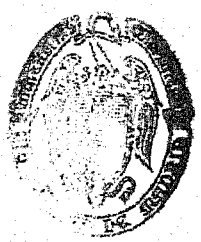
noſtra

nostra parte, & à barbaris. Agnoscebant enim etiam illi me uidentes, & maximè ex pelta, & phaleris, & cristis. Dic quæso Chenida, cuinam me tum omnes assimilabant? CHE. Cui autem alteri, quam Achilli, per Iouem, Thetidis & Pelei filio. Ita decebat quidem te galea, efflorebat autem purpura, pelta uero etiam fulguris modo coruscabat. LEON. Postquam autem ad manus uentum est, Barbarus ille, prior uulnerat me modicè, quasi perstringēs hasta, paulum supra genu. Ego uero adacta per clypeum lancea, totum utrinq; pectus illius transuerbero. Atq; exinde accurrens, ceruicem quoq; gladio amputo facilè. Armaq; illius referens, inde redeo, caput quoq; unà summa fixum lancea portans, cæde uide licet lotus ac madens. HYMN. Apage, Leontiche, fœda, sceleratag; hæc, atque adeo horribilia de te ipso narras, neq; uero te amplius, ne aspexerit quidem aliquis, cruore ac tabo ita gaudentem, nedum bibat tecum, aut concumbat. Ego certè igitur hinc abeo. LEON. Quin duplam accipe mercedem. HYM. Non potero cum uiro cædibus polluto concumbere. LEON. Ne metuas, Hymni, Nam illa tum in Paphlagonia gesta sunt, nunc autem pacem hic ago. HYMN. At homo deuotus & execrabilis es, & cruor ex capite Barbari illius, quod in lancea fixum portabas, in te destillabat. Egó ne igitur, ut talem uirum amplectar? & osculer, absit, ô Charites: neq; enim iste talis carnifice melior. LEON. At uero si me uidisses in armis, sat scio, amasses Hymni. HYMN. Audiens solum hæc, Leontiche, nauseo, atq; horreo, ipsas q; illas umbras uidere mihi uideor, & simulachra occisorum, & præcipue miseri illius manipularij præfecti, cuius tu caput in duas partes dissecuisti. Quid putas igitur? si ipsum opus aspicerem, & cruorem manantem, & iacentium cadauera? Emoritura certè mihi uideor, ut quæ nunquam ne gallum quidem gallinaceum occidi uiderim. LEON. Adeó ne autem ingenerosa, Hymni, es, & pusillanimis? Ego uero oblectatum iri te putabam, audiendis istis. HYM. At huiusmodi narrationibus oblecta, si quas Lemniades inueneris, aut Danaides. Ego aũt hinc ad matrẽ curriculo abibo, dum adhuc dies est. Sequere & tu Gramme. Tu uero uale, Tribunorum optime, & occisor, quotquot etiam uolueris. LEON. Mane, quæso, Hymni, mane, abijt. GEN. Nempe Leontiche, puellam simplicem territasti, concutiendo cristas, & incredibilia quædam præclarè facta cõmemorando. Ego uero statim uidebam, quo pacto expalleſcebat, cum tu adhuc illa, quæ circa manipulariũ facta essent, narrares, contrahebatq; uultum, & exhorrebat aliquantum, postquam etiam dissecuisse te caput illius dicebas. LEON. At ego me illi amabiliorem eò uisum iri putabam. Sed & tu me perdidisti, Chenida, qui ultra hæc, etiam de singulari certamine submonuisti. CHEN. An non decebat me quoque mentiri tecum, quando causſam arrogantiæ istius uidebam? Tu uero longè terribiliora omnia fecisti. Esto enim amputaris infelicis istius Paphlagonis caput, cur idem etiam lanceæ affixisti, ita ut cruor in te destillaret? LEON. Vnum hoc impurum ac detestabile re uera, Chenida. Nam cætera quidẽ non omnino malè conficta fuerant. Abi igitur, ac persuade illi, ut redeat, mecum q; dormiat. CHEN. Quid igitur? dicam ne quòd omnia ista mentitus fueris: dum generosus ipsi uideri affectas? LEON. Turpe hoc Chenida. CHEN. At uero alio pacto non redibit facile. Proinde alterum ex his elige, ut uel odio habearis, dum præclarus bellator uideri cupis, uel mentitum esse te ista confitearis, & cum Hymnide dormias. LEONT. Difficile sanè utrumq; est, sed tamen Hymnidem habere malo. Abi itaq;, ac dic illi, Chenida, mentitum quidem esse me, non tamen omnia.

DORIO ET MYRTALE.

Nunc

NVNC me excludís ſcilicet Myrtale? nunc quando ad inopiam perue ní propter te? At quando tam multa ad te afferebam, amator, uir, dominus, denique nihil non eram. Poſteaquam igitur ego quidem exhauſtus ac ſiccus planè iam, tu uero Bithynum iſtum mercatorẽ inueniſti, qui te amet, ego quidem excludor, & ante fores ſto lachrumans. Ille autem tota nocte oſculatur, & ſolus intus eſt, & quaſi quoddam ſacrum peruigilium tecum peragit, iamq; etiam prægnantem ex eo eſſe te ais. MYR. Iſta me enecant, Dorio, & maximẽ quando dicis, quòd multa dederis mihi, & ad inopiam propter me redactus ſis. Rationem igitur ſubduc quæſo, omnium eorum, quæ iam inde à principio ad me attuliſti. DOR. Rectè ſanè, Myrtale, ſubducamus rationem. Principio igitur calceos attuli tibi Sicyonios, duarum drachmarum precio. pone duas drachmas. MYR. At concubuiſti quoque noctes duas. DORIO. Et, quando ex Syria ueniebam, alabaſtrum unguenti ex Phœnicia, duarum etiam iſtud drachmarum, ita me ſeruet Neptunus. MYR. At ego tibi, cum hinc nauigares, paruam illam tuniculam dedi, ad femora uſq; demiſſam, quo remigando utereris, quam Epiurus proreta, quãdo dormierat mecum, per obliuionem hic intus reliquerat. DOR. Verum cognitam illam, in Samo nuper à me rurſum abſtulit Epiurus, nõ ſine multo (prò dij) certamine. Cæpas autem ex Cypro, & ſaperdas quinq;, & percas quatuor, quando ex Boſporo nauigauimus, attuli tibi quoq;. Quid ergo? etiam panes octo nauticos in caniſtro, ſiccos, & cortinam caricis plenam, ex Caria, & poſtea ex Pataris ſandalia inaurata, ò ingrata. Etiam caſeum aliquãdo memini afferre me tibi ex Gythio. MYRT. Quinq; fortaſſis drachmarum, Dorio, omnia hæc. DOR. O Myrtale. Quantum equidem potui, homo nauta, & mercede operam nauibus locans. Nunc enim etiam lateri præfectus ſum dextero, & tu nos contemnis? Nuper autem quando Aphrodiſia celebrabantur, annon drachmam quoq; ante pedes Veneris pro te poſui auream? & rurſum matri, pro calceamentis drachmas numerauí duas, & Lydæ huic in manum aliquoties, nunc duos, nũc quatuor obulos. Hæc omnia in unum computata, ſubſtantia certè uiri nauitæ fuerunt. MYRT. Cæpæ illæ uidelicet, & Saperdæ, Dorio? DOR. Ita certè. Neq; enim plura, aut maiora ferre potui. Non enim remis locarem operam, ſi diues forem. Cæterum matri meæ ne caput quidem unum allij unquam attuli. Libenter autem ſcirem, quæ nam tibi à Bithyno iſto dona darentur. MYRT. Principio tunicam hanc uides? eam ille emit, & monile hoc craſſius. DOR. Illé ne? An non ego te iam olim habere noram? MYRT. At quod tu noras, multõ tenuius erat, neq; ullos ſmaragdos habebat. Deinde & inaureis has, & tapetem. Nuper autem etiam duas minas. Et penſionem domus quoq; pro nobis exoluit, non ſandalia patarica, & caſeum Gythiacum, & id genus nugas. DOR. At illud non dicis, cum quali ipſo concumbas, qui annos omnino ſupra quinquaginta natus uxorem duxit, caluus uidelicet, & colore ſimilis carabo. Neq; etiam neq; dẽtes illius uides? Nam gratiæ quidem, õ Dioſcuri, illius multæ, & præcipue quoties cantat, & delicatior paulò eſſe cupit, aſinus ad lyram, ut dici, ſolet. Sed tu fruere eo, digna uitq; exiſtens, ac puer uobis naſcatur, patri ſimilis. Ego uero etiam ipſe inueniam Delphidem aut Cymbalium aliquam, meæ conditionis, aut etiam uicinam ueſtram, hanc tibicinam, aut omnino ullam aliquam. Tapetas autem, & monilia, & duarum minarum mercedem, non omnes habemus. MYR. Beatam igitur illam, quæ te amatorem habebit Dorio. Cæpas ſiquidem illi feres ex Cypro, & caſeum ſcilicet, quando ex Gythio nauigabis.



Id eſt, Veneris feſta, uel ſacra.

COCHLIS ET PARTHENIS.

Quid

QVID ploras Partheni? aut unde fractas hasce tibias affers? PAR. Miles Aetolus, iste magnus, qui Crocalen amat, alapis cecidit me, cum deprehendisset canentem apud Crocalen, à riuale suo Gorgone conductam, idemq; tibias hasce fregit mihi, ac mensam inter cœnandũ euertit, craterem q; effudit quoq; irrumpens: ipsum autem agrestem illum, Gorgum, ex sympolio capillis abstractum, uerberarunt circumstantes & ipse miles (Dinomacho, opinor, nomen illi est,) & commilitonum ipsius alter quidam. Quare equidem nescio, an superuicturus etiam homo sit. Nam illi pariter & cruor multus è naribus manabat, & tota facies eius intumuerat, ac liuida erat. COC. Quid? insanijt ne homo, an hæc temulentia quædam fuit, & ex ebrietate insolentia. PAR. Zelotypia quædam Cochli fuit, amorq; adeo enormis. Crocale autem duo, opinor, talenta poposcerat ab eo, si se solam habere uellet. Ea igitur postquam Dinomachus non dabat, ipsum quidem uenientem excluſit, illisa illi etiam ianua, quemadmodum ferebatur. Gorgum autem, Oenoensem quendam agricolam, prædiuitem, iam diu ipsam amantem, hominem ut decet facilem ac probum, intromittens, potabat cum eo, me quoq; assumpta, ut tibia canerem apud ipsos. Cæterum cum iam procederet conuiuium, ego quidem personare cœpi carmen quoddam Lydij generis, ac toni. Rusticus autem ille surgebat iam, ut saltaret, & Crocale autem etiam manibus applaudebat, omniaq; adeo iucunda ac suauia erant. Interea uero strepitus exauditur, & clamor quidam, ianuaq; domus exterior effringitur. Nec multò post irruerũt adolescentes quasi octo, admodum robusti ac ualidi, & Megarensis ille unà inter ipsos. Illico igitur euertebantur omnia, & Gorgus, quemadmodum dixi, uerberabatur, humiq; iacens etiam pedibus proculcabatur. Crocale autem, nescio quo pacto clàm subduxerat sese, & ad uicinam Thespiadem effugerat. Mihi uero Dinomachus, inflictis alapis: Dispereas, inquit: & simul tibias confractas obiecit. Et nunc currens abeo, ut hæc dicam hero meo. Abit autem & agricola, circumspecturus amicos quospiam in urbe, qui Megarensem illum magistratibus tradant. COC. Hoc nimirum est, frui militaribus istis amoribus, plagas & actiones sustinere. Cætera uero, Duces esse se & Tribunos iactitant, & si quid dandum sit: expecta, aiunt, dum tributum conferatur, dumq; ipse stipendium accipiam, atq; omnia tibi conficiam. Pereant itaq; arrogantes isti iactatores. Nã ego certè rectè facio, quæ ipsos penitus non admitto. Piscator mihi quispiam obueniat, aut nauita, aut agricola, æqualis conditionis, qui adulari sciat parum, & afferat multum. Cristas autem concutientes isti, & prælia commemorantes, nihil aliud, Partheni, quàm inanes crepitus.

DE MORTE PEREGRINI

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM

In hoc libro Lucianus, id quod aliis quoq; libris fecit, arrogantiã & insanam gloriæ cupiditatem, præcipue Philosophorum, ut cuius gratia, gloriæ, omnia faciant, quæ quidem inter alia reprehendunt. Proponit autem exemplum, Peregrini huius mortem describit, qui ut famam aliquam sui relinqueret, in Olympijs coram populo ipsum in ignem ultrò conjecerit, atq; ita extinxerit. Quandoquidem autem potissimum ea commemorationem illius acta sunt, id quod etiam inscriptio actitare potest, interpretemur & uideamus, à quibus progressus ille, ad hoc genus studiorum postremo se contulerit, in quo præcipue uitabat, & causam mortis, in qua præcipue uitabat, & quibus rationibus à se ipso remouerit. Apparebit enim illum superbos Pe[illegible] fuisse, & proferendi imperitiores, quibus facile [illegible] illo facinore uertere licet, qui ipse quoq; honorificam illum

moleſtam dicis. Cæterum iſte quamnam tandem deſiderij cauſſam habebat? IVP. Ipſius tibi ſermonẽ referam, quem coram Panegyri, cum mortis genus defenderet, habuit. dicebat enim ſi memini: Sed quæ nam eſt iſta quæ accelerans aduentat, perturbata, lachrymans? magna uidetur iniuria affecta. atqui Philoſophia eſt, ac nomen meum, ſeipſam deplorans, ærumnis plena inuocat. Cur filia, lachrymaris? aut cur uitam relinquens aduenisti? num tibi rurſus Idiotæ, ut olim, ſtruxere inſidias? cum Socratem ab Anyto accuſatum interfecere, ideó ne illos fugis? PHI. Nil tale, ô pater, uerum turba illa ingens me laudat, honoreq; dignam cenſens ueneratur, & tantum non adorat, tametſi non admodum quæ dico intelligat. Hi uero quo nam modo dicam, familiares, & qui ſe amicos eſſe aſſerunt, ac nomen meum induere, illi me grauiſſimè læſerunt. IVP. Philoſophi ne tibi inſidias quaſdem ſtruxere? PHI. Minimẽ pater, nam & illi pariter mihi iniuria ſunt affecti. IV. A quibus igitur iniuriam perpeſſa es? ſi nec Idiotas, neque Philoſophos incuſas. PHI. Sunt nonnulli, ô Iupiter, inter multitudinem & philoſophãtes medij, forma, aſpectu & inceſſu nobis ſimiles, hiſq; ornati, hi mihi ſubeſſe gloriantur, ac nomen noſtrũ præ ſe ferũt, diſcipulos, ſectatores ac contubernales ſe noſtros eſſe dicentes, at uita eorum ſceleſtiſſima, ignorantia, temeritate & petulantia penitus eſt referta: nobis iniuria haud parua, ab illis ô pater iniuria affecta profugi. IVP. Moleſta hæc filia. uerum qua re potiſſimum te potiſſimum te læſere? PHI. Conſidera pater, num parua, etenim cum uidiſſes humanam uitam, iniquitate, & iniuſticia plenam, tanquam ignorantia & uiolentia agitatam, & perturbatam, tu rerum humanarũ quòd tanta caligine conflictarentur, miſeratus, me in terram demiſiſti, iniungens ut omnem adhiberem diligentiam, quo homines ã uiolentia & mutuis deſinerent iniurijs, ac non beluarũ ritu uiuerent, ad ueritatẽq; reſpicientes, pacatius inter ſe degerent. Dicebas etenim cũ me demitteres, quæ nam homines agunt, qualiterq; ô filia, ob ignorãtiã ſint affecti, tute quoq; cernis. Ego uero, quoniam eorum me miſeret, te, quam ſolam tãtis erroribus mederi poſſe arbitror, ex omnibus nobis elegi, ac ut illos cures demitto. IVP. Nõui, multa talia tum dicebam, at tu iam dicere perge, quomodo ſub initium te detolerint homines ſuſceperint, & quę nunc ab ipſis pertuleris? PHI. Primum igitur pater, non confeſtim ad Græcos, ſed quòd longè mihi difficilius opus eſſe uidebatur, Barbaros uidelicet inſtituere et docere, hoc primum aggrediendum eſſe cenſebam. Intermiſſis igitur Græcis, tanquam qui facile ſubigi poſſent, ac celeriter ut putabã, frenum ſuſcepturi, iugoq; collum ſubditurí forent, ad Indos primo mouí, gentem omnium quæ uiuunt maximam. illisq; haud grauatè perſuaſi, ut ab elephantis deſcendentes, mecum conuerſarentur. Quemadmodum Brachmannes, felix hominum genus, Nechræis & Oxydracis finitimi, qui omnes mihi ſubduntur, ac noſtris uiuunt inſtitutis, ac omnibus circũhabitantibus honorati, mortiſq; genere moriuntur admirando. IVP. Gymnoſophiſtas dicis? de quibus inter cętera & hoc audio, quòd in rogũ ingentem aſcendentes, ſponte comburuntur, minimè uel forma, aut cathedra excidẽtes. ſed nil magni hoc, nam & ego nuper in Olympiacis ſimile quiddã fieri conſpexi, quin & te cũ ſenex conflagraret, adeſſe decuiſſet. PHIL. Haud ad Olympia pater, aſcendi, execrandoq; illoq;, quos dicebam metu, quoniam multos eorum ubire uidi, tanq; concilio maledicerent, latrãtesq;, domus poſteriora clamore implerent: ita, ut nec illum quemadmodum occubuerit, uiderim. Poſt Brachmannes igitur, confeſtim in Aethiopiam, inde in Aegyptum deſcendi, & cum ſacerdotibus & prophetis illoq; cõgreſſa ſum. Quos cum diuina docuiſſem, in Babylonem perrexi, Chaldęos & Magos initians. Inde in Scythiam, poſtea in Thraciam, ubi Eumolpus & Orpheus mecum congreſſi ſunt, quos etiam in Græciam præmiſi. Eumolpum quidem ut Græcos initiaret, etenim cũcta diuina à nobis didicerat. Orpheum autem ut in cantãdo muſica eos cogeret, quoq; ueſtigia confeſtim

Occaſio ſequẽtis in philoſophos inuectiuæ, ad oq; & totius actionis.

Propoſitio & ſumma negocij.

Narratio ſimul et querela Philoſophiæ, qua propoſitã rẽ confirmat, deſcribẽdo & cauſſã ſiue initiũ phõrum, & totum uitæ genus.

Qui primi philoſophari cœperint.

Brachmãnes & Gymnoſophiſtæ.

Aegyptij.

Chaldei.

Scythæ.

Thraces.

Graci.

confestim insecuta sum: ac sub initium cum uenissem, non admodum Græci me amplectebantur, nec tamen penitus excludebant. Paulatim uero cum eis conuersata, septem ex omnibus, amicos & discipulos collegi, & alium ex Samo, alium uero ex Epheso, ex Abderito quoque alium, omnino paucos. Quibus cum Sophistarum genus, nescio quo pacto, mihi subpullulauit, neque mea absolutè æmulans, nec tamen penitus discrepans, sed tanquam Hippocentaurorum genus, compositum quid, & mixtum, in medio superbiæ & philosophiæ errans, neq; ignorantiæ finem imponens, neq; fixis oculis nos intueri ualens, sed tanquam hebetudine cæcutientes, obscurum quid, & dubiam nostri imaginem, umbrámue quandoq; cernens, nihilominus tamen exactè cuncta se nosse existimat. Hinc illa inutilis & superuacanea apud eos sapientia, & ut ipsi arbitrãtur, inexpugnabilis, accenditur: arrogantes quoque & dubiæ, necnon absurdæ responsiones: inextricabiles præterea, & labyrintheę interrogationes. Quòd si ab amicis meis prohibentur & redarguuntur, indignantur, ac contra illos conspirant, tandemq; in ius rapiunt, & ad cicutam bibendam tradunt. Et quamuis fortasse tum confestim fugere, nec amplius eorum conuersationem tolerare oportuisset. Antisthenes tamen, & Diogenes, ac paulo pòst Crates, Menippus quoque mihi, ut parumper discessum meum differrem, persuasere: quod utinã nunquam factum esset, non enim tanta postea fuissem perpessa. IVP. Sed nondum mihi, ò Philosophia, enarras, quemadmodum iniuria sis affecta, uerum tantum modo indignaris. PHIL. At qualiter, nunc, ò Iupiter, audi: Scelestum quoddã hominum genus est, et ut plurimum seruile ac mercenarium, haud nobis cum ob negociorum multitudinem à pueris conuersatum, seruitutem enim seruiuit, aut sub mercede operam locauit, aut alias artes exercuit, quales par est homines tales addiscere: coriariam, fabrilem, fullonicam, aut lanam excutere, ut mulieribus sit accommoda, & ad filandum apta, ductilisq;, cum illæ tramam uertunt, uel licium circunuoluunt: talia igitur in puerili exercentes ætate, nec nomen cognouere nostrum. Postquam uero annos uiriles ingredi cœpere, ac reuerentiam, quę à quàm plurimis amicis exhibetur meis conspexerunt, quemadmodũq; homines loquendi eorum libertatem tolerant, & correpti gaudent, ac consulentibus obtemperant, increpantes denicq; formidant: hæc omnia tyrannidem haud paruam esse arbitrabantur. Verum addiscere quæ professioni huic conueniũt, longum erat, seu potius impossibile ualdè: artificia uero tenuia, & quę uix cum summo etiam labore necessaria suppeditare possent; nonnullis etiam seruitus molesta, & quomodocunq; erat, intoleranda uidebatur. Re igitur diligẽter perpensa, ancoram nouissimam, quam nauigantes sacram appellant, uisum est demittere, ad optimam itaq; socordiam declinantes, audaciam quoq; & ignorantiam, ac impudentiam in auxilium aduocarunt, quæ potissimum cum eis in certamen irent. Conuicia præterea noua excogitarunt, ut prompta essent, ac solas de certationes has in ore haberent. Qualia nam ad philosophiã cernis uiatica? proinde & formæ student, ac oppido quàm eleganter se exornant, planeq; ita mecum agũt, quemadmodum Aesopus Cumanum illum asinum fecisse refert, qui cum leoninã induisset pellẽ, & aspere derudijsset, se quoq; leonem esse uidericupiebat, & erant fortassis nonnulli, qui ei crederent. Nostra uero admodũ, ut nosti, sunt facilia, et ad imitadũ leuia (de externis loquor) haud enim magni est negocij, uel uestem sibi tritam circundare, aut peram collo suspendere, seu lignum in manibus gestare, uel uociferari, aut potius rudere, siue latrare, ac oĩmibus maledicere. Equidem securitatem, quòd nihil ob talia passuri essent, formæ reuerentia præstare tenebatur. Libertas uero etiam inuito domino prompta, quise comprehensos abducere conabatur, baculi experiebatur uiolentiam. Cæterum farina non amplius pauca, neq; placenta ut antea tenuis, obsonia uero nequaquã solita, cæpé ue agreste, sed carnes omnifariam, & uinum quod suauissimũ: quin

Sophistæ quales & unde.

Philosophi recẽtiores et fucati, q̃ solũ quæstum ex philosophiæ professione sectãtur. Conditio & educatio.

Consilium ac finis.

Studia & exercitia.

Victus et interior uitæ ratio.

&

& aurum cum uolunt paratum: etenim circumerrantes tributum colligunt, uel ut ipsi dicunt, pecora detondent, multosq; dare existimant, uel habitus uenerationem, aut metu, ne malè audire cogantur. Siquidem & hoc quoq; ut arbitror, prę uidere, quo ex æquo inter rectè philosophantes collocarentur, nec esset qui talia discerneret & dijudicaret, si tantũ exteriora essent similia. Quandoquidem nec principium redargutionis sustinent: ueluti si dicatur, quis ille sic ornatus, & tam repente: sed confestim clamitant, & ad eorum arcem, maledicentiam scilicet, cõ fugiunt, lignumq; promptum est. Proinde si opera quæris, sermones multi: q si à sermonibus iudicare uelis, uitam considerandam esse censent. Tali igitur impostura ciuitas repleta est uniuersa, & maximè sub Diogenis, Antisthenis, & Cratetis titulo, necnon canum prætextu. Cæterum quod natura optimum est in canibus, ueluti custodia, uel domus tutela, aut herilis amor, siue memoria minimè imitantur, uerum latratu, gulositate, rapina, uenereis crebris adulationibus, dantium blanditijs, mensarum deniq; frequentatione, his perquàm diligenter elaborant. Atqui paulo pòst quo nam hæc euadant uidebis, omnes enim ex officinis exilientes, artes relinquent desertas cum cernunt se laborantes & operibus desudantes, ab aurora ad uesperũ usq; defatigatos, uix tamen mercede tali, uitam sustentare posse. Segnes uero & subdolos homines, abunde in omnibus uiuentes: tyrannicè quidem postulantes, ac prompto accipientes, & cum non acceperint indignantes, neq; si acceperunt laudantes, hoc Saturnium eis uidebitur seculũ, sponteq; mel ipsum ex cælo in ora influere. Proinde res minus esset molesta, si cum tales sint, nulla alia nos afficerent iniuria. Nũc uero cum admodum casti & seueri ab extra, & in publicis appareant, si puerum nacti fuerint formosum, uel mulierem speciosam, aut quid silentio dignum sperant, quàlia nam faciunt? Nonnulli uero & hospitum suorum adulterantes uxores abducunt, Ilienſis illius iuuenis instar, tanquam & ipsæ quoq; philosophaturæ essent. Inde communiter illas, uniuersis coëuntibus prostituentes, Platonis se legem implere arbitrantur, haud intelligentes quo pacto sacer ille, mulieres communes esse debere censuit. Quæ uero in conuiuijs agunt, quemadmodumq; inebrientur, longum esset recensere: & hæc faciunt quomodo putas, dum ipsi ebrietatem, adulteria, luxuriam, & auaritiam reprehendunt. Nil igitur magis inter se inuenies contrarium, quàm illorum sermones & opera: quemadmodum cum adulationem odio habendam asserunt, & tamen adulandi gratia gnatonicam, uel adsentationem ipsam exuperent. Alios uera loqui hortantur, cum ipsi nec linguam, nisi mentiendo, mouere possint, uoluptates omnibus sermone inimicæ, Epicurusq; hostis, opera uero omnia propter illas patrare audent. Iræ præterea uehementia, leuissimarumq; rerum perturbatione, necnon indignationis facilitate, etiam nuper genitos infantulos superant. Non paruũ igitur risum spectatoribus mouent, cum quouis etiam fortuito casu, adeo illis ira ebulit. Colore autem liuidi uidentur, impudens quid, & abominabile prę se ferentes. Os uero spuma, uel potius ueneno est refertum, ne tu illic cũ fœda illa euomitur illuuies, deprehendaris caue. Proin aurum uel argentũ, Hercules, neq; possidere dignantur, obulus sufficit, ut lupinos emant, nam potũ fons seu riuus suppeditabit. At paulo pòst, non obulos uel drachmas paucas, sed totas postulant diuitias, adeo ut mercator quispiam tanto impleri onere posset, quantũ illis ad quæstum Philosophia confert. Inde postquam ad facietatẽ usq; corrasere, ac frumentati sunt, infelicem illam abijcientes lacernam, agros non unquam, ac uestes molles, pueros quoq; cincinnatos, necnon instructas domus totas emũt, Cratetis peræ, Antisthenis lacernæ, ac Diogenis dolio, longum ualere dicentes. Talia cum Idiotæ cernunt, Philosophiam iam conspuunt, omnesq; tales esse arbitrantur, ac doctrinam meam reprehendere non desinunt, adeo, ut longo iam tempore, impossibile mihi fuerit, uel unũ ex eis conciliare, sed planè Penelopes illud patior, etece

Amplificatio à periculo & consequentibus.

Alia ex effectibus.

Vicia morũ, et repugnantia doctrinæ

Habitus oris

Libido.

UNIVERSIDAD CENTRAL BIBLIOTECA DERECHO

nim quantum ego texo, tantum rursus euestigio dissoluitur. Ignorantia uero & inuisticia, cum opus nostrum inextricabile, laboremq; cernũt inanem, minimẽ a risu temperant. IVP. Proh ò dei, qualia nobis Philosophia, ab execrandis illis perpessa est? quapropter considerandi tempus adest, quid faciundũ, uel quo pacto è medio sint tollẽdi. Cæterum fulmen eos iaculatione unica, morsq; auferet cita. APOL. Ego tibi pater aurem uellam, nam & ipse iam arrogantes & à Musis alienos, Musarũq; gratia indignatus, odi, fulmine siquidem, aut tua dextra minimè illi digni sunt. Mercurium aũt si uidetur, pœnę exactorem ad illos demittemus, is tanq; qui & ipse inter disciplinas uersatur, celerrimè eos qui rectè philosophantur, & qui minus, cognoscet, Dein hi quidem, ut par est, laudabũtur, illi uero quemadmodũ ei ex tempore uidebitur, plectentur. IVP. Rectè dicis Apollo, sed & tu Hercules, unà Philosophiam ipsam pariter ducẽtes, properiter in uia tam abite, certamenq; decimum tertiũ istud, nec paruum, te absoluere putato, si tam sceleſta & impudentissima extirpaueris animalia. HER. Atqui pater Augei simũ repurgare præstaret, quàm cũ talibus manus conferre: eamus tamen. PHI. Inuita quidem: ex patris tamen sententia subsequendũ est. MER. Descendamus, quandoquidem haud paucos ex illis hodie conteremus. Cæterũ ò Philosophia, quo nam tendere oportet? tu enim ubi uersantur, nosti, an perspicuũ est quòd in Græciã? PHI. Minimè, nisi admodum pauci, qui rectè ò Mercuri philosophantur. Illi uero Attica haud indigent paupertate, sed ubi auri & argẽti eruitur copia, ibi nobis sunt quærendi. MER. Nunquid igitur cõfestim in Thraciam abeundũ. HER. Benè dicis, ego uos in uia deducam, nam cuncta Thracũ, utpote qui sæpius illac accesserim, cognoui, & nunc huc mihi flectatis. MERC. Quo nam dicis? HER. Videtis ne Mercuri, & Philosophia, montes duos maximos, omniumq; pulcherrimos? maior Hemus est, oppositus uero Rhodope: at campus interiectus, perquàm fertilis, ab utriusq; confestim radice se pandens, et colles quosdam tres perpulchros assurgentes, minimè asperitate deformes, tanquam subiectæ ciuitatis arces uarias, & iam uobis ipsa apparet. MER. Ita per Iouemò Hercules, maxima & omniũ formosissima. etenim à longè illius resplendet pulchritudo. quin & fluuius quidam maximus præterlabitur, opportunè ille lam alluens. HER. Hebrus est, ciuitas uero Philippi illius opus: proin nos iam contege, nebulaq; inuolue, ut bona descendamus fortuna. MER. Ita fiet. Cæterum quid facere oportet, ut animalia indagentur? HER. Hoc quidem tuum iam Mercuri opus, nam præco es: ne igitur præconium enunciare cuncteris. MER. Haud difficile hoc, uerũ illorũ nomina ignoro: tu igitur Philosophia, quo nomine sint appellãdi, insuper & signa profer. PHI. Sed neq; ipsa manifestẽ qui nam uocentur noui, quoniam nullũ mihi cum his consortium. Cęterũ non aberrabis si eos à possidẽdi desiderio, uel Possidonios, aut Possidippos, seu Possicleos, uel Possifundos, aut Possidoros nominaueris. MER. Benè dicis, sed qui nã hi sunt qui & ipsi circũspectant? atqui accedunt, & quid loqui uelle uidentur. VIRI. Potestis ne ò uiri, uel tu optima nobis indicare, nũ ternos pariter uideritis præstigiatores, ac mulierem quãdam Laconicè corpus ornatam, aspectu masculo, ac penè uirili. PHI. Papæ hi nostra quærunt. VIRI. Quomodo uestra, etenim Fugitiui illi omnes: nos uero præcipue mulierem pro mancipio ab eis abductam desideramus. Intelligetis aũt cur nam ipsos quæramus. MER. Igitur pariter enunciemus pręconiũ. Num quis mancipiũ Paphlagonicum, ex Sinopensibus barbaris, nomine tale, quale à possessionibus imponitur, perpallidũ, corpore hirsutũ, barba horridũ, pera instructum, lacerna indutũ, iracundum, ineruditum, uoce asperũ, maledicum, sub imaginaria libertate uiuens, indicare potest? DOMINVS. Noui heus tu, quod prædicas mancipium. Illi enim apud me Scarabeus nomen erat, caluastrum, barbamq; uellebat, & artem meam nouerat, in fullonia enim sedens officina, floſculos abradebat, qui ex uestimentis superflui pullulabant.

Consiliũ de Paracidis malis.

Actio et euẽtus consilij, qua & id qd uerbis suprà Phia cõquesta est, re ipsa spectandũ exhibetur.

Thraciæ hypotyposis.

Philippi ciuitas.

Alia occasio qua etiam domini fugitiuorum interuenient.

Notatio.

PHI.

ORI. Ille ipſe ſeruus tuus eſt, ac nunc philoſopho ſimilis uidetur, ac perbellè ſeip ſum fullonia expoliuit. DOM. Proh audaciam, Scarabeus philoſophari dici tur? VIRI. De nobis uero nullus ſermo. MER. Atqui omnes inueniemus, quo niam, ut aiunt, indifferenter cum muliere cõcumbunt. PHI. Sed quiſnam ô Her cules ille alter eſt, qui contrà tendit, pulcher & citharã geſtans? HER. Orpheus qui mecum Argos nauigauit, omnium nautarum iucundiſſimus. Nam ad can tum ſuum remigantes, nullatenus laborabamus. Salue optime & perquàm ca nore Orpheu, qui nullibi unquam Herculis oblitus es. ORP. Nequaquam, ſed & Philoſophia, Hercules & Mercurij ſaluete. ſed tempus eſt ut mihi præmium indicij perſoluatis, ego enim planè quem nam quæratis, noui. MERC. Nonne igitur Calliopes filij, ubi nam ſit monſtrabis? cum enim ſapiens exiſtas, minimè ut arbitror auro indiges. ORP. Rectè dicis, proinde ego uobis domum quam in habitat oſtẽdero, ipſum uero minimè, ne malè ab eo audire cogar, ſummè enim ſceleſtus eſt, ac uni huic rei ſtudet. MERC. Oſtende ſolum. ORP. En proxima hæc. ego uero, ne ipſum uideam, è pedibus uobis abeo. MER. Attende, annon mulieris uox eſt, Homeri quid connectentis? PHI. Ita per Iouem, ſed quidnam dicat audiamus.

Alia, qua ex indicio Orphei pdũtur fugitiui.

FVG. Non minus ille mihi eſt hoſtis, quãm ianua Ditis,
Aurum mente colens, uerbis contraria ſentit.

MER. Nonne igitur cantharus † tibi odio habendus, qui
Praua gerens hoſpes, quamuis ſimularet amicum.

† Scarabeus.

MARIT. De me carmen hoc, cuius uxorem
Abduxit fugiens, fuerat qui acceptus amicè. FVG.
Ebrius atq; canis facie, ſed pectore ceruus,
Conſilio ignauus, ſed longè ignauiter armis.
Therſites uæcors, prauarumq; optima pica
Regibus illicitè, & fruſtra contendere ſuetus.

DO. Iure execrandi carmina hæc. FVGI.
Ante canis, retroq; leo, medioq; chimæra.
Impetum exhalans grauiter trini canis acris.

MAR. Hei mihi uxor, qualia à tot perpeſſa es canibus, quin ipſam ex ipſis conce piſſe ferunt. MERC. Confide, Cerberum tibi quendam, aut Geryonem pariet, ut Hercules ille, rurſus alium habeat laborem: ſed obuiam pergunt, ita ut fores pulſare neceſſe non ſit. DOMIN. Teneo te Scarabee? ſiles iam, age uideamus quid tibi pera contineat, lupinos forſitan, uel panis fruſta. MER. Minimè per Io uem, uerum zonam auream. HERC. Ne mireris, nam ſub initium in Græcia ſe Cynicum eſſe dicebat, hic autem planè Chryſippeus eſt: igitur non diu poſthac Cleanthem ipſum uidebit, à barba etenim, cum tam ſceleſtus ſit, ſuſpendetur.

Deprehenduntur fugitiui.

DO. Tu uero ô ſcelerate, nonne Doliolum † Fugitiuus meus exiſtis? certè non alius: proh riſu digna res, quid dehinc haud fiet? & Doliolum † quoq; philoſophatur? MER. Nunquid tertius ille domino caret? DO. Minimè, uerum ego dominus ſponte in rem malam ipſum dimiſi. MER. Quamobrem. DO. Quoniam teterrimè fœtet, nomine uero Odoriſpirum appellabamus. MER. Hercu les malorum depulſor, audis ne? dein pera & baculum: atqui tu uxorem recipe, MARI. Minimè, quandoquidem nec ſi mihi libellum exueteribus in utero geſtaret, reciperem. MERC. Quomodo libellum. MAR. Aliquid eſt uir optime, triceps libellus. MERC. Haud abſurde, quandoquidem ex Comicis trigaleatus quidam. HER. At dehinc tuum eſt iudicare. MER. Ita mihi uidetur: mulierem hanc, ne monſtrum aut multicaput pariat, retrò in Græciã ad uirum reuerti de bere, & Fugitiuulos hos duos dominis reddi, ut diſcant quę antea: Doliolum * quidem ſordidos abluere panniculos, Odoriſpirum autem, rurſus ueſtimenta reſarcire lacera, malua tamen prius flagellatum. Inde & hũc Picatoribus tradi,

† Lecythus.

† Lecythus.

Sententia de pœna deprehenſorum.

* Lecythionem.

ut pereat, nullus primo, insuper pudenda pice inquinari, postea Hemum sublatum nudum, pedibusq; colligatum in niue destitui. SCARA. Heu malorum, ah ah, papæ, he heu, DO. Quid hoc est, tragicas interseris uoces? sed ad Picatores iam sequere, prius tamen leoninam exue pellem, ut planè asinus esse cognoscaris.

SATVRNALIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Saturnalia, festa Romæ fuerunt, in honorem Saturni instituta, quæ mense decembri, initio à decimosexto cal. Ianuarij facto, per proximos dies septem peragebantur. In ijs neq; bella gerenda suscipiebantur, neque pœnæ à nocentibus sumebantur, sed licebat seruis, pileatis (quod signum libertatis erat) per urbem liberè uagari, atq; aleæ uacare, & cum ipsis dominis etiam cibum capere. Pauperes autem à diuitibus conuiuijs quoq; accipiebantur, ijdemq; inter se dona mittebant, quorum quæ mittebantur, xenia, quæ uero referebãtur, apophoreta uocabant. Id quod cum ex alijs scriptoribus, tum ex Martiale præcipue apparet, qui postremos suos libros illorum titulis inscripsit quoq;. Quoniam igitur tum (ut est uerisimile, omniaq; in deterius abeunt tempore) pauperes à diuitibus non eodem modo, ut à principio, æqualiter accipiebantur, uinoq; alij uiliore, atq; epulis uix dum gustatis, semijeiuni, & esurientes interim è conuiuio discedebant: deinde neq; munera eodem precio, quo olim referebant, occasionem indè sumpsisse Lucianus uidetur, ut consuetudinem illam pro suo iure, ac modo exagitaret, atq; hæc, tanquam & ipsa Saturnalitia quædam munera, legenda proponeret. Quanquam neque hic ab ingenio suo quicquam recedit, pariterq; & deos & homines more suo incessit. Nam Saturni fabulam quoque persequitur, & uaecordiam ipsius coarguit, ut qui pro liberis saxa deuorarit, & cõpedibus uinctus degat, à Ioue regno depulsus. Et Iouem ipsum accusat, ut qui citra delectum, & inæqualiter bona, fortunaq; hominibus distribuat, malos euehendo, & contrà bonos deprimendo. Atq; hæc summatim per tota Saturnalia tractantur. Cæterum primo hoc dialogo ritum & originem sacri huius potißimum tradit, ficto Sacerdotis & Saturni colloquio, quorum alter quidem diuitias à deo postulat, alter autem dum diuitias largiri, suæ potestatis esse negat. interea quatenus ipse regnet, & quid præstare soleat, denicq; cur hoc festum institutum sit exponit, rẽ futata interim etiam fabula, quæ de liberis deuoratis, & amißione regni, & captiuitate ipsius uulgo iactatur. In sequenti autem Chronosolone, leges Saturnaliorum constituit, primam uidelicet, de ritu ac modo peragendi festi, & de ijs quæ in eo agere fas sit. Secundam, de accipiendis atq; tractandis pauperibus, deq; muneribus à diuitibus ijsdem mittendis. Postremam de modo & ratione conuiuiorum, quæ apponi uidelicet debeant, & quantum à quoq; bibi, & quousq; ludo utendum sit. Et hæc omnia cum longa præfatione, qua legibus hisce autoritatem à persona & mandato ipsius dei, parat. Inscribitur autem Chronosolon, ut uidetur, ab exemplo, quòd eodem modo & apud Athenienses olim Solon ille, leges dictauit. Posthæc in epistolis in prioribus quidem de mutandis rebus, & instituenda æqualitate agitur. Nam pauper quispiam, petit à Saturno, ut cum diuitibus agat, quò depositis in medium opibus, ex æquo se quoq; frui illis patiantur, aut certas utiq; uestes & pecunias, & cæt. ad festum peragendum pauperibus mittant. Primum quia absurdum & inconueniens sit, ita inæqualiter agere, deinde quòd contra uetus exemplum, quo Saturni temporibus omnia æqualia fuisse perhibeantur, addita etiam collatione diuitum, & hypotyposi quadam morum ac uitæ illorum. Postremo comminantes se omnia mala illis imprecaturos esse, nisi hæc, quæ petat, fiant. Contrà autem Saturnus increpat pauperem, qui ea à se postulet, quæ suæ potestatis non sint, sed tamen respõdet, se cum diuitibus hoc nomine agere uelle, addita posthæc lõga commonitione, qua pauperes, ut sua sorte contenti sint, hortatur, ostendens plus molestiæ & periculorum diuitias quàm uoluptatis secum habere.

In posterioribus autem agunt inter se Saturnus & Diuites, de æqualitate in cœnis habenda, ac prior quidem Saturnus, exponit diuitibus, quæ à pauperibus ad se scripta, ac postulata fuerint, admonens illos, ut benigniores erga ipsos se gerant, atq; æqualitatem recipiant, argumentis à signo & consequentibus, tum commodis, si faciant, tum periculis, si detrectent, adhibitis. Contrà autem Diuites extenuata accusatione pauperum à consuetudine, respondent, se quidem fecisse pro eo, atq; æquum & honestum fuerit, sed illos ita immodestos et intemperantes se gerere, ut eos deœtero omnino excludendos censuerint. Verumtamen ex illius consilio demum admissuros se eos esse, si ex pacto recipiant, se nihil contumeliose, aut intemperanter posthac facturos esse.

SACER-



IC mihi Saturne, quando tu quidem hoc tempore regnare uideris, tibiq; & ſacrificatum, & litatum eſt à nobis, quid potiſſimum abs te pro immolatis hoſtijs poſtulare debeã, quod poſtulatum feram? SAT. Iſtud quidem teipſum perpendere oportuit, quid tibi foret optandum, niſi qui princeps ſit, eundem & uatem eſſe uis, ut norit, quid maximè collubitum ſit animo tuo petere. Cæterum ego, quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. SAC. Quin iſtud iã olim mihi perpenſum eſt: deſidero enim uulgaria iſta, ac paſſim obuia, uidelicet opes, multam auri uim, utq; uiris imperem, utq; multa poſſideam mancipia, ueſtes ſplendidas ac delicatas, tum argentum & ebur, breuiter, ſi quid eſt præterea rerum precioſarum. Hæc igitur mihi da, optime Saturne, ut & ipſe nonnihil emolumenti ex tuo ſentiam imperio, neue ſolus per omnem uitam earum rerum ſim expers. SAT. Illud uide, Iam poſtulas, quod non eſt meæ poteſtatis, neq; enim mearum partium eſt iſta diſtribuere. Quare ne grauiter feras, ſi quæ petis, non aſſequeris. Quin magis iſta à Ioue poſtulato, quùm ad eum imperij uices redierint, id quod breui futurum eſt. Nam ipſe præſcriptis conditionibus rerum adminiſtrationem ab illo ſuſcipio. Eſt autem uniuerſum imperium meum, ſeptem duntaxat dierum, quorum ſi ius exceſſerit, illico priuatus reddor, ac uelut unuſquilibet de plebeia multitudine. Nec tamẽ in his ipſis ſeptem diebus ſerium quippiam, aut publicum tractare mihi permiſſum eſt. Verum potare, inebriari, uociferari, ludere, certare teſſeris, creare reges, famulos in conuiuiũ adhibere, canere nudum, laſciuo corporis motu ſaltitare, nonnunquam & in gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam permiſſum eſt. Cæterum magna illa, puta diuitias & aurum, Iupiter ipſe dilargitur, quibus illi uiſum fuerit. SAC. Imò ne ille quidem Saturne, admodum facilè, ac lubens id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorſus audit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, torquumq; obtuens, pauefacit inſtantes. Quòd ſi quando etiam annuerit alicui, diuitemq; reddiderit, mirũ quàm id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis probis, ac ſapientibus uiris, ſceleratis ac ſtultis hominibus opes offundat, uerberonibus atq; effœminatis, cuiuſmodi ſunt iſti plerique. Quanquam equidem cupio cognoſcere, quænam ſint iſta tuæ poteſtati permiſſa. SAT. Haud quaquã parua, neq; omnino contemnenda, ſiquis uniuerſi imperij uim expendat, niſi fortè tibi paruum eſſe uidetur, ut in teſſerarum ludo uincas, cũmque cæteris alea in unionem uoluatur, tibi ſenionem ſemper in ſummo latere oſtendas. Nam hinc ſibi plerique victum parant, uel ad ſaturitatem uſque, quibus propitia ac ſecunda aſpirarit teſſera. Rurſum alij nudi enatarunt, naue eliſa, fracta ad tam minutum ſcopulum, puta aleam. Adde his, potãdo quàm maximè hilareſcere, ac modulatius alio uideri canere in conuiuio. Præterea reliquis miniſtris in aquã præcipitatis (nam ea pœna eſt parum dextrè miniſtranti) te & uictorem pronunciari, atq; ei quem uiceris, premia præripere. Vides nimirum quàm ingens ſit bonum. Quemadmodum & illud, quum talo uictor ſolus omnibus rex præficeris ut non ſolum ipſe non feras ulla ridicula imperata, uerumetiam ipſe poſſis alijs imperare: huic ut turpe quiddam de ſeipſo uociferetur: illi ut ſaltet nudus, utq; ſublata in humeros tibicina, ter domum obambulet. An non hæc quoq; munificentiæ meæ non exiguæ ſunt argumenta? Quòd ſi cauſaberis regnũ hoc nec uerum eſſe, nec ſtabile, inſcitè feceris, quum uideas meipſum, qui iſta dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis eſt præſtare, Nempe de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reliquis, quæ modo recen-

Petitio et occaſio dialogi.

Ritus ſaturnaliorum.

Eorundem cõmendatio.

sui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine terrítem.
Transitio ꝓ reiectionem. SAC. Atqui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamen illud mihi respondeas uelim, quod maximè cupiebam cognoscere. Quòd si mihi dixeris, satis magnam gratiam pro sacro persolueris, quin & reliquum tempus quę debueris, condono. SAT. Roga modo, equidem respõdebo, si fortè quod rogaris sciero. SAC. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoratis liberos tibi ex Rhea natos, utq; clãm illa, subducto Ioue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello superatum, mox arreptum in tartarum præcipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliaribus, quæ tecum in acie steterant. SAT. Quid dixti? Nisi festum celebraremus, esset q; licitum inebriari, atque in dominos impune conuicia iacere, intelligeres profectò mihi permissum esse irasci, qui quidem istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canũ ac senem deum. SAC. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico. Quin & Hesiodus & Homerus, nolo enim dicere reliqui propè mortales omnes, eadem de te credunt.
Cõfutatio fabulæ de Saturno, de qua Macrobius lib. 1. Saturn. cap. 8. uide. SAT. An tu putas uel pastorem illum, uel hunc ampullosum, uerè quippiam de me scisse? Rem ad hunc considera modum. Est ne quisquam homo, non dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolens suos deuorare liberos? nisi si quis esset Thyestes, qui ab impio circumuẽtus fratre comederet. Sed finge esse qui possit, qui fiat, ut ignoret sese saxum edere uice pueri? nisi fortè dentibus sit huiusmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello confliximus, neq; Iupiter per uim imperium occupauit, sed ego illi uolens et ultrò rerum administrationem tradidi, cessiq; Porrò neq; uinctum esse me, neque in tartaro esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es, quemadmodũ Homerus. SAC. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres? SAT. Ego tibi dicam. In summa, senexiam & podagrosus quũ essem ob ætatem (unde etiam factum est, ut plerique mihi compedes esse finxerint) impar eram uiribus ad tam multa huius ętatis facinora punienda: nam erat assiduè mihi sursum ac deorsum curritãdum obarmato fulmine, quo sacrilegos, periuros, ac raptores exurerem. Eratq; negocium plenum laboris, quodq; iuuenẽ desideraret. Itaq; mihi consulens, Ioui locum dedi. Quanq; & alioqui rectè facturus mihi uidebar, si partitus filijs (nam erant) imperium, ipse pleramq; uitam conuiuijs per ocium traducerem, nihil necesse habens, neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petunt, molestia affici, neq; tonare, neq; fulminare, neq; grandinem aliquoties immittere. Sed senilem hanc, ac iucundissimam dego uitam, meracius bibens nectar, atque interim cum Iapeto, reliquisq; æqualibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille districtus negocijs, nisi quòd hos pauculos, quos dixi, dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducam, cuiusmodi fuerit me regnante uita, quum citra sementem, citraq; arationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidem aristæ, sed panis paratus, carnes apparatæ, ac uinum fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq;, propterea q; mortales omnes probi essent, & aurei. Hæc, inquam, mihi causa fuit, cur exigui temporis imperium geram, atq; ob id undiq; plausus, cantiones, Iusus, æqualitas omnibus seruis æquè ac liberis, neq; enim me regnãte quisquam erat seruus.
Origo et causa fictionis. SAC. At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos qui boias terunt, referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quòd memor teipsum aliquando seruitutem seruisse, ac gestasse compedes, eos magnifaceres, qui simili essent fortuna. SAT. Num tu desines istiusmodi nugari nugas? SAC. Benè mones, itaq; desino. Quin illud etiam mihi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoq; seculi mortalibus? SAT. Erat sanè. At non depositis talentis, ac decem nummũm millibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discruciaretur qui uictus esset, neue semper ploraret

sese

ſeſe unum omnium non habere quod ederet. SAC. Et rectè quidem illi. Nam quo tandem præmio certaſſent ipſi tales, quum ipſi toti eſſent aurei? Itaq; te loquente, tale quiddam mihi uenit in mentem, ſiquis unum aliquem ex aureis illis uiris, in hanc noſtram ætatem adductum uulgo oſtenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miſerum (ſat ſcio) diſcerperẽt, haud aliter incurſantes, quàm in Pentheum Mænades, aut in Orpheum fœminæ Thraciæ, aut in Actæonem canes, interq; ſeſe decertarent, quantam quiſq; maximam poſſet portionem auferre, ut qui ne in feſto celebrando, à lucri ſtudio temperent, quin ipſo etiam feſto ad lucri abutuntur incrementum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolant, amicos in conuiuio deprædantes. Alij uero tibi conuiciantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipſas comminuunt teſſeras, perinde quaſi illis ſit imputãdum, quod illi ſuapte ſponte faciunt. Sed dic mihi & illud, quid tandem cauſæ fuit, ut deus uſq; adeo imbecillis, ac ſenex, tempus inamœniſſimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus ſæuit Boreas, cumq; nihil nõ gelu concretum eſt, arent arbores nudæ decuſſis frondibus, ſqualent, horrentq; uacua floribus prata, cum incurui, contractiq; mortales, perinde quaſi extremo confecti ſenio, ad focum fermè deſident, interea tu feſtum diem agis? nec enim accommodum ſeni tempus, neque ſatis idoneum genio indulgentibus. SAT. Sed heus tu permulta quidem à me ſciſcitaris, cum potare iam oporteat. Itaq; non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de feſto perdidiſti, dum iſta mecum philoſopharis, non ad modum ad rem pertinentia. Quare nunc iſtis tandem omiſſis, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde priſco more depoſitis nucibus, ludamus teſſeris, ac reges ſuffragijs creemus, ipſiſq; ultrò pareamus. Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbium, quod dicunt: ſenes repueraſcere. SAC. Imò cui iſta quæ dicis, non probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum ſitit. Itaq; bibamus, quandoquidem ut primo colloquio ſatis à te reſponſum eſt. Proinde uidebor mihi rectè facturus, ſi noſtram hanc confabulationem, & quæ ipſe interrogarim, & quæ tu propitius reſponderis, literis prodita, tradam amicis legenda, ſi qui ſunt digni, qui tua dicta accipiant.

Digreſſio in præſentes mores.

CRONOSOLON, ID EST, SATVRNALIVM LEGVM LATOR.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

HAEC ait Cronoſolon ſacrificus, & idem uates Saturni, earumq; legum conditor, quæ quidem ad feſtum pertinent. Quid pauperes facere oporteat, id alio miſſo libro illis ipſis præſcripſi. Neque dubito quin eas leges ſeruent, alioqui obnoxij futuri pœnis, quæ grauiſſimæ decretæ ſunt in eos, qui minus paruerint. Vos autem diuites, uidete ne hæc mandata prætergrediamini, neque negligatis. Nam ſi quis ſecus fecerit, is ſciat ſe non me neglecturum legis latorem, ſed ipſum potius Saturnum, qui me condendis feſtis ſui legibus delegit. Haud ille quidem in ſomnis uiſus, ſed nuper cum uigilante palàm congreſſus. Erat autem neque compedibus uinctus, neque ſitu obſitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à deliris poetis mutuati, uerum falcem quidem tenebat præacutam. Cætera uero & hilaris erat, & ualidus, regioq; apparatu. Atque hac quidem ſpecie mihi uiſus eſt. Cæterum quæ locutus eſt, planè diuina ſunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo mœſtum inambulantem, mox intellexit, quippe deus, quæ nam eſſet moleſtiæ cauſſa, uidelicet grauiter me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam ueſtem haberem, cum iam eſſet gelu, multúsque flaret Boreas, glacies ac nix, aduerſus

Præfatio in leges, quæ auctoritatem illis parat.

quæ ego minimè communitus eram. Multò magis autem, quòd cum festum instaret iam proximè, reliquos uiderem apparantes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consueuit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquum inquam here? cum impios ac sceleſtos homines opibus superfluere, & solos delicijs frui uideam, ipse uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerum penuria uitam degimus? Ne tu quidem here curas his rebus finem imponere, & ad æqualitatem reuocare. Tum ille: Cætera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisq; Parcis accidunt, Porrò paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigẽdi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruãdum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cũ cuncta perdidicissem: Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hęc, tum ego profecto sine causſa falcem hanc acutam circumfero. Alioqui ridiculus sim, si cum patrem Cœlum execuerim, non item castraro diuites istos, quicunq; leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare rectè facietis, si leges non prætergrediamini.

Lex I. De ritu & modo peragendi festa.

Lex prima: Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatũ, nisi quæ ad lusum, ad uoluptatẽ, animiq; oblectationem pertinebunt. Opsonio rum & bellariorum artifices soli in opere sunto. Aequalitas omnibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minariue ne cui liceat. Rationem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidẽ fas esto. Ne quis argentum, uestémue expendito, nẽue inscribito solennitatis tempore, ne quis exerceatur, nẽue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana lepidaq;, quæ dicacitatem resipiant, ac iocum.

Lex II. De excipiendis et tractãdis pauperibus, deq; muneribus mittendis.

Lex secunda: Multò ante festum diuites singulorum amicorum nomina in tabella scribunto. Porrò pecuniam paratam habento, ad decimam partem annuorum fructuum. Præterea quicquid illis supereſt uestium, & quicquid est cultus pinguioris, quàm ut ipsis conueniat. Ad hæc argenteorum uim non modicam. Atq; hæc quidẽ in promptu sunto. Cæterum ante solennitatem porcellus circumagitor, atq; ex ædibus ejiciuntor sordes, auaricia & quæstus, & si quæ id genus alia sunt pleriſq; diuitum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunto Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magna donanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina tenentẽ relegunto. Distributis autem pro cuiusq; dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittunto. Porrò qui deferant, ne plures tribus, quatuórue sunto, atq; hi certissima ex famulis fide, iamq; natu grandes. Ascribatur autem in literis, & quid mittatur, & quantum, ut ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunto, neq; prętera quicquam ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntor. Nam hos æquum est geminam accipere portionem. De muneribus quàm modestissimè simul, & quàm paucissima uerba fiunto, neq; graue quicquam in literis quisquam ascribito, nec odiose laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne quid mittito. Neq; locuples Saturnalibus æquali sorte quempiam conuiuio accipito. Ne quid eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittantur, seruanto. Néue cui muneris pœnitentia subito. Quòd si quis anno superiore peregrè fuit, eaq; causſa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenuibus amicis æs alienum diuites soluunto, atq; etiam conductarum ædium precium, si qui fortè & hoc debent, neq; sunt soluendo. In summa uero, multò ante illud illis esto curæ, ut cognoscãt, qua re maxime

sis

fit opus. Rursum qui accipiunt, ne de missis donis ut exiguis queruntor, & quicquid mittetur, qualecunq; fuerit, id magni ducunto. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter munera Saturnalitia ne habentor. Néue Saturnalia dona in risum uertunto. Remittito uicissim diuiti pauper: Si doctus est, libellum aliquē ueterem, aut si quid ipse conscripsit, quod faulti sit ominis, & conuiuijs accommodum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues læto admodum, hilariq; uultu accipito. Acceptum protinus perlegito. Quòd si recusarit, reiecerituе, sciat sese ijs quæ de falce minatus sum, obnoxium esse, etiam si miserit, quicquid alioqui mittendum erat. Porrò reliqui, coronas alij, alij thuris frustula mittunto. Quòd si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatem diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, conflatumq; in Saturni thesaurum infertor. Ipse uero pauper postridie plagas à diuite, manibus ferulæ suppositis accipito, non pauciores quinquaginta supra ducentas. Leges conuiuales: Lauandum est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandum, nucibus aut talis lusitandum. Vbicunq; casus cuiq; locum dederit, ibi accumbito. Dignitas, aut genus, aut diuitiæ, parum momenti habento, ut prius alicui ministretur. Eodem de uino omnes bibunto. Neq; prosit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorem, ut ideo bibat de meliore. Carnium omnibus æqua portio. Ministri ne cui quid fauore danto, neq; contantor, neq; prætermittunto, donec ipsis usum fuerit, quæ tollenda erunt. Neq; huic quidem magna, illi uero perexigua apponunto. Néue huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquenque obseruato, minus tamen herum. Acutius etiam exaudito. Calices omnis generis sunto. Ad potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbibunto, si libeat, ubi præbiberit diues. Neq; quisquam bibere compellitor, qui non ualeat ad compotationem. Ne liceat ipsis, neque saltatorem, neque citharœdum inducere, nisi qui nuper discere cœperit. Quòd si cui libeat dicterijs uti, liceat, sed hactenus adhibeatur modus, ut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunto talis. Si quis deposita pecunia talis luserit, in posterum usq; diem ieiunato. Et maneto quisq;, & abito cum uoluerit. Porrò cum diues famulos suos conuiuio accipiet, tum amici quoq; unà cum ipso ministranto. Leges hasce singuli diuites, æreæ columnæ inscriptas, in aulæ meditullio habento, ac legunto. Atque id quidem sciendum est quo ad ea columna manebit, neq; fames, neq; pestilentia, neque incendium, neque quicquam alioqui molestum, in illorum domum subibit. Quòd si quando (id quod dij prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quæ illis tum euentura.

III. De modo & rõe conuiuiorum.

EPISTOLAE SATVRNALES.

EGO SATVRNO SALVTEM.



QVIDEM & antea tibi scripsi, significans quonam in statu essem, & quemadmodum ob inopiam mihi periculum esset, ne solus omnium, expers relinquerer solennitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si nostrum alij opibus ac delitijs superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertientes pauperioribus, alij rursum fame contabescerent, atque id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil respondisti, operæ precium existimaui, te denuo ijsdem de rebus commonefacere. Tuum erat optime Saturne, sublata hac rerum inæqualitate, bonisq; in medio depositis, postea celebrandum festum edicere. Nam uti nũc res habẽt, formi

Propositio

formica camelus, quemaduodum aiunt prouerbio. Quin magis tragœdiæ hi
Ab incõuenienti. ſtrionem animo cõcipe, qui altero pede prælatis cothurnis ſublimis inſiſtat, cuiuſmodi ſunt tragica calceamenta, altero uero ſit incalceatus. Is ſi ad hunc modũ inſtructus ingrediatur, uides neceſſariò futurum, ut nunc excelſus ſit, nunc humilis, prout hunc aut illum pedem uiciſſim promouerit. Nec minor eſt in uita noſtra inæqualitas, dũ illi cothurnis fulti, adornante fortuna, tragœdias in nos agunt. Contrã magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum & ipſi, ſciam uelim, nihilo deterius illis fabulam agere poſſimus, atq; ingredi, ſi quis nos quo
Ab exemplo & uita uetu ri. que ad eundem iſtum modum adornarit. Atqui ex poëtis audio, nihil harum rerum inter homines fuiſſe olim, quũ tu ſolus adhuc imperium teneres. Verũ tellus illis citra ſerendi, arandiq; laborem bona progignebat, cœnam, unicuiq; paratam, uel ad ſatietatem uſq; Porrò flumina partim uinum, partim lac, erant autem & quæ mel manabant. Quodq; eſt omnium maximum, aiunt illos ipſos homines aureos fuiſſe. Cæterum paupertatem omnino procul ab illis abfuiſſe. Nos contrã non ſatis idonei ſumus, qui uel plumbũ uideri poſſimus, aut ſi quid etiam plumbo uilius, ut quorum pleriſq; uictus labore quæritur, ac paſſim pauperias, egeſtas ac deſperatio, & illud: Hei mihi, & unde inueniam, & ô fortunã, atq; id genus alia permulta, apud nos nempe pauperes abũdant: quanquam his de rebus leuius diſcruciaremur, niſi diuites conſpiceremus tanta fruentes felici
Amplificatio à collatione diuitum. tate. Qui quidem quũ tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum ueſtium poſſideant, tot mancipia, tot currus, familias, agros, atq; harum rerum omniũ magnam uim teneant, tamen adeo nobis nihil unquam de eis impertiũt, ut plebeios homines ne aſpectu quidem dignentur. Hæc inquam, ſunt Saturne quæ nos enecant maximè, planeq; rem intolerandam arbitramur, hunc in purpura accũbentem, tantis opum delicijs affluere, ructantem interim, & applaudẽtibus amicis, perpetuò feſtum diem agere: me uero, meiq; ſimiles, ſomniorum coniecturas interpretari, ſi cunde fortè quatuor oboli contingant, quo uidelicet pane polentãue expleti dormire queamus, naſturtiũ, aut porrum, cepáue, alli
Redit ad propoſitionẽ, et leges quoq; præſcribit. ũmue opſonij uice arrodentes. Aut hæc igitur Saturne ad æquabilitatem uitæ mutes corrigasq; neceſſe eſt, aut quod eſt poſtremum, illis ipſis interdicas diutibus. ne ſoli bonis fruantur, uerum è modijs auri tam multis uel heminam in omneis nos diſpergant. Porrò exueſtibus, ſi quas iam ã tineis exeſas, citra ſuũ incommodũ dare poſſint, malintq; hæc prorſus uetuſtate ſituq; peritura, nobis dare qui induamur, quàm ſinere ut in cubilibus ac ſcrinijs multa carie computreſcant. Præterea ut cœnent ſinguli, nunc quaternis, nunc quinis pauperibus ad conuiuiũ adhibitis. Haud iſto quidẽ pacto, quo his temporibus conuiuia peraguntur, uerum popularius, ut æqua ſit omnium portio, neq; ut hic opſonijs ingurgitet ſeſe, famulo interim adſtante atq; operiente, donec herus uorando præfocetur. Cæterum ubi ad nos uenerit, quũ uix etiam apparauerimus admouere manum, protinus ad alios transferatur, patina tantum oſtenſa, uel ſi quid de placenta reliquũ eſt. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut domino totum dimidium apponat, unã cum capite, reliquis autem oſſa tecta apponat. Vtq; præmonentur pincernæ, ne contentur donec unuſquiſq; noſtrũm ſepties poſcat bibere, ſed ſemel iuſſi protinus infundant, & ingentem calicem impletũ tradant æquè atq; ipſi domino, utq; unum & idem uinum conũiuis ſit omnibus. Alioqui ubi nam iſta lex ſcripta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato generoſoq; temu
Epilogus p comminationem. lentus ſit, mihi contrà muſto diſrumpatur aluus? Hæc ſi correxeris nouarisq; Saturne, tum demum effeceris, ut uita uerè uita ſit, feſtum uerè feſtum: ſin minus, illi quidem epulentur, nos autem interim ſedentes precabimur, ut ſimul atque loti uenerint, puer ſubuerſam amphoram rumpat, utq; coquus ius adurat, ac per obliuionem muriam piſcium in lentem infundat, utq; canis in domum irruens, opſoniorum artificibus alibi intentis, exta deuoret uniuerſa, præterea

placentę

placentæ dimidium: utq; ſus ac ceruus, neq; non ſuculæ inter aſſandum idem faciant, quod Homerus de ſolis bobus commemorat: imò ut non ſerpant ſolum, uerumetiam unà cum ipſis uerubus in montem abripiant ſeſe fugiantq;: utq; ipſæ etiam aues pingues, iam ademptis plumis, & ad coquendum apparatæ, uolatu au fugiant, ne ſoli illis fruantur: quodq; futurum eſt illis grauiſſimum, ut formicæ tales, quales feruntur Indicæ, aurum è theſauris effoſſum, noctu in publicum efferant: utq; ueſtis curatorum indiligentia ita ab optimis muribus perforetur, ut cribrum uideri poſſit, nihilq; differat à caſſe uenatorio: utq; formoſi illorum comatiq; puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narciſſos appellare ſolent) dum ipſis poculum porrigunt, ſubitò defluente coma calui fiant, & acutam gerant barbam, cuiuſmodi in comœdijs induci ſolent Sphenopogones, quibus à cuneata barba nomen inuentum eſt: utq; uertex illis aſperis ac pungentibus pilis ſit hirtus, reliqua capitis parte nuda. Hæcq; his etiam plura illis imprecabimur, niſi deſinant uſqueadeo ſuis priuatim ſtudere commodis, uelintq; in commune diuites eſſe, nobis quoq; quantum æquum eſt impartientes.

SATVRNVS MIHI CHARISSIMO SAL.

QVID tu, obſecro, nugas iſtas ad me, ac de rebus huiuſmodi ſcribis, iubesq;, ut de integro bonorum faciam partitionem? quod quidem alterius munus fuerit, penes quem nunc eſt imperium. Etenim demiror te, ſi ſolus omnium ignoras, quemadmodum iampridem regnare deſitierim, ac priuatus eſſe cœperim, liberis partitus imperium: quanquam Iupiter præcipue rerum iſtiuſmodi curam agit. Porrò mea poteſtas non niſi ad taxillos uſque, ſaltationes, cantiones, & ebrietatem ualet, idq; ſeptem non amplius diebus. Itaque grauioribus in cauſſis, de quibus ſcribis, ui delicet de rollenda rerum inæqualitate, utq; ex æquo omnes aut opibus abundent aut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quòd ſi quid in his quæ ad feſtũ pertinent, uel fraude detractum eſt alicui, uel additum, id erit mearum partium iudicare. Iamq; ſcribo diuitibus de cœnis, deq; auri hemina, neque non de ueſtibus, ut uobis quoque ad celebrandum feſtum nonnihil mittant. Quandoquidem æqua ſunt iſta, decetq; illos facere quemadmodum prædicatis, niſi forte habent iſti, quod probabiliter ad hæc reſpondeant. In ſumma tamen illud ſcio tot pauperes, uos longè falli, neque rectè iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, ſoloſq; ſuauem uitam uiuere, propterea quòd illis liceat opiparè cœnare, uino ſuaui inebriari, formoſis frui mulieribus, ueſtibus uti delicatis, uerum iſtam felicitatem cuiuſmodi ſit ignoratis: ſiquidem hæ res non mediocribus curis eos diſtorquent, ſed ſingulis inuigilare coguntur, ne quid rerum domeſticarum diſpenſator fraudet, aut clanculum ſuffuretur, ne uinum aceſcat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, ſi illum dixerint affectare regnum. Atqui hæc quidem quota pars eſt eorum, quę iſtos diſcruciant? Quòd ſi noſſetis metus & curas, quibus obnoxij ſunt, planè fugiendas uobis eſſe diuitias exiſtimaretis. Alioqui creditis uel meipſum uſque adeo inſanum, ut ſi præclara res eſſet opulentia, aut regnum, depoſiturus hæc, alijſq; ea ceſſurus fuerim, paterer; q; ut nũc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quum non eſſem ignarus huiuſmodi malorum quæ plurima diuitibus ac regibus adſint neceſſe eſt, imperium depoſui, idq; ſapienter. Nam quòd tu nunc apud me deos obteſtans deplorabas, illos apris ac placentis expleri, uos contrà naſturtium, porrũmue aut cepe per feſti tempus, opſonij loco arrodere, cuiuſmodi ſit, conſidera. Etenim in præſens quidem utrunq; dulce eſt illis, minimeq; moleſtũ. At poſtea res inuertitur. Quandoquidẽ uobis deinde nõ accidit, ut poſtridie ſurgatis, capitis dolore grauati

Exordiũ ab increpatiõe.

Propoſitio & reſponſio ad ſuperiorẽ petitionem.

Digreſſio, qua pauperibus ſuadet, ut ſua ſorte contenti ſint, plus oneris eſſe diuitijs quã uoluptatis.

Aſſeueratio à ſuo ipſius exemplo.

grauati ob temulentiam, quemadmodum illi, neq; ob immodicam ingurgitationem graue olentem, et acrem spiritum ructatis. At illi hoc quoq; fructus ferũt, ut quoniam magnam noctis partẽ uario coitu pro libidinis arbitrio transigũt, facile sibi uel tabem, uel tussim, uel morbum intercutem, ex intemperato uoluptarum usu colligant. Alioqui quotumquenq; potes ostendere, qui non planè palleat, ac faciem cadaueroſam præ se ferat? Quotumquenq; autem, qui cum ad senectutem peruenerit, suis ipsius pedibus ingrediatur, ac non potius à quatuor baiulis gestetur? foris quidem totus aureus, intus putris ac pannosus, cuiusmodi sunt tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus consarcinata. Vos autem quum molestum est, quòd de piscibus gustare non liceat, quòd inedia laboratis, non illud item cogitatis, eosdem & podagræ, & tussis expertes esse, aut si quid aliud aliam ob causam illis incommodi contingit. Quanquam nec illis ipsis æquè dulce est, quotidie, supraq; satietatem istis uesci. Quin potius uideas eos nonnunquam ita olus ac lupinum appetere, ut tu non æquè leporem appetas, aut aprum. Vt de reliquis interim sileam, quæ illos discruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amans, uel amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cum illo dormiat. In summa multa alia sunt, quæ uos ignorantes, tantũ aurum illorum ac purpuram uidetis. Tum siquando uidetis eos albo prouehi curru, inhiatis & adoratis. Quòd si illos contemneretis, negligeretisq;, neq; ad argenteum currum oculos haberetis intentos, neq; inter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neq; uestes obiter contrectantes molliciem admiraremini, sed sineretis eos ipsos sibi diuites esse, haud dubiè futurum sit, ut ipsi uos ultrò adirent, ad cœnam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, mẽsas, ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certè reperiretis pleraq; hæc illos uestra causa parare, non quo utantur ipsi, sed uti uos admiremini. Hæc ad consolandos uos scribo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenitq; ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendũ è uita, & illis, depositis opibus, & uobis relicta paupertate. Quanquam & illis scribam, sicuti sum pollicitus, certum scio eos non neglecturos literas meas.

Epilogus p communicationem.

SATVRNVS DIVITIBVS, S.

Exordiũ ab expositione.

PAVPERES nuper ad me datis literis incusarunt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini: atq; omnino postularunt, ut omnia bona facerem omnibus communia, ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum enim esse, ut rerum æqualitas constituatur, neq; decere, ut huic superfit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum. Ego uero respondi, hisce de rebus rectius Iouem consideraturũ. Cæterum de præsenti negocio, deq; iniurijs, quibus sese per festos dies affici putant, uidebam mei officij esse sententiam ferre, sumq; pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut mihi quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquiũt, tanto frigore horrentes, tantæq; obnoxij esuritioni, postea diem etiam festum celebrari possimus? Quare si uellem & illos festi participes esse, postularunt ut cogerẽ uos, ut & de uestibus illis impertiamini, si quæ supersunt pinguiores, quàm quæ uobis conueniant, utq; de auro nonnullas guttulas in illos destilletis. Quòd si ista feceritis, inquiunt, non erit amplius disceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur sese ad nouam rerum partitionem prouocaturos, ut primum Iupiter pro tribunali sedere cœperit. Atq; hæc quidem facere uobis nequaquam graue fuerit, impertiri nonnihil de tantis opibus, quas possidetis, & rectè possidetis. Quin de cœnis quoq;, ut uobiscum cœnarent, & hoc literis addendum putarunt, quemadmodum uos in præsentia foribus occlusis, soli delicijs frueremini. Quòd si quãdo uobis usum fuerit, & illorum

Propositio I. de uestibus.

II. de Cœnis.

rum quempiam post longum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiæ in cœna, quàm uoluptatis, multaq; illic in pauperum contumeliam fieri: uelut illud, cum non eodem de uino bibant. Dij boni, quàm illiberale: planè dignum, in quo & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abeantq;, toto conuiuio uobis solis relicto. Quanquam negant sese etiam ad satietatem ex illo qualicunque uino bibere, propterea quòd uestri pincernę, aures habeant cera obturatas, quemadmodum olim Vlyssis socij. Porrò reliqua usq; adeo sunt turpia, ut pigeat commemorare, quæ de carnium partitione criminantur, decq; ministris, qui cum uobis assistant, donec plusquam ad plenum expleamini, ipsos prætercurrunt, aliaq; huius generis permulta sordida, minimeq; digna uiris ingenuis. Proinde æqualitas, res est omnium iucundissima, maximeq; conuiuijs congruens. Atq; hac de caussa, uobis æquus ille partitor in conuiuijs præficitur, ut æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne post hac uos iterum accusare possint. Quin potius honorabunt uos, & amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendium à uobis nec sentiretur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper mansura est. Præterea nec Remp. administrare possitis, ni pauperes unà uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felicitatem uestram adiuuent. Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras suspiciant, si soli atq; apud uosipsos in tenebris eas possideatis. Videat igitur uulgus, miretur; uestrum argentum, mensas, & quemadmodum præbibentes ad potandum inuitetis. Dein illi inter bibendum poculum undique contemplentur, ac pondus expendant, manu librantes. Tum argumenti absolutam cælaturam. Tum auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in istum modum, nõ solum illi uos probos uiros & humanos prædicabunt, uerumetiam inuidiam illorum effugietis. Quis enim inuideat impertienti, dantiq; quod æquum est? Quis non potius optet, ut quàm diutissimè uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nunc res uobis habent, & felicitas uestra teste caret, & diuitiæ inuidiosæ, & insuauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quemadmodum aiunt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocant, quàm si cum lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis, conuiuatis. Qui primum nõ sinent conuiuium surdum aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas cõuiuijs aptas, dicteriaq; minimè molesta, uariasq; uoluptates adferent. Quibus rebus tempus iucundissimè transigitur. Idq; gratum est Baccho, gratum Veneri, gratum etiam Gracijs. Deinde postero die, dum comitatem uestram referũt, beneuolentiam uobis conciliant. Hæc etiam magno fuerant emenda. Namillud à uobis scisciscabor, si pauperes abeant taciti, sic enim fingamus, nonne uos ea res ureret, cum non haberetis, quibus ostentaretis purpureas uestes, comitum multitudinem, anulorum magnitudinem? Neque iam libet referre, necessario futurum ut pauperum insidiæ atq; odia in uos oriantur, si soli delicijs frui uelitis. Nam quæ minantur uobis imprecaturos sese, prorsus abominanda sunt, ac dij prohibeant, ne unquam ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur. Quandoquidem si id fiat, neq; intestina posthac gustabitis, neq; placentam, nisi si quid canis reliquũ fecerit. Præterea lenticula saperdæ liquamen uobis habebit. Porrò sus aut ceruus interim dum assantur, è uestro in montes aufugere parabunt. Tum aues quoque pingues absque alis fugam molientes, ad pauperes auolabunt. Denique quod est omnium grauissimum, pocillatores formosissimi repente uobis calui fient, idq; etiam fracta amphora. Super his rebus consulite, quæ & festo sint digna, & uobis quàm maximè tuta, atq; illis paupertatis onus subleuare, exiguo uectigali illos amicos habituri, neutiquam malos.

Argumentũ à signo & caussa.

A cõsequente & conditiõe pauperum.

Amplificat κατ' ἀντίφρασιν,

A periculo.

Exordiũ ab extenuatiõe accusationis.

NVM putas Saturne, de rebus istis ad te solum scripsisse pauperes? Quin potius Iouis ipsius aures iam obsurduerunt illorum querelis dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerum partitionem flagitant, ac simul & fatum incusant, quòd non æqualiter distribuerit, & nos, quòd nihil ipsis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cum sit Iupiter, penes quos sit culpa, eosq; illos plerunque obaudit. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quandoquidẽ hoc certẽ tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista quę scribis, ob oculos habentes quàm sit honestum de magna rerum copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq; sit iucundius, simul cum pauperibus uersari, & conuiuium agitare, ad eum modum assiduè facimus adeoq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit incusare is, quem ad conuiuium admittimus. Verum illi primum aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semel illis fores aperuerimus, nunquã desinũt alia super alia postulare. Quòd nisi protinus omnia, simulq; cum dicto acceperint, mox paratũ odium, in promptu conuicia, etiam si quid de nobis sit mentiendum. Porrò qui audiunt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probè scire quæ dicunt, propterea quòd nobiscũ consuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si nihil demus, illos prorsus habeamus hostes, aut profusis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperum gregem ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habent ingurgitari cibis, atq; aluum explere, sed ijdem ubi plus satis adhiberint, tum uel puellæ formosæ cyathũ porrigentis manum uellũt, aut concubinam, uxorẽmue sollicitant. Postremo conuomito conuiuio, postero die nobis obtrectant, narrantes quemadmodum sitierint, esurierintq;. Quòd si hæc aduersus illos mentiri uidemur, uester ille parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis mensæ honorem admissus, ac uobis dignitate æquiparatus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus est. Hæc atq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterum statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne posthac illis in domum aditum præbeamus. Quòd si te autore, pacto recipiant, sese moderatè petituros, quemadmodum nunc aiunt, neque quicquam flagitiosè in compotationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, simulq; cœnent bonis auibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mittemus, & de auro, quantum facultas patietur, ac sumptus augebimus: in summa, nihil omittemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis desideres, si ipsi quoque suo fungi uolent officio.

Propositio. et dilutio criminis p regestionẽ, qua uicissim pauper accusant immodestiæ, & intẽperãtiæ.

Epilogus quo sub cõditione in postulata Saturni consentiunt.

SYMPOSIVM VEL LAPITHAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ERASMVS ROTERODAMVS IOANNI *Eutychio suo S. D.*

QVanquam hic Luciani Dialogus Eutychi doctissime, plurimum habeat artis, ob decorum mirè seruatum in personis tam multis, tamq; diuersis: tamen aliquot repperi, qui dicerẽt esse premendum, quòd liberius ac uelut ἐξ ἀμάξης philosophorum omne genus laceret. At mihi uidetur iustius esse stomachandum in huius seculi mores, quo uidemus Philosophorum ac theologorum scholas multò pueriliùs etiam inter se dissidere: nec minus atrociter digladiari, tum inter religionis professores nihilo minus cruentam esse pugnam, quã in conuiuio fuisse Lucianus, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur libellum, quoniam fortè ἀδέσποτον reppererat, & tamen patrono uidebatur egere. Eutychio dicaui. Bene uale, meq; ἀγαθῇ τύχῃ, ut planè sis quod diceris. Antuerpiæ, Anno M. D. XVII.

ARGV-

ARGVMENTVM.

RVrſum depingit hoc loco Philoſophorum mores & uitam Lucianus, atq; illa, quæ fictionibus ac fabulis alibi de illis prodidit, hic nunc exemplo ac uero facto comprobat. Eſt autem hiſtorica quædam rei geſtæ commemoratio, qua exponit, quo pacto diuerſarum profeſſionum Philoſophi aliquot, ab Ariſtæneto ad cœnam & nuptiarum celebritatem uocati, poſteaquam uino incaluere, profecta quiſq; ſua inter ſe uerbis primo contenderint, mox ad manus quoq; & ad uulnera uenerint, adeo ut saucij nonnulli, ac mutilati è conuiuio aſportati ſuerint. Rurſum autem ex alijs qui uocati non fuerant, quidam, Cynicus uidelicet, ultrò ueniens, cœnantibus ſeſe obtruſerit, magna præſentiæ & impudentiæ ſuæ importunitate. Alius autem per literas cum Ariſtæneto expoſtularit, tragicè propè in eum debacchatus, quòd præteritus, & cæteris poſtpoſitus fuiſſet. Ex quo apparet, iſtud hominum genus, quod foris uirtutem prædicat, & ſpecie religionis in ſe uulgi ora conuertit, non hac ætate modo (quod tamen grauiſſimum eſt, quando & Chriſtianos eſſe plerique ſe, & alijs uitæ morumq; honeſtate præire profitemur) uerum olim quoq; eadem ſimulatione, iiſdemq; præſtigijs uſos eſſe. Nimirum ut uerbis quidem multa de pietate, de officijs, de uera uiuendi ratione iactitarent, cæterum ipſa re à uirtute ac honeſtate omni, quã longiſſimè abeſſent, libidini & gulæ, & cæteris uicijs turpiſſimè interim ſeruientes. Et accidêre ſanè etiam noſtra memoria huiuſmodi quædam exempla, conuiuio huic non admodum diſſimilia, ubi iſti in ſpeciem grauiſſimi ſanctiſſimiq; uiri, uel pro leuibus ac puerilibus rebus, acerbiſſimas ſæpenumero contentiones inciepere, uel quia alicubi præteriti atq; neglecti uiderentur, grauiſſima odia exercuere. Vt non immerito quiſpiam crediderit philoſophos illos ueteres (quanquam indignum adeo eſt, tam uenerabile nomen in tam turpibus perſonis hærere) in noſtræ ætatis religioſos quoſdam immigraſſe. Vſq; adeo noſtri iſti à ueteribus non alia re, q̃ ſolo titulo ac nomine differunt, cum cætera, ut habitus differentia, & exterior uitæ aſperitas & immundicia, deinde & opinionum atq; doctrinæ diuerſitas, in utriſq; eadem propè fuiſſe uidentur. Cæterum tametſi hæc omnia cum ſumma feſtiuitate pro ingenio atq; facundia ſua tractet Lucianus, interim tamen ſeriò quoq; ac uerè idem monet, nullum eſſe precium operæ, ſi quis diſciplinas omnes perdiſcat, niſi ſimul & uitæ rationes ad id, quod optimum eſt, accommodet, eosq; illos, qui ſolos libros ſpectant, quiq; ſollicitudine ac cura, quam illi afferunt, perpetuò tenentur, à recta ratione, bonisq; inſtitutis fermè abduci, &c. Inſcribitur autem Dialogus hic Conuiuium, uel Lapithæ, quorum prior titulus ab argumento & re ipſa ſumptus eſt: alter à collatione, quòd ut hic Philoſophi, ita à Poëtis Lapithæ & Centauri, in nuptijs Pirithoi, inter ſe funeſto certamine congreſſi quoq; feruntur.

PHILON, LVCIANVS, PHIL.

NOVAM quandam & uariam diſputationem Luciane uobis fuiſſe narrant, ſuper cœnam apud Ariſtænetum: tum philoſophicos quoſdam ſermones dictos, ac ſuper his ſummã contentionem exortam fuiſſe. Quod ni mentitus eſt Charinus, etiam ad uulnera uſq; rem proceſſiſſe: denicq; ſanguine conflictum fuiſſe diremptum. LVC. Atqui undênam Philon iſta reſciuit Charinus? nec enim is nobiſcum aderat in conuiuio. PHIL. E Dionico medico aiebat audiſſe ſeſe. Porrò Dionicus etiam ipſe è conuiuarum numero fuit opinor. LVCIA. Fuit maximè. Verum ne is quidem ab initio rebus omnibus fuit præſens; ſed ſerius aduenerat, media fermè pugna, paulocq; ante uulnera. Proinde demiror, ſi quid compertí, certiue referre potuit, qui nõ ordine ſpectarit illa, unde inter illos nata lis, poſtea ad ſanguinem uſq; deducta eſt. PHIL. Proinde Luciane, Charinus, etiã ipſe ſi rem compertius uellem cognoſcere, & quo ſingula modo ſint geſta doceri, te adirem iuſſit. Nam Dionicum etiam ipſum faſſum fuiſſe: ne ſe quidem toti negocio præſentem adfuiſſe. Te uero quicquid eſſet actum, id omne comperto certoq; ſcire: tum etiam quæ dicta inter illos fuerint, meminiſſe: quippe qui eiuſmodi non obiter necq; neglectim audire, ſed per ocium atq; attentè auſcultari ſis ſolitus. Proinde nũquam effugies, quin nos hoc ſuauiſſimo accipias epulo: quo mihi quidem haud ſcio an ullum poſſit accidere iucundius: præſertim quòd ſobrij per ocium turõ ac citra ſanguinem, extracq; teli, quod aiunt, iactum conſtituti ſumus epulaturi.

Exordiũ ab admiratione & rei nouitate.

Petitio.

Siue ſenes aliquid, Super cœnam ſunt debacchati,
Siue etiam iuuenes

Recusatio.

ā mero compulsi sunt, quæ neutiquam fas erat, tum dicere, tum facere. LVC. Iuuenilius tu quidem Philon, atq; inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quū hæc magis oporteat oblivioni tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut autori imputare, qui quidem haud scio an quenquam suis non afflatum Orgijs, & Bacchanalium expertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit parum benè morati, eiusmodi adamussim exquirere, quę rectius erat in conuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidem odi (sicut inquit uersus poëticus) memorem compotorem. Ne à Dionico quidē rectè factum, qui hæc apud Carinū effutiuerit, immodicamq; & pridianam dissiparit temulentiam hominum philosophorum. Cęterum ego, absit ut istiusmodi quippiam sim dicturus. PHI. Nugas agis Luciane, cum ista dicis. Quin haud quaquam oportebat ad istum modum apud me præsertim agere: ut qui certò sciam, te multò cupidiorem esse narrandi, quām ego sim audiendi, adeo ut mihi uidearis, si desint qui te audiant, uel ad columnam aliquam, aut statuam libenter accessurus, quo cuncta pariter euomas. Quòd si nunc coner discedere, non sines, ni te prius audiero, abire: uerum ultrò aderis, consectabere, rogabis. At tū ego te uicissim lusero. Iamq; adeo, si ita uis, abimus: ex alio quopiam hæc eadem audituri. Tu uero ne dicito. LVC. Age ne quid succenseas: equidem dicā, quandoquidem usque adeo cupidus es audiendi: uerū heus ea lege, ne passim in uulgus efferas. PHIL. Ni prorsus ignoro Lucianum, tute isthuc potius feceris.

Causa conuiuij & celebritatis.

Nam prior ipse denarrabis omnibus, ut me quidem ad id nihil futurū sit opus. Sed illud mihi primo respondeto loco: Aristænetus, num filio Zenoni dabat uxorem, atq; ita in nuptijs eius uos accepit? LVCIA. Non, imò filiam suam elocauit Cleantidem, idq; Eucriti nummularij filio, qui philosophiæ dat operam. PHIL. Formoso admodum per Iouem adulescentulo: tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum maturo. LVC. Verum: at non inueniebat, opinor, alterum generum magis idoneum. Huncigitur qui tum modestus uideretur, tū ad philosophiæ studium propensus: præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ suæ maritum. PHIL. Causam neutiquam leuem dixisti, nempe quia dives sit Eucritus. Verum heus Luciane, quinam erant conuiuæ? LVCIA.

Conuiuarū p sonæ, et quo loco q̄sq; accubuerit.

Reliquos illos quorsum attinuerit tibi recensere? Verum è Philosophorum numero, ac literatorum, quos potissimum opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus, unaq; cum hoc Diphilus, cui cognomen Labyrinthus: et hic quidem quòd esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde Peripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominem, nempe dicacem illum & argutum, atque ad refellendum instructum. Discipuli gladium ac bipennem nominant. Quin & Hermon aderat Epicureus. Verum hunc quū ingrederetur, Stoici toruis obtuebantur oculis, & auersabantur, palamq; perinde quasi parricidam quē piam atq; impiū ac funestum detestabantur. Et hi quidem tanquam Aristæneti ipsius amici familiaresq; fuerant ad cœnam uocati, quos comitabatur & Istięus grammaticus, & Dionysidorus rhetor. Iam uero propter sponsum Chæream unā cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platonicus: quòd is iuueni præceptor esset, uir uenerandus aspectu, ac maiestatis quiddam præ se ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore. Vnde nōnulli propter animi constantiam ac rectitudinem, regulam illum appellāt. Huic simul ut ingrediebatur assurgebant omnes, ac ueluti pręcipuum quendam ac primariū hominem comiter atq; officiosè exceperunt: adeo ut planè numen aliquod aduenire uideretur, cū adesset Ion admirandus ille. Tandem uero, cū iam omnes fermè conuiuæ præsentes essent, tempus erat ut discūberetur. Itaq; ad dextrā ingressus totam illam sponsam mulieres (erant autem cōplures) occupabāt Inter quas erat & sponsa summo studio culta, hinc atque hinc stipata fœminis. Porrò ex aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; dignitate locis distributis. Porrò è regione mulierum primo

loco

loco accumbebat Eucritus, ſecundo Ariſtænetus: ſub hæc ambigi cœptum, utrum altero priorem oporteret accumbere, Zenothemim ne Stoicum, quippe ſenem: an Hermonem Epicureum. Nam hic erat Caſtoris ac Pollucis ſacerdos: tum autem nobiliſſimæ inter ciues familiæ. Verum eam hæſitationem ſuſtulit Zenothemis: Si me inquiens Ariſtænete, minoris ducis Hermone, uiro uidelicet iſto, ut ne quid aliud mali dicã Epicureo, diſcedo, totumq; conuiuium uobis relinquo. Et puerũ protinus aduocat, diſcedere parans. Tum Hermon: Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quanquam etiam ſi nihil aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quòd ſacerdos ſim, ut planè contemnas Epicurũ. Rideo, inquit Zenothemis, ſacerdotem Epicureum. Simulq; cum dicto accumbebat. Poſt hunc Hermon. Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hãc ſponſus, poſt eum ego, iuxta me Diphilus, huic aſſidebat Zenon diſcipulus, poſtremo rhetor Dionyſidorus cum Iſtiæo grammatico. PHIL. Papæ Luciane, Muſarum conuentum quendam mihi narras fuiſſe iſtud conuiuium, quippe plurimis ſapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Ariſtænetum, quiquũ optatiſſimam illam, ac ſplendidiſſimam ſolennitatem celebraret, præ cæteris ſapientiſſimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo delectis ex unaquaq; philoſophiæ ſecta præcipuis, non hos aduocans, illos præteriens: uerum promiſcuè uocans omneis. LVC. Is uero nequaquam eſt è uulgarium iſtorum diuitum numero, uerum & literarum eſt ſtudioſus, ac maximam uitæ partem in his rebus uerſatur. Cœnabamus igitur initio quidem taciti & quieti, uariusq; erat apparatus & omnijugus. Neq; enim arbitror operæprecium, ut numero recenſeam etiam illa condimenta, cupedias, aromata, atq; id genus illecta menta. Cuncta ſiquidem affatim ſuppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurem ore: non uides, inquit, ſenem illum, Zenothemim dicebat (ſubauſcultabam enim) ut ſeſe opſonijs ingurgitat, utq; iure ueſtem oppleuit: tum quàm multa puero à tergo ſtanti porrigit, putans interim ſe aliorum oculos fallere: neq; meminit poſt ſeſe accumbentiũ? Hæc igitur fac & Luciano commonſtres, quo teſtis eſſe poſſit. Mihi uero nihil Ione monſtratore opus erat: quippe qui hæc multò antè limis iam oculis præuideram. Hæc ſimulatq; dixiſſet Cleodemus: irruit in conuiuium & Alcidamas Cynicus, atq; is quidem inuocatus, uulgatum illud feſtiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultrò ad fratris conuiuium acceſſiſſet. Itaq; pleriſq; turpiter atq; impudẽter uiſus eſt feciſſe: & quod cuiq; tum fortè in mentem ueniebat, in eum torquebant; alius illud: Inſanis Menelaë. Alius rurſum:

Cœnæ deſcriptio.

Cynici interuentus, et occaſio turbæ.

Verum Agamemnoniæ menti non iſta placebant.

Ad hæc alia quæ pro tempore ſalsè lepideq; dici poterant, in eum obmurmurabant. Nam palàm nullus audebat quicquam dicere, propterea quòd metuerent Alcidamantem, utpote conuiciatorem egregium, unumq; è Cynicis omnibus clamoſiſſimum. Qua quidem re adeo uiſus eſt reliquis antecellere, ut nulli non eſſet formidandus. At Ariſtænetus collaudatum illum quòd inuocatus aduenisſet, iuſſit accepta ſella, iuxta Iſtiæum ac Dionyſidorum accumbere. At ille: Apage, inquit, muliebre quiddam ac molle dicis, uti in ſcamno aut ſella ſedeã, quemadmodum facitis uos, mollibus in ſtratis penè ſupini recumbentes, purpura ſuffulti. Quin ego tibi uel ſtans cœnauero, in ipſo interim conuiuio etiam obambulans. Quòd ſi defatigatus fuero: tum humi ſubſtrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculem pingunt. Ita fiat, inquit Ariſtænetus, ſiquidem iſthuc mauis. Sub hæc Alcidamas in orbem conuiuiũ luſtrans, cœnabat, Scytharum ritu ad uberiora paſcua ſubinde ſeſe tranſferens, unaq; cũ his qui inferebant edulia, circumiens atq; obambulans. Atq; interim tamen dũ cibum caperet, haud quaquam negocio uacabat, de uirtute obiter, de uicio diſſerens, tum in aurum atq; argentum dicteria iaculans: iamq; Ariſtænetũ per con-

tabatur, quidnam sibi uellent tam multa, tam magna pocula, quũ non minus usui possent esse fictilia? Verum Aristænetus iam obturbantem, molestumq; esse pergentem, in præsens quidem compescuit: ministro innuens ut ingentem calicem, infuso meracissimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidem uisus est optimè excogitasse: nondum etiam intelligens, quantorum malorum is calix esset autor futurus. Hunc igitur ut accepisset Alcidamas, aliquantisper silentium agebat, ac solo sternens sese cubabat seminudus, quemadmodum facturum sese fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitens, simulq; dextra scyphũ sustinens, qualem Herculem apud Pholum pictores effingunt. Iam uero & inter alios calix assiduè circumagebatur, tum inuitatiunculæ ad bibendũ, & confabulationes ortæ, demum & lucernæ illatæ. Interim ego cum puerum, qui iuxta Cleodemum adstabat (erat autem is pocillator egregiè formosus) subridentem uidissem (nã arbitror, quicquid obiter inter cœnandum obtigit, commemorari oportere: maximè, si quid sit elegantius ac scitè factum) iam admodum attentus obseruare cœpi, quidnam rei rideret. Ac paulo pòst, accedebat puer tanquam calicem à Cleodemo recepturus. At ille simul & digitum illius substringebat, & drachmas puto duas unã cum calice tradebat. Porrò puer ad substrictum digitum rursus arridebat. Cæterum, de pecunia, quũ non sensisset opinor, eoq; non recipere, in terram delapsis drachmis strepitus est concitatus, moxq; ambo pariter rubore suffundebantur, idq; ita palàm, ut nemo non animaduerteret. Ambigebatur igitur inter eos, qui proximè sedebant, cuius nam essent illi nummi, cum & puer negaret à se proiectos, & Cleodemus item, iuxta quem strepitus acciderat sibi excidisse dissimularet. Verum ea res tum neglecta est, ac conniuenter omissa, propterea quòd id quod acciderat, non ita multi uidissent, præter unum (ut mihi quidem uisum est) Aristænetum. Nam is paulo pòst puerum loco mouit, clanculum ablegans, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo pocillator assisteret, ui delicet ex exoletis illis, ac robustis, mulioni, aut equisoni cuipiam. Ad hunc modum ea res utcunq; abijt, summum alioqui allatura pudorem Cleodemo, siquidem ad omnes permanasset, ac non protinus occupans Aristænetus eam sopisset, ciuiliter dextreq; admodum inducta temulentia. Cæterum Alcidamas (iam enim potus erat) percontatus, quid nam esset nomen puellæ nubenti, tum clara uoce indicto silentio simul, & ad fœminas conuerso uultu: Præbibo, inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omine. Sub hæc cum risissent omnes: Rideatis, inquit, sacrilegi, quòd spõsæ, Herculis dei mei nomine propinauerim? Imo illud scito opus est, ni scyphum à me traditum accipiat, nunquam futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robusto: simulq; cum dicto, sese magis etiam renudabat, etiam usq; ad illa quæ sunt maximè pudenda. Ad ea cum iterum arrisissent conuiuæ, indignatus ille surrexit, toruis iam atq; efferatis obtuens oculis, uultuq; ipso testans iam neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forsitan & baculũ illisisset alicui, ni commodum id temporis placenta prægrandis fuisset illata. Nam hanc simulatq; conspexit, lenior ac mitior esse cœpit, ac stomachari desijt, obambulans interim ac placentam auidè uorans. Iam uero plerique temulenti esse cœperant, & clamoribus undiq; perstrepebat conuiuiũ. Nam & Dionysidorus rhetorem illic agens, orationes quasdam pronũciabat, laudabaturq; à ministris, qui à tergo assistebant. Et Istiæus Grammaticus uicissim, qui post illũ accumbebat, uersuũ centones quosdã recitabat, Pindari, Hesiodi, & Anacreontis carmina simul contexẽs atq; cõfarcinans: ita ut ex omnibus unicã redderet cantilenã, oppidò q; ridiculã. in primis aũt illa, perinde quasi uaticinans, de his quæ postea acciderũt:

Commisere simul clypeos.

Tum illud quoque:

Tum uero clamorq; uirũm luctusq; coortus.

Notatio philosophorum

Ita uocãt ducem Musarũ

At uero Zenothemis, libellulum quempiam minutis cõscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum quum ij quorum partes erant edulia inferre, aliquantisper, ut mos fert solent, cessarent morarenturq; Aristænetus sedulò curans, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset, aut uoluptatis expers, accersitum intrò Morionem iussit ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararetur conuiuæ. Moxq; ingressus deformis quidam, deraso capite, paucos capillos in uertice gestans, eosq; cristæ in morem erectos: hic saltabat, atque inter saltandum, quo maiorem concitaret risum, rotatu sese circumagebat, distorquebatq;. Tum cymbalo concusso, sonabat interim quiddã, linguam imitans Aegyptiorum. Postremo dicteria quædam iaculabatur in eos qui aderant. Ac reliqui scommate tacti ridebant. Verũ ubi & in Alcidamantem simile quiddam torsisset: catulum illum Melitęum appellans, indignatus ille (Iamdudum autem præ se ferebat, quòd inuideret illi, dum probaretur ac conuiuarũ oculos retineret) abiecto pallio, ut secum luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hunc, inquit, baculum tibi impingam. Atq; ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo, pancratio decertabat. Erat id spectaculi multò iucũdissimum, quippe cũ uiderent hominem philosophum cum Morione compositum, cum ferire, tum uicissim feriri. Proinde qui aderãt partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidamas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu comprobato certamine superatus. Hæc igitur cum essent non mediocri risu excepta: ibi tandem ingressus & Dionicus medicus haud multò post peractam concertationem, Aiebat autem in mora fuisse Polyprepontem tibicinem, dum hunc phreneti correptum curandi gratia uiseret. Ac planè quiddam risu dignum, commemorabat. Dicebat enim in ædes illius ueniisse sese ignarum etiam hominem iam eo morbo teneri. At illũ protinus surrexisse, foribusq; occlusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse, ijsq; uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse, scuticam sublata manu gestantem. Sese porrò in tanto periculo tale quiddam fuisse commentum. Nempe ad canendi certamen prouocasse hominem: idq; ea lege ut uictus præscriptum certumq; plagarum numerũ acciperet. Ac sese priorem cecinisse, prauè atq; imperitè: deinde traditis illi tibijs scuticam ab illo recepisse: gladium autem extemplo per fenestras in aream abiecisse. Dein cũ minore iam discrimine cum illo luctaretur, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluã, atq; ita illorum opera seruatum sese. Ostendebat autem & plagarum uestigia quædam: nõ nullaq; in facie tubera liuentia. Ergo cum Dionicus ob huiusmodi fabulam non minus placuisset, quàm Morio ipse: proximè Istiæum reclinans sese, de reliquis cœnabat. Atq; hic quidem haud absq; numine quodam nobis aduenerat. Imo prorsum usui futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nam prodiens in medium conuiuium puer quidam, qui se ab Etœmocle Stoico uenire diceret, epistolium quoddam adferens, aiebat ab hero sibi mandatũ, ut eo palãm omnibus audientibus perlecto, rursus domum sese reciperet. Hic igitur permittente Aristæneto, admotus ad lucernam legebat. PHIL. Num orationem Luciane in sponsæ laudem compositam, aut carmen nuptiale, quod genus permulta faciunt? LVC. Videlicet nos quoq; tale quippiam existimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut aiunt. Cæterum in literis ita scriptum erat: Etœmocles philosophus Aristæneto: Quãm non mouear conuiuijs, omnis anteacta uita mea fuerit testis. Qui quidem quum quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te multò ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: perpendens nimirum, quantũ sit in eiusmodi compotationibus tumultus, quantũ licentiæ petulantiæq;: uerum aduersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus, qui tantum temporis à me officiosissimè cultus & obseruatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solum ex omnibus præ

Alcidamãtis et Morionis concertatio.

Digressiuncula de Medici & Phrenetici congressu.

Literæ Etœmoclis Stoici unde initium contentionis nascitur. Expostulat autẽ cũ Aristæneto, q; ad conuiuiũ uocatus nõ fuerit. Propositio

„ terieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua culpa magis q; mea crucior, qui qui-
„ dem te tam ingratum præbueris. Nam ipse felicitatem meam in hoc ita-
„ tuo, si quis mihi impartiat, uel suem syluestrem, uel leporem, uel placentam: quę
„ mihi affatim contingunt apud alios, qui officia norunt. Quin etiam quidem etiam
„ hodie quũ apud discipulum Pammenem cœnare mihi licuerit, iam paratam (ut uo
cant) cœnam, non annui tamen uehementer obsecranti, tibi ipsi et demens ego
A collatiõe. memetipsum reseruans. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Idq; me-
„ ritò facis, neq; enim ullo modo potes quid sit rectius dignoscere, nec apprehen-
„ sium illam phantasiam habes. Cæterum haud sum nescius, unde mihi ista sint
„ profecta: nẽpe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothemide ac Labyrintho.
„ Quibus equidem (absit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os pro-
„ tinus obturare posse. Alioqui respondeat istorum aliquis quid sit philosophia,
„ aut hæc quæ inter elementa traduntur: quid habitio differat ab habitu, ut ne quid
„ interim de perplexis illis rogationibus proponam: quid sit syllogismus cornu-
„ tus: quid acerualis, quid metens. Verum tu quidem istis fruaris licet. Nam ego
„ qui solum in bonis ducam quod sit honestum, facile tulero contumeliam. Atqui
„ ne possis posthac ad istam excusationem confugere, ut dicas te mei oblitum fu-
„ isse: nimirum in tanto rerũ strepitu, tantisq; occupationibus: bis te hodie sum
allocutus, primum mane domi tuæ: deinde rursum in Castoris ac Pollucis tem
exemplo plo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus hæc respondeam. Quòd
uorum. si tibi uideor cœnæ gratia succensere, quid Oeneo acciderit cogito. Videbis ni-
mirum ipsam etiam Dianam indignantem, quòd ille se solam non adhibuerit
ad sacrificium, cum reliquos deos omneis acciperet conuiuio. Nam hac de re sic
alicubi meminit Homerus:

Seu quia non norat, seu non succurrerat illi:
Acriter est offensa tamen.

Item Euripides:

Calydon quidem hæc Pelopeij regio soli:
Qua parte sæuum spectat aduersa fretum
Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophocles:

Immanis apri triste monstrum, in Oenei
Immisit agros gnata Latonæ dea
Docta eminus missis ferire spiculis.

„ Hæc tibi è plurimis pauca citaui, ut intelligeres, cuiusmodi præterito uiro Di-
„ philum ad cœnam adhibeas, cui & ipsi filium commiseris tuum. Idq; rectè. Est
„ enim iucundus adolescenti, & ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; obsequatur: atq;
„ adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidissem & aliud quiddam. Quod quidem tu
„ si libebit, è Zopyro eius pædagogo uerum esse cognosces. Verũ non conuenit
„ obturbare in nuptijs, neq; accusare quenquam: præsertim criminibus usq; adeo
„ fœdis ac pudendis. Tametsi Diphilus dignus in quem facerem, quippe qui duos
„ iam discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philosophiæ causa reticebo.
Porrò famulo huic mandaui, uti si quam partem dare uelles, uel apri, uel cerui,
uel placentæ, mihi deportandam, ut isthoc pacto te mihi de cœna purgares, ne
reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis missus fuisse uideatur. Hæc amice quũ lege-
rentur, sudor interim utiq; mihi manabat præ pudore, simulq; iã illud quod uul
go dici solitum est, optabam, ut terra mihi dehisceret: quũ uiderem eos qui præ-
sentes aderant ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimum autem
hos, qui nouerant Etæmoclem uirum canum, tantumq; seueritatis præ se feren
tem. Admirabantur igitur, quòd eiusmodi uir esset, hactenus fugisse sese, barba
uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Cæterum Aristænetus mihi quidem
haud uidebatur hominem contemptu negligentiáue præterijsse, uerum quòd

despe-

desperasset, si fuisset inuitatus, unquam adduci posse, ut annueret, utq; ad eiusmodi res se morigerum præberet, eoq; ne tentandum quidem esse putasse. Ergo posteaquàm puer iam legere desijsset, uniuersum conuiuiũ in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos, quòd hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaq; uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etœmocle intẽtum. Porrò Aristænetus quanquam esset sanè perturbatus, uehementerq; consternatus animo, tamen nos iubebat bibere, conans nimirum id quod euenerat commodè uertere, subridẽs interim, ac puerum redire iussit, respondẽs, ea sibi curæ fore. Paulò autem pòst surgens & Zeno clanculum sese abduxit è conuiuio, submonitus à pædagogo, ut discederet, innuente, idq; tanquam patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iamdudum occasionem quæritabat (Nam gestiebat omnino cum Stoicis conflictari, uerum dirumpebatur, quòd non reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur, ansam præbente epistola: Huiusmodi, inquit, facit egregius ille Chrysippus & Zenon ille mirabilis, neq; non Cleanthes, uerbula misera, neq; quicquam præter rogatiunculas, et umbras duntaxat philosophorum. Cæterũ Etœmocles sunt plericq; omnes. Videtis quàm & ipsæ epistolæ graues sint ac seniles. Postremo Aristænetus hic Oeneus est, Etœmocles Diana, Dij boni, quãmbenè auspicata omnia, quamq; congrua celebrandę festiuitati. Ita per Iouem, inquit Hermon, supra hunc accũbens: inaudierat autem, ut opinor, aprum quendam Aristæneto paratũ, ut in conuiuio proponeretur, eoq; putabat nõ intẽpestiuè factam mentionem apri illius Calydonij: per lares Aristænete, fac quàm primum sacri partem mittas, ne senex interim ille fame pereat, tanquam Meleager tabefactus. Tametsi nihil queat acerbum accidere, quandoquidem Chrysippus hæc indifferentia censet esse. Itáne uos Chrysippum nominatis inquit Zenothemis, erigens sese, maximaq; uoce intonans: An ex uno homine, qui non legitimè philosophiam exerceat, nempe præstigiatore isto Etœmocle, Cleantem ac Zenonem metimini, uiros sapientes? At qui tandem estis ipsi uos, qui hæc dicitis: an non tu Hermon Castoris & Pollucis cæsariem, quam habebant auream, circũtondisti? Cuius quidem facti pœnam dabis carnifici traditus. Tu porrò Cleodeme, nónne Sostrati discipuli tui uxorẽ stupraſti? Nónne in adulterio eo deprehensus nefandissima passus es? An non igitur silebitis, cum huiusmodi dedecorũ uobis sitis conscij? Atqui non sum meæ ipsius uxoris leno, Cleodemus inquit, quemadmodũ tu, neq; discipuli diuersantis apud me uiaticũ sustuli, quòd is deposuerat, eoq; facto rapuisse me per Palladem deierãs abnegaui, neq; quaternis drachmis fœnero, neq; discipulos obtorto collo in uincula duco, nisi in tempore mercedem persoluerint. Verũ illud, inquit Zenothemis, haud quaquam possis inficias ire, te Critoni uenenũ quo patrem necaret ministrasse. Atq; interea fortè bibebat, quicquid autem erat in calice reliquũ (erat autem fermè semiplenus) in duos illos profundebat. Porrò conspersus est pariter & Ion, idq; præmij tulit, quòd illis uicinus accumberet, alioqui eo malo non indignus. Hermon igitur demisso uertice merũ è capite abstergebat, eos interim qui præsentes erant attestans, quòd id genus cõtumelijs esset affectus. Cleodemus autem cum non heberet calicem, inuadens primũ conspuebat Zenothemidi: deinde læua comprehensum à barba, plagam in tempus erat illisurus, ac senem fortasse necasset, ni Aristænetus dextram sublatam retinuisset. Is mox transcenso Zenothemide inter utrunq; medius assedit, ut eo ueluti muro dirempti, pacem iuter ipsos agerent. Hæc igitur dũ gerebantur Philon, equidem uaria meo cum animo uoluebam. Primũ illud statim occurrebat: nullũ esse operæprecium, si quis disciplinas perdiscat, ni simul & uitæ rationes, ad id quod est optimum, accommodet atq; componat: cũ uiderem illos qui uerbis alios antecellerent, quàm factis ipsis sese ridiculos exhiberent. Deinde & illud ueniebat in mentem, ne fortè uerum esset, quod uulgo plericq; dictitarẽt, uidelicet

Contentio et pugna philosophorum.

Quomodo et quatenus philosophandũ sit, digressio.

erudi-

eruditionem ā recta ratione bonisq; inſtitutis abducere iſtos, qui ſolos libros ſpectarent, quiq; ſollicitudine curaq; quam illi adferrent, perpetuò tenerentur. Quandoquidem quū ibi tam multi præſentes eſſent philoſophi, ne caſu quidem ullum erat cernere à peccando immunem. Verum alij faciebant turpia, alij dicebant turpiora. Necq; enim iam poteram eorum quæ fiebant culpam, uino autori imputare: mecum reputās, cuiuſmodi eſſent, quæ Etœmocles, necq; cibo necq; potu etiamdum guſtato, ſcripſerat. Ita rerum uices præpoſteræ atq; inuerſæ uidebantur, ſiquidem uidiſſes idiotas illos ſumma cum modeſtia conuiuium agitantes, necq; uino petulantes, necq; indecorè ſeſe gerentes. At ridebant duntaxat & iam damnabant eos opinor, quos dudū ſuſpexerant, ex habitu iudicantes eos alicuius eſſe precij. Contrā ſapientes illi, & in libidinem ferebantur, & conuicijs certabant, & ſupra modū ſeſe potu cibisq; explebant: poſtremo uociferabantur, & ad manus uſq; conſerendas rapiebantur. Cæterum admirādus ille Alcidamas, etiam meiebat ſub oculis omniū, nihil reueritus fœminas. Ac mihi quidem, ſi quis hæc quæ in eo conuiuio gerebantur, rectiſſimè uoluiſſet conferre, ſimillima uidebantur ijs, quæ de Eride dea poëtæ fabulantur: nēpe hanc, quòd non eſſet ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium conuiuium abieciſſe, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortū. Itidem Etœmocles mihi uiſus eſt epiſtola illa, quaſi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorum, quàm Ilias habebat, excitaſſe. Necq; enim finem contentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: quanquam medius inter utrunq; interceſſerat Ariſtænetus. Age, inquit Cleodemus, in præſentiarum quidem ſat eſt, ſi literas neſcire conuincamini: ſed craſtino die uos ulciſcar, quibus cōueniet modis. Reſpondemihi Zenothemi, uel tu, uel elegantiſſimus iſte Diphilus: qua tandem gratia pecuniæ poſſeſſionem inter indifferentia ponendam eſſe cenſetis: cum ex omnibus nil aliud ſpectetis, quàm ut ipſi quàm plurimum pecuniæ poſſideatis? Atq; ob id cauſę, ſemper apud diuites hæretis, fœneratis atq; uſuris incumbitis, necq; non mercede docetis. Rurſum cur uoluptatem deteſtemini, atq; hac de cauſa Epicureos in ius uocetis: cum ipſi uoluptatis gratia, turpiſſima tum facitis, tū patiminī: indignè ferentes, ſi quis uos non uocarit ad cœnam, rurſum ſi uocemini, non ſat eſt tantum uorare ut cibo turgeatis, niſi & famulis tantum donetis. Atq; hæc cum diceret, pariter & linteum reuellere conatus eſt, quod Zenothemidis puer tenebat, omni carnium genere refertum: planeq; futurum erat, ut apertum illud ac ſolutum medium in ſolum abijceret, niſi quia puer non omittebat è manibus gnauiter aduerſus trahentem retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, reſpondeant qua gratia damnent uoluptatem, cum ipſi ſupra cęteros omneis ſtudeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme, reſpondeto, quamobrem diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atque hunc ad modum diutius eſt altercatum, donec Ion capite tandem in apertū prolato: Deſiſtite, inquit, Ego, ſi libet, ſermonum argumenta proponam in medium, conuiuio nuptijſq; digna. Vos porrò citra contentionem uiciſſim, & dicite & auſcultate: quemadmodum & apud Platonem noſtrum, alternis dicendi uicibus res ut plurimum agitatur. Id dictum probabant, cum omnes qui aderāt, tum imprimis Ariſtænetus atq; Eucritus, nimirum in ſpem erecti, fore ut eo pacto ab odioſis illis contentionibus diſcedi poſſet. Et Ariſtænetus priorem in locum ſeſe recepit, iam partam eſſe pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea conuiuij pars, abſolutam cœnam uocāt, ſingulæ ſingulis aues, carnes aprugnæ, pulpa leporina, piſcis Tagenicus, placentę: breuiter illa, quæcunq; liberum eſt, ſeu uelis in aluum condere, ſeu domum aſportare malis. Apponebatur igitur non ſua cuiq; quadrula, uerum Ariſtæneto atq; Eucrito, eadem in parte menſæ, una ambobus communis, ita ut de ſua utriq; parte quæ ſe ſpectaret, eſſet edendum, aut tollendum. Deinde altera Zenothemidi Stoico, & Hermoni Epicureo, &

Redit ad rē, & collatione amplificat.

his

his item inter ipſos communis. Deinceps Cleodemo atq; Ioni. Poſt hos ſponſo ac mihi. Porrò Diphilo duorũ pars appoſita, propterea quòd Zeno iam diſceſſerat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo pòſt, ad intellectum narrationis erunt uſui. PHIL. Meminero ſanè. LVC. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, ſiquidem uidetur. Deinde ubi pauliſper interſiluiſſet: Conueniebat, inquit, fortaſſis, ut apud eiuſmodi uiros de ideis, atque incorporeis ſubſtantijs, deq; animi immortalitate ſermo haberetur, uerum ne mihi contradicãt ij qui diuerſam philoſophię ſectam ſequuntur, de nuptijs dicam, ea quæ congruunt. Atque illud quidem optimum fuerat futurum, ſi nuptijs opus non haberemus, ſed Platonis ac Socratis dogma ſecuti, à fœminarum commercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita feciſſent, ij demum ad abſolutam illam uirtutẽ pertingere potuiſſent. Quòd ſi uiris omnino ducendæ ſint uxores, ut eas iuxta Platonicam ſententiam inter ſe communes habeant, uidelicet quo zelotypiam euitemus. Hæc quum eſſent riſu excepta, ut quæ nimis intempeſtiuè dicerentur, tum Dionyſodorus: Non tu deſines, inquit, barbarica iſta nobis occinere? Nã ubi zelotypiam iſtam reperias, aut apud quem? At tu etiam hiſcere audes, inquit, ſterquilinium? Ad hæc Dionyſodorus, opinor, iam erat cõuicia, quæ conueniebat, regeſturus, uerum grammaticus Iſtiæus uir optimus ille: Deſinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, ſimulq; cœpit legere. Erant autem Elegiaci uerſus hi, ſi ſatis memini:

Nuper Ariſtæneti in ædibus unica ſummo
Nutrita eſt ſtudio diua Cleanthis hera.
Virginibus cunctis reliquis præſtantior una
Vel potior Phœbe, uel potior Venere:
Salue & tu iuuenum ualidiſſime ſponſe ualentum,
Nereo prior, ac fortior Aeacida.
At rurſum uobis hoc carmen ſæpius olim,
Commune ambobus coniugiale canam.

Attentio & cataſceue ad ea quæ ſequũtur.

Hæc ita ut eſt conſentaneum, riſus eſt conſecutus. Reliquum erat, ut cibi tollerentur. Iamq; tollebãt Ariſtęnetus, atq; Eucritus ex his quæ ſibi fuerant propoſita ſuam uterq; partem. Tum ego quę mihi, & Chereas item quæ ſibi erant propoſita. Eundem ad modũ Ion et Cleodemus. Porrò Diphilus etiam Zenonis digreſſi partem tollere parabat: affirmans uni ſibi ea fuiſſe propoſita: atq; hac de cauſa cũ miniſtris dimicabat, ac uicißim inter ſeſe trahebant manibus utrinq; in auem iniectis; non aliter quàm Patrocli cadauer hinc atq; illinc attrahere conantes. Poſtremo uicit ille, atq; abſtulit, plurimũ interim riſum præbens conuiuis: maximè cũ eam ob rem poſtea grauiter ſtomacharetur; perinde quaſi atrociaffectus iniuria. Iam uero Zenothemis atq; Hermon, qui pariter ut dictum eſt, accumbebant: alter ſuperius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliqua quidem, quoniam æqualia fuerant appoſita, citra pugnam ſuſtulerant. Cæterũ auis, quæ iacebat ad Hermonis partem, erat altera paulò pinguior: idq; ita caſu euenerat, opinor. Iamq; ſuam uterq; ſublaturus erat, ibi Zenothemis (ſed tu mihi nunc quãm maximè fac animum aduertas, iam enim ad ipſum negocij caput peruenimus) Zenothemis inquam, omiſſa ea quæ ſeſe ſpectabat, eã quę ante Hermonẽ iacebat, tollere eſt aggreſſus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiuſcula. At ille contrà nitens retinebat, haud ſinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore coorto utrinq; in alterũ irruentes ipſis auibus facies mutuò cædebãt: ac barbis inuicem prehenſis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemũ, puta Hermon: ille uero, nempe Zenothemis, Alcidamantem ac Diphilum. At cęteri quidem ad partes acceſſerunt, partim huius, partim illius, præter unũ Ionem, qui ſeſe neutrũ atq; ancipitem ſeruabat. Cæterum illi inuicem conſerti pugnabant, ac Zenothemis quidem ſcyphũ è menſa ſublatum, eum qui coràm Ariſtæneto ſtabat, abiecit in Hermonem.

Altera pugna, atrocior paulò, ſuperiore.

Atq;

Atq; hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat.
Verum sponsi caput dissecuit, alto grauissimoq; uulnere. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quæ medium in prælium insiliebant: cum primis autem adulescẽ culi mater, cum iam sanguinem eius aspexisset: præterea & spõsa metu territa, prosilijt. Inter hæc Alcidamas strennuum uirum præstitit, cum Zenothemidi ferret opẽ, et illiso suo baculo, Cleodemi quidẽ caluariam, Hermonis uero maxillam comminuit: ad hæc è famulis aliquot opitulari parantes, uulnerauit. Quanquam illi nihil his rebus territi cesserunt. Verum Cleodemus intentato digito Zenothemidi oculum effodit: tum admotus narem mordicus auulsit. Porrò Hermon Diphilum Zenothemidi suppetias ferre conatum, è sponda in terram præcipitem dedit. Sauciatus est & Istiæus grammaticus, dum interuentu suo eos studet dirimere: calice uidelicet in dentes illius illiso, idq; à Cleodemo, cum hunc Diphilum esse credidisset, non Istiæum. Iacebat igitur miser ille, iuxta suum ipsius Homerum, Sanguinem ab ore uomens. Præterea tumultus atq; lachrymarum plena undiq; erant omnia: dum & mulieres eiularent Chæreæ sponso circũfusæ, dumq; alij has studerent compescere. Porrò maxima malorum omnium pars erat Alcidamas, postea quàm semel ad suum rediisset ingenium, feriens, quicunq; fortè in ipsum incidisset. Neq; uero pauci in eo prælio cecidissent, scito, ni baculum is fregisset. Ego porrò iuxta parietem erectus assistens, spectabam omnia, neq; me ei negocio admiscebam, nimirũ Istiæi iam doctus exemplo: quàm esset periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere. Lapithas itaq; Centauros q; uidisses, euerti mensas, effundi sanguinem, proijci scyphos. Demum Alcidamas subuersa lucerna, magnas induxit tenebras. Iamq; res, ut est coniectu facile, atrocior etiam multò esse cœpit, præsertim cum haud esset procliue, luminis copiam alicunde recuperare, sed multa interim ac sæua patrata sunt in tenebris. Põst ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidamas quidem repertus est tibicinæ uestem sustollens, uiq; cum illa congredi pugnans. Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est. Nam ut surrexerat, scyphus è sinu illius elapsus in solum decidit: postea excusans, aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatũ sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodum sollicitè quasi patronum agẽs asseuerabat. His rebus dimissum est conuiuium à lachrymis denuo in ridiculum exitum conuersum, idq; Alcidamantis, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porrò qui erant sauci, sublati farcinæ ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maximè senex ille Zenothemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans: adeo ut Hermon, quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerant excussi, palàm atteſtaretur: Memineris inquiens, õ Zenothemis, nè posthac dolorem in medijs habendum ducas. At sponsus iã uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fasciis reuincto capite, eidem impositus uehiculo, quo sponsam fuerat abducturus. Atque ita miser ille nuptias acerbas celebrarat. Deinde & alijs item Dionicus pro sua uiri remedium adhibuerat. Postremo postquam iam dormierant, asportati sunt, plericq; medijs in uijs uomentes. Cæterum Alcidamas inibi remanebat. Neq; enim ualebant hominem extrudere, posteaquam semel sese in spondam abiecerat, atq; ibi transuersus accubuisset: Hic erat, ò bone Philon, eius exitus conuiuij, de quo rectissimè illud dici possit, quod in fine Tragœdiarum nonnunquam accinitur:

Epilogus chria Euripidis honestatis.

Sunt fortunæ uarij casus.
Plurima quæ haud speraueris unquam
Ea conficiunt numina diuũm.
Rursum quæ certò speraris,
Ea frustratò non contingunt.

Siqui-

Siquidem & hæc planè præter expectationem atque inopinatō exierunt. Præterea & illud iam didici, non esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare conuiuium.

DE SYRIA DEA.

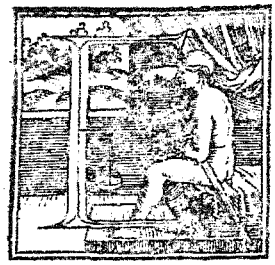
IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

ARgumentum operis ipse titulus indicat. Describit enim Syriæ deæ & templum, & sacra, & effigiem quoq;. Facto narrationis initio à collatione reliquorum templorum, sacrorumq;, quæ in Syria sunt. Ac primum quidem in genere commendat templum deæ huius, à sanctitate, miraculis, & opulentia. Deinde speciatim commemorat, & de origine eius, quando uidelicet, & à quibus conditum tradatur, & quæ nam ipsa Dea esse, à plerisque putetur. Posthæc de æde templi, à quibus ea extructa fuerit, quæ eius forma, qui situs sit. Item de signis ac statuis, quæ tum intra ædem, tum extra uisantur. Postremo autem & de sacerdotibus deæ, de lacu & piscibus sacris, ad quos simulachra deorum, ueluti per pompā quandam, uisendi causſa quotannis exeunt. Præterea & de panegyricis conuentibus, quæ ibi celebrentur, de Gallis & eorum ceremonijs, deq; sacrificandi ritu ac legibus, insertis suo loco & Antiochi, & Cōbabi historijs, quorum alter Stratonicen nouercam amauit: alter, ob euitādam eiusdem rei suſpicionem, sibijpſi uirilia præcidit. Atque in his nonnulla, ut uidelicet illa de arca Noë (quem Lucianus, ut cæteri Græci quoq;, Deucalionem hic uocat.) de Gallorum & sacerdotum purificatione, de uetito porcorum esu, et id genus alia ita traduntur, ut propemodum credi posſit ex Iudæorū obseruationibus ac sacris plerag; illa transſumpta, sed tempore postea usuq; adulterata ac deprauata fuisse. Siue hoc populorum uicinitate atq; commercio factum demus, siue Barbari isti ad eorum exempla, quæ à Iudæis tunc, cum in Assyria captiui erant, uidebant fieri, suos quoq; ritus conformarunt. Assyriorum enim & hæc ciuitas fuit, in qua tā prodigiosa dea culta est, ea parte, quæ Cælesyria à Plinio dicitur, condita. Cuius nomen Stephanus quidem Hieram, hoc est, sacram absolutè, Strabo autem & Plinius iuncta uoce Hierapolim uocant, quod hic Lucianus, Ionica dialecto, qua per totam hanc descriptionem utitur, in polim Hieram, hoc est, ciuitatem sacram per Tmesim diuisit. Eandem autem & Bambycem ijdem, & Edeſſam, quod posterius nomen Strabo addit, & à Syris ipsis Magog, ut Plinius habet, appellari tradunt, ipsamq; deam, quam Lucianus simpliciter Syriam uocat, proprio nomine Atergatim, & à Græcis Derceto quoq; nominari scribunt. Cæterum de Atergatide, non alienum, opinor, fuerit etiam illa huc apponere, quæ apud Athenæum leguntur, quando & ipsa ad uberiorem intellectum eorum, quæ hic à Luciano dicuntur, nonnihil facere uidentur. Verborum eorum sententia hæc est: Antipater Tarsensis, inquit, professione Stoicus, libro περὶ δεισιδαιμονίας, hoc est, de religione, quarto, dici à quibusdam tradit, quòd Gatis Syrorum regina, ita gulæ dedita fuerit, ut per præconem ediderit, nequis piscem aliquem absq; Gatide comederet. Per ignorantiam igitur plerosq; Atergatim ipsam uocare, atq; à piscibus abstinere. Mnasias autem in secundo de Asia ita ait: Mihi quidem Atergatis uidetur regna adeo intolerabilis fuisse, ac multa duriter populis suis imperasse. Ita ut lege quoq; cauerit illis, ne quem piscem ederent, sed ad ipsam afferrent, eo quòd hoc cibi genere delectaretur. Atq; inde etiam in sacrificijs solenne hoc manſisse, ut quoties deam præcarentur, pisces illi argenteos aut aureos offerrent, Sacerdotes uero etiam tota die ueros deæ pisces in mensa paratos ac coctos apponere, elixos pariter et assatos, quos ipsi postea sacerdotes deæ absumāt. Ac paulo pòst idem addit: Atergatis autem, quemadmodum Xanthus ille Lydus tradit, à Mopso quodam Lydo capta, unà cum filio Ichthye in lacu Ascalone contumeliæ causſa, submersa, & à piscibus deuorata est. Hæc Athenæus libro 8. Præterea neq; illud omittendum uidetur, quòd Edeſſam tradit Volaterranus, eam esse urbem, in quam Thobias olim filium suum, ad Gabelum quendam, apud quem pecuniam deposuerat, miſit. Quod, si uerè ab illo traditur, eademq; Edeſſa & Hieropolis dicitur, ut Straboni placet, manifestū ex eo iam apparet, & Iudæos ibi captiuos uixisse, & illorum obseruationum uestigia quoq; quædam eosdem loco hæsisse. Sed hæc in medio relinquamus.

" σιδᾶ ἀτεργάτιν, id est, abſq; Gatide, quæ uerba iuncta Atergatidis nomē fecere.

Proœmiũ ab occasiõe loci



EST in Syria ciuitas, non longè ab Euphrate flumine, uocatur aũt Sacra, et est quoq; sacra Iunonis Assyrię: cęterum nomen hoc, uidet̃ mihi non statim ab initio urbi, cum cõdita est, impositũ fuisse, sed antiquitus quidem aliud fuisse, postea uero, cũ sacra ibi magna subinde peragerentur, in hoc cognomentũ euasisse. De hac igitur ciuitate uenio dicturus, quæcunq; uidelicet in ipsa sunt. Dicam aũt & leges, quibus in sacris utuntur, & solẽnes conuentus, quos celebrant, & sacrificia quę peragunt. Dicam aũt et quęcunq; de illis traduntur, qui templũ hoc consecrarunt, & de æde ipsa, quo pacto cõdita fuerit. Scribo autem Assyrius ipse existens, & eoꝝ quæ narro, alia quidem ipse coràm uidi, alia uero à sacerdotibus edoctus sum. Quæcunq; igitur antiquiora me sunt, ab ijs narrationem incipiam.

Propositio.

Narratio p collationem.

Primi itaq; hominum, quos nos scimus, Aegyptij dicuntur & deoꝝ noticiam percepisse, & templa cõstituisse, lucosq; & conuentus solemnes ædidisse. Primi aũt & nomina sacra intellexerunt, & sermones sacros docuerunt. Deinde uero, non multo tẽpore pòst, ab Aegyptijs Assyrij doctrinam de dijs acceperunt, & sacra templaq; erexerunt, in quibus et simulachra posuerunt, & statuas dedicarunt. Antiquitus aũt etiam apud Aegyptios absq; simulachris & statuis templa erant. Et sunt in Syria quoq; templa, non multò Aegyptijs ætate posteriora, quorum ego plurima ipse uidi, Herculis utiq; æquę uum est, illud uidelicet quod Tyri est; non huius Herculis, quem Græci carminibus celebrant: sed quem ego dico multò uetustior est, & Tyrius heros. Est autem & aliud templum in Phœnicia, magnum, quod Sidonij celebrant, Astartę ut quidem ipsi dicunt. Astarten autem ego puto Lunam esse. Cæterum ut mihi ex sacerdotibus quidam narrauit, Europæ illud est, Cadmi sororis. Hanc autẽ fuisse ferunt Agenoris regis filiam, & postquam amplius non comparuit, Phœnices ipsam templo honorarunt, & sermonem de ea sacrum euulgarunt, quòd uidelicet pulchra cum esset, Iupiter amore eius captus fuerit, & mutata in taurũ forma, rapuerit eam, & in Cretam inde abiens deportarit. Atq; hæc quidem etiam à cæteris Phœnicibus audiui, & nomisma quoq;, quo Sidonij utuntur, Europam habet insidentem tauro, Iouí uidelicet. Cæterum ipsam ædem non omnes confitentur Europæ esse. Habent autem & aliud templum Phœnices, non Assyrium, sed Aegyptium, quod ex Heliopoli in Phœniciam peruenit, quod ego quidem ipse non uidi, sed tamen magnum etiam hoc, & peruetustum est.

Hercules Tyrius.

Astarte.

Venus Byblia

Porrò & Bybli uidi, templum magnum, Veneris Bybliæ cognomento, in quo & ritus quosdam in Adonidem peragunt. Cognoui autem & ipse ritus eos. Dicunt igitur factum illud, quo ab apro percussus Adonis fuit, in sua terra contigisse, & in memoriam rei, uerberantur annis singulis, & lamentantur, & ritus solemnes peragunt. Ac ipsis magni adeo luctus per totam regionem indicuntur. Postquam autem iam uerberandi, ac deplorandi finis factus est, principio quidem inferias Adonidi peragunt, perinde ac mortuo tum existenti, postea autem, sequenti die, & uiuere ipsum dicitant, & in aërem sursum mittunt, & capita detondent, quemadmodum Aegyptij, quando apud ipsos Apis mortuus est. Ex mulieribus autem, quæcunque tonderi non uolunt, talem pœnam exoluunt. Vnum quidem diem, ad quæstum corpore faciendum, prostant. Forum autem illud solum peregrinis exhibetur, & quod inde mercedis auferunt, hoc Veneri in sacrificium datur. Sunt autem ex Byblijs nonnulli, qui dicunt, apud sese humatum esse Osyrim Aegyptium, luctúsque & ritus hosce non Adonidi, sed Osyridi omnes fieri. Dicam autem & unde fidem eius rei sibi faciant. Caput unoquoque anno ex Aegypto Byblum defertur, septem diebus, quantum spacij ex illa in hanc est, enatans. Ac uenti ipsum ferunt diuina quadam remigatione. Vertitur autem nusquam aliò, sed solum Byblium

perfertur

perfertur, & est in summa, mirum quiddam. Et hoc quotis anno fit, quemadmodum & me præsente tũ Bybli, factum est, & caput ipsum spectaui ẽ bapyro effigiatum. Est autem & aliud miraculosum in terra Bybliorum, Fluuius quidam ex Libano monte, in mare defertur, fluuio nomen est Adonis. Hic quotannis cruore inficitur, & colorem amittit, & in mare exiens, ipsum quoque pelagus magna ex parte purpureum efficit, Byblijsq; lugendi tempus indicat. Fabulantur autem quòd illis tum diebus Adonis per Libanum saucietur, & cruor illius in aquam delatus, fluminis colorem mutet, eidemq; nomen præbeat. Atque hæc quidem uulgo dictitant. Cæterum mihi uir quidam Byblius, qui uera dicere uisus est, aliam quandam huius rei causſam narrauit. Dicebat autem hoc pacto: Fluuius hic Adonis, ò hospes, per Libanum defertur. Libanus autem ipse terram habet admodum rubeam. Venti igitur uehementiores illis tum diebus exorientes, terram in fluuium deferunt, quæ tum maximè minio similis est, ea postea illum cruentum uideri facit. Atque ita rei huiusce causa, haudquaquam cruor est, uti ferunt, sed terra. Ac Byblius quidem tantum narrabat. Quòd si autem uera ista dixit, mihi quidem uidetur, diuinus adeo etiam uenti, iste tum ortus incidere. Cæterum ascendi & in Lybanum ex Bybli, itinere unius diei, cum audissem ibi antiquum templum Veneris esse, quod Cinyras dedicasset. Ac uidi sanè templum, eratq; peruetustum. Atque hæc quidem in Syria sunt templa antiqua, & magna. Quæ cum multa adeo sint, nullum tamen, quantum mihi uidetur, maius eo est, quod in Sacra ciuitate habetur. neque etiam ædes alia sanctior, aut terra magis sacra uspiam est. Sunt autem & opera in eo præciosa, & donaria antiqua, & miraculosa multa, & statuę religiosæ, & dij quoque ex ipsis manifestam adeo sui significationem dantes, Siquidem & sudorem ipsis emittunt statuæ, & mouentur, & oracula edunt. Et clamor sæpenumero in æde coortus est, cum templum iam clausum esset, multiq; audierunt. Iam uero & diuitijs inter ea, quæ quidem ipse uidi, primũ atque præcipuum est. Nam multæ afferuntur ipsis opes. tum ex Arabia, tum à Phœnicibus & Babylonijs, & aliæ item ex Cappadocia, & quæcunq; Cilices afferunt, & quæcunque Assyrij. Vidi autem ego, etiam ea quæ secretò in æde posita sunt, uestes uidelicet multas, & alia, quæcunque argento, aut auro sese orsim deputata sunt. Nam festa quidem, & solemnes conuentus haud ullis alijs hominibus æquè multa peraguntur. Porrò inquirenti mihi de annis, quã diu templum hoc duraſſet, & de dea, quam nam ipsi eam esse putarent, multi sermones ferebantur, quorum alij sacri tradebantur, alij aperti ac plani erant, alij contrà ualdè fabuloli: rursum alij Barbari, alij cum Græcis consentientes, quos ego omnes quidem referam, haudquaquam autem approbo. Complures igitur Deucalionem Scytham illum tradunt templum hoc consecrasse, eumputa Deucalionem, cuius temporibus aquarum diluuium fuit. Cæterum de Deucalione, inter Græcos sermonem, quem illi de eo referunt, audiui. Habet autem sermo ille hoc pacto: Hanc hominum generationem, quæ nunc est, ab initio haudquaquam fuisse, sed eam quæ tum fuit, totam interijsse. Hos autem homines, qui nunc sunt, secundi generis esse, eius, quod rursus à Deucalione in tantam multitudinem excreuit. De illis autem hominibus, huiusmodi quædam traduntur: Cum contumelioſi admodum essent, nefaria opera eos perpetrasse. Neque enim iusiurandum obseruasse, neque hospites recepisse, neque supplicum misertos esse. Ob quam rem maximam calamitatem ipsos mox consecutam esse. Statim enim & tellus multam aquam effudit, & imbres magni fuerunt, & flumina solito maiora decurrerunt, & mare quoque in multum ascendit, eo usque, dum omnia aquis inundarent, atque omnes perirent. Deucalion autem solus hominum relictus fuit, in secundam uidelicet

Adonis fluuius.

Hactenus de ijs quæ in reliqua Syria sunt, iã p aptatione ad id, qd' Hierapoli fuit, accedit.

De ætate & conditore templi.

Deucalion & de Diluuio.

generationem, prudentiæ simul & pietatis gratia. Seruatus autem fuit hoc pacto; Arcam quandam magnam, quam ipse habebat, impositis in eam & liberis & uxore sua, conscendit. Cæterum cum ipse ingrederetur, uenerunt eōdem & apri, & equi, & leonum genera, & serpentes, aliaq; quæcunque tellure pascuntur, bina ex unoquoque genere, cuncta. Ille autem recepit ad se omnia, atq; ea ipsum haudquaquam ledebant, sed magna inter eos, Ioue ita dispensante, concordia erat, unaq; in arca omnes nauigabant, quamdiu aqua superabat. Atque hæc quidem de Deucalione, Græci tradunt. De ijs autem quæ mox consecuta sunt, fertur alius quidam sermo, ab ijs qui Sacram incolunt ciuitatem, magna certè admiratione dignus: quòd in ipsorum uidelicet terra, hiatus quidam factus fuerit, ac totam illam aquam absorbuerit. Deucalion autem, ubi hæc ita facta sunt, & aras constituit, & ædem, supra hiatum illum, Iunoni sacram erexit. Ego uero etiam hiatum uidi, & est sub æde illa, admodum exiguus quidam. Verum autem antiquitus etiam maior fuerit, & nunc in tam paruum redactus sit, equidem nescio. Is utiq; quem ego uidi, paruus est: signum autem, quo fidem historiæ huic faciant, hoc peragunt: Bis uno quoque anno ex mari aqua in ædem defertur. Ferunt autem illam non sacerdotes modo, sed tota Syria, & Arabia, & qui trans Euphratem incolunt, multi homines ad mare descendunt, atq; omnes inde aquam afferunt. Ac primo quidem in æde effundunt illam, postea autem in hiatum defluit, recipitq; lacus ille quamnis exiguus immēsam uim aquę.

II. Opinio. Atq; hæc ita facientes, Deucalionem ritum ac legem templi istam instituisse ferunt, ad testandam cladis pariter & beneficij memoriam. Vetustior igitur sermo de templi origine talis quidem fertur. Alij autem Semiramidem, Babyloni amillam, cuius multa passim opera per Asiam extant, etiam hanc sedem consecrasse putant, cæterum non Iunoni, sed matri suæ, cui nomen Derceto fuit. Dercetus autem imaginem in Phœnicia uidi, spectaculum planè peregrinum, altera quidem parte mulierem, altera uero, quātum à femoribus ad imos pedes protenditur, in piscis caudam desinentem. At hęc quæ in Sacra ciuitate est, tota mulier est. Porrò argumenta quibus huic narrationi fidem faciunt, non ita clara habent. Pisces, rem sacram existimant, neq; unquam pisces attingunt. Deinde & aues, alias quidem edunt, columbam autem solam non edūt, sed hæc sacra ipsis est. Et quòd hæc ita fiunt, placet ipsis Dercetūs & Semiramidis gratia fieri: alterum quidem, quòd Derceto piscis formam habet: alterum autem, quòd Semiramis ad postremum in columbam uersa est. At ego ipsam quidem ædem Semiramidis opus esse, fortassis permiserim, Dercetūs autem sacram esse, haudquaquam credo, quando & apud Aegyptios nōnulli sunt, qui piscibus non uescuntur, idq; in gratiam Dercetus minimè faciunt. Fertur aūt & alius sermo sacer,

III. Opinio. quem ego à sapiente quodā uiro audiui: Quòd uidelicet ipsa dea, Rhea sit, templum autem Attæ opus. Porrò Attes, genere quidem Lydus fuit, primus autem sacrorum ritus quibus Rhea coleretur, tradidit. Ac quibus Phryges, & Lydi, & Samothraces in sacris utuntur, ea omnia ab Atte acceperunt. Postquam enim ipsum castrauit Rhea, uiram quidem uirilem agere desijt, formam aūt fœmineam assumpsit, uestemq; muliebrem induit. Atq; ita per omnem terram obambulans, & sacra peragebat passim, & quæ passus esset, narrabat, Rheāq; celebrabat. Inter quæ & in Syriam uenit. Cæterum cū illi, qui trans Euphratē incolunt homines, neq; ipsum, neq; sacra eius reciperent, hoc in loco templū constituit. Ac multa signa adsunt deæ, quæ ipsam Rheam uideri faciunt. Nam & leones ipsam ferunt, & tympanū habet, & coronam in capite turritam gestat, qualem & Lydi Rheam effigiant. Dicebat aūt & de Gallis idem, qui in tēplo sunt, quòd Galli Iunoni quidem haudquaquam, Rheæ aūt castrari soleant, & Atten imitentur. Cæterum hæc mihi cōuenientia quidem uidentur esse, uera aūt non, quoniam de castratione aliam quoq; audiui causam, multa hac fide digniorem.

Dercetus.

Atten uocat, quē alij Attyn tertiā deslin.

Placeat

Placent uero mihi hæc, quæ de templo dicunt, in quibus cum Græcis consentiunt, deam quidem Iunonem putantes esse, ipsum autem opus Dionysij, eius qui ex Semele natus fuit. Nam & Dionysius in Syriam uenit, eo uidelicet itinere, quo in Aethiopiam est profectus. Et sunt multa in templo eius indicia, quæ ipsum autorem comprobant. Inter quæ & uestes Barbaræ, & lapilli Indici, & Elephantorum cornua, quæ ille ex Aethiopia tulit. Etiam Priapi stãt in uestibulis, duo admodum magni, qui tali Epigrammate inscripti sunt: IIII. Opinio.

Hos posui Bacchus tibi Iuno nouerca Priapos.

Ac mihi quidem uel ista sufficiunt. Cæterum dicam & aliud, quo ritu uidelicet Dionysij sacra in æde peragant. Priapos Græci (quos Phallos ipsi dicunt) Dionysio erigunt, in quibus & tale quiddam portant, uiros puta exiguos ex ligno effigiatos, magna uirilia habentes. Vocantur autem Neurospasta hæc. Est igitur & hoc in templo illo. Nam ad dextram ædis partem, sedet exiguus uir ex ære factus, habens uirile magnum. Ac tantum de illo, quod ad conditores templi attinet, tradunt. Iam uero & de æde dicam, & de situ eius, quo pacto ædificata sit, & quisnam illam ædificauerit. Dicunt igitur ædem illam, quæ à principio fuit, haudquaquam eam esse quæ nunc est, sed antiquiorem illam quidem successu temporum collapsam esse, hanc autem quæ nunc est, Stratonices opus esse, uxoris regis Assyriorum. Videtur autem mihi Stratonice illa esse, quæ à prima uigno amata fuit, cuius amorem medici industria deprehendit. Postquam enim ipsum ægritudo hæc inuaserat, dubius animi, propterea quòd illi malum hoc turpe uideretur, silentio rem premens, morbo decumbebat. Iacebat autem nullo quidem certo dolore affectus, ueruntamen & color eius omnino immutabatur, & corpus indies marcescebat, Medicus autem, ut ipsum aspexit, nullũ manifestum morbi indicium præ se ferentem, amorem esse morbum cognouit. Amoris autem occulti multa indicia sunt; oculi uidelicet languentes, & uox, & color, & lachrymæ. Quæ omnia cum ille in hoc animaduertisset, huiusmodi quædam facit. Manu quidem dextera adolescentuli cor tenebat: eos uero, qui in domo erant, omnes intrò in cubiculum, ubi ille decumbebat, uocabat. Ille igitur, cæteris quidem ingredientibus omnibus, cum summa quiete iacebat: at ubi nouerca adueniebat, tum demum & colorem mutare, & sudorem emittere incipiebat, tremoreq; corripiebatur, & ei cor subsultabat. Quæ cum ita fierent, manifesta amoris indicia medico præbebant. Ac ipsum hoc pacto sanitati restituit. Aduocato adolescentis patre, qui admodum tum filij causa sollicitus erat. Hic morbus inquit, haudquaquam morbus est, sed iniuria quædam. Nam ille quidem dolore neutiquam premitur, sed amor ipsum, & uæcordia tenent. Expetit autem ea, quæ illi haudquaquam assequi licet. Vxorem enim meam amat, quam ego minimè dimissurus sum. Atq; hac ille tum prudentia mentiebatur. Pater autem continuò precari cœpit: Per prudentiam ego te tuam, perq; ipsam medicinam obtestor, ne mihi perditum eas filiũ. Non enim sua sponte hoc malo tenetur, sed morbus illi inuito hic accidit. Quare tu nequaquam æmulãdo uelis luctum toti regno conciliare: néue medicus cum sis, hanc homicidij notam inurere medicinæ. Atq; hoc pacto ignarus ille, tamen precabatur. Alter autem respondens ei rursum: Nefaria, inquit, moliris, coniugem meam à me auferre quærens, & homini medico uim faciens. Tu uero quonam pacto ipse affectus esses, si quis uxoris tuę desiderio teneretur, quando nuncista à me postulas? Tũ ille ad hæc respondit: quòd neq; ipse uxori unquam parsurus fuisset, neq; filio salutem inuideret, etiam si nouercæ desiderio teneretur. Neq; enim parem iacturam esse, uxorem, ac filium amittere. Quæ cum medicus audisset: Quid igitur me, inquit, obtestaris. Etenim tuæ ille uxoris desiderio tenetur. Et quæ ego tibi modo dicebam, omnia falsa fuere. Adducitur itaq; hisce pater, ac filio quidem & uxorem relinquit, & regnum. Ipse uero in terram Babyloniam abijt, & ciui-

Quo noie & imagunculæ uocãtur apud Græcos, quæ fidiculis tractæ uel saltãt uel alios motus referunt.

De æde & eius ædificatione.

Stratonice ab Antiochi amor erga illã Medico nomẽ Herasistrato fuit, ut Valer. lib. 5. cap. 7.

tatem ſupra Euphratem, cognominem ipſi, condidit, ubi & mortem poſtea obiit. Atq; hoc quidem pacto tum Medicus amorem cognouit, & curauit. Stratonice uero hæc, cum adhuc priori marito cohabitaret, ſomnium tale uidit: Viſa eſt ei Iuno, iubere ædem illam in Sacra ciuitate extruere ſibi, &, ſi minus pareret, multa malaq; ipſi comminari. Illa uero, principio quidem nullam ſomnij huius rationem habuit. Poſtea autem, ut ipſam grauis morbus corripuit, & uiro uiſionem expoſuit, & Iunonem placare cœpit, ædemq; ſe illam conditurum eſſe promiſit. Ac ſtatim ubi conualuit, maritus ipſam in Sacram ciuitatem miſit, cum ipſa autem unà & pecunias & exercitum magnum, partim ædificandi cauſa, partim etiam ſecuritatis gratia. Vocato autem quopiam ex amicis, homine aduleſcente, admodum formoſo, cui nomen erat Combabo: Ego te, inquit, Combabe, utpote probum ex omnibus amicis diligo maximè, & cum ob prudentiam, tū ob beneuolentiam erga me tuam, quam & præſtitiſti, laudo in primis. In præſentia autem opus mihi eſt magna fide: quare te uolo cū uxore mea hinc profectum, & ædificium abſoluere mihi, & ſacra peragere, & exercitui præeſſe. Cæterum ubi reuerſus fueris, magnis à nobis honoribus afficieris. Ad hęc igitur Combabus, ſtatim precari cœpit, multis obteſtans regem, ne ſe mitteret, néue ſibi crederet pecuniam, multò ſuis facultatibus maiorem: deinde & uxorem, & opus ſacrum. Cæterum illud formidabat, ne quando progreſſu temporis, zelotypia erga Stratonicen ipſi pareretur, ut quam ſolus inde abducturus erat. Cæterum ubi illum haudquaquam permouit, ſupplicare iterum cœpit, quo ſibi ſpacium ſeptem dierum permitteret, ac deinde, ubi ea perfeciſſet, quibus maximè opus haberet, ablegaret. Quod cum facile impetraſſet, domum ſuam abit, & procidens interram, huiuſcemodi quædam cum fletu eiulauit: O me miſerum, quo mihi hac fide? quo mihi autem uia iſta, quam nunc poſtremū aſpiciam? Adoleſcens equidem ego, & cum muliere formoſa proficiſcar? Hæc mihi magna uero calamitas erit, niſi omnem mali cauſſam à me amoueam. Quare neceſſe eſt, magnum peragere me facinus, quod mihi metum omnem hunc ſub leuet ac curet. Hæc ita effatus, ſe ipſum inutilem ac mancum reddidit, amputatisq; uirilibus, in anguſtū quoddam uaſculum ea incluſit, myrrha pariter et melle, aliſq; odoramentis additis. Deinde ubi & annulo, quem geſtare ſolebat, obſignaſſet illud, uulnus curabat. Poſtea uero cū ipſi iam tempus uideretur, ut proficiſceretur, ad regem ueniens, multis aliis præſentibus dat illi pariter & uaſculum, & dicit in hunc modum: Hoc ego uaſculum, Domine, inter præcioſiſſima domi repoſitū habui, idq; in primis amabam. Nunc autem, quando magnum adeo iter ingredior, apud te deponam. Tu uero fac, ut tutum ac cuſtoditum mihi præſtes. Nam hoc auro potius mihi eſt, eodemq; precio cum anima ipſum æſtimo. Vt poſtquam rediero, ſaluum & incolume iterum recipiam. Ille uero acceptum altero quoq; annulo obſignauit, & quæſtoribus aſſeruandum & cuſtodiendum tradidit. Combabus igitur poſt illa ſecurum iter peragebat. Cæterum cum iam ad Sacram ciuitatē ueniſſent, ædem ſumma cura extruxerunt; atq; ipſis dum in opere ſunt, anni tres elabuntur. Intra quos illa, quæ Combabus tantopere metuerat, euenere. Nam Stratonice, poſtq; ille multo iam tempore cum ea conuerſaretur, amare illum cœpit, mox etiam grauiter in illum ex amore inſaniit. Et ferunt, qui Sacram ciuitatem incolunt, Iunonem eius rei cauſam extitiſſe. Ac Combabum quidem ut bonum uirum, haudquaquam latuiſſe, Stratonicen autem ultam eſſe, eò quòd non ſtatim ac facile ædem illam promiſiſſet. Porrò illa principio quidem modeſtè ac temperanter ſe gerebat, morbūq; celabat, poſtea uero ubi malum illi hoc in maius, quàm ut tegi ſilentio poſſet, accreuit, manifeſtè adeo conficiebatur, flebatq; continuè, ac Combabam uocabat. Atq; illitum omnia Combabus erat. Poſtremo aūt cum inopia conſilij, nullū huic malo remedium inueniret, honeſtam atq; idoneam compellandi illius uiā quærere cœpit.

Redit ad inſtitutam narrationem.

Alia digreſſio de Cōbabo, & amore Stratonices, & quo pacto ille pudicicia & innocentiam ſuā redemerit.

cœpit. Proinde, cũ alteri quidem ulli, amorem fateri abhorreret, ipsa autem aggredi illum coram uerecundia prohiberetur, huiuscemodi quædam animo cogitare cœpit, ut postquam uidelicet uino sese inebriasset, in colloquiũ cum illo ueniret. Pariter autem cum uino ingrediente, & loquendi fiducia accedit, & non impetrasse, quod postularis, non ita magnus pudor est, sed eorũ quæ aguntur, singula in oblitionem retrò abeunt. Postquam igitur apud se ista constituerat, faciebat quoq; & cũ cœna peracta discessissent, ad ædes, in quibus Combabus diuertebatur, ueniens, obtestabaturq; illũ, & genua eius prehensabat, & amorẽ fatebatur. Ille autem orationem eius ægrè ac difficulter admittebat, ipsumq; opus detrectabat, denicq; & ebrietatem illi exprobrabat. At uero cum illa nescio quod magnũ malum in se ipsam facturam esse se minitaretur, adductus metu, totam illi rem manifestã fecit, & quicquid à se ipse passus esset, enarrauit, ipsumq; opus in lucem protulit. Videns igitur Stratonice, ea quæ nunquã futura putaret, à furore quidem illo in præsens ita destitit, amoris aũt haudquaquam oblita est, sed per omnia conuersando illi, hanc quasi quandam consolationẽ amoris, cuius effectũ consequi nequiuerat, quærebat. Est aũt amor hic in Sacra ciuitate, & etiam nunc durat, ut Gallos quidem concupiscant mulieres, et uicissim Galli in mulieres depereant, neq; tamen quisquã zelotypia siue æmulatione aliqua cõmoueatur, sed ipsis res hæc in primis sacra censetur. Porrò hæc in Sacra ciuitate circa Stratonicen ita gesta, regem haudquaq; latuere. Sed cõplures uenientes, accusabant illos, & quæ facta essent, cõmemorabant. Quocirca dolore accensus ab opere, quanquam adhuc imperfecto, Combabũ reuocauit. Alij aũt sermonẽ quendam neutiquam uerũ recensent, q uidelicet Stratonice, postquã ea conse qui, quæ experiuerat, non potuisset, ipsa ad uirũ scribens, Combabũ ultrò accusarit, tanq; qui ad stuprũ ipsam sollicitasset. Et quod Græci de Sthenobœa dicũt, & de Phędra Cretenſi, hoc idem & Assyrij de Stratonice confitentur. Ego quidem igitur neq; Sthenobœã credo, neq; Phędrã talia perpetrasse, si modo Hyppolytum Phędra uerè amauit, sed hęc in medio, ita ut sunt, relinquamus. Cęterum ubi nuncius in Sacram ciuitatẽ peruenit, Combabus & causam reuocationis agnouit, & animo fidente ad regẽ abijt: nã illi defensio domi relicta erat. Ac uenientẽ ipsum continuò rex cõprehendi iussit, & in custodia tenuit. Postea aũt præsentibus amicis, qui tũ quoq; unà adfuerant, quando Cõbabus emittebatur adductũ illum in mediũ, accusare cœpit, adulteriumq; & intemperantiã uitę obiecit. Admodum autẽ grauiter cõmotus, & fidem inuocabat, & amicitiam, dicens, tripliciter Combabũ iniuriam fecisse, ut qui & adulteriũ commisisset, & fidem fregisset, & in deam impius fuisset, in cuius opere huiuscemodi perpetrasset. Multi autẽ astantes, coarguebant ipsum, quòd uidelicet manifestè uidissent, ipsos mutuo congredientes. Omnibus itaq; postremo uidebatur quàm primũ morte afficiendus esse Combabus, ut qui capitalia peregisset. Ille uero hactenus quidem stabat, nihil dicens. Postquam autem ad supplicium & cædem iam ducebatur, tum demum loqui cœpit, & depositum uasculum repopoſcit, illud addens, quòd non contumeliæ, aut nuptiarum causſa interficeret ipsum rex, sed quòd ea, quæ abiens apud illum deposuisset, hoc pacto retinere cuperet. Ad hæc igitur rex, uocato quæstore, iussit afferre ea, quæ custodienda ei tradidisset. Ille ubi attulit, resignato Combabus sigillo, ea quæ inclusa fuerant, commonstrauit, & quæ ipse passus esset, exposuit, atque ita dixit: Nimirum ista, ò rex, ueritus ego, quando me primum ad hoc iter suscipiendum mittebas, inuitus ibam, ac postquam magna necessitate à te compulsus fui, talia peregi, utilia quidem domino, mihi uero non ita felicia ac bona. At uero talis cum sim, tamen contumeliæ in uirum coniugem accusor. Ille autem ad hæc stupefactus, amplexatus pariter ipsum est, & dixit: O Combabe, cur magnum hoc malum perpetrasti? cur autem teipsum indigno adeo facinore solus uirorum deformasti?

Non ita prorſum laudo hæc,ô infelix,qui talia quidem ſuſtinuiſti,qualia utinã neq; te pati, neq; me aſpicere unquam contigiſſet. Neq; enim iſta apologia mihi opus erat. Verũtamen quando deus quiſpiam hæc ita uoluit,principio quidem tibi ultio ã nobis erit,mors uidelicet ipſorum ſycophantarũ: poſtea autem maxima dona tibi uenient,aurumq; multum,& argentũ immenſum,& ueſtes Aſſyriæ,& equi regij. Accedes autem ad nos inuocatus,neq; te quiſquam ã noſtro conſpectu prohibebit,ne ſi cum uxore quidem unã concumbam. Atq; hæc quidem dixit pariter & fecit. Ac illi quidem continuò ad ſupplicium & cædem ducebantur,huic autem dona dabantur,amicicia q; hæc maxima conciliata fuit. Videbatur autem nullus Aſſyriorum amplius Combabo, neq; ſapientia, neq; felicitate ſimilis eſſe. Poſtea uero cum poſtulaſſet, ut ſibi liceret ædem, quantũ eius reliquum erat,abſoluere, imperfectam enim ipſam reliquerat, rurſum mittebatur,ac ædem quidem ille abſoluit, & reliquam ætatem ibi peregit. Dedit autem illi rex,uirtutis pariter & beneficentiæ cauſa,ut æreus in templo ſtatueretur. Stat itaq; præmij & honoris cauſa in templo Combabus æreus, Hermoclis Rhodij opus,forma quidem mulieri ſimilis,ueſtitum autem uirilem geres. Feruntur autem & amici illius, ij qui maximè erga ipſum beneuolentia affecti fuere,in ſolatium eius,quod paſſus ille fuit,eiuſdem affectionis ſocietatem ultrò ſibi elegiſſe. Nam & ſeipſos caſtrarunt,& eandem cum illo uiuendi conſuetudinem tenuerunt. Alij autem inter ſermones ſacros,de hoc facto ita tradunt dicentes. Quòd Iuno,quum amaret Combabum,multis caſtrandi cupiditatem in mentem immiſerit, ne uidelicet ſolus ille ob uirilitatem amiſſam lugeret. Cæterum conſuetudo illa,poſtquam ſemel cœpit,etiam nunc manet,et multi quotannis in templo hoc caſtrantur,& emaſculantur,ſiue Combabum hoc pacto conſolantes,ſiue etiam Iunoni gratificantes. Caſtrantur autem illi,ueſtitum uero uirilem amplius non habent,ſed & muliebria indumenta gerunt, operamq; multierum perficiunt. Cæterum ut ego audiui, refertur & huius rei cauſa in Combabum. Nam illi etiam hoc accidiſſe traditur. Peregrina quædam mulier ad ſolennem conuẽtum ueniens, cum uidiſſet & corpore formoſum eſſe,& ueſtem præterea uirilem habere illum,magno eius amore capta eſt. Poſtea autem ubi cognouit euiratum atq; inutilem eſſe, ſibi ipſi mortem conſciuit. Ob quæ Combabus mœrore affectus,quòd ea quæ ad Venerem pertinent, infeliciter illi cederent,ueſtem muliebrem induit, ne qua mulier poſthac eodem modo deciperetur. Et hæc cauſa eſt, cur Galli ueſte muliebri utuntur. Ac de Combabo quidem,tantum mihi dictum ſit. De Gallis autem iterum in ſequentibus mentionem faciam, puta de caſtratione ipſorum,quo pacto execentur,et de ſepultura, quali ſepeliantur: præterea & cuius gratia in templum non ingrediantur. Prius autem animus mihi eſt,& de poſitu ædis dicere, & de magnitudine, atq; igitur dicam. Locus quidem ipſe,in quo templum conſecratũ eſt, modicus quidam collis eſt, Iacet autem in media quaſi ciuitate, cingiturq; muro duplici, quorum alter quidem uetuſtus eſt, alter autem non ita multò ante noſtram ætatem factus. Veſtibula uero templi uerſus Aquilonem uentum ſeorſim directa ſunt, altitudine centum propẽ paſſuum. In his & Priapi ſtant, quos Dionyſius dedicauit, trecentorum etiam iſti circiter paſſuum. In horum unum uir quiſpiam ſingulis annis bis aſcendit,habitatq; in ſummitate eius per tempus ſeptem dierum. Aſcenſus autem iſtius cauſſa, talis refertur: Complures quidem putant, quòd in ſublimi cũ dijs ſermone conferat,& toti Syriæ bona ab illis poſtulet. Nam illos ex propinquo preces facilius exaudire. Cæteris autem placet, etiam hæc Deucalionis gratia fieri,in memoriam eius calamitatis,quãdo homines paſſim in montes,& in altiſſimas arborum aſcenderunt,aquarum inundationem metuentes. Mihi quidem igitur etiam iſta non ſatis ueriſimilia uidentur. Exiſtimo enim certè Dionyſio ipſos etiam iſta facere. Coniecturam autem inde capio,

Redit ad rẽ, & de poſitu ædis commemorat.

De cõſcenſoribus Phallorum.

Phal-

Phallos (siue Priapos) quicunq; Dionysio erigunt, in ipsis, etiam uiros quosdam ligneos collocant, cuius id autem gratia, in præsentia non dicam. Videtur mihi itaq; etiam hic, ad imitationem lignei illius uiri ascendere. Porrò ascensus iste in hunc modum illi fit. Cathena longa seipsum pariter & Priapum circundat. Deinde ascendit in ligna quędam ex ipso Priapo prominentia, spacio, quantum ad summum capiendum pedem sufficit. Ascendens autem pariter & cathenam utrinq; attollit, hanc perinde ut auriga habenas, moderans. Quòd si uero quispiam istud non uidet, uidit autem eos, qui palmas conscendunt, siue in Arabia, siue in Aegypto, siue alio aliquo loco, intelligit facile, quod dico. Cæterum postquam ad summum peruenit, aliam quandam cathenam, quam ipse secum habet, demittens, longam quidem illam, attrahit sursum, quæcunque libet, ligna uidelicet, & uestes, & uasa, ex quibus sedem componens, perinde ac nidum aliquem, in illa se collocat, manetq; ad id tempus dierum, quod dixi. Multi autem uenientes, aurumq; & argentum, quidam etiam æs afferunt, deinde ante illum appositis atque ibi relictis illis abeunt, unusquisque nomen suum edentes. Astans autem alius quidam, sursum renunciat. Ille igitur accepto nomine, preces pro unoquoque facit, precando autem pariter & æreum quoddam tintinabulum pulsat, quod motum, grauiter atque aspere sonat. Dormit autem haud quaquam, nam si somnus ipsum capiat aliquando, Scorpius ascendens, excitat ipsum, atque indigne afficit. Et hæc illi pœna somni proposita est. Quæ igitur de scorpio tradunt, sacra quidem sunt, & dijs conuenientia: utrum autem uera sint, dicere non possum. Cæterum quantum mihi uidetur, non parum ad uigilantiam conducit & cadendi metus. Ac de conscensoribus Priapi tantum dixisse satis est. Porrò ædes ipsa ad solem quidem aspicit orientem. Forma autem & opere talis est, quales sunt, quas in Ionia ædes ædificant. Basis magna protenditur, altitudine duorum passuum, suprà quam ædes posita est, ascensus autem in ipsam lapideus est, non ita longus, Verum ubi ascenderis, admirationem quidem & porticus ante ædem non paruam præbet, ianuisq; exornata aureis est. Intus autem ipsa ædes auro multo resplendet, & tectum totum aureum est. Odorem autem effragrat diuinum quendam, qualis fertur & terræ Arabiæ esse. Ac tibi à longè ascendenti, auram aspirat admodum suauem, & si rursus inde abeas, haudquaquam cessat, sed & uestes tuæ in longum usque eandem retinent, & tu in perpetuum quasi quandam memoriam eius tecum referes. Cæterum ipsa ædes intus simplex non est, sed & penetrale quoddam alterum intra se factum habet, in quod & ipsum ascensus modicus est. Foribus autem exornatum non est, sed ex aduerso totum patet. In magnam igitur ædem, omnibus ingredi licet, in penetrale autem siue cellam illam solis sacerdotibus, neque uero neque ijs omnibus, sed illis tantum, qui diuini maximè sunt, quibusq; omnis cura & studium, in templum impenditur. In hoc autem adyto simulachra deorum posita sunt, Iunonis uidelicet, & quem Iouem existentem, ipsi alio nescio quo nomine appellant: ambo autem aurei sunt, amboq; sedentes finguntur. Sed Iunonem quidem leones portant, Iuppiter autem tauris insidet. Atque adeo & Iouis quidem simulachrum per omnia Ioui assimilatum est, & capite, & oculis, & sedendi habitu: neque ipsum alteri, ne si uelis quidem, assimilare potueris. Iuno autem si propius contempleris, haudquaquam unius speciei formam præ se fert. Nam in uniuersum quidem, quod uerè dixeris, Iuno est. Cæterum habet quippiam, & Mineruę, & Veneris, & Lunæ, & Rheæ, & Nemesis, & Parcarum. Ac altera quidē manu sceptrum tenet, altera autem colum, & in capite radios gerit, & turrim, & cæstū habet, quo solam Venerem, cognomento cœlestē exornant: foris aūt & aliud illi aurū circumpositum est, & lapilli ualdè prętiosi, quos & alij quidem candidi, alij

Scorpius sacer.

Descriptio interioris ædis.

Simulachra Iouis & Iunonis.

Hoc est, Vranum de qua supra.

alíj autem cœrulei, multi uero etiam rufi. Præterea autem & Sardonyches multi & Hyacinthi & Smaragi, quæ omnia afferunt Aegyptij, & Indi, & Aethiopes, & Medi, & Armenij, & Babylonij. Quod igitur maximè memorabile eſt, id dicam: Lapidem in capite gerit, qui Lychnis uocatur. Nomen autem illi dedit operis effectus reſpondens. Ab hoc multus fulgor noctu reſplendet, totaq; ædes ab eo, perinde atq; lucernis, collucet. Interdiu autem ipſum quidem lumẽ emarceſcit, ſpeciem autem præ ſe fert admodum igneam. Iam uero & aliud admiratione dignũ in ipſo ſigno deæ eſt. Si exaduerſo ſtetteris, ad te aſpicit, quòd ſi inde tranſeas, uiſu te ſequitur, & ſi alius quiſpiam aliunde ipſam intuetur, eadem erga illum quoq; facit. Porrò in medio inter utrumq;, aliud quoddam ſimulachrum ſtat, aureum. Cæteris haudquaquã ſimile, formam quidem propriam nõn habet, aliorum autem deorum ſpecies gerit. Vocatur autem ſignum etiam ab ipſis Aſſyrijs, neq; illi nomen aliquod proprium poſuere: ſed neq; de generatione ipſius, neq; de ſpecie quicquam dicunt. Atq; ipſum alij quidem ad Dionyſium, alij ad Deucalionem, alij ad Semiramiden referunt. Quando enim & in uertice eius columba aurea inſidet, ob eam uidelicet rem tradunt Semiramidis illud ſignum eſſe. Proficiſcitur autem bis quotannis ad mare, ad afferendam aquam eam, de qua dixi. In ipſa autem æde ad ſiniſtram ingredienti, ſtat principio ſolium Solis, ipſius autem effigies non adeſt. Solius enim Solis & Lunę ſimulachra nõ exhibent, Cuius autem gratia faciendũ ita putent, didici id quoq; ego. Nam cæteris quidem dijs fas eſſe aiunt, ſimulachra fieri, neq; enim illorum ſpecies aut formas manifeſtas omnibus apparere, Solem autem & Lunam omnibus eſſe manifeſtas, neq; quenquam illos nõ uidere. Quare quam nã cauſſam illorum effigiendorum eſſe, cum in aëre appareant? Ac poſt ſolium hoc, ſignũ Apollinis poſitum eſt, non quale uulgo conſueuit fieri. Nam cæteri quidem omnes, Apollinem & iuuenem puant, & cum prima lanugine effingunt. Soli autem iſti Apollinis barbati ſimulachrum effigiant. Atque hoc facientes, ſibi ipſi laudi ducunt, Græcos autem reprehendunt, & alios, quicunq; Apollinem puerum fingunt, & colunt. Cauſſa uero ipſis uidetur inſcitia magna, eſſe, cur imperfectæ deorũ formæ ac ſpecies fingantur. Nam iuuenem eſſe ipſi adhuc imperfectum exiſtimant. Cæterum & aliud quiddam nouum Apollini ſuo affingunt. Soli enim Apollinem ueſtibus exornant. De operibus autem ipſius, multa quidem dicere poſſim, ſed tamen ea modo dicam, quæ maximè admiratione digna ſunt. Principio itaq; oraculi mentionem faciam. Atque oracula quidem multa tum apud Græcos, tum apud Aegyptios ſunt, multa autem & in Africa & in Aſia item multa, ſed illa quidem neq; abſq; ſacerdotibus neq; abſque interpretibus reſponſa dant. Hic autem Apollo & ipſe per ſe mouetur, & uaticinia ad plenum uſq;, per ſe peragit. Modus autem eorum talis eſt. Poſtquam illi placitum eſt uaticinari, in ſede ſua primum mouetur, ſacerdotes autem ipſum cõtinuò in ſublime attollunt: quòd ſi non attollant, ille & ſudorem emittit, & ſe in mediũ etiam emouet. At poſtquam illi ſubeuntes portant ipſum, tum & illos ſecum agit, circum circa uertendo ſeſe, & ab alio in alium ſubinde tranſilit. Poſtremo princeps ſacerdotum ſupplicans, interrogat illum de omnibus rebus. Ille uero ſi quid non uult fieri, retrò recedit: contrà autem ſi quid approbat, agit in anteriorem partem geſtantes, perinde ac ſi currus habenas moderaretur: atq; ita illi colligunt oracula, & neq; ſacram rem ullam, neque priuatam abſq; hoc gerunt. Prædicit autem illis & de anno, & de tempeſtatibus omnibus, & quando amplius futuri non ſint. Prædicit item & de ſigno illo, quando proficiſci illud oporteat, profectionem eam de qua dixi. Dicam autem & aliud, quod me præſente fecit: Sacerdotes, attollentes ipſum, ferebant: ille autem illos quidem in terra infrà reliquit, ipſe uero in aëre ſolus ferebatur. Porrò autem poſt Apollinem ſimulachrum Atlantis eſt. Deinde Mercurij, & Lucinæ, atq; hæc quidem intra

Solium Solis & Lunæ.

Apollo, & quo pacto uaticinetur.

ædem ita exornat[illegible]unt: foris autem ara quoq; posita est magna ærea, atq; ibi eti am alia simulachra innumera ærea regum & sacerdotum. Recẽsebo autem quæ mihi maximẽ memoratu digna uidentur. Ad sinistram ædis, Semiramidis sig num stat, æ[illegible]a ipsam dextera demonstrantis, Stat autem talem ob caussam: Hominibu[illegible]scunq; Syriam incolunt, legem illa tulerat, ut se, ceu deam colerent, cæte[illegible]n autem deorum, atq; ipsius etiam Iunonis nullam rationem haberent. A[illegible]illi tum ita faciebant. Postea autem ubi deorum indignatione & morbi uenerunt, & clades, aliaq; mala, ab insania destitit, sesecq; mortalem agnouit, ac subditis iterum præcepit, ut ad Iunonem conuerterentur. Ob eam igitur caussam adhuc tali specie stat, indicans aduenientibus Iunonem colendam esse, secq; ipsam non amplius deam esse, sed illam confitens. Vidi autem & Helenæ simulachrum ibi, & Hecubæ, & Andromaches, & Paridis, & Hectoris, & Achillis. Vidi itidem & Nirei formam, filij Aglaiæ, & Philomelam, & Prognen, adhuc dum mulieres, & ipsum Tereum in auem iam conuersum. Præterea & aliud Semiramidis simulachrum, & Combabi, id de quo iam antea dixi, & Stratonices, admodum pulchrum, & Alexandri, ipsi illi simile. Iuxtà autem & Sardanapalus stabat, alia quadam forma, aliaq; etiam ueste exornatus. Intra septa autem templi, liberi ac diis consecrati pascebantur, boues magni, & equi, & aquilæ, & ursi, & leones, atque illi homines haudquaquam ledunt, sed omnes & sacri sunt, & mansueti. Sacerdotes autem ipsis multi eligantur, quorum alij quidem hostias mactant, alij autem libamenta afferunt, rursus alij Flammiferi uocantur, & alij aræ ministri. Mea autem ætate plures etiam trecentis ad sacrificia uentitare solebant. Vestis autem illis tota candida est, & pileum in capite gestant. Summus autem sacerdos alius ac nouus unoquoque anno surrogatur. Solusq; hic purpuream uestem gerit, & tiara aurea redimitur. Est autem & alia multitudo hominum sacrorum, tibicinum uidelicet, & fistulatorum, & Gallorum, & præterea mulieres furibundæ ac mente captæ. Sacrificium autem bis quotidie peragitur, ad quod omnes ueniunt. Ioui quidem igitur cum silentio sacrificant, neque cantantes, neque tibia modulantes. At postquam Iunoni primitias celebrant, & uoce modulantur, & tibiis canunt, & tintinabula pulsant. Ac de ea re planum mihi dicere nihil potuerunt. Est autem lacus ibi, non ita longè à templo, in quo pisces sacri aluntur, multi ac uarij. nascuntur autem ipsorum nonnulli admodum magni, atque ij nomina quoque habent, & cum uocantur, præsto ueniunt. Meis autem temporibus erat quidam inter ipsos aurum ferens. Cæterum in pinna, opus istud aureum ipsorum suspendebatur, atque ego illum sæpenumero uidi, & habebat opus illud. Altitudo autem lacus magna est, quanquam ego experimentum eius non ceperim. Dicunt autem etiam ducentorum amplius passuum esse. Cæterum in medio ipsius ara lapidea stat. Putares autem si eximprouiso uideres, & natare illam, & in summa aqua uehi, & multi ita existimant. Mihi uero uidetur columna subesse magna, aramq; sustinere. Semper autem sertis coronata est & odoribus crematur. Ac multi quotidie precandi caussa ad ipsam enatantes, coronas portant. Fiunt autem ibidem & conuentus solemnes maximi, uocanturq; descensus in lacum, quoniam in iis ad lacum deorũ simulachra omnia descendunt: inter quæ Iuno prima aduenit, piscium gratia, ne Iupitet illos primus aspiciat. Nam si hoc fiat, ferunt omnes illos emori. Atq; ideo ille quidem uadit inspecturus. Iuno autem anteriore loco stans, & prohibet ipsum, & precibus obtestando, dimittit. Maximi uero conuentus ipsis illi sunt, quòd solenni instituto ad mare conueniunt: sed ego de illis, certum ac planum aliquid dicere nõ possum, necq; enim ipse eò ueni, necq; unquam profectionis istius, periculũ feci. Quę uero redeuntes faciunt, uidi, eaq; commemorabo. Vas unusquisque aqua repletum portat, idq; cera obsignatur. Nemo autem suũ ipse resoluens effundit, sed

Quæ extra ædem sunt.

Semiramidis statua.

De Sacerdotibus.

Lacus extra templũ sacer

De Panegyricis conuentibus.

I.

II.

gallus

gallus quidam facer eſt, habitat autem ad lacum, qui poſtquam uaſa illorum accepit, & ſigillum inſpexit, mercede quoq; accepta, & uinculum reſoluit, & cerã repoſcit. Et multæ adeo minæ ex hoc ſacro Gallo accumulantur. Atque hinc in ædem ipſi ferentes, poſtquam libarunt, ac ſacrificarunt, retrò domum reuertuntur. Feſtorum autem omnium, quæ noui, maximum incipiente uere peragũt, atq; illud pyram alij, alij autem facem appellãt. Sacrificium autem in eo tale perficiunt: Arbores magnas cedentes, intra ſeptum templi collocãt. poſtea autem adducentes capras & oues, aliaq; animantia bruta ex arboribus illis ſuſpendũt, inter hæc autem & uolucres, & ueſtes, & aurea, argenteaq; opera collocant. ac poſtquam omnia perfectè ac ritè compoſuerunt, deorum ſimulacra circum arbores portant, atq; exinde pyram accendunt, illa autem cõtinuò omnia crematur. Ad hoc feſtum multi homines aduenium, cum ex Syria, tum ex circumiacentibus oris omnibus, afferuntq; & ſua quique deorum ſimulachra, & ſigna quæ ad imitationem illorum ſinguli facta habent. Diebus autem hiſce ſolemnibus, multitudo quidem ad templum congregatur. Galli autem frequentes, & ij quos dixi, homines ſacrati peragũt ſacrificia, uulneranturq; cubitibus, & inter ga à ſe mutuò uerberantur. Multi autem aſtantes ipſis tibijs accinunt, & tympana pulſant, alij autem diuinitus inſpirata, ſacraq; carmina cantãt. Atq; hoc opus extra ædem peragitur, neque ingrediuntur in ædem, quicunq; iſta faciunt. Hiſce diebus & Galli fiunt. Poſtquã enim cæteri tibijs canunt, & ſacrificia peragunt, ad multos alios interea furor iſte peruenit; & multi, qui ad ſpectaculum ſolummodo uenerant, poſtea eadem fecere. Recenſebo autem & quæ faciunt. Adoleſcens quicunq; fortè ad hoc paratus uenit, abiectis ueſtibus magna uoce in medium progreditur, atq; enſem diſtringit (Hæc autem multis annis, ut mihi uidetur, per hoc ſteterunt.) Accepto autem eo continuò ſeipſum ſecat, curritq; per urbem, & manibus ea quæ reſecuit, portat. In quamcunq; autem domũ hæc abijcit, ex ea & ueſtem fœmineam, & ornatum muliebrem accipit. Atque hæc quidem in caſtrationibus faciunt. Quando autem moriuntur Galli, haud quaquam eandem cum cæteris ſepeliendi rationem habent. Sed poſtquã Gallus quiſpiam mortuus eſt, ſocij ſublatum ipſum in ſuburbana efferunt. Ibi depoſito ipſo, & feretro quo elatus fuit, lapides ſuperne injiciũt: atq; hæc poſtquam fecerant, retro domum abeunt. Obſeruato autem ſeptem dierum numero, exinde in templum ingrediuntur. Nam ſi antea ac citius ingrediantur, nephas faciunt. Legibus autem ad hęc utuntur talibus. Si quis ipſorum, cadauer aliquod aſpexerit, illo die ad templum non accedit. Poſtero autem, ubi ſeipſum purgando luſtrauit, ingreditur. Eorum autem qui ex familia mortui ſunt, unuſquiſque non niſi poſt triginta dierum numerum, raſoq; capite, ingreditur. Antea uero quàm hoc fecerunt, fas illis introire non eſt. Immolant autem boues maſculoſq; & fœminas, præterea capras & oues, ſues autem ſolos pro ſceleratis habentes, neq; ſacrificant, neq; manducant. Alij autem eos non ſceleratos, ſed ſacros exiſtimant. Præterea ex auibus columba ipſis uidetur res ſanctiſſima eſſe, & ne tangere quidem ipſam fas habent. Quòd ſi quando inuiti etiam attingunt, ſcelerati & execrabiles illo tum die habentur. Ob quam rem & compaſcuæ ipſis ſunt, & ad domos ipſorum ueniunt, & plerunq; in terra paſcuntur. Porrò autem & illa dicam quæ ab ijs, qui ad conuentus ſolemnes ueniunt, factitantur. Vir quiſpiã quando primum in Sacram ciuitatem abit, caput ille quidem, & ſupercilia tondere ſolet, poſtea autem mactata oue, cætera quidem in fruſta concidit, & conuiuatur, uellus autem humi ſternens, ſuper hoc in genua procumbit. Pedes autẽ & caput animantis, ſuo ipſius capiti imponit, & ſimul precando, poſtulat, ut præſens ſacrificium acceptum ſit, maiuſq; aliud in poſterum pollicetur. His ita peractis, caput ſuum corona induit, itidemq; aliorum omnium, qui eandem cũ ipſo uiam proficiſcuntur, atq; ita attollens ſe, ex terra ſua proficiſcitur, utens & frigi-

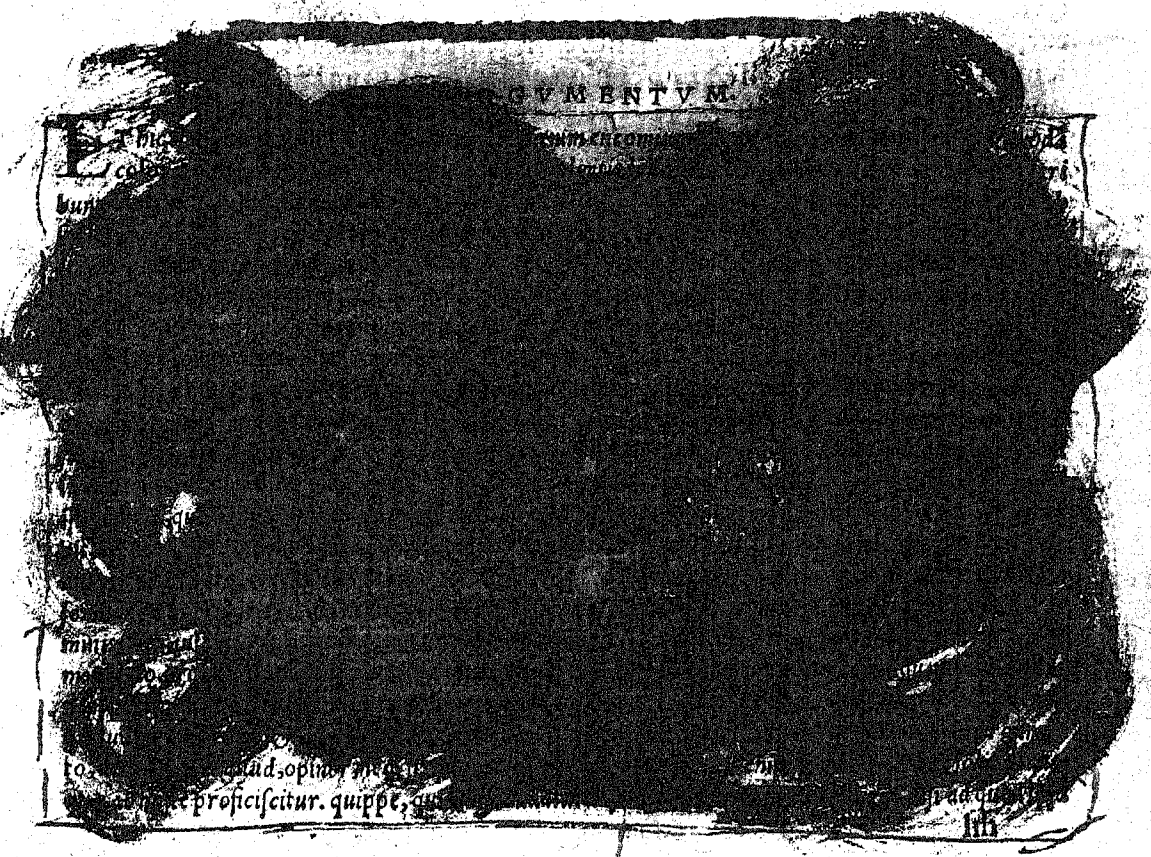
Redit ad Gallos, et de eorum caſtratione, & cæteris ceremoniis tradit.

De ritu ſacrificiorum.

dis

dis aquis, lauandi cauſſa pariter, & potus, & omnino humi quoq; dormiens. Neque enim fas illi eſt conſcendere lectum, donec iter illud peregerit, domumq; ſuam reuerſus iterum fuerit. In Sacra autem ciuitate recipit ipſum publicus hoſpes ignotum. Certi enim uniuſcuiuſq; ciuitatis hoſpites ibi ſunt, & quod ex patria cuiuſq; uenit, id denuo apud ſe recipit. Appellantur autem ab Aſſyriis iſti doctores, quoniam ipſis omina exponunt & enarrant. Sacrificant autem non in ipſo templo, ſed poſtquam adduxit ad altare hoſtiam, libatione inſuper facta rurſus eandem domum ducit. Deinde uero ubi rediit, ſecum ipſe domi ſacrificat, & precatur. Eſt autem & alius quidam ſacrificandi ritus talis. Poſtquam animalia immolationi deſtinata coronarunt, ex ueſtibulis templi ea demittunt, illa uero præcipitata, ex caſu moriũtur. Quidam autem & pueros ſuos ex eodem loco demittunt, non tamẽ eodem modo quo pecudes, ſed in peram ſiue ſaccum incluſos, manu deducunt, Simul autem & acerbè increpantes illos, dicendo q̃ non pueri, ſed boues ſint. Certis autem notis compunguntur omnes, alij quidẽ in uola manus, alij autem in ceruice. Et inde eſt, quòd cuncti Aſſyrij notas inuſtas habent. Faciunt autem & aliud quiddam, in quo cum ſolis Græcorum Trazenijs conſentiunt. Dicam autem etiam quæ illi faciunt: Trazenij uirginibus & adoleſcentibus legem ſtatuerunt, ne quis ipſorum connubio ſeſe illigaret, priuſquam Hyppolito comas totondiſſent, faciuntq; hoc pacto. Idem igitur & in Sacra ciuitate fit. Ac adoleſcentes quidem, barbas ſuas conſecrant. Iuuenibus autem capillos ſacros à natiuitate uſq; conſecratos demittunt, quos poſtquam in templo ſunt, reſecant, & in uaſa depoſita, alij quidem argentea, multi uero etiam aurea in æde affigunt atq; abeunt, inſcripto uniuſcuiuſq; nomine. Atque hoc ego quoq;, cum iuuenis adhuc eſſem, feci, & in templo meus capillus adhuc meum nomen reſtat.

DEMOSTHENIS ENCOMIVM.



A Narratione orditur, qua occasionem encomij exponit.



VM in porticu deambularem, exeunti ad ſiniſtram die 15. paulò ante meridiem, fortè ſe mihi Therſagoras offert, ex iſtimo eum pleriſq; noſtrum notum eſſe, puſillus eſt, naſo aquilo, ferè candidus, uirili ſpecie. Hunc cum procul accedentem uiderem, dixi: Hic Therſagoras poëta eſt. Et interrogaui quorſum aut unde iret. Ille inquit, domo ſe huc ueniſſe. Num inquam deambulandi gratia? Tum ille: Omitte hoc interrogare, nocte intempeſta ſurrexi, ut ad Homeri natalem carmen ei dedicarem. Præclarè inquam, facis, quòd illi ſtudes gratiam inſtitutionis referre. Hoc cũ inſtituiſſem, ait ille, huc ueni, neq; animaduerti me deambulationem ad meridiem uſq; produxiſſe. Tum ego: et mihi opus eſt deambulatione. Sed ille multo antè, inquit, oportuit me illum ſalutare, monſtrabat autem manu Homerum, Scitis enim in templo Ptolomæi ad dexteram collocatum eſſe, prolixa coma inſignem, ad hunc, inquit, eundum mihi eſt, ut eũ ſalutem, ut orem, ut mihi magnam uerſuum copiam largiatur. Ego contrà, inquam, ſi quid uotis proficitur, & ego iam olim Demoſtheni obſtrepo, ut mihi ſuppeditet orationem ad natalem eius ornãdum. Si igitur ſatis erit uota facere, adiunge me tibi ſocium, nam commune inquit, lucrũ aufferre cupimus. THER. Ego inquit, habeo poëma lucubratum hac nocte & hodie, quod Homero propter beneuolentiam dedicaturus ſum. Nam diuino quodam furore commotus ad poëticam rapior, ut iudicabis ipſe. Gero enim mecum libellum in hoc paratum, ut oſtendam ſodalibus, cum in aliquem ocioſum incidero. LVC. O te felicem inquam, qui uideris mihi perinde facere, atq; aliquis, qui poſtquam curſu uicit in ſtadio, redit abluto puluere, ut oblectet ſe ſpectando, & cum luctatore iocatur, expectante ut iam in certamen uocetur. Cui reſpondet ille, at paulo antè, cũ à meta procurrendum eſſet, non erat ocium ad iocandum. Sic tu uelut in curſu poëtico uictor, facis me ludos ac delicias, metuentem ſtadij fortunam. THERS. Scilicet ait ille ridens, quaſi rem difficilem ſuſceperis. LVC. Fortaſſis inquam, Demoſthenes uidetur tibi indignus, qui ad Homerum cõferatur, & uideri uis in argumento graui, ac difficili poſuiſſe operam, cum Homerum laudaſti, me uero exiſtimas leue argumentum de Demoſthene ſumpſiſſe. THERS. Cauillaris inquit ille, nam ego nolim heroas illos inter ſe committere, tametſi magis faueo Homero. LVC. Benè inquam, an non putas me Demoſtheni magis fauere? Sed quoniam non recuſas hac de re mecum colloqui, apparet te ſolam poëticam admirari, & ſolutam orationem prorſus contemnere, ſicut eques peditem præteruectus aſpernatur. THER. Tum ille, dij prohibeant, ne ſic inſaniam, tametſi non leui furore opus eſt ijs, qui ad poëticas fores accedunt. Verum & Oratoribus opus eſt afflatu quodam diuino, ad efficiendam orationem non humilem aut frigidam. Nec enim hoc ignoro, ac ſæpe me comparatio, cum aliorum oratorum, tum Demoſthenis cum Homero delectat, cum ſimilẽ uideo uim, acerbitatem & impetum. Vt Homerus Agamemnonem appellat uinolentum, ita Demoſthenes in Philippi ebrietatem, ſaltationes, petulantiam inuehitur. Et quale illud eſt apud Poëtam: Vnum augurium optimũ eſt, pugnare pro patria, tale illud eſt apud Demoſthenem: Oportet bonos uiros bona cum ſpe ſuſcipere defenſionem Reip. Et illud: Forſitan ipſe ſenex deploret talia Peleus. Simile eſt huic ſententiæ: Quã grauiter ingemiſcerent illi fortes uiri, qui, pptergloriã & patriæ libertatẽ in acie perierũt. Confero & magna ui fluentẽ Pythonis orationẽ ad hybernas niues, quas ſimilis oratio Vlyſſis eſſe ſcribit. Et illud

I Encomij pars. Collatio Homeri & Demoſthenis. et primo aũ ad ingenij uirtutes attinet. et hic obiter obſerua, quid in autoribus potiſſimum obſeruandũ ſit.

Ni foret hæc hominum natura obnoxia morti.

Simile est huic loco: Omnes homines natura morti obnoxij sunt, etiamsi quispiam conetur se incluſum in caueam ſeruare. Denicq; infinitæ ſunt ſimiles utriuſque ſententiæ. Delectant autem me & affectus, tum uehementiores, tum leniores, & orationis uarietates, & metaphoræ tædium leuantes, & tempeſtiui ex digreſſionibus reditus, & concinnæ collationes, denique totius urbanitas orationis. Et mihi ſæpe uiſum eſt (necq enim diſſimulanda eſt ueritas) plus eſſe grauitatis in Demoſthene caſtigante ſegniciem ſuorum ciuium magna libertate, cq; in Homero, cum Achiuos Achaidas appellat. Et Græcorum Tragœdias grandiore ſono repreſentat, quã Homerus, qui fingit colloquia in mediis pugnis, & certamina iactu lapidis dirimit. Sæpe etiam apud Demoſthenem membra ſuos habent numeros ac menſuras, quales ſunt in poëtica. Sicut neque deſunt in Homero antitheſes, comparia, figuræ aſperiores aut candidiores. Nam ingenia uidentur ſua ſponte ſimiles uirtutes, etiam in diſſimilibus ſtudijs gignere. Quare igitur tuam Calliopen aſpernarer? Quamuis autem hanc ualdè admirer, tamen mea cauſſa duplo plus habet negocij, quàm Demoſthenis encomium: non ob illam cauſſam, quia mihi carmen ſcribendum eſt, ſed etiam propter argumentum, nullam habeo materiam ſatis ſplendidam ad inchoandas laudes præter ipſam poëticam, cætera ſunt ignota, patria, genus, ætas: nam ſi hæc nota eſſent, nullæ extitiſſent inde diſſenſiones. Alij patriam ei aſſignant urbem Ionicam Colophona, alij Cumam, alij Chium, nonnulli Smyrnam, quidam Thebas Aegyptias, & innumeras alias. Patrem Mæonem Lydum aut fluuium, Matrem Melanopen, aut aliquam nympham, ſiquidem humanum genus ignoratur. Alij exiſtimant eum temporibus heroicis fuiſſe, alij Ionicis: nec ſatis conſtat, utrum Heſiodus ſit antiquior. Quidam etiam contendunt prius ei nomen Melliſſigenæ fuiſſe, quàm hoc quod nunc in uſu eſt Homeri. Nec de fortuna eius aliquid conſtat, de paupertate, de cæcitate, ut ſatius eſſet fortaſſe omittere iſta, cum ſint ignota. Valdè igitur anguſta erit Encomij materia, ſi nullæ res geſtæ, & carmen tantum laudandum erit, & ſapientia ex uerſibus æſtimanda. Tibi uero ampliſſima materia ad manum, & in promptu eſt dicendi de rebus certis & celebratiſſimis: tantum uerbis opus eſt, tanquam condimento ad obſonium parato. Quid enim non magnum & ſplendidum fortuna Demoſtheni conceſſit? Quid non celebratiſſimum? nonne patria Athenæ opulentæ & nobiles, & Græciæ propugnaculum? Quòd ſi mihi Athenæ contigiſſent, poëtica conſuetudine recitarem amores deorum, iudicia, commigrationes, dona, Eleuſinem. Porrò de legibus, iudicijs, concionibus, Pyræeo, colonijs, trophæis, terra mariq; partis, ne Demoſthenes quidem ipſe pro dignitate dixerit. Ex his magna mihi copia ſuppeteret. Idq; encomium non exiſtimarem prætermittendum eſſe, cum in præceptis laudationum hoc contineatur, ut laudes ex patriæ ornamentis cumulentur. Iſocrates Helenæ præconio inſeruit Theſeum. Poëtis uero conceſſa eſt maxima libertas. Sed tu fortaſſis irrideri te metuis, ſi initium orationis iuſto grandius ſit, & uereris ne quis iuxta prouerbium dicat: Epigramma maius eſſe calatho, Itaque etiamſi omittam Athenas, occurret pater præfectus claſſis, aureum, ut Pindarus ait, fundamentum. Nulla enim Athenis maior dignitas eſt, quàm præfectura claſſis. Quòd uero extinctus eſt Demoſthene adhuc puero, non eſt calamitas iudicanda, ſed gloriæ occaſio, retegens generoſam indolem. Iam Homeri inſtitutionem & ſtudia nuſquam legimus, ſed ſtatim oportet nos attingere poëmata eius, cum de educatione, decq; ſtudijs eius nullæ extent hiſtoriæ, Necq; licet fingere eum à Muſis acceſſiſſe poëticam, ſicut de Heſiodi Lauro ferunt, quæ ocioſis paſtoribus poeticam inſpirabat. Tu uero Calliſtratum habes, & longum & magnificum catalogum, Alcidamantem, Iſocratem, Iſæum, Eubulidem, Et cum innumeræ

II. *Collatio eorũ quæ perſonis accidunt, in quibus Demoſthenem præfert.*

Antitheſis Demoſthenis.

Patria.

Et hic obiter uide, qd in eo comijs ſequẽdum.

Parentes.

Educatio & ſtudia.

illecebræ Athenis ad se inuitent, etiam illos qui sunt in custodia patrum, cumq; adolescētia per se proclíuis sit ad uoluptatem, ac Demosthenilíceret propter tutorum negligentiam uoluptates sequi, tamen continuit eum amor uirtutis ac doctrinæ, & duxit non ad Phrynæ ianuam, sed Aristotelis, Theophrasti, Xenocratis, Platonis. Hic poteris philosophari, duplicem amorem esse in animis humanis, alterum marí ortum, uarium, ferocem, scilicet, uenereos fluctus in animo, qui mouentur exæstuantibus cupiditatibus iuuenum, naturam planè marinam: alter amor est aurea cathena cœlo demissa. Hic non habet faces aut tela, quæ faciant lethalia uulnera, sed bonum furorem immittit mentibus, quæ sunt cognatæ dijs, incitantem ad natiuam & incorruptam pulchritudinis formam comprehendendam. Omnia hæc amorí facilia fuerunt, tonsuræ, latebræ subterraneæ specuum, corrigere linguæ uicia, actionem in ætate uirili discere, exercere memoriam, adsuefacere animum ad contemnendos populi fremitus, continuare studia per diem & noctem. Vnde quis nescit, qualis extiterit orator Demosthenes? quomodo orationem uerbis & sententijs ornauerit, argumentis adsperserit adfectus, quantus in copia splendor sit, quanta uis & impetus, quanta uerecundia & parsimonia sit in uerbis & sententijs, quanta uarietas figurarum. Itaque Leosthenes inquit, solum illum ex omni Oratorum numero uiuam orationem habuisse, non fabricatam malleo. Non enim componebat orationes ebrius, ut Callisthenes Aeschylum ait Tragœdias inter pocula scripsisse, cum uino incaluisset. At Demosthenes scribens aliquid, aquam bibebat. Et extat hac de re Demadis iocus, qui dixit alios ad aquam dicere, Demosthenem uero etiam scribere ad aquam. Et Pytheas inquit, orationem Demosthenis lucernam olere. Hunc campum habes, ait ille, de Demosthene dicendi. qui conueniet etiam ad meum argumentum, cum erit de poëtica Homeri dicendum. Sed postea transibis ad benefacta, & liberalitatem & dignitatem, quam in Repub. adsecutus est. Hic cum iret connecteretq; reliqua, plura dicturum ego interpellaui, ac ridens inquam. LVCI. Hauris ne modo tanquam balneator, ut reliqua oratione perfundas mihi aures? THERS. Etiam inquit ille, congiaria, ludos ex propríjs facultatibus ultrò factos, instructas naues, murum, fossam, redemptos captiuos, uirgines dotatas, consilia optima in Repub. legationes, leges. LVCI. Cumq; incidisset in magnitudinem rerum gestarum, cœpí ridere hominem supercilia contrahentem & timentem, ne deficeret eum oratio de rebus gestis Demosthenis. At fortasse me, inquam, putas unum ex omnibus, qui eloquentiæ dederunt operam, nihil audisse de rebus gestis Demosthenis? THERS. Imò, ait ille, opus est nobis mutuo auxilio in scribendo, quemadmodum paulo antè dicebas. Verum nisi fortasse aliter affectus es, existimo tibi perstringi oculos fulgore Demosthenicæ gloriæ, nec posse te tam claram lucem inspicere. Mihi quidem accidit hoc initio in Homero. Penè igitur abieceram argumentum, quia non potui intueri, postea nescio quomodo recepi in manus, & paulatim assuefeci oculos, ne reformidarent aspectū, neue quisquam me accusare possit cæcutientem in sole nothum gentis Homericæ. Quanquam tua causa facilior est, quàm mea. Nam cum in Homero nihil præter poëticam laudare possimus, tota illa laus simul in animo concipienda est. Tibi uero cum totum Demosthenem consideras, ingens copia se offert, ut dubites huc ne an illuc te uertas, nec possis statuere quid primum sumere uelis, sicut delicati in Syracusanis mensis, aut auidi spectatores & auditores, cū uaria spectacula et carmina offeruntur, dubitant quo potissimum applicent animum. Itaq; opinor te ex alio in aliud desilire, nec posse in una re cōmorari, cum te subinde alia ad se rapiant, uidelicet, natura liberalis, ingeniū ardens, tēperantia, eloquentia, magnitudo animi in rebus gerendis, multa & præclara facinora, fortunæ despicientia, iustitia,

De amore duplici ex Platonis sympo-sium.

Res publicæ gestæ.

Amplificatio rerū Demosthenis p dubitationē & concertationem.

iuſticia, humanitas, fides, audacia, prudentia, ſingulæ actiones in Repub. For taſſe hinc intuens decreta, legationes, contiones, leges: inde claſſes, Eubœam, Megara, Bœotiam, Chium, Rhodum, Helleſpontum, Byſantium, dubitabis quo te potiſſimum uertas in tanta copia, cum in unaquaq; re emineat peculiare quiddam laude dignum. Vt igitur Pindarus alicubi dubitat, multa uidens ſibi propoſita eſſe, cum inquit:

Num mea Iſmenum Meliámue nympham,
Seu magis Cadmum, genus aut uirorum
Dentibus ſæui genitum Draconis
Carmina dicent?
Seu canam Thebas, celebré ſue pugnas
Herculis? ſeu Bache tuos honores?
Seu prius nunc Harmoniæ puellæ
Dicam hymenæos?

Idem tibi accidet, ut dubites, utrum orationes an res geſtas, aut eloquentiam, aut doctrinam, aut autoritatem, aut mortem uiri ſumas laudandam. Verum nõ erraueris quicquid ſumes. Si ſolam eloquentiam elegeris, argumentum copioſum habebis. Hic ſatis erit eum cum Pericle conferre. Nam illius fulgura, tonitrua, & aculeos relictos in animis audientium, fama tantum accepimus, ſed nullæ extant eius orationes. Quare conſtat eas præter actionem nullam habuiſſe ſolidam aut durabilem laudem, quæ promereretur admirationẽ apud poſteros. At Demoſthenis ſcripta extant, ſed hoc relinquam tibi dicendum, ſi hoc argumentum tractaueris. Si cõuerteris te ad mores eius, & ad res geſtas, poteris excerpere unum locum, aut ad ſummum duos, hi tibi ampliſſimam materiam ſuppeditabunt. Res enim ſunt ſplendidiſſimæ. Quòd ſi non uis totum argumentum pertractare, ſumes partem aliquam Homeri exemplo, qui heroas ex partibus laudat, prædicat pedes, aut caput, aut comam, aut ueſtes, aut clypeum. Et ne diſ quidem huiuſmodi laudes aſpernantur, ſumptas à telis, arcu, clypeo, nedum ab aliqua corporis aut animæ parte. Beneficia uero deorum nemo complecti ſemel poteſt. Itaq; nec Demoſthenes ægrè feret, ſi uirtutes eius non comprehenderis una oratione. Nam ne ipſe quidem ſuas laudes omnes una oratione complecti poſſet. LVC. Hæc dicentem Therſagoram interpellaui. Ac puto inquam, hæc te narrare, ut eloquentiam tuam apud me oſtentes, cum initio tantum uolueris declarare, quantus poẽta ſis, nunc oſtendis etiam quantum in ſoluta oratione ualeas. THER. Tum ille: Volui, inquit, hoc argumentum percurrere, cum uiderem te ſegniorem eſſe, ſi tamẽ cura pauliſper remiſſa audires me poẽma meum recitantem. LVC. Ego uero reſpondi illum nõ facere operæ pretium, ac uide inquam, ne magis etiam perturbatum me dimittas. THER. Tum ille: Facile remedium erit, ſi nondum etiã tibi ſatisfactum eſt. LVC. At neſcis, inquam, quæ res me angat. Deinde ut medicus ignorans morbi genus, aliena remedia adhibebis. Tu enim inſtituiſti me iuuare tanquam rudem aliquem, & nunc primum ad hæc ſtudia accedentem, uerum hæc mihi iã olim detrita ſunt. Proinde remedia tua nihil ad meam ſollicitudinem faciunt. THER. At hoc inquit, remedium fuerit: Trita uia tutiſſima eſt. LVCI. Mihi uero diuerſum inquam, placebat. Aiũt Cyrenaicum quendam philoſophum ſe aurigantem Platoni oſtentaſſe ante Academiam, quòd in eadem orbita ſubinde duceret & reduceret currum, nihil deerrans, ut ueſtigia tantum unius perpetui curſus uiderentur. Ego contrà ſtudeo tritam uiam, & ueteta ueſtigia effugere. Verum difficile eſt, nouam uiam relicta ueteri excogitare. THERS. Ad hæc Therſagoras ait: Placet igitur Paſſonis conſilium. LVC. Quod, inquam. Non enim audiui. THER. Tum ille: Ferunt quendam cum Paſſone pactum eſſe, ut equum pingeret uolutantem ſe, iſte currentem pinxit, & circa equum exuſcitatum puluerẽ,

Epanodos.

Eloquentia. I.

Res geſtæ. II.

Interpellatio qua ad ſequẽtẽ ac nouã eius partẽ uiam ſternit. Tacitè aũt et conſiliũ ſuũ detegere uidetur, quo in hoc encomio ſcribendo uſus eſt.

Cumq; astaret apud pingentem ille, qui locauerat equum pingendum, & cum pictore expostularet, quia aliud pactus esset, exhibet pictor tabulam puero, & iubet inuertere, ac picturam illi ostendere: ita uidebatur equus in tergo iacere, secq; uolutare. LVC. Festiuè inquam, uerum putas me tot annis non sæpe conatum esse, ut materiam uerterem? Ego uero multifariam uertiac reuerti, & uereor ne mihi ad extremum accidat idem quod Proteo. THERS. Quid nam ait ille? LVC. Hic fertur consumptis omnibus formis, quas solebat induere, uidelicet, bestiarum, plantarum, elementorum, rursus penuria peregrinæ formæ Proteus factus. THERS. Tu inquit ille, magis uarias formas excogitas quàm Proteus ut effugias meam recitationem. LVC. Ego uero inquam libenter præbebo me auditorem, & ejiciam curam excogitandæ orationis ex animo. Forsan enim cum lecto poëmate desines partum tuum curare, me quoque parturientem adiuuabis. Itaq; cum peruicissem tandem, sedimus in proximo saxo. Hic ego audio recitantem egregium poëma. At inter legendum repente uelut furore perci tus, clauso libro: auffer, inquit, mercedē huius auscultatiōis, sicut Athenis portulæ dabantur in concionibus ac iudicijs. Sed uide etiam atq; etiam, ut gratiam mihi habeas. Egó ne, inquam, gratiam habeam, cum nondum intelligam quid dicas? Verum quid est quod promittis? THERS. Incidi, ait ille, in domesticos commentarios regum Macedoniæ, quæ res incredibilem mihi lætitiam attulit: quare librum illum non sine magno negocio mihi comparaui, huius mihi iā uenit in mentem. Continet autem cum reliquam interiorem Antipatri uitam, tum etiam quædam de Demosthene, quæ cupidè lecturus uideris. LVC. Ego uero iam, inquam, refero gratiam pro Euangelio, dabo tibi operā reliquos uersus recitanti, neq; dimittam donec promissum præstiteris. Nam ut Homeri encomio magnificè me delectasti, ita delectabis haud dubiè & Demosthenis encomio. Postquā igitur perlegit reliquos uersus, paulisper ibi commorati sumus donec pro poëmate debitas laudes rependerem. Deinde ad ædes Thersagoræ imus, ibi uix tandem reperit librum, sed reperit tamen, quem ego accipiens domum redij: et cum legissem, decreui nihil mutare, sed totam historiam uobis ad uerbum recitare. Non enim minor honos habetur Aesculapio cum Alisodemi & Sophoclis uersus ei decantantur, si desit nouum poëma sacrificantibus. Et Baccho iam olim desijt mos noua poëmata faciendi: sed alijs composita non minorem gratiam merentur, his qui ea tempestiuè proferunt ad Bacchum celebrandum. Liber autem hæc continebat (licet enim mihi interdum addere commentarium. Narratio autem libri erit) Sic igitur ait, Antipatro indicatum esse quòd adesset Archias. Verum si quis adolescentium hoc ignorat, Archias fuit is cui rex mandauerat exules capere. Habebat & de Demosthene mandatum, ut nulla ui adhibita persuaderet ei, ut ex Calauria discedens, ad Antipatrū ueniret. Porrò Antipater in tantā spem erectus anxiè expectabat Demosthenis aduentum. Quare cum audiuisset Archiam ex Calauria uenire, mox iussit eum introò uocari. Postquam ingressus est, sed ipse liber narret ista. ARCH. Salue Antipater. ANTI. Quid ni saluus sim siquidem Demosthenem adducis. ARCH. Adduco ut potui, nam urnam adueho in qua sunt exuuiæ Demosthenis. ANT. Magna de spe deiectus sum, quid enim mihi cum urna & ossibus, si non cōtigit Demosthenes? ARCH. Non fuit possibile rex uiuum in hostium potestatem redigere. ANTI. Cur non in Bœotia aut hic accepistis aurum ad eum corrumpendum? ARCH. Nos uero citius Byzantium ui aut machinis, quàm Demosthenem auro expugnaremus. ANTI. Ego Parmenio, si quis Athenienſis in consilijs Reipub. pluris facit me quàm patriam, huic argentum offerre soleo, amicicia non offero. Si quis autem propter patriam mihi inimicus est, aduersus hunc bellum gero, ut aduersus arcem, mœnia, portus, fossam. Admiror autem uirtutem, & urbem beatam esse duco, cui talis ciuis contigit. At proditores, cum eorum

Nouum paraſceue laudū Demoſthenis

Alia confirmatio laudū Demoſthenis à confeßione hoſtis.

Videtur hic deeſſe quæſtiam.

rum opera non indigeo amplius, perdere cupio. Illum autem incorruptum ciuem malim apud me habere, quàm equitatum Illyricum, aut quicquid est mercenariorum militum. Nec postpono his eloquentiam ac prudentiam talis uiri. Cum hæc ad Parmenionem dixisset, rursus me[illegible] loqui cœpit. ARCH. Ego curaui diligenter eos, qui cum Diopithe Athenas missi sunt. ANTIP. Tu uero nobis ab Atheniensi duce aut milite metuis? Triremes, Piræeus, portus, nugæ sunt. Quid enim facerent homines in spectaculis, ludis, cõuiuijs uitam omnem cõsumentes? Si unus Demosthenes nõ fuisset Athenis, facilius potiti essemus urbe quàm Thebis aut Thessalia, dolo, ui, opprimentes & corrumpentes. Verũ unus ille uigilat in omnes intentus occasiones, & nostros obseruat impetus, & instructus est aduersus nostra consilia. Nunquam fallere nec; insidiando, neque agendo, nec; consulendo possumus. Hic uelut murus est aut scopulus obsistẽs, quo minus omnia primo impetu capiamus. Nam quantum in ipso fuit, non potuissemus Amphipoli, non Olyntho, non Phocensibus, non Pylo, non Cherroneso, non ora Hellesponti potiri. Ille inuitos incitat, et tanquam mandragora sopitos expergefacit, ac uelut secans & urens castigat ignauiam summa libertate, nihil ad gratiam dicens. Publicas pecunias quæ antea dissipabantur in ludis, cõfert in stipendium, conscribit classem, quæ penè perierat confusione ueterum tributorum. Et urbem, quæ iam nihil generosum cogitabat, tantum sportulas & sesquidenarios captabat, restituit in pristinam dignitatem, & excitauit fractos & abiectos ciues ad imitationem gloriæ maiorum, & rerum ad Marathonem & Salaminem gestarum. Et Græcos inter se societate & fœderibus deuinxit. Hic non potest falli, non arte decipi: corrumpi uero nõ magis potest, quàm Aristides à rege Persarum corrumpi potuit. Hunc igitur Antipater magis formidare oportuit, quàm omnes triremes & uniuersam classem. Quod enim apud ueteres Athenienses Themistocles & Pericles fuerunt, id nunc est istis Demosthenes, prudentia par Themistocli, magnitudine animi Pericli. Itaq; redegit in ipsorum potestatem Eubœam, Megara, oram, Hellesponti, Bœotiam. Et felicitèr accidit, quòd Athenienses Charetem, Diopithen, & Proxenum, & similes quosdam præficiunt exercitui, Demosthenem uero domi retinent in suggestu. Quòd si hic in potestate haberet arma, naues, exercitus, occasiones rei benè gerendæ, & pecuniam, uererer ne de Macedonia iam periclitaremur. Nunc enim decretis tantum pugnans, nos undiq; adoritur, occupat, conficit pecuniam, exercitus. Sed cur non comprehendistis uiuum? ARCH. Cepimus uiuum. ANTI. Num in itinere extinctus est? ARCH. Non, sed in Calauria, ubi erat. ANTI. Forsan hoc accidit negligentia uestra, quia non benè tractastis hominem? ARCH. Imò non fuit in potestate nostra. ANTI. Quid ais? mera sunt ænigmata quæ dicis, uiuum cepistis, nec tamen fuit in potestate uestra. Non mandasti initio, ne quis eiuim afferret? ARCH. Nihil profuit, quòd nemo eiuim attulit. Hoc enim curæ nobis fuit. ANTI. Non accidit igitur uestra negligentia, sed fortasse uos ipsi interfecistis eum. ARCH. Non interfecimus: nec; opus erat ei uim afferre, cũ uerbis impetraremus, ut imperata faceret. Quid autem prodesset, si uiuum adduxissemus? Quid faceres de eo aliud, quàm quòd occideres? ANTI. Dij meliora Archia, non satis animaduertisti, aut qualis uir fuerit Demosthenes, aut quod meum sit de his iudicium. Sed putas perinde esse, Demosthenem inuenire, et hos proditores, qui malè perierunt: Himeræum, Aristonicum, Eucraten, qui nihil differũt à fluctibus, qui perpetuò huc atq; illuc agitantur, homines sordidi, qui per occasionem subitò in tumultibus inclarescunt, & ad leuem spem motus alicuius ualdè insolentes, ac superbi fiunt: uerum breui tanquam uesperini flatus metu perterriti diffugiũt. Num similem putas Demosthenẽ improbo Hyperidi? perfido assentatori uulgi? quẽ non puduit iniquo iudicio Demosthenem, ut gratiã apud uulgus iniret, circũuenire: & assentari multitudini, ea in re

Quæ hactenus recessit uidẽtur uerba esse Philippi uel Alexãdri ad Parmenionem & Antipatrũ, quibus & illum ostendit eadẽ de Demosthene sensisse. Iã ergo ad ppositũ redit, & cum Archia colloquiũ absoluit.

Amplificatio à collatione aliorum.

cuius ſtatim illos pœnituit. Etenim non multò poſt hanc calumniam, contigit ei reditus clarior reditu Alcibiadis. Iſtum autem nihil puduit, lingua inceſſere homines quondam amiciſſimos, quam conueniebat ei propter ingratitudinem præcidere. ARCH. Quid audio, non oderas Demoſthenem maximè omnium hoſtium? ANTI. Non, ſiquidem rationem habeam morum & fidei eius, & animum ubiq; integritatem, & conſtantiam. Nam honeſtæ res etiam apud hoſtes
" honeſtæ ducendæ ſunt, & uirtus ubiq; digna laude eſt. Nec uelim eſſe deterior quàm Xerxes, qui Bulidi & Sperchidi Lacedæmonijs pepercit, propter admirationem uirtutis eorum, cum poſſet eos occidere. Ego uero, ſi quem alium Demoſthenem maximè admiratus ſum, tum quia bis cum eo Athenis congreſſus ſum, tum quia eius laudes ex alijs cognoui. Nec uero tantum propter eloquentiam (ut arbitretur aliquis) magnifeci eum. Quanquam Python ad hunc collatus nullus erat, & Attici oratores ludus erant cum iſto congreſſi, tantum uincebar actione, ſono, compoſitione, ſententiarum luminibus, denſis argumentis, conciliandis & impellendis animis. Itaq; ualdè pœnituit nos conſilij, cum Græcos Athenas conuocaſſemus, ut Athenienſes obiurgaremus, freti promiſſis Pythonis. Sumus enim circumuenti Demoſthenis argumentis, qui erat inſuperabilis in dicendo. Sed hanc eloquentiæ laudem non duco in illo ſummam fuiſſe, erat enim organi uice, ſed magis admiratus ſum eum propter magnitudinem animi, & conſilij, & conſtantiæ, quam in periculoſiſſimis tempeſtatibus retinebat, nũquam cedens aduerſis rebus. At memini Philippũ de illo ſic ſentire, qui cum afferretur quædam contio, in qua Demoſthenes in Philippum inuectus erat, & Parmenio uehementer ſtomacharetur, & Demoſtheni cõuiciaretur, Hic uir inquit, dignus eſt, quem liberè loqui ſinamus. Nam huicuni omnium Græciæ oratorum nihil fertur expenſum in meis rationibus, cum quidem ego malim ei confidere, quàm naualibus ſcribis. Nullus eſt autem iſtorum, cui non inuenias in meis rationibus perſcriptum eſſe aurum, ligna, reditus, agros: at Demoſthenes claſſes armat, comparat exercitus, & ſubinde reparat. Talia dicebat ad me Philippus, tũc & ſæpe aliàs de hoc uiro. Et in quadam felicitatis ſuæ parte numerabat, quòd Demoſtheni non eſſet commiſſa ſumma imperij apud exercitum, cũ omnia ſua conſilia perturbarentur illius orationibus, quæ ex Athenis uelut arietes, uel catapultæ mittebantur. De pugna ad Chæroneã facta, nec poſt uictoriam deſijt prædicare, quantum hic uir creaſſet periculum ipſi. Ni ſi enim præter ſpem, inquit, propter ducum inſcitiam, & aciem malè inſtructã, & inſperatam fortunam, quæ multa nobis confícere ſolet, uicíſſemus, uno die non modo regnum, ſed & uitam meam, in diſcrimen adduxerat. Coniunxerat potentiſſimas urbes, coëgerat omnes uires Græciæ, Athenienſes, Thebanos, Bœotios, Corinthios, Eubœenſes, Megarenſes, & effecit ut periculum ſimul omnes ciuitates ſubirent, & mihi tranſitum in Atticam intercluſit. Tales erant huius de Demoſthene ſermones perpetuo, & cum diceretur ad eum quòd magnum antagoniſten haberet populum Athenienſem, reſpondebat ſe unum habere antagoniſten Demoſthenem. Nam quod abſq; Demoſthene ſit, Athenienſes ſimiles eſſe Aenianenſium & Theſſalorum. Et quando Legatos ad urbes mittebat, ſi quos alios miſerant Athenienſes, facile uincebat ipſe, ſed Demoſthene præſente, fruſtra inquit, ſe legatos mittere: Non enim poſſunt cõtra Demoſthenis eloquentiam erigere trophæum. Sic Philippus dicebat. Itaq; ego qui quidem longè inferior ſum Philippo, ſi cepiſſem talem uirum, num uelut bouem ad cædem abducerem? an uero potius in conſilium de toto regno Græciæ conſtituendo adhiberem? Nam initio natura ei benè affectus fui, propter res eius geſtas, ac magis propter Ariſtotelis teſtimonium, qui ſolebat eum ſæpe ad Alexandrum, & ad nos ducere. Et cum tot eſſent, qui ad eum uenire conſueuerant, neminem ſic admirabatur propter magnitudinem ingenij, temperantiam,

Occupatio, qua et eloquẽtiã eius extollit hoſtis, cũ ſuprà magnitudinẽ animi prædicarit.

Amplificatio teſtimonij Philippi.

Alia à teſtimonio Ariſtotelis.

rantiam, grauitatem, acumen, libertatem & tolerantiam. Vos inquit, Aristoteles similem putatis esse Demosthenem Eubulo, Phrynoni, & Philocrati, & conamini hunc quoq; pecunia corrumpere, qui uniuersum patrimonium in Athenienses priuatim & publicè contulit. Et quia nihil proficitis pecunia, minas adhibetis, cum iste nihil dubitet pro patria mortẽ oppetere. Et si quid in uobis reprehendit, ægrè fertis. At ille ne populum quidem metuit. Non uidetis eum amore patriæ Rempub. gerere ac ducere, hanc administrationẽ tanquam philosophiæ ac uirtutis scholam quandam esse, quam non conueniat ad quæstum aut alias cupiditates conferre. Propterea Archia ualdè optarem mihi eius consuetudinem contigisse, ut consilio eius uti possim in præsentia, & audire uocem liberæ mentis, tot alioqui circunfusus assentatoribus. Ac mihi sanè uidetur hoc nomine reprehendendus esse, quòd uitam suam in discrimen adduxit, pro tam ingratis ciuibus, cum posset alios inuenire amicos fideliores & constantiores.

ARCH. Alia quidem rectè dixisti, sed hoc frustra dixisses illi, adeo furebat amore patriæ. ANTI. Sic est, quid enim manifesta negem: sed quomodo mortuus est? ARCH. Magis etiam mireris eum si hoc scias. Nam & nos qui adfuimus, nõ minus obstupuimus, quã alij spectatores. Videtur enim iam olim apud se constituisse de hoc exitu uitæ, quod intelligi potest ex apparatu. Sedebat enim intus in templo, ac frustra superioribus diebus, cum eo collocuti eramus. ANTI. Quales fuerunt uestri sermones? ARCH. Multa humanissimè proponebam, promittebam ei ueniam abs te, non sanè expectans: non enim noram hanc tuam uoluntatem, sed arbitrabar te huic uehementer iratum esse, tantum ista dicebam persuadendi caussa. ANTI. Quomodo accepit ille uestram orationem? & nihil me celes. Vellem enim me coràm audiuisse: sed tu nihil omittas. Magna res est tanti uiri mores sub exitum uitæ contemplari, utrum spiritus defecerit, utrum expalluerit, an constantiam animi retinuerit. ARCH. Nullam significationem pauoris edidit. ANTI. Quomodo? ARCH. Suauiter enim risit, ac lusit in priorem uitam meam, dixit me ineptum histrionem esse tuorum mendaciorum, nec posse commouere spectatorem. ANTI. Itaq; non credens tuis promissis, despondit animum. ARCH. Non, Quòd si audies reliqua, non tantum uidebis fidem non habuisse, sed etiam acrem obiurgationem attigisse. Dicam enim quia iubes. Nõ inquit, indignum est aut nouum, Macedonibus sic capere Demosthenem, ut Amphipolim, Olynthum, Oropum. Talia multa dixit. Adhibuimus enim scriptores, qui eius dicta exciperent. Ego, inquit, metu tormentorum, aut mortis non moueor, ut spe uitæ proposita promittam me ad Antipatrum uenturum esse. Sed si hæc uera sunt quæ dicitis, multò magis cauere debeo ne mens mea uideatur ab Antipatro corrupta, néue uidear deseruisse ordinem, in quo ad Græciæ defensionem collocatus sum, & transfuga factus, ad Macedones concessisse. Si mihi honestè est uiuere, Pyræeus præbeat, & Triremis quam instruxi, & murus, & fossa, meo sumptu facta, & tribus Pandionis, cuius caussa ultrò ludos feci, & Solon, & Draco, & libertas conciuium, & liber populus, & decreta, & leges classium, & maiorum uirtus ac trophæa, & ciuiũ beneuolentia, qui me sæpe coronauerunt, & Græcorum autoritas, qui hactenus à me seruati sunt. Quòd si mihi uita debeat contingere alterius misericordia, quanquam id turpe est, tamen hoc beneficiũ malim accipere à meis ciuibus, quos redemi captiuos, aut à patribus, quorum elocaui filias, aut quibus donaui pecunias. At si me nec insularum imperium, nec mare defendet, petam ab hoc Neptuno auxilium, & ab hac ara, & à sacris legibus. Sin autem Neptunus nõ potest defendere immunitatem templi, nec pudet eum prodere Demosthenem Archiæ, moriar, nec mihi Antipater pro deo colendus erit. Liceret mihi amiciores habere Macedones quàm Athenienses, & frui felicitate uestra, si imitari uellem Callimedontem, Pytheam & Demadem. Liceret animum uel sero mutare, nisi uerecũdia Codri,

Transitio ad ea quæ sub mortẽ Demosthenis ab ipso acta.

&

Nam illi pro patria mortem obiere.

& filiarum Erichtei prohiberet. Non igitur uolui transfugam fortunam sequi. Honestum enim effugium mors est, quæ est extra omne periculum turpitudinis. Et nunc Archia, quantum in me est, non uolo dedecorare Athenas, seruitutem accipiens, abiecta libertate, in qua mori est honestissimum. Verum conuenit te meminisse Tragœdiarum, nonne grauiter dictum est?

Ex Euripidis Hecuba.

At illa iam moriens tamen
Decenter ut caderet cauebat sedulo.

Hoc cum fecerit puella, quanto turpius erit Demosthenis, præferre inhonestam uitam honestæ morti? ac obliuisci Xenocratis & Platonis disputationum, de immortalitate animarum. Addidit etiam quædam, inuectus in eos, qui calamitatem exprobrant. Verum quid attinet me nunc recitare, cum ego ad extremum partim precarer, partim minas adhiberem, & blandeis terrores miscerem. Ego inquit ille, persuaderi mihi paterer, si Archias essem: sed quoniã Demosthenes sum, peto ut ignoscas mihi, qui non consueui inconstans esse. Hic cum eum ui abducere uellem, idq; ipse sentiret, cœpit me irridere, & Deum aspiciens, ait, Archias putat tantum arma & exercitus præsidia uitæ esse, & meum apparatum contemnit, quem expugnare neq; Illyrici, neq; Tryballi, neq; Macedones possint. Firmior est enim quãm ille murus ligneus, quẽ olim nobis Apollo respondit inexpugnabilem fore. Nam ut prudentia me in administratione Reipub. securum præstitit, ita me aduersus Macedones securum reddet. Nunquam formidaui Euctimonem, aut Aristogitonem, aut Pytheam, & Callimedõrem, aut Philippum, neque modo hunc Archiam formido. Cum hæc dixisset: Age, inquit, ne afferas mihi uiolentas manus, non enim prophanabo templum, quantum in me est, salutato deo sponte sequar. Ego sic sperabam facturum, cum ille manum ori admouet, neque ego suspicabar eum aliud facere, quãm orare deos, sed quid egerit, postea ex ancilla per tormenta cognouimus, diu eũ habuisse paratum uenenum, ut morte libertatem redimeret. Neq; extra templi limen peruenerat, cum lapsus inquit, hoc cadauer ad Antipatrum uehes, Demosthenem uero non uehes, non per. Et uidebatur suo more iuraturus, per illos qui in Marathone occubuerunt, sed ualedicens auolauit. Hunc ego finem Rex, affero expugnati Demosthenis. ANTIP. Demosthenis scilicet. O inuictum animum & beatum, quã generosum facinus. Prudentia est, in manu retinere libertatis possessionem. Sed decessit uicturus in beatorum insulis apud heroas, ut dicitur, aut in cœlum peruenturus, ut Deus factus comes sit Iouis liberatoris. Corpus uero nos remittemus Athenas, futurum honestius ornamentum patriæ, quãm illi qui in Marathone occubuerunt.

Bello Persico uidelicet, cũ ad Salaminem pugnatum est.

Mors Demosthenis.

DEORVM CONCILIVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

RVrsum hoc loco Lucianus, deorum gentilium uanitatem, atq; stultitiã, more suo deridet: hominumq; superstitionem tacitè reprehendit, qui ridicula adeo, atq; absurda de illis sibi ipsis persuadeãt, ac credant. Est autem festiua quædam imitatio, qua ad exemplum Atheniensis Reip. concilium deorum haberi fingit, super ijs uidelicet, qui ceu nothi ac peregrini in ciuitatem ac cœtum deorum irrepsissent. Accusatoris igitur uicem Momus, generalis deorum cæterorum sugillator, suscipit. qui principio quidem communi nomine in eos, qui partim ex dijs, partim ex hominibus nati, in cœlum recepti fuerant, tanquam nothos ac peregrinos inuehitur, præcipue uero Dionysium accusat, ut qui non solum ipse aduenitius in cœlo sit, uerumetiam alios quosdam barbaros & informes, numeroq; deorum prorsus indignos secum introduxerit. Atq; huius rei tanquam autorem & causam, Iouem quoq; in crimen uocat, quòd is cũ mulieribus mortalibus nunc hac, nunc illa specie transformatus, concumbat, ac postea ex illis procreatos liberos, inter deos referat, et in cœlo collocet. Itaque iam illius

exemplo

exemplo etiam deos cum uiris hominibus congredi cœpisse, ac liberos ex ijsdem sustulisse. Secundo autem loco eos, qui & Barbari, & ex solis hominibus procreati, pro dijs haberentur, insectatur, illorum indignitatem, cũ ob personarum ac linguæ fœditatem, tum ob ea, quæ ex eo, quòd in cœlum recepti essent, consecuta sint, exaggerans. Inter quos præcipuè Aegyptiorum absurditatem persequitur, quorum alij canum, alij boum, alij aliorum turpium atq; brutorum animantium specie colerentur. Postremo etiam philosophorum illa plausibilia, ac uulgò iactata nomina arripit: puta Virtutem, Fatum, Naturam &c. ut quæ non noua ac peregrina sint, sed ne usquam quidem existant. Quo loco & temporum suorum uicia, & philosophorum uanitatem simul notasse uidetur, ut qui uerbis quidem multa de uirtute iactarint, ipso autem opere, quiduis potius, quàm uirtutem & honestatem præstiterint. Quòd autem fati & naturæ quoq; meminit, eò pertinet, quòd cultus deorum paulatim sublatus fuit, quando homines à philosophis edocti, fato quodam, & naturali rerum ordine ac serie, non deorum benignitate fieri ac geri omnia, opinari cœperunt. Atq; ad hunc modum accusatione sua peracta, Momus Decretum quoq; à se compositum proponit ac recitat, quo ipso quoq; ad exemplum Athenensium psephismatum, qualia multa temporibus Demosthenis, & paulò supra quoq; facta sunt, efficto, iubentur dij, cognitiones diuinitatis & originis quisq; suæ ad proximum concilium afferre, ut, qui peregrini & aduentitij reperti fuerint, è cœtu ac ciuitate deorum remoueantur.

IVPITER.



E posthac clanculum consurretis, ò Superi, neq; ad angulos conuersi, naurem alter cum altero colloquatur, indignantes multos parum dignos nostri symposij esse participes. Verum posteaquam coactum est concilium, quisque propalam in medium suam adferat sentẽtiam, & quæ accusatione digna sunt, accuset. Cæterum Mercurij præconium illud ex lege clara uoce promulgato. MER. Arrige aures, uocem comprime: Quis ex Dijs senioribus & perfectis, quibus permissum est, in concione uerba facere uoluerit? Ipsa deliberatio de inquilinis & hospitibus futura est. MOMVS. Ego Momus, ò Iupiter, si fandi copiam mihi feceris. IVP. Iam ipso præconio loquendi libertas tibi facta est, itaq; meo permissu nihil opus est. MO. Aio itaq; nonnullos nostrum uitiosè & improbè facere, quibus non satis est semet deos ex hominibus factos esse, nisi suos quoq; pedissequos & famulos nobis honore pares esse ostenderint, qua in re nil magnum aut iuuenile se fecisse existimant. Volo uero ò Iupiter, ut interrita loquendi libertas mihi concessa sit. Neq; enim aliter quæ sentio effari possim. Sed me omnes ex æquo nouerunt, quàm liberæ linguæ deus sim, & quàm nihil eorum, quæ parum honestè & decorè fiunt reticere soleam. Etenim omnia in reprehensionem rapio, ac propalam, quæ mihi optimè aut secus facta uidentur proloquor, neq; reformidans cuiusquam autoritatem, neq; præ uerecundia sententiam meam concælans. Quapropter & onerosus multis esse uideor, & natura sycophanticus, dum popularis quispiam et communis omnium accusator ab illis uocor. Sed enim posteaquam licitum est, atque ita iam proclamatum, & tu Iupiter cum libertate, loquendi facultatem mihi concesseris, nihil dissimulãter, tacitum aut præteritum dicturus sum. Multi sunt, inquam, non contenti, quòd ipsi in deorum concilium admissi, nostri contubernij sint participes, quodq; pari sorte nobiscum conuiuantur, præsertim cum ex dimidio homines eos esse constet. Adhuc etiam ministros suos & chori socios in cœlum subduxerunt, eosq; deos fecerunt asscriptitios. Et nunc æqualem cum alijs distributionem auferunt, & sacrificiorum consortes sunt, neq; pensionem in inquilinos constitutam nobis persoluentes. IVPIT. Ne quid obscuris ambagibus inuoluas, ò Momme, uerum perspicuè & dilucidè, quæ sentis, eloquere, additis quoque nominibus. Iam enim in medium ita oratio tibi proiecta, ut multos pariter in suspitionem rapiamus, ac alium alio modo tuis dictis obnoxium insimulemus. Oportet uero liberum concionatorem nihil ob metum reticere. MO. Euge ò Iupiter, quan-

Exordiũ dialogi à re præsenti, & commonitione totius.

Præconium Mercurij ad exẽplar Athenieñ.

Vλη accusationis.

Exordiũ à præmunitiõe

Generalis accusatio.

quandoquidem me ad linguæ libertatem cohortaris, fit uero hoc abs te animo prorsus regio & magnifico. Proinde nominatim quoque tuo iussu eosdem perstringam. Ille enim generosissimus Dionysus, semihomo existens, neq; à materna stirpe Græcus, sed Syrophœnicis cuiuspiã mercatoris, nempe Cadmi nepos, posteaquam immortalitate donatus est, cuiusmodi quidem ille sit non dico, neq; mitram, neq; ebrietatem, neq; errantem eius incessum uituperabo. Omnes enim, ut opinor, uidetis, quàm mollis sit & effœminatus delitijs, dimidio insaniens, statim à summo mane merum spirans. Ille uero totam fratriam nobis induxit, & toto choro aduecto præsto est, deosq; declarauit & Pana, & Silenũ, & Satyros, agrestes quospiam & caprarios permultos, homines saltationi dedi tos, & forma monstrosa spectabiles. Quorum hic quidem gerens cornua, dimidia parte corporis capram referens, barbamq; profundam nutriens, parum ab hirco discrepat. Alter uero senex caluicio, & timis naribus deformatus, plurimum super asinum inequitans, genere Lydus est. Cæterum Satyri acutis auribus, & ipsi calui & cornigeri, qualia ferè hœdis nuper natis excrescunt cornua, Phryges quidam existentes. Sunt uero caudati omnes. Videte cuiusmodi deos nobis facit generosus ille? Mitto enim dicere quòd & duas mulieres adduxerit, alteram amicam suam existentem, uempe Ariadnen, cuius etiam coronam stellarum choro annumeratam addidit. Alteram uero Icarij agricolæ filiam. Et quod omnium est ridiculosissimum ô Superi, Erigones quoq; canem illum adduxit, ne tristicia afficeretur puella, si familiarem suum in cœlo non haberet, & eam quam in delicijs habuit cãiculam. Hæc uero non uidentur nobis esse contumelioſa, quæq; nec insania nec risu careant. Audite etiam alios. IVP. Caue Mome quicquam dixeris, aut de Aesculapio, aut de Hercule. Video enim quo orationis tuæ impetu rapiaris. Etenim horum alter agit medicum, & ægrotos morbis leuat, estq; planè multis alijs anteferendus. At Hercules filius meus existens, non paucis laboribus immortalitatem adeptus est. Itaq; caue, ne hoste accuses temere. MO. In tui quidem gratiam tacebo, ô Iupiter, etsi multa dicenda habeam: atq; si nihil aliud, adhuc tamen signa igne inusta in corpore retinent. Porrò, si liceret & aduersum te dicendi libertate uti, multa haberem quę possim oratione reprehendere. IVP. Atqui in me maximè tibi licet dicere. Nunquid igitur & me ut deum inquilinum in ius uocas? MO. Equidem in Creta non tantum hoc audire licet: uerum aliud quoq; de te dictitant, atq; etiam sepulchrum tum commonstrant hospitibus. Ego uero neq; illis fidem habeo, neq; ex Achiuorum numero Aeginensibus subditicium te esse affirmantibus. Cęterũ quæ cum primis reprehensione digna sunt, ea in medium adducam. Enimuero horũ delictorũ principij, & concilij nostri Nothorũ multitudine adulterandi caussam tu Iupiter adeo primus induxisti cũ puellis ac mulieribus mortalis cõditionis rem habere sustinens, ac alioſubinde habitu ad eas deserto cœlo descendẽs. Itaq; per sæpe in metu sumus, ne quis te comprehensum sacrificet, quoties taurus factus es. Aut quispiam ex auri fusoribus te conflatum perimat, quoties auri speciem indueris, ac nobis pro Ioue aut segmẽtum, aut armilla, aut inauris factus fueris. Sed enim hisce semideis cœlum iam compleuisti, neq; enim aliter possum dicere. Estq; res planè absurdissima, si quis ex improuiſo audierit Herculem in deorum numerum esse assumptum, Eurysthea autem qui illi imperauit, fatis functũ esse. Et Herculis templum cerni in proximo ministri existentis, Eurysthei uero illius domini sepulchrum. Et rursus ex Thebanis Dionysus deus factus est, eius autem consobrini nimirum Pentheus, & Actæon, & Learthus homines fuerunt omnium infelicissimi. Ex quo uero tu Iupiter semel illis hanc licentiæ ianuam aperuisti, & cum mortalibus commercium habere cœpisti, omnes tuum institutum imitantur. Neq; tantum dij tui sunt imitatores, sed etiam Deæ hac in parte tuum æmulantur ingenium. Quis enim ignorat Anchisen, & Tithonũ et

Endy-

Descendit ad speciẽ, & primo Dionysiũ accusat ut nothũ & peregrinũ, et peregrinos alios deorũq; cõuiuio indignos secum introducentem.

Occupatio, de Hercule & Aesculapio.

Accusatio ipsius Iouis, ut q causã præbuerit reipub. præbeat.

Amplificatio ab incõuenienti.

Alia ex cõsequentibus.

Endymiona,& Iasonem,& complures alios? Itaq; hæc mihi missa facienda uidentur, multi enim laboris esset hæc cuncta singulatim reprehendere. IVP. At uide Mome,ne quid de Ganymede dixeris. Malè enim me habebit,si adolescẽtem uerbis conturbaueris,affecto contumeliæ genere. MO. Proinde, neq; de aquila quicquam dicturus sum, quòd & illa in cœlo uersatur, regio sceptro insidens,ac tantum non super capite tuo nidificans,& Deus esse gestiens? Aut illã quoq; in Ganymedis gratiam præteribimus? Atqui,ò Iupiter, Attis ille,& Corybas,& Sebazius unde nobis tandem accersiti ueniunt? Aut etiam Mithres ille Medus,qui indumento Persico amictus,& tyara redimitus est, neq; græcã uocem sonans. Adeo,ut si quis illi nectar propinet, præbibentem non intelligat. Itaq; & Scythæ, & Getæ hæc uidentes nobis longum ualere iussis, ipsi immortalitate donant homines,suisq; suffragijs deos quoscunq; libuerit constituunt,non alia ratione quàm Zamolxis seruilis conditionis homo existens,diuinitatem adeptus est,& deorum numero asscriptus,haud scio quo modo nobis imposuerit. At sanè hæc omnia,ò Dij,adhuc mediocria,& aliquo modo ferenda sunt. Cæterum tu, ò canino rictu hians Aegyptie, qui syndone amictus es, quis nam esse gloriaris,ò optime,aut quomodo deus esse contendis latrando? Quid aũt sibi uult & Memphites taurus ille uersicolor,qui & precibus deueneratur, & respondet oraculis,neq; nõ prophetas habet? Pudet uero me ciconias percensere & Simias,& hircos,atq; his longè absurdiora,quæ nescio quomodo ex Aegypto in cœlum usq; cõscenderunt.Illa itaq;,ò Dij,quomodo sustinetis æquali uobiscum honore,aut etiam amplius adorari? Aut tu Iupiter, quo ferre potes animo, posteaquã arietis cornua tibi produxerint? IVP. Turpia profectò sunt quæ dicis de Aegyptijs. Attamen pleraq; illorum in se mystica complectuntur ænigmata,quæ non prorsus ã profanis deridenda sunt. MO. Planè nobis Iupiter opus est mysterijs,ut deos,deos esse cognoscamus, & caninis capitibus præditos,canes esse intelligamus. IVP. Mitte de Aegyptijs in præsens dicere, nos uero de his aliàs per ocium deliberabimus. Itaq; alios, si qui notandi supersunt, adducito. MO. Trophonium,ò Iupiter,& quod me præfocat Antilochum. Ille inquam,sceleste & matricidæ hominis filius uaticinatur in Cilicia,multa impudenter ementiens,& duorum obulorum gratia præstygijs incantans homines. Quocirca nõ amplius tu Apollo ob uaticinij prædicationẽ haberis in precio,sed iam omnis lapis,& quæuis ara responsa dat oraculum petentibus,dummodo oleo perfusa fuerit, & coronas habuerit, & homine præstigiatore abundauerit, cuiusmodi iam permulti sunt. Iam etiam Polydamantis athletæ statua medetur febre laborantibus in Olympia,& Theagenis in Thaso.Quin Hectori quoque sacra faciũt in Ilio,& è regione Protheſilao,nempe in Cherroneso. Ex quo igitur in tantum numerum subinde aucti excreuimus,magis in usu fuit periurium & sacrilegium.Et omnino nos despectui habere cœperunt rectè facientes. Et hæc quidem de nothis & suppositijs dicta esse uolui. Cæterum ego & peregrina nomina permulta audiens, eorum qui neq; degunt apud nos, neq; ullo modo possunt esse, admodum ò Iupiter, propter hæc rideo. Vbi enim gentium est multis modis iactata illa uirtus,& natura,& fatum,& fortuna? Intoleranda & uana rerum uocabula ab inertibus hominibus philosophiæ titulo semet uenditantibus excogitata. Quæ quanquam ipsorum commenta sunt,sic tamen simplicium animos persuaserunt,ut nemo amplius nobis sacrificare dignetur, certò persuasum habens,quòd,etiam si infinitas hecatombas nobis obtulerit, fortunam tamen nihilo secus ea facturam,quæ à fatis decreta sunt, & quæ sub initium cuiq; nascentium Parcæ fatalibus fusis adneuerint. Perlibenter itaq; te Iupiter interrogarem,ubi nam gentium tibi uisa esset aut uirtus,aut natura,aut fatum? Quòd enim & tu talia subinde in philosophorum disputationibus audias, mihi dubium non est,nisi fortasse quispiam surdis sit auribus,ut eosdem uo-

Occupatio alia de Ganymede et aquila Iouis.

Alia accusatio deorum barbarorũ, quã etiã à ipsorũ & imaginũ illorũ deformitate exaggerat.

Alia Trophonij et Antilochi et cæterorũ,q ex hominibus dij facti

III. *Accusatio eorũ numinũ quæ à phis prædicantur, ut quæ prorsus nulla sint.*

Conclusio.

ciferantes inaudire nequeat. Multa equidem adhuc dicenda supersunt, sed finem uerborum faciam. Video enim quosdam ob dicta mea dolenter perturbari, & iam sibilare, maximè uero eos qui orationis libertate tacti sunt. Itaq; pro cõcludenda oratiõe, si ita sedet animo tuo Iupiter, decretum quoddam de illis iam conscriptum legam. IVP. Recita. Neq; enim omnia absurdè aut de nihilo reprehendisti. Et sanè multa ex illis inhibenda & coërcenda sunt, ne in immensum excrescant.

DECRETVM BONA FORTVNA.

Et hoc ad exemplũ Atheniensium psephismatũ factum. Sic enim et apud illos aliquoties de peregrinis urbe ejiciẽdis in senatu decretũ, legesq; latæ fuere, ut eũ alibi, tum ex orõmbus quibusdã Demosthenis patet.

COncilio legittimè coacto, septima die mensis instantis Iupiter cõsulatum agebat, Neptuno præsidem, Apollo præfectũ. Momus scribæ officio fungebatur noctu, & Somnus dixit sententiam. Quoniam multi ex peregrinis non Græci tantum, uerumetiam Barbari, nequaquam digni existentes cœlestis Reipub. communi nobiscũ participatione nothi & subditiij, haud scio quo nam modo etiam dij esse contendentes, cœlum angulatim compleuerunt, ita ut sympositum tumultuosis turbis plenum sit, obstrepente passim diuersilingui & undiq; accersita multitudine. Defecit autẽ ambrosiæ & nectaris copia, adeo ut mna iam coëmendus sit sextarius, propter bibentium multitudinem. Sed enim illi, qua sunt procacitate & immodestia, dijs ueris & antiquis loco motis, semet ipsi primis dignantur accubitibus præter omnem morem patrium. Ad hæc in terris quoq; ante alios honorari contendunt, uisum est curię & populo, ut ad hyberna solstitia cogatur in Olympo concilium: septem autem ad cognoscendum appositi eligãtur Dij perfecti, tres quidem ex curia ueteri, quæ Saturno regnante constituta est: quatuor autem ex duodecim, quorum in numero unus erit Iupiter. Cæterum qui electi erunt arbitri, ipsi ad cognoscendum causas sessum eant, dicto prius iuramento legitimo, nimirum Styge. At Mercurius proclamato præconio uniuersos in contionem congreget, quicunq; in deorum cõcilium legitimè admitti postulant. Veniant autem illi adductis iuratis testibus, & certis generis iudicijs. Deinde illi in unum locum commeant, uerum arbitri accuratè expendentes, aut deos illos declarabunt, aut ad sua sepulchra & maiorum cumulos ablegabunt. Si uero quispiam ex obscuris & reprobatis comprehẽsus fuerit, & semel ab arbitris cõdemnatus, in cœlum ascenderit, ille per præceps in tartarum corruat. Præterea quisque exerceat sua commercia, neq; Minerua rei medicæ intenta sit, neq; Aesculapius dandis oraculis uacet, aut seruiat, neq; Apollo tanta soli sibi obeunda uendicet, sed una re quapiam electa, aut uatem, aut cytharœdũ, aut medicum agat. Porrò autem philosophis dicetur, ne noua sub inde fingendo comminiscantur nomina, neq; de ijs quorũ imperiti sunt, nugentur. In quorumcunq; autem honorem aut cultum templa, aut sacra constituta sunt, illorum imagines subuertãtur, earumq; loco aut Iouis, aut Iunonis, aut Apollinis, aut alterius cuiuspiam erigatur. Illis autem urbs congesta terra sepulchrum accumulet, & aræ loco statuam reponat. Quòd si quis præconio dicto audiens esse uoluerit, arbitrorumq; examen & censuram subire recusarit, ille in dicta causa condemnetur. IVP. Iustissimum equidem decretum est istud ô Mome, & qui suffragatur, huic manum protendat. Atqui potius ita fiat. Complures enim noui futuros, qui sua non sunt adiecturi suffragia, uerum in præsens abite. Cæterum in concionem accersiti à Mercurio, uenite adferentes unusquisque cognitiones claras, & manifestas comprobationes, matris & patris nomẽ, & unde oriundus sit, tum quomodo diuinitatem adeptus sit, adhæc tribũ quoque & curiales. Verum enimuero qui præsto non fuerit, parum curæ erit arbitris, tametsi ille in terris ingens delubrum habuerit, ac homines eundem deum esse existimauerint.

CYNICVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Disputatio est Luciani ac Cynici, qua alter Cynicam uitam ut sordidam atq; ferinam, & à natura hominis abhorrentem reprehendit, alter ut frugalem & modestam, & uirtuti maximè conuenientem defendit. Luciani argumenta sumuntur à modo & descriptione uitæ uictusq; Cynicorum, quòd illi ut mendici incedant, ut canes, quibus uis reiectamentis uictitent, et ut feræ, nullas certas sedes, nulla certa habitacula teneant: deinde & contra naturam faciant, quæ ob id omnia crearit, ut illis ad corporum alimenta, defensionem & uoluptatem quoq;, utamur, quæ cum illi contemnant ac negligant, ipsam naturam ac Deum negligere atq; contemnere uideri. Contrà autem Cynicus à finitione opulentiæ & impiæ, ostendit se neq; mendicum esse, neq; quicquam sibi deesse. Deinde quòd alter de natura, & rebus omnibus ad usum nostrum creatis affert, id similitudine quadã diluit. Et primo, quod ad victũ attinet, ostendit, ut in cõuiuio lauto, non omnia ab omnibus arripi et uorari, sic neq; in rebus creatis omnia ab omnibus usurpari conuenire, alia ægrotantibus & imbecillis, alia ualentibus & robustis magis accommoda esse. Atq; eo loco uim diuitiarum, ut quæ magna molestia, multisq; periculis pariuntur, deinde & ipsæ uicissim multorum malorum causæ sint, inuehitur. Et quod alter de Cynicis usurparat, hoc in Diuites ipse retorquet, uidelicet, quòd contrà quàm à natura omnia creata ac facta sint, ipsi illis utantur. Denique uitam suam etiam deorum exemplo atq; autoritate comprobat. Deinde uero, quod ad habitum & cultum pertinet, ostendit ea quoq; parte naturam magis sequi sese, quàm diuites, ex officio & fine uestium, cæterarumq; id genus rerum. Nam se, quatenus usus postulat, illis uti: cõtrà diuites, ut cinædos & mulieres incedere, glabros & delicatos, & perinde, ut torrente aliqua, sic libidine sua præcipites ferri. Postremo etiã deos plerosq; barbatos ac nudos fingi, sibiq;, quàm diuitibus illis habitu ac cultu similiores apparere.

LVCIANVS ET CYNICVS. LVC.



VID tu tandem? barbam quidem habes, & comam, tunicam non habes, nudus conspiceris, ac sine calceis, delecta nimirum uaga, inhumanaq; ac ferali uita, tum proprio corpore contrà quàm faciunt cæteri, semper usus incommodè, nunc huc, nunc illuc circuis, in arido præterea solo cubans, adeo ut plurimum etiam sordium, tritum isthoc pallium referat, alioqui nec ipsum, uel tenui filo, uel molle, uel florulentum. CYN. Neq; enim indigeo: siquid est huiusmodi, ut comparetur facillimè, dominoq; minimum exhibeat negocij, id inquã, mihi sufficit. At tu per deos dic mihi, putãsne esse in luxu uicium? LVC. Imò admodum. CYN. Contrã in frugalitate uirtutem? LVC. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quum me uideas uiuentem frugalius quàm uulgo faciunt homines, eos uero sumptuosius, me, non illos arguis? LVC. Quia non frugalius per Iouem uideris mihi, sed egentius uiuere, imò uitam omnino egenam atque inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum mendicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quandoquidem huc processit oratio) quidnã inopia sit, quidq; rursus copia? LV. Si tibi quidem ita uidetur. CYN. Nunquid ergo satis id cuique est, quicquid ipsius explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LV. Esto istud. CYN. Indigentia uero quicquid cuiusquam usui deest, nec eõ quo sit necesse peruenire? LV. Scilicet. CYN. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in his est, quod necessitatem non expleat meam. LV. Quo pacto illud ais? CY. Scies si consideres in quem usum eorum quodq; paratum est, quorum egemus, ut domus: an non tegumenti gratia? LV. Maximè. CYN. Quid uestis, cuius gratia? nõnne tegumenti etiam ipsa? LV. Sanè. CYN. At ipso per deos tegumento, cuius rei gratia indiguerimus, nõnne ut melius se habeat id quod tegitur? LV. Mihi quidem sic uidetur. CYN. Vtrum igitur tibi peius se habere hi

Occasio disputatiõis ex habitu cynicè

Propositio, uitã sordidã ac ferinã agere cynicum.

Cõfutatio à finitiõe copiæ & inopiæ.

Minorẽ probat p inductionem à partibus ad totum

uidentur pedes? LV. Nescio, CYN. Atqui hoc pacto didiceris: quodnam pedum officium est? LV. Ingredi. CYN. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur mei, quàm aliorum? LV. Istud uero fortasse non. CYN. At non possent seu sese melius seu deterius haberent, officium suum præstare? LV. Fortasse. CYN. Pedibus ergo nihil peius affectus uideor, quàm alij? LV. Non uideris. CY. Quid corpus uero meum? Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus robur est. An meũ ergo debilius? LV. Non uidetur. CYN. Nec pedes ergo tegumento uidentur egere, nec reliquum corpus. Quippe si egerent, malè haberent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere te facit, ea quibuscunq; adfuerit. At ne ali quidem deterius corpus uiderur meum, quod quibuslibet cibis alitur. LV. Manifestũ est id quidem. CYN. Nam nec uegetum esset, robustumq; staleretur malè. Mala siquidem alimenta corpus tabefaciunt. LV. Ista quidem ita se habent. CYN. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus me arguis, uitamq; improbas meam, ac miseram prædicas? LV. Ideo per Iouem, quod cum natura (quam tu colis) ac superi terram in communi statuerint, ex ea multa nimirum ac bona ædiderint, ut nobis omnia superessent abundè, nõ in necessitatem modo, uerum in uoluptatem quõq; tu tamen horũ omnium aut maximæ saltem partis expers es, nec eorum quoquam frueris nihilo certè magis, quàm feræ. Nempe aquã bibis, quam etiam bibunt feræ: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum & illis: pallium præterea circunfers nihilo mendico decẽtius. Quanquam si tu his contentus rectè sapis, tum Deus profectò neutiquam rectè fecit, primũ quòd oues effecit pingues. deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquum deinde apparatum uarietate mirabilem, & oleum & mel & reliqua, omnia ut nos haberemus, edulia quidẽ omnigena haberemus, potũ dulcem haberemus, pecunias haberemus, mollem lectũ haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demum omnia mirũ in modum præparata. Nam et ipsa quoq; artium effecta deorũ dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatum, id fuerit profectò miserũ, etiam si ab alio quopiã priueris: quemadmodum hi qui seruãtur in uinculis: longè uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nam ea demũ manifesta insania est. CYN. Et rectè quidem fortasse dicis. Verum isthuc dic mihi: Siquis diuite quopiam alacriter atq; humanè, quin prolixè quoq; exhibente conuiuiũ, tum hospites excipiente, & multos simul, & omnigenos, alios quidem imbecillos, alios aũt robustos, deinde apponente multa atq; omnigena, si quis, inquam, omnia corripiat, omniaq; deglutiat, non ea tantum quæ uicina sunt, sed ea quoq; quæ procul absunt, præparata uidelicet inuitis, ipse tamen ualens, quum unũ dunt axat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quàm alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probũsne? LV. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LV. Ne id quidem. CYN. Quid uero si quis eiusdem mensæ particeps, multa illa ac uaria neglegat, uno quopiam ex his quæ proximè apponuntur, electo, cum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoq; solo utatur: cætera illa ne respiciat quidem, an non hunc temperatiorem & meliorem uirum illo putabis? LV. Ego certè. CYN. Vtrum ergo iam intelligis, an me oporteat dicere? LV. Quid nam? CYN. Quòd Deus illi quidem pulchrè conuiuium instruenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quæ cuique conuenient, alia quippe ualentibus, alia rursus ægrotantibus, atque alia quidem robustis, alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed ut his utantur singuli, quæ suæ cuiusque naturæ conueniunt, & ex his ipsis, quacunque re maximè quenque indigere contigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit, refertis, ut qui rebus

Cõfirmatio ppositionis à natura & fimo creatorũ.

Confutatio a simili.

Adaptatio similitudinis.

rebus utilitis omnibus, & undecunq; partis, non ſolis contenti præſentibus, exiſtimantes propriam quidem neq; terram, neq; mare ſufficere, ſed importantes ab ipſis uſq; terræ finibus uoluptates, patriſq; rebus peregrina præferẽtes, ſumptuoſaq; frugalibus, atq; ea quæ difficile comparantur, his quæ ſunt comparatu facilia: in ſumma, denicq; moleſtias, malaq; potius eligentes, quãm abſq; moleſtijs uiuere. At iſti quidem plurimi ac precioſi, beatiq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miſeriam, eorum namq; perueniunt. Aurũ ipſum tam optabile, ſi libet, argentumq; conſidera: domus conſidera ſumptuoſas, ueſtes operoſas conſidera: atque eius generis omnia, quanto negocio emuntur, quot laboribus, periculis: imõ ſanguine, ac cæde, quantoq; hominum interitu: non ideo ſolum, quòd dum nauigant, propter iſta pereunt complures: ac dum quærunt, parantq;, grauia perferunt: ſed ob id quoq;, quòd digladiationes multas pariunt, quodq; ob ea inſidiantur inuicem, & amicis amici, & parentibus liberi, & maritis coniuges. Sic opinor Eriphylen quoque auri gratia prodidiſſe maritum. Atq; hæc quidem omnia fiunt, quum tamen ueſtes illæ uariæ nihilo magis quicquam queant calefacere, auratæq; illa ædificia nihilo prorſus magis tegant, nec pocula illa argentea potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei item lecticuli, ſomnum ſuauiorem præbeant, imõ uidebis frequenter in eburneo lecto, ſumptuoſisq; ſtromatibus, beatis illis ſomnum contingere non poſſe. Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ, nihilo magis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, ijſdemq; morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis gratia quantas moleſtias mortales & faciunt, & patiuntur? quanquam facile eſt iſti cupiditati mederi, niſi quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidem inſania corruptelaq; ſufficere uidetur mortalibus, ſed iam rerum etiam uſum peruertunt, ſingulis rebus ad id utentes, ad quod minimè paratæ ſunt, quemadmodum lecto ſi quis uti carpenti loco uelit, ac tanquam curru.

Cõfutatio ipſarum opum ab effectu & cauſis.

LVC. Quiſnam is eſt? CYN. Vos, inquam, qui hominibus tanquam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticis tanquam currus in ceruicibus ferant. Ipſi uero in ſublimi reſidetis delicati, atq; illinc homines perinde tanquam aſinos auriga mini, imperantes ut hac, non illac eant, & qui hæc facitis maximè, ijdem maximẽ beati uidemini. Tum hi qui piſcium carnibus non tantum ut alimentis utuntur, uerum tincturas etiam quaſdã ex his machinantur, eos dico, qui purpuram tingunt, nonne & hi præter naturã his utuntur, quę ã deo præparata ſunt? LVC. Non per Iouem, ſiquidem tingere etiam poteſt, non comedi tantum purpuræ caro. CYN. At non in id tamen nata eſt. Nam & cratere quiſpiam, ſi præter naturã detorqueat, ollæ loco poſſet uti, nec in id tamen paratus erat. Sed quo pacto poſſet quiſpiam uniuerſam illorum infelicitatem percurrere, quæ tanta eſt? At tu me quoq; quòd nolo eius eſſe particeps, incuſas. Viuo ego tamen quẽ admodum modeſtus ille, his uidelicet duntaxat, quę mihi apponuntur ueſcens, ac frugaliſſimis utens: uarijs uero illis atq; omnigenis minimè inbians. Ac deinde quum paucis egeam, ac minimè multis utar, ferinam tibi uideor uitam uiuere. Atqui hac ratione tua dij profectò in periculum ueniunt, ne & ipſi ſint feris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut exactius intelligas, cuiuſmodi horum utrunq; ſit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, conſidera quòd pluribus egent, primum pueri quàm adulti, deinde mulieres quàm uiri, tum ægroti quàm ualentes: atq; omnino in ſumma, inferiora quælibet præſtantioribus plurium indigent: proinde Dij omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedunt proximè, quãm minimis egent. An Herculem putas omnium hominum præſtantiſſimum, quippe diuinum uirum, deumq; rectè creditũ, miſerum tunc fuiſſe, quum circuiret nudus, pelle duntaxat indutus, harum rerum noſtrarum nihil deſiderans? At ille miſer profectò non erat, quippe qui miſeriam ab alijs propulſabat: neq; rurſus pauper, qui terra mariq; dominabatur.

Diuitum atq; potentum ſtatio.

Collatio ſui

Ab exẽplo et autoritate deorum.

Herculis.

Nempe quocũq; intendiſſet impetum, omnes quaquauerſum ſuperabat, nec in quenquam ſui temporis incidit, qui ſe uel æquarit unquam, uel uicerit, quoad ex humanis exceſſit. At tu illi ſtromata putas, calceoſq; defuiſſe, atque obid mundum obambulaſſe tantum uirum? Dicendum profectò non eſt. Sed continens erat ac fortis, & moderatè uiuere uolebat, non indulgere delitijs. Quid Theſeus eius diſcipulus? An non rex erat Athenienſium omnium, ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, ſua certè tempeſtate fortiſſimus? Attamen ille quoque uoluit ſine calceis eſſe, ac nudus ingredi, barbamq; & comam nutrire placuit ei, nec ei tamen ſolum, ſed omnibus etiam ueteribus placuit: nempe meliores erãt quàm uos: atq; adeo ne ſuſtinuiſſet quidem eorum quiſquam aliquid huiuſmodi, nihilo profectò magis quàm leo quiſpiam ſeſe tonderi. Siquidem carnis mollitiem ac læuorem decere mulieres exiſtimabant, ipſi uero ſicuti erant, ita uideri quoq; uiri uolebant: ac barbam quidem cultum uiri ducebant, quemadmodũ in equis iubam, in leonibus barbã, quibus deus ſplendoris quandam atq; ornamenti uenuſtatem dedit, ſic & uiris barbam adiunxit. Illos igitur ego æmulor, ueteres, inquam, illos imitari uolo, huius uero tempeſtatis homines non æmulor mirabilis huius felicitatis nomine, quam in epulis & ueſtibus habent, dum poliunt ac læuigant ſingulas corporis partes, ac ne ſecretiorum quidem ullam, ita ut inſtituit natura, dimittẽtes. At mihi certẽ pedes opto, ut nihil equinis differant, quales Chironis fuiſſe ferunt. Tum ut ipſe ſtromatis non egeam more leonum, nec cibo egeam magis exquiſito, quàm canes. Contingat præterea mihi, ut terra quæuis mihi per ſe pro cubili ſufficiat. Domum uero ut mundum hunc exiſtimem. Alimenta demum ut ea deligam, quæ facillimè comparari poſſint. Aurum uero, argẽtumq; ne deſiderem unquã, neq; ego, neq; meorum amicorũ quiſquã. Omnia nanq; mala inter homines ex horũ cupiditate naſcũtur, & ſeditiones, & bella, & inſidiæ, & cædes. Hæc omnia fontem habent plus habẽdi cupidinem. At hęc à nobis abſcedat procul, ne unquam plus ſatis appetam: minus uero cum habeam, ferre æquo animo ualeam. Noſtra quidem ita ſe habent. Plurimum profectò à uulgi ſententijs iſta diſſentiunt. Neq; quicquam ergo mirandum eſt, ſi ab his differimus habitu, à quibus tãtum differimus inſtituto. Sed te miror, quonam pacto quum ſuam quandam citharœdo ueſtem tribuas cultũq;, atq; adeo tibicini ſuum, & tragœdo ſuum: bono uiro cultum, ueſtemq; propriã nullam exiſtimas, ſed eandem ei cum uulgo habendam cẽſes, idq; quum uulgus malum ſit. Quòd ſi bonorum cultus proprius debet eſſe ullus, quinã deceat magis quàm hic meus, qui maximè luxurioſis pudendus ſit, quem illi maximè auerſentur? Cultus ergo meus huiuſmodi eſt, ſqualidum eſſe, hirſutum eſſe, trium pallium indui, comam producere, ac ſine calceis ingredi. Veſter uero cinędorum ornatui ſimillimus eſt, nec dignoſcere uos quiſquam ab illis poſſit, neq; colore ueſtium, neq; mollicie, neq; camiſiarum numero, neq; lacernis, neq; calceis, neq; capillorum cura, neq; odore. Nam & redoletis ut illi, iam præſertim uos qui eſtis feliciſſimi. Et quidem quid facias, quum uir eundem cum cinædis odorem oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præſtatis. Voluptatibus uero nihilominus quàm illi ſuperamini, eadem comeditis, eodem modo dormitis atq; inceditis, imò uero incedere non uultis, ſed geſtari potius, tanquã ſarcinæ, alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes ipſi geſtant, quocunq; ſit opus. Egoq; & frigus tolerare ſufficio, & calorem pati, eaq; quę dij obtulerint, minimè moleſtè ferre, ideo uidelicet, quia miſer ſum. Vos uero propter hanc felicitatem nulla eſtis fortuna contenti, ſed omnium pœnitet, ac præſentia ferre nõ poteſtis, abſentia deſideratis, hyeme quidem optantes æſtatem, æſtate rurſus hyemem, atq; in calore frigus, in frigore uicißim calorem: quemadmodum ægrotantes, moroſi ſemper & queruli, quod in illis quidem facit morbus, in uobis uero mores. Atq; hæc ita quum ſint, iam nos in uitam ueſtram traducere æquum

cenſetis,

Theſei.

Accõmodat ad exemplũ ſuũ cultũ & habitum.

Aliud argumentũ à ſimili, quo defendit habitum ſuum.

Antitheſis ueſtiũ & cultus diuitum.

censetis, nostramq; corrumpere, quum sæpe malè cõsulta sint, quæ facitis, ipsiq; sitis in uestris ipsorum negocijs minimè circumspecti, nihilq; eorum iudicio ac ratione, sed cõsuetudine cupiditatis faciatis. Quamobrem nihil profectò differtis uos ab his qui torrente feruntur. Illi quippe quocunque fluxus intenderit, eò rapiuntur: & uos itidem quocunq; libidines. At similiter quidem uobiscũ agitur, ut cum quodam qui equum insanum ascenderat. Equus igitur uirum corripiens abstulit. Hic uero amplius iam desilire equo currẽte non poterat. Quidã uero cum occurrisset ei, rogauit quónam tenderet? Hic respondit, quocunq; huic uidetur, equũ demonstrans. Quòd si uos quisquam roget, quò feramini, si uerum uultis dicere, dicetis in uniuersum quidem: quocũq; uideatur affectibus, si gillatim uero, interdũ quocunq; uoluptati, interdum quocũq; ambitioni, interdum rursus quò lucri studio. Quin interdũ ira, interdũ metus, interdum aliud quippiam huiusmodi uos auferre uidetur. Neq; enim unũ dũtaxat equum uos, sed multos insilientes, nunc hunc, nunc illũ, furiosos quidem omnes auehimini. Auferunt ergo uos in barathrũ, ac prærupta. Vos tamẽ priusquam cadatis, casuros uos esse nescitis, at hoc detritum pallium quod uos ridetis, comaq; habitusq; meus tantam habet uim, ut uitam mihi quietam præbeat, utq; agam quicquid uolo, uerserq; cum quibus uolo. Nempe ex indoctis, atq; ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui sunt adhuc admodum procul declinant. Congrediuntur uero scitissimi atq; modestissimi, & qui uirtutem cupiunt, hi potissimum congrediuntur mecum, horum ego cõsuetudine delector. Eorum uero fores qui homines uocantur, non obseruo, tum coronas aureas ac purpuram pro fastu habeo, atque homines ipsos derideo. At ut cultum hunc intelligas, non bonos modo uiros, sed ipsos etiam deos decere, atque eum deinde, si libet, irrideas, deorum statuas considera, utri uideantur uobis ne an mihi similiores, neque Græcorum solum, sed barbarorum etiam templa circumspicias, utrum ipsi dij, ut ego, comati barbaticq; sunt, an quemadmodũ uos, rasi finguntur atq; pinguntur. Quin plurimos etiam sine tunicis conspicies, ut me nunc esse uides. Quo pacto igitur audeas posthac hunc habitum uitio dare, quum deos etiam decere uideatur.

Amplificatio à collatione.

Aliud ab exemplo deorũ

PSEVDOSOPHISTA,

SEV SOLOECISTA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

QVanquam neq; hic dialogus, ut suprà Lexiphanes ille, uertendus fuerat, quòd singula commodè ac suo modo latinè reddi non possent, pro suscepto tamen opere, audendum aliquid longius, & periculum qualecunq; faciendum fuit. Quo æquiorem nobis lectorem fore puto, si qua etiam hic offenderit, quæ expectationi ipsius nõ omnino respondebunt, præsertim cum ipsum quoq; exemplar, quo nos uertendo usi sumus, in quibusdam locis non ita syncerum & castigatum appareret. Tractat autem de Solœcismo Lucianus, quem ueteres Latini, ut Gellius indicat, Stribiligrnem uocarunt, Græci etiam Solœcon, atq; illud innuit, haudquaquam ita expeditum, aut obuium cuiuis esse, planè ac purè dicere, & ab omni uicio sermonis temperare, idq; exemplo cuiusdam, quem Pseudosophistam, á falsa, ut uidetur, scientiæ atq; doctrinæ persuasione, Solœcistam autem ab ipsa re appellat: qui cum profiteretur se & loqui purè, & alios in sermone peccantes deprehendere facilè posse, interim ipse etiam illa, quæ nota ac manifesta sunt, ignorare fingitur. Ac principio quidem uarias solœcismi formas exemplis cum suis, tum aliorum proponit: postremo autem & quædam explicat, & quod in quo uicium & peccatum sit, ostendit. Propriè autem ad grammaticos hic Dialogus pertinet, quem si multi illorum tam diligenter perpenderent, quàm facilè sibi ipsi persuadent, & latinè, & græcè interim se scire, in plerisq; haud dubiè minus ostentationis et arrogantiæ inesset.



VM igitur, qui agnoscere solœcissantem potest, idem etiam cauere potest, ne solœcisset? SOL. Mihi quidem ita uidetur. LVC. Qui uero cauere non potest, ille nec agnoscere potest, eum qui talis est. SOL. Rectè dicis. LV. Tu uero te ipsum negas solœcissare, aut quo pacto de te dicamus? SOL. Indoctus equidem essem, si, cum tantæ ętatis sim, adhuc solœcissarem. LVC. Proinde & alium deprehendere poteris, qui hoc facit, & negantem conuincere? SOL. Prorsus ita ęc. LVC. Age nunc, conuince me solœcissantem. Iam pridem enim solœcissare gestio. SOL. Proinde dic. LVC. At equidē iam graue istud commisi.* Tu uero non agnouisti. SOL. Ludis tu nunc. LVC. Non per deos. Nam solœcismo commisso latuit te, perinde ac ne sciens. Rursus autem contemplare. Nec enim te puto intellige re posse. Quoniam alia quidem † nosti, alia autem nō nosti. SOL. Dic modo. LVC. Sed & nunc solœcismus à me commissus est,* tu uero non cognouisti. SOL. Nam quo modo cognoscerem, cū tu nihil dicas? LVC. Ego quidem dico, & solœcisso, tu uero non assequeris istud facientem. Quoniam utinam etiam nunc assequi possis. SOL. Mira dicis, si nequeam solœcismum quis sit, intelligere. LVC. Et quo pacto unum intelligeres, quando iam tres † non animaduertisti? SOL. Quos tres? LVC. Totos recens natos. SOL. Ego te quidem ludere puto. LVC. At ego te ignorare eum qui in uerbis peccat. SOL. Et quomodo quis intelligat, quando nihil dictum est? LVC. Dictum est, & solœcismus iam quadrisariam * commissus. Tu uero non cognouisti. Magnum igitur premium confecturus fueras, si cognosses. SOL. Non magnum quidem, sed necessarium confitenti. LVC. Sed nec nunc cognouisti. SO. Quando nunc? LV. Quando premium cōfecisse ♣ te dixi. SO. Non intelligo quid dicas. LV. Rectè dicis: nec enim intelligis. Ac præcede sanè in anteriorem partem, non enim uis assequi. Intelligam enim si modo uolueris. SO. At ego uolo. Tu uero nihil dixisti eorum, quæ homines solent, cum solœcismum faciunt. LV. An tibi hoc, quod modo dictum est, * paruum aliquod malorum uidetur esse? Sed tamē sequere denuo, quoniam non animaduertisti cursu digredientem. SO. Ita per Deos, ego quidem non. LV. At uero dimisi currere leporem celeriter. Nū præteriisti? sed & nunc licet uidere leporem. Si uero non, multi inde lepores facti, latebunt te in solœcismo iacentes. SO. Non latebunt. LV. At uero latuerunt certè, † SO. Mira dicis. LV. Tu uero præ nimia eruditione corruptus es, ut nec ipsum hoc, solœcissantes intelligere possis. Deest enim ipsi, distributiua uox, λνὲ id est, quendam. ♣ SO. Hęc quidem non intelligo, quo pacto dicas. Ego uero multos iam solœcissantes perspexi. LV. Et me igitur scies tunc, quando puer quispiam eris, eorum uidelicet, qui mammam adhuc sugunt. Aut si nunc non cognouisti solœcissantem * me, nec crescentes pueruli solœcismum facient, nihil intelligenti. SO. Vera dicis. LVC. Atqui si hæc ignorabimus, nihil cognoscemus nostrorum propriorum. Quoniam & hic solœcismus, quem nūc feci, † fefellit te. Ne igitur dixeris amplius, quòd possis

* Fortassis quia dixit, ἄρτι σολοικῶ, id est, modo uel pauloante solœcissare gestio. Nā Gaza id aduerbium cum præterito construi dicit.

* In eo, ut uidetur, qđ dixit, ἄ μὲν & ἃ δὲ, pro τὰ μὲν & τὰ δὲ, id est, alia quidē, alia uero.

† Tertium cum dicit, ὄφελον νλωσας, id est, utinā possis, quoniam ὄφελον ut cætera optādi, cum optatiuo poni postulat.

Supra ter. quarto autē in uerbo recens natos, opinor, qđ græce ἀρτιγενεῖους dixit pro ἀρτιγενεῦς.

♣ Nam certamen confecisse dicere debuerat. hoc est, in masculino genere ἆθλον, non in neutro.

* Videlicet, si modo uolueris. Id enim græcè dixit, εἰ σφ θελήσεις, præterito tēpore, cum præsenti uel futuro potius debuerat.

† Quoniā uox λαγὼς, & singularis numeri, et dualis est, & itē pluralis, si subdas ἐώτα.

♣ Quod dicēdū uidelicet erat, λαγὼ λανα μεθηκα.

* Vel, quia dixit ὅταν λοιπὸν γένῃ, quasi in intellectu ibi peccatum sit. Vel quia τὰς τίτθας θηλαζόντων, id est, nutricor sugentiū, pro τιτθία dixit.

† In eo, opinor, cum dixit, αὐξάνοντα σαιδία, actiuo pro passiuo usus.

possis perspicere solœcissantem, & ipse solœcismum non committere. Atq; ego quidem hoc pacto. Socrates autem, qui ã Mopso genus ducebat, cui in Aegypto conuersatus sum, huiusmodi dicere solebat, citra inuidiam, neq; apertè coarguebat eum qui sic peccasset. Verum ad eũ qui interrogabat πηνίκα ἔξεισι, hoc est, quando exibit? Quis enim, inquit, respondebit tibi de hodierna die, tanquam exiens. Alio autem dicente, ἱκανὰ ἔχω τὰ πατρῷα, id est, Satis habeo paternorum bonorũ. Quomodo ais, inquit, An tibi pater mortuus est? Alio autem rursus dicente, συμπατριώτης ἐστί μοι, hoc est, conterraneus meus est. Latuisti igitur nos, inquit, Barbarus existens. Alio autem quodam dicente: ὁδοῦνά ἐστι μεθύσης, hoc est, iste, nescio quis, ebrius est, Matris ne, inquit, aut quomodo dicis? Alio autem λέοντας* Duplicas inquit leones. Cum autem quidã dixisset λῆμμα πέφευγεν αὐτῷ, † duplici uidelicet μμ, id est, quæstus siue captura inest ipsi. Proinde, inquit, capiet, si captura ipsi inest. Alio autem dicente, πρόσεισιν ὁ μείρακ ὁμός φίλος, id est accedit adolescens, meus amicus. Et conuiciaris illi inquit, cum sit amicus? Ad eũ autem qui dixerat: δεδίττομαι τὴν ἀνδρα πφόν γω, hoc est, terreo (pro timeo) uirum, & fugio. Tu, inquit, etiam quando timebis aliquem, persequéris. Alio autem dicente: πρῶτοι φίλων κορυφαιότατοι. i. amicorũ maximè summus: Festiuum sanè, inquit, quod supra uerticem seu summam aliquid ultrà etiam ponis. Et ἐξορμῶ quopiam dicente, hoc est, inuado siue irrumpo. Et quisnam est, inquit, quem ἐξορμᾷς, hoc est, impellis. Ἐξ ἐπιπωλῆς autem quodam dicente, hoc est, De superficie: subiecit: ἐκ τῆς ἐπιπωλῆς ὡς ἐκ τοῦ πιθάκνης, hoc est, ex superficie ut ex doliolo. Dicente autem quodam συντετάξατό μοι, hoc est, composuit mihi, uel eiusdem ordinis mecum fuit, & manipulum, inquit, Xenophon συντετάξατο, id est, coordinauit. Alio autem dicente: περιέστην αὐτὸν ὅπως λαθεῖν, id est, circumsteti, seu circundedi ipsum, ut laterem. Mirum, inquit, si tu, cum unus sis, περιέστης, id est, circumsteteris unum. Alio rursum dicente: συνεκρίνετο αὐτῷ (quod & comparabitur ipsi, & contendebat cum ipso significat) subiecit: καὶ διεκρίνετο πάντως, hoc est, dijudicabatur seu dirimebatur quoq; omnino. Solebat autem & contra eos qui solœcismum Atticè loquendo committebant, eadem festiuitate ludere. Nam ad eum qui dixerat: νῶϊ τοῦτο δοκεῖ, hoc est, nobis hoc uidetur. Tu, inquit, etiam νῶϊν dices, ut peccamus. Alio autem seriò narrante quippiam, eorum quæ in patria sua acciderant, ac dicente. Illa uero Herculi μιχθεῖσα, hoc est, concumbens. Non igitur, inquit, Hercules, ἐμίχθη αὐτῇ, hoc est, ipse concubuit, siue commixtus fuit. Porrò dicente quopiam, quòd haberet opus κερῆναι, hoc est, tonderi. Quid nam graue adeo, inquit, & quod dignum ignominia ista sit, abs te factum est? Et ζυγομαχεῖν, hoc est (ut Hesichius exponit) cum domesticis & familiaribus contendere. dicente quopiam: Tũne ad uersus hostem, inquit, ζυγομαχεῖν. Alio autem quodam dicente. Puerum suum morbo decumbentem, βασανίζεσθαι, hoc est, torqueri. Cuius gratia, inquit, torquetur? aut quid uult ille, qui torquet. προκόπτει uero, cum quidam diceret τοῖς μαθήμασιν, hoc est, proficit in disciplinis, respondit: At Plato ὠδὶ δοκάναι, hoc est, crescere, uocat. Interrogante autem quopiam: ἀ μελετήσει ὁ δεῖνα, hoc est, an declamaturus nescio quis esset.

Exempla quæ sequuntur, græcè omnia posui, ut quisq; ipse uideat ac iudicet, in quo uicio orationis siue solœcismus sit. Sunt enim eiusmodi quædã, ut non cuiusq; statim appareat, quid ubiq; ambiguũ, aut immutatũ, aut pius, minúsue dictum sit. quale statim à principio hoc est, q reprehendit eum, q dixerat: πηνίκα ἔξεισι. et infra: πρόσεισιν ὁ μείρακ ὁμός φίλος, & alia quædam.

* Videtur nonnihil deesse.

† Voluerat autem λῆμμα dicere quod prudentiam uel φρόνημα significat.

Alludens eò, quòd superlatiuũ à κορυφαῖος fecerat.

Altero absolutè dicente, altero actiuè accipiente.

Quasi dicat, uno itidem ut altero utendum esse.

Ad ambiguitatem respiciens uidelicet.

Quasi non satis propriũ fuerit.

Quasi hoc uerbum de uiris tantum, & non de mulieribus usurpandum fuerit.

Quòd uerbo impropriè usus esset, ut suprà quoq; et mox infrà.

Quasi, quòd non satis Atticum foret.

Quomodo

Quōmodo ergo, inquit, interrogans me an declamaturus ſim, dicis ὁ δεῖνα (hoc eſt, in tertia perſona iſte) Volente autem quodam Atticiſmum exprimere, & dicente τεθνήξει, hoc eſt, morietur in diem tertium. Satius, inquit, foret, etiam hic nō Atticiſſare adeo te, quando malum imprecaris. Ad eum autem, qui dixerat σκόπει ζημιᾶι αὐτόν. * pro φείδομαι αὐτοῦ. (hoc eſt, parco ipſi, Nunquid, inquit aberraſti iaculando? Quodam uero ἀφιστάντι dicente, & alterō ἀφιστάντι, pro eo quod eſt, ad defectionem ſollicitare. utrunq; inquit, non noui. Ad eum autem qui dicebat πλὴν εἰμί, hoc eſt, niſi ſi, Hæc, inquit, dupla gratificantur. * Et χαῖρε cum quidam diceret, ſpeudaticum, inquit, uerbum eſt. Rurſum dicenti ἐκ τότε, pro, ex eo tempore. Pulchrum, inquit, fuerit & ἐκ πέρυσιν, hoc eſt, ex ſuperiori anno dicere. Nam Plato ἐς τότε, hoc eſt, in id tempus, dicit. Si uero, qui ἴδε pro ἴδε, hoc eſt, uide, utebatur: Alia pro aliis inquit, ſignificas. Cum quidam autem αὐλλαμβάνομαι pro σωίημι (hoc eſt, intelligo) diceret, mirari ſe ait, quo pacto ὁ αὐλλαμβανόμενος τοῦ λέγοντος, id eſt, qui cum dicente certaret (ſiue competitor eius foret) diceret αὐλλαμβάνεσθαι, id eſt, concertare uel comperere ſe. βραδύτερον autem dicente quopiam, Non eſt ſimile, inquit, uerbo πάχιον (quod celerius ſignificat) Et rurſum βαρεῖν, pro grauare dicēte quopiam: non eſt, inquit, βαρύνειν, quemadmodum putaſti. λέλοχα item pro ἔλαχα (id eſt, ſortitus uel nactus ſum) dicente quodam: Modicum, inquit, etiam apud quos peccatur. Multis autē ἵπτασθαι pro πέτασθαι (quod eſt uolare) dicentibus, quod ἀπὸ τοῦ ἵπτασθαι, (hoc eſt, à uolatu) quidem uerbum hoc deſcendat, plane ſcimus. πρόϊξερον autem quodam dicente (hoc eſt, columbum maſculino genere) quaſi hoc Atticum uero foret. etiā τὸν φάψον, (id eſt, palumbum maſculino genere) dicamus, inquit. Rurſum dicente quodam ſe φακὸν comediſſe (hoc eſt, lentem) * Et quomodo, inquit, φακόν aliquis comederit (quod & algam, & lentiginē, & uas quoddam unguentarium, & alia item quædam ſignificat.) Atq; hæc quidem Socratica illa ſunt. Redeamus autem, ſi uidetur, ad certamen priorum uerborū. Ac ego quidem citabo ea, quæ optima uidentur * eſſe tota, tu uero cognitionem fac. Arbitror enim uel nunc poſſe te, quippe qui tam multa ordine iam audieris. SO. Fortaſſis ne nunc quidem potero, te dicente: ſed tamen dic. LV. Et quomodo ais te non poſſe? Nam cognitionis ipſorum propè ianua tibi aperta eſt. SO. Dicigitur. LV. At iam dixi. † SO. Nihil certè, quod ego intelligam. LV. An non intellexiſti, quòd dixi αὐέωγεν, (id eſt, aperuit, pro aperta eſt.) SO. Non intellexi. LV. Quid igitur patiemur? ſi ne nunc quidem aſſequeris ea quæ dicuntur. Atqui ſecundum ea, quæ ab initio abs te dicta ſunt, ego quidem putabam me equites in campū prouocare. Tu uero equites cogitaſti. Sed uideris nō curare uerba, maximè quæ inter nos ipſos * proſecuti ſumus. SO. Ego quidem curo, tu uero obſcurè ipſa proſequeris. LV. Nempe omnino obſcurum eſt, quod dixi, ἦ σφᾶς αὐτός, cum de nobis mentionem facerem. Sed hoc quidē manifeſtum eſt. Te uero nullus deorum ab ignorantia liberauerit, niſi fortaſſis Apollo. Vaticinatur † enim ille omnibus interrogantibus. Tu uero neq; ipſum μαντευόμενον intelligis. SO. Per deos equidem, nō enim didici. LV. Si ergo καθεὶς latet te circūiens. *

Quoniam Attice in ſecunda per ea intelligatur.

Nam σκοπεῖσθαι ſcopum petere ſignificat, & aliàs etiam obſeruare & colere.

*

Nam illi fœminina quædam maſculino genere proferunt, ut ὁ δέος.

* Eadem ratione ut ſuprà, pro φακήν.

*

† Cum αὐέωγεν in uerbo medio dixit, pro παθίνω, aperta eſt.

* ἦ σφᾶς αὐτός. ubi σφᾶς tertiæ perſonæ pro prima ponitur.

† μαντευόμενον. quod de conſulentibus, non de reſpondente dicendum fuerat.

* Videntur uel abeſſe quædam, uel hæc ipſa corrupta eſſe, id qđ infrà apparet. ſignificat autē καθεὶς, ut hic ponitur, idem quod demittēs uel deſcendēs.

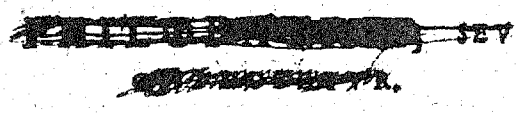
SO. Videntur certè. LV. At καθὼς iſte, quo pacto præteriit? SO. Neq; hoc didici. LVC. Noſti autem quempiam ſibi ipſi γάμον μνηστευόμενον (hoc eſt, nuptias ſtipulantem uel deſpondentem?) SO. Quorſum igitur hoc? LV. Quòd neceſſe eſt ſolœciſmum committere τὸν μνηστευόμενον αὑτῷ, id eſt, eum qui ſibi deſpondet. SO. Quid igitur ad meum negocium hoc, ſi ſolœciſmum committit quiſpiã deſpondens? LV. Quòd ignorat, is qui ſe ſcire dicitabat. Et hoc quidem ita ſe habet. Si uero quiſpiam dicat tibi, accedens, ὡς ἀπολέποι τὴν γυναῖκα, hoc eſt, quòd repudiare uelit uxorem, num permittes hocilli? SO. Quidni permittam, ſi uideatur iniuria affectus eſſe. LV. Si uero ſolœciſmum commitere uideatur, etiam ne hoc permittes illi? SO. Haud equidem. LV. Rectè dicis. Neq; enim concedendum amico, ut ſolœciſſet, ſed docẽdus potius eſt, ut hoc ne patiatur. Quòd ſi quis aũt nunc crepare faciat ianuam ingrediens, aut exiens pulſet, quid dicemus tibi accidiſſe? SO. Mihi quidem nihil: illũ uero, uel exire uelle, uel introire. LV. Tibi uero, cum ignores κρούοντα, hoc eſt, qui pulſat, aut τροφοῦντα, hoc eſt, qui crepare faciat, nihil omnino accidiſſe putabimus, indocto adeo exiſtenti? SOL. Contumelioſus es. LV. Quid dicis? Ego contumelioſus uero nunc γενήσομαι (id eſt, fiam) qui tecum diſputo. Videtur aũt ſolœciſſare etiam ipſum γενήσομαι, quo nunc uſus ſum. Tu uero non [redacted]ouiſti. SO. Deſine, quæſo, per Mineruã, ac dic potius tale aliquid, quod etiam ego intelligã. LV. Ac quo pacto intelligas? SO. Si mihi omnia iſta percurras, quæ modo dixiſti à te cum ſolœciſmo dicta, à me autem non animaduerſa eſſe [illegible]

BIBLIOTECA DE FILOSOFÍA Y LETRAS

ξεῖν', ἡμεῖς δὲ καὶ ἀλλοθί σ' ἐύρομεν ἑδρης.

Hoc eſt, Sede uel quieſce hoſpes, nos autem etiam alibi inueniemus ſellã. Rurſum itaq; dictum ſit, quõd qui hæc commutat, uicium incurrit. καθίζω autem à κάθεδρα, num tibi parum diſtare uidetur? Siquidem καθίζω dicendo, alterum ſedere facimus, καθέζεσθαι uero, nos met ipſos ſolos. SO. Et hæc ſufficienter proſecutus es. Atq; igitur dic; ita enim oportet te docendo præire. LV. Nam me alio pacto dicente, non intelligis. Non noſti, quale ſit ξυγγραφεὺς ἀνὴρ (hoc eſt, uir hiſtoriarum ſcriptor aut commentator.) SO. Admodum noui, ut qui te audierim hæc dicentem. LV. Quoniam & κατὰ ἄλλο τι tu quidem fortaſſis idem cum κατὰ ἄλλου τι putaſti. Ego uero ſcio, differentiam non paruam habere. SOL. Quámnam hanc. LV. Quõd hoc quidem alteri, κατὰ ἄλλο τι autem ſibi ipſi fit. SO. Pulchrè dicis. LV. Etiam alia uero multa licet tibi diſcere, ſi modo non ipſe tibi ſcire, cum neſcias, uidebere. SO. Non uidebor facile. LV. Proin reliqua in poſterum reijciemus, in præſentia autem, dialogum diſſoluamus.

Vide nũ et de his in ſuperioribus deſit quippiam. Id eſt, in ſeruitutẽ redigere & redig.



re, quàm cauſſam quoq; expoſueris, qua adducti, ad hoc argumentum tractandum proceſſeritis. CHAR. Præter rem moraris nos, ô optime, qui tibi iamdudũ potuiſſemus, uniuerſa oratione expoſita, iterum hinc abire. Veruntamen quid agas, quando quiſpiã, amicus exiſtens, tantopere urgeat? Neceſſe enim eſt quid uis etiam amici cauſſa perpeti. Cauſſam igitur quam quæris, qua ad hoc argumẽtum compulſi ſumus, ipſe Cleonymus, formoſus ille fuit. Cum enim medius inter me & Androclum, cuius nepos erat, ſederet, multus ab Idiotis ſermo de eo fiebat, qui & reſpiciebant ad ipſum, & ad formam eius, plus quãm obſtupeſcebant. Propemodum igitur cæteris omnibus poſtpoſitis, ſedebunt encomia adoleſcentis perſequentes. Nos autem admirati illorum erga pulchritudinem amorem ac ſtudium, & ſimul collaudatis ipſis, ſegnitiem quandam arbitrati ſumus eſſe, uerbis ab idiotis ſuperari, præcipue de pulcherrimis dicendo, quo ſolo nos illis præſtare putaremus. Atq; ita de pulchritudine uerba facere cœpimus. Viſum igitur nobis eſt, haud nominatim dicere laudes pueri, neq; enim honeſtum fore, nam hoc pacto præcipitaturos nos ipſum in maiorem inſolentiam eſſe, ſed tamen neq;, ut illos, incompoſitè adeo, & ut cuiq; fortè ſuccurriſſet, ſed ſeorſim ſingulos, quacunq; de re propoſita commeminiſſet. Atq; ita Philo, primus exorſus, in hunc modum uerba fecit. Quàm indignum uero eſt, quòd, cum quæcunq; in ſingulos dies agimus, pro iis tanquam pulchris, omnem operam ac diligentiam adhibeamus, de ipſo pulchro ſermonem nullum habemus, ſed perinde ſilẽtes ac taciti ſedemus, ac ſi metuamus, ne fortẽ uerbum aliquod, de iis, pro quibus tantopere laboramus, uel imprudentibus nobis excidat. Atqui ubinam aliquis oratione meritò utatur, ſe, cum de illis, quæ nullius precij ſunt, tantopere contendat, de eo quod omnium pulcherrimum eſt, planè cõticeſcat? aut quo modo id quod in uerbis pulchrum eſt, rectius quàm omnia alia ſeruari poterit, ſi de ipſo fine eorum, quæ quotidie aguntur dicere prętermittamus. Verum ne uidear monere quidem ſcire, quo pacto oporteat nos circa pulchrum affectos eſſe, dicere autem ipſum, de eo nihil poſſe, quoad fieri poteſt, de eo breuiter commemorare conabor. Nam pulchritudine omnes quidem cupierunt potiri; pauci autem omnino fuerunt, qui illam aſſecuti fuiſſent. Qui uero donum hoc fortè adepti fuere, illi omnium beatiſſimi fuiſſe uiſi ſunt, & apud deos, & apud homines meritò honore affecti. Atq; huius rei argumentum tale fuerit. Nam eorum qui ex Heroibus in numerum deorum recepti ſunt, Hercules, & Dioſcuri, & Helene, Iouis filij ſunt; quorum ille quidem, fortitudinis cauſſa, honorem hunc conſecutus eſſe dicitur. Helena autem pulchritudinis gratia, cum ſe ipſam in deam mutaſſe, tum fratribus Dioſcuris, cauſa fuiſſe, ut ante ipſam, in cœlum aſcẽderent, iis quæ cæteri uita functi ſub terra obnoxij premuntur, exoluti. Quanquam etiam, quicunq; hominum dignus unquam iudicatus fuit, ut deorum conſuetudine frueretur, alium reperire non licet, quàm qui pulchritudinis particeps fuiſſet. Nam & Pelops eadem hac cauſſa cum diis Ambroſiæ particeps fuit, & Ganymedes ille Dardani, hoc pacto miſcuiſſe nectar dicitur, omnium ſummo deorum. Quare etiam ipſum neq; ullum deorum cæterorum alium uoluiſſe ſecum uenationis huius, amorum ſuorum uidelicet, participem fieri, ſed ſibi ſoli decorum arbitratur eſſe, in Gargarum Idæ deuolare, atque inde amaſium ſuum, in eum locum, ubi per omne tempus cum illo conſuetudinem haberet, ſubducere. Tantam autem curam ille ſemper habuit pulchrorum, ut non ſolum cœlo dignatus eos fuerit, illuc ipſos attollens; ſed & ipſe in terram quocunque fors tulit, deſcenderit, ut cum amatis ſingulis locis congrederetur. Ac eam quidem ob rem, in cygnum conuerſus, cum Leda rem habuit, ob eandem autem & Tauri facie Europam rapuit. Aſſimilatus autem Amphitryoni, procreauit Herculem. multaq; alia Iouis uaframenta enumerare quiſpiam poſſit, quibus ille eorum congreſſu, quorum deſiderio tenebatur, potitus fuit.

Occaſio encomij dicẽdi.

I. Encomium Philonis. Exordiũ ab obiurgatione & loco communi.

Propoſitio.

Confirmatio ab exemplis deorum & hominum.

Quod

Quod aũt maximum eſt, quodq; meritò aliquis admirari poſſet, cũ ille cum diſs uerſaretur (neq; enim hominum ulli cõuerſatus eſt, præterquam pulchris) quo ties inter illos concionem aliquam habuit, ita auſterus fingitur à communi Grę corum poëta, ut in priore quidem oratione, Iunonem, quanquam illa antea ubi que increpare ipſum conſueuiſſet, nihilominus, tamẽ ita perterruerit, ut ea ſatis habuerit, quòd nihil grauius pateretur, & intra uerba duntaxat, illius ira conſi ſteret. In poſteriore autem, deos uniuerſos nõ minore terrore affecerit, terram unà cum ipſis hominibus, & mare quoq;, in ſublime ſublaturum ſeſe minatus. At uero quoties cum pulchris congreſſurus eſſet, ita manſuetus, & blandus, om nibusq; æquabilis redditur, ut apud omnes alios, etiam ipſo eo, quòd Iupiter eſt depoſito, uidelicet ne moleſtus, aut ingratus cuiquam eorum, quos amat, uidea tur, alienam aliquam formam induat, eamq; pulcherrimam, & qua maximè pu rat, intuentem allici poſſe. Tantum reuerentiæ & honoris pulchritudini exhi bet. Ac non ſolum ipſe quidem Iuppiter ita pulchritudine captus eſt, cætero rum autem Deorum nullus, ut hæc magis accuſationem Iouis continere uide antur, quàm pro pulchritudine dicta eſſe, ſed ſi quis diligenter conſiderare uo let, omnibus etiam diſs eadem hæc accidiſſe uidelicet deprehẽdet. Vt, uerbi gra tia, Neptunum Pelopis forma captum fuiſſe. Hiacynthi autem Apollinem, & Mercuriũ Cadmi. Præterea neq; deas pudet pulchritudine ſuperatas ac captas uideri, ſed hanc quaſi ęmulationem quandem honoris inter ſe habent, puta eam quæ cum pulchro aliquo rem habuit, narrare poſſe, hominibus ſeſe dediſſe. Iam uero, cum ex cæteris omnibus, unaquæq; ſuæ ac certæ rei præſes ſit, de iſs, qui bus quæq; præeſt, nulla cum altera contendit, ſed Minerua quidem cum homi nibus ad bella gerenda prę it, haudquaquam cum Diana de uenatione pugnat, eodemq; modo & illa Mineruæ de re militari concedit. De nuptiis autem Iuno Veneri, neq; hæc illi moleſta eſt ob ea, quibus illa præſidet. At contrà ſingulæ ob formam & pulchritudinem eo uſq; animo efferuntur, omnesq; alias excelle re ſibi uidentur, ut cum Eris ipſas inter ſe mutuo diſcordes & inimicas reddere uellet, nihil aliud obiecerit illis, quàm pulchritudinem, rata hoc pacto facillimẽ ſeſe hoc quod uolebat, effecturam eſſe. Ac prudenter ſanè hoc excogitauit. Ani maduerterit q; uel inde aliquis pulchritudinis poteſtatem. Nam poſtq; pomum illud accepiſſent, & inſcriptionem legiſſent, cum unaquæq; ſuum illud eſſe cen ſeret, neq; tamen ulla contra ſe ipſam ſuffragium ferre ſuſtineret, quòd uidelicet altera turpior eſſet, ad Iouem, harum quidem patrem, illius autem etiam fratrẽ & coniugem deueniunt, litem hanc illi diſceptandam committentes. Ille autem cum & per ſe ipſe ſententiam, quænam earũ pulcherrima foret, proferre poſſet, & multi fortes, & ſapientes, & prudentes cum in Græcia, tum inter Barbaros eſſent, quibus eadem cauſſa delegari potuiſſet, Iudicium hoc Paridi, Priami filio commiſit, manifeſtum adeo calculum ferens, quòd & prudentiam & ſapientiã, & uires pulchritudo anteiret. Porrò tanto ſemper ſtudio tantaq; cura, formoſę audire expetiuere, ut & heroum pariter, & deorum exornatori poëtæ perſuaſe rint, non aliunde magis, quàm à pulchritudine ſeſe appellare. Proinde libenti us audierit λευκώλενον (hoc eſt, niueis lacertis) Iuno, quãm, πρέσβα θεὰ, & δυγα τέρ μεγάλα κρόνα (hoc eſt, antiqua dea, & Saturni magni filia) Minerua autem ne que Tritogenia, quãm Glaucopis uocari maluerit. Et Venus, uniuerſo etiam redemerit, nominari χρυσῆν, hoc eſt, Aurea. Quæ cuncta ad pulchritudinem per tinent. Atqui hæc non modo argumento atq; indicio ſunt, quo pacto illi, qui po tiores habentur, circa hanc ſe gerant: ſed & teſtimonium perhibent neutiquam falſum, quòd cæteris omnibus, præſtantior eadem ſit. Proinde Minerua quidẽ fortitudine pariter & prudentia præſtare illam ſuffragatur, utriq; enim harum præſidet ipſa. Iuno autem uniuerſa dominatione, atque potentia, expetendam magis eſſe, ſententia ſua declarat, in partem etiam Ioue tanquam patrono, aduo

Homerum intelligit, apud quẽ iſta Iliados v. & x. præcipue habentur.

cato.

cato. Quòd si igitur diuina adeo res & uenerãda, pulchritudo est, deinde et dijs tanto pere ambita & affectata, quomodo tandem honestum nobis fuerit, si non & ipsi deos imitantes, cum rebus tum uerbis, quibuscunque modis poterimus, pulchritudini patrocinemur? Atq; hæc quidem Philo, de pulchritudine perorauit, hoc quoq; ad finem addens, quòd etiam plura hic dicturus fuisset, nisi sciret uerbositatem in conuiuijs longiorem improbari. Cæterũ post illum statim Aristippus uerba facere cœpit, multis antea ab Androcle inuitatus. Neq; eñ uolebat primo, ueritus proximo post Philonem loco dicere. Exorsus aũt inde est: Multi sæpe homines (inquit) omittentes de rebus optimis & nobis conducentibus dicere, ad alia nescio quæ argumenta abripi consueuere, ex quibus sibi quidem famam cõparaturos se putant, auditores autem uerbis nihil conferentibus obtundunt. Ac dicere solent, alij quidem de ijsdem rebus inter se uerbis contendentes: alij autem ea, quæ non existunt, commemorantes, alij etiam de ijs de quibus minimè necesse est, uerba facientes. Quos sanè decebat omnibus hisce relictis, quo pacto conducibile aliquid dicere fortè possit, apud animum cogitare. Hos igitur, quando nũc ego de ijs, quæ existunt, nihil sani cognouisse existimo, et alioqui autem, etiam aliorum ignorantiam de rebus optimis, reprehendentẽ in eadem uicia incurrere, omnino stultitiæ cuiusdam esse puto: idem argumentum orationis utilissimum atq; pulcherrimum auditoribus proponam, quodq; omnis, quicunq; etiam fuerit, fatebitur, scio, dignissimum esse, quod pulcherrimum quoq; uocetur. Quòd si igitur de alia aliqua re uerba faceremus, & non de pulchritudine, satis fuisset unum aliquem dicentem audisse, & exinde argumento eo relicto, ad alia transisse: nunc aũt præsens hoc, tantam dicendi copiam prę bet ijs, qui de eo orationem instituunt, ut haud quaquam, si quis pro dignitate ipsum non tractarit, ob id infeliciter sibi successisse rem arbitrari debeat, sed si post multos alios, nonnihil ad priores laudes etiam ipse conferre potuerit, benignior rem fortunam experiri putetur. Nam quòd manifestẽ adeo, à superioribus, in honore habitum semper est, ab hominibus autem ita pro re diuina, & operę precio digna, existimatum, omnibusq; quicunq; uiuunt, peculiare ornamentũ existit, præterea & eos, quibus adest, ab omnibus amari & coli: illos autem quibus abest, odio haberi, nęq; dignos adeo, quos aspicias, uideri, facit, quisnam dicẽdi facultate præditus tanta fuerit, ut id pro eo ac dignum est, laudare sufficiat? Verũtamen, quoniam ita multis ipsi opus est laudatoribus, ut uix unquam pro dignitate tractari queat, nihil alienum aut indecorum fuerit, etiam nos aliquid de eo dicere conari, quanquam uerentes nonnihil, uerba facere post Philonem.

Epilogus.

II. Encomiũ Aristippi. Exordiũ à reprehẽsione sophistarũ, similes Isocratis pœmio, in orõem de laudibus Helenæ unde etiã huius orõis pleraq; sumpta uidentur.

Attẽtio ab ipsa rei præstantia.

Adeo autem omnium quæ sunt ueneratione dignissima, maximeq; diuina res, pulchritudo est, ut etiam, si omittamus dicere, quibus honoribus dij pulchros affecerint, superioribus certè tẽporibus illis, Helena ex Ioue nata, in tanta apud omnes homines admiratione fuerit, ut cum adhuc infra ætatem esset, Theseus ob aliam quandam rem in Peloponesum profectus, conspecta illius forma in tãtam admirationem ipsius uenerit, ut cum & regnum haberet maximè tutum, & gloria excelleret nequaq; uulgari, nihilominus tamen putarit, sibi uitã uitalem, ut ille ait, nõ esse, si illa carere deberet: rursum aũt se omnes alios felicitate supergressurum esse, si secum illam cohabitare contingeret. Atq; hoc modo cum apud se esse animatus esset, à patre quidem ipsius accipere illam desperauit, neq; enim elocaturum ipsum illam, cum nondum ad iustam ætatem peruenisset, cæterum imperio illius contempto atq; despecto, spretisq; insuper etiam omnibus, qui tum in Peloponneso agebant, potẽtibus assumpto Pirithoo, qui ipsi in raptu adesset, à patre ui abreptam in Aphidnam, Atticę regionis oppidum asportauit. Tantã aũt gratiam habuit Pirithoo pro hoc auxilio præstito, ut ipsum p omne deinde tẽpus ita amarit, ut etiã posteris in exemplũ abierit, Thesei et Pirithoi amicicia. At postq; etiã illũ oportebat ad Plutonis p ficisci regnũ ambiẽtem filiã Cereris

Propositio. Confirmatio ab exemplo Thesei et Helenes.

Amplificatio à consequentibus.

Pro-

Proserpinam, postquam multis ipsum de hortatus à proposito, ne quid tale tentaret, auertere non potuit, unà cum ipso profectus est, arbitratus debere se hanc illi referre gratiam, ut pro eo etiam animam in periculum poneret. Cæterum ubi hoc protecto peregre, illa Argos mox redijsset, postquam ætate nubilis facta est, quanquam principes Græciæ, & formosas alias, & ex parentibus præclaris natas, ex tota ea terra ducere uxores sibi possent, nihilo minus tamen conuenientes, huius proci facti sunt, cæteris omnibus, perinde ut uilioribus contemptis. Scientes autem, quòd non absq; certamine ab uno aliquo ducenda esset, metuentesq; ne pugnantibus inter se aliquibus, bellum inde toti Græciæ oriretur, de cõmuni sententia in hæc uerba iurarunt, quòd omnes auxilium ferre uellẽt ei, qui cunq; uxorem hanc ducere dignatus fuisset, necq; cuiquam concedere, qui iniuria aliqua afficere illum aggressus esset: existimantes uidelicet, quisq; sibi auxilium & societatem hanc parari. Propria quidem igitur sententia frustrati omnes sunt, præter Menelaum, communis autem pacti experimentum statim adeo deprehenderunt. Non enim multò post, cum contẽtio inter deas de pulchritudine orta esset, discẽptatio eius litis Paridi Priami filio delegata fuit. Qui cum iudicio inferior esset, quàm ut inter corpora dearum cognoscere posset, donorum autem cogeretur iudex fieri. Ac Iuno quidem offerret illi totius Asiæ imperium, Minerua robur & uires ad bella, Venus autem Helenæ huius nuptias: Ipse uero contrà secum ita cogitaret, quòd imperia quidem etiam uilibus & contemptis hominibus obuenire possent, Helena autem, non statim ullus posterorum dignus futurus esset, nuptias huius cæteris rebus omnibus antepoluit. Postea uero exorta celebri illa expeditione contra Troianos, & Europa tunc primum contra Asiam bello concitata, cum Troiani possent Helena reddita, sine periculo ac metu terram suam retinere, Græci autem hanc illis habendam permittentes, omnibus illis difficultatibus, quæ ex bello & expeditionibus percipiuntur, liberari: neutri consulere sibi ipsi uoluerunt, rati non aliam pulchriorem belli caussam, ob quam morerentur, inuenire se posse. Iam uero & dij, cum certò scirẽt liberos suos in eodem bello perituros esse, haudquaquam illos ab eo absterruerunt, sed ad id ultrò proficisci fecerunt, rati non minorem inde gloriam cõsecuturos eos esse, si pro Helena mortem obijssent, quàm quòd deorum filij procreati essent. Et quid attinet de filijs deorum dicere? cum ipsi dij maiore grauioreq; certamine inter se eodem bello congressi fuerint, quàm tunc, cum contra gigantes bellum gesserẽt. Nam in illo contra Gigantes communibus ac mutuis auxilijs dimicarunt: hic autem ipsi contra se ipsos arma tulerũt. Quo sanè argumento, quod nam aliud manifestius aut clarius esse potest, quanto etiam ipsis dijs iudicibus, cæteras mortalium res omnes antecellat pulchritudo? Nam cum pro aliarum quidem rerum nunquam ulla ullo modo inter sese discordes fuerint, pro pulchritudine autem, non solum filios suos in mortem obtulerint, sed ipsi inter se dimicarint, nonnulli autem etiam uulnerati fuerint: an non omnibus adeo calculiscen fuerunt pulchritudinem cæteris rebus uniuersis anteponendam esse? At enim ne penuria quadam de pulchritudine dicendi, circa hunc locum commorari diutius uideamur, ad alium hinc trãsire uolo, haudquaquã his quæ antẽ dicta sunt, ad comprobandam pulchritudinis dignitatem, inferiorem, nempe ad Hippodamiam Arcadis illius Oenomai filiã. Quàm multos enim ille, pulchritudine huius captos, ostendit, mortem lubire uoluisse potius, quàm ab hac dissociatos, lucem intueri. Nam postquam adultam ætatem attigit puella, illamq; pater nõ paruo interuallo cæteras omnes anteire conspexit, ipse quoq; forma illius captus est. Tanta enim hæc in illa excellebat, ut etiam eum, à quo nata fuerat, præter naturam illexerit. Proinde cum ipse quidem illam apud sese retinere cuperet, elocare autem uelle ei, qui dignus illa foret, simularet, ut hominum accusationem puta, euitaret, technam quandam machinatur, cupiditate sua multò iniustiorẽ,

Aliud exemplum Hippodamiæ & procorum.

per

per quam putabat, id quod animo intendebat, facillimè sese confícere posse. Nam currui, quem quoad fieri maximè potuerat, ad celeritatem arte compararat, equis, qui ea tum ætate in Arcadia omnium uelocíssimi erant, iunctis, cum procis puellæ, aurigatione certabat, ei uidelicet, qui certamine superasset, sponsam illam proponens: qui uero uictus esset, illum capite priuandum edicens. Iubebat autem etiam ipsam unà conscendere currum, quo uidelicet illi, dum uultu in illa defixi hærerent, interea aurigandi currum obliuiscerentur. Cæterum cum qui primus certamen hoc inijsset, successu caruisset, & præterquam quòd à puella, etiam uita excidisset, reliqui cum ad certamen obeundum cunctari, & eorum quæ semel decreuissent, quicquam detrectare, futile ac iuuenile quiddã esse censerent: rursum autem crudelitatem Oenomai detestarentur, alius alium præuertit moriendo, perinde ac si metuerent, ne non pro puella illa mori possent. Ac processit cædes ea, donec tredecim eorum iuuenum interficerentur. At dijs, cum illum ob prauitatem hancodio haberent, pariter autem & eos qui mortui fuerant, & puellam miserarentur, alteros uidelicet, quòd tantæ rei possessione priuati essent: puellam autem, quòd forma sua per ætatem frui non posset, pro iuuene eo, quicunq; mox certaturus esset (erat autem is Pelops) curam aduertentes, & currum illi donant pulchriorem arte factum, & equos immortales, quorum ope puella potiturus, ac dominus illius futurus esset. Et sanè factus quoque est, socero ad metam & terminos uictoriæ occiso. Adeo pulchritudo ipsa, cum hominibus diuinum quiddam esse uidetur, & ab omnibus coli consueuit, tum à dijs quoque sæpenumero cum summo studio obseruata est. Quam obrem neque nos quispiam reprehendere meritò poterit, quòd quasi quoddam operæ precium putamus, hæc de pulchritudine disseruisse. Atq; ad hunc modum & Aristippus orationem suam peregit. HER. At tu etiam restas Charide me: quare fac, ut quasi quandam coronidem imponas orationi tuæ, pulchris hisce de pulchritudine dictis. CHAR. Nequaquam, per deos quæso, ulterius progredi me cogas. Satis enim sit, indicasse tibi, & quo pacto conuersati fuerimus, & hæc quæ modo dixi. præsertim cum ne illa quidem satis adhuc meminerim, quæ modo commemoraui. Multò enim facilius ea memoria repetiueris, quæ ab alijs dicta sunt, quàm quæ ipse dixisti. HER. Hoc igitur illud est uidelicet, quod ab initio consequi me cupiebam. Neque enim mihi tantopere orationes aliorum, ac tuam audire cura fuit. Quare si me hac priuaueris, etiam illa frustra laborasse te scias. Sed per Mercurium quæso, totam adeo orationem, quemadmodum à principio exorsus fueris, mihi recita. CHA. Satius quidem fuerat, contentum his, quæ dixi, à difficilioribus abstinere me: attamen quando ita cupis, & nostram audire orationem, in hoc quoque morem tibi gerere necesse est. Proinde hoc pacto ipse quoque uerba feci:

Epilogus.

III. Encomiũ Charidemi.

Si primus ipse cœpissem de pulchritudine dicere, procœmijs fortasse frequentibus & densis opus haberem, nunc autem quando post multos alios, qui ante me uerba fecerunt, dicturus sum, nihil alienum puto, fuerit, si illorum antè dictis, perinde ac procœmijs quibusdam usus, sequentem orationem subiungam. Præsertim cum non alio loco, sed hoc in conuiuio, eodemq; die, orationes istæ habeantur, ita ut liceat & præsentes latere nos, perinde ac si non quisque priuatim uerba faceret, sed eandem singuli per uices prosequantur orationem. Proinde alteri quidem sufficerent ad laudem utique comparandam, ea, quæ uestrũ unusquisque seorsim de pulchritudine dixit. At uero hic adhuc tantum superest, ut & ijs, qui post nos uenturi sunt, extra ea quæ nunc dicta sunt, satis laudum ad prædicandam illam suppetat. Plurima enim undiq; circumstant, quæ & ipsa eam de se opinionem prebent, quasi singula eorum primo loco dici debeant, non aliter atq; in prato aliquo floribus fœcundo, ubi semper ea quæ nouissime apparent, carpentes potissimum allicíunt. Ego uero ex omnibus illis de

Exordiũ ab occasione antedictorũ, et loci quoq;.

Attentio ab argumẽti amplitudine.

lectis, quæ mihi uidebuntur minimè prætereunda fuisse, quàm breuissimè potero dicam, ut & pulchritudini debitum suum reddam, & uobis, omissa uerborum prolixitate morem geram. Proinde illi quidem, qui uel ob fortitudinem, uel ob aliam aliquam uirtutem præstare nobis uidentur, si non quotidie honestis actionibus beneuolẽtiam sibi concilient, & nos quodammodo ad amandum se cogant, inuidemus illis magis, undecunq; etiam eis negocia, quæ geruntur, minus benè procedunt. Pulchris autem non modo non inuidemus formam suam, sed statim etiam ubi aspeximus tantum, capimur, & plus quàm amamus eos, neq; grauamur, tanquam superioribus, quantum nobis licitum fuerit, & seruire quoq; illis. Libentius igitur quispiam obedierit formoso alicui, quàm imperauerit ei, qui talis non est, maioremq; gratiam habuerit formoso, multa iubẽti, quàm si nihil quicquam præcipiat. Accæterorum quidem bonorum, quibuscunq; caremus, ulteriorem assequendi curam nullam gerimus, at pulchritudinis nulla unquam nobis satietas oboritur, sed siue Aglaies filium illum, qui cum Achiuis ad Troiam profectus fuit: siue Hyacinthum formosum illũ, siue etiam Lacedæmonium Narcissum, pulchritudine superemus, tamen nobis ipsi minimè satis facimus, sed semper timemus, ne fortè uideamur apud posteros, ab alijs superati fuisse. Propemodum autẽ omnium eorum, quę inter homines geruntur, ut ita dicam, quasi quoddam commune exemplum, pulchritudo proposita est. Nam neq; duces negligunt ad pulchritudinem exercitus suos instruere, neq; oratores ad eandem orationes suas componere, neq; etiam pictores, imagines ac tabulas suas secundum illam depingere. Et quid attinet istarum censere, quorum finis quoq; pulchritudo est? Quin illa quoq; quibus necessario utimur, haud quaquam prætermittimus, quin omnia, quæ maximè fieri potest cum summo studio, quàm pulcherrimè apparemus. Nam Menelaus quidem, non tantum curauit usum & necessitatem ædium, quantum, ut pulchritudine earum ingredientes quasi attonitos redderet. Et ob hoc sumptuosissimas pariter & pulcherrimas eas ædificauit. Neq; etiam sententia falsus est. Nam Vlyssis filius ita admiratus eas fertur, cum ad percunctandũ de patre, eò loci uenisset, ut ad Pisistratum Nestoridem in hunc modum dixerit:

Talis & ætherij forsan Iouis aula renidet.

Et ipse adolescentis pater non aliam ob caussam minio infectas duxit naues, cum unà cum Græcis ad Troiam proficisceretur, quàm ut aspicientes eorum aspectu obstupefacere posset. Et fermè si quis singulas artes perpendere uolet, reperiet omnes eas ad pulchritudinem tendere, eamq; consequi, pro summo ducere. Adeo autem pulchritudo cæteras res cunctas excellere uidetur, ut ijs, quæ uel cum iusticia, uel sapientia, uel fortitudine aliqua fiũt, multa alia inuenias maiori precio uel existimatione digna censeri: at uero, quæ cum hac specie commune aliquid habent, ijs nihil quicquam melius inuenire licet, ut rursum & illis, quibus hæc coniuncta non est, nihil quicquam inhonestius, atq; indignius. Quippe solos eos qui pulchri non sunt, turpes uocamus, perinde quasi pro nihilo habendum sit, quicquid tandem aliquis habuerit, in quo cæteros antecellat, si idem pulchritudine careat. Proinde & eos quidem, qui uel in repub. degentibus imperio præsunt, uel tyrannorum potestati subiecti uiuunt, alteros quidem populares * uocare solemus, alteros autem adulatores. Solos autem eos, qui huic potestatem captant, quales Romæ fortassis Tribuni, Athenis autem Rhetores fermè fuere. Et tales à Ciceröe in Lælio populares dicuntur.

Confirmatio à collatione effectus reliquorum bonorum & pulchritudinis.

Nireum intelligit, quo pulchrior alter Non uenit ad Troiam, ut Homerus ait, Iliados 2.

Alia cõfirmatio à causa.

Locus est Odysseæ quarto

Iliados 2. τῶδ' ἅμα νῆες ἔσαν ἐυκλήϊδι μελαίνῃ.

Alia, à collatione cæterarum uirtutum.

* Δημαγωγὸς græcè, hoc est, qui in concionibus fauorem plebis ambiit & captat, quales Romæ fortassis Tribuni, Athenis autem Rhetores fermè fuere. Et tales à Ciceröe in Lælio populares dicuntur.

ti subiecti sunt, & admiramur uidelicet & cum philoponos tum philocalos nominamus, adeoq; communes benefactores censemus esse, eos, qui pulchrorum quasi quidam procuratores sunt. Quando igitur ita uenerabilis res, pulchritudo est, ita autem ab omnibus etiam uotis expetitur, & quasi pro lucro putatur, huic ministrare saltem aliquid potuisse, quomodo non meritò reprehenderit nos quispiam, quòd cum tantum lucrum lucrifacere possimus, ultrò illud prodamus, ne hoc ipsum quidem uerentes, damnum uidelicet quod mox accipiemus? Ac tantam quidem ego quoq; orationem habui, multis, quæ mihi de pulchritudine amplius dicere licebat, omissis, postquam conuersationem hanc in longum adeo progressam, uidebam. HER. Felices sanè uos, quibus tali conuersatione frui licuit. Fermè autem iam etiam ego non minus uoluptatis, quàm uos, per te uidelicet, accepi.

Hoc est, sedulos, & laborem nullũ detrectantes. Deinde et elegãtiæ seu pulchritudinis studiosos. atq; his noĩbus amatores appellare solebant. Et Socrates quoq; ut ϖαιδεϱαϛὴς, Φιλοκάλὸς & audijt.

Neq; hic uidetur Luciani esse.

NERO, SIVE DE FOSSIONE ISTHMI,

Si modo germanus est, Luciani.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

TOtus hic dialogus, cuiuscunq; tandem est (Nam Luciani esse, neq; asseriputo posse, neque prorsus negari) quasi quædam in Neronem inuectiua est, qua potissimum dementia illius exagitatur, quam cum in Isthmo fodiendo, à quo et tituli ratio sumpta est, tum in obeundis Scenicis certaminibus Imperator Romanus exercuit. Estq; ueluti perpetua facti commemoratio, paucis quibusdam & cæterorum ipsius facinorum exemplis, amplificandi caussa, adiectis, quæ tota Musonio philosopho tribuitur, qui Tuscus genere, ut Tacitus ait, cum studia iuuenum præceptis sapientiæ foueret, à Nerone postremò, cum in omnes bonos & claros æquè grassaretur, ob linguæ libertatem, ut Suidas addit, interfectus fuit. Huius & alij meminere, & Gellius lib. 19. cap. 1. Cæterum, fuerunt & in hoc dialogo, multa ex coniectura magis quàm ex fide, ob exẽplaris, uelut apparebat, uicios itatem, uertenda: quamobrẽ, ut in postremo operis, eam saltẽ à lectoribus ueniam postulo, quæ cæteris hactenus in claris & manifestis etiã impingentibus data fuit: præsertim cum in nullo hactenus, quod equidem sciam, legentium fidem fefellerim, ubiq; cum hoc loco, tum in superioribus, eo, circa quod uel ignorantia, quam et ipsam agnosco, uel alia aliqua de caussa, hæsitassem, aut asterisco, aut annotatiuncula aliqua, signato. Qui si nihil aliud, illud certe tamen existimo, occasionem & quasi quandam ansam, ad ulteriora ac uberiora indaganda, alijs me tradidisse.

Exordiũ à præsentis rei occasione.



T Isthmi fossio, quæ in manu adeo, ut aiunt, Tyranno fuit, & tibi Musoni, mentem habere græcam uidebatur. MVSO. Scito Menecrates, etiam meliora cogitasse Neronem. Nam & circuitus Peloponnesi illos supra Maleam, tollere nauigantibus uolebat, Isthmo ad uiginti stadia interrupto. MENE. Hoc autem & emporijs profuturum erat uidelicet, & ciuitatibus cum maritimis, tum etiam illis, quæ in mediterraneis sitæ sunt. Nam si maritima loca benè habeant, etiam illis quæ interiora sunt, domesticus agrorum prouentus sufficiet. Sed hæc narra quæso Musoni, nobis, ut enim omnes audiendi cupidi sumus, nisi si quid aliud seriæ rei fortè est, cui tu nunc incumbere cogitas. MVSO. Narrabo, quandoquidem uultis. Nam sat scio, quòd plus etiam gratificabor, ijs utiq; qui ad iniu

*φεονλυσυ- ειον græcè. Narratio.

cundam adeo curarum (ut ita dicam) officinam* hanc studendi caussa uenerũt. Neronem igitur in Achaiam uia ducebat, & illud item, quod sibi ipsi uehementer persuaserat, ne Musas quidem dulcius modulari. Volebat autem & Olympijs, quod certamen omnium maximè exercitijs frequentatur, cantando coronari. Nam quæ in Pythijs agumtur, eorum pleraq; ad se magis, quàm ad Apollinem pertinere putabat. Neq; enim neq; illũ aduersus se cytharam, aut carmen aliquod mouere audere. Cæterum Isthmus haudquaquam ex illis erat, de quibus hic diu, aut longè antè cogitasset, sed cũ fortè naturam loci conspexisset, magnificum opus hoc animo concepit, Achiuoq; uidelicet regem, eorum, qui ad Troiam olim profecti fuere, animo proponens, qui ipse Euboiã quoq; à Bœotia resecuit, medio circa Chalcidem Euripo immisso. Deinde aũt & Darium, ut à quo & Bosporus ponte iunctus fuerit, cum is contra Scythas proficisceretur. Nam Xerxis factum, etiam ante ista fortassis animo cogitarat, quod magnificentissimum operũ magnificoq; omnium fuit. Supra omnia autem hæc, etiam illud putabat, Græciam per hoc quòd breui adeo omnes inter se misceri possent, contra

*ἐσιτᾶσθαι, quæ à nomine ἑσία derivasse uidetur. Nã alterum ἐσιᾶσθαι quòd conuiuio accipere significat, & tecum scribitur.

exteros splendidè adeo stabilitũ iri. * Nam tyrannoq; ingenia ebria quidẽ sunt, tanguntur aũt alicubi, ubi uocem hanc audiunt. Porro progressus in scenam, hymnum quidẽ Amphitrites et Neptuni cecinit, et canticũ quoddam nõ magnum Melicertæ aũt & Leucotheæ. Cum autem auream ipsi ligonem porrexissent, Græciamq; tanquam in tutelã commendassent, ad fodiendũ profectus est, plausu cantuq; prosequentibus illum tum omnibus. Atq; ubi terram, ter opinor, tetigisset, deinde & quibus præfecturæ atq; imperia credita erant, opus unà capesse iussisset, Corinthũ redit. Herculis adeo res gestas omnes sibi usus superasse. Illi igitur qui in uinculis fuerant, petricosis atq; difficilibus conficiendis exercebantur: exercitus aũt, ea quę terrea ac plana erant, fodiebat. At ubi iam septimũ

* Videtur mendosus nõ nihil locus esse.

& quintum* diem quasi alligati Isthmo fuissemus, rumor quidã è Corintho uenit, non ita tamen manifestus aut planus, q; Neronem pœnituisset Isthmi incisi. Dicebant aũt Aegyptios geometras, altitudinẽ metientes, haudquaquam eandem atq; æqualẽ utriusq; maris superficiem deprehendisse, sed cum eam partem quæ Lecheum aspicit, altiorem iudicarẽt, de Aegina in timorem uenisse. Nam si tantum pelagus contra Insulam effunderetur, periculum esse, ne illa aquis obruta in profundum demergeretur. At Neronem à fodiendo Isthmo, ne Thales quidem absterriturus fuerat, quãquam sapientissimus, & naturalium rerum peritissimus. Nam incidendi illius maiore studio tenebatur, quàm publicè canendi. Sed motus occidentalium gentium, & asperrimus, * qui illas nunc excitat & incendit (Vindex autem nomen ipsi est) reuocauit ex Græcia, & ab Isthmo Neronem frigidè adeo maria dimensum. Nam æquè altè à terra utrumque assurgere, eandemq; superficiem habere, scio. Aiunt autem ipsi & Romanas res paulatim iam labi & declinare. Id quod & ipsi ex Tribuno heri, qui

Ita portus uocatur, ad accidentẽ uergens, quẽ ex Italia nauigãtes petũt, ut contrà Cenchreæ, quem ex Asia nauigantes,

De Vindice q primus contra Neronẽ in Gallijs surrexit. Suetonius. & Tacitus quoq; meminit.

impe-

impegerat, *audiſtis. MEN. At uox Muſoni, propter quam in Muſas ita depe- *
rit, & Olympiadas pariter & Pythiadas amat, qualis nam tyranno eſt? Nam eo
rum qui ad Lemnum nauibus ueniebant, alij quidem admirabantur ipſum, alij
autem etiam deridebant. MVSO. At ille, quod ad uocem attinet, neq; admirati-
one dignus, neque riſu eſt. Nam ipſum natura inculpabilem, atque adeo medi-
ocrem formauit. Sonat autem concauum quiddam, non natura tamen, & gra-
ue, impendente atq; urgente hoc gutture, ac carmina quidem hoc pacto accura
ta quodammodo etiam perſonat. Voculationes autem ſonorum leuigant hunc
poſtquam ſibi ipſi non confidit, Chromatum uero humanitate & modulatione
facili quidem illa, & ad cytharæ cantum accommodata: & ubi tempus eſt, ire et
ſtare, & de loco tranſire, deinde & nutum cum membris exequare, hæc accura *
tè facere, eius eſt qui pudore ſolo eo afficitur, quòd rex uidetur. At rurſum ſi imi
tetur ſuperiores, hui quàm multis ſpectatoribus riſus excidit: quanquam infini
to adeo metu impendente, ſi quis ipſius cauſſa rideat. Nutat enim plus æquo,
Et cum ſpiritum attrahit, ſtat ſummis pedibus diſtentus et refractus, perinde ut
ij, qui rotam circumagunt. Iam uero natura rubicundus exiſtens, multò magis
etiam rubeſcit, cum ipſi facies incenditur, ſpiritus autem modicus, & ægrè ali-
cubi ſufficiens. MEN. Qui uero certamine cum ipſo conferuntur Muſoni, quo
pacto ſe gerunt? Nam arti gratificantur ſcilicet. MVSON. Arti quidem Muſo
ni, quemadmodum & qui luctando ſubſeruiunt, ſed cogita, Menecrates, Tra-
gicum hiſtrionem illum, quo pacto in Iſthmijs, perierit. Paria enim pericula et
circa artes ſunt, ſi qui in ijs oſtentandis impendio elaborant. MENE. Quid hoc
autem Muſoni, admodum enim ignarus eius ſum, quod dicis? MVSON. Audi
igitur rem abſurdam quidem & inſolētem, attamen in conſpectu Græcorum
actam. Nam cum in Iſthmijs lex eſſet, ut neq; Comœdia certaret quiſpiam, ne-
que Tragœdia, Neroni placuit, Tragœdos ſuperare. Ac prodierunt ad hoc cer
tamen plures quidem. Epirota autem ille, ut qui uoce optimè ualeret, & ob eam
autem etiam celebraretur, & in admiratione eſſet, clarius ſolito fingebat, & co-
ronam amare ſe, & nihil de ſtudio remittere uelle, priuſquam à Nerone decem
talenta pro uictoria acciperet. At ille exaſperabatur, ſimul & inſani more fere-
tur: nam & auditus iam ſub ſcena fuerat in ipſo uidelicet certamine. Acclaman
tibus autem Græcis, Epirotæ mittit ſcribā, qui iuberet hunc ſubmittere ſibi ſe
ſe: ſed pergente eo, & ſupra modū attollēte uocem, populariterq; ac liberè cum
ipſo contendente, immittit Nero in pulpita ſuos hiſtriones, tāquam qui ad hoc
negocium pertinerent. Nam & libellos elephantinos, & duplices habebāt, qui-
bus præ ſe intentis, ueluti pugionibus utebantur. Atque hi Epirotam ad pro-
ximam columnam erigentes, guttur ipſius fregerunt, cędentes obuerſis in re-
ctum libellis. MENE. Tragœdia autem uicit, Muſoni, ſceleratum adeo facinus
in oculis Græcorum auſus? MVSO. Quid putas? ludus hic adoleſcenti fuit, qui
matrem occidit quoque. MENE. Si uero inter Tragœdias, hiſtrionem occidit,
execta illius uoce, quid adeo attinet demirari, quando & Pythicum os, unde uo
ces inſpirare ſolebant, obturare conatus fuerit, ut uidelicet neque Apollini uox
aliqua eſſet? Quanquam ipſo Pythio, recenſente, eū inter Oreſtas & Alcmæ-
ones, quibus id, quòd matres occidēre, etiam laudis aliquam famam præbuit,
poſtquam id in ultionem patrum fecerant. MVSO. Hic autem, cum nullo mo-
do dicere poſſet, quem nam ultus eſſet, contumelia à deo affectum ſeſe putabat,
cum tamen mitiora, quàm ueritas exigebat, audijſſet. Sed interea dum ſermo
nes cedimus, quænam nauis iſta eſt, quæ huc propinquat, ut autem boni aliquid
afferre uidetur. Nam coronati capitibus omnes ſunt, perinde ut chorus quiſpi-
am, qui fauſtum aliquid nunciaturus ingreditur. Et quidam ex prora manum
protendit quoq;, iubens & confidere nos, & gaudere, clamatq; niſi non ſatis re
ctè percipio, Neronem perijſſe. MENEC. Clamat enim Muſoni, & manifeſtius

*Et ſunt q̄ tra-
dant Paridē
hiſtrionē occ-
ciſum ab eo,
quaſi graue
aduerſariū.
Suetonius.*

*Videtur hic
pperam ipſo-
narū uices in
ſertæ eſſe, u-
naq; et conti
nua oratio
Muſonij eſſe
debere, quæ
ſupiori faci-
nori ex ſe-
quentibus fa-
dem faciat.*

utiq́, quo propius terram contingit. MVSO. Euge, ô dij. MEN. Sed ne gloriemur. Nam mortuis, ut aiunt, non decet conuiciari.

PALINVRVS.

ARGVMENTVM.

Duo hi Dialogi sequentes, Luciani non sunt, neq; græcè scripti etiam, sed quia à doctis Italiæ, cum Lucianicis eodem titulo, coniuncta, accepimus: ne harum quidem lectione fraudare quenquam uolumus, præsertim cum ad exemplum Lucianicorum aliquo modo effícti & ipsi essent.

Interlocutores: PALINVRVS, CHARON. PAL.



OBSECRO te ô Charon, sine me ut iam nauim conscendam. CHA. Quis me appellas? PAL. Ego nauita quondam illius, quem nuper uiuentem transuectasti, Aeneæ Troiani. CHA. Tũ ne ille es, qui apud portus Velinos inhumatus iacebas? PAL. Ille ipse sum. Sed crede cœlestium nutu fieri, ut transuehar, quorum prodigijs longè lateq́ actæ finitimæ gentes, & ossa mea iam expiauerunt, & tumulum mihi, tumuloq́ insuper solemnia statuerunt. Quare te oro, ô iustissime Charon, patere tandem ut ingrediar, sic prospera semper sit nauigatio tua, sit solida nauis tua atq́ inconcussa. CHA. Rem iustam petis, Palinure, ingredere, ut libet: uos uero tã confertæ umbrę, quid fatigatis me precibus, quid fatigatis: quæ nam hęc uis desiderij? Expectate tantisper, dũ trans flumen hunc porto, regrediar quamprimum. PAL. Habeo tibi Charon, immortales gratias, qui me his tandem eripuisti è malis, qui me dira hac tandẽ, qua detinebar transfretandi cupidine liberasti. CHA. Amo te equidem, Palinure, tum propter Aeneam regem, quem mihi nominasti, qui & super oẽs, quos unq́ uiderim, mortales, uisus est mihi singulari quadam præditus pietate, tum propter meum etiam, quod olim commune fuit tibi, magisterium: par enim sibi quisq́ parem affectat, delectatq́ magis, quæ inter pares fit, uel confabulatio uel uitæ actio. Afficiebar porrò non modico dolore, quum uidebam iamdudũ te in citeriore hac ripa errantem, incertumq́ sedis tuæ. Neque licebat tibi succurrere, propter legem mihi datam, ne quenquam, nisi humato prius corpore, transportem. Sum enim ego minimus inter infernos habitatores, subiectusq́ alienæ potestati, cui parere non tam pulchrum mihi, quãm alias necesse sit. Gaudeo autẽ nunc & lætor, quòd ea aliquando se sors tibi obtulerit, quo & tuum implere desiderium, & meum releuare dolorem (salua lege officij mei) possum. PA. Imò ego non minus propter te dolebam, ô Charon, quia perspiciebam tot te graues assiduosq́ labores perferentem sine ulla relaxatione. Neq́ enim me latet, quot quantisq́ uexari malis solent nauium gubernatores, qui nihil aliud in uita, quàm nauigationem exercui: atq́ ita exercui ut nihil illa grauius, nihil periclitatius contingere mortalibus putem; propter quod credibile magis tibi uideri potest, si angebat me utiq́ fatigatio tua, repetentem animo antiquas, quas iuuenis etiam sustinebam nauticas fatigationes meas: quarum experientia iam edoctus sciebam probè pari malo tuo condolere. CHA. Frustra propter me dolebas, Palinure, nam nihil molesta mihi est ars mea. PAL. Quid ais? CHA. Aio gratam me habere & iocundam artem meã. Vides ut cruda uiridisq́ senectus est mihi? memini haud unquam ab ipsa, qua iam omnium annos supero, longæua ætate mea pertæsum me esse laboris mei, qui quotidie iusto alacrior atque ualentior: sed intelligo cur tu aliter tibi persuadeas. Est enim communis hic morbus mortalium, ut sortis

suæ

ſuæ quenq; diſtedeat ſemper, uiuatq; contentus nemo ſtudijs ſuis, laudent uero longè, ac beatiores exiſtiment omnes, qui diuerſas à ſe artes atque actiones ſequuntur, uerum falluntur maximè opinione ſua. Nam ſi rectè intueri uelint, cognoſcent perſpicuè nullum eſſe in uita eorum ſtatum qui nõ magnis ſcateat miſerijs, quem non magnæ graueſq; perturbent undiq; moleſtię & uexationes. Et ſi detur aliquando ut alter in alterius ſtudia tranſferatur, quàm uideas tunc ſua cuiq; leuia uideri, quæ prius præ grauitate accuſabat, contraq; ea grauiora quæ prius leuia uidebantur. Itaq; ſi benè cõſideres, Palinure, non eſt ita grauis mea cõditio, ut cenſes, neq; propterea quòd nauclerus ſim, ſum eo mirabilior. Sed tu (ut uideo) ſequeris uanos errores mortalium, ego uero integritatem tantum iudicijq;, ueri lucem ſecutus dego contentus ac lætus ſorte mea, neq; adſcribo mihi calamitatem, quòd deſudem quotidie nauigando & defatiger. Neq; ob hoc arbitror quempiam horum, qui mecum ſimul ultimas ſedes colunt, me eſſe beatiorem, non ipſos iudices Minoën, Rhadamanthum & Aeacum, quanquam magna omnes emineant poteſtate, non ipſum Ditem, quanquam ſceptro potens ſit, atq; regna iſta moderetur. Sunt namq; & illi ſui labores ſuæq; moleſtiæ, & maiores fortè, quo & maiore regiminis ſarcina præmuntur. PAL. Potes de te tibi Charon perſuadere, ut libet, mihi enim de me nunquã perſuadere poteris, quin ars noſtra ſine ulla comparatione cæteras laboribus & periculis excedat. Quod liquidò tibi probarem, niſi quòd uereor tædio te afficeret fortaſſe longior narratio noſtra. CHA. Imò ſumma me afficeret recreatione. Nam & delectat me tecum ſermocinari, & nauigantibus etiam magnam animorum refocillationem afferre ſolent huiuſmodi confabulationes. PAL. Quando igitur non eſt tibi in iocundum, proſequar ſuſcepti ſermonis noſtri rationem, ut intelligamus, non eſſe duriorem ullam, quàm nautarum ſortem: quod tibi facile perſuadebo, ſi animaduertas, quos æſtus & frigora tolerare eos, quos perhorreſcere tonitrus & fulgura, quibus perfundi imbribus, qua uẽtorum rabie agitari quotidie neceſſe ſit. Si cognoſcas quoties eos torqueri fame & ſiti, quoties ſqualore etiam teterrimo conſumi contingat: ſi attendas habitationem eorum inſtar carceris ſupellectilem, uel nullam uel ſordidiſſimam, ſtrata dura, cibaria aſpera, potum immundiſſimum, indumenta ſpurca, incommoditatem rerum omnium, noctes inſomnes, & ſub diuo ſemper, & inquietas, taceo perpetuum alioqui quoddam eorum exilium. Quos patriæ eorum exteros profugos, uagos, palantes, ignaros quietis, priuatos omni (quo nihil eſt in uita dulcius) cõiugis ſoboliſq; fructu ac iocunditate: quis non abiectiſſimos, longeq; omnium mortalium miſerrimos eſſe iudicabit. Prætereo Scyllam, Charibdim, Syrtes, Symplegades, tot infeſta nauigantibus maris pericula. Omitto tempeſtates, quibus nec uiſu quicquam eſt triſtius, nec horribilius, quibus & ad ſummum uitæ uſque diſcrimen quotidie iactantur, quatiuntur, & (quod ſæpe accidit) ſubmerſi tandem obruuntur. In qua re nemo eſt, qui idoneus magis, quàm ego, teſtis adhiberi queat: qui cum multis fuerim quaſſatus tempeſtatibus, tum ea maximè quæ me ex Sicilia in Italiam nauigantem inuaſit, tam ſæua atque horrens, ut horrori ſit adhuc mihi eius recordatio. Non poſſum certè (ut par eſſet) explicare tibi acerbitatem illius tempeſtatis, ſed quanta extiterit, ex hoc facile coniecturam facere potes, quòd Aenæam ducem, cuius ſumma conſtantia & animi fortitudo ubiq; decantatur, uidi ego contrementem grauiter atque ingementem, extentisque ad cœlum manibus beatos longè inclamãtem eos, quibus ad Troiam oppetere contigiſſet, lamentantemq; pari ab eorum morte ac fortiſſima, à Diomedis gladio ſe ereptum extitiſſe, crudelem equidem diem illuxiſſe omnibus ultimum, neque ex numero noſtro quenquam putaui euaſurum, Non ipſum Aeneam, non Ilioneum, non Achatem, non Abantem, grandeuũm ue Aletem, quorum naues longè diſiectas, ad ſummumq; penè exitium adductas, neſcio quæ

uis illa, nisi diuina liberauit. CHA. Num incognita mihi narras: hæc ea ipsa die resciui. PAL. Quo id modo? CHA. Quo id modo rogas? An acrem illum fidumq; Orontem ignoras, ductorem Liciæ nauis? is quid ẽ tunc submersus concessit ad me, ilico exponens mihi ex ordine omnia, quę tu disseruisti, implorans deinde opem, rogitansq; multum, ut se ulteriore in ripa sisterem, quod nunquã passus fui, quum inter fluctus adhuc corpus suum sine sepulchri honore iactare tur. Nunc agit sese circum hæc stagna mœstus, atq; errabundus: uidisti illum? PAL. Et rum uidi, & unicum meorum solatiũ habui, dum tantisper in ripa moratus, pari cum eo detinebar infelicitate. Nec enim falsa de tristi eius interitu retulisti, cuius adhuc imago subit mihi, dum excussum, & puppi contortũq; ter eum atq; circumactum horrendum, â fluctu rapidus tandem equore uorte x absorpsit. sanè quod ad me pertinet, nihil ediſſeram: qui licet eam euaserim tempestatem, amarum tandem aliquando etiam uitæ meæ finem inueni, excussus & ipse, pariter atq; iactatus inter undas (quod deerat) insuper ferro præterea obtruncatus. Ex quo nec tantum mihi timui, quàm Aeneæ meo, ne tantis undis surgentibus, spoliata magistro nauis deficeret: hæccine eorum delitiæ, opes, tranquillitas, sic illis uiuitur, sic moritur. Tui nunc & aliorum defende studia, & artes, contemneq;, si libet, maiorem esse etiam eorum miseriam & calamitatem, qui patrias incolentes suas, uxorumq; ac filiorum societate beati quiescũt, gaudent, ludunt, hortantur, amicicias colunt, exercentur commodè, habitant magnificè, uestiuntur cultè, conuiuantur lætè, cubant molliter, iucundos suos ac geniales agunt dies, Adde qui in urbibus optimates & primarij magnam sibi uendicant autoritatem, habenturq; summo in precio atq; honore, quorum dicunt, qui causſas agunt aliorum, qui fasces gerunt, qui ducunt exercitus, qui uel assistunt principibus, uel principes ipsi magni illustresq; sunt. Quibus nec optabilius quicquam in uita esse uideo, neq; beatius. CHA. Falleris longè Palinure, nam quos beatiores esse arbitraris, miseriores illi sunt ulla sine dubitatione. Neque enim negauerim sortem subiectam esse nautarum magnis malis: sed ita subiectam, ne comparatione aliarum, quæ maioribus etiam grauantur incommodis, minus certè misera iudicanda sit. Quid enim tristius (ut ad tuos ueniam) qui patrias suas colunt, quid miserabilius, quàm domi suæ agere, & ita agere, ut iocundiorem aliquando quãm uitam mortem optes? Quæ ulla maior calamitas, quàm circundari urbem hostibus, ingruere bellum, uolitare tela, stringi enses, perfodi muros, fremere tormentis, saxo dirui domos, tremefieri & concuti? quemque fame sitiq; deficere, corrumpi aërem, occupari mœnia, spoliari templa, dirumpi patrimonia, publicari bona, incendia parari, malos exultare, bonos torqueri, affici conuicijs, expelli domibus, uulnerari, carcerari, relegari, deportari, trucidari filios ante parentum ora, uim pati uxores, stuprari gnatas. Videntur an hæc tibi mala, Palinure, & an his quæ tu meminisſti, ulla ex parte comparanda? PALIN. Quàm uera narras, ô Charon, quàm nunc uel audiens ista perhorresco. Venit enim mihi in mentem, grauis illa & deploranda patriæ meæ desolatio, Troiæ inquam, tam præpotentis olim atque prædiuitis, cuius euersione nihil credo referri posse crudelius, aut lachrymabilius, tantaq; fuit calamitatis eius magnitudo, ut longè plura etiam atque tristiora quãm tu suprà memoraueris, sibi contigerint: quæ si uelis, omnia tibi, ut rem certius agnoscas, explicabo. CHAR. Haud opus est, Palinure, quoniam & tempus non patitur, & ego hæc omnia non secus ac tu nota atque comperta habeo. Nam & mihi renunciauerunt, ut quæque aduentabant animæ, ex illo bello profectæ. Nihil certè, ut nunc tu dixisti, peruenit ad aures meas crudelius aut lachrymabilius. PALIN. Faxo ut iubeas, sed aduertas Charon, grauissima licet hæc sint, rariora tamen contigere, quàm ea nautarum, quæ suprà exposui. CHAR. Referam ergo alia frequentiora, & ex ipsis quidem met ciuitatibus, quarum relatio

augebit

ſugebit etiam earum miſeriam. Vade oro, & per ciuitatem, plateas porticuſq; diſcurre, quid aliud offendes, quàm oblatrantium maledicta, inſimulationes peſtilentiſſimas, optimi cuiuſq; dilacerationem, quid non exploratorum inſidias, inuidentiumq; uenena. Diuerte modo greſſum, & artificum, mercatorumq; tabernas ac conuentus pete: quid aliud deprehendes, quàm ſermonum nebulas, fucos, mendacia, deceptionesq; manifeſtas. Tranſfer dehinc te in fora publica, ſedesq; iudiciarias: quid aliud audis, quàm undiq; omnia magno ſtrepitu ac clamore miſceri? Quid intelliges aliud, quàm cædes, hominum compilationes, furta, graſſationes, conſpirationes, proditiones? Quæ alia occurrent tibi, niſi litigatorum iurgia, & contentiones, teſtium periurationes, cauſidicorum præuaricationes, iudicum corruptiones, præſidum ambitiones ac rapinæ? Quos ibi alios obuiam tibi habebis, quàm exultantes improbos, lugentes bonos, oppreſſas uiduas, proculcatos pupillos, egentes proſtratos? Attolle poſtea altius oculos, & atria principum perſcrutare, quàm non uidebis ibi aſſentatorum exaltationem, ſpeculatorum acceptionem, militum audaciam, fœneratorum uoracitatem, quæſtorum improbitatem: quàm non potentum hominũ in tenuiores uim atq; inſolentiam? Quas non concuſſiones? quas non populationes? quos non innocentes accuſari, criminari, carcerari, proſcribi? PAL. Grauia hæc nimis ac miſerabilia. CHA. At reſtant alia, quæ non minus tibi grauiora & miſerabiliora uidebuntur. PAL. Perge. CHA. Quæ fortaſſis etiam grauiora & miſerabiliora iudicabis, quoniam domeſtica ac frequens magna eſt eorum peſtis. PA. Fare. CHA. Nolo tibi Palinure afferre in medium graues longoſq; artificum & negociatorum labores: non eos quibus afficiuntur agrorum cultores, non quibus milites, non quibus cauſidici, cæterarumq; diſciplinarum ſectatores æſtus, algores, inediam, peregrinationes, anxietates uel pericula, uulnera, cædes, diſtrictas habitationes, infinitaq; agendi, cubandi, ueſcendi incommoda uel faſtidia, laſſitudines, uigilias, ſollicitudines, odia & infamationes. Nam ſi cõplecti cuncta ſermone meo atq; exequi uoluerim, tot tantaq; dicẽda ſe offerent, ut præ longitudine malorũ ac mole, citius nauigatio noſtra quàm oratio finem poſſit inuenire. Omittam itaq; & commemorabo tantum, quas inter domeſticos parietes, tum ſeruorũ, tum uxorum ac filiorum moleſtias ac turbationes peſſimas perferre ſolẽt, qui gubernationi præſunt rei familiaris. Cuius ſi ita ut naualis expertus, facile quicquid dicturus ſum, me etiam tacente, & intelligeres & approbares. Nã ſeruorũ primo in dominos ſemper prompta maledicta, furta, impoſitiones, fugas, arrogantiam, negligentiam rerum dominorũ, temulentiam, edacitatem, ſomnolentiam, tarditatem, ignauiam: nemo eſt qui non uideat magnam afferre his, qui patiuntur, infelicitatẽ. Deinde filios quorum amore nihil dulcius eſſe fertur, quanta animi cum amaritudine aſpiciant parentes, uel ęgrotare uel mortem obire, quod frequenter admodum fit, ſatis exiſtimo etiã te intelligere. Quàm uero grauem & anxiam credis eſſe eorũ uel parturitionem, uel educationem, uel inſtitutionẽ? Quoties pro eis bonos parentes gemere, ſuſpirare, dolere, torqueri: Quanta etiã putas perturbatione affici, dũ quos progenuerunt, immenſaq; adeo cura aluerunt, uel parũ ſibi audientes, uel rebelles ac infeſtos, poſtea habere contingat, quæ dolenter eos ferre arbitraris, dum inſani & uecordes ſunt, dum hebetis & craſſi ingenij, dum effœminati & molles, dum dilapidant & euertunt patrimonia, dum nullo bono operi & ſtudio intendunt, dum per præcipitia uitiorum omnium uitam ducunt ſuam. Quid de uxoribus loquar, quas dos tumidas, genus inſolentes, forma ſuſpectas, deformitas reddit inuiſas? Quarum lingua nihil pernicioſius, quarum audacia nihil prodigioſius, quarum improbitate nihil execrabilius. Quæ iurgijs ſemper & contentionibus obtundunt uiros, quæ ſemper conqueruntur, ſemper exprobrant, ſemper inſidiantur. Quibus quum deſint cætera, nunquam tamen lachrymæ, gemitus, & ſuſpiria, quæ

cæca

cæca ſua, qua tantum ardent ornamentorum ambitione exhauriunt opes, labefactant domos, cogunt maritos in malos quęſtus, in dira ſcelera. Non refero turpiſſima adulteria, quibus nec punitur minus, nec peccatur magis quicquam. ea quanto dolore afficiant bonos coniuges, nemo ſatis unquam, meo iudicio, enarrare poſſet, ſed magnum doloris argumentum præſtant, & grauiſſimas cædes, & ingentia, quæ ſæpe propter corruptas uxores, bella exarſerunt. PALIN. Hoc plus, quàm uellem, ſcio: nam arduum illud, quod ego uidi, Græcorum & Troianorum bellum propter Helenæ raptum, in eam excreuit rabiem, quam nulla mundi regio ignorauit. CHA. Quæ toti mundo manifeſta ſunt, ea tãtum noſti Palinure, at ſi ſingula, quorum nihil me latet, intelligeres, adducéris in tantum ſtuporem, ut ſtupeſcens etiam præ miſeratione coniugalem uitam lachrymares. PAL. Hui quid narras. CHA. Narro quæ quotidie uideo, & pertracto. PAL. Ergo connubia putas polluta & coinquinata? CHA. Minimè, id nunquã dixerim. PAL. Atqui multas memini me uidiſſe ea præditas honeſtate, ea religione ac uitæ integritate, ut diuinum quoddam magis quàm humanum redolere uiderentur. CHA. Et multas utiq; eiuſcemodi eſſe confiteor, ſed eas quidem, quæ optimis honeſtiſſimisq; ortæ parentibus, ebiberunt à primis annis ſobrios & caſtos mores. Quæ ſanctis parentum ſuorum exemplis educatæ uitam inſtituerunt, peccare caſtigatę, ſapienter ad manſuetudinem edoctę, ad pietatem, ad fidem, ad diuinum cultum, ad rectum compoſitumq; regimen rei familiaris. Quæ ſe à thiaſis ſaltibus, iocis: quę ſe à ſpectaculis, ab immodeſtiore cultu, ab licentiore colloquio abdicarunt. Cæterum quæ contra ſanctitatem, quæ malis inſtitutis, peruerſisq; parentum exemplis imbutæ, molliter uixerint, aſſuefactæ delitijs, quia turpi ocio, quæ nihil niſi ſaltare, canere, fides pulſare didicerunt, quæ præterea oculis ſuis auxerunt matrum præſertim obſcœnitates & immundicias. Haſce qua fide & integritate eſſe putas erga maritos? Illabuntur ſiquidẽ tanquam uenena tenellis mentibus parentum exempla, inde rarior etiam, quã reris, eſt hymenalis honeſtas: quõ qui eas uel emendatis inſtituant moribus, uel ſancto inuitent exemplo, parentes ſimul rariores habeantur. Prodeũt poſtea in publicum quæq; etiam procatiores, aperta fronte, directo greſſu, quaſi pudicicia am ipſæ conſecraſſe uideantur. Et quæ ſecretum intra cubile probra geſſerunt, cum ueſtem induerint, illa contexiſſe atq; occultaſſe exiſtimant. Vosq; ea, uanũ uulgus, ita ut cernitis, uera ducẽtes eſſe arbitramini. At ego nihil ac reſe habet de eis iudico, nuda enim hic omia atq; aperta ſunt. Nõ ueſte hic teguntur maculæ, nõ pallio obnubuntur ſcelera, exertos omnes ac nudatos, rerumq; omniũ uacuos prorſus huc ingredi oportet. Quicquid in uita malè tentatum maleq; actũ eſt, hic fronte coràm ipſa demum geſtatur, diſpoliatur, oſtentatur. Quare non mirum tibi uideatur, ſi quorumcunq; nota habeo crimina. Qui quorumcunque eſſe nudas, ita ut prædixi, tranſueho umbras, quàm proinde ingentem uideo earum turbam, quæ cum impudicicia m longè apertam oſtendant ſuam, pudiciſſimæ tamen in uita habeantur. Quantas ſecum in maritos fraudes gerunt, quot ſimulationes, quot proditiones, quantam hypocriſim, quot aliorum obſcœnos amores, quot pollutiones, quot ſuppoſititios partus, quot mentitas enutritiones, quot alieni ſeminis ſuſceptas meſſes. At, quod ridiculum magis eſt, lugent poſtea ignari mariti haſce ſibi extinctas uxores. Laudant inter cœtus & prædicant, quaſi pudicicię principes. Statuunt mauſolea, plurimi quoque epigrammata condi, orationes ſcribi, & pronunciari curant in laudem ac memoriam caſtitatis fideiq; earum ſempiternam. An hæc triſtia & amara eſſe cenſes, Palinure. Et an comparationem ullam habere putas, cum his nautarum, quæ ea ſeueritate & acrimonia recenſuiſti, ut cætera ſæta, fauſta, delitiarũmque plena (ſi tibi fides daretur) exiſtimanda eſſent. PALINVRVS. Haud equidem tanta in ciuitatibus priuatiſq; domibus, quanta modo enumeraſti mala,

regnare

regnare credidiſſem. CHA. Ita proficit inexpertos ſermonem aliquando inire cum his qui multarum rerum uſum atq; experientiam habent. PA. Ita fit. CH. Quid ſi animaduertas labores quos perferunt nautæ, corpori magis quàm animo infenſos ire? concedes amplius etiam ſententiam meam. Nã huiuſmodi res duræ aſſiduo quodam uſu & aſſuefactione mitiores fiunt, & quodammodo domantur, quas uero ego memoraui, cum animum magis affligunt, non ita uſus et aſſuefactio mitigare atq; edomare poteſt. PAL. Conſentio tibi iam, gaudeoq; in eam lucem te illuſtrante peruenisſe, ut intelligam tam magnam aliorum & maiorem etiam, quãm nautarum miſeriam. Sed illud non poſſum intelligere, quin principes ſaltem ac magni uiri, nõ dicam, nautis, ſed cæteris inſuper quibuſcunque mortalibus beatiores ſint. CHA. Cur? PA. Quoniam omnibus abundent atq; affluant bonis. CHA. Quibus? PAL. Honore, gloria, opibus, delicijs, amicis, potentatu, imperio. CHA. Hiſce? PAL. Hiſce & multò pluribus. CHAR. Erras. PAL. Errorem hunc optaſſem in uita mihi. CRA. Deliras. PAL. Malus iſſem ita delirare, quàm tua cum ſententia ſapere. CHA. Quid, ſi nihil illis miſerius? PAL. Quid, ſi nihil beatius. CHA. Haud unquam hoc mihi demonſtrabis. PAL. Non tibi ij beati uidentur, qui quicquid ad explendas uoluptates optari poteſt, aſſequuntur, quibus conuiuandi, cubandi, ungendi, lauandi, ludendi, uenandi, aucupandi, ad omnem nitorem atque ſatietatem ſemper facultas ſit. Quibus quotquot uelint concubitus fœminarum, quotquot uelint arua, equi, canes: quibus tot ſunt ſerui, tot exculta palatia, tot munitæ arces, oppida. Qui tantum poſſideant auri, gemmarum, ueſtium, ſupellectilis: Quibus audiant omnes, adſurgant, inclinent: Quos populi uerentur, timeant, laudẽt, decantent: Qui leges dicãt, mandent, exerceant, proſcribant, puniant, extollant amicos, uindicent inimicos, trucident rebelles. CHAR. Non eſt tam magna, ut exiſtimas Palinure, eorum beatitudo. Non parit certè faſtidium tanta bonorum continuatio, tantaq; affluentia: neq; ſapit tantum, quæ non aliquando intermittitur uoluptas. Præterea quomodo eos tu beatos iudicare potes, qui tantis opibus atq; delitijs ſuis nunquam fruuntur cum iocunditate, nũquam cum gaudio, quę in tanta rerum copia: nunquam exhilarent ſe, nunquam releuent animum, nunquam exultent. Qui tanta licet bonorum ubertate redundantes, triſtitia tamen ſemper obducantur, ſollicitudine premantur, anxietate torqueantur. Non tibi multõ optabilior uidetur priuatorum conditio, quorum & uita ſecurior, & uoluptates etiam, ſi mentem intendes, maiores ſunt: quos ſumma ſemper condit hilaritas, mulcet feſtiuitas, explet alacritas. Quantam putas afferre delectationem cõmunis, quæ cum uxoribus & filijs uita exigitur. Dum cubant tutè, ueſcuntur lætè, iocantur modeſtè. Quãm dulcem eſſe arbitraris amicorũ inter ſe & æqualium parem uitam, domeſticum uſum, frequentem conuentum? Quid eorum amore ſuauius, confabulatione gratius, curis melius atq; commodius? Quantũ credis lætitiæ & exultationis habeant eorum conuiuia, ludi, cantus, ſolationes: quantũ dilatent animos et permulceant: quantum emanet mellis, cuius nec ſtillam principum aliquis deguſtauit. PAL. Haud intelligo Charon, hanc quam refers, regũ triſtitiam atq; anxietatem, qui inter riſus tantum, blanditias, iocoſq; uerſentur: quibus ſemper pſallatur, canatur, plaudatur: & quicquid ad tranſigendũ hilarem uitam excogitari poteſt, exhibeatur. CHA. Etiam ut uideo iudicas Palinure, quæ oculis tantũ patent, quo errore decepti mortales, plurimũ ſeduci ſolent: ſed quod certũ afferre poſſunt iudicijũ, exteriora corporis, quæ uelamenta quędã magis ſunt ueritatis. Aut quid certi pmittere & oſtẽtare poteſt frons hominũ, quæ plures q; Proteus ſpecies mentiri, atq; in plures mutari queat: Conſiderandæ ſunt ſecretæ animi fibrę: perſcrutãdę ſunt interiores mẽtis latebræ: quas ſi peruidere ita ut frontẽ, poſſes, proh dolor quantã ibi malorũ turbam: quantam formidinũ atq; ſtrepitationũ aciem intro ſpiceres, quot angores,

ſollici-

ſollicitudines, ſuſpitiones, quot peſtilentes morbos & perturbationes, quanta aperirentur ulcera, quot plagæ & cædes, quot inſidiæ, quot enſes, & telorum infinita genera, quæ nec ſomnos eorum quietos, nec cibos placidos, nec opulentiam dulcem, nec imperium iocundum, nec delicias iocoſcq; lætos eſſe permittant. PAL. Neſciebam adhuc hæc eorum qui dominantur mala, ſed cur illis cõtingant tanta, non capio. CHAR. Contingunt tanta propter graues inimicicias acerbaſq; odia, quas continuè cum finitimis ciuitatibus, cum ſubditis ſibi populis, cum ſibimet ipſis etiam gerunt: quo fit ut ingraueſcentibus odijs, increſcentibuſq; iniurijs, quibus quotidie afficiunt quemcq;, neceſſe ſit illos torqueri & affligi grauiter, confidere nemini, ſuſpicari omnia poſſunt, extimere muſcas etiã (ut aiunt) uolantes, gaudere & lætari nunquam, triſticia & mœrore detineri ſemper. PAL. Adducis me facile, ut credam, ſuſpectas eos habere finitimas ciuitates, cum quibus & infenſa odia confiteor, propter continua, quæ exercentur bella, & dominandi libidinem, qua plurimum incenduntur. Cum ſuis uero quibus imperant populis, nihil accipere poſſum, niſi amorem, & dulciſſimam pacem. Porro ſi cum finitimis ſint inimicitiæ: ſi oriãtur bella, ac demum etiam augentur imperia, ſubducuntur oppida, profligantur acies, ſpoliantur & captiuantur hoſtes, populationes magnæ fiunt, trophęis decoratur patria, uictori is celebratur, triumphis extollitur. Ob quæ & principum gloria, & urbium ornatus, & inimicorum timor, & populorum inter ſe lætitia, atcq; erga principes fides & amor creſcit. CHAR. At tantum narras quæ proſpera ſunt & læta, ac quæ frequentibus accidunt aduerſa & triſtia prætermittis, quaſi ſemper eos putes debellare hoſtes, potiri uictoria, triumphis exultare, nunquam uero uinci, proſterni, agros ſuos populari, bona ſua diripi, et è ſuis ſe oppidis deijci, ſed maiora hæc prætereamus, de minoribus tantum dicatur. Quippe ſi conferas quas ſtrages ſuorum & cædes ſuſtinent, comperies lõgè maiore damno quàm lucro partas eorum uictorias conſtare, diſcuſſaq; ratione deceſſiſſe plus illis quàm acceſſiſſe. His adijcias ut populorum etiam ſuorum odia, nedum finitimorum intelligas, quòd ad inferenda bella, & perſequendos hoſtes opus illis eſt ingenti & munito exercitu, multo nauigio, longa armorum & machinarum præparatione, quę quum magno & inæſtimabili conſtent ſumptu, nec proprij ſuppeditent redditus, neceſſe eſt nouis uectigalibus uexare populos, nouas inducere præſtationes, nouas angarias, augere tributa, multiplicare onera, exhaurire ęs omnium, eradi marſupia, imò uiſcera pauperum, paruos atque magnos diripere, ſpoliare, conculcare. Inde fit, ut quum inuiſos manifeſtè ſe cunctis intelligant, ſuſpectum tum ſibi incipiant habere quemcq;: nullius fidei, nullius amiciciæ credere, coniectari omnia in malam partem. Habet enim hoc in ſe peſſimum malefactorum conſcientia, ut quos iniuria affecit, nunquam reuocari in amiciciam, nunquam mitigari & ad ueniam moueri poſſe putet: proinde magis inſurgitur, grauiores initur iniurias, hunc proſcribunt, illum carcere includunt, quorundam patrimonia publicant, alios iugulari aut ſtrangulari iubent, uoluntate pro ratione utuntur: eorum quoq; quos tantis læſerunt malis cognatos, affines, amicos, ſocios, ſeruos, quaſi fidei ſuæ diffidentes perſequuntur. Tum cæteri qui chariores etiam uidebantur, exempla aliorum præponunt ſibi, acuuntcq; ipſi non minus odia. Nam non minus rebus ſuis ac ſaluti ſuæ timent. Ita pedetentim ciuitas omnis indignatur, obmurmurat, rapitur ira, odijs incenditur, coquit noua s cogitationes, noua concilia molitur. Mox eò deueniunt, ut hæc intelligentes uideant, quantæ ruinæ quantoq; præcipitio ſubiaceant, quàm tenuiſſimo quaſi quodam filo pendeant imperia ſua. Tunc cernas eos pallere, triſtari, conſumi, expauere omnia, torqueri ſcelerum ſuorum conſcientia, quæ prima eſt pœnarum omnium, timere hoſtium inſidias, ciuium conſpirationes, domeſticorum proditiones, oppreſſorum uindictas. Tunc ſecurum nihil exiſti

mare

mare, niſi quòd uiæ ac ferro teneantur. Propterea non credunt ſe tutò cuiquam, non miniſtris, non neceſſarijs, non germanis, quorum maiorum etiam quàm aliorum autoritatem magis formidant, arcent ſe ab aſpectu & præſentia omnium, cingunt ſe foſſis & aggeribus, claudunt ſe arcibus, quaſi ad perpetuas damnati carceres, cuſtodibus etiam tanquam ad expeditionem belli paratis ut ob ſideri eos putes, circunuallantur. Nihil illis dulce, nihil apertum, nihil iocundum: dormiunt cum magna inquietudine, cum maiore etiam uigilant. Terret illos conuentus hominum, angit ſolitudo, timent colloquia, timent ſalutationes, timent dona, ſuſpecti illis aditus, ſuſpectæ ſellæ, ſuſpecti cibus & potus: qui nec etiam niſi præguſtati ſumuntur, ſuſpecti pellicum & item uxorum thori. Quibus mirum eſt, cur ſine cuiuſquam præguſtatione congrediantur: ipſos uero, quorum ſe cuſtodiæ commiſerunt, non minus extimeſcunt, quibus quum carere nequeant ob tutelam ſuam, eo magis augetur eorum timor & miſeria, quo armatos pro firmiore illos præſidio eſſe neceſſe ſit. Quare alienigenas & barbaros homines, atque abiectiſſimos quoſque ſibi deligunt, eoſq; frequentius comitantur, Deijciunt ſæpius ac exterminant, quo ſaluti ſuæ (& ſi nõ alia, at ſaltem hac uia) conſulere poſſint. Quid fœdius & ignauius dici queat, quàm hominibus immanibus, flagitioſis ſe committere: ſuos uero, prudentes, ſobrios, iuſtos ſpernere atque deuitare. Quanta iſta tyrannorum felicitas, quos continuus & ingens ſemper angore afficit metus, quo non modo animi grauiter excruciantur, ſed cuncta inſuper dulcia mundi dona fugantur & diſſipantur. Quantæ iſtæ eorum deliciæ, quanta gaudia: qui trãquillitatem nunquam & pacem ſibi, ne dicam populis ſuis, aut hoſtibus conceſſerunt, expertes omni no tam ſanctiſſimi atque omnium dulciſſimi boni. Quænam ubertas iſta bonorum, qui diſtracti aliunde, neque ſciant, neque uiſant, neque pertractent, neq; guſtent unquam. Quanta iſta imperij bona? quæ quum ipſi uidere & attrectare non poſſunt, committant neceſſe eſt aliorum curæ & gubernationi, ignari rerum ſuarum, neſcij omnium fermẽ, quæ ſub ſe geruntur, fraudati quotidie & decepti, ab his præſertim, quos præ cæteris hauſerunt: quibus tamen quum ſe credant, quot innocentium criminationes, quot facinoroſorum falſas commendationes audiunt, quoties eorum fidem ſequuti, bonos pro malis, malos pro bonis ducunt, atque hos beneficijs, illos pœnis afficiunt. Quodq; grauius eſt, quoties ipſis etiam uidentibus, hi quos tantum extulerunt, pro ſententia ſua in foro quoſque ledunt, concutiunt, opprimunt, atque dilaniant. Quid mirum, ſi exardeſcunt poſtea populorum odia, ſi labefactatur poſtea eorum ſtatus atque deſolatur: quanta iſta, quamq; optanda imperia, cum quibus & ſeruitutem peſſimam degant, ſubiecti tantis perturbationibus, tantis inſidijs, ſubiecti ipſis etiam, quos ſibi ſubiecerunt: conſtricti quaſi quibuſdam regni compedibus: clauſi intra arces, quaſi magni alicuius criminis rei: coartati inſtar ferarum, excluſi ab omni, quæ foris capitur, recreatione, priuati libertate, quod eſt tam dulce & omnibus optabile bonum, non hominibus modo, ſed cæteris inſuper quibuſcunque animantibus: cuius priuatione, quid eſt quod triſtius aut infelicius contingere poſſit? PALIN. Non credis Charon, bonos aliquos mitisq; & moderatæ naturæ Tyrannos eſſe? CHAR. Imò multos credo, ſed tanta eſt dominandi libido, tantus ardor, tanta neſcio quæ peſtis ingenita, ut quos ſemel inuaſerit, ſint ſumma quamuis bonitate præſtantes, adeo illiciat eos, illici ensq; deprauet, ut uita potius quãm imperio, quod iam occupauerunt, carere poſſint, uel ad conſeruandum, uel ad amplificandũ contendunt unguibus dentibusq;: ac propterea nemo eſt tam bonus tyrannus, cui conſeruationis, amplificationisq; ſuæ gratia multis non magnas inferre iniurias, atq; ob eas illatas non plurimum timere, plurimas ut pati anxietates contingat. PALIN. Miror

cur tantis in malis, quæ planè ita, ut narrasti, uera esse puto, appetant tantopere mortales imperium, nisi id fortasse faciunt cupidine honoris & gloriæ. Quid nimirum tam præstans atq; excellens bonum, tolerabiliores reddit tantas quas modo exposuisti miserias. Dulce quippe est mandare alijs, præferri omnibus, eminere, præcellere, uenerari, timeri, suppliciter exorari, assurgi sibi, uia decedi, inclinari ceruicem, flecti genua, audire laudes suas, & rerum benè gestarum decantationes. Quæ quum & diuina numina plurimum capiant, facilè intelligi potest, quantum & his quoque mortalium mentes capiantur. CHARON. Quæ tantum capere potest Tyrannos ullius honoris aut gloriæ exhibitio, qui se certò inuisos omnibus esse sciunt. A quibus si laudentur, si audiatur, si assurgatur atque incuruetur, intelligunt palàm uel assentationis, uel timoris caussa id fieri. Quare non est ita dulcis, ut putas, huiusmodi honoris & gloriæ exterior magis quàm exhibitio. At uero dulcior is est, qui in priuatos homines ab amicis & beneuolis honor exhibetur, propter aliquod eorum egregium facinus, aut excellentem uirtutem. Vera ista gloria, uerus iste honor, ac dignus quidem, quo & diuina numina capiantur. PALIN. Nullam ergo uideo caussam, cur tantopere imperia desiderentur, desideratáq; conseruentur: nisi quòd habendi cupido, qua tantum trahitur humanum genus, in his maximè expletur. Quò enim quisque plus auri, agrorum, ædificiorum, oppidorum, acquirere possit, nullo parcit labori, quantumuis magno & intolerabili. Neque ullus tam amarus labor, quin propter quæstum & maiorem rerum cumulationem dulcescat. Ita quum tyranni super omnes plus possideant, super omnes & beatiores uidentur, licet cætera eis tristia sint atque peracerba. CHA. Neque istud quidem affert ullam beatitudinem, nam in primis non efficit diuitem maior abundantia, sed minor cupiditas. Qui enim paruo contentus est, id tantum cupit, quod necessitati uitæ sufficiat: Is abundè est locuplex, propter honestum, quod facilius implere potest desiderium, quod quum & impleuerit, liberatus est ab omni, qua alij rapiuntur, habendi anxietate. Qui uero, quantum libet, diues plura concupiscit, pluribus indiget, quia perseuerante acquirendi insatietate efficitur minus uoti compos. Quo enim magis crescit multarum rerum possessio, magis etiam cupiditas, neque finem unquam habet uorago illa cupiditatis. Deinde non est iudicandus quisque, uel locuplex multitudine, uel pauper paucitate diuitiarum: sed uel rerum magis implemento uel necessitate. Nam si multitudinem excedunt sumptus, quomodo potest is credi diues, qui minus habet, quàm necesse esset: quare quum necessitatem sæpius magnam patiantur, qui tantam imperij molem administrant, indigentiores etiam putandi sunt priuatis hominibus: quibus licet tenues sint opes, at necessitatibus saltem suis uel pares, uel superiores. Taceamus graues, quas quotidie expiationes uel rapinas perferunt à quæstoribus suis, & ab his maximè, quorum fidei magis credunt: qui, quo maiora etiam nacti sunt imperia, eo maiora utique furta, maiorem q; proinde rerum suarum diminutionem patiuntur, à quibus priuatos saltem homines liberos esse constat. Qui & diligentius patrimonia sua ipsi per se curare, & attentius omnia intueri possunt. Dicamus uero curas & labores, quos in administrandis tantis opibus, gubernaudoq; tanto potentatu tolerare eos oportet, quorum fortiores quàm Herculis humeros necesse est ad sustentandam tantam molem: plures etiam quàm Argi oculos ad tantam rerum uarietatem perui dendam atque distribuendam, plura quoque quàm Iani aut Vertumni capita, ad intelligenda examinandaq; tot ac tanta, quum hostium tum populorum suorum, quæ illis negocia deferuntur. Quæ tanti animi uis, quæ non debilitetur? quæ tanta soliditas, quæ non concutiatur? quæ tanta promptitudo, quæ non remittatur? Cuius est tanta ualetudo, tantum robur, qui se

tam

tam uasto curarum ponderi parum audeat polliceri? Cuius est adeo æquabilis & moderatus animus, adeo perseuerans? quin tam multis tanque continuis laboribus non defatigari, non quassari, nunquam quoque infringi possit? Omittamus mortales: de nobis tantum, qui hæc ultima loca colimus, loquamur. Verum putas, Palinure, beatiorem esse uel me, qui pauperrimus sum omnium, qui nihil præter hanc, quam cernis, pusillam lintrem possideo: uel Plutonem tam lati, tamq; immensi regni tyrannum: intelligo, etsi taceas, quale de hoc sis iudicium prolaturus, crede mihi, minimè meum cum suo statu commutarem. PALIN. Quare? CHAR. Quia lætus ago, & summa cum quiete. Non ullius rei ullam gero, nisi transuehendi hasce huc descendentes animas, & conseruandi incolumem hūc fasellum meum, solicitudinem. In qua dicam tibi quicquid est, quod me grauet. Quum enim propter uetustatem fatiscat aliquando rimis, curare me oportet, ut restituatur integritati suæ. Quare eum consuo sæpius, & obstruo, si quid rimarum est: hæc omnis mea cura est, hic omnis labor. At Pluto, cum tantis diuitijs suis, ac regno tanto nunquam lętatur, nunquam quiescit, tot curis carpitur, quot repletur hic umbris locus, implicatum semper habet ubique animum: hinc fertur, illinc rapitur, omnibus intentus locis, omnibus occupatus ministris, huic mandat, illum terret, alios acciri iubet, metum illi omnia incutiunt: nunc terræ hiatus, nunc motus formidat. Sæpe illum trepidare cogit lampas Phœbi, ne ulla ex parte irradiet regno suo. Sæpe & fulmen magni fratris, ne penetret auerna atque labefactet; quoties uidi ego illum, dum rebus suis timet, iniectum summo curru peragrare omnem hanc regionem, lustrare fines, scrutari omnia diligenter, ascendere etiam in superum orbem, circuire terras, perueſtigare quodcunque periculum perferre posset, nihil omnino incauti & inexplorati relinquere: quæ quum multis in locis, at maximè ea solet efficere in terris Siciliæ, quæ magis etiam eum terrent, propter magnas reluctationes Tiphœi gigantis, quibus totam conquassat illam patriam. Nam postquā ipse ausus fuit bella inferre cœlo, iniecere superi eius corpori Trinacriam, sub qua ab omnibus undique montibus pressus & grauatus, conatur sæpe se attollere, impositaq; sibi reijcere. Proindeq; magnos concitat motus, ac tantos quidem, ut hæc loca nostra concutiat grauiter, & tremefaciat. Cogita nunc quām læta & optanda sit sors huius inferni tyranni, cuius tot diuiditur animus curis, tot propellitur tumultuationibus, quem tot oporteat præcauere pericula, tot dispensare ministeriua, omnia percensere, omnia corrigere, omnia uel ipse gubernare, uel alijs gubernanda committere. Attende rogo, & uel ex hoc uno colligе eius felicitatem. Nam si me deficere contingeret, huic nauicularío ministerio, quod ita necesserium est, ut uides, necesse esset eum uices meas subire: ne alioquin deficiente portitore, regno suo malè succederet. PALIN. Hoc profectò non modo uerum esse uideo, sed manibus etiam ipsis (ut aiunt) tango. Nam ea nocte, qua aliàs somno grauatus è puppi in mare excussus fui, id continuò sensit Aeneas meus, qui errantem sine magistro nauem intelligēs, gubernauit eam tota ipsa nocte, non indignatus, quòd quæ sceptrum gestare solebant, remum etiam manus attrectarent. CHAR. De magno eius germano nihil loquor: non me latet, quantos & ille labores ac curas sustinet: sed id præcipue scio, quum temeritate Phaëtontis totus penè orbis conflagrasset: quantum tunc regno suo timuit, quantum tota cœli mœnia circuit, & ne quid labefactatum uiribus ignis, corrueret, explorauit. Prætereo tertium fratrem, moderatorem undarum, cuius plurimæ etiam ac maximæ curæ non facilè explicari possent, sed præsertim quæ sub illa quoque Phaëtontea conflagratione ad summum penè usque exitium cum toto regno suo eum affecerunt. PALIN. De hoc possum, quod oculis meis uidi, afferre testimonium: uidi equidem tempore illius, quē suprà retuli,

horrendæ apud Siciliam tempestatis commotum grauiter Neptunum, & exal to prospicientem uocasse ad se Eurum & Zephirum, increpatis acriter eis pro tanta suscitata tempestate, placasse ocius omnia atq; trãquilla reddidisse. Quod argumentum præstat mihi euidens, plurimarum, ut inquis, ac maximarum, quòd omnia in latissimo imperio suo paria sint, curarum suarum. CHAR. Dic, oro Palinure, putãs ne iam beatam esse tyrannorum uitam? PALIN. Minimè. CHAR. Optarés ne uiuens eorum sortem? PALIN. Vt quid optarem, in quo nihil omnino optandum esse manifestè intelligo. CHAR. Ergo certò eos arbitraris miseros? PALI. Non miseros modo, sed omnium etiam miserrimos. CHA. Mirum quòd modo eos tanta frui beatitudine prædicabas. PALIN. Quid mirum, si cæcus laudet tenebras, quas postea luci restitutus damnet. CHAR. Vis ut & alia eorum mala tibi referam? PALIN. Restant item alia? CHAR. Et alia & grauiora. PALIN. Quid audio grauiora: haud unquam istud credam, posse his, quæ modo dixisti, grauius aliquid addi. CHAR. Credes, quum audieris. PALIN. Dic ergo. CHA. Vides ut appropinquamus iam ripæ, non possum longiora tecum iam facere uerba. PALIN. Rogo te mi Charon, ne fallas auidissimam expectationem meam. CHAR. An cæterarum umbrarum quas in litore reliqui auidissimam etiam expectationem uis ut fallam? PALIN. Non diu moraberis, perge ò mi Charon. CHAR. Imò diutius, quàm soleo, demoratus sum: sed lentus etiam nauigaui propter te, cuius fabulatione delectabar. PAL. Age ergo, ut facis, lentiorem protrahe nauigationem, ut quæ reliqua sunt dicenda, prosequi possis. CHA. Ea tandem tanta est tibi audiendi cupiditas? PAL. Tanta. CHA. Morem tibi geram: qua in re illud te scire uelim, quòd plurimum miseram reddit mortalium uitam, instabilitas scilicet, & ruina rerum. Nam certum nihil & permanens in uita quisque sibi polliceri queat. Quomodo is beatus censebitur, cuius summam quantumuis & plenam beatitudinem minima omnis disturbatio uiolare & auferre potest? Sanè quum omnia apud mortales infirmia atque mutabilia sint. Nulla tamen infirmior sors est, atque mutabilior quàm tyrannorum, quorum etiam quum maior sit exaltatio, & sublimata magis status altitudo, magis est proinde (quum mutari eos contingat) casus & ruina. In de tantæ tyrannorum proditiones, euersiones, trucidationes, ut nemo eorum fere unquam euaserit, qui non uel regno depulsus, uel ueneno necatus, uel cruenta aliqua & pessima morte cæsus uel peremptus sit. Qui talem eorum uitam optabit qui pro modici temporis felicitate (si tamen illa felicitas appellanda sit) tam tristi postea, tamq; amaro fine consumatur. Horret animus dicere, nam ne credas ijs tantum mortales subiectos malis esse, sensimus & horum magnam partem aliquando nos inferi, licet tam ualida nobis & munita sit ciuitas tam firma & præpotens, atque omnibus undique præsidijs circumsepta. Non possum sine dolore meminisse illius diei, qua Hercules heros ille fortissimus hæc regna penetrauit, perfregit fores, inuasit regem, exterruit reginam, quam & antè socij eius rapere adorti erant, abstraxit cerberum, uinctumq; eum catena, tum magna ui in orbem duxit, concessit loca omnia, trepidare omnes umbras atq; ipsos iudices fecit: me quoque non modicum lesit, quem erepta cimba conto hoc meo percussit, impulsumq; grauiter in mediam paludem exturbauit: timui equidem tunc desolatum iri baratrum totum. Credidi tunc supremum Plutoni finem ad uenisse regni sui: neque minus illum cum coniuge in prædam duci ad superos, quàm tartareum canem: sed paulò humanius cum eo actum est, quàm opinabar. Nam tandem sibi ac regno suo benè consultum est, neque tamen ita consultum est, quin tricipiti custode suo, qui tam perneceſſarius erat, spoliaretur: Quòd si opinionem meam, quæ communis erat, fata coæquassent: tunc cernere fuisset uerum, beatior uel meus uel Plutonis, tanti regis status esset. Ego quidem

dem nihil ambigo, priuatus fuiſſem hac nauicula: hoc enim habeo tantum, quòd adimi mihi poſſit, priuatus etiam fuiſſem rege meo: ſed quotquot alios uoluiſſem reges, procul dubio inueniſſem, qui miniſterio meo indigentes, ſeruitium meum perlibenter ſibi delegiſſent: & fortaſſe hoc lucri feciſſem, quòd pro uetuſta & attrita, qualem hanc intueris, nouam mihi & magis ſolidam lembum acquiſiſſem. At Pluto quantas opes, quantos honores, quantum regnum amiſiſſet, quantam in egeſtatem, quantam in calamitatem decidiſſet? Qui neque par aliud regnum, uti parem ego, uel meliorem nauim: neque parem alium famulum, uti parem ego, uel meliorem dominum inueniſſet. Excedo iam modum dicendi: ſed ſi tempus ſineret, narrarem & quibus olim curis uexatus, quantóque timore percuſſus propter bella Gigantum fuit ſummus Olympi rector. Cuius narratio maiorem etiam augeret eorum, quæ ſuprà dixi, malorum confirmationem. PALIN. Haud opus eſt exemplis mihi. Nam nemo mortalium fuit, qui maiora quàm ego unquam uiderit eorum malorum exempla. Quid enim extitit his temporibus Troiano rege maius, quid opibus ſuis cumulatius? Quid operibus munitius & pulchrius, & quid demum exitu tantorum bonorum triſtius, quid crudelius, quid flebilius? Vidit infelix pater tam arduum & longum bellum, tot cruentas mortes natorum ſuorum. Vidit euerſam funditus & incenſam urbem, Vidit latrantem coniugem, captiuatas nurus & filias, populationem tantarum diuitiarum: ipſe quoque, quod ultimum reſtabat illi ſenectutis ſuæ ſolatium, Pyrrhi enſe confoſſus, & crudeliſſima morte conſumptus eſt. CHA. Quis melius me hæc nouit, qui cunctos hac ſcapha tranſuexi. A quibus & omnem calamitatem ſuam ſeriatim perdidici. Notus eſt abundè mihi Priamus, cuius cognito acerbo caſu, non potui non dolere: Notus eſt Troilus, noti Hector & Deiphebus, nota eſt cætera tot filiorum ac nepotum turba: noti innumerabiles, qui illo bello perierunt, Troiani pariter & Graij duces. Nota eſt infinita, quæ tunc occidit, populorum manus. Nullo me mini tempore longiorem interfectorum multitudinem huc deſcendiſſe, quàm illo, quo ita laſſatus fui, ut præ multitudine omnibus tranſuehendi minimè hæc cymba ſufficeret planè. Quid opus eſt tibi monitore, ad aperiendas eorum miſerias, quas tu ſubiectas oculis tuis habuiſti. Quòd ſi pro anguſtia temporis liceret (iam enim uideo propius nos applicare ripæ) narrarem & millia aliorum tyrannorum, ex quibus creſceret etiam magis tibi opinio eorum calamitatis. Nam illud poſſum, quod certò ſcio, tibi uerum confirmare, nullum ferè meminiſſe unquam tyrannorum huc deſcendentium (deſcendunt porrò omnes) qui non uel alicuius ueneni infectionem, uel magnas ulcerum cicatrices, & ſanguinolentæ alicuius mortis horrida ſigna præ ſe ferret. Ita mirum eſt uidere tot ac tantos necatos, confoſſos, cruentatos, trucidatos. PALIN. Quis nunc ſe tantis in malis tyraunum unquam eſſe optabit? quis imperia aſſequi quæret, quæ iam certius certo cognoſco, magis fugienda etiam, quàm Meduſeum caput. CHA. Audiſti quibus apud ſuperos tyranni malis torquentur: ſed ſi intelligeres quæ hic apud inferos grauiora etiam illis parantur, perhorreſceres & longè magis eorum ſortem. PALIN. Ergo & alia hic tyrannis parantur. CHAR. Credis Palinure, ſcelera quæ patrant mortales hic aliquando impunita eſſe? PALIN. Hoc modo animaduertebam. CHAR. Animaduertendum eſt igitur tibi quodcunq; in uita peccatur, pari demum poſt mortem & reſpondente peccatis pœna puniri. Nam ut capias quod dico: ſi tu Palinure, artem tuam nauicularíam uiuens malè exercueris: ſi in dominum tuum mali quicquam uel cogitaueris uel commiſeris: ſi inaudiens dicto ſuo extiteris, inuenies hic tibi præparatas his quæ deliqueris, ſimiles pœnas. PAL. Nihil profectò Charon, ſcio, quod malè egerim uel in dominum meum peccauerim, niſi ſomnolentam illam dormitationem

meam, qua negligentius certè, quàm debebam, me gessi. Nam magno in periculo nauim simul & dominum, quem uehebat, meum reliqui, nisi uigilantior ipse & cautior melius sibi consuluisset: sed pœnarum satis tum ob hoc crassum peccatum meum etiam in uita recepi. CHA. Recipies etiam in morte. Ibis enim quum è naui te dimisero, ad seueros iudices nostros, qui examinant & censent delicta omnium: Ducent quoque te in examinationem, scrutabunturq; crimina tua. Videor uero uidere, quali te iudicabunt pœnæ subijciendum. PALIN. Quali? CHA. Parem peccato tuo tibi pœnam statuent. Nam quum somno peccaueris, æterno etiam te somno damnabunt. PALIN. Dormiam ergo in æternum? CHAR. Ita puto: nisi grauius sit aliud peccatum tibi. PALIN. Sic mites habeam iudices, ut non sit grauius aliud mihi. CHA. Nullam ergo nisi somni pœnam patieris. PAL. Non hæc grauis pœna mihi uidetur. CHAR. Neque asinis etiam & bobus, at magnis & excellenti aliqua uirtute præditis uiris grauissima existimatur. PAL. Quas uero, dic, pœnas perferent tyranni? CHA. Audis tot clamantes & lamentantes uoces: tot horrificos planctus, tãtum stridorem ferri, tot tractus catenarum. PALIN. Delectabat me adeo sermocinatio tua, ut his minimè animum intenderem: sed quid audio tam triste atq; horrendum, quòd præ horrore pœnæ aures meæ sustinere non possunt? CHA. Sunt hæc quæ audis, tormenta tyrannorum. Nam quum illi in uita carcere quenquam incluserint, spoliauerint, flagellauerint, trucidauerint, in summum luctum, in summam egestatem & calamitatem deduxerint, damnati sunt etiam ab incorruptis iudicibus, ad perferendas pares pœnas. Ideo teterrimis quoque carceribus inclusi, spoliati, flagellati, rotati, cæsi membratim, ac mille atrocissimis mortibus cruentati, tantos edunt, quantos audis, gemitus, tantum luctum, tot ac tantos reboatus, clamores atq; eiulatus. PALI. Dic etiam mihi Charon, an his pœnis plectuntur, qui magni atque primarij tyrannis assistunt? CHA. Prorsus ijsdem. Nam suasu & consilio eorum maximè committunt tyranni scelera sua. PALIN. An & in uita illi beati? CHA. Non secus ac tyranni, quibus assistunt, nam ijsdẽ quoq; malis subiecti sunt, eadem enim sunt in eos populorum odia maiora etiam inter se eædem curæ, eadem pericula: & quod miserabilius est, dejiciuntur sæpe à tyrannis suis, & uel carcere uel morte aliquando pessima afficiuntur. PAL. Tanta est ergo, tamq; generalis omnium calamitas. Vllam uero prorsus esse putas hominum sortem, quæ beata duci possit? CHAR. Imò beatos aliquos non nego fuisse mortales, sed perraros tamen. PALIN. Quos perraros? CHAR. Qui amore uirtutis & literarum contempserunt cætera mundi bona. Quin se innocuos, puros, castos, integros, incorruptos, conseruantes extulerunt animum altius ad gustandam diuinam excellentiam, humana quasi sordida & abiecta relinquentes. Nam uirtus per se tam dulcis, tamq; iocunda res est, ut incredibiles amatoribus suis afferat uoluptates. Tam nobilis & præstans est eius possessio, ut summa quadam ubertate ditet possessores suos. Quam qui uerè est assequutus, nihil præter literarum studia dulce, nihil præter dei cognitionem habet amabile. Quæ tantum prædulcia sibi bona stabilia perpetua, incorrupta prælegit, custodit, amplectitur. Reliqua uero mundi supremo tandem gustu amara, infirma, momentanea, corruptibiliora fuco, mendaciora hilo, inaniora hilla, ieiuniora papis uolantibus, fugit, contemnit, abijcit, conculcat. Contentusq; seipso, ac honestissimis suauissimisq; studijs suis totum nihili mundum ducit, ruentem etiam non formidat. In his recreatur, refocillatur, lætam & iocundam agit uitam, ridet tantas hominũ, tamq; stultas, & ultrò sibi quæsitas anxietates, tot ineptias, tot cassos labores, tot inanes curas: nemini nocet, nemini molestus est. Laudant eum omnes, prædicant, admirantur, beneuolentia complectuntur, fauore prosequuntur: quãm uerè hic beatus est, qui conscientiæ suæ innocentia

centia & integritate fruitur. Quod primum est & dulcius omnibus, bonus se-curusq; sui, nullo timore angitur, nulla angustia torquetur, nõ timet largas (quibus caret, quasq; nihili facit) diuitias sibi à potẽtioribus eripi. Non timet à quocunque se lædi, qui nec quenquam se læsisse certò intelligat: quàm uerè hic felix est, qui tot tantisq; semotus curis & periculis, tantarum uacuus perturbationum, sibi semper alijsq; iocundus, lætetur semper, & omnibus quotquot sunt mundi honestis, & his etiam, quæ cœlibum communes sunt, perfruatur uoluptatibus: qui humanioribus sanctioribusq; deditus studijs, contemnat omnia, contemnensq; omnia possideat. Nam is possidere omnia uidetur, non qui omnibus abundet, sed cui nihil deficiat. Porrò illi nihil deficit, qui nihil concupiscit. Concupiscens autem nihil, contemnit omnia: contemnensq; ita id assequitur, quod desiderat. Desiderio uero suo ea demum uera & sola beatitudo, beatorumq; omnium plenitudo est. PALIN. Hi ergo quum nihil mali egerint, pœnarum et nihil patiuntur. CHARON. Nihil prorsus: imõ propter transactam benè uitam, meritum magnum assequuntur. PALIN. Quod? CHAR. Vel cœli fiunt incolæ, communicantq; æternum illis cœlestibus bonis: Vel si huc descendunt, mittuntur in Elysium: qui locus est quietis ac deliciarum, ubi sedes fortunatæ, campi aperti, læti, omnium omnino pœnarum expertes. PALIN. O simihi ad mortales redire aliquando contingeret, inclamarem quàm magna possem uoce, admonerem pro suo quenque officio & dignitate, accusarem tantam laborem frustrationem, tantam curarum uanitatem, tot corruptas opiniones peruersaq; iudicia, sed quàm maximè increparem, qui uel magistratu quopiam magno, uel imperio cæteros antecedunt, ostenderem tanta, quæ antea ignorabam: sed te docente nunc intelligo, mala eorum grauissima, dictu horribilia: reuocarem omnes à uicijs, ab inferendis iniurijs: ad meliorem uictum, à superflua agendarum rerum cura: intenderem desiderio uirtutis, laudarem innocentiam, prædicarem frugalitatem, exhortarer cunctos ad benè, grauiter, castigateq; uiuendum, ad se cognoscendum, ad contemnendum tot caduca, & somnicu iusdam uel umbræ magis similia mundi bona, inuitarem ad honestas artes, ad ingenuas exercitationes, ad studia literarum, ad spem ac contemplationem diuinæ bonitatis. CHAR. Et rectè sanè: sed uides & ripam attigisse, egredere iam. PALIN. Etiam egressus sum. Ad iudices eo, placidam opto tibi semper nauigationem: salue ò Charon, & uale.

CHA. Et ego ad reliquas umbras redeo. Placidos opto tibi semper iudices: salue ò Palinure, & uale.

VIRTVS DEA.

Interlocutores, VIRTVS, MERCVRIVS. MER.



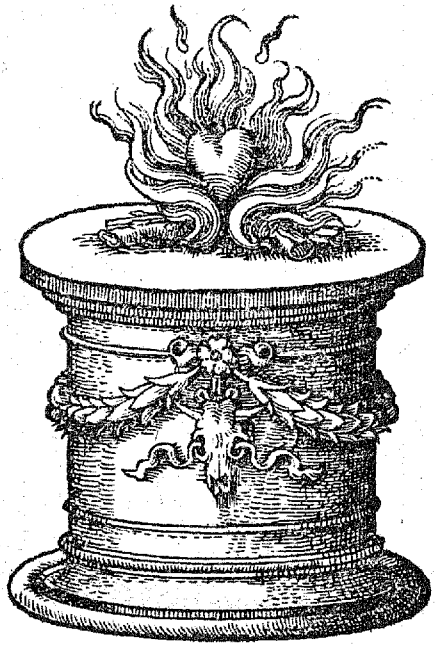
IRTVS Dea per epistolas orauit modo, ut ad se irem. Eo perconter quidnam me uelit, ilico ad Iouem rediбo. VIR. Salue Mercuri: ago tibi gratias, quandoquidem tua in me pietas atque benignitas efficit, ut non penitus despecta ab omni cœtu deorum sim. MER. Expecto quid narres tu modo perbreues narrationes facito: nam edixit ut confestim ad se redirem Iupiter. VIR. Etiam ne tecum nobis non licebit nostras ærumnas exponere. Quos igitur habebo ultores iniuriarum, si non modo apud ipsum maximum Iouem, uerum & apud te quem semper in fratris locum habui, colui, obseruaui, condolendi facultas negatur. O me miseram, ad quos confugiam. Vnde auxilium petam. Me quidem cum ita despiciar, malo esse truncum aliquem, quàm deam. MER. Tandem effare, dum præbeo operam. VIR. Viden' quàm sim nuda & fœda? Hoc ita ut sim, efficit fortunæ deæ impietas atq; iniuria. Aderam sanè ornata apud Elisios campos inter ueteres illos amicos: Platonem scilicet, Socratem, Demosthenem, Ciceronem, Archimenidam, Policratem, Praxitelem, & eiusmodi uiros doctos, qui me, dum uitam agebant, pijssimè atque religiosissimè coluere. Interea loci cum iam non pauci salutatum ad nos aduolassent, ẽ uestigio fortuna dea insolens, audax, temulenta, procax, maxima armatorum turba consepta atque stipata properans, ad nos iactabunda, En, inquit, plebeia tu, ne maioribus dijs aduentantibus non ultrò cedis? dolui iniuriam nobis immeritis eo pacto fieri. Ac nonnihil ira concitata, inquam, neque tu maxima Dea his uerbis me plebeiam efficies, neque si maioribus cedendum est, tibi turpiter cedendum censeo. Illa uero ilico in conuitium sese effert aduersum me. Prætereo hic quas contumelias in me primum dum hæc inter nos geruntur, effuderit: idcirco Plato philosophus cœpit contra nonnulla de deorum officijs disputare: Illa excandescens, apagite hinc uerbose, inquit, Non enim decet seruos deorum causam suscipere: cœperat & Cicero orator plura uelle suadere, at ex turba armatorum erupit, Mercuri, Antonius præpotẽs latera illa sua digladiatoria ostendẽs, grauissimumq; pugnum in os Ciceronis iniecit: hinc cæteri mei amici perculsi metu, fuga sibi propere consuluere, neque enim Policletes poplites periculo, aut Phidias scalpro, aut Archimenides horoscopo, aut cæteri inermes aduersus audacissimos armatos eosq; prædis atque homicidijs suetos bello ad sese tuendos ualebant, ergo me infelicissimam ab ipsis dijs omnibus qui tum aderant atque hominibus desertam, pugnis ac calcibus totam confregere, uestes meas diripuere, in lutum prostratam reliquere, demum abire ouantes. Ego uero ita confecta, cum primum licuit conscendi huc, ut I. O. M. his de rebus facerem certiorem, iam quidem mihi ut intromittat expectanti mensis elapsus est, dumq; id ut impetrem, omnes deos exeuntes atque redeuntes precor, nouas semper aliquas excusationes audio. Aut enim deos aiunt uacare, ut in tempore cucurbitæ floreſcant. Aut curare ut papilionibus alæ perpulchræ pictæ adsint. Quid igitur? ne uero aliquid semper habebunt negocij, quo nos exclusas teneant ac floccipendant. Tum etiam & uillicus suscepit curam dudum, ne cucurbitæ siti pereant. Nos tamen neque dijs neque hominibus cordi sumus. Has ob res te iterum atque iterum precor, obtestorq; Mercuri, qui semper apud deos ipsos interpres extitisti, & ut causam hanc meam iustissimam atque pijssimam suscipias. Ad te confugio, te supplex oro, in te omnis mea sita est spes atq; expectatio.

Da

Da quæſo, operam, ne dum à uobis excludor, ipſis quoque mortalibus ſim ludibrio. Nam erit quidem dedecus deorum ordini, ubi homunculi me tametſi infirmam deam floccipendant. MER. Audiui: doleo: uerum pro uetere noſtra amicicia unum admoneo, duram nimis atque difficilem cauſſam te aduerſus fortunam ſuſcepiſſe. Nam & Iupiter ipſe, ut cæteros omittam Deos, cum ſe ob accepta beneficia nimium fortunæ debere ſentiat, illius uires atque potentiam ueretur. Ea enim ad cœlum diis aſcenſum præſtitit: atque ubi uelit, ualens ſua armatorum manu eiſciet. Qua de re, ſi ſapis, inter plebeios deos ignota, quoad fortunæ odium extinctum ſit, latebis. VIR. Aeternum latitandum eſt, ego & nuda & deſpecta abeo.

FRANCOFORTI, CHRISTIANVS AEGENOLPHVS excudebat, Menſe Martio, Anno M. D. XXXVIII.

UNIVERSIDAD CENTRAL BIBLIOTECA DERECHO



θεος ἐστι σκοτος και σκοτος
ἐστι θεος.

Mldc